

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
149
NAPOLI

~~Sept 13~~

94

Sc. 12. 11

and of ...

1520

(1216)

Ex lib. Joh. Anon. de Plow
Joh. Neugeb. ann. 1750 =

SELECTARVM IVRIS
OBSERVATIONVM,
HIERONYMI DE ROSIS

I.C. ET ADVOCATI NEAPOLITANI,

PARS PRIMA, ET SECVNDA.

SELECTARVM IVRIS OBSERVATIONVM,

AD CONTRACTVS, VLTIMAS VOLVNTATES,
ET IVDICIA, PERTINENTIVM

Cum Supremorum Regni Neapolis Tribunalium Decisionibus.

PARS PRIMA, ET SECVNDA,

IN QVIBVS

Concinna, & facili methodo perpulchriores Controversiæ Civiles, Criminales,
& Feudales, iuxta hodiernam Praxim Regni Neapolitani, explicantur;

VARIAQVE SVPREMORVM EIVSDEM REGNI SENATVVM DECISIONES

*Super eisdem Controversijs, prolata, reconditis priscorum, recentiorumque
Patrum doctrinis, munita, utiliter, & quam lepidè subnectuntur.*

O P V S

MAGISTRATIBVS, ET CAVSARVM PATRONIS PERIVCVNDVM,

**Atque Studiois omnibus, in forensi Palestra, præsertim versatis,
maximè commodum.**

A V C T O R E

HIERONYMO DE ROSIS

I. C. ET ADVOCATO NEAPOLITANO;

**AVPLICT ADIECTO INDICE, ARGVMENTORVM SCILICET,
REARVM, AC VERBORVM MEMORABILIVM.**

NEAPOLI, Ex Typographia Iacobi Raillard M. DC. LXXXIX.

Superiorum facultate, & Privilegio

AD ILLVSTRISSIMVM, ET CLARISSIMVM VIRVM

D. FRANCISCVM
MOLES,
PARETE DVCEM

REGIVM COLLATERALEM CONSILIARIVM, ET
REGIAM CANCELLARIAM REGENTEM.

DVabus potissimum ex causis, studiosorum Operæ, Clarissimis, ob litteras, & inveteratas divitias, Viris, dicantur, & voventur, una, ut operæ ipsæ, qualescumque sint, à pungentissimis Zoilorum moribus, calamo, papyro, & etiam armis ab eo tueantur, Altera, ut solvantur aliqua servitutis debita, quibus Dedicans est adstrictus, & involutus. Vtraque Clarissime Vir, ad Tibi dicendam hanc nostri Genitoris defuncti, operam, qualiscumque sit, dum non lætetur eius paupertas, & eruditionum Orbitas, Nos impulit, Nos quam maxime adstrinxit; Nam cum alium promptiorem modum solvendi plures obligationum nexus, quibus gravamur, non habeamus, excogitavimus, hoc voto, in partem saltem, Nostro debito satisfacere. Recipias ergo hilari fronte hanc, licet minimam oblationem; Nam proprium Divorum, & Magnatum erat, & est, parvis donarijs gaudere, & esse contentos.

Ad te Vir Clarissime advolat nostri Genitoris partus vivus, quales Nos sumus, & mortuus, sed loquax, qualis est liber hic, & suum

suum implorans patrocinium ab omni noxa, ab omni iniuria,
 erit securus. Et cuiusnam, hac tempestate, & forsan præterita,
 & futura, doctrina eminentior, calamus eruditior Tuo ostendi
 potest? Loquatur Magnæ Curie Vicariæ huius Regni Neapo-
 litani, Aula, ubi iudicans per plures annos, licet imberbis, me-
 moria Tui rectissimi iudicii non est deperdita, imò quotidie,
 inter Advocatos, & Curiales, magno applausu, reminiscitur. Tri-
 bunal Campanæ Commissionis, ubi facinorosi homines, & to-
 ta Terræ laboris Provincia, ad Tui immortalis nominis sonitum,
 adhuc tremunt, & contremiscunt. Vocem extollat Regiæ
 Cameræ Summarie Areopagus, ubi Regij Fisci interesse stren-
 uè præsidens tuendo, privatis collitigantibus nullam iniuriam,
 contulisti, sed fuerunt potiti humanissimo, licet rectissimo iu-
 stitiæ complemento; Cuius tempore Præses, & Armorum Gu-
 bernator in Barenfi Provincia, & Regiæ Dohanæ Menepecu-
 dum Apuleæ Moderator, cum amplissima, & singulari, alter ego,
 auctoritate ius suum unicuique tribuisti. Non sileat Supremi
 Italiæ Consilij magnum Consistorium, ac aenea lingua non-
 defatigetur enarrare, & in propatulo referre, Tux vivæ vocis
 oracula; Tuas iustas, tanquàm Regens, in decidendis causis,
 sententias, in Magistratibus, & Sacris Infulis, conferendis, re-
 ctitudinem; in rebus ad servitium Regale pertinentibus, Ze-
 lum, & in rebus politicis, Christianam politicam. Status Me-
 diolanensis, ubi, magno decoro, prius Visitatoris Generalis Mi-
 nisterio, & deinde Magni Cancellarij munere per plures annos
 functus es, proferat Consultationes, & vota, pro conserva-
 tione illius dominij, & Iustitiæ administratione, sapienter emis-
 sa. Summum huius Regni Collaterale Consilium, ubi ad præ-
 sens Regiam Cancellariam regis, Regium Collateralem Con-
 siliarium agis, & Annonæ præfecti munere potiris, indicet edi-
 cta, Banna, plebiscita, diplomata, & pragmaticas Sanctiones,
 quibus nullis parcendo laboribus, & noctes in somnes pertran-
 siens, Neapolitanæ Civitatis, & Regni tranquillitatis, & sub-
 ditorum pacis, firmissimè sustines fruitionem.

Tuo Clarissimo Stemmate, Nobilia antiquissima incunabula in Ga-
 lecio Regno habenti, Quis, post regalia, nobilius facile reperire
 queit. In annosa Tux Familiæ arbore, invenimus felicissimæ
 recordationis, Comitum D. Erum, qui anno 899. à Virginis par-
 tu,

tū, erat Magnas Regis D. Alfonſi Magni, & ſuis Generaliſſimus Armorum Præfectus, Comes Civitatis Lugo, descendens à Comite D. Mendo, & D. Ioanna Romanes regalis progeniei, Comes ante dictus, fuit ille, cuius opere Civitas Vliſpomenis, & totum Luſitaniæ Regnum fuit conquiſitum, ut videre eſt apud Nobiliarium Comitis D. Petri filij Regis D. Dioniſij Luſitani titul. 56. pag 320. Invenimus D. Conſalvum Eriz de Moles, & D. Petrum Mendez de Moles ſtrenuiſſimos ſimilitèr Milites. D. Payum Eſtevez de Moles Regis Alfonſi Tertij, Pincernam. D. Ioannem Moles familiarem, & ſtrenuum Militem Regis Petri IV. Aragonenſ. tempore. D. Petrum Moles Conſiliarium. Aragoniæ Regis anno 1234. Aloyſium Moles D. Alfonſo Regi Aragonenſi XVII. chariſſimum, Qui anno 1445. fuit Balivus Civitatis Gironæ à Regina D. Maria electus, illorum Regnorum. Gubernatrice, in cuius officium ſubſtitutum reperimus D. Petrum Moles eius germanum, uſque ad annum 1463. & D. Ioannem Moles S. R. E. Cardinalem Epiſcopum Gerundenſem, & Romæ Legatum prò Regibus Aragonenſibus, Nobis obviam venit Franciſcus Moles, qui anno 1515. ad hoc advenit Regnum Neapolitanum, officium Curſoris Maioris, tunc temporis magnæ exiſtimationis, exercens, qui divitijs præditus, magna expenſa à fundamentis ædificavit inſignem Aedem in hac Neapolis Vrbe, in via Incoronatæ, quæ ad præſens à Dom. Principe Ottaiani incolitur, & poſſidetur; poſt mortem Marij Loſſfredi, ab Inviſtiſſimo Carolo V. Imperatore, officium portulanæ Barenſis Provinciæ obtinuit; Fuit Dominus Terræ Montiffani, & deinde Terræ Turi in Barenſi Provincia, quæ uſque ad noſtra tempora, à ſuis ſcendentibus poſſidetur. Reperimus D. Gabrielem Moles ſtrenuum Militem ſtrenuè in bellis Senenſi, & Romanæ Campaniæ, uti Militum Præfectum, dimicantem. Marcum Antonium Moles ſimilitèr Turi Regulum, præclarum ſimilitèr Militem, qui intervenit, virilitèr bellans, in diverſis Campeſtribus, & maritimis pugnis, ſignantèr in obſidione Melitæ Inſulæ anno 1565. & anno 1571. in prælio navali prope Sexti, & Abidi promontoriū, & ſequenti anno in Oris Orientalibus, Duce D. Ioanne Auſtriaco, fuit Præfectus cunctorum Equitum gregariorum, numeri circiter ducentorum. D. Franciſcum Equitem Hieroſolymitanum Commendatorem, & poſtea magna

gnâ cruce insignitum, & Baroletano Prioratu decoratum. D. Leonardum Moles ordinis S. Iacobi, & illius habitus Commendatorem, qui ob eius magnam rei bellicæ peritiâ, fuit creatus Magister Militum, & aeneorum Tormentorum Aragonensis Regni Generalis. D. Antonium Moles primi nominis Militem, itidemque Militum Præfectum. Aspicimus Anibalem Moles prius Iudicem M. C. V. deinde Regiæ Cameræ Præsidentem, postmodum Supremi Italiæ Consilij, & Regni Neapolitani Regentem, illiusque Prothonotarium I. C. doctissimum, & nemini secundum, ut ex eius legalibus Operibus clarissime notum est. Eius dignissimum genitum D. Mauritium, qui Iudex M. C. V. electus Senator S. R. C. Sanctæ Claræ nostri Regni Neapolitani, sed ob eius sequutam mortem illius dignitatis possessionem non fuit adeptus. Alterum filium D. Fridericum Equitem Hierosolymitanum in puerili etate defunctum. D. Thomam, similiter filium, similiter Iudice M. C. V. nominatum ad munus Senatoris Sanctæ Claræ Areopagi, sed fato præventum, illud haud fuit affectus. D. Anibalem ipsius D. Thomæ filium, qui fuit Iudex M. C. V. Regius Consiliarius, & eiusdem M. C. Proregens, Moderator Regiæ Dohanæ Menepecudum Apulæ, ubi omnium merore defecit, nominatus per Regni Moderatorem, ad Regentis Supremi Consilij Italiæ munus, sed ob mortem, illa potitus haud fuit. Ob suam eminentem doctrinam, & rerum publicarum experimenta, Dominis huius Regni Proregibus Consultor fuit, & ab illis negotijs maximis, gravissimisque occupatus. D. Franciscum Mariam Moles Clericum Regularem Theatinum, Theologicæ Scientiæ peritissimum, Concionatorem Celeberrimum, suæ Religionis Visitatorem, postea, proprijs meritis, ad Nolanam Insulam evectum. D. Didacum Moles Tuum genitorem Iuris Consultissimum, Patrimonij Regalis Advocatum, Sanctæ Claræ Consiliarium, & Regiæ Cameræ Summarie dignissimum Præsidentem.

Antiquitatem, & ipsius Familiæ Moles Nobilitatem, & ingentia obsequia Regiæ Coronæ, diversis temporibus, præstita, indicat æternæ memoriæ Rex noster Philippus IV. in Cedula Tituli Ducatus impartiti super Terra Parete, ad Tuæ personæ favorem, his verbis. *Nos considerantes Familia Tua egregiam, antiquamque Nobilitatem, ac merita, & servitia Tua, & Ino-*

rum Maiorum de nostra Corona benemeritorum. Et Tuae personae conspicuae dotes evidenter aspiciuntur in diplomate regio anno 1682. collati eminentis Muneris Mediolanensis Status Magni Cancellarii, his verbis: *Memores officij, & ibi. Quo in numero Illustrem fidelem nobis dilectum D. Franciscum Moles in nostro Supremo rerum Italicarum, penes nos, residente Consilio, pro Regno Neapolitano Regentem, Calatravensis Ordinis Equitem, ac Ducem de Parete, iure optimo habendum iudicamus, quod quamplurimum annorum curriculo in dicto Regno nostro Neapolis, varia, summaeque munera prudenter exercuit, & ab Illustribus dicti nostri Regni Proregibus, ad maiora negotia occupatus, deindeque ob illius litterarum peritiam, rerumque cognitionem, ad Visitatoris Generalis nostri dicti Status Mediolanensis, munus, à nobis electus fuit, & ibi. Quoniam per promotionem D. Vincentij de Calatayud, & Toledo, ad munus Supernumerarium Regij nostri Patrimonij Consilij, Magni, sive Supremi Cancellarij nostri Status, ac Domini Mediolanensis, dignitas hoc tempore vacet, eidem attendentes, quantum conveniat in praesenti rerum Italia Statu, ut in praedicta dignitate, constituatur Vir auctoritate, ac praefatis dotibus decoratus, cum quo Illustis Comes de Melgar, dicti nostri Status Gubernator, conferre, & communicare negotia, qua ipsi se se obtulerint, possit, eoque in negotiationibus, qua ibi occurrerint, uti valeat, ipsum Regentem D. Franciscum Moles, ob peculiarem, quam de illo satisfactionem habemus, dicto muneri praeficiendum duximus, pro comperto habentes, & ibi, de certa scientia, Regiaque, & Ducali auctoritate nostra deliberatè, & Consulto, ac ex gratia speciali, maturaque Sacri nostri Supremi Consilij, accedente deliberatione, praedictum officium Magni, seu Supremi Cancellarij, illudque Consilij Consilij secretioris nostri Status, ac Domini Mediolanensis, praefato Illustri Regenti Duci D. Francisco Moles, dum de nostra mera, & libera voluntate processerit, damus, concedimus, & commendamus, una cum auctoritate, potestate, facultate, honoribus, oneribus, praerogativis, prerogativis, commodis, & emolumentis, ad dictum Supremi Can-*

*cellarj munus spectantibus, & pertinentibus, & per dictum
D. Vincentium de Calatayud, & Toledo, suosque prade-
cessores in eodem, iuste, & legitime perceptis, ac perci-
pi solitis, & consuetis, &c.*

Recipias, instantissimè expetimus, Vir Clarissime, hoc votum,
qualecumque sit, quod ante Tux benignitatis Altare appen-
dimus, nam si hilari supercilio illud aspicias, nec invidia Ma-
ledicorum ei adversabitur, nec Zoilorum Canini dentes eum
dilaniare, aut mordere audebunt, & in Tui gratiam, in to-
to terrarum litterario Orbe, liberum abibit, & incolumè.
Et recepti muneris huius, humiliter gratias referentes, ob Re-
gale servitium, & publicum bonum, Nestoreos Annos, &
summam Tibi fœlicitatem precamur.

Kalendis Maij. MDCLXXXIX.

Dominationis Tux Illustrissimæ.

Humillimi Seroi
Federicus, & Petrus de Rosis.

D. BLASIVS ALTIMARVS

ADVOCATVS NEAPOLITANVS.
POSTEA REGIVS CONSILIARIVS

Humanissimo Lectori.

Vm in lucem studioforum maximo rogatu, prodire debeat Volumen Selectarum Iuris Observationum, felicitis recordationis Dom. Hyeronimi de Rosis, Viri Patrij Advocati Neapolitani, opere pretium duximus Dom. Authoris personam, eiusque litteras, prosapiam, & qualitates patefacere, ad hoc, ut apud exteras nationes, sicut in patria, simul cum Opere sit bene notus Auctor: natus fuit in hac Campania Civitate Neapolis Mense Martij Anno 1611. bene à suis parentibus Dom. Federico, & Dom. Vincentia Barbata,

coniugibus, educatus, & bonis moribus imbutus, Grammatica, & Rhetorica in Scholis D. Antonij Alemanni, humanarum litterarum praeclatissimi, operam dedit, quibus absolutis, studijs legalibus in Neapolitana Academia incubuit, ubi habuit Praeceptores clarissimos Viros Io: Dominicum Coscia, & Ioannem Laurentium de Rogerio. E quibus studijs vix egressus, laurea doctorali insignitus, non discipulus, sed magister ad Areopagos Regios advenit, ubi nullis parcendo laboribus, in Clientum subventionem, & tutelam aliter Hortensius evasit. Fuit unus ex Academicis illustrium Academicarum Errantium D. Marj Rota, & Otioforum Dom. Marchionis Villa. Aliquo temporis spatio exercuit munus Secretarii, & Superintendentis Tribunalis Reverenda Fabrica Sancti Petri de Vrbe, Neapoli residentis, motu proprio à Sacra Congregationis Romana Ecclesia Eminentiissimis Cardinalibus ei colatum, à mense Novembris 1653. ad mensem Aprilis 1655. Ab illo expeditus reliquum suae Vitae, in Clientum, ut diximus, expendit patrocinium.

Prosapia de Rosa, seu de Rosis (cùm utroque modo in antiquis monumentis, & Archivis Neapolitanis scripta reperiatur) est satis antiqua in nostro Regno, & ab Antiquis Baronibus Castri de Rosa, ut meminit inscriptio infra imprimenda, accepit originem, quod Castellum adhuc incomperito non est, an ab hac familia nomen acceperit, aut illi dederit, dùm inspicitur inter Barones Regni in Provincijs Vallis Craxi, & Terra Iordane in Brutijs militantes sub insignijs Friderici Secundi Imperatoris, Anno 1239. quibus tanquam fidelibus fuerunt traditi in custodiam hostes Galli Cysalpini, Riccardum de Rosa connumerari, cui in custodiam traditus fuit Io: Zinzingol, ut inspicitur in Opere familiari Dom. Ferdinandi de Marra, Ducis Guardia, & in Opere Patris Caroli Borrelli Monumenta litteraria in scripto. In regesto Regis Roberti sign. 1314. lit. G. fol. 233. à tergo; Riccardus Secundus de Rosa dicto Anno Castri praeclatè de Rosa, ob obitum Gulielmi Fratris sine liberis, fuit investitus, ubi honorabili titulo Militis afficitur. Et in Regesto Regina Ioanna I. signato 1343.44. lit. L fol. 42. aspicimus eundem Riccardum, nominatum de Rosis Militem, Castri Rosa dominum, obtinere licentiam à dicta Regina, ut si sine filijs decederet ei succedere possit in Castro Rosa, Riccardellus de Archis, Berengaria de Rosis, suae sororis filius. Anno 1314. habetur memoria Roberti de Rosa Domini Castri Soverati in Brutijs, à Rege praedicto eodem titulo militis insignito, in regesto sign. 1314. littera C. fol. 5. & Anno 1316. ab eodem Rege Roberto commutatur proviso unciarum auri octo, Rogerio de Rosa suo familia-

ri, in seruitutem praestitorum remunerationem super Terra Dordona, us ex dicto Reg. fol. 1316. lit. B. fol. 241. In cedula Anni 1450. Petri Bernardi Thesaurerij Generalis, qua in Archivo Regie Camerae Summaria, fol. 240. adseruatur, inter plures Equites seruiens Regi Alphonso, huius nominis primo, nomen est Fratris Bernardi de Rosa, cum quatuor lancibus. Et in Thesaureria Aprutina eiusdem Anni f. 297. compertur Franciscus Rosa, cum sex Equis. Et in illa eiusdem Bernardi Thesaurerij Anni 1464. fol. 152. Antonellus de Rosa cum quatuor lancibus.

A dicto Francisco de Rosa per legitimam descendentiā fama est, peruenisse Franciscum de Rosa, seu de Rosis, qui uxoratus cum Clementia de Caieta, cum illa procreauit Hieronymum, qui fuit legum Doctor, & uxoratus cum Zenobia Regna, genuit Federicum, similiter legum Doctorem Neapolitanum Advocatum famigeratum, qui Anno 1615. fuit electus à Dom. Comite de Lemos, tunc Regni huius clarum subministrante, vnus ex Relatoribus S. R. C. & cum Vincentia Barbata sua uxore, nata à D. Petro, Cohortis Hispana praefecto, genuit nostrum Hieronymum, & Franciscum, similiter legum Doctorem unum ex Patribus Almi Collegij Neapolitani, D. Vittoriam, uxoratam cum D. Francisco Guaragna Barone Terra Mermandi, & Angelam uxorem Othavij Carissimi, Beneuentana Civitatis Patrisio.

Fuit Hieronymus in eius qualitatibus, humanus, urbanus, patiens, pius, affabilis, uxoratus cum Dom. Maria Reuiglione, filia Equitis Do. Francisci, Commendatoris in Regno, Comende Equitum SS. Maurisij, & Lazari.

Et dum vixit composuit volumen Selectarum Iuris Observationum, quod apud Filios Dom. Federicum legum Doctorem eruditissimum, Petrum Clericum, Didacum, Zenobiam, & Dorosbeam fuit repositum, & expensis ipsorum Federici, & Petri impressum.

Opus hoc, ob peregrinos Iuris Articulos (quod magni faciendum est hac tempestate, in edendis litterarijs laboribus) bene digestos, & adequatè decisos, dignissimum per Dom. Auloris Amicos, & huius Civitatis bonos Iure Consultos, est existimatum publicatione, ex quo omnis Studioforum Schola, magno ex illo, commodo, & utilitate fruetur; Dom. Auloris Doctrina sic per Ioannem Laganatium ad Reg. Rovit. in Rub. pragmaticae tit. de aquis, & aqueductibus n. 6. extollitur; pro Vniversitate allegavit Dominus Hieronymus de Rosis Advocatus doctissimus, & eruditissimus, &c. sic pariter Dom. Nicolaus Pisanus in Commentar. super Ritibus Reg. Camerae Summariae, in Rub. 34. n. 30. f. 643. de eo sic loquitur, Hieronymus de Rosis Celcherrimus Advocatus, & Relator causarum in hoc Reverendae Fabricae Tribunali, ac eiusdem Anno 1653. in Aconomum, & à Secretis pro interim electus motu proprio à Sacra Congregatione.

Peruenit usque ad aetatem annorum septuaginta, & vita sanctus in eius sacello, in Ecclesia S. M. de Nova huius Civitatis; fuit tumulatus, cum hoc Epitaphio, à se vivo, novissima recogitante, in lapide marmoreo insculpto:

Hieronymus de Rosis I. C. Neapolitanus, ab antiquis Castri Rosae
Dominis, in Provincia Calab. citer. originem duceus,
novissima recogitans sibi, suisque P.
A. D. M. DC. LXVI.

Hac non nasciatur Dominus Lector, & Valeat.

HIERONYMVS DE ROSIS, IURIS CONSULTVS:

Anagramma.

HIC EST VIR MIRVS, IURIS NODOS SOLVENS.

Epigramma.

DOM. BALTHASARIS PISANI V.I.C.

Quid iuvat Edictis vinxisse tenacibus Vrbes,
Et Populos certis continuisse modis?
Si non dissidijs modus est; & legibus ipsis
In legum infelix utimur exitum.
Technis res agitur; doctisque ambagibus uti;
Et iuri pedicas iniicere ingenium est.
Fecimus Astraam Sphyn gem, atque oracula Regum
Iactantur rauco litigiosa foro.
Tot nodis fas obruimus, tot nexibus, ut vix
Pellaea exsolvi denique possit ope.
Dum queror ista, oculis missum contemplor ab Axe
Hunc, quem Virgo sinu nutrit alma suo.
HIERONYMUS IURIS CONSULTUS, gloria Circi,
Ora cui ex Hybla mellea, de que ROSIS.
EST hic VIR MIRUS, qui NODOS nexaque IURIS
SOLVENS sensa, ullum non habet usque parem.
Maior Alexandro, non utitur are, sed ore,
Exerit, & vires ingeni, & arte valet.
Vnde habeam quaris? Te nomen, opusque docebunt:
Impletum in libro nominis omen habes.

A L S I G N O R
GIROLAMO DE ROSIS,
GIVRISCONSVLTO NAPOLITANO

Del primo Ordine:

Per le sue Opere legali, uscite in luce dopo sua morte.

SONETTO DEL MEDESIMO.

Parla Astrea.

CHi dall'Etra mi chiama? E chi del Polo
Mi costringe à lasciar stellato il Segno?
D'un Solen Laureato il pregio è solo,
Se dagli Astri alle ROSE in terra io vegno.

Tu, che à Penna erudita impenni il volo,
D'Astrea ne' fogli hai stabilito il Regno.
Se, per darti la Libra, al Ciel m'involo,
Trovo ne' tuoi volumi un Ciel più degno.

Stupisca il Mondo à novità sì rara:
Mentre dell'Opre tue le leggi apprendo,
Leggi più giuste or la Giustizia impara.

Dalle Zone celesti ecco discendo,
Richiamata da te, che assai più chiara
Nelle pagine tue, che in Ciel, risplendo.

PER L'OPERA LEGALE,
INTITOLATA
SELECTARVM IVRIS OBSERVATIONVM,

Composta dal eruditissimo Dottor

SIG. GIROLAMO DE ROSIS.

S O N E T T O.

Del Sig. D. Biagio Guaragna Galluppo:

DEl' Ocean legal le Sirti ondose,
Girolamo varcò, Tifi togato;
E dell'Ingegno in sù l'abete alato.
Solcò l'ampie voragini spumose.

Ercol civil, le mete estreme impose
Al Mar d'Astrea, col calamo dorato:
Et Italo Giasone, il Vello aurato
Mercò di Gloria, e v'innestò le Rose;

Mentre da Athene à trasmigrare invita
L'Areopago, ove il Sebeto hà fasce,
Ai Licci lo rapisce Atropo ardita.

Nò, che ligia al Destin Virtù non nasce;
Frà suoi fogli eruditi, à miglior vita,
La Fenice di Temi, ecco rinasce.

REVERENDISSIMO SIGNORE!

Giacomo Raillard supplicando espone à V.S. Reverendissima, come desidera dare alle Stampe, un Opera legale intitolata *Selectarum Iuris Observationum*, composta dal quondam Dottor Geronimo de Rosis; supplica per tanto V.S. Reverendissima commettere la visione di quella à persona intendente, che parerà à V.S. Reverendissima, e l'haverà à gratia, ut Deus.

Dom. Canonicus Celano videat, & referat in scriptis, hac die 21. Augusti 1687.

SEBASTIANVS PERISIVS VIC. GEN.

ILLVSTRISIME DOMINE.

Perlegi librum iussu Dominationi tue Illustrissimæ, cuius titulus *Selectarum Iuris Observationum* Autore V. I. D. Hieronymo de Rosis, & in eo nihil inveni, quod nostræ Fidei, vel bonis moribus obstat, idèò imprimi posse reor, si ita Dominationi tue videbitur. Neap. die 10. Novembris 1687.

Dominationis tue Illustriss.

Humillimus, & Addictissimus Servus
Carolus Celanus.

Imprimatur hac die 24. Septembris 1688.

SEBASTIANVS PERISIVS VIC. GEN.

ECCELLENTISSIMO SIGNORE.

Giacomo Raillard supplicando espone à V. E. come desidera dare alle Stampe un' Opera legale intitolata *Selectarum Iuris Observationum*, composta dal quondam Dottor Geronimo de Rosis; Supplica per tanto V. E. commettere la visione di quella à persona intendente, che piacerà à V.E. acciò possa ottenere il Regio Imprimatur, e l'haverà à gratia, ut Deus.

V. I. D. D. Bartolomeus de Angelis videat, & in scriptis referat.

CARRILLO REG. SORIA REG. MIROBALLVS REG.
IACCA REG. PROVENZALIS REG.

EXCELLENTISSIME DOMINE.

Legale opus, cuius inscriptio est, *Selectarum Iuris Observationum* quondam V. I. D. Hieronymi de Rosis, placito E.V. diligentèr perlegi; & quidem nec minimum, quod Regalis Iurisdictionis occurreret fastigijs, in eo investigandum valui; Vnde Typis mandari, ut Authoris tantus labor omnibus elucescat, nisi E. V. aliter videbitur, censeo. Neapoli die 7. Mensis Ianuarij 1688.

Excellentiæ Vestræ.

Humill. Servus
Don Battholomæus de Angelis.

Imprimatur, verum in publicatione servetur Regia Pragmatica.

CARRILLO REG. SORIA REG. MOLES REG.
MIROBALLVS REG. IACCA REG.

CA.

CAPITUM ELENCHUS

Alphabetico Ordine dispositus.

A.

D E

Abolitione criminum, sive In-
dolto latè intelligendo, ad in-
terpretationem *Generalis In-*
dulti in Anno 1648. concessi
Fidelissimæ Civitati, & Re-
gno Neapolis. cap. 79. fol. 279.

Adiunctione alteri per alterum regularitèr non quæ-
renda, ad *text. in l. stipulatio illa 38. §. alteri, ff. de verborum oblig. cap. 11. §. 60.*

Actuarij in subsidium obligatis pro fideiussori-
bus non idoneis ab eis receptis, ad *text. in l. 1. §. si magistratus, ff. de Magistratib. conveniend. cap. 56. fol. 104.*

Adiutorio à vassallis Domino præstando iuxta *Re-*
gui Neapolitani Constitutionem, quæ incipit:
Quampianum sub tit. de Adiutorio à Vassallis
præstando, cap. 71. fol. 147.

Ædificijs iuxta formam à lute præscriptam con-
struendis, ad explicationem *L. Mariana, C. de*
Ædificijs privatis, cap. 70. §. 144.

Alienationis prohibitionem absque causa facta in
simplex consilium, nudumque præceptum regu-
laritèr resolvenda, ad *text. in l. filius familias 127. §. Divi, ff. de legatis 1. cap. 37. l. 126.*

Alimentis, & litis expensis auctori pauperi submi-
nistrandis, ex *text. in l. si in iustitia 17. §. de inoffi-*
cioso, ff. de inofficioso testamento, cap. 57. §. 107.

Annuo reddito, sive Censu, cum solemnitatibus à
Pontificio Iure præscriptis constituendo, iuxta
Bulas Pij P. & Papa Nicolai, super hoc editas.
cap. 11. l. 30.

Antephato propter dotem regulariter debendò,
ad *text. in Authentica De dote, C. de Donationi-*
bus ante nuptias, cap. 14. §. 40.

Appellatione à sententia suspensivum effectum
regularitèr producere, ex *Rubrica Digestorum:*
Ni novari appellatione pendente, cap. 91. §. 313.

Asseruatione prodotibus, & antephato uxori
concessa in bonis viri ad inopiam vergentis,
ad *text. in l. si constans 25. §. si iuncto matrimonio*,
cap. 58. §. 111.

B.

Belli lute, atque rebus, & personis in bello cap-
tis, cui acquirantur, ad *text. in l. 5. & 6. ff. de*
acquirendo rerum dominio, cap. 61. §. 117.

C.

Civilitate per domicilium paternum à filio,
etiam alibi nato, acquirenda, ad *text. in l. si-*

lites 3. C. de municipibus, & originarijs, lib. 10.
cap. 55. §. 101.

Clerico hærede laici eodè Ecclesiastico Iudice
regularitèr conveniendo, ad intellectum *text.*
in l. si is, qui Roma 34. ff. de iudicijs, cap. 53.
fol. 192.

Compensatione à diverso instrumenti executione
nem opposita, ad *text. in l. 2. C. de compensatio-*
nibus, cap. 74. §. 161.

Conditione impossibili in ultima voluntate adic-
ta, pro non scripta habenda, ex *text. in l. obli-*
gatus 3. ff. de condit. & demonstr. cap. 38. §. 129.

Contradus resolutione ex nullitatis, vel rescissio-
nis remedio, ad *text. in l. & eleganter 7. ff. de dote*,
cap. 15. §. 68.

Creditoris arbitrio refrenando, ut regulatum sit,
atque differendum, ex *text. in l. creditor 60. §. Lu-*
cius ff. mandati, cap. 68. §. 136.

D.

Depositione principalium in iudicio facien-
da, ad *Rubricam ff. de Interrogatorijs adioni-*
bns, cap. 63. §. 113.

Dilatione Motatoris per Principem, aut credito-
res concessa debitori, ad *text. in l. quæritur 2. C. de*
precibus Imperatori offerendis, & in *l. fin. C. qui*
bonis cedere possunt, cap. 65. §. 129.

Dilatione probatoris, ad *text. in l. 1. C. de dilatio-*
ibus, cap. 64. §. 116.

Domino absque traditione regularitèr non ac-
quiritendo, ad *text. in l. traditionibus 20. C. de pa-*
ctis, cap. 23. §. 61.

Donatione causa mortis in plerisque contractui,
in alijs verò ultimæ voluntati comparanda,
per *text. in l. inter mortis causa 38. ff. de mortis*
causa donationibus, cap. 8. §. 23.

Donatione ex nunc pro tunc sequuta morte, per
donatarij obitum ante donantem caducata, ex
text. in l. quod de pariter 27. ff. de rebus dubijs,
cap. 9. §. 15.

Dotalis rei alienatione, vel obligatione vetita,
ad *text. in L. unica, §. & cum lex, C. de rei uxoria*
actione, cap. 15. §. 42.

Dote à testatore taxata pro temporum mutatione
augenda, ex eo quòd interrogatus verumitèr
respondisset, ex *text. in l. 7. in fine 25. §. Lucius, ff.*
de liberis, & posthumis, cap. 39. §. 133.

Dote non constituta regularitèr non debenda,
ad *text. in l. fin. C. de Denationibus ante nuptias*,
cap. 18. §. 49.

Ec-

E.

Ecclesie rebus absque iusta causa, & legitima solemnitate non alienandis, ad *text. in cap. 1. de rebus Ecclesie non alienandis, in 6. cap. 97. fol. 331.*

Educatione pupilli penes matrem committenda, iuxta *text. in l. 1. C. ubi pupillus educari debent. cap. 73. l. 258.*

F.

Falsi criminis, & quomodo in eo sit procedendum, ad notata in *l. damus. 23. C. ad legem Corneliam de Falsis. cap. 76. l. 270.*

Fœdi absque assensu alienari revocatione, ex *Regni Neap. Constitutione Incipiente Constitutionem Diva memoria, sub tit. de revocatione feud. cap. 13. f. 37.*

Fœdorum dispoſitione io masculos, fœmia remotiores coocellæ, quomodo sit interrumpenda, ad ornatum Regie Pragmaticæ ultimæ, sub tit. de feudis Neapolitani Regni. cap. 12. f. 33.

Fideicommissarij boois regularitèr oco alienandis, ad *text. in l. 3. §. sed quia nostra, C. communia de Legatis. cap. 46. f. 171.*

Fideicommissio in dubio non præsumendo, ad *text. in l. ehardi 41. §. cum filio, ff. de vulgari substitutione. cap. 43. l. 158.*

Filius in cooditiooe positus in testamentaria dispoſitione, quod regularitèr vocati non censentur, per *text. in l. ex fœto l. 7. §. si quis autem ff. ad S. C. Trebelli. cap. 44. fol. 164.*

Filio ex patris fœdo minimè prægravando, ad regulam *l. si quis in suo 33. §. legis, C. de inofficiso testamento. cap. 78. l. 275.*

Fruïtibus maruatis, & non exadis in vita hæredis gravati, ad fideicommissarium spectantibus, ad *text. in l. postulant 44. §. sed in huiusmodi, & l. de doli 58. §. qui poss. ff. ad S. C. Trebelli. cap. 45. fol. 166.*

H.

Hæredes institutio io re certa, ao, & quando teneatur ad hæreditarium onerum satisfactioem? ad *text. in l. quoties 13. C. de hæredib. instituend. cap. 47. fol. 173.*

Hærede prolegatis io eius foro, aut alibi conveniendo, ad *text. in l. quod legatur. 38. ff. de iudicijs. cap. 41. f. 155.*

Hærede propter inventarij beneficio ab hæreditarijs in ommodis eximendo, ad *text. in l. fin. §. si præsumam, C. de iure deliberandi. cap. 26. fol. 72.*

Hærede sine inventarij beneficio ad hæreditarium onerum solutionem, etiam de proprio, & ultra vires hæreditarias cogendo, ad *text. l. si re bovis 10. & l. fin. §. ut præsumam, C. de iure deliberandi. cap. 27. l. 81.*

Hæredis nominis, quoscumque, etiam extraneos hæredes comprehendente, ex *text. in l. sciendum 70. ff. de verb. significatiõe. cap. 48. fol. 175.*

Hæreditate vendita, eiusque oeribus, ad illius emptorem spectantibus, ad *text. in l. 2. C. de hæreditate, vel actione vendit. cap. 4. f. 12.*

Hostia exceptione Militibus competente, ad ornatum *Constitutionis Regni*, quæ incipit: *Hostia exceptionem in Rub. de exceptione hostia. proponenda. cap. 62. fol. 120.*

I.

Impensis in meliorando rem possessam erogatis, & quando debeant cum fructibus perceptis compensari? ad *text. in l. 1. ff. de Compensationibus. cap. 75. f. 164.*

Instrumenti liquidatione ob exceptionem altiorum indaginem requirentes minime terasandæ, iuxta formam *Reis M. C. P. Neapolis 166. cap. 30. f. 97.*

Interesse absque mora, & sorte recepta regularitèr non debendo, ad *text. in l. moram 32. ff. de usuris, & in l. 4. C. de positi. cap. 29. f. 93.*

Interesse ioterelle, live fructibus fructuum regularitèr non debendis, ad *text. in l. ut nullo, §. quæ propter, C. de usuris. cap. 81. f. 284.*

Iudicis iurisdictione per prorogationem augenda, ad *text. in l. si convenit 18. ff. de iurisdictione unius iudicis. cap. 52. f. 89.*

Iure accrescendi in cohesede, etiam iovito locum habente, ad interpretationem *text. in l. unica §. his ita de finit, C. de caducis tollendis. cap. 49. fol. 178.*

Iure offerendi, possessori, aut posteriori creditori contententi, ex *text. in l. si fundus 16. §. in vendicatione ff. de prioribus. & in l. 1. C. qui potiores in p. iore habeantur. cap. 80. f. 282.*

L.

Legatis, alijsque dispoſitionibus ad pias causas factis, eorumque privilegijs, ad *text. in cap. relatum 11. de testamentis. cap. 41. f. 147.*

Legatis pijs incertis ad beneficium Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de Vrbe applicandis, ad facultates eidem Fabricæ coocellæ. cap. 40. fol. 137.

Libro mercatoris proſcribente fidem, alijs adminiculis accedentibus, faciente, ad *text. in l. instrumenta 5. C. de probationibus. cap. 67. f. 233.*

Locatoris hypotheca super bonis investitis, & illaris in prædio locato, ad *text. in l. 2. ff. in quibus causis pignus, vel hypotheca tacite contrahitur. cap. 7. f. 20.*

M.

Masculiarione filiabus formis coocellæ in successione parentum, ex *Neapolitana Consue.*

*suavitate incip. Si moriatur, in tit. de successioni-
bus ab intestato, cap. 84. f. 292.*

Muliere nulliter pro alio intercedente, sed fide-
iubente, ad *text. in l. 1. & toto titulo, ff. & C. ad
S.C. Velleianum, cap. 10. f. 54.*

Muliere secundo nubente, eiusque pœnis, ad *text.
in l. gemina 3. C. de secundis nuptiis, cap. 81. fol.
187.*

Mutuo absque accessione aliqua ultra fortem con-
trahendo, ad *text. in l. 1. C. de usuris 10. de usuris,
in Pragm. & de Contrahibus, cap. 6. f. 16.*

N.

Nomine debitoris, & actionibus cessis, aut
venditis, cuius periculo, & commodo ce-
dant, ad ornatum, *l. si nomen 4. ff. de hered. vel
actione vendita, & Lab. Analliso 13. C. manda-
ti, cap. 3. f. 9.*

Nullitate opposita executionem suspendente,
ex *text. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata,
cap. 93. fol. 317.*

P.

Pactis Nuptialibus, sive Dotalibus, pro sponso,
vel sponsa abintè inhiitis, quatenus sint ab
eis postea nubentibus servanda, ad intellectum
*text. in l. unica, §. accedat, C. de rei uxoria actione,
cap. 17. f. 46.*

Pactio futuræ successione, an, & qualiter impro-
betur, ad *text. in l. licet. 19. & in l. fin. C. de Pa-
tribus, cap. 19. f. 50.*

Paragio filibus debito, quæ per masculos exclu-
duntur, ad formam *Constitutionis Regni Nea-
polis*, quæ incipit: *In aliquibus, sub tit. de filiis
Comitum, & Baronum, cap. 83. f. 189.*

Pœnis, & Salubris Principi spectantibus, ad *text.
in l. 1. C. de fundis, & Salubris rei Domini lib.
11. cap. 85. f. 194.*

Patre, & Liberis, seu Descendentibus, insimul vo-
catis ordine successivo, non coniunctivo, suc-
cedere debentibus, & per fidelcommisum, non
vulgatè substitutionem, ad *text. in l. cum sit 33.
§. in fideicommissis, ff. de legatis 1. cap. 50. f. 181.*

Patria potestate circa iudicium filij nomine agi-
randum, ad *text. in l. 1. C. de bonis maternis, cap.
86. fol. 196.*

Pœnis tempore à pluribus excusante, præsertim in
confectione testamentorum, ad *text. in l. ensus
8. C. de testamentis, cap. 36. f. 124.*

Pia causa, eiusque privilegium, & quod in dubio sic
pro ea iudicandum, ad *text. in l. sunt persona 43.
ff. de Religiosis, & sumptibus funerum, cap. 31.
fol. 108.*

Pluralitate, vel identitate rerum præsumenda, vel
probanda, ad *text. in l. in testamento quidam 27.
ff. de Conditionibus, & demonstrationibus, cap.
87. fol. 198.*

Prescriptione, eiusque effectibus, ad *text. in l. scire
3. & l. si quis emptoris 8. C. de prescriptionibus*

*irrigata, vel quadraginta annorum, cap. 89. fol.
305.*

Pretio regulariter loco rei non succedente, neque
re in locum pretij, vel rei, ex cuius pretio fuit
empta, ad *text. in l. si & rem, & pretium 25. ff.
de petitione hereditatis, cap. 33. f. 113.*

Privilegio tacite hypothecæ pio dote concessio,
etiam in locis Turcico Imperio subiectis, hoc
tempore servando, ex dispositione *l. unica, §. &
ut plenius, C. de uxoria actione, cap. 16. f. 44.*

Prodigalitate moderanda, ad *text. in l. 1. ff. de Cu-
ratoribus furioso, & prodigo dandis, cap. 31.
fol. 102.*

Promissione facti alieni nullam regulariter obli-
gationem producente, ad *text. in l. stipulatio ista
38. ff. de verborum obligationibus, cap. 11. f. 58.*

Promissione vendendi non eadem, ac venditione
iudicanda, ad *text. in l. si fideris 53. §. si, ff. de
legatis 1. cap. 1. f. 1.*

Proximioribus vocatis in medietate bonorum an-
tiquorum testati decedentis, per *Neapolitanam
Consuetudinem* incipientem: *Si aliquis moriens
sub titulo de successione ex testamento, cap. 88.
fol. 300.*

R.

Reductione ad arbitrium boni viri, atque
nullitatibus adversus laudum proponendis,
renonciatione, iuramento, & pœna in com-
promisso adiectis non obstantibus, ad *text. in l.
si libertus 30. ff. de Operis libertorum, cap. 54.
fol. 196.*

Rascriptis, quibus sunt diversis Iudicibus consa-
delegata, quod ipsorum prævalere debeat, ad
notata in *l. si quis posteaquam 7. ff. de Iudicijs,
cap. 51. fol. 186.*

Restitutione in integrum minori competente,
adversus inconsultò aditam hereditatem, ad
*text. in l. 1. & Anib. omnes, C. minor ab here-
ditate se abstinuit, cap. 18. f. 90.*

Retrovenditione ex pacto secuta, rei venditæ hy-
pothecæ resolvante, ad *text. in l. volumus 10.
ff. quibus modis pignus, vel hypotheca solvitur,
cap. 5. fol. 13.*

S.

Scriptura regulariter ad substantiam actus non
requiritur per *text. in l. pactum 17. C. de pactis,
cap. 66. f. 2. 2.*

Sententia cum eolata, cuius principaliter inter-
est, an, & quando alijs non citatis præiudicet
iuxta *text. in l. Papinianus 8. §. si causa, ff. de
ineffectu testamento, cap. 90. f. 308.*

Sententia, mortuo principale, cum procuratore,
cum quo fuit lis contestata, concipienda in
dammum hæredum, ad *text. in l. nullo dubitatio
23. C. de procuratoribus, cap. 91. fol. 310.*

Sequestro in principio litis non sciendo, ad
text. in l. unica, C. de prohibita sequestratione pe-

cunia. cap. 59. fol. 213.
 Sigillo publico, siue authentico, & privato, ad
text. in cap. 2. de fide Instrumentorum. cap. 100.
 fol. 337.
 Simulatione, quam veritati cedere dispooint in.
Rob. C. plus valere, quod agitur, quam quod simu-
latur concipitur. cap. 77. f. 1273.
 Socijs, eorumque locris, atque damnis ad fovicem
 communicandis, ad *text. in l. si non fuerint* 29.
 & *l. si quis societatem* 75. ff. *pro Socio*. cap. 24.
 fol. 65.
 Solutione à debitore pluribus ex causa obligato
 facta, quam in causam cedere debeat, ad *text. in*
l. 1. ff. & C. de solutionibus. cap. 94. f. 321.
 Solutione debiti, falso procuratori, vel maodata-
 rio facta, quæ non liberat solventem, ad *text. in*
l. falsus procurator 19. *C. de furtis*. cap. 96. f. 329.
 Solutione ex chirographo pæces debitorem exi-
 stente præsumenda, per *text. in l. fidei* 84. §. *qui*
sabulas ff. *de furtis*. cap. 95. f. 326.
 Spoliato aote omnia restituendo, ex *text. in l. si*
quis ad se fundum 7. *C. ad l. Iuliam de vi publica*.
 cap. 60. f. 115.

T.

Testamento io scripta, ad differentiam oin-
 cupativi, an, & quando ex eo denegetur im-
 missio, ad *text. in l. hac consultiſſima* 21. *C. de tes-*
tamentis. cap. 34 f. 116.

Testamento nuncupativo, quod per solos testes
 probatur, quando perfectum esse dicatur, ut ex
 eo concedatur immissio: ad intellectum *text. in*
l. hac consultiſſima 21. §. *per nuncupationem*, *C. de*
testamentis. cap. 35. f. 120.

Transactionem impugnante, ante omnia ad ac-
 ceptotum restitutionem cogendo, ad *text. in l.*
si diversa 14. & *l. ubi pactum* 40. *C. de Trans-*
actionibus. cap. 10. f. 27.

Tutore, eiusque hæredibus ad computorum reddi-
 tionem cogendis, iuxta *l. 1. ff. de tutelis*, & *ra-*
tionibus distrabendis. cap. 72. f. 152.

V.

Variatione ab una re, actione, aut via ad aliã,
 ad *text. in l. eum, qui certarum* 138. §. *si* ff. *de*
verborum obligationibus. cap. 69. f. 141.

Venditione ad corpus, vel ad mensuræ modum,
 concepta, ad *text. in l. si venditor* 39. ff. *de alio-*
nibus empti, & in *l. qui fundum* 40. §. *qui agrum*,
 ff. *de contrahenda emptione*. cap. 2. f. 6.

Venditione subhasta rei stabilis, cum appretio
 facienda, ad *text. in l. si quis* 16. *C. de rescinden-*
da venditione. cap. 98. f. 333.

Vniversitatis bonis noo alienandis, aut obligan-
 dis pto pecunia recepta, quæ in eius utilitatem
 versa non sit, ad *text. in l. Civitas* 27. ff. *si certum*
petatur. cap. 99. f. 335.

F I N I S.

SELECTARVM IVRIS OBSERVATIONVM.

AD CONTRACTVS, VLTIMAS VOLVNTATES,

Et Iudicia pertinentium, cum Decifionibus Supremorum
Tribunalium Regni Neapolis.

AUCTORE

HIERONYMODE ROSIS

I.C. ET ADVOCATO NEAPOLITANO.

PARS PRIMA

Circa Contractus, & Vltimas Voluntates.

1732

P R Æ F A T I O.

Necipites diu versati sumus inter ambigvos animi sensus, an edenda forent, quæ a nobis fuerunt in Forensibus quibusdam Controversijs observata: dissuadente ingenij tenuitate, cujus imbecilles partes me-teri non videbantur publicam aspicere lucem; ad editionem verò hortante Baldi monito in *Præudio libri Fendorum*, ubi: *Teneri*, inquit, *scientiarum Professores, ea, quæ sanæ mente conceperint, ad instar seminis, in lucem parere.* Inter quas, dissidentes ad invicem sententias, mediam tandem viam amplecti libuit, ut nec omnia in tenebris delitescere, nec omnia in publicum prodire sineremus, ab eisdem Baldi dicto incitati, asserentis in *Promio Decretalium* n. 3. quoddammodum triste est diviti sine hærede decedere, ita miserrimum esse dicatur habenti à Deo gratiam intellectus, nihil scriptum posteris suis, scilicet, studiosis relinquere, in quo possint hæredes intellectus aliquantulum consolari; unde evenit, ut plerisque prætermisissis, & ad sanioris deliberationis tempus reservatis, *Selectiones* aliquas *Observationes*, Typis deprecandas traderemus; exindè Titulum Operi inscribentes: *SELECTARVM IVRIS OBSERVATIONVM*; in quibus, si aliquid boni continebitur, Deo Optimo Maximo scientiarum omnium Authori, & Largitoritribuendum; si verò quid inutile in eis deprehendi contigerit, tanquam humanæ fragilitatis argumentum humanitèr excipiant, humanissimi Iuris studiosi, quibus interim pro Reipublicæ litterarum ornameto, Nestoreos deprecamur annos.

A R E-

F E R V M S V M M A.

- 1 *Vendere alicui est, quam promittore vendere.*
- 2 *Vendere promittens, solvendo interesse liberatur.*
- 3 *Etiam si iuramentum intervenerit, ut n. 3.*
- 4 *Promissio facienda pro facto habetur ad evitandum circumitum.*
Intellige in promissione solvendi pecuniam, in qua pecunia ipsa, saltem pro interesse debetur, ut n. 5.
Et nisi circumitus omnino inutilis non foret, ut n. 6.
- 7 *Assensus directi Domini requiritur in promissione vendendi bona feudalia.*
- 8 *Assensus directi Domini non requiritur in venditione intrinseci feudum, quia possessor sit.*
Sed in contrarium est communis opinio, n. 10. & 12.
- 9 *Ratio assignatur, n. 14.*
- 10 *Afflictus de contradictione notatur, & n. 11.*
- 11 *Fendi alienatio, & commutatio, etiam in melius, requirit assensum directi Domini.*
- 12 *Assensus directi Domini, debet venditoris expensis obtineri.*
- 13 *Intelligendi feudum absque assensu Domini directi alienatum in alienantis dominio remanet.*
- 14 *Mora purgari non potest, quando luti partis efficeretur deterior.*
- 15 *Evictione imminente non tenetur emptor solve- re pretium, etiam oblata fideiussione, si notorium, & evidens sit luti evincens.*
- 16 *Procuratoris gesta contra formam mandati sunt nulla.*
- 17 *Mandatam primum revocatum censetur ex se- cundo, in quo moderatur, vel additur primo.*
- 18 *Mandatam primum ad libere vendendum ex mandato secundo ad vendendum, cum pacto de revocando, censetur revocatum.*
- 19 *Procurator ad negotia revocatus, nulliter con- trahit sub nomine principalis.*
Intellige ubi saltem ipse fuerit de revocatione certioratus, ut ibi.
Secundo intellige, nisi fuisset ad negotia transla- tum certa persona constitutus, qua tunc ef- fectus notificanda, ut n. 27. & 29.
- 20 *Tertio intellige, nisi fuisset constitutus ad man- datum in certa loco agendum, in quo esset per generale populum notificanda revocatio.*
n. 28.
- 21 *Quarto limita respectu solutionis, quam legiti- me recipit a debitore ignorante revocationem.*
n. 30. & 32.
- 22 *Contrahens cum alio tanquam procurator, de- bet esse curiosus, & inquirere, an mandatam fuerit revocatum.*
Prospicere enim debuit, hoc evenire posse, ut n. 24.
Et contra falsum procuratorem tunc agere po- terit, n. 25.
Principali vero non imputatur, quod mandati revocationem fuitro, & incerto contrahenti

non denunciaverit, ut n. 26.

*Sicut est respectu debitorum solvendum, quo- serius habet, n. 33.*31 *Procurator falsus dicitur, qui fuit, & non est, si tanquam procurator se gerat.*32 *Contrahens cum alio, debet eius conditionem, investigare.*33 *Voluntati falso, & verbis declaratur.*34 *Scientia principalis presumitur de re gravi, & notabili falli per Procuratorem.*35 *Præsertim accedente lapsu temporis, infra quod potuit ad eius notitiam pervenire, ut n. 37.*36 *Dies interpellat pro homine, ubi fuit in contra- ctum specificis adhibito.*37 *Ratificatio post tempus conventum secuta non- prodest.*38 *Neque in præiudicium iuris tertij retrahitur, n. 40.*39 *Sententia diffinitiva ab eodem Iudice revocari non potest.*40 *Secus in interlocutoria, que licet quoad partes transeat in rem iudicatam, non tamen, quoad Iudicem, n. 42.*41 *Fuit potest Index etiam in calculo ferenda sen- tentia interlocutoriam revocare, n. 43.*42 *Quamvis ab ea non sacris appellatum; sed in- diffinitiva, n. 44.*43 *Decisio Sacri Regij Consilij Neapolitani refer- tur.*44 *D. Franciscus Squius Regius Consiliarius lan- datur.*

C A P V T P R I M V M.

De Promissione vendendi non eadem, ac venditione iudicanda, ad text. in l. si fi- deiussores, §. 3. S. finali, ff. de legatis primo.

- 1 romissione de vendendo ventione non esse, sed aliud esse vendere, aliud promittere vendere, probatur in l. si fideiussores, §. 3. ff. de leg. 1. & notat Glossa in l. Te- ritus, ff. de pignorat. act. in- fin. & post Bart. in l. si pupillus, ff. ad l. Falcid. Ca- ppe. in decis. 15. §. 6. Menoch. in conf. 947. n. 10. & seq. lib. 10. Reg. Marcan. in lib. 1. disp. frif. disp. 40. m. 1. Reg. Corp. S.acro consulti. 29. n. 39. lib. 1. ubi optime sic probat, & hoc eo magis procedere, si de re feudali agatur, docet Reg. da Ponte in conf. 85. & 86. lib. 1. & generaliter in qualibet materia locum obtinere declarat Gal- lera. de renunciat. lib. 1. cap. 7. n. 5. & 6. ita ut promittens vendere, quamvis habeat tradendi facultatem, non tenetur præcisè tradere; sed tanquam ad factum obligatus, præstando in- teresse libere, ut plene post alios probave- runt, ac receptissimum esse DD. sententiam a- li-

firmavit *Bursat. in conf. 100. n. 7. Barzani in decis. Bononiens. 111. n. 1. & 5.* quos refert, & sequitur *Consiliar. Marcianni*, à quo fuerat venditio, de qua agebatur, procuratorio nomine. Illi Principissa Scillæ, D. Ioannæ Russo promissum *in conf. 44. n. 7. & 8. vol. 1.* ubi ampliat etiam, si in promissione de vendendo intercesserit iuramentum, ex *Imala, & aliis*, & præsertim ex *Rolando a Valle in conf. 69. n. 23. lib. 3.* qui communem esse testatur, oritur enim solum ex promissione vendendi actio personalis ad interesse, non autem ius aliquod, siue domoium ex ea transfertur, ut docet *D. Reg. de Pante in tradi. de pæstate Prærog. tit. 6. §. 1. n. 34. & in conf. 85. n. 8. lib. 1.*

4 Quod autem dicitur ad evitandum circuitum, simpliciter sciendi promissionem pro facto haberi, ex notatis in *lex emptio, l. 1. ff. de act. empt. de quo per ser. Andr. in addit. ad Specular. in Rubr. de obligationib. & solutionib.* procedit in obligatione solvendi pecuniam, in qua si diceretur, non teneri debitorem præcisè ad tantum, sed ad interesse, adhuc eandem pecuniam, ratione interesse solvete tenetur; quod non est in promissione vendendi, propterea in ea locum non habere, ultra relatos, communem opinionem DD. esse, ac secus odium eam pluries fuisse in Senatu Pedemontano iudicatum affirmat *Thefaur. in decis. 133. n. 5.* Item locum habere, nisi circumstans omnino inutilis dici non possit, quo easentiam promissio de vendendo, haberi non potest pro venditione, ut ex *Cardinali in Clement. Auduit in 14. quæst. de rescript. probat Tiraguel. in tradi. de retrograd. retr. tit. de retr. ad conventionali, ad finem tituli n. 42. circa fin. D. Præf. de Franch. decis. 374. n. 3. circa med.*

6 Venditio causa Ill. Ducis Crovis Theodori Maodatoritii cū prædicta Ill. Principissa Scillæ D. Ioannæ Russo, circuitum inutilem dici non posset affirmabamus, eogere eam ad stipulandū promissæ venditionis instrumentum, eum promissione defensionis, & evictionis generalis sub omnium bonorum obligatione, etiam feudalium, atque omnibus clausulis, cōsuetis, & requisitis, ut super instrumento ipso infra quatuor menses stipulandum, Regium beneplacitum, & assensum obtineri potuisset, iuxta conventa in chirographo, siue aliterano (ut vulgò dicitur) inrer partes confectis; cum etiam de promissione vendendi feudum, siue iusluende feudum, ageretur, quod est similiter feudale, & proinde Regius requirebatur assensus; ante cuius interpolationem minime potuit promissio operari, ex traditis per *Præf. de Franch. in decis. 48. n. 1.* ubi refert iudicatum io Saero Consilio Neapolitano, & per *Annam in alleg. 125. n. 12. & seq. par. 2.* atque *Reg. Galeat. in contrav. 18. n. 21. lib. 1.* licet aotem ius luendi feudum in beneficium emptoris, & possessoris cum pacto de, retrovendendo absque assensu, tūquam in augmentum feudi, cedi posse, nonnulli affirmave-

rint, præsertim *Afflicti. in Consist. Regni Constitutionem Duce memoriam. 22.* contrarium tamén in simili dubitatione affirmavit idem *Afflicti. ubi ipsi contrarios in eadem Consist. n. 15. ubi voluit, quod neque remissio hypothecæ super feudo in beneficium possessoris fieri possit absque assensu, tametsi in feudi augmentum fieri dicatur, ut Afflicti contradictionem notat Tiraguel. in loco proxime relato n. 160. quem refert Ursillus in addit. ad eundem Afflicti. in decis. 132. n. 7. in fine; sed contrarium expressè tradiderunt in propria questione Camerarius in repetit. cap. Imperialium fol. mibi 17. lit. E. Marcell. de Mauris, qui communem hanc esse, testatur in sua allegatione 21. num. 7. Rosenthal. de feud. tit. 1. cap. 9. membre 1. conclus. 34. n. 15. Reg. Revit. in conf. 14. n. 12. lib. 2. cum hodie omnis rei feudalis alienatio, siue iurium cessio, quæ realis sit, aut in rem scripta, requiratur assensum, quod commutatio sit rei, vel personæ, licet in melius, & in augmentum, ex *Consist. prædicta. Constitutionem Duce memoria*, in illis verbis: *Minuendis, aut commutandis, ut ex Camerarius. Anna, & alii, docet Reg. de Tappa in decis. 12. Sac. Conf. n. 14.* exinde oritur, quod cessio iuris hereditatis ad feudum, quod est feudale, tametsi fiat in beneficium possessoris, omnino requirit assensum; quia non tam feudi, vel domini, quam possessionis recipitur augmentum, cum etiam à feudi possessione divisiun, ius luendi feudale remaneat; sed potius Domini detrimentum continet, quod contra eius voluntatem hæc de personarum personarum feudalis iuris commutatio, et cōsideratur idem *Afflicti in d. Consist. n. 15. circa fin.* & cū Dominus venditioni faciat cum pacto de retrovendendo, assensum præstitit, ita assensus videtur, ut ipse venditorum, eiusque hæredes hereditario futuro esse aliquando vasallos, ut antemadverit Rosenthal. in d. conclus. 34. n. 15. in addit. lit. Q. imò Domini præiudicium verisimiliter, si remittens pactum de retrovendendo, filios, adeo alios legitimos successores non haberet, quia potuisset illo medio tempore feudū Regi aperiri, ut per *Camerarius. in l. 1. c. 1. lit. F.**

7 Et autem assensus, venditoris expensis, & ab eo impetrandis, et ex *text. in l. fin. c. de iur. emphye. post Parid. docuerunt de Pante in conf. 5. n. 90. Capib. in tradi. de Barenib. tom. 2. cap. 12. n. 16.* eoq; non oborto, ius luendi prædictum in bonis Principissæ permansit, neque nequam abcessit ab illius patrimonio, ut ex *Craver. Tirag. & aliis*, adducit *Anna in conf. 4. n. 75. & seqq. lib. 1.* & proinde ad instantiam præfati Regii Consiliarii Marcelli Marciani, tanquam ereditoris Principissæ Scillæ, fuit hoc ius luendi venale expositum in contradictorio iudicio, cum eadem Principissa debitrice, & ad extinctionem eandem ipsi Duci Adori personæ nominare per offerentem remansit, quàmvis postea venditio non habuisset effectum, propter fasti-

factionem deinde subsecutam, quantitati debitorum eidem Regio Consiliario creditori.

- 17 Postea vero non potera tunc purgari, quia jus partis existeret diversitas, iuxta ea, que pnt *Annus in jug.* 349. late deducunt *Reg. Capys. Laur. decif.* 30. n. 15. & 22. *Consil. Rocca in resp.* 93. lib. 2. *Dum. Consiliar. Petra in Riu. M.C.* 133. & 173. tunc propter temporis diversitatem, ab anno 1619. tunc propter status mutationem; necdum enim fuit novissime commissa graduatio creditorum Illustris Principis Scille, & provisum, quod procedatur ad venditionem omnium bonorum ipsius; Verum etiam super Terra Petre Paulæ, super qua ius vendendi competebat, fuit illis de Laurentio, tanquam creditoribus ejusdem Illustris Principis Scille præstita assistentia de anno 1637. & fuerunt emanata banna pro illius venditione liberæ, & absque alio pacto de retrovendendo faciendæ, oblationibus etiam pro illius venditione receptis, de anno 1641. ut scilicet evictione prædicta, neque emptor ulla modo cogi poruisset ad emptoris promissæ observantiam, neque teneretur pretium solvere, à tunc compensare, etiam oblata dissimulatione de restituendo in casu evictionis; eum evidens, & notorium sit jus evincens, ut per *Jas. in La Divo Pio §. si post num. 2. ff. de sen. & re judic. & alios per Mangil. in trati. de evict. qu. 8 §. n. 33.*

Quibus etiam accedebat potestatis defectus in promissione vendendi nomine Illustris principalis facta, per D. Marcellum Marcianum, ejus procuratorem, qui postea fuit ad Regii Consiliarii munus promotus, etenim de mandato non constabat, si ve potestate aliqua vendendi jus luendi prædictum nominis principalis; quinimò constabat de contrario mandato, venditionem Terræ prædictæ faciendi, cum pacto de retrovendendo, vigore instrumenti procuratoris sub die quinta Novembris 1619. manu Notarii Petri Marrapadi Civitatis Regii, & consequenter ex promissione facta contra mandati formam, & contra voluntatem principalis, nihil fuisse valide gestum ex notatis in *l. si procurator, to. c. de procurat. & in l. diligenter §. si mandati, cum concord.*

Et licet novissime produceret potestas eidem procuratori concessa vendendi quascumque Terras cum pacto de retrovendendo, vel sine pacto mandato Neapoli confecto sub die 17. Julii 1619. nihilominus venditio facta fuit cum pacto de retrovendendo, vigore alterius mandati specialis de mense Novembris stipulari, ut diximus, per quod secundum mandatum etiam in eadem persona factum, cum alio qua tamen additione, si ve moderatione, tenetor à primo recessum, illudque revocationem ex juris dispositione, ut per *Gloss. in l. si quis cum procurator §. Julianus, versic. procuratoris dicitur ff. de procurator. quam ibi frequenter Bald. in sing. in versic. ultime querit; Paulus de Castro in.*

3. in versic. ultime nota, allegant *tex. in l. qui munum, §. 6. §. non ideo ff. mandati idemque probat Mascard. in trati. de probat. re. 2. cunctus. 1016. num. 21. & sequentibus, de mech. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 36. num. 25. & post alios ab eis allegatos affirmat *Revinus in Rubrica prag. de procurat. num. 45. & in terminis secundum mandati dati ad vendendum cum pacto de retrovendendo considerat Anna in adlegat. 27. num. 10. lib. 1. quibus addendus est Thejas. de demoniis Senatus decisum, in contrarium factam, egrè ferens in des. in 7. n. 5.**

Cujus quidem prioris mandati tacita, vel expressa revocatio; cum jam ad emptoris notificationem devenisset (ipse enim vigore secundum mandati cum procuratore contraxerat) non erat aidem notificanda, quæ aliunde cum non ignorabat, ultra quod ubi procurator generalis ad negotia, non tamen in certo loco, vel cum certa persona peragenda, revocatur, sufficit eum de revocatione certiorare, ut aliis etiam cum eo contrahentibus revocatio præjudicet, ut colligitur à contrario sensu in *l. si mandatum, §. si mandati debet enim curiosus esse, qui contrahit, & inquirere, an mandatum fuerit revocatum, nec ne; ad notata in l. 3. §. sed si sic accipit, ff. de in rem versis, & præcipere debuit, hinc venire posse juxta tradita in *l. si quis domum §. 5. §. loc. & Linter stipulantiem §. 3. §. Sacram §. de verb. oblig. unde agat contra ipsum falsum procuratorem, ut in *l. si procuratori falsus §. 1. ff. de condit. causæ datæ, & in l. si procurator §. 6. ff. de condit. indeb. neque tunc est principali impotendum, si non denuncia verit alius revocationem, quia nescit cui, argum. *l. si datum §. 6. §. fin. vers. Sed & si nihil, ff. de evict. vbi verò ad 27. gerendum negotia cum certa persona fuisset constitutus, tunc est ipsi notificanda nominatim revocatio, neque enim divinare potest, illam fuisse subsecutam, ut in *l. si fideiussor §. 9. §. 1. ff. mandat. ita cum incerta est persona certus autem locus, in quo est procuratio administranda, requiritur revocationis notificatio per generale proclama, ut ad omnium illius loci notificationem possit verisimiliter pervenire, ut in *l. sed & si pupillus §. 1. §. 1. ff. de instit. ita distinguere in procuratore ad negotia, *Bart. in l. v. n. 8. & 9. c. de fideiussoribus, ubi etiam hoc firmat Bald. in l. 3. l. 2. Saguranus de Nigri in addit. ad Bald. in l. si mandatum §. 6. in fine §. mand. Abb. Tanorus in cap. ex parte Decani n. 12. de rescriptis. vbi Felinus. n. 13. vers. Et ista addit. ad Alex. & ex commun. DD. traditione sequitur *Caucer. lib. 2. var. resal. cap. 14. n. 168. & seq. Sese in decif. Aragonia §. 1. n. 14. quem frequenter D. Revis, in Rubr. Pragm. de Procuratoribus n. 48.********

30 Quamvis aliud sit respectu debitoris, qui recedat in l. v. n. generali procuratori ad contrahendum cum incerta persona, & in loco incerto constituto, etiam revocata, cum tamen revocationem debitor ignoravit, ut in *l. qui hmi-*

num,

nam 34. §. si Titium §. de solutio, & ootat glossa
in d. cap. ex parte Decani, in verbo. Procurator,
de rescripti. ubi quod falsus etiam procurator
dicitur, qui fuit, & non est, si tanquam
procuratorem se gerat, & nihilominus libet ac
solventem sibi pro Domino ignocet, non
tamen Dominum obligat, alios refert Garba in
decis. Sicilia 79. n. 20. idque fuit et dum libe-
tationis favore constitutum, verum etiam, quia
Dominus sciens se certos habere debitores, po-
terat illis revocationem decouniare, ut per
Bald. in d. l. n. n. 3. in fi. C. de satisfaciendo, cum
etiam quia solutionem debitor procuratori
facere teneret invitus, unde non est, quod de-
bitori imputari possit; io creditore verò con-
trahente aliud est, quia cum alio contrahit,
eius conditionem investigare debet, ut in l. qui
cum alio 20. ff. de reg. ju. & ita distinguit Sa-
goranus de Nigriti ad Bald. in d. l. si mandasset
in fi.

Colligitur etiam io preposita facti specie,
contraria principalis voluntas, quæ facta, &
verbis declaratur, ut in l. Paulus respondit
5. ff. rem ratam haberi, cum concord. per Ma-
seard. in trañ. de probat. conclus. 1422. n. 24. &
34. te. 2. nonquam enim eam habuit vendi-
tioneem iuria luendi promissam, de qua tan-
quam de gravi, & notabili facto præsumit
fuisse à procuratore cecitotata, præsertim ac-
cedente lapsu temporis, infra quod potuit ad
eius notitiã pervenire, ut ex notatis in cap. cum
illorum 32. de sent. excommunicat. probat Roman.
in cons. 481. n. 3. quemadmodum fuit eadem
principalis à procuratore certiorata, de contra-
ctu venditionis annuorum ducatorum 700.
eius nomine facta, in beneficium q. Joannis
Michaelis Mandatoritij, patria ipsius Ducia,
pro ducatis decem millib., eamque ratam habuit
publico mediante instrumento, elapsis jam
quatuor mensibus, infra quos venditio feudi
fuit libetè, & absque locandi iure promissa; ut
in partem pretij, per Principissam conseqe-
odi, retioeri potuissit decati decem mille, & pro
eis prædicti annui dicti 700. & nihilominus
statoe illa temporis determinatione, infra
quod erat venditio facienda, non requireba-
cut alia emptoria petioio, siue admonitio, ut
ex Dec. in l. fin. n. 47. C. de edicta Divi Adriani
tolando, in cons. 196. in fine, & 452. n. 9. Menoch.
in trañ. de Arbitrar. Judic. casu 498. n. 6. &
alii affirmat, Cras. in trañ. de except. except. 32.
n. 140. neque poterat post tempus promissu ra-
tificatio subsequi, tanquam inefficax. L. bonerij
24. ff. rem ratam haberi, ut ex Dec. in l. semper qui
non prohibet ff. de reg. ju. docet Barz. in Dec.
Benen. 68. n. 23. ubi etiam, quod ratificatio in
prejudicium iuris tertij non retrahitur, in
quo conveniunt, Olearius in dec. Pedemont.
119. n. 26. & 28. Theaur. decis. 7.

Neque opposita rei iudicatæ exceptio obsta-
bat ex decreto S. C. resiliant, quo fuit provi-

sum, quòd à dñor recognoscat albarum super
promissa venditione confectum quàmvis enim
distinctiva sententia, postquam fuit à Judge
prolata, non possit amplius ab eo revocari,
tanquam functus iam fuerit officio suo, ex l.
Index postquam 5. ff. de re iudic. interlocuto-
ria verò, tamet si quoad partestranstium faciat
in tem judicatum, ut per cap. Cum effuso
60. de appell. & alia tradit Ursill. ad Affl. de
decis. 42. n. 2. quem sequitur D. Rovis. in pragm.
1. de appellat. n. 8. & post alios, quos refert, am-
plectitur D. Altimar in trañ. de nullitat. tom. 1.
nubr. 3. quest. 2. num. 25. potest nihilominus
per Judicem quodocumque revocari, & quo-
adeum omniqum tranfit io judicatum, sicuti
docent Scaccia de appell. quest. 19. remed. 1.
conclus. 6. num. 20. & quest. 12. num. 95. & de
iudic. lib. 1. cap. 95. num. 105. a Marchese de com-
miss. appell. ab interloc. cap. 1. §. 1. n. 17. Salgad.
de Regia protell. par. 1. cap. 5. m. 7. Atque itell. in
prax. S. C. par. 1. glof. Demandatur, n. 36. alique
oonnulli, quorum placitum confirmat D. Alti-
mar cit. quest. 2. n. 24. & ex l. quod iussit 14. ff. de
re iudic. etiam probant Barz. Alex. & DD.
quos refert, & sequitur Maranta in suo speculo
aureo, parte 6. in verbo, Et demum fertur sen-
tentia. 9. ubi io specie, quòd iudex quòtuli
unam injustam interlocutoriam, puti non
admittendo, quod admittere debebat; vel è
contra, potest etiam in calculo tenende sen-
tentia dissolutive de illa habere rationem, che-
ca ipsius revocationem, emendando, quod
male fecerat, & quod iudex in appellatione
potest revocare interlocutoriam, à qua non.
fuit appellatum, quando fuit solum appella-
tum à distinctiva, idque etiam ex dispositione
l. generaliter 12. §. fin. autem C. de reb. tradit. &
Jur. iur. communiter receptum esse testatur
Andr. de Iseri. in §. cedas, in fi. de statuti. & con-
suetud. in nro. fender. licet aliis magum fuisse
de hoc contentioem asserat inter Innocent. &
Hostiensium, quod novissimè etiam refert Taf-
son. in suis Observ. Jurisdict. super prag. de au-
tesato, vers. 3. n. 111. vers. Huius dominij; hoc
etiam infra decem dies posse per iudicem exe-
qui interlocutoriam, adnotavit Spec. in tit. de
appell. §. resas videre, in fi. 3. nec igitur in dis-
tinctiva proceffit facta interlocutoria revo-
catio, quoad recognitionem ordinatam, nul-
la habita de illa ratione.

Fuit propria decreto S. R. C. provisu-
sub die 28. Iulij 1642. ceterente Fraulisco
Savio Regio Consiliario, viro conspicuo, qui
postea fuit unius ex Aulis ejusdem S. R. C.
Præfectos, quòd Illustr. Principissa Seilla Vol-
vat tertiana ann. ducat. 700. nulla habita ratio-
ne de præterita venditione, ex promissione ven-
dendi resultant; à quo decreto, pendente,
verbo faciendo loco reclamationis, patet ad
cordiam devecetur. Actuarius Borrel-
lua.

Cappi. in decis. 14. m. 1. Covarr. in lib. pract. quæst. cap. 30. num. 2. & 3. & execrentioribus luculentè elucidat D. Nicolaus Vincencius Scoppa in observat. ad decis. Gratian. obfer. 191.

Com tamén re venditæ eiusque mensura expressis, finitima demùm subiiciuntur, non modica fuit inter Doctores controversia, an ad corpus venditio facta intelligatur? ut cum *Abb. Panor. in cap. Per tuat. num. 9. in fine, de donat. tenet præter alios Jacobus de Franch. in nifi. fend. in tit. Si de investitura feudi, §. si quis de manso. num. 5. Ant. Fab. in suo Cod. sub tit. de contrah. empti. definit. 3. vel ad mensuram, ut cum Paulo Cassir. in l. 2. circa fin. C. de peric. & comm. rei venditæ, & aliis affirmat Surd. in dec. Mant. 64. num. 5. unde tutius esse ad conjecturas, & facti circumstantias in hoc dubio recurrere, cõcludit Mantici in tract. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 17. n. 26.*

Et signatè ad corpus contractam intelligi venditionem, fuit in S. R. C. Neap. judicatum, sub die 8. Novembris anni 1631. in causa D. Bernardini Iuvenis (qui postea fuit brevissimæ vitæ tempore unus ex Iudicibus Magnæ Curie Vicariæ) cùm ereditoribus quondam Notarii Iulii Cæsaris Guadagni, quibus rure venali sub hasta exposto apud Aduarium de Scacciavento, prædictus Bernardinus emptor, per hæc verba in oblatione contraxerat: *Offertur de dicta massaria de moia cento in circa iuxta li beni, &c. per quæta capacita, che si ritrova, ancorchè fusse maggiore, dec. 8550. ex hoc enim, primo resolutabam, unico pretio fuisse contractam emptionem non constituto pretio pro qualibet modiorum quantitate, siue mensura, & proinde ad corpus contractam intelligi, ut post Covarr. alioque plures reiecta Decii, Soccini, aliorumque sententia, communem esse testatur Bursat. in conf. 441. num. 22. & 459. num. 13. vol. 4. quem sequitur alios addendo Mangil. in tract. de evict. qn. tot. num. 21. idem voluit Vivini in lib. 3. commun. opin. opin. 1019. Secundò accedebat dictio in circa in mensuræ expressione adjecta, quæ animum emptoris denotabat, emere noluisse pro certa, & determinata mensura, & sic emptionem ad corpus inferebat, ut in specie ex *Rota Romana decis. & aliis deducit Mangil. in d. qn. 101. num. 8. quiddam aliud de ditione parum plus, vel minus leotiat Cappi. in dec. 14. m. 7. & licet aliorum specul. dictio in circa ad modicam quantitatem Iudicis arbitrio declarandum referatur, ut post Menoch. in tract. de arbit. Indic. lib. 2. cent. 1. c. 46. refert Gratian. in tract. de dition. cap. 92. eoque non citato Barbosa in eod. tract. de dition. infrequent. cap. 154. Tertiò illa verba: o per quæta capacita, che si ritrova, idem importabant, ac similia verba: quantacumque sit, emptionem ad corpus inferentia, ex notatis per Alex. in conf. 127. in prime. vers. & tanto magis lib. 2. & in conf. 8. num. 2. lib. 4. quem sequuntur Bursat. in conf. 441. num. 16.**

lib. 4. & Surd. in d. decis. num. 28. Mangil. in d. 10 qn. 101. num. 13. & segg. propterea ad corpus intelligendum esse rus emptum, fuit in relata, facti specie iudicatum, neque valorem quantitatis ex centum modiorum numero deficientis, esse diminuendum, referente D. Ioanne Baptista Apicella Regio Consiliario, bonis moribus, & rerum experientia præclaro, cuius virtutes imitabatur D. Fabius ejus filius M. C. V. Iudex perperuus à Sacra Regia Catholica Majestate Iovissimè nostri Regis electus, & postea ad idem Regii Consilii munus, quod genitor vixens exercebat, promotus; brevi tempore, & dum hæc à nobis revideretur, iam fato extinctus.

Ad corpus etiã, censeri venditionem contractam, Soccin. in n. affirmat in relata c. 41. m. 17. lib. 2. si res vendita fuisset ante mensurationem emptori tradita, & ab eo soluto pretio, per longum temporis intervallum retenta, quod venditioni ad mensuram contractæ repugnât; hæc enim contractum infert conditio, nalem ex mensurationis purificandum, iuxta l. quod sepi 35. §. in iis ff. de contrah. empti. de quo Galeer. in praxi liquidat. instrument. p. 1. part. num. 78.

Contra verò ad mensuram contractam venditio intelligitur, si pretium certum fuerit pro quolibet modo, si vè iugere constitutum, ut in l. Qui fundum 40. §. qui agrum ff. de contrah. empti & post Soccin. sen. in conf. 32. num. 1. vol. 4. probant Ursul. & alii per eum relati in d. decis. Affili. 68. num. 1. & 4. ubi etiã sub num. 3. quòd ex quantitate pretii arguitur ad mensuram, vel ad corpus venditio contracta: pondè ex magnitudine pretii venditio ad mensuram facta intelligitur, secundum Covarr. qui allegat gl. Bart. & alios in d. cap. 3. num. 3. vers. hæc vè rō, etenim ex pretii magnitudine cognoscitur, quid sit in venditione comprehensum, argum. text. in l. 1. ff. de reb. dub. ut notant Anna in sing. 645. & alii per D. Reg. Cappi. Laur. in decis. S. C. 35. num. 8. quia res in dubio præsumitur vendita iusto pretio: ibi num. 9. ex gloss. & Bart. lib. 1. dem allegatis.

Differunt autem una ab alia venditionis formula, præsertim, quia quantitas mensuræ enūciatæ numerum excedens, ad emptoris beneficium cedit in venditione ad corpus: verò in venditione ad mensuram, est venditori restituenda, ad text. in l. si venditor 39. ff. de act. empti. & in d. §. qui agrum, docet Oldrad. in conf. 197. quem postea DD. sequuntur communiter, ut per Dec. in conf. 500. lib. 2. per Affili. & Surd. in relatis locis, Cassam in tract. de ratata 9. 35. num. 6. Grat. in lib. 3. discept. forens. cap. 564. num. 7. Reg. de Ponte in decis. 32. a m. 7. & circa mensuram, cõditi suetudinem loci contractus, ejusque temporis esse inspiciendam, alijs relatis affirmant Carpan. in Comment. ad Stat. Mediol. lib. 1. cap. 171. n. 5. & lib. 2. cap. 212. m. 2. Petra ad Cappi. in dec. 14. n. 2.

23 n. 2. Sed verius esse locum rei sue, eiusq; consuetudinem attendendam, ex receptis DD. sententia ostendit *Consil. Prat. in lib. 2. discept. forens. cap. 11. n. 13. & seqq.*

Item quantitas in mensura enunciata deficient, est emptori rescindenda, si venditio fuit ad mensuram convента, ut in *l. si quis cum fundum l. 2. in l. 4. §. si modus, & in l. si quis cum fundum l. 2. ad tit. ff. de empti*, secus autem est in venditione contraria ad corpus, in qua si cui aug-
25 mentum emptoris cedit beneficium, ita diminutionem eius incommodum cedere debere, ne-
26 emptor, & venditor ad impariam iudicentur, contra n. in *l. si vna 6. ff. de peric. & comm. rei vend. voluerunt glos. Bart. & alij*, quos refert, & sequitur *Gomesius lib. 2. variar. res. cap. 2. n. 16. Boer. in dec. 5. n. 6.* idem de mente omnium esse testantur *Socius iun. in proleg. cons. 42. n. 19. vol. 2. Barfat. in cons. 459. n. 14. vel. 4. & secun-*
27 dum hanc distinctionem fuit in S.C. iudicatum in predicta causa creditorum qu. Natarij Iulij Cezaris Guadagni, non esse emptori rescindendam quantitatem ex enunciata mensura deficientem, ubi fuit emptio ad corpus facta, non ad mensuram.

28 Sed quando rei quantitas, non ab emptore sub hac offerente, ut in casu determinationis S.C. proxime relaxe, sed a venditore ipsi men-
29 tient rei sue mensuram fuit excessiva, non debet ei doli, & culpa patrocinari, *l. Nre ex dolo l. 3. ff. de dolo*, & proinde pretium deficientis
30 quantitatis etiam in venditione ad corpus facta, diminuendum esse, affirmaverunt *Cervar. in d. cap. 3. n. 7. ut si. 1. C. de p. in dec. 14. n. 3. Surd. in rel. dec. 64. n. 15. & seqq. ubi Consil. Hoderma in addit. allegat. Manis. & Cassan pluribus medijs huic sententiae adhærentes, quam in facti contingentia S.C. de anno 1632. sequuntur fuisse testatur, eumq; inuicem refert *Consil. Prat. in relata cap. 21. n. 47. & seqq.**

31 Præterea differunt venditio ad corpus, & ad mensuram, quia si res ad corpus vendita casu fortuito, vel accidentaliter deficiat, ut amplius non existat, etiam ante traditionem, damnum est emptoris, ut in *l. si res 12.*

32 *ff. de peric. & comm. rei vend.* ad quem etiam, omne rei augmentum, vel diminutio pertinet ex *l. id quod 7. ff. ad tit. de peric. & comm. rei vend. & in §. cum autem, Instit. de empt. & vendit.*

33 etenim venditionis contractum, resex parte venditoris, pretio ex parte emptoris, & utriusq; consensu perficiunt, *l. 1. ff. de contrab. empt.* & quod dicitur ante traditionem, imperfecta esse

34 venditionem, respectu executionis contractus, inchoata habet, non respectu periculi, & obligationis, quæ irreuocabiliter contrahitur, ut in *l. 1. & 2. C. quando licet ab emptione discedere, & notat Bald. in l. 1. n. 4. C. de peric. & comm. rei vend. quem nouiter sequitur D. Scappa in cit. obseru. ad decis. Gratian. 191. n. 4. & seqq. vnde te*

35 perempta, vel deteriorata, ad pretium emptore tenetur, licet sibi ea tradita non fuerit, ex *l. si. C. ad. ut. ut communem esse DD. sententia præstatetur Gomesius rel. cap. 2. n. 35. vers. si res non sit tradita*, ubi rationem assignat, quia eodem in emptoris potestate, sit agere ad rem, & illam consequi, atque post traditionem ad cum pertineat rei venditæ periculum, eodem modo ante traditionem, cum nulla venditoris culpa intercessit, ex *Bald. in Rub. C. de peric. & comm. rei*
36 *vend.* neque mora venditoris in tradendo nocet, cum eodem modo res fuisset penes emptorem peritura, aut diminuenda, ex *taxi. notab. in l. item si verberatur 20. §. ff. de rei vendit.* nisi
37 rem peritura, aut diminuenda, ex *taxi. notab. in l. item si verberatur 20. §. ff. de rei vendit.* nisi
38 emptor fuisset medio tempore venditurus, ut inquit *l. Cum res 49. §. ff. de legat. 1.*

Non idem est si venditio fuerit ad mensuram
39 contraria, vel etiam si ad pondus, vel ad numerum; unde dicitur in rebus, quæ pondere, numero, vel mensura constant, periculum, siue commodum ante traditionem, siue mensurationem contingens, esse venditoris, iuxta *l. quod sapè 35. §. in ijs. ff. de contrab. empt. de qua Mangil. in tract. de emulq. q. 103. n. 7. Fab in Cod. in tit. de peric. & comm. rei vend. definit. 1. §. fronte in cancel. in verbo Venditio facta banorum*, nisi tantum
40 quam species, vel certum corpus res ipse traduntur, scilicet vinum, oleum, trumentum, & similia, quæ in tali dolio, vase, vel lico existunt, nulla quantitate expressa: tunc enim periculum spectat ad emptorem, quasi videatur in specie, facta venditio, non in genere, ex *l. 1. vers. Sed si non sunt. ff. de peric. & comm. rei vend.* ut docet *Gomesius in loca voluta, vers. ubi vero tales res, & tradit pariter Vrsili. ad Affili. in decis. 399* quem sequitur D. Scappa ad decis. Gratian. obseru. 191. num. 13.

Respectu vero diminutionis, vel augmenti
41 valoris rei, ante traditionem contingentis, id est quod in specie, vel in genere facta venditio sit rei, in mensura, pondere, vel numero constantis, quia neq; plus, neque minus pretij eueni emptori soluit, quamvis adhuc traditur, & mensuratio, siue numeratio, & ponderatio non fuerint subsequutz, ut in puncto declarat *Paul. Castren.* qui dicit huc esse menti tenendum in *l. si res, C. de ad. empti*, eumq; refert, & sequitur *Affili. in decis. 280. n. 5.*

R E R U M S U M M A.

- 1 Debitor cessus cedenti rei soluit, antequam unum ex tribus in l. 3. C. de novat. necariis, interveniat, quamvis cessum non ignoret. Intelige in cessum ad nullitatem cedentis, non autem in cessum ad eammodum cessationis, ut num. 8.
- 2 Nominis periculum contra quod fuerunt mandata alliones, ad cedentem spectat, qui tenetur illud exigibile præstare.

Etiam

- Etiam si cessionario ad debitorum cessio litterarum enim habuisset alteri dirigitur solutione, ut num. 7.*
- 3 *Deciso nevissum S.R.C. Nemp. refertur.*
- 4 *D. Alphonsus de Vargas Regio Coosiliarios inuadit.*
- 5 *Cedens actiones contra nomen debitoris soluisse non dicitur.*
- 6 *Cessio actionum, eatenus liberat cedentem, quatenus cessionario creditum consequi poterit à debitorum cessio.*
- 9 *Nomen debitoris ad eumdem, & nullitatem, cessionario cessum, non dicitur promissum exigibile, sed verum tantummodo, & efficitur obligatum.*
- Ampliat etiam in venditione, seu in solutione annui redditus ab alio cessantem, locum habere, n. 12.*
- Secundò etiam si venditor promississet emptorem defendere, & indemnem seruire, n. 13.*
- Fallit primò si aliud fuerit inter partes conuentum, n. 10.*
- Secundò si nomen premititur verum, & bonum, num. 14.*
- De cuius limitationis veritate remissio, n. 16.*
- 11 *Debitor delegatus obligatur cessionario, quamvis non sit verè debitor delegantis.*
- Sed postea repetit quantitates soluit à delegante, ut ibi.*
- 15 *Verba debent aliquando operari.*
- 17 *Assignantis verbum, dationem in solutum imperit.*
- 18 *Actio in iudicium non deducta cedi potest.*
- Nem autem in iudicium deducta, & sic litigiosa, n. 36.*
- Sed quandoque valde alienatur, n. 19.*
- 20 *Cessio rei litigiosa non venit in iudicium.*
- 21 *Cessio in potentiores fieri non potest.*
- 22 *Cessionario incertum actuum, non nisi quantitates, pro cessione edinenda soluitur, consequitur.*
- Quod ampliat, ut ex paruitate pretii, cessio simulata presumatur, n. 24.*
- Secundò ampliat, quamvis actio sit pro parte vendita, & pro parte donata, n. 25.*
- Tertio quomodo solus donatarius titulus sit apertus, & etiam aliquando nomine pretii detur, num. 26.*
- Quartò, ut cedens propter fraudem, actione priuetur, n. 27.*
- Fraude enim cessante, pro reliqua agit, num. 28.*
- Limitatur in casibus exceptis in l. per diversas C. maodati, n. 23.*
- In quibus cessat calumnia, & simulationis presumptio, n. 30.*
- Unde non procedit in cessione soluta ex causa transactionis, n. 31.*
- Secundò limitatur in cessione ex iusta causa facta, ut n. 29.*
- Tertio in hereditatis cessione, n. 32.*
- Si cedens hereditatem possidet, n. 34.*

Quartò in cessione, acceptor sit soluta, ratione praecedentis contractus, n. 33.

Quintò in actionibus dubiatis, scilicet in iudicio non deductis, n. 35.

Sed verius est, indubitata esse actiones, de quibus certè cessant, n. 37.

Ut si Rems debitum faciat, n. 40.

Ad differentiam Iuris Interit, in controuersiam iudicalem deducendi, n. 38.

Quia Rens illud incipit, n. 39.

CAPVT III.

De Nomine debitoris, & actionibus cessis, aut venditis, cuius periculo, & comodo cedant, ad ornatum l. si nomen 4. ff. de hereditate, vel actione vendita, & l. ab Anastasio 23. C. mandati.

Omen debitoris, quod à creditore alteri ceditur, quando censetur promissum exigibile, & cedentis, vel cessio oarii periculo cedat, quadruplici inspectione, rem esse concludendam, astringit Reg. Rovit. in sue solemn. conf. 75. lib. 1. Sed videtur ad duo tantum principia universam hanc transactionem reduci posse, quod si cessio ad commodum cedentis fieret, quia solum cedentur, aut mandatum actiones contra nomen debitoris, locum haberet dispositio l. 3. C. de novation. et cedens adhuc possit quantitetem debitam à omine cessio recipere, non obstat cessione, oisi cessio oarii litrem fuerit com eo concessatus, cessionem deouciacrit, vel partem pretii receperit, & nihilominus ad omne periculum, nominis cessi teneatur, illudque nedum verum, sed exigibile prestare debeat, secundum terminos quartæ conclusionis à Rovit. relatæ sub num. 6. & 15. ut etiam post alios adnotaverunt Gratian. in decis. 13. Rein. March. sub num. 44. & in lib. 1. discept. feren. cap. 64. num. 29. & segg. Cacer. lib. 2. variar. resol. cap. 6. num. 165. alique plures à doctissimo D. Alphonso de Olea addocati in tract. de cess. iur. & n. 11. q. 3. à n. 19. atque à Consil. Sinib. in resol. feren. 67. num. 26. & 96. num. 4. cent. 1. & in resol. 190. num. 7. cent. 2.

3 quod etiam fuit à nobis obteotum in S. R. C. pro Io: Iacobo Megha contra Virgillum Theorinum, qui post precepta ad procurandam satisfactioem quoatitatis consequendæ à debitoribus cessis, fuit ad illius solutionem coodénatus sub die 14. Februarii anni 1632. referente D. Alphonso de Vargas Regio Coosiliario, oobilitate, & motum suauitate insigni, qui postea fuit Dux Cagnani creatus, & unius ex Aulis S. C. praefectus. Acta sunt proès Actuarium de Scacciauento, postea Lavianom, cuius decisio-

nismeminit novissimè *Glicius in observat. ad decif. Reg. Capp. Latr. observ. 147. n. 2. lib. 2.*

Ratio autem est, quia per cessionem actionum non dicitur debitor solviffe, ut per *gloss. in l. Legatus §. legatiff. de liberat. leg.* quinimò cessionarius procurator constituitur intelligitur ad exigendum quantitate debitam, eamque sibi in satisfactioem credendi solvere: non tamén ex hoc videtur cessionem acceptatam, nisi quantandis solutioem consequi poterit à debitorum cello, ut post *Decan. conf. 99. n. 4. lib. 1. refert Sard. in conf. 22. n. 11. & in conf. 145. n. 6. vol. 1.*

Idque locum habet, quamvis cessionarius à omine debitorum cello literas cambii alteri directas habuerit pro solutione; ex hoc enim, neque cedens liberatur, nisi cum effectu solutio subsequatur; vel fuerit à cessionario per publicum quietationis instrumentum libertas, iuxta terminos *decif. Afflic. 335. de qua latè Conf. Paschalis in tract. de pater. possit. p. 1. cap. 8. n. 71. Reg. Capp. Latr. in decif. 20. n. 5. & 9.*

Aut verò ad commodum, & utilitatem cessionarii cello fieret, qualis est illa, quæ ex venditionis, donationis, aut in solum dationis titulo procedit; vel per viam delegationis, prout nomine debitoris delegato facta, tunc locum non habet dispositio *l. 3. C. de novat. sed* qualiscunque scientia debitoris, etiam extrajudicialis, & absque alio ex requisitis illius legis, sufficit, ut minimè possit debitor cello solvere cedenti: ut per *text. in l. fin. ff. de transact. ubi glossa in verba severabat ex comuni DD. opinione fundat post Bart. Alex. las. & alios Dr. fil. ad Afflic. in decif. 335. n. 18.* quem sequitur Carpau. in *Commenti. ad Statut. Mediol. 10. 1. cap. 447. Theban. in lib. 4. quæst. forens. q. 1. n. 15.* ubi hoc refert iudicatum in Senatu Nicæno; & pulchrè uterque *Anna in singul. 486.* hoc idem affirmant *Consiliarius Præm. in l. 1. discept. forens. cap. 8. n. 26. & segg. Conf. Carleval. in tract. de iudiciis lib. 1. tit. 3. disp. 26. n. 8. & 12. Reg. Merlin. in lib. 2. can. rev. forens. cap. 31. n. 24. & post eom D. Oles in relato tract. de cess. iur. & al. tit. 8. q. 2. n. 34.* Omne autem nominis celli periculum ad cessionarium pertinet, neque tunc intelligitur omen promissum exigibile; sed verum taorūmodo, & efficaciter obligatum; nisi aliter fuerit inter partes conventum, iuxta vulgatam dispositionem, *l. si nomen 4. C. de hered. vel actio vend. de qua meminit Præf. de Franch. in decif. 427. n. 5. Cancr. in relato cap. 6. n. 175. Reg. Galoria contrav. 32. n. 9. lib. 1.*

& procedunt tres priores conclusiones à D. Rovira relata in allegato *conf. n. 34. & 5.* ubi loquitur in delegatione, venditione, & in solum datione, in quibus cedentem tenet concludit *num. 2. & segg.* & in debitor delegato subiungit, quod statim remanet ad cessionarii beneficium obligatus; & quamvis debitor verè non sit, eidem teneatur, & postea repetat à delegatore, per *text. in l. si quis delegaverit, 12. cum*

l. seg. ff. de non alien. & in l. si contra nllam 2. cum ibi notatis per Bald. C. de condit. indeb.

Hæc omnia etiam in anou redditis antea constituti venditione, aut in solum datione procedunt, ut si redditus hypothecæ pro accretibus debitis distrahantur constitutois, atque propterea in exigibilis cello efficeretur, ad nihilum vendens, aut cedens teneatur, tanquam hypothecæ redditus perempti, adhuc maneat obligatio personalia pro reddito, neque propterea diet potest, ius census evictum, ut probat *Rodrig. in tract. de ann. reddit. lib. 2. q. 2. n. 1. c. 9. vers. Quid dicendum.*

Et quamvis venditor promissum emptorem defendere, & garantire, cumque indemnem servare, neque isto casu censetur nomen promissum idoneum, & solvendo, cum non sit de natura contractus, ad notata in *l. stipulatus 4. ff. de suris*, quam ad hoc etiam amplectuntur *Harman. Pistor. observ. 12. n. 2. & 3. Gnan. de evict. quæst. 35. n. 62. Cenc. de cessib. quæst. 72. sub n. 23. Angul. de evict. quæst. 79. n. 15. & quæst. 80. n. 14.* alique, quos sequuntur *Consiliarius Arias de Mesa var. res. lib. 1. cap. 43. n. 9. & D. Scoppa ad decif. Gratian. observat. 13. ex n. 69. cum segg. qui sic memorat decilum ex Theban. lib. 3. quæst. 73. & ita respondit Castren. in conf. 170. n. 12. lib. 2.* quem sequitur *Bart. in det. Bonon. 110. n. 2.* ubi tamen declarat *num. 4.* aliud esse quando creditum, siue nomen cello, aut venditum, promittitur verum, & bonum, quia hæc verba debent aliquod operari, de quo videndi sunt *Dec in conf. 102. lib. 1. Menoch. in conf. 778. vol. 8. Rodrig. in d. q. 2. n. 1. & novissimè Reg. de Marinis in lib. 2. res. lib. 1. cap. 43.*

Sed si fieret pro solutione, & satisfactioe assignatio nominis debitoris, dationem in solum ex ea resultare, *Menoch. post multos affirmat in conf. 202. n. 6. lib. 3. & in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 93. n. 6.* quem refert *Rota Romana apud Cenc. in decif. 290. n. 3.* post *tract. de cens. & novissimè* sequitur *D. Confil. Joseph de Rosa in consultat. 7. n. 3.*

Ad evitandam autem incertarum actionum cessiones, quibus nonnulli vexandi animo alienas lites suscipiebant, eosque titulos *C. de liti- 18 gios.* non comprehendebat; vel quia actio non fuerat iudicium deducit vel in casu permissio fiebat alienatio, nec titulus *ff. C. de alienat. 20 indic. mutandi causa facta*, eos affiebat; quidem ex cessione, iudicium non variabatur, nec denique titulus, *C. ne liceat patenzioribus*, ex quorum numero illi non erant. Anastasius Imperator voluit peculiari lege statueri, ut illi qui incertarum actionum cessiones ambiunt, ea pena plectantur, ut non amplius sit eis habere permissum, quam pretium, quod verè, & realiter numeraret, nisi quibusdam tantum casibus exceptis in *l. per diversas 22. C. mandati*, ubi cello ipsa ex parvitate pretii simulata præsumitur

vor, & hunc esse finem præfata Constitutionis
post *Salgad. in Labyrinthi creditor. p. 1. cap. 13. §. 2. n. 22.* comprobavit *D. Olea in trakt. de cess. iur. & all. tit. 6. q. n. 10. n. 58.*

Ampliat eandem sanctionem Iustiniana Imperatoris sequenti *Lab Anastasius 23.* sub eo-
dem *Codicis tit. mandati*, ut quavis actio sit
pro parte vendita, & pro parte donata, aut so-
luta donationis titulus sit appositus, tamē clam
aliquid sit nomine pretii datum, ut adhuc ces-
sio simulata præsumatur, neque cessionarius
agat, nisi pro quotitate verè soluta, & cedens
propter fraudem, actione privetur fraude enim
cessante, cedentem pro reliquo agere, videtur
esse magis receptum, ex traditis per *Anton. Ga-
briel. in lib. 2. commun. conclus. in tit. de actionib.
concl. 5. in prin. alioque telatos ab eodē D. Olea
in d. q. n. 10. num. 68. & sequenti, & n. 72.*

Sed ubi constat, quod cessio oia est facta
animo vexandi illum, contra quem fit, sed ex
iusta causa, præfatarum legum dispositionem
cessare, tanquā cessante calumniæ, & simu-
lationis præsumptione, in qua eadem disposi-
tio fundatur, ex *gloss. Bari.* & aliis innuit *Ga-
briel in loco relato num. 14.* ubi propterea, cessio-
nem ex transactionis causa factam valere sub-
dit *num. 16. post Ruy. in cons. 126. vol. 3. sequi-
tot Aduers. in trakt. de præsump. lib. 3. præsump.
29. num. 16. & 18. Sanfelice. decis. 120. n. 6. lib.
2. Consil. Staphan. in lib. 1. resol. forens. cap. 82. n.
13. & in seq. cap. 83. n. 28. cum seqq.*
Licet enim in hereditate, & sic in lute uni-
versali cessio, dispositionem prædictam locum
non habere, tanquā non principialiter, actio-
num cessio fiat, sed accessorie ratione præce-
dentis contractus, ex ibidem adnotatis per
Gabriel. num. 25. & 28. attamen hoc procedere,
quando venditor live cedens esset in possessione
hereditatis venditæ, voluit *Bari. ibid. num. 26.*
relatus, quem lequitur *Ruy. in cons. 37. n. 16.*
lib. 1. alique apud *D. Oleam in præalleg. qu. 10.*
num. 59.

Verumtamen prædictarum legum disposi-
tionem io actionibus indubitatè procedere,
scilicet in iudicio non deductis, quia in actio-
nibus dubitatis, id est io iudicium deductis
locum habet titulus de litigiosis, observat
Anton. Gabriel post gloss. & alior. ibidem num. 49.
& plures adducit *Reg. de Pente in cons. 84. num.*
4. lib. 2. & post eum *Staph. in relato cap. 82. n. 17.*
sed melius alij intelligunt, indubitatas esse
actiones, de quibus recte constat instrumento,
sententia, debitoris confessione, & similibus, ad
diffinitum iuris incerti, quod discussum, &
qualificatum non est, sed necessariū est io co-
troversiam iudicalem deducendum, quia tunc
debitum inficitur; hoc videtur sentire *Anton.*
Gabriel ubi supra num. 53. ubi declarat, quod
etiam si actio ut io iudicium deducta, & reos
non inficitur, sed imò debitum fateatur, lo-
cum oia habeat prædictarum legum disposi-

tionem ex *Angela in d. l. per diversas, num. 2.* sequi-
tor *Salgad. in Labyrinthi creditorum parte 1. cap.*
13. §. 2. n. 33. Olea in relato qu. 10. n. 53. & seqq.
& probat optimè *Fabre, & Hieronymo Ga-
briele Sanfelice. in relato decis. 120. num. 4.* & ibi
in dilucidatione pulchre etiam annuit *D. Muc-*
ci qui num. 3. cavendum esse ait *cit. Consil. Staphano ubi supra* & cum *Sanfelice* sentiendum
esse affirmat.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Hereditas est successio in universum ius defun-
cti.*
*Cuius nomen quodam mixtum est, corporalia, &
incorporalia comprehendit, n. 2.*
*Iura etiam omnia, tam activa, quam passiva, in-
ter quæ et aliquid continentur, ut n. 3.*
- 4 *Hereditas cum oneribus vendita, aut translata
cessit.*
*Nam de sui natura hoc importat, nomen hære-
ditatis, n. 5.*
- 6 *Hæres vendens hereditatem, adhuc remanet
oneribus, & creditoribus hereditatis obnox-*
ius.
*Sed ab emptore hereditatis repetit, quod tanquā
hæres solvit, num. 7.*
*Non enim potest actiones passivas in emptorem
transfere, tanquā eius ossibus inherentes, n. 8.*
- 9 *Creditor hereditatis, non possunt ibi cessio-
narium, aut emptorem personali actione conve-*
nire.
*Nisi ille iudicium sponte suscepit, quo casu pri-
mus hæres per taciti pacts exceptionem libera-*
tur censetur, n. 10.
Dum tamen creditores non ignoraverint empto-
ris, aut cessionarii suncillitatis inopiam,
num. 11.
- 22 *Venditor hereditatis non tenetur de evulsionem,
propter onera, tanquā veniant ex natura rei.*
*Maxime si sciat emptor illius qualitatem, &
naturam, n. 13.*
- 24 *Hereditas etiam sine ullo corpore iuris intell-*
lum habet.
- 15 *Venditor hereditatis etiam singulis corporibus
hereditatis evulsis ad aliquid non tenetur.*
- 26 *Int scire quilibet debet, neque de iuris ignoran-*
tia excusatur.
- 17 *Emens scienter rem oneri aliquo obnoxiam, em-
pta sanum censetur ias, quod venditor habet.*
- 28 *Hereditas vendita cum onere solvendi quadam
debita hereditaria ab aliis libera, vendita præ-*
sumitur.
Sed in contrarium est veritas, n. 21.
- 19 *Generi per speciem derogatur.*
Fallit, ubi genus venit ex natura rei, ut n. 22.
Secundò fallit cum species ad verbum signifi-
cationem ad id ordinandi, vel disponendi refertur,
ut n. 33.
*Tertiò fallit, ubi inter genus, & speciem copulata
(&) adiunctum, n. 24.*

- 20 *Inclusio unius est alterius exclusio.*
Ubi non multat eadem ratio in utroque, ut n. 25.
Et ubi id, quod exclusum videtur, ex alia dispo-
sitione non includitur, ut n. 36.
- 27 *Cessionarius hereditatis ad funeris impensam*
teneatur, non autem cessionarius bonorum.

CAPVT IV.

De Hereditate vendita, eiusque oneribus,
 ad illius emptorem spectantibus, ad
text. in l. 2. C. de hereditate, vel
actione vendita.

- Hereditatis nomen, tanquam
 universale, quod successio-
 nem denotat in universum
 ius defuncti, ex hereditas
 67 ff. de reg. iur. & in l. ubi aliquid 24 ff. de verb. signif.
 quod mixtū esse corpora-
 lia, & incorporalia comprehendere, dicit Bald.
 in Rubr. C. de heredit. vel act. vend. & iura om-
 nia, tam activa, quam passiva, & sic res alienum
 in se continet, ut per Anthon. in conf. 416. num.
 13. & seq. lib. 5. C. de iur. in lib. 2. variar. resolut. cap.
 6. num. 57. iunctis aliis pluribus, quos novissimē
 sequitur Dom. Aldersius in tract. de hereditat.
 action. part. 1. cap. 6. num. 37. innotans, quod res
 alienum, licet non sit in bonis, est tamē in
 hereditate.

- Cum igitur in alium venditionis titulo, vel
 aliter hereditas transferatur, intelligitur, com-
 omnibus oneribus suis translatā, & debet
 propter res alienum solvere, ut ex l. si quis servum 8.
 §. fin. cum l. seq. ff. de legat. 2. & ex l. fin. ff. de us-
 fructu leg. declarat Barl. in l. debitori 7. num. 6.
 C. de pact. ubi dicit, quod hoc importat, omen-
 hereditas, de cuius natura est habere in se one-
 ra, ut post Bald. in l. 1. num. 3. C. de heredit. vel
 act. vend.
- 6 Licet autem heres quando veodidit heredi-
 tatem, adhuc remaneat creditoribus, & oneri-
 bus hereditariis obnoxius; tamē ab emptore
 consequitur, & repetit, quod tanquam heres
 solvit, ut in l. 2. C. de legat. & in l. 2. C. de heredit.
 vend. non enim potest actiones passivas, eius ob-
 sibus in heredes, in alium transferre, ex notatis
 in l. si mulier 60. §. ex off. ff. de iur. dot. iuncta l. 3.
 ff. pro socio, neque possunt creditores emptorem,
 atque cessionarium hereditatis personali actione
 10 ne convenire; sed si sponte iudicium contra
 creditores emptor susceperit, per taciti pacti ex-
 ceptionem, venditor, aut cedens liberatus in-
 telligitur, ex l. 2. C. de pact. nisi creditores em-
 ptorem conveniant, ignorantes eum non esse
 solvendo, ut post Salyer. Alex. & alios comen-
 nem esse testatur Mangil. in tract. de evict. qn.
 51. n. 18.

Nec potest venditor hereditatis de avisione

- 12 teneri propter onera in hereditate existētia,
 tanquam veniens ex natura rei, argumento
 text. in l. si stipulatus 4. in princip. ff. de usur. de
 quo latē per Mangil. in tract. de evict. q. 21.
 13 ubi etiam num. 4. & seq. hoc maximē procedere
 dicit in sciente qualitatē, & naturam rei,
 quia debet sibi prospicere, ex l. si quis domum 9.
 §. penult. locati, & docet post alios Surd. in consi-
 14 311. num. 27 lib. 3. sufficit enim, quod sit heredi-
 tatis, quia etiam sine ullo corpore iuris intalle-
 15 tum habet, ut ad nihilum venditor teneatur,
 etiam singulis corporibus hereditariis evictis,
 ut per Mangil. in qn. 51. num. 6. & 25. per text. in
 l. hereditas 53. ff. de petit. hered. & in l. 1. C. de
 16 evict. civitenim emptor factum, & ius scire
 debebat, ex legis Sacratissima 9. C. de legib. & l.
 Constitutiones 12. C. de iuris, & falsi ignorant. ut
 docet Strin. in cap. Imperiali 5. Imperator Lutha-
 rius num. 18. de prohib. feudi alienat. per Federi-
 cum C.

Idque magis locum habet in emptore scien-
 17 te, qui emere tunc intelligitur solum ius, quod
 venditor habebat, per l. qui tabernas 32. ff. de con-
 trah. empt. & l. si domus 74. in fine ff. de legat. 2.
 & utrobique DD. aliique per Surd. in decis. 172.
 n. 6 per Mangil. in tract. de evict. qn. 151. num.
 3. & 17.

- Si verò hereditatis cessio, aut venditio fiat
 18 cum onere solvendi certa quedam debita heredi-
 tataria, videtur alia oerta, venditori remane-
 re debere, ex traditis per Theaur. in lib. 1. q. 68.
 forens. qn. 13. num. 1. quod exprimens in con-
 ventione certa onera, ad quæ vult teneri, tacite
 declarat, quod ab aliis vult esse exemptus, allegat
 Barl. in conf. 59. num. 2. par. 1. qui se fundat
 in regula desumpta in l. quæstio 12. §. idem res-
 pondit, domo instruta ff. de fundo instruto, & in
 19 strum. leg. quod generi per speciem derogatur,
 20 cum etiam unius inclusio sit regulariter alte-
 rius exclusio ex l. cum Prior 12. ff. de indic. &
 de utraque regula plenē Barboz. in axiom. iuris
 107. & 120.

- Re tamen ipsa diligentius considerata, con-
 21 trarium verius esse existimamus, cum enim
 hereditatis cessio iura omnia passiva contine-
 22 ret, ut diximus, per speciem oneris posita
 expressam, generi non fuit derogatū, præsertim
 cum onerū expressio, relata fuit ad verbum signifi-
 cativū, actus cedendi, seu disponendi de heredi-
 23 tate ipsa, quo casu regula limitatur, neq; generi,
 per speciem derogatur ex eadem l. quæstio 12. §. si
 quis fundum, ubi Barl. num. 15. cum alijs per
 Gratian. in lib. 5. dysept. forens. cap. 922. num. 4.
 24 quod magis indubitanter procedit, si tante onerum
 expressione, cum copula, & quæ ubi ponitur,
 inter genus, & speciem, non restringit, neque
 limitat dispositionem, ut in puncto post
 Inol. & Felin. tradit Affl. in decis. 106. num. 7.
 aliiq; a Gratiano relati in d. cap. 922. num. 7. &
 sequenti.

Et regula, quod inclusio unius sit alterius
 ex-

- 25 exclusio, non procedit, ubi eadem militat ratio in utrinque, ut post *Folyn*. & aliter declarat *Menoch. in cens. 150. num. 56.* & in *tratt. de præsump. lib. 3. præsump. 90. num. 7.* & idem *Thefaur. in d. qu. 13. num. 6. versic. Non obliant contraria*, & confirmat *Barbos. in rel. axiom. 120. num. 11.* neque procedit, quando id, quod exclusum videtur ex alia dispositione includeretur, ex *Dec. in l. t. in 3. lectura num. 84. ff. si cert. pet. & in cens. 11. num. 18. lib. 1.* quem sequitur idem *Menoch. in d. cens. 150. num. 59.* & in *d. præsump. 9. num. 8.* cum igitur eadem ratio militet in illorum, aut aliorum onerum hereditarium solutione, & alia onera in simplici hereditatis cessione veniebant inclusa, nullum sumi potest ex inclusionis regula efficax argumentum.

- Quibus omnibus suffragatur *Menoch. conf. 27. 4. 6. lib. 5.* in quo de iuneris impensa consultus, an ad cessionarium heredis spectaret, qui debitum omnia à defuncto facta solvere promissit cum distinctione resolvit inter cessionarium hereditatis, & bonorum, ut ille, non hic teneatur. *n. 12. & seq. n. 16.*

R E R U M S U M M A.

- 1 Resoluto iure datoris, resolvitur ius acceptoris.
- 2 Hypotheca super re emptia cū pacto de retrovendendo resolvuntur, facta eius redemptione, vigore pacti, ubi laudatur *D. Blasius Alimarius, & D. Franciscus Romagnera.* Aliiter enim totus mundus litibus involveretur, *n. 3.* ubi laudatur *D. Regens D. Franciscus Moles.*
- 4 Alia revocatoria pro re, absque fraude alienata non competit.
- 5 Solutio legitimè fit creditori, cum quo suis contractibus gestus. Non obstante crediti cessione à solvete ignorata, *n. 6.* Et quamvis praeconi solvantur, *num. 7.* Bona tamen fide, & ignorata eius qualitate, *n. 8.* Licet solvens sciat rem à se emptam ad alium spectare, *n. 9.* Et contractus à contrahente fuerit alterius nomine gestus, *n. 10.*
- 11 Emens etiam de pecunia alterius, sibi rem emptam acquirit. Et Domino pecuniae alio tantum pro pecunia remanet, *n. 12.* Quamvis mandatum Domini pecunia praeferat ad emptionem faciendam, *n. 13.* Sed mandatarius suo nomine emerit, non mandantis, *n. 14.* Ius etiam, si mandantis nomine emerit, *n. 15.* Præterea tamen ipse solvetur, & rei emptæ possessionem habuerit, *n. 16.* Quia nomen alterius, intelligitur simulacrum scriptum, *n. 17.* Et simulatio à priori probatur, cum emptor pecuniam numeraverit, *n. 18.*

Atque à posteriori, cum ei possessio tradita, fuit *num. 19.*

Unde nudum ministerium, aliter præsistit censetur, *n. 20.*

Maximè cum emens ipse fructus percepit, *n. 21.* Quidquid aliud sit, cum possessio sua alteri tradita, *n. 22.*

- 23 Emptio illi quærit rei emptæ dominium, atque possessionem, cuius nomine pecunia fuit facta. Stante præferis mandato procedente ad rem emendam, *n. 24.*

Dum tamen emptio mandantis nomine facta fuerit, *n. 25.*

Et hoc alio, nisi rei emptæ dominium, atque possessio quaratur, *n. 26.*

Sed neque tunc aliud mandanti quæri, quam alienationem, contra mandatarium ad rei emptæ traditionem, verius esse affirmatur, *n. 27.*

Non enim præiudicium ex eo fieri potest, tertio mandato ignoranti, *n. 28.*

- 29 Nomen debitoris cessum non transit in dominio cessionarii. Nisi denunciatio debitori fiat, vel cum eo lis contestetur, aut partem debiti iam ipse solverit cessionario, *n. 30.*

- 31 Cessio operatur traditionem in rem incorporalibus.

Non autem in incorporalibus, qua corporalibus inhaerent, *n. 31.*

Præterea servitutes, corporalibus inhaerentes, *n. 33.*

In quibus ad quærendam possessionem alius factus requiritur, *n. 34.*

C A P V T V.

De Retrovenditione ex pacto secuta, rei venditæ hypothecæ resolvente, ad text. in *l. voluntate 10. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca solvitur.*

- 1 Resoluto iure datoris, ius etiam resolvitur acceptoris, *l. si ex duob. 6. §. Sed, & Marcellus ff. de in diem addit. cum concordantibus apud Præsid. de Franch. in decis. 165. num. 5. & Barbos. in axiom. iur. t. 35. num. 6. ac D. Scoppa ad decis. Gratiani, observat. 66. num. 4.* hio hypothecæ super re emptia cum pacto de retrovendendo contrahitur per emptorem, resoluto eius iure, ob redemptionem vigore pacti secutam, pariter extinctæ remanent, atque solvitur; res enim à venditore recepta in pristinam causam reinduit, *l. voluntate 10. in fine. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvit. & ita firmat de Franch. decis. 39. Reg. de Pont. in decis. 128. num. 18. Reg. Rovin. in conf. 46. num. 1. lib. 2. Card. de Luca in tratt. de fideiuss. discurs. 69. num. 5. & discurs. 91. num. 1. & in*

RERUM SUMMA.

26 ne illi, vel emptæ dominium, atque possessio
queratur, ut in *d. §. per procuratorem*, & in *d. §.
unde*; vel procedunt respectu maodantis con-
27 tra mandatarium, ut cogere eum possit man-
dati iudicio ad rei emptæ traditionem, ut in
28 *d. l. pignori, §. fin.* non autem locum habent in
præiudicium tertij, qui mandatam ignorans,
eum maodatorio contraxit, & maodantis no-
mine non expresso, ut post *Bart. in l. qui in abe-
na §. si it, qui ad finem §. de acquir. possess.* alioque
plures declarat *Barbosa in l. post dotem, m. 24.*
ff. soluto matrim. sequuntur *Mascard. in tract. de
probat. conclus. §. 1239. num. 23.* *Gratian. in relatio
cap. 207. num. 4.* ita etiam loquuntur *Imola*, ali-
que a *Rocco* allegati.

Quæ autem subijcit, stante declaratione,
emptoris, rem emptam, Bonamino spectare, at-
que cessione ab eo facta in Bonamini benefi-
cium cum clausula constituti, & præcarii, do-
minium fuisse in eum traslatum, tanquam in
incorporalibus, cessione traditionis vicem obti-
neat, neque refragantur, tum quia de nominis
29 debitoris cessione agitur, cuius dominium
apud cedentem remanet, nec traslatum intelli-
gitur in cessionarium, nisi unum de tribus in
30 *l. 1. c. de novat. adnotatis*, intervenire, quæ
sunt: denunciatio facta debitori cessionis con-
testatio: vel partis debiti receptio, & ita in spe-
cie ex *d. l. 3. & l. pen. C. de hered. vel alt. vend. ac
h. si sponsalibus*, 59. in fine *ff. de iure dot. docuit
Jacob. de Arena in tract. de cess. iur. & allion. po-
sito in tract. mercaturæ diverſi. Rubr. 2. in fine.* tunc
etiam, quia hic agitur de relicto incorporali,
quæ tamen corporali adhæret, de annis scilicet
introitibus à Regia Curia super Attenda-
mento particulari debitis, & in particulari li-
bro Attendamenti prædicti describendis; cum
31 antea agitote de incorporalibus rebus, corpora-
libus inhzrentibus, cessione non operatur tra-
32 ditionem, sicut in merè incorporalibus, ita do-
cet *Bald. in l. traditionibus num. 1. §. C. de pactis*,
33 qui exemplificat in servitutibus, quæ corpori-
34 bus insunt, in quibus actum facti requiri ad
possessionem querendam, dicit ex *l. non est mi-
rum 26. §. secundum §. de pignorat. alt.* sequitur
*Alex. in cons. 184. num. 8. l. 6. & post eos Tira-
quell. in tract. de merc. retractu, in tit. de retractu
consanguinit. §. 6. gl. 1. n. 9.*

Pro hac parte scripsit etiam in hac causa
Consiliar. Petrus, quo tempore Advocationis
munereungebatur, ut postea vidi in 3. eius
libro *discept. foror. cap. 39.* in cuius calce exitum
causæ non vidisse dicit, sicut nec temporibus
nostris causam ipsam, exitum aliquem habuisse
scimus, licet eam iam antea concordatam
reſtat *Consil. Roccus in relatio respons. 19. par. 2.*
cum capitalis restitutione in Bonamini benefi-
cium. Processus est in Banca de Lido.

- 1 *In Pontificum in materia animarum salutem
concernente est attendendum.*
- 2 *Unum committit, qui mutuat, & plerumque
dedi expectat.*
*Etiamsi non principaliter, sed per indirectum,
aliquid forma sortem accipiat, n. 4.*
*Ubi occasione mutui rem aliquam venderet
mutuatario cariori pretio, n. 6. & 10.*
Tam de iure Communi, quam Regni Neapolis, n. 17. & 26.
- 3 *Quotamen causa mutui contractum subſistere,
alio vendidit, tanquam usurario deficiente
voluit Capycius, n. 7.*
- 4 *Sed hoc non procedit in Regno Neapolis, ex
Regia Pragmatica ibi emanata, n. 9.*
- 5 *Admutuum debet esse gratuitum.*
- 6 *Prohibitionis ubi viget ratio, viget etiam pro-
hibitionis effectus.*
- 7 *Utile per inutile non vitiatur in separabilibus.*
- 8 *Leſo infra diemidiam permittitur in specierum
venditione.*
*Nisi hæc fuisset infirmum, cum mutui contractum
celebratum, n. num. 12.*
- 9 *Venditio mercium cariori pretio fieri potest pro-
pter dilatati solutionem.*
*Si tamen dubium sit, an merces vendita plus,
minusve essent solutionis tempore valitura?
num. 15.*
- 10 *Nec aliter fuisset venditor contractus tempore,
merces venditurus, n. 16.*
*Neque propter mutuum infirmum cum venditione
celebrata: cum cariori pretio venditio fieret, n. 14.*
- 11 *Præſatio, sive Præsumptio legis tollit incertitu-
dinem, & dat intellectum toti legi.*
*Ubi secundum eam debeat lex restringi, extendi,
atque docleari, n. 19.*
- 12 *Præsumptio legis generalis operatur, ut lex etiam
specialiter disposita sit generaliter intelligen-
da.*
- 13 *Etiamsi si dispositio de sui natura stricte esset in-
terpretanda, stante generalitate rationis, n. 21.*
- 14 *Causa finalis dicitur, quæ principaliter movee
disponentem, impulsiva vero, quæ occasione
disponendi prebet.*
- 15 *Causa impulsiva cessante, non cessat dispositio.*
- 16 *Causa finalis insunt in alias causas, & dicitur
causa causatum.*
- 17 *Causa una ex duabus cessante, non cessat dispo-
sicio.*
- 18 *Simulatio cedit veritati.*
- 19 *Simulatio in fraudem usurarum, etiam conſe-
quens probatur, & præſumptio probatione.*
*Propter fraudem usurariorum, qui solent usura-
rios contractus palliare, ut vix possint de usura
convinci, n. 19.*
- 20 *Usurarii solent emptioris nomen uti in contra-
ctu mutui, vel pignoris, ut usurarius contractus
subſtente.*

- 31 *Simulatio in fraudem usurarium probatur, ex quo mutuatarius te mutua maxime indigebat.*
Nelitem pro tanto pretio non emisset, nisi in gratiam mutui, ut n. 32.
Quia re illa non indigebat, ut num. 33.
- 34 *Simulatio ex alium vicinitate, & celeritate colligitur.*
- 35 *Correspondentia presumuntur, quae incontinenti sunt, num. post aliud, etiam ad finem arguendi contrahunt filios, & simulatos.*
- 36 *Pretium si fuerit numeratum, & ibidem restitutum presumitur a principio alium, ut reddetur.*
- 37 *Iuramentum contra bonos mores, non est obligatorium.*
- 38 *Usurarius contrahens, etiam in, ac ut impugnetur potest circa peritiam parum.*
- 39 *Usurarius esse contrahens, & simulatus, etiam ab uno ex contrahentibus allegari potest.*
Quamvis propriam turpitudinem allegarent, ut num. 42.
- 40 *Turpitudinem propriam allegare non licet.*
Quod tamen multis recipit declarationes remissive notatas, n. 41.
Inter quas illa est, ut allegari possit contra partem fraudis, & turpitudinis, n. 43.
Nisi unus de lucro agat, alior de damno, qui praesertim, n. 44.
- 45 *Usurarius dici non potest, qui mutuo pecuniam accipit sub usura, sed ille qui dat.*
- 46 *Debitum pretii, non est iuraria.*
- 47 *Solutiones vigore contrahens nulli, subsistent, nullum robor ipsi adiciunt contrahenti.*
Maxime si contrahens simulatus sit, & usurarius, n. 49.
- 48 *Alia contra legis, vel statuti dispositionem est nullus.*
- 50 *Usurarium indebitarum ex alio, & solutarum repetitio potest a iudice ex officio decerni in contrarium usurario.*
- 51 *Usura indebiti soluta sortem extinguunt.*
- 52 *Solutum ex causa indebita, cedit ipso iure in causam vere debitam.*
- 53 *Solutum ex errore, vel ex causa indebita perinde debiti condictionem repeti potest.*

CAPVT VI.

De Mutuo absque accessione aliqua ultra sortem contrahendo, ad text. in cap.

Consultuit 10. de usuris, & in Pragm. 1. de Contrahibus.

Ontificio lure, quod in materia usurarum, tanquam animatum salutem concernente, est attendendum, ut ex Abb. Panorm. in cap. 1. de noui operis nunciat. aliq. probat Adaranta in

suo spec. iur. p. 3. num. 73. & ad stipulantur alii, quos novissime sequitur D. Scoppa in annotat. ad Sarnum in praxi crimin. part. 2. formul. 4. n. 1
 3 licetari dicitur, atque usurariam pravitatem committere, qui mutuo dedit alicui, & ab eo plus, quam dedit expectat, ex dispositione.
 3 cap. consultuit 10. de usur. cum debeat mutuum esse gratuitum, iuxta illud: *Mutuum date, nihil inde sperantes*, de quo Luceb. & in cap. si fueraveris 14. qu. 1.

Hæc autem conclusio ampliatur, ut locum
 4 habeat, etiam ubi non principaliter, sed per indirectum aliquid ultra sortem, mutuos acciperet; cum enim tunc viget prohibitionis ratio, viget etiam prohibitionis effectus, per l. Semper 5. §. negotiati sunt, de iur. in munis. cum concord. apud Tiraqueb. in tract. cessante causa, cessat effectus, par. 1. num. 17. unde si mutuarius in simul cum mutuo, emptionis contrahendum celebraret, atque magno pretio rem emeret, quam non emisit, nisi pecuniam illam fuisset habiturus, contrahens est nullus, & usurarius, ut dicit Bald. in l. cum allegat, num. 19. c. de usur. ubi notat contra faeneratores, qui mutantes parvam pecuniarum quantitatem, in simul vendunt recepti mutui, res fideles, vel nominatim debitorum, inania scilicet non solvende pro certo pretio, & revera ille contrahens emptionis non fuisset alius celebratus, nisi propter mutuum, quod ista talis fraus rescinditur, allegat Bartolom. in l. cum vir, sed in Codice Bart. hoc legitur in l. vir ab eo ff. de iur. det.

Er hoc Baldi dictum sequuntur Angel. Clavasin Summa Angelica in verbo usura primo huius nominis nu. 6. Tiraqueb. in tract. de usurog. verallu in tit. de retrallu in sanguin. §. 1. glof. 18. num. 7. Menoch. qui alios refert in cons. 109. nu. 18. vel. 2. Cypre. in decif. 49. ubi sequitur dictum Baldi in casu venditionis retum in simul, cum mutuo celebratz longè maioris iusto pretio, & quamvis concludat mutui contractum subsistere alio venditionis tanquam usurario deficienti, per regulam, quod utile per inutile non vitatur in separabilibus, ex lutebis adductis per D. Scoppa in Theorico-Practico Observat. ad decif. Gratian. obser. 161. num. 7. hoc tamén minime procedit, attenta dispositione Regie Pragmatica postea emanata, de qua infra, idem
 10 Cypre. in decif. 175. refert ita decifum in S. C. in casu venditionis factæ scampulorum serici, longè maiori pretio, quam verè valebant, & fuisse liquidationem instrumenti ad formam Ritua ex hoc capite suspensam, eumque refert, & sequitur, alios addendo Maxilla in Comment. ad Consuet. Barensin Consuetud. Quia incipit in permutationib. sub tit. de iur. presomif. Thor. in compend. decif. Regni Neap. par. 1. in verb. instrumentum usurarium.

11 Tamet si verò in specierum venditione latio infra dimidiam permittatur, infra quam licet naturaliter contrahentibus invicem, se decipere,

pere, per l. in causa 2. §. Penpensis, ff. de
minor. & l. 2. C. de resind. vendit. quia vix
contingere potest, quod merces vendita ita iusto,
& ex quo pretio distraxit fuerit, ut nec plus,
nec minus valeant, cum iustum totum pretium
nequaquam consistat in puncto indivisus, sed
in medietate quadam, quæ latitudinem ha-
bet per gradus, ut possit Aristotel. in lib. 2. Ethica-
rum, tradit Covarr. in lib. 2. varior. resolut. cap. 3.
num. 2. Rodriq. in tract. de ann. redditib. lib. 1. qu.
13. num. 12. In Baptista Lupus in tract. de usur.
12 Comment. 3. §. 3. num. 116. Nihilominus hæc re-
gula non foret observanda, ubi in simul con-
tractu mutui vendition celebraretur: tunc
enim quolibet læsion in emptione interveniens
contractum annullaret, cum illud plus, quoniam res
emittit, tanquam sorti mutuatur accedens, spiat
usuram, ex notatis in relatu cap. consulto.

Quod autem per ceteri pretin mercium ven-
ditio permittitur propter dilatam solutionem,
ex Gregoriana Sanctione in cap. naviganti 19. §.
14. ult. de usuris, non procedit in venditione, quæ
propter mutuum ceteri pretin celebratur, ne
alterius Pontificis Constitutionis exceptio in-
ducatur, quæ fuit statutum, debere mutuum
esse gratuitum, in præallegat. cap. Consulto, da
15 usur. præterea loquitur Gregorius dubitatione
concurrente, an merces venditæ plus, minusve
essent solutionis tempore valitoræ? ut ex præ-
cedenti §. in fine, cap. naviganti colligitur, &
16 quod venditur tempore contractus, non fuisset
aliter merces venditorum, ut expressis verbis ca-
vetur in eodem §. ult. ubi tradunt Abb. Pau-
mitan. & communiter DD. aliique plenè relati
per Lupum in relatu §. 5. num. 116. cum duob. se-
quentib.

Secundò ampliatur principalis nostra con-
clusio, ut necdè ex iuris Cæmonis dispositione,
17 proximè relata; verùm etiam ex municipali
huius Reguli iure sit peculiaritèr quolibet acces-
sion ultra intermutuam intèrdicta, & proinde
ex Pragmatica, sub titulo de contractibus, sint
etiam expresse prohibitz omnes contingentes,
quibus ob dilatam solutionem ceteri pretin
merces venduntur, præsertim illæ quibus dari
dicuntur (le robe à parts) ut vulgò dicitur, cum
scilicet, quidam indigent pecunia, illam ab
alijs mutuo recipiunt cum alijs bonis, quæ e-
munt pretin nimis excedente iustum illorum
valorem, ad quod solum Inducunt propter
illius parvæ quantitatis pecuniæ, quam reci-
piunt aviditatem, quæ sanè in conventiones, tan-
quam illicitæ foneratiz, & usurariz ipso iure
nullæ, & invalidæ declarantur, imposita pœ-
na Notarijs illas stipulantibus, atque contra-
hentibus ipsis, ut præsertim bonorum amissionem
malicentur, huiusque Regiæ Sanctionis dispo-
sitionem in hac iuri cæmoni conformem, osten-
dunt post alios Reg. Revot. ibidem num. 1. &
Reg. de Tappia Marchio Belmoit in lib. 4. Com-
ment. ad ius Regni in eisdem Sanctionis interpe-

rationes, sub tit. de contractib. illicitis.

Et licet Pragmatica prædicta Inquireatue
in venditione bonorum, quorum pretium esset
duplum, quoniam etiam iustum pretium duplica-
tum, ut ibi: Che le prezzo di detti mobili, & Stabi-
li moltiplica più del giusto, due volte più del dop-
pio. Adhuc tamèn indistinctè intelligenda est,
quantumvis modica, læsion in venditione in-
18 terveniat: præfatu enim legis, sive præmium
tollit incertitudinem, & dat intellectum rati
legi, ut secundùm eam debeat lex ipsa restringi
19 extendi, atque declarari, ut latè tradit Cov-
rardus in locis argumentorum, loco à ratione legis
largæ, amplæ seu generalis ad extentionem ipsius legis
cap. 79. & possit Bart. Bald. Angel. aliiq.ue an-
tomadvetit Covarr. in alleg. 31. num. 49.
20 & quondam præmium est generale, quamvis
postea subiciantur verba specialia, atque spec-
ificæ dispositiones, tamèn lex ipsa generalitèr est
intelligenda, ut in Legula 9. circa finem, ff. de
iuris, & facti ignorantia, cum concord. per Me-
lin. in tract. de Hypoth. primogen. lib. 1. cap. 5. n. m.
21 3. quod procedit etiam si dispositio de sui na-
tura strictè interpretanda esset, adhuc enim ab
rationem in prælatione expellam, lata fieri
debet interpretatio, ut per Socin. in l. conf. §. 1.
cel. l. lib. 1. & DD. alius apud Azenoch. in tract.
de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 2. n. 14.

Sequitur ex præmissis, quod cum in præfati-
one Pragmaticæ prædictæ prohibitio ratio
funderetur, ex qua cõtractationes ibi notatz illi-
citz sint, foneratiz, & usurariz, ut ibi: Per es-
serno tali cõtractationi ibi licite foneratiz, & us-
urariz, quodcumque ratio usurariz pravitas
militat, absurdum esset asserere, Pragmatica dis-
positionem locum non habere; causa verò pro-
hibitionis in eadem prælatione præmissa: Quia
vendi solebant bona mobilia, quorum pretium ex
partium conventionibus ascendebat ad dupl., quom
22 erat instam pretium duplicatum, fuit impulsiva,
quia præbuit necessitatem disponendi; sed alia
causa usurariz pravitas fuit causa finalis, quæ
principalitèr movit statuentem, ut causam fi-
nalem ab impulsiva distinguit Bald. in l. genera-
liter num. 10. C. de Episcop. & Cleric. & possit Dia-
lecticus tradit Covarr. in lib. 1. var. resolut. cap. 20.
num. 2. Gratian. in lib. 5. de script. forens. cap. 97. n.
45. D. Scoppa in observat. ad decis. in eisdem Gra-
23 tian. observat. 42. ex num. 6. unde cessante causa
impulsiva, cessare non debet dispositio, ut in l.
2. §. ultim. ff. de donat. cum concordantibus per
Tiraque. in tract. cessante causa, cessat effectus, di-
mitat. 1. ubi etiam, quod regula prædicta, cessan-
24 te causa, intelligi debet de causa finali, quæ in-
fluit in alias causas, & dicitur causa causarum,
secundùm Bald. in d. l. generalitèr num. 5. in fin.
sequitur Conf. de Georgio in d. allegat. 31. n. 48.

Vel cum duplex prohibitiois causa fuerit
25 in Pragmatica expressa, quamvis una deficiat
alia manente, non propterea cessare debet ef-
fectus, & dispositio, ut in §. affirmatis, infertur, de

*uapris, docent Tiraguel. in eadem tract. cessante
caus. limitat. 1. 2. num. 1. Ocasibus in decis. Pede-
gros. 1. 18. num. 6. alique apud Barbos. in iur.
axiom. 40. num. 23. & noviter D. Seppa in est.
aliquot. 43. n. 10.*

Sed hoc etiam aperte colligitur ex alijs sohe-
sequenibus verbis eiusdem Regie Sanctionis
ibi: *La qual maniera di contrattare, si dice dar le
robe à partie, onde omnes contrattationes pro-*
16 *hiberi videntur, quibus dari dicuntur le robe à*
partie, prout summani Pragmatica dispositio-
nem, quam iuri communi conformem esse alle-
runt Reg. Rovis. & Reg. Tappin in locis relatis, &
sequitur novissimè Novar. in collect. super Pragm.
Regni Neap. in tit. de contratt. c. 1. l. 2.

Tertio amplius premissa conclusio, ut
quævis inter contrahentes aliud agi vide-
tur, cum re vera improbi contractum modo præ-
27 *dicto in fraudem notarum celebraretur; plus*
tamen valere debeat, quod agitur, quam quod
simulatè concipitur, iuxta notata in Rubro, &
nigro Plus videri, quod agitur, & simulacrum in
28 *fraudem usurarum facta etiam coniecturis præ-*
bari possit, cum in hoc præsumptiva probatio
patentis probatiois vim obtineat, iuxta nota-
ta in cap. ad nostram 5. de empt. & vendit. & alijs
relatis plenè tradit Farinac. in tract. de falsis. &
29 *simulat. qu. 162. par. 2. n. 100. nam ad probao-*
des usurarios, & foeneraticios contractus, indi-
cia, coniecturas, vel præsumptiones sufficere,
propter excoignatam usurariorum fraudes, & cal-
liditates, qui solent usuram committere, & suos
palliare contractus, ut vix possint de usuraria
praviatate convinci, ex element. 1. de usuris, do-
cent Bart. in cons. 18. num. 2. alique per Ma-
sfard. in tract. de probat. c. 1. l. 2. num. 3. &
sequ. num. 2. per Menoch. in cons. 190. num. 9. lib.
30 *2. quandoque verò usurarij, nullo nomine*
contractus, aut, vel pignoris, quem gerunt,
utuntur nomine emptionis, ut usurarios contra-
ctus subterfiant, ut dicitur in Andreas in d. cap. ad
nostram, & in cap. ex litteris de iur. iur. quem
post Alex. in cons. 54. num. 3. lib. 6. refert Hen-
dams in cons. 3. n. 2. lib. 2.

Cōiectore autem plures in facto desumi pos-
sunt, ex quibus omnino foeneraticia, simulata,
31 & usuraria conventio probaretur: ut si mutui
receptor pecunia mutua maxime indigebat,
ex Abb. in cons. 1. 1. c. 1. l. 2. alique per Re-
land. & Valle in cons. 40. num. 37. vel. 2. vel pro
32 ram exorbitanti pretio rem non emisset, nisi
fuisse pecuniam illam mutuo habituram, ut post
Gemianum respondit Menoch. d. cons. 109. n.
33 15. ade etiam si venissimiliter bonis emptis non
indigebat, quia fiat ultra vius olum necessarii,
ut in eadem Pragm. 3. de contratt. subiicitur, &
i respectu iure communi post Salazarium confide-
ras Rodriguez in tract. de ann. redd. lib. 1. qu.
1. 3. num. 10. ubi quod si mercator vendat, non
mercatori, magnum pannorum vel mercium
quantitatem simulata quod appareat, non emi-

ad usum emptoris, habita fide de pretio, vel
annun redditu, ex pretio constituto, huiusmo-
di contractus erit de usura, aut alia fraude val-
de suspectus, & propterea minime subfistit:
alias adducit coniecturas Leonardus in tract. de
usur. qu. 9. n. 9. & seqq.

Quarto amplius adnotata conclusio, ut si
mutui, & venditionis contractus excessivo pre-
cio fuissent, brevi temporis intervallo, non
post alium celebrati, præsumantur unus contra-
ctus alterius gratia confectus: nam ex actuum
34 vicinitate, atque celeritate magis simulatio
convincitur, iuxta notata per Bald. in l. per di-
versas in fin. C. mandati. cum alia per Farinac. in
præleg. qu. 162. p. 4. num. 146. etenim, quæ in
35 continenti celebratur, unum scilicet post aliud
statim, & immediatè correctiva præsumun-
tur, atque unda actus censetur, alterius respec-
tu, & causa confectus, etiam ad finem arguen-
di contractus fictos, & simulatos, ut per text. in
l. 1. l. 2. 40. vers. dicebat aff. si verum petat., voluit
post Angel. in cons. 45. col. 2. vers. item ratione, &
alias Menoch. in cons. 109. num. 9. lib. 2. hinc si
36 post pretium numeratum, id ipsum fuerit ille-
cōrectissimum, præsumitur in principium actum, ut
redderetur, ita per text. in l. si veniri 8. §. si ff. de
privileg. crediti. notat Bald. in eadem l. per di-
versas qu. n. l. quem sequitur, alios adducens Tira-
quel. in tract. de usque retrah. in tit. de retra-
ctu conventionali §. 1. gloss. 3. n. 1.

Quinto amplius, ut iuramentum super ta-
37 libus conventionibus interpositum, tanquam
contra bonos mores, & super illicito, & usurario
contractu absque dispendio salutaritatem, ser-
vari non possit, propterea non sit obligatoriu,
ut in cap. non est obligatorium 58. de reg. iur. in 6.
in cap. si vero 8. de iur. iur. & consequenter abs-
38 que absolutione à iuramento, & citra periculi
poenam poterit contractus impugnari, iuxta no-
tata per Covarr. in responsis. capituli quævis in
prima parte relictis, §. 3. n. 6. de passis.

Sexto amplius, ut possint huiusmodi contra-
39 ctus etiam ab uno ex contrahentibus simulati,
& usurarij allegari; quamvis enim licitum non
40 sit propriam allegare turpitudinem, ex regula
licum præfectorum 4. C. de revoc. donat. & cap. inter
41 dilectus 8. de donat. hoc tamen non esse perpetu-
um, sed multas recipere declarationes, patet
ex hijs, quæ post Bart. & aliosque plures adducit
Tiraquel. in tit. de retrah. c. consanguinitas. §. 1. gloss.
42 28. num. 25. ubi notat in individuo, quod li-
cet contrahenti dicere contractum usurarium,
etiam si turpitudinem propriam allegaret, ex
Barbas. in cons. 3. lib. 4. & idem Tiraquel. in eadem
glossa 38. num. 32. pro regula constituta, posse
propriam turpitudinem allegari adversus par-
43 ticipem fraudis, & turpitudinis, quod alijs
etiam allegatis firmat Masard. in tract. de pra-
44 bat. conclus. 358. num. 9. par. 1. nisi una de lucro
agat, alter de damno, qui præsertur ex Tira-
quelo ibi, & alijs à Barbosa citatis in axiom.

45 121. *num. 8.* ultra quod officarius dici non potest, qui mutuo pecuniam accipit sub usura, sed ille qui dat, cum soloria 000 sit, debitum
46 perit, ut ex cōmuni Theologorum Schola probat *Lupus de usuris Commont. 3. §. 1. n. 31.*

Septimò ampliatur, ut solutiones, quæ sunt vigore contractuum prædictorum, qui nulli sunt,
47 & invalidi, pariter nollæ, atque invalidæ sint iudicandæ, ut neque ideo aliquod ipsi contractui
48 tribuere possint, actus enim contra legis, vel statuti prohibitionem, est nullus, ut in *l. non dubium 5. C. de legib. ibi: Sed, & si quid fuerit subsequutum ex eo, vel ob id, quod interdictum lege factum est, illud quoque cassum, atque inuito esse principimus, de quo plura apud *Farinac. in 2. parte Fragmentor. Criminum. in verbo Lex, seu Statutum n. 170. & seqq. & Barbos. in tract. de Axiom. iur. usufrequant. axiom. 12. n. 26.* & in specie*

49 in solutione facta vigore contractus simulati, & usurarii, ex *gl. §. D. D. in cap. 1. extra de iur. iur. sumat Parisin conf. 55. n. 61. lib. 1.*

50 Octavò ampliatur, ut in huiusmodi contractibus, tanquam usurario ludez supplere possit ex officio, nedum aute solutionem, ut nulla fiat usurum exactio; verum etiam post usuram solutam, ut fiat eorum restitutio, ut dicit *Anania in cap. peritum col. 1. de usur. quem refert, & sequitur Cypre. in decis. 175. num. 2.* & alij apud *Torin. in valis. verbo. Instrumentum usurarium part 2. Compendij decis. Regni Neap. 2.*

51 Nood ampliatur, ut quotitates omnes ultra sortem indebitæ solutæ, sortem, quatenus deberi posset, extinguat, ad notata in *l. si non sortem 26. in princ. ff. de condit. indeb. ubi quod usuræ indebitæ solutæ extingunt ipso iure sortem verè debitam, ac demum in l. 2. C. de pignorat. action. ex quo colligitur, solum pro iodebitis, usuris directò ideo sortem computari, ac si pro sorte solum fuisse, ut pleoè probat *D. D. quos sequitur Amat. var. refel. 49. num. 90. C. 4. lib. 1. contrav. iur. rom. 8. cap. 49. num. 32. Reg. Cypre. Latro decis. 97. num. 6. Consiliat. Hodierni ad Sord. decis. 240. num. 21. cum alijs pluribus, quos allegat, & sequitur D. Scoppa in Theorico-Pract. Observat. ad decis. Gratian. obser. 126. num. 24. ex**

52 quo regulam *D. D.* desumunt, quod quando aliquid verè debet ex uoa causa, & solvo ex alia indebita, lex ipso iure convertit solum in causam verè debitam, ut firmat alijs relatis *Roman. in conf. 238.* & in propria materia contractus usurarii docuere post alios *Sard. in decis. 328. Reg. de Ponte in conf. 70. num. 25. & seqq. lib. 1.*

Decimò ampliatur, ut compensatis solutionibus factis eom sorte verè debita, quod fuit
53 amplius solum, tanquam ex errore, vel ex causa iodebita, per iodebiti conditionem repeti possit, in quo verba sunt clara, *l. si sequeat. 23. ff. de condit. indeb. ibi: Possit repeti, quod datum est, quia transactio Senatus Consulto infirmatur, & in expresse hoc voluerunt Barthele Bald. &*

*Amela, quos refert, & sequitur Soccin. Sen. in conf. 79. num. 43. vol. 4. & in terminis prænarati eor tractatus, qui vulgò dicitur: Dne le rebe à parties, sicut prohibitooe præcitatz Reg. Pragm. 1. de contrahib. neque naturalium obligationem ex prædictis nullis contractibus oriri, & solum per indebiti conditionem repeti posse, ex *Covarr. in repetit. cap. quædamvis post p. 2. §. 4. 5. & 6. de pallis, & alius docet Revit. in eadem pragmatica num. 2.**

R E R U M S U M M A.

- 1 Locator habet propensione locati actionem, atque incitum hypothecam super bonis investitis, & illius in prædio conducti.
- 2 Dum tamen addita fuerint animo ibi manendi, pro iure locationis tempore, ut num. 2.
- 3 Idque ex bonorum qualitate dignoscitur, n. 3.
- 4 Hypotheca tacita super bonis investitis, & illatis in prædio conducto pro securitate pensuenda in Urbe Romana inventa.
- 5 Et postea in universis Romani Imperii Provinciis servari ordinata, n. 3.
- 6 Inveſta differant ab illatis
- 7 Quod illa manu ducuntur, hæc dorso feruntur, num. 7.
- 8 Hypotheca tacita super bonis investitis, & illatis pro pensu locum habet, tam in urbano, quam in rustico prædio.
- 9 Sed in rustico locator inveſta, vel illata servari in urbano licet ignoraverit, num. 9.
- 10 Qua autem sit differentia ratio inter utrumque, remissivo n. 10.
- 11 Excompens hæc tacita hypotheca, nedum in prima locatione, verum etiam in tacita reconduſſione, n. 11.
- 12 In qua repetiti consentur emula in priori locatione contenta, qua renovari possunt per solum hominis intellectionem, n. 12.
- 13 Non tamen ea, quæ aliquid ultra requirunt pro renovatione, n. 13.
- 14 Per sunt Cameralis obligatio, vel executiva vigore in Instrumenti guarantee, n. 14.
- 15 Hypotheca tacita pro pensu non datur super rebus alienis per conduſſerem inveſta, aut illatis in prædio conducto.
- 16 Que nec expressit obligari possunt, n. 16.
- 17 Nisi conduſſor eas bona fide possideret, n. 17.
- 18 Antefacto, & consentiente Domino in prædium conductum intulisset eo animo, ut ibi fiat durante locationis tempore, n. 18.
- 19 Non autem pro minori, aut modico tempore, hæc enim non veniunt in hypothecam, n. 19.
- 20 Per est vestis servari data ad arandum, n. 20.
- 21 Dummodo aut facinus malitiosè per Dominum, comedita inquit, ut dicitur apparet, & locator nesceret, aut legeret, n. 21.
- 22 Peroris bona inveſta in demo conductu per vium, non sunt locatori obligati pro pensu.
- 23 Peror locatione damus viro facta non tenentur.

Sed solum pro tempore, quo viro mortuo recon-
duxerit, n. 24.

Nisi familiaritatis inter cum heredis viro ha-
bitasset, n. 25.

Qui autem alius familiaritatis inter, vel facul-
tatis solis censuatur remissus, n. 26.

- 17 *Uxor pro pensione domus viro locata, conveniri*
potest, si eam cum viro, & familia inhabitave-
rit, vir autem inops existat, & n. 29.

Propter habitationis commodum, ex quo fuit lo-
cupletier effecta, n. 33.

Unde allione de interem verso tenetur, num. 34.
& 46.

Contrarium, quod nec viro inops existente, uxor
tenetur, alij volunt, num. 35.

Sed prioris opinio fuit communiter recepta, n. 45.
Et licet alii eam limitare voluerint, ut pro sua

tantum pensione uxor teneatur, n. 47.

Hec tamen limitatio non admittitur, nisi a con-
ditionis tempore vir fuisset non solvendo, ut

num. 48.

- 28 *Uxor in subsidium, viro inops existente, pro ali-*
mentis familia praeiis tenetur.

- 30 *Uxor virum suum in omnibus necessitatibus*
subvenire tenetur.

Et patetque est omnium infertuniorum viri,
num. 31.

Sunt enim socij divina, & humana domus, n. 32.

- 36 *Contrahit alterius alior obligari non potest.*

- 37 *Uxor pro viro contrahit non tenetur.*

- 38 *Alteri per alterum iniqua conditio inferri non*
potest.

- 39 *Alio non datur contra tertium non obligatum.*

- 40 *Tertij persona in contrahibus non attenditur,*
sed tantum persona contrahentis.

- 41 *Locator contra subcondictorem agere non potest*
pro pensione.

Quia cum eo non contraxit, n. 42.

Vnde si gravis subconduxerit, vel pensionem con-
ducti solverit, ante locatoris inhibitionem, ad

aliquid non tenetur, n. 43.

Neque eius bona in vestra, & illata tacita subin-
cebunt hypotheca, n. 44.

- 49 *Locator non praefertur anterioribus creditoribus*
conductoris pensionem super bonis investitis, &

illatis in domo a d. habitandum conducti.

Sed tantum in rebus ad eas conservandas ad-
ductis in fundo locato, n. 50.

Ut in apotheca, magazano, aut horreo, in quib-
us merces conservantur, n. 51.

Tantum eas in suo fundo servaverit, & sal-
tem fecerit, n. 52.

- 53 *Mulier pro dote anterior, locatori praefertur, in*
mercibus, etiam in illius horreo servatis, &

num. 53.

Et mutanti pro refectione, n. 54.

Non tamen anterioribus creditoribus expressam
hypothecam habentibus, n. 56.

Nisi cum mutante pro refectione concurrat, n. 57.
Ex cuius persona, tanquam a se villa mutui fi-
bi privilegium, n. 58.

Sed eadem ratio in mutante pro refectione con-
curret, n. 61.

Qui vincit creditorem, expressam anteriorem
habentem, n. 62.

Unde vincere deberet dote causam ab eo villam
num. 63.

Propter eam indissolubilis quaestio redditur, n. 64.

Nisi transatione, aut lite per medium scissa di-
rimatur, n. 65.

Omnes enim virores et adunum minime supera-
to, & omnes superati nemine villo, n. 66.

- 59 *Vincens cum qui alium vincit, a fortiori vince-*
re debet villam ab eo.

Quod non semper locum habet, & in pluribus ca-
sibus non procedit, remissus, n. 60.

C A P V T VII.

De Locatoris hypotheca super bonis inve-

stis, & illatis in praedio locato, ad text.
in l. 2. ff. in quibus causis pignus,
vel hypotheca tacite contra-

bitur.

Locator ultra locati actionem, habet pro pensione tacitam hypothecam super bonis investitis, & illatis in praedio conducto; si tamen eo animo adducta fuerint, ut ibi manere debeant, pro

roto locationis tempore, quod ex bonorum qualitate dignoscitur, l. 2. & l. in praedio 7. in

fine ff. in quibus causis pign. vel hypothec. tacite contrahitur cum adductis per Gratian. in lib. 1. discept.

4 forens. cap. 68. num. 31. de culus tacite hypothecae origine, & quod ea prius Romae moribus introducta fuerit pro securitate pensionis, & po-

stea in universis Romani Imperii Provinciis servari iussit in l. fin. C. de iur. elegantè agit

6 Balduin. in trakt. de pign. cap. 6. investita verò, & illata disferre, quod illa manè decuntur, hæc

7 dorso feruntur, post gloss. & Salic. in l. fin. non inducitur C. de declar. Negus. in cod. trakt. de pign. ambr. 4. 2. part. 1. n. 118.

8 Hæc tacita hypotheca locum habet, tam in urbano, quàm in rustico praedio, sed in hoc si

9 locator investita, vel illata sciverit; in urbano verò licet ignotaverit, ut ex Leovire 4. ff. de iur. in quibus causis pign. & l. certis iuris 5. C. de loc. & cond. tradit Mantica in trakt. de tacit. & ambig. convenit. lib. 1. tit. 15. n. 8. & magis communem

esse DD. sententiam affirmat Pacific. in trakt. de Salviano interdicto, in quest. 3. cap. 5. num. 25. & segg. Merlin. in trakt. de Pign. q. 67. num. 6. & 7. & probant alii plures, quos novissimè sequitur D. Romagnu. in addit. ad Consil. super Statut. Civitat. Engub. lib. 2. rubr. 7. num. 15. qui plures adijcit ampliationes notatu dignas.

10 Differentie autem ratio inter Urbana, & rustica

piz-

prædia, assignatur à Baldano in loco relato, & Negusant. in d. memb. 4. num. 145. atque post eos Menoch. in trati. de adipiscenda possess. remed. 3. num. 45. & nedum in prima locatone tacita hypotheca procedit; verum etiam in tacita reconductione, per dict. Leerti iuris, in qua tamén reconductione tacita, licet omnia io priori locatone contenta repetita intelligantur, quæ renovari possunt per solum hominis intellectum; quæ verò, quæ aliquid ultra requirunt pro renovatione repetita censeri minimè possunt: sicut sunt Cameralis obligatio, vel executiva vigore Instrumenti garantitig, ex Gratiano in d. cap. 68. num. 31. & seq. de quo plenè D. Confil. Paschal in trati. de virib. par. potest. p. 4. cap. 6. num. 7. ac plenissimè D. Scoppa in suis Theorico-Practice Observat. ad decis. Gratian. observ. 119. ex num. 40. cum seqq.

15 In rebus verò alienis per conductorem introductis in domo locata, non datur tacita hypotheca pro pensione, quia nec expressères alienæ obligari possunt, ut per Glossam in d. l. ceteris iuris, nisi aut conductores eas bona fide possideret, ex Baldo ibi num. 10. aut sciente, & consentiente eam Domino, in prædium eo animo intulisset, ut ibi sint, durante locatioois tempore, à Menoch. de adipiscenda possess. remed. 3. num. 108. & 112. quæ cum aliis refert Aserlin. in d. q. 67. num. 51. & 54. uam si pro minori, aut modico tempore permanens adduxisset, tamen hypotheca non veniunt, sicut est in vestig. factori data ad archandum, seu. Fab. in 5. item. Serviana, in l. it. de alim. ab Affilio relatus in d. decis. 184. in fin. licet ibi aliud esse dicat, si maritiosè Dominus res Inquilino commiserit, ut ditor appareret, & locatorem alliceretur ad locandam.

20 Sed uxor bonaliter invecita sit in domo, per maritum conductâ, ut ibi perpetuò maneat, neque veniant in tacita obligatione, ut ex text. in l. si adversarius 10. ubi Bald. C. ad Felician. tenet Ursill. ad Affiliu. in d. decis. 184. num. 5. sequitur Merlin. in d. q. 67. num. 92. si quidem uxor pro locatone viro facta non tenetur, sed solum pro tempore quo viro mortuo reconduxisset, l. contrarius 24. C. de locato, nisi familia ritatis loco cum hæredibus viri habitavisset, quia tunc ad pensionis solutionem neque teneretur, ut Baldus declarat in eadem l. contrarius & post eum Caroc. in trati. de loc. & conducto p. 2. in tit. de iur. dot. q. 7. num. 11. Ursill. ubi sup. num. 6. qui iudicat refert in S. C. C. in trati. de rat. rata q. 25. Paschalis in d. trati. de par. potest. par. 1. cap. 6. num. 124. in fin. Reg. Rovit. in prag. 1. de loc. & cond. num. 29. qui autem actus iuris facultatis, aut familiaritatis gestu dicantur, declarat Menoch. in trati. de arbit. iudic. lib. 2. casu 160.

Viro autem inopie existente, uxorem conveniri posse pro pensione domus, marito locatæ, quam nam cum uxore, & familia inhabitavit

28 sicut pro alimentis familie præstitis uxor in subsidium tenetur, post Bart. in l. ibi selsus. de condition. indib. probat Surd. in trati. de aliment. tit. 8. privit. 48. & in cons. 367. num. 28. vol. 3. & in cons. 420. num. 9. in fin. eod. lib. 3. loquitur in specie de pensione domus, quem sequuntur Cass. in trati. de remed. subsid. remed. 12. illat. 1. num. 3. Theaur. in lib. 4. q. forens. q. 53. in fine, Novar. in par. 1. forens. quæst. q. 122. Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 107. num. 9. & cap. 108. num. 19. & in lib. 4. cap. 713. num. 6. & seq. Reg. de Marin. qui pluries hoc decisum fuisse testatur in S. C. in 30 lib. 1. resol. iur. cap. 275. rationem subieciens, quia uxor virum suum in omnibus necessitatibus subvenire tenetur, eundemque matri infortuniorum participes est; sunt coim socij divinx, & humanæ domus, l. adversus 4. C. de crimin. expilata hæredit. cum etiam ex habitatiois comodo pro se, & familia uxor effecta fuerit locupletior; si tantumdem de suo, pro pensione eosumere debuisset, & proinde actione de io rem verso tenetur l. 3. ff. de in rem verso.

35 Quam tamén sententiam impugnat oovissimè, post Fontanell. & alios, Andreol. in cons. 167. lib. 4. motus, quod ex hoc mulieres non contrahendæ, & se ipsas non obligando sine earum voluntate obligare remaneant, quod omninò absurdum esse ait, & contra ius naturæ tale; ceterum ex alterius contractu neminem obligari sancitur: oque uxorem pro contractu viri, in l. 3. C. ne uxor pro marito, cum alteri per alterum iniqua coeditio inseri non possit, ex reg. l. non debet 24. ff. de reg. iur. quam pluribus exornat Barbof. in axiom. iur. 22. nec acio dari potest adversus tertium oon obligatum, quia in contractibus attenditur contrahentis persona, non autem tertij, per Legi 16. unde queritur ff. ad S. C. Trebell. cum concordantibus per Surd. in d. privit. 48. num. 2. quæ ratione sub-

41 conductus primo locatori, non tenetur vigore contractus locati, tanquam cum eo non contractet, sed si gratis à primo conductore subduxisset, ostendens, aut ei pensionem solvisse, antequam instante locatore, præceptum solveret, habuisset, ad oihilum locatam retinetur, neque illi remanent in aliquo hypothecæ eius bona invecita, & illata in domo conductâ, ut ex text. in l. solum 11. §. solum, ff. de pignorat. act. & in l. Pompon. §. ff. in quib. causis pig. vel hypot. tacite contrahatur, & ex alijs iudicatum refert in S. C. Regis, in decis. 13. num. 6. cum seqq. confirmat Paschal. in rel. trati. par. 4. cap. 6. num. 70.

45 Nihilominus à firmata conclusioe recedendum non esse videtur, quam omninèr receptam foretorem Fontanell. cocontractum sentiens in trati. de pact. dotatib. glof. 9. p. 5. num. 173. oim etiam uxor non cocontractet, eo ipso, quod ex habitationis comodo, locupletior facta sit, actione de io rem verso tenetur, ut diximus, & adi-

mad.

madvertit *Novar. in d. qu. 122. num. 7.* eam verò
conclusionem temperandam esse, ut pro sua 13-
47 tum portione uxor teneatur, censuit *Gama in
dist. 186. & 366.* quem sequitur *Thesaur. in d.
qu. 53. in fine;* & idem sentire videtur *Casti in
pradillat. 1. num. 5.* sed ceteri hanc restrictionem
48 non admittentes, de integra portione loquuntur,
solum requirunt, quod conductionis tem-
pore matius fuerit non solvendo, ut uxor teneatur;
tunc enim locupletior effecta dicitur
ex habitatione, quam ab inope viro non habuisset; seus enim esset, si vir tempore conductionis
fuisse idoneus, & postea ad inopiam devenisset, ut per *Gratian in d. cap. 107. num. 7.
& seqq. & in d. cap. 713. num. 10. & seqq. per Rovit.
in d. prag. 1. num. 19. de locat. & per Consil. Staban. in lib. 1. res. forens. cap. 64. n. 36.*
49 Verum non habet per pensionem locator aliquod
præstationis privilegium, super bonis in-
vectis, & illatis in domo, si tantum fuerit ad
50 habitandum conductus; sed bene in rebus
adductis in fundo ad eas conservandas locato,
51 ut in apotheca, magazeno, aut horto, in quibus
triticum, ordem, aut alie merces repositæ,
& conservatæ fuerunt; nam in his præfertur
anterioribus, etiam creditoribus, tanquam eas in
52 suo fundo servaverit, & salvæ fecerit, iuxta
latè tradita per *Gaium* post alios in *trall. de
credite cap. 4. quæstio 11. num. 1384. & seqq.*
& confirmant *Rovit. in loco proxime relato, Gratian. tom. 4. discept. forens. cap. 713. n. 2. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. ult. num. 114. Conciol. super Statut. Civit. Engad. lib. 1. r. n. 71. num. 14. ubi D. Romagnera in addis. num. 24. alios al-*
53 *legans, dicit, hoc certum esse, sed limitari de iure*
Cathalonie, & signoantè in Civitate Barcinonæ, ac in Civitate Gerundensi, ubi aliter
stabilitum est. Non tamèn mulieri præfertur pro
54 *dote anteriorem habenti hypothecam, quæ si-*
cute potior est mutuante etiam pro refectione,
ex §. his consequens in verbo, unde volumus, in
55 *Antib. de equalitate dot. ita præfertur privilegio*
locaroris in mereibus in horto suo servatis, ut in ipse
Antica de facit. & ambig. convent. lib. 1. tit. 23. num. 7. Galupp. in praxi S. C. par. 4.
cap. 3. num. 6. & 50. quomodo licet regulariter
dote causa non præferatur creditoribus antè-
rioribus expressam per hypothecam habentibus, ex
60 *l. si quis in pignus habuerit, ita communiter intellecta ex plenè relatis per*
Consil. Gualterell. in decisi. 1. attamen si cum mu-
57 ruante ad refectionem, & creditoribus expres-
sam anteriorem hypothecam habentibus con-
eunteret, dote causa esset præferenda, antè-
riori quoque, & expressæ hypothecæ; non quidem
58 ex proprio privilegio, sed ex eo, quod sibi mu-
ruat à creditore, ex causa refectionis per eam
victor, cum vineat eum à quo anterior ipse vin-
60 *get. or. ut ex Levarr. & alijs novissimè declarat*
Reg. Merlin. in lib. 1. centul. forens. cap. 26. num.
59 *15. quæ tamen regula, si vineo vineantem te, à*

fortiori vineo te, de qua in l. de accessibus
14 ff. de divers. & temporalib. præscript. non tem-
60 per locum habet, & in pluribus casibus non
procedit, quos novissimè *Barbosa* collegit in
axiom. 126. & quatenus in huiusmodi contro-
61 versia esset attendenda, eadem ratione, mutu-
tuans pro refectione dori præferendus esset, quia
62 vineit creditorem expressam anteriorem ha-
bentem, à quo dos ipsa vincitur; deinde do-
63 iterum à creditore expressam anteriorem, ha-
bente pignus vocaretur, quia vineit mutuante
pro refectione, à quo anterior vincitur, & sic de-
64 inceps in infinitum circulus esset nunquam de-
ficiens, ut merito inter indissolubiles quæstio-
65 nes hanc enumeravit *Franciscus de Petris in lib.*
2. festivar. lectur. cap. 1. num. 2. & nisi tran-
sactione, aut ratiæ ludicis sententia, lite per
66 *medium seissa, dirimatur, omnes victores, ne-*
mine superato, & omnes superatos, nemine vi-
ctore, evasurus esse subijciat.

R E R V A I S V A M A.

- 1 *Donatio causa mortis, dum in esse deducitur, si-*
molis est contrahendi.
Sed in esse deducta, legatè comparatur, n. 2.
Quod in donatione in testamento, aut Codicillis
facta, sive confirmata quidam intelligent, n. 3.
& 5.
Non autem in donationibus, in quibus traditio,
aut stipulatio intercessit, cum in eis dominium
statim transferatur, n. 4.
Hoc impugnât D. Consiliarius Arias de Mesa,
num. 6.
- 7 *Donatio causa mortis fit, cum rem donatam ha-*
bere se mori donator, quam cum, cui donat.
Et magis cum, quam heredem suum, n. 8.
- 9 *Donatio causa mortis, etiam nullo presentis peri-*
culi metu, sed sola mortalitatis cogitatione fi-
ri solet.
Vel imminute mortis periculo res donatur, no-
non statim, sed morte donantis sicuta fiat ac-
ceptio, n. 10.
Aut etiam, quod statim fiat accipiens, & mer-
te donantis non sicuta resistitur, n. 11.
- 12 *Legata quantitas, & speciei diminutionem,*
pro rata patitur, cum hereditaria bona non
sufficiunt.
Nisi contraria testatoris voluntas colligatur,
num. 13.
- 14 *Donatio causa mortis, an patitur diminutio-*
nem infirmal cum legatæ, si hereditaria bona
non sufficiunt.
- 15 *Donatio causa mortis, ex causa infirmitatis, aut*
proximi periculi mortis, frequentius fieri solet.
Sed non ex se solum, quod infirmus donat, mor-
tis causa donare censetur, n. 16.
Nisi mortis mentionem faciat, n. 17.
Etiam mortis tempus donationis effectum con-
ferat, n. 19.
- 18 *Donatio per mortem proximum non iam causa*

mortis, quam inter vivos à mortiente fieri censetur.

- 10 Donatio ex quibus comitatur, inter vivos, aut causa mortis facta censetur remissa.

Et causa mortis presumitur, cum donatus confusus, eodem loco, & tempore facti testamentum. num. 21.

Si tamen quinquaginta soles in donatione causa mortis, requisiti intervenierint, ut n. 22.

Alioquin, non valet inter vivos facta intelligitur, n. 23.

- 14 Incontinenti quasimus, censetur inoffe.

- 15 Extincta causa.

CAPVT VIII.

De Donatione causa mortis in plerisque contrahitur, in alijs verò ultimæ voluntati comparanda, per text. in l. 1. & l. inter mortis causa 38. ff. de mortis causa donat.

- 1 **M**ortis causa donationem, quodæ modum; & ordinationem, dum scilicet in esse deducitur, contrahitur iniquipari; sed postquam fuit in esse deducta, quodæ confirmationem, & effectum, legato comparari, atque ultimam voluntatem censeri, per text. in l. 1. & in l. inter mortis causa 38. ff. de mortis causa donat. magis comuni DD. calculo receptum esse, affirmant Gom. in lib. 2. varior. resolut. cap. 4. n. 16. Jul. Clar. in lib. 4. recept. fontent. 4. donato. q. 4. num. 1. & 2. Crasius in tract. de successib. in §. donatio causa mortis, q. 1. novissime annuit D. Scoppa ad deoff. Gratian. observat. 3. num. 30. & in observat. 61. n. 30. ac demum tradunt Consil. Arias de Mesa in lib. 2. varior. resolut. cap. 39. num. 4. & Consil. Hodierna in controvers. forens. cap. 35. num. 20. & per totum, ubi tamén n. 48. & seqq. hæc intelligit de donationibus in testamento, sive Codicillis factis, aut confirmatis; secus autem esse dicit in donationibus, in quibus traditio, aut stipulatio intercedit: cum enim tunc dominium statim transferatur, atque propterea donatio vivo donante periclitari, non ultimæ voluntati assimilatur; sed potius in donationem inter vivos degenerat, secundum Fabri distinctionem in tract. de errorib. Pragmat. decado 45. error 5. hæc verò distinctionem impugnant Arias de Mesa in d. cap. 39. num. 14. dicens, nullam esse inter utramque donationis speciem, diversitatem constituentem: si quidem mortis causa donatio, quam esse Iurisconsulti affirmant in d. l. 1. ff. de mortis causa donat. cum rem donatam habere se maleat donator, quam eum, cui donat, & magis eum, quam heredem suum, vel nullo præteritis periculi meto, sed sola morta-

litaris cogitatione fieri solet, vel imminente mortis periculo, res donator, ut non statim, sed

1 morte donantis insecuta fiat accipientis, aut

1 etiam, quod statim fiat accipientis morte vero donantis non secuta, restitutor, ut in l. 2. cod. de in l. 2. §. item cum ipso, ff. de donat. neque

propterea mortis causa donatio, non est in iuroque casu, in quo eundem parit effectum, ut ibi, & in l. §. item cum ipso, ff. de donat. inter vivos. & nov. unde quavis in

2 ter legatarios etiam quantitatis, & speciei, diminutio esset facienda, cum hereditaria bona pro omnibus legatis non sufficiunt, nisi contra-

13 ria Testatoris voluntas colligatur, ex Gomez. in lib. 1. var. resolut. cap. 12. num. 34. Gratianus in lib. 4. discept. forens. cap. 64. n. 12. & seqq. de Præobis in deoff. 236. Caneus in lib. 3. var. resolut. cap. 29. num. 102. Reg. Rovis in deoff. 87. num. 2. cum

seqq. & Reg. Capye. Larro in deoff. 12. num. 2. cum

14 seqq. donatarium vero causa mortis hæc diminutionem pati non debuissit, idem Hodierna contenderet in loco citato, cum donatio per stipulationem facta fuisset, quæ potius contrahitur, quam legato comparatur; non tamén potuit obtinere, sed causam fuisse inter partes concordatam affirmat in calce prædicti capituli 35.

15 Quamvis autem ex infirmitatis causa, aut proximi mortis periculi, mortis causa donatio frequentius fieri solet, ut in l. 3. ff. de donat. cau-

16 sa mortis, nihilominus non ex eo, quod infirmus

17 donat, mortis causa donare intelligitur, ubi nulla mortis mentio facta fuerit; licet enim

18 mortis proximus, non tamen causa mortis, quam moriens inter vivos donare censetur, ut per text. in l. 3. §. 1. ubi gloss. in verbo mortis, ff. de mortis causa donat. communiter DD. affirmant in l. 1. de off. test. ff. de maritima. & post eos

1 Mascard. in tract. de probat. conclus. 362. n. 13. Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 36. n. 3. Consil. Marcan. in consil. 68. num. 20. lib. 2. & nedum mortis mentio requiritur, ut causa

19 mortis donatio fieri præsumatur; sed etiam, quod in mortis tempore donationis effectus cõficeretur, ut de comuni DD. sententia testatur Loffred. in consil. 5. num. 4. Clarus in rel. q. 4. n. 4. Crasius in q. 10. num. 1. Mascard. in de off. test. 362. num. 42.

20 Plures autem coniecturas, ex quibus donatio inter vivos, aut mortis causa fieri præsumatur adducunt Mantion in tract. de coniect. ultim. volunt. lib. 1. tit. 13. Mascard. in de conclus. 362. Menoch. in d. lib. 3. præsumpt. 36. Carrea in de off. test. 84. Simon de Postris in tract. de interpretat. ultim. volunt. lib. 2. interpretat. 1. dubio. solut. 23. & 14. de Francis in de off. test. 213. & 436. Fontana in tract. de præsumpt. tom. 1. claus. 4. gloss. 3. Reg. Galeota in lib. 2. de off. test. cap. 11. Reg. Capye. Larro in consil. 89. num. 1. cum duob. seqq. lib. 2. inter eos verò,

1 donationem causa mortis inducentes, notabilis

2 est præsumptio, cum donatione simpliciter facta,

- ita, confestim donatus eodem loco, & tempore, conficit testamentum, in quo meminit de donatione huiusmodi tamē quinque testes in donatione causa mortis tanquam in ultima voluntate, requisiti, intervenientesque alii, ut actus valeat in vim donationis inter vivos, sustinetur ex de Franchis in decis. 693 & Menoch. in d. praesumpt. 35. num. 3. hanc vero sententiam Chassanius confidens in Consuetudinib. Burgund. tit. 7. §. 3. num. 10. & in cons. 39. 7. dabit. num. 74. cum sequitur sequitur Muscard. in d. conclus. 362. n. 21. Menoch. in d. praesumpt. 36. num. 13. Consil. de Georg. in ady. 22. num. 44. & sequ. cum enim 24. dum in continenti sunt, unum alteri censetur in esse, per regulam l. i. §. 4. d. de ob. am. ff. si cert. pet. cum alijs per Max. in consuetud. Baronsi, quae incipit des. a patre num. 143. de Franchis in decis. 169. num. 4. Fontanella in d. tract. de post. nupt. tem. 1. claus. 4. gloss. 5. n. 6.
25. Vnde cum in Sacro Consilio disceptaretur de Montis erectione pro maritagijs pellarum de familia, facta per quendam Franciscum de Roberto in contractu donationis, eodem die, & loca facta, coram eisdem Notario, & testibus, quibus fuit immediatē conditum testamentum, faciens de donatione mentionem, & per parte Fulvii de Roberto, & successivē post eius mortem Didaci de Roberto eius fratris, tanquam successoris in maioratu in testamento constituto ab eodem Francisco de Roberto, fuisset praeteritus ducatus temillae, ab Illustri Principe Auriæ testatori debita, & pro Mayoratu reliquos in testamento, sibi deberi, non autem Montis maritagijs in donatione erecto, quae ultimae voluntatis naturam habetē videbatur, tanquam incontinenti, & coram eisdem Notario, & testibus testamenti, confecta, ad evitandas lites, fuit ex conventionē, cum nobis, & alijs Montis Gubernatoribus habita, per executionem landi penari, capitulo praedictum, eiusque interesse pro medietate inter Montem, atque Mayoratum divisum de anno 1651. Actuarius de Licio.

R E R U M S U M M A.

2. *Donatio non potest contrahi, vel ultra donantis intentionem operari*
Sicūt nec alius, prater agentis intentionem, ut ibi.
- Vnde quidcerta persona contemplatione sit, nūc donatur, eam non egreditur, neque transferitur ad heredes, n. 2.
3. *Heres futurus semper est incertus.*
4. *Donatio ex affectione, & sanguinitate, aut merito, non immittit mortis donatoris evanescit.*
5. *Legati causa cessante, cessat legatum.*
6. *Contrahens, heredibus quoque suis prospexit, & censetur.*
7. *Donatarius non contrahit neque sibi prospicit, sed alterius tantum voluntati acquiescit.*

8. *Donatus solum donatario, & non eius heredibus donare voluisse praesumitur.*
Cum quibus non eandem fiduciam habuisse censetur, n. 9.
10. *Donatus Cayo, & heredibus, non censetur illis donare vellet, nisi in Cayo persona, donatio habuerit effectum.*
11. *Donatio inter vivos ad heredes donatoris transferri mittitur.*
Quamvis conditionalis praesens donatario, num. 12.
- Licit aliud Menochius senserit, n. 13.
14. *Donatio ex nunc pro tunc secuta morte facta, contemplatione matrimonij, donatario praeferitur, & iudicatur.*
15. *Donatio ex nunc pro tunc secuta morte est conditionalis, tanquam in diem incertum.*
Licet non emendetur incertum sit, an, & quando, sed solum, quando sit eventurus, n. 6.
- Et proinde puri indicetur donatio sub conditione emendetur exitura facta, n. 17.
- Quod non est in ultimis voluntatibus, n. 18.
- Velfi dies esset incertus, an, & quando? n. 19.
20. *Donatio ex nunc pro tunc secuta morte, cum clausula constituti, puri censetur, non conditionalis, sed effectus in tempus mortis suspensus.*
Vt si die inhiis contractus dominium in donatarium transferatur, n. 21.
- Effectus translati possessionis in mortis tempus dilato, n. 22.
- Propterea fuit in Sacro Consilio indicatum, n. 23.
- Maximi Rante clausula, Et in preambulo, huius mortis, vel Per duas horas sote, n. num. 24.
25. *Donatarius quivivens ex nunc pro tunc secuta morte vivisque eorum, non potest propriam auctoritate capere res donatas in morte donantium.*
Cum heres eorum capere possessionem ante donarium, n. 26.
- Tentare enim tunc donatarius iudicem adire, & iussu mediante ius suum declarari facere, n. 27.
- Alioquin criminandus de dolo tentor, n. 28.
- Qui potest etiam heres donantium habere iura, & credita retentionem concedentia, n. 30.
- Licit aliud sit in bonis desuncti vacantibus, in quibus donatarius ex nunc pro tunc secuta morte, cum clausula constituti praesertur, n. 34.
29. *Possideret etiam iniustus non potest a possessione removeri, nisi prius citatus, & conventus.*
31. *Constitutum in contrahendo appetitum extinguitur siue finitur mortis constitutis.*
Vnde non operatur contrahendum, ut si possit propria auctoritate auferri possessio, n. 32.
- Sed iudicis officium est a constitutario implendum, pro obtinenda contra eum immisione in possessionem, n. 33.
35. *Possessio antiquior pro maintenance praesertur recentiori.*
Quae praesumitur iniusta, & clandestina, n. 36.

Maximè si prima possessio sit auctore Prætorio capta, n. 37.

Vel si donatur etiam de titulo anterioris possessionis, n. 38.

Aus si recentior esset, naturalis de fide, & clam, vel furtivè occupata, n. 42.

Hæc enim non impedit manutentionem præ sola civili possessione animo retenta, n. 43.

Amplius, ut etiam inter habentes possessionem, vigore clausula constituti, anterior præferatur, n. 49.

Secundo etiam, quod prima possessio sit, in vim constituti, & secunda corporalis, n. 40.

Tertio quavis posterior esset titularis, & anterior titulo caret, n. 41.

44 Possessio civilis animo retenta, trahit ad se naturalem, cui in concursu præferatur.

45 Donatio personalis ex nunc pro tunc secuta mortis caducatur per donatarii mortem, ante decessum.

Tanquam extremo ad quod deficiente, n. 51.

Quamvis facta alicui pro se, & hæredibus, n. 46.

Eoque magis si non sit ex donantis voluntate, transitoria ad hæredes, n. 47.

Idem est in aliis quolibet contractibus conditionali, n. 49.

Sed cum realis est donatio minimè caducatur, n. 48.

50 Contractus, ex partium conventionem legem accipiunt.

CAPVT IX.

De Donatione ex nunc pro tunc secuta morte, per donatarii obitum ante donantem, caducatur, ex text. in l. quod de pariter 17. ff. de rebus dubijs.

1 **D**onationis actus minimè potest contra, vel ultra donantis, & sic agentis intentionem operari, l. non omnis 19. ff. si cert. pet. propterea, cum aliquid certæ personæ contemplatione sit, aut donatur, eam non

2 egreditur, neque ad hæredes transfertur, l. cum præcario 12. §. 1. & Linderdellum 14. ff. de præcario, cum concordantibus apud Fabrum in sue

Ced lib. 8. tit. 38. diffinit. 21. an. 3. in addit. & Reg. Revit. in conf. 15. num. 2. lib. 2. maximè si donatio

3 ex causa benemeritorum facta fuerit, quæ futuri hæredis nulla esse possunt, tanquam semper

4 incerti, l. sciendum 70. ff. de verb. signif. unde l. acta ex affectione, & sanguinis, aut meritorum, iocuito, ergà donatarium, illo mortuo cessat,

5 quæmodum legati causa cessante, cessat legatum, l. Titia 89. §. si servas ff. de legat. 2. cum

concord. à Tiracollo adductis in tract. resante causa, cessat effectus, parit. prima, num. 116. ut in specie adducit Menoch. in conf. 388. num. 46. lib.

6 4. contrahens eorum, non solum sibi, sed hæredibus quoque suis prospexit censetur, l. si parit. 5. ff. de probat. l. tale patrum 40. §. 1. ff. de

7 pact. noo autem donatarius, qui maximè contrahit, neque sibi prospicit, sed alterius tantum acquiescit voluntati, ut optimè probatur in

8 relata Linderdellum, & animadvertunt Faber in rel. diffinit. 21. num. 5. & Revit. in d. conf. 15. num. 4.

9 Præsumitur itaque donans solum donatario, & non eius hæredibus donare voluisse, cum quibus non eandem, ac de donatario fiduciam

habuisse censetur, adnotata in Linder virum 9. ff. de reb. dub. in l. cum hic statui 33. §. siambo, ff. de donat. inter vir. & uxorem in l. marito 18. C.

ood. si. Idque ex Alciat. in resp. 99. n. 14. probat Menoch. in conf. 84. num. 15. lib. 1. ubi etiam n. 16. allegat Bolognet. in conf. 74. dicentem, quod

10 quando quis donat Cajo, & eius hæredibus, intelligitur cocontemplatioe Caietiam ipsius hæredibus donare, ut si in eius persona effectum, non habeat donatio, neque possit in hæredum

persona verificari, idemque post alios Menoch. ipse asseruit in conf. 388. num. 47. lib. 4.

11 Sed prædicta adversatur, quod iociter vivon facta donatio transmittitur ad hæredes donatarii, ex l. si quis argenteum 35. §. ult. C. de donat. cum aliis per Roland. adductis in conf. 77. num.

12 12. & seq. lib. 1. Idque etiam io donatiooe, conditionalitèr facta, locum habere, ut si donataria, conditiooe pendente decesserit, ad hæredes transmittatur, esse communiter receptum,

ex Gonsist. 2. variet. resol. cap. 11. num. 36. refert Reg. Cypre. Latr. in decis. 2. num. 28. lib. 1.

13 quidquid aliter sentiat Menoch. io relato conf. num. 53. & 54. & propterea in donatiooe facta

14 cocontemplatiooe matrimonii, ex nunc pro tunc secuta morte, eam non caducatur, si donatarius ante doantis mortem præcedat, sed io donatarii hæredes transmitti, post ea, quæ ex Barbo-

sa, & aliis, tradit Fontan. in tract. de patris nuptial. claus. 4. gl. 3. num. 12. in fine. & seqq. declarat novissimè Reg. Galota in contrav. 21. num. 17,

15 lib. 2. quam tamén donatiooeem ex nunc pro tunc secuta morte conditionalem esse dici potest, tanquam in diem incertum, ex l. 1. §. dies

16 ante incertus, ff. de condit. & demonstrat. licet noo omninò incertus sit, an, & quando futurus sit? Sed tantum incertus quandoque enim ali-

17 quando venturus, & quia sub conditione omninò extitura fuit donatio stipulata, purè videtur facta fuisse, ut in l. si pupillus 9. §. 1. ff. de

18 novat. quamvis aliud esset in ultimis voluntatibus, ex d. §. dies ante, vel si dies esset omninò incertus, & qnando futurus sit ex quo contractus redditur conditionalis, per l. stipulatio illa 38. §. intercertam, ff. de verb. oblig. ut hæc omnia benè declarat Fontanellin d. gl. 3. n. 14.

20 & 15. ex hoc Iosepho n. 14. & 27. donationem

predicam ex nunc pro tunc secuta morte, cum
 clausula constituit, non conditionalem,
 sed puram reddi solo effectu in tempus mortis
 suspensio, post *Traquellius in trall. de iure consuet.*
 21 *posse ampliat. 16.* atque domitium à die iusti
 22 contractus in donatarius transferri, licet ef-
 fectus traahat possessionis in mortis tempus
 differatur, ad quod alios adducunt *Amat. in.*
resol. 16. num. 8. lib. 1. Cyp. Laur. in consil. 16.
num. 1. lib. 1. & novissime Consil. Roscius in resp.
 23 *46. num. 3. & 4. lib. 1.* atque iudicatum refere-
 re iustis Aulis in S. C. contra allegata per eum.
Reg. Galeota in contrav. 16. in fin. lib. 1. Raote.
 24 præsertim clausula: Et in præambula hora mortis
 vel per duas horas aut, ex qua redditur hæren-
 tentia iudubitata, iuxta tradita per *Præsid. de.*
Franchis in decis. 213. num. 1. Reg. de Pons in
consil. 29. & 116. lib. 2. alioque ralatos per *Consil.*
Marcian. in consil. 29. num. 8. lib. 1. Barbat. in trall.
super pragmat. de assilientia glossa 7. num. 40. licet
 non idem dicendum esset in donatione facta
 filio contemplatione matrimonii ab utroque
 parente post utriusque donantis obitum, reten-
 25 tum usufructu per totum tempus vitæ ipsorum
 & alterius superviventis, in qua si finito per
 26 mortem usufructuarii usufructu, illius hæres ex pi-
 set possessionem bonorum ante proprietarium,
 27 non potest donatarius ipse, siue proprietarius
 facultatem exercere, capicodi propria autori-
 28 tate, sed tenetur adire iudicem, & lustris me-
 29 diane ius suum declarari facere, alioquin cri-
 minalliter de dolo reoretur, ut post *Cancer. in*
par. 2. variar. resol. cap. 7. num. 77. voluit Fontan.
in rel. trall. claus. 4. glossa 22. num. 41. ubi num. 45.
 30 *et seq. ratioem alligat, quia ooo debet pos-*
 31 *seffor quilibet, etiam iustus, commoveri de*
 32 *sua possessione, nisi prius citatus, & conventus,*
 33 *ex l. cum fundum 18 ff. de vi, & vi armata, quod*
 34 *etiam docet Innocent. in cap. cum olim de privile-*
 35 *giis Bald. in l. fin. C. de edict. Div. Hadrian. Alex.*
 36 *consil. 1. vol. 6. quos novissime sequitur D. Scappa*
 37 *ad Gratian. observ. 11. num. 8. præsertim, quia*
 38 *potest esse, quod hæres usufructuarij, siue donan-*
 39 *tis habeat aliqua iura, & credita retentione*
 40 *cooedcoria; constitutum autem in donatione*
 41 *ois contractu appositum, primo donante, seu*
 42 *constituentemortuo extinguitur, siue finitur, ex*
 43 *preallig. l. cum praeorio 12. §. 1. ff. de praeor. Van-*
 44 *de non operatur contractus constitucoris hæredem*
 45 *quod possit propria auctoritate possessio eidem*
 46 *aufferis sed tantum coostitutarius, siue donata-*
 47 *rius, aut eorum hæres iudicis officium implora-*
 48 *bit, pro obtineoda contra ipsum immisione,*
 49 *in possessionem, ut per Menoch. in trall. de re-*
 50 *super. posse ff. remed. 14. num. 66. Theaur. in decis.*
 51 *38. Senat. Pedemont. in num. 5. alioque ab eis rela-*
 52 *ta. Quidquid it ubi agitur de immisione in*
 53 *possessionem bonorum defuncti vacatium, in*
 54 *qua donatarius ex nunc pro tunc secuta morte*
 55 *præfertur hæredi, contra quom constituti ius*
 56 *exercet, in quibus terminis procedunt allegata*

per *Roccius in rel. resp. 46. som. 1. obi eadem die,*
 qua filius masculus decretum præambuli, & im-
 missionis obtinuerat in possessionem bonorum
 patris, filiz femine se opposuerat, uti donata-
 ria ex nunc pro tunc secuta morte omnium bo-
 norum paternorum, legitima tantum filio ma-
 sculo reservata, & oihilominus per S. C. termi-
 nus fuit in causa impartitus, bonis interim
 apud matrem, & tetricem filiarum dooataria-
 rum sequestratis; cum verò dooatoris hæres pos-
 sessionem apprehendisse reperitur, est illi ma-
 35 gis ootentia concedenda, tanquam aotrioritatem
 possessionem habenti, excluso alio habente te-
 36 centiore, quæ præsumitur iniusta, & clande-
 stina, ut ex *capicodis 9. de probat. doceat Affili.*
in decis. 363. num. 3. Menoch. in trall. de retinenda
posseff. remed. 3. num. 725. & seq. alioque ple-
 37 *nè adducit Poss. in trall. de manutenuendo, obser-*
 38 *vat. 71. num. 2. ubi maxime hoc procedere a fir-*
 39 *mat, si prima possessio sit auctore Prætoris ca-*
 40 *38 pta; vel si dooator etiam de titulo anterior-*
 41 *is possessionis, ut ibi num. 42. amplias 1. 27.*
 42 *etiam inter habentes clausulas constituti, ut*
 43 *præferatur habens aotriorem, & 1. 28. etiam*
 44 *quod prima sit in vim constituti, & secunda*
 45 *41 corporalitis, ac num. 29. quamvis posterior esset*
 46 *42 titulata, & aoterior titulo careret; naturalem*
 47 *verò possessionem de recepto, quæ de facto, &*
 48 *41 clam, vel furtive fuit occupata, non impedit*
 49 *44 manutentionem, pro sola civili possessione,*
 50 *animo retenta, quæ trahit ad se aoturalcm, &*
 51 *ei quæ in cooocursu præfertur, probavit ex multis*
 52 *idem Possius in d. trall. observ. 16. num. 25. 31.*
 53 *32. & 35.*

Ex quibus dissidentibus inter se sententijs, in
 facti contingentijs respoodimus, esse donatio-
 nis contractum, diligentiissimè inspicendum,
 ut si fuerit realiter facta, siue in rem concepta,
 donatio ex nunc pro tunc secuta morte, in do-
 natarij hæredes transmittatur; si vero persona-
 45 datarij simpliciter contemplata, nulla hære-
 dum mentione facta, siue illis exclusa, adeo
 quod ex cooocursu colligi possit, illam fuisse
 46 personaliter conceptam, donatio caduca re-
 maneat, per donatarij mortem ante donantem,
 ex tacita conditione subintellecta superviven-
 47 tiz donatarij, quæ cum possit esse, & abesse, il-
 lam omnino conditionalem reddit, ut præde-
 fundio donatario evaocet, ex celebri *Martiani*
 48 *telponso in l. quod de pariter 17 ff. de reb. dub.*
 49 *de quo Peregrin. in trall. de fideicom. artic. 51. n.*
 50 *20. Menoch. consil. 442. num. 32. vol. 5. Mascard. in*
 51 *trall. de probat. consil. 363. num. 3. alioque no-*
 52 *vissime adducit per Consil. Xaric in decis. Sardinia*
 53 *46 20. num. 1. & seq. qui omnes loquuntur etiam*
 54 *in casu, quo donatio facta sit post mortem ali-*
 55 *cui, & hæredibus, ut multo magis hoc fit auct-*
 56 *47 maudum in donatione, quæ ooo sit ad hæredes*
 57 *transmissa ex voluntate dooatoris, quæ perso-*
 58 *nalia omnino iudicatur, ut eo casu magis indu-*
 59 *48 bitate donatario præmortuo caducetur, quam*
 60 *di.*

ditionem inter personalem, & realem actionem in proprijs terminis admittunt post alios, ex mente de Franch. in decis. 591. *Mollesin Comment. ad Consuetud. Neap. par. 3. q. 5. num. 9. lib. 2. Reg. Sanfelix in novissimis addit. ad decis. 492. num. 2. Galeota in rel. contrav. 21. num. cod. de Xaro in dicta decis. 20. num. 14. Modernus additionator ad Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 6. in allegat. ibidem insertis in versic. secunda sit asserio. Idemque ex Ang. de Pers. in l. si sit stipuler ff. de verb. obligat. & ex Noali in tract. de transmission. cap. 5. num. 6. confirmant Reg. Cyppe. Latr. in decis. 2. n. 20. Consil. Hodier. in addit. ad decis. Surd. 144. num. 7. ubi loquitur, quando conventum esset inter partes, ut conditionalis stipulatio ooo transferat ad heredem, ex ootatis 50 in l. non solum 9. 5. tale ff. de liberat. leg. cum contractus ex parium conventionem legem accipiat l. 1. 5. si convenit ff. de pign. 3. deficit enim tunc persona principalis ad effectus perfectionem, 51 necessario, & sic extremum ad quod, unde donatio consistere non potest, iuxta tradita per Bart. in l. si is qui pro emptore num. 35. ff. de usufruct. per Rin. in conf. 2. num. 6. lib. 2. Gabriel. in conf. 176. num. 10. lib. 1. & ex Cephalo in conf. 312. num. 84. & 85. lib. 3. docet Menoch. in conf. 388. num. 47. lib. 4.*

R E R U M S U M M A.

- 1 Transactio est rei dubia, & litis incerta decisio inter partes facta.
Cum de dubio fiat litis eventum, n. 17.
- 2 Transactio nullius est super sententia transacta in rem iudicatum.
- 3 Transactio est nulla de re pupilli, etiam iudicis decreto accedente.
Nisi ex alia causa cognitio processerit, n. 4.
- 5 Transactio est nulla, si fiat, in indebitum vexatio redimatur, super lite calumniose mota, vel comminata.
Unde tunc solutum eius causa repetitur, n. 6.
Ampliatur idem esse, si ex falsa causa erronea, vel indebita transactio processerit, n. 7.
Secundo quamvis fuerit in amentis vinculo roborata, num. 8.
- 9 Transactionem impugnanti, debet ante omniarsuenerere, quidquid eius vigore accepit.
Alioquin audiri non potest, n. 10.
Et ita novissimis etiam temporibus indicatum fuit in S.C. Neap. num. 13.
Licet alias contrarium indicatum fuisse aliq probaverim, n. 12.
Quod maxime procedit parte opponente, vel exilente passio, n. 11.
Ampliatur, ut locum habeat, nedum, quando petitur transactio rescindi ex capite laesione, n. 14.
Verum etiam, quando tanquam nulla impugnatur, n. 15.
Præter causam enormissimam laesionis, n. 16.

- Limitatur, ut locum non habeat, nisi parte opponente, ut n. 23.
Cum non possit à iudice suppleri, n. 24.
Secundo limitatur, nisi ante litis contestationem opponenda, ne alioquin remissa censetur, num. 26.
Nisi in minore, qui habet in integrum restitutionem, contra temporis lapsum, n. 27.
Tertio limitatur, si de bono alicuius iure constat, num. 28.
Quia transactionem impugnans, creditor esset in eadē, vel maiori quantitate illius, quia in transactione continetur, n. 29.
Et de hoc finalis discussio, clarè appareat, num. 30.
Nec dubia, sed clara sit quantitas debita, num. 31.
Quarto limitatur in alijs casibus remissis, num. 32.
- 18 Transactio ex laesionis causa rescindi non potest, Nisi habito respectu ad dubium litis eventum, laeso consideretur enormissima, n. 19.
Quidquid alijs difficilem, & ferè impossibilem, laesionis probationem eo casu existimaverint, num. 21.
Et proinde transactionem ex laesionis capite nunquam rescindi affirmaverint, n. 22.
Sed quomodo laeso inspecto dubio litis eventus probetur, n. 20.
 - 25 Exceptio dilatoria est ante litis contestationem opponenda.

C A P V T X.

De Transactionem impugnante ante omnia, ad acceptorum restitutionem cogendo, ad text. in l. si diversa.
14. & l. ubi pactum 40. C. de Transact.

- 1 ransactio, quam rei dubia, & litis incertae, decisioem esse inter partes factam, indicat Ulpian. in visum conf. in l. 1. ff. de transact. nulliter sit super sententia in rem iudicatum transacta, l. & post rem 7. ff. cod. l. si causa cognita 32. in C. de lit. Consil. Starban. tom. 2. res. l. 179. num. 17. D. Alimari. in tract. de nullitat. tom. 1. rubr. 8. quaest. 13. num. 15. D. Menchi ad Reg. Sanfelix. tom. 1. decis. 88. num. 9.
- 3 est etiam nulla, si fiat de re pupilli, tamen iudicis decreto accedente, nisi exacta causae cognitio processerit, l. cum hi 8. 5. si Praetor, ubi gl. ff. cod. sicut neque transactio sustinetur, facta, ut indebita vexatio redimatur, super lite calumniosè mota, vel comminata, quod tuoc solutum eius causa repetitur, l. in summa 65. versic. si videtur calumnia ff. de condit. indebit. Cyppe. in decis.

95. & *Mocelā in sylva casum forens. cap. 51. num.*
 7. qui iudicatū testātor in S.C. Neap. & idē esse,
 si ex falsa causa erronea, vel indebita, transactio
 processerit, ut poriter nullus roboratus iudi-
 canda, firmat post *Consilior. Hodiern. in add. ad*
Sard. decif. 176. num. 2. alter Consil. Xari. in decif.
Sard. 96. amplians in transacione etiam tura-
mentivinculo roborata.
 9 Sed cum transactio impugnatur, debet ante
 omnia, illam impugnans restituere, quidquid
 totius vigore accepit, alioquin audiri non potest
 ut ex *l. si diversa. t. 4. & l. ubi patitur 40. C. de*
transact. ita pluries in S. C. decimū post alios
testatur Reg. Cypre. Lastr. in decif. 149. num. 1. lib.
 11. 2. ubi hoc maxime procedere ait parte op-
 ponente, vel exiliente pacto, ut n. 14. & licet
 12 ibi n. 2. alios refert, contrarium asserentes in
 eodem S.C. iudicatum, quos sequitur *Reg. de*
Marin. in lib. 2. resol. lar. cap. 134. esse scilicet
 audiendum agentem, contra transacionem,
 citra acceptorum restitutionem, tamen pro sen-
 13 tentia restitutionem requirentē, novissimis
 etiam temporibus determinatum fuisse probat
Consil. Pras. in lib. 1. discept. forens. cap. 40. & in
lib. pract. observat. cap. 48.
 14 Procedit igitur hac exceptio restitutionis
 acceptorum, nedum, quando petitur rescissio
 transacionis, praesertim ex capite laesione, ut
 post innumeros tradiderunt *Giarba in decif. Si-*
eik. 103. num. 5. & novissime Andreol. in tom. 6.
controv. forens. cap. 424. num. 2. verum etiam
 15 si transactio tanquam nulla impugnaretur, ut
 16 quia laesione enormissimē vitio laboraret, ex
 relatis per *Cypre. Lastr. in decif. 149. num. 12.*
 ac *Consil. Pras. d. cap. 48. nu. 39. & seqq.*
 17 Cum enim transactio de dubio fiat liris even-
 18 tu, sub pretextu laesionis rescindit, vel impu-
 19 gnari non potest, nisi habito respectu ad exi-
 mationem dubij litis eventus, laesio consideretur
 enormissima, ut post *Alex. de Imola docuit Af-*
frict. in decif. 120. num. 3. ubi refert ira decimū,
quod comprobatur, alios addendo Ursill. in addit.
ad eand. decif. 120. num. 1. & communem esse
DD. sententiam a iuribus de Restitut. in d. lib. 2.
 20 *cap. 233. ubi etiam num. 11. modum insonat*
 huic modum laesionem probandi, respectu iuris,
 & actionis, deducendo, quod omnes experti,
 & de negotij qualitate certi fuerat, communiter
 pro tali iure, & causa tantam dedissent, quan-
 titatem, qua inspecta laesio resuleret enormis-
 21 sima, ex *Bari. Ang. Aret. Alijque pluribus ibi*
 22 relatis; tamen hanc laesionis probationem, in-
 specto dubio litis eventu, difficilem, & tere im-
 possibilem reputando, a cōmuni DD. sententia
 23 discesserint, affirmando, nunquam ex laesione
 causa transacionem rescindit, *Hodiern. in*
controv. forens. 37. & Pras. in pract. observat. cap. 4.
 & in addit. ad *Consil. Paschal. in tract. de virib.*
part. post. par. 1. cap. 2. ad num. 4. & novissimē
videndus D. Admet. ad Reg. Sanfelis. tom. 1. decif.
28. an num. 5.

- Limitatur autem exceptio praedicta restitue-
 23 tionis acceptorum, ex contractu transacionis,
 locum non habere, nisi parte opponente, cum
 24 non possit a iudice suppleri, ut post *glossam l.*
universi, in verbo Probatur, C. de pract. im-
pirat. offrend. declarant Afflict. in decif. grad.
120. num. 4. Alijque per Giarb. relati in d. decif.
 25 103. num. 13. quoniam hanc exceptionem, ut
 dilatoriam esse ante litis contestationem op-
 26 ponendam, alius non prodelle, quia remissa
 censetur, scribit *Gallapp. in Praxi S. C. par. 1. cap.*
5. num. 7. & 11. cum seqq. & confirmat Cypre. La-
str. in ead. rel. decif. 149. num. 34. 10. & 11. subli-
 27 mirans in minore, qui contra temporis huius
 lapsum habet in integrum restitutionem, ut
 per S.C. iudicatum testatur *Pras. de Franchis in*
decif. 190. & ex alijs pluribus novissimē com-
 probat *D. Scoppa in addit. ad Nicolin. in praxi*
civil. pag. 11. num. 90. qui plura ad materiam
 istius exceptionis notatu digna in praxi an-
 28 madvertit in *num. seqq.*
 Nec obstat exceptio, cum de bono Actoris
 iure constet, ex traditis per *Consil. de Georg. in*
alleg. 34. num. 24. quem sequitur Giarba in d. d.
 29 *cif. 101. num. 15. quorum dictum locum habere,*
 si transacionem impugnans creditor esset
 in eadem, vel majori quantitate illius, quae in
 30 transacione continetur, & de hoc sine alia
 31 discussione clarē appareret, neque dubia, sed
 clara esset quantitas debita, ex pluribus *Rota*
Romana decis. 516. comprobavit Cypre. Lastr. in
praxi alleg. decif. 149. num. 14. & seqq.
 32 Alios verò limitationes ad regulam excep-
 tionis praedictae, tradunt *Ricc. in collect. decif.*
347. 1088. 3131. 3285. & 3757. Andreol. in di-
cta contro. forens. 424. ad quos facta remissio
 sufficit.

R E R V M S V M M A.

- 1 Annuitio dicitur, sive census constitutio valida
est, quibusdam concurrentibus.
Quae remissive notantur, n. 2.
Et praesertim sortis numeratio requiritur in
pecunia numerata, n. 3.
Neque sufficit, quod pecunia ex alia praecedenti
causa per venditorem census debeatur, n. 4.
Quod inest, ut n. 5.
- 6 Census constitui potest ex tertio non solum am-
norum introituum in capitale positis in Ra-
gno Neapolit.
Vel ex quantitate, quam venditor recepit, aut
ex alia causa debere consistit, n. 7.
Si praecedens causa vera sit, etiam simulationis, &
fraudis suspensio, n. 8.
Et quomodo frans consideratur, n. 9.
- 10 Census creari potest ex interesse inter partes cal-
culoso.
Atque ex interesse tertiarum, n. 11.
Sed contrarius alij probaverunt interesse alio-
rums interesse non debet, n. 12.

- Licet fuerit ex partium conventionione liquidatum, & additum forti, n. 13.*
- 14 *Textus in l.hi. C. de usuris declaratur.*
- 15 *Usura sunt omni iure prohibita, & si quandoque a civili iure permissa.*
- 16 *Interesse alterius interesse debetur, & n. 23.*
- 17 *Interesse lucri cessantis, & damni emergentis iure tam divino, quam humano debetur.*
Maxime in Civitatibus insignibus, in quarum numero est Neapolis, n. 18.
In qua prompta sunt negotiationes, & occasiones lucrandi, atque pecunias impicandi, n. 19.
Quamvis hanc facilitatem rependi Neapolitanas emptiones hodie cessare dicat Dom. Regens Cypre. Lat. num. 10.
- Cam repertiarum bona venditorum sepius libris involuta, n. 21.*
- Et in dies succedant eorum decollationes, qui eorum opinione ditiores reputantur, n. 22.*
- 24 *Census ex Bulla Papae Nicolai decimam praeiis partem excedere non potest.*
Et si illam excedat, an census constitutio deficiat, vel si ad illam reducenda distinguatur, n. 25.
- 26 *Usura constitui possunt de iure Civili super specie, communis consensu extimata.*
Intellige, ut n. 17.
- 28 *Census origo nolum ex publica scriptura, sed ex omni alio probationum genere verificari potest.*
Vi per testes, n. 29.
Et confessionem debitoris tam iudicialem, quam extrajudicalem, n. 30.
- 31 *Confessio iudicialis est probatio maximae, sive plenissima, vim habens publici instrumenti.*
Inde est ille, & omnibus alijs probationum generibus effector, paratum habens executionem, nam, 32.
Habet enim vim sententiae, & rei indicata in civilibus, qua aliud non expellat, nisi praecipuum de salvando, n. 33.
- 34 *Confessio defuncti necet heredibus, & successoribus, ut eam impugnare non possint.*
- 35 *Census exigendi ius, quomodo praescriptione quantatur.*
- 36 *Possessio, vel quasi de tempore litis mota sufficit ad obtinendum in possessore iudicio.*
- 37 *Possessio, vel quasi vere probatur, & praesumptio arguendo a possessione praeteriti temporis ad praesens tempus.*
Semel enim probata, continuata praesumitur, nisi appareat interrupta, vel ab alio occupata, n. 38.
Etiā data negligentia, decem, vel plurium annorum, n. 39.
- 40 *Census quasi possessio unica solutione acquiritur, eo animo facta, ut quolibet anno fieri debeat.*
- 41 *Possessio seu quasi possessio in incorporalibus unico actu acquiritur, scientie, & pacis adversario factae.*
- 42 *Census si per triennium ad minorem rationem solvatur ea qua sunt ab initio conventa censetur a primo pretio recessum.*
Et ex tacito pacto census diminutio inducitur, nam, 43.

- Quod intelligitur respectu tertij, in quem pervenit res obligata pro censu, n. 44.*
Non autem in debitore principali, vel eius herede, qui ex mala fide praescribere non possunt, nam, 45.
- 46 *Census si fuerint ad maiorem rationem ea qua debentur ex errore solvunt, non inducitur census augmentum.*
Sed praescriptio sortum extimatur, n. 47.
Et pro reliquo datur indebiti conditio ad repetendum, n. 48.
Data ignorantia solventis, n. 49.
Licet solutio consensu, ad procuratori facta sit speciale mandatum habenti, ad maiorem illam quantitatem exigendum, n. 50.
Neque praescribitur census augmentum, cum mala fide creditoris veritatem scilicet scientis, nam, 51.
Qua mala fides heredi quoque necet ex propria persona praescriptionem incabanti, n. 52. & 54.
Attenta etiam agnitate Canonica defuncti consentiam exonerandi, n. 53.
Et contra praescriptionem, resistentia in integrum datur ex capite ignorantia, n. 55.
- 56 *Praescriptiones ut requiruntur in annis praestantibus quot suis anni, ex Martini glossa totius sententia.*
Contrarium voluit, Bulgarius, num. 57.
Quorum opinione conciliant Ioannes, & Accurti, n. 58.
Ut Martini opinio servetur in annis debitis, ex ultima voluntate, n. 59.
Bulgari vero in annis praestantibus ex contractu debitis, n. 60.
Et in totius possessore vel pro redditu hypothecata unica praescriptio sufficit, n. 65. & 66.
Unicus enim est obligatio, ut n. 64.
- 62 *Annum legatum Ecclesiae, vel Civitati relictum quomodo praescribitur remissum.*
Corpori enim factum, quod nunquam moritur, perpetuum esse dicitur, n. 62.
Et post centum etiam annos debetur, n. 63.
- 67 *Domini decennio praescribitur, si alienans cum bona fide possidet.*
Si vero cum mala fide, triennalis praescriptio requiritur, n. 68.
- 69 *Remedium l.hi. C. de acquirenda possessione triginta annis tantum praescribitur.*
- 70 *Constitutum triginta annorum spatio praescribitur.*
Nisi moritum constituitur, quo casu decem anni sufficiunt, ut n. 71.
Etiā si constitutarius ignoraverit possessionem fuisse occupatam, ut n. 72.
Verum si ius constituti ignoraverit in integrum restituitur adversus praescripionem, n. 55. 57. 73. & 75.
Etiā triginta, vel quadraginta annorum, nam, 76.
Idem est si ignorare praesumatur, ut quia heres, nam, 74.

- 77 *Præscriptio ex iuramento, in instrumento, apposto non excluditur.*
Falsæ si iuramentum sit litis decisum, n. 78.
Vel possessor in mala fide sit, n. 79.
- 80 *Mala fides defuncti ab herede purgatur per aditum in alia additionis.*
- 81 *Præscriptiois exceptio, non ipso iure petitis actionem, sed ope exceptionis.*
Unde est opponenda, n. 82.
Sed cum de illa constat, potest Index ex officio altorem repellere, n. 83.
Etiā parte non opponente, n. 84.

CAPVT XI.

De Annuo Reddito, siue Censu, cum solemnitatibus à Pontificio iure præscriptis constituendo, iuxta Bullas Pij V. & Pape Nicolai super hoc editas.

Annui redditus constitutionem, alio cessante vicio, non esse illicitam, neque vere, aut præsumptivè usurariam. Summi Pontifices rescripserunt in extravagantiis 1. & 2. sub tit. de emptione & venditione, idque iam decisum, & velut in rem iudicatam transactum esse, scribit Tiraquelli, in tractatu de iuramento retractu tit. 1. §. 1. gl. 6. num. 15. & post eum Roderic. in tractatu de annuis redditibus lib. 1. qu. 4. num. 16. dummodo quædam alia concurrant sub num. 25. eiusdem questionis enumerata, post Navarr. in repetitis capituli primi 1. 4. qu. 3. n. 29. & signantur, quod censos venditi pretium coram eisdem Notario, & testibus in censuali contractu intervenientibus enumeratur, ex bulla Pij V. quam refert præter alios Quaranta in Summa Bullarum in verbis: *Contractus censuales, ubi: Rursus nisi vere in pecunia numerata presentibus testibus, ac Notario, & in actu celebrationis instrumenti, non antequam recepto integro, in quoque pretio, solutiones, quas anticipatas appellari fieri, aut in partem deduci prohibemus.* Ex ibidem sancitur, contractus sub alia forma celebrandos sænctatitios esse iudicandos, cui quidem Pontificæ dispositioni, tanquam introductæ pro forma, satisfieri non posse per equipollens, si pecunia per census venditorem debita ex alia precedenti causa in locum pecunie numerandæ subrogetur, ex cōmuni Canonistarum solutione post Cenc. in tractatu de censibus p. 2. cap. 1. art. 6. qu. 1. num. 33. usque ad 38. alioque recenset novissimè Stephan. Gratian. in lib. 5. disceptationis cap. 833. num. 36. fuit enim principaliter ex motu proprio Pij V. hoc introductum ad præcludendam viam doctis malis, & cautelis, quibus ementes censum male solvebant pretium in pannis, vel alijs merc-

cibus, ut formalibus verbis post Navarr. in rel. tractatu de usuris, num. 88. versic. at is rigor, refert idem Gratian. in decis. 124. Rota Marchia ante num. 5. ubi in lris Theorico-Prædictis Observationibus consulendus est D. Nicolaus Vincentius Sceppa qui plenè, ac disertè demonstrat.

- Sed hanc Pij V. Constitutionem in omnibus locis etiam Ecclesiæ, quoad tempotalia, non subiectis esse servandam, voverunt Navarr. ubi supra num. 106. versic. amissatamen., Honded. in cons. 35. n. 1. & 3. lib. 2. aliique novissimè adducti per Lagavar. in addit. ad Comment. super Pragm. Reg. Roviti in Rub. de censibus num. 13. & seq. Omitti nihilominus posse illius observantiam extra terras Papæ subiectas, quoad ea, quæ non sunt iuris naturalis, nec Divini, nec humani, induci ad præsumendam usurariam pravitatem; sed solum tangunt iusticiam, aut iniusticiam contractus, ex eodem Navarr. ibid. n. 108. refert Reg. de Tapp. qui ex hoc Bullam prædictam in Regno Neapolis receptam non fuisse, dicit in decis. S. C. 15. num. 44. quod etiam testantur DD. quos allegat D. Sceppa in c. observat. 124. num. 16. ac demum Reg. de Ponte in cons. 41. num. 37. lib. 2. Reg. Ron. in decis. 33. sub n. 15. Reg. Constant. in l. 1. & 3. de fiscalibus n. 17. lib. 10. n. 41. cum duobus seqq. ubi in hoc Regno in dies prædicari dicit, quod tertiz non solute in capitali ponantur, vel quantitas, quam venditor, aut receperit, aut ex alia causa debere constitetur, licet contrarium sit in Bulla prædicta dispositum, allegans Salas in tractatu de contractibus in tit. de censibus dubitat. 8. num. 13. & eundem Roviti in pragm. 1. n. 8. de censibus affirmantem pro sorte ex alia causa vere debita, censum constitui posse, quod circumscripta Piana Cōstitutione probari per text. optimum in l. si ex pretio 6. C. si cert. petat. & per DD. ab eo relatos, quos sequitur alios addens Consil. Carolus Brancianianus allegat. editis pro Illustri Principe Ottaviani, tempore quo Advocacionis munere fungebatur, quos infert Lagavar. in loco rel. n. 18. quorum opinionem esse recipiendam, si præcedens causa veta foret citra simulationis, & fraudis suspensionem, declarat Gratian. in addit. ad d. decis. 124. num. 6. & 10. Roderic. de ann. redditibus lib. 1. q. 13. n. 6. 7. & 8. ubi ita eundem considerant, si incontinenti, vel etiam ex intervallo, sed breviter, sex, vel octo mensium post venditionem, & traditionem mercium, pro earum pretio annuus redditus constituitur, per regul. l. bona fides 58. ff. de reg. iur. & ne dum tertias non solutas, verum etiam interesse postquam fuit inter partes calculatum poni posse in sortem, ut aliud pariat interesse, voluerunt Cavalcant. in decis. 32. n. 30. lib. 1. Gimbri in decis. Sicil. 24. n. 34. Seneca in tractatu de commercio & cambi. 5. 7. glo. 1. n. 49. Gaitus in tractatu de credito cap. 2. tit. 7. num. 1501. Consil. Theodor. & Roderic. in allegat. 40. n. 6. & seq. hic in novissimis mercator. post responsa 10. 1. ant. de licentia

canonij notab. 16. quoniam etiam interesse tertium in forem poni posse, & aliud producere interesse, sed tertius, alij plures affirmant apud *D. Altum* in *addit. ad Rovit. in decis. 9. n. 36.* tamen contrarium alij sustinent, quod interesse alterius interesse non debeat, & si fuerit ex partium conventionem liquidatum, & additum sorti, inter quos *Lesard. in trakt. de usur. quest. 87. n. 14. & seqq. Anna in cons. 48. n. 27. lib. 1. idem Rovit. in d. decis. 9. n. 14. & seq. Confil. Staib. in cent. 1. refol. forens. cap. 170. n. 14. & seqq. moti ex l. fin. C. de usuris*, quæ tamen loquitur in usuris usurum, cum sint usus & omni iure prohibita, licet quandoque à Civilibus iure permittitur, non autem in interesse alterius interesse lucri cessantis, vel damni emergentis omni iure, tam Divino, quam humano debet, maxime in Civitatibus insignibus, in quarum numero est Neapolis, ubi sunt promptæ negotiationes, & occasiones lucrandi. atque pecunias implicandi, ex eodem *Rocci in resp. 79. num. 7. lib. 1.* licet hanc facultatem reperiendi tunc emptiones in hac Civitate hodie cessare, scribit *Reg. Capp. Latr. in decis. 97. n. 14. lib. 1.* quævis enim emptiones paratæ semper sint, reperiuntur tamen bonæ venditorum sæpè libris involuta, & in dies succedunt decoctiones illorum, qui cõmunij hominum opinione ditiores reputantur, ex *Revila in dec. 35. n. 16.* inter primum verò interesse, & interesse ipsius non est constituenda differentia, ut considerant *Theodor. & Rocci in pract. locis.*

Item non potest annuus census decimam, periti partem excedere, quod alteri Bullæ repugnat *Papa Nicolai P.* in hoc Regno Neapolitis receptæ pro lege, ut in *Pragm. 1. sub tit. de Confil.* cui neque per indirectum derogari possit, si loco pretij detur, argenti massa, vel alia. species iusto pretio eximata, dicit *Roderic. in d. q. 13. n. 3. & seqq.* propterea tunc esse redditum ad iustum rei valorem reducendum, scilicet ad quatuordecimam in Hispania, quæ iustum est census pretium, ex *l. 6. tit. 15. lib. 5. recopilacionum*, & ad decimam in hoc Regno, ut diximus, quæ tamen reductio locum habet, si redditus in modico quatuordecimam, aut decimam excederet, si enim esset multum excessivus, omnino nullus, & usurarius redderet, neque reductio, si ve moderatio prædicta locum haberet, ut per eundem *Roderic. in d. lib. 1. q. 7. n. 8. & seqq.* quem sequitur *Rovit. in præd. pragm. 1. de confil. n. 15.*

16. Quibus minime refragatur dispositio text. in *l. si pro muna C. si cert. petat.* ubi quilibet species cõmuni consensu eximata potest dari

17. loco sortis sub usure: quæ omisso, quod loci Civile in hac parte nimis indifferetum, & laxatum fuit, atque propterea Pontificio iure abrogatum, ut animadvertit *Roderic. in d. q. 13. n. 5. vers. 2.* non loquitur inspecto valo-

re redditus, Bulla Nicolai constituto, in quo militat diversa ratio, ut dicit *Roderic. ibid. vers. tamen error.* Præterea lex prædicta intelligi debet secundum alia iura, dommodo illæ species essent statim æquæ utiles debitori, ut fors, & iusto pretio estimatur, non tamen locum habet, si in pretio rerum læso interveniat, ut voluit *Roderic. in d. n. 5. in vers. tamen primo*, & post eum *Reg. Rovit. in pragm. p. de contrah. n. 1.*

18. Debet etiam de census origine, & creatione constare, vel ex publica scriptura, ut loqui videtur *Bulla Summi Pontificis Pij V.* vel etiam ex omni alio probationum genere, & sine scriptura, ut in terminis eiusdem Bullæ, post *Lesard.* & alios verius esse docet *Cenc. in pract. trakt. de Confil. q. 43. n. 15. & seqq.* ubi per testes,

19. & per confessionem debitoris annuæ responsionis, tam iudicalem, quam extra iudicalem,

20. impulsionem, rectè probari affirmat, & de iudiciali confessione nullam superesse videri dubitationem, cum sit probatio maxime, si ve

21. plenissima vim habens publici instrumenti,

22. imò sit illo efficacior, omnibusque alijs probationum genericis, atque paratam habere executionem, habet enim vim sententiæ, & rei iudicatæ in civilibus, quæ aliud non expectat, nisi præceptum de solvendo, ut ex *l. unica C. de confessis*, firmat *Maranta in spec. p. 6. in tit. de confes. n. 11.* & necet confessio etiam, confitentis hæreditibus, & successoribus, ut eam impugnare non possint, argumento *l. cum à matre 14. C. de rei vendicac.* quod in specie post alios tradit *Menech in cons. n. 373. lib. 1. & confirmat Surd. in decis. Mantuana 10. n. 9. ac facit D. Altum. in tract. de nullitat. sum. 1. rubr. 4. quest. 11. ex num. 11.*

23. Vbi verò de Census origine, & creatione non constat, si præscriptio totis exigendi censum deducatur, ex quasi possessione illius, longo, aut longissimo tempore, causa est ædum, propinqua, & immediata alleganda, scilicet obligationis, sed causa etiam ipsius obligationis remora, nempe contractus, ex quo census ipse debetur, & quod ex ea causa census præstatio processerit, constare debet, ut per *Guld. Papa in decis. 408. Roderic. in d. trakt. lib. 1. q. 15. num. 31. & seqq.* ubi de censu loquitur, etiam per decennium soluto, non tamen expressa causa specifica, ex qua debetur, cuius continuationem in petitorio pretendi non possit, probat, censum verò ignorantia per Summum Pontificem appellari, qui nec Divinis, nec humanis legibus eum inveniri affirmat in *cap. perveni 5. de confil.* ut per eundem *Roderic. n. 5. & 33. ibid.* licet in possessorio iudicio census, quæ possessio de tempore litis moræ requisita ad obtinendam, ut in *g. hodie. in fin. de iurad. &*

27. dupliciter probari possint, verè scilicet, vel præsumptivè, arguendo de possessione præteriti temporis ad possessionem temporis præsentis:

38 semel enim probata, continuata præsumitur, nisi appareat interrupta, vel ab alio occupato, ut declarat *Post. in trati. de munim. observ. 17. num. 14. & seqq.* confirmat *Cenc. in d. trati. d. c. 39. Censib. q. 93. num. 1.* etiam de negligentia decem, vel plurium annorum, & ibi *num. 21. & seqq.* unieam solutionem sufficere affirmat, eo tamen animo factam, ut quolibet anno in futuro fieri deberet ad acquirendam quasi possessionem cæsus tanquam in incorporalibus quasi possessio quaeratur unico actu, sciente, & 41 patiente adversario, talis, idemque docuit *Post. in loco rel. observ. 18. num. 66. & præsertim num. 34.*

42 Quod si census pro triennio ad minorem rationem solvatur, ea quæ fuerit ab initio conventionis, censetur primo pretio recedendum, & ex tunc pacto census diminutio facta, ut ex l. adversus 5. C. de usuris probat *Revis. in prag. p. de censu. num. 31.* ubi tamen ex *Foller. in Comment. ad eund. prag. in verbo. huius, modi censu. num. 106.* hoc procedere affirmat in tertio, ad quod pervenit res obligata pro censu, non autem in debitore principali, vel eius hærede, qui ex mala fide præscribere non possunt

46 census diminutionem, nec è converso præscribi census augmentum, si fuerit ad maiorem rationem eo, quæ debebatur solutus, sed id, quod amplius solutum est, solum extenuare, per *Levander 101. §. fin. ff. de solut. & pro reliquo restitio competat per indebiti condictionem.*

49 l. & nota *tit. ff. de condit. indebit. data ignorantis solventis, ut poss. Bartol. Bald. & alius, declarat Stephan. Gratian. in lib. 3. discept. forens. cap. 4. 17. num. 3. t. & seqq.* licet solutio procuratori, aut cessionario facta sit, speciale mandatum, habenti ad maiorem illam quantitatem exigendam, per l. si procurator 6. cod. *tit. ff. de condit. indebit. neque præscribitur census augmentum, stante mala fide creditoris, veritatem facti scientis, ex regula cap. possessor 2. de reg. iur. in 6.*

52 quæ male fides creditoris, hæredit quoque nocet ex propria persona præscriptionem incohanti l. cum hæres 2. ff. de divers. & temp. 53 talis præscriptio attendit etiam æquitatem Canonica, ex qua tenetur hæres defuncti conscientiam exonerare, ut in cap. fin. de sepulch. & ex Abb. & alijs in cap. si diligenti, de præscript. Guid. Papa in decis. 416. num. 10. Capric. in decis. 4. num. 21. de magis eodem testatur, & ab ea non esse recedendum *Gabriel in lib. 5. commun. conclus. in tit. de præscript. conclus. 5. sequuntur Præst. ad Afflict. in decis. 13. num. 10. & in decis. 140. num. 9. & seq. Covarr. in Cap. Possessor. de reg. iur. in 6. p. 2. §. 9. Cuius in licentiam habens C. de in integr. restitut. in verbo. sua facultate. num. 71. Myling. in prælat. observat. cent. 4. observat. 6. num. 6. & 7. sed nihilominus contra præscriptionem competere in integrum restitutio ex capite ignorantie, secundum Afflict. decis.*

37. num. 1. & decis. 329. quas in Regno communiter esse receptas affirmat *Reg. de Penie, & Sanfelix. ille in conf. 48. num. 6. lib. 1. hic in decis. 88. num. 1. lib. 1.*

Contra vero, si præscriptio iuris solvendi cæsum, opponatur ex triginta annorum lapsu, quibus debitor ad solutionem cessavit, tunc efficitur necessaria præscriptiones, quot sunt anni ex l. cum notissimi 7. §. in his, C. de præscript. triginta, vel quadraginta annor. probat ibi *Martin. de 57 Fano glossator, cuius contrarium voluit Bulgar. ibidem*, unieam scilicet sufficere præscriptionem pro omnibus præstationibus eorum opinio nec 58 conciliat *Joannes, quem refert Accurs. in d. §. in his, in verbo. cuiusque, in vers. in d. tertio, d. 59 ceno Martini opinionem esse servandam in annuis debitis ex ultima voluntate, Bulgari 60 verò in annuis præstationibus ex contractu debitis, de hoc tamen plenè disserunt *Reg. Merl. in lib. 1. contr. & forens. cap. 44. num. 10. & seqq. Reg. Capp. Latr. in decis. 17. lib. 1. Consil. Carlev. & Prat. ille in trati. de Indic. lib. 1. tit. 3. disp. 43. num. 17. & seqq. hic in lib. 2. discept. forens. cap. 14. & alijs quos oviissimè recenset D. Consiliat. Petra in Comment. ad Ritum M. C. 167. num. 6. & ultra eos *Episcop. Afflict. in controversiis iuris resol. cap. 49. num. 13. & seqq. D. Scappa in Theorico. Practico. Observat. ad decis. Gratian. observat. 15. ex num. 11. cum seqq. qui diserte elocidat, & c. demum *Reg. de Martinis in observ. ad decis. Reg. Reverti. decis. 83. num. 3. & 4.* ubi etiam, quid dicendum sit in annuo legato, Civitati, aut Ecclesie relicto, tanquam corpori facto, quod 63 omnquam moritur; quod quidem esse perpetuum, atque post centum etiam annos deberi, ex veteri, atque magis communi D. D. sententia deducit *Suarez in thesauro recept. sentent. in verbo Annuum legatum, num. 182. & in verbo legatum annuum num. 41. & post alios Maranta Episc. Inveniens in respons. controv. 35. num. 3. & 4. par. 1. & Dom. Scappa in citat. observ. 15. num. 36.****

Quidquid tamen sit, quod debitorum census; respectu tamen tertij possessoris rei pro censu obligata, obligatio licet annua, uniea 64 men est, plures sub se continens, etiam futuras præstationes, propterea unicam requirit hypothecarum præscriptionem, ut bene distinguit *Roderic. in d. trati. de ann. reddub. lib. 1. q. 1. §. 7. num. 101. & in lib. 1. qu. 9. num. 63. & num. 64. vers. 66 secundum casus est.* Vnde tunc etiam in hypothecæ unice præscriptiones, de cetero in inter presentes à tertio rei hypothecatarum possessore præscribi, ex l. 1. & 2. C. si adversus creditorem præscriptio opponat. docet *Asterius in relato cap. 44. num. 16. nam. & de cetero dominum quoque præscribitur, ubi alienus est in bona fide, ubi verò 68 malæ fidei possessor alienat, triennalis præscriptio requiritur, per *Arb. mala fidei C. de præscript. longi temporis. Remedium similiter l. fin. C. de acquir. poss. ex clausula constitutionis oriens,**

- 70 licet quemadmodum constitutum ipsum, non minori, quam triginta annorum spatio prescribitur, extra dicitur per *Affili. in decis. 139. mortuo*
- 71 ramen constitucnte per decennij lapsum prescribitur, quo neglexit constitutarios ab hærede, vel ab alio possessore, possessionem revocare; ex hoc enim præscriptio constituit uti in possessorij beneficium inducitur, ut per *Theaur. in decis. Pedemont. 105. num. 8. idem affirmare videtur Affili. in decis. 40. num. 16. ubi Frisb. num. 10. hoc idem expresse voluit ex Tiraquell. in *strall. de Iur. Constituti possessorij, limitat. 21. ubi num. 12.**
- 72 loquitur, etiam si constitutarius ignoraverit rem
- 73 fuisse occupatam, nisi ius constituti ignoret, vel
- 74 ignorare præsumatur: ut est in hærede inius alterius succedere, cui ob iustitiam ignorantie causam restituitur in integrum competit adversus præ-
- 75 scriptionem, etiam triginta, vel quadraginta annorum, ut diximus, & inspicit tradit de *Ponte in relatu conf. 48. n. 6.*
- 77 Neque ius iurandum simpliciter in instrumento appositum præscriptionem excludit,
- 78 sed illud tantum litis decivum, quod debitor ad creditoris instantiam deseruit; vel quando possessor est in mala fide propria, non autem defuncti, quæ ab hærede purgatur per editam in actu aditionis publicata pro creditoribus incertis; cum enim nemo pro censu comparet; iuste hæres censum non debere credidit, & proinde recte dicitur incohata præscriptio, ut ex *Alex. Baldo, & alijs deducit Aertlin. in præalleg. cap. 44. n. 14. 21. & 23.*
- 81 Quam tamen præscriptionis exceptionem,
- 82 non ipso iure actionem perimere, sed ope exceptionis esse, igitur opponendam concludit de *Ponte in conf. 43. proximè citato num. 1. sed*
- 83 nihilominus, cum de ea constat in actis, posse
- 84 ludicem ex officio actionem repellere, etiam parte non opposente, voluit post *Guid. Papa in decis. 221. & Boor. in decis. 344. num. 8. ab eodem de Ponte citatos, Cancr. in lib. 1. variæ resolut. cap. 18. n. 17.*

R E R U M S U M M A.

- 1 *Filia femina à feudorum successione excluduntur de Iure communi feudorum. Quod fuit per Constitutiones Regni moderatum, ubi masculi non supersunt, n. 1. Vel si masculi absque iis postea decesserint successibus severibus in capillis, ut num. 3.*
- 4 *Femina in capillis dicuntur in Regno Neapolitana, qua maritata, atque dotata non fuerunt. Origine verba huius Longobardis dicta, qua puellas in nuptas vocabant in capillis, n. 5. Tanquam capitis dispersio, ut mortis erat, ambulant, n. 6.*
- 7 *Femina possunt per masculos remotiores in gradu tamen successibili existentes excludi ex gratia à Rege concessa. Quatenus gratia, an locum habeat, etiam in secundo*

gradu substitutionis? affirmativa refertur opinio, n. 8.

Et negativa verior, n. 9.

- 10 *Assensus tanquam stricti Iuris non extenditur de re ad rem, & de persona ad personam.*

Neque de contrahenti ad contrahentem, de casu ad casum, de tempore ad tempus, vel de presenti ad futurum, n. 11.

- 11 *Assensus materia est rigorosa.*

- 13 *Gratia, in quantum gratia est, latissimè interpretanda.*

- 14 *Gratia dispensativa est rigorosè sumenda.*

- 15 *Assensus à Prælege præstari probabunt, ubi Substitutio sit in testamento, vel contrahenti.*

- 16 *Feudum tanquam individuum Primogenito deferitur de Iure francorum.*

- 17 *Privilegia multiplicari non debent in materia. Nulla qualis est assensus.*

- 18 *Substitutio in feudali sacra per testatorem, eatenus in Regno valida est, quatenus hæres consensat, & Rex assentiat.*

- 19 *Feudum pralationis iure competit consanguinei extranei possessori excluso.*

Ius tamen, qui alienationis tempore nati, vel saltem concepti erant, ut n. 20

Neque scienter in maiori ætate annuum sibi consenserint, n. 21.

- 22 *Feudum ubi eidem possessori, ex transactionis causa dimittitur, pralationis ius locum non habet.*

Contrarium tenent Tiraquell. ut n. 23.

Privilegium pralationis locum habet, competit non ad censuendum feudum, sed ins illud super feudo remissum, n. 24.

- 26 *Feudorum successio fuit ad quartum usque gradum inclusivè extensa.*

Ex nova gratia Civitatis, & Regno Neapolis concessa, ut n. 25.

- 27 *Fidei commissum, seu Maioratus in feudis, servari permittitur in Regno Neapolis per novam Regiam gratiam.*

C A P V T XII.

De Feudorum dispositione in masculos, femina remotiores concessa, quomodo sit interpretanda, ad ornatum

Regie Pragmaticæ ultimæ, sub tit. de feudis Neapolitani Regni.

Illic femina à feudorum successione ex communi Iure feudorum exclusæ in cap. 1. §. si vero, de success. feudor. per Constitutiones huius Regni Neapolis fuerunt in successione vocatæ omni cū masculis, sexus tamen prerogativa servata, ut per

- 2 per masculus excludantur; succedant verò ubi masculi defuncto feudatario minimè supersunt ut in *Constitutione* incipiente, *ni de successio- nibus*, & quævis fuerint per masculos à patris successione exclusi, masculis tamen fratribus, 3 absque filijs decedentibus succedere non prohibentur, si in capillo reperiantur, ex *Prægm. Regni prima sub tit. de feudis* vulgò dicta *la Filin- geria*, in capillo autem esse dicuntur, quæ marita- 4 tate, atque dotatæ non fuerunt: hoc enim no- men in capillo in Regno Neapolis originem du- 5 xit à Longobardis, qui puellas innuptas voca- 6 bant in capillo, tanquam capite discoperto, ut moris erat ambulantes, ut refert post alios *Reg. de Tappia in lib. 6. Iuris Regni tit. 1. in Commen- to ad eand. Constitut. P. de successioib. in versis. Soveres in Capillo*.

Verum feudum ipsa diutius in familia, & agnatione conservarentur, neque per lineam, sceminam, in aliam sepe transirent agnationem, fuit nomen: huius Fidelissimæ Civitatis Neapolis in anno 1395. supplicatum Serenissi- mo Regni Regi, quod feudatarius concederet 7 facultatem disponendi, tam in actum inter vivos, quam in ultima voluntate, de feudis ipsis in masculum de familia, in gradu successibili ex- istentem, quamvis semina remotiorem, qui dis- positionis tempore succederet, exclusâ femina proximior, ac si minimè superesset, cui quidem femina sufficiat dos, vel alia liberalitas à dis- ponente relicta; idque fuit quod feudum hære- ditaria concessum, ut in *Gratia inserta in Reg. ultima de feud.*

Fuit novissimè controversum, an vigore 8 gratiæ prædictæ sit feudatario permittum, ne- dum in primo gradu institutionis, masculum remotiorem femina proximiori præferre; verò etiam in gradu substitutionis; idque præsertim absque assensu Regis, in substitutionis casu re- servato in *Prægm. 4. cap. 6. de feudis*.

Hoc fuit alias acerrimè disputatum in ter- minis Capituli Regni Sicilia, quod incipit, *Po- tentes*; & concedit feudatariis illius Regni po- tatem alienandi feudum, quæ à Regia Curia re- cognoscunt in unam, eandemque personam, æque dignam inter vivos, & in ultima volun- tate, quolibet alienationis titulo, an sub alienandi potestate per actum ultimæ voluntatis in uno capite concessam alienatio, nedum per institutionem; verum etiam per substitutionem comprehendens censetur? in qua affirmativam sustinuerunt opinionem *Camerar. in repetit. cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. per Federic. 1. fol. mibi 6. col. 3. lit. Q. cum seqq. Blasius Lancia, Guglielm. de Perna, Caninius Insigni. & alij in- signes DD. seculi, ut refert Anna, qui eandem se- quitur opinionem conf. 3. num. 49. lib. 1.*

9 Negativam verò sententiam contra *Camera- rium*, veritatem esse ostendunt etiam in terminis Capituli prædicti Regni Sicilia *Lessred. in conf. 7. & Altiadin conf. 8.* quorum opinionem

etiam in Regno nostro admittendam esse, con- stat ex plene traditis per *Frece. in lib. 2. de sub- fend. gn. 35. per totam*, ubi potestatem indefinitè concessam disponendi de feudis inter filios, dis- positionem, quæ per fideicommissum fieret inter ipsos filios, minimè comprehendere, Iodidis firmat argumentis; idem voluit *Marell. de Mauro in alleg. 6. num. 8. Praef. de Franch. in decis. 153. num. 27.* ubi ex hoc nullam fuisse disposi- tionem respectu substitutionis, declaratam ex defectu assensus, qui super dispositione fuerat simpliciter obtentus, & ita de cilio fuisse refert in *S. C. sub num. 29. in fine*, sequitur *Reg. de Pon- re*, qui articulum diligenter examinat in *tract. de Potest. Prærog. titulo 8. §. 3. num. 27. cum seqq.*

- 10 Quorum principale fundamentum est, quia assensus, tanquam stricti iuris, non extenditur 11 de re ad rem, de persona ad personam, de contra- ctu ad contractum, de casu ad casum, de tem- pore ad tempus, nec de presenti ad futurum, ut latè post *Ifern. Camerar.* & alios probat *La- 12 nar. in conf. 60. num. 120. & seqq.* Est enim assensus materia rigorosa, ut per glossam *cap. 1. in verbo secundum quosdam, de natura success. feudum cum alijs per eundem de Ponte in relato tit. 8. §. 6. n. 7.*

Et licet Princeps gratiam facere dicatur, as- sentiendo in dispositione faciendâ per Feudatarium, in alium, quam in vocatum ex lege in- 13 vestituræ, & gratia in quantum gratia lit- tatisimè interpretandas; cum tamen gratia laxet habens iuris prohibitivi, ut in hoc casu di- 14 citur dispensare; & gratia dispensativa est, non favorabilis, propterea rigorosè sumenda, ut per *text. in l. quicquid adstringenda 99. ff. de verb. obligat. conclusit Frece. in relata gn. 35. n. 24. & seqq.* neq; substituendi potestatem, tanquam in disponendi potestate comprehensam, simili- lirè concessam esse dicatur; quod fuit præci- puum *Camerarij*, & sequacium argumentum, quia potest dispositio per ultimam voluntatem absque substitutione fieri, & substitui, & non, inest de necessitate in testamento substitutio, ut in *l. 1. §. quod neque ff. de hæred. instit. & probat Freccia, & post eum Reg. de Ponte in relato tit. 8. §. 5. n. 28.*

Hæc omnia, quæ de cõmuni iure feudorum, aliquam habere possunt disputationem, tamen ex præallegatis verisimè iudicari debeant; in Regno sunt ferè indubitata, ex dispositione, *Regia Pragmatica 4. in cap. 6. de feudis*, per quâ fuit expressè Dominis huius Regni Protegibus 15 prohibitum assentiri, in casu, quo in testamen- to, ade in contractu substitutio fieret; *Gratia* igitur postea concessa feudatarijs disponendi in masculum remotiorem, exclusâ femina pro- ximior, non debet intelligi, derogare voluisse dispositioni *Pragmaticæ* prædictæ, permissio enim disponendi est una substituendi verò, aut fidei committendi est alia; cum Dominus dispo- nere

nere permittitur in masculum remotiorem, contra dispositionem *Constitutionis Regni*, *¶ de successib.* in pradiudicium feminæ proximioris in ea vocatz intelligitur, ut possit etiam fideicommittere, contra dispositionem *Pragm. predicta*, esse plus, & sic fieri de illiisdio stemen, quod est prohibitum, ut post *Andream in cap. Imperialem in addit. num. 3. & ibi addentes* probat idem de *Pont. abisupra* nn. 29.

Vbi verò ultra substitutionem, sive fideicommissum, induceretur feudi divisio, quia fortè plures fuissent substituti, contra formam investitura, quæ individuum dat feudum Primogenito, in viventibus Iure Francorum, ut in *Constitutione Regni*, ut de *successib.* minor cadit dubitatio, quod non sit in potestate dispendendi comprehensa; esset enim multiplicare privilegia; idque præsumi non debet in materia stricta, qualis est materia assensus, ut in specie ponderavit *Freccia in præll. quest. 33. n. 27.*

Ad vltidandam huiusmodi dispositionem, & substitutionem in testamento adiectam, in facti contingentia consulti respondimus, nedum requiri notum heredis consensum post mortem testatoris; verum etiam super hoc novo consensu Regum assensum esse omnino requisitum, ex *Capp. in decis. 113. num. 4. & Reg. Rov. in cons. 83. num. 5. lib. 2.* Intelligi autem debet, ut assensus à Rege Catholico obtineatur; quemadmodum enim fuit vetitis Potregibus assentiti dispositioni factæ in testamento, vel contractu, in quo adeit substitutio, ita novo consensu, super ipsa dispositione per heredem præstitum, quod consuetu tradita per *Lazar. in cons. 60. n. 119.*

Quod si filij heredis consentientis prælationem in feudo petere velint oblatio pretio pro consensu per viam transactionis, fortasse recepto; quæ quidem prælatio eisdem consanguinitatis iure competit, ut in *cap. 1. §. sed & 10. rot.* per quos fiat investitura, cum conced. illis tamen, qui alienationis tempore nati, vel saltem concepti erant; neque scienter annum labi, in maiori eorum ætate consenserint, iuxta ea, quæ post alios tradiderunt *Carpou. in Comment. ad Statut. Adelsol. lib. 5. cap. 417. num. 172. & 346. & novissime Reg. Sanfelice. in decis. 100. num. 78.* omittit disputatione, an in contracta transactionis, in quo feudum eidem possessori dimittitur, ius prælationis, sive retractus locum habeat; in qua negativa opinio fuit magis recepta, ut ex traditis per *Tirac. in tract. de utroq. retractu, in tit. de retractu consanguinit. §. 1. gloss. 14. num. 66.* ubi contraria opinio quam sequitur ibi *Tirac.* esset servanda, prælatio iuvabis consanguineos, non ad feudum conferendum, sed ius illud super feudo remissum, ut idem *Tirac.* declarat sub nn. 14. Cum autem super dispositione per primum feudatarium facta, & consensu per heredem præstito Regia obtineatur assensus, omne transigentis ius cessat;

ita patitur filiorum, aut agnatorum transigentis, qui non possunt plus iuris, quam transigens habere, & omnis cessat amari iudo.

15 Superveit postmodum nova *Gratia* per Serenissimum Regem nostrum huius Fidelissimæ Civitati, & Regio indulta in anno 1655. inserta in *Pragm. 24. de feudi*, in 2. volum. *Pragmaticarum*, qua fuit, nedum feudorum successio, ad quartum usque gradum inclusivè extensa, verum etiam infra eundem gradum si deicommissi, seu maioratus fundandi potestas concessa super feudis, ut eo casu alius Regis assensus iuxta præmissa minime requiratur.

R E R U M S U M M A.

1 Fendi alienatio absque assensu Domini, est nulla.
Et ab eisdem contrahentibus iure proprio revocatur, n. 2.
De Iura Regni Neapolis, n. 3.
Quod si fiat a venditore revocatio, ipse feudum una cum fructibus, & emptor pretium, cum interesse, restitui debet, n. 4.
Si vero emptor revocet, si hinc inde compensatio fructuum, cum interesse, n. 5.
Licet interesse fructuum valorem excedat, n. 6.
Pluries fuit in S. C. Neap. indicatum, n. 7.
Quamvis in hoc Regia declaratio requiratur ab decisionum varietatem, n. 8.
Et magis indubitanter locum haberet compensatio instanti emptoris dolo, qui assensum imperare neglexit, n. 9.
10 Fendi absque assensu alienati revocatio ex Iura Regni Neapolis locum non habet pluribus casibus, remissive notatis.
Secundo non procedit quando non voluntariæ feudum alienatur, sed iussu sub hac vendidit vigore sententia, n. 11. & c. 5.
Index enim tunc feudum transfert, sicuti contrahentibus, n. 12.
Quod intelligendum est de venditione, quæ sit instantibus creditibus, maxime cum assensu, n. 16.
Cui Rex solum Prorex assensum tenetur, n. 17.
Non autem in ea, qua sub hac fieret, ipso tantum venditore procurante ad authenticandam venditionem, n. 18.
Tertio nec procedit revocatio, post oblationem in iudicio factam, emendi feudum venditionis paratum, n. 19.
Ne ludo brio sit iudicis auctoritas, n. 20.
Quarto nec revocationi locus erit post assensum per verbum fiat, obtentum, qui gratiam facit esse perfectam, n. 27.
Est non fuerit adhuc expeditum privilegium in forma Regia Cancellaria, nec registratum in quinternionibus Regia Camera Summaria, n. 28.
Frs ut per S. C. Neap. & eandem Regiam Ca-

- meram iudicium fuit per binas sententias, facta relatione in Collaterali Consilio, n. 29.
Hoc tamen verum esse intelligitur, durante biennio ad privilegii expeditum, & registrationem concessum, n. 30.
Que elapso, assensus resolvitur, ac pro non praestito habetur, n. 31.
Præinde tunc admittitur revocatio, n. 32.
Quinto non admittitur revocatio post prædicti Regi potestatis per assensum, durante biennio, n. 33.
Ac pendente determinatione super eis facienda per Collaterale Consilium, n. 34.
Sexiones procedit revocatio, etiam elapso biennio, contra minerem, aut aliam privilegiatam personam, n. 35.
Cui competit contra huius temporis lapsum in integrum restitutio, n. 36.
Septimo non conceditur revocatio in casibus à iure permissis, n. 37.
In quibus Rex assensum tenetur, & si non consentiat, habetur per consentientem, n. 38.
Prædicti pro debitis propter dominum, vel dominum contrahitis ratione, vel occasione fendi, aut acquisitionis illius, n. 39.
Sive cum fendum sit, cum assensu obligatum, eum potestatis capiendi, & vendendi, n. 40.
Qua communis est omnium contrarium cautelam in fendorum alienatione, n. 41.
Infirmitas habens Regis assensum ad pactum illud exercendum ad venditionem ordinatum, n. 42.
Oblatio non competit ipso iure revocatio, sed eius causa, alioquin requiritur indagatio, n. 47.
Et in ea terminatur, & processus compilatio requiruntur, ac denique declaratio per sententiam faciendam, n. 48.
Quamvis contrarium alij senserint, terminum non esse impartitendum, n. 49.
Cum de iure agatur iuris articulo, n. 50.
Maximi si ex parte causæ sit consensio, assensum Domini, non fuisse obtentum, n. 51.
Declaratoria tamen sententia, saltem est omnino requisita, n. 52.
- 13 Fendi venditio etiam subasta requirit assensum Domini directi, quia mutatio hic de persona ad personam.
Non tamen eius revocatio ob assensum non praestitum impedit assensum praestatum, n. 14.
- 21 Fendi quaternarii controversia inter partes vertentes à Sacro Regio Consilio Neapolitane cognoscuntur.
- 22 Tribunal Sacri Consilii Neapolis magna praesulget dignitate, & maxima auctoritate.
Imò Regis personam representat, sub eius nomine sententia praestantur, n. 23.
Nec Praefecti Praetoria Tribunalis, sed Caesaris dicendum est, n. 24.
De enim facultate, & prerogativa plura traduntur, remissum, n. 25.
- 26 Fendi venditionum si ad ipsantiam creditorum, quod superest ere alieno soluto, in emptionem implicatur loco fendi pro causa Domine dicti.
- 43 Instrumentum publicum est probatio probata.
De quo dicitur, nobis metanger, n. 44.
Et in Regno Neoparati habet executionem, n. 45.
Nec suspenditur eius executio, per exceptiones oppositas, alioquin indagatio requiritur iuxta n. 46.
- 53 Para ipso iure incurra non exequuntur, nisi pravia declaratoria sententia.
- 54 Fendo ubi quis etiam ipso iure privatur ob interdictum Domini directi, intelligitur, si Dominus ipso velit.
Nec tertius opponere potest, quid fendum aliquis amisit ob non factum fidelitatem absque Domini declaratione, n. 55.
- 56 Contrallus est interim exequendus eius nullitate pendente.
- 57 Fendi venditor est in pretij possessione manutentendus, & si nulliter fendum vendiderit absque assensu, n. 59.
- 58 Possessor est lite pendente manutentendus in sua possessione.
- 60 Instrumentum liquidari potest ad formam Ritus M. Vicaria Regis Neapolis, pro annuis introitus super fendo venditis absque assensu.
Maximè quando emptor fructus percipit, n. 61.
- 62 Instrumentum venditionis fendi absque assensu executionem ad formam Ritus non meretur.
- 63 Fenditum dispositioni ab eo facta quicquid, & legitime successore caret, assensum praestare non potest Neapolitani Regni Praetor.
Si disponens, neque in alium, nec in potentia successorem habet, n. 64.
Nam si quoquo modo potest habere, vel sperare successorem, valet Praetor assentiri, n. 65.
Et ita maiores nostri intellexerunt, n. 66.
Quamvis contrarium noviter sentias D. Confiliorius Roccus, n. 67.
- 68 Fendi alienationi denegari potest assensus à directo Domino, si alienans successore caret.
Intelligende si alienans esset omnino de filijs desperatus, n. 69.
Non tamen si quomodocumque possit legitimam sperare successorem, n. 70.
- 71 Assensus et alius in alienatione fendi, quod ad bona, in quibus habet alienans successores, tanquam superflua rejiciuntur.
Pare, & absolute remanente assensu, n. 72.
Et habetur Dominus pro assentiente, ut ad eura fendi teneantur, n. 73.
- 73 Verba superflua, non viciant, aut alterant aliam.
Sed rejiciuntur, & sunt ac si diceretur: Alma virumque cano, n. 74.
- 76 Rescriptum viciatur, si aliqua in precibus superflua, aut superflua expensa fuerint.
Quibus verè expressis gratiam Principe non concessisset, n. 77.
Aut saltem diffidit, n. 78.

- 79 D. Paulus Ianaſtaſius Regij Conſiliarius lan-
datur.
80 Deciſio noviffima Sacri Regij Conſilij Neapoli-
tani referunt.

C A P V T XIII.

De Feudi abſque aſſenſu alienati revoca-
tione ex Regni Neap. Conſtitut. inci-
piente, Conſtitutione Diva Me-
morie, ſub tit. de Revocat.
Feudor.

Feudi alienatio abſque aſ-
ſenſu Domini, ultra nulli-
tatis vitiū, cui ſubiacere
decernitur, eiſdem alienan-
tibus, & contrahentibus
iure proprio revocari per-
mittitur per Conſtitut. Ro-
gni Neap. que incipit: Con-
ſtitutione Diva Memorie, in Rub. de Revocat.
ſend. & rev. ſendal. adeo ut revocatione à ven-
ditore facta, emptor feudum unā cum fructi-
bus, & venditor ipſe pretium, cum inte-
reſſe reſtituere teneantur emptore autem revo-
cante, fieri debet hinc inde compenſatio fru-
ctuum, cum intereſſe, quāvis intereſſe fru-
ctuum feudi valorem excederet, & ita pluries,
atque paſſim in S. C. iudicatum teſtatur Capi-
blanc. in traſſ. de Baronib. ſo. 2. cap. 2. 1. num. 6. &
ſeqq. Reg. de Tappia, qui tamen de hoc Regiam
declarationem ſe deſiderare dicebat ob deciſio-
num varietatem, in deciſ. S. C. 8. Reg. de Marin.
in lib. e. reſol. Iuris cap. 83. num. 18. cum ſeqq. et
ſi deciſionē à Tappiarelatam ex emptoris do-
lo, qui aſſenſum impetrate neglexit, proceſſiſſe
cenſeat Reg. Marſian. in lib. 2. diſputat. forenſ.
cap. 100. n. 35.
Huic autem revocationi vigore Conſtitutio-
nis prædictæ Conſtitutione Diva memorie locus
non eſt in caſibus à Frecciatelatis in traſſ. de
ſubſerv. lib. e. in prima ambiguitate Baronis, ſi
pluribus autem modis, & Anna in Commentarijs
ad eandem Regni Conſtitutionem p. 3. n. n. e 32.
ubi, quod revocatio non conceditur, quando
non voluntariè feudum alienatur, ſed tubi-
ſub haſta vendidit virtute ſequentie, Iudex enim
feudum tranſiit, ſicut contrahens, ex Andrea
in cap. 1. verſe. Domini de ſtatutis contra libert.
& Ecceſ. & quāvis etiam in venditione ſubhaſta
requiritur aſſenſus, quia mutatio ſit de perſona
ad perſonam, non tamen revocatio impedit
aſſenſus prælationem, luxta tradita per Præſid.
ſi de Franch. in deciſ. 610. num. 8. & propterea in
venditione ſub haſta, tanquā in venditione
neceſſaria, revocationem non admitti ex de-
ſectu aſſenſus, ſcribunt etiam Anna ſilvius in conſ.
55. num. 14. lib. 1. & alij quos referunt, & ſequi-

untor Reg. Merſiu. in lib. 2. controuv. forenſ. cap. 81.
num. 28. & ſeq. Reg. Marſian. in lib. 1. diſputat.
forenſ. cap. 67. num. 14. & cap. 28. num. 18. & e.
& in lib. 2. cap. 91. num. 9. ubi hoc intelligit ſub
16 num. 13. de venditione, quæ ſit ſubhaſta inſtan-
17 ſantibus creditoribus, & maxime cum aſſenſu,
cui Rex, ſive Protex aſſentire tenetur, ut in d.
18 cap. 27. num. 15. non autem in ea, quæ ſubhaſta
fieret, ipſo tantum venditore procurante ad
auctoritandam venditionem, & in eodem cap.
19 91 num. 10. nec revocationem locum habere
firmat, poſtquam oblatio in iudicio facta fuit,
emendi feudum venditioni paratum, ne Iudi-
20 crio ſit Iudicis auctoritas, & præſertim Sacri
Regij Conſilij Neapolitani, cuius eſt cognitio con-
troverſiarum feudi quaternati inter partes ven-
tentium, ut dicemus inferius in cap. 60. n. 3. ex
Præſ. 3. & 37. de Officio S. C. hoc enim Sa-
cri Conſilij Tribunal magna præfulget digni-
22 tate, & maxima auctoritate, imò Regis peti-
23 ſionem repræſentat, ſub cuius nomine ſententia
proferuntur, ut per alij notat D. Scoppa in ob-
ſervat. ad deciſ. Gratian. obſerv. 111. num. 11. &
obſervat. 172. num. 4. unde non Præſecti Præto-
24 rio, ſed ipſius Cæſaris Tribunal dicendum eſſe,
noviter probat Caſarini in ſpeculo peregrin. quæſt.
in quæſt. 12. num. 14. & ſeqq. & de illius ſacul-
25 rate, & prærogativis plura congeſſit poſt Taſſo-
num in obſervat. Iuriſdict. ad præſ. de anteſato
verſe. 3. obſerv. 3. num. 62. Tamen in traſſ. de ori-
gine Tribunal. Præſ. Neap. p. 2. cap. 4. & ut reve-
tamur unde digreſſi ſumus, in venditione feu-
26 di, creditoribus inſtautibus ſacienda, ſi vero
alieno ſoluto pecunia ſuperſit, hæc ſicut feu-
dum devolutioni ſubiecta in beneficium directi
domini implicari debet in emptioem loco
feudi, ex traditis per Reg. de Ponte in deciſ. 4. n.
3 e. & in ſua, ubi ſic reſert iudicatū in R. C. Summ.
& in traſſ. de poſſeſſ. Præſ. ſit. 4. 5. 7. num. 2. quem
ſequitur noviffimè Conſil. Roccu. in traſſ. de Of-
ſeiji, Rub. 13. 5. e. n. 94.
Præterea, nec revocationi locus erit, ſi aſſen-
ſus iam fuerit obtentus per vetbum ſat, quia
28 gratia ſtatim eſt perfectæ, etſi eius privilegium
adhuc non fuerit expeditum in forma Regiæ
Cancellariæ, neque regiſtratum in quinternio-
nibus Regiæ Camere Summariz, ut pluribus
comprobavit, atque deciſum teſtatur in S. C.
Aſſuſ. in deciſ. 53. & ſequitur Horatius Theod.
in alleg. 2. t. inter allegaciones diverſas collectas
à Reg. de Marinis poſt lib. 2. reſol. n. e. n. q. ad
29 5. ubi idem iudicatum fuiſſe teſtatur per rorum
S. C. & Regiam Cameram Summariz in Regio
Collateralis Conſilio, per duas ſententias in
cauſa Secretarij Sotom. cum hæredibus Marchio-
nis Cerchiariz, ſed hoc verum tantum eſſe de-
clarat Conſil. Marſian. in conſ. 49. num. 18. lib. 1.
30 durante biennij tempore conceſſo ad expedi-
endum aſſenſus privilegium in forma Regiæ
Cancellariæ, illudque regiſtrandum in quin-

- termionibus predictæ Regiæ Camere, ex Pragm.
 31 t. 1. & 3. sub tit. de fide memoriali, biennio verò
 elapsi ex clausula resolutoria in Pragmaticis
 predictis adiecta, verius esse, assensum solvi,
 32 & haberi, ac si nunquam præstitus fuisset, ut
 proinde tunc admittatur revocatio, in specie,
 tradiderunt Cameræ, & post eum Reg. de Pont.
 atque Rovit. eiusque relatis de Marius in pract.
 cap. 83. num. 20. & ex de Franchis in decis. 540.
 num. 2. in fine, confirmat Consil. Straban. in lib. 1.
 1 resol. forens. cap. 1. num. 30. cum seqq. licet ibidem
 num. 1. ex eodem de Ponte retulisset, non esse,
 33 revocationem alienationis feudi permissam, pñt
 pñt pñt Regi pñt pñt infra biennium pro
 34 assensu, ac pendente determinatione super
 eis facienda per Collaterale Consilium, quod
 pro absoluto habuisset videtur Reg. Marian. in
 35 pract. cap. 91. num. 8. nec admittitur revocatio
 etiam elapso biennio contra minorem, aut aliā
 privilegiatam personam, cui, adversus huius re-
 36 pñt lapsum competit in integrum restitutio,
 ex latè adductis per Camillum Villanum in alleg.
 41. inter prædictas allegationes diversorum à
 Reg. de Marinis recollectas nn. 22. & seqq.
 37 Neque revocatio conceditur in casibus alien-
 ationis feudi à iure permissis, in quibus Rex
 38 assentire tenetur, etsi non consensit, habetur
 pro consentiente de Ponte in decis. 6. n. 1. Reg.
 Merlin. in relato cap. 81. num. 41. & seqq. ut sunt
 39 pñt debitis propter Dominum, vel dominium
 contra dñs ratione, vel occasione fidei, aut ac-
 quisitionis illius, ex eodem R. de Ponte in decis.
 num. 10. 1. & 28. cum seqq. vel si feudum fuerit
 40 cum assensu obligatum, cum potestare capien-
 di, & vendendi, quam cōmunem esse omnium
 41 contrarium cautelam testatur de Franchis in
 decis. 120. hæc enim obligatio ex Martino ibi
 42 num. 39. insitum habet Regis assensum ad pñt
 illum illud exercendum, quod est ad venditio-
 nem ordinatum.

Ex quibus in causa verrente in S.C. locum
 non esse dicebamus, revocationi factæ per Io-
 annem Antonium Cæsarum, emptiis Terrarum
 Prætoris, & Castimurii, atque feudi Bottar-
 tij a tutoribus D. Agnesæ Cæsaræ filiz pupil-
 læ quondam Baronis Ioannis Vincentij Cæsa-
 rani, ob assensum obtentum privilegium infra bi-
 ennium non registratum, in quinquenionibus
 Regiæ Camere, tum quia iam fuerat assensus
 privilegium expeditum, eiusque registratio pe-
 rita, licet non obtenta in Regia Camera, quæ
 super hoc reservavit provisionem faciendam
 durante biennio, contra cuius lapsum, habebat
 quoque popilla in integrum restitutionem, tum
 quia venditio facta luerat pro solvendo
 pretio fendorum, & vere alieno super eis, cum
 assensu contradiis, pro quibus Dominus Rex as-
 sentire tenebatur, & habendum erat pro assen-
 tiente iuxta præmissa, tum denique quia de pu-
 blico agebatur instrumento emptionis prædi-
 cti, quod erat pñt inde exequendum, pñt pñt

- secundum predictæ emptionis, revocatione,
 43 non obstante, cum sit publicum instrumentum
 probato probata, ut de endici possit, noli me,
 44 tangere, Bald. in conf. 249. in fine lib. 1. & post
 cum aliisque Tiraguel. in trañ. de iureq. retra-
 ctu, in tit. de retratu consanguinit. 5. gl. 1. n. 20.
 cum duob. seqq. Rolandus à Padæ in conf. 57. num. 1.
 & seqq. lib. 3. cum alijs pluribus recentioribus,
 quos manducit D. Scoppa in observat. ad decis.
 45 Gratian. observat. 43. num. 1. & 2. & in Regno
 Neapolis paratam habet executionem instru-
 mentum publicum ex Ritu M. C. Vicariæ 166.
 46 neque illius executioni suspenditur per excep-
 tiones appositas, quæ altiore requirit inda-
 ginem, ex Caravita in d. Ritu num. 59. post Ca-
 narium in trañ. de execut. instrument. g. gl. 1. & hæc
 exceptio nullitatis contradiis rei feudalis ex
 defectu assensus, vel in poenam alienationis ab-
 47 que assensu factæ altiore indaginem requi-
 48 rere dicitur, cum in ea terminus requiratur, at-
 que processus compilatio, & denique declara-
 tio per sententiam faciendi, ut post Andr. in
 cap. Imperialem illud à num. 68. de prohib. feudi
 alienat. per Federicum, ait Anna in d. Consuet.
 incipiente Constitutionem Diva Memoriae nu.
 271. in fine, ubi loquitur etiam in revocante vit-
 tute prædictæ constitutionis, sequitur R. Rovit. in
 pragm. t. de privileg. Privileg. concessus num. 17 &
 49 quamvis in hoc revocationis indicio terminū
 non esse impartituri, tanquam in qua de me-
 50 ro agatur litem articulo probaverint R. de Ma-
 rinis in lib. 2. resol. cap. 231. & Dom. Consiliarius
 D. Carolus Petra super Ritu eiusdem M.C. 123.
 51 num. 37. maxime si ex patris confessione constet,
 assensum non fuisse obtentum, ut post Affili. in
 decis. t. 97. affirmat idem Anna in allegat. t. n. 33.
 sequitur Reg. Sanfelix in decis. t. 51. num. 5. lib. 2.
 52 declaratoria tamen sententia saltim require-
 53 batur: nam & in poenis, quæ ipsi iure incurrun-
 tur, declaratoria sententia opus est pro illarum
 executione, ut ex cōmuni D.D. sententia dedu-
 cit Ant. Gabriel. in lib. 7. cōmun. conclus. in tit. de
 criminib. conclus. 12. pluresque ad hoc cumulat
 Tiraguel. in comment. ad l. si inquam, C. de re-
 vocand. donat. in verborum tenore, n. 408. & ex
 recentioribus inquirunt Reg. Reverter. decis. 92.
 num. 1. lib. 1. Reg. Cappe. Lacro decis. 73. à num. 6.
 & decis. 167. num. 40. Reg. de Marinis ad Reg.
 Reverter. decis. 72. num. 1. & decis. 516. num. 4.
 Reg. Merlin. in som. 2. contrav. 94. num. 4. Reg. de
 Philippo differt. fiscal. 15. num. 2. quos laudans
 sequitur novissimè D. Scoppa in annotat. ad Sern.
 in practi crimin. part. 1. cap. 9. x. num. 1. ubi per-
 bellè eluciat, quod iura tam Canonica, quam
 Civilia, poenam ipso facto, & ipso iure, absque
 alia declaratione impotentia, intelligenda
 sunt: ut poena ipsi iure incurratur absque sen-
 tentia declaratoria poenæ, non autem absque
 sententia declaratoria iure per factū, ex P. San-
 ctæ lib. 2. oper. moral. cap. 22. num. 20. Mattien.
 in l. 5. tit. 11. lib. 5. recopil. Carleval. de indicij,
 100.

nom. 2. disput. 2. sub num. 42. Siquē in casibus in quibus, quis etiam ipso iure feudo privatur ob
54 interesse Domini directi, hoc intelligi si Domi-
55 nus ipse velit, nec tectum opponere possit, quod feudum aliquis amisit ob non factam fidelitatem, sed Domini declarationem requiri, scribitur Cypre. in investitura feudali, in verbo. Feudorum alienationes, §. promiscue in versis. fin autem vaſallus vellet in fine. Freccia de subfeud. lib. 2. in 1. auctorit. Baron. num. 6. & seq. Tappia in decis. 3. S.C. num. 45. & seqq. Reg. Marcian. in disput. forensi 3 t. num. 13. & 28. lib. 1. Consil. Feoderna in contrav. forensi 26. num. 15. & 35. & seq.

56 Contractus autem nullitate pendente, illum integritate esse exequendum, probat ex pluribus Reg. Cypre. Latr. in decis. 43. num. 17. lib. 1. & alios adducit Annichin. in trall. de preventionē in istr. cap. 2. q. 1. num. 20. nec est venditori turbanda possessio, seu quasi annuorum introitusum ex causa pretij feudorum debitorum, quamvis ex
58 actu nullo possideret, nam lite pendente utj possideretis, ita possideatis, ut Iuris Consultus loquitur in l. t. & totē dist. finis possideretis, & in.
59 proprij terminis alienationis sine assensu factę rei feudalis, affirmat Revit. in loco relato n. 18. & 60 seq. & in specie, quod pro annuis introitibus super feudo venditis, etiam absque assensu instrumentum liquidari possit, post Frecc. in d. lib. 2. de subfeud. in 1. auct. Baron. §. pluribus autem modis num. 37. tradit de Bortis in addit. ad Rinum M.C. impressis per Reg. de Tappia in lib. 3. Iuris Regni in Rubr. de Instrument. liquidat. fol. 238. col. 1. in versis. adde quod vendens, & confirmat D. Marcian. d. lib. 1. disputat. forensi cap. 32. num. 44. Iustitiam P. Afflict. in contravers. Iuris re-
61 sol. 12. t. num. 41. maxime cum emptor fructus perceperit, ad tradita per de Franchis in decis. 373.
62 & Girv. in decis. Sicilia 100. n. 134. licet instrumentum venditionis feudi absque assensu regulariter ad formam Ritus liquidari non possit post Carav. & alios deducit D. Petra in Ritu M. C. 166. n. 81.

Neque obstate diebus, assensum in venditione feudorum predictorum obtinuum cor-
63 ruerit ex defectu potestatis, quę fuit Excellen-
tissimis Regni Proregibus soluta assentiendi in feudorum dispositione facta per eum, qui certo, & legitimo successore catet, ex Pragm. §. vulgō dicta, delli nove capi, in cap. 2. sub tit. de
64 subfeudis, si quidem intelligitur, si disponens successorem nun habeat, ne dum in actu, sed
65 neque in potentia: sufficit enim si quovomodo posset habere, aut sperare successorem, ut va-
66 leant Proreges assentiri, & ita maiores nostros intellexisse proficitur R. de Marin. in lib. 1. resub. cap. 21. n. 2. post Reg. de Ponte, atque Revit. in locis ab eo citatis; idemque affirmat Reg. Galeota in contrav. 24. num. 30. lib. 1. Straban. in resub. fo-
67 rensi 33. num. 13. & seqq. hb. 1. licet contrarię fuerit sententię Recens in d. trall. de Officijs

Rubr. 13. §. 2. num. 16. & seqq. nam et si iusta sit
68 causa, assensum denegandi alienanti, si careat
successore, ex traditis per Reg. Revertier. in decis.
352. ubi de Marinis in addit. num. 2. locum ha-
69 bet, quando alienans esset omnino de filijs de-
70 speratus, non tamen si quomodocumque posset rationabiliter legitimum sperare successorem, quia tunc minimē potest assensum denegari, ut per R. de Ponte in trall. de Potest. Proreg. in tit. 7. de Assensib. Regijs §. 3. n. 29. & seqq. & in decis. 4. num. 2. n. & 26. cum seq. hęc autem pupilla, cuius nomine facta fuit alienatio rationabili-
71 ter poterat sperare successorem, si triennio super-
vivens nobilem complevisset ætatem pro nuptijs contrahendis, atque liberis procrean-
dis.

Ita non obstat clausula in assensu posita,
quoad bona, in quibus habet successores, quatenus
esse tanquam superfluum reiiciendum, assensum
72 puro, & absoluto remanentem, ex doctrina Ifern.
73 in Consil. Regni, ad illorum, dicentes verba superflua non vitiare, aut alterare actum, sed rei-
74 ci, & esse, ac si dicebatur: *Arma virumque cano*, ut ait Iuris Consultus in L. qna extrinsecus 63.
75 ff. de verb. obli. vel haberi Dominum pro assen-
tiente, atque ceteri ad onera feudi, latē probat
de Ponte in preallig. decis. 4. n. 36. & seqq.
Denique, nec refragabatur expressio erronee
facta in memoriali potestati pro assensu; quod
alienans haberet successorem Ioannem Anto-
nium Cæsarum emptorem, qui tamen, uti
frater patrui, in feudis predictis, tanquam
76 novis, minimē succederet tenim illa in preci-
77 bus suppressa, aut falsò expolita vitiare referri-
pium, quibus verè expressis, gratiam Princeps
78 non concessisset, aut saltem difficillimē, ex cap.
postulasti 27. de scriptis post alios declarat Me-
noch. in trall. de arbitrat. Indec. lib. 2. cent. 3. casu
201. num. 24. quem iunctis alijs pluribus, quos
allegat, novissimē loquitur D. Scoppa in obser-
vat. ad decis. Gratian. observat. 209. num. 14.
hic verò sufficiebat alienantem h. b. te succes-
sorem, si non in actu, saltem in potentia, ut diximus, & quod in casibus à Iure permisis fueret
alienatio, ut assensum denegari non poruisset,
nec referri eorum suppressio, quibus expressa
tenebatur etiam Princeps assentiri.

Vnde patere dicebamus huius pupillę iusti-
tiam, cuius protectionem habere, tanquam
patre orbatę proprium esse videbatur Sacri Re-
gij Consilij humanitatis, atque clementię, &
facta de predictis relatione in S.C. sub die 13.
79 Iulij 1668. per D. Paulum Ianzasio Regium
Consiliarium morum probitate, atque Iuris pe-
80 citia conspiciamur provifum fuit, stante patris
consensu, quod procedatur ad decisionem arti-
culi revocationis vigote *Consuetudinis*, *Con-*
suetudinem Diva memoria, absque termino, &
nihilominus citra pręiudicium iurium partium
Magnificus Ioannes Antonius Cæsarum faci-
at depositum tertiarum salva provisione fa-
cien-

eleoda circa sequestrum introitus terrarum
in actis deducatur. Aduariorum Clavelli.

R E R V M S V M M A.

- 1 Antephati aethymologia.
- 2 Dos data donationem propter nuptias meretur.
- 3 Antephatum, dose non soluta, non debetur.
Et si fuerit dos pro parte soluta, pro parte debetur antephatum, n. 4.
Quamvis certa quantitas pro antephato fuerit, cum iuramento constituta, ut n. 5.
Fallit ubi fuit, nemum ex causa dotis; sed ex alijs iustis causis promissum, secundum aliquos, num. 17. & 19.
Sed contrarium alij sentiunt, n. 20. & 22.
Non obstante clausula pradicta: & ex alijs iustis causis, &c. de Notariis iussu verisimiliter apposta, non de partium voluntate, ut num. 21.
Quod magis indubitate procedit in Regno Neapolis assente dispositione Regie Pragmaticae, n. 23. & 25.
In qua taxatur antephati quantitas, habito respectu ad dotis quantitatem, non obstante partium conventionione in contrarium, n. 24.
6 Iuramentum tacitum habet conditionem, quantenus promissa servantur.
- 7 Antephatum de Iure Communi ad quantitatem dotis ascendebat.
In Regno Neapolis ex inveterata consuetudine pro medietate dotis in virgine, & pro tertia in vidua constituebatur, ut n. 8.
Secundum morem Nobilium Capuana, & Nidit est medietas dotium, n. 9.
Eox more Magnatum tertia pars, n. 10.
Hodie per Regiam Pragmaticam est aliter dispositum, n. 11.
Cui non potest ex partium conventionione derogari, num. 16.
Et secundum verum valorem corporum dotialium taxatur, n. 15.
- 12 Antephatum post mortem uxoris ad heredes viri revertitur.
Tam ex dispositione Pragmaticae pradictae, quam Consuetudinis Neapolis, ut n. 14.
Secus de Iure Communi, n. 13.
- 18 Causa una finali ex pluribus cessante, non cessat dispositio.
- 26 Antephatum debetur etiam dose non soluta, quando vir pendente dilatione data in dotis solutione, decesserit.
Intellige in dilatione voluntarie data à viro post dotem pure promissam, n. 7.
Secus in ea, qua fuit in alia donationis concessa, num. 10.
Non tamen idem erit, si transacto dilationis tempore eidem uxori, vel Sero concessa, viri obitus subsequatur, n. 11. & 32.
Fet si dilatio fuerit extraneo dotanti concessa, neque culpa, aut negligentia viro, potest in dotis exactione imputari, n. 33. & 34.

- 28 Debitori in diem imputari non potest, quod ante diem non solvit.
- 29 Dos habetur pro soluta respectu viri, si per eum fiat, quo minus solvatur.
- 35 Nomina debitorum in dotem data, censentur promissa exigibilia.
Declaratur, quando locum habeant, n. 36.

C A P V T XIV.

De Antephato propter dotem regulariter debendo, ad text. in Auth. dos data, C. de Donationibus ante nuptias.

- 3 Antephatum ab antiquo vocabulo Antiferrea derivatum, quod contra dotem, esse significat, ut in l. cum multa 20. ubi glossa C. de donat. ante nupt. & teicis aliorum aethymologijs à Melfio relatis in Comment. ad Consuetud. Neap. lib. 1. p. 7. q. 1. num. 12. vetius esse refert 7 assen. in suis observat. ad prag. de antephato, versio. 4. observ. 4. n. eod. regulariter
- 2 propter dotem constitui solet, quia dos data donationem propter nuptias meretur, siue antephatum, ut in Auth. dos data C. de donat. propter
- 3 nupt. dose igitur non soluta minime debetur antephatum, vel si pro parte fuerit dos soluta, pro
- 4 ea tantum parte debetur antephatum, ut in §. fin. Auth. de non eligendo secundo nubentes, unde sumitur Auth. sed quae C. de palli conventis; &
- 5 plures cumulat Reg. Revir. in conf. 50. num. 10. lib. 2. idque etiam si certa quantitas fuisset pro
- 6 antephato, cum iuramento constituta, locum habere probat, ex pluribus Guido Papa in decis. 264. n. 1. ubi testatur, ita fuisse in Curia Parlamenti Delphinalis in iudicando servatum, ex
- 6 quo tacitam habet conditionem, iuramentum, quatenus promissa servantur, ad quod allegat Innocent. in cap. quemadmodum, in princ. in sua glossa in versio. conditio, de Iure iurando.
- Hinc fuit antephatum iuxta quantitatem dotis anni tempore constitutum, etenim de Iure
- 7 Communi Romanorum, ad quantitatem dotis receptam ascendebat, ut in l. fin. §. sancimus, & in Auth. equalitatis, C. de palli conventis. Io Regno autem Neapolis ex inveterata observantia fuit
- 8 constitutum solum pro medietate dotis in virgine, & in vidua pro tertia parte, ut post Capyc. in repetit. l. Imperialem, versio. tertio antephatum, fol. 17. col. 1. & alios probat D. Reg. Capyc. Latr.
- 9 in decis. 49. num. 1. lib. 1. excerptis Nobilibus Placet Capuanae, & Nidit Civitaribus Neapolis, inter quos antephatum, seu donatio propter nuptias ex eorum more constituitur medietas dotium; in Magnaribus vero Regni similiter ex eorum more est antephatum, tertia pars dotis, & de.

& dicitur tertia, iuxta utriusque moris tenorem à *Camilo Salerno* relatum in *Addit. ad Consuetud. Neap.* incipientem, *Si quis, vel si quis, sub tit. de successione. ab intestato*; postea verò
 17 fuzralitèr io Regoo Neapolis aotephati quantitas, habito sunitèr ad quantitatem dotis respectu, moderata, ut pro dotibus iofraducatis quatuormille, sit tercia pars; pro dotibus ducatorum quatuormille, usque ad decem mille ad rationem ducatorum vigintiquinque pro quolibet centenariò; à decem mille, usque ad vigintimille ad rationem viginti pro centenariò; & à vigintimille, usque ad trigintamille, sit ad rationem quindecim pro quolibet centenariò; abinde supra iuxta partium conventionem, dummodò non excedat quindecim pro centenariò, & conventiones omnes, quæ directæ, aut iodiectæ fuerint in coartatum, nullæ declarantur ex dispositione *Regie Pragmaticæ*, quæ est unica sub tit. *de Donat. ut. ppter nuptias*, per quam fuit etiam dispositum, quòd aotephatum uxore mortua reverteretur ad hæredes viri, sive filij ex eodem matrimonio superflor, sive non; Cum tamen ex *Iuris Communi*
 13 dispositiooe, antephatum habeant filij, tanquam filij, non tanquam hæredes patris, nisi fuerit aliter conventum, iuxta *Auth. ha res. de secund. nups. sed ex Consuetudine Neap.* incipiente: *Quartam autem in Rubr. de Iure quartæ*, succedunt etiam filij in antephatum tanquam hæredes patris, ut plenè probat *Mosessin. Comment. ad Consuetud. lib. 1. p. 1. cap. 3. num. 18. cum seqq. & p. 7. q. 1. nu. 7. & in addit. lib. 1. Theor. in compend. decif. Regni Neap. p. 2. in verbo filij mortuæ matris, & Reg. Capp. Latr. in decif. 63. num. 4. & 5. lib. 1.*
 15 Ex pro vero tantum valore corporum dotatium, debet antephatum in terminis prædictæ *Regie Pragmaticæ*, patet ex decif. S. C. quam adducit *Theor. in 3. parte compend. decif. Regni, in verbo Antephatu 4. in corpore dotali*, pro ducatis decem, & octo mille in dotè dato, & postea extimato in ducatis quindecim mille, ut pro ducatis quindecim mille tantum debeatur antephatum, refert *Novar. in collect. decif. ad Regias Pragm. in collect. 2. sub tit. de donat. ppter nuptias, num. 11. in fine*, & in corporibus super *Arrendamento Regie Curie* in dotem datis, similiter antephatum debet, attento valore ipsorum, latè probat *Consil. Præus in lib. 2. discip. forens. cap. 36.*
 16 Nec ex partium conventionem derogari posse dispositioni prædictæ *Regie Pragmaticæ* constitutivè antephatum, nedum ex causa dotis,
 17 verum etiam ex alijs iustis causis viri mentem dignè movètibz, ut etiam dote oon soluta, nec habito respectu ad dotem debeatur aotephatum, tanquam oia ex pluribus causis cessante, non propterea cessare debeat effectus, atque dispositio, ex oortatis in *5. affinitatis, Infir. de nups. cum alijs per nos adductis io præceden-*

ti cap. 6. num. 25. ut io specie voluerunt Conf. de Georgio, & Theodorus, ille in alleg. 45. num. 19. hic in alleg. 13. num. 16. & Consil. Marcian. in conf. 53. num. 5. circa finem lib. 1. & in conf. 58. n. 10. & seqq. lib. 2. nam omisso, quòd contrarium verius esse sustineant, non obstante clausula,
 18 prædicta, potius de Notariorum stylo, quam de partium voluntate verisimilitèr apponit, gravissimè alij Doctores, inter quos *Pater Mossef.*
 12 in *Commentarijs ad Consuetud. Neap. p. 2. q. 6. nu. 4. & 5. Reg. Revit. & de Marinis*, ille in *conf. 50. num. 17. cum seqq. lib. 2. hic in lib. 2. res. sol. Iuris cap. 2. q. 4. num. 5. & in Observat. ad decif. 10. Reg. Reverserij num. 2. & Consil. Straiban. in cent. 2. Resol. forens. cap. 152. in novissimis Additionibz num. 8. & seqq. Cessare nihilominus dissentio videtur, stante prædicta *Reg. Pragm.* antephati quantitate moderate, atque taxatam
 14 te habito respectu ad quantitatem dotis, & annullantè partium conventiones in contrarium factas, imposita poena Notarij, & Iudicibz eadem stipulantibus, quod cum ooo litro contra,
 15 hentium potest aliter coovenire, nulla vis constitui posse videtur in clausula prædicta, & ex alijs iustis causis, &c. ut singularitèr probat *D. Altmar. in addit. ad præd. conf. Revit. 50. nu. 1. & seqq. lib. 2.**

Vbi verò data fuisset ad solvendam dotem dilatio, & pendente dilatiooe maritus ante
 16 receptam dotem decesserit, debetur antephatum, ut per *Affili. in decif. 33. aliosque per Cancr. in lib. 1. varior. resolut. cap. 9. num. 83. & per Consil. de Georgio in alleg. 45. num. 10. & seqq.* tamet si contra receptam hanc seortentiam noo nulla deducat *Tasson. in præcit. observat. 4. n. 47. & seqq. cum eodem Affili. in Consil. Regi mulier, qua dotarium*, quibus respondet *Vissil. in d. decif. 33.* quòd nihilominus intelligitur in dilatiooe, quæ fuit post puram dotis promissionem à marito cooocessa in gratiam uxoris, aut
 18 alterius dotem promittentis, cui non potest tunc impurari, cur ante diem non solvit; argumento, *text. in l. cum tempus 17. ff. de reg. iur. & 29. dos habetur pro soluta, cum per eum sit, quo minus solvatur, ut in 5. pen. Auth. de non elingendo secundo nubentes*, secus tamen est in dilatiooe doant, in actu dotationis concessa, quæ pendente, si vir decessit, nulla ei potest culpa, vel negligètia impurari, & proinde non debetur aotephatum pro dote non soluta, ut id pando voluerunt *Vissil. in d. decif. 33. num. 2. in fine, Niger, in cap. Regni Mulier dotarium, num. 9. Mossef. in resolut. 7. q. 6. num. 7. 10. & 11. Reg. de Marin. in lib. 1. resolut. quorid. cap. 54. num. 2. & Novar. in collect. 2. n. 6.*

Sed si transacto dilatioois tempore, & post mori in dotis restitutione coissam, vir decesserit, distinguendum est, an dos fuerit ab uxore
 17 promissa, atque dilatio eidem coocessa? quo casu mulier non lucrabitur antephatum, ut refert iudicatù io S. C. idè *Affili. in decif. 142. & alij apud*

- Thorum in compend. decis. Regni Neap. p. 1. in verbo Antephatum 4.22* verò ab alio dotis promissore dos non fuerit exacta: si eodem etat socet ob reverentiam illi debitam, ooo exacta prælumi-
- 31 tur, & propterea oò potest viro imputari, quòd eom ad dotis solutionem non eogerit, ex *Alex. & alijs*, quos refert, & sequitur *Prsfil. in d. decis. 247. n. c.* & probat alij per *Rovis. in relate conf. 30. num. c. 1. lib. 2.* Si verò dos fuerit ab extraneo
- 33 promissa, & non soluta, tunc neque antephatum debetur, nisi culpa, aut negligentia possit viro io dotis exactione imputari, ut late declaratur post *Prsfil. in d. decis. 333. num. c.* & in fine, qui refert ita fuisse iudicatum in *S. C. Niger in d. cap. mulier dotarium. num. 88. Atsef. in d. q. 6. num. c. 1. Thorus* ubi supra in verbo antephatum 5. *Caeter. in relate cap. 9. au. 82. & num. 85.*
- 35 ubi loquitur in nominibus debitorum in dotē dāris; quz ceoferi etiam promissa exigibilia probat *Consil. Staiban. in centuria 2. resol. forens. cap. 67. num. c. 6. & seqq. & cap. 96. num. 27. cum seqq. & Reg. Galeata in contrav. 32. num. 37. & 38. lib. 1.* ubi refert ita decisum io *S. R. Consil.*
- 36 *Neap.* quam tamen decisionem io diversa facti specie processisse ostendit *Montanus in contrav. forens. 45. num. 10.* non eodem ex dotis privilegio, sed quia pro quantitate prius in dotē promissa celius deinde fuerat oonusus redditus oomiois debitoris, cum promissione successivæ perceptionis illius, idem probat *D. Alimatus in add. ad prafatum conf. D. Roviti 75. num. 30. & seq. & scotire videtur Reg. de Marim. lib. 1. resol. cap. 47. nu. 20.*

- Qualimitatur in causa dotis, ratione publica utilitatis. n. 24.*
- Cum interesse publica utilitati, dotes mulieribus conservari. n. 5.*
- 16 *Maritus est dominus dotis constante matrimonio.*
- Debet tamen illius fructus convertere in eandem matrimonij. n. 17.*
- Et in hoc mulieris interesse versatur, ut rem dotalem vir non alienet. n. 18.*
- 19 *Hares facilius, quam antecessor, illius solutio impugnat.*
- 20 *Maritus de evulsionem non tenetur, quavis expressè promissa, ementi scienter rem dotalem.*
- Potest nec ad interesse, nec ad prafij restitutionem teneatur. n. 21.*
- Quia hoc improbat alienationem, & contrarium annullat. n. 22.*
- Sed contraria sententia est magis cum nuatè recepta, quod, teneatur de evulsionem promissa, etiam si scienter rem esse dotalem. n. 24.*
- Cum aon se viro prohibita circa rem dotalem contrahere, sed tantum eam alienare, sive dominium illius in alium transferre. n. 25.*
- 23 *Evulsio promissa debetur etiam, scienter ementi rem alienam.*
- 26 *Dos ad pompam, aut simulatè promissa peti non potest.*
- 27 *Simulatio levis probatur coniecturis. Et ex confessione extrajudiciali, etiam parte absente fallit. n. 28.*

R E R P M S P M M A.

CAPVT XV.

De Dotalis res alienatione, vel obligatione
vetita, ad text. in *l. unica, §. &*
cum lex. C. de rei uxoria
actione.

- 1 *Dotalis res olim non poterat in Italia à marito alienari uxore invita, ex l. Iulia, de fundo dotali.*
- Nec ea etiam consentiente oppignorari, n. 2.*
- Hædè verò alienari, aut obligari non potest, etiam consentiente uxore in omni loco. n. 3.*
- Nec ab uxore alienari potest, consentiente viro, n. 5.*
- Attenta sexus muliebris fragilitate, n. 4.*
- Nisi de iure consuetudinario Civitatis Neapolitane, num. 6.*
- Que permittitur uxori alienatio, de viri consensu. n. 7.*
- Quomodo filij prioris matrimonij non contradicant, n. 8.*
- Sed eis etiam contradicentibus, valet alienatio pro infra causa, & necessaria, n. 9.*
- Dicitur autem causa necessaria, respectu personæ, & rei, n. 10.*
- Et respectu personæ, ut vivat, ut sana vivat, ut libera vivat, ut nuptia vivat, n. 11.*
- 12 *Maritus rem dotalem nullius ab eo alienatam revocare potest.*
- Neque ei obstat regula, quem de evulsionem reoratio, eundem agentem repellit exceptio, n. c. 3.*

- 1 **R**es dotales, quæ *Iulia lege* in Italia ooo poterant à viro alienari invita uxore, nec ea etiam consentiente oppignorari: ex novo *Codici* iure fuerunt omnino, & ubique alienari, aut hypothecari vetitz, quamvis aecedat mulieris co-
- 2 leofus, atreota sexus fragilitate, ot in *l. unica, §. & cum lex. C. de rei ux. n. 2.* Uode oee uxori permittitur dotalis rei, vel suodi alienatio, consensiente marito, cum eadem prohibitionis ratio vigeat, & aliàs fraudati possit predictæ legis prohibitio, ità ex communi *DD.* scotentia deducit *Salycet. in l. §. pradium, num. 4. C. de iur. dot. & alijs plures*, quos sequitur *Barbosa in repet. l. 1. §. sol. marim. p. 5. num. 4.* licet de iure consuetudinario huius Civitatis Neapolis sit mulieri petmissa, cum viri consensu boorum, dotatum alienatio, nisi filij prioris matrimonij,

8 nijante perfecta alienationem, sed venditio-
9 nam contradicant; et sique etiam contradicen-
10 dum alienatio sustinetur, vel iustam uxorem habeat,
11 & necessariam vendendi, vel alienandi causam,
12 ut expressè caveatur in *Consuetudine* i. sub tit. de
13 *Contrahib. inter vir. & uxor. & in sequenti Con-*
14 *suetudine, qua incipit. Et si iustam, ubi Neapad.*
15 necessaria causam forellig respectu perso-
16 næ, & rei; personæ autem respectu ad quatuor
17 aut exempla reduci, quibus omnia compræ-
18 henduntur, scilicet, ut vivat, ut sana vivat, ut
19 libera vivat, ut nupta vivat, insert de *Franch. in*
20 *decis. 170. num. 4. Atque in Comment. ad Con-*
21 *suetud. Neap. temo. 1. p. 3. q. 1. num. 35. & io tem.*
22 *1. p. 9. q. 6.*

Si autem contra legis prohibitionem ad rei
dotalis alienationem vir processerit, est eadem
23 lora concessum, rem ipsam nulliter alienatam
24 vendicare, & alienationem tanquam invali-
25 dam impugnare, ex *gl. 1. in princ. simili insit.*
26 *quib. alienare licet, vel non, ubi Aretin. idemque*
27 *voluerat Alex. Bald. Novell. & alij, quos re-*
28 *fert, & sequitur Consil. Paschal. in trakt. de virib.*
29 *patria petiti. p. 1. cap. 2. num. 39. Capon. in trakt. de*
30 *dote super l. 1. ff. de matrim. q. 5. num. 4. neque,*
31 *32 marito agentis, obstat regula, quæ limitatur io*
33 *ne tenet alio, eundem agentem repellit exceptio,*
34 *ex l. vendic. autem 1. 7. ff. de evict. quæ limitatur io*
35 *causa dotis, ratione publicæ utilitatis, quem-*
36 *admodum 7. l. de agrolis, & consil. lib. 1. &*
37 *notat post alios Palafium in Consil. 69. num. 14.*
38 *lib. 1. publicæ enim utilitati interest dotes mu-*
39 *lieribus conservari, d. l. 1. ff. de matrim.*

Et quamvis alienationis contractus validus
esse debere videatur, respectu viri, qui est do-
40 minus dotis constante matrimonio, ex *text.*
41 *in L. de acq. aucl. 9. C. de rei vendic. adhuc ca-*
42 *mèn potest illum impugnare, quia licet sit do-*
43 *minus dotis, & fructus percipiat, illos debet in*
44 *oneribus matrimonij convertere l. pro oneribus*
45 *10. C. de iure dot. mulieris itaque interesse prin-*
46 *cipaliter versatur, etiam si vir locuples esset, ut*
47 *diligentius oxori subveoat, & facilius possit*
48 *à manibus mariti, quam extranei res dotalis*
49 *repeti, quare eidem viro permittitur rei dotalis*
50 *vendicatio licet in uxoris beneficium, ut*
51 *late probat Bald. Novell. in trakt. de dote p. 7.*
52 *privit. l. 1. n. 15.*

A fortiori hoc licebit heredi, qui medius po-
test factum sui antecessoris coartare, & illud
53 impugnare, quam ipsemet antecessor, ut ex *Sec-*
54 *cio l. in conf. 77. num. 134. versic. respondetur*
55 *lib. 1. Decis in conf. 185. num. 6. & alij probat*
56 *Atenech. in conf. 559. n. 4. lib. 6.*
57 *Neque verò maritus ex alienatione à se fa-*
58 *cta rei dotalis de evictione tenetur, quamvis*
59 *expressè promissa, sciens tamen esse dotalem, ut*
60 *oec ad interesse, quinimò nec ad pretij recepti*
61 *cessionem ab eo cogi possit, ita post Imel.*
62 *in L. cum viris de usucap. num. 9. versic. conclusio*
63 *fuit sciens, voluit Atenech. in d. conf. 559. num.*

22 *1. & seqq. ubi hoc in viro dotem alienante,*
23 *efficit, quia lex improbat alienationem, at-*
24 *que ita nullum reddit contractum, quod non*
25 *est io quolibet alio scienter emente rem alien-*
26 *nam, illi enim evictio specialiter, & expressè*
27 *promissa debetur, l. 1. fundum 27. C. de evict. le-*
28 *quuntur Bald. Novell. in loco relatu in versic. qua*
29 *etiam procedunt, & alij, quos laudat Barboza in*
30 *d. l. 1. ff. de matrim. p. 5. num. 23. & 27. ubi secun-*
31 *dum iuris principia, haec veriorum affirmat,*
32 *contrariam tamen sententiam, magis commu-*
33 *niter receptam esse fatetur, quod emptori etiam*
34 *scienti rem esse dotalem, evictio à viro specia-*
35 *liter promissa debeat, tanquam et non sic*
36 *contrahere prohibitum, occasione rei dotalis,*
37 *sed tantum rem dotalem alienare, siue domi-*
38 *onium illius transferre in uxoris præiudicium,*
39 *ex l. 1. C. de fundo dot. aliquam etiam opinionem*
40 *seclatur Mangil. in trakt. de evict. q. 70. num. 10.*
41 *& in q. 71. num. 16. & seq. post Bartol. Bald. &*
42 *alios ibi relatu.*

Sed si dotem, in minori quantitate consti-
tutam, ea, quæ apparebat in capitalis matri-
43 monialibus ad pompam, aut aliâ simulatè
44 promissa, vir declaraverit, remitteat actione
45 pro reliquo, non diceretur, dotem alienare, sed
46 veram dotis quantitatem declarare, inanes
47 enim dotis promissiones honoris causa factas
48 pro maiori quantitate illius, quæ fuit verè pro-
49 missa, antiquitus etiam ooninegoitæ fuisse,
50 indicant Imperatores in l. 1. C. de dote cante, &
51 *non numerata, & in l. 9. versic. de etiam, l. de do-*
52 *nis præscriptor. & animadvertit Atenech. Robert.*
53 *ver. indic. at. h. 1. cap. 2. fol. 6. à terz. in fine,*
54 *neque propter quantitas ad pompam aucta,*
55 *peti potest, deficiente consensu, & essetioa*
56 *contractus, sed solum remanet simulatio pro-*
57 *banda, ut per Alvarum Palafium in consil. 5.*
58 *n. 21. versic. quinquies casus lib. 1.*

Quam tamen simulationem, levibus etiam,
probat coniecturis, plenè deducunt post alios
59 Tiraquell. in trakt. de utroq. retrakt. in tit. de re-
60 *trakt. conventionali in præfatione num. 36. & seqq.*
61 *Mascard. in trakt. de probat. p. 1. in conclus. 438.*
62 *num. 7. & 8. Gratian. in lib. 2. discip. forens. cap.*
63 *28 155. num. 4. & 5. propterea ex confessione ex-*
64 *trajudiciali etiam parte absente facta ab altera*
65 *parte, satis de simulatione consistit, affirmat*
66 *ex l. Publica 16. §. ult. ff. de pign. idem Tiraquell.*
67 *post Cyrum, & Bald. in tit. de retrakt. censu-*
68 *guinitatis §. 1. gl. 1. 4. num. 55. Mascard. in eod.*
69 *trakt. de probat. conclus. 446. num. 15. Ferriac. in*
70 *trakt. de falsitate, & simulat. q. 161. p. 2. num. 18.*
71 *cum tamen declarationibus, quas noviter do-*
72 *cer D. Scepia in observat. ad decis. Gratian. ob-*
73 *serv. 90. ex n. 5. num. seqq.*

R E R V M S V M M A.

- 1 Hypotheca tacita competit pro dote.
- 2 Lunica C. de rei uxoris actioe dirigunt ad

- populum Urbis Constantinopolitanae, & universos Provinciales.
- 3 Imperator legem potest condere generalem Urbis, & Orbis.
 - 4 Galathae Civitas primis fere Christianis in Orbe prodixit.
 - 5 Matrimonium per testes validè probatur, quod in libro Parochi descriptum non reperitur.
 - 6 Romanorum leges sunt in Regno Neapolitano servanda, ubi non repertiuntur immutata.
 - 7 Dotis in contractu locus domicilij viri, non instrumenti celebratis attendendus. Praeterea ubi agitur de restitutione, aut repetitione dotis, n. 8.
 - 9 Hypotheca etiam absque scriptura contrahitur.
 - 10 Testis etiam ex intervallo potest eius dictum corrigere, & emendare in falso antiquo.
 - 11 Testes inter alios recepti semiplenam inducunt probationem ex factis circumstantiis, & antiquitate temporis.
 - 12 Dos, & quarta absque instrumento dotali pecti non potest in Civitate Neapolitana. Factis primò quando matrimonium est alibi contractum, quam in Civitate Neapolis, n. 13. Factis secundò quando sine partibus contrahitis fuerint testes recepti ad probandam dotis solutionem, & antepati constitutionem, n. 14.
 - 13 Multa prohibentur fieri, quae iam facta tenent. Tertio fallit, quia probata dotis solutione per testes, capi possunt heredes viri ad conficiendam instrumentum dotale, n. 16.
 - 14 Quarto fallit ad evitandum circumitus inutilem praedictum, ex quo dispositio praedicta de Consuetudine servatur, n. 17.
 - 15 Decisie novissima Sacri Regij Consilij Neapolitani referuntur.
 - 16 D. Andreas Marchesius Regius Consiliarius Praefectus Sacri Consilij laudatur.

CAPUT XVI.

De Privilegio tacitae hypothecae pro dote concessio, etiam in locis Turcico Imperio subiectis, hoc tempore servandum, ex dispositione L. unica §. & ut plenius C. de rei uxoria actione.

Vulgata dispositio L. unica, §. & ut plenius, C. de rei ux. n. 1. tacitam pro dote tribuens hypothecam, in specie dignitur ad Populum Urbis Constantinopolitanae, & universos Provinciales, fuit autem in S. R. C. Neap. controversum, an servari debuisset in matrimonio inter Christi fideles contra & in locis Turcarum Imperio hodie

subiectis: cum enim quondam Ioseph Rescillus Neapolitanus in Civitate Galathae, Regionis Aliae minoris, prope Constantinopolim, sub Turcarum ditione existente, matrimonium ab anno 1590. contraxisset probaretur, eò quodà Florentia Crispo Galathensis, & postea Neapolim, cum uxore reversum, ambos diem clausulae extremum, Ioanna Rescillo unica filia ex matrimonio praedicto superstiti relicta, & haec instabat super patetis bonis satisfieri pro dotebus maternis à patre receptis ex tacita hypotheca pro dote competente, exclusis alijs patetis creditoribus, & quidem Imperatoriam hanc sanctionem tacitae hypothecae privilegium pro dote concedentem ubique servandam esse contendebarum: potest enim Imperator legem condere generalem Urbis, & Orbis, ut inquit Bald. in Rubr. Fendendum Constitutiones Domini Lotharii, quas aote launum Beati Petri condidit observandas, quem sequitur Alciatus in l. Imperium num. 11 s. ff. de Iurisd. omnium. Indit. haec verò Galathae Civitas, quae primos fere Christianos in Orbe produxit, ut ex Epistola à Divo Paulo Apostolo ad Galathas confectis colligi potest, tamen sub miserabili Turcarum dominio ad praesens existat, plures tamem in ea Christiani adhuc reperiuntur, inter quos Evangelica lex praedicatur, & observatur, iuxta Ritum Sanctae Romanae Ecclesiae, cum Sacramentorum administratione in Parochialibus Ecclesijs per Devotos Fratres Dominicane, & Franciscanae Religionis, ex traditis per Reg. Capr. Laur. in consil. 126. num. 16. & segg. lib. 3. ubi etiam matrimonium in ea Civitate contractum inter Christianos, validè per testes probari alicui, & nec ibi, neque alibi esse de matrimonio essentia, quod fuit in Parochi libro descriptum; quamvis librum conficere, in quo matrimonia describuntur, sit praeceptum Parochi factum, non tamen pro forma matrimonij, neque cum clausula irritante, ut in Decreto Sacri Consilij Tridentini de Reformatione matrimonij, cap. 1. in §. habet Parochus librum, sessione 24. omisso igitur, quod Turcicum Imperium tyrannice eveniret, sufficere dicebamus, non reperiri à Turcarum Imperatore fuisse, huic privilegio derogatum, per id quod in simili tradidit Afflicti in praelud. ad Constant. Regi Neap. q. 20. n. 1. & 2. quod leges Romanorum sunt in Regno Neapolis observatae, ubi non reperiuntur specificè immutatae.

Quae omnia ad iustitiam deducebantur, cum enim praedictos quondam Ioseph Rescillus, qui matrimonium in Vrbe Galathae, cum quondam Florentia Crispo contraxerat, fuisset domicilio, atque origine Neapolitanus, & matrimonium etiam in hac Civitate Neapolitana dissolutum fuisset, quamvis in Civitate Galathae in qua fuit matrimonium confectum, & unde uxor originem trahebat, non fuisset Imperatoriae dispositio servanda; adhuc erant at-

tendenda lex, quæ viger in loco domicilij viri, cum speciale sit in contractu dotis, non locum instrumenti celebrati, sed domicilium viri esse attendendum, ut in *Lexigere dotem* 65. ff. de iudic. id quod saltem ubi agitur de repetitione, ad restitutionem dotis, siue donationis propter nuptias controversi non potest; quidquid aliud dici possit, quod ad confirmationem instrumenti dotalis, atque pacta io eo apponenda super constitutione dotis, aut donationis propter nuptias, ex traditis per *Bartol. Bald. & Angel. in d. Lexigere dotem*, per *Abusum Panormi. in cap. 1. de sponsalib. Alex. in conf. 100. vol. 3. & alios*, quos refert, & sequitur *Affid. in decis. 126. num. 9.* ubi etiam *num. 10.* dicit secundum hanc distinctionem fuisse à S. C. transmissam Consultationem Serenissimo Regi Ferdinando primo in matrimonio eius nepis ex filia, cum illustribus. Duce Mediolani, quam ultra relatos sequuntur, & communem esse testantur, alij omisiss, *leson in Lemelles populos n. 2. C. de Summa Trinit. & fide Carol. Felyn. in d. cap. 1. de sponsalib. num. 24. Dec. in conf. 19. lib. 1. Socin. Jan. in conf. 14. p. 1. Reg. de Ponte in conf. 35. n. 3 lib. 1. & alij pleorè statim per *Assises Comment. ad Consuetudines Neapolit. lib. 1. p. 2. in tit. de bonis g. 12. nu. 15. cum seqq.**

Præterea omnis casus videbatur controversus, stante hypotheca pro dorum restitutione expressè conventa, tempore contracti matrimonij, quam sanè hypothecam, abique scriptura contrahi posse etiam indubitatum ex l. 4. ff. de pignori. ut per *Negusant. in tract. de pignor. 1. membro 3. parit. num. 3.* & quamvis diversimodè bona ex duobus testibus de hypothecæ constitutione, atque de matrimonio depositis, primum testificati de visu in anno 1615. deinde de auditu in anno 1618. declarans demùm in anno 1632. cum effectu proprijs oculis omnia aspexisse iuxta primam eius depositionem; idque non brevè expressum ab eo fuisse io secunda depositione, ob facti antiquitatem, eiusque senectutem, & infirmitatem, quæ omnia oblivioni induxerant; excusabilis quippe erat oblivio verumilitèr præsumpta ex temporis diuturnitate pro eo, quod acciderat triginta octo iam retroactis annis; hoc autem casu certum est, posse tellem quandoquo etiam ex intervallo suum dictum corrigere, & emendare, ei quæ aliquid addere circa falsitatis præsumptionem in facto antiquo, iuxta tradita post alios per *Menech. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 108. n. 8.* per *Farinac. in tract. de testib. g. 66. num. 246.* aderaot etiam alij testium depositiones super hypothecæ contractu, quibus etiam inter alios receptis semiplena erat fides adhibenda, inspectis facti circumstantijs, atque temporis antiquitate, ad notata per *Menech. lib. 2. casu 111. n. 6. Sord. in decis. 103. n. 2.*

Neque obstat dispositio *Consuetud. Neapolitana*, quæ incipit: *Dos, & Quartas* sub tit. de

Iure Quartæ disponens, quoddos, & quarta, & abique instrumento dotali per non possit; primo, quia locum non habet, quando matrimonium est alibi contractum, quam in Civitate Neapolis, ut ex traditis per *Cardinal. in cap. 1. in fine, de sponsalib. & Felyn. in cap. inter monasterium, de re iudicata* concludit *Antonius de Alexandro in apstilla ad præfatum Consuetudinem*, quæ incipit: *Consuetudo, an sine.*

Tùm quia sufficiebat, quod sine partis contradictione fuissent testes recepti ad probationem dotis solutionem, & antequam constitutionem, ut probatio valeat, atque admittatur, etiam in terminis prædictæ *Consuetudinis, Dos, & Quartæ*, ut in specie occurrerunt, ex *Baldo, & alijs Ant. de Alexandro in ead. Consuetud. verbe. Quid autem si mulier, Freccia in consuetud. contrainstrumentum, in versic. limita istam Consuetudinem, huiusque relatis *Mossey in lib. 1. Comment. ad Consuetud. Neap. p. 7. q. 15. nu. 20. Conf. Theod. alleg. 13. num. 12.* ex regula, quod multa prohibetur fieri, quæ iam facta tenent, de quo in l. 1. s. earum ff. de postulanda, cum similibus.*

Tandem quia cum cautela sit, cogi iacere, hæredes viri ad coniciendum instrumentum dotale, atque ita dotis solutio probetur per testes, ut ex doctrina *Salys. in l. si quis argentum 5. s. C. de donat. servari testatur *Consuetudinem Salernus in addit. ad præfatum Consuetudinem, in verbo dos*, ad evitandum circuitum solent abique instrumento dotali, eodemnari hæredes viri, consilio de dotis receptione, ut pluries decim fuisse in S. C. testatur *Consil. Marcian. in conf. 33. n. 5. & seqq.**

Nihilominus ex testis conarietate relata sub n. 10. S. C. contra allegata iudicavit, ad relationem oculatissimi, & integerrimi *D. Consil. Andrea Marchesij*, postea Proregentis Regiæ Cancellariæ, & Præsidis eiusdem Sacri Consilij electi, in causa creditorum quoddam *Ioseph Rescilli*, cum *Ioanna Rescilio*, sub die 18. Mensis Maij 1639. Actuarius Solatius.

R E R V M S V M M A .

- 1 Capitula matrimonialia, seu nuptiales tabula quid sint?
- 2 Scriptura in matrimonij ab antiquo tempore consuevit.
- 3 Et est necessaria de Iure Codicis, n. 3.
- 4 Non tamen de Authenticorum Iure, n. 4.
- 5 Nisi inter illustres personas, aliosque Superiores, n. 5.
- 6 Matrimonium in Parochi libro describitur.
- 7 Non tamen pro forma, quin testibus probari possit, n. 7.
- 8 Scriptura privata non probat, nisi recognita, aut legitime verificata.
- 9 Fallit primò, cum alijs sacris suffulta administrati, n. 9.
- 10 Secundò, cum pars adversa eam non impugnatur, n. 10.
- 11 Dicit,

- 11 *Dies, mensis, & annus sunt in scriptura appendenda.*

Non tamen suis omnino requisita in privata scriptura, n. 12.

- 12 *Paſſa dotalia, coniugibus absentibus ſaſſa, ratiſicata cenſentur ex matrimonio ſubſeunte. Et ſtipulatio dotis ſuava intereſſe ſingitur, num. 14.*

Cum ex matrimonio, ſcientia, & acceptata inducatur paſſorum omnium in capitulis contentorum, n. 16.

Videntur enim coniuges acceptare eorum nomine geſta, per illos, quibus conſiſi fuerunt, n. 17.

Præſertim cum intervererint in inſtrumenta dotali, capitula enunciante, n. 18.

Sed contra, quod ratiſ habitis paſſorum ex matrimonio non inducatur, n. 19.

Cum ea coniuges ignorare præſumantur, n. 20.

Niſi plenam eorum ſcientiam, habuiſſe probentur, n. 22.

Vel quia ipſi leſa fuerint, n. 23.

Aut eorum tenor declaratus, n. 24.

Neque taciturnitas obſtat, n. 25.

Quia ſacriſſo videtur, ſciens int ſuum duraturum, n. 27.

- 15 *Vxor pro dote in capitulis matrimonialibus non ſtipulatis contenta, neque expreſſam hypothecam continentibus, ſiſſo expreſſam habenti præſertur.*

- 16 *Iurans non ratiſicat, neque conſentit.*

- 17 *Tacens in præiudicialibus, conſentire non videtur.*

- 18 *Contractus coneluſio, & perfeſſa in ſubſcriptione conſiſtit.*

- 19 *Facile magis, quam verbis, voluntas declaratur.*

Quando ſaſſum eſt determinatum ad quid certum præiudicandum, n. 3.

Non quando eſt indiſcreto, & indeterminatum, num. 31.

- 20 *Extensio enim ex ſaſſo colligitur voluntas, quantum ex ſaſſo apparet, n. 32.*

- 21 *Paſſa dotalia poſt matrimonium compleri, & conſeſi ſolent.*

- 22 *Venditio pure ſaſſa, non præiudicat paſſo retrahendi inter partes convento.*

- 23 *Obligatus ex partis dolo, aliter, quam fuerit inter eos conventum, doli exceptione nititur.*

Quod propositum etiam si nullus partis doli intererit, sed res ipsa delum continet, n. 36.

Ob causam obligationis non ſecutam, n. 37.

- 24 *Obligatus enim sine causa redditur, dola agit ſtipulator.*

- 25 *Vxor, qua maritum in dote ſeſſit ab antenuptiali donatione, doli exceptione repetitur.*

Idem eſt ſi ſolus maritum ſeſſit ad commodum mulieris, n. 41.

Si ſolus intelligitur, quando conſtituta dote promiſſa, & non conſtituta, n. 42.

Niſi vir alium in debitorum ſpacio recepiſſet, & quo dote habuiſſe ſaſſus fuerit, n. 43.

Habatur enim tunc dos præſoluta, n. 44.

40 *Fides non eſt, eam ſrangenti ſervanda.*

C A P V T XVII.

De Paſſis Nuptialibus, ſive Dotalibus; pro ſponſo, vel ſponſa abſente inhiſitis, quatenus ſint ab eis poſtea nuptialibus ſervanda, ad intellectum *text. in l. unica*

ſ. accedat, C. de rei uxoria actione.

Apitulum matrimonialia, ſive nuptiales tabulas, ſcripturas eſſe dotium conſtitutionem, atque dotationis propter nuptias continentes, aliaque paſſa, pro matrimonij coarrendis appoſita, *Taſſon.*

ait in ſuis Obſervat. Juridicis, ſuper prag. de antephaſis, verſe q. obſervat. 2. ubi quod à rem.

- 2 *pore veteris teſtamento, ſcriptura in matrimonio conſiciebatur, ut io matrimonio Tobie,*

- 3 *cum Sara legitur, quod accepta caris fecerunt conſcriptionem coniugij, Tobia 7. in ſine,*

- 4 *& quod neceſſaria ſit de ſore Codicis ſcriptura ad coniugij probationem, ex l. Imperialis 24.*

- 5 *C. de nuptijs, non tamen de lura Authentico- rum, niſi totos illuſtres perſonas, alioſque ſu-*

- 6 *periores, ex ſ. 1. Auth. de his qui nuptias iterant cum concord. neque topugnat Sacri Concilij Tri-*

- 7 *dentini diſpoſitio in ſeſſ. 24. de reformat. matrim. cap. 1. Parocho iouiogens, ut librum habeat, in*

- 8 *quo coniugium, omnia teſtimia, diemque, & locum matrimonij coarrendi deſcribat, eumque diligenter apud ſe cuſtodiat: n. 2. ſimplex eſſe*

- 9 *preceptum, non pro forma matrimonij requiſitam, quio hoc teſtoſtes probati valeat, aliis diximus io ſuperiori cap. 16. n. 5. ex Reg. Cypre.*

- 10 *Laur. in conſult. 126. num. 16. & ſeqq. d. 2.*

- 11 *Scriptura tamen privata nuptialia paſſa, ſi ſive dotalia, minimè probantur, cum privata ſcri-*

- 12 *pta antequam recognita, aut legitime verifi- cata fuerit, nullam inducat probationem, ex*

- 13 *reg. text. in l. inſtrumenta 5. C. de probat. oſi, aut*

- 14 *alijs foret adminiculo ſuffulta, ex eadem l. inſtrumenta, cum alijs per Nicol. Genn. in traſſ. da*

- 15 *io de ſcript. privata lib. 1. q. 4. num. 77. & ſeqq. aut*

- 16 *pars contra quam producitur, eam non impugnet, arg. text. in l. ſi ſilius familiaris, 18. ff. ad S. l.*

- 17 *Adacden. ut late probat Surd. in decif. Mantua- na 199. num. 8. & ſeqq.*

- 18 *Idque magis locum habere videtur, cum ſubſtantialia deſiciunt, n. 2. p. dies, menſis, &*

- 19 *21 annos, quorum omiſſio vitiat inſtrumentum, l. apud 14. C. de cenſual. & commoſ. ſtipulat.*

& in

& in *Auth. in prepositur* nomen Imperatoris, & temporis, sed temporis expressio in privata scriptura deficiens, tam oon vitiat, cum non sit dies de necessitate apponenda, per *l. cum taberna* 34. §. *idem quasi ff. de pignori*. de quo latè *Gennai in raleia* 9.4. *amb.* 3.

13 Et ex matrimonio postea subsecuto, rarificationem induci pactorum dotialium, etiam, oon ex coniugibus absente in hitorum, probat *text. in l. ex morte* 9. *C. de pñtis conventis*; ut neque stipulationis defectus obstat possit, quæ 24 favore dotis fingitur intetesse, ex *Lunicea*, in princip. *C. de rei ux. al.* ut probat *Gramat.* in *decis.* 103. n. 7. *7. hons in compend. decis. Regni* p. 3. in verbo *Antiphanus* 6. ubi refert iudicatum in S. C. Neap. *Neur. in collect. decis. ad Reg. Pragmat. collect.* 2. sub tit. *de donat. propter nups.* n. 14. quibus confert alia decisio Regiz Cameræ Summarie à *Reg. Sanfelice*, relata in *decis.* 99. in fine lib. 1. uxorem pro dote in capitulis matrimonialibus contenta, quæ subscriptionem tantum habebant, non autem stipulationem, neque expressam hypothecam, esse fisco etiam expressam hypothecam habenti præferendam, quidem ex effectu matrimonii postea contracti scientia, & acceptatio inducitur pactorum omnium in tabulis nuptialibus contentorum, ut probatur in *l. fin. C. de iuro dot.* & in *Lunicea*, §. *accidit*, *C. de rei ux. al.* & post multos affirmant *Reg. Rovit. & Cope. Latr.* ille in *decis.* 12. n. 22. & hic in *decis.* 197. n. 40. 17 lib. 2. ubi quod ex matrimonio deinde contracto videntur coniuges approbare, & acceptare omnia pacta dotialia facta eorum nomine, per illos, quibus consili fuerunt, ut eorum vice tractarent, ut ex *l. ex morte*, dicit *Additionator ad Decium in conf.* 35. & confirmat *Fountainella in tract. de pñtis nuptialib. claus.* 13. *glossa unica* n. 7. & *segg.* ubi refert in Senatu Catholonic ita pluries iudicatum, & præsertim, si vir, aut 18 uxor intervenierit in instrumento dotali, in quo capitula matrimonialia enunciantur, quia tunc ioverisimile redditur, quod notitiam oon habuerit contentorâ in civitâ ex *Pres. de Franch. in decis.* 33. circa finem in *versic. item probari* observat *R. Rovit. in d. decis.* 12. n. 22. in fine, sequitur novissimè *Consil. Prat. in lib. 1. discept. forens. cap.* 12.

Pro contraria autem sententia acriter pugnat *Reg. de Marin. in lib. 2. refolut. Iuris cap.* 167. n. 9. & *cap.* 191. n. 14. & *segg.* dicens, latius 19 erroneum esse presumptionem, ut ex matrimonio subsecuto, & dote recepta, mulier notitiam habuisse præsumatur contentorum in capitulis matrimonialibus, eaque approbasse, & ratificasse censetur; ignorans enim dici non potest, quod ratificet, hanc consentiat, *l. si per errorem* 15. §. *de iurisdict. omnium Iudic.* & nisi probetur habuisse plenam scientiam contentorum 22 in capitulis matrimonialibus, in dubio ea ignorare præsumitur, saltè cum sibi lecta non fue-

24 rint, aut eorum tenor declaratus, ex *decis. Reg. Romana* in terminis relata per *Farinac. in decis. posthuma* 160. lib. 1. & S. R. C. Neap. adducta per *Sanfelice. in decis.* 128. lib. 2. quem lequitur *Pater Affilius in controversi Iuris refolut.* cap. 37. n. 16. & quidem, quod aditus præiudicialis alicui ex coniugibus non subscritbenti, 25 veride esse videtur, nullum ei præiudicium generari, ex matrimonio subsecuto, non obstante 26 taciturnitate, cum non videatur tacens in præiudicialibus consentire, per *l. invitum* 4. §. *de servitut. urb. prad.* cum alijs per *Barbof in axiom.* *lur.* 217. n. 3. led magis iacuisse sciens 27 ius suum duraturum, ut post *Andr. de litem. in cap.* 1. n. 24. *versic. si vero marito*, & in *versic. quid ergo si fecit*, de nat. successionis fundi, probant *Sard. in conf.* 45. n. 44. & *segg.* lib. 1. & in *conf.* 519. n. 3. usque ad 11. lib. 4. *Gramm. in lib. 1. discept. forens. cap.* 15. n. 29. & post eoa *Fountainella in loco relato* n. 11. & *segg.*

Quod si tantum firma, seu subscriptio deficiat, alicuius ex illis, qui matrimoniali contractui inter coniuges gesto accedere debebant 28 omnium gestorum nullitas refulerat videtur, tanquam in subscriptione contractus conclusio, atque totalis eius perfectio consistat, *Contractus* 17. *C. de fide instrument. l. si voluntate* 8. *C. de rescind. vend. attenta præferim tacita contrahentium voluntate, recedendi à promissionibus in subscriptione facienda contrahentibus* 29 cum absque ea matrimonio contraxerint, factio enim magis, quàm verba, voluntas declaratur, *l. Paulus* 5. §. *rem ratam haberi*, cum concordantibus allegatis per *D. Scoppa in observat. ad decis. Gramm. observ.* 49. n. 10.

Attamen contractum io facti contingentia responsumus ex matrimonio ante conventam subscriptionem subsecuto, non censeri recedum à iure ex contractu quæsitio; quod enim dicitur factio deelarari voluntatem, locum habet, quando factum est determinatum ad quid 31 certum præsumendum, secus autem si est indifferens, & indeterminatum: easendè enim ex 32 factio voluntas colligitur, quatenus ex facto ipso apparet, ut ex *Bart. & alijs declarat Mascard. in tract. de probat. conclus.* 1421. in fine, quem cum plerisque alijs adducit *Barbosa in axiom.* 130. n. 4. & cum etiam post matrimo- 33 nium contractum pacta dotialia, nedum compleri, verum & consici, quandoque locre habeamus, ex *l. Seta* 67. §. *de donat. inter vir. & ux.* ut docet *Reg. Rovit. in conf.* 57. n. 5. lib. 2. & ante eò *Annaus Robert. in lib. 1. ser. iudicet.* cap. 2. non potest ex matrimonio eorum remissio induci, iuxta tradita in simili per *Alex. in conf.* 121. lib. 2. quod si in contractu venditorio 34 nia inter partes gesto fuit promissio facta de retrovendo, non intelligitur ab eo pacto retrovendi recedum, per instrumentum venditionis postea purè, & simpliciter sine pacto retrovendi confectum, per *l. si sibi li-*

berum 8. ff. de actionib. empti, Alex. sequuntur Cognol. in repetit. l. 2. C. de pallis inter emptor. & venditor. in q. 63. num. 196. & alij plenè relati per Tiraqueh. in tract. de utrog. retractu in tit. de retractu convention. §. 1. glossa l. num. 1. & ad finem tit. num. 21. & 23. aut saltem competit doli exceptio contra agentem ex matrimonio propter causam obligationis non secutam, quæ fuit pactorum dotalium subscriptio, iuxta l. si quis cum aliter 36. ff. de verb. obligat. ubi, si quis cum aliter cum convenisset obligari, aliter obligatus reperitur, ex partis dolo, licet subtilitate iuris obstrictus, doli exceptione, uti potest. Idem est, etsi nullus partis doli intercesserit, res tamen ipsa in se dolum habet, quia scilicet obligationis causa non fuerit effectum sortita, secundum intellectum Ariz. Pinelli in 38 in l. 2. C. de rescind. vend. cap. 1. nu. 8. dolo enim agit stipulator pro obligatione, quæ sine causa redditur ad text. in l. 2. §. circa ff. de doli mali, & metus excepti. Mascard. in tract. de probat. coact. §. 32. num. 83. & ita mulieri ex pollicitatione, 39 vel promissione sponsi agentis ad donationem sponsalium causa factam, obstat exceptio doli, si maritum in dote sefellit, ut deciditur in l. pollicitatione 3. C. de donat. ante nupt. nam, ut dicitur ibi Bartolus, frangenti fidem fides frangatur eidem, ut ex d. l. pollicitatione cum concord. regulam ponit, cum ampliacionibus Barbosa in axiom. 98. num. 7. & seq. & Bald. in ead. l. nu. 3. dicit idem esse in dote à tertio promissa, qui sefellit maritum, quia non solvit, vel non solvitendo est: nam licet mulier non sefellierit, tamen alius sefellit ad eodum mulieris, & sic obstat exceptio obdolum auctoris, l. apud Celsum 4. §. de auctoriz. ff. de doli mali excepti. & 42 fallere etiam intelligit ibi Bald. num. 1. in fin. quando pollicita erat constitutæ dotem, & non constituit, ut glossa dicit etiam ibidem, allegans text. in l. si quis cum aliter; quod limitatur, si alium voluntariè in debitorem vitæ receperisset, & confessus fuisset habuisse dotem, habetur enim pro soluta, ut ibi Bald. n. 4.

R E R U M S U M M A.

- 1 Matrimonium sine dote consistere potest, & num. 16.
- 2 Mulier sine dotis constitutione nubens, non cogitur solvare, etsi proprias habeat facultates.
Licet à viro expelli possit, n. 3.
Qui non tenetur eam alere, cum de suo vivere possit, n. 4.
Nam ex fructibus dotis, vir sustinet onera matrimonij, & uxorem alere tenetur, n. 5.
Unde alimenta correspondere debent quantitati dotis, n. 6.
- 3 Alimenta sunt à viro uxori, etiam fugitivo, & ex eius domo discedenti præstanda.
Sive in sola causa concubitus, sive in iusta, n. 8.

Non tamen redditus dotis excedat litem saltem pendente, n. 9.

Quoniam de iusta causa discedendi à viro non consistitur, n. 10.

Tunc enim debentur, ac si esset in obsequio viri, etsi fructus dotis non suff. creat, n. 11.

Si vero constet ex prava uxoris conditione, originem traxisse discessum, alimenta non debentur, n. 12.

Nec pro quantitate fructuum dotis soluta, nu. 13.

14 Alimenta uxori non debentur, quia non est in obsequio viri, nec dotem habet.

15 Mulier nubens, non censetur bona sua omnia in dotem dare.

Quia dotis constitutio in facto consistit, n. 17.

Nec presumitur, nisi concurrentibus comitibus, n. 19.

Quarum aliqua enumerantur, n. 20.

18 Factum non presumitur, nisi probetur.

21 Mulier si bona omnia in dotem dederit primo viro, eadem secundotanti dedit intelligitur.

22 Des à patre filia constituta in primis nuptijs, minime non potest in secundis.

Et si filia eandem dotis quantitatem acquisivisset in bonis primi viri ex donatione propter nuptias, n. 23.

Nisi patrimonium paternum postea fuisset casu fortuito diminutum, n. 24.

25 Des ab extraneo promissa in primis nuptijs, cum patre restitutionis soluto matrimonio ab ipso liberis, non censetur in secundis repetita sine novo consensu.

Tanquam cessante matrimonio, cuius causa promissa fuit, n. 26.

27 Matrimonium ubi nullum declaratur condicere possunt res tamen causa data.

28 Filius natus in figura matrimonij etiam post mortem matris nullitatis ipsius, patri succedit, ut legitimus, & naturalis.

29 Des à patre profectus soluto matrimonio, ad eum revertitur, tanquam peculium profectivum.

Non existentibus ex matrimonio liberis, iuxta Martini glossatoris sententiam, n. 30.

Liberis vero existentibus, eis des debetur ex alio patre dotante, n. 31.

Non tanquam matris heredibus, sed ex legis dispositione auferenda ab avo, & concedendo liberis, n. 32.

D. Nicolaus Vincentius Scoppa laudatur sub dicto n. 32.

Tamest, ut universalis in dote successor, etiam ex legis dispositione, maternum debitum in eam agnoscere teneatur, n. 34.

Ei ut matris heredes dotem habere censentur, quando illi data fuisset à patre pro omni eo, quod habere sperat in eius bonis, n. 33.

CAPVT XVIII.

De Dote non constituta, regulatitèr non debenda, ad *text. in l. finali C. de Donationibus ante nuptias.*

Matrimonium sine dote consistere posse, habetur in *l. fin. C. de donat. ante nupt.* unde si mulier proprias habens facultates, absque dote constitutione nuptialis, non cogitur se dotare, ut ex *Bart. Baldo*, & alijs deducit *Manicæ in trakt. de iacit. & ambig. conveni. lib. 1. tit. 17. num. 4. & segg. ubi tamen, quod maritus, cum sine dote onera matrimonij sustinere non valeat, licet possit uxorem expellere, si dives sit, & nolit sibi dotem constituere; non enim tenetur tunc ex alere, quia de suo vivere potest, & ex fructibus dotis onera matrimonij sustinet matris ex quibus uxorem alere tenetur, *l. dotis fructus ff. de intro. dot. Sord. in trakt. de aliment. tit. 1. q. 31. unde alimenta dotis quantitatè correspondere debent, ut per Myfloger in ceni. 1. sing. Lab. serv. cap. 64. num. 4. Manicæ in relate trakt. lib. 1. tit. 19. num. 16. & quævis uxori, etiam ex viri domo discedenti, & fugitivæ, iusta, vel iniusta causa concurrente, sint à marito alimenta præstanda, ut per S.C. servati dicti *Anna in singul. 1. non tamen possunt factem, lite pendente, excedere redditus quantitatè solutæ dotis, & quonque de iusta causa discedendi à viro non constituitur: tunc enim sunt necessariò alimenta præstanda uxori, ac si esset in obsequio viri, quævis dotis fructus non sufficiens, ut ex *Præf. de Franch. in decif. 617. num. 5. & Sord. in d. q. 31. num. 16. & 17. observat Reg. de Marinis in observ. ad decif. 169. Reg. Revertetij num. 2. ubi in num. 3. subiungit, quod si consistet, discidium ex prava uxoris conditione originem traxisse, forsitan alimenta nullo modo ei præstanda essent, nec pro concurrenti quantitate fructuum solutæ dotis, allegans præceteris *Gnid. Papæ in decif. 439. num. 6. quidquid aliud voluisse dicat P. Maffei in Comment. ad Consuetud. Neap. p. 5. in tit. de aliment. q. 11. num. 27. versic. & præcedit, cum teceatur uxor ad dotem, & obsequium, quo deficiente nec erat alendi obligatio, ex eodem *Sordo in d. trakt. tit. 7. q. 16. n. 15.******

Cum itaque mulier de se ipsa nubit, non censetur bona omnia, quæ habet in dote, dedisse; tunc quia potuit, ut diximos sine dote nubere; tunc quia dotis constitutio in factum consistit, *l. 1. C. de dote contra non numerata, factum autem non præsumitur, nisi probetur, l. 1. C. de probat. cum concordantibus apud *Barbosi in axiom. juris 93. num. 27. & D. Scoppa in observat. ad de-**

*cif. Gratian. obsv. 14. n. 9. Sed concurrentibus co-
iecturis, dotem præsumi constitutam, probat
Capon in trakt. de dote q. 4. ad l. 1. ff. sol. matrim. n.
2061. & segg. ubi coniecturas esse aut generalem
Civitatis Consuetudinem, dandi mulieres in
dotem omnia bona: qualitatè viri talt dote
21 dignam legatum dotis à patre factum; vel quod
primo viro omnia bona in dote tradidisset,
quæ secundo viro pariter dedisse intelligitur,
ex *l. dotem qua 31. ff. de iur. dot. & l. pen. §. xv.
22 ff. sol. matrim. nam & dos à patre filia, in primo
matrimonio, constituta, debetur in secundo,
23 nec minus potest, etsi filia eamdem dotis quan-
titatè acquisivisset ex donatione propter
nuptias in bonis primi viri lucrata, nisi patri-
24 monium paternum postea fuisset casu fortui-
to diminutum, ut in *Amb. de æqualitate dotis
§. quia verè, unde sumitur Amb. sed quamvis C.
de rei uxur ad.***

Sed si dos, mulieri nubenti, fuerit ab extra-
neo constituta, cum pacto reversionis ad dota-
tem, soluto matrimonio absque liberis, non cõ-
setur in alio sequenti matrimonio repetita, sine
26 novo consensu, tanquam cessante matrimo-
nio, eius causa fuit dos promissa, *l. stipulatio
64 ff. de iur. dot. Gabriel in cons. 79. num. 3. & 4.
lib. 1. Manicæ in trakt. de iacit. & ambig. lib. 1. tit.
tit. 15. num. 16. unde si primæ ouptis nullæ de-
27 clarentur, ut causa cessante, condici posse
sestatum gratia datæ, ut per *Præf. de Franch.
in decif. 51. Fantanelli in trakt. de pati. nuptialib.
tomo 1. claus. 4. gl. 1. num. 64 cum segg. Reg. Salerni-
nit. in decif. 1. & latè persequitur novissima Ad-
ditio ad Peregrin. in trakt. de fideiuss. artic. 14.
observ. 9. à fol. mibi 148. obsequat ad 156. licet il-
lius ex matre natus cum viro, qui eam duxit in
28 uxorem, ignorans esse prius alteri nuptam, ut
vatus in figura matrimonij, etiam post litem
motam nullitatis ipsius, succedat patri, tan-
quam legitimus, & naturalis, ex *Præf. de Franch.
decif. 130.***

Dos autem à patre profecta, soluto matri-
monio, tanquam peculium profectitium ad pa-
trem revertitur, per *l. des à patre 4. C. sol. matrim.*
quod *Martini glossator* intellexit, non superli-
30 tibus liberis; unde si moriatur filia dotata, &
31 iuper sine eius libetis, vivente patre dotante, dos
ad liberos spectat, ut per *glossam* cõmuniter re-
ceptam in *d. l. des à patre*, quod differt cum am-
pliationibus, & gravissimis Auctoribus, hanc
Martini opinionem in toto Osbe admissam,
attestantibus, demonstrat novissimè laboratissi-
mus huius ævi *J. C. D. Niclaus Vincant. Scoppa
in suis Theoricis. Practicis Observat. ad decif.
Gratian. observat 235. et num. 1. cum segg.* sed
an tunc filij dotem habeant, tanquam hæredes
32 matris, quasi effectum sit illius patrimonium, &
magis cõmuniter *DD.* dixerint, quod non de-
fertur illis, tanquam matris hæredibus, sed ex
dispositione legis, auterendo ab avo, & conce-

deudo liberis, ut probet *Maxilla in consuetud.*
Baran. quæ incipit *Mulier licet*, num. 28. usque
 ad 53. & in *olia Consuetud. incip. dos a patre*, num.
 7. de *Iure dot.* *Gratian.* in lib. 3. *discept. forens. cap.*
 556. num. 36. *Thestur.* in *de off. Pedemont.* 237. n.
 4. *post mediam, vorse & ratio*, cum *olij*, quos se-
 quitur laudatus *D. Scoppa* in *cit. observat.* 235.
 num. 45. & 46. quod tamen est notabiliter in-
 telligendum, locum non habere, quando dos
 data fuisset pro omni eo, quod quis habere spe-
 ret in bonis patris tunc enim efficeretur postri-
 monium filie, tanquam anticipata successio,
 ita limitat ex *Aymone & Paulo Caprense, Vrsib.*
 in *addit. ad Afflict. decif.* 236. num. 7. Item in-
 telligendum est, ut et si filij eâ dotē habeant non
 iniquum hæredes mortis, sed ex dispositione legi-
 s, nihilominus tanquam universales in dote
 successores, in ea teneantur, etiam ex legis di-
 spositione, mortuum debitum agnosceere, ex
 notatis per *Cravetiam in vall. de antiquitate*
temporis p. 4. n. 141.

R E R U M S U M M A.

- 1 *Pallum*, quo per aliquem eius futura successio
 alteri promittitur, est invalidum.
 Quod ampliat, etiam si super quota heredita-
 tis, aut bonorum imponatur, n. 2.
 Secundo ampliat, etiam in pacto reciproco,
 num. 3.
 Tertiò locum habet etiam in pacto iurato, n. 4.
 Fallit primo inter milites, n. 7.
 Secundo fallit inter Dominos, & Principes Supa-
 riores non recognoscentes, n. 10. & 13.
 Tertiò fallit in pacto de particulari, num. 14.
 & 16.
 Quarto favore matrimonij, ut n. 42.
- 5 *Pallum*, quo tollitur, aut restringitur libera te-
 standi facultas, est a Iure improbatum.
- 6 *Aliis* testandi formalitior differt ab aliis contra-
 hendi.
- 8 *Militer* quomodo possunt absque solemnisatione
 Iuris civilis testari?
 Inteligo de Militibus, qui arma militant in ca-
 stris, n. 9.
- 11 *Princeps* est solutus legibus.
- 12 *Principis* contractus legis vicem obtinet.
 Quod intelligitur de Principe Superiorem non
 recognoscente ut n. 23.
- 15 *Prohibitionis* causa cessante, cessat prohibitio.
- 17 *Pallum* de futura successione tertij viventis est
 nullum, nisi illa tertius consentias usque ad
 mortem.
 Ampliat etiam in pacto iurato, n. 18.
 Secundo etiam in pacto super hereditate illius,
 cuius vita, vel mors ignoratur, n. 21.
 Tertiò quævis heres de particulari post aliena-
 tionem obtinet dividenda, n. 22.
 Quarto etiam inter Nobiles, & Illustres perso-
 nas, n. 29.
 Quintò etiam inter Milites, n. 26.

Sextò ampliat etiam in filijs paciscentibus de
 futura successione patris, n. 29.
Limitatur, quia tertij viventis consensus etiam
 ex intervallo subsequi potest, n. 20.
Secundò limitatur in pacto de futura successione
 filij, si quædam patris beneficium fuerit, n. 27.
Tertiò limitatur in successione incerti hominis,
 quæ potest in generali conventionione comprehen-
 di, ut n. 33.
Nisi generaliter fuerit in fraudem prohibitionis,
 num. 35.

- 19 *Immunum* contra bonos mores non est obliga-
 torium.
- 23 *Decretio* Sacri Consilij Neapolitani refertur, &
 num. 25.
- 24 *D. Thomas* de Carleval Regis Consiliarius
 laudatur.
- 28 *Pater* nunquam presumitur captare mortem
 filiorum.
- 30 *Filij* presumuntur diligere parentes.
 Non tamen ea dilectione, quæ ab illis amantur,
 num. 31.
 Et quandoque parentum vita insidias parave-
 runt, n. 32.
- 34 *Renunciatio* generalis omnium successionum re-
 nunciatio quæmodolibet devolvendarum va-
 lida est.
 Intellege, ut n. 25.
- 36 *Pallum* de non succedendo valet, illius arcedan-
 te consensu, de cuius hereditate agitur, po-
 tæ usque ad mortem non revocato.
 Insic autem illo, de cuius hereditate agitur, est
 nullum, n. 37.
 Sed *Instrumento* confirmatur, n. 38.
 Secundo subsistit, si fuisse consuetudinarie recep-
 tum, n. 39.
 Tertiò si sit reciprocum, n. 40.
 Quarto cum fuit in capitalis matrimonialibus
 iudiciis, n. 41.

C A P V T XIX.

De Pacto futuræ successione, an, & qua-
 liter improbetur ad *sex. in l. licet* 19.
 & in *l. finali*, C. de
Pactis.

- 1 **P**actum de futura successione
 viventis, quod affirmativè
 concipitur super futura eor-
 undem posteritatem succe-
 ssione, post alienatus obitum
 dividenda, sive in tota
 hereditate, sive super quo-
 ta illius, eût super omnibus bonis, vel illorum
 portione aliqua interpretatur, quævis reci-
 procum, & iuramentum vinculo roboratum, sub-
 sistere minimè posse, communi DD. sententia,
 receptum est, ex *l. licet* 19. C. de pactis, & *libera-
 titas*

*dicta 5. C. de pact. convent. & ex lex eo 4. C. de immulib. stipulationib. ut ex plenè concessis per Peregrin. in trall. de fideicom. artic. 51. num. 29. & seq. per Eufar. in trall. de subfiliis. q. 308. Mol-fes. ad consuetud. Neap. lib. 1. in tit. de renunciat. q. 2. num. 12. & D. Confil. Paschal. in trall. de virib. patria potest. p. 3. cap. 7. num. 4. & seqq. ne-
5 dum quia tollit, aut saltim restringit liberam testandi facultatem, l. si frater 53. §. idem Re-
spondit. ff. pro socio. & l. pactum quod desale 15.
6 C. de pact. cum alijs, de quibus D. Scappa ad de-
cis. Gratian. observat. 39. num. 10. verum etiam,
quia formalitèr differt actus testandi ab actu
contrahendi. l. verba contraxerunt 20. ff. de verb.
signific. cum alijs per Thorum adductis in com-
pend. decis. Regni p. 2. in verbo pactum factum in-
ter coniuges.*

Hoc fuit per aliam Iuris dispositionem de-
claratur, ut non procedat inter Milites, quibus
7 licet per actum inter vivos de futura eorumdem
pacifcentium successione convenire, & hoc pa-
ctum inter eos in vim supreni Iudicij, & ulti-
mæ voluntatis subiectus, quamvis aliq. solem-
nitas in testamento requiritur deficiat, iuxta
terminos prædictæ l. lex 19. C. de pact. propter
frequens mortis in bello discrimen, quod illis
8 etiam veniam dedit, ultimum eorum disposi-
tionem in vagina, aut elypeo sanguineis liti-
ris inscribendis, aut etiam in pulvere eum gla-
9 dio, l. milites 15. C. de testam. militis. quæ sanè
intelligenda sunt in Militibus, qui actum mili-
tant in Castris, ut notant glossa, Angel. Salycet.
Alex. & alij communiter, quos recenset, & se-
quitur Peregrin. in proximè relato artic. 51. n.
33. Barfai. in consil. 16. num. 29. vol. 2. Cauter. in
lib. 3. variar. resolut. cap. 7. num. 148. & novissimè
Consil. de Georgio in sua alleg. 27. num. 3.

10 Item declaratur, atque restringitur præmissa
conclusio, ut locum non habeat in Dominis, &
Principibus alliculus Tertæ Superiorem non
recognoscentibus, quorum respectu validum
est pactum de successione viventis, ita post
Alex. in l. Censurio, num. 26. ff. de vulg. & pupil.
declarat Ozafens in decis. Pedemont. 100. num. 55.
quem sequitur Paschal. in loco relato num. 12.

11 tum quia Princeps est legibus regularitèr solu-
tus, l. Princeps 3. ff. de legib. tum etiam quia
12 contractus Principis, qui Superiorem alium
non recognoscit, legis vicè obinet, ut expressè
sanctèr repetitur in l. panuli. C. de donat. inter
v. & ux. licet alijs hanc limitationem intelli-
13 geant velint in Dominis, & Principibus potestati
habentibus condendi leges in eorum Statu,
quamvis Superiorem recognoscant, ut voluit
Barfai. in conf. 72. lib. 1. quem sequuntur Dec. in
conf. 5. lib. 2. & alij per Peregrin. in d. artic. 51.
num. 34. in quo tamen non conveniunt Alex.
& alij supra relatis dum text. in d. l. Princeps, &
in d. l. pen. in quibus hæc declaratio fundatur,
loquuntur in Imperatore, & Augusta coniuge
sua, & sic in Principibus Superiorem non reco-
gnoscentibus.

14 Neque etiam propofita conclusio procedit,
quando pactum fieret super certis bonis post
promittentis obitum acquirendis: tunc enim,
non tollitur, neque coarctatur libera testandi,
voluntas, quæ solùm consideratur respectu per-
sonæ hæredis, non respectu bonorum, neque tunc
datur hæreditas, aut portio illius, ut pulchrè
declarat Houded. in conf. 40. num. 32. & seqq.
lib. 1. Peregrin. in d. cap. 51. num. 29. & seqq. Barfai.
15 in decis. Bonon. 14. num. 3. tanquam cessante
prohibitionis causa cessat prohibitio, ex l. 1. G.
si Kellar Provincia, cum conced. apud Tiraquel.
16 in trall. cessante causa, cessat effectus p. 1. num. 222.
ut in terminis probaverunt Reg. Martian. di-
spnt. forens. 87. lib. 2. & novitèr Reg. de Marin.
in observ. ad decis. 5. Reg. Reverser.

Pactum verò, quod inter alios heret, solet, su-
per tertij viventis hæreditate, inter eos certo
17 modo post illius obitum dividenda, est limi-
tèr improbatum, nisi testis ille, de cuius
hæreditate agitur nedom huic pactiois suum
præstiterit assensum; verum etiam in ea volun-
tate perseveraverit usque ad extremum viæ
spirituum, ex dispositione celestis Institutionis Co-
18 stitutionis in l. fin. C. de pactis, effert enim contra
bonos mores hoc pactum, quod captandæ mor-
tis votum contineret, contra notata in Leon-
tale 7. ff. de condit. & demonst. rat. propterea, ne-
que iuramento confirmatur; cum non sit obli-
19 gatotium, contra bonos mores præstatum iura-
mentum, ut in regula non est obligatorum 58. de
reg. iur. in 6. & in terminis huius pacti docue-
runt Thesaur. in decis. Pedemont. 125. & alij ple-
nè relati per Mufesin d. tit. de renunciat. q. 1.
20 n. 7. & 15. quem tamen tertij viventis consen-
sum sub quo posse, atque etiam ex intervallo
præstari, ex Barfai. Salyc. & alij probat Gratian.
in lib. 5. discept. forens. cap. 812. num. 26.

21 Idque locum habet, etiam in pacto super il-
lius hæreditate, cuius vita, vel mors ignoratur,
l. nec nos 4. C. de postliminio reversis, ubi glossa,
Cyn. & Bald. & post eos Alciat. in l. fin. ante nu.
18. C. de pactis, & nedum in pacto de integritate
22 hæreditate viventis, aut quota ipsius, sed etiam
si de re particulari fieret illius, cuius hæredita-
tem sperat aliquis fore sibi deferendam: nam
hoc pactum eadem ratione non subsistit, quia
scilicet votum captandæ mortis inducit, ut
text. in l. qui dam 30. ff. de donat. voluerunt Par-
purat. Cagnal. Bolognet. & alij in d. l. fin. C. de pactis
Sérapio. in trall. de privileg. iuram. privileg. 10.
num. 7. Confil. Staiban. resolut. forens. 182. num. 12.
23 cent. 2. & fuit nuper iudicatum in S. R. C.
ad relationem Dm. D. Thoma de Carleval. Re-
24 gij Consiliarij Hispani integerrimi, atque eru-
ditissimi, qui postea fuit, unus ex anlis S. C.
Præfatus in causa Illustris D. Viduæ Spinellæ
Duceffæ Misandæ, cum hæreditas Illustris
quondam Ducis eius viis, sub die 30. Ianuarij
anni 1634. penes A. Quarium Ricciatellum,
in qua causa fuit etiam iudicatum, nullius esse

- Vel si creditor pessa Universitatem in debitorum recognoscat, n. 14.*
- 15 *Malitiji hominum est obviandum.*
- 16 *Licet non debet per alium, quod principaliter denegatur.*
- 17 *Simulatio nihil potest in esse, cum plus valere debeat, quod agitur, quam quod simulati concipitur.*
- 18 *Debitor acquissima vox dicitur: Redde quod debes.*
Licet cum accipis gaudet, cum reddit pletur, ut habeat praeceptum, ne reddat calumniatur, ut num. 19.
- 19 *Instrumentum publicum irritum ad formam Rituum M.C. Vicaria Regni Neapolis produci non est probatio probata.*
Vi deet dici posse, noli me tangere, n. 21.
Sed ut possit ad formam Rituum liquidari, clarum, & lucidum esse debet, n. 22.
Et quod nulla exceptio ex eo resultante possit alter in promptu submoveri, n. 23.
- 24 *Instrumenti publici executio non impeditur per exceptiones altiorum requirentes indulgentiam.*
Et quando altiorum indulgentiam requirere dicantur? remissivo, n. 25.
- 25 *Mulier in rem suam intercedens, atque se obligans, & solvens exceptione non innotat.*
Secundum nec eius exceptione gaudet, cum se pro alimentis obligaverit, n. 27.
Tantum pro causa pia, n. 28.
Tertio nec illa innotat, si se pro marito genere obligaverit de pecunia in causam alimentorum familiae conversae, n. 30.
Quarto cum se obligaverit pro exarcerando viro inope, n. 31.
Quinto pro patre carcerato, vel de proximo exarcerando, n. 32.
Quia pro alio pio, & laudabili, n. 33.
Neque tunc in integrum restituitur, n. 34.
Sexto pro patre a solutis vexatione liberando, n. 35.
Sepimo pro exoneranda consensu defuncti patris, aut viri, n. 36.
Oltavo si geminatis vicibus se obligaverit, n. 37.
Sed alij contrarium sentiunt, n. 38.
Nondum si haec illi extiterit, pro quo se obligaverit, n. 39.
- 26 *Alimentorum causa est pia.*
- 27 *Instrumentum etiam contra mulierem liquidatur ad formam Rituum M.C. Vicaria.*
- 28 *Mulier citata super onere publici instrumenti tenetur personaliter comparere.*
Et nisi solverit, in carceres detrahatur ex novissimo Authenticorum Iure, n. 42.
Licet Iure Digestorum pro debito carcerari non potest, n. 43.
- 29 *Filius familiaris pro patre fidelubens, Macedoniam Senatus Consultum exceptionem non habet.*
- 30 *Filius familiaris de Iure Regni Neapolis, obligari*

- non potest sine consensu, & praesentia patris.*
Ratione tamen paterni primidicti, non pro ingrandia persona filij, n. 46.
- 31 *Filij teneantur patri inopexcellentis pro pecunia ibi mutata ad familiam alimentandam.*
Et in dubio pro ea causa mutata praesumitur penuria tempore, n. 48.
- 32 *Pater ex famis necessitate coactus filios vendere, & epignovare potest.*
- 33 *Famis necessitas qua operetur remissivo.*
- 34 *Filius familiaris Macedoniam Senatus Consultum exceptionem non gaudet pro obligatione, quam sui Iuris offensus iterum fecit.*
- 35 *Aetius reverentialis consideratur in filio respectu patris.*
Et respectu fratris maioris, n. 53.
Respectu patris, matris, & soceri, n. 54.
- 36 *Aetius reverentialis praesumptus in filio respectu patris, sufficit ad annullandum contractum, in patris utilitatem gestum.*
Etiā multis probatis minis, atque verberibus fuisse laesum, n. 56.
- 37 *Aetius mortis, & corporis cruciatus requiritur ad contractum rescissionem, ultra minas, atque verbera.*
Et quod commodum negotij ad inferentem mortem principaliter pertineat, n. 58.
Non autem ad eius creditorem, n. 59.
- 38 *Aetius iuste illatus super obligatione, ad quam aliquis tenebatur, eam non reddit nullam.*
- 39 *Aetius excluditur ex alibus, cessante timore gestis.*
- 40 *Aetius, qui cadit in constantiam virum pro alio invalidando requiritur.*
- 41 *Pubes dicitur masculus in decimoquarto aetate, & summa in duodecimo.*
- 42 *Minoris contractus instrumentum firmatur, quod facit tam de minore maiorem, ac nump. 82. & 92.*
Et validat contractum alius invalidum ex minoris aetate defectu, n. 65.
Quamvis summa minor sit, n. 66.
Nam sicut masculus ex instrumentum remanet obligatus, n. 67.
- 43 *Instrumentum vires non tollit absolutio, sive habilitatio adversus illud obvenit.*
Qua tantum habilitas instrumentum ad nullitatem contractus propendendam, n. 69.
- 44 *Minor curatorem habens, & sine eius auctoritate contractus, cum instrumentum valide obligatur.*
Nec in integrum restitutionem habet ex causa labentis, n. 71.
Licet minor sit aetate quatuordecim, pubertati tamen proximus, vel doli capax, n. 72.
Et quamvis pro alio fideiobeat, n. 74.
Neque tunc in integrum restituitur, n. 75.
Nisi si in totali, non mediocri damno, quia non potest in maxima quantitate indemnitas conferri a principali debitor, n. 76.

- Maximè, quando fideiubet pro excarcerando patre, vel ne in carcerem detrahatur, n. 77.*
- 73 *Minor curatorem non habens valide obligatur.*
- 78 *Instrumentum publicum liquidatur ad formam Ritæ M.C. Vicaria etiam contra minorem, & num. 91.*
- Qui tamen minimè carceratur, n. 79.*
- Nisi cum delicti capax esset, n. 80. & 90.*
- 81 *Minor ex instrumento obligatus etiam in criminalibus subiicitur incarcerationi pœna, & fideiussoris pro delicto præstita.*
- Quid ampliatur etiam in proximo pœnati, num. 83.*
- 84 *Minor pro delicto, an ordinaria, vel extraordinaria pœna sit puniendus? Indiciis arbitrio remittitur.*
- 85 *Minor pro delicto forindicare non potest.*
- 86 *Minor super tenore instrumenti citatus, si minorem aetatem allegaverit, condemnatur.*
- Verum si provisio, quod ipse personam suam providebitur, n. 87.*
- Nam reperto, quod ostendit non destituitur de persona, n. 88.*
- Si tamen sine iustis, aut curatoris aetate contraxit, n. 89.*
- Vel ex curatoris contractu cõveniantur, num. 93.*
- Cum ex ce penam, aut periculum incurrere non possit, num. 94.*
- 95 *Minor adultus curatore carens, cum instrumento obligatur.*
- Et periculum, atque penam incurrat, n. 96.*
- 97 *Executio in Regno apud Bauci concessa, locum non habet in apud a minore subscriptis, etiam cum consensu curatoris.*
- Quia minor excareri non potest, n. 98.*
- 99 *Filius familias minor quatuordecim annis, qui se cum patris consensu obligavit, facta instrumenti liquidatione carceratur.*
- Non obstante lapsione, aut restitutionis exceptione, n. 100.*
- 101 *Extincta causæ.*

CAPVT XX.

De Muliere nullitèr pro alio intercedente, seu fideiubente, ad text. in l. 1. & toto tit. ff. & C. ad Senatus Consultum Velleianum.

Mulier fragilitatis, quæ facillimè inducuntur ad se pro alijs obligandum, siue intercedendum, fuit ex Velleiani Senatus Consulti beneficio subventum, quod reddatur obligatio, seu intercessio nulla, ut in l. 1. & toto tit. ff. ad Senat. Consult. Velleianum. cum alijs latè congestis per Conf. Modestianum in addit. ad Sardi decisi. 86. &

164. atque per Reg. Merlin. in sent. 1. contraver. forens. cap. 55. & seq. sed quia facillimè se obligant, quim donant, ut Iuris Consultus ait in l. 4. ff. de d. tit. donari libere possunt, neque tunc aliquo gaudent beneficio, si tamen donatio à vera traditione incipiat, non autem à promissione, vel à fisa per constitutum traditione, ut per Præsid. de Franch. in decisi. 239. & Conf. Marcan. in cons. 12. lib. 1.

Creditoris autem calliditas huius Senatus Consulti exceptioni non obstat, mulieri, tanquam principali, pecuniam mutuum dederit, sciens tamèn eam fideiubere, ut fuit expresse sancitum in l. cum ad eos 19. ff. de quo latè Præsid. de Franch. in decisi. 279. n. 8. & in decisi. 758. in prin. ubi refert decisi. in S.R. C. Conf. de Georgio in alleg. 32. num. 8. Thier. in compend. decisi. Regni p. 2. in verbo exceptio Senatus Consulti Velleiani, Reg. Merlin. in d. cap. 55. num. 4. & seq. sicut etiam in Senatus Consulto Macedoniani exceptione disponitur, colorem quasitum à creditore, eam non repellere, & inspicendam esse conditionem illius, ad quem pecunia pervenit; unde si filius familias pro mutuo per alium accepto, colote quasito, accesserit fideiussor, & pecuniam ipse filius familias habuerit, uterque Senatus Consulto exceptione iuvabitur. Idem si duo sint rei debendi, quorum unum patrem familias creditor putaverit, si enim ad alium pecunia pervenerit, quem creditor filium familias esse sciebat, Macedoniani obstat exceptio, ut in l. sed, & Iulianus p. in princip. & in §. item si datur. ff. ad Senat. Consult. Maced. & ita cum nullitas obligationis oppositur contra particulares cives contra per debito Universtitatis, absque tamen Regio Assensu, iuxta disposita in Reg. Pragmatica t. 1. §. Eperebe intendemo, sub tit. de Administrat. Universit. ubi hoc locum habere disponitur, quavis non cum ipsa Universtitate, sed illius contemplatione fuisset cum civibus obligatio contracta ad evitanda absurda, quæ ex particularium obligatione resultabant pro pecunijs per Universtitatem receptis, licet creditor ad fraudandam Reg. Pragm. dispositionem, cum particularibus, proprio eorum, & principali nomine contraheret, nulla Universtitatis mentione facta, sciens nihilominus pro Universtitate pecuniam credere, adhuc evices obligatos molestari non posse, docuerunt Reg. Capiblan. in tract. de authorit. Baron. tomo 2. cap. 83. num. 19. & seq. Reg. de Marin. in lib. 1. res. sol. cap. 77. & lib. 2. cap. 59. Thier. in compend. decisi. Regni p. 1. in verbo Instrumentum certorum, in ultima impressione,

ubi fraudis coniecturas adducunt, si in Contractu Syndici, & Electi, vel maior eorum pars, etiam proprio nomine se obligavissent, vel citra Universtitatis obligationi creditor postea consensisset recognoscendo eam in debiti; cemisset enim malitijs hominum obviandum, & magis supra §. si pupilli stipulanti, ff. de reb. co-

rum, cum concordantib. apud Barbof. in *acim.*
 16 *Iuris* 143. neque licere debet per intermedium
 perfonam agere, quod principaliter deagatur
 ad notata in *l. & qui sub imagine* 10. *C. de di-*
strall. pignori. cum plus valere debeas, quod agi-
 17 tur, quam quod simulare concipitur, ex *ita sit.*
(Plus valere quod agitur.)

Hæc omnia in causa fuerant, ut pro pecu-
 niarum quantitatibus à Fantina Tiza quon-
 dam D. Francisco Amazequa, cuiusque filiabus
 & feminis murtatis, publico medianie instru-
 mento, nos ipsarum superexistens citata su-
 per tenora instrumenti in M.C.V. Velleiani, &
 Macedoniani Senatus Consulti exceptiones
 pro pecunia in patris utilitatem conversa op-
 posuisset; metur etiam reverentialis paterni, &
 mltoris ætatis ipsius; super quibus exceptioni-
 bus præstita caritotoc per eam oblata, de tene-
 do domum. In eo carceris, obvinis, quod au-
 ditor in iuribus suis, & compilate demum ter-
 mino fuit ab eadem M.C. ptavifam sub die 11.
 Iulij 1659. quod agatur in iudicariæ, apud Alef-
 fion Aëtrium Magiftrum.

Quamfanè provisionem M.C. Vicariæ in
 gradu appellatiouis, revocandam fore diceba-
 mus, decernendo quod instrumentum exequatur
 à S.C. cuius proprium est, pauperes et
 dirores debitorum malignitate oppreffos sub-
 levare, aique ius suum antiquè tribuere, ita-
 ra Regia decretatione abteota, quod M.C. ver-
 18 bus faciat in S.C. Equissimam eom esse hanc
 vocem: Redde quod debes, *Seneca* dixit in *lib.*
 19 *3. de beneficiis;* tamen debitor, quando accipit
 gaudeat, quando reddit pleret, ut accipiat
 præcet, ne reddat calumnietur, secundum
Divum Augustinum sermone 3. in Mattheum.
 ab *Anno Roberto* telatum in *lib. 3. rer. indicat.*
cap. 6.

20 Agebatur itaque de publico instrumento iu-
 rato ad formam Ritus M.C.V. producto, quod
 21 quidem probationem esse probetum, ut de eo
 dici possit: non me tangere, post *Bald.* & alios
 affirmant *Tiraquell.* in *trall. de utrog. Retrañtu*
 in *ita. de Retrañtu sanguinis* 3. 2. *gla. num. 10.*
enm seqq. Roland. in conf. 37. num. 1. & seqq. lib.
 22 *3. & quævis ut possit instrumentum via Ritus*
 liquidari, opus fit, ut *ita lucidum & clarum ap-*
 23 *pareat,* quod nulla ex eo resultant exceptio-
 ne possit actor in promptu submoveri, ut post
Seneca. in *trall. de present. Instrum. p. 7. num. 13. &*
seqq. declarans novissimè Conf. Siaban. & Prat.
 ille in *cent. 2. resol. forens. cap. 186. num. 41. hic in*
 24 *resp. eremim. 31. num. 163.* attamen ad impedi-
 dam illius executionem, aliqua non iuvat ex-
 ceptio altiore requirere indaginem, ex *Carava-*
ria in Ritu 166. num. 59. & *Antanius a Cana-*
 25 *ria in trall. de execut. instrument. q. 9.* ubi quan-
 do dicantur exceptiones altiotem indaginem
 requirere.

Exceptiones verò propofite nadum altiore
 requirere indaginem, sed imò nihil obla-

bant: etenim Velleiani Senatus Consulti excep-
 tio cessabat ex pluribus. Primò quia pro ximen-
 26 tis etiam propriis, & sic in rem suam intercede-
 rant mulieres, atque se ipsas obligaverunt, *l. si*
muller 11. in princip. & *Liquando* 13. ff. de *Se-*
natus Consult. Velleiani. si mater 6. *C. cod. Secun-*
 27 *dò* nam pro alimentis etiam alienis, tanquàm
 28 pro pia causa, cessat Velleiani exceptio, *l. penul.*
Cad Velleian. Tiraquell. in *trall. de privileg. piz*
causa. privileg. 113. Thor. in *Summa privilegior.*
piar. causar. pervil. 8. cum alijs à *Siabano*, addu-
 cit in *lib. 1. resol. forens. cap. 4. num. 6. & in resol.*
 29 *178. num. 30. & seqq. lib. 2.* causa enim alimen-
 tarum est pia, ut per *Affrit.* in *decis. 252. num.*
 8. alioque plenè celatos per *Sard.* in *trall. de*
alimen. tit. 8. privileg. 1. num. 1. & mulierem, que
 30 se pia matro egeò obligavit, de pecunia in
 causam alimantorum famitæ conversa, non iu-
 vati Velleiano, decisum refert *Faber in desin.*
8. sub tit. Cad Velleian. quem sequitur *Novar.*
in collectan. decis. super Pragm. vide Senatus Con-
sultu Velleiano num. 13. sicut pia exacerando
 31 viro inope, tenet etiam mulierem obligatio, ut
 decisum refert *Thorus* in 1. par. *compendij decis.*
Regni. in verbo *fidelitube.* an possit, & magis com-
 mune esse DD. lententiam affirmat *Reg. Cappe.*
 32 *Latra* in *decis. 148. num. 2. & 13. lib. 1.* & ita pro
 patre carcerato, vel de proximo carcerando, si-
 33 lius familiæ validè fideiuber, tanquàm pro
 34 octo pio, & landabili, neque in integrum testi-
 tuitur, ut ex *Odda* alijsque probat *Mertin.* in
cent. 1. contrav. forens. cap. 39. num. 14. & seq. lib.
 2. *Confli. Rocca* in *resp. p. 60. lib. 2. Tertio,* quia
 35 filius se ipsas obligaverunt, ut patrem obligatū
 à solutionis venatione liberaret, in qua causa
 cessat opposita Velleiani exceptio, ut ex *lib. pro*
aliquo 21. §. 1. ff. ad Senat. Consult. Velleian. probat
Hodierna ad *Sard.* in *d. decis. 86. num. 3.* Quartò
 36 quia pro æoneranda conscientia defuncti pa-
 tris iofolidum obligati, se ipsas denud obligava-
 rant; quemadmodum uxor se obligans ad de-
 bita viri defuncti, tanquàm pro æoneranda
 eius conscientia, Senatus Consulti beneficio
 non iuvatur, ex *Prasid.* de *Francis* in *decis. 37*
enm alijs adductis per Conf. Pratum in *lib. 2. di-*
scipi. forens. cap. 36. num. 16. & seqq. Quintò, quia
 37 elapsi iam biennium ab obligationis per eos, in-
 simul cum patre contracta de anno 1650. ge-
 minatis contrahitur in anno 1654. obligatio-
 nem reiteraverat, qua casu cessabat pariter nulli-
 tatis exceptio ex cap. Velleiani per *l. simuller* 22.
C. ad & placè tradita per *Heringium* in *trall. de*
fideiussoribus. cap. 7. num. 448. & Martini in
eodem trall. in 2. p. principali scilicet 8. cap. 3. num. 41.
 38 & *seqq.* licet hæc *centum* esse correctum per
Ant. signa mulier, immediatè subsequenter
 dicat novitè *Adoccia* in *syloa contrav. forens.*
cap. 71. Sextò quia una ex iuribus sororibus obli-
 39 ga, que supererat, duabus sororibus defunctis,
 pro quibus fideiussisse allegabatur, universalis
 hæres extiterat; unde Senatus Consulti excep-
 tio

tio cessabat, novum robur tribuente hereditatis additione, *l. quamvis* 85. *plani si mibi*, ff. sed. *Herit. in loco cit. num. 443. & Alantus num. 128.* & data obligationis validitate, etiam contra mulierem proceditur, ad instrumenti liquidationem, ut super eius renore citata ad 41 formam Ritus, personaliter comparere teneatur, & in carceres, nisi solvetur, deturatur, contra ius Communi, quod mulieres pro debitorum carcerari non posse disponebat, in *auth. sed novo iure*, C. de custod. reor. & in *auth. sed hodie*, C. de officio divers. Iudic. ut probant *Thorns in voto decisivo* 84. num. 106. & *Pratus in responsio criminali* 31. n. 49. & seq.

Non dissimilibus rationibus Macedoniani Senatus Consultum removebatur exceptio, tum 44 quia pro patre se filix obligaverunt, ex *l. si pater nam* 8. C. ad Senat. Consult. *Pellican. l. filius familias* 8. C. de fideiussorib. cum alijs concordantibus apud *Consil. Paschal. in tract. de virib. patr. potest. p. 1. cap. 6. num. 123.* ubi idem esse affirmat in terminis *Reg. Pragm. de Senat. Consulto Macedon. 45 sed.* ex qua ius Communi correctionem inductam non fuisse dicit, quia consensum, & presentiam patris in filij familias obligatione requirit, sed eiusdem paterni praeiudicii ratio 46 ne, non autem ad integram filij familias personam, fuisse additum, plenè probat, & ita decisum affirmat in S. C. quem postea sequuntur *Consil. Staibani in lib. 1. res. forens. cap. 4. num. 27. Reg. Merlin. in sent. 2. contrav. forens. cap. 99. & seqq.* eiusdemque fuit sententia *Novar. in p. 1. q. forens. q. 127.* & in *colloq. decis. super prad. Pragm. unica de Senat. Consulto Macedon. num. 16.* ac demùm *Reg. de Marinis quotidi. res. tom. 2. cap. 62. num. 8. Reg. Rovini super Pragm. 1. de S. C. Macedon. num. 19. & in conf. 51. sub num. 12. item 2. ubi D. Altmar. in addit. num. 9. Dom. Confliar. Petra super Rit. At. C. F. 201. num. 1.* quos alios adnectens, sequitur *Dom. Stoppa ad decis. Gratian. observ. 102. num. 8.* & hanc opinionem communem esse, atque receptam in Curia, & in Rota, testatur *Card. de Luca in Theatro veritatis, & institutis de alienat. & contrar. prohib. dis. cens. 37. num. 27.* quem sequitur *Censiol. super Statut. Civit. Eugub. lib. 2. rubr. 57. num. 4.* ubi *D. Romagnora in addit. num. 37.* alios allegat, præmittens num. 34. aliter esse in Cathalonis dispositum.

Secundò excludebatur Macedoniani exceptio, quia pro alimentorum causa fideiussurans, siquidem pecunia mutuata pro patris, & filiarum alimentis, expensa fuisse videbatur ex testibus productis. Vnde patre inope existente, ab ipsi filias alimenta percipientibus, restituenda erant, ex *Bar. in l. his soliti, ff. de condi. indeb. Gama. Carecio, & alijs*, ostendit *Paschal. in loco relato num. 124.* ubi etiam ex *Menoch. Gratian. Anna, & alijs*, ait in dubio pecuniam, 48 quam pater mutuam acceperat, pecuniae tempore pretium pro alimentis suae familiae expendisset,

49 pater enim famis necessitate coactus filios quoque vendere, & oppignorare potest, ex pleoè traditis ab eodem *Paschale in d. tract. p. 1. cap. 1.* ubi *D. Pratus in addit. & in pract. observ. cap. 57.* 50 plura de famis necessitate congesti. Tertiò cessabat opposita exceptio, cum sui iuris effectus 51 per novam principalem obligationem se obligavissent, ut ex *Thore in voto decisivo* 44. num. 101. cum seqq. probat *Reg. Rovini in pragm. 1. num. 34. in fine, de Senat. Consulto, Macedoniano.*

52 Merito autem reverentialis oppositum, neque obstat: nam et si regulariter consideretur nedum 53 dum io filio respectu patris, verum etiam respectu 54 fratri maioris, ac patris, matris, soceri, ut ex *Annain sing. 339. & seq. alij sine docet Paschal. in d. tract. p. 3. cap. 1. num. 37.* & sufficiat ad 55 nonnullandum contractum io patris utilitatem 56 gestum, etiam nullis probatis minis, aut verbis, stante lesione, ut ex *l. si superflue* 5. C. de dolo, post *Rovinu d. pragm. 1. num. 61.* item *Reg. Merlin. in relato cap. 39. contrav. forens. num. 7.* 57 lib. 1. licet ibi num. 24. & seqq. ultra minas, & verbera, metum mortis, & cruciatus corporis dicat regulariter requiri ad contractus rescissionem, 58 nem, & quod commodum negotij ad inferentem metum principaliter pertineat, non autem 59 ad eius creditorem, agram filii merus iustus illatus pro te ad quam filia tenebatur, nequa ex eo contractus rescinditur, ut ibi *Merlin. num. 18.* cum seqq. *Consil. Rocens in responsio 60 a num. 10. lib. 2.* praeterea ex duobus subsequentibus contractibus 61 tractibus post patris mortem gestis cessante ipsa paterno timore, metus excludebatur, ut in cap. 1. de his, quae vis metus causa sunt, in l. 2. C. quod metus causa, *trans in tract. de excepti. excepti. 11. num. 83. Dom. Rocens d. responsio num. 15. & seqq.* 62 neque pretensio cognati metus tempore novae obligationis esse dicebatur, qui caderet in consistentem virum, ut est de lute necesse, ex relatis per *Menoch. in tract. de arbitrar. Iudic. cent. 2. casu 135. & seq. Barfai in conf. 72. n. 30. & seqq. lib. 1.*

Denique minor aetatis unus ex filiabus contrahebatur opposita, neque obstat, quia minoris 63 notis contractus, cum pubes est masculus, scilicet in decimo quarto anno, & femina in decimo secundo, ut in *l. instit. de nup. & in §. 1. quib. mod. tutela finit.* & iuramento confirmata, quod facit eum de minore, maiorem, & va 64 lidet contractum, alijs invalidum ex minoris aetatis defectu, per *amb. Sacramenta puerum, C. si adversus venditionem*, cum alijs per DD. ibi congestis, & post eos *ad Straphino in tract. de privilegiis iuram. privileg. 83. num. 2.* quod in muliere etiam procedere, tanquam iuramentum, ita 65 faciemus minorem obliget, sicut masculum, ex *l. fin. C. de sur. & falsi ignorant.* alijsque probat *Camert. in lib. 2. varior. res. cap. 1. num. 226.* 68 nec iuramentum virescit absolute, siue habitatio 69 adversus illud obtenta, quae tantum iuramentum habilitat ad nullitatem contractus pro-

ponendam, ut ex cap. 1. & cap. ex literis q. de in integrum restitut. & alijs deducit Bolo: in tract. de absolut. iuram. lib. 1. cap. 4. n. 6.

- Hanc verò conclusionem, etiam in minore, procedere, quod curatorum habens, sine illius auctoritate contraxit, ex receptioni DD. sententia, pluribus relatis attestat *Andreas. in contr. forens. 202. lib. 3.* & inter alios allegat *Rovis. qui communem ait in Pragm. 1. de minorib. num. 33. cum segg. & in consil. 13. num. 18. & segg. lib. 2. & Gomez ab eo citatus in lib. 2. variar. resol. 77. cap. 14. num. 18.* dicit, neque minori lalo, qui cum iuramento se obligavit, in integrum restitutionem competere, ex communi DD. placito, quod etiam in minore quatuordecim annis, pubertati tamen proximo, vel doli capace locū habere, post *Afflid. in decis. 322. Privium in lib. 2. commun. opin. opin. 508.* & alios probat *Piscione in suis conclusionib. in verbo minor, circa finem.*, ubi de magis communi opinione restatur, & quod minor non habens curatorum efficaciter obligetur, idem *Thor. qui fuerat ex adverso allegatus admittit in compend. decis. Regni p. 3. sect. 2. in verbo Minor, & pupillus, ad finem*; minor rem verò cum iuramento fideiubentem validè se obligare, quamvis curatorum habens sine illius consensu contraxerit, docent *Hering. in tract. de fideiussorib. cap. 7. num. 86. & 103. Manr. in cod. tract. p. 2. cap. 15. num. 4. Andreas in contr. 201. lib. 3. Dom. Roccas in responsio 57. lib. 2.* licet contrarium sententiam sibi veniorem videri, dicat *Reg. de Marin in lib. 2. resol. iur. cap. 75. num. 4.* & neque in integrum restitui de communi DD. sententia post *Cynum in d. Amb. Sacramenta puerum, num. 14.* testatur *Odd. in tract. de restit. in integrum p. 2. q. 54. artic. 8. num. 32.* ubi sit in totali non mediocri damno, quia non potest in maxima quantitate indemnitas conferri ab ipso principali debitor, ut ibi n. 34. sequitur *Arena in conf. 73. num. 14. lib. 1.* & confirmat *Conf. Xere. in decis. Sardin. 58. Andreas. in contr. 37. num. 1. & 2. lib. 1. & in d. contr. 201. lib. 3.* ubi etiam omnino cessare ait in integrum restitutionem, quando minor fideiubet pro patre excarcerando, vel ne in carcerem detrudatur, quod similiter præceteris voluerunt *Merlin. in pract. cap. 39. num. 14. & segg. Reg. Capye. Latr. consil. 45. num. 1. eodem lib. 1.*
- Quinimo etiam contra minorem, ad instrumenti liquidationem proceditur, quamvis ad eius incarcerationem, secundum aliquos, deveniri non possit, ut ex *Caravita in prin. 176. num. 17.* firmat *Reg. Capye. Latr. in decis. 45. num. 1.* & eo cum doli capax, etiam ad eius incarcerationem procedi posse, *Barthol. affirmat in tract. de carcerib. n. 7.* quem sequuntur *Gravina n. 1.* & post eum *Galier. in pract. Instrument. in verbo adversus in super ad debitorem n. 22. in fine.*
- Et contra minorem ex iuramento obligatū etiam in criminalibus ad incusationem poenæ, & fideiussionis pro delicto præstitit, processum

- fuisse testatur *Reg. Sanfelice. in decis. 46. lib. 1.* ubi n. 5. dicit, iuramentum supplere atatis defectum, & contractum minoris confirmare, ac si à maiore gestus esset, iuxta communem DD. sententiam, quam ampliat etiam in proximo pubertati, & in criminalibus locum habere, plures ad hoc allegans; Iudicis tamen arbitrio remittitur, an minor sit pro delicto, ordinaria poenæ, vel extraordinaria puniendus, in *Reg. Praxi. Regni nostri*, quæ est *prima sub tit. de minorib.*
- Subi *Rovis. num. 8.* licet minorem, pro delicto, foriudicari non posse, decilum pluries referat in *S. C. Thorus in 3. p. compend. decis. Regni sect. 2. in verbo minor decem, & ello annis.*
- Minor itaque super tenore instrumenti citatus, si minorem atatem allegaverit, condemnatur, verum sit provisorio, quod ipso persona licet comparente, & visa sua persona, providebitur: nam represso, quod est minor, qui contra xit, non detinetur de persona, si tamen sine tutoris, vel curatoris auctoritate cõtaxit; aliàs etiam minor doli capax carcerari potest, *Caravita in d. Ret. 166. n. 11. in fin. Privium in lib. 2. ubi num. opin. opinion. 502.* à qua oblectantia non esse recedendum, ait *Gallup. in practi S. C. p. 1. cap. 2. num. 3.* licet in contrarium aliqua fuisse adducta per *Capye. Latr. in d. decis. 45. num. 25.* qui tamè, & si cogitandum relinquat, nihilominus plures adducit affirmantes, posse in instrumentum liquidari contra minorem, ea ratione, quia iuramentum minorem ligat, ex *Auth. Sacramenta puerum 3.* & idem à contrario sensu firmat *Freccia in tract. de presentat. instrument. p. 1. q. 7.* quem simpliciter allegat *Simba. in lib. 1. resol. forens. cap. 8. num. 9.* quod contra minorem via Ricus procedi non potest; loquitur enim *Freccia* contra adultum ex contractu curatoris, quia non incurrit ex eo minor poenæ, aut perturbationis, sed minor adultus, curatore carens, cum iuramento obligatur, & periculum, atque poenam incurrit, ita *Rovis in pragm. 63. §. Item volemo, num. 35.* de Officio Proc. *Casaris*, dicit executionem apocis Banci concessam locum non habere in apocis à minore subscriptis, etiam cum consensu curatoris, quia minor carcerari non potest, sequitur *Starban. in loco relato num. 10.* Vnde loquitur *Rovis* in minore curatorum habente, & ita intelligit *Thorus in d. sect. 2. in verbo minor, & pupillus*, & quod filius familias minor quatuordecim annis, qui cū patris consensu se obligavit facta instrumenti liquidatione carceretur, non obstantè lésionis, aut restitucionis exceptione, post incertum *Autorem in tract. de presentat. instrument. ad formam Ricus. fol. 673.* iudicium retert *Novar. in pragm. 1. de Senat. Consilio de acciden. num. 24.*
- Tandem fuit huiusmodi controversia ad lites evitandas amicabili compositione direpta, cum magno auctoris augmento.

- 1 Promissio facti alieni est nulla.
Nam de se quemquam promittere oportet, n. 2.
Et impossibilem rem continere videtur, cum non
sui potestate promittentis, n. 3.
Sed hac secunda ratio improbat, n. 5.
Quia non impossibilis omnino res indicatur,
num. 6.
- 4 Impossibilia non obligant, cum ad ea nemo teneatur.
- 7 Difficultas licet maxima non vitiat stipulationem.
- 8 Impossibilia, & valde difficilia aequiparantur.
- 9 Promittens se facturum, ut alter det, ad promissa tenetur.
Sic dicitur ille, qui se curatrum promittit, quod alter
faciat, n. 10.
- 11 Iuramentum vim habet clausula se facturum, &
curatrum.
- 12 Promittens se facturum, & curatrum faciendo
totum eius posse liberatur.
Nisi se facturum, & curatrum, cum effectum pre-
miserit, quia tunc ad interesse tenetur, n. 13.
- 14 Verba cum effectu important, quod realiter, &
non verbo aliquid fiat.
- 15 Promittens factum alienum, cum obligatione de
proprio in casu non adimplementi, & cum clau-
sula: Quod faciendo totum posse, non excu-
setur, valide obligatus censetur.
- 16 Promittens curare, & facere, quod aliquis fa-
ciat, absque interpellatione, moram incurrit,
si non curavit, & fecit, quam primum facere
potuit.
- 17 Promissio facti alieni, & respectiva ad dotes
aliunde receptum, debet specificari, & cum effectu
adimpleri.
- 18 Promissio facti alieni excusat promittentem, si
enormissima lesio interveniret in aliu ab alio
facti promissa.
Unde vir non tenetur pro uxoris renuntiatiene
promissa, quam illa ex capite lesioni impugnat
quamvis tantumdem in casu contraveniens
promississet, num. 19.
Nisi ad restitutionem proprio nomine se obliga-
verit, n. 20.
- 21 Filia a patre dotata renuntiationem impugnare
non potest ex causa enormissimae lesionis.
Dummodo circumventa non fuerit, ut si tan-
quam de paternis, & maternis bonis dotata re-
nunciaverit, n. 23.
- 22 Pater melius, quam alius pro filia consilium ca-
pere presumitur.
- 24 Filia a patre dotata, ex paternis tantum bonis
dotata presumitur, licet eam de maternis quo-
que bonis, dotare pater affirmet.

De Promissione facti alieni nullam regula-
riter obligationem producentem, ad
text. in l. stipulatio ista 38. ff. de
verborum obligatio-
nibus.

- 1 Lien facti promissionem,
inutilem esse, cavetur in
l. stipulatio ista 38. ff. de
verb. obligat. & in §. si quis
alium infir. de inutilib. sti-
pulat. nam de se quemquam
promittere oportet, ut nota-
tur in l. inter stipulantes
83. ad. tit. ff. de verb. oblig. & impossibilem rem
continere videtur, cum non sit in potestate pro-
mittentis, quod alter faciat, l. fluminum 24. ff.
de damno infecto; impossibilia vero non obli-
gant, cum ad impossibile nemo teneatur, l. im-
possibilem 145. ff. de reg. iur. cum concord. per
Barb. in axiom. iur. 118. num. 7. Quare dupli-
cem hanc rationem Gomes. assignat pro nulli-
tate obligationis ad factum alienum, in lib. 2.
var. res. cap. 10. num. 23. sed secundam ratio-
nem falsam esse, ostendit Emanuel Suarez in
addis. ad Gomes. ibidem in verbo secunda ratio;
quia non impossibilis omnino reputatur, neque
difficultas, quantumvis maxima, vitiat stipula-
tionem, ex l. communis altus 137. §. illud, ff. de
verb. oblig. Vnde hanc rationem à Paulo Ca-
strensi, & Camano, quem lasus refert in d. l. sti-
pulationis ista, merito improbari dicit, licet altus
impossibilia, & valde difficilia aequiparentur,
ut ibi post alios Barbosa, n. 8.
- 2 Sed cum, qui se facturum promiserit, ut
alter daret, valide obligari, tanquam proprii
facti promissorem in efficiendo, quod alter det,
sanctum fuit in d. §. si quis alium; sicut etiam
tenetur, qui se curatrum, & facturum spon-
derit, quod alter aliquid faciat, ex l. quoties 81.
ff. eodem, ut probat Covarr. in rel. d. cap. quumvie
11. parum de pactis in 6. p. 2. §. 5. num. 1. & iura-
mentum, clausula vim habere, se facturum, &
curatrum, post Afflict. in decis. 295. & alios
tradit Seraphin. in tract. de privileg. inam. pri-
vil. 87. sed tunc faciendo totum posse ab obli-
gatione liberatur, ut noviter colligit D. Afueci
ad Reg. Sanfelici. decis. 111. num. 13. item. 1. ex Alu-
ciato in l. 45. C. de no. n. 129. versic. Habetis ergo
plures casus ff. de verb. oblig. & Anna in alleg. 27.
num. 8. firmat Consil. Hoderna in add. ad decis.
Sardi 234. num. 6. ubi tamco ex Presid. de Fran-
ch. in decis. 624. & alijs limitat, & promissio fa-
cti fuerit, se facturum, & curatrum, cum effe-
ctu, quod alter faciat, eo enim casu promittens
ad interesse tenetur, verba enim illa: cum effe-
ctu, important, quod realiter, non verbo fiat, ut
per

per *Bertaz. col. in trakt. do clausul. instrum. claus.*
4. glof. 7. num. 5. quem Barbofa refert in trakt. do
ditionib. de l. 75. num. 20. quod maxime proce-
 35 *dit si promissor, ex nunc pro tunc de proprio*
teneri voluit, ita quodd faciendo totum posse,
non excusetur, ex Consil. Hoderina in loco relato
nu. 8. de quo movitur Consil. Pratin. in lib. 1. di-
scipuli. forens. cap. 14. num. 75. & seqq. & in addit.
 40 *ad Muscatell. in pratt. sibi in modo 19. & neque*
interpellatio requiritur ad constituendum in
mora promissorem de faciendo, & cutando, sed
in mora incurrat, si non curavit, & fecit, quam
primam facere potuit, ut singularitè ex Balde
in cap. 1. §. ad hoc circa princip. in tit. hic finitur
lex Federici, in ubi. fides. adnotavit Cotta in mor-
morant. lib. in verbo promissio, & communem esse,
faretur DD. sententiam, quàm diversimodè de-
clarat Seraphin. in d. privileg. 87. n. 5. & seqq.
 17 *Cum verò alieni facti, sive renunciacionis,*
faciendæ promissio, est corresponsiva ad dotes,
aliudve promissum, sive receptum, debet specifi-
ficè, & cū effectu adimpleri, ut per Pras. de Frä-
obis in relata decis. 624. num. 15. & declarat Reg.
de Ponte in trakt. de Potest. Proreg. tit. 9. num. 10.
& 17., quem sequuntur Moliss. ad Consuetud.
Neap. 2. in tit. de renunciat. q. 10. nu. 24. & seqq.
Thor. in compend. decis. Regni p. 1. in verbo Pro-
 18 *missor. nisi ex capite enormissimæ læsionis, te-*
nunciatio promissæ impugnaretur, ex qua con-
 19 *traveniens excusatur; unde virum ad aliquid*
non teneri ex promissione facta, quod uxorem
renunciari faciet, si promissæ renunciatio fuit
ex læsionis capite rescissa, quamvis tantun-
dem in contraventionis casu promississet, ut de
Franchis affirmat in decis. 247. & post eum Mol-
iss. in consil. 11. num. 44. & seq. Thor. in d. p. 1. com-
 20 *pend. in verbo renunciacionis promissæ, dum tamen*
vir non fuerit ad rescissionem proprio nomine
obligatus, quo casu teneretur ex Reg. de Ponte in
locorelatio. n. 13. quem laudat Consil. Staib. in lib.
1. resol. forens. cap. 28. n. 59. & seqq. & R. de Marin.
 21 *in lib. 1. resol. lrr. cap. 198. nu. 9. led neque filia à*
patre dotata, renunciacionem impugnat, ex
 22 *capite enormissimæ læsionis, tanquàm patet*
melius, quàm alius sciat pro filia consilium ca-
pere, ut in l. nec in ea 22. ff. ad leg. Jul. de adul-
terijs, cum alijs lte adductis per Regent.
Merlinum in lib. 1. contrav. forensium cap. 3.
 23 *num. 4. & 13. excepto casu, quon filia se cir-*
cumventam offendere, cum patri renunciave-
rit ex causa dotalis de paragin in bonis paternis,
 24 *& maternis receptæ, quia tunc licito lote po-*
terit renunciacionem impugnare, quod mater-
na bona, cum ex paternis dotata præsumatur,
etiam si de utriusque bonis dotali dicatur, ut per
Annam in alleg. 35 p. 2. Thor. in d. p. 1. in verbo
renunciatio facta per suam, & videnda sunt,
quæ lato calamo delineat D. Scoppa post alios
recentiores, quos allegat in suis Thoricis Pra-
dictis observat. ad decis. Gratian. observat. 95. ex
num. 22. cum seqq.

- 1 *Alteri per alterum, stipulari, aut alio quomodo non potest, & n. 26.*
- Quod ampliat, & limitatur, ut remissior, num. 2.*
- 3 *Pactum, & conventio, cum nunc inbita, alteri tercio non profunt.*
- 4 *Pactum, atque transactio inter heredes non profunt, neque nocent legatarijs.*
- 5 *Contractus, ut valeat, presentia, & simultaneus consensus requiritur.*
- 6 *Confessio cum nunc facta, quod sit heres alicuius, non præiudicat respectu aliorum.*
Sinon potest esse heres, aut quia repudiavit hereditatem, n. 7.
- Nam si heres esse potest ex confessione, adnundo sibi præiudicat quoad emnes, n. 8.*
- 9 *Actio personalis, & executiva datur contra possessorum rei pro censu, super ea debito, ex lrr. Pragmaticarum Regni Neapolitani.*
Sine alia principalis disensione faciendæ, n. 10.
Pro censibus tamen à possessoris tempore decurrit, n. 11.
Dummodo rem habuerit, cum onere census, num. 13.
Quo casu quasi contrahere videtur, & se obligare ad censum, super ea debitum, n. 14.
Nam si absque onere census rem habuit, actio- ne personalis, vel executiva, conveniri non potest, n. 15.
Sed neque sufficit accollatio census absente creditori facta, n. 16.
Cui non queritur actio ex contractu inter alios inbita, n. 17.
Nisi expressa solvendi promissio facta fuerit, num. 18.
Principali, vel Notario, aut alia legitima persona pro eo stipulante, n. 19.
Vel papillo, Ecclesie, aut placans fiat, quibus etiam absentibus inquiruntur, n. 20.
Sive novus possessor rem habuerit cum consensu creditoris census, n. 21.
Aut iam ei census solvere coepisset, n. 22.
Ex quibus cum eo, quasi contraxisset, censetur, n. 23.
Datur etiam via executiva contra possessorum, ad evitandum civem inuilem, n. 24.
- 11 *Statutaria dispositio intelligi debet, ut quantum minus possit, lrr. Commune ladat.*
- 13 *Heredis pactum, cum alio inbitum, de solvendo creditat hereditaria, nullumvis querit creditoribus.*
- 27 *Hereditate vendita cum pacto, quod emptor solvat creditoribus hereditarijs, nec illis actio datur contra ementem, sed solum contra venditorem.*
- 18 *Actio creditoribus non queritur ex conventioni ne facta inter partes de solvendo debitis.*
Quod ampliat in promissione intrata, n. 19.

Sed contra, n. 30.

- 31 *Donatio cum onere aliquid solvendi creditoribus donantis, alienum ibi non quæritur sine stipulatione.*

Non obstante iuramento de stylo Notariorum, appositum, n. 32.

- 33 *Donatum vita durante, censetur in casu mortis ademptum, tanquam sub contraria conditione.*

- 34 *Conditione sub aliqua datum, censetur sub contraria conditione ademptum.*

- 35 *Creditor dicitur, cui ex quacunque actione debetur.*

Sive pecunia, sive res ei debeatur, n. 36.

- 37 *Creditum dicitur omne, quod debetur, quamvis ex causa debeatur.*

- 38 *Debitor dicitur, qui potest rei vindicatione, aut alia reali actione conveniri.*

- 39 *Creditoris appellatione, non venit futurus conditionalis creditor.*

Qui agere non potest, n. 40.

- 41 *Creditor etiam dicitur pendente conditione.*

Quod ad effectum remissivi notatus, n. 42.

Sed hoc intelligitur largi, non proprii, n. 43.

Imò largissimi, n. 44.

- 45 *Contrarius largissimam interpretationem non admittunt.*

Et in eis facienda est interpretatio, contra illum, qui se fundat ex verbis, n. 46.

Vi qui poterat aperte loqui, n. 47.

- 48 *Verba ambigua, & obscura, contra stipulatorem interpretantur, ut promissor minus obligetur.*

- 49 *Contraria interpretatio fieri debet ex eo, quod verisimiliter a contrahentibus animus est.*

- 50 *Promissio generalis non comprehendit ea, quæ quis non fuisse in specie verisimiliter promissurus.*

- 51 *Hæres inventarii beneficio non inveniatur adverfus contractum, ex quo aliquam consecutus fuit utilitatem.*

Nec si se obligaverit pro evitanda creditorum molestia, n. 52.

- 53 *Hæres si pronunciet beneficio inventarii respectu animi sui, vel persona, non sibi nocet in alijs, vel aliorum respectu.*

- 54 *Confessio facta, quod bona, sint materna, cum vera sunt paterna, non mutat falsi veritatem, neque præiudicat consentienti.*

C A P V T XXII.

De Actione alteri, per alterum, regulariter non querenda, ad text. in l.

Stipulatio ista 38. §. alteri,

ff. de verborum obligationibus.

Alteri per alterum, stipulati, aut actionem queri non posse, habemus pro regula constitutum in l. stipulatio ista 38. §. alteri, ff. de verb. oblig. quampluribus ampliationibus, & limitationibus

exornant post alios Amat. in lib. 2. var. res. ref. cap. 70. num. 24. & segg. lib. 2. Reg. Aterlin. in lib. 1. contr. vers. forens. cap. 61. Confil. Arias de Mesa in lib. 3. var. res. cap. 50. Giannini in add. ad Reg. Capp. Larr. decis. 44. à num. 2. unde pactum, &

conventio, cum non inhiat, alteri tertio non profuit, l. si unus 28. §. ante omnia, ubi DD. ff. de pactis, Sord. in decis. 132. num. 7. & segg. ubi, quod pactum, atque transactio inter hæredes, nec profuit, neque nocent legatarij, & num. 11. &

seq. dicit requiri presentiam, & simultaneum, consensum pro validitate contractus, sequitur Gratian. in lib. 2. discept. forens. cap. 264. num. 32.

& 36. ita confessio eum uno facta, quod sit hæres alicuius, non præiudicat respectu aliorum, l. si ff. de interrogat. alijs. cum alijs adductis à Confil. Strabian. in lib. 1. res. forens. cap. 86. n. 25.

7 & segg. ubi tamèn hoc intelligendum esse ait, locum habere in eo, qui non potest esse hæres,

8 ut quia semel ab hæreditate se abstulit, eamque repudiavit, non autem in eo, qui potest hæres esse: nam hic ex confessione adire videtur, & ex aditione quod omnes sibi præiudicat, ex traditis per Præsid. de Franchis in decis. 694. & per Regent. Revit. in pragmat. 6. num. 9. de ordin. iudicior. & confirmat novissimè Andreol. in contr. vers. forens. 388. lib. 6.

Quia ratione etiam Regia Pragmatica huius Regni Neapolis, quæ est prima sub tit. de censib.

9 actionem tribuat personalem, & executivam, contra possessorem rei censui submissi, absque aliqua principalis debitoris discussione facien-

10 da pro censibus à tempore possessionis decursis, ut declarat post Masum. in tract. de causis executivis, ampliat. 14. num. 43. Reg. Revit. super ea-

11 dem pragmat. 1. num. 21. & hæc statutaria dispositio, ut quanto minus possit ius commune laxata

12 fuerit intellecta, ut procedat, si possessor ille,

13 rem habuisset: et cum unere census, quo casu videtur quasi contrahere, & se obligare ad cen-

14 sum super re debitum, ut per Sord. in decis. 32. num. 10. & Cellam in tract. de falsi scient. vel

15 ignorant. cent. 2. distinct. 33. num. 3. nam si absque onere, rem habuisset, nullo modo poterit,

ad id.

actio personalis, vel executiva conveniri, ut in terminis prædictæ *Regiæ Pragmaticæ* tradiderunt Ibi *Foller. in præxi censuali in verbo, tanquam res indicantur*, n. 29. & 32. *Legatur in addit. ad Kovitskidom in versic. contrarius possit*, 16 *for. num.* 12. & *seq.* nihilominus, nec sufficit accollatio eorum absente creditore facta, ut possit contra possessorem via executiva, & pet. sonalis actio exerceri, quia hæc non acquiritur, ex contracta inter alios inuito; sed requiritur expressa promissio solvendi, quam principalis creditor, sive Notarius, aut alia legitima persona pro eo fuisse stipulatus, ex innumeris ab *Amnio* citatis in *lib. 1. variat. resol. cap. 45. num.* 22. vel quod sumus in pupillo, *Ecclesiæ*, aliæ pia causa, quibus etiam absentibus ius queritur, ut plenè possit alios declarari *Reg. Mariani in lib. 2. disp. forens. cap. 52. num.* 38. & *seqq.* & *cap. 79. num.* 51. ubi limitat *n. 18 in fine*, & 21 *19. si novus possessor rem habuisset*, cum contra sententiæ Domini directi, creditoris census, vel si iam solvere cepisset canonem, sive censum suum per re ab eo possessa, debitum, ex quibus quasi contraxisset censetur, cum creditore census, ut etiam affirmat, & iudicatum fuisse in *S. C. testatur Caus. Hodierum in addit. ad Surd. d. decis. 32. num.* 20. & *seqq.* ubi hoc fallere quoque dicit, ad evitandum circuitum inutilem ex *Præsid. de Franchis decis. 273.*

25 Ita pactum de solvendo credita hæreditaria cum alio inhitum ab hærede nullum ius quætere creditoribus ipsi, tanquam ex alterius stipulatione, alijs actio queri non possit, ut diximus ex d. s. *alteri*, cum *canc. docet Surd. in decis. 209. num.* 11. quod latius profecit *Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 49. ubi num.* 8. allegat *text. in l. 2. de hæred. vel al. vend.* in quo habetur, quod facta hæreditatis venditioe, cum pacto, ut emptor solvat creditoribus hæreditarijs, neque illis actio detur contra eumentem; sed solum contra venditorem, de cuius dispositione plenè loquuntur *Salgad. in labyrintho creditor. concurr. p. 2. cap. 26 in num.* 15. *D. Olea in tract. de cess. iur. tit. 3. q. 9. num.* 20. quos citat *Luca novissimus observator ad D. de Franch. d. decis. 273.* idque nec dum in conventionem facta inter partes de solvendis debitis locum habere, ut ex ea creditoribus actio non queratur, iuxta tradita per *Cappe. L. n. in decis. 44. num.* 8. & *seqq.* amplianrem in promissione quamvis iurata, licet postea sub *num.* 17. ob iuramenti vim, contrariam referat sententiam; verum etiam procedere in onere, quod fuit in contractu donationis adiectionem solvendi creditoribus donatarij, ut illi actio non queratur sine stipulatione, per *text. in Leum res 32. C. de donat.* non obstante iuramento de fidei Notariorum appposito, firmat *Conf. Roccos in responsio 29. num.* 10. & *seqq. lib. 1. ubi num.* 14. decisum testatur in Supremo Collaterali Consilio.

Et cum alijs de hoc hæsitari contingeret, an

promissio facta per hæredem in aliquidalibus, in contractu cum hærede in feudalibus inuito, solvendi omnia credita burgensatica super paterna hæreditate existentia, ius aliquod acqui-
visset filijs natis ex eodem hærede in feudalibus, cui per testatorem donatio facta fuerat, post eius, & uxoris mortem contemplatione matris
33 monij ab ipso filio contracti pro se, & filijs nascituris, & ipsi vita durante tantum, a quo censetur in casu mortis ademptum, tanquam sub contraria conditione, ut ex *Bart. in l. Suehumi in fine, ff. de legat. 1. ait Alciat. in responsio 99. num.* 18. ex regula, quod sub conditione datum, censetur, sub contraria conditione ademptum, *l. si legatum 10. ubi DD. ff. de aliment. legat. Menoch. post alios in conf. 374. num.* 52. *lib. 4. diximus*, nullum fuisse ex prætata conventionem inter alios in hita ius quæteri filijs hæredis; eoque magis, quod etsi in promissione solvendi credita hæreditaria filij prædicti dici poterunt comprehendere
35 hec, ut creditores vigore donationis, creditor enim dicitur, cui ex quacunque actione debetur, *l. creditor 10. & seq. ff. de verb. signif. live per* 36 *cunia*, live res ipsi debeat, *l. 2. s. creditum, ff. si cert. petat.* unde creditum dici omne, quod debetur, quavis causa debeat, ex magis communis DD. sententia post *Inson. in l. 1. num.* 46. *ff. si cert. petat. testatur Gaius in tract. de credit. cap. 1. num.* 13. sicut etiam debitor dicitur, qui potest rei vindicatione, aut alia reali actione conveniri, secundum *Alex. in conf. 64. num.* 3. *lib. 1.* quia tamen tempore promissionis factæ de solvendo credita hæreditaria burgensatica, non erat in filiorum beneficium adimpleta conditio mortis uxoris testatoris, minime dici poterant filij in promissione ipsa comprehendendi etenim creditotis appellatioe non venit futurus, & conditionalis creditor, & qui agere non potest, *l. Fulcinius 7. s. si in diem, ff. quibus ex causis in poss. acquir. cum alijs per Barbos. adductis in* 41 *tract. de verb. signif. cap. 63.* & licet creditor etiam dicitur pendente conditione, ex *l. si cui 41. ff. de actionib. & obligat.* quod effectus tamen à 42 *Glossa* ibi adnotatos, hoc est largi non proprie, ex traditis per *Salgad. in labyrintho creditor. p. 1. cap. 8. num.* 36. imò largissime, secundum *Alex. in conf. 1. num.* 17. *lib. 4. inferentem* ex hoc, non esse largissimam istam interpretationem in contractibus faciendam, ex *l. quidquid mfrin-* 46 *genda 99. ff. de verb. oblig. & quod ambigua verba*, & obsecura contra stipulatorem interpretanda sint, ut promissor minus obligetur, late probat *Adantic in tract. de iur. & ambig. convent. lib. 1. tit.* 49 *num.* 8. & *seqq.* ubi *num.* 33. & *seq.* ex eo, quod verisimilitudine à contrahentibus actum est, fieri debere interpretationem affirmat, generalem verò promissionem ea non comprehendere, 50 quæ quis non fuisset verisimilitudine in specie pro-

promissurus, probat idem *Alantica in d. lib. 14. tit. 30. n. 24.*

- Sed admissio, extra veti præiudicium, fuisse filios, ut creditores ex causa donationis prædictæ comprehensos in promissione solveodi credita hæreditaria, non tamen eos agere possit, dicebamus, contra promissorem, nisi tantum hæreditario nomine, & quatenus vires suppetant hæreditatis, cum eorum respectu considerari non potuisset, quod promitteos ipse aliquam consequatur utilitatem ex contractu, in quo promissionem fecit absque eorum interveotu, aut quod se obligaverit pro evitanda creditorum molestia, quibus in casibus veterij beneficii opponere non valet, iuxta adnotata per *Consil. Statibau. in lib. 1. res. forens. cap. 19. & per Cyp. Latr. in cons. 31. num. 26. in fine, & seq. lib. 1. cum neque renunciatio beneficii inventarij respectu, uolius rei, vel persone, noceat in alijs, aut aliorum respectu, *Monticulus, & Phancus. in tr. de inventar. divers. hic in q. 243. n. 120. ille in q. 223. n. 39. Thomas in tr. de alim. volun. tr. de inventar. tit. 13. cap. 1. n. 24. & tit. 19. n. 8.* nec falsa confessio in eodem contractu facta, mutaverit veritatem, si paterna bona dicta fuerint esse paterna, *Lenus falsa 5. C. de iur. & facti ignorant.**

R E R U M S U M M A.

- 1 Dominij absque traditione regulariter transferri, aut retransferri non potest, & n. 3. Fallit in quibusdam casibus remissis, n. 2. Secundo fallit, ubi adeest constitutum, & precarium, quod traditionis vicem obtinet, n. 4. Tercio fallit favore alimentorum, n. 19. & 21.
- 2 Constitutum, & precarium verum transferri, & reale possessionem, naturalem, & civilem, quidquid aliud sit in simplici precario.
- 6 Traditio, qua resultat ex alio filio est, ita perfecta, sicut illa, qua resultat ex alio vero, & naturali.
- 7 Dominium nuda traditione non transfertur absque anime contrahentium.
- 8 Dominium nostrum, absque nostra voluntate non potest a nobis avelli.
- 6 Dominium in dubio non presumitur voluisse debeatorem in alium transferre.
- 10 Lallare suum nemo praesumat.
- 11 Clausula constituti, & precarij non operatur dominij translationem in venditione annui census super re aliqua falsa. Neque in conditionali contractu ante conditionis eventum, n. 14. Vel si dominium primitus fuerit in alium translationem, cum anteriori constituto, n. 15. Nec operatur, ubi alia filio interveniret, n. 16.
- 12 Censum de re nostra solvimus, non de aliena.
- 13 Censui emptor acquirit solum usumfructum respectu rei censui submissa, & directum dominium respectu redditus.

- 17 Filiones duo non admittuntur in eadem re, nisi ex eodem agnatis fonte procedant, vel una veniar in consequentiam alterius.
- 18 Specialia duo concurrere non possunt in eodem subiecto, nisi unus veniat in alterius consequentiam.
- 10 Alimentaria donazione reservata, & non proficiat donanti, donationem ipso iure dissolvunt.
- 11 Dominium suspensivè translationum, resolutio contractus vadit ad sua principia attractiva. Et excusat se tanquam a somno, non tanquam à morte, n. 23.
- 24 Battoli cancella ad resolvendam donationem, propter non proficiam quantitatem in donatione reservatam.
- 25 Impletum alicuius causa, vel conditionis allegans probare tenetur.
- 26 Donationem revocandi inus, regulariter non transiit ad hæredes donantis, qui non revocavit in vita. Fallit, quando culpa fuit à Donatario circa pacta expressa commissam, n. 27.

C A P V T XXIII.

De Dominio absque traditione, regulariter non acquirendo, ad text. in l. traditionibus, 20. C. de pactis.

Omnium absque traditione regulariter transferri minime potest, ut in l. traditionibus 20. C. de pactis, nisi in casibus ibidem notatis per Bald. & Salicet. ita etiam neque contractus resolutio fit regulariter absque traditione dominij translatione, ut in l. ab emptore 59 ff. de pactis, & in l. 1. Quando licet ab empt. discedere.

- Quamvis autem vigore clausulae constituti, & precarij dominium absque alia traditione, in constitutum transferatur, ex notatis in l. 1. & habet 15. q. cum qui, ff. de precario, ut optime probatur in l. si fundum 16. ff. de fundo dot. & docuerunt Bart. in l. qui absenti, ff. qui possessionem amitt. 3. ff. de acquir. poss. alique per Tirag. in tr. de iure constit. p. 2. emptas. 8. num. 1. p. 3. limit. 1. num. 25. sequuntur Cyp. in decis. 14. num. 8. Menoch. in tr. de recip. poss. remed. 14. num. 37. Carpan. in Comment. ad Statuta Mediel. lib. 1. cap. 462. ubi late de materia constituti num. 11. Reg. Rovis. in cons. 86. num. 3. lib. 2. hoc tamen est, quia constitutum, & precarium traditionis vicem obtinet: ex eo enim, quamvis per actum fictum vera transferretur, & realis possessio, naturalis, & civilis, sola deterioratione manente apud constitutentem, & precario rogantem; quidquid aliud respectu naturalis possessionis.

cessionis, ad simplicem precario dici possit, ad notata in l. quod meo 18 ff. de acqu. poss. Hæc omnia aperti similè colliguntur ex Bartoli doctrina in l. interdum ff. de acquir. poss. & post eum tradiderunt alij relatis Gratian. in lib. 2. discept. forens. cap. 31. num. 15. & in lib. 5. cap. 1000. num. 27. cum seq. ceterique iuxta morem congesti per Ginh. in decis. Sicilia 132. num. 12. Barbat. in Comment. ad Pragm. de ass. lib. 7. num. 4. & 13. Consil. Paschal. de patria potest. p. 1. cap. 3. num. 150.

6 Traditio enim illa, quæ resultat ex actu ficto per clausulam constituti, dicitur esse perfecta, sicut illa, quæ resultat ex actu vero, & naturali, ut per text. in l. certis 65. ff. de precario, voluerunt ibidem Bart. & communiter DD. quos refert, & sequitur Gomez. in lib. 2. variar. resol. cap. 2. num. 10. vers. quævis principaliter extendo.

7 Et quemadmodum sola traditio non sufficit ad domini translationem, cum nuda traditione nunquam transferatur dominium, ut in l. nunquam nudum 31. ff. de acquir. rer. domin. nisi animus cuiusque contrahentis accedat, ut in l. in omnibus 54. ff. de adhib. & obligat. & ex

8 regula, quod dominium nostrum, non potest à nobis avelli sine nostra voluntate, docet Afflict. in decis. 307. num. 4. in dubio autem, non

9 præsumitur debitor voluisse dominium transferre, quia non præsumitur a dare suum, ut per text. in l. cum de debito 25. ff. de probat. tradit Afflict. in decis. 373. num. 2. eodem modo clausula constituti, & precarii, quæ traditionis vicem obtinet, ut diximus, non semper est habilis ad domini translationem, præsertim, quando

11 do de contraria cocontrahentium voluntate coartat; Ideoque in contractu veoditionis annui census factæ per aliquem super re certa, inutilis est clausula prædicta, quod domini translationem, quia veoditor census non vendit rem censu submissam, neque cedere debet in emptorem transire illius dominium, quod penes se retinet, cum onere census, iuxta elegantè tradita per Covarr. in lib. 3. variar. resol. cap. 11. num. 5. & post Novar. & Redon. idem voluit Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 955. num. 31. iuncta Rota Romana in decis. 16. num. 2. impressa post Salgad. in labyrinthi. creditor. de qua D. Scoppa in observat. ad decis. Gratian. observ. 20. num. 5. tunc etiam, quia regulariter census

12 solvitur de re propria, non autem aliena, ut per glossam in cap. constitutus, vers. iuxta ratam, extra de Religiosis domib. cum concordantibus per Surd. in conf. 162. num. 2. lib. 1. remane enim

13 dominus veoditor census rei censui suppositæ, & solùm transfert in emptorem usumfructum, respectu rei, & directum dominium respectu redditus, ut post Corradum docuit Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 107. num. 15. & optime fundat Rodriguez in tract. de annuis redditib. lib. 1. q. 3. num. 6. quibus conferunt tradita per Consil. Theod. in sua alleg. 38. n. 76.

14 Ita ficta hæc traditio per constitutum non

operator in condicionali contractu, an re conditionis evenit, ex Tirag. in relato tract. de Jur. constit. poss. ampliat. 15. num. 3. & 4. & in tract. de retractu consanguinit. 5. t. gl. 2. num. 3. refert Surd. in decis. 157. num. 5. nec dominium

15 transfert, aut possessionem, quæ in alium reperiuntur ex anteriori constituto translata: primus enim constitutarius posteriori præteritur, ut post Tirag. in eod. tract. de Jur. constit. poss. lib. 1. n. 11. cum seqq. docuerunt Maran. in tract. de remedi. poss. lib. 68. Post. in tract. de manuten. observ.

16 var. 61. num. 27. & seq. oequè demùm operator, si alia fictio eadem in re interveniret, ut in specie Tiraquell. affirmat in relato tract. limit. 3. quem sequitur Reg. Galeata in lib. 2. contror. cap.

17 26. num. 10. ex receptissima DD. sententia eogante duarum fictionum concursum in eodem subiecto, nisi unum veniret in consequentiam alterius, vel utrumque ex eodem æquitate fonte procederet, ut plene per Everard. in Topica legali in loco à fictionibus, cum neque duo spec

18 cialia cooccurrere possint, nisi unum veniat in alterius consequentiam, ut ex Lem. post §. gener. ff. de Jur. det. alijque per Barboz. relatis in axiom. 11 r.

Præmissa tamen conclusio, de dominio absque traditione non acquirendo, singulariter

19 restringitur, & limitatur, ut locum non habeat favore alimentorum; unde si fiat alicui donatio cuiusdam rei, cum onere præstationis alimentorum ad ipsius donantis beneficium, si po

20 stea conventa alimentorum præstatio non fecerit, donatio ipso iure dissolvitur, & dominium rei donatz absque alia traditione in donantem retransferretur, ut ex text. in l. 2. C. de donat. qua sub modo, firmat Surd. in tract. de aliment. lib. 8. privi. 61. num. 8. & in conf. 473. num. 7. lib. 4. Gratian. lib. 2. discept. forens. cap. 381. num. 20. Consil. de Georgio in sua alleg. 31. num. 6. & 20. & Consil. Rocent. in responsu 86. num. 13. lib. 1.

22 fingit eolm lex dominium à principio in donatarium suspensivè, & conditionalitèr fuisse translatum, dommodò sequatur alimentorum

23 præstatio, alioquin rei donatz dominium revertitur ad sua principia attractiva, & resoluitur, tanquam à somno, non tanquam à morte, ad similitudinem eorum, quæ in pactis resolutivis tradiderunt Bald. in l. 3. C. de pactis inter empt. & venditor. & post eum Pras. de Franchis in decis. 64. num. 11. & seq. Reg. de Ponte in conf. 67. num. 19. & seq. & in conf. 81. num. 39. vol. 1.

24 Propterea Bart. donatori consilii, quod in donatione semper apponatur pactum præstationis alimentorum ad ipsius donantis beneficium, quia non secuta præstatio alimentorum, poterit vendicare res donatas, per text. in d. l. 1. C. de donat. qua sub modo, refert Ripa in l. fin. num. 129. C. de revoc. donat. & post eum Surd.

25 in d. privi. 61. num. 8. quo casu donatarij non est, alimentorum præstationem probare, si quidem implementum conditionis, alteriusve cau

szad quam quis tenebator, allegare probare debet, ut ex text. in l. Julian. §. 4. §. offerri, si de alio. empti, docet Afascard. in trall. de probat. conclus. 891. p. 1.

Et quamvis donator decessisset, antequam donationem revocaverit, siue nullam dixerit propter alimenta, non prebita, adhuc hæredibus dooantibus competit ius revocandi rem donatam, non obstante donatoris silentio; licet
16 eoim ius revocandi donationem regulariter non traifcat in hæredes dooantis, qui non revocavit in vita, iuxta terminos, l. fin. C. de revoc. donat. hoc tamen fallit quando culpa fuit cir-
27 ca pacta expressa à donatario commissa, ut post Bald. in d. l. fin. num. 2. Salycet. num. 4. Ripam num. 209. & alios pleot deducit Surd. in relato conf. 473. num. 8. vol. 4. eo magis cum donatio in casu predicto ipso iure dissolvatur, ut ulla revocatione opus sit.

R E R V M S V M M A .

- 1 Socij lucrum, atque damnum, commune habent.
Quod pluribus modis ampliatur, & limitatur remissive num. 2.
- 3 Societas, tunc solum est, cum lucra, & damna communicantur.
- 4 Socius emensus sibi acquirit, sed consocijs communicare cogitur.
Intelligi in bonorum omnium societate, non autem in particulari, ut n. 5.
Nam in tantum alio datur prerata pecunia communis expensa, n. 6.
Vna cum usuris, n. 7.
Secundo intelligi, nisi consocij scientes lucerint, ut n. 8.
Dummodo omnes socij tacite consenserint, num. 9.
- 10 Societas renunciatione, morte, & egestate dissolvitur.
- 11 Societas omnium bonorum tacite, & expressè contrahitur.
Vnde ex reiteratis sociorum actibus inducitur, num. 12.
Et ex cohabitatio, & communio villus, atque lucrorum divisione inter fratres inferitur pro communi, & indivisa paternam, & maternam hereditatem possidentes, n. 23.
Quinimò ex communicatione unius negotij inter eos inferitur, ut n. 24.
Vel ex diuturna tantum cohabitatione, & reddituum communicatione, n. 15.
Sola enim in communi possessio hereditatum, tantum tantum societatem inter ipsos inducit, non aliorum proprio nomine quæstionum, n. 16.
- 17 Fundum si ex communibus bonis à fratre quaratur, ipsius tantum efficitur.
Et fratri pars fructuum, atque pecunia expensa, debetur, non proprietatis, neque extinctionis, num. 18. & 22.

- Quamvis ante fendi valore, n. 23.
Non enim cogendus est Dominus alium habere, vasallum, quam eum, quem ipse voluit, num. 19.
Nec fendi divisio, & alienatio in partes fieri potest invito Domino, n. 20.
Cuius voluntas attenditur circa personam, inquam alienari consentit, non autem cuius pecunia fundum sit emptum, n. 21.
Nisi de communi pecunia scientes Domino emptio fieret, n. 24.
Et nisi fratres essent omnium bonorum socij, num. 36. 38 & 42.
Quorum aliter, licet non iure dominij, abione tamen personali pro socio agit ad communicationem fructuum, & emolumenti fendi communis pecunia empti, n. 39.
Hinc efficienda inventa fiduciaria emptionis fendi in caput alterius, n. 40.
Ex qua non ladiitur fendi Dominus, cum eius voluntate investitus, fundum acquirit, emolumentum vero contrahens cadat pecunia domino, n. 41.
25 Prohibitionis causa cessante, cessat prohibitio.
- 26 Fendi individui pars extinctionis, debetur illi, cui pars fendi composuit.
- 27 Officia Decretionum, & alia à marito quesita, constante matrimonio veniunt uxori, quoad extinctionis partem communicanda.
Et ita in Regno Hispania Prætorio indicatum, num. 32.
Attenta Hispanica lege, quid acquisita constante matrimonio sui viro, & uxori communia, num. 28.
Qua communie etiam in individuali locum habet, n. 29.
Et in iure patronatus, n. 30.
Pre augmento quoque valoris ex tempore procedente, n. 33.
- 31 Officia vendi solita cum Principis licentia in legitimam impantur, atque conservantur quoad extinctionem.
- 34 Argumentum valet ab officijs ad fenda, tantum à maiori ad minus.
Nam in officijs nisi magis personalibus strictius proceditur, n. 35.
- 37 Societas ex sola cohabitatione non inducitur inter fratres.
- 43 Extincta causa per Authorem enucleata.
- 44 Creditor societatis præferitur creditoribus socij anterioribus in bonis in societate positis, & ab ea perventus etiam pro parte ad socium spectante.
Quod procedit, ubi dua negotiationes, separatim in societate exercentur, n. 47.
Tunc enim societatis creditor in qualibet negotiationis separatim satisfieri debet, n. 48.
Socius est ubi unica est negotiatio, in qua socij creditor anterior præferitur, num. 49.
Intelligendo super bonis, aut pecunia pre capitali posita per eum in societate, n. 50.

Et

Et pro parte lucris ad eum spectante, joluit prius
atque ante ex causa societatis contrahere, n. 52.
Nem autem pro capitale aliorum sociorum,
num. 51.

45 Text. in l. procuratoris §. 5. ff. plures, ff. de tribu-
toria actione expendunt.

Et ne dum in seruo societatem exercente, sed in
hominem etiam libere locum habere demonstra-
tur, n. 46.

Sed in duas negotiationes exercente procedere
declaratur, n. 47.

CAPVT XXIV.

De Socijs, eorumque lucris, atque damnis
ad invicem communicandis, ad text.

in l. si non fuerint 29. ff. si quis
societatem 75. ff. pro
Socio.

1 Mne lucrum, atque damnum
inter socios esse communi-
candum, per l. si non fuerint
29. ff. l. cum duobus 52. §.
damna, ff. pro Socie, regulam
constituit, quam pluribus
ampliationibus, & limita-
tionibus exoratur. *Alex. Trembetta in trakt. de
societ. cap. 9. & in cap. 10. ubi num. 2. citat Bart.
in l. unum, in princ. ff. pro socio, affirmantem tuam
3 solum esse societatem, cum lucra, & damna
communicat.*

Vnde socium, qui rem aliquam emit, eam si-
bi acquirere, sed adhuc pro socio à consocijs
4 cogi posse ad communicandum, *Paulus Iurisc.
consul. respondit in l. si quis societatem 75. ff. pro
5 socio, quam in hoc bonorum omnium societate
6 procedere, non autem in particulari societate,
7 in ea enim communicationem non dari, sed
8 solum actionem pro rata pecunie communis
ab uno ex socijs expensæ unâ com usus, ma-
gis communem esse DD. sententiam profitetur
post Menoch. in cons. 12. num. 20. lib. 1. & in cons.
121. num. 78. ac demum in cons. 122. num. 19. &
seq. lib. 2. lesph. Ludevic. in communib. conclusio-
nib. in tit. de Societ. conclus. 1. in 2. diff. inter so-
ciat. univers. atque particular. in versic. in socie-
tate. & in versic. sed tamen, sequitur alios addens
Andreas in controvers. forensi 34. num. 11. & 18. lib.
2. tamen si consocium scientem à socio aliquid
proprio nomine acquirat, ac tacente, neque
contradicente, sibi potius iudicium asserere, tan-
quam actus dissociativi fieri permittentem,
docuerit *Cravetta in cons. 26. num. 9. & in cons.
123. num. 7. lib. 1. quem sequitur Felix. in trakt. de
societ. cap. 14. num. 26. intelligendo tamen quan-
do uterque ex socijs, altero sciente faceret hu-
iusmodi acquisitiones in particulari, tunc enim
9 viderentur ad invicem consentire in societatis
dissolutione, ut ex l. ita quoque 65. ff. pro Socio,**

declarat post alios *Stephan. Gratian. in lib. 3. di-
sepi. ferens. cap. 547. num. 14. nam renunciatione,
10 sicut morte, aut egestate unus ex socijs societas
ipsa dissociatur, l. societas 4. ff. de i. pre socio
de qua Praef. de Franch. in decif. 249.*

11 Bonorum verò omnium societas, tam expref-
se, quam tacite contrahi potest, ut post *Roland.
in cons. 91. num. 51. lib. 1. alioque plures com-
munem esse DD. sententiam ovidiunt testatur
Michaler. in trakt. de fratrib. p. 2. cap. 2. num. 15.
& seq. & cap. 3. num. eod. licet demum annuot
Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. tom. 1.
lib. 6. tit. 3. ex num. 10. & tit. 9. ex num. 6. Con-
siliar. de Resa consil. 8. num. 3. & latissime tueretur
D. Scoppa in suis Theoricis. Præf. observat. ad
decif. Gratian. observ. 127. per tot., & propterea
12 tacite contrahitur ex reiteratis sociorum acti-
bus, ut si fratres paternam, & maternam hære-
ditatem pro communi, & indiviso possidean-
tes, simul cohabitarent, & in communi viverent,
quæcumque lucra, & emolumenta sibi ad iovi-
cem communicantes absque ulla rationum red-
13 ditione, ex hoc universalis bodorum societas
inter eos contracta videretur, ut latè post alios
declarat *Menoch. in trakt. de præsumpt. lib.
3. præsumpt. 56. num. 37. Mascard. de probat. in-
cens. l. 1315. num. 23. Mantica in sue trakt. de
tacit. & ambig. conventio. lib. 6. tit. 10. num. 2.
Gratian. in d. cap. 547. num. 1. & in cap. 725. num.
8. & 993. num. 1. & 2. Felix. in relate trakt. 3. cap.
10. num. 29. Conf. Hoderma in controvers. foren-
sens. cap. 22. num. 1. & cap. 49. num. 14. quinimò
14 ex communicatione quovis negotij societas om-
nium bonorum inter fratres inhita censetur,
Mascard. d. consil. 1315. num. 26. Gratian. d. cap.
15 547. num. 2. vel si duo cohabitarent, & redditus
communicarent, *Menoch. d. cap. 56. num. 22. &
sub num. 37. Felix. in lucerelate, non enim ex eo
tantum, quod paternam, aut etiam maternam
hæreditatem indivisam possideant, omnium
16 bonorum societatem contraxisse dicuntur, sed
solum quod hæreditates ipsas communiter
possident, alia verò proprio nomine quæ sita in
societate non veniunt, neque sunt communi-
canda, l. si fratres 53. ff. pro socio, Roman. consil.
313. Michaler. in pract. trakt. de fratrib. p. 2. cap.
11. num. 1. & novissime Reg. de Marin. in ob-
serv. ad decif. 524. Reg. Reverterij.*
17 Licet autem feudum ex communibus boois
à fratre acquisitum, alteri fratri non quærat,
18 nisi quod fructus, non autem quod proprietatem,
ne Dominus illum cogatur habere vas-
19 sallum, quam etiam, quem ipse voluit, ut in cap.
unico §. si duos fratres de fratrib. de novo benefice. in-
vest. & ne fructu diviso, & alienatio in partes
20 indicatur inviro Domino, contra regulam lu-
ris feudorum in cap. Imperialem de preb. fendi
alienat. per Federicum, & in cap. 1. de prohibita
21 fendi alienat. per Luthar. neque enim attendit-
tur, cuius pecunia sit feudum emptum, sed
tantum persona, in quam Dominus alienare,**

- confestim, ex *glos. in eccl. cap. unico*, quam sequuntur *Andreas de Ifern.*, *Camerar.* & alij, quos adducit *Reg. Alerin. in lib. 2. contr. rev. forens. cap. 67. n.*
- 21 17. ut proinde fratrem ementem feudum, etiam de communi pecunia sibi soli acquirere, fratri verò partem pecunie, non extimationis restituere teneri, etiam si valor fuerit auctus, affirmat *Affili. in cod. 5. si duo fratres*, & secundum *Affili. in opioioem de iur. refert Glez. in obs. ad Cypre. Latr. decis. 26. num. 15. idemque* præter alios tradiderunt *Felic. in l. 2. citato tract. de societat. cap. 22. n. 35. Affiliator. in d. tract. de*
- 24 *fratrib. p. 2. cap. 24. nisi de communi pecunia, seiente Domino fuisset feudum emptum, ut ex cap. 1. de Benefic. fratris*, & ex *gl. & alijs* firmat *Conf. Roccos in responsio 48. n. 22. lib. 2.*
- At tamen hæc feudorum alienationis, atque divisiõis prohibitio extimationis præstande casum non comprehendit, ut enim est, quod corporis, aliud verò, quod illius extimationis pars fratri, vel socio debeat, quod prohibitio alieationis non repugnat, quia neque tunc alium, aut plures Dominus habet vassallos, quàm investitum, neque feudi divisio inducitur, quod cessante prohibitionis ratione, ipsa quoque cessat prohibitio, ut ex *l. 1. C. de Re. lori Provincialis, Ifern. Affili.*, alijsque relationibus adnotavit *Tiraquell. in tract. cessante causa*,
- 26 *cessat effili. p. 3. num. 223. & seq. ubi verò feudum dividi non potest, feudi extimationis pars debetur illi, cui pars feudi competit, ut ex Ifern. in cap. 1. vers. non de primo, de duob. fratrib. & alibi probat Bursat. in cons. 199. n. 33. lib. 2.*
- Et ne desit punctualis decisio in terminis ferè terminantibus, videatur *Covarr. in lib. 3. va-*
- 27 *rior. resel. cap. 19. num. 4. ubi loquitur in publicis officiis Decutionatus, & alijs à matrem quæ-*
- 28 *tris constante matrimonio, quorum partem extimationis uxori deberi vigore Regiæ legis Hispaniæ distantis, acquiſita matrimonio constare esse viro, & uxori communis; tùm quia de pecunia utrique coniugi communi quærun-*
- 29 *tur, & propterea æquissimum est, quoad extima-*
- 30 *tionem esse communis; tùm etiam ad evitandas fraudes, quæ possunt à viro, vel uxore committi ad effugiendam communionem acquisitionem constante matrimonio. Neque refraga-*
- 31 *ri, quod publica officia indivisa sint: nam & in individuis communio vitæ, & uxoris locum habet, quoniam, & in iure patronatus licet in-*
- 32 *dividuo uxorem partem habere indivisam solu-*
- 33 *to matrimonio iusque presentandi, quod in hæredes transmittitur, quemadmodum, & in alijs individuis, quæ vendi, & extimari possunt, partem dimidiam habere, quævis publici muneris incapax sit, quoad officium, non tamen quoad illius extimationem, & propterea huiusmodi officia, quæ facili Principis licentia vendi solent, in legitimam impuram, atque, confestim, quoad eorum extimationem, refert ex*

- Ias. in Littud C. de collationib. num. 6. & Ripa in*
- 32 *lin. quartam, ff. ad leg. falcid. num. 163. ex quibus omnibus, eius sententiam fuisse in Regio*
- 33 *Prætorio in iudicando receptam testatur Covarr. ibid. num. 6. quem sequuntur post alios Valasc. in praxi partit. ion. & collat. cap. 13. n. 70. Gars.*
- 34 *in tract. de coning. ac quassu. n. 68. ubi augmentum valoris eorum ex tempore procedens esse uxori tanquàm Domine communicandum affirmat, & ita tenet dicit Gregorium Lopez. in legib. partit. ar. Hispan. l. 3. tit. 15. partia. 6. novissimè Covarr. sequitur Reg. Galecia in responsio*
- 35 *ff. in l. 2. cap. 1. n. 22.*
- 36 *Quod si iõ officij locum habet, à fortiori in feudis obtinet, cum in officiis, tanquam magis*
- 37 *personalis strictius procedatur, quàm in feudis, ut ex pluribus affirmat Confil. Theodor. in alleg. 41. num. 14. & Reg. Cypre. Latr. in decis. 26. num. 6.*
- Neque refragatur dispositio text. in *relato cap. unico, 5. si duo fratres, de fratrib. de nove bene-*
- 38 *fic. in velle. loquitur enim in fratribus communiter habitantibus, non autem socijs omnium*
- 39 *bonorum: nam ex sola habitatione societatem non induci, nisi expresse omnium bonorum societas inter eos contracta fuisset, declarat*
- 40 *Affili. ibid. num. 3. & ita intelligenda sunt adnotata per eum sub num. 7. quod etiam declarat Alex. Trambet. in tract. de societat. cap. 10. n. 79. in fine; Socii verò omnium bonorum, licet non in-*
- 41 *re dominijs, actione tamen personali pro socio agere possit ad communicationem fructuum, & emolumentum feudi ex communi pecunia empti, constat ex traditis per Conf. de Georgio in repetit. feud. cap. 40. num. 12. & 17. cum seq. & clariù in repetit. cap. Imperialem de prohib. feudi alienat. per Federic. in cap. 10. num. 10. & in d. cap. 40.*
- 42 *num. 19. hinc inventam dicit esse cautelam, emendi feudum de alieuius pecunia in ea pat-*
- 43 *alterius, qui declarat, nudum nomen habere, & emolumentum esse Domini pecunie; hæc ta-*
- 44 *men fideiaria emptio Dominum non ledit ex cuius voluntate investitus feudum acquirit, contractus verò emolumentum Domio pecunie cedit, ut latius prosequitur Reg. Galecia in contr. 28. num. 7. & seq. lib. 1. secundum quæ*
- 45 *dicendum est de iur. in S. C. à Glez. re latam ex alio processisse: quia fortè illi feudo pro socium empto, nullum accesserat temporis augmentum, neque fuit super eo discussum.*
- Hæc brevis pro Io: Vincencio Cefarano Barone Terrarum Præte, & Castimudij deduc-
- 46 *ta in causa vertente in S. R. C. cum Ioanne Antonio Cefarano eius ex fratre nepote, penes Actuariam Clavelli, fuerunt in eorum, quod lis inter eos amicabile compositione terminaretur.*

Damum verò, quod à socio aote inhita, societatem obvenit, ex alieno æte ab eo contracto, societati non obest, ut super bonis in societate positis, atque ab ea preventis, veniaot so.

44 Societatis creditores preferendi, etiam pro
portione ad locum spectante, ut innuere vi-
detur text. in l. procuratores 5. §. si plures, ff. de
45 tributi. att. cuius verba sunt: Si plures habuit
servus creditores, sed quosdam in mercibus cer-
tis, an omnes in eisdem confundendi erunt, & om-
nes in tributum vocandi, ut puta duas negotiatio-
nes exercebat, (nempe sagariam, & linariam) &
separatim habuit creditores? prior separatos eos in
tributum vocari, unusquisque enim meriti magis,
quam ipsi credidit, sed est duas tabernas eiusdem
negotiationis exercuit, & ego fui taberna (verbi
gratia) quam ad Buccinum habuit, ratiocinator,
alii eius, quam trans Tiberim, aquissimum pu-
ro separatim tributionem faciendam, ne ex alteri-
us arte, mercede alij indemnes fiant, alij dam-
num sentiant.

Ex cuius rationis generalitate text. in d. §. si
plures, nedom in servo, verum etiam in homine
46 libero locum habere, ut illius creditores mini-
me possint super rebus ad societatem ab eo co-
tractam pertinentibus concurrere, sed in eis
esse creditores societatis preferendos, late pro-
bat ex Guiljelmo Paulo Cassr. & iur. Angelo
Perus. & Aret. explosa contraria Raphaelis len-
tentia, inconf. 172. Siracca in trakt de decello-
rib. p. 3. ultima partis num. 20. & seqq. quem post
alios lectatur Salgad. in Labyrintho creditor. p.
1. cap. 9. num. 55. hoc idem in generali articulo
voluerunt Merlin. in trakt de pignoris. lib. 4. tit.
1. q. 4. 1. num. 20. & seqq. Consil. Rocens in notab.
mercator. in tit. de societ. notab. 8 1. cum seqq. lib. 1.
& in responsa 86. lib. 2.

Verum tamen dispositionem d. §. si plures
solum habere locum, quando duas negotiatio-
47 nes quis exercet: tunc enim creditores cuius-
libet negotiationis, magis illi, quam personæ
48 credere cesserit, & proinde super eis esse satis-
49 faciendos, aliud esse, ubi quis unicam tantum
exercuit negotiationem, super qua, etiam illos,
qui extra eam contraxerunt, satisfieri debere,
tanquam non meriti, seu negotiationi alicui,
sed personæ crediderint totius patrimonij, &
universarum facultatum habita ratione, ex
Paulo Cassr. inconf. 285 p. 1. idem Siracca telol-
vit in loco relato num. 25. & seq. ubi num. 27. hæc
non vulgaris esse, sed singularia consideran-
da, & que notanda ad predictorum declaratio-
nem, & valas §. si plures sequitur Scaccia in trakt.
de commercio. & camb. §. 6. gl. 1. n. 96.

Cum autem in bonis debitoris, unicam ne-
gotiationem, sive societatem exercerit, versa-
mur, distinguendum est inter bona, ad pecu-
50 oia pro capitali positam in societate, quorum
respectu, creditor socij, tanquam anteriores
51 præferuntur, non autem ius habent ad capitale
aliorum sociorum, nec ad partem lucri ad eos
spectantem, nisi tantum pro ea parte lucri, quæ
52 ad eorum debitorem spectaret, soluto prius
ante alieno, ex causa societatis contracto, ut ex
Hermosilla, Magonio, & Fontanilla declarat

Salgad. in loco relato num. 60. & seqq. & post eum
Consil. Rocens in d. tit. de societ. notab. 85. & in cod.
responsa 86. num. 15. eiusdemque fuerat lententia
Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 964. num. 9. &
seqq. Merlin. in ead. q. 41. n. 29.

R E R V M S V M M A.

- 1 Rescissio contractus in quo differat à nullitate.
- 2 Restitutio in integrum operatur fructuum resti-
tutionem ad minoris beneficium.
Et non minus ad sortem principalem, quam ad
accessoria refertur, n. 3.
Intellige de fructibus perceptis post litem in hoc
iudicio contestatam, n. 15.
- 4 Restitutio in integrum tacite petita censetur ex-
lesionis, & minoris atatis allegatione.
Vel ex petitione eius, quod non nisi per in inte-
grum restitutionem potest obtineri, n. 5.
- 6 Clausula omni meliori modo operatur, ut iuri-
dici remedium censetur intentatum.
Et si expressum non valet, eo modo, quo fuit ex-
pressum, valet, ut valere potest, n. 7.
- 8 Sententia S. C. Neap. ratio, ubi nunquam profe-
runtur cum causarum assignatione.
- 9 Sententia præsumitur contra minoris libello.
- 10 Restitutio in integrum rescindit contractum,
minori damnosum, cumque reponit in pristino
statu.
- 11 Læso enormissima nullam reddit conventionem,
non autem rescindendam.
- 12 Remedium l. 2. C. de rescindenda venditione
electionem tribuit emptori restituendi rem, vel
supplendi illius pretium.
In quo tamen pinguius succurrit in integrum,
restitutione, n. 13.
- 14 Fructus in sententia in integrum restitutionis
omissi, peti amplius minime possunt.
- 16 Possessor ex causa dubietate excusatur a fructu-
um restitutione.
- 17 Titulus ubi reducitur ad non titulum, fructus
illius vigore percepti, sunt restituendi.
Intellige, si titulus nullus declaratur, ut n. 18.
Vel est de sui natura revocabilis, ut in donatione
causa mortis, vel in sententia, n. 19.
- 20 Sententia revocata in causa appellationis, sunt
restituendi fructus illius vigore percepti.
- 21 Fructus a tempore litis contestata percepti sunt
aliori, una cum re restituendi, etiam quod
possessor bona fide possideat.
Neque ex tunc errant in iure possessor excusa-
tur, n. 22.
- 23 Fructus à delitis contestata veniunt in iudicio
læsionis, ex l. 2. C. de rescindenda venditione.
- 24 Fructus lite pendente percepti sunt aliori, ex iu-
dicii officio, restituendi, quamvis hoc minime
petierit.
- 25 Appellatio causam reducit ad terminos litis
contestata.
- 26 Deciso novissima Sacri Regij Consilij Neap. re-
feritur.

CAPVT XXV.

De Contractus resolutione ex nullitatis,
vel rescissionis remedio, ad text.

in l. & eleganter 7. ff. de
dolo.

Contractus rescissio à nullitate differt, quia contractum ab initio validum præsupponit, illum rescindendo, pro ut ex nunc, & interim, donec rescissio fiat, possessor, tanquam bonæ fidei, fructus facit suos, neque tenetur ad illorum restitutionem; quod secus est, ubi nullus declaratur, ad notata in l. & eleganter 7. ff. de dolo, ut post alios tradiderunt Rebuff. ad Constitut. Gallia, in iis, de resciss. contract. num. 4. quem referunt, & sequuntur Reg. de Ponte in conf. 28. num. 5. & 6. lib. 1. Consil. de Georgis in alleg. 3. n. 22.

Quandoque tamen rescissio operatur fructuum restitutionem, ut in rescissione contractus, per viam in integrum restitutionis à minore obtemperata, quæ ita procedit ad minoris beneficium, ut integrum ius suum, unà cum fructibus perceptis à possessor recuperet, per text. in l. quod si minor 25. §. restitutio ff. de minor. quampluribus exornat Covarr. in lib. 1. variar. resol. cap. 3. & inquit Gama dec. 118. Pres. Amat. conf. 87. num. 9. & Reg. Saustic. dec. 115. ex quibus etiam tradit D. Scoppa & Gratian. observ. 310. num. 5. etenim restitutio non minus ad sortem principalem, quam ad accessoria refertur, ut post glossa & alios in l. si §. si ff. de condit. indeb. docet Sfortia Odd. in tract. de restit. in integrum p. 1. q. 45. artic. 8.

Intelligitur autem in integrum restitutio petita, ubi læsio, & minor ætas simpliciter allegantur, iuxta communem DD. sententiam, de qua Alex. Decio, Rolando, alij que relatis testatur Odd. in d. p. 1. q. 33. artic. 3. quoniam sufficit, quod simpliciter aliquid petatur à minore, quod alia via, quam in integrum restitutionis peti non possit, intelligatur in integrum restitutio petita, ut docet de Franchis in dec. 17. num. 20. & in dec. 86. nu. 7. præsertim ex clausula omni meliori modo, in libello adiecta, quæ operatur, ut utilius remedium deductum censetur, & si quod fuit expressum, non valet eo modo, quo fuit expressum, valeat eo modo, quo valere potest, ut per Menoch. in conf. 514. num. 4. vol. 4. & alios quos refert Barba in tract. de clausula claus. 93. num. 11. & sententia, quæ inde subsequitur, contractum postea rescindens, ex capite in integrum restitutionis processisse præsumi debet, quamvis de ea nulla mentio fiat; Idque facilius in sententia S. C. Neapolis locum

8 habet, in quo tunc, aut nonquam solent in sententiis diffinitivis assignari decisionis causa ad evitandas dilationes, quæ ex causarum assignatione oriri possent; præsertim quando causa sunt implicite deductæ, ut refert D. de Franch. in dec. 664. num. 14. & seq. præsumendum, 9 debet sententia conformis libello, ad evitandum nullitatis vitium, quod obijci posset, ex l. si fundus 18 ff. communi dividundo, cum concord. & cap. licet Hali 31. extra de symonia, ubi latet Felyn. a. n. 18.

Vnde nullum superesse dubitandi locum, in facti contingentia affirmabamus, quia sententia per Dorotheam Calò, & Alphonsum Batone coniuges, obtenta in S. R. C. Neap. qua mediante rescissus fuit contractus permutationis inhiæ per Franciscum Mariam Calò patrem prædictæ Dorotheæ, de re ipsius eius filix olim minoris, ex causa in integrum restitutionis tacite petite processit, atque proinde fructuum perceptorum restitutionem non excludit; fuit enim sententia relativa ad libellum, in quo fuit læsio, & minor ætas allegata, & rescissio aliter evenire non potuit, quam vigore rescindentis 10 remedij, quod appellatur ipsa met in integrum restitutio, quia rescindit contractum, aliumve actum præiudiciale, sive obstaculum, quod opponitur recuperationi rei lxx, eumque reponit in statu, in quo erat ante læsionem, ut magistraliter ex communi DD. resolutione, deducit Sfortia Odd. in relatio tract. p. 1. q. 33. artic. 3. & 4. num. 19. & optime facit text. in l. si dolo S. C. de rescind. vendit. non potuit rescissio procedere ex enormissima læsione, quæ forsitan in contractu permutationis adfuerit: nam ex ea, tanquam dolum ipsa continente, ipso iure nulla permutationis fuit, non autem rescindenda, iuxta notata in d. l. & eleganter, ff. de dolo, non item 11 ex læsione ultra dimidiam restitutionis fuit obtemperata, quæ optionem contraveniens tribuebat, restituendi rem permutatam, vel supplendi iustum illius pretium, ut in l. 2. C. de rescind. vend. & tradunt DD. quos novissime sequitur D. Romaguera in addis. ad Concil. super Statut. Civit. Eugub. lib. 2. rubr. 58. num. 2. propterea fateci necesse erat, fuisse permutationis contractum, rescindenti remedio in integrum restitutionis 12 rescissum, quod pinguis minori suecuerit, quam remedium prædictæ l. 2. ut in specie animadvertit de Franch. in dec. 248. n. 3.

Quibus tamén fortiter obstat, quod fructus ipsi ab actoribus petiti fuerant in sententia 14 S. C. omitti, in qua solum rescissus fuit contractus, nulla de fructibus mentione facta, quo casu absolventi rei fuisse videbatur, ad notata in l. 4. C. de posui in lxx terminato 3. C. de fructib. & lit. expens. in terminis probat Anna in conf. 14. num. 5. lib. 1. & voluunt alij per Girb. in dec. Sicilia 89. n. 2.

Præsertim veriorum esse dicebatur Didaci Covarr. sententiam in lib. 1. var. resol. cap. 3. num. 4. verfic.

4. *verfic. secundum prafata decifio*, affirmant *text.*
in l. *qued si minor* 25. §. *reftitutio* ff. *de minor*
15 rib. concedentem minori fructuum repetitio-
nem in iudicio in integrum reftitutiois, in-
telligi de fructibus post litem in hoc iudicio
contestata per ceptis, reliquos verò fructus
iuris rationem non pati, ut habere possit; *Co-*
varruiam namque fequuntur *Anna in d. conf.*
num. 9. alique plenè per eam, & *Girrb.* allega-
ti in *relata decif. 89. num. 19.* quidquid contra-
rium fublineat post *Abbat. Sferia Odd. in d.*
tratt. de reftitut. in integrum p. 1. q. 45. artic. 2. nu.
20. & feqq.

Denique iusta litigandi caufa, refpectu con-
ventorum ex caufe difficultate confiderabatur,
cum decreto M. C. V. fuiffent antea abfoluti à
petitis per actores, tamen si fuerit hoc decretum
16 revocatum in S. C. in caufa appellacionis; fuffi-
ciebat enim dubietas caufæ ad excufandos pos-
seffores à fructuum reftituitone, ut ex *Pineflo*, &
alii deducit idem *Giruba in d. decif. 89. nu. 18.*
& quamvis fuiffet decretum Magnæ Curie in
caufa appellacionis revocatum, reftitio con-
17 tractu permutationis, & propterea videbatur
titulum fuiffe refolutum, & redactum ad non
titulum, & poffiffores adhuc teneri ad fructus
perceptos reftituendum, ex l. *filis* 16 §. *contra*
tabulas ff. *de inoff. testam.* hoc tamen frequen-
18 tulus ipfo iure nullus declaratur, non tamèn
fi titulus est validus, donec aliqua ex caufa per
sententiam revocetur, ut ex pluribus docet
19 *Giruba in praedict. decif. 89. num. 21. & feqq.* Vel
quando tinentur eis de fui natura revocabiles, ut
in donatione caufa mortis exemplificat idem
Giruba ibi num. 22. post *Bald. & alios*, idem di-
ci potest de fententia, quæ per remedium ap-
20 pellationis efficitur revocabilis: nam revocata
fententia, funt omnes fructus illius tantum vi-
gore percepti reftituendi, ut per *text. in auth.*
qua fuppletario, l. *de probib. Imperat. offerend. no-*
ndum in fententia Præfcti Prætorio, sed in alijs
quibuscunque inferiorum Iudicum procedere
affirmat *de Franchis in decif. 120. num. 10. Reg. de*
Ponte in tratt. de poffeff. Proreg. in tit. 4. §. 4. num.
27. & feqq. & noviter Reg. Alerlin. in lib. 2.
controver. forens. cap. 43. num. 24.

Refpectu verò fructuum saltèm à die litis
contestata perceptorum, hauriri non poffe di-
cebamus, quin fuiffent omnino reftituendi,
medium ad minoris, aut alterius privilegiate
perfonæ; verum etiam ad maioris, vel alterius
privatæ beneficii; 20 enim tempore litis
contestata fructus perceptos, & percipiendos
reftitueret poffeffor teneatur, etiam quod bona
fide poffideat, ut ex l. 2. *de fruct. & lit. expenf.*
& l. *certum* 22. *C. de rei vendit.* cum alijs con-
cordantibus tradidit poffeffor *Perugin. in*
tratt. de fideiuss. artic. 49. p. 3. num. 137. atque
21 ex tunc errans io lura non excufatur à fructu-
um reftituitone; quia per litis contestationem

efficitur malæ fidei poffeffor, ut per *text. in l. sed*
est lege 28. §. *etiam si ante litem* ff. *de petit. hære-*
dit. aique ibi tradita per DD. communiter, do-
cet *Menoch. in tratt. de recuper. poffeff. remed. 15.*
num. 638. & quod etiam in iudicio lationis ex
remedio l. 2. *C. de reftitut. vendit.* veniant fructus
23 à die litis contestata percepti, probat *Covar.*
in lib. 2. variar. refol. cap. 3. num. 9. circa finem
idquè in Praxi fervari testatur *Pineflo. in repetit.*
d. l. 2. p. 2. cap. 4. num. 6. circa finem, ac probant
Barbof. fuper cap. cum dilectis, num. 31. *de empt.*
& *vendit.* *Aylon. ad Gomen. lib. 2. var. cap. 2. nu.*
25. Canev. var. refol. lib. 1. cap. 13. num. 48. Fouca-
neh. de poff. nuptial. claus. 7. glof. 2. part. 5. nu. 10.
& *feq.* cum alijs, quos fequitur noviffimè *D. Ro-*
magnera in addit. ad Cenciel. fuper Statut. Civit.
Engub. lib. 2. r. n. v. 58. num. 25. & de motu om-
nium esse dicit *de Franchis in decif. 495. num. 3.*
24 in fine ibi: & ad hoc intendit maior pars, qui-
nimò in reftituitone reus Iudex fructuum litis
pendente perceptorum rationem est omnino
habiturus, ut res, cum eisdem actori reddatur,
quamvis hoc minimè fuerit ab eo pollulatum,
ut per *text. in l. praterea* 20. ff. *de rei vendit.* &
in l. *adiles* 2 §. 5. item sciendum ff. *de adilitio ad-*
ilis tradiderunt *Boer. in decif. 8. num. 3.* alijs quo-
relatis *Covar. in lib. 1. variar. refol. cap. 3. num.*
1. verf. Et enim manifesti iuris.

Neque decretum à M. C. V. prolatum, per quod
fuerant conventi abfoluti à petitis per actores,
aliquam eis tribuebat excufationem à fructuum
post litem contestatam receptorum reftitutio-
ne, quia appellatio à decreto M. C. ad S. C. In-
25 terposita, reftitio iudicata, causam reducit ad
terminos, in quibus erat post litem contesta-
ta in caufa principali, ut per *text. in l. ita demum*
23. C. de procuratorib. notant ibi *Bart. num. 3.*
quem fequitur *Jafon. num. 6.* ubi dicit hoc esse
menti tenendum, *Abbat. Pauvmit. in cap. ad an-*
discentiam 2. huius nominis per *glossam* ibi extra
de reftitutis, & alij, quos lazè adducit *Lancel-*
loti. in tratt. de attentatis p. 2. cap. 12. in *prafat.*
num. 133. *Giruba in decif. 19. num. 8. Reg. Tappia*
in suis decif. S. C. decif. 41. n. 8. in fine Reg. Alerlin.
controver. forens. lib. 2. cap. 43. n. 1. Unde nullum
ius tribuebat conventis, decretum Magnæ Cu-
rie per appellacionem reftituum, atque fuppre-
tum, reducta caufa ad terminos litis conte-
statæ.

26 Tandem fuit decreto Sacri Confilij sub die
31. mensis Januarij Anni 1639. declaratum, de-
beri fructus à tempore litis contestata, in caufa
prædictorum coniugum, cum Donato Anto-
nio, & Thoma Collo, ad relationem D. Confilia-
rij *Andrea Marchesij*, cuius in calce præteden-
tis capituli 16. meminimus. A. Aquarius Ciof-
tus.

RERUM SUMMA.

- 7 *Heres universalis in universum ius defuncti succedit, & in aere, ac honore.*
Vnde quasi contrahit aduendo cum hereditariis creditoribus, n. 2.
Quibus olim in solidum, atque ultra vires hereditarias tenebatur, n. 3.
Hoc tamen periculum, novissimo inventarii beneficio fuit ademptum, n. 5.
Idem modo inventarium solemniter conficiatur, ut ibi.
- 8 *Hereditas actiones, olim per aditionem confundebantur.*
Quod cessat per inventarii beneficium novissima Iure adinventum, n. 6. ubi laudatur D. Albertus Alderius.
- 7 *Heres cum beneficio legis, & inventarii, est veri, & proprie heres.*
Sed contra, quod sit quasi heres, n. 10.
- 8 *Inventarium solum operatur, quod non teneatur heres ultra vires hereditarias.*
Non autem ad plura prodest, quam herba betonica, ut alij existimant, n. 9.
- 11 *Heredes condemnari solent, cum clausula: salva discussione inventarii, quatenus de eo legitime apparuerit.*
- 12 *Legem contemnens, illius beneficium non gaudet.*
- 13 *Inventarium allegare, aut indicare non sufficit pro illius beneficio perferendo.*
Quidquid sit pro creditoribus illud petentibus ad sciendum bona hereditaria, n. 15.
Sed est realiter exhibendum, n. 14.
- 16 *Creditoribus certis sufficit specificus, & nominatim citandi in confessione inventarii.*
Incerti vero per aditum, sive proclamatum, n. 17.
Et certi dicuntur, quorum creditum est heredi notum, & certum, n. 18.
Quod difficile est asserere, n. 19.
- 16 *Creditoribus absentes sufficit per aditum citare in inventarii confessione.*
Et absentes intelliguntur, qui sunt in loco aliena iurisdictionis, n. 21.
Non qui absunt à loco iudicantis, sed sub eadem iurisdictione, & sub eiusdem Principis potestate existunt, n. 22.
- 13 *Citatio ad domum erat de Iure Communi suspensiva.*
Ac tantum permixta, cum persona copia non potuisset haberi, n. 24.
De Iure tamen Regni Neapolis est principaliter admissa, n. 25.
Cum liceat adversarium alternativè citare, personaliter, ad domum, num. 26. ubi laudatur D. Gregorius Motillus.
- 27 *Citatio ad domum fieri debet in domo solita habitationis.*
Quod nisi exprimitur, nulla est citatio, n. 28.
Et si dicatur a nuncio extenta, modo, & forma sibi commissi, n. 29.

Si non habuit specificum in commissis domum solita habitationis, n. 30.

Contrarium tamen de Consuetudine servatur, quod admittantur citationes domi solita sine alia solita habitationis expressione, n. 31.

Et ratio subiungitur, n. 32.

33 *Domicilij appellatione, illud habitationis regulariter intelligitur.*

34 *Nunciorum offerenti statuitur circa domum habitationis citari.*

Tanquam in concertibus eorum officium, num. 35.

36 *Citatio in domo citati excecata, qua nuncio suis à parte offensa, nulla redditur.*

37 *Nuncius tanquam testis habetur.*

38 *Testis, licet nuncius, plene probat, in pertinentibus ad eius officium.*

39 *Testis cognoscere debet litigantem, de quo deponit.*

40 *Nuncius, citatum cognoscere debet.*

41 *Testis deponere debet per proprium sensum, non autem alterius.*

42 *Nuncius debet claram habere notitiam, de quo testatur, non per relationem ad alium.*

43 *Decisio novissima S.R.C. Neap. refertur, & num. 117.*

44 *Inventarium infra triginta dies inchoari debet, & infra alios sexaginta compleri.*

A die tamen adita hereditatis decurrunt, num. 45.

Et sufficit, quod infra nonaginta dies fiat, absque eo, quod infra triginta dies inchoetur, num. 46.

& 48.

Mora autem nec modica purgatio admittitur, num. 49.

47 *Solemnitas modica si omittatur, non vitiat dispositionem.*

50 *Heres durante tempore confessionis inventarii, non potest a creditoribus hereditariis, aut legatariis conveniri.*

Fallit primò si ante trimestre temporis lapsum, sit completum inventarium, n. 51.

Secundò si versamur in iis, qua dilationem non recipiunt, n. 52.

Inter qua alimentorum causa numeratur, n. 53.

Tertio in alijs casibus remissivè, n. 54.

55 *Heres debet in inventario bona omnia describere, quia testator habebat tempore mortis.*

Et si rem aliquam subtraxerit, vel claverit, induple puniatur de Iure Codicis, n. 56.

Sed an idem sit de Iure Authenticorum? dua sunt discordantes sententia, n. 57.

Quarum prima est, panam privationis beneficium Inventarii eo Iure infligi, n. 58.

Praeterea si res magni valoris fuerit per dolum emissam, n. 59.

Sed receptior est opinio de duplici pana, n. 60.

Et in melioribus rationibus fundata, n. 63.

Pro qua indicatum in Senatu Mantuano, & Neapolitano, n. 61. & 62.

Constituto tamen de dolo, sine quo nullam luet heres

- res penam, num. 64. & 67.
 Dolus autem in eo non praesumitur, n. 65.
 Et ex medicitate rei, & qualibet credulitate,
 & causa etiam iniusta, atque ex allupatione
 gesto regulariter excluditur, n. 66. 69. & 81.
 68 Dolus in allupatione gesto non praesumitur.
 70 Haeres vigore clausulae, cum potestate addendi,
 vel diminuendi, potest bona per errorem in in-
 ventario descripta deirahere.
 71 Inventarium ab inveniendo dicitur, & sunt in
 eo describenda bona inventa in hereditate,
 quae manibus tangi possunt.
 72 Inventarium legitime confectum ex superveni-
 enti aliarum rerum notitia habita per hae-
 redem, non vitatur, & n. 74.
 73 Alius legitime factus ex supervenienti casu non
 vitatur.
 74 Haeres hereditati communicare non tenetur,
 quod ex propria acquirit industria.
 Nisi haeres sit cum beneficio legis, & inventarij,
 ut num. 76.
 Qui nec in lucro, nec in damno esse debet, n. 77.
 Sed contrarium verius esse, alij dicunt, n. 78.
 Dum tamen haeres de sua, non hereditaria pecu-
 nia solverit creditores, n. 79.
 Et ita decisum in S.C. n. 80.
 81 Inventarium est probatio probata pro haerede, &
 contra heredem, ut adesse bona in hereditate,
 quos fuerunt in eo descripta.
 Nec sufficit probare, quod alia bona testator ha-
 buisset in vita, n. 83.
 Si non verificetur in morte remansisse penes ha-
 redem, n. 84.
 85 Liber rationum defuncti non praesumitur penes
 heredem esse, quamvis ad eius manus perve-
 nerit in vita defuncti.
 86 Res inter alios aliter regulariter non nocet.
 87 Dolus in minore non praesumitur.
 88 Alio non probantercus absolvitur.
 89 Testes ad proprium commodum deponentes, ne-
 dum aliquam non inducant probationem, ve-
 rum neque praesumptionem, aut coniecturam.
 90 Inimicitia capitalis praesumptio oritur inter col-
 ligantes de magna pecuniarum quantitate.
 91 Testis inimicus nullam facit fidem.
 Ampliatur primò, quamvis de inimicitia non
 appareat, sed de causa inimicitia tantum, n.
 92.
 Secundo in testis odio scilicet non benevolens, n. 93.
 Tertio ut nec plene, nec simpliciter probet, n. 94.
 Quarto, ut neque indicium faciat, aut praesum-
 ptionem, n. 95.
 96 Verisimile quod non est, falsitatis imago di-
 citur.
 97 Consanguineus non cogitur deponere contra
 consanguineum ad quartum usque gradum,
 exclusivè in causa criminali, vel civili ar-
 duæ.
 Et si de falso cogatur à Iudice ad deponendum,
 eius depositio nulla redditur, n. 98.
 Nec etiam revelare tenetur contra eum, ad ful-
 minationem excommunicationis, num. 99.
 100 Testis licet inhabilis depositio, aliquam inducit
 coniecturam.
 Nisi in totum à testimonio repellatur, ut n. 101.
 102 Identitas persona longè validius per nomen, &
 cognominis expressionem, quam per signa de-
 monstratur.
 103 Testis de credulitate non probat.
 Quia debet de veritate falsi deponere per sensum
 corporeum, num. 104.
 105 Liber rationum non compaginatus, neque de-
 bita habens requisita, vulgò dicitur Squarcia
 foglio.
 106 Testibus, & non testimonijs, est credendum.
 107 Sigillum privatum idem operatur, quod priva-
 ta scriptura.
 Quidquid aliud in sigillo Antibonice, seu pu-
 blico dici possit, n. 108.
 109 Scriptura privata, quae de pte se fidem aliquam
 non facit, post conclusum in causa produci non
 potest.
 110 Testes super moniterijs revelantes non probant,
 nisi cum iuramento parte citata repetantur, &
 num. 112.
 111 Testis debet cum iuramento, & parte citata
 deponere, ut probet.
 112 Testes super moniterijs debent per extensum de-
 ponere, non relativè ad revelationem, ut fidem
 faciant.
 113 Testis nimirò responsio nullam fidem facit, quæ-
 vis praeter Curia benevole praesulgeat.
 114 Causa magnae civilis criminali comparatur.
 Et quemadmodum in causis criminali certa pro-
 bationes requiruntur, ita in causa civili ardua,
 in qua neque quæ semiplena coniunguntur,
 num. 116.
 115 Haeres cum beneficio inventarij creditori ha-
 reditario, aut legatario primo venienti rellè
 solvit.
 Neque potest ex hoc ab alijs creditoribus, aut
 legatarijs molestari, n. 119.
 Quibus contra recipientem pecuniam alio com-
 petit, n. 123.
 Et quæ alio creditoribus ex pari causa, aut
 collegatarijs competat post solutionem remissi-
 ve, n. 124.
 Nisi sciens viros hereditatis pro omnibus non
 sufficere, solvat, n. 120.
 Tunc enim si absque cautione solverit, tenetur
 creditori, aut legatario, qui pecuniam recipit,
 effecto non solvendo, n. 121.
 Sed contra, n. 122.
 125 Haeres ex inventarij beneficio potest heredita-
 ria bona insoluntum dare creditoribus heredi-
 tarijs.
 Etiam si defunctus beneficio Authentica hoc
 nisi, C. de solutionibus, renunciaverit, num.
 126.
 Cum hereditas est nimis arc alieno gravata,
 num. 127.
 Secus verè simplicium patrimonium in heredi-
 ta-

- salva remanisset, num. 128.*
 129 Beneficium Authenticæ hoc nisi, C. de solutio-
 nibus, non comprehenditur in generali renun-
 ciatione omni legum auxilio.
*Neque expressa illius renuntiatio servatur, cum
 ex inopinato casu eveniente solutio inopunia
 impossibilis redderetur, u. 130.*

CAPVT XXVI.

De hærede propter inventarij beneficium
 ab hæreditarijs incommodis eximen-
 do, ad text. in l. finali §. & si
 præfatam, C. de Iure de-
 liberandi.

- Hæres universalis, qui succe-
 dit in universum ius defun-
 cti, & sic in onere, &
 honore, l. hæreditas 63. ff. de
 regul. iur. per hæreditatis
 additionem, quasi contra-
 hens cum creditoribus hæ-
 reditarijs, l. 3. in fine, & 4.
 ff. quib. ex caus. in possess. easur, illis olim in soli-
 dum tenebatur, atque ultra vires etiam hære-
 ditarias, ut in l.igna desit 34. ff. sol. matrim. & in
 l. si te bonis 10. C. de iur. deliberandi, in super a 110
 4 hæredes contra defunctum, & illius obligatio
 per simplicem hæreditatis additionem confun-
 debatur, ut in l. de bonis 7. C. de passis, propterea,
 5 fuit inventarij beneficium ex Iustitiani provi-
 dentia adinventum, quod ab hæreditatis pe-
 riculo, hæredem servat indemnem, ut credito-
 ribus hæreditarijs eatendū teneatur, quatenus
 6 hæreditatis vires suppetunt, neque iura hæredi-
 tatis super ipsa hæreditate ex propria persona com-
 petentia confunditur, ut in l. fin. §. nisi præfatam, C.
 de iure delib. & plenè probat DD. quos recenset
 Phanucius de inventar. hære dit. part. 5. num. 19.
 & novissimè optimè lectionis vit D. Albertus
 Aldersij in trakt. de hæreditarijs actionibus, part.
 7. cap. 12. a num. 74. adeo quòd licet hæredem,
 cum beneficio legis, & inventarij esse vetè, &
 propriè hæredem, scribat alios cumulans Cas-
 sau. in conf. 22. quem sequitur Præf. de Franch. in
 decif. 83. num. 2. & 4. ubi ex Pinello in l. 1. C. de
 bonis mater. n. 3. ante num. 82. versic. contra
 9 quem text. dicit, inventarium solum operari,
 quòd non teneatur hæres ultra vires hæredita-
 rias, nec ad plura prodelle, ut alij censuerunt,
 10 quam herbam bettonicam, & hanc etiam opi-
 nionem latè sustinet novissimè D. Aldersij in
 trakt. de hæredib. sit. 10. ex n. 121. tamen hære-
 dem, ut supra beneficium, non propriè, sed
 11 quasi hæredem esse voluit glossa in d. l. fin. §.
 in computatione, in verbo confundantur, & alij,
 12 quos refert Reg. Cypre. Latr. in decif. 137. nu. 50.
 & seg. lib. 2. onde, ut ipse testatur in decif. 129.
 num. 1. eod. lib. 2. in sententijs, quibus hæredes
 condemnantur, semper clausula illa solet ap-
 13 poni: *salva discussione inventarij, quatenus de eo
 legitime apparuerit.* Vbi verò inventarium hæ-
 res conficere neglexerit, beneficio legis perfrui
 non debet, quam contemnendam esse censuit,
 ut in d. l. fin. §. fin. verò postquam, ubi gl. in verbo
 censuerunt, cum enim incidat in legem, non de-
 bet legis beneficio gaudere, ut notat Bart. in d.
 13 §. fin. verò num. 3. neque enim sufficit verbalitèr
 inventarium allegare, aut indicare, quòd produ-
 cere non est, l. 1. §. edenda sunt omnia, ff. de
 14 edendo, sed est realitèr producendum, atque
 exhibendum, ut eius beneficio hæres perfrui
 possit, ut novissimè post Gratian. in lib. 5. discept.
 forens. cap. 98. 1. num. 24. & segg. affirmat Consil.
 Prat. in suis præf. observat. cap. 95. comprobant-
 què alij, quos sequuntur Consil. Carleval. de
 indic. lib. 3. disput. 9. num. 14. & disput. 13. nu. 4.
 D. Consil. Petrus super Rit. M. C. P. 166. nu. 102.
 in fin. D. Stoppa in annotat. ad Saru. in prax. civil.
 part. 1. §. 48. num. 17. & modernis temporibus in
 S. C. decilum esse, testatur Gize. in observat. de
 15 c. Cypre. Latr. 97. num. 7. & seg. num. 1. quid-
 quid indicare sufficiat creditoribus illud pe-
 tentibus pro sciendis hæreditarijs bonis, ad
 tradita per Tüsfaur. in lib. 1. quaff. forens. q. 10.
 num. 30.
 16 Quòd tamèn inventarium citatis creditori-
 bus, & interesse habentibus in eo, esse facien-
 17 dum, certis quidem sp. cificè, & nominatim,
 incertis verò per zedictum, sive proclama, ex di-
 cta l. fin. §. fin. autem dubius, in verbo. Caterum
 que l. de iur. delib. fiant post alios Cypre. in
 decif. 101. Roland. à Valle in trakt. divers. de in-
 18 ventar. q. 86. & 89. Andreus in contro. forensi
 122. lib. 1. D. Alimar. de nullitat. tom. 2. rubr. 12.
 quaff. 16. num. 27. & certi dicuntur, quorum
 19 creditum est hæredi notum, & certum, cum
 tamen difficile sit asserere, creditorem aliquem
 certum esse, ut ex Salpe in d. §. fin. autem dubius
 num. 8. in fine, & ex pluribus Roia Romana de
 cisionib. comprobavit Reg. de Marin. in lib. 2. re-
 20 sol. cap. 121. num. 4. & segg. & ibi ait, quòd si
 creditores essent absentes, sufficeret eos per edi-
 21 ctum citare, & annuunt paritèr non pauci,
 quos sequitur D. Alimar. in citat. quaff. 16. num.
 24. & novitè D. Aldersij in trakt. de hæredib.
 sit. 10. nu. 149. absentes verò dicuntur, qui sunt
 in locis alienæ iurisdictionis, non autem illi,
 22 qui licet absint à loco iudicantis, sub eadem
 tamèn iurisdictione, & sub eiusdem Principis
 potestate repetiuntur, ex traditis per Löffred.
 in conf. 32. num. 8. circa medium, quem refert, &
 sequitur Phanuc. in d. trakt. de inventar. divers. for.
 q. 140. num. 17 in fine, idem probavit Gratian.
 in lib. 5. discept. forens. cap. 98. n. 9.
 Non citatis verò inventarium non afficere,
 adeo verum esse in facti contingentia, observa-
 vimus, ut etiam de citatione legatarij à nuncio
 facta in domo citari, quam sibi paritèr osten-
 23 disse dicebat, nullam esse rationem habendam,
 con-

contenderemus: nam et si citatio ad domum,
 24 quæ de lute communio erat subsiditaria, ac ita-
 demum permixta, quatenus personæ copia mi-
 nimè potuisset haberi, iuxta tradita io l. 1. §. 1.
 ff. de liberis agnoscendis cum concord. apud Pant.
 in tract. de nullitatib. in tit. de nullit. ex desolu-
 25 citationis num. 87. de lute tamen municipali
 Regni Neapolitis, sit principaliter admissa: cum
 26 liceat alternativè adversarium citare, vel per-
 sonaliter, vel ad domum, ex dispositione Reg.
 Pragmatica, quæ incipit. *Qualibet agere volens,*
 27 sub tit. de ordine iudicior. quam pte alij lau-
 dant, & exponunt *Regens Rovitus super ed-*
dem Pragmatica. 2. Reg. de Marinis quotid. res-
solut. tom. 1. cap. 340. num. 2. D. Consiliari. Petrus
super Rit. M.C.V. 94. sub num. 7. Dom. Altimar.
de nullitat. tom. 2. sub r. 12. quest. 12. num. 81. &
per tot. D. Scoppa in observat. ad decis. Gratian.
observat. 62. num. 6. in addit. ad Nicolin. in prax.
civil. pag. 15. num. 50. & in annotat. ad Sarn. in
prax. civil. part. 1. §. 1. num. 26. & peritus practicus
D. Gregorius Morillus in sua praxi S. R. C.
tit. de gradu citationis, n. 12. Debet nihilominus
 28 domus esse solitæ habitationis, tàm ex verbis
 eiusdem Reg. Pragmatica, dùm dicitur: *Ad ha-*
bitationis domum, quàm ex Iuris communis di-
 29 spositione, de qua per Bar. in l. 4. §. Prætor ait,
 30 ff. de damno infecto, ubi amplius voluit, nullam
 esse citationem, quàm uncus domi fecisse,
 refert, non adiectis illis verbis, *solita habitatio-*
 31 *nis*, quod verum esse, etiam si citationem do-
 mi nuncius fecisse refertat, modo, & forma sibi
 32 commissis; dummodò formam citationis domi
 solitæ habitationis, specificè non habeat in-
 commissis, asseruerunt *Marani in suo spec. in*
verbo recte conceptu citatio, num. 127. de Fran-
ch. in decis. 312. & Reg. Rovit in Comment. ad
 33 *Pragm. 2. de citationib. num. 8. cum alijs plenè*
adductis per D. Altimar. incitat. quest. 12. &
quamvis admitti passim videamus, Alguzerio-
 34 *rum, atque servientium simplicis relatione*
 35 *domi, aliquem citasse testificantium abs-*
 36 *que solitæ habitationis adiectione; hoc tamen*
 esse potest, quia cum lute nostræ municipali
 expressè disponatur, quòd citatio domi facien-
 da, sit in domo solitæ habitationis, crederem
 est hoc esse cuiuslibet ex nostris nuncijs aperi-
 tissimum, atque in dubio hinc sollemnitate
 ab eis observatam; vel quia cum domi simpli-
 citer nuncius, citavisset refert, in dubio de do-
 mo solitæ habitationis est citatio intelligeo-
 37 da: nam & domicilijs appellatione, domiciliũ
 habitationis regulariter intelligimus, ut post
 gloss. in cap. statum, in §. cum vero in verbo. *Vñ*
distam, de rescriptis. in §. cum alijs concordantibus
per Tiraquell. in tract. de miraque tractum, in tit.
 38 *de retractu consanguinit. §. 9. glossa 2. num. 21. &*
 39 in hoc statum nunciorum assertionis, quòd do-
 mus ad quam fuit citatio transmissa, domus sit
 propriæ habitationis citati, tanquàm in co-
 cidentibus eorum officio, ut in punto tradi-
 derunt post alios *Caravita in Rit. 269. num. 21.*

Cerpan. in Comment. ad Stat. Mediol. lib. 1. cap. 1.
 num. 163. *Gratian. in lib. 4. discept. forens. cap. 697*
 n. 13. & seq.

Cum verò nuncius iò ea domo citationem
 executus fuisse refert, quæ à parte sibi tuit
 36 ostensa, iam sumus in clavis. non perquisivisse
 eum, citatio domo solitæ habitationis, unde
 nullius fuisse roboris huiusmodi citationem,
 37 esset convenientibus etiam, ut aiunt oculi,
 affirmandum: habetur enim uncus tanquàm
 38 testis, cui, ut in pertinentibus ad eius officio,
 testificanti, licet onico, plenè adhibetur fides,
 39 et ex text. in cap. cum parati 19. extra de appel-
 lat. ubi gl. in verbo *sunt nuncius*, & docet Bar.
 in extravaganti incip. ad reprimendum, in vers.
 per nuncium, num. 10. & post alios *Farinas. in*
tract. de testib. in tit. de oppositionib. contra perso-
nas testium. §. 63. cap. 1. num. 41. quemadmodum
 40 igitur testis cognoscere debet litigantem, de
 quo depooit, alioquin nulla redditur eius de-
 positione, ut per gloss. in l. fin. §. fin autem dubius, in
 verbo cognoscant, ubi DD. C. de iure delicti, ita
 nuncius citatio cognoscere debet, de cuius
 41 citatione testificatur, aliàs nulla redditur ci-
 tatio. Debet insuper testis depooere per pro-
 prium sensum, non autem per sensum alie-
 42 rius, ut in cap. testes 3. q. 9. Abbas in cap. tam libe-
 ris num. 5. vers. & est ratio, de testib. Speculat. in
 tit. de teste §. 1. num. 52. eodem modo oportet,
 quòd ipse nuncius claram habeat cognitio-
 43 nem de eo, quòd testatur non per relationem
 ad alium, ut in terminis nuocij applicando re-
 gulam testis, docet *Alex. in cons. 3. num. 5. lib. 3.*
 est itaque nulla citatio in illa domo executæ,
 quæ nuncio fuit per partem indicata, pro ut
 nulla fuit per Sacrum Regium Consiliũ.
 Neapolitano declarata citatio super coose-
 44 ctione inventarij in hac forma, quòd uoum
 ex legatarijs executæ, licet alijs legitimè noti-
 ficata fuisset, decernendo, quòd opposita di-
 scussione inventarij non obstant, sententia
 eiusdem Sacri Consilij ad actoris beneficium
 obtenta, debet executioni demòdetur, in
 causa D. Camilli Caetani, cuius patrocioium
 fuit à nobis susceptum contra hæredes quondam
 45 D. Francischi Caetani, ad relationem D. Consilij
 Scipionis Theodori, omni vittutum ge-
 nere ornatissimi, postea unius ex aulis Sacri
 Consilij Præfecti, apud Astarium S. C. de Li-
 cto, sub die 3. Novembris Anno 1638.

Sed hoc inventarium infra dies triginta post
 apertas testamenti tabulas, sive postquam no-
 verit hæres tabularum apertoræ, aut sibi de-
 latam ab intestato hereditatem numerandos,
 exordium sumere debet, & infra alios sexaginta
 dies compleri, iuxta dispositionem d. l. fin. §.
 cum igitur, in vers. fin autem dubius; quæ di-
 45 spofitio ex sequenti §. fin verò postquam, recep-
 tit communem interpretationem, et hoc tem-
 pus nonaginta dierum, non à die scientiæ, sed
 à tempore aditæ hereditatis currere incipiat,
 nam ex eo tempore ioyantarij necessitas ibi-
 dem

dem inuiguitur; & ita ius expellere voluit *glos. in d. versic. in autem dubius, in verbo deletam*, quam ibi sequuntur *Bart.* & alij communiter, eamque magis communem esse, constat ex traditis per *Roland. à Valle in cons. 73. num. 16. lib. 2.* & post alios per *Gratian. lib. 3. discept. forens. cap. 562. num. 28. & seq.* & per *Capp. Laur. d. de- 46 c. 129. num. 4. & 13. & dec. 137. num. 26.* sed licet iuxta triginta dies inuentarium oon inchoetur, sufficit si infra reliquum tempus, aliorum dierum sexaginta compleatur; neque ideo vitatur inueotarium, eum sit modice solem-
 47 nitatis omissio, que non vitiat dispositionem, ut in *l. 1. §. fin. de venturo inspicendo, & comune*
 48 esse testatur alijs coofultò pptermissis *Didacus Spino in trall. diuersor. de inuent. q. 173. num. 28.* alijque per *Cancer. lib. 1. variat. resolut. cap. 9. num. 12. & lib. 3. cap. 2. num. 20.* nec more licet
 49 modice purgationem hac iure admitti, post *Cyn. veritorem esse sententiam à S.C. in iudican- do receptam*, testatur *Conf. Giza. arell. in dec. 22. n. 14.* quem sequitur *Reg. Capp. Laur. io proxime relata dec. 129. n. 11.*
 50 Quo tempore inuentarij consueandi perdurante non potest hæres à creditoribus hereditarijs, aut legatarijs conueniri, ex *text. in d. l. fin. §. donec, nisi ante trimestris temporis lapsum*
 51 inueotarium compleuisset, ut post *Capell. & alios obferuat Reg. Reuic. in pragm. 23. num. 18. de send. & ois in ijs versaremur, que dilatioo*
 52 oon recipiunt, ut post *Richard. de Malumbrò, Cyn. & Bald. in §. donec, docent Ang. in l. 1. §. hoc stipulatio, num. 16. §. fin. iusquequam per legem* *Falcid. Roland. à Valle in trall. diuersor. de inuent. q. 141. num. 6. & 7. Phanc. in eod. trall. q. 241. num. 7. & 8. Sord. in trall. de aliment. rii. §. priuile. 1. num. 3.* & alij plures, quos refert *Giza. arell. in dec. 76. num. 6.* inter que alimentorum
 53 rum causam numerari, in spece post *Sord. in loco relato*, & alios, affirmat *Giurba in dec. 54 Sicil. 4. num. 46.* vel io alijs casibus ad limitatioem *d. §. donec*, addotatis per *Giza. arell. in relata dec. 76.* ubi late addeotes per *Reg. Sanfelix. in dec. 211. lib. 2.* & per *Androel. in contr. ferens 198. lib. 2.*
 55 Debet autem hæres in inuentario describere bona, que testator habebat tempore mortis, ut
 56 in *d. §. fin. autem dubius, et si rem aliquam hereditariam scienter subtraxerit, vel celauerit, dupli- valotie rei subtrahit in hereditatem in- ferre compellitur de iure Codicis, ut in d. l. fin. §. licentiam, vnde ille videlicet*, quod an fuerit
 57 de iure nouissimo Authenticorum immutatio longa fuit ioret DD. alteratio, eoenim iure, hæres qui in hæreditate ipsius rebus maliquatus fuit, inuentarij beneficium amittere, arque ultra vires hereditarias ad legatorum solutionem cogi videtur, ut io *§. sancimus, in odo §. si verò nec fuerit, aut de heredi. & falcid.* ex quo otum habuerunt discordantes DD. opiniones, de pota hæredis scienter omittentis rem ali-

quam in inuentario describere, quas recensent post alios *Phanc. in relato trall. diuersor. de inuent. q. 240. num. 51.* & *Michael Craspin in eod. trall. q. 258.* & nouissime *Androel. in lib. 1. contr. forens. cap. 38. & lib. 2. cap. 109.* ubi sexaginta DD. pto una, & quadraginta tres pto alia assent sententia.

Opioaotur aliqui nouissimo *Authenticorum* iure, penam priuationis, beneficij inuentarij
 58 illis fuisse indictam, qui malignati fuerunt circa hereditatis bona, omittendo illa in inueotatio deferbere ita sentit *glosa in d. §. si vero non fuerit*, quam sequuntur *Dyn. & Jacob. de Belviso*, atque post eos *Bart. in l. rescriptum, §. de his, quib. ut indignis, & 101. Paulus. §. ad leg. falcid. Bald. in l. fin. §. cum iuratur, num. 8. C. de iur. do lib. Cancer. lib. 3. var. resolut. cap. 2. n. 51.* hanc sententiam plene probant, atque dicunt ad ex non esse in consulendo, vel iudicando recedendum, *Phanc. in proxime relata q. 240. n. 53. & seq. Michael Craspin in d. q. 238.* per totam *Honded. in cons. 34. lib. 1. Theaur. filius lib. 1. quest. forens. q. 10. num. 27. Anna in cons. 96. lib. 2.* & post alios *Conf. Hodiernain add. ad Sord. dec. 221. num. 5. & 6.* ubi hoc implicite iudica-
 59 tum refert in S.C. cum res magni valoris fuit per dolum omissa.

Quidquid tamen sit, veritorem esse censemus contrariam *Odofredi* opinioem in *d. l. fin. §. licentia, C. de iur. delib. existimantis*, herede
 60 omittentem ponere io inueotario res hereditarias, inueotarij beneficium non amittere, sed solum in dolo puniri, quem sequuntur *ihd Cyn. Salyces. Fulgof. Paul. Alex. & Iafon* idemque voluisse videtur *Bart. sibi contrarius eodem in loco, & sperius hoc voluit in cons. 154. num. 8. & 10. lib. 1.* obidixit, hanc opinionem esse, commoioiret approbatam, sequuntur *Angel. Imola, & Paul. ostensu in l. Paulus. §. ad leg. falcid. Roman. in cons. 76. num. 8. Roland. à Valle in relato diuersor. de inuentar. q. 240. num. 2.* ubi commouem, & receptissimam hanc opinionem ex alijs affirmat *Peregrin. in trall. de iure fisci lib. 2. tit. 10. num. 15.* qui de magis communi testatur, quam etiam plene probat, & magis receptam esse, ostendit *Menoch. in cons. 471.* per totum, & signante *num. 38. lib. 5.* quem refert, & sequitur post alios *Sord. in dec. Mantuana 222. n. 10.* & in fine, ubi refert ita iudicatum in *Seo- 61 tu Mantuano*, eamque sententiam sectari fuerit ex ooltris *Atinadus conf. 4. num. 2. & 14. Confil. Starban. in lib. 1. resolut. ferens cap. 93. num. 5. & 6.* licet in additionibus videatur ab ea recessisse, quam tamen in clara iuris dispositione fundari, & uti æquiorum, & benigniorum à pluribus amplexam ait *Reg. Capp. Laur. d. dec. 219. num. 19. & 20.* ac proca plures refert *Androel. in cons. cap. 38. & in d. cap. 109.* ubi sexaginta DD. adducit, quos ipse quoque sequitur, ita
 62 etiam fuisse iudicatum in S.R.C. Neapolitano ad relationem *D. Scipionis Roviti*, tunc Regij
 Coo-

Consiliarii, postea verò Regiam Cancellarium Regentis creati, in causa D. Iabellæ Freccia, relictæ Ther. in compend. decis. Regni p. 3. in verbo *hæres qui omisit*.

Eandem, ut quemadmodum receptiorem probavimus, veriorē in puncto huius ostendamus, breviter animadvertimus, *Authenticorum* iure nullo modo ius *Codicis*, fuisse immutatum in casu omissionis alicuius rei in inventario; solum enim fuit additum, creditores, & legatarios esse monendos, ut inventarii consecutioni adfuit, & hæredem, qui secundum hanc figuram, inventarium non consecrerit, illius beneficio privandum, ut in *5. f. unicuique*, & in *5. si verò non fuerit, Auth. de hæredibus*, & *f. scilicet*. si verò inventarium fuerit solemniter consecutum, sed in eo res aliqua reperitur omissa, remanet ius *Codicis* inalteratum, quo hæres aliquam rem omittens solum teneretur in duplum illius rei, ut in *d. 5. licet non, versic. illo videlicet*, aliud enim est, quod nullum, aut minus sollemnē conficiatur inventarium, & quod res aliqua fuerit occultata, & subtracta: cum in primo casu præsumatur, quod plures res fuerint ab hærede subtractæ. Secundum verò casu lex pro certo præsupponit, rem illam solum occultatam, atque subtractam fuisse, & in illius subtractionis poenam in duplo hæres punitur, ut in *d. versic. illo videlicet*, & præter alia considerat *Monoch. in d. conf. 471. n. 20.*

Per prædicta aliàs dicebamus in causa filiorum, & hæredum quondam Fabritij de Pace, cum creditoribus eiusdem paternæ hereditatis, controversi minimè posse, quin ipsi filij, & hæredes gaudere deberent inventarii beneficio pro anterioribus ipsorum creditis retinendis, & ne ultra vires hereditarias ad onerum solutionem nem cogenterentur: quamvis anim ex adverso supponeretur, aliqua ex bonis hereditariis in inventario non fuisse descripta; non propterea nullum reddebatur inventarium; sed in duplo hæres tenebatur, quando illius dolus fuisset in facto probatus: eum alioquin dolo non probato nulla incurratur poena per hæredem, ut laudè post alios probant *Monoch. in d. conf. 471. n. 2. & seqq.* & alij, quos allegat *Reg. Capp. Laur. d. decis. 139. num. 11.* Inter quos *Surd. in pract. decis. 133. num. 11.* & *seqq.* ubi etiam num. 14. 65 quod in hereditate omittente aliquid in inventario deferribere, dolus non præsumatur, sed potius, quod per ignorantiam fecerit, quem sequitur in hoc *Rota Romana apud Gratian. lib. 5. dist. 5. fol. 10. cap. 98. num. 52.* præsertim verò, 66 quælibet doli præsumptio in facto excludebatur: tum quia res omissa erant modici momenti, habita consideratione ad hereditatis opulentiam, per ea, quæ in terminis tradiderunt *Speculat. lib. 2. tit. de instrument. edit. 5. dist. de impugnations num. 6.* Cæter. lib. 3. variat. resol. cap. 2. num. 54. & *seqq.* *Thesaur. in q. 10. num. 58. versic. doli autem lib. 1.* tum quia non sufficie-

67 bat simplex omissio ad præsumptionem doli, & ad infligendam poenam hæredi, nisi etiam constisset, quod hæres rem hereditariam describere omisissam in inventario celaverit, vel surrepuerit, ut loquitur *text. in add. lib. 5. l. 1. versic. illo, C. de iure delib. & animadversit Roman. in conf. 176. num. 8.* & hoc tantum loqui omnes dicit *Surd. in d. decis. 113. ante num. 11. & 13. in fine sequitur Hodierna in contrav. forensi 5. num. 41.* Denique omnis doli suspicio tollebatur ex nominum debitorum exactione, quæ omissa in inventario supponebantur par-

68 lam facta per ipsos hæredes, mediantribus publicis cautelis publicorum instrumentorum, & partitarum Banci, & ex actu palam gesto cessat omnis doli præsumptio, ut in *l. non existimo 55. ff. de administrat. tutor. cum concordantibus per Hondod. in conf. 335. n. 15. lib. 1.*

Sed magis in specie respectu quantitatis ducatorum quadraginta exactorum sex diebus ante consecutum inventarium à Iohanne Marotta, illos non fuisse diebatur, hereditatis quondam Fabritij de Pace, de qua fuit consecutum inventarium, sed quondam Anelli de Pace aius patris, & à filij Fabritij fuisse retentos in partem ducatorum 300. aisdem super hereditate prædicti quondam Anelli avi, debitorum vigora donationis cohtemplatione matrimonioij ab eodem habitæ; quod factum quamvis ita se habuerit, quatenus infirmari potuisset, ad 69 huiusmodi credulitas erat sufficiens ad excludendam doli præsumptionem: quælibet enim causa, etiam bestialis, dolum excludit, ut in *l. igitur 12. §. potest, ff. de liberali nansu, cum concordantibus, & considerat in terminis post Hondod. in d. conf. 35. num. 4. & 5. lib. 1. Gratian. lib. 5. dist. 5. fol. 10. cap. 98. num. 11.* quem sequitur *Consil. Stabian. in lib. 2. res. fol. 10. cap. 168. num. 15.* quod et si quantitas illa postea fuisset per eosdem hæredes in inventario pro errore addita; 70 nihilominus vigore clausulæ, & protestationis in eodem inventario adiectæ, cum possetate addenda, prætermisissæ, & appositæ, quæ non esset apponenda, detrahendi poterant illam hæredes errore comperito adimere ab inventario, cæ regula, quod protestatio, protestationis iura conservat illa, de qua in *l. si debitor 4. §. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypotheca solvitur*, ut docet *Fualdes in tract. clausular. inc. claus. mil. novari inventarij consuetudine pendens num. 11. fol. mibi 113. Roland. a Valle in tract. de verbor. de invent. q. 127. Adversus in eod. tract. q. 130. num. 33.* *Thesaur. stitens in proximo relata q. 10. num. 60.* ubi relictæ decusum in Senatu Pedemontano.

Respectu verò nominis debitoris in hereditate ramorum annuorum. ducatorum trium pro capitale ducatorum triginta, consequendorum à Iohanne Baptista Fraza, & Elionora Pappalorda, omisso, quod hæres non teneatur nominatim debitorum in inventario describere, præsertim ubi in hereditate non extant instrumenta, tan-

87 Imbecillitati consilij, que eidem inerat cum adolofcentia, quam pertinaci malitiz, & improbitati erat tribuendum, ad notata in l. i. ff. de minorib. quam ad hoc allegat Turanell. in trall. de puaiz leg. temperand. causa 7. num. 5.

Confirmabantur predicta, quia post diligenciam Scribe preernatam, fuerat ad eligendum actus instantiam demandatum, quod capiat ut informatio, de predicti libri existentia penes conventos, atque expeditis postmodum literis monitorialibus à Coria Archiepiscopali, pro habenda revelatione de libro ipso, nullus prope exitit, qui id assereret, nisi dumtaxat Ioannes Dominicus de Benedictis, & Maria de Pace coniuges, quorum depositionem, nullam fidem mereri ex proximè subiunctionis partibus, unde sequebatur, actores non probante esse reum ab impetitis absolvendum, ut in l. negantes 9. C. de alienib. & obligatib.

Secundò principaliter opponebatur, coniugum predictorum depositio aliterentem tempore obitus predicti Fabricij, Codicem hunc rationum penes eius filios conseruatos remansisse, de quorum tamen depositione nulla erat habenda ratio, quia prece debuerat esse creditores hereditatis Fabricij in ducentis octingentum ex causa dotium eidem promissorum à quondam Margarita Guarfo Fabricij uxore, pro quibus graduati fuerant inter alios creditores predicti Fabricij, & proinde tanquam ad proprium commodum deponentes, nedum plenam, aut semiplenam probationem inducere non poterant, iuxta notata in l. nullus 10. ff. de testib. & in l. annis 10. C. de iur. iur. cum alijs plenè congeffis per Mascard. in trall. de probat. causa 1363. tome 2. Verum neque presumptionem aliquam, aut probabilem coiecituram, cum à iure profusus, & omnino repellatur ratioe proprii commodi, & interesse, ut notabiliter tradiderunt alijs omiffis Roland. à Valle, vers. 98. num. 35 lib. 4. Sard. conf. 132. nu. 75. lib. 1. Farinac. de testib. q. 62. limit. 14. num. 340. & 342. & q. 60. in princ. n. 14.

Insuper cum lis adfuerit inter predictos coniuges, & ipsos de Pace conuatos super solutione dotium predictorum, quæ per conventos, tanquam in officio solui recusabantur ex tali lite, cum de notabili quantitate ducatorum octingentum oia eorum interesse disseparetur, orta fuit presumptio inimicitiz capitalis inter eos, iuxta ea, quæ post Bartol. in l. 3. nu. 2. vers. item intelligi ff. de testib. notat Mascard. in relato tra 7. de probat. causa 1399. nu. 9. p. 1. & post alios Farinac. in trall. criminali par. 1. tome 2. in l. de indic. & tortura q. 49. num. 3. Nicolai. in prax. crimin. num. 183. pag. 70. in novissimè pressione. consequenter aorum depositio 92 tanquam inimicorum, nullam faciebat fidem, ut in l. 3. ff. de testib. cum alijs concordantibus

92 per Gomef. lib. 3. variar. resol. cap. 13. num. 14. ubi etiam, quod sufficit si inimicitiz causa subfit, quamvis de inimicitia non appareat ad repellendum testem, & plenius more suo persequitur Farinac. de testib. q. 53. num. 21. ubi an. 93 30. hoc procedere affirmat etiam in teste non. 94 inimico, sed odiofo, seu non beneuolò, & num. 2. ampliat, ut nedum inimicorum testimonio 95 om plenè, aut fimplenè, non probet; sed neque indicium faciat, aut presumptionem aliquam, post Bald. Roland. Gramatic. alioque, plures, quos allegat.

Præterea predicti coniuges non vera, & inuermifimilia deponebant; et eoim Ioannes Dominicus de Benedictis deposuit tempore mortis quondam Fabricij de Pace prætenfum librum, siue Codicem rationum penes Iacobum, & lanuarium de Pace, eius filios permansisse, eum tamen ex testibus ab eadem parte productis verificaretur, Fabricium decessisse in Terra Lauri, io qua non aderat eo tempore Iacobus de Pace, sed tantum lanuarium de Pace eius fratrem; Maria de Pace uxor Ioannis Dominici depoebat, post Fabricij obitum fuisse ad ipsius Mariæ domum, allatum prætoium librum pæ Iannarium de Pace, eo postea testiturus fuit, alapis duobus annis à die allationis ad eius domum; erat autem inuermifimile fuisse librum ab ea simpliciter testiturum, & quod per biennium illum non petuoclauerit in simum cum Ioanne Dominico eius viro pro investigando aliquo ex nominibus debitorum hanc in eo contento, super quo satisfieri potuiffet de eorum prætenfo credito, quod autem uermifimile, 96 non est, falsitatis imago dicitur, ut per Bald. in l. 1. C. de seruis fugitiuis, alioque per Menoch. de arbit. indic. lib. 3. com. 1. casu 85. num. 12.

Augebatur falsitatis suspicio, quia Maria de Pace erat foror utrinque connocta ipsorum de Pace, contra quos deposuit infumum com. 97 Ioanne Dominico eius viro 3; cum tamen cugi non poterat ad deponendum contra consanguineum in causa crimioali, vel civili atque, quæ criminali comparatur, ex text. in l. 4. ff. de testib. & ex communi DD. opinione tradite Gomef. lib. 3. var. resol. cap. 13. nu. 24. ubi subdit, quod si de facto consanguineos à iudice com. 98 pellatur ad deponendum contra consanguineum, eius depositio nulla redditur, iuxta credita per DD. communiter in l. parente, C. de testib. quod privilegium ad consanguineos osque ad quartum gradum exclusiue porrigi, affirmat, post alios Farinac. in trall. de testib. q. 54. reg. 1. 99 num. 2. 3. ita neque tenebantur propalare ob timorem excommunicationis publicatæ, quæ iam nullatenus comprehendebat, ut per Clauas. in summa Angelica in verbo. Denunciatio, circa finem, & ex mente Panormitani deducit Noviz. in l. 1. in p. anpt. lib. 3. in verbo mentis, nu. 47. Genes. in praxi Archiepiscop. Curia Neap. cap. 2. num. 3. ex quo ultra notatos defectos, non

mo-

modicam habebat eius depositio falsi suspicio-
nem, & quod gratis ea contra fratrem testimonium
dixerit, odij particularis causa.

Sequebatur autem ex prænarratis, quod et si
testis, licet inhabilis, aliquam faciat præsum-
ptionem, & coniecturam, iuxta notata per
100 *glossam in cap. 1. in verbo ad testimonium, de tes-*
101 *tibus in 6.* Hoc tamen locum habere non po-
102 tuit, quando in totum à testimonio repelli-
tur, quia plures, non unum patitur defectum, ut
in hoc casu, vel quia ad proprium commodum
deponit, ut ex huiusmodi DD. sententia,
tradiderunt *Burfat. in conf. 330. num. 172. lib. 3.*
alijsque innumeris ad morem relatis *Farinac.*
103 *de testib. q. 62. limitat. 11. num. 287. & in subli-*
104 *mit. 23. n. 381.*

Terriò principalitèr magoam vim consti-
tuebat adversarius in quadam prætensi revela-
tione tradita per Illustrè Marchionem Mon-
risfortis, Notario Marco Autelio Marotze pro
illa in Archiepiscopali Curia Neapolis exhi-
benda ad evitandam commixtionem litera-
rum monitorialium expeditarum, assererat
Marchio (sit tamen Marchionis esse prætensam
revelationem asseverandum fuisse, quod nullo
modo constabat) *che il figlio del quondam Fab-*
105 *brizio de Pace, di statura picciola, e di mal colore*
106 *andò à dimandarli la polizza delli docati settanta,*
107 *che doveva à d. quondam Fabritio, e li porrè un*
108 *libro, dove stavano notate, credo le robe di detto*
109 *Fabritio dawa a diversi, & è un libro, credo di*
110 *detto Fabritio, per quello, che mi si ricorda, hanc*
111 *fuot formalia verba prætensi revelationis.*

At verò est in primis animadvertendum, in-
eadem revelatione antea loquutum fuisse,
Marchionem de Iacobo de Pace filio quondam
Fabritij, à quo affirmabat, fuisse petitum sibi
credidit; cum verò postea librum illatum sibi
fuisse asserit à filio quondam Fabritij *di statura*
112 *picciola, e di mal colore*, diversitatem arguit
personæ, atque non modica oriebatur suspitio
à supposita persona ostensum fuisse Marchioni
prætensum Codicem rationum; si quidem si
per nomen, & cognomen Iacobum de Pace ex-
102 primere Matchio potuisset; urique eum per
signa ooo demonstravisset, cum nominis, & co-
gnominis demonstratio, longe melius, quam
signa, personæ idemritatem probent, ad ea, quæ
per text. in *L. demonstratio falsa 17. ff. de condit.*
103 *& demonstrat. tradidit Alascard. de probat. cam-*
104 *clus. 875. n. 1. lib. 1.*

Uterius Illustris Marchio de credulitate,
deponebat, cum dixerat: *un libro scritto à mano,*
105 *dove stavano notate credo le robe di detto Fab-*
106 *rizio dawa a diversi, & è un libro credo di detto*
107 *Fabritio, per quello, che mi si ricorda*, unde tan-
108 quàm de credulitate nullam inducebat pro-
bationem, iuxta notata per *glossam in Testium in*
109 *verbo pratio, C. de testib. cum concord. per Farinac.*
110 *de testib. q. 68. num. 2.* non enim de veritate
104 tacitè deponebat per sensum corporeum, ut

requirebatur, quod scilicet liber ostentus sibi
fuerit propria manu Fabritij conscriptus, ex
quo illum scribere viderat, vel quia manum
eius, & characterem scrie norum haberet, ad
notata in *Isolam 4. C. de testib. & post Bartol.*
105 *testes lafon in Rubr. ff. de iur. iur. num. 2. ad finem*
106 *versic. secundo contra illam limitationem; potuit*
107 autem esse prætensus liber non compagina-
tus, nec debita habens requisita, quo vulgò
nuncupari solet *sguarcia foglio*, ut per *Gratian.*
108 *in decis. Marchiens. 137. num. 3. & per Nicol.*
109 *Gennam in tract. de script. privata lib. 5. q. 9. super*
110 *notabilib. in materia libror. rationis, num. 15.*

Hæc autem prætensa revelatio, & que recep-
ta fuerat in Curia Archiepiscopali, unde sim-
106 plex chartula reddebatur, cui non erat cre-
dendum, cum testibus, & non testimonijs sit
adhibenda fides, ut in *L. testium 3. §. idem Divus,*
107 *ff. de testib.* neque vis constituenda erat in
prætensi sigillo, illud enim tanquàm priva-
108 tum, idem operatur, quod privata scriptura,
quidquid aliud in sigillo authenticò, sive pu-
blico alicuius Magistratus in pertinere totibus ad
officium dici possit, ut post *Bart. & alios in l. si*
109 *procuratorem ff. de procurat. tradiderunt (tel-*
110 *quis consusit omisit) lafon in rapetis. l. admo-*
111 *nendi ff. de iur. iur. num. 91. Nicol. Gennam in pro-*
112 *xime relato tract. de scriptura privata lib. 1. q. 4.*
113 *num. 245. & seq. Menoch. de arbitrar. iudic. lib.*
114 *2. sent. 2. c. 1. §. 13. n. 9.*

Tum etiam nulla erat ei fides adhibenda,
tanquàm productæ post conclusum in causa,
& non comprehensæ in reservatione producen-
di scripturas, quæ fieri solet a pud nosio actu
109 conclusionis; intelligitur enim reservatio de
scripturis publicis, vel privatis, quæ de per se
faciunt aliquam fidem, ut notat *Afflitt.* & ad-
dentes ad eum in *decis. 277. n. 2.*

Quod et si prætensata reperiretur in Curia
Archiepiscopali per legitimam personam pro
110 Marchione prætensa revelatio, adhuc nullam
poterat fidem facere absque eius repetitione in
S. C. facta cum iuramento, in quo substantia,
111 consistit, depositionis testium, & parte citata,
ut requirebatur, ex *L. iuris iurandi 9. & l. quan-*
112 *do 18. C. de testib.* quod in puncto docuit *Revis.*
113 *in conf. 13. num. 29. lib. 2. ubi num. 30. testes so-*
114 *per monitorijs revelantes, nedum esse cum iu-*
115 *ramento parte citata, referendos affirmat, sed*
116 *per extensum deponere debere, non relativè*
117 *ad revelationem, idque pluribus in causis fuisse*
118 *in S. C. iudicium testatur in Comment. super*
119 *pragm. 9. de ordine iudic. num. 23. & confirmat*
120 *ex pluribus Androl. in contrav. forens. 270. p. 4.*

Et quatenus fuisset hæc depositio cum iura-
mento recepta, & que aliquam inducebat pro-
bationem ex vulgari dicto, quod vox unius, vox
nullius, & unius testis responsio nullatenus est
114 audienda, quamvis præclaret Curie honorè,
præfulgeat: sunt verba text. in *L. iuris iurandi,*
115 *C. de testib.* cum alijs plenè relatis per *Farinac.*
116

in relato trall. de testib. q. 63. cap. 1.

Denique non omittebamus, quòd agebatur de probando pretensio delicto, atque dolo per conventos commissio, in subtrahione pretensio nem hzreditariam; agebatur de maximo conventorum preludio, de cogendo scilicet eos, etiam ultra vires hzreditarias ad onerum hzreditarium solutionem, ascendendum ad 115 ducatos decem mille in circa, quæ causa magna civilis xqulputatur criminali, ut in l. *propter litum* 24. cum ibi notatis, ff. *de excusat. Tut.* causa enim boorum, & causa vitæ xqulparantur, ut in cap. 1. de *restitu. spoliatior. in 6.* unde, quemadmodum in causa criminali probatio- 116 nes requiruntur lucem meridiana clatiores, neque sufficiunt coniecturæ, per *trall. in l. fin. C. de probat.* ita in causa civili ardua, in qua neque duz semiplene probationes coniunguntur ad constituendam plenam probationem, ut post *Alex. Ripam.* alioquin firmavit *Astenech. in trall. de presump. lib. 1. q. 4. 1. num. 1.* tanto minus ad condemnationem sufficere poterant, tam leves coniecturæ ex adverso ponderatz; præsertim, non confito d' alicuius, nequidem mioimz quantitatilis exactiōne vigore pretensio libri.

Sacrum Consilium de anno 1637. decrevit, quòd conventi exhibeant librum rationum de- 117 functi ad hoc providendi, referente *Dem. Crustiano Francisco Antonio Muscietula*, cum tamen mioimz fuisset legitimè probatum ad eorum manus illum pervenisse, unde fuit ab hoc decreto reclamatum, & factò verbo in Aula Domini Consilij loanois Francisci Sanfelicij (viri quidem probatissimi, cuius nobilitas, atque virtutes ad summum Regentis Collateralis Consilij gradum cum promoverent) tres Domini votantes disformia inter eos vota protulerunt; propterea fuit provisum à Spectabili Prælide S. Conf. quòd causa decidatur iunctis Aulis, & pendat provisio faciendæ in Banca Actuarij Figliola.

118 Aliud sentit hæres ex inventario beneficii, quòd potest creditoribus hzreditarijs, ant legatarijs primo venientibus, etiam postea- 119 rioribus solvere, nòque ex hoc aliquam ab alijs creditoribus molestiam habere potest, iuxta dispositionem in *l. fin. §. 1. si præstatum. C. de iura- 120 do lib. nisi* sciens vires hzreditarias pro omnibus non sufficere, solvat, & quasi dolo desitio possidere: tunc eorum non liberatur propter malam fidem solutionis, ex l. dolo 41. ff. *ad leg. falcid.* ut ex glossa, quam communiter DD. sequuntur in d. §. si præstatum, in verbis satisfaciunt, post *Barval. Paul. de Castro*, & alios tradiderunt *Minad. in decis. 9. Roland. a Valle in trall. divers. de inven- 121 t. q. 133. num. 2. Michael Crassus in eod. trall. q. 266. num. 4. Theaur. in lib. 2. quest. fe- 122 tens. q. 16. num. 17.* maxime si abique cautione solverit, & creditor satisfactus non solvendo sit, quo casu hæres reoetur, ut post *Ceres. & Roland. a Vicinis* (cassa in trall. de remedi. subsidia-

ar. remedi. 39. num. 12. alijque apud *Gratian. in lib. 3. de script. forens. cap. 532. num. 6. & seqq. ac 122 demum Salgad. in labyrintho credit. p. 3. cap. 8. num. 17.* quævis contrarium post alios verida esse dicat *Andreas. in controversia forensi 362. lib. 5.*

Cum verò hæres primo venienti testè solvit, creditoribus alijs, coodictio indebiti pro re- 123 peritione soluti, competit contra legatarios, ex ead. *l. fin. §. 1. si verò credentes, C. de iure delib. & contra posteriores creditores coodictio ex eadem l. fin. §. 1. si verò heredem, ut io utroque casu declarat Roland. a Valle in trall. divers. de inven- 124 t. q. 162. & 163. ubi in seqq. questio lib. 165. 124 166. & 167. agit de actione uni ex pluribus creditoribus, vel collegatarijs cõpetente, cõtra alios ab hærede satisfactos, de quo etiam in eod. trall. Mantica. q. 234. num. 89. & 117. num. seqq. P. unac. q. 142. n. 145.*

Indemnis etiam hæres servatur ex inventarij beneficio, ut possit hzreditaria bona io solu- 125 tum dare creditoribus hzreditarijs, ex eod. *§. 1. si præstatum*, oon obstante renunciatio- 126 ne facta per defunctum beneficio *auth. hoc ni- 127 si, C. de solut. lib. cum* hzeditas oon est opulenta, sed nimis ære alieno gravata, ex traditæ per *Consilij. Paschal. in trall. de vivib. patria p. 1. cap. 9. num. 80. & per Consil. Gix. Carell. in decis. 7. num. 27. & 55.* qui mordicus hanc sententiam defecdit, ac tunc paritè *Consilij. Hodierna, Consilij. Petra*, alijque plures, quos noviter secutatus est *D. Scappia in eod. trall. ad de- 128 cis. Gratian. eod. trall. 141. n. 41.* licet secus est 128 set, si amplum patrimonium in hzeditate remanisset, iuxta adnotata per *Præsid. de Fran- 129 chis in decis. 83.* ut eius opinionem coaditavit *Reg. Sanfelici. in decis. 111. num. 3. lib. 1. & Consil. 129 Præsid. lib. 1. de script. forens. cap. 14.* præsertim, quia hoc beneficium miserationis gratia concessum, in generali renunciatōne, ooni legum auxilio nō cõprehenditur, ut post *Junum & Galies* refert *Novar. in trall. de dat. in solut. io terminis eisdem auth. hoc nisi, p. 1. q. 14. & cum illi fuit 130 expresse renunciatum, restringitur renunciatio, ut neque servanda sit ex insolito, & inopinato casu eveniente, cuius causa solutio io petuntis, impossibilis redderetur, ex eodem *de Fran- 131 chis in decis. 81. in fine, Paschal. in relato cap. 9. num. 84. & seqq. & Novar. in d. p. 1. q. 13. ac Consil. Hodierna in add. ad Sur. decis. 30. & 318.* tum alij adducti per *Reg. Cappucinum Latorio in decis. 192. num. 19. & 20. lib. 2.**

R E R V M S V M M A.

- 1 Hæres adnudo, quasi contrahit cum hzeditarijs creditoribus.
- Quibus etiam de proprie, & ultra vires hzeditarias solvere cogitur, n. 2.
- Nisi scilicet conficiat inventarium, n. 3.
- 4 Hæres alienens contra defunctum, censundum, 129

tur ex additione sine beneficio inventarij.

Pro parte pro qua heres est, non pro reliqua,
num. 5.

- 6 *Heredis bona valide obligantur à defuncto, si heres sit sine inventarij beneficio.*

Dummodo illius bona expressè, non autem tacite, sine generaliter obligaverit, n. 7.

Namque si se ipsum obligaverit, et sique heredes, & successores, & bona omnia, n. 8.

Quod non importat obligationem bonorum hereditatis, ut ibi.

- 9 *Heres legitima privatur ob non confectum inventarium secundum aliquos.*

Vel ex ea tenetur legata, & fideicommissaria particularia supplere, cum bona hereditaria non sufficiant, n. 10.

Sed contra, quod eam non amittat, sed imò deducat contra legatarios, & fideicommissarios particulares, communis est DD. sententia, num. 11.

Qua variè, n. 12.

Et pro ea fuit in Senatu Pedemontano, & in S. C. Neapolit. indicatum, n. 13.

- 14 *Legitima de singulis rebus hereditarijs debetur ipso iure.*

Nisi ad communionem evitandam Iudici videatur eam in una re assignare, n. 15.

- 16 *Legitima non minuitur per debiti confessionem.*

Prout neque per legata etiam pia, vel in remunerationem servitorum facta, n. 17.

- 18 *Legitima puri debetur conditione, aut onere à patre impositi ipso iure reiectis.*

- 19 *Fideicommissi unus in legitima imponi non potest.*

Et impositum ipso iure rejicitur, n. 20.

Quamvis filius hereditatem patris adiverit, & in eius bonis se immiscuerit, n. 21.

At licet paternum approbaverit testamentum, non autem specifice quidam legitimam, num. 22.

Nec in omnibus, & per omnia, aut similibus verbis, vel cum iuramento, n. 23.

- 24 *Legitima non censetur ex generali renunciatione remissa, nisi specialiter fuerit illi renunciatum.*

- 25 *Fideicommissi unus in legitima impositum, non operatur compensationem, aut restitutionem, fructuum ex bonis ultra legitimam preceptorum.*

- 26 *Legitima sui, reiecto onere fideicommissi capienda, transmittitur in heredes filij, qui vivens tacuit, neque contradixit.*

Tametsi contrarium alij voluerint, personale scilicet esse ius, neque transmissibile, n. 27.

- 28 *Heres etiam ex assè, vel ex parte inventarium facere tenetur.*

Nisi fuerit à coherede confectum, n. 64.

- 29 *Heredes omnes facere debent inventarium. Vel unus nomine omnium, illis tamen consentientibus, vel mandantibus, n. 30.*

- 31 *Heres unus si faciat inventarium, coheredi non prodest contra creditores, & legatarios.*

Sed contra, n. 34. & 63.

- 32 *Inventarij confectio est personalissima.*

Contra, n. 62.

- 33 *Inventarium est res dividua, ut possit heres pro parte adire cum beneficio inventarij, alius vero non.*

- 35 *Inventarium ab uno confectum, alijs prodest, qui illud facere omiserunt.*

- 36 *Inventarium ab uxore factum de bonis viri, relevat illius heredes à confessione inventarij. Et à viro de bonis uxoris confectum, relevat illius filios, & heredes, n. 37.*

- 38 *Inventarium ab altero confectum, qui conficere non tenebatur, invas heredem.*

Saltem ad probandum non esse alia bona in hereditate, quam in eo descripta, n. 39.

- 40 *Inventarium fuit à lure inventum, ne res hereditaria occultetur.*

Vnde non requiritur, ubi cessat occultandi presumptio, n. 41.

- 42 *Heres à patris omitti inventarij excusatur, si sit facta descriptio bonorum, licet absque solemnibus.*

Maximè si descriptio facta fuit ordine Iudicis, num. 43.

Et creditores consentiunt non adesse alia bona, præter descripta in inventario, n. 44.

- 45 *Heres ad panam inventarij non confecti non tenetur, cessante fraude.*

Dolus enim tantum est, qui privas heredem inventarij beneficio, num. 46.

Vnde dolus, & frans debent à creditore hereditario plene probari, n. 47.

Et inventarij nullitas allegari non potest, cessante dolo, n. 48.

- 49 *Heres decessit, vel eius, qui cessit bonis, non tenetur ultra vires hereditarias, nisi non confecerit inventarium.*

Nec heres illius, qui omnia bona donavit, aliqua ad restituendum quantitate reservata, n. 50.

- 51 *Heres non tenetur facere inventarium, in quo maior esset impensa, quam utilitas bonorum.*

- 52 *Inventarij confectio potest heredi à testatore remitti in legatariorum præiudicium.*

Non autem in præiudicium creditorum, n. 53.

- 54 *Heres sine beneficio inventarij legatarij de proprio non tenetur, cum testator legata de bonis suis solvi mandavit.*

- 55 *Heres sine inventario, potest non compelli ultra vires hereditarias, à Supremis Magistratibus, & Iudicibus.*

Qui Regiam potestatem habent, & sola facti veritate inspecta indicant, nisi Sacrum Consilium ibidem.

- 56 *Heres ubi non conficit inventarium, lex præsumit eum res hereditarias subtraxisse, & occultasse.*

At singula hereditatem esse completam, n. 57.

- Si verò constet de contrariis, legis præsumptio cessat, n. 58.*
Nec tenetur heres ultra vires hereditarias, nisi ibi.
- 59 *Advocatus iura conscientia non potest creditorem defendere, qui vult heredem debitoris ultra vires hereditarias tenere, ob non consensum inventarium.*
Quando constat eum hereditaria bona subtraxisse, n. 60.
- 61 *Lex Civilis super aliqua præsumptione fundata, non attenditur in foro conscientia, cum veritas præsumptioni repugnat.*
- 65 *Heres sine inventario non tenetur ultra vires hereditarias, si constet non transgressisse bona sufficientia in hereditate.*
- 66 *Inventarium, in quo plures, quorum interest, citati fuerunt, prodesse etiam, quoad non citatus. Cum ex eo constet de bonis in hereditate remanentibus, n. 67.*
Necque tunc lex inventarii dicatur omnino contempta, n. 68.
Sed contra, n. 70.
- 69 *Pœna magna non est prolevi culpa infligenda.*
- 71 *Inventarium, non citato non prœiudicat.*
- 72 *Ecclesia heres, inventarium non conscientis, ultra vires hereditarias, non tenetur.*
Intellige prolegatis, non autem respellendo creditorum hereditatis, quibus insolidum tenetur, ut n. 75.
Nisi restitutionem in integrum obtineat ad illud conscientium, n. 76.
- 73 *Ecclesia non potest insolidum contra heredem agere, non conscientem inventarium.*
Declaratur, ut procedat in Ecclesia legataria, non autem creditrice ex causa onerosa, ut n. 74. & 96.
- 77 *Heres adendum tam quasi contrahit cum legatariis, quam cum creditoribus hereditatis.*
Et utrique non tenetur ultra vires hereditarias in foro poli, n. 78.
- 79 *Heres inventarium non conscientis creditoribus hereditariis ultra vires tenetur hereditarias etiam in foro poli.*
- 80 *Inventarii lex de agnitate Canonica servatur.*
Et à Canonico iure fuit approbata, quod loquitur de inventario, n. 81.
Heres inventarium non conscientis, falcidiam, amittit.
De iure tam Canonico, quam Civilis, ut n. 83.
Et ultra vires hereditarias, non in pœnam, sed ex beneficii defectu tenetur, n. 84.
- 85 *Ius civile in foro Ecclesiastico servatur, ubi non adeo Canonici Iuris diversitas.*
Ampliatur, quavis panale sit, n. 86.
Præsertim si post se habere ad commodum, & incommodum, ut n. 88.
Secundò ut procedat etiam contra Clericos, & Ecclesias, n. 87.
- 89 *Heres ante inventarii beneficium creditoribus hereditariis insolidum tenebatur.*
- Non tamen in pœnam, vel ex fraudis præsumptione, ut n. 90.*
Sed ex tacto quasi contrahit per aditionem resiliant, n. 91.
Legatarij verò iuxta hereditatis vires tenebatur, secundum quas, quasi contrahere censetur, n. 91.
Novissimo autem iure legatarij insolidum tenentur, n. 93.
Idque in pœnam, & ex præsumpta bonorum subtrahitione, n. 94.
Qua cessant in foro animæ, & in Ecclesia, eiusque Ministris, n. 95.
- 97 *Ecclesia pœnam non accipit, qua tendat ad lucrum, sed suum recuperat.*
- 98 *Decilio Sacri Regij Consilij Neapolitani refertur, & n. 159.*
- 99 *Heres inventario non consensu, proprijs legatis insolidum tenetur, de novissimo iure Pontificio.*
Vel omissa in inventarii consensione creditorum, & legatariorum citatione, n. 100.
Nec enim citationis defectus, ex loci consuetudine excusatur, n. 101.
- 102 *Inventarium absque solemnitatibus à iure requisitis consensum est nullum.*
Nec imperitia, vel simplicitas excusatur, n. 105.
Sed nemini paritur, nec militi, rustico, minori, mulieri, qui debent consulere peritiores, n. 106.
- 103 *Cadens à syllaba, cadit à toto.*
- 104 *Solemnitates in inventarii consensione introductione fuerunt præ forma, & adrigorem Iuris conservandum.*
- 107 *Mulier non restituitur adversus omisam inventarii consensionem, vel solemnitates in eo non observatas.*
Nisi ob virginis pudoris causam, vel alterius legitimi impedimenti, peritiores consulere, non poterint, n. 108.
- 109 *Inventarium infra tres menses cûfici debet pro bonis in Regno existentibus.*
Pro alijs vero extra Regnum, & in longinquis partibus positus, infra annum, n. 110.
- 111 *Testatoris affectio de bonis in eius hereditate relictis plenè probat contra heredem.*
- 112 *Heredi non licet allegare inperitiam defuncti, sicut nec propriam.*
Nisi ex capite erroris, quem probare debet, num. 113.
Sed hoc intelligitur in herede sine beneficio inventarii, n. 114.
- 115 *Heres, bona omnia in hereditate reperia describere tenetur in inventario.*
Etiâ deposita, commodata, vel aliena, ut ibi.
- 116 *Heres debet rerum estimationem in inventario describere.*
Vi malignandi via auferatur, & ne aliquid ex hereditate surripi valeat, n. 117.
Quod tamen in Cathalonia, & feri ubique de consuetudine non servatur, n. 119.
Nisi res aliter designari non possit, n. 120.
Vi quia esset lapsus pretiosus, vel quid simile,

- cuius valorem facile est occultare, n. 111.
 Alioquin sufficit distingere, & clare bona describere, cum eorum qualitatibus, au scilicet nova sint, aut vetera; & omnia, vel alterius qualitas, n. 112.
 Et cuius ponderis, numeri, & mensura, cum in hic consilium, n. 113.
 Qua omnia describenda sunt, non obstant consuetudine, vel statuto in contrarium, n. 114.
 Tanquam fraudis occasionem inducentibus, ut ibi.
 Sed de his omnibus remissio, n. 115.
 118 Text. in l. si quis intra 7. C. de bonis proscriptorum, in fisco loquens ad omnes inventarium conficientes, extraneis vi extenditur.
 116 Annus à Græca præpositus 80, denominatus quæcircum significat.
 Nam in circulo voluitur per dies trecentum, sexaginta quinque, ut n. 117.
 118 Annus varie apud gentes constitutus.
 Et aliter olim, quam hodie computatur, n. 119.
 Apud nos hodie à Nativitate, vel ab Incarnatione Domini nostri Iesu Christi sumis initium, num. 130.
 Sed in Regno Neapolis, cum diversimodè etiam à prima die Ianuarij, vel Septembris olim computaretur, ut n. 111.
 Constitutum fuit, ut deinceps à prima die Ianuarij inciperetur, n. 131.
 133 Indictio ab indicendo, seu iubendo dicta.
 Est quidam annorum numerus ex tribus lustris annis quindecim continentibus compositus, num. 134.
 135 Tribus lustris, Imperio Romani facienda à Cesare Augusto indicta triennio ante Domini adventum.
 In tria tempora trium lustrorum divisa, num. 136.
 Primum ferrum pro armis. Secundum argentum pro militibus. Tertiū aurum pro arato tribue-
 retur, n. 137.
 118 Indictio nomen pro temporis significatione remansit.
 139 Indictio à Kalendis septembris incipit in Regno Neapolis, ubi laudatur Regius Consiliarius D. Carolus Petrus.
 140 Indictio vis omisso, non vitiat instrumentum.
 141 Indictio tertia curriebat in tempore Dominice Nativitatis.
 142 Ecclesia Rector in questis præiudicare non potest, sicut in querendis.
 143 Inventarium heredis, maiores solemnitates, quam illud iuribus requirit.
 Differunt enim nomen ab alio in forma, causa, & finali effectu, n. 144.
 Nec citatio creditorum, & interesse habentium in inventario iuribus est facienda, sicut in illo heredis, n. 145.
 146 Hæres solummissio gravatur restituere hereditatem inventarij legi non subest.
 Quoad hereditatis restitutionem, & Quarta

- Trebelianica deductorum, ut n. 147.
 Sed illi subijciuntur, quoad creditores, & legatarios, n. 148.
 Nam in solidum; & ultra vires hereditarias, utrisque tenetur, si illogistimum non confusoris inventarium, n. 149.
 150 Fructus ab herede percepti augent hereditatem.
 Et pro eis potest ab hereditarijs creditoribus conveniri, n. 151.
 Licet alij contrarium affirmaverint, n. 154.
 Atque pro interesse ipsorum, n. 151.
 Quidquid sit respectu legatariorum, n. 152.
 Et quidquid alij distinguant inter fructus, autem quam urgentur creditores, vel postea perceptos, num. 155.
 Pro proistis, non pro illis, hæres creditoribus tenetur, n. 156.
 Quæ distinctio rescitur, n. 157.
 158 D. Ioannes Baptista Iovinus Regius Consiliarius commendatur.

CAPUT XXVII.

De Hærede sine inventarij beneficio ad hereditationum onerum solutionem, etiam de proprio, & ultra vires hereditarias cogendo, ad

text. in l. si te bonis 20.

& l. fin. §. si præfatam, C. de iure deliberandi.

- 1 **H**ereditatis adiunctio, quasi
 2 contractum induci, cum
 3 hereditarijs creditoribus,
 quod illis hæres, etiam de
 proprio, quod iuribus debitas
 solvere cogatur, &
 ultra quam hereditaria
 vires suppetant, oisi ab
 hoc onere per solemnis iovenarij beneficium
 relevetur, ex l. si te bonis 20. & l. fin. §. si præfatam, C. de iure deliberandi, ois alijs deduximus in præced. cap. 26. ubi de alio additionis effectu meminimus, quod ex ea sine iovenarij beneficio, confusa remanent actiones hæredi competentes contra defunctum, eiusque bona ex eod. §. si præfatam; cuius tamen dispositionem intelligendam esse, ut pro ea tantum parte, pro qua hæres est, fiat actionum confusio, non autem pro reliquo, cuius petitio sibi contra cohæredem non denegatur, post Paul. Castren. in conf. 120. lib. 2. & alios declarat Phanuc. in tract. divers. de inventar. q. 244. n. 2.
 6 Alter est additionis effectus absque iovenario, quod hæres bona valide censentur à defuncto obligata, si tamen illa obligaverit expressis, ois autem tacite, sive generaliter se ipsum

- 8 ipsum obligando, eiusque hæredes, & successores, ac bona omnia, quod non importat obligationem bonorum hæredis, ut post *Afflicti. in decif. 200. & seq. Præsid. de Franch. in decif. 321. & alios probaverunt Berbat. in tract. super pragmat. de afflicti. glossa 5. num. 72. & seqq. Reg. Cappe. Latr. decif. 24. n. 6. & seqq. lib. 1.*
- 9 Præterea, legitima iure naturæ debita, filium patris heredem privari, ob non confectum inventarium, aut saltém ex ea teneri, legata suppleri, & fideicommissa particularia, cum pro eis hereditaria bona non sufficiunt, quam plures voluerunt à Phanneo relati in prædicta. *Latr. decif. 121. num. 39. & seqq. lib. 2. sed*
- 10 quod legitimam filius non amittat, ex eo, quod paternam hereditatem adiverit sine inventari benéficio, quinimo eam ex legatis, & contra legatis, vel fideicommissariis particulares deducere valeat, ex glossa communiter recepta, in *amb. hoc amplius. C. de fideicom. & in amb. sed cum testator. C. ad leg. faid. post Alex. Iafon & alios probaverunt Pasquius, & Crassus in tract. de success. ille in §. 8. num. 15. hic in §. legitima. q. 45. & in §. inventarium q. 24. Spino in Speculo testamentor. gl. ultima num. 7. Porcellin. Roland. à Valle, & Monticul. in relato tract. de inventar divers. q. 6. & 193. atque in q. 234. num. 191. &*
- 11 *q. 236. num. 137. quam veritiorem esse sententiam pœnitentur Anna in conf. 5. num. 7. & seqq. lib. 1. Cancer. in lib. 2. variar. resol. cap. 3. num. 67. & lib. 3. cap. 2. num. 104. prout demum late Merlin. in tract. de legitima lib. 3. tit. 2. q. 24. à num. 7. Confil. Hodierna in addit. ad Sard. in decif. 316. n.*
- 12 *7. & pro ea iudicatum testantur in Senai. Pedemontano Ozafob. decif. 148. in fine, & in S. C. Neap. Thor. in compend. decif. Regni p. 2. in verbo legitima an detrahenda.*
- 13 *Et quidem legitima de singulis hereditariis rebus, ipso iure debita, L. omnimodo 30. & l. 5. §. cum 37. C. de inoffic. testam. nisi ad communionem evitandam Iudici videretur, eam in una re assignare, iuxta tradita per Monach. in tract. do arbit. Indic. casu 163. num. 21. & seqq. Gabriel. in lib. 6. commun. conclus. in tit. de legitima. 2.*
- 14 *6. conclus. 3. & 4. nec per debiri confessionem, aut*
- 15 *legata, etiam pia, vel in remunerationem servitiorum, facta minuitur, ut post Alex. in confil. 45. num. 11. lib. 1. & alijs in locis affirmat Confil. Paschal. in tract. de virib. patria potest. p. 2. cap. 4. num. 3. in fine, ac pure debetur, conditione,*
- 16 *aut onere per patrem impostis ipso iure reiectis, L. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam.*
- 17 *Vnde fideicommissi onus in legitima imponi non posse, & impositum ipso iure repelli, communis est DD. sententia, de qua testantur Clar. in lib. 3. recept. sentent. §. testamentum q. 72. n. t. Gomez. in lib. 1. variar. resol. cap. 11. num. 25. ubi*
- 18 *ampliat, quando filius gravatus simpliciter, adivit hereditatem, & in paternis bonis se immiscuit, nec sibi præiudicium asserere, quod*

- paternum testamentum approbaverit, nisi specialiter in eo capitulo, sive quodam legitimam illud acceptaverit, vel in omnibus, & per omnia, sive cum æquipollentibus verbis, vel cum iuramento vim habentibus specialis expressione, ut late tradunt Peregrin. in tract. de fideicommiss. arrie. 36. num. 84. & seqq. Fufar. in tract. de subfistit. q. 296. num. 91. Hodierna ad Sard. decif. 132. num. 9. & seqq. non enim censetur ius legitimæ remissum ex qualibet generali renunciatione, nisi specialiter fuisset illi renunciatum, ut ex *Lifigando 35. §. & generaliter. C. de inoffic. testam. docet post alius Boer. in decif. 4. num. 6.*
- 19 *neque tunc filius ad fructuum ex bonis ultra legitimam perceptorum compensationem, aut restitutionem tenetur, ex magis communi DD. sententia, secundum quam fuisse in S. C. iudicatum testatur Præsid. de Franch. in decif. 522. quem sequitur Reg. Kovit. in conf. 95. num. 9. lib. 1. & in conf. 61. lib. 2. ubi idem alijs in S. C. iudicatum fuisse refert; imo etiam filius in legitima gravatus perpetuo taceat, & nun contradicatur, in eius hæredes transmitti ius removendi onus de legitima, quod indubitatè esse, ac de plano procedere secundum omnes ex*
- 20 *Paris. in conf. 30. num. 8. lib. 3. ait Clar. in loco relato, & veridè esse firmat post alios Merlin. in relato tit. 2. q. 17. num. 8. & seqq. & ita iudicatum in S. C. testis est Reg. Merlin. in lib. 2. controver. forens. cap. 49. num. 16. versic. Tertio, & num. 21.*
- 21 *in fine, quidquid hoc esse filij personale privilegium, ut si ipse vivens taceret, & paternam voluntatem impugnavit non evaserit, non transire hoc ius in successores, opinati fuerint Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 983. à num. 11. Conf. Paschal. in loco superius allegato num. 7. in fin. Confil. Staiban. in lib. 1. resol. forens. cap. 29. in additionib. novissimis num. 9. & alijs quos adducit Modernus Additionat. ad Peregrin. in relato cap. 36. observ. 13. vers. Aliquando, & 2. fol. 361.*
- 22 *Hæc autem inventarij solemnitas, quam requiri diximus ad indemnitate ab hereditarijs oneribus consequendam, hæredi etiam, ex alie, sive ex parte instituto, imponitur in l. fin. C. de Iur. delib. ex cuius verbis ibi Salycet.*
- 23 *Cyn. Alex. Iaf. & alijs ab omnibus hæredibus inventarium esse conficiendum affirmaverunt, sive per unum numine omnium, illis tamen consentientibus, vel mandantibus, idemque post alios voluerunt Thomaf. in tract. de invent. rit. 7. num. 3. & tit. 14. num. 1. & ex recentioribus Conf. Hodierna ad Sard. decif. 216. num. 4. ubi ex hoc*
- 24 *inferit, quod si aliquis hæredum inventarium confecerit, non potest ex eo alium coadiuvare adversus creditores, & legatarios, ut etiam post multos tradere ait Eschobar. in tract. de ratione.*
- 25 *cap. 9. num. 18. ex eo, quia inventarij confectio est personalissima, & res dividua, ut possit unus*
- 26 *ex parte sua adire cum beneficio inventarij, alius verò non, ex Phanneo. in pract. tract. de in-*

veniar. *divers. g. 239. num. 31. & 38.*

Sed contrariam sententiam, quod inventarium ab uno ex heredibus pluribus confectum, alij etiam coheredibus profit, qui conficere omiserunt, in specie voluit *Bertrand. ab Argentre in comment. ad consuetud. Ducatus Britannie in tit. de success. & portage. artic. 5. & heres num. 1. in glof. le Commissaris, Consil. Prat. in lib. pract. observat. cap. 83. & in addit. ad tract. Consil. Paschal. de patria potest. p. 1. cap. 1. num. 74. & 33* quod inventarium ab uno legitime confectum alijs etiam profit, qui illud conficere omiserunt, tenet ibi *Paschal.* qui ex communi DD. sententia hoc *Eschobarium* referre affirmet in loco relato num. 10. cum *segg.* atque *Fountainell. in tract. de 36 pati. nupt. claus. 4. gl. 5. num. 44.* ubi inventarium factum ab uxore de bonis mariti, relevare dicit heredem viti ab eius confessione, & ita fuisse, in Senatu Cathalonie iudicatum testatur secundum *Hypora* sententiam in tract. de pension. 37 p. 1. cap. 2. num. 22. quod locoidem esse dicit in inventario facto a marito de bonis uxoris, quavis eius filij non faciant aliud inventarium, sequitur *Gustierex in tract. de tutel. p. 2. cap. 1. num. 51. Cancer. in lib. 3. variar. cap. 2. num. 119.* ubi ita dicitur suo Secuto servari, & num. 31. & 38 seg. ampliat, ut inventarium etiam ab altero coconfectum, qui illud conficere non tenebatur 39 iuvet heredem, saltem ad effectum probandi, non esse in hereditate alia booa, quam in inventario descripta, sequitur in omnibus *Consil. Staiban. in cent. 2. refol. forens. cap. 168. num. 30. cum duob. segg.*

40 Et ratio est, quia inventarium fuit a lure, adinventum, ne res hereditarie occultentur, 41 & ubi ista occultatio presumptio cessat, non est necesse fieri inventarium, ut ex *Deciano in conf. 83. num. 51. vel 5.* firmat *Consil. Staiban. in loco relato num. 18.* & ante eum ex alijs comprobaverunt *Fentan. ubi supra num. 47. Cancer. in d. cap. 2. num. 109* inferens num. 110. quod si sit facta descriptio bonorum, licet absque solemnitatibus, a penis nullius inventarii heres excusetur, quod confirmat *Reg. Capye. Latr. in decif. 129. num. 18. lib. 2.* ubi tamen loquitur in 41 descriptioe facta ordine iudicis, & stante confessione creditorum non nadesse alia bona, 44 prater ibi descripta, ut ibidem num. 34. cum seg. & ita etiam loquitur in seg. decif. 117. n. 53. & seg. ubi descriptionem sufficere dicit stante, etiam creditoris confessione, & quod nulla po- 45 tetat esse fraus, qua cessante non troetur heres ad poenam ex non confessione inventarii; do- 46 lus enim est, qui tantum privat heredem inventarii beneficio, ex *Consil. Hodierna in cent. forens. 5. num. 35. & 38. & 46. Staib. in lib. 1. re- 47 fol. forens. cap. 95. num. 4.* ubi quod dolus, & fraus plene a creditore probari debent, & num. 8. & 9. 48 quod nullitas allegari non possit cessante do- lo, & num. 18. cum seg. atque in cap. 168. a num. 49 11. lib. 2. quod heres decocti, vel illius, qui ces-

sit boois, non troetur ultra vires hereditarias, ex quo non confecerit inventarium, sicut nec teneri illius heredem, qui omnium bonorum, 50 suorum dootiooem fecit, aliqua ad tastan- dum quantitate reservata, ex *Fountainell. & alijs* scribit *Capye. Latr. decif. 44. num. 4. lib. 1.* nec 51 omittentem facere inventarium, in quo maior fuisset impensa, quam utilitas inde pervenien- da ob exiguitatem bonorum, observare *Cancer. in premissis cap. 2. num. 122. & Consil. Guarell. 52 in decif. 56.* nam & posse inventarii confectio- nem a testatore remitti respectu legatario, 53 si non sit, prejudicium creditorum, recepta est DD. sententia, de qua late post alios *Roland. a 54 Valc. in tract. divers. de invent. q. 20. & seg. Grass. in d. 5. inventarium q. 2. num. 1. Consil. Hodierna ad 54 Sordi decif. 10. num. 3.* nec heredem absque in- ventarii beneficio, legatarii de proprio teneri, cum testator legata solvi mandavit de bonis suis, ex *Phanac. & alijs*, communiter esse re- ceptum testatur *Reg. Capye. Latr. d. decif. 44. nu. 3.* licet dissentiat *Cancer. in cit. cap. 2. num. 74. & posse* Iudices, Magistratusque Supremos, Re- giam potestatem habentes, & quid iudicant, so- la facti veritate inspecta, ut est *S. C. Neap. hz. 55* redes sine inventario non compellere ultra vires hereditarias, post alios scribit *Didacus de Mari. in addit. ad Guarelli decif. 76. nu. 2. Thor. in compend. decif. Regni p. 1. in verbo in- ventarium consilium ab herede circa medium.*

Nec obstant quae in coartarium opponuntur, quod non sit inventarium res individua, ut ab uno pro cuius parte, fieri non possit: quavis enim in eo individuitatem cessare concedamus, non tamen cessat veritatis presumptio ex inventarii per unum confecto, refulsant de bonis in hereditate remansis, quae sola sufficit, ut heres de proprio non teneatur; cum enim heres, non confecti inventario, ultra vires hereditarias cogi possit, quia lex praesumit ipsam res hereditarias subtraxisse, & occultavisse, & 57 fingit fraudem esse locupletem, ut in 3. san- 58 cimus, amb. de hered. & Falcid. si constat de contrario, legis presumptio cessat; unde tunc heres non tenetur ultra vires hereditarias, ut ex *Guarelli in praedicta decif. 56. Folvis Lavar. in addit. ad Reg. Lavar. annum in repetit. cap. 1. in tit. de success. fundi nu. 37.* & alijs probat *Reg. de Marin. ita ubi in iure affirmant in Tribunali Reverend. Fabricae coram Dom. Regente Ravito Iudice secundum causam ipsius in lib. 59 2. refol. cap. 11.* ubi quod nullo pacto Advoca- tus tuta conscientia poterit creditorem defendere, qui vellet, ultra vires hereditarias, sibi satisfieri ab herede, ob inventarium non coo- 60 factum, quando constat eum hereditaria bona non subtraxisse, quia lex civilis super aliqua, 61 praesumptione fundata, non attendit in foro conscientiae, quando veritas praesumptioni repugnat, *Bald. Angel. Abb. lapa. & aliorum in pro- do, ad hoc adducens, & praeter ceteris Menoch. in* consil.

conf. 37. num. 56. lib. 1. qui plures addit. Vnde Salyceti, & aliorum sententiam non admittit Caneus. in hoc proxime relato, cum dicunt inventarij confectioem esse personalissimam, rursusque beneficium alteri communicari non posse, quidem hoc non probatur in *prad. l. fin.* ea quoque veredem etiam in alio, aut ex parte obligat ad inventarij confectioem, ne ultra vires teneatur hereditarias; quod intelligi potest, atque debet, nisi ex inventario per coheredes redes confectio, ad aliter constet, non remanisse bona in hereditate ad solvenda legata, aut ex alienum hereditarium sufficiens, in quam sententiam descendit *Escher.* tanquam postremo relatum, & ex *Balde* pluribus in locis comprobatur, postquam retulerat contrarium alio- tum sententiam, in *d. cap. g. num. 10. & seqq.*

Eadem ratione *Barbosi* doctrina fundatur in *conf. 154. num. 10. lib. 1.* ubi singulariter voluit, inventarium, in quo plures, quorum interest citari fuisse, etiam quoad non citatos prodesse, cum ex eo constare possit de bonis in hereditate remanentibus, neque tunc lex inventarij di- citur omnino contempta. Vnde pro medico peccato tantum damnari quis pati non debet, sequitur *Prof. de Franchis* in *decis. 52. g. num. 5. in fine.* *Gratian. lib. 5. discept. forens. cap. 797. num. 16. Cap. 1. Mediana.* & *Strabon. lib. 1. in contro. forens. 5. num. 23.* hic autem in *lib. 1. resolut. forens. cap. 95. num. 10.* ubi tamen in novissimis additionibus *num. 11. & 15.* mutavit senten- tiam, & contrarium verius esse, quod in inven- tarij confectioem, quilibet in interesse habens ci- tatus debeat, aliis ei non prejudicet inventa- rium, ex pluribus firmavit *Reg. Cypre. Laur. in. supradicta decis. 129. num. 10. & seq. & num. 37. Andreoli. in contro. forens. 12. lib. 2.*

An autem inventarij necessitas respectu Eccle- siæ creditricis, aut legatarie locum habeat, ut heredes inventarium non conficientes, possint in solidum convenire, vel sic ipsa inventario non indiget, ut ultra vires hereditarias non teneatur, ex plenè traditis post alios ab *Andreoli. in contro. forens. 398. num. 2. & seqq. p. 6.* quod noviter disputat *D. Alderisus in tract. de bareddib. sit. to. ex num. 210.* ita neque possit in solidum agere, in negativam inclinare videtur opinioem *Prof. de Franchis* in *decis. 336. num. 30. in fine,* quam refert *Reg. Cypre. Laur. in decis. 44. num. 30. lib. 2.* sed loquitur de *Franchis* in- 74 Ecclesia legataria, non autem creditrice ex causa onerosa, & nihilominus maximam fuisse difficultatem asseruit, cum tamem in Ecclesia, 75 creditrice ex causa onerosa diversa militet ratio: nam & Ecclesia potest à creditore ultra vires hereditarias conveniri, si legitimam non 76 confectis inventarium, licet habeat in integrum restitutionem ad illud conficiendum, non autem tamen à legatario, ad distinguat *Alex. in l. fin. §. fin. num. 3. in fine, C. de Iure delib. ubi lafen. num. 6. Alexandri opinionem respectu creditorum,*

communem esse profiteretur, hanc verò *Alexandri* concordiam sequitur *Levarr.* post *Cornem.* & *Aresin.* ab eo relatus in *cap. 1. num. 14. versio. nisi dixerimus, de testam. & cum ea tran- sige Ream Roman. in decis. Putei 379. lib. 1. dicit Cypre. Laur. in decis. 15. num. 17. tamen si referat contrarium *Fachini* sententiam in *lib. 6. comre. Iuris cap. 10. num. 14.* reprobandis hanc distin- ctionem, ex eo, quod heres adeundo tam quasi 77 contrahit cum legatariis, quam cum creditoribus, & utriusque non tenetur in foro poli ultra vires hereditarias; nihilominus diversa in util. que militat ratio, ut mox subiiciemus, & res- pectu creditorum hereditatorum, verior est opi- 79 nio, teneri heredem, qui solemne inventarium non confecit, etiam ultra vires hereditarias eisdem satisficere in foro conscientie, ut late probat *Molina in tract. de Iustit. & Iure tract. 2. disp. 117. num. 18.* quem sequi videtur *Reg. Cypre. Laur. in relata decis. 15. num. 19.**

Neque obstat illorum opinio, qui ex æquitate Canonica, etiam in foro contentioso, inven- tarij legem non servari affirmant, tanquam sit magis communiter reprobata, ex plenè tra- ditis per *Roland. à Valle in tract. divers. de inven- tarij. g. 215.* cum alijs, quæ adducuntur in *decis. 81. Reta Rom. 72. num. 49. & seqq. p. 2.* loquitur enim de inventario lus canonicum in *cap. Raynald. 2. 18. de testam.* ubi reservatur heredi benefi- cium legis *Falcidia*, si legitimum confecerit 83 inventarium, approbando lus civile, quod in- pœnam aufert heredi *Falcidia*, ubi solemne inventarium non confecit, ut in *5. verò non feceris Auth. de bareddib. & falcid.* multo magis 84 approbati censuræ lus civile disponens, herede non confecto inventario ultra vires hereditarias teneri, quod non est pœnale, sed solum suum denegat beneficium, in *l. fin. §. fin. verò post quam, C. de Iure delib. ibi: nec legis nostre benefi- cium perfratur, ut bene declarat Paul. de Castre ibidem num. 11. & post eum Abb. Pauernus. in. cens. 73. num. 8. versio. ad hoc enim respondet p. 2. 85 ultra quod ubi expressè varietas non reperitur inter lus civile, & Canonicum, etiam in foro Ecclesiastico lus civile servatur, ut ex *cap. 1. de novi operis nunciat.* & ex *Balde in d. l. fin. §. 6. nu. 9. post medium, in versio. aut loquimur Alex.* & alijs probat *Rota in d. decis. 72. num. 52. ubi ampli- at n. 53.* quamvis pœnam contineat lus civilis generaliter disponens: nam adhuc debet in foro Canonico conservari, etiam contra Clericos, & Ecclesias, quando contrarium non reperitur de Iure Canonico dispositum, & præcipue, 88 quando lex pœnalis se potest habere ad commodum, & incommodum, post *Abbin. de consil. 73. num. 8.* prope finem, dummodo non sit lex nutritiva peccati, pro ut non est, quæ de inven- tario loquitur ex *Barbat. in cap. 1. num. 8. in fine de solut.**

Rationis verò diversitas, inter creditores, & le- gatarios assignatur, quia respectu creditorum,

89 aotequàm fuisset ioveotarij beneficium adio-
90 veotom, hæres in solidum, creditoribus teneba-
tur hereditarijs, non tamen in penam, vel ex
91 aliquo fraudis presumptione, sed ex tacito
quodam quasi contractu in bonum publicum,
ad lites evitandas introducto, quo per adicio-
nem le obligare censetur, ad solvendum debi-
tum defuncti, ut dicit *Molina in relata disputat.*

92 117. *in versic. quid hac de re sentiam*, cum lega-
tarijs verò iuxta hæreditatis vires, quos con-
trahere hæres censebatur, ooo etiam in solidum
ut constat ex *L. ratione 11. §. quod vulgo. ff. ad leg.*
falcid. & in l. successores 16. C. ad leg. falcid. No-

93 vissimo autem iure sancitum fuit, quod hæres
inventarij non conficiens, legatarij in solidum
94 tenetur, id quod fuit in penam, & ex
presumpta bonorum hæreditatorum subtra-
ctione dispositum in *l. fin. C. de iure delib. & in*

95 *Auth. de heredi. & falcid.* quæ quidem pena,
& fraudis presumptio cessat ut in probo antmæ, &
in Ecclesiæ, eiusque Ministris, ut probat *Cavarr.*
in d. cap. 1. num. 14. de testamenti. & post eum *Me-*
noch. in cons. 94. num. 161. & seqq. vsl. 1.

96 Ex propterea in Ecclesiæ creditrice defuncti,
quod possit heredem sine inventario in solidum,
& ultra vires hereditarias convenire, tanquàm
agat de damno vitando, non autem de luero
cepto odo, iodividualitè ex *Barbarij doctrina.*
in repetit. cap. Raynaldus col. 168. vers. sed esset, da
testament., qui dicit hoc esse menti tenendum,
voluit *Roland. in trakt. diversor. de invent. q. 200.*

97 ubi dicit, quod Ecclesiæ pecuniam non accipit,
quæ tendat ad lucrum, sed suum recuperat, ex
notatis in *cap. fraternitas 12. q. 1.*

98 Hoc ipsum fuit postmodum iudicatum in S. C.
de anno 1643. in causa *Venerabilis Ecclesiæ S. Mar-
tiz Maioris Clericorum Minorum de Neap.*
creditoris quondam *Marcelli Pontij*, quæ cum
obtinuisset, condemnationis sequeutiam contra
Antonium Pontium, heredem pro medietate,
salva discussione Inventarij, quatenus de eo
legitimè appareret, & productio inventario,
absque tamen solemnitatibus necessarijs, & ex-
tra tempus confecto, ut fuit per actores oppo-
situm; decreto S. C. ad relationem *Domini Consi-*
liarij Andrea Prevencialis fuit provisum, quod
sententia exequatur, opposita ioveotarij dis-
cussioe non obstante, & obtenta per *Anto-*
niom Pontium conventum supplicatione de
verbo faciendo loco reclamationis, ex quo sicut
Ecclesiæ ooo erat inventarij legi subiecta, ita
non poterat, heredem absque inventario in
solidum convenire; fuit nihilominus facta verbo
confirmatum decretum S. C. & licet fuissent
quidam oollitates propozite, non facta in simili
deposito penæ nullitarum, servata forma de-
creti S. C. & D. Cause Commissarij, fuit ad ulte-
riora processum, & liquidatum creditum *Ado-*
ris, inclusis duc. 380. interesse reitarrum iuxta
calculum in doc. 1243. quæ quantitas demum
fuit *Adoribus* satisfacta remissis duc. bisceotum

tantum de interesse tertiarum, ut ex publico
instrumento de anno 1644. stipulato, cuius de-
clisionis S. C. meminuit *modernus Additionator*
ad Peregrin. in trakt. de fideicam. artic. 35. ante
num. 24.

Sed ex Bulla Summi Pontificis Clementis
VIII. occasione declarandi facultates Reveren-
dæ Fabricæ S. Petri de Urbe ædita in anno
1598. etiam respectu priorum legatorum, hæ-
99 redem absque inventarij beneficio in solidum
teneri, fuit expressè declaratum, ne legis bene-
ficio perfruat, quom contemnendum esse ceo-
suis, ut hæc Bullæ refert *Quarano in summa.*
Bullarij in verbis Fabricæ S. Petri, versic. tandem
teneri heredi. unde post *decis. Præsid. de Franch.*
ex Bulla prædicta fuisse passim iudicatum, & tena-
citer observari, quod pro legatis pipi competat
in solidum actio, contra heredem non confici-
entem inventarij; testatur *Reg. Rovin. in prag.*
1. delegat. pij. num. 14. & in fortioribus terminis
fuisse iudicatum in Tribunali Reverendæ Fa-
100 bricæ in prima, & secunda instantia contra
heredem, qui conserat inventarij, sed in
101 illius solemnitate desecrat omittendo citare
creditores, & legatarios, neque excusari ex
Cõsuetudine loci, in quo citationis solemnitas
non fuisset solita servari, testatur Thor. in sum-
ma privileg. par. causar. privil. 203.

Quare teneri dicebamus, etiam ultra vires
hereditarias *Ioannem Vincentium Casatium*
juniorum, heredem Fratris *Ioannis Vincentij*
Senioris *Æquiti*, & *Comendatarij Sacre Reli-*
gionis Hierosolymitanæ ad solvendas quanti-
tates debitas *Æquiti Fratri Antonio Tancredi*,
novo *Commodatario Terræ Montisfalsoli*,
ob inventarij ooo confectum; neque tueri
se potuisse, asserta bonorum descriptione post
viginti tres menses confecta à tempore mortis
reitoris, & editæ hæreditatis illius, non enim
102 poterat inventarij nomen, aut effectum sorti-
ri, cum nullis appareret iuris solemnitaribus
fulcita, quibus deficientibus tanquàm formæ
non servata, nullum redditur ioveotarium, &
locum habet regula, quod quicadit à syllaba,
103 cadit à toto, *Bald. in anst. de cum testator. nu.*
8. versic. alij dicunt, C. ad leg. falcid. & in consil.
383. lib. 1. cum alijs per Theaur. in lib. 1. quæst.
fioren. §. 10. num. 1. & 2. congeilis, fuerunt enim
104 solemnitates ioveotarij confectioe pro
forma introductæ, & ad rigorem iuris confer-
105 vandum, in quibus imperitia, vel simplicitas
non excusat, & nemini parciat, neque militi
106 minori, rustico, aut mulieri, debent enim
consulere peritores ex Bart. in consil. 154. num. 2. &
alij plenè relatis per Tiracquist. in trakt. de iuro-
que retrattu tit. 2. §. 4. glof. 7. num. 15. & seq.
107 quare mulieres non reititit contra omiff. m.
inventarij confectioem, nec adversus solemn-
108 itates in eo nõ observatas, nisi ex iusta causa
virginalis pudoris, alteriofve legitimi impe-
dimento, peritores consulere non potuiffet
plu-

pluribus iudicatu refert *Præf. de Franch. in relata decis. 129.* quam ita intelligendam esse probat *Reg. de Tappia in decis. 39.* licet indistincte eas testini contra omillas sollicitates, tradiderunt *Confil. Hodierna, & Staiban. in contraversis forens. 5. num. 33. & seq. hic in lib. 1. refol. forens. cap. 95. a. num. 37. Cypre. Latr. in consil. 57. lib. 1. & in decis. 129. nu. 25. & 38. lib. 2. Consiliat. Rocca in resp. 97. lib. 2. præsertim, quia non fuerat hoc inventarium infra trimestre tempus confectum, ut requiritur pro bonis in eodem Regno existentibus, cum pro alijs extra Regnum, & in longinquis partibus positis, anni tempus sit à lure constitutum, ut ex *l. fin. §. cum igitur in versis. fin. autem dubius, & in versis. fin. autem a locis. in d. §. fin. vero postquam C. de lure delib. declar. a Gira. arell. decis. 42.**

Tum quia nulla continebat mobilia, & scilicet moventia, pecunias, nomina debitorum, fructus maturatos, atque pendentes, & alia; præsertim verò oves, & æquum in hæreditate remansum; item ducatus septingentum, quos testator in arca relinquere dixit in eius testamento condito sub die 29. Decembris anni 1598. eosque in emptionem implicari disposuit, ut proprietates ipsorum fideicommissi oneri per eum ordinati subiaceret, quos quidem ducatos septingentum hæres negare minimè poterat: non enim ei permittitur dicere, testatorem fuisse mentitum, sed plenè probat contra hæredem, cuiusque successores testatoris assertio, ad notata in *l. rem alienam 41. ubi glossa in verbo de pignore fide pignorat. at. ibique Barri. Fulgosi. & Paul. de Castro, quos refert, & sequitur Sebastian. Monticuli in tract. divers. de invent. §. 123. num. 129.* quia non licet hæredi allegare defuncti turpitudinem, sicut nec propriam, ut per eundem *Monticuli. §. 131. num. 93. & in punto hoc tenuerunt Baldi in consil. 89. num. 3. lib. 1. Præf. ad Affili. decis. 233. num. 1. & seqq. ubi limitat, nisi ex capite erroris, quem hæres probaret, defuncti confessionem impugnare vellet, alijque per *Gratian. in lib. 3. dysepsi. forens. cap. 570. num. 22.* ubi loquitur non confecto inventario quo existente contrarium esset dicendum, ut ibi *num. 19. & tenent Monticuli. d. §. 223. num. 195. Phauque in eod. tract. de invent. divers. §. 240. nu. 61.* sed illos fuisse per testatorem superviventem expensas, hæres allegavit, pro nuptijs die sequenti contractis inter Lucam Casaria testatoris hæredem, & Camillum Feunella, quæ etiam in testamento fieri testator iusserat, cum tamen ultra quod hoc esse non potuit, stante ipsius obitu, duobus post diebus subsequuto; recepit etiam ipse Ioannes Vincentius testator ducatos quingentum pro dotibus prædictæ Camille, quos pariter tenebatur hæres inter bona hæreditaria describere, nam debet omnia mobilia, etiam deposita, commodata, & aliena in defuncti hæreditate adnotata, secundum *Alex. & alios in l. si de eo 40. §. si fortè, ff. de acquir. pos-**

*sess. quos refert, & sequitur Roland. à Falle in consil. 73. vol. 2. Idem affirmat Theaur. in lib. 1. quest. forens. §. 10. num. 21. ubi dicit, quod in descriptione illorum bonorum dicitur, cuius sunt, confirmat *Cancer. in lib. 3. variat. cap. 2. num. 43. 16. cum duob. seqq. & ibi n. 35. & seqq. quod rerum estimatio sit in inventario describenda, ut maxime 17. lignandi via auferatur, & ne aliquid ex hereditate surripi valeat, per *l. si quis intra 7. C. de bonis prescripti. in silico loquentem, sed ex rationis identitate ad omnes inventarium confidentes portigendam, licet in Cathalonis, & 19. fecit ubique, consuetudinem vigete asserat, 20. quod estimatio non sit necessario describenda, quam restringendam esse censuit, ubi res 21. aliter designari non potest, ut lapillus prætiosus, vel quid simile, cuius valorem facile esset occultare, alioquin sufficere ait indistincte, & clarè bona describere, cum eorum qualitatibus, an scilicet nova sint, aut vetera, & onus 23. vel alterius quantitatis, & cuius ponderis, numeri, & mensuræ, cum in his consistunt, quæ 24. omnino describenda fore, non obstante quacumque consuetudine, sive statuto in contrarium, tanquam fraudis occasionem inducentibus, voluit post alius *Andres. in contrav. forens. 242. num. 3. lib. 2. de hiis vetè latè Consil. Hodierna, & Staiban. in relatis locis.****

Quod et si testatorem supervivisse allegaretur testamento sub die 29. Decembris anni 1598. condito, producta sunt nihilominus obligatio ab eodem hærede facta pro fructibus Commendæ à prima die sequentis mensis Ianuarij decursus ad beneficium Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, & pro ea Fratris Ioannis Mariæ Carmignani eius Aicis, & Receptoris, tanquam Religionis spectantibus propter obitum testatoris; & licet in ea legereetur pro fructibus à prima die Ianuarij anni 1598. decursis, fuit à nobis animadversum Annum à Græcæ præpositione An, quæ Citcum significat, denominatum: nam in circulo serè voluitur per dies 365. ut ex cap. quadragesima de consecrat. dist. 1. §. deducit Lucas de Penna in l. 3. C. de exaliorib. & excenturiis. lib. 11. variè fuisse apud gentes constitutum, ut notant *Alciati in l. cum bissexus ff. de verb. significat. Tiraquellus in tract. de utroque retrahit in tit. de retrahit consanguinit. §. 1. gloss. 10. num. 1. & seq. Covarr. in lib. 4. variat. refol. cap. 18. & aliter olim, quàm hodie computatum, ut post eundem *Covarr. in lib. 1. variat. cap. 12. affirmat Escobar. in tract. de rationibus p. 2. computat. 21. ubi quod hodie apud nos annus à Nativitate Domini, vel Incarnatione Domini nostri Iesu Christi sumit initium, & in Regno Neapolis, cum diversimodè annus computaretur à Nativitate, vel Incarnatione, & à prima die Ianuarij, vel à prima die Septembris per indictionem, ut asseritur in *Regia Pragmatica, sub die 27. Februarij anni 1612. emanata; fuit in ea provisum, quod Annus in futurum à pri-***

ma die Januarij numeraretur, ut in *Pragm. 7. in cap. 14. sub tit. de Commissarijs, & executorib.* cuius meminit *Reg. Tappia in decis. S. C. Neap. 45. num. 10.* & sic antea aliter servabatur, & à Nativitate Annus incipiebat in Terra Moiristufcoli, in qua restator decelxit, id quod ex indictione ibi corrente in mense Decembris Anni 1598. & in sequenti Mense Januarij eiusdem anni 1598. convincebatur, quam in utroque tempore undecimam, & sic eandem fuisse computationem stabat ex publicis Instrumentis productis. Et enim indictio ab indicendo, sive iubendo dicta, quidam annorum numerus, ex tribus litteris, annos quindecim inferentibus compositus, cum tribus ante Domini Adventum annis Cæsar Augustus proposuisset ædificum pro solutione iudicij Imperio faciendam, siquidem eam in tria tempora trium lustorum, sive in tria quinquennia divisit, ut primò ferrum pro armis, secundò argumentum pro millibus, tertio autem in ædificando ponendum pro Reipublicæ necessitatibus subveniendo rogaretur, quod indictionis nomen temporibus nostris remansit, non ad significationem tributum, sed temporis quindecim annorum, quibus decursis alia inchoatur indictio, & secundum numerum annorum indictio numeratur, ut primo anno sit indictio primas, secundo secunda, & sic deinceps usque ad decimum quintum annum, eamque à Kalendis Septembris cuiuslibet anni in Regno Neapolis incipere scribunt, latè prædicta exarantes, *Galter. in praxi liquidas. Instrument. p. 1. prima partis rubr. 2. num. 7. & seqq. Gaet. in tract. de credit. cap. 3. tit. 1. num. 153. & seqq.* & omnium novissime Dominus D. Carolus Petrus olim M. C. V. Iudex dignissimus, nunc Regius Consiliarius meritisissimus in Comment. ad *Rinzginsdem M. C. Ritz 166. num. 44. & seqq.*

140 ubi ex indictionis omissione, instrumentum non vitiari, pluribus comprobavit, & ita in eadem M. C. iunctis Aulis iudicatum fuisse testator, & quia in Anno Domini Nativitatis

141 tertia currebat indictio, ut ex Evangelio Dovi Luca cap. 2. colligitur, & confirmat glossa in cap. inter dilectos, in versic. Indictionis, de fide Instrument. in mense Decembris 1598. demptis annis 1590. quindenos indictionum numeros absolventibus, octo superfluit, qui cum alij tribus ante Domini Adventum decursis ad undecim ascendunt, & undecima tunc legitur currens indictio, quæ cum à mense Septembris inchoavisset, eadem erat in mense Decembris, & in sequenti mense Januarij.

Insuper asserta bonorum descriptio, quatenus etiam inventarij loco de primi Commendatarij consensu facta fuisset, nullum potuit Religioni, alijque futuris Commendatarijs præiudicium inferre, cum in quæstis non possit Rector Ecclesiæ præiudicare, quidquid sit in quærendis ex DD. in *Libemus nullam, C. de sacra sancti Ecclesiæ, & alia à Gratiano celatis in lib.*

1. *discept. forens. cap. 45.* Vnde nullum fuit iuri quæsito ex Inventarij solemnibus omissione infra legitimis tempora præiudicium Sacræ Religionis Hierosolymitanæ, eiusque Commendatarij generatum.

Itaque obstant allegata Cabbrea facta, multò post aditam hereditatem, in quibus bona quædam hereditaria adnotantur, stabiliæ tantum, atque annui census tunc in hereditate existentes, tanquam facta pro Religionis indennitate, & pro sciendis bonis annui solutionis ducatorum 550. obnoxij, & non pro evitandis creditorum molestijs, quorum cessante solemnè requirebatur inventarium infra res mentes ad adita testatoris hereditate consociendum; sicut etiam inventarium à tutore, confectum bonorum pupillarium nihil prodest respectu creditorum patris hereditatis ad pupillum delatæ: cum alia solemnitas in inventario hæredis, quàm in inventario tutoris sit requisita, ex *Bart. in l. ratione t. s. §. quod vulgo num. 8. ff. ad leg. falcid. Capella in tract. cautel. cautela 226. Cavale in tract. de Tut. & Curat. n. 108. 144 & notant DD. in *Limor qui reperserunt, ff. de administrat. tut.* differunt enim inter se unum inventarium ab alio, in forma, in causa, & in finali effectu, ut dicit *Bald. in l. fin. §. cum igitur num. 19. C. de iure delicti, & citatio creditorum, 145 aliorumque interesse habentium in inventario hæredis requisita, non est necessaria in inventario tutoris, ut post glossam in l. fin. vers. ceterorum, aliosque deducit *Consil. Straban. in lib. 1. res. forens. cap. 93. in addit. n. 17.***

Neque tandem obstat, conventus ipsi, tanquam hæredem à testatore gravatò hereditatem restituere, inventarij legi non subiacere, quod sanè fuit à DD. controversum, respectu restitutionis hereditatis fideicommissario facientis, & respectu Quartæ Trebellianicæ contra eum deducendæ, aliud autem est respectu creditorem, & legatariorum, quibus tam hæres gravatus, quàm fideicommissarius in solidum, & ultra vires tenentur hereditaria, si solenne non confecerint inventarium, ut per *text. in Auth. sed cum restator, l. ad leg. falcid. communem esse DD. opinionem restator Alex. in l. 1. §. fin. qui ducenta num. 1. ff. ad S. C. Trebell. ubi Iafon num. 6. Admici in tract. divers. de invent. q. 228. num. 41. Cancor in lib. 1. variar. resol. cap. 2. num. 8.*

Denique ex fructibus bonorum hereditariorum à convento perceptorum, satisfacere creditoribus hereditarijs deuisse dicebamus, quamvis hæres cum inventarij beneficio fuisset, qui neque in lucro, neque in damno esse debet; propterea fructus ab eo percepti augment hereditatem, adnotata in l. item venimus 22. §. non solum in versic. fructus, ff. de pect. hæredit. & creditorum commodo cedunt, ut pro concurrenti ipsorum valore possit hæres à creditoribus hereditarijs convincti, quidquid sit

- 152 respectu legatariorum, ut probat in *trall. diversor. de inventar. Guido Papa* q. 9. num. 17. *Monsic. q. 229. num. 13. circa finem. Phanc. in q. 240. num. 36. Crafsus in trall. de successioib. 5. inventarium q. 11. num. 3. & 4. Peregrin. in trall. de fideicom. artic. 49. num. 77. Præf. de Fraueh. decis. 613. num. 18. cum seq. Reg. Revit. in decis. 48. num. 12. ubi etiam n. 13. refert iudicatum fo S. C. iudicis Aulicis causa Illustris Marchionis Cusai cum creditoribus paterois, & in causa Illustris Comitissæ Briatici, dicit fuisse iudicatum, hæredem cum beneficio ioveotarij, nedum ad fructus teneti, sed etiam ad interest.*
- 153 se, quod fuit liquidatum ad rationem oovem pro centenario, sequitur *Reg. Capp. Latr. in decis. 197. num. 22. lib. 2. & in consulti. 13. num. 154. 6. lib. 1. licet contarium affirmaverit Andreol. in centrov forens. 117. lib. 1. & Consil. Staiban. lib. 2. ref. forens. cap. 168. a. num. 13. ac distinguendum esse potaverit iocet fructus aotequum surgeret creditores, vel postea perceptos, ut pro istis, non pro illis hæres creditoribus teneatur *Mertin. in trall. de pignorib. lib. 2. q. 66. num. 21. Salgad. in labyrintho creditor. p. 1. cap. 1. num. 62. & seq. Reg. Adarcian. in lib. 2. discept. forens. cap. 157. 45. quæ distictionem rejicendam esse, firmat ex pluribus novissima additio ad *Peregrin. in d. artic. 49. observ. 5. versic. sed in non descendat*, ubi refert iudicatum in S. C. io causa Pavellorum, cum Ill. Marchionissa Cusani, quæ etiam distictionem retulit *Reg. Capp. Latr. d. consulti. 13. num. 6.***
- 158 Die 7. Iunii 1649. referente *Domino Consiliario Iohanne Baptista Iovino* Commissario Delegato causarum Sacre Religionis Hierosolymitanæ, qui ex Advocacionis munere, proprijs meritis ad Regij Consiliatij gradum fuit promotus, & puitæ unius ex Aulis Sacri Consilij præfecturam summa cum prudentia, atque doctrina subministravit, fuit fo S. Conf. provilum, esse satisfaciendum Commendatori Tancredi pro eius credito super fructibus omnium bonorum hæreditariorum, tam perceptis ab hærede post litem motam, quam non perceptis respectu vero fructuum perceptorum a ore litem motam, quod infra quatuor dies audiantur parres, & oihilomious procedatur ad discussionem relationis bonorum penes hæredem petentorum. Aostatius Regius à Mandatis scribitur Actuarius.

R E R V M S V M M A.

- 1 Minor viginquique annis habet in integrum restitutionem.
Ensqæ heres, num. 2.
Quæ tamen atas potest consuetudine, vel statuto restringi, n. 3.
Et in Regno Neapolitano minor atas usque ad annum decimum observum intelligitur, n. 4.
- 2 Minor adversus inconsultum aditam hereditatem

- tem restituitur, ut illam repudiare, vel inventarium conscribere possit, n. 9.
Et quomodo minoris lasso in hereditatis additione probetur, n. 10.
- 6 Inventarium solum operatur, ut non possit habere ex additione ladi.
Neque teneatur ultra vires hereditarias, n. 7.
- 8 Minoris interest, quod litibus, & sumptibus non vexetur.
- 11 Minor si maior fallit, gestis in minori atate confirmaverit, ab in integrum restitutione excluditur.
Etiæ si falso tantum confirmaverit, licet Cuius aliter senserit, n. 12.
Nisi fallum in necessariam veniam consequentiam alius in minori atate gessi, n. 13.
Si debitum à paternis debitoribus exegerit post aditam in minori atate hereditatem patris, num. 14.
Non tamè minor ex ratificatione in maiori atate facta excluditur à remedio l. 2. C. de rescindendo a reoditione infra triginta annos competentem, n. 15.
- 16 Minor ubi petiti in integrum restitutionem, quomodo sint certi, vel incerti interesse pretendentes, citandi.
- 17 Restitutio in integrum minori concessa, non etatis minimi præiudicat.
- 18 Testator pro parte testatus, & pro parte intestatus, decedere non potest, & n. 41.
Fallit ex post facto, n. 19. & 42.
- 20 Restitutio in integrum minori infra annum nullam post maiorem atatem concedebatur.
Postea fuit ad quadriennium continuum prorogata, n. 21.
Quod tempus non currit, nisi à disscientia lasso, etiam quod nullo anni post maiorem atatem fuisset elapsi, n. 22.
Nisi Tutor, vel Curator adfit, contra quem potest haberi regressus, tunc enim statim currit, num. 23.
- 24 Tutor damnnum tenetur pupillo rescere propter hereditatem inutiliter aditam.
Etiæ elapsi tempore ad petendam in integrum restitutionem concessa, n. 25.
- 16 Restitutio minori concessa ad repudiandam portionem hereditatis sibi delatam, an coheredi maiori opiantur pre eius quoque portione respondenda?
- 27 Restitutio minori predesti coheredi maiori litis consorti.
- 18 Nullitatis remedium, contra sententiam, minori competens, predesti omnibus litis consortibus in materia indivisa.
Sensit verò in dividua, n. 29.
- 30 Restitutio in integrum ad consiciendum inventarium coheredi minori competens, iuvat coheredem maiorem.
- 31 Inventarium coheredis predesti alteri coheredi.
- 32 Indivisa causa quando consideretur ad effectum, quod restitutio minori prodest maiori litis consorti.

M

Et

Et adesse dicitur, cum saltem est communis, conexa, & indivisibilis, ut si restitutio non proficiat quousq; maiori, nec minori suffragari possit, nam. 33.

Est causa servitutis rei, à pupillo, & maiore pro communi, & indiviso possessa, n. 34.

Non autem hereditatis causis, quia dividua est, nam. 35.

36 *Tollitur cum plures instituit heredes, intelligitur exproquoque paribus heredes instituire.*

37 *Heres quilibet pro hereditaria portione creditoribus, atque legatariis tenetur.*

38 *Minor potest hereditatis portionem aditam repudiare, alia penes cohærentem remanente.*

Cui portio repudiata non accrescit in vivo, n. 39. Sicut esset, cum ante aditionem cohæres repudiasset, nam. 40.

41 *Inventarium confici plura possunt per heredes.*

44 *Inventarium fuit à iure inventum ad evitandas fraudes in occultatione rerum hereditariarum.*

45 *Inventarium ab uno ex heredibus confectum, illi prodest etiam respectu portionis, ob alterius cohæredis repudiationem sibi accrescentis. Cum ex eo veritas rerum hereditatis pateat, nam. 46.*

Et fraudis suspitio tollitur, n. 47.

C A P V T XXVIII.

De Restitutione in integrum minori competente adversus inconsultò aditam

hereditatem, ad text. in l. 1. &

Auth. si omnes, C. si minor

ab hereditate se abstineat.

Inori vigiotiquinque annis, ubi aliquid cum eius læsione per Tutorem, aut Curatorem gesserit, tanquam imbecillitate, & iuvenilii improdencia lapsus, ut Praetorium in integrum restitutionem concedit in l. 1. ff. de minorib. si cū etiam ipsius heredi in l. cum solum 6. ff. de restitut. in integrum, quam tamen ætatem statuto, vel consuetudine restringi posse, iuxta vaciam Climatum, Colorumque temperiem, ostendit Constitutio Regni nostri quæ incipit: minorum lura, sub tit. de restitut. min. quæ fuit minores ætas ad annum decimum octavum redacta tam in masculo, quam in femina, ut notat D. Alimari. in tract. de nullitat. tom. 1. rubr. a. quæst. 6. nam. 3. & ex plucibus alijs conclusionem istam confirmat Sforzia Odd. in suo celebri tract. de restitut. in integrum q. 2. n. 44. & seq.

Restituitur propterea minores adversus inconsultò aditam hereditatem, absque beneficio inventarij ad illud consiciendum, vel repu-

diandam hereditatem, prout minori magis consultum fuerit, ita post Bald. in cons. 71. nam. 2. lib. 4. aliosque plures docet Phauus, in tract. adversor. de inventario q. 239. nu. 25. quamvis eorum videatur solum competere posse restitutionem ad consiciendum solemne inventarium, non etiam ad repudiandam hereditatem, cum oportet iuventutem, ut hæres vetere non dicatur, oque possit ex aditione lædi, aut ultia vires hereditarias, vel in proprijs eius bonis defuncti voluntatem adimplere teoeatur, ex l. fin. §. si præstatam, C. de iure deliberandi, cum alijs, quæ congerit Consiliarius. Hodierna ad Sord. in decis. 315. nam. 6. quia tamen minoris interest, oedum, quod de bonis suis aliquid non diminuat, verum etiam, quod litibus, & sumptibus non vexetur, ut in l. minoribus 6. ff. de minorib. & in l. qnia poterat 4. ff. ad S. C. Trebell. cum adsunt in hereditate creditores, effugere non possit illorum vexationes, atque litium expensas, præsertim in inventarij disquisitione faciendas, & proinde ad repudiandam hereditatem restituitur, ut per text. in l. 1. & Auth. si omnes, C. si minor ab hereditate se abstineat, cum concord. communicat à DD. teneri probat Gomez. in lib. 2. variar. resolut. cap. 14. nam. 4. versio. alioq; inseritur, sequitur Tract. de Franch. in dec. 282. nam. 4. Sord. in decis. 30. nam. 35. Cessari in tract. de falli scientia, & signor. cent. 1. dist. 11. 37. nam. 11. Gratian. in lib. 4. discip. forens. cap. 767. n. 51. ita etiam fuisse in nostro S. C. Neap. iudicatum refert Thor. in compend. decis. Regend. p. 1. in verbo restitutio in integrum, ut competat minori adversus hereditatem aditam, & sufficere

ad læsionis probationem ostendere, quod adsint in hereditate creditores, & simpliciter allegare, quod hereditas non ascendit ad valorem quantitatis eis debita, cuius contrarium docendi adversario aliter assentiit, onus incumbit, secundo quod gloss. in l. cum de lege 17. ff. de probat. quam extollunt Bart. & alij in l. fin. §. si læsionis, C. de bonis quæ liberis, eosque refert, & sequitur Gloss. in tract. de modo articulandi, §. 2. gloss. unica n. 1096.

Quod si minor maior factus, gesta in minori ætate, vel expresse, vel tacite per quadriconij lapsum, aut etiam factio ipso confirmavit, restitutionem cessare, ex l. 3. §. 1. ff. de minorib. & l. 2. C. si maior factus ratum habuerit, cum alijs concordantibus late deducit Menoch. in tract. de recuper. possess. remed. 15. nam. 110. & sequ. ubi licet sub num. 126. & 128. Cuiacium sequatur tertiam hanc rationabilioris speciem, quæ ex facto oitur excludat, ad evitandum contradiccionem d. l. 3. §. si restitutio in integrum filio non denegat, ut adversus aditam in minori ætate, hereditatem, ex quo maior effectus à paternis debitoribus exegerit; nihilominus in terminis dist. §. si, hoc evenit, quia factum illud non voluntarie processit, sed io necessariam consequentiam actus iam perfecti io minori ætate

gesti, quod proinde restitutionem non excludit, iuxta communem gloss. & DD. intellectum, de quo per *Mascard. in trakt. de probat. conclus. 1261. num. 55. per Praesid. nostri S. C. Merito. in cens. contrav. forens. cap. 53. num. 15. & seqq.*

14 quidquid contra communem intellectum exactionem à debitoribus hereditarij, voluntarium actum esse, dicant *(Cavalcan. in trakt. de iust. & curat. cap. 1. num. 75. Sfortia Odd. in d. trakt. q. 62. num. 53. siquidem supposita hereditatis aditione solemniter facta, in tempore minoris ætatis, actus omnes hereditario nomine gesti ex necessitate præcedentes aditionis, non sunt voluntarij processisse censendi sunt; donec enim fuerit restitutio petite, & obtenta, hæres ibi filius esse non definit, & exigere à debitoribus, etque creditoribus hereditarij solvere tenetur, nulli sibi interim in restitutione præiudicio generato, quod etiam in l. si mulier 32. ff. de minorib. aperte probatur; cum verò filius in maiori ætate constitutus, hereditatem in minori ætate aditam, lucrosam esse credens, continuavit possidere, & actus aditionem continuantes agere, si postea infra quadriennium, maioribus oneribus obnoxiam, & consequenter demum eguolcat, restitutionis auxilio ad eam repndiendam concessio, privari non debet; ex quibus communem intellectum ad 5. f. si sequitur, atque defendit idem Oddus sibi contrarius in q. 25. num. 37. & n. 61. cum seq. & post eum *Mascard. in loco proxime relato.**

Neque ratificatio in maiori ætate facta tollit remedium l. 1. *C. de restitu. vend. minori n. 15* tra dimidiet lasso infra triginta annos, sicut & maiori competere, ut in terminis probant *Cavalcan. in d. rap. c. num. 141. Oddus in d. q. 25. num. 75. Galter. in præl. iur. p. 2. Rub. 4. n. 50.*

Sed in restitutione concedenda sunt nominatim citandi omnes interesse pretendentes, 16 ubi præsentis sunt; absente verò, vel incerti per proclama, cum termino trium mensium ad compendendum, ut in *Antib. si omnes C. si minor ab heredit. se abstinuit, & docet Marania in suo spec. iuris p. 6. in Rubr. r. it. contempnatur citatio num. 103. & nihilominus est in Indicis arbitrio constitutum, an velit hoc tempus trium mensium prorogare, aut minuire? sicut *Albericus tradidit in d. Antib. si omnes in fine, & post eum Oddus in relato trakt. q. 34. num. 58. & in n. 45. cum seqq.* dicit quod cum certi sunt citandi, atque presentes, sufficit eos iuxta solitum indicium citare, nullo expectato trimestre, ut per DD. communiter, quos ibi refert *num. 57. & n. 42. & seq.* restitutionem concessam, ex communis DD. placito, citatis tantum prodesse, non. 17 citatis verò præiudicium non asserere affirmat, etiam in restitutione ad repndiendam hereditatem; quod mirum videtur, ut pro parte valeat restitutio adversus citatos, pro parte verò non citatorum infirmetur, atque sic pro parte 18 testatus, pro parte verò intestatus, quis dece-*

dere dicatur, contra regulam, l. *ius nostrum 7. ff. de reg. iur.* hoc tamen non obstante, vera est communis conclusio, quia regula l. *ius nostrum 19* non procedit ex post facto, ut gl. ait ibidem, & *Bald. in d. Antib. si omnes n. 17.*

20 Tempus verò petendi in integrum restitutionem ex minoris ætatis beneficio, etiam infra annum utilem, post maiorem ætatem concessum in *Linderdum 20. ff. de minorib. postea verò 21* ed quadriennium continuum prorogatum in *l. si. C. de temporib. in integrum restitutionis*, neque currit, nisi à die, quo maior effectus scientiam læsionis habuerit, alioquin opus esset adversus quadriennij lapsum aliam admittere, restitutionem ad restitutionem petendam, ex clausula generali, propter instantiam ignorantiam, contra notata in d. *Linderdum*; data igitur 22 ignorantia, etiam si mille anni à tempore minoris ætatis elapsi fuerint, adhuc tamen restitutio conceditur, ut magis communem esse DD. sententiam ex Innocentio, quos allegat, profutur *Sfortia Odd. in relato trakt. de restitu. in integrum q. 10. num. 37. & 40. sequitur Cancr. in lib. 2. variar. res. cap. 1. num. 219. & in lib. 3. cit. 2. num. 85. & seq.* ubi loquitur de restitutione adversus aditum à tutore hereditatem, sine inventarij beneficio, quidquid contrarium, elapso tempore quadreginta annorum, voluerint *Theaur. in decis. Pedemont. 134. alijque à Menochio relati in trakt. de presump. lib. 1. q. 71. num. 2. in fine.*

Verum tamen est, quòd ubi Tutor, vel Curator ad hoc, contra quam haberi possit pro demum 23 no regressus, quadriennium statim currit à die maioris ætatis, non expectata scientia læsionis, neque ista causa, tunc subesse dicitur et concedendum restitutionem post quadriennij lapsum, ut ex *Relando in cens. 10. num. 20. & seq. lib. 2. probat Oddus in relato q. 10. num. 41. quia 24* tutor demum ex aditione inutiliter facte, illarum rescitetur tenetur, l. si ad pupillum 11. ff. de 25 administratione. tut. etiam tempore ad petendam restitutionem elapso, ut expresse sententia reperitur in l. 1. C. si tutor, vel curator intervenierit, de quo per *Cancr. in d. cap. 10. n. 88. C. si in trakt. de reme. subd. reme. 48. n. 1.*

26 An autem restitutio minoris ad repndiendam suam portionem hereditatis competat etiam maiori coheredi ad repndiendam eius quoque portionem, tanquam in reindivduat quod prima facie videbatur, quia in metieria, 27 individua restitutio minoris prodest etiam maiori litæ consorti, ex traditis per *Afflict. in decis. 123. cum alijs, quos nuper sequitur D. Altomarus in trakt. de nullitat. tom. 1. rubr. 1. quasi. 6. num. 3. & etiam probat Caldas in repet. l. si curatorem habuit, C. de in integrum restitu. minorum in verbo: Vel adversarij delo num. 25. & 28 seqq. ubi num. 30. & seq. hoc ampliat etiam in remedio nullitatis minori competenti contra sententiam, ut in individue prodest omnibus li-*

tie confortibus etiam maioribus, licet in re di-
 19 vidua secus esse constat ex *decif. Conf. Gira-
 rubi* 1. releta per *Thor. in compend. decif. Regni*
 p. 2. *in verbo sententia assensu*, & scit, quod
 in restitutione ad conficiendum inventarium,
 20 notat *Parisi in cons. 65. ann. 55. & seq. lib. 3.* quod
 minori coheredi concessa, coheredibus quo-
 que maioribus suffragant, quem sequuntur
Sforza Oddo in d. tract. q. 46. num. 21. & post eum
Consiliarius. Paschal. in tract. de virib. patria potest.
 31 p. 1. cap. 1. num. 74. ubi rationem addit, quia
 inventarium ab uno ex heredibus legitime
 confectum iuvat alij, qui illud conficere omi-
 serunt, quemadmodum ex magis communi DD.
 sententia affirmare ait *Eschobar. in tract. de ra-
 tiocinij cap. 9. num. 10 cum seqq. & Fontanellam*
in tract. de pact. dot. lib. 3. claus. 4. glof. 5. num. 44.
 de quo tamen latius diximus in cap. antecedenti
 n. 35. ac pertractant DD. apud *D. Oleam de ces-
 sion. m. r. 6. quæst. 3. num. 111. & 12. D. Valaplan-*
de brachia militis. cap. 4. & num. 25. & D. Re-
mauer. in addit. ad consil. super Siam. Cris. En-
gub. lib. 2. sub. 34. num. 41.

Contrariam tamen sententiam veriorcm,
 ella affirmabimus, considerando causæ indivi-
 dualitatem & *Sforza Oddo* observatam in *cod.*
tract. de restitu. in integrum p. 1. q. 46. num. 12.
 32 ad hoc ut minoris restitutio pro sit litis con-
 fortibus maioribus, quæ adesse dicitur, ubi cau-
 33 sit talitèr communis, connexa, & indivisibi-
 lis, ut si restitutio non pro sit, ipsi quoque ma-
 ioribus, non possit neque minori prodestestalis
 34 est causa servitutis rei per pupillum, atque ma-
 iorem pro communi, & indiviso possessa, de
 qua in *l. si communis to. ff. quemadmodum ser-
 35 vitus amitt. in hereditatis aditione* individuali-
 tas cessare videtur, cum enim testator plures
 36 instituit heredes, ex iuris dispositione, eos in-
 telligitur voluisse per æquis partibus heredes
 instituire, ut in *§. si plures instit. de heredib. in-*
 37 stit. & pro hereditaria portione quisque heredi-
 dum creditoribus, atque legatariis teneretur, ut
 in *l. si adulta 6. C. de heredi. instit. ubi*, unde
 38 potest coheres minor per restitutionis benefi-
 cium repudiare portionem aditam, alia penes
 maiorem coheredem portione remanente, ut
 optime probat. *text. in l. si minor 61. ff. de ac-*
 39 *quir. hered. ubi* quod necque tunc portio repudi-
 antis coheredi accrescit non volenti, que-
 40 madmodum contingeret coherede ab initio
 suam portionem repudiante, ne testator dece-
 41 dat pro parte intestatus, per *l. qui ex duobus*
 53. §. qui semel ff. de acquirenda hered. quod cas-
 sus hereditatis portione semel per minorem,
 adita, quis et si postea restitatur ad illam re-
 pudiamdam, remanet in eo nudum nomen,
 heredia ex testamento, & effici potest ex post
 42 intestatus, quod pro parte testatus, pro parte verò
 intestatus testator decedat, ut diximus, & in
 specie deducit idem *Oddo in q. 62. artic. 1. a.*
 num. 36. dicitur potest in hoc casu portio adi-

ta per maiorem penes eum remanere, non ob-
 stante repudiatione alterius portione, ad quam
 fuit minor coheres admittus; non videmus,
 quomodo possit causæ connexitas, & indivisi-
 bilicas considerari. Unde hanc sententiam ve-
 riorcm esse proferunt *Pharus. in loco mox ci-*
tando num. 58. Hodierna ad Surd. decif. 216. num.
4. & post alius Andreol. in contrav. forensi 101.
num. 16. lib. 4.

Et quod dicitur de restitutione ad confici-
 endum inventarium, quod minori coheredi
 concessa, pro sit coheredi maiori, quatenus ve-
 rum esset, non propter causæ individualitatem
 43 procederet, quæ patitur plura confici inventa-
 ria, unum scilicet per quemlibet ex coheredi-
 bus, ubi non fuit unum per omnes subscriptum
 ad notata in *l. si 5. cum ipisur. C. de iur. delib.*
 sed quia, cum inventarium sit lare adinven-
 44 tum ad evitandas fraudes in rerum heredita-
 riarum occultatione, sufficit, quod per cohe-
 redis inventarium legitime confectum, de he-
 reditatis valore constat: qua ratione *Pharus.*
in tract. de invent. q. 239. num. 57. affirmat, re-
 45 *spectu portioneis ab uno ex coheredibus re-*
putatæ alteri coheredi accrescentis, qui iam
solemniter confecerat inventarium, antequam il-
 46 *la portio sibi accresceret, ad huc iuvare inven-*
tarium confectum, cum ex ea veritas rerum pa-
 47 *teat, quæ scilicet bona in hereditate reman-*
serunt, & quæ tollantur quolibet fraudis suspic-
to post Bald. & alios, quos allegat.

R E R V M S Y M M A.

- Interesse lucri cessantis, & damni emergentis,
 quando absque alia probatione debeat?
- Interesse in hoc Regno liquidatur ad rationem
 septem pro centenario.
 Et potest in pluribus annis conservatum sortem
 accedere, n. 3.
 Sed non debetur absque mora, n. 4.
 Necque debetur pendente dilatione data ad sol-
 vendum, nisi fuerit expresse promissum,
 num. 6.
- Mora non presumitur, nisi probetur.
- Dies in contrahit adiecta interpellat pro homi-
 ne, atque debitorem in mora constituit.
 Intellexit de die certæ, non autem tacite expresse,
 per certis temporis expressionem, n. 10.
 Et nisi oro ditor, & debitor fiat diversis foris, n. 13.
- Mora regulariter non contrahitur absque debi-
 toris interpellatione.
 Presertim, ubi solutio ad omnem creditoris re-
 quisitionem promissa fuit, ut n. 9.
 Vel in die incertæ expresse per certis temporis ex-
 pressionem, n. 11.
 Nisi in causa dotis, n. 12.
- Mora non contrahitur per creditoris inter-
 pellationem, qui plus debita preijit.
 Nisi dies fuerit solutioni adiecta, qua operatur,
 ut debitor partem verè debitam offerre tene-
 tur, n. 16.

CAPVT XXIX.

De Interesse absque mora, & sorte recepta, regulariter non debendo, ad *text. in l. moram 32. ff. de Vfuris*, & in *l. 4. C. de positi.*

Nteresse tam damni emergentis, quam lucri cessantis, absque alia probatione deberi propter frequentem Regionum usum, quibus patrate forent annuorum reddituum emptiones expensu facienda, eleganter probat *text. in l. idemque, & in fundo 10. §. si procurator, ff. mandati, & docent Rodaric. de ann. redditib. lib. 3. q. 5. n. 26. in fine*, atque post eum *Reg. Rovin. in prag. 1. de censib. num. 48. Reg. Sanfelix. decis. 124. num. 10. Reg. Merlin. controuers. lib. 2. cap. 41. num. 18. & seq.* propterea in Regno tanquam notochum ad rationem septem pro centenatio liquidari solet, ad quam rationem sunt emptiones paratæ, iuxta tradita per *Consilium Theodor. in alleg. 40. num. 30.* aliosque relatus per *Strabianum in tract. de interesse lib. 2. tit. 9. c. 1. n. 134. & potest interesse plurimum annuorum sortem excedere, ut explosa Alciac, & aliorum sententia, probat cum *Sardo in censu. 302. num. 2. & seqq. vol. 3. Masfard. in 2. tomo Consiliorum ad Conferendum. Neap. 7. q. 12. n. 5. & seqq.* que tamen intelligenda sunt accedente mora.*

1. debitoris, sine qua interesse regulariter non debetur, ut sunt vulgate lura in *l. mora 32. ff. de usur. in l. licta 40. ff. si cerepotas. cum similib. & notat *Præf. de franchis. decis. 23. num. 5. mora enim cum laeti sit, non præsumitur, nisi probetur, arguendo l. quod 10. §. si cerepotas. latè docet post alios Masfard. in tract. de probat. c. 1. claus. 1071. num. 2. & seqq. p. 1. & cessare dicitur dilacione concessa, qua pendente interesse non debetur, nisi fuerit expressè conventum, ut ex *Dec. in cons. 119. & alijs, quos refert Consilium Adrianum in cons. 50. n. 2. lib. 1.***
2. Omisso autem casu, in quo dies in contractu interposita experient, que ipsa interpellat pro homine, atque debitorem in mora constituit, iuxta vulgatam dispositionem, *l. moram 32. ff. de contrah. & committit. ff. de qua post multos Gratian. in lib. 4. discept. forensium. 708. n. 33. ubi cetera dies non sunt in contractu adiecta, debitor in mora non constituitur, nisi per creditorem interpellationem, ut per *text. in l. si p. num. 24. ff. quando aliter leg. ced. voluit Bar. in l. ita stipulatus num. 54. ff. de verb. obligat. quem dicit esse communiter approbatum Masfard. in d. conclus. 1071. n. 8. & sequitur R. Rovin. in d. c. 90. num. 5. idque magis locum habet, si ad omnem creditoris requisitionem solutio promissa.**

15. Creditor non presumitur recipere velle partem laram solutionem.
17. Adora in illiquidis non committitur ante iudicis liquidationem.
18. Adora ex interpellatione non committitur per debitorem, qui se potest aliqua exceptione iurari, quæ minus soluat, vel iustam habet litigandi causam.
Intellige, ut ibi.
19. Deciso Sacri Consilij refertur.
20. D. Franciscus Antonius Musceptula Regius Consiliarius, & Regiam Cancellariam Regens laudatur.
21. Interesse adiensis iure datur, cum suis specificis et premium.
Vel cum pro eo qualibet civilis actio à lege conceditur, ut n. 22.
23. Interesse rei indicatur, adiensis iure debetur.
Post quatuor menses à die sententia, n. 24. Vel à die confirmationis, cum fuerit appellatum ab eo, n. 25.
Quod censura olim appellabatur usura, & quare, n. 26.
Hodie liquidatur iuxta damnum passum, & lura amissum, n. 27.
Et recepta forte peti non potest, n. 29.
28. Interesse iudicis officio, non autem adiensis iure debitum, peti non potest post receptionem sententia.
30. Adortus dotem recipiens absque protestatione, respellit interesse sibi prandicac.
Et protestatio non sufficit, nisi protestationi seluens assentiat, ut n. 31.
Propterea debet illi notificari protestatio, n. 32.
33. Dotis interesse iudicis officio regulariter debetur.
Nisi des ab eo, qui dotatam alere tenetur, promissa fuerit, ut n. 34.
35. Mater filiam alere non tenetur ultra triennium.
Nisi pater sit inops, & mater habeat ultra propria alimenta, ut n. 36.
37. Dotis usura per conditionem ex lege debentur, secundum aliquos.
Alij actionem de dote pro illis competere volunt, ut n. 38.
Sed necumque reprehenditur, n. 39.
40. Quandoque ex lege non competit, sed iudicis officio, ubi lex circa accessoria disponit.
41. Alio de dote pro fructibus naturalibus dotis competit, non autem civilibus.

missa fuisset, quo casu debitor in mora non constituitur ante creditoris interpellationem, quia non potuit divinare, quando vellet ipsum interpellare, ut per text. in *l. si quis domum* 9. ff. locati, voluit post *l. asen. in l. si ex legati causa, ff. de verb. oblig. Gramatic. in decis. 103. n. 166.*

Idem esset, ubi dies certa non expressit, sed tacite exprimeretur per certi temporis expressionem, ut si concessus, & ratificatio minoris promitteretur, quando erit legitima ætatis, quia neque minore ad legitimam ætatem pervento mora contrahitur absque interpellatione, ut post *Bald. Salys. Alex. Iafon. Succin. Dec. Purpurat. & alios communem esse testatur Gabriel commun. conclus. lib. 3. in tit. de solut. conclus. 9. num. 34. & post eum Adascard. relata conclus. 1071. num. 2. 1. quibus conferunt tradita.*

11 per *Præf. de Franchin decis. 46. & proinde tunc neque interesse deberi ante interpellationem, ex pluribus ostendit Reg. de Marin. in lib. 1. res. sol. cap. 200. num. 8. & seq.* licet data scientia.

12 adimpleotio conditionis in contrarium adducat *Fabri decisum* n. 20. quam tamen in causa docti, & ob rursus favorem potius æquitate, quam secundum luris rigorem processisse potat.

Quandoque etiam dies certa in contractu adiecta, debitorem in mora non constituit, ut 13 si creditor, & debitor sint diversi fori, quo casu nisi probetur creditoris adventus, statuta die in loco destinationis solutionis, minime debitor in mora constituitur, neque ad interesse tenetur, sed alia requiritur iudicialis interpellatio, ut 10 *Larbitor Kalendæ 45. ff. de recept. arbit. docet Bart. in litum illa. ff. de verb. oblig. & plenè per Afflict. in decis. 316. Gabriel in d. conclus. 9. num. 29. & post alios plures per Sard. qui loquitur in solutione datus certa die promissa in tract. de aliment. tit. 1. q. 42. n. 128.*

Imò verò neque interdum sufficit interpellatio ad constituendum debitorem in mora, &

14 signanter, quando creditor plus debito petere, quo casu debitor in mora non constituitur, etiam respectu quantitatis verè debite, nisi creditor se paratum offerat recipere quantitatem verè debitam, iuxta doctrinam *Barroli magis communiter à D.D. approbatam in l. qui solvitur 80. ff. de legat. 2. quam sequitur post alios Perogr. in tract. de fideicom. artic. 49. p. 3. num. 86. Graviam. lib. 2. discept. forens. cap. 42. num. 42. & latissime Consil. Givæ. arell. in decis. 20. n. num.*

15 15. per totam, & signanter num. 22. & ratio est quia debitor quoque quantitatem indebitè petitam iuste solvere recusat quantitatem verè debitam, merito creditori non offert, quia non præsumitur eum recipere velle particularem solutionem, ut per text. in *Laurer 41. §. Lucius. ff. de usur. dicit Imola in d. qui solvitur*, de quo tamen videndi sunt *Reg. de Tappia in decis. 41. S.C. num. 6. Reg. Capyc. Latr. in decis. 133. num. 25. & 43. lib. 2. & intelligenda prædicta essent,*

quando interpellatio requiritur, quæ per petitionem plus debito factam spernitur, & mortem non operatur, ut ibi per *Givæ. arell. n. 33.*

16 aliud est in debito, quod non requirit interpellationem, hæc adiectione dici, quæ interpellat pro homine; tuoc enim mora committitur pro parte debita, non obstante petitione plus debito facta, nisi debitor offerat partem verè debitam, ut ex *Lessredo in conf. 23. col. fin. & Cravetta in cens. 89. vol. 1. docet Gabriel in lib. 2. commun. conclus. in tit. de expens. conclus. 2. num. 9.*

Secundò neque interpellatio debitorem in mora constituit, quando debitum est illiquidum, ac in liquidandis non contrahitur mora, aequèquàm per iudicem sit declarata, quantitas debita, ut per *l. 2. de usur. & fructib. legat. docuit Bald. in Acceptum. num. 10. C. de usur. quem sequitur Succin. senior in conf. 102. n. 2. lib. 1. Ripa in l. quod is num. 67. ff. de cert. petat. Afflict. in decis. 205. & alij per Sard. in decis. 260. num. 25. ubi ampliatur, etiam si dies certa sit solutioni supposita, post *Angel. in l. 4. §. ait Praetor. ff. de re iudicata, sequitur Cicer. qui refert ita iudicatum in Senatu Cathaloniz in lib. 3. variar. res. sol. cap. 16. num. 72. Reg. Capyc. Latr. d. decis. 133. num. 17.**

Tertiò neque debitor interpellatus in mora constituitur, & consequenter interesse non 18 currit, quando potest se aliqua exceptione tueri, quo minus solvat, ut in *l. quod is. 5. ubi Iafon. num. 8. & Ripa num. 55. ff. de cert. petat. Admoech. de arbitrar. in d. casu 210. num. 51. Sard. in decis. 179. num. 15.* Vnde si instam haberet causam litigandi per interpellationem non constituitur in mora, ut in cap. non est in mora 60. ff. de reg. iur. in 6. in l. qui sine dolo 64. cod. tit. ff. de reg. iur. & notobique *Giesl. & D.D.* idem tradidit *Sard. in decis. 226. num. 17. & post eum Cancr. in proximi relato cap. 16. num. 70. Reg. Merlin. in cont. 2. controvers. forens. cap. 42. num. 35. ubi declarat num. 36. nisi fuerit interesse debitum ex pacto, sive conventionio.*

Et secundum prædicta fuit sub nostro patrocinio iudicatum in S.R.C. Neap. sub die 5. Maij 191636. in causa inter Andream Pappatoderum, & Ioannem Vincentium Ferrandinum, interesse deberi à die decreti liquidationis, quia creditum erat illiquidum, plus debito creditore 20 petierat, & debitor iustam habuerat litigandam causam, ad relationem perspicacissimi, & nobilissimi Consil. D. Francisci Antonij Mulserpink, qui postea fuit Sacri Regij Consilij Decanus, inde Regiam Cancellariam Regens electus. Assignatur Porus pro Cantone.

Sed ad peti possit interesse post receptionem sortit distinguendum etiam inter duplicem usurarium speciem, sive interesse duplici eam modo deberi posse constat, id est scilicet adionis, 21 & officio iudicis. Inre autem adionis is præsertim debet, cum promissæ specialiter fuerint, ut

- ut patet ex *Surd. in decif. Mannu. 345. num. 10. in fine. ex Grat. in lib. 1. difcept. forenf. cap. 33. num. 13. Roder. de annu. redditib. lib. 3. q. 7. num. 69. in fine. Reg. Revit. in decif. 9. pariter in fine. Adio-*
- 21 nis quoque iure interefle debetur, cum pro eo, quolibet civilis actio à lege conceditur, ad notata per *Surd. in trañ. de Aliment. tit. 3. q. 5. ubi diffinguit in alimentis, quæ per nilem negotiorum geflorum, vel de dote actionem*
- 22 peruntur, & quæ iudicis tantum officio nobili, vel etiam mercenario, ficut etiam actionis
- 24 iure debetur interefle rei iudicatz poft quadrimetrum tempus à die fententiz; vel fi fuerit ab ea provocatum à die confirmationis, per l. 2. C. de ufur. rei iudic. quod centefima olim ap-
- 25 pellabatur ufura ad rationem duodecim pro
- 26 centenario quor annis debita, & fic unus pro centenario in fingulis menfibus, unde centefi-
- 27 mo quoque menfe fortem æquabat; Hodie vero reliquidatur ad menfuram damni, quod vi-
- 28 ator patitur, & lucri quod facere omitrit, de quo plenè *Reg. Capyc. Latr. in decif. 100. num. 2. & 7. lib. 1. Simban. in relato trañ. de interefle lib. 2. tit. 1. §. g. unica n. 1. & 9.*
- Hoc enim inereffet inier ntrumque interefle, actionis iure, vel iudicis officio debirum, quod
- 28 illud tanquam de per fe, & principalitèr debirum, etiam fure folui debetur; hoc autem per fortis folutionem remaoret extinguum, ut illi renunciatum cenfeatur, & amplius peti non poffit, ex notatis in *lfn. ff. de eo, quod certola- cet. & in l. 4. C. de pofit. ut ex communi DD. con-*
- 29 *clufione probat Praj. de Franch. in decif. 11. n. 1. ubi refert indicatum in S. C. in interefle rei iudicatz, fequitur Staiban. in d. trañ. lib. 1. q. 23. num. 2. 6. idemque Bart. Alijque deductis probant *Surd. in praallegata decif. 345. num. 11. Gratian. & Reg. Revit. in locis fupra relatis, ac-**
- 30 *que Reg. Revit. ipfe in cenf. 36. num. 7. lib. 1. & Cenfuliar. Hodier na in add. ad *Surd. decif. 69. num. 6. & alij plures, quos fequitur Carol. Ant. Botti-**
- lier. in differtat. forenf. 9. num. 7. quem noviffimè laudat Dem. Romagnera in add. ad Conciol. fuper Statut. Civit. Engub. lib. 2. rubr. 47. num. 53.*
- Ex quibus alias in facti contingentia ob-
- 31 fervavimus, quod fi maritus dotem recipiat ab uxoris matre promiffam abique proteftatione fibi præiudicet in alimentis, & interefle, tanquam in foecis officio regularitèr debitis, & illa remiffa cenfeatur, ex *Baldo in lfn. §. praterea C. de iure dot. quem cum alijs refert, & fequitur *Surd. in d. trañ. de aliment. tit. 6. q. 3. num. 19. & feqq. idem voluerunt Roderic. in loco relato Gratian. in d. lib. 1. difcept. forenf. cap. 130. num. 33. Anna in fignat. 334. qui allegat Baldum, quamvis articulum ipfum in facto vertentem in S. R. C. in mafiro recipere dotem à Socero poft moram ab eo commiffam non fuiffe pro-**
- 32 *pter varietatem votorum determinatum affir-*
- 33 *met; quinimò proteftationem, neque fufficere*
- 34 *pro ufurario repetitione, nifi proteftationi,*

folvens non contradicat, quo cafu quidam, quali contradus refultat pro interefle per rati-
onem folventis confenfum, tradiderunt poft
alios *Gnid. Papa in decif. 172. num. 3. Surd. in d. quæff. 3. num. 40. & in tit. 1. q. 43. num. 21. cum*
alijs fequentibus *Gratian. in eod. cap. 130. num. 34. & novitèr Reg. Capyc. Latr. in decif. 106. num. 63. cum feqq. lib. 1. Reg. de Marin. lib. 1. re-*
32 *fol. cap. 198. propterea debet proteftatio, ut*
operetur, parti folventi notificari, ut ex *lfn. mandaffem 15 ff. mandati, Bart. Alex. Ripa Fe-*
line, & alijs, præfettim *Cancer. in lib. 2. variat. refol. cap. 1. num. 28. deducit idem Reg. Capycius*
33 *Latr. in decif. 17. n. 7. lib. 1.*

Quæ omnino comprobantur: nam pro ufuris
dotalibus marito debitis, loco alimentorum.

33 ex dote non foluta, ob oera matrimonij fu-

34 *ftinenda, officium iudicis, non adio datur,*
nifi dos fuerit ab eo promiffa, qui uxorem alere
tenebatur, quo cafu negotiorum geflorum.

34 adioem competere, tanquam alendo utile,
negotium vir gelferit, poft *Roland. in cenf. 65. num. 9. lib. 4. late concludit *Surd. tit. 3. q. 5. num. 6. & ita intelligi debent tradita per *Adelfef. ad***

35 *Confeutnd. Neap. p. 10. q. 16. in addit. emib. num. 9. & per *Andreal. in contrav. forenf. 135. num. 19. & feqq. lib. 2. Vndemater adioia iure non**

36 *tenetor ultra triennium, ut in l. penf. de patria*

37 *potest. nifi patet fit inops, & maris facultas ul-*

38 *tra propria ipfius alimenta fuiffet, iuxta tra-*

39 *ditata per eundem *Surd. in tit. 2. q. 14. num. 9. & in**
tit. 7. q. 8. & confeutit tradita per *Praj. de*
40 *Franch. in decif. 336. n. 3. & 4.*

37 Licet enim fuiffent nonnulli arbitrati, con-

38 *ditionum ex lege competere pro nforis dota-*

39 *libus marito debitis, ex *lfn. §. praterea C. de**
iure dot. alijs verd actionem de dote, ex *lfn. ma-*
40 *ritio 32. §. fia. ff. folut. matrim. utrumque tamen,*

39 *reprehendit *Bald. in d. §. praterea num. 8. & 9.**
refpectu enim conditionis ex lege, minimè

40 *competit, ubi lex circa accessoria difponit, quo*
cafus officium iudicis, non autem actionem,
aut obligationem inducit, ut in *l. 1. in aha l. centum Capua 9. ff. de ez, quod certo loco; adio*
41 *verd de dote ex d. lfn. marito pro fructibus natu-*
ralibus, non autem civilibus, ut funt alimenta,
& interefle conceditur, & ita poft *Bald. Alex. Inf. & alios probat *Surd. in d. trañ. de aliment. tit. 6. q. 3. n. 30. & 32.**

R E R U M S U M M A.

- 1 *Instrumentum efi probatis probata, de quo dici potest, noli me tangere.*
- 2 *Non tamen habet paratam executionem, nifi garantigia claufulam contineat, ut un. 2.*
- 3 *Guarenture verbum efi longabardum, fimate fignificans.*
- 4 *Guarentigia, efi Notarij preceptum de folvendo in confequum debuerem.*
- 5 *Instrumentum, five guarantigatum, five cen-*
fiffio.

- cessionatum in Regno Neapolis exequitur.*
Dammòdò iuramentum, aut penam continet,
ut n. 8.
- 6 *Instrumenta omnia in Regno confecta, confes-*
sonata dicuntur.
- 7 *Confessio iudicialis habet vim vel indicata, &*
paratam executionem.
- 9 *Guarentigia formula in Regno consueta, qua*
fit
- 10 *Instrumentum capitulorum matrimonialium,*
etiam absque pallio exequutivo ad Ritus formā
exequitur.
Licet contrarium Donno voluerit, n. 17.
Confitto tamen per partis confessionem de ma-
trimonio, ut num. 11.
- 11 *Matrimonium ex Parochiis, licet privata,*
probat.
- 12 *Pallium exequitivum inducitur ex clausula*
cum potestate copiendi, &c.
- 14 *Pallium capiendi propria auctoritate, previa*
citatione exerceri debet.
Sed hoc Iudicis arbitrio remittitur, ut n. 15.
- 16 *Dicifo S. C. refertur, & num. 37. atque M. C. P.*
num. 40.
- 18 *Instrumenti exequutio non suspenditur ex oppo-*
sitione exceptionibus alioquin requiritibus in-
daginem.
- 19 *Donatio contemplatione matrimonij facta profe-*
& descendentiis, an descendentiis ipsis,
tanquam filiis, vel tanquam patris herediis
acquiri censetur remissio.
- 20 *Heres cum beneficio legis, & inventarij tenetur*
habere ratum fallum defuncti.
Etiā in proprijs bonis, quatenus adesset in ha-
reditate, n. 21.
- 22 *Instrumenti exequutio suspenditur, confitto de*
nubilitate instrumenti ex alijs fallis in iudicio
nubilitate.
Vel de bono Iure debitoris, n. 24.
Aut si nubilitas possit incontinenti probari, n. 25.
Idem si constaret, contractum fuisse usurarium,
num. 23.
- 16 *Exceptio incontinenti probari dicitur, si potest*
infra illud ipsius expediri, infra quod exequu-
tio expediri potuisset, si nulla exceptio fuisset
opposita.
- 17 *Preventio locum habet etiam contra debitum,*
instrumentarium.
Cum solemnitatibus tamen à Regia Pragmatica
requiritis, n. 28.
- 29 *Preventio hodie in omni Curia fieri potest.*
- 30 *Instrumenti exequutio minime suspenditur per*
nubilitatem à debitore principaliter propositam
per viam actionis, non autem preventionis.
Aliut in debitoris potestate esset viam eludere,
exequutivam, n. 32.
Licet aliud sit, quando idem creditor viam or-
dinariam contra debitorem elegit, n. 32.
- 33 *Evidenti imminentis exceptio, non retardat*
instrumenti exequutionem.
Cum cautione de restituendo quantitatem libe-
- randam in casu evellionis, num. 34.*
- 35 *Adiectus solutioni potest instrumentum contra*
debitorem liquidare ad formam Ritus M. C.
Vic.
Si tamen sibi etiam proprio nomine, & in fall-
dum, atque principali, fuisset promissa solutio,
ut n. 36. & 38.
Vel infimul cum principali creditore hoc agat,
ut n. 39.
- 41 *Citationis nubilitas non potest à citato praesente*
allegari.
- 42 *Instrumentum debiti liquidum esse dicitur,*
quomvis fuerit illius diminutio promissa, si
falso calculo minorem quantitatem deberi con-
stiterit.
- 43 *Instrumentum potest contra heredem propriū*
nominis obligatum liquidari.
Nisi Curia pro Tribunali sedente solempne prod-
xoris inventarium, ex quo nihil in hereditate
supereffe docuerit, ut n. 44.
- 45 *Instrumentum liquidari non potest post annos*
viginti à die Nativitatis actionis.
Sed tantum vigore pallii exequutivi in eo centē-
ti proceditur, ut n. 46.
Pallium in causa dotis, n. 47.
Contrarium tamen variis esse probatur, num. 49.
& seqq.
- 48 *Dei in generali statuti dispositione non compro-*
bentur.
Intelligi, in quo reperitur specialiter de Iure
Communi privilegiata, n. 49.
- 50 *Altit, sive accusatio criminalis viginti anno-*
rum spatio praescribitur, ubi laudatur Dom.
Philippus Marefca
- 51 *Praescriptio etiam contra datem locum habet.*
- 52 *Exceptio cedendarum actionum creditoribus,*
qui numm ex correis liberavit.
Nisi tunc ille fuisset exceptio, n. 53.
Vel fuisset contra tertium Iura reservata,
num. 54.
Aut omnibus Iuribus fideiussori competentibus
renunciatum fuisset, n. 55.
- 56 *Obligatio sine causa contracta est nulla.*
Præ neque in vim donationis sustineri possit,
num. 57.
Instrumentum verò etiam paratum, & guaren-
tigatum tam non continens exequi non potest,
num. 58.
Sed quomodo, & quando obligatio sine causa
confecta subsistat remissio, n. 59.
- 60 *Telles creditoris non admittuntur in causa li-*
quidationis instrumenti ad excludendas ex-
ceptiones à debitore probatas.
Sed in ordinario iudicio reservantur, n. 61.
- 62 *Exceptio non numerata pecunia infra biennium*
in mutuo, & infra triginta dies in alijs con-
tractibus opponitur, ubi laudatur Rev. Dom.
D. Franciscus Verde.
Quibus temporibus lapsis, cum onere probandi
admittitur, n. 64.
Pravia absolutioe à Iuramento respoctū instru-
menti iurati, n. 63.
Et

Et in premissis probata impedit conversationem debitoris, n. 66.

Probat autem in premissis dicitur, si non appareat in Banco statio, qua per illud facta dicitur, n. 65.

C A P V T XXX.

De Instrumenti liquidatione ob exceptiones altiore indagine requirentes minimè retardanda, iuxta formam Ritus Magnæ Curie Vicariæ Neapolis 166.

Instrumentum publicè probationem esse probatum, de quo dici posse, noli me tangere adnotavimus in precedenti cap. 13. num. 43. & 44. post Bald. Tiragnell. aliosq. ibi relatos; quamvis autem de Inre Communi patetam non habeat executionem, nisi guarantee clausulam contineat, à verbo Longobardò *Guarentare*, quod firmare significat derivatam, & præceptum Notarii in consensu de solvendo inferentem, secundum Bart. Ias. & alios in l. 1. §. si quis ita ff. de verb. oblig. & Carol. de Grassis in tract. de except. in prælud. num. 10. ubi plenè. De iure tamèn Regni Neapolis ex dispositione Ritus 166. si guaranteegiata sint, siue etiam confessionata, ut esse dicuntur omnia instrumenta in Regno cõfecta, merentur executionem ex *Cerav. in Ritu præd. num. 7. & num. 32. & segg.* ubi dicit, Ritus dispositionem in hoc esse Iuri Communi conformem, quo debitum confessionatum coram Iudice Notario, & testibus, tanquam iudicialis confessio, vim obtinet rei iudicatæ, & paratam habet executionem, ex l. 1. tit. ff. de confess. ut etiam dixit *Reg. de Tappia* in 3. libro Iuris Regni, in tit. de instrum. liquidat. dummodo addit in eis iuramentum, aut poena, sine quorum altero ad formam Ritus liquidari minimè possunt, ut post *Frecc. in tract. de præsent. instrum. p. 6.* docet *Reg. Revis. in rub. pragmat. de instrum. liquidat. num. 8.* idque ex Ritu verbis comprobatur, ibi, *si in instrumentis continentur poena pecuniaria, vel iuramenta, vel alterum eorumdem.*

Formula igitur guaranteegiæ In Regno observata est, quando post confessionem, & promissionem observandi omnia in contractu declarata, poenam debitores promittunt, aut iurant illum observare, secundum *Galzer. in pract. instrum. p. 1. prima partis Rub. l. n. 8. & 9.* Neque pro instrumenti executione pactum, & executivum expressum in contractu fuisse, requirunt, eum absque eo habere instrumentum paratam executionem, & absque pacto, quod possit via Ritus liquidari, fuisse processum ad

liquidationem instrumenti capitulorum matrimonialium, etiamque validam fuisse decreto 15. C. Neap. declaratam, stante confessione matrimonij contracti, testatur *Præf. de Franch. in decis. 366. num. 6. & 5.* quem sequitur *Reg. Revis. in d. Rub. num. 14. in fine.* Quinimo Parochi fidem, licet privatam, sufficere ad matrimonij probationem, ex pluribus ostendit *Ther. in vot. 10. decis. 92. n. 4. & segg.*

Ultra quod pactum executivum non solum inducit ex clausula, quod possit exequi, sed etiam ex licentia ingrediendi, & capiendi propria auctoritate per clausulam *cum potestate capiendi &c.* inducitur, ut ex *Alex. in cons. 85. n. 5. lib. 6.* probat *Reg. Sanfelice. in decis. 312. num. 14. lib. 2.* & novissimè confirmat *D. Scoppa in annotat. ad Sarnum in pract. civil. p. 15. 30. n. 7.* adducens etiam *D. Consiliar. Petra super Ritu M.C.V. tom. 2. tit. 166. sub num. 10.* & solum fuit inter DD. controversum, an procedere debeat citatio, antequàm hanc facultatem creditor exerceat, ut voluit *Reg. Revis. in pragmat. de conservatorijs, n. 3.* quem refert idem *Reg. Sanfelice in decis. 152. num. 3. lib. 2.* & postea conclusit Iudicis arbitrio esse remittendum, an citatio procedere debeat secundum *Mausen. sententia in tract. de causæ sequens. lib. 1. ampliat. 6. & aliorum.*

Secundum prædicta fuit à nobis obtentum, in S.R.C. Neap. pro D. Cesare de Roberto agente pro doctibus D. Isabelle Vaaz de Sousa eius uxoris, contra Ill. Ducissam S. Donati D. Beatrice Vaaz, facta enim relatione per M.C.V. à decreto per eam interposito, quod procedatur via executiva, pro credito in instrumentum capitulorum matrimonialium ipsius D. Cesatii contento, oppositis non obstantibus, quod in eo non adfuerit pactum executivum, fuit sub die 2. Martij 1656. per S.C. causa remissa ei dem M.C. Adnarius Cesatii, quidquid contrarium probare conetur *Danza in tract. de pugna Doctor. lib. 3. d. tit. de instrum. liquidat. cap. 1. n. 22. & segg.*

Ad impediendam verò instrumenti executionem nulla invat exceptio altiore requirentis indagine, ut ex *Cerav. in præd. Ritu 166. num. 59.* tradidimus in relato precedenti cap. 13. num. 46. & in cap. 10. num. 24. Hinc exceptiones per Matcellum Crispanum oppositas adversus instrumentum liquidari petium pro patre Illustris D. Victoris Spinellæ Ducissæ Mirandæ, tanquam altiore requirentes indagine, reservandas in ordinario iudicio fuisse, & interea liquidationem instrumenti via Ritus retardari minimè posse dicebamus; siquidem opponetur fideicommissum super domo emptæ per Matcellum vigore donationis contemplatione matrimonij factæ per quondam Nicolaum Vincentio de Summa, etique descendentes in infinitum, & in eorum descendunt illius hereditibus, & successoribus, ex cu-

ius donationis causa domum retinere posse, Marcellus ipse ex predicto quodam Vincen-
 tio donatario descendens affirmabat; idque
 principaliter io alio iudicio la S. C. intentato
 deduxerat, & statim evicione ob fideicommissum
 predictum immineat, pretium ipsius do-
 mos io instrumeto promissum retinere posse,
 contendebat, quia vero circa fideicommissum
 allegatum nonnulli iuris articuli discutiendi
 proponebantur, praesertim vtro, 1o descen-
 19 tium appellatione descendentes ipsi, tanquam
 filij, vel tanquam haeredes patris, vocati in do-
 natione predicta censentur? de quo pleoè
 per *Sord. decif. 322. per Molfes. in cons. 2.* Item,
 2o ipse Marcellus tanquam haeres universalis
 quondam Joannis Bapista de Summa dotium,
 debitoris, licet cum beneficio inventarij, te-
 20 neatur ad satisfactionem quantitatis debita,
 atque statim habere deusci obligationem,
 21 etiam in proprijs bonis fideicommissio subie-
 ctis, quatenus haereditatis vires suppetebant,
 iuxta tradita per *DD. J. h. f. 5. in computatione*
C. de iur. delict. per Gratian. in lib. 3. discipuli forens.
cap. 5. num. 26. cum seqq. per Canev. in lib. 3.
variar. resol. cap. 2. num. 175. Confil. Gio. arell.
decif. 7. num. 23. & seqq. Reg. Marcian. in lib. 2.
dispositas forens. dispnt. 60. Confil. Staiban. in resol.
forens. 29. num. 52. & seqq. lib. 1. quae omnia rem
 22 *allegati, io quo casu remanere potuissent in-*
strumenti liquidi exequutiois sospensa, ut per
Frecc. in tract. de liquidat. instrument. p. 9. q. 7. n.
26 ibi citat ex altis factis io iudicio nullitatis, ap-
paret probatum de nullitate instrumenti impedi-
tur interrogatio. Vrillad. Affil. in decif. 31. nu.
 23 *31. ibi Quid si constaret contractum usurarium, aut*
forte aliter non subsistere ex altis factis, & in-
promptu objicerentur, reselleret instrumenti ex-
equutionem, Galter in pract. liquidat. instrument. p.
3. 2. partis principalis Rub. 2. num. 9. ubi dicit
 24 *ad huc liquidationem impeditur, si de bono lura-*
constiterit, in quo etiam concordant Mascard.
de probat. conclus. 637. num. 17. ibi: Quando illa
 25 *allegatio, non requirit aliteram indaginem, & in*
continens potest probari, & Hender. in consil. 17.
num. 48. lib. 2. quibus addubant Bart. in l. 4. §.
condemnatus, num. 3. ff. de re iudic. ubi affirmat
 26 *exceptionem incontinenti probari dici posse,*
 at instrumenti exequutionem suspensat, quan-
 do iotra tantum tempus potest exceptio illa
 expediri, iotra quod exequutio impeditur, si
 nulla exceptio fuisset opposita; quod etiam in
 hoc facto dici ooo potuisset, ex quo causa in
 S. C. proposita, ooo aderat io limine expeditionis,
 propter obstatum aliorum creditorum,
 super domo, praeseo fideicommissio subiecta,
 eom propter maximam difficultatem causae que
 non patiebatur, ita celeriter iustentiam proferri
 nulla reo prodesse poterat exceptio.
 Quod totum allegabatur de hoc eodem in-

strumento, licet pendere in S. C. neque retrahere
 27 gabatur; licet etiam praevocio fieri potuisset
 adversus futurum instrumenti liquidationem,
 28 cum solemnitatibus tamen a *Reg. Pragm. requi-*
sitis sub tit. de praevoc. moderanda, de quibus late
per Galter. in d. Rub. 2. Idque occidit in M. C.
 29 *V. si fuerat antiquitas dispositum; verum in*
omni Curia fieri potuisset, ut ex Pragm. predicta
probat Caravita in R. in 190. num. 1. & te-
statut DD. quos sequitur D. Confil. Petra tom.
2. tit. 168. sub num. 9. & tit. 190. num. 1. quia ra-
 30 *mo io praedicta non fuerat per viam praevoc-*
tionis, sed per viam aduocis a debitore intro-
ducta, oon poterat instrumenti exequutionem
 31 *differe: alitè enim io potestale debitoris ef-*
ficeret viam eludere exequutiois, ut post Innocent.
Angel. Rip. & alios fudat Girba in decif. Sicil.
100. num. 3. Confil. Marcian. in consil. 33. lib. 2.
 32 *Saufelic. in decif. 312. num. 5. lib. 2. quidquid ali-*
ud sit, quando idem creditor viam ordinariam
cootra debitorem elegit, ut alibi diximus.
 33 *Praedictis omoibus addebatur, ex allegato fide-*
icommissio evicioneis exceptioem resulta-
re: eom autem citatio super teore instrumenti
praedicti fuisset ad depositum expedita,
 34 *io liberatione depositi facienda, satis debitori*
coolatum esse poterat per caucionem de resti-
tucodo quantitatem liberatam io casu effe-
ctualis evicioneis domus empta ex causa pra-
teois fideicommissi, iuxta tradita io l. p. p. p.
factam 24. C. de evicioneis. & pluries fuisse obser-
vatum relett Caravita in R. in 173. num. 6. & idem
vult io puncto Galter. in relata pract. liquid.
instrument. in 2. p. 2. partis principalis, Rub. unica
n. 61. in fine.

Mious tandem obstat dicebamus instru-
 mentum praenarratum fuisse stipulatum io beo-
 ficium illius Ducis abseotis, & Notarij
 praesentis, non addito proprio oomico, & in-
 solidum, quo casu ooque ad instantiam Ducis,
 quatenus fuit de facie ad faciem stipulata,
 neque ad instantiam Notarij, simpliciter solu-
 tionem adiectam, ad quem cootra huc viilitas prin-
 35 cipaliter ooo spectabat, instrumentum liqui-
 dari posse, adversarij contendebat; quidquid
 aliud fuisset si utrique solutio promissa reperit-
 ur, scilicet principali, & adiecto, etiam pro-
 36 prio nomine, & in solidum, quia tuoc tan-
 quam doo Rei credendi, ex notatis in l. 1. ff. de
 duob. reis, quilibet eorum liquidare instrumen-
 tum potuisset, ut per *Frecc. in tract. de praesentis*
instrument. p. 1. q. 4. per Caravita in R. in 166. num.
19. Vrillad. Affil. in decif. 64. num. 1. Galter. in
idem pract. liquidat. instrument. p. 1. 2. part. Ru-
br. 2. num. 15. & fuit io S. C. Neap. iudicatum de
 37 *anno 1644. in causa Isabella Romeo, cuius*
 partes tuebatur cootra Aoellum Loogobard-
 dom, in quo casu fuisset facta relatio per M. C.
 V. in S. R. Cab eius decreto ioterposito, quod
 debitor rectius citetur sub pretextu, quod cita-
 tio fuisset ad Tutriti instantiam expedita, quia
 tuoc

tunc fuerat eidem solatio, etiam proprio nomine, & in solidum promissa, fuit per idem. S. C. remissa causa Magnæ Curie Vicarie, ut abique alia citatione provideret respectu articuli satisfactionis allegata. Actuarius Pulfonius. Quibus minime contradicit Francisc. Anton. de Iudicio Roberto in eadem pract. liquidat. instrument. considerat. 3. num. 6. quia loquitur in 38 promissione facta principali abfuit, & procuratori presentis, & cuilibet ipsorum in solidum, non tamen de promissione procuratori facta. 39 proprio, & principali nomine. Sed cum fuisset ad utriusque instantiam Ducis scilicet, & Notarii, & cum utriusque interventu expedita citatio, & instrumenti liquidatio subsesset, omnis contradictio cessabat, ut quotidie in M. C. V. servari testatur idem de Iudicio Roberto in eadem cons. 3. n. 1.

40 Unde fuit per M. C. provifum de Mense Martij anni 1640. quod expeditur exitus cause vertentis in S. C. à quo decreto pendente reharie facienda in eodem S. C. partes ad concordiam deveniunt. Actuarius Canalis.

Ad alias autem exceptiones, quæ contra instrumenti liquidationem obijci solent progrediendo, illud etiam observandum, quod si citationis nullitas obijciatur, non obstat, ubi citatus comparuisset de sero, & postea iterum in actu insisterit, cum enim citatus presens est, frustra citationis nullitas obijciatur, ut in terminis Ritus Communis tradiderunt, alio quoque relatis, Borr. decif. 235. num. 3. circa medium Pant. in tract. de nullitatib. in tit. ult. num. 122. & in propria materia liquidationis Instrumentorum ad formam Ritus Carav. in Ritu 166. num. 78. Galter. in pract. liquidat. instrument. p. 3. Rub. 2. n. 17. & seq.

Insupèr non obstat, si pactionatum esse instrumentum allegaretur, ex quo fuisset conventum in eo, quod si facto calculo minorem quantitatem deberi confiteretur, quæritate in instrumenti promissa, minor illa quantitas promissa censetur; remaneat enim pura promissio pro integra quantitate in instrumento contrahita, licet resolvenda in casu adimplementis conditionis adiectæ, calculi facien di, ut plenè probat Galter. in a. p. 1. partis principalis num. 9. sequitur Reg. Rovit. in eadem Rubr. de instrument. liquidat. num. 15.

43 Si etiam beneficium inventarij ab hæred. proprio nomine obligato allegaretur, ei non prodesset, quia si non ex mora defuncti, sed ex propria mora hæres convenitur, potest etiam carcerari, nisi Curia pro Tribunali sedente, legitimum, & solemne produxerit inventarium, ex quo nihil in hæreditate suæ perisse probaverit, ut post Bald. Alex. & alios docet Reland. à Pallo in tract. divers. de inven. q. 152. n. 3. & cita intelligi debent tradita per Thor. in compend. decif. Regni q. 2. in verbo exceptio 15.

45 Quod si lapsus viginti annorum à die nati-

vitatis adjuvis opponatur, ex quo instrumenti liquidatio minime procedit, iuxta Ritu. 46 167. de quo per Præfide Franch. in dec. 345. sed bene pactu exequutum infra triginta annos exercetur, ex traditis per Reg. App. Laur. decif. 38. lib. 1. D. Consiliar. Petrus super dict. Rit. 167. 47 num. 7. solet allegari, quod agitur de causa dotis, quæ in generali Ritus dispositione non comprehenditur, secundum addentes ad Fresco. de presentat. instrument. p. 10. q. 1. lit. B. & post alios Galter. in 2. part. 1. partis, num. 30. Thor. in veto decif. 84. num. 256. & movetur, quia statum generaliter loquens, dotis causam non comprehendit. Cum autem in eo, in quo dos 48 non reperitur specialiter privilegiata, sit etiam in statuti generalitate comprehensa, ut pleud probat Tiraque. post alios in tract. de utriusq. retractu in tit. de retractu consanguinit. §. 1. gl. 14. num. 96. & seq. quem sequitur Præfide Affili. in decif. 111. num. 7. Præfide Franch. in decif. 119. num. 4. & 288. num. 1. & 2. Præterea Ritus prædicti dispositio statutaria dici non potest, 50 uam originem habet à Iure Communi, quo attempto criminalis accusatio viginti annorum, spatio præscribitur, ut in l. querela 12. C. de falsis, & dicitur Caravitis. in ord. Ritu 167. num. 1. De Sarne in pract. crim. cap. 1. num. 16. & peritiss. fims I. C. olim Iudex M. C. V. Dominus Philippus Marfeca in allegatione penes eundem de 51 Sarne ibidem, cap. 46. num. 43. Iure autem communi inspecto, quælibet præscriptio curæ etiam contra mulierem, quæ pro dotibus expectitur, ut in l. in quibus 30. §. cum de tur. dot. propterea de veritate proposita limitationis est non parum dubitandum.

Alia opposui flet cedendarum actionum exceptio, quæ creditorem ab agendo repellit 52 contra mandatarium, vel fideiussorem, quibus cedere non potest actiones contra principalem debitorem voluntariè remissas ad notata in l. sic in 95. §. si creditor 2. ff. de solutio. lib. in l. si pupillus alterum 46. ff. de administrat. tutor. ad quam exceptionem repellendum primò considerandum erit, an fuerint actiones voluntariè remissæ inefficaces? quia forsau debitor libera- 53 tus, aliqua tutus erat exceptione, quo casu non obstat cedendarum exceptio, ut ex l. quandovis 8. §. si mulier. ff. ad S. C. Pelician. resert Negusant. in tract. de pignori. l. 3. membro 5. partis n. 36. Secundò notabilis est limitatio ad exceptionem cedendarum, quam ponit D. Antonius de Alex. olim Sacri Regij Consilij Vice prothonotarius ab Affili. relatus in decif. 182. num. 14. 54 scilicet non habere locum, si creditor in liberatione alicuius ex obligatis lura sibi contra alios reservat obligatos: tunc enim ne inutiles aliorum respectu remaneant actiones, quæ per cedendarum actionum exceptionem forent elisæ, intelligitur etiam creditor liberare unam ex obligatis, ut minime possit illum directè molestare, sed ius cedendi contra eum adio.

res sibi reservavisse, quod latius prosequitur de *Franch. decif. 476. n. 17. & seqq.* & post eū *R. Rovis. in decif. 47. in fine R. Cappe. Laur. decif. 122. in fine*, qui testatur, ita fuisse bis iudicatum in 55 S. C. Tertiū noo procedit, hæc exceptio, obfufcit per fideiullorem reuociatam omnibus Iuribus competetibus, quod inducit huius beneficij cedendum reuocatiooem; quidquid aliud io simplici reuocatioe omoi Iuris, & legum auxilio doceat de *Franch. decif. 662. num. 7. cootra Afflict. in decif. 182. num. 13. proot ita coocordat eorum opinioes post Heringium in trall. de fideiulforib. cap. 17. num. 39. cum seqq. Conf. Paschal. in trall. de virib. patria potest. p. 1. cap. 8. n. 169.*

56 Cum autem obligatio fuit hoc causa contracta, ulla redditur ex *L. 5. circa, ubi glossa ff. de deli excepti.* or neque possit in vim donationis 57 eo casu sublineti, secundum glossam in l. generalitior in verbo causam, l. de non numerata pecunia, quam singularitatem, & commonitè à DD. receptam esse dicit *Alex. in consil. 18. num. 3. 58 vol. 4.* idque etiam in iustitiam quarentiario, & iurato, sine tamen causa confecto, locum habere, ut oon possit exequi ad formam. Ritus, ex eodem *Alex. in consil. 3. num. 2.* firmat uterque *Anno in singul. 350. & in additionib.* 59 ubi alij referuntur, sed quomodo obligatio sine causa subsistat, & quando videodas *Crassus in trall. de except. except. 40.*

Neque tamen erit io hac materia omitendum, quod si debitor citatus super teoote iustitiam, testes de satisfactioe, aut alia exceptione deponentes io promptu produxerit 60 Curia pro Tribuuali sedente; Creditor verò contrarior per testes probate veller, oon admittitur, sed instrumenti liquidatione suspensa. omoi sunt in iudicio ordinatio reservanda, ut notabiliter tradidit de Indice Roberto in prall. liquidat. instrument. considerat. 4. nu. 54. & *Galter. ibidem in a. parti 2. partis Rubrica 2. num. 55.*

61 Vltima exceptio ooo umeratæ pecuioze ad impediendā instrumenti liquidationem apponitur infra biennium io mutum, & io alijs contractibus infra triginta dies, ut in *lin contractibus 14. C. de non num. pecun. & notant Mascard. de probat. com. l. 695. Gallapp. in praxi S. C. part. 2. cap. 1. num. 2. in fin. Confiliat. Paschal. de virib. patri. potest. part. 1. cap. 8. sub nu. 90. Confil. Roecus respons. 6. num. 5. tom. 1. & perbellè dilucidat Dn. Cissimus Reu. Dominus D. Franciscus Verde dignissimus Cathedralis Neapulis Canonicus in sua panto nomod. lib. 3. tit. 22. de litteaz. obligat. num. 1164. abtenta prius ab 61 solutione à iuramento, ut post *Carav. in Ritu 266. à num. 41. probat Galter. in prall. liquidat. instrument. p. 2. 3. parti, Rubrica 2. num. 10. qui- 64 bus tamen temporibus elapsis cum admittatur, etiam probare volens, pecuniam non fuisse numeratam, ut ex *Bart. in l. si ex cautione nu.***

12. ff. de non num. pecun. & *Fontanella probat Confiliat. Paschal. cit. cap. 8. n. 88. & 90. ubi latè de materia à num. 62. & num 83. dicit in promptu probari, si solutio facta dicatur per medium Banci, siue Tabulæ in qua solutio noo appareat, de quo etiam *Petra ad Grammatic. in decif. 59. num. 16. aliique apud Crassum in trall. de except. 13. num. 31. cum alijs de quibus D. Verde 66 nbi supra*, proinde in promptu probata impedit incarcerationem, ut ex *Canerio, Boerio, & alijs*, firmat *Carav. in loco relato n. 50.**

R E R F M S V M M A.

- 1 Rei sua quilibet est moderator, & arbitror. Sed non debet modum legitimum excedere, nu. 2. & 4.
- Civ enim ad inopiam reduciuntur, inordinatè vivunt absque mensura, & modo, n. 6.
- Et i converso, patrimonium ordinatè viventi augetur, n. 7.
- Vnde plura à legibus introducta ad exhibendos immoderatos, & excessivos hominum usus, num. 8.
- Etiam in vestibus, gemmis, suppellectilibus, domum ornamentis, divitiis, nuptiarum expensis, n. 9.
- In famulorum numero, curribus, siue carrozzis, & equis, n. 10.
- Atque in alijs remissivis, n. 11.
- 3 Modus est in rebus omnibus servandus.
- 5 Extrema omnia sunt vitiosa.
- 12 Prodigio bona dissipanti, venis interdicitur, & curator datur.
- Et neque legitimam in iudicio stundi personam habeat, n. 13.
- Neque contrahere, atque quasi contrahere, testari, vel edicillari possit, n. 14.
- 15 Prodigio bonis interdictur, quia similis est furioso, & furioso comparatur.
- 16 Argumentum validum est à mente capto ad prodigum.
- Vnde prodigio, sicut furioso, exemplariter substitui potest, n. 17.
- Licet non in omnibus furioso comparatur, num. 18.
- Præsertim ubi diversa militat ratio, n. 19.
- 20 Prodigio bonis interdictur, quia similis est furioso.
- Non quia Reipublica interest, quid re sua quis male non utatur, n. 21.
- 21 Dominus in servum, sevitiam exerceat non possit.
- Interest enim Reipublica, nè eo male utatur, num. 22.
- 24 Homines rebus digniores.
- 25 Rebus quisque suis abuti potest.
- Dimodò non eas in mare projicias, aut aliàs perdas, n. 26.
- Sed alijs de Republica remaneant, n. 27.
- 28 Prodigus est, qui nec tempus, nec finem, neque

- que modum habet expensarum.
Sed bona sua dilapidando, atque dissipando profundit, n. 29.
Modum verò habere non dicitur, qui citra rationem plus expendit, quàm viros patrimonij ferant, n. 30.
Vel qui prohibita voluntatis, non pro ratione bona sua profundit, n. 31.
- 32 Prodigus dicitur, qui dat danda, & non danda.
33 Avarus est, qui tenenda & nō tenenda retinet.
34 Largus appellatur, qui medium tenet inter prodigalitatem, & avaritiam.
35 Prodigus dicitur, quasi procul à regimine.
Quia ex malo regimine prodigus cognoscitur, num. 36.
Et ex factis, non ex verbis, n. 37.
- 38 Prodigus non dicitur, qui male utitur substantia sua.
Vel qui multas facit expensas, & frustratorias, num. 39.
Aliud enim est esse largum, aliud esse prodigum, n. 40.
Neque prodigus quis dicitur, qui uno impetu donat universas facultates, n. 41.
- 42 Prodigus antequam ei bonis interdicitur, agere omnia potest.
Nisi notorius prodigus sit, cui censetur secundum aliquos ipso iure interdicta administratio, n. 43.
Sed contraria sententia etiam in prodigo notorio fuit magis communiter recepta, num. 45-47. & 49.
Quam tribus modis limitat Ripa, n. 46.
- 44 Notorium aequiparatur sententia.
Intellige quòd liquidationem facti, non quòd effectum iuris, n. 48.
- 50 Prodigus non habet in integrum restitutionem, contra contractus, ante prodigalitatis declarationem gestos.
Contrarium alij voluerunt, n. 52.
Quorum opinio communior, & probabilior, n. 52.
- 53 Prodigus simul est pupillo, & in iudicijs restituitur, primo, & secundo beneficio gaudens.
Et fari electionem, n. 54.
Si notorio constet eum prodigum esse, n. 55.
- 56 Sententia interdictionis bonorum, prodigo facienda, quæ forma, & solemnitate fieri debeat? Et de citatione, causa cognitione, prodigalitate probante, curatoris datore, & adimplementis ad eo faciendis, atque præconio remissivo, num. 57.
Quod autem citatio sit omnino requisita, n. 58.
- 59 Prodigus si quis à Iudice declaratur, bonis interdictioni intelligitur.
Vel si curator detur, n. 60.
Aut alij cum eo contrahere prohibeatur, n. 61.
- 62 Sententia prodigum declarans, qui verò non sit, est nulla.
Nisi eum eo in contradidictorio iudicio sollicitus fecit, n. 63.
Quo casu presumitur pro sententia, donec retractetur, n. 64.
- 65 Sententia interdictionis prodigo facta ad bona, omnia extenditur, ubicumque sita.
Etiam in loco alterius interdictionis existentia, num. 66.
Tanquam favorabilis, n. 67.
Licet edictum nunc esse dicat, atque in dubie restringendam Decianus, n. 68.
- 69 Prodigus bonis interdictioni, nec civiliter, nec naturaliter obligatur.
Nec eius obligationi fideiusor accedere valide potest, n. 70.
- 71 Instrumentum contra prodigum liquidari non potest via Ritus A.C.V. Neap.
72 Prodigus iuramento, neque obligatur.
Sed ex delicto tenetur, n. 73.
- 74 Testamentum facere non potest ille, cui bonis interdicitur.
75 Prodigus testamentum est nullum post interdictionem.
Nisi prudenter, & ut sana mentis homo testetur, n. 76.
Etiam ex Leonis Constitutione 39. quæ prodigis permittitur, proximis heredibus insinuere, & pauperibus bona distribuere, n. 77.
- 76 Quæ Novella Constitutio, tanquam non abrogata, est omnino servanda, n. 78. & 79.
- 80 Testamentum furiosus valet si prudenter, & more soleris patris familias testetur.
Si non per tota mentis alienatione laborat, sed dilucida habet intervalia, n. 81.
- 81 Prodigus, & furiosus, neque inter liberos, aut ad pias causas testari possunt.
Et in prodigo, quòd ad pias causas testari non possit, n. 83.
Sed contrarium alij voluerunt, n. 84.
Inter quos Baldus, sibi ipsi contrarius, n. 85.
- 82 Interdictio bonorum non obstat facienti suam conditionem meliorem.
- 87 Prodigus post interdictionem acquirere, & se ab obligatione liberare potest.
Secundo potest contrahere nullo citroque obligatorum facere, si cedit in eius utilitatem, num. 88.
Dummodo ex eo non resultet bonorum suorum alienatio, n. 89.
- 88 Tertiò potest Religionem ingredi, filios emancipare, ac legitimare, n. 90.
Quarò matrimonium contrahere, & alia facere, quæ non tendant in eius diminutionem, sine auctoris consensu, n. 91.
- 92 Prodigus ad sanos mores redeiens ipso iure à curatoris potestate liberatur.
Et bonorum administrationem recuperat, n. 93.
Si certum sit, eum ad bonos mores redeisse, n. 94.
Alioquin sententia requiritur declaratoria, num. 95.
Sed quòd etiam si non sit notorium, valida sint ab eo gesta, probata recuperatione sanitatis, n. 96. & 99. & 102.
Et ceteri vaneant interim in suspense, n. 103.
Sententia verò nulli erit ad evitandum omnes probandi, n. 97. Et

- Et ad diem recuperata sanitatis retrahitur, num. 98.*
Ratio autem di periculi, quare cesset ipso iure, & non fiat ipso iure interdictio? assignatur, num. 100.
 101 *Res de facili revertitur ad suam primam naturam.*
 104 *Prodignum ad sanes mores rediisse probatur per testes, hoc necessario inferretur.*
Si dicant, quod ille non fecerit prodigalitatem, denotantia, & absensa, n. 106.
Sed ea, quæ à prudentibus viris fieri solent, num. 107.
Et quod se pro frugali gesserit, n. 108.
Abique eo, quod curatores se ingerent, n. 109.
Probatum etiam ad sanos mores reverso, si per triennium constiterit alium prodigalitatis non fecisse, n. 105.
 110 *Decisio Tribunalis M.C.V. Regni Neapolis.*
 111 *D. Ioannes Aloysius Corcioius M.C.V. Neap. iudex perperus laudatur.*
 112 *Prodigalitatis triplex species, bonorum, fama, & merum.*
Et quomodo cigne ipsarum provideatur? n. 113.
 114 *Infamiae, qui fama prodigus esse dicitur, non fit interdictio bonorum, & n. 117.*
Quamvis contrarium alij sentiant, n. 120.
Nec libidinoso viro, quem prodigum esse morum intelligimus fit interdictio, num. 115. & 118.
Licet contraria fuerit aliorum sententia, n. 121.
Sicut nec alijs malis artibus additis, fit interdictio, n. 116.
 119 *Mulier libidines de viventi, curatorem nominari, nec bonis interdicti, aiunt aliqui.*
Sed in contrarium est communis sententia, num. 120.
 111 *Guloso curator datur, & bonis interdictitur.*
Sicut abris, ut ibi, & n. 122.
 112 *Amore capto, an curator datur, & bonis interdictatur? remissive.*
 113 *Avaro, sicut prodigo, curator datur.*
Sed hoc non est in praxi receptum, n. 124.
 115 *Avaritia, & prodigalitas vitia sunt.*
Quæ saepe mentiuntur se esse virtutes, n. 126.
Dum illa parsimonia, hoc largitas videri vult, num. 127.

CAPVT XXXI.

De Prodigalitate moderanda, ad text. in l. 2. ff. de Curatoribus furioso, & prodigo dandis.

1 **L**icet in rebus quilibet esse dictum moderator, & arbiter, in re mandata 21. C. mandati, debet nihilominus ita se gerere, ut legitimum non excedat modum: nam ut Satyrus Poeta, 2 cæcinit. Est modus in rebus, sunt certi denique 3

1 *fieri. Quos ultracitraque, nequit confidere re-*
rum. Unde, ut sicere ait in lib. 2. officiorum. Nec
 4 *ita claudenda est res familiaris, ut eam benignitas aperire nequeat, nec ita aperienda, ut omnibus pateat, consonat text. in l. eum plures*
 5 *13. §. cum Tutor ff. de administrat. Tutor. quem adducit Ripa in l. si emi bonis 6. num. 2. ff. de verb.*
 6 *oblig. extrema enim omnia sunt viriosa, l. si se*
 7 *6. §. in ff. de Officio Proconsulis, Barbosa in axiom.*
 8 *11. Citò aotem ad inopiam redocitur inordinatè vivens absque meosura, & modo; sicut è converso, patrimonium ordinarie*
 9 *viveotis zogetur, ut ex l. ius alimentorum 3. ff. ubi pupilli. educ. deb. Andreas de Bernle adnotavit in l. 1. C. de frumento Vrb. Consuetudin. lib.*
 10 *proinde plora fuerunt à legibus ordinata, ad cohibendos immoderatos, atque excessivos*
 11 *hominum usus; etiam in vestibus, gemmis, suppellectilibus, domorum ornamentis, dotibus,*
 12 *nuptiarum expensis, famolorum numero, cortibus, sive carriorij, equis, & alijs, de quibus late*
 13 *Avenda in tract. de exequend. mandat. Reg. p. 1. cap. 14. Reg. de Pense in tract. de potest. Pro-*
 14 *reg. tit. 10. in Rubr. de limitat. expensar. & post eos aliqua addit Tasson in suis observat. Iurisdict. super pragmat. de antepato, versic. 4. observ. 1. num.*
 15 *17. & seqq.*

Hac de causa prodigo inordinatè, & incon-

16 *sultè patrimonium suum devastant, atque consumptori, bonorum administratio interdictitur, & curator datur, l. 1. ff. de curatorib. furioso, & prodigo dandis, ut postea neq; legitimè*
 17 *habeat personam standi iudicio, neq; coarctare, aut quasi coarctare testari, aut codicillari possit, d. l. i. cui bonis, & l. i. cum lege 18. ff. de testam. cū concord. apud Gomez in lib. 2. var. resol. cap. 14. n. 30. quem refert, & sequitur Pres. de*
 18 *Franch. in decis. 672. num. 10. & seqq. ubi quod prodigus sensu, & intellectu carere præsumitur*
 19 *& furioso comparatur, quare à meote capto ad prodigum arguere licitum esse, ex l. furiosi*
 20 *41. ff. de reg. iur. & alijs probatur in specie Damhender. in Enchyridion Parium, aut similitum, in verbo, Furiosus, Barbosa in locis argument. loco 92. in fine, & ante eos Everard. in Topicis legalis, in loco à mineribus ad prodigos, furiosos,*
 21 *& ex hoc inferens prodigo sicut furioso, exemplariter substitui posse, & hanc sententiam esse frequentius receptam restatur post multos*
 22 *Crasius in tract. de successione. in §. substitutio 4. 44. n. 4. quem impugnat Pasquinus lib. 1. contrav. Illustr. cap. 38. num. 8. licet non in omnibus pro-*
 23 *digum furioso comparari, præsertim ubi digum militat ratio ex Gama in decis. Lusti. 201. num. 5. firmet Consilium. Hodierna in contrav. 41.*
 24 *num. 25. hanc aotem prodigi, cum furioso similitudinem, veram esse rationem, quod prodigo bonis interdictatur, ex Roger. in tract. de summo bone pag. 22. §. num. 14. affirmat Caldas in repet. l. si curatorem habens, in verbo Cum non absimilis n. 5. & 6. Cdr in integ. restant. miner. 3*
 non

non autem eam, quæ communiter adducitur:
 11 quia Reipublicæ interit, ne quis re sua male
 uratur, delumptam ex § *de offi. iur. in tit. de*
his qui sunt sui, vel alieni iuris, ubi loquitur Im-
 12 perator in casu speciali, quando in servum, rem
 scilicet animatam servitia exerceat interesse.
 13 Reipublicæ, ne illo Dominus male utatur, qui
 et si letus sit, potest quandoque utilis esse Rei-
 14 publicæ: servi enim uti homines rebus dignio-
 res ex § *fin. ubi glof. de DD. in tit. de iur. nat. gent.*
 15 & *civ. non sunt res habendi*, quia rebus
 quemque suis abuti possit, per § *sed et si lege* 18.
 § *consulvis ff. de petis. hered. & alia lura deducit*
Pasqu. in lib. 1. contr. cap. 1. 7. num. 2. & cum
 16 eas in mare non projiciat, aut alias perdit; sed
 alteri abutendo accommodat, nihil ex hoc dam-
 17 ni Reipublicæ inferitur, cui bona adhuc in Rei-
 publicæ remaneant, ut ex *Resuena in trall. de*
testam. p. 2. cap. 11. num. 28. & seqq. pulchre
 declarat *Harprell. in addit. ad Intim. Clar.*
in lib. 3. recept. sentent. §. testamentum q. 5.
num. 7.
 18 Prodigum autem ille esse intelligitur, qui
 nec tempus, nec finem, neque modum expen-
 19 sarum habet, sed bona sua dissipando, atque
 dissipando profundit, d. l. 1. ff. *de curat. in su-*
rosa, & *prodigo dandi, Confiliat. Pratus prati-*
obser. 5. 5. num. 2. cum alijs, quos nuper sequi-
 tur *D. Alimarus in trall. de nullitat. tom. 2. in lib.*
1. 1. quall. 9. num. 5. & modum habere non dicit-
 20 tur, qui citra rationem plus expendit, quam
 vires patrimonij ferant, ut ex § *cum vero Auth.*
ut determinat. sit numerus Clericor. docent. post
alios Cald. in loco relato num. 4. ac demum
 21 *Consil. Hodierna in relata cap. 41. num. 2.* vel qui
 22 pro libito voluntatis, non pro ratione bona-
 sua profundit, secundum *Ripam in d. l. 1. cui bo-*
nis num. 2. per text. in cap. ex parte, de *Consuetud.*
 23 ubi *glossa* dicit prodigum esse, qui dat danda,
 24 & non dandajavaram, qui tenenda, & non-
 tenenda, retinet; largum vero, qui medium re-
 25 net latet utrumque, versus illos referens. *Pro-*
digus est animi visio, retinenda profundens.
Qui retinet cupido, & ac deposit avarus; Lar-
gus qui sumptuum facit ex ratione libenter: Pro-
 26 digus enim dicitur, quasi procul à Regno, sive
 à Regimine sit sua prudentia, ut dicit *Aristot.*
in libro secreti secretor. in tit. de modis Regum
eicela largitas. & avarus. quæ citat Bald. in las cui
leg. ff. de testam. & post eum Gomez in lib. 2. var.
 27 *riar. refuls. cap. 1. 4. num. 30.* unde ex malo regi-
 28 mine, & sic ex factis, non ex verbis prodigum
 cognoscitur, ut notat idem *Bald. in l. his qui,*
ff. de Tutorib. & curat. datis ab his; si vero quis
 29 male utitur sua substantia, non ex hoc prodig-
 us dici potest, ut ex *la. Fabro in §. furiosi in lib.*
de curat. docuit Reg. Sanfelicius in decis. 338.
 30 num. 4. lib. 3. ubi neque illum, qui multas facit
 expensas, & frustatorias, ideo prodigum re-
 putari subiungit ex *Guid. Papa in cons. 169. ali-*
 31 quod enim est esse largum, aliud esse prodigum,

41 ut per *glossam d. cap. ex parte*, quinimo neque
 prodigum esse intelligit, qui non impetu, uni-
 veritas eius facultates donat, ex *l. si itas 5. & l.*
si liqueat 8. C. de inoff. donat. post Bald. & alios
firmat Mantica in trall. de incit. & ambig. con-
vent. lib. 1. 3. tit. 26. num. 12.
 42 Sed antequam sibi fuerit bonis interdictum,
 valere ab egeffa, communis est *DD. senten-*
tia in l. si cui bonis 6. ff. de verb. oblig. ut per Met-
ses in cons. 8. num. 39. quod et si aliqui coartare.
 43 voluerint, ut non procedat in prodigo onto-
 rio, cui ceteri ipso iure interdictam admi-
 44 strationem, quia notorium æquiparatur sen-
 tentiæ *glossa* voluit in *las cui lege ff. de testam.*
 quæ per ceteris sequuti fuerunt *Facchin. in lib. 2.*
controv. iuris cap. 64. & seq. & post alios Reg.
Cayc. Latr. in consil. 35. num. 7. lib. 1. Contra-
 45 ria tamen opinio fuit communis recepta, ne
Ripa testatur in *prad. las cui bonis num. 5.* licet
 46 ipse de ea dubitare videatur, quam tribus mo-
 47 dis limitandam esse dicit *num. 5. & seqq.* eandem
 magis communem esse constare ex traditis per
Boer. in decis. 23. num. 36. Pasqu. in lib. 1. contr.
cap. 17. num. 2. Gomez in relata cap. 14. num. 31.
 48 ubi respondet obiectioni notorij, quod senten-
 tiæ æquiparatur, quod facti liquidationem,
 49 non quodad iuris effectum; eiusdem fuerunt
 opinionis *Cald.* ubi supra *num. 4. versic. cato-*
rum, & num. 7. Gayl. in lib. 2. prati. obser. vat. cap.
51. num. 2. & in trall. de pace publica lib. 2. cap.
3. num. 12. Provis in lib. 2. commun. opin. opin-
653. & seq. & ex magis recentioribus Index Ca-
pitul. in prag. 4. de Baronib. num. 77. Confiliat.
Hodierna in d. contr. 41. num. 19. & seq. Consil.
Pratus in lib. 1. discept. foror. cap. 2. num. 16. &
seqq. cum alijs pluribus D. Alimarus in cit.
quall. 9. num. 7. & Reg. Sanfelicius in prati. decis.
338. num. 32. & seqq. ubi num. 36. ampliat neque
 50 dari in integrum restitutionem adversus con-
 tractus ante prodigialitatis declarationem fa-
 ctos, quod securius esse dicit *Sfortia Oddi in*
trall. de in integr. restitut. par. 1. §. 1. artic. 4. nu-
9. & confirmat ex Reg. Rov. in prag. 4. num. 24.
de instrument. liquid. Consil. Pratus in loco relato
 51 *num. 30.* sed contrariam in hoc sententiam pro
 restitutione probaverunt alijs relatis *Ripa in*
d. las cui bonis num. 36. Facchin. qui eam commo-
 52 moniorem, & probabiliorem esse dicit in *d. l.*
2. contr. cap. 68. Gomez in d. cap. 14. num. 30.
Caldas in loco relato num. 3. R. de Tappia in lib. 4.
iuris Regi in prag. 2. de consil. num. 76. & de-
clarat D. Alimarus in dist. quall. 9. num. 2. pro-
 53 digus enim pupilli quoque similis est, ut etiam
 in iudicio testatur, & primo, atque secun-
 54 do beneficio gaudeat, ac fore electione, si no-
 55 torie constet cum prodigum esse, ut ex *Prad.*
de Franchin decis. 598. & 603. alijsque tradit
Novar. in trall. de elect. & variat. fori. sect. 2. q.
26. num. 1. & 6.
 56 Requiritur itaque in prodigo, etiam noto-
 rio ad interdictionis effectum, sententiæ, de-

77 cuius forma, & solemnitate circa citationem, causae cognitionem, prodigalitatis probationem, curatoris dationem, & adimplementum per eum facienda, atque pteconium, latè *Ripa in d. l. is cui bonis*, num. 26. & *seqq. Guesf. in loco relati*, num. 31. *Caldas in d. verbo: Non absimilis*, num. 7. *versic. ad huiusmodi, Reg. Sanflic. in decis. 148. num. 3. lib. 1. Novar. in d. f. 2. g. 17. num. 3. cum d. nob. seqq. Consiliar. Prat. in d. cap. 2. n. 23. & lib. 3. discept. forens. cap. 33. num. 10. Consiliar. Hodierna in d. contrav. 4. t. num. 21. cum plurib.*

58 *seqq.* & quòd citatio sit omnino requisita, decium testantur in S.R.C. Neap. *Provis in commun. opin. lib. 2. opin. 655.* & post eum *Ricc. in col. l. l. decis. 1757. g. 5. Thor. in compend. decis. Regni Neap. p. 1. in verbo Prodigus an sit citandus.* Sed

59 si prodigus quis à Iudice declaratur, vel ei 60 tanquam prodigo curatòr detur, sive alijs cum eo, tanquam prodigo contrahere prohibetur, 61 interdictionis effectum testatur, magis communiter tradiderunt à Ripa relati in d. l. is cui bonis à num. 30. *usque ad 35. Fachin. in d. lib. 2. 62 contrav. cap. 67. & seqq.* nisi re vera prodigus ille 63 non esset, habetur enim tunc pro nulla, ubi cum eo in contradictorio iudicio non processet, 64 fuisse, quo casu pro sententia praesumitur, donec retractetur, ex eod. *Ripa ibi num. 39. & seqq. Guesf. in d. cap. 14. num. 31. in fine Cald. in cit. loc. num. 10. Decian. in resp. 2. num. 14. lib. 3. & Consil. Hodierna ubi sup. num. 43. in fine, qui omnes*

65 de magis communi testantur, & hoc interdictionem prodigo factum ad bona omnia extendit, 66 tunc, ubicumque sita, etiam in loco alterius interdictionis existentia, tanquam favorable, ut voluit *Stephan. Gratian. in lib. 2. discept. forens. cap. 389. n. 44. & ex Pappano confirmat Amendola in add. ad Franch. decis. 461. num. 9.* licet

67 alio respectu odiosum esse dicat, atque in dubio restringendum *Decian. in d. respons. 2. num. 23.* quia prohibet rerum suarum liberam dispositionem, ex premissa *Lin. remandata.*

69 Post interdictionis sententiam nec civiliter, nec naturaliter prodigus obligatur, neque eius

70 obligationi fideiussores accedere valide potest, ut ex *Cald. noviter refert Consiliar. Paschal. in tract. de patria potest. p. 1. cap. 6. num. 17. versic. hinc est, quod prodigus, ubi Consil. Prat. in addis.*

71 observavit ex *Pras. de Franch. in decis. 672.* contra prodigum liquidari non posse instrumentum via Ritus M. C. V. quod confirmat post alios *Consil. Statban. in lib. 1. res. sol. forens. cap. 8.*

72 ubi num. 12. quòd prodigus iuramento non obligatur, ex communi DD. sententia, quam sequitur ultra per eum adductos *Aysing. in cent. 733. singular. ob serv. cap. 10. num. 4.* licet ex delicto ei obligari dicant idem de *Franch. in dec. 461.* quòd refert *Thor. in p. 1. compend. d. dec. in verb. Prodigus delinquent, & alij,* quorum sententiam, communem esse testatur *Provis in d. commun. opin. lib. 2. opin. 658.*

74 Ceterum cum ille, cui bonis interdicitur

testari non possit, *l. is cui leg. 18. ff. de testam.* de quo plenè DD. quos sequitur *D. Altimarus 75 de nullitat. cit. quæst. 9. num. 9.* prodigi testamentum, post interdictionem est nullum, nisi prout 76 dentet, et ex sane mentis homo testaretur, iuxta *Leonis Imperatoris Constitutionem 39. qua,*

77 prodigis permittitur necessarios, seu proximos heredes instituire, atque pauperibus bona sua 78 distribuire, & hanc *Novellam Constitutionem 79 non fuisse abrogatam, sed omnino servandam* esse, ex *Cuiacio, alijque firmat Consiliar. Hodierna in super citata cent. 41. num. 46. & seqq. ubi num. 53.* idem in furioso esse dicit, ut eius

80 ultima voluntas, non obstante legis prohibitione, valeat, si prudenter, & more solertis patris familiae testetur, confirmant *Reg. de Ponte in conf. 148. num. 19. lib. 2. & Reg. Galeata in lib. 1. instr. contrav. cap. 40. n. 10 & seqq.* quod

81 intelligendum esse, si non perpetua mentis alienatione laboraret, sed dilucida haberet intervalla, ex multis probat etiam *Rub. in practica. res. sol. circa testam. in cap. 7.* post articulum latè discussum, tam in eodem, quam in precedenti cap. 15. à num. 266. licet idem *Reg. de Ponte in seq. conf. 149. in eodem libri* teneat

82 oppositum tàm in prodigo, quam in furioso, & quòd neque inter liberos, aut ad pias causas

83 testari valeant, ut etiam in prodigi dispositione ad pias causas voluerunt *Novar. pluresque* alij ab eo adducti in d. g. 16. num. 10. ac demum à *D. Altimaro in d. quæst. 9. n. 14.* sed quòd

84 valide prodigus ad pias causas testetur, per multa media latè deducit *Thor. in summa privileg. piar. can. priv. leg. 22.8.* post *Bald. in l. 1. 85 in 2. lib. 2. num. 80. f. de Sacris. Eccles.* qui se ipsum emendans in eo, quod dixerat in t. l. l. c. in fine l. 1. num. 29. quòd prodigus bonis interdicitur, neque ad pias causas testari possit, hic sententiam revocans, decidit contrarium,

86 & movetur, quia facienti suam conditionem meliorem, interdictioni non obstat, ex *l. eni bonis 2. ff. de novat.* unde prodigus, etiam interdictione sequuta, potest acquirere, & se ab obligatione liberare, aut contrarium, ultro, citroque obligatorium facere, si cedit in eius utilitatem, dummodò ex illo non resultet bonorum suorum alienatio, potest etiam Religionem ingredi, filios emancipare, & legitime,

91 atque ita matrimonium contrahere, & alia sine catatoris consensu perficere, quæ non tendant in eius diminutionem, arg. *l. Iulianus t. ff. de curat. lib. furios. & prodigi dantis,* ut de omnibus plenè agit *Ripa in d. l. is cui bonis, num. 44. & seqq.*

92 Quòd si prodigus ad sanas mores edierit, ipso iure à Curatoris potestate liberatur, & bonorum suorum administrationem recipiat, ut aperte probatur in *l. c. vers. sed solent ff. de curat. furios. & prodigo dantis,* ibi ipse *lure desinuit esse in potestate Curatorum, ubi Bart. & in d. l. is*

94 *enim bonis num. 5.* hoc intelligit verum esse, si cet.

certum sit, prodigum ad sanos mores redijſſet;
95 alioquin ſi manifeſtum non ſit, declarationem
requiri ſententiam, *Alex. voluit io ead. l. i. cui
bonis, num. 19. & poſt eum Joſeph. n. 16. Ripa. num.*
41. qui poſt *Cyn. & Petr. de Bella portica* hanc
96 veriorē affirmat, atque communiter ab omni-
bus approbati, & amplius voluit, quod ſi no-
torium non ſit reverſio ad bonos mores, geſta per
eam valida ſunt, probata recuperatione ſani-
97 tatis; ſententia autem declaratoria utilis erit
98 ad evitandum onus probandi, & ad diem re-
cuperatæ ſanitati retrotrahetur, ut etiam ſentit
99 *Bald. in d. l. i. num. 3. & 7. ubi loſſicete dicit*
100 fuiſſe probatum de recuperatione motum pro
validitate actus, abſque eo quod ſit notorium,
101 valē à Iudice declaratum, rationis diverſitatem
aſſignans, quare ceſſet ipſo iure interdictio, &
non ſit abſque ſententia; quia recuperate pro-
102 priam adminiſtrationem eſt ad ſuam oportunitatem
reverti; ſed privari, totum oppoſitum; ideoque
non mirum, ſi res de facili ad ſuam primævam
naturam revertatur *ſiſimus 28. §. paſſus verſic.*
quod & in ſpecie doſiſſi. de paſſis, cum concord.
apud *Barboſ. in axiom. l. v. 199. num. 13. ſequuntur*
103 *Alciat. in ead. l. i. cui bonis, num. 19. Rui-*
nus in *conf. 85. num. 5. lib. 4. Cald. in d. l. ſi cura-*
torem habens, in verbo: *Non abſimilis num. 81.*
C. de in integr. reſtit. minor. *Gailus in lib. 2. præſt.*
104 *obſerv. cap. 85. num. 6. Ricc. in collect. decif. 1757.*
105 5. quam ſententiam communio eſſe teſtan-
tur *Tiraquell. in traſſ. ceſſante cauſa, ceſſat effe-*
Burs. in verbo interdictioſis cauſa, num. 123.
& 125. *Decian. in reſp. 2. num. 15. & ſeqq. lib. 3.*
106 *Proius in commun. opin. 656. lib. 2. Reg. de Ponte*
in *conf. 149. num. 8. lib. 2. ubi quod actus ab olim*
107 prodigo facti manebant in ſuſpenſo, ex *Barr.*
& alijs, quos allegat. Et probatur ſanitati re-
108 cuperatio per teſtes eam concludenter infe-
109 rentes, vel ſi per triennium conſtiterit, non
feciffe actum aliquem prodigalitatis, *Ripa ubi*
110 *num. 42. & ſeq. Maſcard. in traſſ. de probat. con-*
111 *ſueſ. l. 140. num. 13. & ſeq. ubi probari dicit, ve-*
rificando, quod non fecerit ea, quæ prodigali-
112 tatem deoſtat, & abſona, ſed ea, quæ à pru-
113 dentibus vitis fieri videmur, & quod ſe pro
114 ingratum geſſerit, abſque eo, quod curatores ſe
ingererent, alioque in idem reſert *Conſil. Ho-*
115 *dierna in contrav. forenſ. cap. 41. num. 55. Quæ in*
116 cauſa fuerunt, ut in 2000 1642. ſub die 21.
117 Ianuarij obtineremus à M. C. V. decretum præ-
ambuli ex teſtamento quondam Etanſciſci Pe-
tri de Roberto io beneficii Lacretiz de Ruſſi-
ſtiam eius proprio nomine, quàm uti matris, &
tutricis eius filiorum, non obſtante ipſius teſta-
toris prodigalitate oppoſita, cum fuiſſet plenè
probatum ex teſtibus modo prædicto de rever-
ſione ad bonos mores à pluribus menſibus ante
118 conditum teſtamentum, & obitum teſtatoris,
reſerente peritiſſimo D. Ioanne Neapoliſ Corcio-
ne M. C. V. Neapoliſ Iudice perpetuo ab Invi-
tiſſimo Rege noſtro creato, ſed nunc vita-

functo. *Actuarius Saccardus.*

112 Triplicem verò prodigalitaris ſpeciem ha-
beamus; altera enim illam, quæ bonorum dici-
tur, & cui per interdictiōem providetur; alia
eſt ſamæ prodigalitas: alia morum, quarum
113 huic per ſeveritatem pœnæ; illi verò per lub-
tractionem converſationis bonorum viroſum
medela adhibetur, ut ex *Baldo in proſmo decre-*
tal. in verbo: *Rex pacificus, num. 26. deducunt*
114 *Joſeph. num. 2. & Ripa. num. 3. in d. l. i. cui bonis, &*
115 alij, quos allegat *Cald. in loco relato, num. 9.*
116 ideo luſori tanquàm ſamæ prodigo, & libi-
dinoſo viro prodigo morum, non dari Curato-
117 rem, neque bonis interdicti, ſicut, nece alijs
malis artibus addicto, poſt *Pinellum in l. 4. C. de*
118 *bonis maritis*, voluit *Fachin. in lib. 2. contrav.*
cap. 66. in fine, & probant alij, quos ſequitur *D.*
119 *Altimaris in traſſ. de nullitatib. cit. rubr. 11.*
quæſt. 9. num. 64. & annuit *Reg. Sanſſelici decif.*
120 338. num. 43. ubi dicit, nec unquam præſti-
121 catum fuiſſe, quod ex quo quis ludat, vel
cum mulieribus converſetur, ſit illi carator
122 dandus; ſed tantum prodigo bonorum, neque
mulieri libidinoſe viveſci curatorem dari, aut
bonis interdicti poſſe, probat *Rebuff. in Conſil.*
123 *Gallie in riſ. de ſentent. provisionalib. artic. 3. gl. 4.*
num. 11. quem laudat *Conſil. Hodierna in d. con-*
124 *trav. 41. num. 10. & ſeqq. reſpondens l. & mulie-*
125 *ri 15. ff. de curatore furioſi*; quod verba illius,
quæ de muliere luxurioſe viveſci loquuntur, de
prodigaliſſe vivente ſunt intelligenda, quæ ni-
mioluxu atitur, bona proſcindens, de quo la-
126 tiſſimè *Caldas in loco relato, num. 16. & ſeqq. li-*
cèt in contrarium communem eſſe ſententiam
127 reſert *Gomeſ. in lib. 2. variat. reſol. cap. 14. nu.*
33. dicens idem eſſe in luſore guſoſo, & ebrio,
quibus curatorem dari, & bonis interdicti, poſſit
128 *Ripam in d. l. i. cui bonis num. 21. & ſeqq. & con-*
129 *ſerunt, quæ de amore capio, & ebrio adno-*
130 *tavit Novar. in traſſ. de eleſt. & variat. feriſſet.*
2. q. 35. & 41. & in q. 19. num. 7. dicit avaro, ſi
131 centi prodigo, curatorem dari, nam, & ille
malè utitur ſubſtantia ſua, ex *de Ponte in traſſ. de*
132 *poſſet. Prærog. cit. 10. in Rub. de limitat. expenſar.*
133 num. 14. ubi tamen *Theor. in addit. affirmat,*
hoc eſſe in Praxi receptum, quævis tam pro-
134 digalitas, quàm tenacitas vitia ſunt, quæ ſœ-
pè mentiontur ſe eſſe virtutes, dum illa largi-
135 tas, hæc parſimonia videri velint, & ſuſtuli
136 dum vitant vitia io contraria currunt, cap.
ſupè ubi gloſ. diſt. 42.

R E R V M S V M M A.

- 1 Pietatis favore, quamplurima privilegia à In-
re indulta reſcripſit, & n. 137.
- 2 Arma non ſunt ſumenda de domo rei.
- 3 Edere non tenetur reus rationes, & inſtru-
menta, quibus alter contra ſe uti poſſit.
Fallit in cauſa p. n. ſtrice, n. 4.
Ad ſimilitudinem ſiſci per communicationem,

- suos extensionem privilegij, num. 5.*
*Vnde non nititur pia causa hoc privilegio contra-
 fectum, n. 6.*
- 7 *Privilegium, quod quis habet ex persona alterius,
 contra illum nititur potest.*
- 8 *Privilegiatus non nititur privilegio, contra pa-
 viter privilegiatum, & n. 9.*
Nisi unus magis esset privilegiatus, n. 10.
Vel nisi potentius haberet privilegium, n. 12.
*Quod quatuordecim modis contingit remissivo,
 num. 13.*
*Præsertim si unus de damno vitando ageret, qui
 potior est nro, de lucro captando agente, n. 14.*
- 11 *Ecclesia præfertur fisco, & alijs privilegiatis.*
- 15 *Accessorium cum principali convenit, ejusque
 naturam sequitur.*
*Nisi in principali de damno agatur, & in acces-
 sorio de lucro, n. 16.*
*Quia tunc diversa militat ratio in utroque,
 num. 17.*
*Et potentius est in principali, in quo de dam-
 no vitando tractatur, n. 18.*
- 19 *Lucri radicati, & incorporati iactura pro dam-
 no habetur.*
- 20 *Donatio absenti facta non valet.*
*Fallit primo si ipse donatarius postea fuerit do-
 nationem, quam tacite acceptavisse præsumit,
 n. 11.*
*Secundo si Notarius, vel alter etiam extraneus
 pro donatario stipuletur, & donationem acci-
 piat, n. 13.*
*Sublimantur prædicta fallentia, ut in parva
 tantum, & simpliciter donatione procedant, non
 autem in respectiva ad omni donatario in-
 iunctum, n. 24.*
*In qua tanquam ntrd, citraque obligateria, do-
 natarii consensus requiruntur, n. 25.*
*Tertio fallit regula in donatione facta pia causa
 absenti, qua valida est absque alia Notarij, vel
 alterius stipulatione, n. 26. & 28.*
*Nam Deo facta intelligitur, qui ubique præsens
 existit, n. 27.*
*Et cum Notarij acceptatione irrevocabilis red-
 ditur donatio Ecclesie, vel pio loco facta,
 num. 29.*
- 21 *Notarius tanquam publica persona potest pro
 alijs stipulari.*
- 30 *Donatio absenti facta in irrevocabile, acqui-
 ritur donatario, etiam ante ratificationem.*
*Sed alijs contrarium censuerunt, quod revocari
 possit donatio, n. 31.*
*Quomodo non tantum verbo, sed facto revoca-
 tur donando, vel tradendo alijs bona donata,
 num. 32.*
- 33 *Donatio absenti facta, & post eius mortem Ec-
 clesia, non potest in Ecclesia præiudicium reve-
 cari.*
*Si Notarius fuerit pro Ecclesia, cum intramento
 stipulatus, n. 34.*
- 35 *Donatio unius facta, & post eius mortem alteri
 absenti, non potest in tertij absentis præiudi-
 cium revocari.*
- Etiā ante illius acceptationem, n. 36.*
*Si Notarius, aut aliter ex contrahentibus sit pro
 eo stipulatus, n. 37.*
*Imo etiam citra Notarij, vel alterius stipulationem
 & acceptationem secundum aliquos, n. 38. 39. & 40.*
- 41 *Text. in l. quoties 3. C. de donationibus, quæ
 sub modo desolantur.*
- 42 *Donatio enim fit ultimi, ut post tempus alteri
 quæatur, nullis alio secundo donatario qua-
 ratur contrariis.*
*Licet enim eo nullum sit negotium gestum à se-
 cundo, n. 43.*
Et hac firma oritur, atque irrevocabilis, n. 44.
*Non tantum personalis, sed realis quoque, &
 hypothecaria, n. 45. 46. & 47.*
- 48 *Donatio omnium bonorum præsentium, & fu-
 turorum, etiam iurata non valet, & n. 49.*
*Fallit primo si reservata sit quantitas aliqua
 ad testandum, num. 50.*
*In qua verisimiliter donans heredem inveniat,
 num. 51.*
*Vnde nec vigesima bonorum partem excedere
 debet, n. 52.*
Nec debet esse modica, n. 53.
Iudicij arbitrio circumferenda, n. 54.
*Fallit secundo in donatione Ecclesie, vel pio loco
 facta, n. 55.*
- 56 *Donatio per superveniens liberorum donan-
 tis in totum revocatur.*
*Ex dispositione l. si unquam 3. C. de revocandis
 donationibus, n. 57.*
De qua remissivo, n. 58.
*Fallit primo si fuerit dispositio prædicta l. si
 unquam cum intramento renuntiatio, n. 59.*
*Secundo si fuerit facta filio, vel filia pro dote,
 num. 60.*
*Quibus in casibus pro legitima tantum filijs postea
 natis spectante revocatur, ut n. 61.*
*Tertio Ecclesie, vel pia causa facta, nec in totum
 revocatur, n. 62.*
Sed usque ad legitimam filiorum, n. 63.
*Quia tamen sententia, licet communis, dura alijs
 videtur, n. 64.*
*Et contrarium verius esse firmaverunt, quod in
 totum donatio revocatur, n. 65.*
*Ex consuetudine parentum voluntate pro filijs,
 num. 66.*
*Quibus superveniens tenetur Ecclesia, vel
 pia causa bona donata restituere, saltem in fu-
 re poli, n. 67.*
- 68 *Ecclesia recipere non debet, qua sibi ab aliquo
 filium exheredante offeruntur.*
- 69 *Heredem instituentem extraneum divitem, cum
 habet consanguineos pauperes, mortaliter
 peccat.*
*Cum hereditas sit, quasi Intra natura debita fi-
 lijs, & in eorum defellum ceteris consanguini-
 bus, n. 70.*
*Et in Alium heres mortaliter quoque peccat,
 nisi consanguineis restituit hereditatem, n. 71.*
- 72 *Donatio procuratoris pia causa non est pia, nec po-
 test licite retineri.* *Qui.*

- Quinimo est restituenda venientibus ab intestato, n. 73.
- 74 Donatio ob ingratitudinis vitium revocatur. Fallit in donatione facta Ecclesie, vel pia causa, n. 76. & 77.
- 75 Ingratitudo illegibus excusa, & fontem efficit misericordiam.
- 76 Pia causa proinde credito anteriore advocat pecuniam posteriori creditori solutam à communis debitorum, quamvis bona fide consumptam. Ad instar fisci eodem gaudens privilegio, num. 79.
- Idque procedit etiam in Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe, & in omni Ecclesia, & pio loco, n. 80.
- 81 Creditor anterior, non advocat regulariter pecuniam posteriori creditori solutam, & quando secus, & n. 83.
- 82 Vigilantibus, & non dormientibus Iura subvenerunt.
- 84 Feriatis diebus ad hominum utilitatem introductis procedi potest in causis piis. Non autem in tempore feriarum, quas servamus in honorem Dei constitutas, n. 85.
- 86 Feriarum exceptio non obstat in causis alimentorum, & fisci. Nec in causa dotis, qua ad instar fisci habet idem privilegium, n. 87. 88. & 89.
- 90 Feriarum tempore, qua possunt expediri remissive, ubi laudatur Regius Consultarius D. Carolus Petrus.
- 91 Feriatis diebus potest liberis offerri. Appellatio quoque interponi, n. 92.
- Et actio pro re tempore peritura, in qua mora esset periculum allatura, n. 93.
- Licet etiam contestari potest, si res urget, n. 94.
- Ea pariter expediri possunt, qua causa cognitionem non desiderant, n. 95.
- In feriatis diebus, etiam in honorem Dei ordinatis, n. 96.
- Vi sunt alius voluntaria Iurisdictionis, emanantis, manu missio, n. 97.
- Decretum in tela, dummodo non sit ex inquisitione, nec requiratur causa cognitionem, n. 98.
- Electio Officialium de regimine Universitatis, num. 99.
- Contractus stipulatio, licet Notarius, & contrahentes graviter peccent, n. 101.
- Obligatio pene acta, n. 102.
- Executio quoque sententia in rem indicatam, transacta fieri potest diebus feriatum ad hominum utilitatem, n. 103.
- Nisi contra executionem aliquid opponatur, causa cognitionem requirit, n. 104.
- Proceditur etiam diebus feriatis ad utilitatem hominum ad acta ordinaria iudicij usque ad sententiam exclusivè cum Regia dispensatione, quod procedatur feriis non obstantibus, num. 109.
- Cuius vigore in Magna Curia Picena Regni Neapolis proceditur etiam ad expeditionem causarum, n. 110.

- Non autem in Sacro Consilio, in quo specificata dispensatio requiritur pro expeditione causarum, num. 111.
- Quapostea ex adverso revocari solet cum decretatur, quod parte reluctantè causa non expediat, n. 111. & 113.
- 100 Iuramentum die feriata præstitum est invalidum.
- 105 Feriatis diebus ad hominum utilitatem procedi non potest ad discussionem nullitatum contra sententiam.
- Aut in integrum restitutionis contra eam petita absque Regia dispensatione feriarum, n. 106.
- Cum in eis iterum venient agendum de meritis causarum, n. 107. & 108.
- 114 Index ordinarius Iurisdictionem habet favorabilem.
- Delegatus verò odiosam, qua restringi debet, num. 115.
- 116 Consultarii Sacri Consilij Neapolitani, ordinariam representant Iurisdictionem.
- Nedum simul congregati, sed etiam singuli, ut singuli, ob officij perpetuitatem, n. 117.
- 118 Indebitum pia causa solum non repetitur.
- 119 Mulier fideiubens pro causa pia non invocatur Velletani Senatus Consilii exceptione.
- 120 Solutio triennalis annua prestationis inducit satisfactionis presumptionem propteritico.
- Et in Ecclesiasticis biennij tantum solutio ad hoc sufficit, secundum Holtiensem, n. 121.
- Cuius tamen sententiam in emphiteuta, vel debitor Ecclesia communiter reprobat, n. 123.
- Nec sit Ecclesia deterioris conditionis, quam privatus, n. 121.
- Est igitur intelligenda in Ecclesia, vel pia causa debitrice, n. 124.
- Sed hoc neque placuit Ioanni Andree, n. 125.
- 126 Depositarium de lata culpa tenetur.
- Non intelligendo, quod omnes intelligunt, num. 127.
- Vel eam diligentiam, quam in proprijs bonis adhibuisset in alienis non adhibendo, n. 128.
- Nec liberatur cedendo actionem contra eum, apud quem deposuit absque mandato deponens, n. 129.
- 130 Ecclesia, aut pia causa administrator de leviculi patiam tenetur ad instar tutoris, & n. 131.
- Et minoris privilegia contra eum competunt, num. 132.
- 133 In dubio pro pia causa est indicandum.
- Quamvis illa sit alterix, n. 134.
- Vel diversa adfuit sententia, quarum illa ad favoram pia causa prævaleat, n. 135.
- 136 In dubio quomodo, & quid indicandum sit?

CAPUT XXXII.

De Pia causa, eiusque privilegijs, & quòd
in dubio sit pro ea iudicandum, ad
text. in l. sunt persona 43. ff. de

Religiosis, & sumptibus
funerum.

Ietatis favore, quampluri-
ma fuerunt specialia, seu
privilegia à Iure indulta,
quæ plenè concessit Tira-
queus. in trakt. de privileg.
pia causa, & post eum Theor.
at D. Episcop. Riez. in ad-
dit. ad eundem Tiraqueus.

quoinmò Theor. duos alteros edidit Traktatus,
Summam scilicet privilegiorum, & singularia
piarum causarum, & ante eum Intelligit in sin-
gul. lib. 3. posuit 118. pia causa privilegia
Balthasar etiam Thomasz. Latens. Iuris Consult.
in traktat. de eadem sup. statum personar. ultimisq. vo-
luntatib. trakt. 12. de disposit. ad pia causa privilegia
pùt, in cuius titulo 2. latè agit de Specialib. vel
Privileg. pia causa, & D. Episcop. Barboza. Lustan. in
trakt. de Iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 13. alia ponit
privilegia pia causa; eorum aliqua tantum in
praxi frequentiora, & à nobis quandoque dis-
tincta, hic adducere libuit, prn reliquis beni-
gno lectore ad præminatos DD. remisso.

- 1 Offert se in primis, quòd etiam arma regulari-
ter, non sint sumenda de domo edit. l. nimis gra-
ve 7. de testib. & in cap. 1. de probat. unde nec
reos teneatur edere rationes, & instrumenta,
quibus actor contra eum uri possit. l. 1. & 4. C.
de edendo, ubi D. Episcop. Barboza in collectionem,
allegat Menoch. in trakt. de arbitrar. Indit. casu
499. & Sord. in trakt. de aliment. tit. 8. privileg.
- 2 hoc tamen fallit in causa pia actrice, cui te-
netur reus edere instrumenta, & alia, quæ illi
profiunt contra se ipsum. Tiraqueus. in privileg.
pia causa 155. & ibi addentes, Theor. in d. summa
privileg. 211. Barboza in relato cap. 13. num. 30.
& novitè Alarota in disceptat. forensis cap. 5. nn.
- 3 & seqq. ubi quòd hoc privilegium habet Ec-
clesia, & pia causa ad similitudinem fisci, & sic
per communicationem, sive extensionem pri-
vilegij, ex quo videtur dicendum, quòd si Ec-
clesia ageret contra fiscum, non gauderet hoc
privilegio sumendi arma de domo rei, com-
enim illud ex fisci persona mutueret, non po-
tèst illo uti contra eum, ex cuius persona pri-
vilegium obdinoit, per regulam, quæ ex l. si
Index 42. ff. de minorib. & Lamiessimos 39. in si-
n. ff. de exensat. tutor. consuevit Reg. Revit. in
decis. 90. num. 19. & ex Auth. regati, C. ad S.C.
Trebell. confirmat Foller. in pract. crimin. in ver-
bo: Audiantur exensatores, num. 105. com etiam
- 8 privilegiatos non utatur privilegio contra

- 9 paritèr privilegiatos, & inter paritèr privile-
giatos privilegia conqassentur, l. assiduis 14.
verse. duabus C. qui prior. in pign. habeant. cum
concord. apud Episcop. Barboza in axiom. Iur. 190.
Reg. Tappia in l. fia. de Constitut. Princip. part. 2.
num. 18. & D. Scoppa ad decis. Gravian. observat.
- 10 196. n. 12. nisi unus magis privilegiatus esset,
qui alteri minus privilegiato præferretur, ut per
Amendol. in add. ad Praef. Franch. decis. 188.
Odd. in trakt. de rebus in integr. g. 18. art. 4. qua-
lis est Ecclesia, quæ præferretur fisco, & alijs pri-
vilegiatis, ut ex Constitut. Regni Insti culteris,
verse. causas, in tit. de quib. caus. primitivis cogno-
scent. ait Carav. in Ritu 23. nn. 3. & nisi potèstius
- 11 esset privilegium unius, quam alterius: nam
en uteretur contra alterum paritèr privilegia-
tò, ut haberet ex l. si & milites 10. ff. de exens.
inter. quam post alios sequitur D. Scoppa in tit.
observat. 196. num. 6. & dncet Afflict. d. 56. ubi
Riez in addit. post Novar. in praxi elect. & va-
riat. fortis est. 4. g. 6. 1. num. 23. in fine, & seqq. qua-
- 12 tunc decim adducit modos, quibus privilegium
potentiùs esse cognoscitur, quorum primus est,
13 cum unus agit de damno vitando, alter verò
de lucro captando, tunc enim prior est illius
causa, qui de vitando damno agit, confirmat
Tiraqueus. in d. trakt. privi. 26. limitat. 1. in fine
Covarr. in cap. p. ff. de reg. Iur. in 6. §. 2. nn. 4.
Fontanell. in trakt. de p. d. n. p. t. claus. 4. glof. 12. n.
124. & seqq. Reg. Galeota in contrav. 71. lib. 2. Gi-
ronda in trakt. de ex p. t. privileg. n. 271. & 288
Reg. de Tappia in l. fia. ff. de constitut. Princip. cap.
8. num. 9. Reg. Revit. d. decis. 90. num. 12. & 14.
- 15 Vnde licet accessorium regularitèr cum prin-
cipali paritèr enuncietur, eiusque sequatur na-
turam, l. etiam 8. C. de Iur. dot. & in cap. accessio-
6. rimum 4. 2. de reg. Iur. in 6. hinc non procedit, cum
in principali de damno in accessorio verò de
16 lucro ageretur, quia tunc diversa militat ratio
17 in utroque, & potentiùs est ius principalis in
quon de damno vitando tractatur, ut ex Covarr.
Menoch. & Tusio deducit Barboza in axiom.
- 18 Iur. 4. num. 10. licet iactura lueri radicatis,
& incorporari pro damno habeatur, ut ex Cypre
Baldo, & alijs hinc Cella in trakt. de falsis scien.
& ignorant. in p. d. 39. num. 12. sequitur Mantu-
ca in trakt. de testib. & ambig. convent. lib. 13. tit.
16. nn. 4.
- 19 Secunda quamvis donatio absenti facta non
valeat, l. absenti 1. off. de donat. nisi aut ipse sci-
20 verit, ex quo iacta induitur acceptatione, iuxta
21 tradita per Altes. in Comment. ad Constitut.
Neap. tome 2. p. 4. in tit. de renuntiatis. g. 1. num.
29. in addit. & per Consil. Hodier. in addit. ad
22 Sord. d. decis. 11. num. 11. aut Notariis, cui tan-
quam publice personæ permittitur prn alijs
stipulari, ex consuevis per Tiraqueus. in trakt. de
Iure constit. p. d. 39. limitat. 3. num. 23. præ-
ter alios relatam à Gabriele in lib. commun.
conclus. in tit. de verb. oblig. consil. 1. num. 95. si-
23 ve etiam alter extraneus pro donatario absen-

te stipuletur, ac donatioem accipiat, ut post
Reg. Revit. in decif. 85. num. 21. adnotavit Reg.
24 Capy. Lar. in decif. 2. num. 2. lib. 1. si de pura,
 ac simpliciter donatioem loquamur, nam si con-
 respectiva sit ad ocos donatoris iouuatum,
 25 tanquam ulno citroque obligatoria, donatorij
 confensum omnino requirit, ex *Molina in trati.*
de Hyspan. primogen. lib. 4. cap. 2. num. 66. & 69.
 alijque per *Mollesin loco relato, num. 22. Nihil-*
 26 lominus favore piz causis abfentis valida est
 donatio oblique alio Notarij, vel alterius stipu-
 27 latione ad Deo facta iorelligitur, qui obiq; pre-
 scens existit, ex pluribus à *Tiraq. relatis in trati.*
de privileg. pia causa privil. 1. 1. ubi Ric. in addit.
 hanc sententiam verius ostendit, quod sequo-
 28 tur elij apud *Rubem in practica. resol. circa.*
testamentum, cap. 2. 3. 4. num. 118. ibique pro ca-
 29 bis iudicatum fuisse testatur in *Rota Romana*
sub num. 122. & confirmo & Barbosa in praalle-
gato cap. 13. lib. 2. Iuris Ecclesiastici universi, n.
 30 18. licet contrarium ex *Claro*, alijque com-
 munitate esse receptum obfirmant post alios *Reg.*
de Marinis in lib. 1. resol. Iuris, cap. 89. num. 18.
 31 *Marotta in discept. forensi, cap. 4. num. 43. & cum*
 32 acceptatioem Notarij irrevocabilem reddi do-
 nationem Ecclesie, vel pio loco factam tradit
 alij relatis *Mollesin practi. q. 1. num. 21. ci-*
 33 tans præceteris *Ric. in collect. decif. 43. p. 1. hoc*
 idem sententem iouuatioem cuiuslibet alteri
 abfenti facta, ex ea irrevocabile ior donatio-
 34 rio queritur, etiam aote eius ratihabitioem,
 quod magis commuonit fuisse receptum ex
 pluribus testatur *Amat. in lib. 1. variat. resol.*
cap. 30. num. 4. Confil. Paschal. in trati. de virib.
patr. potest. p. 1. cap. 8. num. 158. & p. 4. cap. 10. n.
 35 47. ac *Reg. de Marinis in dist. lib. 1. resol. cap. 86.*
 36 num. 6. cui contrarium voluerit idem *Mollesin.*
 37 ubi supra in præcedenti num. 17. & seq. & in to-
 mo 1. eadem q. 2. a. n. 70. quod ex Notarij stipu-
 latioem donatorio abfenti iur queratur, sed re-
 vocabiliter, ut licitum donanti sit revocare,
 donationem, autem illum donatarius ra-
 tam habuerit, quod ex pluribus etiam compro-
 38 bavit *Marotta in pract. discept. 4. num. 18. cum.*
 39 seqq. dummodo tam donator, noo tantum ver-
 bo, sed facto revocaverit, bona donato elij do-
 nando, vel tradendo, ut declarat *Ther. in com-
 pend. decif. Regni p. 1. in verbo donatio facta ab-*
 40 31 *sent. & Confil. Hodierna in d. decif. Sardi 113.*
 41 num. 8. quem sequitur *Adorn. addition. ad Po-*
 42 *regrin. in trati. de fideicom. artic. 51. observ. 3.*
 43 *versic. iertum est casus, & iouuatioem abfenti*
 44 facta, & post eius mortem Ecclesie, nec postum
 in Ecclesie beneficium inhiuam revocari posse.
 45 à donante, si Notarius fuerit pro Ecclesie cum
 iuramento stipulatus, ex communi DD. senten-
 tia firmat *Ric. in præci rev. Iuris, cap. 1. p. 1.*
 46 *refol. 23. sequitur & ibi. ad Tiraquell. in privileg.*
 47 *pia causa 1. 1. sed hoc in omoi donatone uni-*
 48 *fata, & post eius morte alteri abfenti proce-*
 49 *dere videtur, ut pactum in tertij beneficium.*

36 appositum, etiam aote illius acceptatioem te-
 vocari anno possit, si Notarius, aut alter ex con-
 37 trahentibus fuisse pro illo stipulatus, ut ex
 communi DD. sententia firmat *Anna in conf.*
 38 32. num. 3. lib. 1. *Amat. in praalleg. cap. 30. num.*
 39 11. *Cancer. in lib. 1. variat. resol. cap. 8. num. 52.*
 ac quoque *Barbat. in propugnaculo veritatis post*
 40 *trati. de fideicom. personali cap. 7. num. 6. quioi-*
 41 38 *mod nec defuerunt alij, donationis irrevocabili-*
 42 *tem, absque alio Notarij, vel alterius stipu-*
 43 *latione, & acceptatione firmatores, quos re-*
 44 *ferunt, & sequuntur Reg. Merlin. in lib. 1. contro-*
 45 *vers. forens. cap. 59. num. 5. & seqq. & in lib. 2. cap. 34.*
 46 *num. 26. Andrelin. in controvers. forens. 292. num. 3.*
 47 *lib. 4. quavis arduum hanc esse, & perdiffici-*
 48 *lem questioem, in qua proutraque parte ex-*
 49 *stat communis opinio, allerat Confil. Hodierna.*
 50 *ad Sardi decif. 109. in fine, & quidem coeordi-*
 51 *41 te videtur, ut Imperialis largitio ex dispositio-*
 52 *ne l. quæties 3. l. de donat. qua sub modo resul-*
 53 *42 tant, & sequitur ex p. do iotet donatorem, & pui-*
 54 *43 mum donatorem, utilis actio secundo dona-*
 55 *44 tario queratur cootra primum, licet cum eo*
 56 *oullum oegotium gestum sit, firmatam, & it-*
 57 *45 revocabilem illi producat actioem, quam-*
 58 *etiam noo tantum personale, sed realem quan-*
 59 *46 que, & hypothecariam oriri voluerunt, cum*
 60 *Anton. Fabro, Reg. Merlin. d. lib. 1. controvers. 60.*
 61 *num. 78. & seqq. Barbat. in d. cap. 7. n. 77. cum*
 62 *47 plurib. seqq. & hanc sententiam esse verioem,*
 63 *io stricta disputaodi ratioe docuit Confil.*
 64 *Arias de Mesa in lib. 3. variat. resol. cap. 50. n.*
 65 *47 27. tametsi in cootratum sit communis DD.*
 66 *opinio, quam sequitur alij relatis R. Marcin.*
 67 *in lib. 2. disput. forens. cap. 51. n. 27.*
 68 Tertiò donatio omnium bonorum præsen-
 69 tium, & futurorum, etiam iorata, non valet,
 70 goia liberam testatodi facultatem aufert, & vo-
 71 tum capis odæ mortis iouducit, *L. stipulatio hoc*
 72 *modo concepta 61 ff. de verb. oblig. l. fin. C. de pati.*
 73 *50 nisi reservata quasoritate aliqua ad testandum,*
 74 *51 io qua donans, vericilimiliter hætedem ioven-*
 75 *52 nat; unde nec debet excedere quasoritas re-*
 76 *53 servata vigesimam bonorum partem, ut exi-*
 77 *54 stimat (lor. in lib. 4. recept. sentent. 9. donatio q.*
 78 *55 19. versic. Secundè principaliter, nec debet esse,*
 79 *56 modica iudicis arbitrio circumscriptibed, & Vi-*
 80 *57 sentis in conclusionib. Iuris verbo. donatio om-*
 81 *58 nium bonorum, Fontan. in trati. de pati. nupt. clau-*
 82 *4. glof. 23. num. 3. Novar. q. forens. 150. num. 7. p.*
 83 *1. Capon. in trati. de pati. q. 3. n. 3. D. Al-*
 84 *59 marns in addit. ad Reg. Revit. in conf. 86. n. 6.*
 85 *lib. 2. obitamen num. 8. post Prafid. de Franch.*
 86 *Tiraquell. Ther. & alij ibi adductos, valere*
 87 *55 sic, donatioem omoiū bonorum præsen-*
 88 *56 tium, & futurorum Ecclesie, vel alteri pio loco*
 89 *factam, per text. in lib. 1. lib. 1. q. 3. n. 3. D. Sacre-*
 90 *57 Ecclesie ad quod illa emulatur Cald. Pereira in*
 91 *conf. 28. num. 5. & seqq. Barbosa in d. cap. 13. n.*
 92 *10. Tiraquell. de privileg. pia causa, privil. 1. o-*
 93 *ubi Thorns, & Riccini in addit. cum alijs addu-*

Clus. per D. Cotelii de donation. contemplat. matrim. tom. 2. dist. 2. §. special. l. m. 9.

- 56 Quarta donatio facta extraneis, per super-
venientiam liberorum donantis in totum re-
57 vocatur, ex vulg. dispositione l. si unquam.
8. l. de revoc. donat. super qua plebs ediderunt
58 Commocinarios ex recentioribus, Ripa, & Tira-
quel. atque aliqua etiam adnotavit Clar. in lib.
59 4. recept. sentent. §. donatio. q. 22. & 23. sed si fue-
rit predictæ legis dispositio, specificè cum
60 iuramentum renunciatum, ad filio prius nato
facta fuerit, vel filius pro dote quod legiti-
61 mam tantum filijs postea natis spectantem re-
vocatur, l. si totas §. C. de inoffic. donationib. & per
Conf. Paschal. in d. tract. de patr. potest. p. 1. cap. 8.
62 num. 1. & 7. & seq. & num. 115. facta autem Ec-
clesiæ, vel pia cause nec in totum revocatur,
63 sed usque ad legitimam filiorum, ex communi
DD. sententia, quam refert Tiraquel. de privi-
leg. pia causa. privi. 1. 8. ubi Thon. in addit. alio
cumulat, & Clar. in d. q. 23. num. 2. ubi tamen
64 duram sibi videri ait hanc sententiam, & con-
65 trarium, quod in totum donatio revocetur, ve-
riò sensu limat Genuens. in pract. abilit. Ecclesiast.
q. 294. quem refert, & sequitur Rubens in resol.
21. circa testamenta, aliasq. dispositiones, num.
66 137. & seqq. ex conjecturata mente, seu volun-
tate parentum pro filijs, quibus supervenienti-
bus Ecclesiæ, aut pia causa tenetur, saltim in
67 solo pili bona donata restituere, ut post Beron-
um in cap. t. de constitut. m. 2. 17. tradit Provius in
communib. opinionib. ap. fin. 210. n. 6. in fine, ubi &
68 ea, quæ filio ex hereditate sibi offeruntur, non
debet Ecclesiæ suscipere, per verba Divi Augu-
stini relata in cap. fin. 17. q. 4. quæ sunt humilim-
di. Quicumque vult exheredare filio heredem
facere Ecclesiæ, quærat alterum, qui suscipiat, non
Augustinum, imò Deo propitio nullum inveniet,
69 tunc moriens filius nō habens, sed consanguine-
os pauperes extraneum divitem instituat hæ-
redem, mortalitèr peccat, cum hereditas sit,
70 quasi iure nature debita filijs, & in eorum de-
fectum ceteris consanguineis, & ita hæres in-
71 stitutus mortalitèr peccare censetur, si heredi-
tatem retineat, quam tenetur consanguineis
testatoria restituere, ut ex Ricc. in decis. Curia
Archiepisc. 213. num. 2. p. 2. scribit Rubens in
d. d. in resol. cap. 73. num. 84. & seq. quod si contra
72 hanc pietatis officium, donatio bonorum fuisset
Ecclesiæ, vel pia cause procurata, non esset
pia, nec posset licitè retineri, quinimò esset
73 omninò ab Ecclesiæ, vel pia causa restituenda,
debeti de iure succedere, ut argumento
sex. ind. cap. fin. & in cap. constituit 20. q. 3. con-
solvit Iasen in consil. 141. num. 16. & 17.
lib. 4. & confirmat Rubens in loco relato, cap. 20.
num. 51.
- 74 Quinto licet ob ingratitudeis vitium do-
natio facta revocetur, l. si. C. de revocand. donat.
75 Est enim ingratitude legibus enixa, quæ fon-
tem exiccat misericordie, Ricc. in collect. decis.

197. ubi refert carmina illa. Nil magis avertit
a Telluris amora. Quam scelus ingrata mentis,
quæ corda malignæ. Muneris anihorem nulle
76 dignatur honore. Donatio tamen facta Ecclesiæ
vel pia cause revocari non potest ob ingratu-
tudinem Prælati, vel Capituli, aut utriusque
77 ipsorum, quia censetur facta Deo, quod ingratu-
tus esse non potest, ut ex communi DD. opinio-
ne deducit Clar. in d. §. donatio. q. 21. num. 5. &
Provius in communib. epim. 218. num. 8. quos refert,
& sequitur Thon. in summæ privileg. par. causar.
privileg. 60. & confirmat Ricc. in addit. ad Ti-
raq. in privileg. pia causa 158. in fine, Barbosa in
relato cap. 13. n. 19.
- 78 Sexto pia causa pro eius credito anteriore
avocat penam postteriori ereditori solutam
79 à communi debitorum, quamvis bona fide con-
sumptam, ad instar fisci endem privilegio gan-
dentis, per l. pecunia §. C. de privileg. fisci, ut præ
ceteris in puncto tradidit Genuens. in
pract. abilit. Ecclesiast. q. 601. Ricc. in pract. rer.
Ecclesiast. feri. p. 2. resol. 378. quos sequitur Reg.
de Marin. in lib. 1. resol. cap. 71. num. 5. & in ad-
dit. ad decis. Reg. Revert. 380. num. 2. ubi loqui-
80 tur in Rev. Fabricæ S. Petri de Vrbe, & in omni
81 Ecclesiæ, & pio loco, alios etiam casus ad-
misit avocationis complectens, quam regula-
ritèr non permittit, ex Afflis in decis. 190. alti-
usque deducit, ne totus mundus litibus invo-
82 luatur. Et quia vigilantibus, & non dormientibus
lura subveniunt, l. pupillus 24. §. in fraud.
creditor. cum alijs, per Barbosa in axiom. Iuris
83 227. licet in pecunia liberata à Iudice fuisset
avocationem pecunie concessam in S. C. ex
alijs in facto concurrentibus, retulerit Thon. in
3. p. compend. decis. Regni Neap. in verbo. Creditor
quinto.
- 84 Septimò in pijs causis præcedi potest etiam
diebus feriatis ad hominum utilitatem intro-
85 ductis, non autem in illis ad honorem Dei
constitutis, ut post alios declarant Tiraquel.
in privileg. pia causa 156. Inrig. Lin. sing. 97. num.
86 127. lib. 3. sicut in alimentorum, & fisci causis,
feriatum exceptio non obstat, per text. in l. 2.
§. de ferijs, & in l. publicas §. C. eodem, de quibus
post Sord. in tract. de aliment. tit. 8. privileg. 2. n.
7. & 8. & Reg. Revis. in rub. pragm. de ferijs, n.
5. & 6. in fine, ibique Nevar. in collect. 1. num. 19.
& 21. novitièr Consil. Prat. in pract. observ. cen-
turæ cap. 47. num. 102. & seqq. 112. & instat
87 sei dos quoque idem habet privilegium, ex
communi DD. sententia relata, per Baro. in de-
cis. Bemm. 15. num. 33. Cald. in lib. 2. recep. sentent.
88 q. 50. secundum quam fuit iō S. C. iudicatum
sub die 12. Iulij 1649. in causa V. L. D. Philippj
Vulpij, cum illis de Alagnn, referentè integer-
simo D. Consil. Didaco Paterra Hispani Sacri Re-
gij Consilij Decano; Aduarij de Venditā.
89 Quidquid hoc dotis privilegium non vidisse
servari, dicat Nevar. in loco relato, num. 18. &
90 alia, quæ possunt in diebus feriatis expediti,
nn.

notantur per *Saccin. in c. de reg. iur. lit. D. in reg. 17. Incipiente Dies feriat. Mench. in vrbis de arbitrar. Ind. lib. 1. §. 30. num. 14. cum segg. Carpae. in comment. ad Stat. Mediolan. tome 1. cap. 107. cum tribus segg. per D. Episcop. Ricc. in annuat. ad Ritum 19. Curia Archiepiscop. Neap. Nevarium, ac Reg. Revit. & Prat. relatis in locis, omniumque novissimè D. Indicum Mag. Car. Vicaria D. Carolus Peira, nunc Regium Consiliarium in commento ad Ritum eiusdem M. C. 92. tome 1. & 108. tome 2. ligantur et autem libellus offerri potest die feriata. *Imoles 11. §. de agnitione. ff. ad leg. Jul. de adulter. Marant. de ordin. indic. tit. de alior. edit. num. 29. quem sequitur cum declaratione D. Altmar. de nullitat. tom. 1. rubr. §. quæst. 40. sub num. 58. appellatio quoque interponi, l. 1. C. de feriis, Card. Tsch. pract. conclus. A. concl. 356. enim alijs quos probat D. Altmar. in cit. quæst. 40. nu. 58. & actio pro tempore peritura, in qua mora, 91 effect periculum allatur, l. 1. §. de exceptionum, 92 ff. de feriis, ubi quod si res urget, cogitur ad Praetorem venire, ut lis contestetur, post litem vero contestatam alterum recusante procedi 93 non potest. Fiunt pariter ea, quæ causæ cognitionem non desiderant, in feriatis diebus in 94 Dei honorem ordinatis, ut sint actus voluntaria iurisdictionis, Emanatio, Manumissio, Laiciz. omnes 8. C. eodem, Decretum tutelæ, l. 2. ff. 95 eodem, dummodò non sit ex inquisitione, nec requiratur cognitio, ut ex Balbe in de 96 c. 32. ait Novar. ubi supra num. 25. Electio Officialium de tegimine Universitatis fieri quoque potest in tempore feriarum, etiam in honorem Dei, ut ex *Avendaque in tract. de execut. mandat. p. 2. cap. 19. nu. 14. vers. tempus autem*, deducit *Consil. Paschal. de parva post. par. 2. cap. 1. num. 104. in fine*, ubi in præcedenti num. 102. vers. & primo docuit, quod etiam 100 iuramentum die feriata valide præstari non possit, ut in cap. 1. de feriis, contractus tamen in ea die celebratus subsistunt, Notario tamen, & contrahentibus graviter peccantibus, 101 festorum dictum inobstantia. Obligatio autem pene acta, quibuscumque diebus etiam in honorem Dei feriatis fieri potest, ut latè probat *Pivius in decis. 35. quem sequitur Novar. in §. forensi 159. num. 6. p. 1. & in allegat. inferius per Riccium in add. ad Tiraquell. in d. provil. 156. 102 similiter Exequutio sententiarum in contumaciam transacta in feriis ad utilitatem hominum introductis fieri non prohibetur, *Panvinus in tract. de auditibus in tit. de nullitate ex defectu Inst. tit. num. 131. Thesaur. in decis. 95. & alijs quos refert, & sequitur D. de Marin. in lib. 1. res. sol. l. 1. cap. 118. num. 5. ubi tamen sub num. 8. 103 declarat locum habere, nisi eotra executionem aliquid fuisset oppositum causæ cognitionem requirens, ex quo inferat n. 6. nullitatem tum discussionem, aut restitutionis in integrum contra sententiam petite feriatis die-****

107 bus fieri non posse, cum in eis de meritis causæ 108 iterum veniat agendum, nisi dispensatio teriarum fuerit à D. Prorege obtenta, & ita in S. C. iudicatum fuisse testatur, cum reteretur, & sequuntur *Novar. in d. Rubr. de feriis, num. 10. Thorus in compend. dec. Reg. p. 3. 10 verbis: Nullitatem*, D. Peira in d. Rit. M. C. 108. num. 12. 109 super feriatis diebus ad hominum utilitatem proceditur in causis, ad actus omnes iudicarios, usque ad sententiam exclusivè, cum dispensatio ab Excellentissimo Regni Prorege obtenta, quod procedatur feriis non obstantibus, ut meminerunt *Consil. Pratus in d. cap. 47. nu. 53. & D. Peira in d. Rit. 92. nu. 8. cum vigore in M. 110 C. V. proceditur etiam ad expeditionem causæ 111 fixæ, non autem in S. C. in quo specifica referri 112 expressio requiritur, quod licet causam expedire feriis non obstantibus, quæ postea ex adverso revocari solet, obtenta decretatione, quod parte resiliante causa illa non expediantur, ut ibi *Consil. Pratus nu. 58. ac D. Peira nu. 11. Di-* 113 versitatis autem ratio inter utrumque forum in hoc, an esse dici possit, quod in Mag. Cot. V. proceditur per ordinariam iurisdictionem; sed in S. C. ex delegatione, & propterea dispensatio feriarum strictius in eo sit intelligenda, iuxta enim Ordinarium habet iurisdictionem favorabilem; Delegatus vero odiosam, quæ restringi debet, ex cap. dia 15. de regul. iuris in 6. ut docet *Maranta in speculo p. 4. in §. dist. ad iudicior. num. 30. cum alijs, quos sequitur D. Altmarus in tract. de nullitat. tom. 3. rubr. 10. quæst. 1. num. 1. sed cum alijs ex D. Revite, & Consil. Carleval. alijsque sumavet-* 116 mos, Regios Consilios, nedum simul congregatos, varum etiam singulos, ut singulos, ob officij perpetuitatem, ordinatam representationem iurisdictionem in seg. cap. 56. num. 50. & segg. alia diversitatis ratio esset excogitanda, cur hoc lure urimur, nunc vero ad materiam unde digressi sumus redeundo. 118 Octavo speciale in pia causa est, quod ei solutum, licet indebitè, non repetitur, ut per text. in d. de loquentem in l. cum is 32. §. si is, ff. de cendi. indeb. & in §. fin. inst. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur, probat *Tiraquell. in privileg. pia causa 125. alijsque, quos referunt & sequuntur Domini Episcopi Maranta, & Barbosa, ille in centrov. resp. 12. num. 23. p. 1. & hic in sup. citato cap. 13. num. 32. ubi declarat, nisi solvens ex tali solitione ad paupertatem, rediret.* 119 Nonò mulieris fidelissio tenet pro causa pia, non obstante Senatus Consulti Velleiani exceptione, quæ fideiubendo pro alijs innovat, ut ex *Tiraquell. in privileg. pia causa 113. alijsque tradidimus in pract. cap. 20. num. 38. quibus nunc addimus *Latrigiol. in sup. 97. num. 105. lib. 3. Thorus in Summa Privileg. piar. causar. privileg. 233. 120 Decimò triennialis solutio annuæ præstatio,***

- nis, præsumptionem inducit satisfactionis pro præterito, *L. quicumque 3. C. de apocis publicis lib. 10.* de qua per *Cald. in cons. 44. & per D. de Franch. in decis. 137.* ibique addentes, ac *D. Capblanc. in singul. 17 t. post. tract. de Baronib. hoc*
- 121 in Ecclesiasticis limitari, ut in eis, duorum tantum annorum solutio sufficiat ad præsumendam solutionem pro præteritis annis, voluit *Hofiens. in summa in tit. de locato, num. 13.*
- 122 in *vers. hoc autem notandum*, quod si esset intelligendum in emphiteusa, vel debitore Ecclesie, deterioris esset conditionis Ecclesia, quam privatus, & propterea est hoc dictum communiter reprobatum, ut post alios testatur, *Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 39. num. 6. Mascard. in tract. de probat. concl. 604. num. 16.* quos sequitur *Reg. Cossant. in d. L. quicumque, num. 15. unde Mascard. ibidem, num. 20.*
- 123 salvari posse ait, *Hofiens. sententiam, intelligendo eam procedere in præstationibus*, quas Ecclesia, vel alia pia causa facere tenetur secularibus, ut sic in pia causa, vel Ecclesie privilegium resultet, sed neque hoc placuit *Joanni Andrea in addit. ad specul. in tit. de emphiteusi §. nonne aliqua n. 35.*
- 126 Vndecim depositarius de lata culpa tantum regulariter tenetur, *L. quod nerva 32. ff. de test. postit.* in quam incurere dicitur, non intelligendo, quod omnes intelligunt, *L. late 22 §. ff. de verb. signif. vel eam diligentiam in rebus alienis non adhibendo, quam in propriis adhibuisset, ut in relata L. quod Nerva, neque*
- 129 liberatur, cedendo contra alium, actionem, apud quem ipse rem deposuit absque eponen- tis mandato, ut post *glafin L. quod debetur ff. de peculio, probat Gratian. in lib. 8. di. scip. forens. cap. 395. num. 19. & seq. sed si depositarius rem*
- 131 Ecclesie, aut pie cause administraverit, & instatutioris, de levi etiam culpa tenetur, iux- ta *L. contrarius 24. ff. de reg. iur. liquidem administrator Ecclesie, vel pie cause, tutori, & curator minoris comparatur, & minoris privilegia contra eum competunt, ut in Clement. quia contingit 2. §. ut autem, de Religios. domib. & ex L. orphanotrophos 32. in princip. C. de Episcop. & Cleric. voluerunt Tiraguellin sap. cit. tract. de privileg. pia causa priv. 142. Thomas in tract. de disposit. ad pias causas tit. 2. cap. 156.*
- 133 Duodecim cum hoc axioma materiam concludamus, quod indubio est pro pia causa iudicandum, ut ex *L. si quis persona 43. in fine ff. de religio. & sumptib. funer. scilicet post alios Tiraguellin sap. citato tract. de privileg. pia causa priv. 148. Thomas in relatio tract. de disposit. ad pias causas tit. 2. cap. 24. Novar. in tract. de privileg. miserabil. personar. priv. 78. num. 5. quod ampliat Tiraguellin præcedentib. privileg. 146. &*
- 134 147. quamvis pia causa actoris partes sustineat, vel diversæ adessent sententiæ ad iudici-
- 135 bus prolata, ut illa ad favorem pie cause sit potius attendenda, sequitur *Intrigiliol. in d. sup.*

97. num. 118. & seqq. quæ addenda essent ad ea, quæ posuerunt *Nevezian. in silva nup. lib. 1. 136 à num. 10.* quomodo sit in dubio indicandum & *Anna post singularia in notula: Quid in dubio indicandum sit, a singulari 608.*
- 137 Denique favore pie cause plura permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, ut præadditis videre est apud *Rube. de testam. cap. 10. ex num. 590.* quem citans sequitur *Anton. Cancellius super statuti. Criv. Engub. lib. 5. rubr. 42. n. 2. & alia nonnulla pie cause privilegia circa legata, aliasque pias dispositiones in sequenti cap. 41. & in calce capitis 38. Deo dante lubij- cieturus.*

R E R V M S V M M A.

- 1 Pretium non succedit regulariter loco rei. Fallit in iudicijs universalibus, ad universita- tem rerum consequendam intestatis, n. 2. *Item petitione hereditatis, & similibus, n. 3. Et tunc non proprie, sed per fictionem, n. 4. Dummodo res cuius loco pretium succedit, non habeat certam particularem qualitatem, accidentiarius annexam n. 5.*
- 6 Accidentia migrare non possunt de subiecto in subiectum.
- 7 Pretium ex fendi venditione pervenit, non est feudale, & n. 11. & 24. Nec fendi loco succedit, nisi aliter sit conven- tum, n. 13.
- 8 Fendum est quid universale. Sive falsi, sive iuris, n. 9.
- 10 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. Si tamen res subroganda sit, eiusdem iuris, & conditione, cum ea in cuius locum subroga- gatur, n. 11.
- 14 Creditores omnes, etiam absque assensu con- currunt, iuxta eorum anterioritatem, in pecu- niâ perventa, ex venditione fendi. Nisi fendum venditum sit argenteâne credito- ribus, in cuius pretio ex agnate S.C. credito- res cum assensu præferantur, n. 15. Ad evitandam eorum molestiam super fenda, num. 16. Et ita semper in S.C. servatum, n. 17.
- 18 Cessionarius creditoris cum assensu, creditoribus sine assensu præferitur in pretio fendi, licet as- sensum super cessione non habeat. Maxime si fuit cedente constitutus procurator inter propriam, n. 19. Quo casu potest omnia, quæ cedens potest, n. 20. Et etiam super fendo bipotecaria agere in vim mandati, nisi cedenti procurator, n. 21. Si ut procurator egerit, non ut cessionarius, num. 22. Contra quod etiam, si ut cessionarius egerit, præ- feratur, n. 23.
- 25 Creditores creditoris super fendo etiam absque assensu concurrunt iuxta anterioritatem, si forum in pretio fendi. Sed

C A P V T XXXIII.

De Pretio regulariter loco rei non succedente, neque re in locum pretij, vel rei, ex cuius pretio fuit emptum, ad text. in l. si & rem, & pretium 25. ff. de petitione hereditatis.

Retium regulariter non succedit loco rei, l. venditor 21. ff. de heredit. vel alt. vend. l. qui vas 49. §. fin. ff. de furtis l. si per ea 6. C. de rei vindicta. nisi in universalibus iudiciis ad universitatem rerum consequendam intentatis, ut in petitione hereditatis, & similibus, l. si & rem, & pretium 25. ff. de petiti. heredit. l. Imperator 72. §. fin. ff. de legat. 2. & tunc non proprie, sed per fictionem, ut ex tract. de iur. cogn. num. 12. verbi deinde quare, C. de petiti. heredit. & lafque in l. si cum servum in fine, §. si certum petas. declaratos Tiracquel. in tract. de iur. cogn. retralla. in tit. de retradu consanguinit. §. 32. num. 12. & post eum Amat. in cons. 47. num. 4. & dummodò res cuius loco pretium in universalibus succedit, non habeat eam particularem qualitatem accidentaliter annexam, quæ ad insor accidentium ipsius tunc migrare non potest de subiecto in subiectum, ut ex l. quis ergo casus 17. ff. de peculio, & l. 3. §. pro socio, probat in terminis Reg. Adria. in lib. 2. contro. foran. cap. 90. num. 7. 8. & n. 33. cum seq. ubi ex hoc infert, in pretio ex venditione feudi redactò, quod feudale qualitatem non subest, licet feudum sit quod universale vetè, & propriè, rerum universalitatem continens, sive sit facti, sive iuris: nam etsi regulariter sit, subrogatum naturam sapere eiusdem cultus locum subrogatur, ad quod plures allegat d. n. 8. & 9. alios addit Barbosa in tract. de axiomat. iuris in frequenter. axiom. 22 §. num. 2. & 3. Vnde de pecunia ex feudi venditione redacta, quia non est feudalis, nec feudi loco succedit, nisi expressè hinc fuerit inter partes conveniatum, ex traditis per Afflict. & alios in cap. 1. de c. fidei non habente propriam naturam feudi, quos referunt Moles in tract. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 4. num. 26. Annaflus in add. ad genitorum in singul. 124. Ideo in ea omnes creditores, etiam absque assensu eorum evocant, iuxta eorum anterioritatem, ut post Andream de Ifern. aliosque tradit Prof. de Franch. in decis. 64. num. 3. & 18. ubi tamen num. 1. eum feudum urgentibus creditoribus venditur ex aequitate S. R. C. Neap. in eius pretia ereditores eum assensu preteriti dicit, ad evitandam eorum molestiam, quam emptori super feuda inferre possent, & ita semper in eodem S. C. servatum fuisse testan-

- Sed quali tór hoc procedat? remissio, n. 26.
- 37 Pretium in particularibus non succedit loco rei, & n. 33.
- Fallit primò, nisi partes aliter convenierint, num. 28.
- Secundò fallit in subsidium contra possidentem, ex causa lucrativa, n. 29.
- Requirunt precepta, vel præscripta, pretium succedit in particularibus loco rei, n. 30.
- Aut si eius forma mutata, n. 31.
- Vel aliter non sit super ea creditoris consensum, num. 32.
- 38 Pretij loco res non succedit, in tam particularibus, quàm in universalibus iudiciis.
- 39 Emptum ex pretio alterius rei vendita, in ibidem iocum non subrogatur.
- Vnde res ex pretio rei hereditaria emptum, non est hereditaria, n. 36.
- Eres emptum ex pretio rei antiqua, non est antiqua, n. 37.
- Nec dispositioni subiacet Neapolitanarum Consuetudinum, de antiquis bonis disponendum, num. 38.
- Quidquid aliis contrarium senserint, n. 39.
- Nisi fuisset in eius locum, tacito, vel expressè subrogata, n. 40.
- Ita res emptum ex pretio rerum priori venditori obligatarum, non romanis obligata, n. 48.
- 42 Fictiones dua non admittuntur in eodem subiecto.
- Præsertim cum ex eodem fonte descendunt, num. 43.
- Imò etiam ex diversis fontibus, non admittuntur in eisdem persona beneficium, n. 44.
- 45 Emptum ab herede ex pretio rei fideicommissi subiecta, non censetur in fideicommissi locum subrogatum.
- Fallit cum de tacita, vel expressa subrogandi voluntate appareat, n. 46.
- Quia tunc est in fideicommissarii electione rem alienatam, aut emptam pretio, vel eius pretium, n. 47.
- Imò etiam in dubio, subrogatio præsumitur, n. 48.
- Maximè si statim pretium fuisset in emptorem conversum, n. 49.
- Et absque circulo alterius intervalli, n. 50.
- Tunc enim ex temporis brevitate, nummò alteri censetur inesse, n. 51.
- Ei subrogatio fieri, partibus etiam nihil declarantibus, n. 52.
- Tam in universalibus, quàm in particularibus, num. 53.
- 54 Menochius sibi contrarius in articulo, an res emptum per heredem fideicommissi gravatum ex pretio rei fideicommissaria vendita in eius locum subrogatur.
- 55 Battoli dictum in l. Imperator §. fin. ff. de legat. 2. declarat.
- 56 Fideicommissarius ratam habens rei fideicommissaria alienationem, & ad eius pretium agere, non præiudicat successori.

- stantur uterque *Anna in d. singul. 204. Reg. Cap. Latr. in decis. 43. lib. 1.* & alij in locis à *Guzio* adductis in *addit. ad d. h. decis.* & de *dem. Consiliarij Pratis*, & *Hodierna* ille in *pract. obferv. cap. 17. num. 10. & seq. hic in addit. ad Sardi decis. 306. num. 4. & 5. ac Reg. de*
- 18 *Marin. lib. a. refel. cap. 61. num. 1.* ubi hoc ampliat in cessionario creditoris cum assensu, super cessione obtenta, assensum non habentis, ut adhuc sit in pecunia ex feudo redacta credi-
- 19 toribus sine assensu preferendus maxime si fuit à cedente constitutus procurator in rem pro-
- 20 priam, quo casu potest omnia, quæ cedens ip-
- 21 se, & etiam super feudo in vim mandati agere, tanquam cedentis procurator actione hypo-
- 22 thecaria, quæ omnia confirmat idem *Reg. de*
- 23 *Marin. in addit. ad decis. 9. Reg. Reverserij*, quod et si locum non habere, contenderet *Guzius in d. add. ad decis. 43. Reg. Cap. Latr. num. 8.* cum
- 24 cessionariis, non ut procurator in rem pro-
- 25 priam, sed ut cessionarius egisset; tamen con-
- 26 trariam S. C. sententiam bis reportavisse testa-
- 27 tur, etiam in gradu reclamationis, idemque prius fuisse in alia causa iudicatum in eodem.
- 28 S. C. & ratio esse potuit, quia pecunia ex re-
- 29 feudali perventa penes creditorem cum assen-
- 30 su, cui solvenda venit, non dicitur feudalis, &
- 31 tantominus, quando venit eius creditori, vel
- 32 cessionario liberanda, quæ ratione inter credi-
- 33 tores creditoris super feudo antecedit etiam abs-
- 34 que assensu, est in ea, tanquam alodiali, pre-
- 35 ferendus, ut *Reg. de Franch. in decis. 79. num. 7.* & alij declarat *Consiliarij. Hodierna in loca*
- 36 *relata num. 6.* quod qualiter procedat? viden-
- 37 dus est *Reg. Cap. Latr. in consil. 56. lib. 1. &*
- 38 *D. Consiliarij. Petra super Ritu M.C.V. Neap. 244. à num. 14.*
- 39 In particularibus autem iudicijs, pro singu-
- 40 lari scilicet à ditiona, propositis pretium rei loco
- 41 non succedit, ut in regula adnotavimus,
- 42 nisi partes aliter convenierint, *Sard. in decis. 306. num. 12.* & post eum *Vissante in fine cau-*
- 43 *tefianib. in verbo. Pretium*, ubi limitat etiam in
- 44 subsidium contra possidentem ex causâ non
- 45 onerosâ, sed lucrativâ, ut pretium tunc succe-
- 46 dat loco rei, ad quod plures allegat novissima
- 47 additio ad *Molin. in relata cap. 4. num. 24.* Vnde
- 48 re perempta, aut præscripta, vel eius forma,
- 49 mutata, five cum aliis super ea non est cre-
- 50 ditori consilium, actionem super pretio com-
- 51 petere, ex *Aug. in l. in prædij 7. §. quib. mod. pign.*
- 52 *vel hypoth. tacite contrahit. ex DD. in l. Imperator §. cum quidam, & alibi tradit Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 25. num. 12. & probat Celsus in traç. de remed. subsidij. remedia 61. in fine,*
- 53 *idque etiam in particularibus procedere ex*
- 54 *Præf. de Franch. in decis. 64. num. 17. & alij de-*
- 55 *ducit Consiliarij. Hodierna ad Sardi. d. decis. 306. num. 1.*
- 56 Sed res non succedit loco pretij, tàm in par-
- 57 ticularibus, quam in universalibus iudicijs, *l. si*

- ita fideiusserem 43. ff. de fideiussorib. l. sed & si le-*
- ge 28. §. 1. ubi notat Bar. ff. de preti. haredit. & de*
- utroque Reg. Merlin. in pract. cap. 90. num. 11.*
- 35 & 32. à fortiori res emptæ ex pretio alterius
- 36 rei venditæ in eius locum non subrogatur, ut
- 37 ibi *d. num. 11.* ubi loquitur in re ex pretio rei
- 38 hæreditariæ emptæ ut non sit hæreditariæ, ex
- 39 *d. §. 1. & num. 15. & 30. num. seqq.* tem ex pretio
- 40 rei antiquæ venditæ comparatam, antiquam,
- 41 non censeri proficitur, nec dispositioni Nea-
- 42 politanarum Consuetudinum super antiquis
- 43 bonis subiacere, ut etiam tradit *Cappe. in decis. 194. à num. 16.* & teneatur *Reg. Ravenn. consil. 100. num. 16. tam. 1. Reg. de Ponte de potest. Pra-*
- 44 *reg. tit. 9. num. 16. & 17. Reg. de Marin. tam. 1.*
- 45 *quasi d. refel. cap. 70. à num. 12.* cum alijs, quos se-
- 46 quitur *D. Scappain obfervat. ad decis. Gratian. 3995. num. 14.* quidquid alij contrarium sence-
- 47 rint, nisi fuisset in eius locum tacite, vel ex-
- 48 pressè subrogata, ex ibidem relatis *num. 17.*
- 49 & 32. idem esse ait *num. 33.* in re emptæ ex
- 50 pretio terum priori venditori obligatarum,
- 51 ut non remaneant obligata, ad quod alios re-
- 52 fert *Mercurialis Merlin. in traç. de pignori lib. 2. tit. 1. q. 52. num. 18.* alioquin duplex fictio in
- 53 eodem subiecto admittetur, contra notatâ
- 54 in *l. 1. ff. de usufructu legata, & in l. 1. ff. de dotis*
- 55 *promiss. ac per Afflict. in decis. 399. num. 26. præ-*
- 56 *sertim cum ex eodem fonte utraque descendat,*
- 57 *iuxta et adita per Barial. in l. si, qui pro emptore*
- 58 *num. 71. ff. de usufructu. & Tiraguell. in traç. de*
- 59 *lure consil. possib. 2. ampliat 26. num. 8. & 10.*
- 60 & quia tendunt ad omnis tantum personæ cõ-
- 61 modum, & beneficium, non autem diversarum
- 62 personarum, nequa dum fisiones admittuntur,
- 63 quamvis ex diversis fontibus procedentes, ut
- 64 post *Bar. & Iafen.* declarat *Tiraguell. ibidem.*
- 65 *num. 11.* quem sequitur *Reg. Galeata in lib. 1. con-*
- 66 *trov. cap. 26. à num. 20.*
- 67 Et proinde cum hæres ex pretio corporis fi-
- 68 deicommissio subiecti per eum venditi, rem,
- 69 aliam emit, non censetur illa res in fideicom-
- 70 missi locum subrogata, nisi tamen de tacita,
- 71 vel expressa subrogandi voluntate appareat,
- 72 quia tunc in fideicommissarij est electione rem
- 73 alienatam, aut emptam petere, vel illius pre-
- 74 tium, ut apertè probatur in *d. l. si rem, & pre-*
- 75 *terium, atque ita ex glossa, & DD. in d. l. Imperator*
- 76 *§. fin. & in d. l. sed, & si lege §. 1. alijque innume-*
- 77 *ris apud eos relatis, ostendunt Peregrin. in de-*
- 78 *cis. 2. num. 10. Fusar. in traç. de substitut. q. 627.*
- 79 *num. 45. & seqq. Gaius in traç. de credit. cap. 4.*
- 80 *num. 1429. ubi etiam num. 1430. usque ad 1440*
- 81 plenè probat, quando sumus in dubio, idem
- 82 esse dicendum, præsertim cum hæres vendendo
- 83 prædium hæreditarium, statim recepto pretio,
- 84 illud in alterius rei emptionem convertit, abs-
- 85 que circulo alterius intervalli, & quo casu ex
- 86 1 temporis brevitate uquum alteri inesse censeri,
- 87 atque rem illam emptam rei distractæ subroga-
- 88 ti, etiam partibus nihil declaratis, nec dum
- 89 quan-

quando in universalibus sumus, ex d.l. Imperator 5. §. ubi Bart. cum l. seg. §. de leg. 2. verum. 53 etiam in particularibus, ut docuerunt, post Tiraquelli in tract. de iure retrahendi in sit. de retrahendi consanguinit. §. 32. gl. c. num. 24. & seg. Andree in controversiis §. 125. num. 15. & seg. lib. 2. Regius Cap. Latr. & Merlin. ille in decis. 70. num. 46. & seg. lib. 1. hic verò in cent. 2. controversiarum §. cap. 90. num. 40. & post eos Reg. Marci in lib. 2. disput. forens. cap. 74. num. 24.

Quam Tiraquelli declarationem, licet non esse valde tutam, assermet Menoch. in conf. 213. num. 69. & seg. lib. 3. eam tamen amplecti videtur in tract. de arbitrarij iudic. lib. 2. c. 5. casu 54. 432. num. 38. sibi ipsi contrarius, ut observat D. Marcian. in eadem disput. 74. num. 24. verum tamen loquitur Menoch. in re late conf. 213. num. 69. iō booz fidei possessore hereditatis, cum quo à pari procedit hæres fideicommissi gravatus, ignoraos se fuisse gravatum, ut ibi num. 74. sed iō malz fidei possessore, cui comparari hæredem restituitur gravatum, fideicommissi non ignarum dicit num. 77. teneri illum assermat, ad rei, ex pecunia emptæ, vel pecuniz ipsius testituoem iuxta fideicommissarij electionem, idque procedere, nedum in re emptæ ex pecunia immediate hereditaria, qualis est in arca defuncti reperta, ut ibidem num. 76. verum etiam in re emptæ ex pecunia mediatè hereditaria, scilicet perveia ex re hereditaria vendita, cum utramque pecuniam hereditariam esse, subiungat num. 71. in fine, quinimò magis esse hereditariam rem emptam ex pretio rei hereditarie, tanquam quodammodo permutatam, cum re hereditaria, atque propterea eius naturam assumere, ex ibidem notatis post alios num. 16. quam rem aliam ex pecunia hereditaria comparatam, quia pecunia ipsa iō rem immutata suam naturam amittit, ex deductis num. 73.

55. Et quod Bart. tradidit in d.l. Imperator §. fin. num. 2. in vers. si verò, quod si male fidei possessor hereditaria, cui similem iō omnibus facit hæredem, scientem, se gravatum in vers. Antisebat, aliquid per circumulum ex hereditate habuisset, ne quia res hereditaria vendidit, & ex pretio alias comparavit, tunc in petitionem hereditatis non vocit, quod comparavit arguend. Titium 48. §. alteri §. de admissis. Tutor & l. si pater §. 4. C. communia utriusque iudicij, sed tenebatur, quasi dolo defecit possidere, hoc loquum Bartoli d. l. ium dupliciter erie intelligendum: Primò dummodo à receptione pretij ad emptioem, aliquod notabile adfuerit intervallum, cum eoim immediatè ex pretio rei venditæ alta emitur, unum alteri censetur iocesse, & proinde remanet electio fideicommissario, ut ex receptori DD. sententia supra probavimus. Secundo intelligendum est Bartoli d. l. ium, nisi pro hereditate emptio facta fuisset, tacitè, vel expresse, secundum Iuriam in eod. §. fin. num. 5. vers. idem addo. Taciti

enim, vel expressi eadem est in hoc virtus, ut ex alijs declarat Surd. in decis. 306. num. 12.

Vnde ex præmissis fuit aliàs à nobis consultum pro Ioanne Andree Borrello, fideicommissum petente à quondam Antonio Borrello relicto proprietatem ducatorum 1450. super Arendamento Olci, & Saponis huius Fidelissimæ Civitatis Neap. emptorum per quondam Paulum Borrellum hæredem gravatum ex pretio boozum fideicommissi venditorum una eum eorum aonuis introitibus, in locum rerum alienatarum successisse, quia immediatè, & absque alio circulo pretium fuerat in emptioem convertum, & proinde confirmandum esse à S.R.C. Neap. iō causi appellationis decretum M.C.V. quo fuerunt hæredes alienantis coodemnati ad restituendum quantitatem liquidandam ex spiralis prædicti pro portioe ad ipsum Ioannem Andream spectante, uti unum ex vocatis in fideicommissi prædicti, eum etiam utiliter agat fideicommissarius rata sua habens alienationem, & ad rem agens, ex pretio rei alienatæ emptam, neque dicitur in hoc, successori præiudicium generare, ut considerare regulariter Molins d. tract. de Hispan. primogen. lib. 4. cap. 4. num. 30.

Sed ad hæc usque tempora decisio Sacri Consilij non emanavit. Processus est iō Baoca Lombardi.

R E R V M S V M M A .

1. Testamentum iure gentium inventum .
Eiusque forma in scriptis, & nuncupativè testandi à Iure Civili inventa, n. 2.
2. Testamentum in scriptis valet, etiam testibus ignorantibus, quæm eo scripta fuerint.
3. Testamenti in scriptis forma difficilis, atque periculosa.
4. Testamentum in scriptis est omnino à testatore, vel octavo teste subscribendum, aliquem est nullum.
5. Testes in testamento in scriptis intervenientes, puberes esse debent tempore conditi testamenti.
6. Testamentum in scriptis nullum redditur, si aliquis ex testibus necessarijs, ante aperturam testamenti decedat.
7. Testamenti in scriptis publicatiæ, & recognitiō citius veniensibus ab intestato fieri debet.
8. Testamenti in scriptis solemnitates à testatore remitti non possunt, tanquam introducta ad falsitatem evitantur.
9. Testamenti in scriptis solemnitates in aperturæ, & publicationis testamenti solum requiruntur in testamento per privatam scripturæ cessello. Non autem in testamento, quod suis tanquam publica scriptura à Notario stipulatum, ut num. 11.
10. Dummodo nulla suspicio cadere possit circa identitatem scripturæ, n. 12.

Quia Notarius in eodem testamento folio se subscripsit, non in alio, suo in exteriori cooptata testamenti, n. 13.

- 14 *Immissio in possessionem bonorum hereditarium vigore l. ho. C. de Edict. Div. Aodr. toll. concedi non potest ex testamento in scriptis aliqua solemnitate carens.*

Et signatur, si legitimus testium numerus deficiat, n. 15.

- 16 *Testamentum in scriptis, non potest ut nuncupativum subsistere, quando apparere voluisse testatorem in scriptis testari, & n. 17. & 18.*

Maximè, quando solemnitates etiam in testamento nuncupativo requiruntur deficient, n. 14.

- 19 *Clausula in testamento in scriptis appositæ non valet ut testamentum in scriptis, valeat ut nuncupativum, potius de stylo Notariorum, quàm de voluntate testatoris adiecta censetur.*

Præsertim, quando non reperitur adiecta in corpore testamenti, sed in principio illius, ut num. 22.

- 20 *Clausula in testamento in scriptis appositæ: quod valeat omni meliori via, & modo, quo valere potest, operatur, ut si non valet ut testamentum in scriptis, valeat, ut nuncupativum.*

Intellige, ut n. 21.

- 21 *Adiunctus in decist. 44. declaratur.*

- 22 *Clausula in principio testamenti appositæ, & non in corpore desponsentis, nihil operatur.*

- 25 *Testamentum nuncupativum pro sui validitate requirit heredis nominationem à proprio testatore ore factam coram testibus.*

- 26 *Testes numero septem in testamento nuncupativo requiruntur, quorum aliquo deficiente, testamentum corruit.*

- 27 *Testes in testamento ad probationem, vel substantiam causæ requiruntur remissive.*

- 28 *Testis impubes non admittitur in testamento nuncupativo.*

- 29 *Hereditas Codicillis directè dari non potest, sed solum per fideicommissum.*

- 30 *Fideicommissarius universalis non habet immisionem, ex l. ho. C. de edict. Divi Adriani tollenda, antequam sibi fideicommissi restituitur.*

Quid maximè procedit, quando per gravatam detrabenda est Legitima, Falcidia, vel Trebellianica, ut n. 31.

- 32 *Immissio ex l. ho. C. de Edict. Divi Adriani, non conceditur, quando legitimum contradiçtor extat, nisi causa prius bene discussa.*

- 33 *Legitimus contradiçtor dicitur ad impediendam immisionem heredis scripti, & summariam causæ cognitionem, qui possidet bona hereditaria, & validum titulum allegat.*

Quinimò etiam si non possidet, ut num. 35.

Sed contra alij, n. 36.

Intellige si paratus sit incontinenti de iure suo docere, & de vitio visibili testamenti obijciat, num. 38. & 40.

Secundo intellige, dummodo titulum similem alleget alterius testamenti, & non titulum ab intestato, ut n. 37.

Subintellige hanc limitationem, nisi aliquod vitium visibile testamenti obijciatur, ut n. 38.

Vi si defessus numeri testium in eoque requisiti opereretur, n. 39.

- 34 *Citatus in iudicio immisionis ex l. ho. C. de Edict. Divi Adriani tollendo, est legitimus contradiçtor ad impediendam immisionem.*

- 42 *Testamentum inter liberos valet absque solemnitatibus Iuris Civilis, & absque patris, aut liberorum subscriptione, quando fuit à Notario stipulatum.*

Intellige, ut hoc privilegium testamenti inter liberos lectum non habeat, quando liberi fuerunt à Testatore inaequaliter instituti, ut n. 43.

Præsertim, quando magna adest inaequalitas, ut n. 45.

Sed contrarium est magis communiter receptum, n. 46.

- 43 *Privilegium testamenti inter liberos est introductum favore liberorum.*

Sed secundum alios favore parentum, ut eis debita reverentia à liberis exhibeatur, n. 47.

- 44 *Favore alicuius introductum, in eius edium pertergeri non debet.*

C A P V T XXXIV.

De Testamento in scriptis, ad differentiam nuncupativi, & quando ex eo denegetur immissio, ad text. in l. hac consultißima 21. C. de testamentis.

Estamenti gentium Iure, inventi, duplicem formam à Communi Romanorum Iure, introducunt remanuisse in scriptis, & nuncupative testandi, alij consulit omisiss, referunt Clar. in lib. 3. recept. sentent.

§. testamentum. q. 2. & 3. Bursat. in cons. 126. nu. 2. & 3. de nuncupativo in sequenti capite, aliqua novè de testamento in scriptis agemus.

- Com itaque aliquis copiat, ut nemo sciat, quæ in ultima eius dispositione continentur, amq; nõ nisi post eius obitum patefieri desiderat, suum in scriptis enodare poterit testamentum, atque ita valebit, testibus etiam ignorantibus, quæ in eo scripta fuerint, dummodo plures adhibeantur solemnitates, quibus valde periculosus redditur hic testandi modus, ex notatis in l. hac consultißima 21. C. de testament. de quo pleo. Roland. à Valle in suo solemn. consilio 36. lib. 7. & alij apud Cösl. Paschal. de virib. patria poss. p. 2. cap. 80. num. 4. & 5. & D. Alderis de heredit. sit. 5. n. 32.

Præsertim verò ultra septem testium signa, subscriptiones, atque interventum, propria testatoris subscriptio requiritur, ad saltè octavi testia adhibiti loco testatoris scribere necessitatis, ut expresse cavetur in relata l. hac consultiſſima, ubi etiam in 5. §. in autem, non subscriptum, aut non signatum à testibus modo prædictis, testamentum pro infecto haberi sancitur; id quod etiam expresse docuerunt Afflict. in decis. 143. num. 1. Grammatic. in decis. 62. in principio, aliisque etiam telatis firmat pro indubitato Adenoch. in conf. 313. num. 23. & seq. vol. 4. & novissimè declaras D. Alderisius in cit. tract. de heredit. cap. 5. §. x. n. 40.

Testes autem, qui testamento prædicto se subscribunt, puberes esse debent, scilicet maiores quatuordecim annis, iuxta formam in eadem l. hac consultiſſima relatam, ubi DD. præsertim verò Paulus de Castro n. 1. & Iason n. 7. docuerunt, quòd testes debent esse puberes tempore conditi testamenti, neque sufficit, quòd puberes reperiantur tempore publicationis, per glossam in 5. testes autem, in versic. neque impuberes, in §. de testamentis, ut etiam declarat Farinac. in tract. de testib. §. 8. n. 2. & 65.

Sunt etiam omnino testium subscriptiones, atque signa ab eisdem recognoscenda, tempore aperturæ testamenti, ut si unus ex testibus necessariis ante aperturam testamenti decedat, & propterea suam subscriptionem, & signum recognoscere non possit, reddatur dispositio nulla, ut post Bart. in l. 2. ff. quem admodum testamentum aperiant. tradiderunt Socin. in reg. 399. Roland. in relata conf. 36. num. t. lib. 1. Grammatic. in decis. 62. n. 8.

Item in publicatione huiusmodi testamenti, atque iuramento testibus deferendo super recognitione testamenti, subscriptionem, & sigillorum, citandi sunt venientes ab intelligentia, ut per Bald. & alios in l. publicati C. de testamentis. & docent Roland. in loco relato num. 11. & 14. Menoch. in conf. 180. num. 23. versic. Secundo requiritur, & versic. Quarto requiritur vol. 2. & in conf. 313. num. 7. vol. 4. & in tract. de adiutoria posses. remed. 4. num. 660. Grammatic. in ead. decis. 62. num. 4. Præſid. Afflict. in decis. 143. num. 1. Reg. Rovit. decis. 95. sub num. 9. & Dem. Alderisius in cit. cit. §. n. 46.

Quas quidem solemnitates à iure in testamento prædicti apertura, atque publicatione, requisitas, tanquam introductas ad salutatem evitandam, neque à Testatore posse remitti, refert iudicatum Præſid. de Franch. in decis. 429. quem refert Reg. Rovit. in decis. 95. n. 15. ubi tamen ex communi DD. sententia refert huiusmodi solemnitates in apertura, atque publicatione testamenti, solidè esse requisitas in testamento, quod per privatam scripturam conficitur, absque Notarij stipulatione; Sed ubi requiritur testamentum à Notario tanquam publica scriptura stipulatum eorum te-

stibus in numero opportuno; nullam aliam, exigit solemnitatem in apertura, ex glossa in l. 2. in verbo publicum, ff. quemad. testamentum aperiant. quòd etiam ex cautela Veronensis, affirmat Roland. in prædict. conf. 36. num. 20. dummodò nulla suspicio cadere possit circa identitatem scripturæ, quia Notarius in eodem folio, in quo scriptum erat testamentum, manu testatoris se subscriperit, & suum instrumentum publicum de signatione confecerit; Secus enim esset si Notarius hoc fuisset in alio folio, live in coopertata exteriori testamenti, tunc enim scriptura non esset indubitata, cum extrahi poterit, & alia inseri, ut in specie declarat Androl. in controverſ. forensi 346. n. 22. & seq. lib. 5. & constantialij plenè relati per Carol. Anton. de Luca in noviss. addit. ad prædict. Præſid. de Franch. 429. num. 3. & seq.

Testamentum igitur, in quo aliqua ex prædictis solemnitatibus deſicit, nullum redditur, ut ex eo concedi non possit immisſio, vigore l. fin. C. de Edicto Divi Adriani tollendo, ut per eundem Menoch. in locis relatis, & per Burſat. in conf. 129. num. 104. & signantè ex defectu legitimi numeri testium immisſionem prædictam denegari, expresse cavetur in eadem l. fin. C. de Edicto Divi Adriani tollendo, ibi: ex dispositionibus testium legitimi numeri vallatum, à contrario sensu.

Neque testamentum, in aliqua ex solemnitatibus ut supra requisitis, deſiciens, poterit saltè, ut nuncupativum sustineri, cum appareat voluisse testatorem in scriptis testari, pro ut post Vasquezum, & alios de communi testante, probat Adenoch. in conf. 313. num. 37. lib. 4. & quamvis idem Menoch. in conf. 375. lib. 6. post alios per eum telatos ab hac opinione dissentiat; in Regno nostro nullo modo potest hæc opinio controversi, propter totum iudicatarum auctoritatem, pluries enim fuit in nostro S. C. Neap. recepta. Primò in causa illorum de Mattiali, ut refert Afflict. in decis. 143. Item in causa illorum de Montella, ita fuit iudicatum per maiorem partem Sacri, & Collateralis Consilij, non obstante clausula: si non vales ut testamentum in scriptis, valeat, ut nuncupativum, ut refert Grammatic. in decis. 62. in fine, & iterùm hoc fuisse decisum de anno 1544 testatur Præſid. ad Afflict. in decis. 143. num. 5. quas decisiones dispectim colligit Ioan. Baptista de Thoro in compend. decis. Regni in verbo: Testamentum.

Quemadmodum nec operatur clausula in testamento appositæ: si non vales ut testamentum in scriptis, valeat, ut nuncupativum, tanquam de stylo potius Notariorum, quam de voluntate testatoris, censetur appositæ, ex traditis per Grammatic. in relata decis. 62. num. 19. quid aliter dicat fuisse decisum Afflict. in decis. 144. testamentum valere, ut nuncupativum, ex clausula: quod valeat omni meliori via, &

- modo, qui valere potest. Illud enim fuit, quia in testamento illo, quatuordecim testes se subscri-*
- 21 *plerunt, quamvis nullus dixerit, se subscribere loco testatoris, numerus testium bene potest huius solemnitateis defectum supplere; idcirco fortiori locum habet, si clausula illa omnia fuisset addita, verbo communi, in corpore dispositionis, sed in principio testamenti adie-*
- 22 *cta, quo calu oñtius redditur efficacia, ut post Claudium de Sessuio in l. ille a quo, §. non omnis, ff. ad S. C. Trebell. pulchrè animadvertit Ienn. Pinetius de Anna in alleg. 19. num. 27. quem sequitur in penipijis terminis Causil. Paschal. in relato tractat. de virib. patria potest. p. 2. cap. 8. num. 17.*
- 24 *Vbi tamen solemnitates, tam in testamento in scriptis, quam in testamento nuncupativo requiritur deficiunt, ellindubiatum, neque posse, tanquam nuncupativum sustineri, etiam ex concessis per Menoch. in d. conf. 313. num. 34. & in tractat. de prafumpt. lib. 4. prafumpt. 2. num. 75.*
- 25 *puta si non fuit coram testibus expressum nomen heredis, quod requiritur in testamento nuncupativo, ut in d. l. hac consulti §. 6. per unum nuncupativum C. de testament. & oblectat Affl. in d. decis. 143. Adenoch. in relato caus. num. 38.*
- 26 *vel unus ex septem testibus necessarijs deiciat, ut in l. si unus C. de testament. omnia dispo-*
- 27 *statione, an probatiois, vel substantiæ casula, testes requirantur? de quo latè per Iasonem l. nemo potest, in prima lectione, a num. 13. & in 2. a num. 21 ff. de legat. 1. post Aleiat. in lib. 5. parat. xer. l. in cap. 17. per Mantis. de convect. ultimar. vel autat. lib. 2. tit. 2. & seq. idem esset si ali-*
- 28 *quis ex septem testibus fuisset impubes tempore concludi testamenti, qui non potest ad testificandum admitti, neque in testamento nuncupativo, ut in §. testes autem, in l. de testament. & per Farinas de testib. q. 58. n. 65.*
- Clausula verò endicillaris neque testamenti validitatem potest operari, ut ex eo concedatur immissio per remedium l. fin. C. de Edicto Divi Adriani tollendo, siquidem hereditas di-*
- 29 *rectò Codicillis dari, vel adimi non potest; sed solum per fideicommissum, ut sunt vulgata lura in l. 1. ff. de iure Codicillor. & in l. 1. C. de Codicillis, sed fideicommissarius etiam universalis, antequam sibi fiat fideicommissi restitutio, non potest hoc remedium le iuvare; uodea communi DD. opinione testator Menoch. de adipiscenda possess. remed. 4. num. 166. & 173. & nupillimè ita refert iudicatum in S. C. Neap. Reg. Revis. in conf. 13. num. 17. & in fine lib. 1.*
- 31 *præsertim, quando per gravatum aliqua est facienda detractio legitimæ, sive alterius quantitatis, iuxta notata per Trus. de Franch. in decis. 204. num. 28. & per Sued. decis. 333. n. 8.*
- Hæc omnia magis locum habent, si contra heredem ab intestato, qui bona hereditaria possideret, peteretur immissio, cum enim dispositio l. fin. C. de Edicto Divi Adriani tollendo,*

- 31 *locum habeat, cum oñtius extat legitimus contraditor, ubi quidem legitimus contraditor extat, impeditur immissio, neque potest, nisi casu prius bene discussa concedi, vel denegari, ut in eadem l. fin. in versis. su autem continetur, idque etiam bene declarat Adenoch. in d. tractat. de adipiscenda possess. remed. 4. num. 692. & seq. & in conf. 180. num. 54. lib. 2. & legitimus*
- 33 *summariam causæ cognitionem, qui possidet, & allegat titulum validum, ut per glossam l. 1. & fin. C. de edicto Divi Adriani, quam dicit communiter à DD. teneri Causil. de Georgia in allegat. 21. num. 24. circa finem, quoniam si aliqua*
- 34 *locet simpliciter a parte citatus in Iudicio immisionis prædictæ efficitur legitimus contraditor, ut post Buri. & alias communiter animadvertit idem Menoch. in d. remed. 4. num. 55.*
- 35 *neque eodem requiritur possessio, ut quis dicatur legitimus contraditor, sed sufficit, quod liquidam adducat exceptionem contra partem immisionem, ex d. l. fin. ut quovis prædicta in S. C. testaturidem de Georgia in allegat. 21. num. 5. tametsi Reg. de Tappia in decis. 1. S. C. num. 39. dicit requiri possessionem cum bona fide, & quod incontinenti debeat de iure sui, ut valeat veniens ab intestato immisionem heredis testamentarij impedire, referens hæc de te Roland. qui de communi opinione testatur in conf. 1. n. 71. lib. 1.*
- 37 *Quamvis autem voluerint DD. titulum similem alterius testamenti ad impediendam immisionem heredis scripti, neque titulum ab intestato sufficere, ut quis dicatur legitimus contraditor, per decis. Affliti 19. quam sequuntur Menoch. ubi supra n. 604. & in conf. 515. num. 7. lib. 6. Gratian. lib. 5. dispensat. forens. cap. 895. num. 9. & latè per Reg. de Ponte in conf. 202.*
- 38 *num. 26. & seq. lib. 1. Nihilominus hoc intellexerunt, nisi contraditor paratus esset incontinenti de iure sui docere, ut quia titulum successioni ab intestato, atque possessionem haberet, & de vitio visibili testamenti obijceret; equidem in hoc casu ex communi DD. placito, tanquam legitimus contraditor impedi-*
- 39 *ret summariam cognitionem, ut si opponeretur, testamentum non esse solemne ex defectu numeri testium, Bart. Zuacardo, Adenoch. & alijque relatis, docuit Pergrin. de fideicommiss. lura 40 tit. 48. num. 28. & 44. idque regulariter procedere, quando contraditor paratus est incontinenti de iure suo docere, docuit idem de Ponte in conf. 21. num. 23 lib. 1. ex doctrina Bartoli in ead. l. fin.*
- 41 *Sed si testamentum fuerit inter liberos eoditum, sustineti potest, etiam solemnitatibus in eo deficientibus, quæ priorum testamentorum perfectione requiruntur, per text. in d. l. hac consulti §. 6. & n. imperf. l. C. de testament. cum plenè congestis per Causil. Paschal. de virib. patria potest. p. 2. cap. 8. num. 23. & notat novissi-*

md D. Scoppa in observat. ad decif. Gratian. observat. 216. num. 3. quod tanquam à Ntatio stipulatum, neque patris, aut liberorum subjectionem requirit insum in schedula, vel scriptura privata à iure requisita, ut io anth. quod sine. c. de testamto.

41. Et licet hoc privilegium testamenti inter liberos, cum liberorum favore fuerit introductum, et ex communi DD. interpretatione resolvit post Nallam, Inlous Clar. in §. testamto. 43. num. 9. 8. 1. in fine, locum non habere, quando filij fuerint à Testatore inæqualiter instituti, 44. ne quod communis filiorum favore fuit introductum, in alterius odium coarctetur, voluerit Remon. in consil. 385. num. 1. quem secantur Socin. sen. in consil. 5. num. 10. ad finem lib. 3. Socin. iun. in consil. 17. num. 19. & seq. lib. 1. ubi dicit, hoc opioinnem procedere ex communi DD. extensione, eamque veritatem affirmat in consil. 147. num. 33 cum seq. lib. 2. ubi etiam num. 44. magis communem illam affirmat, eademque sequuti fuerunt Socin. iun. in consil. 115. num. 6. lib. 1. & io consil. 631. num. 2. lib. 2. in l. 1. num. 2. C. unde liber, & in l. in liberis, num. 3. C. de Collationib. Tiraquell. in tract. de iure primogenitura q. 4. praeferunt verò, quando magna adesset inæqualitas, quo casu procedere in primogenitum prædictam sine scrupulo, affirmavit Socin. iun. in consil. 96. num. 67. & in d. consil. 147. num. 45. lib. 2. Covarr. in repetit. cap. Raynenti §. 1. num. 3. de testamto. alique relati per Gratian. lib. 2. discept. forens. cap. 115. n. 30.

46. Nihilominus contrariam sententiam pro validitate testamenti inter liberos, minus inolemniter confecti, etiam non servata inter eos æqualitate, magis communiter receptam fuisse, & pro ea iudicatum testatur Consil. Paschal. in relato cap. 8. num. 39. Amat. in res. sol. 90. n. 29. lib. 2. variat. ubi num. 33. circa finem, hoc ampliat, etiam si magna inæqualitas fuerit in portionibus filiorum à parentibus descripta, post alios per Mantie. adductus in tract. de consil. ultim. volunt. lib. 6. tit. 2. num. 20. in fine, quia non tam 47. liberorum, quam parentum favore, ut debita eis reverentia à liberis exhibeatur, hoc privilegium testamento inter liberos concessum fuisse dicunt, ex textu in Anth. de testamto. impossib. circa principium, & ibi glossa in verbo. Existentes.

R E R V M S V M M A.

1. Testamentum nuncupativum per solos testes probatur absque scriptura. Etiam si testator animam haberet illam considerandi, ut n. 4.
2. Scriptura regulariter non requiritur ad substantiam actus, sed ad facilitatem illius probationem. Falit in quibusdam casibus, remissive, n. 3.
3. Testator nuncupativè testari, quando dicatur, & n. 6.

7. Testamentum in scriptis, & nuncupativè formæ remissivè.
8. Testamentum nuncupativum debet coram testibus legi, & publicari. Intelligi, si per scripturam probetur, focus si per testes, n. 9.
10. Clausula actum est in testamento deficiens non arguit voluntatis imperfectiorem.
11. Amor, & dilectio magnam vim habet clausula codicillaris. Unde supplet defectum rogatus testium in testamento, ut n. 12.
12. Clausula Codicillaris supplet rogatus testium defectum in testamento.
13. Testium rogatus per duos testes probatur, etiam in testamento.
14. Testator si post omni voluntatem integrè declaratam, testamenti stipulationem differat pro alia die, & postea morte preventus non fuerit illud stipulatus, non propterea elusoria redditur dispositio. Quamvis dixerit se aliquid addere, vel detrachere velle, ut n. 15. & 17.
15. Quia non erat alia dilatorum de presenti, ut n. 17.
16. Et quamvis dixerit, se aliquem amicum, vel consanguineum consulere velle, n. 22.
17. Text. in l. si quis cum testamento, ff. de testamentis declaratur.
18. Testatoris voluntas presumitur completa, & absoluta, ut contrarium dicenti, incumbat onus plenè probandi.
19. Testatoris voluntas perfecta dicitur, cum ipsam totam declaravit, acque habuit pro declarata.
20. Testator, si amicos, & testes in testando convocavit, etiam si per verbum vultu disponat, perfectè disposuisse censetur. Non autem se preparavisse ad testandum, ut n. 21.
21. Testatoris perseveratio in eadem voluntate, per indicia rectè probatur.
22. Testatoris voluntas coniecturaliter potest per binos testes declarari.
23. Testatoris voluntas etiam ex diutis extra testamentum declaratur, & probatur.
24. Testatoris effectio est optima coniectura voluntatis.
25. Corrigitur incontinenti, si voluisse nemo presumitur.
26. Testis nuncus nihil probat. Quamvis reperatur in dignitate constitutus, ut n. 30.
27. Notarius testis amicus non probat voluntatis imperfectiorem in testamento.
28. Notarii testimonium æquivalens dicto duorum testium.
29. Testium contradictio non vitiat testamentum, quando alij testes adiunt in numero opportuno.
30. Testes concordandi sunt etiam per multiplicationem actuum.

- 35 *Interpretatio sumenda est regulariter pro validitate testamenti.*
Tanquam favorabilior, & in qua publica versatur utilitas, ut n. 36.
- 37 *Deciso S.C. Neap. referunt.*
- 38 D. Hector Capycius Latio Regius Consiliarius, & Regena Collateralis Consilij laudatur, & n. 42.
- 39 *Testamentum non stipulatum vitatur, si testator stipulationem adhiberi voluit, & n. 44.*
Ex quo videtur non habuisse voluntatem suam pro perfecta, & absoluta, ut n. 40.
Sed potius se preparavisse ad testandum, n. 41.
- 47 *Sollemnitas inepte servata nullum reddit actum, licet non fuisse ab initio requisita.*
- 45 *Actus valere non potest, nisi intentionem agentis.*
- 46 *Notarius non tenetur cognoscere contrahentes.*
- 47 *Sententia per causam ineptam, aut falsam expressione, nulla redditur.*
Vel si causa parim vera sit, & in parte falsa, ut n. 48.
Sed si duplex causa exprimitur, sufficit unam subsistere, n. 52.
Qua tamen sit sufficiens ad sententiam obtinendam, n. 54.
Et principalis sit, non accessoria, n. 55.
Idemque in re scripto, atque libello obtinet, n. 53.
- 49 *Decretum ex falsa causa etiam non expressum laium, vitatur.*
- 50 *Adiudicatio pro quantitate plus debiti petita, corrumpit in totum.*
- 51 *Stile per inutile vitatur in individuis.*

CAPUT XXXV.

De Testamento nuncupativo, quod per soles testes probatur, quando perfectum esse dicatur, ut ex eo concedatur immissio ad intellectum text. in l. hac consultissima 21. §. per nuncupationem. C. de testamentis.

Testatoris dispositionem in testamento nuncupativo (quidquid aliud in testamento in scriptis locum habet) per solas testimonii depositiones probari posse, quamvis de illo testamento, sive scriptura fieri confecerit, sanctum expresse reperitur in l. hac consultissima 21. §. per nuncupationem, & in l. in testamento 26. C. de testamentis. ad quod etiam innumeros refert Mascard. in tract. de probat. conclus. 1358. num. 13. & notat novissime D. Alderisus in tract. de ha-

redit. ut. §. num. 55. neque enim scriptura regulariter dici potest ad substantiam actus requisita; sed solum ad illius faciliorem probationem confici solet, ut in l. pallium, quod bona fide 17. C. de pallis, cum concord. per Consil. Giraz. arell. in decis. 72. in princip. & per Consil. Hadern. in add. ad Surd. in decis. 277. num. 12. & seqq. nisi in quibuscumque casibus, post glossam cap. 1. §. postquam, de censib. lib. 6. plenè collectis per Alciat. in d. l. pallium, quod bona fide, per Riccium in collect. decis. 240. p. 2. Tassin. in suis eruditis observationib. iurisdictionalib. super pragmat. de amplexu, vers. 9. observ. 2. n. 6. cum seqq.

Hoc adeo verum est, ut quamvis testator animum habuisset, quod scriptura per Notarium de testamento nuncupativo conficeretur, illa procedit, non ut validior efficiatur testamenti substantia; sed ut per eam facilius clarescat testamenti tenor, atque testatoris voluntas probetur, ut etiam possit eo casu per solas testimonii legitimi numeri depositiones probari, ita egregie animadvertit glossa in d. l. hac consultissima §. per nuncupationem, C. de testamentis, quam postea sequuntur Alex. Paulus de Castro, & alij communiter, ut per Honded. in conf. 27. n. 17 lib. 1. Int. Clar. lib. 3. recept. sentent. §. testamentum q. 4. in princip. & post Mantie. de consuet. ultim. volunt. lib. 2. tit. 12. num. 1. determinat Rota Romana in decis. inserta per Gratian. lib. 3. discept. forens. cap. 550. n. 42.

Nuncupativè autem testatorem voluisse testari dicendum est, cum palam coram septem testibus, proprio ore nominavit nomen heredis, iuxta tradita in d. §. per nuncupationem, & in §. si in iustis de testamentis. & in l. heredes palam 21. §. de testamentis. tunc etiam, quando non sunt apposita sigilla, & alia huiusmodi, quæ requiruntur in testamento in scriptis, vigore dicitur l. hac Consultissima. Tunc enim dicitur etiam testator nuncupativè testari, argumento text. in l. non codicillum 14. C. de testamentis. & patet ex utriusque testamenti forma, relata per Speculat. lib. 1. in tit. de instrum. edit. §. compendiosè, n. 39. & seqq.

Ex quibus inferitur ad pulchram scilicet controverfiam in S.C. excitatam circa dispositionem quondam Francisci Tiplaldi; fuerat enim iussu eiusdem testatoris, ultimam eius voluntatem proprio ore dicentis, coram testibus, atque iudice ad contractum, scriptura per Notarium de testamento nuncupativo confecta, in quo instituto herede Leonardo Tiplaldo, Testatoris patruo, alijque etiam legatis expressis cum testamenti scriptura per Notarium deberet coram testatore, atque testibus legi, & publicari; perfectum fuit testatoris Leonardum, heredem institutum abesse, quem tamen adesse stipulationis tempore cupiebat, ut omnia fierent cum eiusdem consensu, voluntate, & interventu. Tum etiam, ut ille ratam testatoris dispositionem habere polliceretur, cum oneribus

bus in eodem testamento testis, Notarium, & testes proinde rogavit, ut crastina die revererentur pro stipulatione testamenti facienda, & interim nocte illa testator obmutuit, neque amplius paruit, antequam ex presentia vita migraret, hoc testamentum Notarij Querebatur de viribus testamenti premissi.

Et quidem supposito voluisse testatorem nuncupative testari, tam ratione solemnitatis, quam voluntatis, omnino testamentum prædictum atque voluntatem testatoris, perfectam iudicari debuisse, atque propterea stante testamento ipso per testum depositionis legitime probato, immisionem concedendam omni In re fuisse ad beneficium Leonardi prædicti hæredis instituti, ex l. fin. C. de edicto Divi Adrianis illando, indubitanter, ex premillis constare videbatur.

8 Solemnitatis verò defectus argui non potest in testamento prædicto, ex quo non fuerat coram testibus postea lectum, & publicatum, per notata in l. fideicommissa 21. §. 2. ff. de legat. 3. quia hoc locum habet, quando quis probare vellet testamentum per scripturam, sive per instrumentum, quo casu, cum publicatio sit de solemnitate instrumenti, aliter absque lectura, & publicatione probare non possit, & ita loquitur Alex. in conf. 177. num. 7. lib. 2. quem sequitur Afflic. in decis. 25. num. 4. sed quando testamentum probatur per testes de publicatione Notarij, non est curandum, neque suspensio publicationis testamenti, suspendere, potest voluntatem testatoris, argumento text. in l. cum pater 79. §. fin. ff. de legat. 2. docent post alios innumeros Covarr. in cap. relatum 1. num. 11. vers. Tertia conclusio, de testament. Menoch. in conf. 45. num. 29. lib. 1. Maria in voto 8. 10 num. 3. & 21. & quamvis non adjuisset clausula Afflic. &c. in testamentis apponi solita ad ostendendam illorum perfectionem, non tamen propterea, necessario consequeretur, quòd manserit testatoris voluntas imperfecta, ut post Cornetum in conf. 226. num. 5. lib. 3. probat Menoch. in conf. 224. n. 34. lib. 3.

Neque etiam, ex quo non constabat de rogitu testium, qui de testamento deponebant, dici poterat hoc testamentum corruere. Primò quia cum fuerit instituta persona Testatori valde dilecta, huiusmodi amor, & dilectio vim habet clausulæ codicillaris, ut post Bald. in l. si iure, per gloss. ibi C. de testam. manumissis, Roman. & alios relatos per Grammatic. in decis. 62. post num. 26. elegantè docuit more suo Thraquell. in tract. de panis temperand. causa 22. num. 22. 27. Clausula verò codicillaris operatur, ut omisso rogitu testium non viciet testamentum, ut in terminis, voluit Boerius omnino videndus in decis. 34. num. 9 & 11. quem sequuntur Mascard. de probat. conclus. 1. §. 60. num. 6. Farinac. in tract. de testibus, §. 62. limit. 7. sublimit. 7. num. 251. dilectio autem testatoris, maxima et-

gà hæredem institutum bene colligebatur ex testium depositionibus asserentium, testatorem pluries in vita dixisse, se non habere consanguineum ipso Leonato dilectiorem, quem volebat in omnibus eius bonis hæredem relinquere, idque etiam ostendebat noluisse testatorem absque illius interventu, testamentum stipulari, ut infra.

Secundò de rogitu omnium testium in genere duo testes deponebant, atque duo alij de rogitu particulari in eorum personam, & nihilominus est indubitarum, posse huiusmodi rogatum per duos testes probari, etiam in testamento, per gloss. in l. 2. in verbo Doceri potest, C. de honor. poss. secund. tab. quam ibi sequuntur Bald. & post lesm. Alex. Decium, & alios docuit Farinac. in loco relato num. 159. Surdus, qui alios cumulat in conf. 414. num. 24. lib. 3.

Reliquum erat ostendere, testamentum prædictum, necum in solemnitate non defecisse, verum neque in voluntate testatoris, siquidem omnes testes duobus solum exceptis, & quidem numero octo deponebant de testatoris dispositione, amplius asserentes, testatorem distulisse scripturæ lecturam, & publicationem pro die sequenti, ex quo ibi non repenebatur Leonardus Tipaldus hæres institutus, quem testator adelicu cupiebat tempore stipulationis; quavis autem morte preventus non potuerit stipulationem adhibere, non propterea defectus voluntatis considerari poterat: nam in terminis DD. dixerunt, quòd quando testator suam voluntatem, coram Notario, & testibus integrè declaravit, & postea eisdem Notario, & testibus dixit, non faciatis aliud usque ad crastinum diem, & eos rogavit, quòd iterum revertantur, si tamen morte prætentus non fuisset illud stipulatus, non propterea nullum esse testamentum, quamvis testator dixerit, velle aliquid addere, vel detrachere, fuit opinio originali Ruini in conf. 15. lib. 2. sequuntur Præfili. ad Afflic. in decis. 143. num. 8. & alij innumeri per Mariam in voto 8. num. 7. per Gratian. lib. 2. discept. forens. cap. 210. num. 28. & Conf. Paschal. qui de magis communi testatur in tract. de virib. paria potest. p. 2. cap. 8. num. 65. & num. 66. vers. & hanc conclusionem.

16 Non obstat, si quis cum testamento 25. ff. de testam. ubi quando testator morte preventus, non potuit perfectè disponere, illius dispositio tanquam imperfecta vitiat: quia procedit, quando in eadem confessione testamenti testator erat alia dicturus, secus si referebat aliud tempus; talis enim reservatio, non arguit imperfectionem voluntatis; quinimò testamentum dicitur perfectum, ex quo tunc testator nihil aliud erat dicturus de presenti, ut considerant relati DD. præfectorum Præfili. Gratian. & Paschal. in præcatis locis.

18 Quibus omnibus opitulabatur, voluntatem testatoris in dubio præsumi completam, & ab-

solutam, & quod dicenti contrarium, in eum-
baronus plenè probandi, ut alijs relatio vo-
luerunt *Mench. in conf. 224. num. 16. lib. 3.*
Gratian. discept. forens. lib. 3. cap. 550. num. 53. &
facit text. in d. l. si quis cum testamento, quem
ita ibi intelligunt Bald. & Imola, alijsque va-
rijs in locis.

- 19 Præterea testatoris voluntas perfecta dice-
batur, tum quia fuit tota ab eo declarata, tam-
que totam testator habuit pro declarata, ex
traditis per Bartel. in d. l. si quis cum testamen-
tum, num. 3. tum etiam, quia si cum testator
amicos, & testes in testamento faciendo con-
vocaverit, etiam si per verbum volo disposuisset
21 dicitur perfecte disposuisse, non autem se pre-
paravisse ad testandum, ut per text. in l. Pam-
philo 37. §. propositum. ff. de legatis 3. docet post
Bart. & alios, Ruin. in relato conf. 15. num. 10.
lib. 2. quantum magis hoc erit dicendum in casu
nostro, in quo nedum testator amicos, & testes
in testamento convocavit, verum etiam Nota-
rius de testamenti scriptura rogavit.

Cum igitur ipse Testator haberet suam dis-
positionem pro absolutam, & perfectam, quamvis
22 dixerit, se velle dictum eius patrum heredem
institutum consulere, ne referret absque il-
lius interventu testamentum stipulari, non idro
ex voluntatis defectu testamentum vitabatur,
prout ita nominatim declarando consilium.
Pauli Cassus. 450. lib. 2. tradidit Conf. Paschal.
in d. cap. 8. n. 66.

- Insuper fuerat probatum per testes tres, in-
eorum depositionibus testes, testatorem ead-
em nocte, qua infirmitate gravabatur, con-
questum fuisse, atque Gabrielem eius famulo for-
malia verba dixisse: *ohimò mori, o non hāc facta*
stipulare si vis testamentum, inter quos adeit idem
23 Gabriel; et per indicia probetur testatorem,
in eadem voluntate perseverare velle, ut docet
Bart. in l. fideicommissa 11. §. si rem ff. de leg. 1.
24 3. a fortiori per duos testis probari poterit, &
regulariter declaratio coniecturæ voluntatis
testatoris per duos testes probatur, ut per Al-
xandr. & alios per regulam constituit *Presil. ad*
Afflic. in decis. 44. num. 21. & Surd. in conf. 414.
25 n. 67. lib. 3. & quod etiam ex dictis extra tes-
tamentum testatoris voluntas declaratur, & pro-
betur, firmiter *Ruin. in conf. 53. num. 12. ad me-*
diū lib. 4. alijsque relati per Mascard. de pro-
bat. c. enclaf. 1421. num. 38. tum etiam ex Testa-
toris maxima dilectione erga Leonardum he-
redem institutum, voluntas perseverantiam
deducitur; cum pluries in vita dixerit testator,
se illum habere pro dilectione omnium con-
sanguineorum, eumque velle heredem testa-
menti relinquere, ut ex testium paulo ante,
commemoratorum depositionibus plenè con-
26 stabat; neque novum rei eniecturam volunta-
tis testatoris potissimum ex affectione desumi,
ut per *Roman. in conf. 179. n. 21. & per Reg. Ro-*
vis. in conf. 40. num. 17. lib. 1.

De Notarii autem depositione nulla erat ha-
benda ratio, dum dicit testatorem dixisse: *venite*
domani matina, che ci voglio pnsar meglio que-
sta notte, ex quo videbatur, nō habuisse testato-
rem hanc suam voluntatem pro perfectam, & ab-
solutam; nam ad hoc. Primò respondebatur, quod
arcti testator dixerit, se cogitare velle, intelli-
gradum erat pro validitate testamenti non
habuisse intentionem addendi, vel detrahendi
circa substantiam, & heredis institutionem,
sed circa legata, & alias dispositiones, quod
potuisset etiam per Codicillos testatorem agere,
est indubitatum, quo casu, quamvis expressè
dixisset, quod etiam revocaretur, quia volebat
27 aliquid addere, vel detrahere, nihilominus
tamen perfecta voluntas subsistit, ut iam
diximus, ex *Ruin. alijsque* de magis communè
testantibus.

Secundò, quia cum testator non cogitans se
fore nocte illa decessurum, neque aliud impe-
dimentum evenire posse credere, Notarium, ar-
que testibus dixisset: *che tanta presia, volete che*
mora questa notte, cumque Notarius iterum tes-
tatorum pertinaciter interrogasset, an stipulari
vellet, iam quod aderant testes in numero
opportuno? ut illius molestiam testator effu-
geret, iterum coactus fuit respondere: *venite do-*
mani matina, che ci voglio pnsar meglio questa
notte, ut ex eiusdem Notarii depositione clare
liquebat.

Tertiò, cum ex alijs testibus fuerit plenè pro-
batum principalem differendæ stipularionis
causam, fuisse absentiam heredis instituti;
quamvis postea testator dixisset, se cogitare,
28 velle, non intelligebatur incontinenti suam
cortexille voluntatem, contra *Lyon ad ca. 48. ff.*
de condit. & demonstrat.

- Quartò, cum Notarius in hoc dicto fuerit
unicus, ex quo nullus alius dicit, tale quid au-
divisse à Testatore, nihil probat, ut in cap. *ven-*
nient ad nos 10 & in cap. licet univ. vers. 23. extra
29 *de testib. & unicis testis nullam inducit pro-*
30 *bationem, quamvis præclarè Curiz præfulga-*
ar honore, sunt verba re. in l. iurisjurandi 9.
31 *C. de testib.* Notarium verò testem unicum nihil
probare ad arguendum voluntatis imperfec-
tionem in testamento, ducit in puncto *Rota*
Romana apud Gratian. lib. 3. discept. forens. cap.
32 *15. num. 54. vel ad plus dictum unus Notarij*
equivaleret dicto duorum testium, ut per Grā-
maticū in decis. 60. num. 11. & alios per Farinas.
in tra. de testib. q. 65. p. 3. num. 185. cum tamen
contra Notarium octo testes de contraria tes-
tatoris voluntate deponent, & cum adfuisse-
33 rint contradicentes, non erat unum ex testibus
necessarijs ad testamentum, non obstante illius
contradictione, statum erat dicto plurimum, ut
est glossa in l. 1. §. si quis negat, ff. quædam de re-
stam. apertiant. & post Bart. & alios declarat
Surd. in conf. 414. num. 29. in fine lib. 3. Men-
chini

ebius de Arbitrar. Indis. casu. 105. num. 11.

Quatenus verò Notarius deponeret, scriptura testamenti confecta, tempore, quo facienda erat illius stipulatio, numeratis testibus unum defecisse, quem postea vocaverunt, non concluditur, numerum opportunum, tempore quo scriptura conficiebatur, defecisse, dum octo testes de testamento deponentes à proprio testatoris ore hæredis institutionem, ceteraque legata audiuisse referabant.

Decimus etiam testis non contradicebat, ex quo testatorem trium luminum causa, quæ sibi fuerant ante oculos allata, dixisse asserit: *levato, levato queste caadete, che ho da morire questa notte poi lo faremo dimani*, neque enim ex hoc imperfectam testatoris voluntatem, quinimò perfectissimam ostendebat, nec aliorum depositionibus adversabatur, qui dilate stipulationis causam absentis hæredis instituti testatorem tribuisse affirmabant; cum etiam verum sit, 34 testes concordandos esse etiam per multiplicationem actuum, atque ita præsumendo pluralitatem factorum ad inducendam probationem, & ne videatur sibi contradicere, ut de communi *D.D. sententia*, testatur *Farinac. in relato tra. de testib. q. 65. p. 2. num. 38. & 88.*

35 Sumenda igitur erat interpretatio pro conservatione, & validitate testamenti, tanquam 36 favorabilior, & in qua publica utilitas versatur, ut dicit *Rota. in cap. citato conf. 15. num. 17. lib. 2. plenè per Sord. in conf. 414. num. 101. vol. 3. & per Monac. in conf. 124. n. 3. lib. 3.*

Nihilominus sub die 5. Iunii Anni 1635. fuit 37 in S. C. Neap. declaratum, contra ponderata, hæreditatem spectavisse, & Spectata Aureliæ Romanæ testatoris matri ab intestato, nulla, 38 habita ratione præteriti testamenti, ad relationem *D. Helioris Cypri. Latio Regij Consiliarij*, & Aquiris omni laude dignissimi, postea ad officium Regentis Regij Collateralis Consilij promoti, & Marchionia titulus Terræ Totelli decorati. Actarius Solatus.

Potissima decisiōis causa esse potuit, quia testator animum ostenderat, se omnino vulnifere, testamenti stipulationem adhibere, quo casu 39 si ulla reddidit dispositio, deficiente stipulatione: quamvis enim testator potuisset absque hac solemnitate testari, quia tamen illam 40 adhibere voluit, constare videbatur, non habuisse voluntatem suam pro perfecta, & absoluta, sed potiusse preparavisse ad testandum, ad quod optimè conferunt tradita per *Paul. Castres. in conf. 75. lib. 1. per Decium in conf. 159. num. 4. lib. 1. per Sord. in conf. Mantuana 292.* aliosque longa manu recolectos per *D. Rovit.* quem postea vidimus in 2. vol. consilior. super impresso in conf. 41. num. 9. quæ si vera sunt, pro ut 41 verissima sunt omnino affirmanda, iustissima, fuit Sacri Consilij decisio, pro ut eam noviter defendit idem *D. Cypri. Latio in decisimis suis decisionib.* postea impressis *decif. 7.* in hac eadem

causa edita, quam postea sequitur *Consil. Hodierna in add. ad decif. Sord. 292. in fine.*

43 Quibus accedit solemnitate incepta servata, quæ tangit vires actus, nullum reddere actum, licet non fuisset ab initio requisita, iuxta not. in 1. fin. §. fin. autem aliquis hoc fecerit, C. de iure delib. & in 1. fin. C. de pass. convenit. ut per *Felyn. in cap. cum ordinem, num. 2. & seqq. de rescript. Caceran. in decif. Podemont. 101. an. 32. Præsid. de Franch. in decif. 560. Consil. Strabac. num. 1. resol. Sord. cap. 68. num. 40. & seqq. ubi 44 etiam num. 45. Inquit in specie de testamento in scriptis preparato, ut non possit absque stipulatione, tanquam nuncupativum sustineri, neque tunc actum valere posse, ultra institutionem agentis plenè probat *Cancr. in lib. 2. variar. resol. cap. 6. num. 14. & seqq. & in precedenti lib. 1. cap. 9. n. 21.**

Ex hoc aliàs in facti contingentia inferrebat Notarium, qui contrahentium personas expressit, sibi cognititas esse ex relatione ab altero ex contrahentibus habita, in cuius beneficium contractus resultabat, & quia ita se cognominari fecerunt nullitèr fuisse stipulationem, quamvis hoc absque illa expressione facere, 46 potuisset, cum regulariter non teneatur Notarius, sicut testis cognoscere contrahentes, & sufficere illos cognoscere, quia in ipso instrumenti tempore, se ita vocari faciunt, ut per *Præsid. de Franch. decif. 262. num. 1. Sord. in conf. 473. à num. 18. lib. 4. Gratian. in lib. 3. discept. for. cap. 497. num. 4. & in decif. Rota Marchiens. 116. quorum aliquos recenset Tassia. super prag. de antepos. vers. 91. observat. 3. num. 35. & ex alijs comprobant *Dom. Consiliar. Petra super Ritib. M. V. tom. 2. rit. 166. num. 24. D. Scoppa in observat. ad decif. Gratian. observ. 116. ex num. 2. cum seqq. & D. Romagnola in addit. ad Concil. super Statut. Civit. Eugubij, lib. 2. rubr. 35.**

47 num. 23. ita Index qui non tenetur in sententia causam exprimere, si illam exprimat, sed inceptam, aut falsam, sententia irritatur, ut ex *Lancientio*, & alijs in cap. in presentia de reanctat. probat *Felyn. in d. cap. cum ordinem num. 2.* etiam 48 si vera in parte sit, & imparte falsa, dummodò 49 fuerit in sententia expellenda, ad differentiam decreti, quod ex falsa causa, etiam non expressa vitiat, ut post *Barr. in l. Scia 26. num. 3. probat Consil. Arias de Ades in lib. 1. variar. resol. cap. 7. num. 8.* ubi etiam num. 9. infert adiudicationem factam pro quantitate plus debita petita in totum corrui, de quo ultra quam plurimos ab enrelatos *Cypri. in decif. 31. num. 1. & 2. Reg. Rovit. in prag. 2. de appellat. num. 2. & Reg. Sanfelice in praxi indic. sect. 60. num. 45. 51* tione iudicavit, cuius causa utile per inutile vitiat, ut post *Trutrigiol. in decif. 46. num. 1. & seqq.* alios adducit *Consil. Hodierna in addit. ad Sord. in decif. 1. n. 2.*

52 Sed nisi duplex causa exprimitur in sententia, vel actu, altera ipsarum deficiens, quæ

principalis est, alia similitudine principali causa manente, adum delictum oon facit, ut io. sententia loquitur *text. in cap. per mas. 12. quislij*
 33 *sunt legitimi, & in sententia, rescripto, & aique libello, D. Statban. in d. lib. 1. rescripto. cap. 4.*
 54 *nam. 3. & segg. dummodò causa, quæ remanet sit ad adum sufficiens, ut declarat Reg. Cap. 7. Larr. in decis. 149. num. 11. & 44. lib. 1. quidquid*
 55 aliud sit, principali causa deficient, accessoria remanet, ex *Tiraquello in trakt. cessante causa cessat effectus, limit. 12. num. eodem, cum igitur duplex causa fuisset à Notario expressa, & altera noo sufficeret, alia verò æquè principalis valida esset, quod ita contraheotes cognominari se fecerint, validum fuisse contractum, videbatur esse assendum.*

R E R U M S U M M A.

- 1 *Pestis fita depopulatur, atque depopulatur Civitas, ex Galeno.*
Flagellum Dei, & pro peccatis poena est, n. 2.
Prælium enim inter Deum, & homines esse dici- tur, n. 3.
- 4 *Argumentum valet à bello ad pestem.*
Imo pestis tanquam Dei hostilitas, humano bello fortior reputatur, n. 5.
- 6 *Pestis, naicum est fuga remedium ad remotas Regiones, ubi laudatur Dom. Io. Leonardus Rodotrius.*
Præ Medici consulant, cito, ac longe fugere, tar- dius redire, n. 8.
Neque enim corporis infirmitas, vel diligens valetudinis cura prodesse poterunt, n. 7.
- 9 *Pestiferatum locum inhabitant, Deum ten- tare videntur.*
- 10 *Pestis timor à consumaciâ, poena, mora, & alijs excusat.*
- 11 *Testamentum, pestis tempore confectum septem testium interventum requirere, plures affir- mant.*
Alij quinque sufficere, veriorum, receptiorum, & communiorum dicunt esse sententiam, n. 12.
Dummodò pestis magna sit, & notabilis, in qua verisimilitudine testium copia non possit haberi, a. 14. 18. 21. & 23.
Quidquid Clarus dicat requiri, quod sit pesti- ferato confectum, n. 21.
Ei Theophrastus filius, quod fuerit à publico No- tario receptum, n. 24.
Existimant alij, duos tantum sufficere testes, num. 25.
Quam sententiam in Supremis Senatibus recep- tam fuisse testantur, n. 26.
Ei aquirem esse, atque tenendam, n. 27.
Tamen si Index, non ita de facili hoc admittere moneatur, ne deini occasio falsitatis, n. 28.
- 13 *Testamentum à rusticis validè sit coram, quinque testibus.*
- 15 *Levis febricula, non facit seruum morbosum.*
Neque levis quartana excusat à consumaciâ, n. 16.

- 17 *Minima, aut modica non considerantur.*
- 19 *Pestis, quæ de anno 1656. Neapolim vexavit, memoratur.*
Etique discessus à Sanctorum Protectorum in- tercessionibus obvenit, n. 20.
- 29 *Famina, testes esse possunt in testamento, pestis tempore condita.*
Si virorum copia, neque alim, neque potentia fuerit, n. 30.
- 31 *Testes testamentarij, nisi testatorem viderint, minimè probant.*
Qua solemnitas in testamento pestis tempore condito, non requiritur, n. 32.
Sed quod multis magis in eo requirant, ad frau- des evitandas, alij voluerunt, n. 33.
Ei hac sententia vera est, & communis, non ob- stante clausula codicillari, ut n. 34.
Melius enim est, quod venientes ab intestato succedant, quam ut solemnia remittantur, unde falsitas committi possit, n. 35.
Cautela itaque est, quod testantes in viam pu- blicam, vel sequestram, sive ad secularum caput ducantur, n. 36.
Ibi enim testes, a quo Notarium habebunt, pa- rum longè aspicientes, atque dispositionem am- dionest, n. 37.

C A P V T XXXVI.

De Pestis tempore à pluribus excusante præsertim in confectioe testamen- torum, ad *text. in l. casus 8. C. de testamentis.*

- 1 *Estis morbum, velotifetam*
*quamdam esse, ab aeris pa- tredioe extortam, per in- spirationem insluentem, ooo ooom taotum, aut al- terum hominem, sed mul- tas quoque Civitates de- pascentem, vastantem, at- que depopulantem, Galen. scribit in lib. de The- riaca ad Pisonem, quem refert Petr. Gregor. in lib. 31. *fin. agm. lrr. cap. 21. num. 1. ubi num. 3.**
 2 *ex pluribus Sacre Scripturæ locis, flagellum.*
 3 *Dei esse ostendit, ac poenam pro peccatis im-*
 4 *positam: prælium toimeit inter Deum, & ho-*
 5 *mines, ut ocdum à bello ad pestem, validum.*
 6 *sit argumeotum; sed hæc tanquam Dei hostili- tas fortior, quam illa hominum reputetur, ut ex Bart. in l. naturaliter, nu. 23. in fine ff. de usu- cap. alijque ita didit Barboza in trakt. de locis argument. cap. 13. cuius morbi, unicuique tantum esse remedium, fugam atripere io remotis Re- gioibus, ootat oostillimè doctissimus causa- tum Patronus Dom. Io. Leonardus Rodotrius in consil. 3. num. 3. & prius dixit eruditus Aeneas Robert. in lib. 2. *rrr. indicat. cap. 10. Sententiam ad- ductos in lib. 3. de ira, cap. 5. assentiam, ad*
 vet*

7 versus pestilentiā, nihil corporis infirmitatem prodesse, aut diligens valetudinis curam; promiscuè enim imbecilla, robustaque,
8 eam invadere; unde medicorum esse consilium, citò, ac longè auferre, tardèque redire, novissimè recitit *Zaccharias Medicus in lib. 3. quass. Medicor. legalium. tit. 3. q. 4. num. 6.* & ex ontaria Iurisc. consulti *Ripa in tract. de peste, in tit. de remediis curand. pestis. num. 53. Mascard. in tract. de probat. concl. 10. num. 30. ubi ex eodem. Ripa in p. 1. q. 4. subiungit, quòd nititur tenta-*
9 *Deum, pretendens in pestiferato loco inhabitare, & num. 6. huius morbi timorem à contu-*
10 *macia à pona, à mora, & à pluribus alijs excusare, quæ Ripa enumerat in d. tract. p. 1.*
11 Testamentum verò pestis tempore conditum, quamvis alij coram septem testibus faciendum esse probaverint, ut sustineri possit, ex *l. casus. 8. C. de testam. ubi aliquid de Iure summo lexori Imperatores decreverunt, imminentes contagionis timore, qui testes deterret, non autem profus aliquam testamentorum solemnitatem remitti, & hoc in specie affirmaverint plures apud Philibert. Marchin. in tract. de Belle Divino p. 3. cap. 1. & Borrell. in summa decis. p. 3. tit. 10. num. 190. & 191. à Clarisio re-*
12 *laris in cap. 109. contrav. forens. num. 61. attramen alij quoque testes sufficere, verius esse,*
13 *dieunt, quorum numero sunt præceteris Vafquinus hanc veriozem, & receptiorem affirmans in tract. de successione. creat. p. 1. lib. 3. q. 12. limitat. 16. Gabriel in lib. 4. commun. cancell. conclus. 10. Provis in sylvia commun. opinion. lib. 3. opin. 890. num. 3. qui veriozem, communiorē, & equio-*
14 *rem esse, censet 7 hesaur. in decis. 180. ubi magis communem, & pluries à Senatu Pedemont. receptam fatur, secundum quam in Lu-*
15 *sitano Senatu iudicatum quoque fuisse testatur, licet se tenente, Gama in decis. 210. in fine, sequitur Frisill. ad Affili. decis. 2. num. 8. & 9. ubi*
16 *validum esse dicit testamentum pestis tempore confectum, cum numero quinque testium, sicut quando fit à rusticis, ut disponitur in l. fin. C. de testament. neque contradicere S. C. Neap. de-*
17 *cisionem in contrarium ab Affili. relata, quæ ob defectum verificationis processit, ut ex eodem Affili. ibi. num. 3. in fine colligitur, dummo-*
18 *dò pestis magis sit, & valde in loco sciviana, ite ut verisimiliter testium capie haberi non possit, ita declarat Ripa in relatio tract. de peste, in tit. de privileg. ultim. volunt. in causa pestis, nu.*
19 *11. & seqq. intelligitur enim privilegium secundum eum de peste notabili, quia levis non*
20 *excusat, quemadmodum levis febricula non facit servum marbolum, l. 1. §. proinde ff. de adi-*
21 *litis adito, nec levis quartæ præter excusa-*
22 *tionem à contumacia, l. equasium ff. de re indi-*
23 *cari. minima enim, sicut modica non sunt in*
24 *consideratione, l. §. 4. ff. de integ. rest. & l. im-*
25 *rebus 18. §. postulat. ff. commodati, cum alijs ad-*
26 *ductis per Barboes in axiom. Iur. cap. 150. & seqq.*

& ita loquitur *Spino in specula testament. in glosa Rubrica p. 3. num. 6.* licet causam esse iustissimam, ut cum minore testium solemnitate,
27 valeat testamentum, si in aliquo loco, vel terra dira lues, & pestis invadens omnia consumeret, ita ut mortuis civibus, alijsque fugæ salutem querentibus, Patria desolata remaneret, cadaveribus passim inhumatis, per vias, montes, sylvasque jacentibus, quod nostris tem-

28 poribus in Civitate Neapolis, pluribusque Regni Neapolitani locis evenisse vidimus in pestilentia feva de anno 1656. grassante, à qua,
29 Omnipotens Deus, Sanctorum Protectorum intercessione, brevissimo quatuor mensium spatio, nos incolomes reddidit; & hanc Ripa
30 distinctionem sequuntur *Boer.* qui secundum eam refert, fuisse à Bordegaleni Senatu indicatum in *decis. 128. num. 11. Mascard. in tract. de probat. in conclus. 1358. num. 13.* alijsque relatis per *Peregrin. in decis. 80. num. 1. versic. Alia verò*
31 *Faber in Codice in Rub. de testament. decis. 5. Thorus in campend. decis. Regni Neap. p. 1. in verbo. Testamentum 14. licet Clarus in lib. 3. recept. sentent. in §. testamentum, q. 56. num. 3.* aliud requirit
32 ri addet, quòd testamentum sit à pestiferato confectum, sequitur *Calà in tract. de modo arti-*
33 *culandi in glosa unica §. 2. num. 24.* hoc tamen Ripa distinctioni repugnare dicit *Mascard. in d. conclus. 1358. num. 14.* si certam eadem distinctioni contradicit, quod voluit *Theaur. filius in addit. ad præd. decis. genitoris sui 180.*
34 privilegium prædictum procedere, dummodò testamentum sit per publicum Notarium receptum; quinimo sunt, qui existimant, duos tantum testes in hoc testamento sufficere, quos planè refert *Almagrad. in relatio caus. 71. & secundum hanc sententiam in Senatu Gratiano-*
35 *politano servati, vidisse testatur Guido Rapin in decis. 543. in fine, & in Bordegalensi Boer. in prælegatis decis. 128. num. 11. & in Patavio Senatu, durante scivitia pestis, Peregrin. in d. decis. 80. num. 1. in fine, in Lusitania quoque,*
36 *Gama in decis. 81. num. 1. & 2. & in Camera Imperiali in peste nimio opere grassante Gayllus in lib. 1. prædic. observat. observ. 118. num. 18. &*
37 *seqq. ubi hanc quoque testatur, & esse tenendam, quamvis à Claro improbetur in d. q. 56. dicunt Riccius in add. ad Affili. in decis. 134. & ante eum Crassus in tract. de successione in §. testamentum q. 54. num. 3. in fine, ubi ta-*
38 *men Iudicem monet, ut non facillè hac admittat, ne derur occasio fallitatis.*
39 Secundum Speciale in testamento pestis tempore condito esse dicunt, quòd possunt in 10
40 feminas testes esse, si tamen confiterit viro-
41 zorn copiam oon fuisse, neque odu, neque po-42 centia, secundum *Ripam in loco relato num. 21.* quem sequuntur *Mascard. in tract. de probationib. in conclus. 763. num. 14. & post alios Farinac. in tract. de testib. q. 59. casu 3. num. 73. & seqq. de quo Anna in sing. 505.*

Tertium nonnulli addunt speciale in testamento tempore testis condito, quod etiam alias
 31 in testamento propter fraudis timorem receptum sit, necesse esse, quod testes viderint testatorem, ex l. si non specialiter p. C. de testamentis cum alijs per Mascard. in d. trall. concl. 1338. n. 56.
 32 Et seqq. hanc tamen solemnitas tem in huiusmodi testamento temitti, & sufficere, quod testatoris vocem, eis notam testes audiant, licet ob interdictum parietem, vel cortinam, cum videre non poterint, ut post Previdellum in trall. de pesse in sit. de testamentis. in §. testamentum in scriptis, per totum; Reland. in conf. 81. n. 24. lib. 1. & confil. 43. n. 39. lib. 2. Marchinum, & alios sicut Almagrudus in conf. 73. n. 5.
 Sed contra, quod hæc solemnitas sit multo
 33 magis eo tempore requisita, quo propter imminuentis periculi timorem pauci repetiuntur penes infirmos; illos enim evita re omnes conantur, ex Aleiano, Menoch. & alijs probat Farinas in d. trall. de testib. q. 69. n. 185. in fine, sequitur Clarin. in relato cap. 109. n. 37. & seq. & n. 40. & 62. ubi vetam, & communem
 34 esse sententiam profuturam, non obstante clausula codicillatiz, cum etiam in codicillis, & donationibus causa mortis eadem solemnitas
 35 exigitur: melius enim est, quod venientes ab intestato succedant, quam ut remittantur solemnitas, unde salutas committi facile possit; maxime in infirmo, cuius vox facile est imitabilis, nec certa eius cognitio potest in teste,
 36 præsumi; quare pestiferatos quosdam ductos fuisse in viam publicam, vel ad fenestram, vnde
 37 ad caput scalarum, ut coram testibus, & Notario, eos parum longe videntibus, atque audientibus valide testatur, ut de Domina Aquilia ore Domini Signorelli de Homodei Mediolanense, refert Fulgos. in l. su. C. de testamentis, & de alio eodem pestifero morbo gravato, testatur Cern. in conf. 77. n. 7.

R E R V M S V M M A.

- 1 Alienationis prohibitio, hæc d. sine causa facta, & sine alterius contemplatione, non inducit fideicommissum.
 Sed nudum tantum consilium, sive præceptum, n. 2.
 Quod ampliat, ut neque clausula inter hæredes adiecta, ne io extraneos alienent, sed unus alteri, fideicommissum inter eos inducat, n. 3.
 Limitatur, si postea fideicommissum ad alterius beneficium subiciatur, n. 4.
 Ex quo prohibitio vestitur, & efficax redditur, n. 5.
 Censetur enim una dispositio facta propter alienam, n. 6.
 Præcedens scilicet prohibitio propter subsequens fideicommissum, non est converso, n. 7.
 Nam prohibitio est modus conservandi bonæ

- pro fideicommissum, n. 8.
 9 Distio, & naturam habet copulandi, utramque dispositionem.
 Et præcedentia cum sequentibus, n. 10.
 Atque subsequens neque antecedentibus, cæque uniformiter in negotiis, n. 11.
 12 Incontinenti, quæ sunt, numm alteri censetur inesse.
 13 Alienationis prohibitio, licet personalis, & personalissimum ex vi rationis extenditur.
 In omnes in fideicommissum vocatos, n. 14.
 15 Repetio qualitatiz in prima oratione expressa, facta censetur in fideicommissum correctivo, & continuativo, de una persona in alium.
 Maxime in quodlibet non gravante, sed angente dispositionem, n. 16.
 17 Alienatio in extraneas personas à testatore prohibita, in unum ex pluribus vocatis permisa censetur.
 18 Alienatio à testatore permisa, post expressam alienandi prohibitionem, non inducit alienandi licentiam in tacita prohibitionis ex fideicommissum resultantem.
 Intellige in fideicommissum à patre ordinato, & prohibitionem alienandi à filijs conventum, n. 19.
 Secundo intellige in prohibitionis temporali alienandi super fideicommissum in perpetuum ordinato, n. 20.
 Per quam non censetur à priori fideicommissum recessum, n. 21.
 Aliud est, quando prohibitio ex vi subsequentis fideicommissi ad omnes fideicommissi casus, & personas repetita censetur, n. 22.
 Quia tunc presumitur cum cadem alienandi licentia repetita, n. 23.
 24 Exitus causa.
 25 Dominus D. Ioannes de Rogerio Iurisconsultus laudatur.
 Et Ioannes Thomas eius pater, n. 26.
 Ac Ioannes Laurentius avus Præceptor Amherst, n. 27.

C A P V T XXXVII

De Alienationis prohibitionis absque causa facta in simplex consilium, nudumque præceptum regulariter resolvenda, ad text. in l. filius familias §. 17. S. Drui, ff. de legatis 1.

Prohibitio alienationis hæredi per testatorem iniuncta absque causa, aut alterius favore, tanquam nuda, nullum inducit fideicommissum; sed tantum in nudum consilium, sive præceptum resolvitur, per text. in l. filius familias

1775. Divi. ff. de legatis 2. cum alijs late adductis per *Fusar. in trakt. de subst. g. 685.* neque clausula in uno ex pluribus heredibus adiecta, ne in extraneis alienet, sed unus alteri, nudam hanc prohibitionem validate potest, ad effectum ioduicendi recipiunt saltem inter eos fideicommissum, secundum magis receptam DD. sententiam, de qua per *Oddum in conf. 66. num. 4. vers. Et tanto magis, vol. 3.* & laudissime *Surd. in decis. Abantiana 238. ann. 2.* & signanter *u. 12.*

Subsequens verò fideicommissum, in casu mortis, ad alterius beneficium, haec vestire, prohibitionem, & efficacem reddere, ex *Paulo Castrensi, Angelo, & alijs declarat Fusar. in practitata g. 685. num. 26.* censetur enim una dispositio facta propter aliam, praecedens scilicet prohibitio propter subsequentem fideicommissum; non verò fideicommissum propter prohibitionem, quia prohibitio est modus conservandi bona, ut fideicommissum sortiatur effectum in alijs relictis ostendunt *Hieronymus Gabriel in conf. 132. num. 21. lib. 1. Fusar. in d. trakt. g. 683. num. 6. & 8.* cum alijs à nobis adductis in sequenti cap. 43. n. 39. & seqq.

Cum itaque plures habens filios quondam Antonellus de Rogerio Civitatis Sclerni, eos heredes instituit universales, & particulares in bonis quibuscumque stabilibus, haec verba posuit subijcient: Item voluit, & mandavit districte eius filijs, & heredibus, ut supra instituti, quòd bona stabilia supradicta illis relictis, & praelegata nullo futuro tempore, nec in perpetuum possint vendere, nec alienare, donare, aut in alienum, dominium transferre, ad extraneas personas, nisi finem alteri, & alter alteri, & voluit, & mandavit, quòd bona praedicta semper conserventur in hereditate praedicta, & in posse dictorum filiorum, & eorum heredum, & successorum, in infinitum masculini sexus, & non aliter, nec alio modo, nisi meliori modo. Ex hoc subsequenti fideicommissio in successorem masculini sexus beneficium ordinato, praecedentem prohibitionem validatam fuisse dicebamus; eoque magis concurrente dictione copulativa, & geminata post prohibitionem adiecta, dum dicitur, & voluit, & mandavit, naturam habente copulativa utriusque dispositionem, & praecedente eum sequentibus, l. & quia 6. iuncta l. praedemti ff. de iurisd. omnium iudic. & notat *Reg. de Marcan. conf. 29. num. 12. lib. 2. D. Rodier. ad Reg. de Marinis tom. 1. quòd. resol. cap. 10. num. 39.* cum alijs late adductis per *Odd. in conf. 44. num. 29. Barbos. in trakt. de dist. omib. dist. 110.* ubi etiam *num. 4. & 5.* quòd subsequenteria nescit antecedentibus, eaque anisiformiter iungit, ex *Menoch. in conf. 497. num. 17. lib. 5. & alijs, cum etiam eorum, qui incontinenti sunt, unum alteri*

censatur inesse, ut in *Lilla 40. ff. si veri. potat. cum concord. apud Gabriel. in lib. 2. commun. conclus. in tit. de praeumpt. conclus. 13. Barbos. in axium. Iuris 122.*

Quàvis igitur personalis, & personalissima fuisset prohibitio; adhuc tamen ex vi rationis, propter quòd facta fuerat, scilicet fideicommissi in successorem masculini sexus beneficium ordinati, eos omnes comprehendebat, ut per eundem *Fusar. in relato trakt. g. 673. num. 6. & 7. & g. 679. num. 27. & g. 680. num. 4. Peregrin. in trakt. de fideicommiss. artic. 1. num. 28. Conf. Tiberius. in abeg. 79. num. 22. & Reg. de Tappia in decis. 56. S. C. Neap. n. 6. & 7.*

Data autem pro veta prohibitionis repetitione in omnibus masculini sexus descendentibus, ad fideicommissum vocatis, repetita quoque intelligebatur alienationis permissio in iure vocatos, tanquam qualitas in prima oratione expressa in fideicommissum conspectivo, & continuativo de una persona in aliam repetita censetur, ut per *Odd. in conf. 95. n. 83. Gratian. in lib. 3. discept. forens. 773. num. 29. prae. tertium*, quia vetus in qualitate non gravante, sed argente dispositionem, ex traditis per *Peregrin. in d. trakt. de fideicommiss. artic. 16. num. 68.*

Unde licui se ostendebamus, D. Marco Antonio de Rogerio, ex uno filiorum testatoris descendens, & ultimo successori in fideicommissio praedicto, cum absque filijs decesseret, non tantum ex vocatis omnia fideicommissi bona post eius mortem relinquere, exclusis alijs in pari gradu existentibus, cum etiam fuisset testatore alienatio in extraneas personas prohibita, non autem in unum ex vocatis, iuxta notata in d. l. filius familias 1173. cum pater ff. de legat. 1. & in l. pater filium 36. §. quindecim ff. de legatis 3. & per *Ruin. in conf. 124. num. 9. lib. 1.*

Neque refragari subinogebamus tradita per *Odd. in conf. 43. num. 5. & 6.* dicentem, ex licentia alienandi expressè prohibitioni adiecta, per testatorem, non resultare alienandi facultatem in alia tacita prohibitionem, ex legis dispositione oriente per fideicommissum ad eodem testatore ordinatum: siquidem procedente possunt in casu per eum telato fideicommissi à patre ordinati, & prohibitionis alienandi à filijs convenire, ut ibi insuper DD. omnes ab eo relati loquuntur in prohibitionem temporali facta super fideicommissio in perpetuum ordinato, propter quòd non censeri à priori fideicommissio rectum affirmant, de quo etiam *Conf. Hadierna in add. ad decis. Surd. 75. & 85. n. 4.* aliud autem est, quando prohibitio alienationis ex vi subsequentis fideicommissi ad omnes fideicommissi casus, & personas extenditur, atque repetita censetur, quo casu cum omnibus qualitatibus suis, & sic cum eadem alienandi licentia repetita censetur, ut diximus.

14. Causa non fuit per loris tramites desinita, sed amabili compositione inter sanguine coniuictos terminata, ut retulit Dominus Don
15. *Joannes de Rogerio*, lepidissimus Iurisconsultus, ac infimul eruditissimus (ad cuius requisitionem, hæc fuerunt in causa eius propria
16. nobis oblervata) vir quidem *Joannis Thoma*
17. patris, & *Joannis Laurentij* avi, filius, atque nepos, ooo indignus, quorum uterque in hæc Partheopomp Civitate emicuit, ille Advocatus in foro celeberrimus, hic in Cathedra Vespertionis lectionis Antecessor Primarius, & Preceptor noster in ordinarij Iuris lectionis.

R E R V M S V M M A.

1. *Conditio impossibilis in ultima voluntate adiecta, habetur pro non scripta.*
Firma remanet dispositione, ac si fuisset pure concepta, n. 2.
3. *Conditio impossibilis, dicitur à natura, à Iure, à facto, & à perplexitate.*
4. *Conditio impossibilis à Iure est, quæ ab illo adimpleri non posse presumitur.*
Sive contra bonos mores esset, oam adimpleretur, n. 5.
Nempe si patrem ab hostibus non redemeris, aut alia similibus, n. 6.
Hæc tamens impossibilis propriis non est, cum in se non sit impossibilis adimpleri, n. 7.
Sed ad instar impossibilium conditionum habetur ad effectum acquisitionis legati, volumenti sub ea relicti, n. 8.
9. *Conditiones turpes, pro non adiectis habentur.*
Inter quas conditio Iuris intrandi, numeratur, n. 10.
Ob hominum in intrando facilitatem, cum Religionis contemptum, n. 11.
13. *Conditio turpis, & inhonestæ, & quæ honestæ adimpleri non potest, rejicitur, & pro non scripta habetur.*
13. *Conditio in legato adiecta non valet, si ad turpem causam referatur.*
Vel ad diffamationem, & specialem infamiam, legatarij, n. 14.
15. *Conditio impossibilis à Iure, sive turpis, maxime rejicitur, quando impossibilitas, vel turpitudinis, non adiecitur per modum principalis dispositionis, sed per modum conditionis.*
Nec eius substantia, sed tantum qualitas resistit, per se autem voluntate veluntate in principali dispositione, n. 16.
Tunc enim, relicta conditione, firma remanet dispositio, n. 17.
18. *Symonia est studiosa voluntas emendi, aut vendendi aliquid spirituale, vel spirituale annexum.*
A Symone Magro nuncupata, qui voluit ab Apostolis emere potestatem dandi Spiritum Sanctum, n. 19.
Quod mortale peccatum est, & contra Institutum

- atque legem Divinam, & humanam in videro, quæ nullo sunt pretio vendibilia, n. 20. & 21.
- Et hoc maxime procedit in Sacramentis nova legis, quæ sunt maxime spiritualia, in quoniam in causa sunt spiritualis gratia, pretio non redimibilia, n. 22. 23. & 24.*
25. *Legatum sanctum Monasterij sub conditione si talem puellam receperit, pure debetur, conditio tamen tanquam turpis relicta.*
Cum per eam invitetur Monasterium ad illam in Religionem recipiendam, n. 26.
Quæ res est spiritualis, ac symoniam inducit, n. 27.
- Sed contra, quid valida sit conditio, & omnino adimplenda, ut locum habeat dispositio sub ea concepta, n. 32.*
Non enim ex ea symonia, sed pietas inducitur, atque coactio, sed allectio ad meliorem vitam, n. 33. 34. & 35.
28. *Symonia non est, cum aliquis alteri promittitur, sive traditur, si tale opus spirituale sibi ipsi præstiterit.*
Etiam quod recipient obligetur ad restituendum acceptum, nisi præstiterit, n. 29.
Licet enim est aliquem, per temporalia beneficium provocare ad devotionem Monasterij, ut ex hoc inclinetur ad illius ingressum, n. 30.
Quamvis non liceat ex pacto reciproco aliquid ad hoc dare, vel accipere, n. 31.
- Est enim licitum dare pecuniam, ut quis desistat à malo, & faciat bonum, n. 36.*
Vel ut convertatur ad Fidem, n. 37.
Dummodo gratia liberalitatis fiat, ut ille ad Fidem allectus, n. 38.
- Non tamen ex pacto reciproco, n. 39.*
Et dummodo Paganus ille, aut infidelis ad fidem venire timeat ob paupertatem, n. 40.
Atque illum amplecti velit, pro anima salute, non pro pecunie aviditate, n. 41.
- Perinde intentio suspici debet, an sit infusa, n. 42.*
43. *Matrimonium, ut quis contrahat cum certa persona, potest sub spe præmij allicere, & incitari.*
44. *D. lo. Dominicus Coscia Authoris Preceptor commendatur.*
45. *Matrimonij Sacramentum liberum esse debet.*
Nec mea pena quis valet ad illud contrahendum induci, n. 46.
47. *Piis per inuale non vitatur.*
48. *Conditio cum est honesta, sed ad illam invitari spe lucri, turpe est, & inhonestum, tota dispositio sub ea concepta est nulla.*
49. *Legatum Monasterij relictum, si aliquem receperit in monialem, est intotum nullum.*
Nempe quia turpis sit, vel inhonestæ conditio, unde de genere prohibitorum, aliquam in monialem recipere, n. 50.
- Sed ad hoc spe lucri Monasterium invitari, inhonestum, & turpe est, n. 51.*

Nisi redditus Monasterij, sumptibus non sufficiant, n. 52.

Tunc enim legatum, & conditio sustinetur, num. 53.

54 *Impossibilitas in substantia dispositionis, non autem in conditione, vitiat dispositionem.*

55 *Heredis institutio sub conditione, si huius institutus talem heredem fecerit, ut caputaria vitietur.*

Quia turpissimum non est in conditione, sed in dispositione, n. 56.

Ideo non vitietur conditio, sed dispositio, n. 57.

Sive à sciente turpissimum, sive ab ignorante facta fuerit, n. 58. & 59.

60 *Conditio turpis, seu à iure impossibilis, rejicitur à dispositione, & pro non scripta habetur.*

Si eam disposens apposuit, sciens inonestam, & à iure improbatam, n. 61. & 62.

63 *Testator sciens prefamitur conditionem à se adiectam, de iure impossibilem.*

Præcipue si commemoratur in loco, in quo est copia Iurisconsultorum, quos consulere potuit, num. 64.

65 *Ignorantia Iuris in dubio non præsumitur.*

Nam omnes homines natura scire desiderant, num. 66.

Et contra naturam est, non consulere Peritores, num. 67.

Nec parci debet his, qui contra naturam peccaverunt, n. 68.

66 *Fama non excusatur à Iuris ignorantia.*

Sed imo Iuris scire præsumitur, n. 70.

Si non ex se, saltem ex consilio Peritorum, n. 71.

Dummodo eos consulere potuerit, n. 72.

Et in dubio præsumitur, cum eorum habet copiam in loco eius habitationis, n. 73.

74 *Adversus, & Russici tenentur consulere peritores.*

Quibus in eorum loco non existentibus, ire debent ad loca vicina, ubi adsunt, n. 75.

Nisi valde remota sint, nec facillius ad ea detur, vel tunc accessus, n. 76.

Et nisi alio in isto impedimento infirmitatis, vindictarum, alteriusve legitima causa detineantur, n. 77.

Sicut enim mulieres vadunt ad Civitates pro indulgentiis, & Russici ad nemora pro lignis, ita debent ire ad Civitates pro consilio, n. 78.

Licit hanc rationem in Russico, non esse tantam, dicat Farinae, n. 79. & 80.

In itinere autem ad Civitatem pro habendo consilio Peritorum non idem est, n. 81. & 82.

Nec in muliere per est ratio accedendi pro indulgentiis ad Ecclesias, & in domo Advocati pro consilio, n. 83.

84 *Conditio impossibilis, quam testator putabat esse possibilem in dispositione ad pias causas adiecta non vitiat dispositionem.*

85 *Caduca relicta pia causa debetur, & si regulariter pro non scriptis habeantur.*

86 *Conditio abstinendi à nuptiis in legato virgini*

facto non rejicitur, eamquam turpis à dispositione, si in eius defectum pia causa, vel Ecclesia vocetur, & n. 87. & 88.

C A P V T XXVIII.

De Conditione impossibili in ultima voluntate adiecta, pro non scripta habenda, ex textu in Lobtinnit 3. ff. de conditionibus, & demonstrationibus.

Impossibiles conditiones, in ultimis voluntatibus, adiectas pro non scriptis haberi, firma remanente dispositione, ac si fuisset pure concepta, *Ulpian Iurisconsultus* respondit in Lobtinnit 3. ff. de condit.

1 *& demonstrat, atque Iustinianus Imperator confirmavit in §. impossibilis in tit. instit. de hered. instit. ubi glossa quatuor species distinguit impossibilium conditionum, scilicet à Natura, à Iure, à Facto, & à Perplexitate; & impossibilem à Iure esse dicit, quæ ab illo, adimpleri non potest, se præsumitur, sive contra bonos mores esset, nempe si patrem ab hostibus non redemeris, aut similis, Lconditiones 9. ff. de condit. & demonstrat, atque Iustinianus Imperator confirmavit in §. impossibilis in tit. instit. de hered. instit. ubi glossa quatuor species distinguit impossibilium conditionum, scilicet à Natura, à Iure, à Facto, & à Perplexitate; & impossibilem à Iure esse dicit, quæ ab illo, adimpleri non potest, se præsumitur, sive contra bonos mores esset, nempe si patrem ab hostibus non redemeris, aut similis, Lconditiones 9. ff. de condit. & demonstrat, hanc verò impossibilem propriè non esse, com in se non sit impossibilis, sed ad implendum possibilem conditionem haberi, ad effectum acquisitionis legati, vel emolumenti sub ea relicti, firmat Ripollus in l. 3. num. 8. & seq. ff. de condit. & demonstrat, per textum in Lconditiones 14. ff. de condit. instit. ubi dicitur: Conditiones contra Edicta Imperatorum, aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent scriptæ, vel quæ contra bonos mores, vel derisorie sunt, aut huiusmodi, quas Prætores improbaverunt, pro non scriptis habentur, & perinde, ac si conditio hereditati, si ve legato, adiecta non esset, hereditas legatæve capitur, & in sequenti l. filius 13. cod. tit. statuitur; Quæ facta ladum pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & generalitèr, quæ contra bonos mores sunt, nec facere nos potest credendum est. Hinc turpes conditiones pro non adiectis haberi dispositæ in Lreprehendenda 3. C. de institut. & substitut. & in l. non dubitamus 20. ff. de condit. & demonstrat, ubi inter conditiones turpes, illæ iurisfurdæ numerantur, ob hominum in irandam facilitatem cum Religiosis contempu, l. quæ sub conditione 8. ff. de condit. institut. turpem igitur, & inonestam conditionem, & quæ honestè adimpleri non potest, rejici, & pro non scripta haberi, probat post *Paul. de Castro*, & alios, *Fusar. in tract. de substitut. q. 454. num. 90. & seq.* nec valeat, quæ ad turpem causam referuor, vel ad diffamationem, & specialem infamiam lega-*

- tarij, per *Lusapia* 57. ff. de legatis 1. & l. *Quintus Mutius* 17. in fine. ff. de annuis legatis, tradit *Simon de Pratis* in *tratt. de interpretat. ultim. volum. lib. 2. interpretat. & dubit. q. num. 72. & 73.*
- maximè quando impossibilitas iuris, siue turpitudine non adicitur, per modum principalis dispositionis, sed per conditionis modum, nec eius sublaoriz, sed totum qualitati resistit, perfecta nihilominus remaneote voluntate in principali dispositione; tunc enim reiecta conditione, firma remanet dispositio, ex traditis per *Gulielm. de Bruditiis* in *repetit. cap. Raynatus de testament. in verbo Reliquis* num. 14. & *Spino* in *speculis testamentar. gloss. 14. num. 155. & seqq.*
- Ex quibus in facti contingentia respondendum esse videbatur, conditionem przlegatam adiectam, quod przlegatius in prima die Dominica cuiuslibet mensis accipere debeat Sanctissimæ Eucharistiz, & Penitentiz Sacramento, impossibile à iure censeri, ac propterea pro non scripta habendam, firmo, & puro prælegato remanente; tanquam Simoniz præciem omnino vetite, contineret, vendere, scilicet pro pecunia Sacramentorum acceptio-
- 8 nem: Est enim Simonia studiosa voluntas emendi, aut vendendi aliquid spirituale, vel spirituali annexum à *Simone Mago* nuncupata, qui voluit ab Apostolis emere potestatem, dandi Spiritum Sanctum; idque mortale peccatum est, & contra iustitiam, atque legem Divinam, & humanam, ac reodere, quæ nullo sunt pretio vendibilia. Unde Divus Petrus dixit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam, Donum Dei, existimasti pecunia possideri*, ut habet in *Actibus Apostolorum* cap. 8. & refert *Divus Thomas* in 2. 2. q. 100. artic. 1. & in 2. 2. q. 101. artic. 2. ubi hoc magis procedere ait in Sacramento novæ legis, quæ sunt maximè spiritualia, in quantum causa sunt spiritualis gratiæ, pretio non extimabilis, eiusque rationi repugnare, quod non gratuitè detur, confirmat ex pluribus *Sebastian. de Medicis* in *Summa peccatorum capitalium*, tit. 6. q. 114. & 117.
- nec chim unquam legitimus, Domini Discipulus, vel eorum ministerio conversos, quempiam ad Dei cultum, munetis interveniu provocasse, ut in *cap. quam pio* 1. q. 2. c. nius propria verba refert *D. Episcopus Maranta* in *Margarita decreti* in verbo *Simoniam* 13. qua ratione legatum,
- Monasterio factum sub conditione: si talem puelam in monasterium receperis, deberi aequè, ac si pure fuisset relictum, conditione reiecta, uti 26 turpi, cum per eam inviretur Monasterium ad illam in Religione recipiendum, quæ res est spiritualis; idque Simoniam est, ut ex *cap. non facit* 8. de *simonia*, tenuit *Bari. in l. 2. num. 3. Cde insit. & subit.* cuius sententiam esse magis communiter recipimus, ex *l. sone ibi* num. 3. & *Nalla* in *c. 1. de 19. num. 11.* testatur *Crasse* in *tratt. de successione* in 5. legatum q. 55. & le-

- gatum puellæ relictum sub conditione ingrediendi Monasterium, conditione reiecta, ut Simoniam inducente, pure deberi consilvire *Bari. in conf. 184. lib. 1.* quem plures alij sequuntur à *Riminaldo inniere* adducti in *conf. 115. 2. n. 174. lib. 2.*
- Sed re ipsa diligentius considerata, contrariè amplexi fuimus sententiam, validam scilicet fuisse conditionem przlegato adiectam, quam post alios in terminis edocuit *Bonacina* in *caso 1. eius operum in tratt. sen. dispus. de Simoniam* q. 4. 18 5. 7. num. 1. & 4. ubi Simoniam non esse ait; cum aliquid alteri promittitur, siue traditur, si tale opus spirituale sibi ipsi præstiterit, etiam quod recipiens obligetur ad restituendum, acceptum, olis spirituale opus præstiterit licitum enim est, aliquem per temporalis beneficia provocare ad devotionem Monasterij, ut ex hoc inelinetur ad illius ingressum, & si non.
- licet ex pacto reciproco, aliquid illi dare, nec eidem recipere, ut ingrediatur Monasterium, ut ex relato *cap. quam pio* firmat *Divus Thomas* in *practica* q. 100. artic. 3. in responsione ad 4. argumentum *Summa Angelica* in verbo *Simoniam* 4. & alij quos refert *Medici* in *d. summa peccatorum capitalium* tit. 6. cap. 120. in versu 2. ubi inferunt; validas autem esse, nec reiiciendas sed omnino adimplendas, huiusmodi conditiones ingrediendi Monasterium, ut dispositio sub eis concepta locum habeat, cum ex eis non
- Simoniam, sed pietas inducatur; neque coactio, sed allectio ad meliorem vitam, contra *Barriolum* sustinetur *Gabriel* in *conf. 131. lib. 1.* *Contrariè variat. res. lib. 1. cap. 19. num. 10.* & alij quos refert, & sequitur *Gratian* in *lib. 2. discept. forens. cap. 154. num. 127.* & seq. confirmant *Magenam* in *decis. Lucerni* 6. 2. num. 6. & 7. *Peregrin* in *tratt. de fideicommissis* artic. 28. num. 72. *Capitane* in *tratt. de Baronis* prag. 9. num. 38. co-
- que magis, quia pro temporali re, siue pecunia, non obligat testator heredem, aut legatarium, ut sibi, vel alteri suo nomine, det aliquid spirituale, quod esset propriè Simoniam, sed ut sibi ipsi consulat, salutaria amplectendo, ut bene considerat *Lessius* in *tratt. de iust. & iure* lib. 2. cap. 35. dubit. 1. 2. num. 66. & 67. in fine.
- & licitum esse dare pecuniam, ut quis desistat à malo, & faciat bonum, vel ut converteratur ad Fidem, gloss. voluit in *cap. dilectus* 30. in verbo *Invitari*, de *Simoniam*, dummodò gratia liberalitatis fiat, ut ille ad fidem alliciatur, non tamen ex pacto reciproco, ut ibi declarant *Abbas Panormitan.* & *Ioannes Andreæ* uterque num. 7. *Decian* in *tratt. criminali* lib. 5. cap. 79. num. 17.
- & 18. ac dummodò Paganus ille, aut infidelis qui ad fidem invitatur, ad eam venire timeat ob paupertatem, etiam velit illam amplecti pro animæ salute, non pro pecuniæ aviditate, ut probant idem *Panormitan.* in *cap. cum. Ecclesia* num. 7. de *Simoniam*, & *Scim. in d. cap. dilectus* num. 2. in fine, de *Medici* in *d. 11. 6. q. 19. versu. simili.*

42 *ter licitum est*, & proinde intentionem esse inspicendam, an sit iocunda? post *Dionum Antonium*, *Decian* affirmat in d. lib. 5. cap. 84. nu. 4.
 43 & ita quem posse ad matrimonium cum certa persona contrahendum sub spe premij allici, & incitari, ex *L. cum ita legatum* 61. ff. de condit. & demonstrat. firmavit post alios *D. Iohannes Dominicus Caccia* recoleundæ memoriæ Cathedralicus primæ classis huius Parthenopæ Civitatis, & in omni versâ Iurisprudentiâ peritissimus, quem habuimus in primis Iuris elementis præceptorum, in suis *Iurium differentiationibus* lib. 1. res. 9. nu. 32. & seqq. tamē si matrimonij
 45 Sacramentum liberum esse dicere, ut oec mem-
 46 to pœnæ quis valeat ad illud contrahendum induci, *Summus Pontifex* in cap. *Gemma mulier* 29. de sponsalibus edixit, & nos infra dicemus in cap. 50. num. 22.
 Præterea cum in testamento, de quo agebatur, fuisset expressè dispositum, quòd prælegatur conditionem non adimplentem, prælegatum missarum celebratione applicetur pro animabus in Purgatorioj pœnis detentis, stante conditionis defectu, ex quo eius adimplementum in statutis, quibusque temporibus non producebatur, substitutioni locum esse dicebamus; etenim conditio, ut supra apposita, non est impossibilis à Iure, vel turpis, ut seijci debeat firma remanente dispositione, per regulam, quòd
 47 utile per inutile non vitiatur, de qua in cap. *utro* 37. de reg. iur. in 6. cum concord. per *Barbo-*
sin in axiom. iur. 231. imò honesta in se est, atque à Iure possibilis, & laudabilis, quòd quis sacramenta semel in mense suscipiat, turpè verò, & inhonestum esse videtur, quòd ad hoc faciendum pretio invitetur (& si neque hoc esse illicitum, iam supra fuerit indicatum) cum.
 48 verò conditio est honesta, sed ad illam invitari spe lucri turpe est, & inhonestum; tota dispositio sub ea concepta, est nulla, ut per text. in l. *illo autem* 71. ff. de heredit. instit. in d. firmat *Bar.* in l. *ratio tenent* §. r. ff. de condit. & demon-
 49 strat. ex hoc inferens legatum Monasterio reli-
 50 gium, si aliquam receperit in moniale, in totum esse nullum: non enim est turpis, vel inhonestus conditio, nec de genere prohibitorum, aliquam in moniale recipere; sed ad hoc spe
 51 tueri Monasterium invitari, inhonestum, &
 52 turpe est, nisi reddidit Monasterij sumptibus non sufficiens: tunc enim legatum, & conditio-
 53 nem sustineri, communem esse DD. sententiam, ex *glos. Abbatis*, & alijs in cap. non suis, de simon. facit *Alban.* in lucubrationib. ad *Bar.* in repet. l. *Barbarus*, ff. de Officio Prætoris n. 18. & cum.
 54 est impossibilitas in substantia dispositionis, non autem in conditione, vitatur dispositio, ex eodem *Bar.* in l. 1. num. 3. ff. de heredit. instit. ubi *Incila* num. 9. & 11. *Levay* in cap. cum sibi num. 18. vers. hoc tamen de testam. *Sardo* in decr. 68. num. 7. in fine, & seqq. ubi loquitur
 55 in heredis institutione sub hac forma concep-

ta: *instituo te, si stalem feceris herodem*; quam
 56 uti capiti non vitatur, quia turpitudò non est in conditione: non enim turpe est, nec de Iure, vel factò impossibile, quòd in alium instituas; sed est in mea dispositione turpitudò, quæ te, metu pœnæ allicere valò ad illum io-
 57 stituendum; ideo non vitatur conditio, sed dispositio, sequuntur post alios *Fusar.* in *tratt. de substitut.* q. 503. n. r. & 4. ubi hanc sententiam communem esse testatur, & ab ea non esse recedendum, & *Conf. Rodierna* in add. ad *distam Sardi* decr. 68. num. 10. & 12. cum seqq. & num. 36. hoc ampliat cum eodem *Sardo* ibidem, live
 58 à sciente turpitudinem, live ab ignorante sa-
 59 cta fuerit: ubi enim Ius testili, locum non habet scientiæ, vel ignorantie distictio; quid
 60 quid aliud sit in conditione in se turpi, seu à Iure impossibili, quam seijci diximus à dispositio-
 61 ne, & pro oon scripta haberi; quod intel-
 62 ligen dum, si eam testator apposuisset, sciens inhonestam, & à Iure improbatam: si eam
 62 testator credidisset honestam, & à Iure possibili-
 63 nem; nullam io totum reddere dispositionem, ex l. *seruo manumisso* 58. ff. de condit. instit. ad-
 notavit *Ripoll* in d. l. 3. num. 163. & seqq. ff. de conditionib. & demonstrat. & communem esse
 DD. sententiam profigitur *Gomes* in lib. 4. *variar.* res. 1. cap. 1. 2. num. 6. vers. confirmatur, *trassus* in *relato* §. legatum q. 50. num. 2. *Magon.* in d. decr. *Lanceli* 28. nu. 5. *Fusar.* in d. *tratt.* de sub-
 63 stit. q. 454. num. 98. & nihilominus præsumitur testator sciuisse conditionem de Iure im-
 64 possibilem, præcipue cum eo commoratur loco, in quo est Iurisconsultorum copia, eosque consulere potuit, ut post *Imol.* & *Ruin.* docet *Manica* in *tratt. de consell. ultim. volun.* lib. 3.
 65 tit. 10. nu. 8. subdentalis ignorantiam in dubio oon præsumi, ex *Bar.* alijque ibi relatis;
 66 nam omnes homines natura scire desiderant,
 67 ut contra naturam sit, non consulere penitio-
 68 nes, nec parci debeat his, qui coorta naturam, peccaverunt, ut post *Bald.* in cap. fin. num. 15. de *confess.* scribit *Teraquell* in *tratt. de utrog. retrah.* tit. de retrah. convent. §. 4. *glos.* 7. num. 29.
 69 adeo ut nec moliebri sexu, scemina excusetur à
 70 Iuris ignorantia, sed imò Ius scire præsumatur
 71 si non ex se, saltē ex consilio peritorem ad ea, quæ per text. in l. *bona* 3. ff. de bonor. possession. post *Raphanlem*, & *Felso.* tradit *Mantica* in *tratt. de iacit.* & *ambig. convegnitionib.* lib. 3. tit. 7. num. 28. dummodò consulere poteris penitiores,
 73 ut io dubio præsumitur, cum eorum habes copiam in loco eius habitationis, ut post *Salsper.* in l. *Iuris ignorantia* l. qui admitti, tenet *Sforza* Odd. in *tratt. de reitut.* in integr. q. 10. num. 25.
 74 teneatur enim mulier, sicut & rusticus penitiores consulere, quibus non existentibus in eorum,
 75 loco ire debent ad loca vicina, ubi adfuit, ni-
 76 si valdè remota sint, nec facilia ad ea deur, vel
 77 tutus accessus; & nisi alio iusto impedimento, detineatur, iofirmittatis, vindemiaur, alte-
 rufvè

riusve legitimæ causæ, ut ex *Tiraquello*, & alijs firmat *Farinac* in 2. p. fragment. crimin. in verbo *Ignorantia Iuris*, num. 303. & sicut vadunt multi heredes ad Civitates pro indulgentijs, & rustici ad memora pro lignis; ita debent ad Civitates ire pro consilijs, ut post *Bald. Roman.* & alios probat *Tiraquell.* in tract. de iur. retrall. in tit. de retrall. convention. §. 4. glof. 7. num. 10. licet hanc rationem in rustico non esse tutam 80 dicat *Farinac* in loco relato n. 301. nam pro lignis ad sylvam accedit, quia frigoris, & coquendi carnem necessitas, & alia faciendi ad victum 81 necessaria ipsum cogit, & impellit; non sic in iriorem ad Civitatem, pro habendo peritorum 82 consilij, cuius perquirendi necessitatem, nullam habere credit Iuris ignorantia excusatus, 83 & in molire neque par est ratio accedendi pro indulgentijs ad Ecclesias, & io domo Advocati pro consilio.

Remanebat deoique firmandum, cessante, quoad prælegatario prælegato, non tamen causæ piz respectu, cessare dispositionem, quin debeant ex testatris dispositioe, missatum, laudicia celebrari: nam & causa pia hoc habet io specie privilegium, ut non corruat, quoad 84 eam dispositio ob conditioeem impossibilem illi directam, quam testator putabat esse possibilem, ut per text. cum tale 71. §. falsam conditionem, §. de conditionib. & demonstrat. post glof. ibi, & alios docuerunt *Tiraquell.* in tract. de privileg. pia causa privileg. 75. Inrigliol. in singul. 97. num. 72. lib. 3. *Thomas* in tract. de disposit. ad pia causas tit. 2. cap. 91. quibus accedunt alia piz causæ privilegia, quod caduca relicta pia, & quæ pro non scriptis habeantur, illi nihilominus debeantur, ut per eundem *Tiraquell.* privileg. 38. aliosque per *Thomas* in loco relato cap. 189. & quod conditio abstinentiæ ad nuptijs io legato virgini facta, appositæ, quamvis turpis noo relicta ad dispositionem, si 87 in eius defectum pia causa, vel Ecclesia vocetur, ex eisdem *Tiraquello* in privileg. 18. & *Thomas* in cap. 150. ubi ex alijs, communem esse sententiam testatur, licet et contradicat *Gravenens.* in prædictabilib. Ecclesiasticis q. 339.

R E R V M S V M M A.

- 1 Testatoris dispositio est pro lege servanda. Si res ita se habent, ut fuerint a testatore relicte, n. 1. & 3.
- 2 Etiam ex ijs, quæ ex post facto, mortuo testatore, evenerint, n. 4.
- 3 Testatoris animus declaratur, & quid ipse retro senserit, ex eventibus post eius mortem.
- 4 Testatoris dispositio à verisimili eius mente recipit interpretationem. Et ab eo, quod ipse interrogatus, verisimiliter respondisset, n. 7.
- 5 Dos à testatore taxata augeri potest ex verisimili eius mente.

- Etiam in bonis fideicommissis suppositis, n. 9.
- Aut alienari prohibitis, n. 10.
- 11 Dotes fuerunt ex temporis progressu nulla. Pz qualitas magna & opulenta habebantur, bodie parva, ac tenuis indicantur, n. 12.
 - 12 Cum in coniugijs de dote potius, quam de moribus nunc agitur, n. 13.
 - 13 Et hodie cessant, quæ prius dicebantur, dotem mille florenorum esse, & nomine magnam, num. 14.
 - 14 Atque etiam comiti congruam esse dotem, antecorum mille, n. 15.
 - 15 Hæc enim atas aliam vitam, aliosque mores requirit, n. 16.
 - 16 Nam dos mille ducatorum, culibet pauperi, & ignobili mulieri datur, n. 18.
 - 17 Et quilibet artifex modo petit in dotem mille florenas, n. 19.
 - 18 Dum dos mille, & quingentum scutorum est mulieribus, etiam ignobilibus congrua, n. 20.
 - 19 Nec excessiva reputatur, n. 21.
 - 20 Quinimo viles etiam mercatores, audent petere dotem duorum millium scutorum, n. 22.
 - 21 Pretia rerum ex temporum qualitate, & communi usu mutantur.
 - 22 Castus emissus, pro omisso habetur.
 - 23 Fallis primò, quando aliquid sequitur, ex eo, quod fuit expressum, n. 24. & 25.
 - 24 Secundo fallis in casu, qui similis sit expresso, num. 26.
 - 25 Præsertim in ultimis voluntatibus, num. 27. & 28.
 - 26 Tertiò fallit, quando adest consuetudine mens testatoris, quod ita disponere volueris, num. 29. & 30.
 - 27 Quartò limitatur, si in expresso, & omisso, eadem aequitas, & omnimoda similitudo concurrant, n. 31. & 32.
 - 28 Quintò fallit ex identitate rationis, n. 42.
 - 29 Testatoris voluntas dispositiva dicitur, aut vim habens dispositiva, cum aliquod verbum expressis, ex quo eius voluntas comprehenditur.
 - 30 Saltem large, seu etiam improprie, n. 34.
 - 31 Quamvis ad aliam dispositionem non transferitur, num. 35.
 - 32 Testatoris voluntas magis est spectanda, quam verba.
 - 33 Et sicut animus corpori præfertur, ita mens verbis, n. 37.
 - 34 Quæ etiam ex consuetudine colligitur, n. 38.
 - 35 Testatoris singula verba sunt inspicienda, & canit consideranda.
 - 36 More venatoris leporem sectantem, n. 40.
 - 37 Testatoris voluntas si sit ambigua recurrere debemus ad rationem, quæ motus fuit ad disponendum.
 - 38 Sive sit expressa, sive tacita, & in mente retenta, num. 43.
 - 39 Et ubi de ratione expressa, vel tacita, non constat, est consideranda naturalis ratio, quæ potuit moveri, n. 44.

Aut

Ani, quæsi non ex mensu, ex aliu deducitur, num. 45.

Vel persona est contemplanda, erga quam dispositio facta fuerit, n. 46.

47 *Testatoris voluntas ex ratione, & ex persona, in quas dispositio est interpretanda.*

Et ex totius testamenti contextu colligitur, num. 48.

49 *Testamenti pars una per aliam declaratur, & ex præmio ipsius.*

50 *Genus per speciem declaratur, certumque redditur.*

51 *Testatoris mens, ex una parte testamenti colligitur in alia.*

Quantumvis separata fuerint dispositiones, num. 52.

53 *Testatoris voluntas, cum in aliquem dirigatur, parum interest, quid cum alio loquatur.*

CAPVT XXXIX.

De Dote à testatore taxata pro temporum mutatione augenda, ex eo, quod interrogatus verisimiliter respondisset, ex textu in l. Titius

25. §. Lucius, ff. de liberis, & posthumis.

1 **T**estatoris dispositio est pro lege servanda, per §. dispositio autem de nuptijs, si tamen res ita se habeant, pro ut fuerunt à testatore testatæ: earum enim statu immutato, licitum est à disponentis voluntate recedere, etiam ex hijs, quæ ex post facto, mortuo iam testatore, evenerint, ex quibus testatoris animus declaratur, & quid ipse retro senserit, ut ex l. fin. ff. de insti. & sub. insti. & l. in confirmando 13. ff. de confirmat. ut plenè deducit Mantica in tract. de censu. ultim. volunt. lib. 3. tit. 3. num. 19. & 20. & tit. 1. num. 22. & conferat, quæ novitè tradit D. Rederius in consil. 5. ex n. 17.

6 A verisimili igitè testatoris mente recipit interpretationem illius dispositio, & ab eo, quod ipse verisimiliter respondisset, si de hoc fuisset interrogatus, quod pro disposito habendum est, ut in l. Titius 25. §. Lucius, ubi notant Bart. & alij, ff. de liber. & posthum. cum concordantibus apud Gabriel. in lib. 6. commun. concl. insti. de reg. in conclus. 10. n. 6.

Vnde cum ex annorum quinquaginta duorum intervallo ab anno 1613. conditi testamèti per quondam Fabritium Saggesium, & Montis per eum fundati pro maritagijs puellarum, de familia, ex cuius redditibus ducatos octuaginta reliquit cuilibet ex puellis à quondam

lo: Baptista Saggesio descenditibus pro dotium subsidio, & augmento, mutatis temporibus, dotium constitutiones exerceverint; verisimile esse dicebamus, quod si testator, temporis mutationem cogitavisset, ampliores dotes fuisset constituturus illis, quas testamenti tempore limitavit, atque taxavit, sufficere credens, & proinde non tantum ipsos ducatos octuaginta, sed integram quantitatem ex Montis fructibus cumulatam, esse pro dotibus applicandam, Anon Saggesii filiz Ioseph descendenti à quondam Ioanne Baptista, tanquam unicæ existentis ex familia testatoris, quæ præsumptam eius voluntatem, illam taxationem faciendi, rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, quo immutato, licet à disponentis voluntate, recedere, ex verisimili eius mente, in terminis dotis à testatore taxatæ, benè probat Cravetta in consil. 291. num. 4. versic. 5. vel. 2. ubi loquitur

9 etiam in bonis fideicommissis suppositis, aut in alijs alienari prohibitis, ex quibus detrahi posse firmat augmentum dotium, ultra quantitatem à testatore taxatam, pro temporis mutatione faciendam, sequuntur plures alij apud Cæroc. in decis. 16. num. 7. & seq. ubi num. 16. in fine ita pluries decisum vidisse, atque audivisse testatur; idem confirmant Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 41. num. 33. Rota Romana in decis. 110. num. 4. in collectis per Merlin. post eum tract. de legitima. Amat. in decis. Rota Marchia 28. Pisco in conclus. in verbo Bona, & post omnes Consilii. Hodierna super l. hæc ad illud, C. de secund. nupt. q. 26. n. 35.

11 Neque in dubium revocari potest, dotes fuisse ex temporis progressu auctas, ut quæ maxime, & opulentæ, olim habebantur, hodiè parvæ, ac nimis tenues iudicentur, ex traditis per Menoch. in tract. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 13. 149. num. 40. cum in coniugijs potiùs de dote, quàm de moribus nunc agatur, ut ex Plane, & alijs refert Petr. Gregor. in p. 2. finitum. Iur. lib. 9. 14. cap. 17. cessant enim, quæ prius dicebantur, dotem mille florenotum esse se, & nomine magnam, ut Bald. dixit in consil. 55. in fine lib. 2. & 15 etiam Comiti congruam esse dotem aureotum mille, ex Fulgos. in consil. 21. ait Deg. in consil. 26. n. 163. lib. 1. cum ætas hæc aliam vitam, alioque mores expostulet, & pretia rerum ex temporum qualitate, & cœmuni usu immutentur, ut per l. pretia rerum 63. ad leg. Falcid. Thefan. innuit in decis. Pedemont. 192. num. 6. subdens, 18 dotem mille ducatorum, cuilibet ignobili, & 19 pauperi mulieri, dari, & modò quilibet artifex perit in dotem mille florenos, ut per Simon. de Pratis in tract. de interpretat. ultim. volunt. lib. 4. interpretat. 1. dubitat. 10. num. 24. dos autem 20 mille. & quingentum scutorum est mulieribus etiam ignobilibus congrua, neque excessiva, 21 reputatur, sed modica, ut dicit Stephan. Girian. in lib. 5. discept. forens. cap. 984. num. 15. quem refert Reg. Capyc. Laur. in decis. 22. num. 32. lib. 1.

- 22 quiniō viles etiam mercatores audient petere dotes duorum millium scutorum, ex *Rolando à Valle in cons. 2. m. 19. lib. 4.*
- 23 Quod si obijciatur de regula, quæ casum omisum pro omisso haberi dicit, ut in *L. como dissim. 10. ff. de liber. & posthum.* cum alijs concordantibus; responsio in prompto est, eam non procedere, quando aliquid sequitur ex eo, quod iam fuit expresse dispositum, quia tunc casus omisus pro expresse habetur, *Mantica de consuet. ultim. volunt. lib. 3. tit. 19. num. 15.* quod ex pluribus confirmat, *Casanata in cons. 60. num. 16.* casus enim omisus non dicitur, quando similis est expresse, ut plenè per *Tiraquellum in repetit. l. sum quumq. C. de revocand. donat. in verbo libertis. n. 45. Azeuochi in cons. 432. num. 28. lib. 5. Casanata in cons. 47. num. 52.* præsertim in ultimis voluntatibus, in quibus taciti, & expressi eadem est iudicium, & proinde casus omisus habetur pro expresse, ita ex *L. fin. C. de posthumis hered. institutend.* & alijs probat *Simon Barbosa in principijs locor. commun. in verbo casus omisus. 1. in fine, & in verbo Taciti, & expressi circa finem.* Præterea locum non habet regula, quando ad eam coniecturata mens testatoris, quod ita disponere voluerit, ex pluribus à *Menochio* relatis in *d. cons. 452. num. 27.* quos transcribit *Casanata in d. cons. 47. num. 50.* etenim, casus omisus non habetur pro omisso, quando obstat verisimilis mens testatoris, ut ex *Valenzuela in cons. 159. num. 36. tomo 2. declarat Augustin. Barbosa in axiom. iuris 39. num. 5. in fine, vel cum in expresse, & omisso eadem æquitas, animositas similitudo, eadem disponentis mens, eadem ratio, & coniecturæ concurrunt, ut post *Alex. in cons. 130. in fine lib. 2.* aliosque docet *Simon de Prat. in pract. tract. de interpretat. ultim. volunt. lib. 2. interpretat. 3. dubitat. 1. solut. 3. num. 164.* quandoquidem dispositiva testatoris voluntas dicitur, aut saltè vim habens dispositivæ, quoties aliquod verbum expressit, ex quo saltè largè, seu etiam improprie eius volueros comprehendendi possit, quamvis ad aliam dispositionem non transierit, ut ex *Baldo in l. unica num. 10. C. de his, qui ante apertas tabulas, alijsque confirmat Molina in tract. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 4. num. 18.* quem sequitur *Reg. Revit. in cons. 40. num. 4. lib. 3.* 1. subijciens n. 6. magis voluntatem, quam verba esse spectandam, & sicut animus corpori præfertur; ita mentem, quæ etiam ex coniecturis colligitur, esse verbis præterendam, & n. 39. singula testatoris verba, dicit esse inspicienda, & cautè consideranda, morte venatoris lepotem sedantis, ut *Bald. docuit in Liquidam. num. 2. C. de necessarijs servit. hered. instit. ac nuper memotat D. Rodericus in consil. 19. num. 20. & num. 7. in fine probat Reg. Revit. in ambigua, sive dubia testatoris voluntate recurrite ad noscedere ad rationem, quia testator motus fuit ad disponendum, ut casus omisus pro ex-**

- 43 presso habebatur, quamvis ratio tacita sit, & incommode retenta, & ubi de ratione expresse, vel tacita non constat considerandam esse naturalem rationem, quæ moveri potuit, aut quæ quæ non ex mente, ex actipso deducitur contra remplandam quoque esse personam, erga quam dispositio facta fuit, nam & ex ratione, & ex personis, quibus est relicta, testatoria voluntatem interpretari, scribit post alios *Mantica de consuet. ultim. volunt. lib. 6. tit. 11. & 14.*
- Verisimilis itaque præfati testatoris voluntas, tum ex ratione, quæ ipse motus fuit ostendebatur, & ex effectione erga consanguineos, in quos disposuit, tum etiam ex illis, quæ in eodem testamento expresse, insinuat enim amore hæredis usufructuaria, eique prælegatis bonis mobilibus, atque ducatis quincenarium pro doris, alijsque iuribus; eam rogavit, ut contenta remaneret, quatenus aliud præterdere potuisset, attento, quod ipse testator de suis bonis dispositurus erat ad Dei gloriam, in auxilium proximi, atque pauperum, ut iola, quod legitur in primo testamento capite, cum tamen ex totius testamenti contextu voluntas testatoris colligatur, & ex proœmio, & una testamenti parte, alia declaratur, ut per *Mantic. in eod. lib. 6. tit. 13. Simon de Prat. in relata solut. 3. num. 36. & segg. Mascard. in tract. de probat. concl. 1422. n. 26. & segg.*
- 50 Hæc verò generalitas iō proœmio expressa, per specierum enumerationem postea aditam declaratur, & magis certa redditur, *l. sed & si adiciatur 13 ff. pro socio, cum alijs per Marant. in respon. 25. num. 42. & seq. lib. 5.* Montem eim in proprietate reliquit hæredem, quem denominari iussit ad ipsius testatoris nomine in capite secundo testamenti, ex cuius redditibus ultra legata, quædam pia etnolunda, expensas consanguineis pro Doctoratu, subministrari mandavit, & pro redemptione in casu captivitatis à manibus infidelium, atque pro filijs earum in matrimonio carnali, vel spiritali collocandis, in capite 17. usque ad 22. unde colligitur ex una parte testamenti mens testatoris in 51 alia, quantumvis separatè fuerint dispositiones, ex *Fusar. in consil. 41. num. 112. & in consil. 183. n. 7. & 8.*
- Rogavit denique testator uxorem, hæredem in usufructu relicta, ut eius consanguineas auxiliari vellet ad nubendum Cœlesti Iponso, vel humano, declarans, sem sibi magis gratam efficere non posse, quam auxiliari ipsis eius consanguineis de familia Saggeia, & præciò pro earum filiabus, ut supra collocandis, in cap. 33.
- 53 testamenti, ubi licet cum uxore loquatur, non oportet quæri, cum quo testator fuerit allocutus, sed in quem voluntatis intentionem direxerit, *l. cum pater 79. §. donationis, ff. de legat. 2. Mantica de consuet. ultim. volunt. lib. 3. tit. 19. post num. 9.*

R E R V M S V M M A.

- 1 *Fabrica Sancti Petri de Urbe privilegia. Campportionis pium legatorum applicatione.* n. 2.
- Et legatorum incertorum ad pias causas rili-
tatum, n. 3.
- Atque Tribunalis separati in hoc Regno Nea-
polis erectione, n. 4.
- Regio exequatur munia, ut n. 6.
- De eius reuelationis origine, remissive n. 7.
- 5 Sententia dua conformes Tribunalis Fabrica
exequuntur, non obliante applicatione.
- 8 Iudices Tribunalis Fabrica Sancti Petri de Ur-
be cognoscere possunt, an eorum sit Iurisdictio
inlegato aliquo, tamen pio procedere.
- Neque dicuntur in causa propria iudicare,
num. 9.
- Cum ad eos non pertineat emolumentum, siue
dammum, n. 10.
- Ad instar Iudicium Regia, vel Apostolica Came-
ra, ut n. 11.
- Quin non sibi ipsi, sed Regi, atque Pontifici lucra
ferunt, n. 12.
- 13 Iudicis est cognoscere, an sua sit Iurisdictio?
Limitatur in Iudice respectu certarum rerum,
vel personarum, n. 14.
- 15 Consiliarius Regius Regni Neapolis, cum crea-
tur Praefectus Sacri Consilii, vel Locumtenens Re-
gia Camera, retinet Iurisditionem sibi com-
missam causarum Reverenda Fabrica Sancti
Petri de Urbe.
- Et gabelarum, redemptionum, ac similium,
num. 16.
- Tro usque fuit in persona Petrid. de Franchis
servatum, n. 17.
- 18 Dignitas maior non mutat personam substantiam.
Neque conditionem, n. 19.
- 20 Officialis ex uno officio ad aliud maiori dignita-
tis assumptus, duplicata gagia, & emolumenta
consequitur.
- De quo tamen Preecia dubitavit, n. 21.
- Et contrarium hodie apud nos servatur, n. 22.
- Uam tantum deberi portionem ad maiorem
dignitatem spectantem, n. 23.
- 24 Tribunal Fabrica Sancti Petri de Urbe, fuit
cum Iurisditione, & clausula privativa, at-
que obdicatoria ad ordinarios locorum erectum
& n. 27. & 28.
- 25 Fabrica Sancti Petri de Urbe est exequutrix pia-
rum dispositionum ex concessione Summorum
Pontificum.
- 26 Episcopi sunt de Iure communi exequutores pia-
rum dispositionum.
- 29 Testator non potest facere, quin leges, & Sacri
Canonis in eius testamento locum habent.
- Neque disponere, quod Episcopus, & Reveren-
da Fabrica non se intromittant in legatis pri-
us ab eo relictis, n. 30. & 31.
- 32 Causa parum dispositionum est mixti fori.

In quolocum habet preventio inter Iudicem sa-
cularem, & Ecclesiasticum, n. 33.

- 34 Commissiones causarum fieri prohibentur in Fa-
brica praedicta.
- 35 Legata pia incerta ad Fabricam Sancti Petri ex
concessione Summorum Pontificum devolv-
untur, & num. 48.
- Ad quem effectum incerta dicantur receptata,
per legatos, n. 36. & 43.
- 37 Legata pia ob legatariorum receptionem defi-
cunt, sunt in alium pium usum conver-
tenda.
- 38 Legatorum pium commutatio fuit necessari-
Ordinarij locorum, alijsque interdicta.
- 39 Testatoris dispositio potest per aequalem ser-
vari.
- 40 Legatum pro celebratione missarum in certo loco
relictum potest in alio loco adimpleri.
Nisi locum illud in specie testator praescripserit,
cuiusque contemplatione legatum reliquerit,
num. 41.
- 42 Vno Ecclesiarum per collationem unius ad al-
teram, operatur, quod unum corpus efficiantur.
- 44 Declarationes Facultatum Reverenda Fabrica
Sancti Petri de Urbe a Deputatis facta tenaci-
ter observantur in Regno Neapolis.
- 45 Deciso Sacrae Congregationis Reverenda Fabri-
ca Sancti Petri in Urbe existentis.
- 46 Legatum pro exoneratione conscientiae pium di-
citur.
- Et quando est incertum, Fabrica Sancti Petri
applicatur, n. 48.
- Ad instar legati pro male ablatis relictis, n. 47.
- 49 Confessionis sigillum revelare non licet Confes-
sario.
- Neque alteri, sigillum secreti, ut n. 50.
- Nisi vigere monitoriarum, ut n. 51.
- Et mortaliter peccant uterque, si Confessionis, vel
secreti sigillum revelaverint, n. 52.
- 53 Legatum pium heredis avaritia non adimple-
tum, absque exequutrix negligentia, non devolv-
itur ad Episcopum.
- 54 Legatum pro male ablatis solvendis Confessario
relictum, debet exequi per Confessarium, con-
sulto Episcopo.
- 55 Atilium violentia particularibus illata, inter
casus fortuitos computantur.
- Pi proci, non teneantur alij cives contribuere,
num. 56.
- 57 Legatum incertis personis, de certis relictum,
validum est in omnium personarum benefi-
cium.
- Nisi numerus certorum sit valide magnus, quo
casu in beneficium incertum, de incertis, fa-
ctum fuisse dicitur, n. 58.
- 59 Militaribus damna, nisi Pago, vel Oppido idita,
ubi ingentur quibus sint rescindenda, in pauperum
beneficium, erit rescissio facienda.
- 60 Pauperes incertis Reverenda Fabrica represen-
tat, ex Summorum Pontificum concessione.

- 61 *Legatum pro male ablatis relictum, & in aliam causam non convertendum, si maleris quatuor sitis fuerit illa, ad quam ascedunt ablata, est pro superfluo heredi relictum.*
Sed si absque eo, quod in aliam causam non convertatur, fuerit relictum, quod superius in pauperes est erogandum, ut n. 62.
- 63 *Confessorius, & curam animarum habentibus, lex multum confidit.*
- 64 *Advocato, & Medico, sicut, & Confessori est dicenda veritas.*
- 65 *Medico docendum est vulnus pro habenda medela.*
- 66 *Testis vacillans in eius depositione suspensus redditur.*
- 67 *Testium duorum in iure, vel trium fiat omnis verbum.*
- 68 *Testes etiam singulares in re occulta, atque difficultate probationis pleni probant, solum alij iunctis admittuntur.*
- 69 *Testium singularitas, administrativa dicitur, cum eorum dicta ad eundem finem tendunt. Quo casu regulariter coniunguntur, & probant, nam. 70.*
Simplant tamen, & quandocumque plures, quàm semipleni, n. 71.
- 73 *Testis in iniuriabilis ex alterius habilitate suppletur.*
Circum personarum, & dictum, n. 73. 74. & 75.
- 76 *Testes de auditu proprio, non autem alieno pleni probant.*
Maxime in his, quae sunt difficultatis probationis, num. 77.
Et in, a quo testis auditus est ibi, qui aggressus, num. 78.
- 79 *Excommunicatio est iniusta, vel iniuste timenda.*
- 80 *Testis etiam privilegiatus in facto occulto cogitur revelare ad comminationem excommunicationis.*
Si aliter in eo, veritas haberi non potest, maxime in causa civili, n. 81.
- 82 *Testis cogi potest ad furem revelandum, nisi ab eodem fure habuerit furti notitiam.*
- 83 *Testis cogitur crimen, quamvis occultum revelare, ubi de anima periculum agitur.*
- 84 *Testis unicus non probat.*
Nisi de re ageretur occulte, in qua difficile esset plures habere testes, ut n. 86. & 99.
Vel alia concurrerent praesumptiones, n. 87.
Tunc enim probat, etiam si de auditu deponat, num. 88.
- 85 *Pax unius, vox nullius.*
- 89 *D. Antonius Carnociolus, Regiam Caecellariam Regem laudat.*
- 90 *Deciso Tribunalis Reverendae Fabricae refertur.*
- 91 *Authdr, Advocatus, & Relator causarum, Tribunalis Reverendae Fabricae Neapolitanae.*
Et de anno 1653, fuit in *Economum, & Secretarium eiusdem Tribunalis interim electus de*
- nota proprio Congregationis in Vrbe, existens, n. 92.*
- 91 *Equites Hierosolymitani in praedictum Religionis testari non possunt.*
Intellige de bonis propriis, possunt autem de alienis in dominorum beneficium disponere, n. 94.
- 95 *Male ablata deducuntur tanquam et alienum.*
Et filiorum legitimam minuant, n. 96.
Etiam ea, quae fuerunt solum testamentis relicta, num. 97.
- 98 *Confessio ad exonerationem conscientiae, pariter etiam absente iusta plenam probat.*
- 100 *Indicia sufficientia, cum de conscientiae probatione agitur.*
- 101 *Hominum nemo scit, quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui est in homine.*
- 102 *Deus scit absconditum cordis.*
Qui solus regnat, & eadem sentiat, n. 103.
- 104 *Male ablatorum confessio tertio non nocet, in eius fraudem facta fuit.*
- 105 *Franci non praesumitur in ultima voluntate.*
Praecipue in morti proximo, qui non est credendus aeterna salutis in memoriam, n. 106.
Maxime quando sumus in Religiosa viro, num. 108.
- Nec de iure commode, vel incommodum agitur, nam. 109.*
- 107 *Bonus quilibet praesumitur.*
- 110 *Male ablata ad Reverendam Fabricam spectant, exclusis omnibus antea privilegiatis.*
- 111 *Prior in tempore, posteriori iure, etiam in Principis concessionibus, atque privilegiis.*
Nisi Principem voluisse constet posteriora privilegia prevalere, n. 115.
- Quod tamen in dubio non praesumitur, n. 116.*
- 113 *Princeps debet esse immobilis, sicut lapsus angularis, & tanquam pilus in Celo.*
Vnde si revocatus, etiam proprio motu, quod prius fecerat, circumveniens fuisse praesumitur, n. 113.
Idque ex praesumptione Iuris, & de Jure, contra quam probatio in contrariam non admittitur, num. 114.
- 117 *Clausula, non obstantibus, privilegium specialem mentionem requirenti, non derogat.*
Praesertim in tertijs praedictum, cui Princeps praedictare voluisse, non creditur, nisi specificè expresserit, n. 118.
- 119 *Clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, sive motus proprii, & similis, in Principis concessionibus, non operantur in tertijs praedictum, & n. 120.*
- 121 *Clausula derogatoria in Summi Pontificis concessionibus apposita, amplissimis etiam verbis concepta, tamen eo ignoratum non comprehendit.*
Cuius erat generalis, & expressum mentio derogatione faciendi, ut n. 122.
Vel quando illi non fuisset verisimiliter ab eo derogatum, n. 123.

CAPVT XL.

De Legatis pijs incettis ad beneficium.
Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de
Urbe applicandis, ad facultates
eidem Fabricæ concessas.

Basilica Divi Petri de Urbe
Romana constructa, tan-
quam Domus Principis
Apostolorum, quam plu-
timis fuit privilegijs, fa-
cultatibus, atque indul-
gentijs, ex Romanorum
Pontificum coöccessione,

dotata, ut ex eorum emolumentis reedificaretur,
constructa, atque ampliata conservaretur, quod
pium opus à *Iulio II. Felici recordationis insti-
tutum, Beatiſſimi Leo X. Clementi VII. Paulo
III. & IV. Iulio III. Pio V. in Anno 1569. summa
quidem fuerunt pietate prosequutus; præter-
tim vero ultra portionem legatorum pijs locis
relictum, quæ infra annum exigere non cu-
raverunt. Legata pia incerta integræ fuerunt
Fabricæ Basilicæ prædictæ applicata, & pro
exequendis facultatibus eidem concessis, ex
conventione habita inter Sedem Apostolicam,
& Regiam Catholicam. Mactatam, Tribunal
separatum fuit in hoc Regno constitutum ex
Commissario Generali, Ecclesiastica persona,
à Summo Pontifice electa, & Regijs Ministris
Secularibus, tanquam Regijs Consultoribus à
D. Prorege creatis in prima, secunda, & tertia
instantia; unus enim ex eis in prima; alius in
secunda; alter in tertia assistentia instantia; sed
primi duo de Sacro Consilio, ut plurimum eli-
guntur; pro tertia vero instantia, unus ex
Dominis Regiam Cancellariam Regentibus;
Revisor tertiarum causarum non occupatus, qui
ut plurimum post sententiarum executionem
procedit; ex privilegio duabus sententijs con-
formibus concessio, quod exequantur appella-
tionis causa, absque præiudicio executionis
committenda, ex *Bulla Pij V. quæ incipit. Et si om-
nium litem finem*, Regio exequatur roborata;
& prædictis Commissario, & Consultoribus
fuit etiam dubiorum decisio circa facultates
Fabricæ competentes commissæ, licet etiam tam-
en Fabricæ interpretatione Deporatis in Ver-
be Romæ testata, ut consistat ex privilegio
exequutoriazionis in Regia Cancellaria exi-
stente super prædictorum omnium confirma-
tione, de quo meminerunt *Reg. Revit. in pragm.
1. de legat. pijs, num. 2. Tassus. in observationib. luo-
ris dicit. super pragm. de antepate, vers. 3. observ. 3.
num. 195. Thor. in veta decisio 71. num. 31.
lib. 1. ac etiam Reg. Capp. Lara in decis. 180.
7 num. 1. & segg. lib. 2. De cuius Tribunalis crea-**

8 tione, atque origine loquuntur *Io. Aloys. Ric-
cius Piciagense. Episcopus in Praxi varior. resol.
seri Ecclesiæ. p. 1. resol. 374. & Carol. Maranta
Episcopus Iuvencensis. in controversa respons. 24. nu.
13. & seg. p. 1. ubi etiam ex num. 20. pluribus
9 comprobavit, posse Iudices illius cognoscere,
an eorum sit Iurisdicctio in legato aliquo tan-
9 quam pio procedere? neque propterea censum-
dos esse in causa propria iudicare, cum nullum
10 ad eos pertineat emolumentum, sive dam-
11 num, ad similitudinem Iudicum Regiæ Came-
12 ræ, aut Cameræ Apostolicæ, qui non sibi ipsæ,
sed Regi, ac Summo Pontifici, eiusque Cameræ
13 lucra terunt; Iudicis vero est cognoscere, an
sua sit Iurisdicctio? l. 2. §. sed si dubietur, & l. si
quis alicuius §. ff. de iudic. licet hoc limitari in
14 Iudice respectu certarum rerum, vel persona-
tum, post alius affirmant *Reg. de Ponte & San-
felice. ille in decis. 33. num. 4. & hic in add. ad eius
proxim iudicari. lib. 19. n. 5.*
15 Quod si aliquis ex Regijs Consiliarijs Con-
sultor electus, causarum Tribunalis prædicti,
creatus fuerit Regiam Cancellariam Regens,
Prætor Særi Consilij, aut Locumtenens Regiæ
Cameræ Summarie, adhuc tenet Iurisdicctio-
nem sibi commissam causarum eiusdem Tribuna-
16 lis Reverendæ Fabricæ; sicut neque privator
delegatione, quam foris habebat, gabella-
17 rum, redemptionum, hisque similium, ut huius-
se in eius persona servatum, cum de Regio Cõ-
siliario fuisset Præfides Særi Consilij munus
promotus, testatur *Præf. de Franch. in decis. 445.*
18 Quæ dignitas maior non immutat personam
19 substantiam, neque conditionem, ex *l. pen. ff.
de Senatorib. & l. falsa demonstratio 31. §. 1. ff. de
condit. & demonstrat. ut proinde eidem Officia-
20 li ad maiorem dignitatem assumpto, deberi
duplicatum sal, cetam, & cartam huiusmodi
Officialibus dari consuetam in Regno nostro
Neapolis, affirmet *Amend. in add. ad præd. de-
cis. Præf. de Franch. post Frecc. in tract. de sub-
fens. lib. 2. in tit. Quid dicatur Comes, nu. 52. quod
21 tamen super hoc alijs reliquit cogitandum,
cum *Rebuffo in hincemus, C. de proximis sacro-
servitior. lib. 12. & quidem ex resolutione Re-
22 gis Visitationis huiusmodi temporibus nostris
abolitum, ut audivimus, atque observatum;*
23 unam tantum deberi portionem ad maiorem
dignitatem spectantem.
24 Fuit antem eadem hoc Tribunal cum Iurisdic-
tione, & exemptione Officialium ipsius, at-
que clausula privativa, & abdicativa ad ordi-
narios locutura, ut in facultatibus *Leonis X.
Clementis VII. Pauli III. & Iulij III. Pontifi-
cum late continetur, de quibus multa apud
Marantam in controversa respons. 68. p. 3. Vnde te-
25 manet Fabrica Sancti Petri de Urbe piarum dis-
positionum exequitur, et pio defunctis, al-
teriusve propositum, hæredum, sive aliorum,
negligentia, vel mora non exequutum adim-
26 pleatur, Episcoporum loco, quibus etiam lute****

- communi Romanorum inspectio, fuit piorum, relictorum exequutio commissa, ne in cap. 3. de testament. & in l. nulli 9. C. de Episcop. & Cleric. quod etiam non fuisset exceptum à Trident. Concilio in cap. 8. sess. 22. dum Episcopis piarum dispositionum exequutio committitur, non animadvertens de Iurisdictione abdicavit, seu privavit Tribunali Reverendæ Fabricæ concessa;
- 17 per quam omnis potestas circa prædicta intelligebatur ab ordinariis adempta, ut per Cap. in decis. 122. num. 6. *Præf. de Franch. decis. 417. num. 7. & 8.* quos refert *Anna in cens. 107. num. 6. lib. 2.* Fuerunt nihilominus per aliam *Bullam Pij P.* in anno 1569. privilegia Reverendæ Fabricæ expressè confirmata, non obstantibus Apostolicis, & in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus; ut cantant verba: *Motus proprii* super hoc additi. Neque potest testator facere, quod leges, & Sacri Canoness in eius testamento non servantur disponendo, quod Episcopus, aut Reverenda Fabrica non se intromittant in legatorum piorum exequutione, quamvis dixerit, quod aliter pro non factis habeantur, ex *l. nemo potest 58. ff. de legat. 1. & cap. requisivisti 25. de testament. probante in ind. viduo. Mellesin comment. ad consuetud. Neap. p. 3. q. 10. num. 7. & seqq. Novar. in q. ferenti 91. num. 1. p. 1. Tassin. in d. pragmat. de anteposte, vers. 3. observ. 3. n. 395. in fine.*
- 21 Sed piarum dispositionum exequutionem mixti sori esse, probatur in *l. hereditas 53. ff. de usufructu in fine. ff. de petit. heredit. cum concord. à Tiraquellis relatis in tract. de privileg. pia communi.*
- 23 *Ap. privileg. 149. & seqq.* propterea præventio in loco esse dicendum est, ut causa coram Ecclesiastico Iudice præventæ, coram eo terminari debeat, ex reg. *Lubi ap. prium 30. ff. de iudic. ut in specie occurrit 7. hor. in singul. 9. piar. causar. quod magis in Tribunali Reverendæ Fabricæ procedit hæc præfixa expressione in Regia*
- 24 *beneficatio, ut commissiones causarum heri non possint in præiudicium Fabricæ, ubi de eius interesse agitur, secundum Episcop. Maçani. in respons. 24. num. 14. lib. 1. & ex iuris etiam communis dispositione, firmant post aliqui Reg. Cap. Lairo in talata decis. 180. num. 10.*
- 25 Cum verò incerta legata ad pias causas relictæ, fuissent ad Fabricæ beneficium, ut supra
- 26 applicata, sub illorum appellatione, etiam legata pia per legatarios recusata, comprehendit, fuit per Dominos Deputatos Collegij Fabricæ prædictæ in Romana Urbe existentis declaratum in Anno 1589. etiam vigore interpretationis facultatum sibi ipsi expressè reservatæ,
- 27 cum enim ex causa recusatæ, & delegatæ illorum aditionia, legata fiant incerta, & ex privilegio piæ causæ omnino sine in alium pium usum convertenda, ut probat *text. in ord. cap. 3. de testament. ubi plene Civarr. num. 9. &*

seq. & in d. l. nulli, C. de Episcop. & Cleric. ex Beatissimorum Pontificum concessione, fuerint in pium Fabricæ prædictæ opus generaliter convertitæ.

- 28 Vnde fuit legatorum ad pias causas relictorum, commutatio in alium pium usum Ordinariis locorum, atque omnibus alijs consequenter interdicta in præiudicium facultatum Reverendæ Fabricæ, ut expressè declarat Breve Apostolicum in Anno 1598. à *Beatissimo Clem. 11. Villamanatum*, atque Regio exequatur inter personas Ecclesiasticas sub eodem tempore nunciatum.

Ex quibus omnibus vana deprehendebatur præsentis commutatio, sive translatio (ut adversarius opinioni satisfaciamus) quæ per Monasterium Sanctæ Mariz de Carmelo huius Civitatis Neapolis, cum consensu eorum Patris Generalis, atque hæredum quondam Francis Mariæ de Neapoli facta, supponebatur missarum in Ecclesia Majori Divæ Mariz de Carmelo ex testatoris dispositione celebrandarum ad Ecclesiam sub eodem titulo existentem in Casali vulgò dicto à *Cape di Chino* stante, commutationis interdictione, ceterumque facta in præiudicium Iuris Fabricæ quæstæ.

- 29 Neque dici poterat sufficere, quod per æquipollens testatoris dispositio servatur, ad *text. in l. si mater 3. iuncta gloss. C. de insti. & subseq. &*
- 40 quod parum interest, ut missæ, in una, vel altera Ecclesia celebrentur; cum eodem modo, testatoris animæ in uno loco, quam in alio succurrant, per ea, quæ *Lapin Duennas*, eiusque regularis *Gratian*, tradiderunt in *lib. 1. disp. c. ferens. cap. 73. n. 5. & seqq.* ubi refert hoc fuisse in Roma Romana Bergomenis legatis iudicatum in Anno 1595. apud Seraphinum.

Pia enim dispositio testatoris est ad unguem observanda, neque ad casum diversum, præsertim in hoc facto protrahenda, alioquin illius commodum ad Basilicæ Sancti Petri beneficium devolveretur; sanè cum testator nihil aliud, quam celebrationem missarum prospexerit, non refert, quod in uno, vel alio celebrentur loco, cum etiam ad solum alterius commodum, vel favorem, cui missarum præcepti celebrationem, neque refert per se, an per alium celebrentur; ita cum fortè monialibus alienius Monasterij legata relinquatur, cum onere missarum, in aliqua earum Ecclesia celebrari facienda, tunc si Moniales ab illa in aliam fuerint Ecclesiam translata, earum Ecclesia dicitur novissima, in quam translata fuerunt, atque

- 41 in ea sunt missæ celebrandæ ex verisimili testatoris mente, qui ad Monialium Ecclesiam prospexit; & procedit casus decisionis Rotæ Romanæ à *Gratiano* relatæ. At quando certam testator Ecclesiam designavit, in qua missæ celebrari disposuit, neque aliqua succedit Monachorum illius Ecclesiæ ad aliam translationem, omni potius dubitatione remota DD. concludunt,

dent, non posse locum à testatore designatum per Sacerdotes mutari, ut per *Navarr. Guttier. & alios*, quos distinctè refert, & sequitur *Gravglas* in lib. 2. *prædicar. quest. commun. contra communes* q. 686. num. 6. quod etiam affirmat idem *Gravian.* paulò ante num. 5. ab adversarij relatu, quamvis nullum de hoc fecissent mentionem, ubi sub num. 4. capitis 73. sequitur *Navarr.* aliosque tandem à *Gravglas* allegatos, & dicit, quòd si testator mander celebrari missam in tali Altari, seu Cappella, ad quam constat habere devotionem, non erit licita loci mutatio; constat autem testatoris devotio ad aliquam Ecclesiam, eo ipso, quòd in ea eligit missas celebrari, ut sentiunt præcitati DD. idque magis constat in hoc facto, ex quo testator, legatum antea factum ducatorum, sexcentum ad beneficium Gubernatorum Ecclesie Sancti Eligij Maioris huius Civitatis, cum onere celebrationis missarum duarum in qualibet hebdomada in perpetuum revocavit, atque illos solvi iussit Patribus Ecclesie Sancte Marie de Carmelo, cum eodem onere celebrationis missarum duarum pro qualibet hebdomada in perpetuum in dicta Ecclesia, & amplius anniversarij pro quolibet anno; que omnia annotari iussit in tabella Sacristie in eadè Ecclesia ordinata, ut ex repetita ipsius Ecclesie nominatione in missarum celebratione testatoris affectio, atque devotio erga illam expressè colligitur.

Exemplum dispositionis quondam D. Hieronymi Sciarques non merebatur in causa prædicta allegari; fuit enim ab eo, missarum quarundam celebratio ordinata, ubi, & à quo D. Portia Sanseverina eius uxor voluisset, & nihilominus fuit à Summo Pontifice commutatione Breve procuratum, & obtentum pro missarum celebratione in alio loco, quam illo à D. Portia electo, in quo non poterat propter exiguum Monachorum numerum celebrari.

42. Quibus attentis cessabat motivum unionis per collationem Ecclesie in Casali dicto à *Capo di Chineto* tanquam *Grancia*, ut vulgò dicitur Ecclesie Maioris, quæ operatur, quòd unum efficiantur corpus, ex plenè traditis per *Jacob. Anton. de Mauro* in alleg. 54. considerata enim testatoria devotio erga Ecclesiam maiorem, in qua tanquam proximior ad eius domum, & populi concursu, atque frequentia, devotissima accedere, cum solitum fuisse ad orandum, vetustissimè credi potest; & quòd ad aliam in Casali prædicto existentem, tanquam à Civitate quibusdam miliaribus distantem, raro, aut nunquam accesserit, frustra huiusmodi unio allegatur.

Sed quid amplius in prædictis immoramur, cum expellam haberemus in hoc determinationem à Dominis Deputatis Reverende Fabricæ in Vrbe residentibus, factam in declarationibus facultatum eiusdem in Anno 1598.

emanatis, in quibus perfectum pro interpretatione litterarum, & facultatum, sibi ipsis reservata in cap. 4. declaratur, quòd quando bona, 43 seu annui redditus, & introitus, à Monasterijs Capitulis, Cappellanis, seu alijs legatarijs percepti, & exacti sunt, ac percipiuntur, & exiguntur pro celebratione missarum in perpetuum, aut ad tempus, & missæ huiusmodi in toto, vel in parte, ab ipsi legatarijs celebratæ non fuerunt, aut minime celebrantur, propter legatariorum impotentiam, nempe, quòd maior sit numerus missarum, quam Sacerdotum, huiusmodi relictæ ad Fabricam devolutæ, etiam censeri.

Postea subsequitur in cap. 7. alia declaratio, quòd pia legata, pro constructione Monasteriorum, Hospitalium, seu Ecclesiarum, & similium relictorum, quæ per aliquod facti, seu iuria impedimentum debite executioni demandari minime possunt, in Fabricæ beneficium applicantur, elapso competenti termino gravatis præstingendo, pro impedimentis huiusmodi realitè, & cum effectu removendis, vel commutatione talia pij relictæ in Sede Apostolica ob- 44 tinenda; Quæ sanè Facultatum declarationes à Deputatis ædite vigore declarationis eiusdem in Bullis Regio exequatur roboratis concessæ, apud nos tenacitè observantur, ut etiam refert *Reg. Revis. in prag. 1. de legat. pij.* num. 13. & seq.

45 Tandem consensu prædictis fuit Sacre Congregationis Eminentissimorum Cardinalium, super Fabricæ prædictæ deputatorum, interpretatio in litteris specificè ad huc finem, novissimè transmissis, legatum hoc Fabricæ applicatum, & devolutum censeri, non obstantè, loquæ commutatione, absque Sanctissimæ licentia subsequunt, quam declarationem omnino servandam esse, quis potuerit in dubiò revocare, cum neque fuerit in medio litis obtenta, quemadmodum ex adverso supposebatur.

Quia verò pia legata incerta ad Fabricæ beneficium applicata fuisse asserimus, hac in memoriam revocant, controversiam, aliàs in eodem Tribunali Reverende Fabricæ excitatam, circa applicationem legatæ ducatorum 6700. ab Illustri Marchione Cereffe D. Didaco Manriquea pro exoneratione conscientie relictorum Rev. Patri Jesuitæ Didaco de Corduba, eius Confessario, pro illis brevi manu solvendis, personis quibusdam in schedula apud eum 46 remansis adnotatis; fuit enim pro exoneratone conscientie relictum, quo casu ad instar legati pro malè ablati, quòd pium dicitur, per 47 quæ post *Bald. & Angel.* tradidit *Tiraquel.* in tract. de privileg. pia causa, in præfat. in vers. Item relictum pro incertis, similiter pium iudicatur, & quemadmodum pia qualibet, & in- 48 certa legata fuerunt in Fabricæ beneficium applicata in facultatibus eidem concessis, iuxta declarationem illarum sub Anno 1598. à

Sacra Congregatione emanantam, illa legata pro exoneratione conscientie in ceteris personis relicta, ex declaratis in Congregatione generali Reverendæ Fabricæ, sub die 21. Iunii Anni 1627.

7. Sed Incertitudinem cessare obijciebatur, ex quo simplici Confessorij dictum dari debere restator iussit, circa personas, & opera, quibus pecunia prædicta venire applicanda, & Confessorius ipsi, certam esse dispositionem respectu personarum, quæ certæ erant, affirmabat, sibi tamen à Testatore sub confessionis sigillo 49 committam; propterea illà revelare nullo modo potuisse, ut in *cap. omnis utriusque sexus* 12. de penitent. & remissionib. cum alijs latè deductis per *Farinat. in praxi crimin. p. t. tomo 2. qu. 51. num. 93. & siqq.* aliosque oovissimè citatos per *Alderis. in trakt. de Assysen. q. 30. num. 21.* idque etiam in sigillo secreti, alteri, quam 50 Confessorio commisso, procedere, quod tunc non obliget, etiam lodeice iubeente, ad revelandum, referi decisum in *St. C. Neap. Præf. de Franc. in decis. 484. nisi vigore monitoriarum, ut per Newin. in Sylva nupt. lib. 6. num. 45. Ripin. trakt. de peste in tit. de remedi. ad curandum pestem. 3. a. num. 98. & signanter num. 128. Alderis. in loco relato n. 21. quinimò eodem modo sigillum secreti transgens, & confessionis, mortalitèr peccant, ut per *Levasius summa Angelica in verbo Confessio 8. num. 22.* Cetera verò esse dicebatur dispositio, habita relatione ad Confessorium, quævis occulta aliorum respectu 51 dici potuisset, nulla etiam exequutoris negligentia intercessisse, sed heredis avaritia pecuniam à Testatore relictam, solvere recusantis, mioimè fuisse legatum adimpletorem; propterea ad Fabricam devolvi non potuisse exequutionem; quemadmodum ore de lare Comuni ad Episcopum, utio *cap. nos quidem 3. de testament.**

Nihilominus incertitudo colligebatur, ex testium proditorum depositionibus ad excommunicationis comminationem habitis; ex quibus constabat ducatos 6700. secundum eiusdem Schedulæ tenorem apud Constiliarium repositæ esse pro summa doctorum 2595. 2. 10. per testatorem, tanquam olim Capitanum Militum, receptorum ab Universitatibus in Schedulæ contentis, ipsidem Universitatibus extorzione gravatis; testuendos, quorum respectu distributio, per Confessorij manus fieri debebat, consulta tamen Rev. Fabricæ, quæ vicem in hoc gerit Episcopi, elapso anno 52 quemadmodum de lare Comuni per mandatarium fieri debebat solutio, consulto Episcopo, quia utriusque interest, mandatarij propter animam mandanti, & Episcopi propter interesse pauperum, quorum pater dicitur, ut in proprijs terminis ita concedendo *Hallens. & Archid. de Anter. se dissidentes opiniones, tradiderunt Abb. Papernitani in cap. 1. um. si de Indic. num. 5.*

7. ubi *Fely. n. 3. & 6.* quam sententiam commonem esse reiert post alios *Covarr. in cap. 3. n. 11. de testament.* cum enim de ablatione publicè constitisset, ita debebat publicè restitutionor constare, atq. *text. in cap. 1. de penitent. & remissionib.*

Pro alijs ducatis bis mille, constabat, restitutionem in incertarum personarum beneficium, esse faciedum, ex causa damni à Militibus illati, culpa testatoris illorum Ducis, quod senè damnorum, quos, & quale senserit, minimè experiebatur in schedula declaratum, neque reperiri poterat in Registris Universitatis annotatum, quia pecunia ab Universitatibus superflua solutam ascedere patebat ad prædictos ducatos 2595. 2. 10. alij vero ducati bis mille summam capebant damni per Milites particularibus incertis, illati io actuali hospitalione ab eis habitato, ut vulgò dicitur à cartellariis hoc damnum indebitè passum pro redimendis 53 Militaribus solentis, atque violentis, inter infortuoria, & casus fortuitos connumeratur, ut pro eo locum nō habet generalis contributio inter omnes cives faciendā, sed ipsi tantum particularia damno effecti damnum sentiant, ut per *text. in Lex conditio 16. §. si vis, ff. locati,* referi decisum in Senatu Pedemontano *Thesaur. filius in lib. 1. quæst. forens. q. 93. num. 10. & sequem referit, & sequitur Reg. Rovin. in decis. 70. num. 1. t. cum igitur pro damno à Militibus illato, nulla processerit contributio; omnino incertæ reddebantur persone damno assidue, præsertim quia Civium omnium numerus erat 54 valde magnus; & licet regularitèr dispositio facta in beneficium incertarum personarum de certis valida sit, & in omnium illarum personarum commodum, quæ certæ sunt, locum habere, ex plenè traditis per *Peregrin. de fidei commissis art. 33. num. 55. & Cancr. in lib. 3. variar. resolut. cap. 16. num. 93.* ob onerum tamen 55 certorum valde magnum, qui omnes cives erant de pluribus Universitatibus, dici poterat in beneficium incertorum de incertis facta fuisse, sicut notata per *Cancr. & Peregrin. in eisdem locis, & ex legis certificatione substatuata, quæ lex jubet applicari pauperibus, ex doctrina Bartoli in Liquidam relegam, ff. de reb. dub. quam sequitur *Arzin. in §. incertis, num. 2. in fin. de legat.***

59. Et in specie, quod quando exercitus expilat ioluisse Pagum, vel Oppidum, si particulares illius loci, damno assidue sunt, & per aliquam industriam cogosci minimè potest, qui spoliati fuerit, & quibus sit facieda restitutio, quod quantitas debita sit io pauperes confereoda, *Less. in trakt. de iust. & iur. lib. 2. cap. 14. dubitat. 6. num. 32.* incerta enim debita ex coactis, sive delicto sunt pauperibus restituenda ex communi DD. opinione desumpta, ex *cap. cum tu 5. de usuris; de quætiā per Covarr. in reg. peccatum de reg. iur. in 6. p. 3. §. 1. num. 3. & 60 cum*

60 cum pauperum incertorum loco fuit Re-
verenda Fabrica subrogata, eadem spectare,
videbantur duci bis mille particularibus in-
certis restituendi.

Reliqui verò duc. 2. 104. 2. 10. ad comple-
mentum ducatorum 6700. ad effectum resti-
tutionis prædictæ celsitorum, similiter, incertis
personis restituendis veniebant; quia nulla
ipsarum cognitio in Scheda producta haberi
poterat, cum tamen integra quantitas ducaro-
rum 6700. fuisset à testatore iohane restitutio-
nem, Voiveritatibus, & particularibus faciendam
destinaria, luxu testimonii depositiones habi-
tatis; in quo succedit doctrina Jacobi de Are-
na in *tratt. exequutoria*, quod si testator mandat
61 aliquam quantitatem distribui pro malè abla-
tis, & in aliam causam minime converti; si
malè ablata ad quantitatem restitutam non ascen-
dant, quod superest, ex heredi restituendum.
62 si verò simpliciter disponat testator, absque
eo, quod in aliam causam non convertantur,
ut in facto in quo versabamur, debet superfluo-
rum pauperibus erogari; sequuntur Bald. in *l. si
quis ad decimandum num. 1. r. vers. sed iuxta hoc
quero, de Episcop. & Cleric. Joan. Andreat in
addit. ad Speculat. in tit. de instrument. adit. 5.
nunc verò aliqui, num. 62. in verbo falsis, Co-
varr. in cap. 3. nu. 9. & 10. de testament. Clauus in
Summa Angelica in verbo Exequutor num. 17.
Nervar. in *tratt. de incertis, & male ablat. privit.
10. num. 1. & seq.* quia verò certas esse personas,
quibus erat pecunia prædicta restituenda, affir-
mabat Confessarius, neque tamen testibus no-
tas, & sibi sub Confessionis sigillo commissas,
eidem Confessario committenda videbatur,
quantitas prædictæ distributio: nam de Conf-
63 fessariis, tanquam animarum curam habentibus,
lex valde confidit, ut ex Cernis in *conf. 2. 67.
num. 3. lib. 4. probant Reg. Rovi. in decis. 95. nu.
16. & post eum Reg. Cappi. Laro decis. 12. num.
10. & seq.**

Testes autem recepti, ex quibus de allegatis
constabat, omnes esse videbantur exceptione
maiores: etenim V. L. D. Ioannes Antonius Pa-
risius, olim Testatoris Advocatus ab eodem Con-
fessario omnia audivisse refert, & verisimile
est sibi fuisse communicata, pro habendo consilio
ad validitatem dispositionis, quia, ut Con-
64 fessoris, ita Advocato, & Medico est dicenda
veritas; ut dicit Speculat. in *tit. de Advocato 5.
nunc r. altemus, num. 2.* dici enim solet: *Pulvis
65 de rogat. si opus medicamentis expedit, ut per Bald.
in cap. super eo, de Cohabitatione Clericor. & mu-
lier.*

Alter verò testis productus Alpherina D. Ce-
lidonium de Mayra Hispanus hoc factum longè
melius, quam quilibet alius scire potuit,
cum quia fuit olim Ferrerius, sive antecessor
militis prædicti Marchionis testatoris, rursus
quia de hac re interrogatus ab ipsomet Con-
fessario, schedulam habuit distributionis faci-

endæ cum epistola sibi transmissa, ut ea dili-
gentissime considerata, referret, an legitimè
ablatorum restitutio fieret, locis, & personis in
ea adnotatis quæ quidem epistola, non cum
Schedula prædicta, fuerunt ab eodem Religio-
so viro recognita, isque eas propria manu con-
scriptas fuisse testificabatur, super alijs tamen
negorijis præsentis alienis; observabatur au-
tem eiusdem in examine vacillariis; cum enim
antea deposuisset epistolam prædictam fuisse
eius manu conscriptam, postea subdit *pote est, esse
it. detto viglietto sia scritto di mano sua, du-
66 bitative deponens*, quod certe in eodem in-
stanti affirmaverat; hoc non modicam tribue-
bat suspitionem, ad notata post Arctin. in *conf.
64. vers. Nec obstat præmissis, pec Gabriel. in *tratt.
commun. conclus. lib. 7. conclus. 29. n. 44.**

67 Et cum in ore duorum, vel trium sit omne
verbum, ut in *Evangelio Matthæi cap. 18.* testes
prædicti ubi potuissent de singularitate notari,
iuncto adminiculo recognitionis factæ ab eo-
dem Confessario Schedulæ ad prædictum D.
Celedonium transmissæ, atque tirurbationis
eiusdem Confessarij in depositione factæ, ple-
68 na oriebatur ex eis probatio, præsertim in re
occulta, atque difficilis probationis, ut per
Roland. à Valle in *conf. 82. num. 47. lib. 2. per
Covarr. & alios quos refert, & sequitur Farinac.
in *tratt. de testib. in tit. de oppositionib. contra
69 dicta testium 9. 64. nu. 301.* cum etiam testium,
dicta ad eodem finem tendentis, singulari-
tatem inducant, non oblativam, sed admini-
culativam; unus enim alteri non adversatur;
70 quinimò suffragatur, quò casu regulariter con-
71 iunguntur, & probant, si non plene, saltem
semiplecè, & quandoque plusquam semiplecè,
ex eodem Farinac. *ibidem num. 112. & seq.* ubi
quoque *num. 74. & 75. & io præcedenti 62.
limitat. 1. 4. num. 373. & seq.* ex communi DD.
72 sententia affirmant omnes testis in habilitatem;
73 nedum circa personam, verum, & circa dictum,
ex alterius habilitate suppleri; & onus di-
74 ctum de loco, & tempore non deponentis,
tanquam non bene concludens ex dicto alteri-
tus de illis testificantiæ recipere supplementum;
75 tum, quando locus, & tempus de substantia,
non sunt, quod ex Baldo, aliisque confirmas
Præfide *Franchin. decis. 105. num. 10. cum seqq.
& ex alijs probat D. Scoppa in observat. ad decis.
Gratian. observ. 139. num. 9. cum seqq.* licet enim,
76 de auditu deponens, si sufficiat nihilominus ani-
madvertere, quod de auditu proprio deponen-
bant à Confessario declarante, non alieno, quo
casu pleoam inducoor probationem; ut per
Bursat. in *conf. 366. num. 1. lib. 4. per Mewsch. de
Arbitrar. Indic. lib. 2. c. 5. casu 475. num. 13.
77 maxime quia versumur iohis, quæ sunt diffusi-
78 cilia probationis, & is à quo testis audivit, est
ille idem, qui actum gestum; idem Farinac. de-
clarat in *d. tratt. q. 69. n. 48. & 80.***

Maiorem vim habebat testimonium prædictum

tum depositiones, quia coacta deposuerant
ad comminationem excommunicationis, quæ
79 erat iusta, vel iniusta timenda, ut in *cap. p.*
80 *l. 1. g. 3.* neque aliquis eorum, etiam si aliter
privilegiatus fuisset, testificando excusari por-
tuisset in facto occulto, io quo aliter veritas
81 haberi minime potest, præsertim io causa ci-
vili, ut animadvertit *Felino* in *cap. 1. num. 8. de*
testib. cogendis, alique per *Farinac.* in *relato tra-*
ctat. de testib. in tit. de oppositioib. contra personas
testium g. 78. p. 2. num. 108. & 110. & cum etiam
82 ipsi testes ooo ex furis revelatione, sed aliunde
de haberent furti notitiam, Parisius scilicet
à Confessariis; D. Celidonio verò, tanquam
cohortis conducto, sive Fetterio, & ab eodem
Confessario, quo casu tenebantur, atque pote-
rant à iudice cogi ad furem indicandum, ut io
cap. qui in fure 4. ubi Canoniz. de furtis; Prop.
83 terea tenebantur furem indicare, cum de aoi-
me tellatoris periculo ageretur, si ablatorum,
restitutio minime fieret, quod quidem animæ
periculum, corporali præpunderat, eiusque
causa manifestari crimine debet, quamvis oc-
cultum, ut post *Sorin.* & *Navarr.* probat *Le-*
nonard. *Lessin* *relato tract. de iustis. & iure lib. 2.*
cap. 1. dubitat. 9.

Frustra tamen de testium efficacia copen-
debamus, ubi propria aderat iudicialis confes-
sio eiusdem Patris Didaci de Corduba, episto-
lam recognoscere, atque schedulam, eius
manu conscriptam ex Alpherio D. Celidonio
transmissam, quas & si tanquam suppressio, dispo-
nente omine editas, de alijs testibus, & perso-
nis interrogavisse supponeret, luce tamen
meridiana clariùs colligebatur, dispositionem
io illis mentioatam, non aliam, quam eam
Illustri Marchioni Cerelle fuisse, tum ex iti-
nerario producto locorum, io quibus ipse Mar-
chio fuerat cum eius comitiva, hospitatus, qui
sunt omnio locis io schedula prædicta adno-
tatis, consensum enim ex prædicti D. Celido-
84 nij depositione, quæ licet voci testis pleoè pro-
85 bat, quamvis alijs dici solet, vox onius, vox
nullius, quia regula fallit, quando sonus in-
86 probatione actus, io quoq. difficile esset plures
87 habere testes, præsertim io delictis occultis,
vel quando, cum unico teste, alij concurrunt
88 præsumptiones, quia tuot plenè probat, etiam
si de auditu depoat, ut de otroque post *Bald.*
Gabriel. & alios, per *Farinac.* in *tract. de testib.*
in tit. de oppositioib. contra personas testium g. 63.
cap. 1. n. 44. 48. & 51.

Vnde ex prædictis omnibus sub die 30. Ianu-
arii anni 1641. per D. Antonium Caraccolum
89 Præsidentem Regia Camera Summaria, & Re-
verendæ Fabricæ secundarij causarum Consulto-
rum, qui olim orator sacuodissimus, postea ad
Officium Regentijs apud Catholicam Maiesta-
tem fuit, ob eximias aoi mides, promotus,
90 confirmato decreto applicationis in Fabricæ
beneficium pro dactis, bis mille tantum, pro

reliquis, coudemoata fuit Illustri Principissa
Marzoj, hæres Illustri Marchionis Cerelle ad
deponendum ducatos 1995.2.10. liberato
Reverendo Patri de Corduba pro illis solven-
dis Universitatibus io Scheda adnotatis, &
ad solvendum Patri de Corduba reliquos ducatos
2104.2.10. pro illis distribuendis iuxta co-
91 missioem habitam testatore; idque sub no-
stro patrocinio, cum Advocati, & Relatores cau-
sarum Tribunalis Reverendæ Fabricæ prædi-
ctæ munere fungentur.

Fuit postea controversi io causa vertente piz
dispositionis quondam Commendatoris Don
Georgij Serfalis, Equitis professi io Sacra Reli-
gione Hierosolymitana, ao legatum ab eo re-
lictum ducatorum ter mille, & quatuordecim
Reverendæ Fabricæ S. Petri de Vrbe pro malè
ablatis iocertis debetor? & cum de hoc, ad
eiusdem Religiois instanciam io Vrbe discip-
taretur, in Sacra Congregatione Emoientissi-
morum Cardinalium Reverendæ Fabricæ, quæ
92 proptio motu de Anno 1653. oos pro interim
elegit, ut *Æconomi*, & Secretarij vices gerere-
mus io Tribunali eiusdem Reverendæ Fabricæ
Neapoli existente, pro tutioe Iurium Fabri-
93 cæ prædictæ, respondimus sub coofura eorum-
dem Dominorum, quod licet *Æquilibus* Sacre
Religionis Hierosolymitanæ ui vetè, & prop-
rie Religiois, oon sit de bonis tellari, aut ali-
ter disponere permillum, sed in eis Religio
succedat; io telligitur oihomiois io bonis,
94 qoz propria coon sit, ooo alioa, utpote ex
95 malè ablatis quæzta, quæ tanquam es alienum
96 deducutor, & minuit etiam legitimam
filiorum, quod ex *Baldo*, *Sereno*, *Decio*, *lason*,
& alijs, præsertim D. *Cardinale Tufco* in *concluf.*
303. *lit. A. & concluf. 23. littera M.* deducit *Na-*
var. in *proprio tract. de incertis, & malè ablatis*,
privileg. 5. n. 5.

97 Neque refert, quod in testamento malè
ablata relinquuntur, qoz potius iure debiti,
quam legati relinqui videatur, ut per *glos.* &
DD. io *cap. Quamquam de usuris lib. 1. Ma-*
seard. in *tract. de probat. concluf. 1286. num. 155.*
98 oritur coim plena probatio ex coofessione ad
excoerationem cooficientis, patte etiam ab-
sentefacta, ut ex *Felino*, & alijs præsertim *Af-*
flucto in *desis.* 164. probat *Gabriel* in *lib. 1. com-*
muni. concluf. in tit. de Confessioib. concluf. 1. limitat.
18. *num. 68.* & latè persequitur *Navar.* in *rela-*
to tract. de malè ablatis privileg. 47. cum coim
99 de actu agatur occulto, in quo impossibile, aut
saltem difficile est plures habere testes, unicus
etiam tellis plenè probat ex *l. prima §. fin. ff. de*
verb. obligat. ut post *Seraz.* 261. alioq; declarat
Farinac. paulò anterelatus in *tract. de testib. q.*
100 63. *cap. 1. num. 38.* quinimò, cum de cooficien-
tis probatione agatur, sola indicia sufficiunt,
ut ex *l. dolum 6. C. de dolo*, in specie affirmat
Barol. in *confin. ad reprimendum*, in verbo de
nunciationem, *num. 12. Hypopolitus de Marfilija*
in

in reposit. Rub. de probat. num. 123. quis enim ho-
101 minum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus
102 hominis, qui est in homine? ut Divus Paulus
103 Apostolus loquitur 1. ad Corinth. 2. vel solus
104 Deus abscondita cordis scire potest, qui solus
105 renes, & corda scrutatur, Apocalypsis 2. n. 13.
106 Quod si dicatur in fraudem Religionis fa-
ctam fuisse male ablatorum confessionem, cam-
que in tertii præiudicium procedere non posse,
secundum adnotata ab eodem Card. Tufco in
relata conclus. 23. num. 8. & 9. omisso, quod fraus
105 in ultima voluntate non præsumitur, præci-
106 poë in mortis proximo, qui non est credendus
æternæ salutis immemor, divinitus timoris, at-
que iudicii, et hoc causa meotendo, æternam
sibi parare velit interitum, I. finali, C. ad leg. lul.
reposit. n. d. & in cap. sanctum 26. l. 1. q. 7.

Præterea omnis præsumptio fraudis exclu-
ditur ex adminiculis, confessionem ipsam adiu-
vantibus, à testatoris, atque legatarii persona,
desumptis, quippe testator, cum plura militæ,
etiam maiora exercuisse officia, quod ultra de-
clarationem in testamento factam ex testibus
receptis fuit plenè probatum ad restitutionem
male ablatorum teneri considerans, legatum
fecit de omni eo, quod sibi reservaverat in be-
neficio Reverendæ Fabricæ, gravando con-
scientiam Ministrorum Sacre Religionis Hie-
rosolymitanæ, ut suffragio eius animæ præ-
stando, in restitutione faciendâ, nullum præ-
berent impedimento; ipsi verò ultra genera-
107 rem præsumptionem, quod quilibet bonos es-
se præsumatur, de qua in l. meritis 51. ff. pro socio,
& in cap. si. de præsumpt. tanquam Religiosus
Eques, & Commendator Hierosolymitanæ Re-
ligionis verax fuisse, potissimum lo articulo
108 mortis præsumi debet, et de Religioso viro
loquuntur Socini. seu in cons. 15. lib. 1. Menoch.
in cons. 39. n. 17. lib. 1.

A persona similiter legatarii, scilicet Reve-
rendæ Fabricæ Sancti Petri de Urbe, cui tan-
quam interiorum ablatorum proprietarie, le-
gatum fuit, doli cuiuslibet excluditur præsum-
109 ptio: non enim ex hoc aliquid commodum
testator habebat; sed æternam salutem omni-
bus temporalibus præfata do, disposuit, ut con-
siderat Sord. in decis. Mant. 55. n. 12.

Religionum etiam privilegio productio compo-
nendi, super male ablati eisdem Sacre Reli-
110 gioni concessa, respondere, quod quidem ex-
pressè fuit à Summis Pontificibus sub aliorum
privilegiis generalitate revocatum, lo Re-
verendæ Fabricæ beneficium, tùm ex Iulij II.
Constitut. 13. incipiente. Liqueat omnibus; quæ
Commissario prædictæ Reverendæ Fabricæ, &
deputandis ab eo facultas conceditur; super eò
componendi, tam pro præterito, quam in futu-
rum, ita ut soluta aliqua quantitate pro Fabri-
cæ ipsæ, & reliquorum restitutione absoluti de-
bitores existant, in qua quidem concessioe
facultatum, clausula fuit hæc: non absenti-

buz præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationi-
bus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscum-
que) tùm ex Clementis VII. Constitut. 9. incipie-
nte: Datum admodum; in qua cum clausula,
motu proprio, Collegium deputatur, cui atque
deputandis ab eo, pro Fabrica prædicta, ædum
facultas componendi super male ablati incerti-
tis renovatur, verùm etiam inexacta exigendi
cum clausula (non obstantibus, quibusvis alijs
applicationibus, & Concessionibus dictorum
legatorum, & intercorum ablatorum, ac privi-
legijs, & soludis Apostolicis, quibuscomque
Ordinibus, Ecclesijs, Hospitalibus, & alijs pijs
locis, ac miserabilibus personis in genere, vel
in specie sub quibusve verborum formis, &
clausulis, etiam motu proprio, & ex cetera
scientia, ac de Apostolica potestate plenitu-
dine similibus forsan factis, & concessis, aut in-
positum fiendis, & concedendis; quibus om-
nibus, etiam si pro illorum sufficienti deroga-
tione, de ipsis, eorumque totis rectoribus, spe-
cialis specifica, expressa, individua, ac de ver-
bo ad verbum non autem per clausulas gene-
rales, id importantes, mentio, seu quævis alia,
expressio habenda, aut aliqua alia exquisita
forma letanda esset, illorum retores pro suffi-
cienti expressis, & insertis habentes illis alijs
in suo robore permanens, hac vice dumtaxat
specialiter, & expressè de simili nostra scientia,
& potestatis plenitudine derogamus, ac cui-
quam nolumus ullatenus suffragari, ceterisque
contrariis, quibuscomque, tùm etiam ex Pauli
III. Constitut. incipiente: Datum ad universas; in
qua omnia à prædictis Iulio II. & Clemente VII.
atque etiam à Leone X. concessa, specificè con-
firmantur, cum clausula prædicta non absenti-
bus privilegijs, & concessijs, & c. quibus, & c. con-
trariis quibuscomque, & c.

Ex quibus planè colligitur subsequenter
Pij IV. Constitut. 9. incipiente: Incumbens Re-
mani Pontificis providentiâ, quæ inter alia Sa-
cre Religionis Hierosolymitanæ confirmavit
(Clementis V. concessionem, quoad facultatem
super votis (Terræ Sanctæ, & Castitatis, dum-
taxat exceptis) ac super usuris, rapinis, & male
ablati, componendi, vel absolvendi; tamen
cum clausula non obstantibus, & c. illorum tna-
res, & c. minime derogasse priori concessioni
Reverendæ Fabricæ factæ, tùm clausula de-
rogatæ derogatorie, siquidem regula cap. iij.
111 prior derog. in sumptibus in tempore, sit in
iure potior, in concessionibus etiam Principi-
pum, atque privilegijs, totum habentem l. 2. C.
de priuilegijs, sicut, ut post Gaill. in lib. 2. p. 1. q. 1.
cap. 55. & alios a firmat Georg. Accursius in walt.
de privileg. Iurisperitis lib. 2. cap. 5. num. 27. De-
112 bet enim Princeps esse immobilis, sicut lapis
angulatis, & licet solus in Cælo, ita in for-
113 do Princeps motu etiam proprio revocat il-
lud, quod prius fecerat, præsumitur circum-
114 ventus, ut non admittatur in contrarium pro-
ba.

- batio, ita ex *l. pradia* 5. *C. de locat. pradior. civil. vel fiscal. lib. 11.* ubi late *Lucas de Penna* docuit *Bald. in conf. 327. n. 4. lib. 3. Barf. in conf. 78. num. 4. lib. 1. Reg. de Ponte in conf. 55. num. 6. lib. 1. Reg. Revit. in Rubr. pragmat. de revocat. gratiar.*
- 115 *num. 12.* oisi Principem voluisse coofteri, posterius privilegium prevalere, primo non ob-
- 116 stante, quod in dubio oon præsuntur, ut in *cap. 1. de rescript. & pet. Monach. in trall. de præsumpt. lib. 6. cap. 37. n. 7.*
- 117 Clausulâ verò geoteralem, posteriori privilegio adiectam: non obstantibus quibuscumque Juribus, aut privilegijs contrariis sancientibus, neque privilegio speciale mentionem requi-
- renti, derogare, communis DD. sententia proficitur, ut per *Felyn. in cap. accedentes, num. 4. de præsumpt. alioquin plene relatos per Acaium in cod. cap. 5. num. 58. cum seqq. ubi pterfextim.*
- 118 quia odo agit de reij priodicio, cui Priodiceum prjudicate voluisse, oon esse creden-
- 119 dum, oisi specificè exprimat, neque clausulas: *Ex certa scientia, De plenitudine potestatis. Motu proprio, & similes* iotertij prjudicium operari, affirmat ex eodem *Felyn. in cap. ceterum num. 9. de rescript. & alijs ibi allegatis*, quibus addendi fuot *Grammatic. in decis. 20. n. 5. & 6. Reg. de Ponte in conf. 59. num. 44. cum seqq. lib. 1. Conf. Staiban. in addit. ad Staiban. sen. in conf. 80. num. 9. cum alijs*, de quibus oovissimè *D. Seoppa in annotat. ad Sarn. in praxi criminal. par. 1. cap. 18. de abolition. sect. 2. n. 4. ubi*
- 120 quod clausulæ predictæ ooperatur, circa ea, qoz fuot facti, quorum scieotia in Principe, vel Pontifice oon præsuntur, ut lo *cap. 1. de Confessione lib. 1. & clausulam derogatoriam,*
- 121 amplissimis etiam verbis coconceptam, non comprehendere los particulae à Papa ignor-
- 122 tum, coius ad effectum derogationis tacita da erat generalis, & expressa mentio, vel cum
- 123 illi verissimiliter oon fuisset à Pontifice derogatum, ex *Curtio inn. & alijs* probat *Barbosa in trall. de clausul. infrequens lib. 43. n. 19.*

R E R V M . S . V . M . M . A .

- 1 *Legatum pium, quibus in casibus dicatur? remissive.*
- 2 *Legatum pro anima veliitum, etiam consanguinei pauperi, pium esse dicitur.*
Si de paupertate consuet legatarius, n. 3. 4. C. 6.
- 6 *Legatum pro dote, consanguinea pauperi veliitum est pium.*
Consilio de illius paupertate, ut nu. 7.
- 8 *Legatum Hospitalibus, & Confratritutibus veliitum, in quibus pia opera exercentur, est pium.*
Licit contrarium dicat Intelligiolus esse magis communiter receptum, n. 9.
Si illa fuerit Episcopi auctoritate fundata, num. 10.
- 11 *Legatum pium causa secundum loc. Caus-*

- nium in viroque foro, tam Ecclesiastico, quam seculari indicantur, & n. 64.*
- 12 *Ecclesiarn causa in iudicio tam Ecclesiastico, quam seculari, iuxta Canonem terminantur.*
- 13 *Causa miserabilium personarum, in viroque foro Ecclesiastico, & seculari, deciduntur secundum Ius Canonicum.*
- 14 *Ius Canonicum in foro Ecclesiastico, & Ius civile in foro seculari, servantur in materia non concernente peccatum.*
- 15 *Testamentum à Iure gentium inventum.*
Eius verò solemnitates à Iure civili introductæ, num. 16.
- 17 *Testamenti usus apud antiquissimas gentes fuit.*
- 18 *Testamentum ad pias causas absque Iure civilis solemnitatibus sustinetur.*
In eo enim Ius tantum Canonicum, & naturale, vel gentium servatur, n. 19.
- 20 *Testes duo sufficientes in testamento ad pias causas.*
Cum in ore, duorum, vel trium sit omne verbum, n. 21.
Idquo procedit in Terris nedum Ecclesia, verum etiam Imperio, & secularibus Principibus subiectis, n. 22.
- Secundo ampliatur, ut locum habeat in foro tam Ecclesiastico, quam seculari, n. 23.*
- Tertio ampliatur, ut duo testes etiam faciant in testamento ad pias causas sufficientes, n. 24. & 36.*
Quamvis non rogata, & in testamento inter liberos, n. 37.
- Limitatur, ut non sufficientes duo testes Religiosi eisdem Ecclesia legataria, vel haredis, num. 28. & 30.*
- Sed contra, num. 31.*
- 25 *Monachi, vel Abbas Ecclesia legataria, vel haredis sui pro ea testes idonei, & n. 45. & 46.*
- 29 *Haredis institutio in favorem Hospitalis non probatur ex eius Cappellani depositione.*
- 31 *Testamentum de Iure Canonico valet coram Parocho, & duobus testibus idoneis confectum.*
- 33 *Testes idonei differunt à magis idoneis.*
- 34 *Testes omni exceptione maiores magis, quam idonei, esse dicuntur.*
- 35 *Mulier in testamento ad pias causas in testamento admittitur.*
- 38 *Examina in civilibus, non est integra fidei pte omni exceptione maior.*
- 39 *Examina in testamentis, in testem non admittuntur de Iure Canonico.*
- 40 *Legatarii ratione propriæ commodi, non est idoneus testis in testamento.*
Nedum pro legato sibi relicto, verum nec pro haredide, aut altero legatario, n. 41.
Si sumus in testamento, quo minor testium numerus sufficit, quam à Iure requiritur, num. 42.
Sicut est testamentum militis, inter liberos, & ad pias causas, n. 43.
Intelligendo, si commodum principaliter spe-

- Hares ad legatarium, num. 44. & 26.*
- 47 *Testes de Universitate, seu Collegio pro eis admittuntur, & quando, n. 48.*
- 49 *Monachus est idoneus testis pro Monasterio*
- 50 *Admari, & Admariis pro Monasterio probationem inducunt.*
- 51 *Testamentum ad pias causas, sola scriptura, manu testatoris, etiam sine testibus validum est.*
Si tamen fiat recognitio manus testatoris, per testes habentes eam notam, ut an. 52.
Aut per litterarum comparationem, n. 53.
- 54 *Scriptura non probatur per comparationem manus scribentis in re, libram auri excedente.*
Tamen bodierna praxis est in contrarium, num. 55.
- 56 *Testamentum inter liberos per cedulam, seu privatam scripturam, absque testibus probatur.*
Constitute de manu scribentis per litterarum comparationem, ut n. 57. 58 & 59.
- 60 *Legata non debentur, hereditate non adita, saltem à venientibus ab intestato.*
Fallit in pijs legatis, n. 61. & 62.
- 63 *Pragmatica Regiæ pijs causis non servantur.*
- 65 *Nullitates, cum propendantur in Regno Neapolitano contra decreta Regiorum Tribunalium, est deponenda pœna in casu succumbentia solvenda, vigore Regiarum Pragmaticarum.*
Qualicumque non habent in Tribunali Reverenda Fabrica Sancti Petri de Vrbe, Neapoli residentis, n. 66. 67. & 68.
- 69 *Indices Regij, cum suspecti allegantur in Regno Neapoli, depositum pœnari debet, à succumbentibus solvenda, ex Regia Pragmatica.*
Hoc verò locum non habet, si aliquis Regius Consiliarius, aut Consultor Tribunalis Reverenda Fabrica S. Petri de Vrbe, suspectus allegaretur, n. 70.
Vel tanquam Consultor Regij Capellanus Maior, n. 71.
- 72 *Index, & alterum Magister, intervenire non possunt in causis, ubi filius, frater, cognatus, siue patruus, gener, aut socer sit procurator, vel Advocatus in Regno Neapoli.*
Quid in Tribunali Reverenda Fabrica non servatur, n. 73. & 74.
- 75 *Indices appellantur Regij Consulti Tribunalis Reverenda Fabrica Sancti Petri de Vrbe, Neapoli residentis.*
- 76 *Testamentum ad pias causas, etiam imperfectum ratione voluntatis sustinetur.*
Qua sententia communior ex Tiraquello, n. 77.
Sed fuisse Tiraquellum, cum Bartolo allucinatam, ait Rubertus, n. 78.
Contrariam sententiam, verlerim, & receptiorem affirmant, n. 79.
Nisi dispositio fuisset respektu pia causa iam completa, & absoluta, n. 80.
Et alia, qua disponere testator intendebat facto preventus, non disposuit, n. 81.

- Quo casu salvari posse Bartoli sententiam, num. 82.*
At neque in capite, in qua fuit perfecta dispositio, testamentum sustineri ad pias causas, vel inter liberos, alios censere referunt, n. 83.
Si consilietur voluisse testatorem alia disponere, n. 84. & 85.
- 86 *Testamentum filij prateritiene redditur ipse luter nullum*
Et prateritus filius intelligitur, cum non fuit hares institutus, aut cum causa exheredatus, num. 87.
Licet eius mentis fiat in testamento, & quantitas aliqua eidem relinquatur, n. 88.
- 89 *Testamentum Clerici non irritatur ex causa prateritiene.*
Sed contra, n. 90.
- 91 *Testamentum nullum ex causa prateritiene filij per clausulam Codicillarem, sustinetur in vim Codicillorum.*
Vi per eam filius prateritus, regatus censatur, hereditatem restituere heredi scripto, n. 95.
- 92 *Clausula Codicillaris, ut speretur, adici debet in corpore dispositionis, non in principio, vel fine testamenti.*
- 93 *Clausula Codicillaris in testamento adiecta & litterarum ignari non operatur, nisi fuerit illi à Notario vulgarizata.*
Vi eius sensum percipere valeat, n. 94.
- 96 *Testamentum, in quo filius posthumus suis scitur, vel ignoratur prateritus, an, & quando ex clausula Codicillari sustineatur remissivè.*
- 97 *Testamentum in quo fuit extraneus hares institutus, filio posthumus ignoratur praterito, non sustinetur ex clausula Codicillari.*
- 98 *Etiam per verba futuri temporis concepta, num. 98.*
Fallit si Ecclesia fuisset hares instituta, num. 99. & 100.
- 101 *Legata pia conservantur ex clausula Codicillari, in testamento nullo per filij posthumi prateritiene.*
Quidquid hoc in legatis tantum pro exoneratione conscientia, vel pro male abbatibus procedere alij affirmant, n. 103.
Nisi tam immodica fuerint, quod verisimile non sit, fuisse testatorem relicturum, si de posthumis cogitavisset, n. 102.
- 104 *Legata pia in testamento nullo relicta non debentur, secundum aliorum sententiam.*
Tanquam testamenti capite, & sic institutione deficiente, legata, aut substitutio accessoria, etiam ad pias causas convertantur, n. 105.
- 106 *Testamentum ad pias causas non censetur ex alio secundo testamento ad pias causas revocatum.*
Nisi specifica illius revocatio, accesserit, n. 107.
Aut saltem de contraria testatoris voluntate constet, n. 108.
- 109 *Legata pia revocata non censentur per donationem omnium bonorum alteri factam a te-*

- statere, post testamentum.
Sed à donatorio omnium bonorum solvenda
sunt, n. 110. & 113.
- 111 Donatorius omnium bonorum alere tenetur filios donantis generos.
- 112 Adonasterium alere tenetur filius ingressi Adonasterium.
- 114 Anima cunctis rebus, & censu sanguineis, atque corpore ipso pretiosior.
Omnibus rebus preferenda, n. 115. & 116.
- 117 Legata pia ex officio petuntur, maxime in Tribunali Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe Neapoli deputato.
Etiam pijs locis legatarijs non instantibus, n. 118.
- 119 Legata pia ex populari iudicio à quolibet de populo petuntur.
- 120 Exequuntur etiam mernus, qui nihil commedi habet ex testamento, potest pro pijs legatis agere, & conveniri.
- 121 Condito in legatis apposta, retrahitur favore piecausæ.
- 122 Dot, & piecausæ equiparantur.
Et de una ad aliam valet argumentum, n. 123.
- 124 Legatum pro dote, vel pro tempore nuptiarum parum indicatur, si a patre fiat.
Quasi totum locolegitimum, quia in morte debetur fieri censetur, n. 125.
Esi debitum legitimum excedat, n. 127.
Atque dilatio, ad heredis commodum data intelligitur, n. 118.
Maxime quando tempus apponitur, non substantia, sed præstationi legati, n. 129.
Quocausa magis dicitur parum, non conditio- nale, n. 130.
- Secus si ab extraneæ, vel contemplatione æris matrimonij saluum fuerit, n. 126.
- 131 Legatum pro dote, in dubio fit interpretatio, quod supponit, favore mulieris.
- 132 Condicio in legatis, vel fideicommissis conditionalibus purificata, retrahitur ad diem mortis testatoris, & n. 136. & 140.
- Maxime, quando heres non alienaverit, sed hypothecæ constituitur super rebus hereditarijs, n. 137.
- 133 Hypotheca pro legatis, vel fideicommissis, etiam conditionalibus, incipit à tempore mortis testatoris, & n. 134. & 138.
- 135 Hypotheca tacto prælegato conditionali, nondum accedente personali heredis obligatione ex legatis, sed etiam eius obligationi.
- 139 Legatarius habet remedium separationis bonorum defuncti à bonis hæreditis, contra creditores illius.
- 141 Filius familias testamentum facere non potest.
Quod ampliat, etiam patris consentiente, n. 144.
Limitatur respectu penultij Castrensis, vel quæsi, n. 143.
Secundum respectum bonorum maternorum, vel et

- materna linea perveatorum, ex Consuetudine Civitatis Neapolis, n. 143.
- Tertio fallit, si ad testam. Codicillaris in testamento cum patris consensu factum, n. 145. & 146.
- Quarto fallit in testamento ad pias causas, quod facere potest, cum patris consensu, n. 148.
- Et in vim donationis causa mortis valet, n. 150. Non tamen, quoad legata alijs personis in co-re-lis, n. 149.
- 147 Filius familias potest cum patris consensu donationem facere causa mortis.
- 151 Hæredes plures pro hereditaria portione tenentur ad onera hereditaria.
Ampliat, etiam si alijus hypothecæ conveniantur in bonis defuncti pro legato, n. 151.
Secus pro debito, pro quo alijus hypothecæ, quilibet infolidum tenetur in bonis à se possessis, n. 153.
- Secundo ampliat, quavis ab uno ex pluri-bus hæreditis testator legatum reliquerit, n. 154.
- Nec enim tunc legatario competit contra onera alij infolidum, n. 155.
- Sed bene cohæredibus, quorum hoc fieri interest, n. 156.
- Hæc tamen ampliatio restringitur in pijs legatis ab uno tantum herede nominatim relictis, n. 157.
- Pro quibus alij cohæredes tenentur, cessit iuribus contra gravatum, n. 158. 160. & 162.
- Tertio ampliat etiam in causa dotis ex verioris sententia, n. 161.
- 159 Textus in l. cum ab uno 55. ff. de legatis 1. loquitur in causa dotis.
- 163 Legatum rei alienæ scienter factum à testatore, validum est quoad æstimationem.
Si vero ignoranter, nullo modo sustinetur, n. 164.
- Nisi proxima persona, vel uxori, vel alie tali persona, datum sit, cui testator esset legatarius, etiam si servisset rem alienam esse, n. 165.
- Et nisi pia causa sit relictum, n. 166.
- 167 Fendo legatum pia causa relictum, ignoratæ illius qualitate, quod si alienum, sive inalienabile, nec debetur, quoad æstimationem, ex communi fendorum sententia.
Contrarium sentiens Thorus, n. 168.
- 169 Fendo legato debetur æstimatio.
- 170 Incertum summa, vel rei, aut persona, cui legatur, vitiat legatum.
Non tamen vitiat legatum ad pias causas, n. 171. & 172.
- 173 Legatum ad pias causas incertum in re, vel summa legato æstimatur ex dignitate personæ testatoris, quantitate patrimonij, & numero liberorum.
- 174 Legatum alimentarium, licet incertum, non irritatur.
Sed ex quantitate patrimonij testatoris, & qualitate, ac dignitate legatarij declinatur, n. 175.

- 176 *Legatum valet, quo aliquis finit a testatore commendatus heredi in casu necessitatis. Quod importat alimentorum legatum, n. 177. Et si non expresserit, quantum velis in casu necessitatis praestari, n. 178.*
- 179 *Testator si bona simpliciter distribui iusserit, intelligitur voluisse, quod inter pauperes distribuatur pro anima sua.*
- 180 *Legatum persona, & causa, cui, & propter quam legatur, non expressa, pro anima saluta, & sic Deo, sive ad pias causas solvendum censetur.*
- 181 *Legata pia, & si exactivo resista, resolvuntur in demonstrativa, & n. 182. & 183.*
- 184 *Legatum, quando sit exactivum, vel demonstrativum, remissivum.*
- 185 *Testator si missas celebrari iussit, designate stipendio, tunc temporis competente, antea ex temporis cursu stipendis, non tenentur haeredes ad augmentum. Sed ab Episcopo est omnis redactio facienda, n. 186.*
- 187 *Legatum pro alienationem voluntarie factam a testatore rei legata, ademptum censetur. Vel per exactionem pecunia a nomine debitoris legato debita, n. 188. Non tamen per alienationem rei, aut nominis, ex quibus quantitas legata solvi mandavit, n. 189.*
- 190 *Legatum pium non extinguitur per alienationem voluntariam rei legata.*
- 191 *Legata diminuantur pro rata, si bona hereditaria pro omnibus non sufficiant. Ampliatur etiam inter legata quantitatis, & speciei, n. 192. Falit in legatis pijs, n. 193. Maxime pro anima propria suffragio velitis, n. 194. & 195. Sed contra, n. 196.*
- 197 *Captatoria dispositio rejicitur ex ultimis voluntatibus.*
- 198 *Haereditas institutio pendere non potest ex alieno arbitrio.*
- 199 *Legata non possunt in haereditas, vel tertij voluntatem conferri. Sed bene, in eorum arbitrium, n. 200.*
- 201 *Arbitrium importans verba, ut tibi videbitur, & similia. Vel si dicatur, Potestati tuae committo, n. 202.*
- 203 *Pessis quis non dicitur, qua beneficij non potest.*
- 204 *Captatoria voluntas, favore pia causa sustinetur in ultimis voluntatibus.*
- 205 *Tam in legatis, quam in haereditas institutione.*
- 206 *Legatorum ad pias causas cognoscit mixti fori. Vi in ea sit preventionis locus, inter seculares, & Ecclesiasticos Iudices, n. 207. Sed in seculari foro ad Principis forum pertinet, & ad Regios non inferiores Iudices, n. 208.*
- 209 *Rex, tam vivus, quam mortuus oppressis subvenire debet.*

- 210 *Anima defunctorum in Purgatorio existentis profunt oblationes Sacerdotum, praeter Sanctorum, icinnia Cognatorum, & elemosyna caritatem. Intellegendo a quocumque fiant, ex charitate, elemosyna, n. 211.*
- 212 *Rex Neapolis curam habet anima eius salvam, decedentis ab intestato sine successore. Cui iam laico, quam Clerico, si solum succederet, disponitur in Regni Constitutione incipiente Dohanx, de Secretis, n. 213. Excepta tertio parte pro morientis anima in pauperes eroganda, n. 214. Qua tamen Regni Constitutio servata non fuit, nec usque recepta, n. 211. & 215. Et respectu successione Clericorum correctae, n. 213.*
- 215 *Constitutiones Regni Neapolis, in nunc collectae, & in librum redactae ordine Federici II. Imperatoris.*
- 216 *Federicus Secundus Imperator regnavit in Regno Neapolis ab Anno 1198.*
- 217 *Regnum Sicilia Historia, & Genealogia, remissivum.*
- 218 *Rex Hispaniarum ad Regnum Neapolis, & mirisque Sleitia, non pervenit, ut haeres aliorum retro Regum. Sed ut haeres Alphonsi primi, n. 219. Unde non tenetur habere rata gesta a predecessoris Regibus, quam Aragonis, quorum haeres non est, n. 220.*
- 222 *Constitutiones Regni Neapolis sunt, Ius commune in Regno ipso.*
- 224 *Clerici sine successore ab intestato decedentibus, non solum succedunt, sed Ecclesia, quibus servantur.*
- 226 *Leges, & Statuta, ex usu comprobantur. Et per contrarium usum desiciunt, n. 227.*

CAPVT XLI.

De Legatis, aliisque dispositionibus ad pias causas factis, eorumque privilegijs, ad text. in cap. relatum 1. de testamentis.

N legatis, atque dispositis ad pias causas multa sunt à lure specialiter constituta, quorum nonnulla recedere in tendentes ultra alia de pia causa in genere in praecedenti capite adnotata, quibus addenda sunt novissime tradita, per Barbof. Vgenti Episcop. in tract. iur. Ecclesiast. lib. 2. cap. 13. primum mittendum esse duximus, legatum pium dici pluribus in casibus, ab Inrigloso relatis in sing. 98 num. 132. & seqq. lib. 3. Thomas in tract. de disposit. ad pias causas tit. 1. & eodem, Barbofa in

d. 1708. *lur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 17. à num. 2. post Tiraque. in praf. ad trall. de privileg. pia causa ubi in vers. Item reliquum pro anima*, pium esse dicit legatum, quod pro anima, etiam coosanguineo pauperi relinquitur, si de paupertate constet legatarij, qua cessante, vel non probata, sanguinis potius insuit, quàm pietatis si heri censetur; prævalet enim causa naturalis consanguinitatis, accidentali cause paupertatis, ut probant DD. quos adducit *Consiliarius. Præstam. 4. discept. forens. cap. 31. num. 34. amplectitur Gratianus ad Reg. Cypri. Litter. tom. 1. decis. 12. num. 5. & confirmant in relatis locis Inrigliel. num. 140. & seqq. Thomasi. cap. 9. Præf. de Franch. in decis. 4. num. 17. & in decis. 565. Carce. in decis. 120. Episc. Mariana in controversariis. spanf. 3. à num. 8. p. 1. Thor. in summa privilegior. *huar. casus. privileg. 175. & privilegio ultimo*, ubi loquitur etiam in legato pro dote, coosanguineo pauperi relicto, ut pium esse intelligatur, constituto tamen de paupertate ipsius, & ita in Tribunali Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de Vrbe Neapoli testante iudicatum fuisse testamentum, & de relicto Hospitalibus, atque Confraternitatibus, in quibus pia opera exercerent, quod pium esse dicitur, post Tiraque. in loco relato in vers. Item reliquum Hospitali, & in vers. Item reliquum fraternitatibus, latè deducunt Episc. Rec. & Thor. in additionib. ad Tiraque. post alios ab eis relatos; quidquid contrarium dicat esse magis communiter receptum in Confraternitatibus, & Hospitalibus sine Episcopi auctoritate fundatir, Inrigliel. in relatis. fol. 98. num. 136. & 138.*

Hoc præmissis inter specialem piarum legatorum, atque relictorum, quorum vigintifex adducit Barbes in relatis. cap. 27. à num. 67. illud est notatu dignum, quod eorum præceptum sit ius Canonicum in utroque foro, tam Ecclesiastico, quàm seculari servandum est, & communiori, & vetiori DD. sententia post Tiraque. in relato trall. de privileg. pia causa. privileg. 163. testatur Inrigliel. in d. singular. 98. num. 329. qua ratione cause Ecclesiarum sunt in utroque iudicio iuxta Canones terminandæ, ut ex communi DD. sententia, post Iuvet. & Genouci. firmat Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 503. num. 8. Thor. in relatis summa. privilegior. 35. & 36. & 37. misc. rabilius personarum debent similiter in utroque foro decideri secundum ius Canonicum, ex tractatibus per Episc. Ric. in additionib. ad Tiraque. in d. trall. privileg. 79. & *Manant. in specula 7. 3. h. m. 76.* ubi tamen ad prædicta numerata 147. d. dicitur in materia non continetur peccatum, vel animam, parte contradictione, inter ius Canonicum, & Civile, esse ius Canonicum in foro Ecclesiastico, & Civile in seculari foro attendendum, per Theoricam Abbat. in cap. 1. de heret. veli. nuptial. 1.

15 Ex quo inferitur, quod cum testamenti licet à iure gentium iuventi solemnitates, ex iuris

16 civilis dispositione processerint, ut magis communis DD. sententia proficetur apud Clar. in lib. 3. recept. sentent. q. 2. *Cavalles in specul. commun. causa communis; 9. 512.* quævis eius usum, apud antiquissimas gentes fuisse constet, ex telatis per Barf. in conf. 126. num. 33. 18 & seqq. lib. 3. hæc tamen iuris civilis solemnitates in testamento ad pias causas remissæ fuerunt, in eo enim ius tantum Canonicum, & naturale, vel gentium servari debet, ut proinde, 20 duo testes ad illud probandum sufficiant; 21 cum iis oreduorum, vel trium stet omne verbum, ex Practicis Constit. in cap. relato num. 11. de 22 testament. quæ in Teris nedum Ecclesiæ, verum etiam Imperio, atque secularibus Principibus subiectis, & in foro tam Ecclesiastico, quàm seculari esse servandam, ex communi DD. placito fatentur Tiraque. in d. trall. privileg. 163. *Rubens in practicabilib. resolut. circa testamentum, aliasque dispositiones cap. 1. num. 47. & seqq.* ubi præ ceteris allegat ex nostratibus Conf. Gizzarelli. in decis. 47. sed voluit allegare 46. in qua refert ita fuisse in S. C. Neapolitano iudicatum, quidquid aliud esse dicat in testamento ad causas profanas, huic etiam sententia subscribit Reg. Cypri. Litter. in decis. 140. num. 1. 24 & 24 lib. 2. quinimo duos testes, etiam feminas in testamento ad pias causas condito, sufficere dicit, & Monachum, vel Abbatem Ecclesiæ legatariæ, aut hæredis instituit, pariter esse 26 testes idoneos, cum ad eos commodum oon respiciat, nisi in universum, ad quod plures adducit Prov. in Sylva commun. opin. opin. 995. 27 hæc sententiam indubitam esse affirmans de iure Canonico, ex Fabra, Arretina, atque Tobia Nenia in 5. sed neque hæc insit. de testament. licet Mantica in trall. de causis ultim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 6. & 7. legatum ad pias 28 causas non probari censet per duos testes, Religiosos eiusdem Ecclesiæ, cui reliquum esse dicitur, neque hæredis institutionem in favorem Hospitalis, ex eius Cappellani dispositione, 30 tanquàm non sint idonei testes, quibus nihil obijci possit, & si communi exceptione maiores, quales in hoc esse debent, ex Parisian. cap. 24 lib. 1. quem tamen impugnatur Rubens in loco relato cap. 35. in num. 178. etiam in terminis cap. 10. de testament. duos testes idoneos 32 requirit, una cum Presbitero Parochiali, in testamento ad profanas causas confecto, cõ 33 aliud sit, esse testes idoneos, aliud magis idoneos in superlativo gradu, cuiusmodi sunt testes omni exceptione maiores, ut ibi, & nihilominus in præcedenti num. 5. idem Mantica, 35 communiter receptum esse asserit, mulieris testimonium in hoc admitti, duasque mulieres 37 sufficere, & duas feminas, etiam non rogatas in testamento inter liberos, & ad pias causas satisficere, docuit Cornet in auth. quod sine, num. 6. & 7. de testament. & in conf. 115. cuius opinionem sequutum fuisse S. C. testatur Conf. Gizzarelli.

in decif. 45. num. 13. & feqq. cum tamen fecim-
 38 na non fit in civilibus integræ fidei, omnique
 39 exceptione maior, neque io testamentis de
 iure etiam Canonico in reſtem admittatur, ut
 per *Farinac. in traſſ. de teſtib. q. 59. num. 37. & num.*
 40 *ſeq. ac num. 59.* & quamvis legatarius ſtatet
 proprio commodò, non fit idoneus teſtis in te-
 41 ſtamento, necdum pro verificatione legati ſibi
 relicti, verùm neque pro herede, aut altero
 42 legatario, ubi ſumus in teſtamento, in quo ſpeci-
 ali lurre minot teſtium numerus ſufficit, quàm
 à lurre Comuni requiſitus, ut in teſtamento
 43 Militis, inter liberos, & ad pias cauſas, quod
 ex magis comuni DD. ſententia reſert *Ma-*
 44 *ſcard. in traſſ. de probat. conſul. 970. num. 4. & 6.*
 atque poſt eum idem *Farinac. in d. traſſ. de te-*
 45 *ſtib. q. 60. num. 394. & ſeq.* attamen hoc intelli-
 46 gitur, ubi commodum ad legatarium principi-
 aliter ſpectat; Ex relictiſis vetò Eccleſiæ com-
 47 modum inſertur Monacho, aut Abbati, non ut
 ſingulis, ſed ut Univerſis, & propterea ſunt
 48 donec teſtes pro Eccleſia, ut dicitur in teſti-
 49 bus de Univerſitate, ſed Collegio, quod pro
 eis admittatur, quando res ad ipſos pertinet,
 50 non ut ſingulos, ſed uti Univerſos, ut per *Aſ-*
 51 *ſuſſi. in decif. 400. ex hoc interentem, eſſe Mona-*
 52 *chum idoneum teſtem pro Monafterio, & alios*
 novitè relatas per *Reg. de Mariuti in obſerv.*
 53 *ad decif. 177. Reg. Reverter. num. 2.* quibus ad-
 dendus eſt *Præſ. de Franch. in decif. 297. num. 4.*
 54 & 11. & in Monachi, & Monialibus, quòd pro
 Monafterio probationem inducant; decifum.
 55 reſert *Ricc. in decif. Curia Archiepiſcop. Neap.*
 296. p. 2. quem citat *Theor. in compend. decif. Curia*
 56 *præſul. in verbo Teſtes moniales,* quioimò te-
 ſtamentum ad pias cauſas conſtitum, ſola ſcri-
 57 ptura, manu teſtatoris abſque teſtibus, validum
 58 eſt, ſi fiat recognitio manus teſtatoris per te-
 59 ſtes habentes eam notam, aut per comparatio-
 nem litterarum, iuxta veriorẽ, & communio-
 rem ſententiam, ex pluribus comprobata poſt
 60 triginta octo Doctores, per *Andreol. in contro-*
 61 *verſenſi 356. num. 7. & ſeqq. lib. 5. confirmant Reg.*
de Marin. in lib. 2. Reſolut. iur. cap. 219. num. 5.
 62 & ſeqq. *Rubens in practicabilib. reſolu. circa te-*
 ſtamenta, aliisq. pias diſpoſitiones, cap. 2. num. 433.
 63 & ſeqq. & cap. 29: ubi num. 504. reſert reſtri-
 ctionem à DD. traditam; quòd manus compa-
 64 ratio non admittitur in re auri libram exce-
 65 dente, tanquàm hodiernæ praxi conſectariam,
 & idem privilegium eſſe tributum teſtamento
 66 inter liberos, ut per cedulam, ſive privatam
 ſcripturam, abſque teſtibus probari poſſit,
 67 conſiſto de manu ſcribentis, per ſolam littera-
 rum comparationem, ex comuni DD. ſenten-
 68 tia ſumant *Nicol. Græna, & alij ab eo relati in*
traſſ. de ſcript. privata, lib. 6. cap. 1. num. 53. &
 69 *56. & perique alij à Conſiliar. Paſchale relati in*
traſſ. de ſcrib. paria poteſt. p. 2. cap. 8. num. 2. li-
 70 *58 citat alios præſert, contrarium ſentientes ſub n.*
 71 *59 25. quorum ſenſentiam tutiorem, & magis*

communem eſſe ceſet.

60 Inferitur etiam ex prænotatis, quòd etſi lega-
 ta non debeant hæreditate non adita, ſaltem
 à venientibus ab inteſtato, *Leam quam 14. ubi*
gloſſa, & DD. C. de fideicommiſſ. cum concord-
apud Gomeſ. in lib. 1. varior. reſol. cap. 12. num. 11.
 61 tamen debentur, etiam omn adita hæreditate,
 62 pia legata, in quibus lurre Civilis ſolemnita-
 tes mitti poſſunt, ut ex *Capella Theſol. in de-*
 63 *ciſ. 89. probat Ricc. in colleſſan. decif. 215. privi-*
 64 *5. & ex pluribus confirmat Rubens in præcia-*
ria reſol. cap. 61.
 65 Eadem ratione non ſervantur in pijs diſpo-
 ſitionibus *Regia Pragmatica*, quia ſunt ſecun-
 66 dum Canones, earum cauſe iudicandæ, ut po-
 terat *Theor. in ſumma privilegior. par. canſar. pri-*
 67 *villeg. 253. qui exinde inferit, Pragmat. Regni*
Neap. Quintam §. 2. & 3. & pragmat. 67. §. 16. de
 68 *Officio Sacri Conſilij, ſtatuentes fieri depolitam*
 certæ quantitatis, pro pona ſolvenda in caſu
 ſuccumbentis, dum contra decreta Regiorum
 69 Tribunalium proponunt nullitates, locum.
 70 non habere in nullitatibus propoſitis in Tri-
 bunalì Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de Ve-
 71 be Neap. reſidentæ, in quo piz diſpoſitiones
 72 agitantur, licet illud ex Pontificis Miniſtris,
 atque Regijs, at plurimum Conſiliarijs ſit com-
 73 poſitum, ut alijs meminimus in præcedenti
 cap. 33. & ita iudicatum fuiſſe teſtatur, ſicut
 nec aliam *Regni Pragmaticam 11. ſub tit. de*
 74 *ſuſpiciõne Officialium*, iubentem eſſe faciendũ
 depolitam penz à ſuccumbente ſolvendæ, cum
 ſuſpicio proponitur in perſonam Regiorum.
 75 Inducum eſſe attendendam, ſi aliquis Regijs
 Conſiliarijs, uti Conſultor primarius, ſecun-
 76 datum, vel terciarum cauſarum Tribunalis præ-
 dicti Reverendæ Fabricæ ſuſpectus allegaretur,
 ut in ſpecie decifum reſertur *Gallapp. in praxi*
 77 *S. C. p. 1. cap. 4. num. 19. Novar. in prima parte*
queſt. forenſ. q. 160. Ricc. in colleſſan. decif. 2668.
 ſequuntur *Conſiliar. Petrar. in Comment. ad Ri-*
 78 *um M. C. 265. num. 34. tom. 2. & ſuper eodem 2*
265. num. 86. tom. 3. & Reg. Sanſelice. in decif. 287
 79 *num. 2. & 3. ubi idem eſſe dicit, ſi unus ex Re-*
 gijs Conſiliarijs, tanquàm conſultor Regij Cap-
 80 pellani Maioria recuſaretur, ex *D. Giv. arelle in*
decif. 69. quem citant Reg. Rovin. in Pragm. 5. de
 ſuſpiciõibus Official. num. 1. in fine, & idem.
 81 *Theor. in compend. decif. Regni p. 2. in verbo San-*
 ſelice allegata, & ita Regiam Pragmaticam,
 82 qua prohibetur iudici, & auctor Magiſtro
 intervenire io cauſis, ubi filius, frater, cognat-
 83 us, nepos, ſive patrus, genet, aut ſocer ſit
 procurator, vel Advocatus, non videmus in
 84 Tribunalì prædicto Reverendæ Fabricæ ob-
 ſervari, cum paſſim in eo pro Advocatis Re-
 85 verendæ Fabricæ admittatur, privignus, filius,
 86 coterique conſanguinei, Regiorum Conſul-
 87 torum eiufdem Tribunalis, ſive Iudicum, at il-
 los appellat *Reg. Rovin. in pragmat. 1. num. 2. de*
legat. pyr.

d. *tratt. iur. ecclesiast. lib. 3. cap. 27. a. num. 2.* post
Tiraquell. in prefat. ad tract. de privileg. pia causa
 ubi in *vers. item relicto pro anima*, pium esse
 dicere legatum, quod pro anima, etiam con-
 sanguineo pauperi relinquitur, si de paupertate
 constet legatarii qua cessante, vel non proba-
 bata, sanguinis potius intuitu, quam pietatis
 fieri censetur; prævalet enim causa naturalis
 consanguinitatis, accidentali causæ paupertatis,
 ut probant DD. quos adducit *Castellar. Præ-*
tus tam. 4. discept. forens. cap. 31. num. 34. ample-
 ctitur *Grazianus ad Reg. Capp. Later. tom. 1. decis.*
32. num. 5. & confirmat in relatis locis *Intri-*
gual. num. 140. & *segg. Thomae. cap. 9. Præf. de*
Franch. in decis. 4. num. 17. & in *decis. 565. Carac.*
in decis. 120. Episc. Marantian. contravertente
spons. 3. a. num. 8. p. 1. Thur. in summa privileg. iur.
caus. privileg. 175. & privilegia ultimo, ubi
 loquitur etiam in legato pro dote, consanguineo
 pauperi relicto, ut pium esse intelligatur,
 constituto tamen de paupertate ipsius, & ita in
 Tribunali Reverendi Fabricæ Sancti Petri de
 Urbis Neapoli residende iudicatum fuisse testat-
 ur, & de relicto Hospitalibus, atque Confraternitatibus,
 in quibus pia opera exercentur, quod pium
 esse dicatur, post *Tiraquell. in loco*
relato in vers. item reliquum Hospitali, & in
vers. item reliquum confraternitatibus, latè deducunt
Episc. Ricc. & Thor. in additionib. ad Tira-
quell. post alios ab eis relatos & quidquid
 contrarium dicat esse magis communiter re-
 ceptum in Confraternitatibus, & Hospitalibus
 sine Episcopi autoritate fundatur, *Intri-*
gual. in relato sup. al. 98. num. 136. & 138.
 Hoc præmissis inter specialia piorum legato-
 rum, atque reliquorum, quorum vigintifex ad-
 ducit *Barbosi. in relatis cap. 27. a. num. 67.* illud est
 iuratum dignum, quod eorum respectu sit ius
 Canonicum in utroque foro, tam Ecclesiastico,
 quam seculari servandum, ut & communiori,
 & vetiori DD. sententia post *Tiraquell. in relato*
tract. de privileg. pia causa privileg. 163. testatur
Intrigual. in d. singular. 93. num. 129. qua ratio-
 ne eorum Ecclesiarum sunt in utroque iudicio
 iuxta Canones terminanda, ut ex communi
 DD. sententia, post *Imol. & Grænen. summat Gra-*
zian. in lib. 5. discept. forens. cap. 303. num. 8. Thor.
in relatis summa privileg. 175. & Ricc. in
rebus. d. tract. priv. lib. 79. & Abbat. in speculo
p. 3. l. 7. num. 76. ubi tamquam præsumitur numero
 adducit in materia non continens peccatum,
 vel animam, parte contradictionis, inter
 ius Canonicum, & Civile esse ius Canonicum
 in foro Ecclesiastico, & Civile in seculari
 foro attendendum, per *Theoricum Abbat. in*
cap. 1. de error. navi nuntiis, & in
 Ex quo inferitur, quod cum testamenti licet
 a iure gentium inventi solennitates, ex iuris

civilis dispositione præcesserint, ut magis com-
 munia DD. sententia proficitur apud *Clar. in*
lib. 3. recept. sentent. q. 3. Cavallarin speculo com-
muni. contra communes, q. 512. quamvis eius
 usum, apud antiquissimas gentes fuisse con-
 fiteri, ex relatis per *Bursat. in conf. 126. num. 33.*
 & *segg. lib. 3. hz* tamen iuris civilis solennita-
 tes in testamento ad pias causas remissæ fue-
 runt, in eo enim ius tantum Canonicum, & natu-
 rale, vel gentium servari debet, ut proinde
 duo testes ad illud probandum sufficientes
 cum in ore duorum, vel trium stet omne ver-
 bum, ex *Pantuscia Castit. in cap. relatum 12. de*
testament. quam in Testis nedom Ecclesie, ve-
tum etiam Imperio, atque secularibus Princi-
pibus subiectis, & in foro tam Ecclesiastico,
quam seculari esse servandas, ex communi DD.
placito testatur Tiraquell. in d. tract. privileg.
163. Rubens in pract. civilib. res. solus. circa testa-
menta, aliasque disposituras cap. 1. num. 47. &
segg. ubi ipse ceteris allegat ex nostris iuris Conf.
Grazian. in decis. 47. sed voluit allegare 46. in
 qua refert ita fuisse in S. C. Neapolitano iudi-
 catum, quidquid aliud esse dicat in testamento
 ad causas profanas, huc etiam sententia se
 subscitibit *Reg. Capp. Laur. in decis. 140. num. 1.*
 & 24. lib. 1. quoniam duo testes, etiam solem-
 nitas in testamento ad pias causas condico, suffi-
 cere dicit, & Monachum, vel Abbatem Ecclesie
 legatariæ, aut hæredis institutæ, pariter esse
 testes idoneos, cum ad eos commodum non
 respiciat, nisi in universum, ad quod plures
 adducit *Priv. in Sylva commun. epin. apin. 995.*
 hanc sententiam indubitatam esse affirmans
 de iure Canonico, ex *Fabro, Aretino, atque Ta-*
bia Novio in 5. sed neque hæres insist. de testa-
ment. licet Mantica in tract. de consuet. ultim. vo-
lunt. lib. 6. tit. 3. num. 6. & 7. legatum ad pias
 causas non probati censetur per duos testes, Re-
 ligiosus eiusdem Ecclesie, cui relicto esse di-
 citur, neque hæredis institutionem in favorem
 Hospitalis, & eius Cappellani depositione,
 totanquam non sint idonei testes, quibus nihil
 obijci possit, & si communi exceptione maio-
 res, quales in hoc esse debent, ex *Parisian conf. 24*
lib. 1. quæ tamen impugnat Rubens in loco re-
lato cap. 351. num. 178. etiam in terminis *cap.*
cum esset 10. de testament. duos testes idoneos
 requiritis, una cum Presbitero Parochiali,
 in testamento ad profanas causas confecto, cum
 aliud sit, esse testes idoneos, aliud magis ido-
 neos in superlativo gradu, cuiusmodi iur. tes-
 tes omni exceptione maiores, ut ibi, & nihilominus
 in *precedenti num. 5.* idem *Amlicus*
 communiter receptum esse asserit, mulieris te-
 stimonium in hoc admitti, duasque mulieres
 sufficere, & duas feminas, etiam non rogatas
 in testamento inter liberos, & ad pias causas fa-
 tis esse, docuit *Guensis in anth. quod sine, num. 6.*
 & 7. *de testament. & in conf. 125.* cuius opinio-
 ne sequutum fuisse S. C. testatur *Conf. Grazian. arell.*

in decif. 45. num. 13. & feqq. cum tamen ſemi-
 38 na non ſit civilibus integre fidei, omnique
 39 exceptione maior, neque in teſtamentis de
 lute etiam Canonico in reſtem admittatur, ut
 per *Farinac. in traſſ. de teſtib. q. 59. num. 37. & ſeq. ad num. 59.* & quamvis legatarius ſtatim
 40 proprio commodo, non ſit idoneus teſtis in te-
 41 ſtamento, nedum pro verificatione legati ſi-
 bi reſtiſti, verum neque pro hærede, aut altero
 42 legatario, ubi ſumus in teſtamento, in quo ſpe-
 ciali iure minor teſtium numerus ſufficit, quàm
 à iure Comuni requiſitus, ut in teſtamento
 43 Militis, inter liberos, & ad pias cauſas, quod
 ex magis communi DD. ſententia reſert *Ma-
 ſcard. in traſſ. de probat. conſul. 970. num. 4. & 6.*
 44 atque poſt eum idem *Farinac. in traſſ. de te-
 ſtib. q. 60. num. 194. & ſeq.* atamen hoc intelli-
 45 gitur, ubi commodum ad legatarium princi-
 paliter ſpectat; Ex reſtiſti verò Eccleſiæ com-
 46 modum inſeruit Monaco, aut Abbati, non ut
 ſingulis, ſed ut Univerſis, & propterea ſunt
 47 donei taſtes pro Eccleſiâ, ut dicitur in teſti-
 48 bus de Univerſitate, ſed Collegio, quod pro
 eis admittantur, quando res ad ipſos pertinet,
 49 non ut ſingulos, ſed uti Univerſos, ut per *Aſ-
 ſuſt. in decif. 400.* ex hoc inferrentur, eſſe Mona-
 49 chum idoneum teſtem pro Monafterio, & alios
 noviter relatos per *Reg. de Mariis in obſerv.*
 ad decif. 177. *Reg. Reverier. num. 1.* quibus ad-
 dendus eſt *Præſ. de Franch. in decif. 197. num. 4.*
 50 & 11. & in Monachis, & Monialibus, quod pro
 Monafterio probationem inducant; decifum
 reſert *Ricc. in decif. Curia Arohiſp. cap. Neap.*
 296 p. 1. quem citat *Theor. in compend. decif. Curia
 præditi, in verbo Teſtes moniales*, quinimò
 51 teſtamentum ad pias cauſas conſtitum, ſola ſcrip-
 tura, manu teſta toria abſque teſtibus, validum
 52 eſt, ſi fiat recognitio manus teſtatoris par te-
 53 ſtes habentes eam notam, aut par comparationem
 litterarum, iuxta veriorum, & communio-
 rem ſententiam, ex pluribus comprobata poſt
 54 triginta octo Doctores, per *Andreol. in contrav.*
 55 *forenſi 356. num. 7. & ſeqq. lib. 5.* confirmant *Reg.*
 56 *de Marin. in lib. 1. Reſolut. iur. cap. 219. num. 5.*
 57 & ſeqq. *Rubens in præſcribilib. reſolut. circa teſ-*
 58 *tamenta, alia ſq. pias diſpoſitiones, cap. 2. num. 413.*
 & ſeqq. & cap. 29. ubi num. 504 reſciſcit reſcrip-
 tionem à DD. traditam, quod manus compa-
 59 ratio non admittitur in reſari libram exce-
 60 ſſante, tanquàm hodiernæ praxi contrarium,
 & idem privilegium eſſe tributum teſtamento
 61 inter liberos, ut per cedulam, ſive privatam
 ſcripturam, abſque teſtibus probari poſſit,
 57 conſiſto de manu ſcribentis, per ſolam littera-
 rum comparationem, ex communi DD. ſenten-
 tia ſumant *Nicel. Gemma, & alij ab eo relati in
 traſſ. de ſcript. privata, lib. 6. cap. 1. num. 53. &
 56. & perique alij à Conſiliar. Paſchale relati in
 traſſ. de Verib. paria poteſt. p. 2. cap. 8. num. 2. li-*
 58 *ter alios præferat*, contrarium ſentientes ſub n.
 59 15. quorum ſententiam rationem, & magis

communem eſſe cenſet.
 60 Inferitur etiam ex prænotatis, quod etſi lega-
 ta non debeantur hæreditate non adita, ſaltem
 à venientibus ab inteſtato, *Leam quam 14. ubi
 gloſſa, & DD. C. de ſideicommifſ. cum concord.*
 apud *Gomeſ. in lib. 1. variar. reſol. cap. 2. num. 11.*
 61 tamen debeantur, etiam non adita hæreditate,
 62 pia legata, in quibus Iuris Civilis ſolemnitates
 omitti poſſunt, ut ex *Cappella Thoſi in de-
 cif. 39.* probat *Ricc. in colleſtan. decif. 25. privi-
 5. & ex pluribus confirmat Rubens in præſcri-
 tis reſol. cap. 61.*
 63 Eadem ratione non ſervantur in pijs diſpo-
 ſitionibus Regia Pragmatica, quia ſunt ſecun-
 64 dum Canones, earum cauſæ iudicandæ, ut probat
*Theor. in ſumma privilegior. pias cauſas. pri-
 vileg. 233.* qui exiit de inter, *Pragmat. Regni
 Neap. Quintam 5. 2. & 3. & pragmat. 67. 5. 16.*
 65 *Officio Sacri Conſilij*, ſtauentes fieri depolitem
 certæ quantitatis, pro pœna ſolvenda in caſu
 ſuccumbentis, dum contra decreta Regiorum
 66 Tribunalium proponuntur nullitates, locum
 non habere in nullitatibus propoſitis in Tri-
 bunalis Reverendæ Fabricæ Sancti Petri de Ve-
 67 be Neap. reſidente, in quo piz diſpoſitiones
 68 agitantur, licet illud ex Poſitiſcijs Miniſtris,
 atque Regijs, ut plurimum Conſiliarijs ſit com-
 poſitum, ut alijs meminiſſis in præcedenti
 cap. 33. & ita iudicatum fuiſſe teſtatur, ſicut
 nec aliam Regni Pragmaticam 11. ſub tit. de
 69 ſuſpiciōe Officialium, iubentem eſſe faciendū
 depolitem pœnz à ſuccumbente ſolvendæ, cum
 ſuſpicio proponitur in perſonam Regiorum,
 70 Iudicium eſſe attendendam, ſi aliquis Regius
 Conſiliarius, uti Conſulor primarum, ſecun-
 darum, vel tertiarum conſanum Tribunalis præ-
 dicti Reverendæ Fabricæ ſuſpectus allegaretur,
 ut in ſpecie decifum reſertur *Gallup. in præſi
 S. C. p. 1. cap. 4. num. 19. Novar. in prima parte
 queſt. forenſ. q. 160. Ricc. in colleſtan. decif. 2668.*
 ſequuntur *Conſiliar. Petrain Comment. ad Ri-*
 71 *ram M. C. 265. num. 34. tom. 2. & ſuper eodem 2*
 265. num. 86. tom. 3. & *Reg. Sanſelici in decif. 187*
 72 *num. 2. & 3.* ubi idem eſſe dicie, ſi unus ex Re-
 gij Conſiliarijs, tanquàm conſulor Regij Cap-
 pellani Maioris recuſaretur, ex *D. Gironardo in
 decif. 69.* quem citant *Reg. Rouſ. in Pragm. 5. de
 ſuſpiciōibus Official. num. 1. in fine, & idem
 Theor. in compend. decif. Regni p. 1. in verbo Suſ-*
 73 *picio allegata*, & ita Regiam Pragmaticam,
 74 qua prohibetur Iudici, & actorum Magiſtro
 intervenire in cauſis, ubi ſilins, frater, cognat-
 75 tus, nepos, ſive patruus, genere, aut ſocer ſit
 procurator, vel Advocatus, non videmus in
 Tribunali prædicto Reverendæ Fabricæ ob-
 ſervari, cum paſſim in eo pro Advocatis Re-
 74 verendæ Fabricæ admittantur, privignus, ſilius,
 75 cotarique conſanguinei, Regiorum Conſul-
 torum eiufdem Tribunalis, ſive Iudicum, ut il-
 los appellat *Reg. Rouſ. in pragmat. 1. num. 2. de
 legat. p. 9.*

Secundum speciale in testamento ad pias
 76 causas factio esse dicitur, quod etiam imperfec-
 tum ratione voluuntatis sustinetur, ut per text.
 in l. testamento 38. ff. de fideicommiss. libertatib.
 77 Bart. ubi affirmat, cuius opinio oem commu-
 nitatem esse, dicit Tiraque. in d. tract. in privi-
 leg. pia causa privileg. 7. quem tamen fuisse eum
 Bart. allucinatum, dicit Rubens in pract. lib. 1.
 resolut. cap. 5. num. 18. com alia sententia Barto-
 79 lo contraria, sit verior, atque receptor, ex tra-
 dictis per eum à num. 7. & in seqq. Capit. 6. 7. 8.
 & 9. ubi tandem num. 306. Bartoli, & sequa-
 cium opinionem, locum habere posse opina-
 80 tur, cum dispositio foisset respectu piz cause
 iam completa, atque absoluta, sed alio, quod di-
 81 sponere testator intendebat satis preventos,
 82 non disposuit, & ideo eo ratiō casu salvari
 posse Bartoli sententiam, sed huic etiam inteli-
 gentiz adversarios tradita, per Reg. de Ponto
 in conf. 99. num. 9. lib. 2. quod neque in ea parte,
 83 in qua fuit perfecta dispositio favore piz cause,
 aut liberorum sustinetur, si constaret vo-
 84 luisse testatorem aliud disponere, o cemp si di-
 85 xisset. Item volo, statimque obmouisset, cum
 refert Consil. Hoderia in contrav. forisq. 36. nu.
 20. circa finem, ubi latè à num. 71. & in addit.
 ad Sardi decif. 192. n. 13.
 86 Tertiō testamentorum, filij præteritione red-
 dunt ipso iure oillum, ex l. inter cetera 70. ff. de
 liber. & posthum. & præteritus intelligitur, cum
 87 2000 fuit hæres institutus, aut cum causa ex-
 88 hæredatus, licet eius mentio fiat in testame-
 to, & quantitas aliqua eidem relinquatur, ut
 in commonem esse DD. sententiam, testatur Clar.
 in 5. testamentum q. 38. nu. 10. & in q. 41. quan-
 89 vis hoc oultitatis virum ex causa præteritio-
 nis in testamento Clerici, locum oōo habere,
 communiter DD. fateantur, ut per Covarr. in
 cap. quia nos, de testam. num. 9. ubi tamen ipse
 90 cum Barbos. & Salye. contrariam amplectitur
 91 sententiam; clausula vetō codicillaris in te-
 stamento adiecta, ipsius validitatem operatur,
 92 si tamen in corpore dispositionis adiecta fue-
 rit, oon autem lo prioreipio, vel in fine testa-
 menti, ut ex Anna in alleg. 19. num. 17. & alijs
 probavimus in precedenti cap. 34. num. 23. &
 93 dummodō testatori idiotæ, & litterarum igno-
 raverit à Notario vulgarizata, ut illius sen-
 94 tum percipere valisset, ex traditis post alios
 ab Honder. in conf. 14. num. 46. lib. 1. Bursato in
 conf. 18. lib. 1. Mascardi in tract. de probat. con-
 clus. 104. num. 16. lib. 2. Turresio in tract. de
 claus. codicillari q. 9. desol. 3. ex clausula enim
 95 Codicillari filius præteritus rogatus fuisse,
 censetur hæreditatem restituere hæredi scrip-
 to, ut ex magis communi sustinet Crassus in
 tract. de successioib. in 5. Codicillus, num. 2. alijs-
 que plures à Turresio citati in d. tract. q. 53. nu.
 96 6. ubi loquitur io filio iam nato, nam in post-
 humo, scienter, vel ignoranter præterito, plu-
 res constituit inspectioes in seq. q. 54. cum plu-

97 ribus seqq. & quidem, ubi fuit extraneus hæres
 institutus, posthumo ignorantèr præterito
 98 clausulam Codicillarem, etiam per verba futu-
 ri tempore conceptam, non operari fideicom-
 missum ad beneficium hæredis scripti, beni-
 gniores esse, atque receptiores DD. senten-
 tiam, post alios testatur Fusar. in tract. de subtit.
 q. 369. à n. 8. Consil. Hoderia in add. ad Sardi
 decif. 193. num. 7. hoc tamen limitans num. 11.
 99 quando Ecclesia fuisset hæres instituta ex com-
 muniore sententia post innumeros relato, per
 Amat. in decif. Marchia 10. qui huc ampliat, ut
 100 locum habeat io clausula Codicillari oedum
 exprella, quæ plus operatur favore Ecclesie, ut
 ex Alex. affirmat Prof. de Franch. in decif. 56.
 num. 5. verum etiam in clausula prædicta sub-
 intellecta ex privilegio piz cause, quod oon
 debet intelligi de voto coactum, ut ibi
 Amat. n. 17. & seqq. quidquid eam io hoc oon
 operari, sicut exprella sentiat Turresio in loco
 relato q. 147. & 151. adeo ut, etiam legata, præ-
 101 sentiam ad pias causas ex codicillari clausula
 102 conservetur, oisi tam immodica fuerint,
 quod verisimile non sit, fuisse testatorem ex re-
 licturum, si de filio posthumo cogito visset, ne
 post Thesaur. in decif. 141 num. 14. Menoch.
 & alios, declarat Mariani in tract. de claus. claus. 11.
 103 n. 31. & 35. 3. licet hoc solum in legatis pro
 excoeratione conficiatur, & sic pro male abla-
 tum, aut usuratum restituitioe relicto pro-
 cedere, cum Tiraque in privileg. 68. & alijs af-
 firmaverit, Rubens in dictis resolut. cap. 54. num.
 104 170. & seqq. & quamvis alijs pia legata in
 testamento oullo relicta non debent, ex Arch.
 causa Cde Sacref. Eccles. sitmes post alios, Reg. Ca-
 pye. Latr. in decif. 180. num. 12. lib. 2. tamen
 105 testamenti capite, & sicut institutione desci-
 ente legata, aut substitutio, quæ sunt accessio-
 ria, etiam ad pias causas facta, neque valeant
 ex ijs, quæ post Bart. las. & alios testat Thesaur.
 in lib. 4. q. foros. q. 35. num. 3.
 106 Quartum est speciale in testamento ad pias
 causas, quod non censetur ex alio secundo te-
 stamento, ad causas profanas revocatum, oisi
 107 specifica illius revocatio accesserit, oī pee
 Tiraque. in privileg. 19. alioque pleoō relato
 à D. Dyse. Latr. in consil. 71. num. 54. & seqq.
 lib. 1. & in consil. at 93. à num. 30. lib. 2. aut sal-
 108 tem, nisi de contraria testatoris voluntate
 constet, ex Rubens in loco citato cap. 66. n. 214.
 & seqq. ubi præ ceteris allegat D. Rovin. in conf.
 93. lib. 1. qui hoc etiam cohimat in decif. 56.
 109 quinimō, oecper doationem omoium bono-
 rum à testatore alteri factam post testamen-
 tum, legata pia in testamento relicta revocata
 110 censentur, sed easulvenda sunt à dootario
 omnium bonorum, Caret. in decif. 86. Rice. in
 collect. decif. 115. in 10. privit. Thor. in Summa
 privilegior. par. consar. privit. 108. ad cuius rei
 confirmationem addi potest, quod, donatarius
 111 omnium bonorum filius donantis rgenos
 ale-

117 ete tenetur, ut post *Tiraquell. in repetit. l. fin. quāto. C. de reuocac. donat. in v. b. Enst. dē dō a teris arbitris in vers. reuertatur. n. 4.* & alios pūbat *Surd. in tract. de aliment. tit. 1. q. 49. arg. text. in l. si quis à liberis §. 5. finali, ff. de liberis a pofcend. ubi Bartol. affirmat Monaste-*

118 rium a lege teneri filios in preliis eodem modo

119 dicendum videtur, teneri etiam donatarium omniū bonorum ad legata pia solvendum. pro donantis anima, suffragiis indigentes est

120 enim anima cunctis rebus, ac consanguineis, atque corpore ipso pretiosior, *l. sancimus 2. c. de sacros. Eccles. Tiraquell. in privileg. 66. in fine.*

121 ac proinde omnibus rebus preferenda, *Surd. decif. 196. num. 1. & alij apud Barbos. in exten.*

122 *l. i. l. 26. & unū anima est mille corporibus anteponeoda. Affat. in Confit. Reg. Rapin. ad num. 13. quem citat Thor. in d. summa privileg. 174.*

123 Quinto in pijs telictis ex officio proceditur, maxime in Tribunali predicto Reverendæ Fabricæ, ad legat specialiter deputato, etiam

124 si pijs locis legatarios non insistantibus, ut ait *Reg. Revic. in prag. 1. de legat. pijs num. 2. & alij, quos refert Thor. in præcitat. summa privileg.*

125 253. cum iudicium pro legatis pijs sit populare, & quilibet de populo pro illis agere possit, ex text. in §. verò sanctissimus, vers. si autem heredes Aulib. de Ecclesiasticis Titulis tradit *Tiraquell. in privileg. causa 15. v. Vnde non mirum*

126 iussu exequatur etiam meros, qui nihil commodi sentit, ex testamento potest per pijs legatis agere, & conveniri, *l. nulli 28. ubi gl. C. de Episcop. & Cleric. de quo Bartol. in l. formis 26. §. cum hereditibus, num. 2. ff. quando dies legator. cedat. Gomez. in lib. 2. variat. resol. in tit. de legat. nu. 2. Gratian. in lib. 2. discept. forens. cap. 329. num. 4. Carpio in tract. de exequent. lib. 3. cap. 8. v. 7.*

127 Sexto, conditio in legatis apposta retrotrahitur favore pie causæ, ut ait *Neratius 7. ff. de manumiss. testaments, scribit post alios Tiraquell. in privileg. 49. ubi addentes alios cumulant, sequuntur Interp. Holst. in sing. 98. no. 52. lib. 3. Thomas. in tract. de disposit. ad pias caus. tit. 1. c. 2. cap. 3. cum notem dos, & pia causa requiruntur, & ex una ad aliam valeat argumentum, ut post *Eversard. in loco arguant. less. à dote. ad piam causam.* & alios plures docet *Reg. de Adaria. in lib. 1. resolut. cap. 247. num. 8.**

128 idem videtur in legato pro dote dicendum, vel pro tempore auptarium, licet hoc parum

129 iudicetur, si à patre fiat, quasi votum loco legitimum, quæ in morte debetur, sed qui ex causa

130 tunc secus si ab extraneo, vel contemplatione accerti matrimonij factum fuerit, ut ex *Fabro. Fontanilla, & Noali* deducit idem de *Adaria. in d. lib. 1. resolut. 246. num. 8. & 9. & in addit. ad decif. 66. Reg. Revic. nu. 7. idemque post *Alf. Strick. in decif. Sicil. 78. num. 7. voluerunt Episcopus Maranta in consuev. resolut. 45. num. 2. & seqq.**

131 *p. 3. Confiliar. Strab. in lib. 1. resolut. forens. cap. 88. in novissimis addit. in lib. num. 6. & seqq. ampliam com Bart. Covarr. Mench. atque Alf. in lib. 1. etiam, quod legatum excedere debitum legitimum; censetur enim dilatio in legato addita ad commodum hæredis, ne per text. in *Lidg. Julian. q. 1. q. 2. eo facto, ff. de legat. cum alijs concord. ait Episcopus Maranta ubi supra num. 3.**

132 maxime: quando tempus apponitur, non, substatotie, sed præstationi legati, quo casu maxime dicitur purum, non conditionale, ut post *Reg. Cappe. Latr. in decif. 107. num. 26. & seqq. lib. 1. anima dicitur Confil. Strabian. in d. lib. 1. resolut. forens. 44. num. 4. in addit. & lo dubio est*

133 capienda interpretatio, quod legatum pro dote factum sit purum favore mulieris, ut ex *Ciriac. in lib. 1. consuev. forens. contrav. 72. n. 4. & seqq. affirmat Post. in resol. 7. m. 2.*

134 Sed quod etiam in legatis, vel fideicommissis conditionalibus ad causas non pias factis, retrotrahatur conditio, cum purificatio nec

135 ad diem mortis testatoris, à quo tempore incipiat hypotheca pro eis competere, veritas est; ne sic in hæredi gravati facultate, excludere legatarium, vel fideicommissarium tunc tantum testatoris, pendente conditione, alienando, *Fusar. voluit, qui hanc sententiam late sustinet, & à contrariis defendit in tract. de substitut. q. 614. per totam, ubi num. 2. eam communem esse dicit, ex Tornisio in l. 1. ff. de legat. 2. subdens num. 2. in fine, & seqq. hanc esse potius recondendam, tanquam æquior in melioribus rationibus, & in expensis scribitur, quæ datam, & quæ faver voluntati testatoris, atque testamenti, pro eadem opinione consulti videm *Fusar. in causa pro Lucisaghis in conf. 52. à num. 18. ubi ex eodem Tornisio eam veram, & magis communem esse testatur, præcipue de-**

136 elatus, quod tacita hypotheca, ex legato resultans, nodum accedit personale obligationi simpliciter ex legato resultanti, quæ oritur, postquam conditio, aut dies legati cecidit, neque retrotrahitur, sed eam accedit obligationi, quam hæres quasi contrahendo per aditionem accipit, generaliter præstat de omnia iussu testamenti contenta, & sic etiam conditiona-

137 legatum in tempore suo, confirmat hæc omnia *Mertin. in tract. de pigoris. lib. 5. tit. 1. q. 14. num. 110. ubi eam magis communem esse dicit, ex Tornisio in loco relato, num. 127. & seq. & in lib. 4. tit. 1. q. 22. à num. 35. ubi pluribus Rota Rom. decisio 10 comprobavit, & no. 45. facilius esse ait, & iudic. optimo pro retrotrahendo in eam, quando non agitur contra possessorem, sed cum creditoribus, quia hæres non alienaverit medio tempore, sed hypothesis iudicio constituta non tunc, eveniente conditione legati, & concurrente legatario, sic*

138 retrotrahatur, ut aliter in hæredis facultate sit

139 deludere legatarium, & quia legatarius habet remedium pignus, petendi separationem et

bu.

bonorum defuncti, in quibus ipse antiquus
 ius obtinet à bonis hæredit, super quibus ha-
 bent eius creditores hypothecam, iuxta text.
 in l. ab hærede 2. ff. de separationib. post Cuman.
 Socini. & Rota Rom. desibi relata; hanc cam-
 140 ad sententiam in legatis conditionalibus,
 retroactionem admittentem, cum fuerit pu-
 rificata conditio, sequuntur *Montan. in cen-
 trev. ferebat. cap. 3. §. 4. à num. 5. & signatè num.
 6. in fine*, ob id dicit, huius opinionis fuisse *Frane-
 scum Baldum in trall. de pignori. & hypotec.
 cap. 1. de conditionali hypoteca circa finem*,
 sequuntur etiam *Beitilii in trall. de successio-
 nib. ab intestato, cap. 1. theoremate 6. num. 3. &
 seq. Peñ. in resolut. t. num. 59. & seqq. & secun-
 dum eam fuisse iudicatum in R. C. Summ. & in
 S. R. C. Neap. testator Reg. Salernitan. in decif.
 t. 6. & 17. cum quo transit *Cons. Hodernum in ad-
 dit. ad Surd. decif. 271. num. 7. licet contrarium
 personæ tradidisset in add. ad decif. 28. nu.
 7. loquens in bono legato pro sequentibus
 annis conditionali, quod non retrahitur
 ad diem legati, seu mortis testatoris.*
 141 Septimo filius familias testari non potest,
 142 nisi de castrensi, vel quasi castrensi peculio,
 per l. fin. C. de iussu. testum. vel de bonis mater-
 143 nis, ant ex materna linea perveneris in Civita-
 te Neapolis ciociæ districtu, per Consuetud.
 incipientem. *Filius familias sub tit. de Filiis fa-
 milias volentibus testari, de quo Pat. Molfesim.
 Consens. ad Consuetud. Neap. p. t. cap. 1. num. 10.
 & seq. & p. 2. tit. de bonis §. 24. num. 27. & p. 4. §.
 46. num. 26. & seqq. Consilii de Gange allegat.
 27. & 28. Montan. centrev. t. num. 9. Beitilii.
 de successio. n. testat. cap. 1. theorema. t. 3. nu. 10.
 & novissime D. Scoppa in observat. ad decif. Gra-
 144 tian. obser. 61. ex n. 34. de cæteris vero bonis,
 nec patre consentiente, filio familias testari
 permittitur, *Qui in potestate 6. ff. de testament.*
 145 licet ex vi clausule Codicillaris, testamen-
 tum cum patris consensu factum in viro dona-
 146 tionis causa mortis sustineretur, quam potest
 147 filius familias, patre consentiente facere, ex
 traditis per *Cur. in lib. 4. recepti. sententi. §. dona-
 tie §. 6. num. 4. & 8. cum seq. Consilii. Paschal. in
 trall. de virib. patria potest. p. t. cap. 6. num. 105.*
 148 & t. 6. ad pias vero causas testari potest, in-
 distincte filius familias, cum patris consensu,
 ex pluribus à *Tiraquello* relatis in privil. 78.
 quem sequitur *Inrigliel. in sing. 98. num. 75. lib.
 3. alijque de communi, & magis communi tes-
 tantes, quos refert *Provis in syna commun.
 epin. epin. 302. num. 5. Thomassin. relatus tit. 2.
 149 cap. 29. qui declarat, non valere legata alijs
 150 personis in eodem testamento relicta, licet
 in vim donationis causa mortis, relictum in
 testamento à filio familias, piz causæ deberi,
 censet *Anton. Eub. in sua Cod. in Rub. de Sacros.
 Eccles. definit. 40* quem citat *Ther. in summa pri-
 vilegior. puz. causur. privil. 233. in fine.*
 151 Oportet hæredes si plures sint, quilibet pro****

hæreditaria portione, teneatur ad onera hære-
 ditaria, l. 2. C. de hæredit. actionib. quod am-
 152 pliat, etiam si adioe hypothecaria, con-
 veniantur in bonis defuncti pro legato, ut per
 text. in l. t. vers. finali, C. communis de legat.
 ex communi DD. lententia, deducit *Gomesi lib. 1.
 variat. resolut. cap. 1. num. 17. vers. secundo ex-
 153 tendi*, scilicet si pro debito defuncti vocentur,
 pro quo in solidum hypothecaria actione tenen-
 tur super bonis à quolibet eorum possessis,
 l. 2. C. §. unus ex plurib. hæredib. cum alijs novitæ
 adductis ab *Andreo in centrev. ferebat. 209. nu.
 154 4. lib. 3. ampliat, etiam licet ab uno ex hæ-
 155 redibus, testator legatum seliquerit, nec enim
 tunc legatio competit actio in solidum con-
 156 tra illos, sed bene coheredibus, quorum hoc
 fieri interest, l. servus legato 72. §. 6. testator ff. de
 157 leg. t. quod tamen limitatur favore piz causæ,
 cum pro piz legatis ab uno tantum hærede,
 158 nominari relicti, alijetiam coheredes tenean-
 tur, cessis inribus contra coheredes specia-
 liter gravatum, ex pluribus à *Reg. Rovis* ad-
 ductis in pragmat. de legat. t. num. 7. & seq. ac
 159 *Ther. in summa privilegior. puz. causur. privi-
 leg. 202. per dispositionem, l. cum ubi num. 55 §. 1.
 160 sententiam videmus in Tribunali Reverendæ
 161 Fabricæ lateran. tamen si in dote, nec possit,
 nisi pro hæreditarijs portionibus, quolibet ex
 hæredibus conveniri, ex *Præf. de Franch. in de-
 cif. 581. & Consilii. G. Z. n. nelle in decif. 54. alijsq.
 multis, versicem censet Andreæ. in relata
 centrev. 209. num. 10. ubi citat per cæteris Con-
 silii. Hodernum in add. ad Surd. decif. 90. idem.*
 162 in causa pia, vel alimentorum sententiam,
 sub n. 3. & 4.
 163 Nonò legatum rei alienæ à testatore scienter
 relictum, validum est quod extinctionem,
 164 secus si ignoranter factum, nisi proximæ per-
 165 sonæ, vel uxori, vel aliæ tali personæ datum
 sit, cui legatorum testator esset, etiam si scivisset
 rem alienam esse, *l. cum rem alienam 10. C. de
 166 legat. à quo inferunt, idem esse lo legato rei
 alienæ, ignoranter piz causæ relicto, ut etiam.*
 167 illi quoad extinctionem debeatur, *Tira-
 quell. in privil. 66. Inrigliel. in sing. 98. num. 64. lib.
 3. Thomassin. in trall. de disposit. ad pias caus. tit. 2.
 cap. 85. & plenè Consil. ad Peregrin. in trall. de
 fideicom. n. 33. vers. t. t. declaratur fol. 339.
 168 Ther. in privileg. 25. summa, & amplians con-
 tra commune feuditarum sententiam, ita
 legato rei feudalis, cuius tanquam alienæ rei,
 169 & inalienabilis extinctionem legatario de-
 betur alias tradidimus in *precedenti cap. 50.*
 170 Decimò incertitudo, tam summa, vel rei
 legata, quàm personæ, cui legatum, vitiat lega-
 tum. *Titia 35. ff. de legat. t. & Sacerdotis. in sit. de
 171 legat. non tamen illud, quod ad pias causas
 fiet, Tiraquell. in privil. pia causa 55. & 56.
 Rubens in resolut. circa testamentum cap. 67. num.
 40. & seqq. & in cap. 78. ubi num. 366. ampliat****

- 172 si legatum utraque incertitudine laboraret, personarum, & rerum, & *nn. 354. respectu rei*,
 173 vel summæ æstimandum esse ait, ex dignitate personæ testatoris, quantitate patrimonij, &
 174 numero liberorum. Idemque in legato alimentorum, quod etiam incertum non intrinsecus,
 175 sed ex quantitate patrimonij testatoris, & quantitate, ac dignitate legatarij veniat declarandum, per *l. si cui 24. ff. de annuis legat.*
scriptum reliquit Surd. in tract. de aliment. tit. 1768. privil. 17. num. 2. unde sustinetur legatum, quo aliquis fuit à testatore, commendatus hæ-
 177 redi, in casu necessitatis, quod importat legato alimentorum, et si testator non expresse-
 178 rit, quantum præstari velit, in casu necessitatis, voluerunt *Alex. in cons. 158. num. 7. lib. 7. & alij*, quos refert idem *Surd. in tract. tit. 2. q. 11.*
 179 respectu verò personæ, si testator simpliciter suserit, bona distribui, non addito, cui, & in quos, voluisse intelligitur, quod inter pauperes distribuuntur pro anima sua, *(Surd. Atlantic in tract. de censu. ultim. volunt. lib. 8. tit. 4. num. 3. Episcop. Marana in controvers. respons. num. 82. p. 1. & alij, quos cogit Rubens d. cap. 67. num. 4. imò quoddam notabilius est legatum, per-*
 180 *soua, & causa, cui, & propter quam legatur, non expressa pro animæ salute, & sic Deo relatum, live ad pias causas intelligitur, ut voluit in specie Joannes Andreas ad Speculat. in tit. de instrument. adit. 5. num. verò nu. 62. in fine, Summa Angolica in verbo Legatum 2. num. 2. Thomas in tractat. de disposit. ad pias caus. tit. 2. cap. 179.*
 181 Undecimò legata pia, et si taxativa, resolvuntur in demonstrativa, ut *Roman.* voluit in *single. 435.* quem sequuntur alij relati, per *D. Maran. in contr. respons. 15. p. 4. num. 78.* licet
 182 in hoc patiatur votorum in *S. R. C. Neap.* fuisse refert *Reg. Rovit. in decis. 57. a. num. 1. & 183 signavit n. 24. in fine; & contrarium postea decisum in S. C. testatur Confiliar. Staiban. in resal. forensi 106. lib. 2. Thor. in summa privil. 267 & Rice. collect. 3509. quos citat novissima additio D. Altimaris ad Reg. Rovit. in d. decis. 57. ubi*
 184 plures ex recentioribus colligit, da legato loquentes, quando taxativum, aut demonstrativum esse dicatur, inter quos emicat *Reg. Merito. in lib. 2. contrav. forens. cap. 82. & prædicta de pia causa, quod in hoc non sit privilegiata, corroborari videntur, ex traditis per Cavale. in repert. quod fecit cum addit. in prima parte eius decis. in verba, quod incip. Verba in dubio*
 185 *patris, ubi latè probas, quod si testator Missas celebrandas legaverit, designato stipendio, tunc temporis competente, si contingat augeri stipendium cursu temporis, non sunt hæredes cogendi ad augendum, sed ab Episcopo est*
 186 *operis reductio facienda, stantibus verbis taxativis testatoris, quæ in pio quoque legato admittit, idemque confirmat in decis. 17. num. 72. p. 2. quamvis contrarium sustineat Rie. in*
praxi rer. Ecclesiasticæ forens. 364. p. 3.
 187 Duodecimò per alieationem rei legata, voluntariè factam à testatore, censetur legatum
 188 ademptum, & ita per exactionem pecunie à nomine debitoris legato debita, *l. si sic legatum 78. §. si tibi in fine, ff. da legat. 1. fiduciammissa 11. §. si rem suam testator. ff. de legat. 3. qua de re late Adenoch. in tract. de presumpt. lib. 4. presump. 167. & 168. Gratian. in lib. 2. discept. forens. 189 cap. 251. licet aliud sit, cum testator non legavit rem, aut nomen debitoris; sed illa designavit, ut ex eis quantitas legata misereret,*
 190 quia tunc legatum non extinguitur per alieationem rei, aut nominis designati, ut ex *Romana in single. 435. & alij* declarat idem *Gratian. in lib. 4. discept. cap. 483. num. 14.* sed favore pie cause legatum non extinguitur per alieationem voluntariam rei, ad pias causas legata, *Tiraquell. in privil. pia causa 41. Thor. in summa privil. 190.*
 191 Decimotertiò legata diminuantur pro rata, si pro omnibus non sufficiunt hereditaria bona, *l. si quis testamento 82. §. apud Iulianum, ff. de legat. 1. cum alij à nobis adductis, in precedenti cap. 8. num. 12.* ubi ex pluribus ibi relatis, idem esse dicendum affirmavimus, inter legatarios quantitas, & speciei, ad quod etiam plures cumulant *Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 988. num. 15. Andreol. in contrav. forensi 154. lib. 2. Reg. Cyprian. Latr. tom. 1. decis. 12. & inibi Guzman. in addit. legata tamen pia,*
 192 hanc diminutionem non patiuntur, sed ante omnia sunt deducenda, licet alijs non pips legatis bona non sufficiant, ex *Oltrado, & alij*, quos refert *Tiraquell. in privileg. 72.* sequuntur, alijs deductis *Novar. in tract. de privileg. miserrabil. personar. privil. 22. num. 4. Rubin. resalat. circa testament. cap. 66.* per totum, & signat n.
 193 207. hoc magis locum habere dicit in legatis pro animæ propriæ suffragio relatis, ut sunt sacra-
 194 ticia missarum cum *Conf. Hederna in contrav. forensi 19. num. 29.* hæc enim sunt, ut anima testatoris ab atrocissimis Purgatorijs poenis liberetur, quæ proinde esse, præcipue præstanda, scribit post *Falr. in suo Cod. sub tit. de Sacros. Eccles. defunct. 38. Thor. in summa privilegior. pi-*
 195 *ar. causar. privil. 54.* Sed io contrarium urgent alij, quos refert idem *Tiraquell.* colque sequuntur *Præf. de Franch. in decis. 136. num. 2. Reg. Rovit. decis. 87. num. 3. Reg. Cyprian. Latr. in decis. 12. num. 4. Conf. Staiban. in lib. 2. resal. forens. cap. 106. num. 87. & seq.* diminutionem pio viribus hæreditatis, etiam in pips legatis admittentes.
 196 Decimo quarto capta ioriam dispositionem lus reijcit in ultimis voluntatibus, ut hæredis institutio ex alieno arbitrio peudere non possit, ut habetur in *l. illa institutio 32. ff. de hæred. institut. & in l. capta ioriam 70. ff. de hered. instit. quæ loca addit D. Scappa in observat. 199 ad decis. Gratian. abser. 61. n. 7. & legata nec possunt in hæredis, vel tertij voluntatem con-*

- 100 feci, sed bene in arbitrium ipsorum, *l. si se*
78 ff. de legat. 1. l. 1 ff. de legat. 2. cum latè traditis
per Gemof. in lib. 1. varior. resolut. cap. 12. num. 47.
Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 33. num. 51. &
seqq. Crassum in tract. de successiomb. §. legatum.
q. 46. num. 4. & in §. instituta. q. 18. & arbitrium
 101 important, ordum verba illa: *Pt tibi vidabi-*
 102 *tur, & similia, verum etiam si dicatur: Potè-*
stas tua commissa, ut ex Bart. aliisque probat
Menoch. in tract. de arbitrar. Indic. lib. 1. q. 9. num.
 103 *2. & seqq. ac præcipue num. 47. non enim quis*
posseditur, quæ honestè non potest, l. nepos
Proculo 12 §. ff. de verb. signific. Barbosa in acti-
 104 *on. Iuris 84. num. 6. Nihilominus favore piæ*
 105 *causæ captatoria voluntas sustinetur, tam in*
legatis, quàm in hæredis institutione Covar.
in cap. cum tibi, num. 15. de testam. Tiraquell. in
privilegia causa 64. Crassus in d. q. 46. num. 11. &
in d. q. 18. num. 8. Iurijulian. in singul. 98. num. 62.
lib. 3. Peregrin. ubi supra num. 66. Caneer. in lib. 3.
varior. resolut. cap. 20. num. 103. & pleoè Tho-
mas qui pluribus modis ampliat, atque decla-
rat in tract. de disposit. ad pias caus. tit. 2. cap. 58.
Rub. in præfationibus resolut. circa testam. cap.
50. 4. num. 48.
 106 Decimo quinto legatorum ad pias causas
 cognitio, quam esse mixti fori, aliàs diximus
 in præcedenti cap. 40. num. 31. & seq. ut in ea
 107 inter seculares, & Ecclesiasticos Iudices locus
 sit præventioni, ex Tiraquello in privileg. 149. &
 Thora in sing. 9. pias. causar. ad forum Principis,
 108 & ad Regios Iudices, non autem inferiores,
 pertinet, ut ex text. in l. hæreditas §. 5. si defun-
 ctus in fine. ff. de petit. hæredit. scribit Tiraquell. in
 seq. privileg. 150. ubi Thor. in addit. quod Rex tam
 109 vivis, quàm mortuis oppressis, lubrenite de
 110 bet, & quod dicitur, defuorum a animæ, si
 sunt in Purgatorio prodelle oblationes Sacer-
 dorum, præces Sanctorum, seu iunia cognato-
 rum, & elemosynas eorum in cap. anima de-
 functorum 1: q. 2. intelligendum esse ait Affl.
 in Consil. Regis Dobana Secreti, sub tit. de Officio
 111 Secreti num. 12. à quocumque fiant ex charita-
 112 tate elemosynæ, dum loquitur in Rege Nea-
 pcuram habente de anima defuncti ab inte-
 113 stato suo succedere, cui sine laico, sive Clerico
 114 incipiens Dobana Secreti, excepta tertia par-
 te per mortuæ animæ in pauperes eroganda,
 115 quam Regni Constitutionem à Rege Guliel-
 mo Normando conditam, non cum alijs ab
 eodem, cæterisque Regibus promulgatis, in-
 unum colligi iussit, atque librum compilari
 fecit Federicus II. Imperator, qui ab Anno
 116 1198. in hoc Regno Neap. regnavit, ut patet
 117 ex Hysperia ex Genealogia Regum Sicilia à Ca-
 millo de Curte elata in diversorio Iuris fendo-
 rum p. 1. §. in hoc igitur, num. 53. fol. 12. ubi in-
 118 præcedenti num. 52. quod Severissimus Rex
 noniter, cum ad Regnum Neapolis, & viriisque
 Siciliæ non pervenerit, uti hæres aliorum rego
- 219 Regum, sed ut hæres Alphonso I. iuxta tradi-
 ta per Minad. in repetit. Constituit. Regni inci-
 pientis in aliquibus in principio num. 40. non te-
 210 oetue habere rata, gesta à prædecessoribus
 Regibus etiam Atagonis, quorum hæres non
 existit, confirmat Reg. de Marin. in lib. 2. resol.
 Iuris, cap. 173. & in addit. ad Reg. Reverter. decif.
 186. num. 1. & probant alij, quos sequunt Dem.
 Mucci ad decif. Reg. Sanfelice. tom. 1. decif. 135. num.
 36. hoc tamen esse non potuit in causa, quod
 211 non fuerit præstata Regni Constitutio serva-
 ta, respectu distributionis faciendæ pauperi-
 bus tertie partis bonorum decedentium abs-
 212 que legitimo succedere; suot enim Regni
 Constitutiones loci commune in Regno, non post
 Andream de Heremia in cap. 1. in fine de eo, qui si-
 bi, & hæredibus suis, docuit Affliti. in præludij
 ad Regni Constit. q. 1. num. 3. Anna in repetit.
 Constit. Constitutionem Diva Memoria num. 1.
 213 sed potius dicendum videtur, quod sicuti re-
 spectu successiōis Clericorum, correctæ fuit
 214 Constitutio prædicta, cum illis, non sicutus
 succedat, sed Ecclesiæ, quibus servant, ut per
 text. in cap. 1. de successiōib. ab intestato firmant
 Affliti. & Reg. Tappia in eadem Constit. Dobana
 215 de Secretis, utque num. 5. ita quædam reliqua,
 216 nec fuerit usu recepta; si quidem leges, & sta-
 ruta, quemadmodum ex ois comprobantur, ita
 217 deficiunt per contrarium alium, ut ex com-
 munitè traditis per DD. in cap. 1. de regna, &
 pace, declarat Menoch. in tract. de præsumpt. lib.
 2. præsumpt. 1. num. 1. cum alijs latè congestis à
 Farinas in 1. p. fragment. criminali in verbo Lex,
 Si autem, sive Constitutio, & à Gravina in addit.
 ad decif. Dom. Capp. Laitre 50. num. 14. & seqq.
 lib. 1.

R E R F M S V M M A .

- 1 Hæres pro legatis reali, vel personali actione, esse
 in loco eius domicilij conveniendus.
 Vel ubi maior hæreditatis pars existit, n. 1.
 Ad aliorum electionem, n. 3.
 2 Testatoris domicilium, forum constituit in con-
 trahentibus, cum se stipulato.
 3 Legatorum actio, tam personalis, quàm realis,
 non contra testatorem, sed contra heredem di-
 rigitur.
 Et super bonis hæreditarijs, n. 6.
 4 Hæres potest conveniri in loco, ubi maior pars
 hæreditatis extat pro legatis.
 Si tamen hæres ibi reperitur, n. 8. 10. & 11.
 Si verò absens fuerit, ibi conveniri non poterit,
 num. 9. & 12.
 5 Contrahens conveniri non potest in loco contra-
 hens, & destinata solutis, si ibi non repe-
 riat.
 6 Argumentum valet à contrariis, ad quasi con-
 trarius.
 7 Index rescripta competens est, & n. 1.
 Tam si de re ipsa, quàm si illius occasione agatur,
 n. 16.

CAPVT XLII.

De Hærede pro legatis in eius foro; aut
alibi conveniendo, ad text. in l.

quod legatur 38. ff. de
Iudicijs.

Hæres pro legatis à defuncto
relictis, siue reali, siue per-
sonali conveniatur actione,
est in loco in quo habet
domicilium conveniendus,
vel ubi maior pars heredita-
tis existit, ad Actoris ele-
ctionem, l. quod legatur 38. & l. si fideicommissum
50. in princ. & in §. pen. ff. de iudic. l. fr. C. ubi in
rem alio, l. unica, C. ubi de fideicom. q. i. oportet. &
ita ex Bart. alijque communiter firmant Ge-
mes. in l. b. 1. var. res. l. cap. 1. n. 84. nam etsi
restitutus domicilium forum constituat in contra-
ctu, cum eo stipulato, per hæres absens 19.
ff. de iudic. non idem est respectu legatorum,
ab eo relictorum, quorum actio tam personalis,
quàm realis, non contra testatorem, sed contra
hæredem, & super bonis dirigitur hereditarijs,
ut expresse voluerunt Bald. & Angel. in d. l.
quod legatur, & post eos Peregrin. in trakt. de fi-
deicom. artic. 5. §. 1. n. 1. & ubi sub num. 7. quod
dicitur posse hæredem conveniri in loco, ubi
maior pars hereditatis extat pro legatis, intel-
ligendum esse ait, cum hæres ibi reperitur,
nam si fuerit absens, ibi conveniri non poterit,
quod aperiùs observavit Salycet. in d. l. unica
num. 4. quem adducit Consil. Carleval. in trakt.
de iudic. tomo 1. disp. 2. q. 5. num. 357. rationem
ex eo subiiciens, quia hæres ibi convenitur ra-
tione quasi contractus ex additione resistentis,
& ex causa solutionis, tacite in eo loco destina-
tæ ad maiorem commoditatem hæredis; quæ
cellant in hærede absente, cum & contrahens
in loco contractus, & destinatus solutionis, ne-
que possit conveniri, nisi ibidem reperatur, &
de contractibus, ad quasi contractus arguere
liceat, secundum Everard. ibi relictum in locis
legalib. loco 37. num. seq. & concord. apud Bar-
bos. in locis argum. sur. loco 16. num. 10. & quæ-
vis, ratione rei sitæ, quis forum in eo loco for-
matur, ex d. l. fr. C. ubi in rem alio; tam si de re
ipsa, quam illius occasione agatur, ut post glof.
Bald. & Salycet. in l. 1. C. ubi de poss. agi oportet.
firmant Dec. in cons. 694. num. 1. §. ib. 2. Amas.
in cons. 31. num. 1. & non solum in rebus im-
mobilibus, verùm etiam in mobilibus, & re-
moventibus, dummodo sint in loco perenni-
suræ, non autem in transitu, & via ad alium
locum, ut post Bart. & alios in d. l. fr. probat
Consil. Carleval. in loco relato q. 3. num. 147. hoc
19 intelligens num. 151. si reali agatur actione,
20 ut rei vindicatione, hypothecaria, aut etiam

Et non solum in immobilibus, verùm etiam in
mobilibus, & re moventibus, n. 17.

Cum declarationibus, ut n. 18. 19. & 20.

Si res in eo loco, personæ reperitur, num. 22.
23. & 24.

25 Legata pia potest in domicilio testatoris,
tanquam eius anima beneficium respectantia.
Eius loci Episcopus, illa exequi debet, n. 16.

27 Episcopi habent ordinariam iurisdictionem eis
a lure tributam super piarum relictorum exe-
cutione.

Data tamen executionum negligentia, & olapso
anno, n. 18.

29 Legatorum piarum cognitio, est mixti fori.
Et nedum ad Episcopos, sed ad Iudices quoque
laicos spectat, n. 30.

Non solum Regios, sed etiam inferiores, n. 31.

32 Episcopus tam Civitatis, in qua testator est ori-
ginis, in qua domicilium habet, potest agere
pro adimplemento pia dispositionis.

Et sic datur præventio loci, n. 33.

34 Episcopus Civitatis, vel Diocesis in qua testator
domicilium habet, atque tunc consultus, habet potes-
tatem agendi pro adimplemento piarum lega-
tionum.

Nisi in loco originis sint facultates illius, n. 35.

Etsi res, aut species solo coherentis ad pia causas
legata, reperitur in loco diverso ab origine tes-
tatoris, Episcopus loci rei sitæ exequitur est,
num. 36.

Deficientibus, aut negligentibus illis, ad quos
spectat, n. 37.

Quamvis res illa ex testatoris dispositione ven-
di debeat, vixque pretium alibi transmitti,
num. 38. & 39.

Licet aliud sit in legato rei solo non coherentis,
& qua loco non circumscribitur, n. 40. & 41.

42 Episcopus ille exequitur pia legata, qui coloris
exequi potest.

43 Episcopus originis exequitur est piarum legato-
rum.

Si pecunia legata reperitur extra Diocesis Epi-
scopi domicilij, n. 44.

45 Episcopus loci, ubi sunt exequutores, eos cogit ad
pia dispositionis observantiam.

46 Fabrica Basilica S. Petri de Vrbe Episcoporum
loco successit, olapso anno pro piarum disposi-
tionum adimplemento.

Eiusque Tribunal cum amplissimis facultatibus
Neapoli exequitur, n. 47.

Cum Clausula, & Iurisdictione privativa, &
abdicativa ad ordinarios locorum, n. 48.

Ex conventionione per Sedem Apostolicam habita,
cum Serenissimis Neapolitani Regibus, n. 49.

Quod procedit etiam pro legatis pji Neapoli con-
fessis, extra tamen eius Regnum adimplendi,
num. 50.

Loci bona in diversis locis, testator reliquerit,
num. 51.

Et ita pluries decisum, n. 52.

mixta, seu personali in rem scripta; nihilomi-
 19 ous, ut ibi declarat *n. 49. forum* rei sita con-
 20 pte ns est, si res in eo loco praesens invenia-
 21 tur: nam si absens, cogi praesens non poterit in
 iudicio comparere, sed causative duntaxat,
 22 quia nisi compareat, patietur postea amissionem
 possessionis rei petite, in quam ad iudice-
 loci mittetur. Ad hoc ex primo decreto, quod
 confirmat *D. Carolus Maranta Episcopus Iove-*
nacenensis resp. contraversa 54. lib. 5.

23 Sed pro legatis pijs, tanquam animarum defun-
 24 cti testatoris beneficium respicientibus, agra-
 25 posse in domicilio testatoris, & eius loci Epi-
 scopum illa exequi debere, probatur in *l. si quis*
ad declinandam 49. §. et si quidem. C. de Episcop.
& Cleric. ibi: Cuius in qua testator laicem so-
verat, ac degerat nescitur, & in cap. quamquam
 27 *1. de iur. lib. 6.* habent enim Episcopi ordina-
 riam iurisdictionem eis a iure tributam, super
 priorum relictorum exequutione, in *L. ult. 28. C.*
de Episcop. & Cleric. & in cap. 3. de testam. data.

28 tamen exequutorum negligentia, & elapso
 29 aono, iuxta traditam *ex Corpore in tract. de exe-*
quutione. testam. lib. 2. cap. 21. num. 1. & cap. 22.
num. 21. & 26. licet in d. cap. 21. num. 3. cum seqq.

30 priorum legatorum cognitionem esse dicat mix-
 31 ti fori, & nedum ad Episcopos, sed ad Iudices
 quoque laicos spectare, nedum Reges, sed
 etiam inferioriter, contra ea quae ex *Tiraguello.*
& Thurotadidimus in praecedenti cap. 41. nu.

32 206. & seq. utrumque tamen Episcopum Civi-
 tatis, in qua testator est ortus, & ubi domici-
 lium habet, agere posse pro adimplemento pia-

33 dispositionis, & sic praeventioni locum esse,
 voluit *glef. in d. L. ult. §. in autem*, per text. in *l.*
27. §. ult. ff. ad munici. p. quam etiam senten-
 tiam *Azaron* tenuisse refert *Speculat. in*
lib. 2. in tit. de instrument. adit. in §. 1. non deo ali-
qua, num. 81. sed opponit huic sententiae de *l.*
Provinciales 190. ff. de verb. signif. & aliorum

34 in culos Civitate, vel Diocesi domicilium te-
 35 statoris habebat, atque traohusetat, habere hu-

iusmodi potestatem, nisi in loco originis, sine
 facultate illius, argumento *l. unica. C. si petun-*
tur interres, vel curatores, & l. 1. in fine. ff. de tu-
teris. & Curat. datus nobis. Speculat. remissive se-
 quiunt *Corpus in relatio cap. 21. num. 6. in fine,*

36 Unde si res, siue species solo cohaerens, ad pias
 causas legata in non loco reperiatur, diverso
 ab origine Testatoris, Episcopum loci, ubi res

37 sita est, deficientibus, aut negligentibus illis,
 ad quos spectat, exequutor esse, per text. in *d. l.*
si fideicommissum, ff. de Indic. in l. cum res 49. ff.
de legat. 1. & ex Romani cons. 50. aliisque probat
Carolum in cap. 5. contravers. forens. num. 17. &
seqq. ubi amplius num. 27. in fine, quamvis res

38 illa ex testatoris dispositione, vendi deberet,
 eiusque pretium alibi transmitti, ut nihilomi-
 39 nus Episcopus rei sita ubi Iudex competens pro
 efficienda pecunie translatione 3 tractu

40 aliud esse dicat in legato rei, solo non cohae-
 41 rentis, & quia loco non circumscriptum, ut est pe-
 cunia, quae proprie non dicitur esse in Diocesi,
 ut ibi *num. 21. & seqq.* idque voluit etiam *Albe-*
ricus in d. L. nullus n. 28. ubi tamen dicit, exequi de-
 bere tunc illum, ubi est pecunia, vel secundum

42 *Bald. in eadem L. nullus, num. 14. in fine*, ille Epi-
 43 scopus exequitur, qui poterit celerius exequi;
 44 sed quod tunc ad Episcopum originis exequun-

45 tio pertineat, quando pecunia legata reperit-
 46 tur extra Diocesim Episcopi domicilij, proba-
 tur in *d. l. nullus §. in autem in verbo Summam*, ubi
Salycet. num. 26. & in l. Crues 7. C. de Incolis lib.

47 10. Episcopus etiam loci, ubi sunt exequuto-
 res, eos cogere poterit ad pia dispositionis ob-
 servantiam, ut ex *l. Divus 24. ff. de Test. & Curat.*
datus ab his, post alios affirmat *Clarinus in relatio*
cap. 3. n. 29.

48 Cum autem hodie in facultatibus Episcoporum
 49 elapso Anno, succederit Reverenda Fabrica
 Sancti Petri de Urbe pro adimplemento pia-

rum dispositionum, cuiusque Tribunal, cum am-
 plissimis facultatibus, fuerit Neapoli erectum,
 50 cum clausula, & iurisdictione privativa, & ab-
 dicativa ad ordinationes locorum, ex conventio-

51 ne per Sedem Apostolicam habita, cum Seten-
 tiis huius Regni Regibus, ut nos alias dixi-
 mus in praecedenti cap. 40. num. 4. & seqq. &
 ultra ibi relatus, testatur *Novar. in quest. forensi*
91. p. 1. Rubens in practica res. circa testamentum

52 cap. 84. num. 274. & seqq. pro legatis pijs Nea-
 poli confectis, extra tamen eius Regnum ad im-
 plementis, Tribunal ipsum Neapolis procedere,

53 posse, licet bona in diversis locis testator re-
 54 liquerit, pluries decilum fuisse refert, & in specie
 in causa D. Petri Fraocisci Ravascherij
Thur. in summa privilegior. piar. causar. privil.
257. in fine.

R E R V M · S V M M A.

1 Fideicommissum alleganti, probandi onus in-
 cumbit.
 Adeo quid se per obijci potest, de non loquitur
 fideicommissum, n. 4. & 5.

2 Est in dubio, contra fideicommissum, indicatur,
 num. 6. 7. 8. & 9.

3 Aliquando potestatem, ingentis hominibus au-
 ferre, iniquum reputatur.
 Quilibet contra eum in re sua mediator, & arbit-
 ter, n. 3.

4 Centralis interpretatio strictius sit, quam ulti-
 ma voluntas.
 Cum in eo tanquam ultro, citraque obligatorio,
 de utriusque contrahentis agatur prauidicio,
 num. 11. 12. & 13.

5 In contrahibus, tantum verba dissonant, quan-
 tum exprimunt, & non ultra.

6 Neque statim coniecturalis in contrahibus non
 admittitur.

7 Demum translatio, & alienatio non impeditur,
 ex

- ex alienandi prohibitione in contractu appo-
sita.
Neque ex generali hypotheca, num. 20.
Pro ut neque impeditur hypotheca constitutio,
num. 22.
Sed premittit tantum ad interesse tenetur,
num. 19.
Dominia rerum, citra rei traditionem de uno
in alium transferri non possunt, & n. 18.
Hæres, conditionaliter gravatus pendente condi-
tione, valide transferi rerum hereditiarum
dominium.
Principis gratia non intelligitur, in tercij præju-
diciū.
Successor appellations in feudalibus ille venit,
qui ex natura feudi, vel Constitutionis provi-
dentia succedit.
Succedere, est in locum alterius subintrare.
Sed in propria natura successionem denotat ab-
intestate, n. 26.
Vel pro verbo ultimæ voluntatis accipitur ab in-
testato, & ex testamento, n. 27.
Nisi ex adiunctis, & subiecta materia appare-
ret, ad alium inter vivos referri, n. 28.
Aut singulari rei, non Universitatibus bonorum,
adiciant, n. 29.
Fendum est Universitas bonorum, propter bona,
qua continet multiplici specie.
At tamen Universitas sit facta, vel iuris remissi-
vi, n. 31.
Conditio voluntaria, adimpleri debet in forma
specificâ.
Necesseriu vero etiam per aequipollens potest
adimpleri, n. 33.
Et voluntaria dicitur, quæ inest ex pura volun-
tate testatoris, aut contrahentium, n. 34.
Conditio potestativa natura casus deficiens ha-
betur pro impleta.
Mixta vero conditio, etiam casus deficiens, defi-
care facit dispositionem, n. 36.
Idem si tercij factio deficiat, n. 37.
Fideicommissum simplex, & absolutum ex reali
prohibitione alienationis erit.
Nisi in certis tantum casibus, & personis fuerit
expressum, quas non egreditur, n. 39.
Ordo intelligitur, potius, quam scriptura, est at-
tendendus.
Alienandi prohibitio præcedentis fideicommis-
si regulatur, atque restringitur.
Ita etiam à fideicommissis, vel substitutione sub-
sequentibus, n. 42.
Dispositio, sed, licet adversativa, continuationem
inducit præcedentis sermōis.
Agnationis ratio habita, perpetuum fideicom-
missum inducit in tota familia.
Nisi fuerit in certis tantum gradibus expressum,
& contemplata, n. 45.
Dispositio, videlicet, declarat, atque determinat
præcedentem dispositionem.
Sed tamen idam restringit, non ampliat, n. 48.
Et quando demonstrativa, vel restrictiva dicere
dicitur, n. 52.
Interpretatio sumenda est, ut verba sint imper-
fina.
Hoc verò superfluitatis argumentum tenue est,
ut n. 49. & 50.
Dispositio declarans, est intelligenda secundam
terminis declaratæ dispositionis.
Geminata verba magis enixam voluntatē essen-
dant.
Non tamen augent dispositionem, n. 54.
Neque mutant negotij substantiam, n. 55.
Fideicommissum ex generali ratione adiectæ,
conservandi bona in familia, ampliat, atque
restringitur, & n. 57. & 58.
Fideicommissum absolutum, iam in casu aliena-
tionis, quam in casu mortis, quando resultat, &
n. 68. 70. & 75.
Alienare prohibetur, heredes extraneum insti-
tuendo, alienare videtur.
Forum, perpetuo, in ratione conservationis bo-
narum in familia adiectum, perpetuum indu-
cit fideicommissum.
Nisi possit in personis expressis verificari, absque
eo, quid novum fideicommissum inducat,
num. 76.
Vel fuerit cum verbis restrictivis, in familia
predicta positum, ut n. 77.
Heredum nomine in fideicommissis, heredes
sanguinis, non extranei continentur.
Familia nomine, transversales agnati compre-
henduntur in descendente defunctum.
Familia continiva, vel effectiva, quæ dicitur
65. Non aliter non succedit Alonaco in bonis fi-
deicommissis gravatis pro familia.
Licet alias loco filij habeatur, n. 66.
Fideicommissum perpetuum inducitur ex alie-
nandi prohibitione adiecta res familia splendore
conservantis.
Cum declaraverit, n. 80. & 81.
Expressio eorum, quæ tacite insunt, super tolera-
tur, ut novam non inducat dispositionem.
Masculorum appellantur, veniunt masculi, ex
feminis descendentes.
Nisi agnationis ratio fuerit expressa, & gene-
raliter habita, n. 72.
Distinctiones, predictæ, & et supra, sunt restri-
ctivæ.
Et relationem faciunt ad præcedentia, cum om-
nibus qualitatibus suis, n. 74.
Textus verba in l. cum ita 33. §. in fideicom-
missis, ff. de legatis 3.
Eiusque plures intellectus remissivi, n. 79.
Sorum appellatio, heredes etiam extranei
continentur.
Successio legitima dicitur, quæ ex legis dispo-
sitione desertur.
Singula, quæ non present, in illa iuvant.
Vbi quodlibet eorum est in suo genere perfectum,
num. 85.
Perisimilis testatoris mens est attendenda, &
quod ipse verisimiliter respondisset.
Sed intellige, ut n. 87. usque ad n. 90.

- 91 Privilegium, in Reges est exequiariandum infra annum, alias nullum redditur.
 92 Privilegium amittitur per non usum decennij. Vel per alium contrarium, licet unicum, n. 93.
 94 Verbum, succedat, intelligi debet, cum esset, non autem in spe, & potentia.
 95 Decisa Sacri Consilij referunt.
 96 D. Marcus Antonius Cioffi Regius Consiliarius laudatur.

CAPVT XLIII.

De Fideicommissio in dubio non presumendo, ad text. in l. coheredi

41. §. cum filio, ff. de vulgari substitutione.

Ideicommissum, tanquam odiosum, in dubio non presumi, & illud alleganti, probationis onus incumbere, ex l. coheredi 41. §. cum filio ff. de vulg. sub. Hic. post alios probat Anna in conf. 28. num. 7. vel. 1.

- 2 propter onus restitutionis, ex quo libera ingenuis hominibus aufertur alienandi potestas; id quod iniquum esse affirmat Iurisc. in l. non usque adeo 2. ff. si pateris quis fuerit manu missus, & libertati a natore hominibus concessa testit, de rebus eorum, pro libito dispoendi, ut in l. in re mandata 21. C. mandati. Propterea semper obijci posse, de te non loquitur fideicommissum, sive substitutio, ex Ioanne Andrea ad Specul. alijque pluribus docet Peregrin. in trakt. de fideicommissis. artic. 1. num. 26. & artic. 11. num. 27. neque sufficit, ex proprio Marte, ad id dividendo fideicommissum inferre, cum non sit ex nostro capite somniandum, ut per Socum. sen. in conf. 62. num. 4. vel. 3. aliosque per Reg. Rovit. in conf. 7. num. 5. lib. 2. & contra fideicommissum, est in dubio iudicandum, ex Decio in conf. 593. num. 5. lib. 2. Menach. in conf. 376. num. 35. alijque multis, per utrumque Annam relatis in sing. 62. atque Lanaria in conf. 63. num. 6.
 6 praesertim, ubi de fideicommissio agitur inducendo, quo casu inspicitur persona gravati, eiusque respectu onus, & odium continet, neque de persona ad personam extenditur, ut in l. cum pater 79. §. liberis, ff. de legatis 2. cum alijs per Peregrin. in d. artic. 1. num. 3. & in artic. 25. num. 2. etiam si concurrat identitatis ratio, ut Menochio, Surdo, Peregrino, atque Fusario relatis docuit Reg. Aderlin. in suis contravers. forens. cap. 72. n. 10. lib. 1.
 9 Quid enim dicitur fideicommissum ad favorem agnationis relatum esse favorabile, & amplius dum procedit, ubi agitur de fideicommissio iam inducitur declarando, in quo substituiti persona inspicitur, eiusque respectu favora-

bile dicitur; non quando tractatur de fideicommissio, in alij personis inducendo, ut ex Menoch. in lib. 4. praesumpt. cap. 67. num. 26. qui alios refert Petra, & Rogerius, deducit Ludovic. Casanate in conf. 4. n. 40.

- Hic omnia magis locum habent in fideicommissio, quod fuit in contractu constitutum; strictior enim in contractibus, quam in ultima voluntate fit interpretatio, ex regula in testamentis 12 ff. de reg. iur. quia scilicet in contractu, 11 bus, tanquam ultro citroque obligatorijs, de utriusque contrahentis agitur praesudicio, iuxta l. Labeo 19 §. contrarium, ff. de verb. signific. & 12 stipulatori imputatur, quare non latius verba conceperit, l. veteribus 40. ff. de pactis, & l. quidquid astringenda 99. ff. de verb. oblig. in ultimis 13 vero voluntatibus quae a voluntate testatoris solum pendent, non potest barredi, vel substitui importari, quod non fecerit, ut aperiens testator luqueretur, ad ea, quae post Alberic. Iason considerat in l. beneficium, num. 19. ff. de Constit. 14 tui. Princip. propterea strictius esse in contractibus procedendum, ut verba tantum disponunt, quantum sunt expressum, & non ultra, docuerunt alij omittis Bald. in l. paltum, quod dotalis 9. C. de collationib. Gabrie. Leonf. 140. nu. 33. lib. 1. Roland. conf. 59. n. 22. lib. 3. Ateuch. c. 5. 11. n. 3. lib. 2. neque ratum coniecturali in eis 15 admitti, post Conf. Perram; affirmat Cancr. in lib. 2. variar. resol. cap. 7. n. 36.
 16 Insupet alienandi prohibitio in contractu apposta, impedire non potest dominij translationem, atque alienationem, ex dispositione l. si qua sita 135. §. ea lege ff. de verb. obligat. & l. ea lege 3. C. de condit. ob causam, cum eorum dominia citra rei traditionem, transire non possint de uno in alium, l. traditis 90. C. de 18 palt. ita postquam semel fuerit per traditionem translata, non possunt absque traditioe transferri, ex l. ab emptione 59. ff. de palt. & l. 1. C. quando liceat ab empt. disced. sed solum ad 19 interesse promissor tenetur, tanquam in obligationibus facti, ex glossa in d. §. ea lege in verbo alienat de quo late Peregrin. in relato trakt. de fideicommissis. artic. 5. n. num. 72. & seqq. obi etiam 20 77. neque generalem hypothecam pro contractu observantia dictam, impedire posse dominij translationem, affirmat ex receptiori DD. sententia, quam communem, & veram esse profiteretur, non obstante iuramento Praef. de Franch. 21 decis. 355. num. 5. ita neque hypothecae constitutionem impedire, quae a pari procedit, cum dominij translatione, patet ex traditis per Socum. sen. in conf. 75. n. 10. lib. 1.

Unde inferrebamus in facti contingentia, fideicommissum ab Illustri quondam D. Antonio Vrsino Gravinensi Duce, & fratribus pro executione alicuius voluntatis patris constitutam, super Palatio in Platea Montis Oliveti, quod fuit quondam Illustri Ducis D. Ferdinandi scilicet communis patris non esse, ultra

casum, in qua loquebatur protrahendum, & propterea ultimum vocatum, qui licet sub conditione gravatus, liberè interim potuit rem fideicommissa suppositam alienare, vel obligare, cuiusque dominium revocabilitè transferre, donec eveniente casu fideicommissi, revocaretur ex l. fin. §. fin. autem, C. commun. de legat. & Peregr. in d. tract. de fideicommiss. artic. 22. num. 75. *Enfer. in tract. de substit. q. 318. num. 108.* ubi alios allegat, tanquam fideicommissi casus potest accesserit, legitimè, & irrevocabilitè alienavisset, quidem in facto constabat, filios masculos primogenitos D. Antonij, & descendendum ab eis masculorum primogenitorum, solum fuisse vocatos, quin imò illos tantum, qui succederent in Ducatu Gravinæ; Unde legitime lute Acteri ubijci poterat, de te non loquitur fideicommissum, stantibus etiam sequentibus verbis. *Et dñi tales &c. vocati censentur, & non alij, &c.* quæ magis alintum exclamationem, operantur: qualis enim filij, vel descendens ex D. Antonio primogenito, non aderat in Illustr. D. Ferdinando Actore, cum ex quartogenito descendente; minus aderat in ex alia qualitas omnino ex fideicommissi requisita successoris in Ducatu Gravinæ per illa verba videbatur ibi, qui succederent in Ducatu Gravinæ masculis tantum, ut supra de familia tamen *Prin. num.* non enim in Ducatu Gravinæ successerat ab intestato, vel ex testamento, quia fuerat ab Illustri D. Felice Maria Vrūna Ducis Sormonetae, sorore D. Michaelis Antonij proximioris ultimi morientis exclusus, sed ab eadem titulo refutationis Ducatum prædictum obtinuerat, & super ea refutatione, tanquam in remotiorem facta, atque in gradu non successibilem, oportuit Regium Assensum obtinere, solutis Regiæ Curiaë duc. octingentum pen. gratia, illum obtinendi, cum eisdem antiquitate, & prærogativa; quæ tamen gratia à Rege obtenta, non intelligebatur lus tertio quæritum, creditoribus scilicet abstulisse: licet enim gratia, 23 Principis plenam recipiat interpretationem, attamen in dubio, non in certis præiudicium intelligitur ex l. 2. §. fin. quis à Princip. & §. merito ff. de quid in loco publico, ut per gloss. *Bar. & scribentes omnes in l. Galus, §. 5. & quid si tantum, ff. de liber. & posthum.* alioque refert *Peregrin. in tract. de iure substit. §. tit. 2. num. 54.* cum adductis per D. Rodier. ad Reg. de Marinis tom. 1. quod res. sol. cap. 68. n. 8.

Etenim verba prædicta, intelligi minime poterant de successore, qui non sit proximus, & immediatus successor, & quem alius proximior 24 in gradu præcedit; Successoris enim appellatione in feudibus, solum ille intelligitur, qui habilis est ad succedendum ex natura feudi, vel ex providenda Constitutionis, secundum Bald. in cap. 1. col. 6. de probib. feudi alienat. per Federic. & post eum *Frecc. de subseñd. lib. 2. g. 12. n. 6. in quaest. de assensu*, in testifi-

25 mile autem est de omni successore, largissimè sumpto, testatorem, cuiusque filius, cogitavisse, verbo succedere pro *subintrare* in locum alterius accepti, in tra. l. si hereditas 10. §. qui filium ubi gloss. ff. de testament. tutela, ex traditis per *Alex. in conf. 1. num. 2. in fine, vol. 1. & in conf. 100. num. 4. vol. 7. Peregrin. de fideicommiss. artic. 26 20. num. 20. in fine*, sed potius dicendum erit, fuisse successoris nomen consideratum, in sua propria natura, quæ successionem ab intestato denotat, l. 3. §. de iho, ff. pro socio, vel saltè la- 27 tius pro verbo ultime voluntatis, quod successionem inter ab intestato, vel ex testamento, ex l. in successione 9. C. de legitim. heredit. & l. 1. & l. 1. §. fin. 4. & per totum C. communia de success. ut per *Socin. conf. 150. num. 32. lib. 1. R. in. conf. 226. num. 1. lib. 1. & conf. 72. num. 17. lib. 3. Cephal. conf. 254. num. 1. ubi num. 14. & 55.* 28 dicit, quod si ex adiunctis, & subiecta materia, clarè non appareat, referri ad actum inter vivos, non esse recedendum à natura, & propria, significatione vocabul. Hæc omnia refert Ca- 29 sanate *conf. 45. num. 9.* & licet verbum succedere adiectum rei singulari, non autem Universitati bonorum, vel quæ non denotet titulum, hereditarium, ut ex *Legi 16. §. generaliter, ff. ad Trebell. probat Surd. conf. 8. num. 16. lib. 1. sen-* 30 dom tamen, propter bona, quæ continent multiplices species, dicitur Universitatis bonorum, ut per *Andream in cap. 1. num. 14. circa finem*, 31 quid sit universitas, sive Universitas, facti sit, sive iuris, de quo per *Camer. in cap. Imperiale, fol. 38. lib. 1. A. & Praef. Merlin. contrav. 90. n. 35. lib. 2.*

Neque refragatur, quod effectus tituli Ducatus Gravinæ fuit à contrahentibus consideratos, ut ille, quæ ex familia Ducatum haberet, Palatio frueretur, qui tamen effectus sufficit, quod sit quovis modo sequutus: Sumus 32 enim in conditione voluntaria, in qua dedicatur ad implementum in forma speciei, neque sufficit per quipollens, ut per *Bar. in l. Galus, §. 5. & quid si tantum, num. 3. vers. antea casus omisit ff. de liber. & posthum.* cuius doctrinam communitè à DD. approbatur, dicit *Kolan. à Valle conf. 59. num. 20. vol. 3.* quidquid aliud 33 in conditione necessaria locum habeat, quam per quipollens adimpleri sufficit, ex notis in *L. mulier 22. ff. ad S. C. Trebell. in l. si mater 3. C. de iustis & subseq. & sunt ad hæc effectum.* 34 voluntarie conditiones, quæ sunt ex putat ordinatione testatoris, sive contrahentium, non necessitate ad actum fideicommissi, vel ad effectum, ut fideicommissum debeatur, ut per *Socin. conf. 76. vol. 3.* & multis declarat *Peregrin. de fideicommiss. artic. 31. n. 22.*

35 Quod verò dicebatur, conditionem prædictam, tanquam in ea parte, in qua ex vocato voluntate dependet, haberi pro impleta, quamvis naturæ casu defecit; in conditione merè potestativa procedebat, ex *Peregrino in artic.*

136 sic. 16. num. 130. mixta vtrò conditio, etiam ca-
365 su deheleas, deficere facit fideicommissum, ut
ex 1. Titio centum 70. §. Titio genero, versic. ante
nuptias, ff. de condit. & demonstrat. cum alijs
concorda otibus, receptam esse DD. sententiam
revert Peregrin. ad arit. 16. num. 139. idem est
37 si factio tertij deficiat, quod iustum sit, vel fue-
rit causa remota, quod conditio ooo implea-
tur, ut ibidem nn. 132. & seq. similiter ex com-
muni sententia probatur, & confert D. Scoppa
in observat. ad decif. Gratian. observat. 153.

Sed, & quæ pro fideicommissio induci pote-
rant coniecturæ facillimè rejiciebantur, & in-
primis, ex reali alienatione prohibitioe, per illa
verba adiecta: *Non conditio tamen*, & leges,
quod nullo nunquam fuisse tempore Palatium
predictum, & bonam totam, aut in partem ven-

38 di, seu aliter alienari possunt: nullum inferri po-
terat ultra vocatos fideicommissum: quamvis
eius realis prohibitio, itaque in rem conce-
pta, simplex, & absolutum inducat fideicom-
missum, ad oorata io l. pete 71. §. fratre, ff. de le-
gat. 2. cum alijs, per Fusar. in tract. de substit. p. 1.
in tit. de probib. alienat. q. 679. num. 20. ubi ta-

39 men expressum fideicommissum in certis casib-
us, & personis subsequitur, præcedens prohi-
bitio ad terminos fideicommissi restringitur,
neque personas in eo coeotatas egreditur, cen-
setur enim ona dispositio facta, propter aliam
præcedens, scilicet prohibitio, propter subse-
quentem substitutionem, ooo autem substitu-
tio propter prohibitionem: quia prohibitio est
modus conservandi bona, ut fideicommissum
fortiori effectum, ita egregie tradidit alijs
relatis Hieronymus Gabriel in conf. 132. num.
21. lib. 1. Atenech. in conf. 645. num. 3. lib. 7. Ro-
ta Rom. apud Peregrin. in decif. 134. num. 3. Sfor-
tia Odd. in tract. de fideicom. q. 14. num. 134. En-
far. in tract. de substit. q. 683. num. 6. & 8. versic.

40 sunt etiam alijs, intelligitur enim, in ordioe
intellectus, prius facta substitutio, & fideicom-
missum, quia in prohibitio alienationis: propte-
rea ordioem intellectus, potius, quam scriptura,
attendere debemus, ex notatis in l. cum pa-
ter 79. §. fidei tra. ff. de leg. 2. ut post Barr. in l. ita
tamen §. qui suspensam, num. 2. ff. de Trebell. de-
clarat Fusar. in loco relato n. 7. quemadmodum

41 enim sequens alienandi prohibitio à præce-
denti fideicommissio regulari, atque restringi-
tur, ex Decio in conf. 636. cuius opinionem ve-
riorem esse, quam plurimis alijs allegatis affir-
mat Peregrin. de fideicom. arit. 14. num. 47.
42 ita præcedens prohibitio debet à sequenti sub-
stitutione restringi: oon enim est vis in ordi-
ne, sed in coniunctione prohibitionis, ut præci-
puit DD. affirmant, & hoc magis locum habet
propter sequentia verba: *Sed in eisdem Palatio,*
/ *& bonis succedant*, &c. dictio enim illa, *sed,*

43 quamvis adversativa, stat oihilominus con-
iunctivè, & continuationem inducit præce-
44 dentis sermoneis, ut per Bald. in l. unum populi

num. 72. ff. de iust. & iure, quem sequitur Dec.
in conf. 336. n. 3. lib. 1.

Secundo, quæ desumi poterat coniectura, ex
filiorum masculorum primogenitorum D. An-
tonij, vocatione, & descendentium ab eis ma-
sculatorum primogenitorum, exclusio foemiois,
44 quæ masculinitatis, & primogenitorum ex-
pressio, & foeminarum exclusio, agnationis
prospectum fuisse demonstrare videntur, &
perpetuum ioter primogenitos masculos, ex
familia descendentibus induxisse fideicommis-
sum, ut ex Baldo, & alijs pluribus probat Meli-
na in tract. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 5. num.
36. & 39. minus patitur obstaré; quia licet
45 agnationis ratio substitutiones extendat à ni-
hilominus, quando ooo simpliciter, & abso-
lutè, sed in certis tantum gradibus, & perso-
nis, reperitur expressa, & contemplata, restrin-
gitur, & limitatur ad personas nominatas, ut
ex Peregrino de fideicom. arit. 19. num. 39. ali-
jque innotatis deducit Casanate in conf. 4. nu.
217. & 221. Reg. de Ponte in decif. 39. num. 1.
& seqq. Reg. Rovin. in conf. 34. num. 6. lib. 1. quod
etiam expressè facit idem Melina in loco re-
lato num. 37. & lib. 3. cap. 5. num. 10. 19. & 20.
per text. in l. qua conditio 39. ff. de condit. & de-
monstrat.

Tertia, quæ otri videbatur ex alijs subse-
quentibus verbis coniectura, dum dicitur: *videli-
cet illi, qui succederent in Ducatu Gravina ma-
sculi tantum, ut supra de familia tamen Vrsina
descendens ex dicto quondam Duce Ferdinando*
46 probari videbatur ex natura dictiois, videli-
cet, quæ declarat, atque determinat præceden-
tem dispositionem, & notatis per Gratian. in
tract. de dictioib. cap. 183. superflua enim fuisset
additio, de familia Vrsina descendente ex Duce
Ferdinando, dum filios tantum, atque descen-
dentes D. Antonij fuisset vocatio restricta, quia
expressè descendentibus ex D. Antonio, iam
illos ex Duce Ferdinando, ipsius D. Antonij
patre descendentibus esse constabat, & oihilo-
47 minus ooque uoa quidem syllaba in ultimis
præsertim voluntatibus, & in alia qualibet ma-
teria stare debet otiosa, ex notatis in l. si quan-
do 212. ff. de legat. 1. cum alijs per Gratian. in lib.
5. discept. forens. cap. 995. n. 9.

48 Sed tamen dictio, videlicet, restringit, atque
declarat, non ampliar præcedentem disposi-
tionem, ut loquuntur Grat. & omnes ad eo rela-
ti, præsertim ex ootris Præf. de Franch. decif.
216. num. 17. ubi allegat text. in l. videlicet 27.
ff. de pall. Adversaria in speculop. 3. num. 105.
49 superfluitatis verò argumentum tenue, & io-
strum esse dicit Aleat. in l. 3. num. 3. ff. de le-
gat. 1. ooque procedit, ubi fit expressio eorum,
quæ tacite iofunt, quia heri intelligitur ex
abundanti ad maiorem voluntatis declarationem,
oon quod aliquid operetur, ut io l. 3. ff. de
legat. 1. ubi DD. & per Surd. in decif. 119. num.
28. & 182. num. 8. Burfat. in conf. 32. num.
61.

61. & *causl. 40. ann. 44. lib. 1.*

Minus pariter obstat dicere, precede-
tem fideicommissi vocationem esse dividen-
dam in dictione, videlicet, eique subsequen-
tia verba esse aggreganda, per quod dicitur, & di-
ctis tales vocati censentur, & non alij, cum verius
sit in dictione, videlicet, esse sequentia verba prio-
riori orationi referenda: si sequens eorum dispositio
declarat, secundum terminos declarata di-
positionis, est interpretanda, ex *laib. 2. ubi*
Barff. de veniungad. cum emancipatio hberis,
alijque relatis, per Ramentum in cons. 100. ann.
499. ubi prae ceteris allegat Sordium cons. 393. n.
52. lib. 3. & quamvis dictio, videlicet, sit quan-
doque demonstrativa, illud est, cum in exposi-
tione idem est, quod in vocabulo expolito; quo
casu vim habet demonstrandi, exemplifica-
di, & quid simile agendi; cum vero minus in
vocabulo expolito completitur limitationis, oon
demonstrationis vim habere, tradunt late post
alios Ratin. in cons. 97. ann. 13. & 15. vel. 2. Me-
noch. in cons. 706. n. 12. lib. 8.

Quantum desumi poterat fideicommissi ar-
gumeotum, ex geminatione verborum, de fa-
milia ex D. Ferdinando descendente, loquen-
tium, quae magis eorum voluntatem osten-
dunt, ex notatis in *k. Bahila 32. ff. ad S. C. Tre-*
bell. cum alijs plenè de geminationis effectu,
*congestis per Crassum in *tratt. de except. except.**
14. ann. 24. & segg. sed geminata verba oon
*augere dispositionem, habetur in *l. qui his idem**
18. ff. de verb. obligat. & per quaecumque ge-
minationem, & multiplicationem verborum,
*negotij substantia oon mutatur, ut ex *Manu-**
sa de sacro. & ambig. convent. lib. 13. tit. 32. ann.
14. probat Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap.
674. n. 35.

Quinta colligi videbatur coniectura ex po-
stremis fideicommissi verbis: ad hoc ut Palatium
ipsum perpetuò conservetur in familiam pradi-
ctam Primogen descendente ex dictis quond. D.
Duce Ferdinando, ut supra, hæc ratio generalis
fideicommissi adiecta, ampliare videbatur,
precedens fideicommissum, quod ex ratione
in eo expressa ampliatur, atque restringitur, ex
regula text. in *Leum in legat. 33. §. si fideicom-*
*miss. ff. de legat. 2. ut plenè tradiderunt *Molina**
de Hyp. primogen. lib. 1. cap. 4. ann. 13. cum segg.
Fajfar. de substit. q. 35. t. ubi ann. 15. in ratioe
post alienationis prohibitionem adiecta, cum
tamen iam esset vestita, & validata prohibitio;
magis admittendum esse atque ratio stet sine
effectu, atque superflua redigatur; in quo con-
veniunt plures alij quos coegerit *Reg. de Poate*
in cons. 46. ann. 16. lib. 1. Thor. in compend. decis.
Regni p. 2. in verbo fideicommissum simplex, &
absolutum; unde porum tunc, & absolutum,
resoluitur fideicommissum, nedum in casu ali-
enationis, verum etiam in casu mortis, com-
monem esse DD. sententiam affirmant *Gabriel in*
lib. 1. commun. opin. in tit. de fideicommiss. conclus. q.

*num. 41. pro qua alios addocit Barbat. in *tratt.**
de fideicommiss. & maiorat. p. 1. cap. 8. ann. 117.
60. licet hæredem extraneum in morte instituere,
sit etiam alienare, ut per *l. pete 71. §. frater ff. de*
*legat. 2. ait Paul. Castren. in *sigal. 20. in *tra-***
61. gularia DD. stante præsertim dictione illa, per-
petuò, quæ perpetuò inter omnes de familia
*inducere videtur fideicommissum, ex *Gabriele**
*in *d. conclus. 9. ann. 12. Peregrin. in *tratt. de fi-***
*deicommiss. artic. 11. num. 54. Thesaur. in lib. 3. *quæst.**
forens. q. 117. ann. 15. ad quod plures adducunt
*Fajfar. in *d. tratt. q. 688. num. 17. & segg. Mel-**
*sesin Comment. ad *Consuetud. Neap. temo 2. p. 4.**
*q. 36. in tit. de successib. ab intest. Barbat. in *d.**
*cap. 8. num. 113. & D. Reder. ad *Reg. de Maritis**
*temo 1. *quæst. de resolut. cap. 13. an. 14.**

Hoc adeo verum esse DD. existimant, quòd
etiam alienandi prohibitio facta fuerit filijs, eo-
rumque hæredibus in perpetuum ad hoc ut bo-
na inter eos perpetuò conservetur; verba illa,
de hæredibus loquencia, de sanguinis hære-
dibus intelligenda esse dicunt, ut locum ha-
beat fideicommissum; non autem de hæredi-
bus extraneis, inter quos fideicommissum per-
petuum, & successivum subsistere non potest,
ex pluribus à *Peregrin. adductis in *d. tratt. q.**
*32. ann. 32. 35. & 43. in fine, & à *Cassian. He-**
*derna in *add. ad Sord. decis. 85. num. 16. & segg.**
63. ubi refert iudicatum in S. C. ex conservatioe
contemplata bonorum in familia, etiam trans-
versales vocati censentur, quod de familia sunt
coeventiva in defectum descendendum, à qui-
bus effectiva familia conservatur, ut per *l. pro-*
*nunciatio 195. §. familia appellatio, in *versic. cum**
*mun. lurs, & in *hoc ff. de verb. significat. passim**
DD. admittere sine controversia probat *Reg. de*
*Marin. in lib. 1. *resol. Iuris cap. 132. num. 1. ubi**
65. plura adducit *Dom. Reder. in *add. oon tam-**
men tunc succedit Monasterium, in quo gra-
vatus professionem omisit, licet alijs loco filij

66. habeatur, stante bonorum conservatioe in fa-
milia, quam testator consideravit, & *Reg. de*
*Tappia Comment. super *Ambingress. C. de Sa-**
cro. Ecclesia verbo sua cap. 12. num. 41. Prasde
*Franchisia decis. 29. & alios quos allegat *Mel-**
*sesia 2. *temo Comment. ad *Consuetud. Neap. p. 4.***
q. 65. n. 35.

67. Quibus etiam accedebat, quòd ageretur in
premissa facti specie de Palatio familiaris splen-
dorem conservante, & lapideam continense
inscriptionem pro suis, & amicis esse suoda-
tum; ad ea, quæ post *gloss. & alios* tradidit *Or-*
*duz in *tratt. de fideicommiss. q. 3. artic. 7.**
Verumtamen hæc, & alia in diversa facti
specie procedebant, quòd enim dicitur ratio-
68. nem adieciam, conservandi bona in familia,
novum iudicare fideicommissum, ut aliquid
operetur, locum habet, oisi adiectio illa potest
esse postea, causa dubitatiois tollende, & ad
maiores declarationem, ut per *Peregrin. de fi-*
69. deicommiss. artic. 14. ann. 11. ubi quòd læpè tole-

rator, ut aliquid exprimat, quod etiam tacite
 70 loerat, ex *Certe Inn. Ruis*, & alij sequitur *Fu-*
sar, in proximè relata q. 688. num. 125, ubi, quod
 in docitur fideicommissum in tota familia, si
 ratio non esset omnino superflua, sed aliquid
 operaretur, cum autè paulo antea fuissent femi-
 71 ne à fideicommissio Palatii exclusæ, oon aurem
 masculi defecderent ex feminis, & in dubio
 ex rigore verborum, masculi ex feminis de-
 scenderent, veioyot masculorum appellatione,
 72 nisi agorationis ratio fuerit expressè, & gene-
 raliter habita, ex traditis per *Sard. in conf. 308.*
lib. 3. Peregrin. de fideicommissis. artic. 26. ad evita-
 dam igitur omnem dubitationem, & ne dubi-
 tari in futurum contingeret de masculorum ex
 femleis descendendum exclusione, qui fuis-
 set de alioa familia, subiuncta fuit ratio con-
 servationis bonorum io familia; sed clarius
 additum fuit verbum, *prædictam*, dum dicitur: *ad*
hoc ut conservetur in familia prædictam Pro-
positam descendente ex d. quond. Duce Ferdina-
 73 *nd, ut supra* ditiones enim, *prædicta*, & *ut supra*
 74 sunt restrictivæ, & faciunt relationem ad præ-
 cedentia, com omoibus qualitatibus suis, ut
 plenè per *Grasiam in tract. de divisionib. cap. 179.*
 & 300. ecce igitur, quod ratio adiecta non
 egreditur familiam in fideicommissio vocatam,
 quæ fuit filiorum masculorum, & descenden-
 tium primogenitorum D. Antonij, node frustra
 allegator fuisse rationem generalem fideicom-
 missio adiectam, quæ tamèn familiam prædi-
 ctam oominatam solum cooninet, neque am-
 pliùs ultra progreditur; cum etiam ratio con-
 75 servationis bonorum io familia, illatirè & co-
 thoatirè posita oon egrediatur personas in fi-
 deicommissio vocatas, ut probat *Reg. Merlin. in*
relata contrav. 72. num. 25. obi allegat *Bart. in*
l. pater filium §. fundum ff. de legatis 3. Postum.
in tract. de fideicommissis. q. 5. num. 36. Peregrin. in eod.
tract. artic. 11. num. 56. qui loquitur io ratione
 subiecta per verbum, *ad hoc*, ut io casu nostro,
 & relet *Socin. iun. in conf. 163. num. 5. & 12.*
 76 *lib. 2. Alciat. conf. 35. sub n. 22. lib. 9.* hoc idem
 affirmatores.
 Et verbum, *perpetuè*, io ratioe cooservatio-
 nis bonorum in familia superadditum, sufficit,
 quod veriticeur in familia, & descendentia,
 D. Antonij expressè, absque eo, quod oovum in-
 77 ter alios io docat fideicommissum, io larè pro-
 bat *Sard. in conf. 448. num. 26. lib. 3.* quem sequi-
 tur *Rota Rom. apud Peregrin. in decis. 134. num.*
 21. com verò perpetuario fuisset solum in fa-
 milia prædicta coosiderata per verbum restri-
 ctivum, *prædictam*, verba perpetuitatis noo in-
 ducunt fideicommissi extinctionem, ultra per-
 sonas, & casus expressos, ut ex *Aleoch. in conf.*
 982. num. 3. & alijs, affirmat *Fusar. in q. 580. nu.*
 65. *in tract. de subliit. Reg. Merlin. contrav. so-*
 78 *conf. lib. 2. cap. 72. num. 16.* ubi etiam *nu. 9.* quod
 verbum *perpetuè*, tuoc accipitur pro vita da-
 sare vocatorum.

78 Neque prædictis obstat dispositio *text. in d.*
l. cum ita legatur 33. §. in fideicommissio ff. de leg. 2.
 ubi dicitur in fideicommissio, quod familia reu-
 quirit, *ij ad petitionem oint admitti possunt, qui no-*
minati sunt, aut post omnes extinctos, qui ex no-
minis defuncti fuerunt eo tempore, quo testator
moritur, & qui ex his primo gradu præceteri
sunt, nisi specialitè defunctus ad ultimos vo-
luntatem suam extendit liquidem ille *text.*
 79 varios habet, iotellectus ex repugnantia ver-
 borum de fideicommissio familie scilicet loque-
 tum, atque de oominatis io eodem fideicom-
 missio, ut est videre ex *gloss. ibidem in vers. nomi-*
nati sunt, ultra ea, quæ per *Bart. Bald.* & alios
 ibi traduntur, ac relet *Molina in relata cap. 49.*
 num. 34. & *segg.* ut super hoc *Medesius* te-
 spoos, atque pluribus in ius iotellectibus iote-
 grum tractatum ediderit iote mudoiores,
 80 *Florinus Barba. de fideicommissis. seu Malerat.*
 cuius titulus alius est: *Medesius Elucidat.*

Respectu verò qualitatis rei fideicommissio
 80 subiectæ non sufficit, quod Palatium polchrū
 sit, & iucundum habeas aspectum, ut ex alie-
 oandi prohibitione, pèrpetuo fideicommissio,
 suppositum esse censetur, sed tantum locum
 habet, obi alioaodi prohibitorio esset nuda, &
 81 hoc causa facta, & nihilomius requiritur,
 quod fuerit maiorum, & ex eius alioatooe fa-
 miliz splendor, atque nobilitas dimioatur, ex
l. pater filium 36. §. Julius Agrippa, & l. Lucius
Tuins 91. ff. de legat. 3. ut ex *Curtio, & Soc. Inn.*
 alijsque probat *Sforza Odd.* in selato *artic. 7.*
 num. 90. *com duob. segg. Fusar. in tract. de subliit.*
 q. 685. num. 3. pro præcetera mioua oberat lapidea
 82 inscriptio, Palatium pro suis, & amicis esse,
 quod suorum ultra eom, quod suorum appella-
 tio varias habet significationes, & io materia
 indifferente, hæredes etiam extra ocos compre-
 hendit, de quo per *Bald. in conf. 80. vol. 4.* &
 alios per *Peregrin. de fideicommissis. artic. 12. nu. 38.*
 amicorum adiectio magis excluderat fidei-
 commissariam vocat. onem, oon enim ad ami-
 corum beneficium præsumi potest fideicom-
 missum constitutum, & consequenter suorum
 vocatio in lapidea inscriptione coorenta, dici
 noo potest, animo ioducenti fidei commissum
 facta fuisse.

Relativio paritèr Iurium fratrum D. Anto-
 nij secundogeniti, io casu legitime successio-
 nis in Palatio fideicommissio subiecto quando-
 83 *comque forte quod absit casus, eveniret* io eodem
 fideicommissio contractu, appositæ, nedum ali-
 quam non ioducebat fideicommissi exten-
 sionem, sed magis conviocebat illius restrictio-
 nem io lioa D. Antonij Primogeniti, foit eom
 coosideratus casus mortis D. Antonij, vel eius
 descendentium masculorum absque filijs, pèr
 illa verba, *quando comque forte, quod absit casus*
 84 *eveniret*, quæ mortis casum iocluunt, & quod
 85 tunc secundo gentis legitima deferretur suc-
 cess-

cessio, sicut ex lege ab intestato, dicitur enim propria legitima successio, quæ ex legis dispositione defertur, non autem quæ ex testamento, aut alia hominis dispositione acquiritur, ut in l. 3. §. de illo, ff. pro socio, quod si fideicommissum voluissent in omnibus descendentes Ducis D. Ferdinandi constituisse, inutilis fuisset reservatio, neque dari inquam posset casus legitimæ successione in eorum beneficium, cum ex fideicommissaria dispositione, & sic hominis, non legis, vocari perpetuo censeretur.

84 Tandem coniecturarum pluralitas, & regula, quod singula quæ non profunt collecta iuvant, de qua in l. 2. ff. de excusat. iur. & per Afflict. de off. 13. ann. 24. in fine, non obstant; quia locum habent, quando quælibet coniectura in suo genere satis est perfecta, non quando quælibet per se, & in suo genere est imperfecta, ut per Iasum in Ladmoneadi, an. 253. ff. de iur. iur. Crav. de antiquit. temper. p. 1. s. incipiente Vidimus, & abunde ann. 25. & alios, per Casanatem in conf. 4. ann. 265. Minus etiam refragabatur verisimilitudinis restitutus mens, & quod si de eo casu cogitasset, ita verisimiliter respondisset, ut in l. m. conditionibus primum locum 19. ff. de condit. & demonstrat. & in l. talo postum 41. §. fin. ff. de pa. 87 Quid; hoc enim argumentum a verisimili mente deductum fallacissimum esse, & periculosum affirmat post Roland. à Valle in conf. 56. ann. 24. vol. 3. & alios multos, Casanatem in relato conf. 4. ann. 191. & ann. 196. ubi etiam, quod sæpe in percuranda voluntate defuncti erramus, & Prophetarum munus assumimus, affirmando, quod nos ita disposuissimus; cum tamen hoc testator minimè forsan voluisset, neque disposuisset, ex Decio in conf. 89. ann. 1. lib. 1. Aymo- 89 et, & alij; non enim sufficit voluisse testatorem non nisi disponat, maxime in materia gravaminis, & fideicommissi inducendi, quod respicit personam etiam, cui fit substitutio, ex notatis per Bart. in L Gallus n. 9. ff. de liberis, & posthum.

Quod si ad coniecturandam defuncti voluntatem, deducatur privilegium à Serenissimo Imperatore Carolo Quinto obtentum in Anno 1539. ut in eius bonis feudilibus succedant descendentes masculi, etiam in gradu non successibiles exclusis feminis, ex qua voluntate, etiam aulicè in precibus declarata, videri subsequenter illorum vocationem, qui succederent in Ducatu Gravine de omnibus masculis, etiam in gradu non successibilibus esse intelligendam, nihil obstat potest; sciebant enim, 91 aut scire debebant Illustris D. Ferdinandus senior, eiusque filij, privilegium prædictum, tanquam non exequutoriatum in Regno Neapolis infra annum, nullius remanisse roboris, atque efficacie, ex dispositione Rapiæ Pragmaticæ de Anno 2517. sub tit. de privilegijs infra annum. 92 exhibendis, item ex non usu per decennium, fuisse privilegio derogatum, iuxta l. 1. ff. de mun. dignis, & per Cappel. in decis. 134. Rante etiam

ad contrarium, licet etiam postea subsequente, testatarius fidei per Illustrum Ducissam Sormonetæ D. Felicem Mariam Vitiensem, & assensus super ea obtentus, ex traditis per Ananiam allegat. 11. Capibanc. in prag. 8. de Baronib. p. 3. 93 ann. 202. unde affirmari non poterat, fuisse in fideicommissum cogitatum de illis, qui atrociori privilegio ab obtentis in Ducatu Gravine successissent, sed de illis, qui realiter, & cum effectu succederent in Ducatu prædicto masculi tamen primogeniti, ut supra præsertim, quia 94 verbum illud succederent, intelligi debet cum effectu, non autem in spe, & potentia, ut pulchre in proprijs terminis considerat Roland. à Valle in conf. 59. ann. 16. & seqq. vol. 3. & pro regula tradunt Peregrin. de fideicom. artic. 32. an. 3. 4. & 5. & alij plenè tectati, per Casanatem in conf. 15. a. 16.

Ex quibus omnibus constare videbatur de iustitia creditorum instantium pro declaratione extinctionis fideicommissi, ut ad Palarij venditionem procederetur, & ex pretio quantitati eis debitz exolverentur.

95 Prævaluit nihilominus opinio pro fideicommissi, facta relatione, iunctis Aulis sub die 27. 96 Novembris 1649. per D. Consil. Marcum Antonium Ciesij, virum summæ prudentiæ atque morum iucunditate conspicuum, qui postea fuit unius ex Aulis S. C. Præfectus, & Marchionatus Oliveri titulo decoratus, apud Aqnarium Carbone, ut demum hanc decisionem refert Consil. Præfatus, qui tunc pro Duce præstitit patrocinium, in lib. 3. discept. forens. cap. 23.

R E R U M S U M M A.

1 Filij in conditione positi, an cessantur vocari? gravis est controversia. Quæ magis communiter fuit pro negativa parte resoluta, n. 2. Nisi per centurias de contraria testatoris voluntate appareat, a. 3. De quibus remissio, n. 4. & 28. Et significatur si non simpliciter filij fuerint in conditione positi, sed filij legitimi, & naturales, a. 5. & 7. Contrarium tenent alij, n. 8. Et in Sacro Consilio referunt indicatum, n. 9. Sed prima opinio verior, cum alia concurrat coniectura, n. 10. Vel cum filij in conditione positi sunt de descendentes testatoris, n. 11. Præsertim, si non solum filij legitimi, & naturales in conditione ponantur, sed addito, quod fiat ex legitimo matrimonio nati, ut n. 12. Sive ex corpore legitime descendentes, ut n. 13. Secunda adducitur coniectura, ex bonorum alienatione prohibita per testatorem, n. 15. Et maxime si prohibitio non sit à causa vestita, ut bona in familia, vel agnatione conservantur, n. 16.

- Nemo intelligi potest favore substitutorum factum.* 17.
Tertia coniectura, ex clausula Codicillari, n. 18.
Quarta, ex Falcidia, & Trebellianica prohibitionibus, n. 19.
Quinta, ex compendiosa substitutione, n. 20.
Sexta, ex ablative absoluto circa filios in conditione positos adiecto, n. 21.
Septima, ex Commissariorum perpetua deputacione factam, n. 22.
Oitava, ex remotiorum vocatione in ultimo substitutionis gradu, n. 23.
 6 *Filij legitimis succedunt ab intestato cum legitimis, & naturalibus.*
 14 *Fama venit appellacione filiorum in conditione posteriorum.*
 14 *Cyrius leues ad vocationem inducendam, sufficiens filiorum in conditione posteriorum, si sunt de descendibus testatoris.*
Aut si plures sint, n. 25.
 26 *Decisio Sacri Consilij Neapolitani refertur.*
 27 *D. Antonij Miroballi Regij Consiliarij, & Regiam Cancellariam Regentis tandem.*

CAPVT XLIV.

De filiis in conditione positis in testamentaria dispositione, quod regulariter vocati non censentur, per text.

in l. ex facto 17. §. si quis autem, ff. ad Senatus Consultum Trebellianum.

- 1 **F**ilij in conditione positi, eorum parti hereditas, siue legatum fuerint sub conditione relicta, ut si sine filijs decesserit, ea alteri restituere teneatur, an censentur dispositivè vocati ex fideicommissio, vel tanquam patris heredes ab intestato, ut solidum decidere faciant conditionem non levis fuit inter DD. controversia, quam denique pro negativà magis communiter firmaverunt, ex text. in *l. ex facto 17. §. si quis autem, ff. ad Senatus Consultum Trebell.* & alij apud *Perseum, in trakt. de fideicommissis, artic. 18. num. 5. & seqq. Annot. in alleg. 134. num. 4. & seqq. p. 2. Fusser, in trakt. de substitut. q. 437. num. 2. nisi alie*
 3 *concentrant coniecturam, contrariam testatoris mentem arguentes, de quibus plenè ultra præclaros disseruit Rustici, in proprio trakt. an, & quando liberi in conditione positi vocentur, lib. 2. a cap. 2. Antoe. Faber de error. Pragmaticor. de ead. 16. error. 1. usque ad 6. & de consuetud. lib. 17. cap. 18. & 19. in cunctis alijs pluribus recentioribus quos sequuntur D. Alimier, ad Reg. Revett. lib. 2. consil. 7. & lib. 3. consil. 52. D. Rodery. in consil. 18. & ad Reg. de Marinis tom. 1. quotid. reser-*

- vat. cap. 141. D. Scappala observat. ad decis. Orsian. observat. 31. num. 1. D. Romagnera ad consil. super Statut. Civitat. Engub. lib. 2. rubr. 63. D. Gressi de Valdano observat. 19. & 20. atque D. Card. de Luca in ibeato veritas, & instit. tom. 10. in trakt. de fideicommissis, discurs. 21. & 73. & Reg. App. Latr. in decis. 1. lib. 1. ubi num. 15. loquitur de filiis non simpliciter in conditione positis; sed sub nomine filiorum legitimorum, & naturalium, quos ceteri vocatos, ut causari possit exclusio filiorum naturalium legitimorum, qui alioquin ab intestato succederent, unà cum filiis legitimis, & naturalibus, ex l. si parens 5. C. de suis, & legitimis. quam coniecturam, urgentissimam esse, & communiter receptam alijs relictis affirmat, eumque sequitur Consilior. Statu. in lib. 1. resolut. forens. cap. 58. num. 42.*

- 8 Licet verò eidem coniecturæ contradicant alij, quos refert, & sequitur *consil. Hodierna in addit. ad decis. Sardi 161. num. 23.* atque idem *Capp. Latr. ibidem num. 16.* ubi dicit ea non obstante fuisse in S.C. iudicatum pro negativo sententia, vocationem excludente, ex relatiōe per *Annam in princ. 2. volum. Consil. qui determinationem refert S.C. in casu consil. 91.* per eum editi in lib. 1. & per *Amat. in consil. 9. in fine*
 10 *ne; Nihilominus veram esse dicit num. 17.* ut per se sola non sufficiat, nisi alia concurrat
 11 coniectura, vel nisi filij in conditione positi
 12 sint de descendibus testatoris; eoque magis, cum non simpliciter dictum fuit *si sine filiis legitimis, & naturalibus*, in quibus terminis emanaverunt decisiones S.C. ab *Anna, & Amato* relata, sed additur *ex legitimo matrimonio*, ut optime probant *Magen. in decis. Flaviantia 73. num. 8. Rustici. in resolut. trakt. lib. 3. cap. 13. num. 5. & 6.* vel si additum fuisset, *ex corpore legitimo descendibus*, quod idem esse videtur, ut erat in causa ventente in S.R.C. inter Antoniam Pollio, & V.I.D. Andream Segli coniuges, cum creditoribus patrimonij quondam Orlandi Pollio, in qua propterea eandem Antoniam Orlandi filiam, tanquam in conditione positam sub verbis prædictis, censeri dispositivè vocatam, affirmabatur, eamque & filiorum in conditione positorum appellacione, feminas etiā venire, *Soce. ann. in consil. 358. num. 31. & seqq.* atque communis DD. opinio affirmat, ex traditis per *Petrum in trakt. de fideicommissis. q. 9. num. 164.* eum aliter etiam accederent in causa prædicta coniecturæ.

- 15 Etenim secundò ponderabatur, fuisse à Testatore precisis verbis prohibitam alienationem, in toto, vel in parte, etiam minima eius bonorum stabilium, & annuorum introituum, pro qualibet causa, exceptis, urgentissimis, pia, favorabilibus, & quomodo libet privilegiata, adeo quòd alienatio, vel obligatio sint nullæ, neque dominium ex eis transferri intelligatur, quam sufficientem esse vocationis coniecturam, &

- 16 maximè, quando prohibitio non est vestita à causa, ut bona in familiis, vel agnatione conferuntur, voluerunt post *Ruin. de sac. fan. & alior. de nach. in tract. de presump. p. 1. p. 2. n. 41. lib. 4. alijq. per R. Cyp. Larr. clati in decis. 1. 10. n. 18. & seq. lib. 1. neque dicei poreat fuisse prohibità alienationem favore substitutorum, ultra quos propterea inducendam non esse vocationem in filijs in conditione positus, ut post *Oldrad. in cons. 1. 1. deducit Consil. Hodierna in controu. forensi 10. num. 21. Substitutio enim fuerat in duobus tantum partibus hereditatis, ex tribus quarum altera ad liberam heredis instituti dispositionem relicta fuit; alienatio verò in qualibet parte, etiam minima fuit à Testatore interdita.**
- 17 Propter clausula Codicillatis io pmissio testamento adiecta, inducebat quoque vocationem filiorum in conditione positorum, ex *Thos. in decis. Pedemont. 60. Peregr. in cons. 91. num. 42. lib. 1. sicut etiam Falcidia, & Trebellianica prohibitio, de qua latè post *Simon. de p. Pratis in tract. de interpretat. ultim. volunt. lib. 3. fol. 300. num. 5. & alior. Reg. Cyp. Larr. in d. decis. 1. num. 23. & seq. Item compendiosa substitutio in definitis verbis ordinata; veniende à morte senza figli, quæ operati debebat, ut fient ex vulgari, in compendiosa contenta, vocari dicuntur filij in conditione positi, pariter ex fideicommissaria in eadem compendiosa substitutione contenta, vocati censentur, ut ex *Stec. iun. Houd. de Mench. alijq. probat Fusar. in supra relata q. 437. n. 20. ablativus infusus per absolutus, per quem fuerat, ut supra filij in conditione positi eorum vocationem inducebat, ex *Rem. Parisij. Ruini, & quamplurium, aliorum placitis, deducit idem Fusar. ibi, num. 2134. prout etiam perpetua exequutorum destinatio, eorumque heredes, & successorum à Testatore facta, pro eius voluntate adimplenda, ut ex *Dev. in respons. 103. & num. 185. aliam adducit coniecturam in hoc facto concurrentem, si fuerit in sequenti institutionis gradu, vocatus extraneus, seu remotior agnatus, qualis erat nepos ex fratre Testatoris, fortius enim Testatoris nepos, aut nepotus ex filio tantquam magna dilectio vocati censeri debet, ut voluerunt *Car. linn. Ruini. ceterique ab eo relati.******
- 24 Quod et si posteriori istas coniecturas, vel eorum aliquas Fusar. ipse, & alij nonnulli levea censent, adhuc tamen eas ubi versamur, in delectandis testatoris, esse ad vocationem inducendam admittenda, vel quoad plures essent, etiam leves, ut singulas, quæ non profunt, in eadem iuvent, plures affirmit apud *Crasium. de commun. testantem in lib. 1. recept. sentent. 3. fideicommissum q. 14. num. 7. quem referunt alios addendo Fusar. ibidem num. 16. & seq. Reg. Cyp. Larr. in decis. 1. num. 41. & seq. Reta Rem. apud *Reg. de Maria. in lib. 1. resolut. juris cap. 141. num. 4. & 9. in fine.**

- 26 Sed per S. C. die ultimo Maij 1651. fuit contra allegata decisio, quod liberetur depositum creditoribus, opposito fideicommissio non obstante, penes *Astuarium Figliola, referente D. 17. Consil. Antonio Mirehale, vico equidem nobilitate, atque doctrina perspiego, qui postea fuit Regiam Cancellariam Regens electus, brevi tamen tempore, fato extinctus, ut mandana vicissitudo patitur; quam decisionem etiam rebert *Consil. Roccos, qui fuit in eadem causa creditorum Advocatus, in respons. 60. in fine semel.**
- 28 Ultra predictas alij adducuntur coniecturae, vocationem inducentes filiorum in conditione positorum, quantum aliquos non sufficere, nisi alij accedentibus, firmant *Ruffic. in præiudicato tract. an. & quando lib. 2. cap. 2. usque ad caput 6. libri 3. Fusar. in d. q. 437. Consil. Hodierna in d. addit. ad Surd. decis. 162.*

R E R V M S P M M A

- 1 Frustris fideicommissi maturati, & non exalbi in vita heredis gravati, sunt fideicommissario restituendi. Quod primò ampliatur in omni fructuum genere, n. 23. & 4. Secundò ampliatur, quatenus heres gravatus pro illis exigendis maximam diligentiam adhibuisset, n. 5. usque ad 9. Tertiò ampliatur, ut fructus in annuis redditibus consistentes maturati in vita usufructuarij, & non exalbi, spectent ad proprietarium, num. 10. usque ad 15. Limitatur tamen primò, ut in fideicommissio tantum universali locum habeat, n. 16. usque ad 21. ubi laudatur *Dom. Io. Leonardus Rodocrius.* Secundò limitatur, ut locum non habeat in restituere facienda vigere Neapolitanæ Consuetudinali, bonorum paternorum, proximorum ex parte patris, & maternorum, proximorum ex parte matris, filij non existentibus, n. 56. & 57.
- 23 Baldus non erubuit mutato sententiam.
- 22 Dos est nomen universale. Quod idem dicitur, in uxore dotata beneficium, num. 23. Et an respectu mariti, num. 24. usque ad 27.
- 28 Favore alienius interdictum, non debet in eisdem edium reterqueri.
- 29 Delicti, aut culpa primum, nemo ferre debet.
- 30 Delicti, aut fraus nemini debent patrocinari.
- 31 Clausula, in tali casu, sive, eo casu, dispositionem restringit ad eumdem casum.
- Neque ulterius exceptionem admittit, n. 32.
- 33 Distinctio, ita che est regulariter limitativa, & declarativa precedentium.
- Aut etiam illativa, non ampliativa, n. 34.
- Nisi aliunde constet eam fuisse continentem, & ampliativam positam, n. 35.

- Vel nisi alius verba superaddita, essent superflua, & sine effectu operandi, n. 36.*
- 37 *Verba non dicuntur superflua, si ponantur ad tollendum dubitationem.*
Etiā si expriment illud, quod tacite intell.
n. 38.
- 39 *Contractus stricte interpretantur, quā ult.*
ma voluntates.
- 40 *Verba in contractibus tantūm disponunt, quā-*
tūm suis expressum.
- 41 *Comellura in contractibus non admittuntur.*
- 42 *Diffusio, predicta, restrictionem inducit ad rem,*
de qua sermo est.
- 43 *Neque ad aliud orationem protrahit, n. 43.*
- 44 *Clausula in fine posita, ad omnia precedentia*
refertur.
Nisi continuatio apponatur ad proximū pra-
cedentia, n. 45. & 46.
- 45 *Eoque magis cum salva ratione veli sermonis*
relatio fieri non potest ad omnia precedentia,
n. 47.
- 46 *Neque ad precedentia remota refertur, qua*
claram habent, atque determinatam dispositio-
nem, n. 49.
- 47 *Et maxime cum ex tali relatione Iurium cor-*
relatio resultat, n. 50.
- 48 *Numerus singularis pluralem non continet, sal-*
va ratione veli sermonis.
- 49 *Ascendentes ab intestato succedunt, deficiente*
linea descendente.
- 50 *Aequalitas est inter contrahentes servanda.*
Et praesertim inter coniuges, n. 53.
- 51 *Pater, & mater non sunt ad imparia indicandi,*
in successione filiarum.
Et cum in aliis coniugii renunciant alteriusque
filiorum successioni, intelliguntur pater mater-
nis, & mater paternis bonis renunciant,
n. 55.
- 52 *Argumentum validum est à statuto, vel Cen-*
suetudine ad passum.
- 53 *Renunciatio patris filiorum successioni, condi-*
tionalis esse intelligitur, quatenus eorum suc-
cessio sibi devolvatur.
Neque nocet heredibus ab intestato, ex propria
persona venientibus, n. 60. & 61.
- 54 *Idque procedit, etiam in renunciatione facta,*
per coniuges in matrimonio contracta, secun-
dum morem nobilium Capuana, & Nidit, n.
62. usque ad 66.
- 55 *Matrimonium quomodo contrahi dicatur se-*
cundum morem Nobilium Platearum Capua-
na, & Nidit Neapolit remissivo.
- 56 *Hereditas sile animo aditur.*
- 57 *Verbis, aut factis declarato, n. 68.*
- 58 *Hereditas adiri censetur, cum in iudicio pe-*
titur.
- 59 *Renunciatio hereditatis facta post Ius ex illius*
additione quaesitum, translativè, non extinguit
factum intelligitur.
- 60 *Heres, qui semel est, desuere non potest esse*
heres.

- 71 *Renunciatio per viam repudiationis facta abdi-*
cando à se hereditatem etiam pecunia, vel pro-
missione intercedente, repudiatio verè dicitur.
Neque advenum inducit, n. 73.
Cum declarationibus, de quibus à n. 74. usque
ad 87.
- 80 *Cessio, qua ab Ecclesia sit hereditatis sibi delata,*
non indiget solemnitatibus in alienatione ro-
rum Ecclesia requisitis.
Tanquam in Iure, nondum Ecclesia incorpora-
ta, n. 81.
Non obstante momentanea acquisitione ad effe-
ctum validandi cessionem praesupposita, n. 82.
Intellige, ut n. 83. & seqq.
- 88 *Ius superveniens auctori meo, confirmat Ius*
meum.
Maxime, quando supervenit ex causa, qua re-
trotrahitur ad praeitum tempus, n. 90.
- 89 *Confirmato Iure dantis, confirmatur Ius acci-*
pientis.
- 91 *Ius superveniens, validat alienum in iudicio*
propositum absque novo libello.
Dimmodo debetur ex causa de praeitum, n. 92.
Et in libello oblato possit esse comprehensum,
n. 93.
- 94 *Decise Sacri Regii Consilij Neapolitani refer-*
tur.
- 95 *D. Franciscus Roecus Regius Consiliarius cō-*
mendatur.

CAPVT XLV.

De Fructibus maturatis, & non exactis in
vita heredis gravati, ad fideicommissa-
tium spectantibus, ad text. in l.
postulante 44. §. sed in bu-
iusmodi, & l. deducta
58. §. qui post. ff. ad
Senat. Consult.
Trebellian.

- F**actus fideicommissi ma-
turati in vita heredis
gravati, sed ab illo non
percepti, eo mortuo, non
ad eius heredem spectant,
sed ad fideicommissarium,
ex l. postulante 44. §. sed in
huiusmodi, & l. deducta 58.
§. qui post. ff. ad Senat. Consult. Trebell.
1 Iurium dispositionem in omni fructuum gene-
3 re locum habere, tam si naturales sint, quā
civiles, sive fundustiales, in pensionibus, & an-
4 nuiis redditibus consistentes, & cuiuscumque
5 qualitatis, ac etiam si per eorum perceptionem,
6 maximam heres gravatus, diligentiam adhi-
buisse, illos nemum in iudicio petendo, sed
7 condemnationis sententiam obtinendo, ad pec-
uniam pro eis debita solutionem affirmat, at-
que

que de cetero testator in S.C.Neap. habita-
tura discussione licet prima facie contrarium
videretur esse iudicandum; *Prof. de Franch. in
sua falcem decif. 13.* cuius noviter memine-
runt *Confil. Statian. & Hoderu.* ille in lib. 1. re-
solus. forens. cap. 26. num. 15. & hic in addit. ad
Sardis decif. 38. num. 7. cum seq. & in contrav. fo-
rensis 4. ubi ampliat idem esse in fructibus ma-
turatis, & non perceptis in vita usufructuarij,
atque in annuis redditibus consentientibus, ut
mortuo usufructuario sint proprietarij, non
autem hæredis ab usufructuario instituti, licet
contrarie olim fuisset sententia, & pro ea ob-
tinuisse dicat, *Peregrinus* distinctione deceptus,
qui aliud in hærede gravato, aliud in usufruc-
tuario esse affirmat in decif. *Patavina 83.* ubi
refert iudicatum; hæc tamen distinctionem,
aroneam postea agnoscentes, non erubuisse di-
cunt mutare sententiam, sicuti *Baldum* fecisse,
ait in *conf. 447. num. 3. lib. 4.* & quamvis pro
contraria sententia pugnet *Lusa* in novissimis
observationibus ad eundem *Prof. de Franchi. de-
cis. 1. 68. num. 6.* repellendæ *Conf. Haderu.* com-
plexitatem, non bene satisfacit solidissimis
eius obiectis, tamen concordantes adducet,
cum *Peregrinus* plures, quibus ad potest *Bar-
bat. in trakt. de Divis. fructuum p. 2. cap. 2. n. 12.*
Hæc tamen dispositio, in fideicommissio-
tantum universale præcedit, in quo, cum de re-
stitutione hæreditatis agatur, eius nomen tan-
quam universale, fructus maturatos, non dum
tamen exactos continet, atque actionem pro
illis competentem, quæ ut hæreditaria, ex de-
functi contractu oriens, transit in fideicom-
missarium hæredis loco, in universum defuncti
ius succedentem, ut colligitur ex d. s. sed in hu-
iusmodi, & magis distinctè declarat *Prof. de
Franchi. decif. 13.* & post eum *Peregrinus* in trakt.
de fideicommiss. artic. 49. p. 2. n. 66.

Quare cum hæretur in S.R.C.Neap. an
idem esset in pacto restitutionis dotium quon-
dam *Elisabetæ Massæ* in beneficium quondam
Petri Massæ dotantis, eiusque hæredum, pro-
missio in casu mortis filiz dotatz sine filijs, aut
cum filijs, qui postea ab intestato decederent,
ut casus evanit per *Elisabetæ* obitum, super-
stite *Lucretia Santonia* filia, quæ postea ab in-
testato decessit adeo, quod fructus dotis matu-
rati, & non exacti in vita *Lucretiæ*, fuissent una
cum dotibus ipsis dotanti, eiusque hæredibus
restituendi, intrepide respondimus pro negati-
va sententia; mortuam enim dotata cum filijs,
iam plene iure, fructus illis quæsitæ fuere, &
post eorum obitum in hæredes nati cum actione
pro illis spectante transierunt, non autem,
in dotantem, particularem in dotibus succes-
sorem, cum etiam fructus in annuis redditibus
consisterent, super certo corpora ven dictis, & sic
ad hæredem universalem pertinentibus, tan-
quam principaliter debitis, excluso legatario,
ulijque particularibus successibilibus, ut decla-

sum refert in S.C.Neap. *Prof. de Franchi. in de-
cis. 254.* & in Regno Siciliæ decifum testatur
Majrill. & Castilo a Tharot relatus in compend. de-
cis. Regni Neap. p. 1. in verba Legatum certe sum-
mat, licet aliud sit in usuris ad sortem accellorij,
& ex mora simpliciter debitis, ad legatarium sortis
proinde spectantibus, ex eodem de *Franchi. de-
cis. 84. num. 8. & 9. Peregrinus. artic. 49. p. 1. n. 10.*
& refert decifum in Senatu Mantuano *Sar-
dus decif. 38.* quam distinctionem approbat *Reg.
de Marinis* in lib. 1. resolut. cap. 10. ubi in addi-
tione pulchrè discutit doctissimus *Se. Leonardus
Rodericus* late omnia ad rem hæc decla-
rans.

Dotis enim nomen, quamvis ut quid uni-
versale consideretur, & hoc intelligi in uxoris
dotatz beneficium, nonnulli voluerint, ut re-
spectu mariti, tanquam aliquid particulare
conferatur, ut voluit *Alex. in l. si maritus, §. fin. col.
pen. ad finem ff. sol. matrim. per text. in l. si, §. pra-
terea, C. de iur. dot. Negant aut. in trakt. de pignori-
4. membro secunda partit. n. 50. & 55. alij verd
atque respectu mariti considerari, ut quid uni-
versale censerunt, ut voluit *Barbo. in Rub. ff. sol.
26. matrim. p. 3. n. 68.* Quomodo cumque tamèn sit,
hæc specialitas, ut dos aliquod universale in-
ligatur, egredi non potest uxoris, & mariti per-
sonas, ne quod eorum favore fuit introductum,
adversus eos, atque dotem ipsam resulet, contra
vulgaram regulam, *Quod favere, C. de legib.*
ut pulchrè considerat *Prof. S.C.Neap. Merlin.
contrav. forens. cap. 92. n. 7. lib. 1.**

Præterea neque fructus a dotantis hæredibus
luctari possunt, quos propria eorum culpa, si va-
mota restitute distulerunt, post litem iam diu,
ab eadem *Lucretia Santonia*, tunc vivente mo-
tam, ne doli, aut culpa præsumto ferre dicant-
ur, contra notata in *l. si de manu 26. ff. de re-
cept. arbit. cum concordantibus apud Tira-
queum in trakt. de utroq. retraktu, in tit. de retraktu
30. c. 2. v. 5. §. si §. 9. num. 68.* doli enim, atque
fraus nemini debent patrocinari, *l. ne ex dolo
13. ff. de dolo* & cum alijs a *Barbo. relatis in ob-
servat. ad decif. Gratian. observ. 16. n. 63.*

Neque obstat, fuisse in Capitulis Matrimonialibus conventum de hæreditatis restitu-
tione faciendi in casu dissoluti matrimonij
per mortem *Elisabetæ Massæ*, dotatz abique
filijs, vel cum filijs, qui postea in pupillari æta-
te, vel ab intestato decederent, quod quidem
pactum ad viri exclusionem a filiorum succe-
ssione refertur per hæc verba: *Chè se accaderà,
che detto matrimonio si separasse per morte d'Elis-
abetta Massæ senza figli, o con figli, quali acca-
desse morire in pupillari etate, o vero dopo quan-
docunque ab intestato, in tali caso,*

Eccæ restitutionis pactum, in tali casu, con-
ceptum, quæ sine clausula, in tali casu, si ve-
ro casu, dispositionem ad illum tantum casum
restringit, neque ulterius extensionem admittit

tit. *Marta de clauf. p. 3. clauf. 26. Monach. in. conf. 106. num. 324. & fregg. lib. 2. qui alios referunt. Deinde fequitur: Tutta la detta dote fi habbia da refittire, e dare ad effidatanti laro heredità, e fuccelfori.*

Hactenus pactum doris tantum refittutioni adiectum; poftea verò ad exclufionem patris à filiorum fuccelfione in pupillari ætate, vel ab interfecto decedentium fubiicitur. *Elifabetta penitus effa Barone Agollino dalla fuccelfione di detta dote, e dall'heredità, e fuccelfione di detti fui figli, ut fupra decedenti, etiam dalla legitima ad effo laro natura debita, alla qual fuccelfione, heredità, legitima effa Barone Agollino, con giuramenta per patto fpeciale, de non fuccedendo ei renunciat.*

Exprimitur denique cui fint lura patetne fuccelfionis in bonis dotabilibus à patre renunciata, applicanda per hæc verba, *ita che alla prdrta dote, beni, & heredità fuccedant, & habbiana da fuccedere effi detanti, laro heredità fuccelfori, nel cafo prdrta.*

Fit igitur de dote reiterata mentio, cum, fuerit in proprium filiorum patrimonium converfa, unà cum bonis, & hæreditate ad patrem, fuperviventem fpectantibus: Verba enim illa de hæreditate loquentia, ad hæreditatem filiorum patri fuperviventi querendam, in dote; alijque maternis tantum bonis referuntur; ut ab eis, etiam refpectu legitime, patet in eo cafu cenfetur exclusus, non quòd integre maternæ hæreditatis refittutionem, unà cum dotibus, in omni cafu pactum comprehendere voluiffet, etiam patre filijs præ defuncto, ut potuiffet hæreditatis omen fructus etiam femp̄ comprehendere.

- 33 Hoc autem primò colligitur ex dictione illa, *ita che*, regulariter limitativa, & declarativa, 34 five etiam illativa, non autem ampliativa precedentium, l. *pater filium* 36. §. *fundum* ff. de leg. 3. *neganda* 39. l. *de his qui accuf. non poff. cap. cum Ad. Ferrarienfis* 9. de *conf. iur.* & cap. *significatum* 11. de *prebend. plecto Gratius de diffinitib. diff. 120. Sura. d. conf. 315. num. 44. & fregg. lib. 3.* 35 nifi aliunde confiet, eam fuiffe continuativæ, & ampliativæ pofitam, ut *Augr. loquitur in l. nulla iuris ratio, ff. de legib. & com. intelligunt Gabriel conf. 111. t. num. 24. vol. 2. Marta de clauf. clauf. 85. num. 5. p. 3. vel ois alia verba fup-* 36 *peraddita, effent fupervluta, & fine effcten operandi, Sura. d. conf. 315. num. 30. & alij apud Celfam de clauf. convent. clauf. 3. hic autem,* 37 *verba fub illa dictione adiecta omnino fupervluta dici non poffant, ne dom, quia tollunt dubitationem, quæ fupereffe poterat de filiorum fuccelfione renunciata per patrem alijs proximioribus, ex paterna linea, vel docenti, in eo* 38 *cafus applicanda; verum etiam, quia fufficit expreffiffe illud, quod tacite innert, ne fupervluta redderentur, ut de utroque Sura. poff. Joan. Andr. Abb. & alios in d. conf. 315. num. 32. eo*

39 *magis cum in eodetracto verficimus, in quo ftrictior, quàm in ultima voluntate fit interpretatio, l. in felfamntis 12. ff. de reg. iur. & verba,* 40 *tantum difponunt, quantum fuit expreffum, l. quidquid aftringenda 99. ff. de verb. oblig. neque* 41 *status conteturalis, in eo admittitur, Covarr. lib. 3. var. refol. cap. 7. num. 1236. ut non etiam alla adduximus in præcedenti cap. 43. num. 10. & fregg.*

Secundò comprobatur, ex dictionibus illis relativis, *prdrta, & prdrto* additis, quando dicitur, *alla prdrta dote; beni, & heredità,*

42 *Item nalcaso prdrta vim habentia refittutionem inducendi ad rem, de qua fermo effi,*

43 *non autem ad aliud orationem præterhendi,*

Ripa in l. filius familiaris, §. Divi 11. ff. de legat. 2. Marta de clauf. p. 3. clauf. 16. num. 4. hæc namque verba: Alla prdrta dote, beni, & heredità nel cafo prdrta ad proximè relatum cafum tantum funt referenda mortis Elifabette cum filijs, qui poftea vivo patre decelferint, non autem etiam ad alium præcedentem, generalitèr pofitum mortis Elifabette abfque filijs, vel com filijs, qui poftea in pupillari ætate, ut ab

44 *inteflato decelferint; quamvis enim claufula, in fine pofita, fit regularitèr ad omnia præcedentia referenda, ex regula, l. talis fcriptura 30.*

45 *§. fin. ff. de legat. 1. Limitatur, ut locum non habeat, fi fit appofita continuativè ad proximè*

46 *præcedentis, quia tunc ad connexa, non autem ad præcedentia remota refertur, ut per text. in l. filius familiaris 27. ff. quando dtes legat. ced. voluit Bar. in d. l. talis fcriptura §. fin. num. 3. & in l. fin. ff. de reb. dub. fequuntor Affl. in d. d. conf. 248 num. 12. in fine, & freg. & in Confil. Regni. P. de fuccelfionibus, num. 64. Anton. Gabriel lib. 6. commun. concluf. 111. de clauf. concluf. 9. num. 26. Reg. Revit. conf. 81. num. 1. lib. 2. Reg. Galoia contrav. Aluftr. lib. 1. cap. 4. num. 16. & fregg. quòd*

47 *magis indubitantièr procedit, cum falva ratione ecclit fermonis ad omnia præcedentia relatio fieri non poteff, quòd ex l. fid & qui §. 1. ff. de quib. caus. maiores, & declarat Lafon. in d. l. talis fcriptura, num. 40. Affl. d. conf. num. 65. Gabriel in relata concluf. li quidem verbum in*

ingulari numero prolatum, nel cafo prdrta, quatenus effet ad omnia præcedentia referendum, plures cafus comprehendere; Primùm, Elifabette nubius abfque filijs; Secundo eundem obitus cum filijs, qui poftea in pupillari ætate decederent; Tertium cum filijs poft pupillarem ætatem ab inteflato decedentibus, quòd falva ratione ecclit fermonis fieri non poteff, ut fingulari numero plurali continetur, ex l. fin. ff. ad Senat. Confult. Trebell. cum concord. probat in terminis Barjat. conf. 431. num. 32. lib. 4. quibus alla additur limitatio, ut claufula,

49 *& verba in fine pofita non referantur ad præcedentia remota, quæ claram habent, atque determinatam difpofitionem, ita per Lprimum, §. cum qui, ff. de liber. & poffib. aliaque con-*

cordantes post *Barol.* tradiderunt *Capp.* *decif.*
 108. num. 10. & alij plenè relati per *Gabriel.* d.
concluf. 9. num. 8. *Peregrin.* d. *fideicom.* artic. 16.
 num. 107. erat enim iam antea specialitèr pro-
 visum super restitutione dotis in casu mortis
 Elisabethæ, cū filiis, aut sine faciendâ, quod ita-
 que fuit postea additum, de restitutione do-
 tium, & hæreditatis filiorum, potui renuncian-
 ti acquirendarum, non est ad omnia præce-
 dentia iam clarè determinata referendum; ma-
 xime cum ex talis relatione Iurium correctio
 rescilaret, *gl. offa in l. talis scriptura* 30. §. 1. *ff. de
 legat.* 1. *Gabriel* in *relata concluf.* 9. num. 5. *Mar-
 ta de claus.* p. 4. *claus.* 2. §. num. 18. prout Iurium.
 correctio fieret, quæ ascendentes in secundo
 ordine vocaverunt ad successiōem ab intesta-
 to, deficiente linea descendentiū, & si igitur
Auth. de hered. ab intest.

Tertiò hoc idem convincitur ex pacto reci-
 proco è converso addito in casu mortis pa-
 tris, filiis superstitibus, à quorum successione
 mater excluditur hac verborum formula: *E con-
 tra pari modo, & forma accedendo detto maritimo
 separati per morte del detto Barone Agostino
 senza figli, e quelli dopo essersi in pupilli an-
 te e minori, è vero dopo qualunque ab inte-
 stato, in tali casi tutta la sopradetta dote, et supra
 promessa si habbia da restituire, e dare ad essa
 Elisabetta nel modo, che si è detto di sopra, la
 qual Elisabetta non posse, ne debbia succedere
 all'heredità, e beni di esso Agostino, ne altri detti
 suoi figli, ut supra decedenti, nec etiam alla legiti-
 ma ad essa de iure natura debita, e alle quali suc-
 cessioni, heredità, e beni è legittima essa Elisabetta
 rimessa per pacto speciale de non petendo, ita che
 nelli predetti beni, heredità, e legittima del detto
 Barone Agostino, e di detti suoi figli, succedano
 le più propinqui, e più prossimi in grado, & heredi,
 e successori di detto Barone Agostino, esclusa
 penitus la detta Elisabetta, e suoi heredi, e suc-
 cessori.*

Vnde manifestè deprehenditur contrahen-
 tium voluntas fuisse, patris exclusionem indu-
 cere, ab hæreditate filiorum, in dotibus, & bo-
 nis maternis, & è contra matrem excludere à
 successione filiorum in bonis paternis, nrisque
 bonis vicissim, proximioribus alijs ex linea, ex
 qua obvenirent, reservata ratione æqualita-
 tis inter contrahentes servanda, *l. si id quod 7.
 §. si in id referat. vendit. l. pen. in fine, C. commu-
 ni dividendo*, præsertim inter Coniuges, *Auth.
 æqualitas, C. de pact. conventi. Cravetta conf.* 70. n.
 1. *Theaur. quæst. forens. lib. 1. §. 9. num. 12. & 13.
 decif.* 18. num. 6. circa medium, sed renunciavi-
 scilicet insecus intelliguntur, pater maternis, pa-
 ternis verò mater bonis, ita in puncto docuit
*Anton. de Alex. in Apoll. ad consuetud. si quis,
 vel si qua incip. nota quod renunciatio.*

Fructus autem in vita filiz maturati post ta-

men aditam hæreditatem, non materna, sed
 propria filiz bona dicuntur; quare neque sub
 dispositione Consuetudinis Neapolitanae sunt
 comprehensæ, dispoecotis, proximiores ex par-
 te matris in maternis bonis succedere, ut sem-
 per fuisse in S. C. Neap. iudicatum testatur *Præf.
 de Franch. in decif.* 694. num. 4. quem sequitur
 idem iudicatum referens, præsertim in annuis
 redditibus principalitèr debitis, non tanquam
 accessorijs ad sortem, *Reg. Capp. Latr. in decif.*
 62. in fine, & utramque decisionem referunt, ut
 sequuntur *Consil. Hoderina in addit. ad rela-
 tam Sardi decif.* 88. in fine *Theor. in 3. p. compend.
 decif. Regni Præf. feli. 1. in verbo Fructus bono-
 rum antiquorum remansit, & in calce sessionis 2.
 in compend. decif. Reg. Capp. Latr. in verbo Fru-
 ctus honorum antiquorum, & validum est argu-
 mentum à statuto, vel consuetudine, ad pa-
 ctum *l. fin. ubi Bart. & DD. C. de fideiussorib. Gra-
 tian. in lib. 2. discept. forens. cap. 348. num. 38. &
 alij, quos cogeret Barboza in locis communib. ar-
 gum. loco 15. num. 1. & loco 105. num. Similiter
 prima.**

Cum verò Augustinus pater filiz, in matri-
 monio procreatae præcederit, iam non su-
 mus, in hæreditatis filiz restitutione faciendâ,
 sed in simplici dotis tantum restitutione, ex
 prioribus pactis adhibitis coerentia; intelligi-
 tur tunc conditionalis fuisse Augustini renun-
 ciatio, quatenus filiorum successio sibi de-
 60 volvatur, alioquin ad successiōem veniunt
 hæredes ab intestato, non tanquam patris hæ-
 redes, sed ex propria eorum persona, quorum
 conditio ex facto patris renunciantis deterio-
 91 ri non potest, ad notata per *Bart.* & alios in
*l. qui superfluit. ff. de acquir. hered. Præf. de Fran-
 ch. decif.* 67. *Reg. Capp. Latr. decif.* 4. num. 6. & 41.
 num. 1. cum seqq. *lib. 1. quemadmodum in ter-
 92 minis matrimonij contracti secundum morem
 Nobilium Capuanæ, & Nidî Civitatis Neapo-
 63 lis à pacto in presentibus capitulis adiecto pa-
 tris, aut in nihilo io substantia diversum,
 ex moris prædicti verbis, ab Affilia relatis
 64 c. 137. num. 1. fuit in nostro S. C. Neap. iudi-
 catum, ut refert *Consil. Proven. in observ. ad Con-
 suetud. Neap. observ. 15. super Consuetud. si quis,
 vel si qua, num. 19. acque dissentit Anna in conf.
 92. num. 42. & in conf. 118. num. 12. & 13. lib. 2.
 65 ubi matre mortua, filios ex propria persona,
 venientes admitti, non obstante patris renun-
 66 ciatione declarat, secus ea vivente, ex *Alenoch.
 in conf.* 172. num. 30. & 32. lib. 2.**

Neque refragari dicebamus, quod secundo
 loco principalitèr objiciebatur petitæ fructuum
 restitutioni, libellum Antoniam Baronis-
 sam Castri Turricelle ædificem, non in totum,
 Lucretiæ Saotoniz eius nepel ex fratre, & fru-
 ctuum domine succedere, sed solum cum
 alijs proximioribus ex parte matris in eodem
 gradu, cum ipsa existentibus, stante repudia-
 tione aviz paternæ; si quidem repudiatio ab

avia paterna facta, non extinguit sed translativè fuit larium in successione nepotis, quibus uti potest pro fructibus traditis consequendis, stante expressione in translationis contractu facta, quod avia receptis ducatis quinque, mille translative renunciat eius iura, & quod dicit (firma remanente hæreditate penes aviã) idem est, ac si dixisset, remittentibus penes eam omnibus bonis hæreditariis, eum enim iam avia solo animo, ut iuris est, nepotis hæreditatem, 67 adivisset, quam solo animo adiri, verbis, aut 69 factis declarato, ex l. pro hærede 20. & l. geris 27. ff. de acquir. hæred. l. si deducit Mascard. in tractat. de probat. censur. 42. & 43. eam in iudicio 69 petens, ex quo additio præsumitur, ut post Arduum, cens. 126. in prin. docet Mantica de censur. ultim. velant. lib. 2. tit. 2. num. 13. & postea eius iura in amitam transfulerit, dici non potest, extinguit repudiasset, ut locum alijs proximioribus faceret, sed translative hæreditatem 70 cessisse censetur, id quod in renunciatione, post iura ex additione quæritum facta, redditur in dubitatum, ex traditis per Annam cens. 45. num. 2. Georg. alleg. 29. num. 18. Cæsar. lib. 3. variar. 71 resol. cap. 15. n. 166. quia semel hæres, desinere non potest esse hæres, l. si cit. 4. C. de repud. hæred. imò, 72 quamvis renunciat, per viam repudiationis facta, abdicando à se hæreditatem, etiam pecunia, vel promissione intercedente, repudiatio 73 verè dicitur, neque inducat additionem, l. si quis quæsitum 24. ff. de acquir. hæred. l. licet 2. ff. si quis omnia causa testam. hoc locum non habet, si renunciat non simpliciter, sed alicui recipienti facta fuit, erga quem donationis præsumptio 75 apparet, quo casu inducitur ex necessitate, 76 additio, ne dū ad effectum validandi additionem, quæ sine additione sustineri non potest, l. si avia 6. C. de iure deliberandi Mascard. de probat. censur. 44. num. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 101. num. 98. Præf. de Franch. decis. 89. num. 77. o. consummatam, ut cedens possit à creditoribus hæreditarijs conveniri, de Franch. decis. 32. num. 11. ubi rursus indigentiam in S. C. Neap. Surd. 78 decis. 70. num. 1. t. quidquid contrarium alijs senserint, momentaneam illam acquisitionem non habet in consideratione, ut ex ea valeat cedens, ut hæres conveniri, cum cessio non fuerit 79 principaliter ordinata ad adendum, & acquirendum sed potius ad renunciandum, firmat Cæsar. in relare cap. 15. num. 160. cum dub. segg. & in cap. 22. num. 2. l. 3. lib. 3. ex eodem de Franch. decis. 34. ubi ex hoc inferri in cessione, quæ sic 80 per Ecclesiam, hæreditaria libel delata, non esse adhibendos solemnitates in alienatione reorum Ecclesiæ requisitas, tanquam de iure, non dum Ecclesiæ incorporatio agatur, non obstat 81 te momentanea acquisitione, ad effectum validandi cessionem præsupposita, quod intelligi 83 gæ num. 26. ex eodem adu, qui sic ad renunciatum resultat acquisitio, unde secus esse, dicitur, quando sunt duo adus separati, ut quia-

85 cedens primò adivisset, deindè cessisset, etiam, 86 quòd sit in eodem instrumentum, tunc enim videtur per prius acquirere, & postea cedere, ex Phanc. in tract. de iure deus gl. 8. in textu viri Lucratum, num. 17. & 18. quem sequuntur Gratian. in decis. Marchia 27. num. 28. & segg. alijsque relati per Consiliar. Hodiern. in addit. ad Surd. de decis. 70. num. 14. ipsa verò cedens, quamvis lite inter alios pendente, hæres iam expressè declarata, iterum alio mediante contractu, hæreditaria iura cessit in adriæ beneficium, 88 notissimum autem est iuris axioma, lus superveniens auctori meo, confirmare lus meum, & 89 confirmato lure dantis, confirmari lus accipientis, l. rem alienam 41. ff. de pignorat. act. l. cum vir 42. ff. de usufructu, ut ex communi DD. sententia deducit Gomez. in lib. 2. variar. resolut. cap. 2. num. 15. circa finem, quem refert Barbosa in 90 axioma. 135. num. 5. maximè, quando lus auctori supervenit ex causa, quæ retrotrahitur ad tempus præteritum, ut ex l. pen. in fine, ff. de censu, penunia, pulchrè declarat Barr. in d. l. cum vir 91 num. 10. & quòd lus superveniens validet actionem propositam in iudicio, abique alio libello, 92 dummodò debeat ex causa de præterito, & 93 in libello oblato possit esse comprehensum, ut regulam declarant post alios Gallop. in præf. S. C. Neap. p. 2. cap. 3. num. 46. & Consil. Hodierna ad Surd. in decis. 6. num. 2. & 3. 94 Consona tandem allegatis fuit S. C. decisio à nobis obtenta, sub die 2. Ianuarij anni 1659. dum explicando provisionem reservatam in decreto eiusdem S. C. à die 20. Martij anni 1638 interposito, declaratum fuit interesse, & fructus dotis, decursos in vita Lucretiæ Santoniz, non esse comprehensos in restitutione dotium, & proinde spectare ad hæreses Lucretiæ, salva provisione super alijs capitibus facienda, ad 95 relationem eruditissimi Consiliarij D. Francischi Recce.

R E R V M S U M M A.

- 1 Fideicommissaria bona alienari, vel obligari non possunt. Sed verum alienatio quandoque permittitur, num. 1. Et primò pro dote, vel antephat, si alia libera bona non extant, n. 3. Vel si ea testator alienari permisisset, præ detentant antephat, n. 9. Ampliatur, ut nec possit in subsidium alienatio à testatore prohiberi, præ dotibus, & antephat, num. 4. Secundo ut precedat alienatio, etiam cò passum lucrandi decem, vel donaticionem præter nuptias, n. 5. Tertiò etiam, pro impensis facti consuetis, in festivitatis, & apparatibus, nuptiarum, n. 6. Et quas maritus absque veterandia, emittere non possit, n. 7.

- Limitatur, ut locum habeat in bonis heredi gravato, aut legatario tantum obventis, non autem alteri coheredi, vel collegatario, u. 8.
- 10 Argumentum valendum est, a dispositione legis, ad dispositionem hominis.
- 11 Consequens qui vult, consensit etiam velle suum necessarium antecedere.
- 12 Fideicommissaria bona pro alimentis, & incarceratione, vel ab hostibus redemptione gravata, aut ois filiorum, alienari possunt.
- Ampliat in bonis maioratus, ad primogenituram de familia, beneficium institui, u. 16.
- Pro alimentis tamen, ad quamvis auctoritate institutor teneatur, non pro alijs, u. 17. & 18.
- Secundum ampliat, pro viro gravato, à carceribus liberando, u. 19.
- Tertio pro redimendo patre gravato, nisi propria culpa, vel dolo, in carceribus detento, u. 20.
- Limitatur, si alimenta fuissent à testatore prohibita alienari, etiam ex causa alimentorum, u. 21.
- Secundo si fuissent à gravato, legitima, vel Trebellianica male utendo consumpta, u. 24.
- Tertio si fideicommissum non fuerit, ab ascendente constitutum, u. 15.
- 11 Fideicommissaria bona alienantur pro expensis, in eorum recuperatione, & defensione hereditatis à creditoribus, & legatarijs.
- Si bona fide, & non temere, heres gravatus litigaverit, u. 22. & 23.
- Hoc limitatur in herede gravato litigante, & succumbente cum alio pretendente se heredem, u. 24. & 25.
- 26 Socius, aut heres, à consocio, vel coherede, repa- titur impensis in communis lite erogata.
- Pro rata, quam expendit ultra quantitatem pro se solo solvendum, u. 27.
- Si tamen sententiam favorabilem obtinuerit, u. 28.
- Vel ex mandato consocij, litum gesserit, u. 29.

CAPVT XLVI.

De Fideicommissarijs bonis, regulariter non alienandis, ad text. in l. 3. §. sed quia nostra, C. communia de Legat.

BONIS fideicommissis subiectis, alienari, vel obligari non possunt, l. 3. §. sed quia nostra, ubi DD. C. communia de legat. sed quandoque permittitur eorum alienatio, vel obligatio, ut in causam doli, vel antephatillam valide fieri, si alia libera bona non extant, in sequenti Auth. Res qua, subjicitur, de cuius dispositione plura congerunt, tam ampliantes, atque declarantes Consiliar. Paschal. & Hederus, ille in tract. de

virib. paria potest. p. 2. cap. 7. hic autem in addit. ad Surd. decis. 62. & in contrav. forensi 9. Barbat. in tract. de assensu. gl. 3. num. 125. & sequ. Consil. in addit. ad Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 42. Capon. in tract. de doto ad l. 2. ff. sol. ma- rim. q. 8. & novissime D. Alimier. in observat. ad D. Regem. Revoc. conf. 54. 55. & 61. lib. 2. 20. D. Scoppa in observat. ad decis. Gratian. observat. 19. & 237. & D. Rodser. in addit. ad Reg. de Ma- rinis tom. 1. quotid. resolut. cap. 39. ex num. 8. ubi procedere affirmant, non obstante expressa te- statris dispositione in contrarium, quod nec pro dote valeant alienari, quod etiam proba- verunt Consil. Rocas in resp. 29. num. 18. tom. 2. Andreal. in contrav. forensi 259. num. 30. lib. 4. & contrav. 393. nu. 6. lib. 6. & ad pactum de lu- cconda partem dantis, vel donationis antenu- tiolii, tam ex parte viri, quam uxoris extendit- tur huc alienandi promissum, ut communem ef- fect, & probatam conclusionem, post Soccen. sen. in conf. 13. num. 6. vol. 3. & alijs ubi Peregrin. in in d. cap. 42. num. 69. sequitur Anton. Faber in Cod. lib. 6. tit. 23. definit. 4. num. 17. necdum verò pro dote, & antephatu permissam esse bono- rum fideicommissi alienationem; verum etiam pro impensis, fieri condictis, in festivitatibus, & apparatibus nuptiarum, tanquam appendi- tijs, atque connexis matrimonij, & quas ma- ritus absque verecundia omittere non posset, firmaverunt post alios Reg. Sanfelic. in decis. 199. lib. 2. & Reg. de Marinis lib. 2. resolut. Jur. cap. 17. Consiliar. Prat. in addit. ad Consil. Paschal. in loco relato ad num. 12. idque ex Gabriele in consil. 153. lib. 2. & alijs ante eos, tradidit Peregrin. in praeit. artic. 42. num. 8. ubi num. 55. restringit Authentica praedicta dispositionem, ut locum habeat in bonis, heredi tantum gravato, si- ve legatario obventis, si-ve testatis, non autem al- teri coheredi, vel collegatario, confirmat Fa- ser. in tract. de substitut. q. 53. num. 153. & se- pro qua sententia fuisse in nostro S. C. Neap. in- dictum refert in per allegatis locis Consil. Ho- dierna, & si eam sibi multum dntam videri sub- innuat.

Dum verò diximus esse permissam, pro dote, & antephatu bonorum fideicommissariorum alienationem, si tamen alia libera bona non existant, & sic in subsidium; hac est intelligen- dum, nisi testatur eorum alienationem pro dote, vel antephatu concessisset; enim casus, non in subsidium, sed principaliter aliena- tio permissa intelligitur, etiam alijs liberis bo- nis existentibus, ut ex Consiliar. Paschale in d. cap. 7. à num. 15. & Reg. de Marinis in d. lib. 2. resolut. cap. 17. magis communem esse DD. senten- tiam deducimus in sequ. cap. 68. num. 37. quam- vis contradicant Fontanella in tract. de pact. un- pt. claus. 5. gloss. l. p. 2. num. 11. Fuser. d. q. 531. nu. 19. alijsque apud Capon. in relata q. 8. num. 74. in fine, & hanc testem per missionem alienan- di pro dote, & antephatu ad instat eius, quæ

sic a lege, ut dicitur ad lucrum antenuptialis donatio per filios nascituros fieri conveni-
entem, porrigi debere in facti contingentia res-
pondimus, ut intelligeretur pro eo aequè prin-
cipaliter, & non in subsidium, alienationis fa-
cultas excoctis, etiam si bona libera adessent,
quæ fideicommissaria restitutioni non subiacer-
ent, cum validum sit argumentum à disposi-
tione legis, ad illam hominis, sive testatoris, ut
exl. cum quidam q. vers. quomodo modum l. de
verb. significat. cum alijs concordantibus probat
Menoch. in cons. 97. n. 24. lib. 1. Alique relati per
Barb. in loci argument. loco 36. Est enim hoc
pactum lueri, in contractu matrimoniali adie-
ctum, pars matrimonij, & sine quo mulier foret
non fuisset invenuta virum, verisimilis autem
testatoris voluntas esse præsumitur, quod si
credidisset fore, ut sine pacto lucrandi dona-
tionem propter nuptias mulier impediretur
maritum invenire, & magis digum, respon-
disset, quod valide pactum de luero faciendo
in antenuptiali donatione opponeretur, quia
favora nuptiarum disposuit, & quæ sunt eius-
dem rationis, sub dispositione comprehendun-
tur. 11 tunc, ex regula, quod qui consequens vult, etiam
suum necessarium antecedere velle censetur, ut
per Eucher. in Topicis legalis in loca à concessione
consequenti ad concessione antecedentis, cum
alijs pluribus ab eodem Barbosa cumulatim in
assum. 54.

12 Pro alimentaria etiam gravati, & filiorum,
etiam à carceribus, vel ab hostibus redimen-
dis, bona fideicommissi subiecta alienari posse,
scribunt post alios Barbos. in d. gl. 5. num. 136.
cum seqq. Capon. in d. q. 8. num. 100. D. Rodri-
gus in cit. cap. 39. num. 5. & 6. se prædicti Ad-
dentes ad Peregrin. d. artic. 42. vers. Tertia sit
conclusio, fol. 437. & ad Reg. Revit. conf. 55. num.

13 2. & 3. lib. 1. ubi declarant respectu alimentor-
um, nisi fuissent expressè à testatore, bona fi-
deicommissi alienari prohibita, etiam ex causa
alimentorum, vel fuissent à gravato legitima,
& Trebellianica malè atenda consumptæ, ad
13 fideicommissum non esset ab ascendente con-
stitutum, cum Fusar. in relato tract. de sublit. q.
536. num. 6. & seqq. ubi num. 5. appliat, ut pro
16 alimentis gravati fieri possit alienatio bono-
rum maioratus, sive perpetui fideicommissi in-
ter heredes primogenituræ de familia insti-
tuti, in quo dissentit Molina in tract. de Hispan.
primogen. lib. 4. cap. 6. num. 20. & seqq. respectu
17 alimentorum, ad quæ instituitur fideicommissus.
18 si non tenebatur, tanquam publicus fideicom-
missi favor sit privata præferendus, quam se-
rentiam totius, & receptiorem esse, alijs ad-
ducis existimat, novissima Additio ad eundem
19 Molinam, sub num. 17. & pro viro gravatæ à
carceribus liberando, fideicommissaria bona
similiter alienari posse videtur, ex traditis per
Gratiam in lib. 1. discept. servit. cap. 108. Consil.
Paschal. in d. tract. par. post. p. 3. cap. 5. à num. 11.

20 ubi etiam loquitur pro redimendo patre gra-
vati, quamvis propria culpa, sive dolo in car-
ceribus detentus.

21 Fit insuper alienatio bonorum fideicommissi
pro solvendo expensis erogatis in eorum re-
cuperatione, & defectione hereditatis à credi-
22 toribus, & legatariis, quas per hæredem gra-
vato bona fide, & non temerè litigantem de-
doi posse in fideicommissi restitutione, licet
23 sententiam pro se non obtinuerit, ad con-
trariam reportaverit, censuerunt Peregrin. in
d. tract. de fideicommissis. 50. num. 11. Fusar. de
sublit. q. 670. num. 4. & seqq. ubi limitat num. 9.
24 si hæres litigaverit cum alio pendente se hære-
25 dem, & succubuerit, quia tunc litis impensas
non deducit, secundum Angeli sententiam in
l. fin. 5. in computationis C. de iur. delib. quam
communiter esse receptam, testatur ex Matzar.
Barb. in decis. Noven. 13. num. 12. & magis com-
munem scribit Fachin in lib. 6. contraverf. cap.
29. nisi iustam litigandi causam habuerit, ut
sublimitat ibi Fusar. num. 10. & probat alijs
apud Thomam in tract. var. alim. volunt. tract. de
26 luvent. lit. 13. cap. 6. num. 94. quod si hæres co-
hæredem habeat, sive locum in hereditate, re-
petit ab ea impensas in communi hereditatis
27 lite erogatas, pro rara, quam expendit ultra
quotientem p. m. de solo solvendo, ex dispo-
sitione lex parte 40 ff. famul. cretenda à li ta-
28 meo obtinuerit sententiam, liam tamen 5. §. in
29 hac 2. §. iudicium solvi, vel ex mandato con-
sorcij licet esset, qui mutuum 56. §. fin. ubi glof-
sa ff. mand. & bene declarat Collatu tract. de ra-
tione rata q. 122. n. 2. & seqq.

R E R V M S V M M A.

- 1 Hæres in re certa, quod multa, hereditatis
locum obtinet, remissivè.
Non tamen quod æternum hereditarium so-
lutionem, quorum respectu habetur loco lega-
tarij. n. 2.
Nisi aliud inferret testator. n. 4.
- 2 Legatarius, etiam quota bonorum, non tenetur
ad omnia hereditaria, sed hæres.
- 3 Verba testatoris, vel contrahentium, ubi sunt
clara, nulla opus est coniectura.
- 4 Verba in quocumque actu reddi non debent fru-
straria.
- 5 Testatoris voluntas, ubi verisimiliter constat à
verborum proprietate recedimus.
Præsertim, quando illa verba possunt quoquo
modo deservire. n. 11.
- 6 Mentis verbis præferuntur, sicut animus corpori.
- 7 Testator præsumitur, se conformem reddere di-
spositioni iuris communis.
- 8 Hereditatis appellatione velutium heredi in re
certa, non comprehenditur.
- 9 Testatoris voluntas interpretari debet, etiam
adversus facilem, & vulgarem litteræ intel-
lectionem.

- 13 Legatarius in re legata, censetur magis à Testatore dilectus, quam hæres.
- 14 Legatum continetur persona reliquam, latam recipit interpretationem.
Etiam contra heredem, parcamus in officio committimus, nisi hæres nimium gravaretur, num. 15.
- 16 Nepos et modica diligitur ab Avo, sicut filius, imo magis.
Sed non tanta dulcedo in nepotibus versatur, quanta in filiis magis parvi appropinquantibus, num. 18.
- 17 Amor descendit non ascendit.
- 19 Filiorum, & nepotum nomina, dulciora esse non possunt.
- 20 Filius in re certa hæres instituitur, à patre habetur loco hæredis.
Præsertim prævalidando testamento, n. 25.
Intelligitur in filio instituto in legitima, que est quota bonorum, n. 22.
Item intelligitur quoad actiões activas, & commoda, n. 23.
Sed et veritas quædam alicuius, & incommoda, quarum respectu habetur loco legatarii, n. 24.
- 21 Nepos ex filia prædefuncto habetur loco filij.
- 22 Quarta Trebellianica solum ab hærede universali deducitur, vel alio, qui proprius sit hæres.
Aliter tamen, in re certa instituto, non deducitur, n. 27.
- 23 Extincta causa.

C A P V T XLVII.

De Hærede instituto in re certa, an, & quando teneatur ad hæreditatorum onerum satisfactionem P ad text. in l. quoties 13. C. de hæredibus institutis.

- 1 Vigaris est dispositio, text. in l. quoties 13. C. de hæredibus institutis. hæredem in re certa particularitèr institutum, dato hærede universali, tamen si, quod multa, hæredis locum obtineat, ex relatis per Gemof. var. res. lib. 1. cap. 10. num. 15. & per Pras. de Franch. decis. 293. num. 4. de quod late Consil. Moderna in controuers. cap. 59. num. 30.
- 2 Nihilominus quoad hæreditatorum onerum solutionem, haberi loco legatarii, neque ad illorum contributionem teneri, ut post alios nominatim eradiderunt idem de Franch. in decis. 1. num. 20. Peregrin. de fideicom. artic. 3. num. 7. Stephan. Gratian. in lib. 2. disp. forens. cap. 275. num. 1. Reg. Marcan. in lib. 1. disp. forens. disp. 81. ubi num. 3. Legatarium quorū bonorum ad hæreditaria onera, neque teneri affirmat, si ex hæreditate reliqua, commodè et alieo, satisfieri possit, ex traditi per Didacum Spino

in specul. testamentor. gl. 8. in princ. in re de legat. pure reliquit, num. 26. in versis. Illud tamen, alioquinque ibi relatus, eum enim, quod hoc legatarii loco habeatur, non legatarius ad onera teneatur, sed hæres, ut in l. fin. C. de hæredi. alien.

- 4 Hoc verum est, nisi testatoris voluntas testatur, quia patet testator hæredem in re certa, ad onerum solutionem expresse compellere, ut ex Angelo in l. ex factis num. 2. in fine, ff. de hæredib. institutis. docuit Pras. de Franch. in allegatis decis. 1. n. 43.

Vnde ono modica olim orta fuit alteratio, io solutione faciendi onerum hæreditatorum quondam Iacobi Callagnarij, qui Elionora eius filia, uoiversalitèr in omni bus bonis hærede relicta, & Victoria de Senia eius nepte ex prædefuncta filia, particularitèr instituta in ducatu quatuor mille, tandem iussit, quod onera omnia in hæreditate relicta, deducenda essent: datta massa commune deli' heredità, quæ quidem verba videbatur aded clara coorta hæredem particularitèr institutam, or nulla opus esse videretur coniectura, ad text. in l. conueniunt 137. §. tum ita, ff. de verb. oblig. cum alijs, per Surd. in cons. 445. num. 6. lib. 3, alitèr enim illa verba, superfluo. superaddita censentur, quod minime supponendum erat, cum oec una quidem sillaba stare debeat otiosa, siue in contractibus, siue in iudicijs, seotentijs, privilegijs, & attestationibus, siue etiam in ultimis voluntatibus, & in quacumque alia materia, ut in l. 1. ff. de coignat. motus causa in l. si quando. l. 12. ff. de legat. 1. & late per Surd. in cons. 127. num. 9. & seq. lib. 1. & Barbos. in tract. axiom. iur. axiom. 222. n. 11. & seq.

Sed re ipsa longè diligentius perspecta, & examinata, contrarium veritas esse respondimus ut scilicet sola Elionora hæres uoiversalitèr instituta, teneatur ad hæreditatorum onerum satisfactionem.

- 7 Movebatur ad ita constantèr affirmandum, quia ubi alitèr constare potest de verisimili voluntate testatoris, à verborum proprietate recedi dicimus, cum non in folijs verborum dispositionis virtus consistat, & sicut à animis, compositi præterit, ita mens verbis, ad text. in l. penult. ff. de legat. 1. cum concord. per Reg. Reult. in cons. 40. num. 5. lib. 1. ubi etiam num. 9. quod verba testatoris generalia testium debent ex verisimili eius mens, per text. in l. cum vis 15. ff. de condit. & demon. str. notat Alex. in cons. 76. num. 4. val. 4. hinc verba prædicta, de quorum efficacia controvertebatur, vel tanquam ambigua, vel tanquam generalitèr prolata, à verisimili testatoris mente, recipiebant interpretationem.
- 9 Verisimilis autem testatoris mens præsumitur conformis cum dispositione Iuris communis, iuxta text. in l. hæredes mei 99. §. cum ita, ff. ad Senat. Consult. Trebell. cum alijs, per Vrsin. in decis. Afflict. 44. num. 20. propterea interpretanda erat

erat illa verba, sortis dispositionem furis communis, & sola heres universaliter instituta ad hereditatis onera teoeretur.

Huic dispositioni fors communis, conformem se reddere voluit testator, quoad dispositionem, ut onera deducereotur: *dalla massa comune*. *one dell'heredità*, hereditatis autem appellatione comprehendit non potest holusmodi particulare relictum, quod in omnibus capit legatorum effectum, atque naturam, ad ootata in *Titius ex parte 94. in fine, ff. de legat. 3. Ato perbellè declarat Gratian, in lib. 4. discept. forens. cap. 771. n. 16.*

Neque omnino superfluum reddebatur verbum illud, *communis*, cum dici potuisset, *massa*, communis respectu bonorum diversi generis in hereditate remanentem, & cum illa verba possint quoquo modo deferri, de verborum proprietate, ooo immerito recedimus, iuxta *text. in l. vian aliter 6. in princ. ff. de leg. 3. vol. cum antiq. q. 113. iuncta gl. iura. finem. Cod. in usufructu*. *et habitat*. quomodo testatorie voluntas interpretari solet, etiam aduersus facilem, & vulgarem litterarum intellectum, ut post *Croarr. docet Reg. Rovit. d. conf. 40. n. 18.*

Colligebatur etiam verisimilitudo mentis testatoris ex praesumpta illius affectione erga legatarium: cum quia legatarius in re legata cesserat magis à Testatore dilectus, quam heres, ut in *l. Publius Marcius 36. & 101. ff. qui test. 37. ubi notat Bald. ff. de condi. & demonstrat. & per Simon. de Prae. in v. v. de interpretat. ultim. volunt. lib. 4. interpretat. t. d. ubi. 2. Tum etiam, quia legatum, siue particularis huc institutio facta fuerat ad beneficium coniuncti personae, atque propterea latam interpretationem recipere debebat, ut in *l. si servus plurim. 13. §. ult. ff. de legat. 1. noia aduertunt alij, per Menoch. de arbitrar. iudic. q. 99. n. 5.**

Et favore legatarii coniuncti, latam fieri interpretationem, etiam contra heredem, qui se pari coniunctione cum testatore coniunctus, si ex tali interpretatione nou resularet omnis heredis gravamen, docuit *Gratian. in lib. 4. discept. 61. n. 37. post Suid. in conf. 372. n. 16. vbi. utrumque io hoc facto vigeat, si quidem concurrebat filia Testatoris, oniversaliter instituta, & neptis ex alia filia praefusocla, particulariter instituta in supradictis ducatis quatuor mille; nepos autem comodo diligitur ab Avo, sicut filius, imò magis tanquam amor de-*

ferendat, non ascendat, ut per *Bald. in l. maximum vitium num. 7. & 8. de liber. preterit. docet Gratian. lib. 4. cap. 612. num. 9. & seq. licet non tantam dulcedinem in nepotibus, quantum in filiis, nobis appropinquantibus esse, dicat Angel. in conf. 518. num. 2. & post eum Soc. in sen. in conf. 73. num. 2. com autem dulciora nomina, quam filiorum, & neporum, nos appellare non possent Iurisconsulti responso colligatur in *l. liberos 2. in fine, ff. de verb. sig-**

gnif. neque etiam heres hereditaria huc onera ootam magni momenti, de tam opulenta hereditate solvendo, remanebat valde gravata.

Quibus addebatur alia praedilectionis coniectura, dum testator, instituit heredem Victoriam de Seois eius nepte in ducatis quatuor mille, eidemque assignatis quibusdam nominibus debitorum pro dicta summa, voluerat, ut si forte deficeret aliquid in praedictis nominibus assignatis, de proprio testatoris patrimonio supplete teneatur Elio tota eius filia heres universaliter instituta, quae sane videtur non modice affectionis coniectura erga legatarium.

Neque praellegatis contradicebat, quod oovissime ex adverso motivabatur, et si regulariter, institutum in re certa haberi loco legatarii, hoc tamen locum non habere in filio, in re certa particulariter instituto; qui habetor loco heredis; ut per *Salicet. & DD. in praellegatis l. quoniam de heredib. instit. & per Menoch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 20. num. 5. idemque videbatur in hac nepte ex filia praefusocla, procedere, cum nepos habebatur loco filij, *l. 3. C. de suis, & legitim. heredib. quia relati DD. loquuntur in filio instituto in legitima, quod est quotz bonorum, & nihilominus hoc intellexerunt, quod habebatur loco heredis, quoad adiones activas, & cetera commoda; secus vero, quoad res alienum, & iocummoda, quorum respectu habetur loco legatarii, ut per *Bald. in l. si quis in suo in princ. num. 4. Cde inoffic. testam. Angel. in conf. 206. vol. 2. & alios per eundem Menoch. de adipisc. possib. remedio 4. num. 159. cum seq.***

Filius autem in re certa particulariter institutus, ooque tenetur ad onera hereditaria, tametsi, quoad multa, praesertim verò pro validando paterno testamento, heredis locum obtineat, ad ootata per *Berr. & alios in d. l. quoniam, docuit apertissime Socin. in sen. in conf. 45. n. 5. & io conf. 91. num. 10. lib. 1. Socin. sen. in conf. 63. autem numerum 12. lib. 3. Carol. R. in in conf. 157. num. 7. in fine vol. 3. atque hinc est, quod Trebellianica, quae solum ab universali herede deducitur, vel ab herede alio, qui propriè sit heres, ut in *l. 5. inde Neratius, & in l. mulier 2. §. fin. ff. ad Senat. Consult. Trebell.* à filio testatoris in re certa instituto, minime deducitur, ex traditis per *Marianum Socin. in sen. in conf. 122. num. 7. docet Croarr. in repetit. cap. Rainantius §. 1. num. 10. extra de testament.**

Restamen fuit amabili transactione composita.

R E R U M S U M M A.

- 1 Heredis nomen, quadrupliciter accipitur. Primo pro herede universali, etiam extraneo, num. 2. Secundo pro herede nomine tantum, n. 3.

- Terzio pro hærede in re certa instituto, n. 4.*
Quarto pro descendentibus, qui sunt hæredes, seu successores sanguinis, n. 5.
- 6 *Hæres in re certa, dato hærede universali habetur loco legatarii.*
- 7 *Hæres hæredis in re certa, non potest dici hæres testatoris.*
- 8 *Hæres verbum, de solis descendentibus intelligitur, non autem extraneis hæredibus.*
Vnde extranei hæredes non continentur in substitutionibus, sub ea conditione conceptis, si hæres, aut legatarius sine filijs decesserit, num. 9. & 10.
- 11 *Testatoris provisio in beneficium hæredis, intelligitur de hærede scripto in testamento, & num. 12.*
Non autem de alio hærede, aut hærede hæredis incerto, & incognito testatori, nec pariter ab eo dilecto, n. 13. 14. & 15.
- 16 *Fideicommissum conditionale, ad hæredem vocati, non transmittitur.*
Nisi tacita, vel expressa testatoris voluntas adfit, n. 17.
- 18 *Hæredum appellatione, omnes veniunt hæredes.*
Sive sanguinis, sive bonorum, & extranei, num. 19.
Tam si a lege, quam ab homine, hæredis verbum preferatur, n. 20.
Dummodo nomen proprium hæredis non fuerit expressum, n. 21.
Et de rebus agatur, ad hæredes transierit, n. 22.
- 23 *Hæredum nomine in fideicommissio simpliciter, & absolute, veniunt omnes hæredes, tam sanguinis, quam bonorum, & extranei.*
Quamvis dictum sit, de hærede suo, n. 24.
Nam dictio, suo, potius ad demonstrationem, adiecta censetur, quam ad iustitiam denotandam, n. 25. 26. & 27.
- 28 *Hæredum appellatione, veniunt, ne dum primi hæredes, sed posteriores etiam in infinitum.*
Ampliatur sive in numero plurali, sive singulari facta sit hæredis mentio, n. 29.
Secundo ampliatur, ne non filie, & improprie, sed propriæ veniant hæredum nomine, hæredes hæredum, num. 3.
Licet improprie eos hæredes dici, quia non veniunt ex iudicio testatoris, Ratio affirmat sub num. 31.
- 32 *Testatoris affectio, erga primum hæredem consideratur in re de sui natura aut hæredes non transitoria.*
Qualis est usufructus, qui morte finitur, n. 33.
Vel substitutio conditionalis, hæredis aut facta, num. 34.
Non autem in substitutione conditionalis facta legato, n. 35.
Hac enim est de sui natura ad hæredem transitoria, n. 36.
Et in legato pecuniarum ad hæredem reverti ordinato, si legatarius absque filijs decesserit,

- quod hæredi hæredis pramortuensis acquiritur, num. 37.*
- 38 *Hæres hæredis dicitur hæres testatoris.*
Maxime si testator simpliciter de hærede disposuit, n. 39.
Absque dictione aliqua denotante vocationem primi hæredis, num. 40.
Vi si dixisset, hæredibus supra scriptis, seu infra scriptis, num. 41.
Sine qua expressione, potius ad sui hereditarium, & hereditatem ipsam, quam ad hæredis personam disponens, respexisse censetur, num. 42.
- 43 *Dictio, omnes, est universalis, & neminem excludit.*
Itemque operatur, ac si de singulis personis facta fuisset, specialis expressio, n. 44.
- 45 *Exitus causa.*

C A P V T XLVIII.

De Hæredis nomine, quoscumque, etiam extraneos hæredes comprehendente, ex textu in l. sciendum 70. ff. de verborum significatione.

- 1 *Hæredis nomen quadrupliciter accipi, scribitur Atlantica in tract. de concess. ult. volunt. lib. 3. tit. 14. num. 1.*
- 2 *pro hærede scilicet universali, etiam extraneo, ex sciendum 70. ff. de verb. signifi. pro hærede nomine,*
- 3 *tantum, ex l. qui se patris 3. C. unde liberi, pro hærede in re certa instituto, per l. ex falso 35. ff. de hered. instit. & pro descendentibus, qui dicuntur hæredes, seu successores sanguinis, iuxta l. ex falso 17. §. fin. ff. ad S. Trebell.*
- 4 *Cum itaque dubitaretur, cui facienda esset restitutio, suo futuro hæredi, fieri ordinata, per quendam Franciscum de Roberto scioiret, medietatis maritægij pro puellis de familia constituto, publico mediante instrumento, in casu mortis alicuius ipsarum absque filijs, an successorio io maioratu, quem ipse Franciscus in testamento reliquit super ducatis viginti mille functionum fiscalium, per Universitates Terrarum Avellæ, & Boyæ debitis ad beneficium, Ferdinandi de Roberto eius filij hæredis, etiam universaliter instituti, ac illius filiorum masculorum, aliorumque de familia vocatorum, in*
- 6 *quo diximus hæredem io re certa, dato hærede universali, haberi loco legatarii, per dict. l. ex falso 35. ff. de hered. instit. & l. quoties 13. C. ced. & ex Fusar. in tract. de substit. g. 341. ac hæredem*
- 7 *hæredis in re certa dici non posse testatoris hæredem. ex latè traditis per Ruin. in cons. 69. nu. 16. vel. 3.*

8 An verò intelligendum esset, verbum, *su-*
ri heredis, de solis descendentibus, non autem
 9 extraneis, ut in substitutionibus sub ea condi-
 tione conceptis, si hæres, aut legatarius sine fi-
 lijs decesserit, per *l. ex falso 17. §. fin. ad S. C. Tre-*
bell. post Speculat. Bari. & alios, communem
 esse DD. sententiam, sicutant *Gabriel in lib. 6.*
commun. conclusio in tit. de verb. signif. conclus. 2. n.
11. & 17. Ateoch in conf. 958. num. 6. vers. Se-
cundo suffragatur lib. 10. sequuntur Peregrin. in
tratt. de fideicom. artic. 32. num. 31. Fusar. in d.
tratt. g. 339. num. 36. & seq. Praj. de Franchan-
decis. 525. num. 26. & seqq. Reg. Revit. in decis. 85.
n. 13. Ideoque si ante obitu Ferdinandi primi,
 hæredis instituti, aut saltem, ex defectu eius
 filiorum, absque liberis defunctum, vincu-
 lum substitutionis sit extinctum, atque substitu-
 tio caducata, cum ex consuetudine voluntate,
 disponentis hæredes extranei legatariarum,
 tanquam prædictarum in legata, videan-
 tur esse hæredibus extraneis substitutis præfe-
 10 rendi, ne minus dilecti magis dilectis præponi
 censentur, contra notata in *l. Publii Marci*
36. §. Titia, ff. de condit. & demonstrat. de quo
Ruin. in conf. 114. num. 11. vol. 3. & Fusar. d. g.
 11 *339. num. 7. in fine, & provisio facta in benefi-*
 cium sui hæredis, intelligenda est de hærede,
 12 scripto in testamento, in quem cadit affectio,
 non autem etiam de alio hærede, aut hære-
 13 de hæredis incerto, & incognito testatori, nec
 14 pariter ab eo dilectos, quare præmoriens scrip-
 to hærede, caducari substitutionem factam in,
 15 illius beneficium, neque transmitti ad hære-
 dem hæredis, quod primus hæres non acqui-
 vit, ex notatis in *l. qui liberis 8. §. hac verba ff. de*
vulg. & pupill. substit. post Barol. & alios affir-
mant Peregrin. in d. artic. 32. num. 74. Fusar. in
d. tratt. de substitut. g. 343. num. 9. Stephan. Gra-
tian. in lib. 4. discept. forens. cap. 612. num. 5. & 6.
Reg. Sanfelix in decis. 279. num. 4. & seqq. lib. 2.
 16 *statute quoque regula, quod fideicommissum,*
 conditionale ad hæredem vocati non transmit-
 17 titur, nisi tacita, vel expressa testatoris volun-
 tas concurret, ut notatur in *l. unica §. fin. autem*
sub conditione, ff. de cond. tollend. & plenè probat
Reg. Cappis. Lan. in decis. 1. n. 78. & seqq.
 Verius tamen esse respondimus in præmissa
 facti specie, vinculum substitutionis non fuisse
 extinctum, neque substitutionem caducata, per
 obitum primi hæredis instituti, eiusque fi-
 liorum absque liberis, sed *suuri heredis*, ver-
 bum, omnes etiam extraneos hæredes, & succes-
 sores bonorum in infinitum comprehendere, ut
 propterea substitutio meoietatis maritaggi per
 puellas sine filijs decedentes faciendâ, mortuo
 primo testatore hærede si ei debeat, hæredibus,
 & successoribus ipsius, tamen ex testamento, quàm
 ab intestato, si quidem pro regula constituitur,
 18 hæredum appellatio, necesse fuit hæredes venire
 19 sive sanguinis, sive bonorum, & extraneos, ex
 dispositione *d. l. sciendum 70. ff. de verb. signif.*

& in *l. in annalibus 22. C. de legat. tam si à lege,*
 20 quàm ab homine, hæredes, verbum profertur,
 21 dummodò nomen proprium hæredis non fue-
 22 rit expressum, & de rebus agatur ad hæredes
 transitorijs, ut ex *Ancharano in conf. 130. in*
in princ. refert Barbos. in tratt. de appellat. ver-
bor. l. r. significat. appellatio 113. num. 3. ubi nu.
 23 *5. veriorum aut sententiam iō fideicommissio*
 simplici, & absoluto sub nomine hæredum, om-
 nes venire hæredes, sive sanguinis, sive bono-
 rum, & extraneos, adducens p. c. cæteris *Fusar.*
in d. g. 339. a num. 1. hanc esse communem DD.
 sententiam affirmantem, pro qua fuisse à *Pa-*
pienti Collegio coofultum, & à Romana Rotâ iu-
dicatum, & num. 25. ampliat, quavis dictum
 24 *fit de hærede suo, ut etiam tunc veniat extra-*
 25 *neus hæres, quod roboratur ex alijs, quos no-*
 vissimè sequitur *D. Alderisius in tratt. de heredi-*
dit. tit. 4. num. 19. dictio enim, sive, intelligitur
 apposta, potius ad demonstrationem, quàm ad
 26 suitatem denotandam, nisi aliter constaret;
 27 quoddid *Ateoch. in conf. 958. num. 11. vers. O-*
lavè, dixerit in dubio pronomen, suar, addi-
 tum verbo, hæredes, operari, quod intelligatur
 de hærede sanguinis, ut *Barbosa refert in præ-*
dicto loco, g.
 28 Et veniunt hæredum appellatione, non tan-
 tùm primi hæredes, sed ulteriores etiam in-
 finitum, ex *l. qui per successionem 155. ff. de reg.*
jur. l. heredis appellatio 65. & l. sciendum 70. ff. de
verb. signif. cum concord. apud Barbos. in loco re-
 29 *lato num. 32. & seqq. ubi ampliat sive in numero*
 plurali, sive singulari facta sit hæredum men-
 30 tio, idque proprie, non autem sicut, & impro-
 prie, ut post multos firmat *Ateoch. in conf. 89.*
num. 128. & seqq. lib. 1. & in conf. 504. nn. 20. lib.
6. quavis Ruin. in conf. 44. num. 14. & in conf.
 31 *103. num. 24. lib. 2. dicat eum esse impropiè*
 hæredem, tanquàm non veniat iudicio testato-
 ris, per *d. l. qui liberis 8. §. hac verba ff. de vulg. &*
pupill. substit.
 32 Neque obstabat p. c. sumpta testatoris affectio
 erga primum hæredem; nam illius considera-
 tio tantùm habetur, in re de sui natura ad hæ-
 33 redes non transitoria, qualis est ususfructus, qui
 morte finitur, ut ex *l. antiquitas 14. C. de usufru-*
ctu post Paris. Tiraquell. & alios declarant Mā-
rica in d. tit. 14. num. 21. alijsq. per Fusar. citati
in d. tratt. g. 343. num. 5. vel substitutio condi-
 34 *tionalis hæreditati facta, quæ non est ad hæ-*
 35 *redes transmissibilis, ut loquitur Ancharan. in re-*
lato conf. 130. num. 3. secus est in substitutione,
 licet conditionali facta legato, quæ de sui na-
 36 tura est in hæres transitoria, ut in puncto in
 37 legato pecuniarum, ad hæredem reverti iusto
 post obitum legatarij sine filijs, ait *Gratian. in*
d. cap. 612. num. 13. & seq. ubi quod hæres hære-
 38 *dis, dicitur hæres testatoris, maxime quando*
 39 testator simpliciter fecit hæredis mentionem,
 40 absque distinctione aliqua donante vocatione
 41 primi hæredis, aut si dixisset: *hæredibus supra*
scri-

scriptis, sed *infra scriptis*; potius enim tunc ad ius hereditatis personam, & hereditatem ipsam, quam ad heredis personam, disponens respexit censetur, ut ibi *num. 16. & seq.* eo magis, quod restitutio ovis pro maritragii predicti medietate, ad primi tantum heredis beneficium verificari minimè poterat, unde erat ioterpretatio faciendi, quod heres heredis tuti heredis nomine continetur, cum, per puellas omnes ad maritragii commodum vocatas, quæ erant omnes de familia, tam natæ quam nascituræ, fuisset restitutio futuro heredi fieri ordinata, si sine filiis decederent per hæc verba: *Inte quella figliuole maritande con detto entrade del detto maritaggio*, neque enim primus ille heres omnibus puellis nascituris superesse poterat; dictio enim illa, *omnes*, inquam universalis nullam ex eis excluderat, idemque operata fuit, ac si de singulis puellis facta esset specialis expressio, l. *Iulianus 66. ff. de leg. 3.* cum, alij per *Barbos in tract. de division. dist. 141. nu. 1. & 2.*

Propterea sub die 7. Augusti Anni 1645. per D. *Alphonsum de Vargas* Regium Consiliarium, & arbitratorem, cum amplissima potestate relicto à predicto quondam Francisco de Roberto eius fratre oterino, super omni dubio circa suam dispositionem orietote, fuit in imagine instrumenti constitutio iuris maritragiorum de Anno 1617. stipulati, manu Notarii Ioannis Vincetii de Troianis declaratum, restitutionem medietatis maritragiorum, puellarum sine filiis decedenium, esse faciendam pro medietate proximiorum ultimorum descendentium disponentis, quoquæ successoribus in medietate bonorum antiquorum ipsorum, & pro alia medietate eorum hereditibus ex testamento, uti successoribus in alia medietate bonorum antiquorum, quæ libera remanet in eorum hereditate, & ita fuit exequutum.

R E R V M S P M M A.

- 1 *Tellatur decedere non potest pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
Propter absurda ex hoc resultantia, de quibus remissivi, num. 2.
Fallit ex post facto, n. 20.
Secundò fallit in Milite, n. 37.
Intellige in Milite armata, non autem Calesis militis, num. 33. & 68.
Tertiò fallit si Statutum loci permitteret, n. 70. 71. & 72.
- 3 *Ius accrescendi fuit inter heredes inventum, non testator decedat pro parte intestatus.*
Per quod hereditatis portio deficiens, coheredi accrescit aduenti, n. 4.
Ampliatur in eo, qui cum posthumo nascitur, heres instituitur, ut eo non nato succedat loco in eo, n. 5.
Nisi alius posthumo nascitur fuisset substituitur,

- qui vocatus censetur, etiam in casu non natiuitatis posthumus, num. 6.*
Secundò ampliatur, ut locum habeat inter heredes directi substituitus, n. 7.
Tertiò ampliatur in herede in re certa, coheredem ab initio non habente, n. 8.
Vel ex post facto, per mortem, aut repudiationem coheredis, n. 9.
Quamvis cum distictione taxativa, totum fuit institutus, n. 10.
Aut cum prohibitione, ut amplius de hereditate non habeat, n. 11.
Ita heres in re certa substituitus, deficiente universali herede, in totum succedit, n. 13.
Si fiat substitutio directis verbis, non autem communibus, vel obliquis, n. 14.
Quartò ampliatur, ut ius accrescendi prohiberi non possit a Testatore, n. 12.
Neque prohibitum censetur, cum fieri potest nisi ex taxativa distictione, vel prohibitione amplius petendi, n. 65.
Quamvis institutio fiat in omnibus bonis, excepto tali fundo, n. 62.
Nisi addatur, quod cum heres habere prohibeatur, n. 63. & 64.
Quintò ampliatur, ut ius accrescendi ad heredes transmittatur, n. 15.
Etiam illud, quod heredi in re certa instituto competit, n. 16.
Si decedat, facta iam acquisitione, vel infra tempus iuris deliberandi, n. 17.
Sextò ampliatur in herede, etiam invito, cui portio deficiens accrescit ipso iure, n. 16.
Licet possit, aut integram hereditatem agnoscere, aut portionem aditam repudiare, n. 27.
Nisi enim cogerent creditores hereditarij ad solam partem, iam aditam restituendum, num. 28. 29. & 30.
Primò fallit iuris accrescendi regula, in substitutionibus obliquis, sive fideicommissariis, num. 18.
Nisi verbalis, aut realis coniunctionis ratio hoc inducat, n. 19. usque ad 25.
Secundò fallit inter diversos iure succedentes, num. 23.
Et inter diversas species successorum, n. 66.
Tertiò fallit in testamento Aditum, n. 36.
Propter eorum occupationem, & Iuris ignorantiam, atque simplicitatem, n. 48. usque ad 63.
Quartò fallit, quia non habet ius accrescendi locum in diversis patrimoniis, n. 65.
Intellige si postea sint in locis, diversa statuta, circa ius accrescendi habentibus, n. 69.
Et nisi in loco testatoris ius commune vigeret, num. 73. & 74.- 22 *Fideicommissarius particularis habetur loco legatarij.*
- 37 *Hereditas iacere dicitur, cum nemo de presenti reperitur, qui illam adeat.*
Dummo de spes, eam adiri posse, superfi, n. 33.
Si enim nullus extat, qui succedere possit, vacans

- cum dicitur, & ffico devolvitur, n. 33.
- 34 Curator, cum hereditati incensu datur, citandi sunt illi, quorum est prima causa successione. Et si statim tempus debet ad deliberandum, n. 35.
- 40 Miles Castellis militia; gaudens privilegio armata Militia, Militibus concessis. Si tamen ratio privilegij in eis locum habet, n. 46.
- 41 Cardinales, quibus laudibus, & quanta excellentia praeferantur remissive. Regibus comparantur, n. 45.
- Et si cardines, Ecclesiam sustinentes, hoc nomen Cardinalium appellati, n. 42.
- Pro Christiana Republica dicuntur in Sacro Concilio militare, n. 41.
- Ut Militum privilegij in testamento gaudemus, n. 44 & 53.
- Sed contra, n. 54. & 56.
- 47 Privilegij causa cessante, cessat privilegium.
- 50 Miles Ecclesiasticus potest scientia vacare, atque litterarum studio.
- Ideo leges scire debet, n. 51.
- Neque gaudet privilegio Militum secularium in testamento, n. 52.
- 67 Castrensis bona dicuntur, ab Ecclesia profecta.

CAPVT XLIX.

De iure accrescendi, in cohærede, etiam invito, locum habente, ad interpretationem text. in l. unica, §. his ita defunctis, C. de Caducis tollendis.

- N** E partim testatus, pro parte verò intestatus, quis decedere cogatur, contra regulam l. ius nostrum 7. ff. de reg. iur. quam præsertim extollit Barol. Obsequius lib. 1. interpret. iur. cap. 16. num. 4. & 13. & adducit D. Scoppa in observat. ad decis. Gratian. observ. 61. num. 39. & ex hoc alia resultant obscurda à DD. considerata, de quibus plenè post alios Vassu. in tract. de success. progressa lib. 3. in præfat.
- 3 fuit ius accrescendi inter hæredes totrodu-
- 4 tum, cuius vigore hereditatis portio deficiens cohæredi ad eam accrescit. Lf. ex pluribus 9. ff. de suis, & legitim. hered. §. hæredes, in vers. non autem, in fine de heredib. instituent. docet Bart. in l. unica, §. his ita, C. de caduc. tollend. & post eum Decius in d. l. ius nostrum, num. 2. & in l. unica, C. quando non petentium partes, & plura colligit Fessell. in exam. apum. concl. legal. conclus. 25. in verbo Accrescendi ius 3. Idque procedit etiam, in eo, qui simul fuit cum posthumo nascituro, hæres institutus, ut posthumus non nato, succedat in totum, ac si solus fuisset institutus, text. est in l. 6. §. si cum duobus legib. seq. & præcipuè in l. iurum 8. ff. de reb. ind. nisi alius instituit post-

- 6 humo nascituro substitutus, qui vocatus partiter censetur, in casu non activitatis posthumum, secundum variorum, & magis approbatam DD. sententiam, de qua latè Fafar. in tract. de substitution. q. 64. & Pras. de Franch. ita fuisse iudicatum testatur in nostro S. C. Neap. in decis. 1299.
- 7 Hoc autem ius accrescendi incum habet inter hæredes, tam institutos, quàm directè substitutos, cum in eis eadem ratio vigeat, ne testator intestatus per parte decedat, ex dicta l. ius nostrum, ut ex communi DD. sententia deducit Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 9. in principio, & in hærede, non solum universali, sed quavis particulari, & in certa re instituto, cohæredem ab initio non habente, quia nemini alius fuit à testatore datus, vel ex post facto desinente cum habere, quia cohæres institutus prædecessit, aut repudia verit: ipse enim particularis hæres in totum succedit, l. 1. §. si ex fundo, ff. de hered. instit. tradunt DD. in l. lex subla. in l. quousque, eodem tit. R. in. in conf. 54. num. 18. vol. 2. Ricc. in collect. docif. 347 t. ampliat. 2. par. 8. Rabens in practica. resolut. circa testament. cap. 10. num. 314. ubi num. 333. & seqq. ampliat. etiam in hærede in certis bonis instituto, cum conditione taxativa, tantum, & cum expressa prohibitione, ut amplius de ius hæredis tate habere non possit, neque enim expressis verbis à Testatore ius accrescendi prohiberi posse, 13 firmat ibi num. 350. & seqq. ex venetis, & magis accepta DD. sententia §. ita si fuerit universalis hæredi, aliquis in re certa substitutus hæres per directam vulgarem, aut popillarem substitutionem, & uno ad alium universaliter substitutus ad integram hereditatem, substitutio in re certa facta corrigitur, si tamen per verba directæ fiat, non autem communia, vel obliqua, ex pluribus à Menochio adductis in tract. de adipsenda poss. remed. 4. num. 211. & Cancr. in lib. 1. variar. resolut. cap. 1. num. 7. in novissima
- 14 eaditione, quod accrescendi ius ad hæredes transmitti, valuerunt communiter DD. apud Gomez. in lib. 1. variar. cap. 10. num. 33. Cress. in tract. de success. lib. 1. in §. ius accrescendi q. 12. num. 1.
- 16 & 2. ubi extendit in hærede in re certa instituto, ut si decedat, facta iam acquisitione, vel infra tempus iuris deliberandi, eo eius hæredes ius accrescendi transmittit, idemque voluit Alex. in conf. 58. num. 4. vol. 3.
- 18 In obliquo verò, sive fideicommissaria substitutionibus, omnino cessat ius accrescendi,
- 19 nisi verbalis, aut realis conjunctionis ratio hoc inducat, sicut est in fideicommissis, & reliquis particularibus, per l. re committi 87. ff. delegat. 3. cum alijs concord. cum cesset in eis inconveniens illud, ne quis pro parte decedat intestatus: stante enim primi hæredis additione, portio deficiens apud eum, vel eius hæredem remanebit, neque ex post facto obstat regula prædicta l. ius nostrum, ex Decio ibi num. 10.

10. & hanc esse magis receptam DD. sententiam, testatur *Craff. in relato §. l. us accrescendi, q. 2. num. 2. post Menant. in tract. de consuet. ultimar. velum lib. 10. tit. 3. num. 1. & 2. quate.*
- 21 substitutio fideicommissaria, etiam eo compendiosa comprehensa, cum in ea certa sit, oon. extenditur ad universam hereditatem, si uni-
- 22 versalis deficiat hæres, præsertim, quia diverso iure succedunt hæres eo certa substitutus, si- ve particularis fideicommissarius, qui habet loco legatarij, & fideicommissarius universali-
- 23 tær substitutus, unde inter eos, tanquam diver- si iure succedentes, locus oon. est inri accre- scendi, ex *l. idem est §. 1. ff. de usufr. accresc. cum concordantibus apud Bellon. de iure accrescend. lib. 1. cap. 4. quem iunctis alijs pluribus, laudat Reg. de Philippo differat. forens. 35. num. 28. & ita etiam in specie affirmat Pergrin. in d. tract. de fideicommiss. artic. 5. num. 41. & artic. 9. num. 5. & post alios Fusar. in d. tract. de substitut. q. 495.*
- 24 n. 8. & 9. nisi de universa hereditate, testato- rem fecisset apparere, sub rei, aut bonorum reli- ctorum nomine comprehensa, tunc enim sub- stitutio etiam in certa re, aut cæcis bonis fa- cta, ad universum protraheretur, ut optimè probatur in *Legit. 6. §. generaliter ff. ad S. C. Tre- beb. l. itaque, si fideicommissaria substitutio de.*
- 25 eadem re fieret, de qua iustituro, quemadmo- dum institutio particularis, ex defectu univer- salis, de integra hereditate facta intelligitur, ita pariter substitutio, tanquam institutionis sequela, & ab ea informata, ut de utroque *Pe- regrin. in d. artic. 5. num. 4. & 36.*
- 26 Sed neque cohæredi adeunti licet portio- nem à cohærede altero repudiatam respicere, quæ illi, etiam invito, ipso iure accrescit, cum sit absurdum, eiusdem hereditatis partem, agnoscere, partem verò non acceptate, & nè testator pro parte testatus decedat, pro parte verò intestatus, contra regulam præfatæ *l. l. in nestrum*, ut in specie cavetur in *l. unica, §. his ita definitis, C. de caduc. rel.*
- 27 *l. iud. licet* in ipsius cohæredis adveniens ele- ctione sit, vel integram hereditatem agnosce-
- 28 re, vel integram repudiare, nisi creditores de- fundi eum cogereot ad solam partem aditam
- 29 retinendum, alia parte repudiata, creditoribus hereditarijs per bootum possessione oon., servandæ rei causa applicanda, ut est *text. cum glof. in l. cum hereditate §. ff. de acquir. heredit. & ita imitit glof. in d. §. his ita, in verbo sit ab- surdum*, aliique per *Gemes. in d. cap. 10. num. 27.* quibus addimus *Cancr. in lect. relato num. 200.*
- 30 ubi in *præced. num.* portionem aditam, & por- tionem defunctam, non accrescere cohæredi invito animadvertit, per *text. in l. si minor 61. cod. si. ff. de acquir. heredit.*

Uode minus rectè, processum fuisse videba- tur, ut indicio moto in S. R. C. ad instantiam Clerici loannis Jacobi Lagumancini, contra hereditatem quondam Emioeotistiani Cardinalis

- D. Antonij Sauli, cum fuisset de curatore pro- vifum illius hereditati facenti, quod bona Neapoli existentia, tempore quo aderat Anto- nius Mansfrone, hæres à Cardinali institutus in alijs bonis, præterquam in bonis existentibus in Regno Neapolis, & in Civitate Iannæzin. eis enim testator instituit quondam eius con- sanguineos, qui noluerunt in bonis prædictis hæredes esse; propterea ipsa bona fuerunt ad prædictum Antonium, quamvis invitum, per ius accrescendi devoluta; consequenter in illis
- 31 bonis hereditas jacens dici non poterat, quæ tunc talis reputatur, cum nemo reperitur de præfenti, qui illam adeat, ut post *Sahcet. & alios*, animadvertit *Menech. in tract. de arbitrar. Iudic. lib. 2. cent. 2. casu 150. num. 6.* quem sequitur *Ioseph Ludovic. inter commun. opin. divers. tom. 3. in tit. de præscript. conclus. unica in fine, dummo-*
- 32 dò spes aliqua superest hereditatem adiri pos-
- 33 se, qua cessante, quia nullus extet, qui succe- dere valeat, non dicitur hereditas verè iacens, sed vacans, quæ sifco derolvitur, ita ultia rela- tos declarant *Gayd. in lib. 2. præf. obferv. cap. 30 num. 1. Piscoe in suis conclus. in verbo Curator datus hereditati*, saltè verò in prædicta cura- toris datione, audiendus erat, prædictus Man- sfrone, cuius erat prima causa successiois; cum- totæ alia requisita io curatore hereditati ia-
- 34 ceori dandò, hoc præcipuum esse dicitur, quod illi, quorum est prima causa successiois, nomi-
- 35 oatim citeator, eisdemque statimur tempus ad deliberandum, iuxta ea, quæ post *Cayp. in decis. 87. num. 1. docet Menech. in d. casu 150. num. 10. Calà in tract. de modo articulat. p. 2. Rubr. 2. num. 57.*

Et quamvis prænarata dispositio, quod por- tio deficiente accrescat ipso iure ad cohæredis beneficium, etiam ioviit, locum non habet in

36 testamento Militis, qui potest pro parte testa- ti decedere, & pro parte intestatus, propterea

37 tacite intelligitur prohibuisse accrescendi, ex legum subtilitate descendens, *l. 1. C. de re- 38 giam. milit. quod etiam ad Clericos porrigi vide-*

39 tor, isti eoim tanquam Milites Cælestis mili- tæ gaudent omnibus privilegijs armatæ mili- tæ, Militibus concessis, iuxta traditæ per *Eve- 40 rard. in Topica legali, cap. 56. in loco à Militæ ar- mata militæ, ad Militem Cælestis militæ, quem- sequitur Gratian. in lib. 3. discept. forens. cap. 576.*

41 num. 8. à fortiori, id in testamento Cardi- naliùm affirmandum esse dici potest, de quo- rum laude, & excellentia plura apud *Boffan. in Cataloge Gloria Mundi, p. 4. considerat. to. Lanceotti Conrad. in Temple omnium Iudicum,*

42 lib. 2. cap. 1. ipsi enim tanquam Cardines, Ec- clesiam universalem sustinentes, hoc nomine appellati, ex *gl. in cap. 2. de officio Archiepiscopi,*

43 pro Christiana Republica, dicuntur in Sæto

44 Concilio militare, & gaudent privilegijs Militum io testamento, ut *Baldum consultiſſe*

refert *Iulian. l. Centurio, num. 7. ff. de vulg. & p. p. ill. & post eum idem Gratian. in lib. 2. discept.*
 45 *ferent. cap. 3. l. 2. num. 10. & seqq. ubi ens, Regibus comparari dicitur, ex eodem Baldo in l. 1. & in l. ad similitudinem, C. de Episcop. & Cleric.*
 46 Tamen adversus prædicta dicebamus, eatenus privilegia Militum armatarum militum, Militibus Coelestibus militibus competere, quatenus ratio privilegij in eisdem locum habeat, alioquin.
 47 privilegij causa cessante, cessat privilegium, ad notata in *l. in omnibus causis 68. ff. de reg. in. cum eo eod. apud Tiraguel. in tract. cessante causa p. 1. num. 10. ut in specie notat Everard. in relata cap. 36. circa finem Barbasa in latis argument. loca 61. num. 1. & nihilominus hoc privilegium Militibus armatarum militum concessum, ut per parte testati, pro parte verò intestati, decedere possint, illis conceditur ratione occupationis, & simplicitatis, atque ignorantie luti, ut ait Socin. in *l. in d. l. Centurio, num. 49. p. 1. l. 1. de testam. milit. quæ ratio cessat in Militibus Coelestibus militibus, quia Militi seculari non imputatur ignorantia luti, ex quo habet vacare armis, neque potest consulere perituros, ut in l. 2. C. de iuris, & facti ignorantia, 50 non idem est in Militi Ecclesiastico, qui potest scientiam vacare, & studio litterarum, & 51 ideoque leges scire debet, ut per *glos. in l. reperta in verbo si peritus, C. de Episcop. & Cleric. notat Abb. Pancernian. in cap. 1. de Clerice agere tante, num. 5. quare cessant in eo privilegia Militibus secularibus in testando concessa, ut valuerunt *Felyn. in cap. 1. de officij, ante num. 3. de præsumpt. alique testati per Everard. in loco 53 proxime citato; propterea Milites Coelestibus militibus non gaudere privilegio Militum in secularibus concessum, ut decedere possint, per parte testati, & pro parte intestati, docuerunt in puncto *Jo. Andreas in addit. ad Speculat. in Rub. de peculis Clericorum in versis. Et autem sciendum, & Aretin. in l. 1. & 2. vers. Adde etiam, ff. de acqu. heredit. quem refert, & sequitur Dec. in l. ius vestrum supra allegata num. 9. & in istis Dominis Cardinalibus, in specie quod non fruatur privilegij Militum armatarum militum in testando, tenent *Iulian. l. 3. num. 5. C. de testam. milit. 55 licet sub dubio prius testatissimè in l. Centurio num. 7. & in Rub. num. 9. ff. de vulg. & p. p. ubi 56 Ripa num. 21. eandem negativam sequitur opinionem, quam vetam esse proficitur Lancellot. Conrad. in relata cap. 2. §. 3. num. 24.*
 57 Præterea quod Miles patrum testatus, & pro parte intestatus decessisse intelligatur, exclusio lute accrescendi tunc obinet, quando constat, Militem testando voluisse, partim intestatum 58 decedere, alioquin in dubio videtur uti voluisse lute Communi, ut aperit statuit Imperator in relata *l. 1. C. de testam. milit. ubi DD. enim munitur, & in l. in testamento, C. eadem sit. quam 59 sententiam esse magis communiter approbatam, testatur Crass. in d. tract. de successib. lib.******

1. in §. testamentum q. 8. num. 5. licet aliis de ea dubitantes refertat, sequitur *Iul. Clar. in lib. 3. recept. sentent. in §. testamentum q. 16. num. 2. versis. Aut verò Miles, & post alios Reg. de Maritis in lib. 1. quod. refel. cap. 3. 70. num. 6. in prænotata 60 autem dispositione magis de contraria testatoris voluntate constat, decedendi omnino testator, cum hæredes universales in omnibus bonis, eius consanguineos instituisse, præterquam in certis bonis, in quibus particularem hæredem instituit, neque fuerunt cum taxativa disitione, aut prohibitione, amplius petendi instituti, ex quibus iuris accrescendi prohibitio inducitur, cum fieri potest, iuxta, tradita per Crass. in loco allegato, & *Psell. in relata conclus. 2. §. num. eodem, & seqq. ubi num. 27.*
 61 exclusum non intelligi, affirmat ius accrescendi, per institutionem factam in omnibus 62 bonis, excepto tali fundo, nisi addatur, quod eum hæres habere prohibetur; aliud enim est 63 non instituire, aliud prohibere, ne habeat, ut ibi subiungit *num. 28. ex Bart. in cons. 177. num. 3. lib. 1. & Rota Rom. in dec. Ludovisij 192. num. 2. & 2.*
 64 Neque etiam nobis habet ius accrescendi, secundum aliquos, in cum non habere in diversis patrimoniis, per *text. in l. 1. ubi notati in specie Salys. num. 1. C. de testam. milit. idemque voluisse videtur Menach. in tract. de præsumpt. lib. 4. 66 præsumpt. 201. num. 94. ubi dicit ius accrescendi locum non habere inter diversas species successuum, motus ex dispositione *d. l. 1. in quæ specierum diversitas consideratur ratione bonorum, quæ in Paganico testator habebat, & in Castro, ut in præpositum facto inspiciebatur, cum Testator in bonis Romæ existentibus Antonij 67 um Manfrone instituisse hæredem; quæ tanquam ab Ecclesia profecta ad similitudinem bonorum in Castris acquisitorum, Castris sua occupari rectè possunt, per *Anst. præbiteros, C. de Sacros. Eccles. ut post multos affirmat Consilior. Paschalis. in tract. de virib. patria potest. p. 1. cap. 3. num. 4. in reliquis verò paganicis bonis, sive patrimonialibus Neapoli, & Janne existentibus, consanguineos hæredes instituerat; id circò limitario prædicta satis in factum consecute videbatur.****

Item in dispositione *d. l. 1. in Militie armatarum militum loquens, non est applicabilis in privatis 68 to, neque in Militie Coelestibus militibus, iuxta 69 superius adnotatas, & patrimonium diversitas solum est considerabilis, quando loci, in quibus existant, diversa haberent statuta; quæ 70 contra luti Communiis sanctionem permitteret per parte testatum decedere testatorem, & pro 71 parte intestatum, quæ tunc ex patrimonium diversitate, & legis potestate fit, ut quis duorum 72 personam sustineat, & alius sit in loco statuti, alius extra territorium assequentium, ut ex *Bart. in l. 1. num. 36. & 38. l. de Summa Trinitate, & fide Catholica, declarat post alios Andr. Guill.*
 in*

in lib. 2. prael. observ. cap. 114. nu. 14. idem Menoch. in conf. 1021. n. 8. lib. 11. Rubens in cap. 10. ab iuribus relati resol. circa testamentum. num. 599. quod subdeclarat Pasquius de success. progressu 73 lib. 3. §. 23. num. 75. nisi in loco Testatoris ius Commune vigeret, quia tunc non essent attendenda statuta contraria, quibus haeredes uterentur; cuncta tamen Bartolum, & aliorum placita.

R E R V M S V M M A.

- 1 Pater non enim eius liberis, seu descendenti-
bus à consanguineo vocati, ordine successivo, non
coniunctivo succedunt.
Liberi verò tunc, aut descendentes, non tantum
vulgariter, sed ex fideicommissum post fratris
mortem vocati intelliguntur, n. 2.
Sed contraria sententia magis recepta, n. 3.
Eaque si in heredis institutione servanda, qua
cum potest iure directo valere, non est obli-
ghanda, n. 4.
Quidquid aliud dici possit in vocatione facta
per verba communia, reliquit, succedat, &
similia, n. 5.
- 6 Descendentium vocatio eorum tantum includit,
qui tempore delata successione existunt.
Neque inter descendentes vocatos, reciprocum
aliquod fideicommissum inducit, n. 7. & 12.
Quod ampliat etiam in anno legato descen-
dentibus relicto, sub n. 8.
Sed contra, n. 13.
Limitant, cum verba trallum temporis in fu-
turum importarent, n. 9.
Per quia dictum fuisset, de herede in heredem, de
descendente in descendente, de gradu in gra-
dum, n. 10.
Item nisi coniectura adit conservationis bono-
rum inter vocatos, n. 11.
- 14 Frater, & filij appellativo nomine vocati, simul
succedunt.
Nisi frater, & filij, & haeredes vocati fuisset,
n. 15.
Ex qualitate enim hereditaria post patris mor-
tem fideicommissaria resultat, n. 17.
- 16 Heredem quis in vita habere non potest, ubi
iandatur D. Reg. Hieronymus de Philippo.
- 18 Heredum nomen in substitutionibus, de heredi-
bus sanguinis intelligitur.
- 19 Vocati minime censentur filij in conditione positi
regulariter.
Fallit si testator ad plures substitutionum gra-
dus progrediatur, n. 20.
- 21 Condicio nubendi, cum consensu alterius, de sub-
stitutione rejicitur.
Per neque punit in casu contraventionis in nulla
debeat, n. 21.
Fallit primo si dicatur, quod nubat requisito al-
terius consensu, n. 23.
Secundo fallit in vidua, n. 24.
Tertio fallit, quando fuit pia causa substituta,
n. 25. & 26.

- Quarid fallit in conditione non nubendi etiam
generi personarum, n. 27. & 28.
- 19 Fendorum dispositio absque assensu est nulla.
Quod ampliat, tam inter vivos, quam in ulti-
ma voluntate, n. 30.
Etiam pro anima, n. 31.
 - 21 Substitutio, seu fideicommissum in fendis fieri
prohibetur absque assensu.
Debet autem assensus a Rege Catholico in Regno
Neapolis obtineri, neque Prærogia sufficit, n. 33.
 - 24 Fendo legato, debetur extimatio.
Non autem illo per institutionis, vel substitutionis
titulum relicto, n. 35.
 - 26 Legatum rei aliena valet quoad extimatio-
nem.
 - 27 Hereditas aliena relinqui non potest.
 - 28 Fendi heres potest ad eius extimationem a testa-
tore gravari.
Intelligend secundum distinctionem remissam
relatam, n. 39.
 - 40 D. Reg. Ioannes Franciscus de Ponte de con-
trarietate notatur.

C A P V T L.

De Patre, & Liberis, seu Descendentibus,
insimul vocatis ordine successivo, non
coniunctivo, succedere debenti-
bus, & per fideicommissum,
non vulgarem substitu-
tionem, ad text. in
lita 33. Si in fi-
deicommissum,
ff. de lega-
tis 2.

- Ocationem de fratre, sive
alin sanguine coniuncto,
eiusque liberis, sive de-
scendentibus, propter ad-
dinem charitatis, & affec-
tionis, non coniunctim,
sed ordine successivo, fa-
ctam intelligi, ut post fra-
tris mortem, eius liberi, vel descendentes vo-
cati censentur, tanquam sub collectivo de-
scendentium, aut liberorum nomine, plures
gradus continente comprehendi, ad notata in d.
fin. C. de verb. significat. docuerunt expresse post
alios Cachetian. in decis. Pedemont. 81. num. 14.
Menoch. in trall. de presumpt. lib. 4. cap. 70. num.
24. Mantica de coniect. ultim. volunt. lib. 4. tit. 9.
num. 28. & ex nostris Praef. de Franch. decis. 633.
num. 4. & 5.
- 1 Cum verò tunc iure directo omnes liberi, sive
descendentes simul, & eodem tempore in pa-
tris defectum, concurrere non possint, censeri
debent, non tantum vulgariter, sed etiam ex
fideicommissum, post patris mortem vocati, ita.
ut

ut quod eos directā etiam institutio oblique-
tue, ad *text. in l. cum sita* § 3. *in fideicommissa*, ff.
de legat. 2. & ita post Bald. & alios declarat
Peregrin. in *tratt. de fideicommissis*, art. 18. num. 5.
sicet contrariam opinionem magis recepram
esse dicat, pro ut etiam testatur *Fusar. in tratt.*
4 *fideicommissi* q. 479. num. 1. q. ubi dicit, haredis in-
stiturionem, quæ iure directo valere potuit,
non esse obliquantam, per regulam l. *verbis*
civilibus 7. ff. de vulg. & pupil. substitut. ex quo
inferitur, aliud esse dicendum in vocatione fa-
cta per verba communia, reliquit, succedat, &
similia, quæ tanquā opn directā in fideicom-
missum resolvuntur, ut ex l. *nam tantum* 51. in
principio, ff. de fideicommissis, libertatib. post Bari.
& alios de commun. DD. sententia testantes,
probat Stephanus Gratianus in lib. 2. *discept. for-*
5 *ens* cap. 288. num. 23. & seq. latè deducit idem
Peregrin. in *relatio tratt. de fideicommissis*, art. 19.
per totum.

6 Neque eorū verum est, ex descendentiū
vocatione omnes censerī vocatos, ut qui om-
nes simul concurrere non possunt, intelligan-
tū ex fideicommissio successivē vocati: liqui-
dem verius est, eos tantū censerī vocatos, qui
tempore declar. successiōis existunt, nequē
7 inter vocatos per collectivā iure directo, re-
cipiunt aliquid fideicommissum induci, ut
Fusar. affirmat in loco relato, & latius in q. 382.
num. 1. & seqq. ubi magis commode esse tra-
dit ex pluribus ab eo adductis, & signantē ex
8 *Sardo in decis.* 346. in anno legato loquente,
9 nisi verba tractū temporis in futurum impor-
tarent; quia scilicet dictū fuisset: de haredē
in haredē de descendente in descendente:
de gradu in gradum, aut aliter, ut ibi num. 54.
& seqq. & in d. q. 479. num. 14. in fine, de quibus
quidem verbis plenē loquuntur DD. quos addu-
10 cit *Reg. de Philippo differat.* ff. de 37. ex num. 19.
11 tum seqq. his namque deficientibus, aut saltē
aliqua coniectura conservatiōis bonorum, in-
12 ter vocatos regularitē fideicommissum non
induci, ex *Molina, Mantua, Sardo, & Simo-*
de Petrus, docet *Reg. Ravit. in caus.* 5. m. 9. & 10.
lib. 2. & pluribus medijs veriorē affirmat *Ale-*
noch in caus. 328. num. 39. & seqq. lib. 4. quem se-
quuntur *Barbat. in tratt. de fideicommissis* per
13 *nalip. l. 1. cap. 10. num. 73. & seqq. Reg. Galeata in*
resp. ff. de 16. quamvis respectu annui legati
contra *Sardum* teneat *Peregrin. conf.* 34. lib. 2.
& pro eo stare videtur *12. in l. in annalibus* 22.
Cdo legat. secundū eius intellectū à *Praside*
Amari relatum in *conf.* 34. m. 53.

14 Aliud effectū appellativo, non collectivo
nomine, filij unā cum patre vocati fuissent, scilicet
frater, eiusque filij, qui nunc censerentur,
simul, & semel, eodemque tempore, cum patre
vocati, & sic copulativē, ut communem esse
DD. sententiam, constat ex adductis per *Cla-*
rum in §. testamentum q. 80. vers. *Prima Con-*
clusio, *Alenoch. in tratt. de præsumptionibus*, lib. 4. pa-

sumpt. 70. num. 16. & *Peregrin. in d. tratt. de fi-*
deicommissis, art. 17. num. 20. ubi tamen pluri-
15 bus modis hoc limitari censeat, & signantē, cum
fuissent frater, eiusque filij, & haredes vocari,
qualitas eorū hareditaria, quæ non potest, nisi
16 fratre mortuo, in eius filijs verificari, cum vi-
ta non possit, quis habere haredem, ut io. l. 1. ff.
de hareditate; vel *albane vendita*, cum alij
pluribus penēs eruditissimū Regium Cancellari-
17 am Regentem *Dom. la. Hieronymum de Phi-*
lippo in dissertat. ff. de 9. num. 76. intelligitur ad
fideicommissum, post fratris mortem inducen-
tū dum expressa, unde tunc fideicommissaria sub-
stitutio in filiotum beneficium post patris mor-
tem resultaret, ut num. 30. ubi alios refert sequen-
18 *Cancer. in lib. 1. variar. resolut.* cap. 1. num. 46.
vers. *præterquam*, *Fusar. in d. tratt. de substitut.* q.
479. num. 71.

propterea substitutiōnem factā à quodam
Augustino Antonio, Lucretiæ eius filiz sine
filijs per suo corpore legitimē descendenti-
bus, decedenti in beneficiū Isabellæ Santoniz Au-
gustini fororis, atque suorum filiorum, & hared-
um sine successivo factā intelligi diceba-
mus, ut filij Isabellæ post matris mortem vocati
censeantur, non tanquā matris haredes, sed
tanquā ex testatoris fideicommissio vocati, &
matrilibera non fuerit, bonorum hareditari-
orum dispositio, idque ex pluribus.

18 Primò, quia in substitutiōne haredum ap-
pellatione, haredes sanguinis tantū tolli-
guntur, ut plenē per *Guidon. Papa in decis.* 457.
& 591. & post alios per *Gabriel. in lib. 6. com-*
muni. conclus. in tit. de verb. significat. conclus. 2. n.
27. de quo diximus in præcedenti cap. 45. Se-
cundò, quia filij prædictæ Isabellæ fuerunt, etiā
in conditione positi, cum Isabella sine filijs le-
gitimis, & naturalibus decedeōte filij Hiero-
nymæ Santoniz testatoris amica fuisset ab eo
vocati, eiusque sine filijs decedentibus Robertus
Santonius, gradatim cum filijs quondam Iulij
Antonij Santonij substituit: quamvis enim ex
19 hoc solū, quod fuerint in conditione positi,
minimē poterant censei vocati, iuxta magis
receptam DD. sententiam; ubi tamen testator
20 ad plures digreditur substitutiōnum gradus, ut
in hoc casu, efficacissima oritur vocatiōnis con-
diçura, ut ex magis communi DD. opinioe,
testatur *Gabriel. in lib. 4. communi. conclus. in tit.*
de fideicommissis, conclus. 4. num. 14. *Alenoch. in*
conf. 173. num. 54. lib. 2. & in *tratt. de præsumptio-*
nibus, lib. 4. præsumpt. 76. num. 53. de quo latius
diximus in cap. 44.

Sed quia conditio fuerat per testatorem
adiecta substitutiōni in beneficium Isabellæ,
quam nubere iussit cum consensu, & voluntate
D. Ioannis Antonij Santonij testatoris patris,
tunc Episcopi Policastrensis, alioquin haredi-
tate privaretur, solū receptis ducatis tribus
mille pro omni eo, quod ad ipsam in hareditate
prædicta spectare potuisset, cum ab Episco-

pi nupūisset consensu; eidem obijciebatur, quòd
minimè poterat b̄teditatem consequi testa-
tori; sed iò hoc respōdendum fuisse existi-
21 mavimus, conditionem pr̄dictam minimè
22 fuisse servandam; p̄nam vetò oeq̄e deberi,
sed conditionem, & p̄nam, tanquàm restricti-
vas arbitrii, & libertatis matrimonii, reijcio-
das fuisse, substitutione puta in Isabellz bene-
23 ficiū remanente; quidquid aliud in consilij
requisitione innot̄a dici possit, per te xxi. in l.
eum tale 7 t. 5. *rescriptum ff. de conditionib. & de-*
monstrat. cum concordantibus, ut per Molin. in
tratt. de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 13. num. 35.
Cancer. in lib. 3. var. resol. cap. 7. num. 195. cum
seqq. Capiblane. in tratt. de auctoritate Beron. su-
per Pragm. 9. num. 36. Consil. Paschale. de virib. pa-
24 *tria potest. 9. cap. 1. num. 9. licet in vidua susti-*
neatur conditio, etiam non onendi in legato
adiecta, ut nubens illud amittat, ex Auth. Cui
velitum, ubi communitè DD. C. de indulta vi-
ditate tollenda, quam in vidua, oon in virgi-
ne procedere, secundum Joannis opinionem,
communitè teneri, affirmat Barr. ibidem, di-
25 *cens etiam post mortalitatem ita consuluisse,*
sed adhuc in Virgine eoditio subsistit, si pia-
casia fuerit substituta, ut per text. in l. Titius sus-
fructus 95. §. si ff. de condit. & demonstrat. pen-
bant relati ab eodem Consil. Paschale in l. d. cap. 2.
26 *num. 16. quorum opiniooem, tamen si commu-*
nem, & receptissimam f-teatur, impugnat ni-
hilominus Capiblane. ex multis in loco pauli an-
te allegare, num. 38. & seqq. & in 2. p. tratt. pradi-
cti, cap. 66. num. 7. 8. & 9. & post eum Consiliar.
Hoderna in addit. ad Surd. decis. 128. nu. 12. &
27 *seqq. quemadmodum validam esse, & servan-*
dam esse in virgine p̄nam privationis, legato,
sui b̄teditate relicta sub conditiooe oon nubi-
endi certo generi personatum, ex text. in l. cum
ita 61 ff. de conditionib. & demonstrat. receptam
esse DD. sententiam affirmat Gomez. in lib. 1. va-
riar. resol. cap. 12. num. 78. Michael Crassus in
tratt. de successib. in §. legatum, 9. §. 50. nu. 3. quod
tamen intelligendum videtur ex sequenti l. hoc
modo 63. sub eod. tit. ff. de condit. & demonstrat.
28 *nisi modice libertas alteri nubendi relinqua-*
tur, ut ibi, si Arizæ Civitati nubere fuisset mo-
lier prohibita, & alibi nuptias non facile po-
tuisse invenire, quo casu dispositio relcndit-
ur tanquàm fraudandæ legis causa, adscripta,
hoc idem ex magis communi, atque receptori
DD. sententia, late probat Hieronym. Gabriel in
conf. 12. num. 9. & seqq. lib. 2. obijta concordat

Bart. sententiam in l. adiciamus, C. de murt leges-
li lib. 1. Gabriellem sequuntur Divinus in deci-
480. num. 6. & 7. Capiblane. in d. prag. 9. nu. 46.
circa finem.

Respectu verò bonorum feudallum testato-
ris, invalidam omninò fuisse tacitam substitui-
tionem fideicommissariam in filiorum Isabellz
beneficiū, ut penes eam, quæ alioquin tan-
quàm defunctio proximior, in feudis succederet
absque onere fideicommissi, feudalia bona per-
manere debuissent affirmavimus; cum indubita-
29 tum sit, in feudis nullam valere dispositionem
30 tam inter vivos, quàm in ultima voluntate,
31 absque assensu, nec etiam pro anima, ut to cap.
1. §. donare, qualiter feudum alienari poterat, in
cap. Imperiale, de prohibita fendi alienatione,
per Federicum, & in Consilij. Regni Neapolis, Con-
32 sultationem Diva Memoria; præsertim verò fi-
deicommissum, sive substitutio in feudis omni-
33 nò fieri prohibetur absque assensu, qui neque
sufficeret à Protege, sed ab ipsa Catholica Ma-
iestate est immediatè impetrandus, ex dispo-
sitione Reg. Pragm. Novem Capitul. Regni Neap.
quæ est 4. sub tit. de feudis, cap. 6. ubi Revit. nu.
81. hoc indubitatum esse affirmat, prout patitè
dicunt DD. quos sequitur Reg. de Philippo dis-
sertat. ff. 36. num. 14. & præsupposita dispo-
sitionis invaliditate, quoad feudalia, neque il-
34 lotum extimatio filij Isabellz substitutis de-
beatur, quia tamen si legato feudo, tanquàm
te aliena, & sine assensu inalienabili, extima-
tionem deberi, fuerit à nostratibus communi-
tè receptum, ex §. non solum, insit. de legatis, ut
post alios cumulant Lamar. in conf. 80. Consil.
35 Graz. arel. in decis. 35. nihilominus feudo per-
sonæ universalem institutionis, sive substitutionis ti-
tulum relicto, extimationem minimè deberi,
pluribus decisum fuisse in Regno, testatur Consil.
de Anna in add. ad allegat. 127. Joannis Vincen-
tij eius genitoris in fine, & post eum Reg. Capta.
Latro in decis. 40. ubi num. 4. & 5. lib. 1. diversita-
tisationem assignat, quia legatum rei aliæ
36 valerè solum, quoad extimationem, ut in d. §.
37 non solum; institutio autem iò hæreditate alie-
næ ex præse prohibita, ut in l. fin. C. de heredib.
38 insit. licet possit hæres in feudibus iò exti-
matione gravari, cum distinctione, de qua ibi
39 temissivè, & ita diversitatis inter utrumque
rationem, constituit Reg. de Pontis in l. litemibus
40 feudaliibus, l. 1. t. 1. num. 58. quamvis in consi-
lendo aliud sentiat ab eo diversum, quod iò le-
gitutis affirmavit, ut iò conf. 88. num. 1 §. lib. 1.

SELECTARVM IVRIS OBSERVATIONVM,

AD CONTRACTVS, VLTIMAS VOLVNTATES,

Et Iudicia pertinentium, cum Decisionibus Supremorum
Tribunalium Regni Neapolis.

A V C T O R E

HIERONYMO DE ROSIS

I. C. ET. ADVOCATO NEAPOLITANO.

PARS SECVNDA

CIRCA IVDICIA.

R E R V M S P M M A.

- 1 *Index praeveniens etiam in citando verbaliter tantum in pari causa praefertur.*
- 2 *Iudicium diffamationis est diversum à iuribus per diffamarum postea propositis.*
- 3 *Iudicium, ubi coeptum est, ibi terminari debet.*
- 4 *Connexa dicuntur, quorum unum venit in determinationem alterius.*
Vel quorum unum ab altero pendet, tanquam, in necessarium consequens, vel antecedens, num. 5.
- 6 *Continentiam causa dividere non licet.*
- 7 *Continentia cause pluribus modis dicitur.*
- 8 *Nuptis ex filio excludit substitutum in casu mortis filij sine filij vocatum, si testator proprias filias propter dotem excludit.*
Idem est in conditione Italico sermone concepta: a morendo lenza figliuoli, n. 9.
- 10 *Testamenti pars una declarat aliam, & num. 11. & 12.*
- 11 *Decisio novissima Sacri Regij Consilij Neapolitani refertur.*
- 14 *Substitutus in casu mortis institutus, ante illius mortem agere prohibetur.*
- 15 *Index consanguineus in pari gradu utriusque partis, non potest tanquam suspectus recusari, Ita neque testis, n. 16.*
- 17 *Advocatus potest esse Index in alia causa clientis, in qua minimò fuit patrocinatus.*
- 18 *Decisio Supremi Collateralis Consilij Neapolis adducitur.*
- 19 *D. Didacus Bernardus Zuffa Regiam Cancellariam Regens, & Praeses Sacri Regij Consilij Neapolitani laudatur.*
- 20 *Princeps, aut alius, eius vicem sustinens, uni ex duobus diversis Iudicibus in una eademque causa electis, quandoque confirmat procedendi auctoritatem.*
Quandoque verò excludit utrumque alium Iudicem eligende, ut n. 21.
Et ita alias servatum, n. 22.

CAPVT LI.

De Rescriptis, quibus fuit diversis Iudici-
bus causa delegata, quod ipsorum
prævalere debeat? ad notatam
*l. si quis posteaquam 7. ff. de
Iudicijs.*

Bi duo sunt rescripta, five
delegationes, diversis Iudi-
cibus factæ, melior est con-
ditio præoccupantis; unde
præfertur Iudex, qui præve-
nit in procedendo, & prio-
ritas temporis attenditur,
quo fuit rescriptum exequutum, etiam per ver-
balem citationem, posteriori, etiam reali præ-
ponendam: quia præsumitur, quod ille, qui
prius rescriptum obtinuit, malitiosè, vel ne-
gligenter illo uti distulerit, & utroque casu,
dolus, vel culpa debet ei nocere, ad notata in
*l. si quis posteaquam 7. ff. de Iudic. in applerum-
que 23. ubi glossa in verbo. Infra annum in fine,
de rescriptis. docent Bart. in l. si plaribus, num. 1. ff.
de legat. 1. Angel. in d. l. si quis posteaquam, n. 2.
Roman. in cons. 411. num. 4. Præf. de Franciscis
accus. 303. n. 4.*

Propterea rescriptum delegationis à Specabili
Domino Preside S. R. C. Neap. obtentum per D.
Laviniam Carbone Asprellam, matrem, sique
nutricem filiarum, & heredum quondam Doct.
Ioannis Baptiste Salone in iudicio diffamatio-
nis proposito. contra Doctorem Ioannem An-
tonium Salone ipsius Ioannem Baptiste tra-
trem germanum, & omnibus alijs causis hære-
ditatem prædicti quondam Ioannis Baptiste
tangentibus, in personam Regij Consiliarij D.
Andrea Provenasalis, coram quo prius fuit cita-
tio exequuta, prævalere debuisse contendeba-
mus, alteri rescripto per ipsum Ioannem An-
tonium obtento, quo fuit causa prætenforum,
per eum, i super hereditate Ioannis Baptiste
fratris, commissa Regio Consiliario Domino
D. Flaminio de Constantio.

Neque eorum obijci poterat, iudicium diffamatio-
nis esse diversum à iuribus per Ioannem
Antonium Salone diffamatum, postea propo-
situm, quorum causa fuit commissa D. Consilia-
rio, ad ea, quæ tradidit idem de Franc. in de-
cis. 185. ubi refert iudicatum, & approbat Reg.
de Marinis lib. 2. quotidian. rescriptis. cap. 6. Girardus
ad Reg. Capp. Larro tom. 1. decif. 89. num. 10. D.
Altman. ad Reg. Revit. decif. 1. sub num. 14. cum
alijs, quos sequitur D. Scoppa in addit. ad Nico-
lin. in prax. civil. pag. 124. num. 60. & in annotat.
ad Serv. in prax. civil. part. 1. §. 23. num. 8. quia
ultra iudicium diffamationis in supplicatione
porrecta propositum, fuit etiam supplicatum
pro commissoe causarum omnium heredita-

tis quondam Ioannis Baptiste Salone, & cum
fuisset coram Domino Consiliario Provenasale
iudicium acceptum, etiam respectu Joannis
Antonij Salone, eoràm eodem determinari
debebat, ut in *l. ubi acceptum 30. ff. de Iud.*
Ira non obstat, quod opponebatur de
connexitate Iudicij à prædicto Ioanne Anto-
nio intentari, cum alio iudicio olim proposito
coram prædicto Consiliario de Constantio su-
per hereditate quondam Lucæ Salone cõmunis
ipsorum Ioannis Antonij, & Ioannis Baptiste
genitoris, tanquàm iudicium, quod ex parte
Ioannis Antonij proponebatur, hereditatem
quondam Lucæ Salone eius patris concerneret,
ex cuius fideicommissio experiebatur: quamvis
enim diversimodè connexitas, & separatio re-
gularitèr considerari possint, & alij connexa
considerent, quorum unum venit in determi-
nationem alterius, & ab altero pendet, tan-
quàm in necessarium consequens, vel anteceden-
s, *Menoch. de arbitrar. Iudic. lib. 2. cent. 1. casu
95. num. 8. & per Nicol. Gonn. in tract. de script.
privata, lib. 4. in tit. de connexis, num. 11. de quo
latius alibi Deo dante dicemus. Ad effectum,*
tamen, de quo agebamus, causæ connexitas
considerari poterat, ubi eadem fuisset conti-
nencia Iudicis, quam dividere non licebat, ut
in *l. nulli 10. ff. de Iudic.* Multis antem modis cõ-
tinentia causæ dicitur; Primò, ubi ad eam perso-
narum actionis, & rei petitæ identitas. Secun-
dò ubi personarum, & rei, Tertiò ubi persona-
rum, & actionis, non rei. Quartò ubi actionis,
non autem personarum, & rei; Et Quintò, ubi
actionis, & rei ad eam identitas, personarum au-
tem diversitas, ut per Jacob. de Belvis. & Alberic.
de Rosate, quos referit, & sequitur Afflic. in de-
cis. 354. n. 13.

Personarum identitas deficiebat in duobus
hiscè iudicijs, quorum unum inter Ioannē An-
tonium, & Ioannem Baptistam tunc viventem
vertebatur; aliud inter Ioannem Antonium, &
filias Ioannis Baptiste postea defuncti ad præ-
sens agitabatur. Actionis quoque deficiebat
identitas, cum in primo iudicio de divisione
hereditatis quondam Lucæ Salone discepta-
retur; in alio verò de succedendo in portione
prædicti quondam Ioannis Baptiste ex paterna
hereditate obventa. Res solum poruisset fun-
dari identitas, si de portione hereditatis præ-
dicti quondam Lucæ, Ioanni Baptiste obventa,
actum fuisset, quæ tamen continentiam, si-
ve connexitatem non indecebat ex proximè
relatis.

Ad saturitatem verò animæ advertebatur, ne-
que rei identitatem in utroque iudicio consi-
derari legitimè poruisset; cum enim portio, ex
hereditate prædicti quondam Lucæ, Ioanni
Baptiste eius filio obventa, proprium effectum
fuisset tot Baptiste patrimonium, ut in *l. cum
heredes 23. in princ. ff. de acquir. possess. iam non
ampli de hereditate prædicti quondam Lu-*

cz,

ex, sed Ioannis Baptistæ eius filij in iudicio noviter intentato agebatur; de te igitur omnino diversa.

Quamvis autem adhuc de ipsius quondam, Lucæ Salone hæreditate agi coterederet Ioannes Antonius ob substitutionem in eius testamento adiectam, dum institutus hæreditibus universilibus prædictis Ioanne Antonio, & Ioanne Baptistæ eius filijs, voluit, quod altero eorum sine filijs decedente, alter superstes succedat, filijs feminis in sola dote ducatorum quatuor mille pro qualibet, hæreditibus institutis; quæ verba sine filijs de filijs masculis intelligenda, esse supponeret, ut filiz feminæ Ioannis Baptistæ superstes remansæ, substitutionem cessare non fecerint in ipsius Ioannis Antonij beneficium, atque propterea de paterna hæreditate, citri controversiam, affirmati potuissent; in hoc ramen parum licebat immotari, cum *Præf. de Franch. decis. 586.* referat bis fuisse iudicatum in S. R. C. Neap. ad favorem nepotis ex filio contra substitutionem, ut non sit amplius de hoc disputandum, in qua causa consuluit *Reg. Revis. in conf. 16. lib. 1.* & alios cumulat *Bettul. in trall. de success. ab intestato cap. 1. Theorem. 3. num. 20.* & *Consular. Hoderma in add. ad decis. Sarda 66. num. 2.* & 3. ubi contrarium sentientes loqui affirmat, cum sit agnationis conservatio à testatore inspecta, cum etiam non ideo melioris conditionis esse dicantur nepotes ex filio, proprijs filijs feminis in successione exclusis, in sola dote hæreditibus institutis, quod considerant contrariam sectantes opinionem: dotatio enim filiarum præponderat dispositioni in beneficium neptum ex filijs, per quam solum in conditione possint, non autem vocatz fuerunt, & nullum ex testatoris dispositione sentiunt beneficium, ad notata in *l. Lucius 85. ff. de hæredib. institutis.* ultra alia, quæ considerat *Pinell. in l. 3. num. 27. C. de bonis maternis*, licet autem *Præf. de Franch. in relata decis.* loquatur in conditione si sine libetis, & filijs decesserit, & liberorum nomen generalius esse videatur, DD. tamen omnes per eum allegati loquuntur in conditione si sine filijs, neque intrer uttaque verba, aliquam Iuris diversitatem constituunt, cum utrumque filiorum, & liberorum nomen aptum sit masculinum comprehendere, atque locum ininum: ita.

Idem esse in conditione, Italico sermone concepta; *morendo senza figliuoli*, refert *decisum* in Senatu Pedemontano *Thesaur. in decis. 188. nu. 13.* reprobato *Atenechio* contrarium sentiente in *conf. 204. lib. 3.* idemque *decisum* testari *Seraphin. in decis. 1216. num. 5.* & *sq. dicit Consil. Hoderma in loco relato, num. 2.*

Cessabat enim altera partis coniectura, quod in una testamenti parte de filijs masculis mentio facta reperiebatur, quæ masculinitatis qualitas intelligebatur in alia testamenti parte, repetita, simpliciter de filijs mentionem faciente: sub illis verbis, *si sine filijs decesserit*, ex regu-

rola, quod una pars testamenti declararet alteram; de qua in *l. qui filius 17. ff. de legat. primis*, quia contrarium alij voluerunt per regulam: ubi testator voluit, dixit, ubi igitur non dixit, minime voluit, ut in *l. unica 5. in autem ad deficientes 12 C. de caduc. tollend.* Vel saltem receptor est opinio, quod ubi in eadem oratione, vel capitulo de filijs masculis, & de filijs simpliciter mentio facta reperitur; tunc intelligitur masculinitatis qualitas repetita, secus in diversa oratione, vel capitulo, ubi non fuit expressæ, vel tacite considerata bonorum conservatio in familia, ut plenè post *Ancheran. Alex. Dec. & alios* communem esse testatur *Peregrin. in trall. de fideicom. artic. 25. num. 33.* disposuit enim testator de bonis stabilibus Neapolit, & Capoz existentibus, in quibus aliqua considerari poterat affectio, illa relinquendo in beneficium filiorum primogenitorum in infinitum, & voluit, quod alicui ex vocatis in fideicommissio prædicto absque filijs masculis decedenti, alter superstes succederet, ubi verò in alia oratione, & capitulo, de alijs bonis disposuit, quæ in annuis introitibus, & mobilibus considerantur, ea filijs reliquit cum simpliciter onere substitutionis reciprocz, in casu mortis alicuius absque filijs, & sic in diversa oratione, quo casu per filiarum existentiam expiavit substitutio, pro ut postea indicatum in S. C. confirmando decretum preambuli M. C. V. in Banca Saccardi expeditum, licet pro contraria parte in causa petitoris plura deduxerit *Consil. Rocca* tunc eius Advocatos, quæ leguntur in eius *responsis*, & propter *responsa 80. lib. 2.* ut proinde non de hæreditate quondam Lucæ Salone in priori iudicio deducta, sed de alia Ioannis Baptistæ filij in iudicio oviter introducto ageretur, in quo nulla rei, considerari poterat identitas, & causæ connexitas cessabat.

Quibus accedebat, nullitas iudicii per Ioannem Antonium intentati in supplicatione, portecta super fideicommissio in eius beneficiis pretento ob mortem Ioannis Baptistæ immixto neotem, qui adhuc vivebat, quamvis in extremis laboraret, ut asseroit in eadem supplicatione; neque tamen poterat ante gravati mortem agere, ex qua actio, & obligatio nascebatur, hoc enim fuisset præmatuè agere de hæreditate viventis, ex receptiori omnium sententia, quam sequitur alijs relatis *Atolina de Hispanor. primogen. lib. 3. cap. 14. Præf. de Franch. in decis. 695. num. 1.* ubi refert pluries indicatum in possessore hæreditatis ob istas causas in illo facto militante.

Pars verò novissimè confugiebat ad suspicionem, quam adesse prætendebat in personam *Consil. Provenzalis*, tanquam olim Advocati, & consanguinei prædicti quondam Ioannis Baptistæ Salone, quæ nihil tamen obstabat; omisso enim, quod causæ suspicionis prædictæ veniebat suo tempore discutienda, & quod non.

agebatur causa Ioannis Baptista, sed eius filiarum, quæ unico gradu remotiores erant ipso Ioanne Baptista, & eodem Ioanne Antonio, & oihilominus consanguinitas ipi pari, nedum, in minori gradu cum utraque parte, non inducit suspicionem: quia paritas affectionis omnem doctum, & solidam opinionem excludit, ut in *l. non solum* 67. §. i. ff. de *rim nuptiar.* & expressè post alios declarat *Crassus in trakt. de excepti. excepti.* 24. num. 53. *Reg. Rovit. in pragm. t. de suspitionib. official.* num. 12. nam & affinis, vel consanguineus utrique parti in pari gradu consociatus in iustem admittitur, ut post *Bar. Felyn. & alios* declarat *Farinac. in trakt. de testib.* 179. §. 4. *reg. 1. num. 45.* Advocatus etiam non prohibetur in alia sui olim clientis causa diversa, & separata ab ea, ito qua fuit patrocinatus, iudicare, ut per *Marant. in sua praxi* p. 6. in verbo. *Et quandoque appellatur*, n. 42. & alios per *Giurbonum in decis. Sicilia* 54. n. 5.

Prædictis omnibus Io Regio Collateralis Consilio maturè discussis de Anno 1641. Visa relatione Speciebatilis Sacri Consilij, à quo fuerat provisum, quod procedat D. Cosilj Provençal, fuit ordinatum, quod procedat in omnibus causis hæreditatis quoddam Io Baptista Salone, inclusa portione eidem obvenia à quondam Luca Saloe, Regius Cosilj Didacus de Varela, tanquam tertius, præter duos ab utraque parte petitos, electus, ad relationem Speciebat. D. Didaci Beroardi Zofia viri Hispani, qui post Regij Consiliarij, & Prædictis Reg. Cameræ Summatæ muoeta, summa cum dexterritate, atque prudentia gesta fuit, Regeor Collateralis Consilij creatus, & postea Præses Sacri Regij Consilij Matchionis Matontæ titulo decoratus. Acta sunt penes Scarcellam Regium à Mandatis Seribam. Princeps enim, aur ille, quoque eius vices sustinet, ubi res dubia est, quis ex duobus diversis iudicibus in una eademque causa electis procedere debeat, quandoque unitæ eorum confirmat procedendi autoritatem, quandoque verò excludit utrumque alteri iudici prohibito voluntatis committendo, ut ex *Anchino in trakt. de Præventionem instrumentaria* 22. cap. 3. §. 3. num. 5. probat *Casarius in Speculo peregrinarum quest. 4.* 48. num. 9. & in precedenti, n. 4. ita refert alias fuisse servatum.

R E R U M S U M M A.

- 1 Iudicis non sui iurisdictio potest à quolibet prerogari.
Non tamen in Iudicem omninò incompetentem, num. 2. & 3.
- 4 Clericus est ab Ecclesiastico Iudice cognoscendus.
Et nec volens possit eius foro renunciare, n. 3.
- 6 Fiscus non potest eius fori privilegio renunciare.
Sicut neque hoc agere possunt Neapolitani, Asiniferabiles persona, & Religiosi militares, ut ibi.

- 7 Adiles eorum foro renunciare non possunt.
Sed contra quod possunt, n. 13.
Nedum expressè, verum etiam tacitè, num. 14. 29. & 16.
- 8 Adiles tam in civilibus causis, quam in criminalibus, non possunt alibi conveniri, quam eorum Aggistris, Proconsulis, seu Ducibus.
Aut Auditoribus exercitus designatis, ad quos remitti debent, n. 9.
Licet enim fuissent in civilibus causis exclusi à fori privilegio in Regno Neap. ut n. 18.
Fuit postea provisum, quod illo gaudente in civilibus, & criminalibus causis, n. 19.
Quibusdam tantum causis exceptis, ut remissio, num. 20.
- Limitatur in Militibus alij non militantes, & in expeditione militari non existentibus, qui non gaudet fori privilegio, n. 10. & 17.
Quamvis essent ad militarem exercitationem, electi, ut ibi.
- Sublimitatur, de novissimo Iure Regni Neapolis, quo gaudet etiam alij non militantes, n. 21.
Secundò limitatur in Adilibus negotiatoribus, qui neque fori privilegio potantur, n. 11.
Tertio in Adilibus effectis, postquam in ius vocati fuerunt, ut ibi, & n. 21.
Quarò fallit in Militibus falsum deponentibus coram alieno Iudice, n. 12.
- 12 Iurisdictio potest expressè, vel tacitè prerogari.
- 24 Exceptio declinatoria fori ante alias exceptiones opponenda.
Ne tacitus in Iudicem indicatur consensus, num. 15.
- 16 Iurisdictio, ne dum ordinaria, sed etiam delegata prerogatur.
Tam de re ad rem, quam de tempore ad tempus, de loco ad locum, & de casu ad casum, n. 7.
Non tamen de persona ad personam, n. 18.
Nisi hoc veniat in consequentiam causa delegata, vel sit illi connexum, n. 29.
- 30 Iurisdictio ad causas nimis materia concessa prerogatur ad causas diversa materia.
Sed non ad causas diversa species, n. 31. & 32.
- 33 Iurisdictio criminalis, non extenditur ex paritatem consensu ad civilem.
Nec è converso, n. 34. 35. & 36.
- 37 Prærogatio fieri debet in his, quæ sunt eiusdem materia, & forma.
- 38 Iurisdictio ordinaria ad certum genus causarum concessa prerogari non potest, etiam per viam reconventionis ad aliud causarum genus, Limitatur quatuor modis Felin. n. 41.
Primò si non reperitur Iudex in loco, num. 42. & 43.
Secundò in incidentibus, n. 44.
Tertio in minori summa ad maiorem, n. 45.
Quarò in iurisditione voluntaria, ut ibi, & num. 46. & 47.
- Quinto limita, ut Consuetudine induci possit prerogatio etiam specialis Iurisditionis, & ad certi generis, & speciei causas restricta, ad cau-

causas alterius generis, vel speciei, n. 48.

39 Passus etiam consensit coram alio, quam Domino, non convenit pro causa feudali.

Quid non esset prorogare, sed novam creare Iurisdictionem, n. 40.

49 Consuetudo longa tribuit Iurisdictionem non habenti.

Et privilegio comparatur, circa Iurisdictionem, conferendam, n. 50.

CAPVT LII.

De Iudicis Iurisdictione pro prorogationem augenda, ad text. in l. si conveniet 18. ff. de Iurisdictione omnium Iudicum.

Vdieis non sui iurisdictionem prorogare, eique se subijcere, cuilibet esse permissum, ex l. si conveniet 18. ff. de Iurisdictione omnium Iudic. alijque concedit. affirmat post alios Amaf. in lib. 1. variar. resolut. cap. 33. num. 10. ubi limitat in seq.

1 num. 11. nisi prorogatio fiat in Iudicem omnimodo incompetentem, qualis esset laicus in Clericum: hic enim est omnino à suo Ecclesiastico Iudice cognooscendus, ut nec volens possit eius foro renunciare, cap. si diligenti 12. de foro competentis, & in cap. si Iudex 12. de sentent. excommunicat. lib. 6. cum alijs ingeniose collectis per Reg. de Tapp. in lib. 1. commentariar. ad Ius Regni un. Consist. de personis, sub tit. de Sacrosanct. Eccles.

6 Et nedum Clericum, sed neque Fiscum, Neapolitanos, Misericordes Personas, Religiosos, militares, nec Milites ipsos, eorum foro renunciare posse, sicut nec Consiliar. Carleval. in tract. de Iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. num. 1053. & quod Milites in specie loquitur in precedenti n. 464. quem iunctis alijs sequitur D. Almar. in tract. de nullitatib. tom. 1. rubr. 9. quast. 30. n. 48. ut non

8 valeant fori privilegio renunciare ex cuius vi, tam in civilibus, quam in criminalibus causis non possunt alibi conveniri, quam eoram eorum Magistris, & Praefectis, sive Ducibus suis, aut Auditoribus Excitibus designatis, ad quos remitti debeat, ex l. Magisteria 6. C. de Iurisdictione omnium Iudic. & alijs concordantibus ibi relatis num. 461. nisi actualiter non militarent, nec in expeditione militati existeret, quamvis ad

10 militarem exercitationem essent electi, vel occurrerent, aut Milites effecti, postquam fuissent in Ius vocati, sive saltem deposuissent coram alieno Iudice, quibus in casibus fori privilegio eos non gaudere docet sub num. 468.

23 cum seqq. tamen pro contraria sententia, quæ fori privilegij renunciationem in Militibus admittit, oc dùm expresse, verum etiam tacite, sitis contestationem coram alio Iudice fieri,

15 eo magis si sententiam proferri consenserint, sicuti scribit Casar. in speculo peregrinar. quest. in

16 q. 35. ubi ex hoc denegatam fuisse testatur à Sacro Consilio Neapolitano remissionem per Castellano Castri novi eiusdem Civitatis petitam, causæ civilis intentatæ contra eum ex duodecim Militibus Alabardarijs eidem Castellano concessis, quæ passus fuerat litem in Sacro Consilio contestari, ibique sententiam pro-

17 mulgari; & quia etiam actu non militabat Alabardarius prædictus, nec in expeditione militaverat, non fuit ad Castellano remissionis, non obstanti particulati privilegio Iurisdictionis in eius Milites sibi concessio; nam & Capitaneum Regiarum Trimerium, quæ io huius Civitatis portu morabantur, nec erant in expeditione, non fuisse ad Classis Ducem remissum, sed à Magna Curia Vicariæ pro delicto cognitum, testatur Pres. de Franchin dec. 88. & alij relati per Consiliar. Rocca in tract. de Offic. Rub. 16.

18 num. 52. licet enim in hoc Regno in causis civilibus, Milites fuissent alijs exclusi à fori privilegio per Regiam Pragm. 1. cap. 1. de Militibus io postrema impressione, tamen ex alia pragm. 10. eiusdem tituli in prætexim. cap. 3. fuit dispositum, quod io omnibus, tam criminalibus, 10 quam civilibus causis, quibusdam tantum exceptis, & signantur illis, quæ corripit contra alium quem fuerant, antequam milles effecti militibus Iudicibus cognoscatur, quamvis actu non militantes.

23 Haec verò Iurisdictionis prorogationem omnimodo expresso, sed tacito quoque patium consentu fieri posse, post Imol. in cap. P. & Canonico 114. de Officio Delegati declarat Consil. Carleval. in relato tract. de Iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. num. 976. & 980. ubi num. 991. & 993. quod si

14 quis eoram Iudice aliquam opponat exceptionem, omnia furi declinatoria, illam amplius 15 oppoere non possit, quia tacite videtur in Iudicem consentire, per l. fin. C. de except. cum communi DD. sententia ibi relata, & apud Marant. in præculo Praxi civilis p. 4. diffin. 12. num. 1. & p. 6. membro 9. num. 1.

16 Admittitur autem prorogatio, tam in ordinaria Iurisdictione, quam etiam in delegata, de re ad rem, de tempore ad tempus, de loco ad locum, & de casu ad casum, oio tamen de persona ad personam, oisi reoliat in consequentiam causæ delegatæ, vel cum illa connexionem habeat, ex traditis per Afflict. in dec. 127. num. 2. & alios, quos refert, & sequitur Consil. Carleval. in d. dispensat. 2. num. 1162. & seq. & num. 1190. ampliat in iurisdictione concessa ad 30 causas unius materię, ut metacotiles, matrimoniales, beneficiales, gabellarum, aut restitutionis in integrum, quam prorogati posse ait ad causas diversę materię.

31 Sed ad causas diversę speciei Iurisdictionem prorogati non posse, idem Consil. Carleval. affirmat, quod ex puro Imperio ad mixtum, aut simpliciter.

plieem Iurisdictionem, non admitti prorogationem, adnotavit in *precedenti* num. 1170. ubi
 33 etiam, quod criminalis Iurisdictioni non extenditur ex partium consensu ad civilem, nec e
 34 converso, quod etiam confirmant *Capitane in prag.* 8. p. 1. num. 105. de *Excepi.* in *novissim.* ad
 editione, D. Scoppa in suis observat. ad decis. *Gratian.* observ. 78. num. 11. & D. Altmar. in *tratt.* de
 nullitatib. tom. 1. rubr. 9. q. 9. n. 1. & 5. quia hoc
 35 non esset prorogare Iurisdictionem, sed de no-
 36 vo dare, in quo non sufficit privatorum con-
 sensus, l. *Imperatores* 3. C. de *Iurisdic.* omnium.
 37 Iudic. debet enim prorogatio fieri in his, quæ
 sunt eiusdem nature, & forme, ut post *Bald.* &
 alios in l. *testamenta* 18. per illum text. C. de *tes-*
ta. firmat *Isen* in l. si per errorem, num. 3. in
 fin. ff. de *Iurisdic.* omnium Iudic. & propterea,
 38 nec per viam reconventionis Iurisdictioni etiam
 ordinaria ad certum genus causarum concessa
 prorogabilis est ad aliud causarum genus, ut
 post *Cyn.* in d. *testamenta* voluerunt *Abb. Pa-*
 39 *normian* in d. cap. P. & G. & in cap. ceterum 5.
 num. 2. & 3. de *Iudic.* ubi loquitur in causa fe-
 dæ, in qua vasallus etiam consentiens, coram
 alio, quam Domino convenitur, quod esset non
 40 simpliciter prorogare Iurisdictionem, sed quo-
 dammodo novam creare Iurisdictionem, *Pant.*
 in *tratt.* de nullitatib. in tit. de nullitate ex de-
 fectu *Iurisdictionis*, n. 52. *Maranta* in d. *distint.*
 12. *Iudicior.* ordinarij, & *prorogati* n. 18.

Quam regulam ordinariæ Iurisdictionis ad
 certum genus causarum concessæ, ad causas
 diversæ speciei, atque dissimiles expressis oon-
 41 prorogandæ, limitat quatuor modis *Felyn.* in
 d. cap. ceterum, num. 2. de *Iudic.* Et Primò, si non
 42 reperiatur Iudex in loco: puta tempore pestis,
 43 quò nunc remedium fugam esse, ostendimus
 44 in *preced.* cap. 36. Secundo in incidentibus.
 45 Tertiò de minori summa ad maiorem. Quarto
 46 in Iurisdictione voluntaria: nam in ea proro-
 47 gationem fieri posse absque alio Suppetioris
 consensu, in quemcumque Iudicem, vel alium
 Iurisdictionem habentem, etiam sine Tribuna-
 li, per text. in l. 1. ff. de *Iudic.* cum *glos.* ibi in *seq.*
 cap. 56. num. 41. & *segg.* dicemus, & quintam-
 48 nos addimus limitationem, quam ex *Romano*
 in *conf.* 300. & alijs probat *Reg. Rovin.* in *pragm.*
 2. de *Iurisdictionibus* ad invicem non turbandis
 49 num. 36. quòd possit Consuetudine introduci,
 ut habens specialem Iurisdictionem, & ad certi
 generis, vel speciei causas, restrictam, de cau-
 50 sis alterius generis, vel speciei cognoscere pos-
 49 sit, quia longa Consuetudo tribuit Iurisdictionem
 non habenti, l. *vires* 8. C. de *diversis Offici-*
 50 *is* lib. 12. & in cap. cum *contingat* 13. de *foro com-*
 50 *petenti*, & privilegio comparatur circa Iurisdic-
 49 tionem confereendam, ut ex *Baldo* in *conf.* 49.
 lib. 1. ait *Barbosa* in *anotomate Iuris* 56. n. 7.

R E R V M S P M M A.

- 1 Clerici à suis ordinarjjs Iudicibus Ecclesiasticis
suis cognoscere di.
Et forum seculare declinant, si Bullas Clerica-
tas ostenderint, vel eas amississe probaverint,
num. 3.
Ampliat, ut neque volentes, possint eorum
fore renunciare, n. 2.
Secundo ampliat, etiam si convenienter tan-
quam heredes laici pro contractu defuncti,
num. 4.
Falsis hæc conclusio, quando instantia esset captæ
contra defunctum coram Iudice laico, à n. 6.
usque ad 11.
- 5 Text. in l. hæres absens, ff. de Iudicij locum non
habet in Clerico.
- 7 Text. in l. si qui Romæ, ff. de Iudicij, etiam
in Clerico procedit.
- 12 Sententia contra laicum, postea Clericum effi-
citur a seculari Iudice est exequenda.
- 13 Litis contestatione, quasi contractus inducitur
in Iudicij.
- Et Iudicij Iurisdictioni confirmatur, n. 21.
- 14 Sententia, secundum quasi contractus in Iudicio
celebratur.
- Atque Iurisdictioni Ius dicentis confirmatur,
num. 20.
- 15 Citatio defuncti sufficit pro translatione instan-
tiæ Iudicij in heredem.
- Etiam absque liti contestatione, n. 16.
- 18 Citatio perpetuas Iudicis citantis Iurisdictionem
num.
- 22 Sententia est à Iudice tam proferente confir-
manda.
- 23 Instantia datur etiam in sententia executione,
atque in summarjjs, & executivis, & num.
78. & 80.
- Pro aliquid est à Iudice pronuntiandum, sive
liquidandum, n. 24. & 79.
- 25 Instantia in causis, in quibus liti non contestatur,
currit à die, in qua incipit de causa trahari.
Et primò alius contradictorius in meritis cau-
sa, vim habet liti contestationis, n. 26.
- 27 Litis contestatio olim inducebatur, ex quo Iu-
dex narratione negotij causam audire incipie-
bat.
- Sed in Regno Neapolis inducitur per dationem
termini in causis ordinarijs, n. 28.
- 29 Citatio pro sententia executione vim habet liti
contestationis.
- Ac via executiva prescriptionem interrumpit,
num. 30.
- Eamque perpetuat per annos quadraginta, n. 31.
- 31 Sententia ius executivum triginta annorum
spatio præscribitur.
- 33 Instantia precepta ex tricenis lapsu in civilibus,
& biennij in criminalibus, procedi non potest in
causa.
- Etiam utraque parte consentiente, n. 34.

- Fiscalibus causis exceptis, num. 35.*
- 36 *Instantia non perimitur in Concistorio Principis, ut est Sacrum Consilium Neapolitanum.*
Sed contra, n. 37.
- 38 *Instantia per irrevocatum preteritur, si compilato processu falli fuerit motus ad decidendum.*
Vel etiam per novellam ex alterius sententia, num. 39.
- De qua dubitavit Sacrum Consilium, n. 40.*
- 41 *Instantia non perimitur in causis Ecclesiasticis, & Spiritualibus.*
Etiam quod in foro Ecclesiastico tractentur, num. 42. & 43.
- 44 *Instantia de Jure Canonico non perimitur in Civilibus causis, sed tantum in criminalibus.*
- 45 *Instantia ex Jure Regni Neapolis est perpetua in causis criminalibus, ubi Regius fiscus intervenit.*
- 46 *Instantia precepta revolvitur per insufflationem spiritus vita a Principe obtentam.*
Unde cum actis, iam instantia durante, effectum sortitur, n. 47.
- 48 *Exceptio declinatoria non competit reo alterius fori effecta, durante instantia.*
Etiam ea precepta, n. 49.
- Stante preventionis per citationem iam effectum sortitam, ante acquisitionem privilegii fori, num. 50.*
- 51 *Prescriptionis interruptio, seu actionis perpetuatio, ex citatione, aut litis contestatione orta, non perit instantia precepta, & n. 52.*
- 53 *Litigiosum vitium semel contractum ex alienatione rei litigiosa durante instantia, non cessat per instantia preemptionem, & n. 54.*
- 55 *Instantia precepta non perit alius ante preemptionem perfectus.*
- 56 *Alius perfectus, & iam consumatus non vitiat, licet perveniat ad casum, a quo incipere non poterat.*
- 57 *Lis pendere dicitur etiam instantia precepta, & per insufflationem spiritus vita restaurata.*
- 58 *Clericus heres laici, cum quolibet cupio suis, instantia precepta declinat forum.*
Intelligi si post preceptam instantiam heres fuerit, aut Clericatum susceperit, n. 63.
- 59 *Instantia precepta habetur, ac si nunquam lis mota esset, nec pendere dicitur.*
Neque res litigiosa dicitur, n. 60.
Etiam data insufflatione spiritus vite, num. 61. & 62.
- 64 *Litigiosum vitium cessat in re post instantia preemptionem alienata.*
- 65 *Instantia non currit, declinatoria fori exceptio ne opposita, donec illa decidatur.*
- 66 *Instantia tempus non currit, dum super articulo in causa emergenti disputatur.*
- 67 *Sententia est disceptationis terminus, cum terminet iudicium.*
- 68 *Instantia durat a litis contestatione usque ad sententiam.*
- 69 *Evictionis actio non oritur, antequam res esse.*

- Qualiter evincatur.*
- 70 *Evictio re in solutum data, vel adjudicata, licetum est ad primam turredire.*
Aut favore datus, ex vi reservationis facta priorum injuria, in casu evictionis, n. 71.
Intellige, quoad antevivitatem temporis, & conservationem actionis, non quoad alia, n. 72.
- 73 *Sententia est stricti iuris.*
- 74 *Sententia verba stricti sunt intelligenda.*
- 75 *Interesse rei indicata liquidari debet, iuxta damnum passum, & lacrum cessans.*
- 76 *Terminus dari debet ad probandum, quod in fallo consistit.*
- 77 *Instantia nova dicitur, cum de liquidatione agitur quantitas in sententia non expressa.*
- 81 *Clericus heres laici non declinat forum, si conveniatur pro restitutione rei, vel pecunia a seculari iudice liberata defuncti.*
Si tamen cum vinculo, aut reservatione liberata fuerit, n. 82.
Vel cum cautione de restituendo emi, quibus, & quando fuerit ordinatum, n. 83. & 84.
- Secus est, si aut laicus defunctus, aut Clericus ipse heres absque vinculo, vel reservatione eam, seu pecuniam habuisset, n. 86. & 87.*
- 85 *Clericus depositarius non declinat forum Indicis laici, coram quo suis fallum deposuit.*
- 88 *Coheres laicus rem communiter possidentem non coherede clerico, si super ea conveniatur, assistentia iudicio, est ad forum Ecclesiasticum, tanquam dignius remittere datur.*
Tanquam in casu individua, ut n. 90.
- 89 *Dignum magis trahit ad se minus dignum.*
Intellige in individuis, non autem in dividuis, n. 96. & 98.
- 91 *Divisio necessaria est non voluntaria alienatio.*
Unde valida est de re, etiam litigiosa, vel in iudicium deducta, n. 92.
Sed tamen alienatio dicitur, n. 93.
- Et voluntaria, quando fit absque coheredis provocatione, n. 94.*
- Præsertim si causa fraudandi iudicium in Curia seculari motam, integra res in Ecclesiasticam personam perveniat, n. 95.*
- 97 *Servitutum causa est individua.*
- 99 *Hypothecaria causa est dividua.*
- 100 *Clericus dum laico vocatus, in separabilibus ad forum suum remittitur, laici vero in foro seculari remittuntur.*
- 101 *Clericus antior laicus in causa, qua vertitur in foro seculari, quoad se remittitur ad forum suum.*
Et contra habentes causam ab eo, proceditur in foro seculari, n. 102. & 104.
- Idem est in alijs privilegiatis, & in Neapolitanis, qui ad eorum Tribunalia remittuntur, num. 103.*
- 105 *Antior laicus non declinat forum.*
Sed litem defendere tenetur in foro laicis, n. 106.
- 107 *Fiscus antior laicis, causam ad suos Indices trahit.*

Vel si aliter sit, ubi reus, siue aliquod habeat praesentiam in iudicio, ubi laudatur Dom. Colet Nicolaus Pisanus.

CAPVT LIII.

De Clerico hærede laici coram Ecclesiastico Iudice regulariter conuentiono, ad intellectum text. in l. si is qui
Roma 34. ff. de iudicijs.

- I**ndobisat iuris est, Clericos omnino fore à suis ordinarijs Iudicibus cognoscendos, ut neque volentes, possint eorum foro renouare, ut in cap. si diligenti 1. de foro competentis, cum alijs à nobis adductis in.
3. *præd. cap. 52. num. 5. declinat itaque Laici Iudicia forum, ostendendo se Clericos esse iuxta ea, quæ testatur Reg. Merlin. in lib. 2. contr. for. cap. 91. etiam si conueniantur, tanquam hæredes laici pro contractu defuncti, ut per Covarr. pract. qual. cap. 8. num. 4. vers. Tor.*
5. *ita Conclusio, ubi solemniter declarata dispositio nem, hæres absens 19. ff. de iudic. in Clerico tanquam generaliter privilegiato à iure Communi locum non habere, sequuntur alij per Carov. in Ritu 134. n. 5.*
6. *Quod tamen intelligendum est, nisi iam fuisset litis instantia, cum laico defuncto excepta, etiam Iudice seculari: tunc enim Clericus hæres laici ligatur instantia excepta cum defuncto, & coram eodem Iudice causam persequi tenetur, proprio privilegio non obstante, iuxta dispositionem l. si is, qui Roma 34. ff. de iudic. quam etiam in Clerico locum habere, docuerunt, alij innumeris prætermisiss, Carol. de Crassis in tract. de effect. lib. Clerici affl. n. 1. num. 282. & seqq. & Consil. Carleval. in tract. de iudic. lib. 1. tit. 2. dispnt. 2. q. 5. num. 311. & 315. hanc esse magis communiter receptam testantes; eam verò in praxi seruari in oostria Tribunalibus referunt Gallup. in Praxi S.C. Neap. 2. cap. 6. num. 83. Reg. Sanfelice in decis. 2. num. 13. lib. 1. licet contrarium suo tempore seruatum fuisse in eodem S.C. dicat Præsid. ad Affl. in decis. 12. num. 2. ubi tamen decisum testatur in S.C. Ius executionis sententiæ transire in Clericum successore laici; & quia cum laico fuerat iudicatum causam remanuisse in S.C. eiusdem enim est iurisdictionis ferre sententiam, & eam executioni demandare: ut quando cumque Iudicia iurisdictionis confirmator quoad alicuius causæ cognitionem, censeri debeat quoad executionem confirmata, ex regula, quam DD. defumit in l. cum quodam 19. ff. de iurisdic. omnium Iudic. quod mutatio fori post sententiam, vel litis contestationem prioris Iudicis iurisdictionis*

11. *oem non impedit; alioquin appetita esset fraudibus via, si reus à iurisdictione Iudicis cum dñantibus eximeretur, atque ita immuocem, & senum se redderet ab executione sententiæ contra ipsum laicam, ut ex communi DD. sententia considerat Consiliar. Carleval. in d. dispnt. 1. q. 7. sect. 3. num. 927. cum duob. seqq. ex hoc in-*
12. *terens, executio nem sententiæ contra laicum postea Clericum effectum, fieri posse ab eodem Iudice laico, qui illam tulit, post Ioan. Andreā, Præsid. in loco relato, & alios plures; cum etiam*
13. *duplicem quasi contrarium in Iudicio celebrari, recepta sit DD. sententia, alterum in litis contestatione, quoniam litigantes remanent instantia obligati, & iudicium usque ad sententiam persequi tenentur; alium verò per sententiam, quoniam sententia patere obligatur, & quæ in sententia continentur, persicere, & adimplere, l. 3. §. idem scribis, ff. de pecul. docet Reg. de Causantio in Lancia, num. 107. C. de pen. ijs fiscalibus credentes præferri, lib. 10. & post eum Consiliar. Carleval. in d. tract. de iudic. tit. 2. dispnt. 2. n. 12.*
15. *Ad quem effectum translationis instantiam in hæredem ouersalem, sufficere, quod defuoratus citatus fuerit ante mortem; neque etiam*
16. *requiri, quod lit fuerit cum eo contestata, veridius esse dicit post Bald. Ias. Covarr. & alios*
17. *idem Consiliar. Carleval. in d. q. 5. num. 297. & in Clerico laici hærede loquitor in specie num. 309. circa finem in versis. Addendum tamen, sequitur*
18. *Regens de Marin. in lib. 1. resol. Iuris cap. 54. n. 15. ubi ex communi Legistarum, & Canonistarum sententia deducit, satis esse solam citationem, ad Iudicis citantis iurisdictionem, perpetuandam, ex l. si quis postea 7. ff. de iudic. & cap. proposuisti 19. de foro competentis, cum alijs concordantibus, & confirmat oostissimi Casfarini in speculo peregrin. quest. 2. §. 2. ubi ita decisum testatur in S.C. Neap.*
19. *Vel quod alijs placuit, licet contestationem cum laico defuncto requiri, ut Clericus hæres coram seculari Iudice, causam persequi teneatur, ut post alios voluerunt Consil. Hoderua, & Straban. ille in additionib. ad Sord. decis. 110. n. 28. & hic in cent. 2. resol. forens. cap. 134. num. 1. & D. Consiliar. Petrar. super Reu. M.C. 134. num. 4.*
20. *locum habebit in causa principali, & ante sententiam, quæ sicut litis contestatione Iudicis preuenientis iurisdictioni confirmatur, ut diximus ex notatis in d. cum quodam, & ex communi DD. conclusione supra relata; est enim,*
22. *sententia ab eodem Iudice, qui eam tulit executioni, ut per Marant. in speculo p. 6. in tit. de execut. sententiæ n. 2.*
23. *Et licet, etiam in executione sententiæ sit dare instantiam, ubi aliquid est à Iudice pronuntiandum, ut per Affl. in decis. 346. num. 7. & seqq. ubi num. 12. ita testatur iudicatum in S.C. Neap. sequuntur Aluscard. in sua Praxi p. 7. in*

gl. *Senteniam in additionib. ad verba Vimus primo, sub num. 53.* & alij apud *Theor. in compend. decif. Regni Neap. p. 1. in verbo Instantia an detur Reg. Saufelic. in decif. 92. num. 4. lib. 1.* cum tamen
 25 in ea lis regulariter non contestetur, instantia currere incipit ab ea die, in qua partes incipiunt de causa tractare, seu de meritis ipsius, ut ex *Cyno Bart. Abbate*, & alijs firmat *Afflicti. in Constitutione Regni Hac lege, num. 8.* & in *d. de*
 26 *cif. 346. num. 5.* & primus actus contradictorius in meritis causæ vim habet liti contestationis, ut dicunt *Aresin. in l. 3. §. sed illud, num. 16. ff. de appellationib. Balbus in tract. de prescript. in 3. p. 6. part. 9. 4. num. 32. in fine Gasia in tract. de expens. & meliorationib. cap. 9. num. 82.* quos refert & sequitur *Consil. Carleval. in d. tract. de indic. lib. 1. tit. 2. dispnt. 4. num. 8. & in tit. 3. dispnt. 4. num. 28.* ubi alios addit, & præcipue *Milanensem* latius hac de re loquentem in *decif. Sicilia*
 27 *to. num. 24. & segg. lib. 1.* sicut olim liti contestabatur, cum lude per narrationem negotij causam audire incipiebat, l. t. *C. de liti contestat. in*
 28 *Regno* autem Neapolitano liti contestatur in causis ordinarijs per dationem termini, iuxta tradita per *Gallup. in Praxi S. C. p. 2. cap. 16. & 18. Reg. Saufelic. in praxi fest. 46. num. 5. & Saru. in prax. civil. part. 1. num. 47.* & probat novissime *D. Scoppa in addit. ad Nicellin. in praxi civil. pag. 32. num. 190.* & iterum in *annotat. ad eundem Saru. in prax. civil. part. 1. §. 1. num. 30. & §. 17. num. 8.*
 29 Peritio itaque actoris pro sententia exequutione, parti notificata, vim habet liti contestationis, & per eam via executiva (interrupta per prescriptionem triginta annorum, qua ius præscribitur exequutivum, live lus, & facultas exequendi sententiam, ex l. fin. *C. de prescript. 30. vel 40. annorum, & Afflicti in decif. 243. num. 12. Gallup. in d. Praxi S. C. p. 3. cap. 2. num. 51.)* perit
 32 perit usque annos quadraginta, ut ex *d. l. fin.* pluribus relatis affirmat *Consil. Carleval. in d. dispnt. 4. n. 32.*
 Neque nocet instantia peremptio subsequens, postquam Clericus laico defuncto, instantia
 33 durante successerit: nam et si instantia perempta ex lapsu triennij in civilibus, & bienij in criminalibus regulariter in causa procedi non
 34 possit, etiam utraque parte consentiente, ex
 35 ceptis causis fiscalibus, ut in l. *properandum 13. C. de indic. & in Ritu M. C. F. Neap. 248.* ubi late *Consil. Petrar. & in Ritu 48. & n. 6.* post *Marant. in Speculo p. 5. num. 23.* nisi in Conciliorum Prin
 36 cipis, ut ex *S. C. Neap. in quo non datur instantia peremptio secundum aliquos* eorum ta
 37 men opinione improbat *Reg. Cypre. Laur. in decif. 68. num. 13. lib. 1. & in decif. 123. num. 11.*
 38 *lib. 2.* ubi eam tantum admittit, si complato processu fuerit monitio facta ad dicendum, qua instantiam per triennium perpetuari, imò
 39 etiam per novennium affirmant *Pisanelli ad Afflicti. in decif. 283. Reg. Revis. in conf. 66. num. 3.*

40 *lib. 2. de quorum sententia dubitavisse refert S. C. Neap. Reg. Cypre. Laur. d. decif. 123. num. 11.*
 41 & in *d. decif. 68. in fine*, instantiam esse perpetuam, & nunquam periri in causis Ecclesiasticis, & spiritualibus, etiam quod in foro Ecclesiastico tractetur, cum in eis lus Canonicum servari debeat in utroque foro, ut ostendimus in *precedenti cap. 41. num. 12. & 13.* quo
 44 luse inipicio non perimitur in civilibus causis instantia; sed tantum in criminalibus, ut per
 45 *text. in cap. Venerabilis 20. ubi DD. de indic. probat post alios Annicchini in tract. de prevent. in Strum. cap. 2. §. 5. num. 19. & segg. ubi sub num. 40*
 45 in causis criminalibus Regni Neapolitani Re. gius hucus intervenit, instantiam perpetuam fuisse refert per *Regis Pragmat. 50. de officio Magistri Iustitiarum, & to. num. 33. de Officio Iudic.*
 46 Quidquid tamen sit de prædictis, instantia peremptione non obstante, in sufflatio spiritus vltra, à Principe obventa, reviviscere facit omnes actus iam instantia durante, effectum sortitos, ut pluribus medijs commo probavit *Reg. Rovit. in Rub. Pragmatic. de instantia causa non restitenda sine expensis, num. 11. & segg. & nu. 13.*
 48 loquitur in convento aliter fori effectum, durante instantia, quod per eius peremptionem non habet ius revocandi forum si ante preventionem per citationem, quæ iam fuit effectum, sortita ante acquisitionem privilegij fori, & confirmat ex pluribus *num. 15.* ubi in fine addit
 51 præscriptionis interruptionem, sen perpetuationem actionis, quæ resultat ex simplici citatione, aut liti contestatione, nunquam perire, per instantia peremptionem, quia interruptio
 52 habuit iam effectum consummatur ex illa simplici citatione, seu liti contestatione, semel effectum sortita, qui semper durat, & propterea
 53 effectus vitij litigio iam contracti per alienationem factam, durante instantia, rei super qua fuit mota lis, non cessat per instantia peremptionem, ut ibi *Reg. Rovit. nu. 11. & in conf. 66. num. 2. lib. 1.* post *Lancelotti. in tract. de attentatis, cap. 4. num. 616.* qui dicit alienationem minime posse per supervenientem instantia peremptionem convalescere, & quod actus ante peremptionem instantia perfectus, non perimatur, perempta instantia, communem esse
 DD. sententiam, atque vetiorem, & in iudicando, & consulendo tenendam, cum *Innocent. Bart. & Abbate* voluit *Gevallos in speculo commun. opinio. contra communes 9. 467.* cum actus
 56 perfectus, & iam consummatus non vicietur, licet ad casum periret, à quo incipere non poterat, per regulam ex l. fin. *C. de usuprij desump. ram, quam pluribus exornat Tiraquelli in tract. Cessante causa, limitat. 1. 2. ubi num. 6.* loquitur in
 57 specie de instantia perempta; & quod lis pendere dicatur etiam perempta instantia, cum illa per insufflationem spiritus vite restauratur, tradit in puncto *Adamsell. in praxi p. 2.*

in glossa *Tribunati*, num. 7.

Nec refingatur tradita per *Annam in sing.* 129. & *Minad.* in decif. 5. quæ confirmant *Confil.* *Carval.* in relata fest. 3. num. 940. *Hodierna in d. decif. Surdi* 110. num. 20. *Reg. Capyc. Litr.* in d. decif. 133. num. 2. lib. 2. & *Confil. Roccus in respons.* 36. num. 10. & *figg. tome* 2. quod instantia 58 perempta; declinatoria Clerico successu 59 competat; habetue enim, ac si nunquam lismo 60 ta ebet; nec ees dicitur litigiosa, nec pendere. 61 lis intelligitur: data enim infusillatione spiri 62 tus viuz, quæ tanquàm gratia non operatur in damnum tertij, cui ius fuit medio tempore, quæritum, quod etiam post alios voluerunt *Reg. Merlin.* in lib. 3. *controv. forens.* cap. 81. num. 9. & *figg.* & *Reg. Sanfelix.* in decif. 144. similiter num. 9. cum *figg.* & in *praxi iudiciali.* fol. 39. nu. 63 7. loquuntur enim omnes in Clerico, post peremptam instantiam succedente, aut Clerica 64 tum adempto, & in re litigiosa post instantiæ peremptionem alienata, in quibus instantiæ restauratio non operatur, secus in alijs, quæ iam instantia durante fuerunt effectum sortita, ut diximus & comprobatur ex recentissima, decif. *S. C. Neap.* in proprijs terminis adducta per *Casor.* cõtra allegata per eum in *relato specul.* q. 28. 65 Pro tempore autem claspõ à die, quo Clericus ipse citatus declinatoriam fori exceptionem opponit, instantiæ cursus in suspensio est, donec incidens fori quodlibet decidatur ex *Reg. Rovio in d. conf.* 66. num. 4. & 7. & *Confil. Statib.* 66 in d. cap. 134. num. 33. dum enim disputatur super articulo in causa emergenti, non currit tempus instantiæ, ut in *Contra moines* 16. C. de in offic. testam. eleganter notari dicit *Iacobin. de Gorgia in l. fuerit causæ*, num. 8. C. de iudic.

Aliud est, cum non eadem agitur instantia, cum laico defuncto inchoata; tunc enim Clericus eius hæres declinat forum, ut à nobis dicebatur pio Clericis Nicolao, & Domioico Campanoile, conventis ad instantiam Patrl lordani in Sacro Consilio Neapolitano, tanquàm hæredibus quond. Thomæ Capanilis, quos omoimò ad Curiam Episcopalem Civitatis Bitonti, eorum competens forum esse remittendos toebatur, licet incepta allegaretur instantia, cum prædicto quond. Thoma Laico.

Siquidem actoris petitio duo continebat capita, quorum primum erat, io quo instabat pro assignatione annuorum ducatorum viginti quinque pro capitali ducatorum 358. super bonis hæreditarijs quondam Thomæ Campanilis loco alterius consimilis quantitatibus olim super alijs bonis hæreditarijs, sibi ipsi assignatz pro executione sententiæ, & decretorij Sacri Cõsiliij cõtra dictum quond. Thomam, tunc viventem obrentorum, quæ bona fuerunt postea, ab alijs creditoribus anterioribus evicta, & in hoc primo capite per sententiam ab actore, obrentam, iam fuisse instantiam causæ subla-

67 tam dicendum erat, ex qbo sententia terminos est discepcionis; cum ipsi terminet iudicium, ut in pondo docuit *Bald. in l. error*, num. 6. in 3. *opposizione*, C. de iuris, & facti ignorant. & post eum *Prasde Franch.* in decif. 346. num. 1. & in 68 decif. 764. num. 7. Propterea vigore evictionis paliz super corpore assignato pro executione sententiæ, dici non poterat, eandem contri nuati instantiam, quia durat instantia à liris contestatione usque ad sententiam, ut to l. *preparandum* 13. C. de iudic. & per *Moran.* in *spec. p. 5.* num. 2. Vnde non tenebantur conventi etiam uti hæres laici defuncti, coram eodem iudice, causam persequi, cum de eadem non ageretur instantia.

69 Fortificabatur hoc assumptum, quia actio de evictione orta non fuerat, aorequàm res adjudicata, effectualiter evinceretur, ut in l. 3. C. de evictionib. com concord. per *Gams.* in lib. 1. *vari.* *resolut.* cap. 11. num. 39. Quod enim ex ad 70 verso dicebatur favore docti, in qua versaba 71 mur, & ex causa reservationis priorum iurium in casu evictionis tempore adjudicationis facta agi posse prin avis iuribus, iuxta tradita per *Boer.* in decif. 337. num. 2. per *Prasde Franch.* in decif. 50. num. 7. & in decif. 200. num. 4. & 5. 72 *Annam in conf.* 35 lib. 1. procedit, quod ad otioritatem temporis, & quod ad conservationem primævæ actionis, non tamen, ut possit in hoc iudicio evictionis eadem instantia continuari, quæ per sententiam reperiebatur extincta, ut ex prædictis Autoribus dilucide colligitur, & clarius ex ijs, quæ post *Afflict.* & alios notat *Gratian.* in lib. 5. *discept. forens.* cap. 950. num. 16. & *figg.*

Alterum petitionis caput erat, in quo instabatur per actorem pro assignatione aliorum ducatorum 340. pro interesse rei iudicatz quinque annorum à die sententiæ usque ad diem assignationis sequæ capitalis, & tertiarum, & in hoc animadvertedum esse dicebamus, sententia per actorem obrenta simpliciter fuisse condemnatoam quondam Thomam Campanile conveorum ad capitale, & tertias, unà cum omoibus damnis expensis, & interesse; cum 73 autem sententia sit stricti iuris, ut in l. 1. C. 2. *Cf. plures unice sententia fuerint condemnati*, & 74 verba sententiæ strictè sint intelligenda ad intellectum, quem strictè habere possunt, ut in *cap. dilectus* 18. ubi *Abb.* in 2. *notat. de offic. ordinarij*, & per *Cragut.* in *tratl. de antiquit. tempor.* 75 p. 4. num. 64. non comprehendit in reesse rei iudicatz ex post facto liquidandum ad quam estimationem solvi debuisset, vel iuxta damnum passum, vel iuxta lucrum cessans ex traditis per *Prasid. de Franch.* in decif. 21. sub num. 76 6. quomocumque fuerit hoc interese liquidari debebat, ad quam rationem solvi debuisset, in qua liquidatione novus terminus requireretur, cum aliquid probandum esset, in facto con-

consistens, ut in *l. i. C. de dilationib.* si novus terminus, nova litis contestatio, consequenter novarequirebatur instantia, consequenter omnino Clerici conventi coram ordinariis Iudicibus conveniendi; & quod causa liquidationis sit nova causa, & ova dicatur instantia, cum agitur ad liquidationem quantitatis in sententia non expressae, post *Afflict. in decis.* 346. declarat *Reg. Sanfelice. in decis.* 92. num. 2. ubi etiam 78 quod datur instantia in executivis, & summarijs circa executionem sententiarum, quando post eam aliquid est in controversia, aut aliter 79 quid veniret liquidandum, sive Iudicandum, ex adductis, per *Prsili. in add. ad Afflict. in d. decis. in princ.* ibique *Ricc. in vers. Queritur primò,* 80 & quod in summarijs causis, etiam instantiae cursus attendatur ex magis communi DD. sententia firmat *Barz. decis.* Bonon. 30. num. 3. & 5. & comprobant *D. Confil. Petra super Rji.* 248. n. 23. & 24. *D. Scoppa in annotat. ad Sern. in prax. civil.* 5. 17. num. 15. & *D. Motilli in prax. S. C. tit. de gradu terminu.* n. 26.

Noo tamen fuit hoc iudicium ulterius prosequutum, neque articulus remissionis praedicti fuit postea decisus.

81 Quod si clericus haeres laici conveniretur pro restitutione rei, vel pecuniae a seculari Iudice liberatae defuncto cum aliquo vinculo, aut 82 reservatione, sive cum cautione de restituendo cui, quibus, & quando fuerit ordinatum, forum 84 declinare non potest, com ad eundem Iudicem revocare pertineat, quod non recte provisum fuit, *l. quod in ius 14. ff. de reindicata,* & 85 depositarii vicem tunc haeres obtineat, qui licet Clericus ab eodem Iudice cogitur, coram quo factum fuit depositum, ut plenè tradit *Reg. Capp. Latr. in decis.* 123. à an. 7. lib. 2. ubi ita bis fuisse in S. C. Neap. iudicatum testatur; licet 86 aliud sit re, vel pecunia liberè tradita, & absque vinculo, vel reservatione laico defuncto, cuius haeres est Clericus, vel etiam ipsi Clerico, qui 87 tunc debet coram Ecclesiastico Iudice conveniri, iuxta tradita per *Reg. Revit. in decis.* 44. *Salgad. in Labyrintho creditori.* p. 2. cap. 6. num. 43. & segg.

88 Et cum aliàs haeretur, an coheres laicam rem communiter possidentem cum coherede Clerico in assistentiae iudicio, super re illa intentata ad formam Regiae Pragmaticae huius Regis sub vir. de *Assistent.* esset ad forum Ecclesiasticum, tanquam dignius individuitatis ratione, remittendus, ut videbatur, ex regula, quod maioris dignum trahit ad minus dignum, de qua in *l. qua religio 44. ff. de rei vendic. cum concord.* apud *Barbof. in axiom. Iuris* 27. est 90 enim individua actio hypothecaria intentata, super re communiter possessa cum Clerico, ut post *Prsili. in add. ad Afflict. decis.* 213. n. 2. tradit *Gallupp. in Praxi S. C. p. 2. cap. 6. num. 76.* eo quod magis, quia licet pendente in eodem assistentiae iudicio integra res in Clericum coheredem

ex divisionis titulo pervenerat, quam necessarium esse alienationem, noo autem voluntariam, & sustineri etiam de re litigiosa factam, sive quae in iudicio deducta fuerit, ex *l. fin. C. de litigiosis,* voluit *Afflict. in Consist. Regi. Eorum fraudibus* q. 8. quem sequitur *Bamm. narius,* ita obtinuisse dicens in S. C. Neap. in cap. *amnes filij* num. 3. *ff. de fundo defuncti consensio fuerit.*

93 Quibus non obstantibus, ex adverso dicebatur, divisionem alienationem esse, ut per *l. si pupillorum 7. ff. de reb. eorum.* docuit *Grammatic. in decis.* 7. n. 1. in fine, & quando fit absque coheredis provocacione voluntariam alienationem dici; praesertim si causa fraudatodi iudicium in Curia seculari motum, res integra in Ecclesiasticam personam perveniat, ut post *Lancellor. in tract. de assensu* p. 2. cap. 4. *limitat* 7. num. 4. probat *Consil. Arias de Atefa in lib. 3. variar. resol. cap. 28. num. 5. & 7.* ubi ita iudicatum refert in eodem S. C. Neap. de Anno 1640. & sub num. 9. ait non obitare regulam, quam magis dignum ad se minus dignum trahere,

96 diximus; haec enim in individuis tantum proferat, ut lunt caute servitutum, *l. si communem*

100 *ff. quem admodum servit amittat.* oon autem,

98 in causis dividuis, inter quas hypothecariae

99 causa connumeratur, secundum anteriorem sententiam; unde in ea Clericus remittitur ad

100 forum suum; laicus verò in seculari foro re-

101 netur, ex *Capp. in decis.* 173. *aliquo à Thoro*

relatis in *comp. d. decis.* Regi. Neap. p. 1. in ver-

bo *Persona,* de quo late *Reg. Capp. Latr. in Con-*

sultat. 55. lib. 1. c. ceterique ab *Andreo citati in*

controvers. forensi 206. num. 4. & segg. lib. 3. licet

alios pro contraria opinione adducat sub num.

10. idemque in S. C. Neap. servari in Clerico,

101 auctore laudato, in causa vertente in seculari

foro, ut quoad se ad Ecclesiasticum forum,

102 remittit debeat, & contra habentem causam,

ab eo in foro laicali procedatur, firmat *Capp.*

in decis. 197. num. 7. & ex tunc usque ad sua tem-

pora ita servatum fuisse testatur *Anna in signi-*

103 *lar.* 93. amplius in alijs privilegiatis, & in

Neapolitanis, ut si laudentur in Auctores, sine

ad Neapolitanam Tribunalia remittendi, & quod

104 procedendum sit in foro seculari, quoad laicos,

salvis iuribus respectu Clerici, sive Eccle-

105 siae, qui fuissent in auctores laudati pluribus

relatis affirmat *Thori. in d. comp. d. decis.* p. 1. in

verbo *Clericus sive Ecclesia,* quamvis alij non

106 privilegiati, cum in auctores laudantur, non

declinent forum, sed item defendere teneantur

in foris laudantis, ut per *text. in Lovendari*

49. ff. de iudic. & in *l. c. ubi in rem alio,* docuit

Andreas in praxi iudicari. p. 3. in glos. nominet,

num. 4. ubi *Conf. Prax. in addit. excepto Fisco,*

107 qui ubi est auctor laudatus, vel etiam actor

108 est, sive reus, ad talia quod habet presentaneum

interesse, causam ad suos Iudices trahit, ex hu-

109 *ius Regni Neapolitani Pragmaticis* 61. & 62.

de officio Procuratoris Caesaris, de quibus plenè

Gallus. in relato cap. 6. num. 73. Confliat. Carlo-
val. de indic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. n. 700. & seqq.
Reg. de Afari. in lib. 1. res. cap. 146. Reg. Cope.
Lair. in decis. 186. lib. 2. cum alijs pluribus, quos
novissime sequitur peritissimus I. C. & causarum
Patronus Dom. Casar Nicolaus Pefanus in addit.
ad Goffred. de Gesta in lectura sen declarationib.
ad Ritus Regia Camera Summaria, rubr. 1. de in-
cant. promiss. infra triiduum, n. 197.

R E R F M S V M M A.

- 1 Appellationi, atque reductioni laudi ad arbi-
trium boni viri potest renunciari.
Intellige, nisi ad se enormissima laeso, à num. 2.
usque ad 5.
- 6 Nullitatis adversus laudum competentibus
renunciari non potest, data enormi laesione.
Etiam cum iuramento, n. 8.
Praesertim si nullitatis ex defectu iurisdictionis
arbitri proveniant, n. 7.
Neque poena committitur, ubi iusta adeo recla-
mandi causa, n. 9.
- 10 Laeso enormis in laude dicitur, quia in sexta off.
Vel Iudicis arbitrio remittitur, n. 11.
- 12 Laeso enormissima, nullum reddit laudum, non
obstante renunciatione, & iuramento, neque
alia quaecumque potestate arbitro concessa.
- 13 Dotis causa compromissi non potest.
Praesertim de iure, & de facto, n. 14.
- 15 Compromissum de iure, & de facto super ro-
moris, fieri non potest, etiam si Iudicis decre-
tum accedat.
- 16 Laudi validitas, aut nullitas à compromissi
necesse dependet.
Vt si laeso nullum reddat compromissum, neque
sufficiat utilitas post factum ex laudo resul-
tans, n. 17.
- 18 Alius nullus potest ab eo approbari, incens
favorem nullitas fuit introducta.
Intellige, ut n. 19. & 20.
- 21 Compromissi prerogatio, non potest compromissi
terminum excedere, & n. 22.
- 23 Compromissi prerogatio ad aliud tempus, debet
partibus notificari, alias nullum est laudum,
iudo sequuntur.
Etiam data potestate procedendi parte non cita-
ta, n. 24.
- 25 Procurator, cum quo lis fuit contestata, est om-
nino audiendus, alius nulliter etiam cum prin-
cipali proceditur.
- 26 Arbitr. & arbitrator electus ex modo proco-
dendi dignoscitur, si arbitri viam elegit.
Quo casu non potest ad aliam Arbitratoris va-
riare, n. 27.
- 28 Arbitr. iuris ordinem servare tenetur.
- 29 Arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum.
- 30 Terminus si fuerit a parte petitus, & à Iudice
denegatus, sententia nulla redditur.
- 31 Emptio facta ex pecunia alterius, non acquiri-
tur Domine pecunia.

Nisi mandatum illius precedat ad emptionem
faciendam, n. 32. & 33.

Vel nisi emptor illius nomino, emptionem facisse
declaraverit, n. 34.

Item nisi res emptae fuerit de pecunia minoris,
qui potest eius arbitrio, rem emptam, aut po-
tenciam potest, n. 35.

36 Tutor ante decretam administrationem potest
res tempore perituras distrabere, & n. 38.

Item circa ea, procuratorem constituere, n. 39.

Et nomina debitorum, quia deteriora officii possunt
exigere, n. 37.

40 Tutori licet illegitime, res solvitur, aut ressi-
tuitur pecunia, aut res ab eo habita.

Praesertim si ignoranter, & bona fide hoc fiat,
num. 41.

42 Præditi res, aut pecunia legitime ressituitur,
cum bona fide, & ignorata eius qualitate.

43 Augmentum, & diminutio rei emptae spectat ad
emptorem.

44 Procurator, aut mandatarius de dolo tantum,
aut lata culpa tenetur.

45 Tutor de inexigibilitate nominis empti, tanquam
de casu fortuito, non tenetur.

46 Variare non potest inter contraria, qui semel
eligit.

47 Expensa per mandatarium bona fide facta repe-
tuntur, praesertim si necessaria sint, ut n. 48. & 49.

50 Expensa in re communis per annum ex socijs ero-
gata non repetuntur.

Intellige, ubi tantumdem fuisse pro eis solas
portiones expensuras, n. 51.

Quod in dubio non praesumitur, n. 52.

53 Compromissum ab arbitris prerogari minimè po-
test, laeso iam primo tempore ad arbitrandum
concesso, & n. 55.

54 Non entis nulla sunt qualitates.

56 Compromissi prerogatio, cum eisdem qualitatibus
& conditionibus fieri intelligitur.

57 Deciso Sacri Regij Consilij Neapolitani referuntur.

C A P V T LIV.

De Reductione ad arbitrium boni viri, at-
que nullitatis adversus laudum pro-
ponendis, renunciatione, iuramen-
to, & poena in compromisso
adiectis non obstantibus,
ad text. in l. si liberus
30. ff. de operis li-
bertorum.

Uamvis appellationi, atque
reductioni laudi proterendi
ad arbitrium boni viri, re-
gulariter renunciari possit,
ut in l. fin. in fine, C. de tem-
perib. appellation. & per Bart.
in l. societatem §. arbitrum,

2. num. 24. ff. pro socio, locum tamén habet, non-
da-

data enormi lésione, *text. off. in l. unde si nerva* 79 ff. pro socio, ubi dixit Iute Consultus: *Unde si nerva arbitrium ita pravam est, ut manifeste iniquitas eius appareat, corrigi potest per iudicium bona fidei*, idem habetur in l. si libertus 30. ff. de operis libertor. ubi si libertus ita iuraverit dare le tot operes, quot Patronus arbitratu fuerit, non aliter Patroni arbitrium ratum erit; quam si æquum arbitratu sit, & ratio per hæc verba subiungitur: *Et forte ea mens est personam arbitrio subalternantem, ut quia sponte eam recte arbitratu, id faciat, non quia, vel immodice obligari velur, propterea cautelam non ioveat*, quo minus reductio ad arbitrium boni viri peti possit data enormi lésione, non obstantibus, quibuscumque amplissimis clausulis in compromisso adiectis, ex communi iudicio observantia testatur, post Bartol. & alios in præallegato §. arbitrorum, Capella in cuncta 199. Guido Papa in decis. 519. Boer. in decis. 384. num. 28. Barfat. conf. 260. num. 34 lib. 3. Reg. Rovin. in prag. 2. de arbitris, num. 4. & 5. ubi licet sub n. 6. hoc limitare videatur, data potestate arbitrarij secundum liberam voluntatem, quod importet propriam, & liberam voluntatem, non regulatam ratione, ut proinde reductio ad arbitrium boni viri peti non possit; hæc tamen limitatio necessariam habet sublimitationem, in casu, quo aliquid arbitri dolo malo agit, ut si non mittit aliquem ledat, ex quo dolo oritur præsumptus, locum habet reductio ad arbitrium boni viri, ut expressè voluit glossa in l. pen. in fine ff. de receptis arbitris, ubi loquitur data potestate iudicandi secundum quod vult, quod libetam importat voluntatem, ex notatis in l. cum quidam 24. ff. de legat. 2. sequitur Decius in conf. 9. num. 5. & 6. lib. 1. ubi loquitur in compromisso facto cum clausulis liberam, & absoluram potestatem concedentibus; quod ideo minime censetur excluda reductio ad arbitrium boni viri, data enormi lésione; & idque testatur communiter observari, quia verba, quælibet generalia videntur sub confidenda discretionis arbitrorum prolata ad captandam eorum benevolentiam; propterea, si partes sub tali confidencia decipiuntur, debet eis succurrere *text. in præalleg. l. si libertus*, hoc idem post Ale x. & alios voluit Menoch. in trakt. de arbitrar. lib. 1. c. 13. num. 13 ubi loquitur in libero arbitrio alicui de re propria ex partium etiam conventione concessio, ut ita concessum intelligatur, ut dolo abut, & quæ arbitrorum; alioquin reductio ad arbitrium boni viri, concedatur, si fuerit arbitri inique arbitrator; idem communiter DD. concludunt in compromisso facto cum potestate lèdendi unam ex partibus, tam in minima, quàm in magna quantitate, ut per Bartol. in d. §. arbitrorum, num. 24. per Bald. in l. cum quis n. 5. & 6. c. de arbitris, per Socin. conf. 210. num. 2. per Decium conf. 309. num. 64. lib. 1. & rationem addit Guido Papa in relata

decis. 519. num. 2. quia talis clausula præbet appetam occasionem delinquendi, sciens enim arbitri, peti non posse reductiorem à laudo per eum profectorem, iocundaretur ad inique laudandum, & aliquam ex partibus enormiter laudandum; ex quo dolo arguitur, licet præsumptus, ad reductiorem petitionem sufficiens; quamvis enim Socin. à Menoch. relatus in d. g. 13. num. 12. in fine, dolum ex proposito requirat præsumptum verò minime sufficere affirmavit io l. cum filia familiaris, num. 12. ff. de verb. obligat. loquitur tamen Socin. in libera administratione de re aliqua concessa; non tamen in libero arbitrio, ad litem decidendam dato, in quo dolo præsumptus ex enormi partis lésione resultat, sufficit, ut arbitri de dolo teneatur; sufficit etiam, ut ab eo reductio competat, in quo aut eundem Menoch. ibidem num. 8. & 13. & ante cum expressè voluit Bald. in l. idem Pomponius §. receptis, ff. de receptis arbitris, ubi quoad hoc latam culpam dolo æquiparari, & satis probari dolum, vel latam culpam ex lésione, in magna quantitate pro absoluto affirmari; idemque voluit Alex. in conf. 131. num. 13. & seq. lib. 2. quæ omnia si in arbitrio, libere, & absolute concessio procedunt, indubitanter locum habebunt, quando cum verbis, liberum, arbitrium inducentibus alia adderentur, puta, quæ viri boni arbitrium regularum, & rationabile inducerent, ut per Bald. in l. iustitia in fine, ff. de iustitia, & iure; cum enim hæc verba duplicem habeant sensum, ut liberum, & regulatum contineant arbitrium, receptor est sententia, viri boni arbitrium concessum intelligi, ut ex Bart. & alijs plenè probat Menoch. de arbitrar. lib. 1. c. 7. num. 14. & seq. & 99. num. 1.

Respectu verò iuris dicendi de nullitate, & quod illi renunciari minime possit, & non obstante renunciatione possit laudum nullum allegari, & interim illius exequutio suspendatur, fuit decisum in S.R.C. Neap. ut refert Minad. in decis. 19. per ea, quæ consuluit Alex. in conf. 35. vol. 2. Speculat. in tit. de arbitris §. c. in vers. quidam, sequitur Anna in sug. 299. quia renunciationes huiusmodi tacitam continent conditionem, ut diximus: si quæ fuerit Arbitri arbitratu, & nisi partem graviter ledatur, ut in relata l. si libertus, sed præsupposita renunciationis validitate, minime censeri possunt in renunciatione comprehensæ nullitates ex defectu iurisdictionis arbitri procequentes, ut ex Baldo, Angelo, Anchirano, Butrio, Decio, & Lancelotto probat Barz. in decis. Bononiensi 111. num. 14. & seq.

Respectu iuramenti, similiter non obstat, quia rati quæ accessiorum sequitur naturam, sui principalis, idest renunciationis, cui accedit, ut quemadmodum illa non obstat, ita iuramentum super ea interpositum, ut in terminis declaraverunt Guido Papa in relata decis.

§ 9. *Boer. decis. 184. num. 18. Barz. in d. dec. 1. t. 1. num. 15.* adeo ut non sit necessitas iuramento absolutio ad finem dicendi de nullitate absolute metu periurij, ita post *Alex. Decium*, & alios hinc *Marantain suo Speculo Iuris. In verbo. Et quandoque appellatur, num. 127.* adhibita tamen distinctione, quam laudans amplectitur *D. Scappa ad decis. Gratian. observat. 86. ex num. 45.* & hanc etiam opinionem contra *Cravettum* sequit videtur *Reg. Revit. in prag. 2. de arbitrio num. 16.*

9 Respectu prenz; quod non debeatur, nisi laudum fuerit Iudicis sententia confirmatum, & reclamans ab eo, iustam non habuerit reclamandi causam, concludit ex multis *Boer. in paulo ante relata decis. 184. num. 20.* quem sequitur *Consiliarius Paschal. in tract. de virib. patria post. p. 1. cap. 8. num. 43.* & quod à pena compromissi quilibet excusetur, ex aliqua iuxta causam, post *Joan. Andream*, & alios voluit *Barrell. in comment. super Pragm. de Arbitrio §. 2. gloss. 6. num. 73.*

10 Læsiō autem, quanta esse debeat, ut iniquē arbitre arbitratus fuisse dicatur, & committere læsa pars aliqua censetur? *Barz.* communiter receptus in *Isocietatem §. arbitrorum, num. 25. ff. de arbitris*, læsionem in sexta sufficere affirmavit; vel secundum magis receptam sententiam, 11 hoc Iudicis arbitrio remittitur, ut per *Aleu. de Arbitr. Indis. lib. 2. cent. 1. casu 73.* ubi verò enormissima læsiō intercessit, nulla subesse potest dubitatio, quia renunciatio, & iuramentum nullatenus obstat possint; quemadmodum nec alia potestas quæcumque Arbitro concessa, ut patet ex plenè traditis per *Paschal. in loco relato, num. 38.* & seqq. alioque ab eo cumulator, & voluit *Barrell. in allegato tract. super Pragm. de Arbitris §. 8. gl. 5. n. 1.*

Hæc fuerunt à nobis allegata pro Equite, Ioanne Francisco Reviglione, Socero dilectissimo, in causa vertente in S.R.C. Neap. cum Tiberio, & Elionora Vitalianis, coniugibus, in quæ plures, contra laudum, nullitates proponebantur:

Prima nullitas potestatis Arbitri defectum respiciebat, quod fuerit dotis causa compromissa, quæ sicut alienari non poterat sine decreto, & alijs solemnitatibus à Iure requisitis; ita nec eius causa in altum compromitti; quod idem est, ac alienare, ut in compromisso voluntario probat *Cornutus*, quem sequitur *Blanc. in tract. de compromisso, in tit. de quibus causis compromissum fieri possit, num. 20.* & post eum *Surd. in tract. de aliment. lit. 8. privileg. 56. num. 35. id.* 14 quæ fortius locum habet in compromisso, cum potestate arbitrandi de Iure, & de facto, ex quo transigendo gratis remittitur; propterea Tutori de re pupilli prohibetur, etiam decreto Iudicis accedente, ut ex *L. tertia 16 ff. de paction. voluerunt post alios Roland. à Pallo in conf. 76. num. 12.* & seq. lib. 1. *Consil. Strabian in lib. 2. refol.*

16 *ferens cap. 57. num. 18* ex hac vctō compromissi nullitate, laudi quoque nullitas oritur, quod à compromissi tēore dependet, ut in *L. non distinguemus 37. §. de officio, ff. de receptis arbitris*, & per *Socin. in conf. 78. col. 4. lib. 3.* & in *conf. 121. nu. 3. eod. lib. 3.*

Neque dici poterat laudum prædictum fuisse in dotis favorem prolatum pro duc. 700. in circa, ex quo compromissi actum, licet nullum, tanquam in dotis utilitatem resultantem sustineri: tūm quia non fuit laudum omnino dotis causæ favorabile, tanquam prætenso, ex eius parte riciens, respectu integre quantitis duc. 3895. in pecunia numerata; de quibus et solum concessit duc. 700. tūm quia inspicere debet utilitas tempore celebrationis actus compromissi; neque sufficit pro illius validitate, quod ex post facto probetur utilitas ratione laudi postea sequenti, ut ex *L. voluntate 8. C. de rescindenda vendit. voluerunt Barrell. & alij per Surd. de aliment. privileg. 56. num. 79.* tūm quia prædicta Elionora, quatenus eligere potuisset laudum prædictum, tanquam in dotis favorem prolatum, nullitate in eius favorem introducta, non obstante, approbare ex plenè traditis per *Tiraguelum in Comment. ad leges Connuales gl. 8. nu. 91.* electionem prædictam, cum eisdem solemnitatibus in alienatione requisitis facere, debuisset, pro ut in minore affirmat *Matthias notabili 156.* quem sequitur *Pinnellus in L. 1. C. de bonis maternis p. 3. num. 36. vers. Videtur tamen.* Item electio approbandi compromissum, atque laudum exinde sequentum fieri debebat ab ipsa Elionora, antequam ex adverso fuisse 17 et compromissi, & laudi nullitas ex defectu solemnitatis, opposita, ut post *Bald. Tiraguel.* & alios probat idem *Pinnell. in loco relato, Cavalcanti de tutore, & curatore, num. 31. Surd. in d. privileg. 56. num. 82.* cum igitur ante electionem approbandi, quæ per Elionoram ipsa fieri solemniter debebat, fuerit nullitas opposita, tenebatur nullitas prædicta insanabilis.

Secunda nullitas continebat prorogationis vitium, respectu temporis ad arbitrandum concessi, quod cum fuisset viginti dierum, cum potestate prorogandi, fuit prima temporis prorogatio per alios dies viginti 3; secunda verò per alios dies quinquaginta; tertia per alios triginta, cum tamen prorogatio quælibet, ad eundem compromissi terminum fieri debuisset, neque poterat illorum excedere, ut post alios communem esse testatur *Gabriel commun. conclus. lib. 3. in tit. de dilationib. conclus. 4.* & post eum alijs quoque relatis *Anna conf. 75. num. 23.* & seqq. lib. 1. ubi etiam *num. 25. Reg. Revit. super Prag. 2. de arbit. num. 49. D. Alimari in tract. de nullit. tom. 1. rubr. 9. quest. 38. num. 2.* & *D. Romanus in Concilio super Saint. Croix. Engleb. lib. 2. rubr. 27. num. 61.* quod illa verba, cum potestate prorogandi, toties, quoties Arbitris videbitor, etiam transito elapso, neque inferunt potestatem

tem prorogandi ad aliud tempus; propriè enim prorogatio ad idem tempus dicitur; ad maius verò protelatio, ut per *Cuman. in l. 4. versic. item nota, ff. de damno infecto* relatum à *Gabriele loco allegato*.

3 Tertia nullitas fundabatur in defectu notificationis primæ, & secundæ prorogationis factæ per Arbitrum temporis ad arbitrandum concessi, quæ non fuerunt paribus, vel alteri ipsarum notificatæ; propterea laudum nullum.

4 reddebatur, ut tradit *Bald. in l. eos, §. Apostolos, vers. Quare numquid Index, C. de appella. quem cum multis alijs sequitur D. Scapp. ad decis. Gratian. observat. §. 1. n. 43.* etiam data potestate procedendi, parte non citata, ut per *Capp. decis. 93. num. 5.* de post multos *Reg. Revit. in d. Pragm. t. m. 50. de arbitris.*

Quarta nullitas ex defectu notificationis actuum compromissi procuratori constituto per ipsum Reviglionem, apud acta causæ vertentis in S. C. cum quo lis etiam fuerat contestata, probatur ex *Bart. in l. procuratoribus, C. de Procuratorib. & alijs plenè relatis per Adasent. in repetit. l. §. Alter, num. 6. ff. de Procuratorib. ubi*

5 quod lite cum procuratore contestata, nullitèr cum principali proceditur; licet autem, alia sit instantia compromissi, cum tamen Arbitrè elegisset iudicialitèr procedere, & pene acta iu-

6 dicij moti in S. C. quamvis potestatem habuisset procedendi, ut Arbitrè, & ut Arbitrator; ex modo procedendi dignoscebatur eum, ut Arbitrum Iuris, & iudicialitèr procedere voluisse, iuxta ea, quæ post *Bald. & alios* testet *Suad. de*

7 *cf. l. 33. num. 15* qua via semel electa non licebat eidem ad aliam Arbitratoris variare, ut post alios declarat *Gabriel commun. conclus. lib. 2. in tit. de actionib. conclus. 4. num. 1. Gratian. lib. 2. disceptat. forens. cap. 228. num. 10. Mastard. de pro-*

8 *bas. conclus. 115. num. 4.* sed Iuris ordinem servare tenebatur, cum sint arbitria redacta ad

9 instaur iudiciorum, l. 1. ff. de arbitris *Bald. & Speculat. a Maranta* relati in *speculo p. 4. distict. 14. iudiciorum, num. 1.* in quibus planè iudicijs, etiam

10 terminus à parte peritus est concedendus, eo quod denegato sententia nulla reddirètur, ut ex *text. in clement. Passer, in vers. Ceterum de re iudicata*, cum concord. docet *Reg. de Ponte in cons. 59. num. 1. lib. 1. Reg. Revit. in pragm. 7. de ordine iudiciorum, num. 9.*

Quinta nullitas ex notoria laudi iniquitate, & enormissima lésione convincebatur, ex quo ipse Ioannes Franciscus Reviglionem condemnatur à prætenso alagio emptionis, super introitibus Regiæ Dohanae, quod curebat tempore cessionis factæ ipsius emptionis ab ipso Ioanne Francisco in beneficium hereditatis quidam Ioannis Vincentij Vitaliani, ad quod alagium nullo modo tenebatur; si quidem, præcedente mandato prædictæ Lucretiæ Marantæ, Curatricis, & administratricis testamentariæ, quod integros duc. 3895. ipse Ioannes Franci-

scus implicaret in emptionem cum Regia Curia, vel alijs in hac Fidelissima Civitate Neapolitana, illos cum effectu implicavit cum Regia Dohana; quod autem emptio prædicta, de pecunia hereditaria ipsius Ioannis Vincentij facta fuisset, non de propria ipsius Ioannis Francisci pecunia; convincebatur, ex cumulatione quantitarum à diversis debitoribus hereditarijs, etiam pro pretio bonorum venditorum exactorum in Banco Spiritus Sancti, per medium cuius, pecunia soluta fuit pro pretio capitalis ducatosum 3895. super Regia Dohana, ut ex partitis Banci productis, ex quo factò Iuris dispositio

11 sitio oritur indubitata, quod et si res emptæ ex pecunia alterius fiat eius, qui suo nomine emit, neque acquirant Domino pecuniæ, ut in *l. 1. C. si quis alteri, vel sibi*, nihilominus ubi præcedit

12 mandatum ad emptionem faciendam, prout in casu nostro, si emptio postea sequatur, licet non expresse, illam fieri nomine mandatis adhuc præsumitur, eo nomine facta in executionem mandati præcedentis, ut per *text. in l. qui in aliena 6. §. si is qui ff. de acquirenda hereditate* notant post *Bartol. & Angel. Alex. cons. 90. num. 9. lib. 3. Hippelst. de Marisij in l. statulibet. n. 8. ff. de questionibus Alciat. in regula 2. præsumpt. præsumpt. 14. num. 2.* & in specie, quod si præcedit mandatum de aliquid faciendo, & postea illud sit non expresse nomine mandantis, tamen præsumitur, quod nomine illius factum

13 fuerit, ita ut actio mandati competat contra facientem, & facienti contra mandantem, quidquid aliud sit respectu illius, cum quo contrahitur, voluit expresse *Bartol. in d. §. si ita quod num. 1. & in l. is qui suis 6. unde queri, ff. de mandatis* quem sequitur post *Alciat. de tacent. & ambig. conventionib. lib. 7. tit. 18. num. 6. Gratian. in lib. 1. disceptat. forens. cap. 207. num. 4. Consiliar. Hoderma in addit. ad Sardi decis. 320.* Idque reddebatur in hoc factò indubitatum, loquente, & post emptionem factam ipse Ioannes Franciscus declaravit emptionem vigo-

14 remandati præcedente fuisse iuxta testium, productorum depositiones, quemadmodum ex declaratione tutoris in eius libello facta, quod tutorio nomine emerit, vel nomine pupillares emptæ Ipsi pupilli efficitur, ut ex *Alex. cons. 147. in fine, vol. 1. ex Rino cons. 29. num. 16. vol. 3. Bart. in cons. 35. num. 4. vol. 1. & alijs* firmat *Cavalcan. de tutoris, & Curatoris, num. 144.* quod

15 si ipsi Elionoræ Vitaliæ minoris privilegium communicari posset, eligendi, utrum rem ex pecunia sua, non autem suo nomine emoretur; an pecuniam ipsam, de qua in *l. 1. §. quæ de ex facta tutoris, in l. §. Curator 3. Carbirium, in l. 1.* quamvis illi, tanquam maiori hoc privilegium competere nullo modo possit, quare nus tamen illi competere, locum haberet contra Lucretiam Marantæ contritricem, atque mandantem, non contra ipsum Ioannem Franciscum mandatarium, qui cum ipsa Lucretia-

contraxit, eiusque fidem sequens, eidem restitui te tenebatur bona, siue quantitates ex illorum previo receptas, res etiam ex ipsa pecunia comparatas, neque enim de legitima ipsius Lucretiae potestate aliqua poterat existeri dubitatio. Primò quia eandem Curatricem, & administratricem testamentariam hæreditatis prædicti quondam Ioannis Vincentij fuisse fuerant ipsa met Elionora, & quondam Ioannes Matthias Matullus eius primus Vir in capitulo matrimonialibus sub Anno 1612 stipulatis. Secundò quia tametsi ipsa Lucretia inventarium, aliisque solemnitates à lure sortasse requisitas, minimè adhibuisset, eum de reagentibus, quæ pupillo expediebant, & celeritatem desiderabat, de rebus scilicet distrahendis, quæ erant tempore periturae, & nominibus exigendis, quæ deteriora effici poterant; hæc omnia ante decretam administrationem, nedum ante confectum inventarium, poterant exprimi, ut per text. in l. tutor qui repertorium ff. de administrat. tutor. docent Bart. in l. legitimus in f. ff. de legitimis tutoribus, Decius in cap. ex parte 2. huius nominis, num. 21. de appellationibus, Guido Papa decif. 110. num. 6. Gutierrez qui loquitur in venditione frumenti, & vini in trakt. de tutel. p. 2. cap. 1. num. 62. & in specie Gratian. in lib. 3. discept. forens. cap. 541. num. 7. & 8. cum seqq. ubi loquitur in matre tutrice filiorum, quod ante solemnia adimpleta, potest nedum administrare in his, quæ sunt tempore peritura, verum etiam procuratorem constituere, allegat Alberic. in Luque tutores, num. 6. C. de procuratorib. Patum in decif. 199. lib. 2. quia cum ipse Ioannes Franciscus à manu ipsius Lucretiae bona hæreditaria, & nominum cessionem, habuisset, eidem tenebatur pecuniam ex illis perventam restituere, vel de ea ipsius exequi mandatum in eam, iuxta eius voluntatem, implecendo, licet testamentaria tutela minime Lucretia ipsa adimpleverit, neq; ad aliquid, etiam minori teneri poterat; præsertim ubi hoc ignorat, & bona fide fecit, ut ex traditis per Barroli in l. filius C. de possis, & alibi dicit Affl. qui decessum refert in S. C. Neap. in decif. 147. cum quoque refert, & sequitur Gutierrez, in relato trakt. de tutel. p. 2. cap. 17. num. 10. & Cavalcan. in trakt. de tutore, & Curatore, num. 212. ubi rationem addit, quia Tutor, quamvis illegitimus fuit illi, qui bona tradidit, non minor, & etiam prædoli ex contractu suo solvi pecunia potest, & res tradita restitui, ut pecunia vel rei detentor liberatus censetur; dummodo bona fide, & ignorata illius qualitate fiat, per ea, quæ ex l. filia ff. de solutoribus, notat Iafsen in l. f. urbe ma, num. 1. ff. de condit. indebit. & post eum Præf. l. decif. Affl. 147. num. 1. quod etiam improbat ex alijs Anna in tont. uo. num. 35. lib. 2. ex quibus omnibus depenchebatur emptionem ab initio in hæreditatis beneficium f. d. m. Al. fuisse, cui quomodocumque augmenti benefi-

cium, ita detrimenti spectabat in commodum, quod rebus hæreditarijs contineretur, ut in ratione 3. ff. ad leg. falcid. & eto et ff. de peric. & commodis res vend. propterea nullum hæreditarij refici debebat alagium, ratione minoris valoris rei emptæ ex post facto contingentis; neque dolus, aut lata culpa poterat ipsi mandatario imputari, de qua regularitè tenebatur in l. f. procuratorem 8. ff. in f. mandati, quod emptionem fecerit super Regia Dohana, tunc quia mandatum ipsius Lucretiae fuit exequutus, quod pecuniam implicaret cum Regia Curia: tunc etiam, quia emptiones cum Regia Dohana, tunc temporis optimè reputabantur, & de omnibus optabiles, cuiusque introitus suis quibusque temporibus, absque difficultate aliqua exigebantur, ut ex testibus fuit probatum, propterea fuit emptio facta ab ipsa Lucretia, & Silvio Maranta, atque Iulio Cesare Vitaliano exequutoribus testamentarijs approbata, & commendata, cum de ea fuerunt statim post illam factam ab ipso Ioanne Francisco per epistolas certiorati, ne constaret ex testibus eisdem; quod autem ex post facto difficilis redditus fuerit introituum prædictorum exactio, & propterea illorum capitale deterioris conditionis, & minoris valoris fuerit effectum, ad nihilum ipse mandatarius tenebatur: nam & tutor ab hoc sortuito casu excusatur, iuxta ea, quæ per text. in l. f. res pupillari 5. ff. de administrat. tutor. post Bart. in l. f. soluturas, ff. de solut. iur. ad idem dicit Sarr. in trakt. de aliment. tit. 9. q. 40. num. 38. Cavalcan. in d. trakt. de tut. & curat. num. 114. Gutierrez de tutel. p. 2. cap. 9. num. 12. Galier. in praxi tutelari p. 1. Rub. 1. num. 13. de alagio autem currenti tempore emptionis factæ, quod ascendebat ad summam ad duceatos sex pro quolibet centenario, ut ex fide producta, & pro ducatis tremille de ipsius duestis 1895. solum fuit ad eandem rationem duceatorum sex pro centenario, quod ascendit ad duceatos 180. urex partita Banci soluta, ut vulgo dicitur, per alios tanti, de hoc inquisim alagio nulla fuit habita ratio tempore divisionis factæ bonorum hæreditatorum per sorores de Vitaliano propter beneficia, & impensas & converso per ipsum Ioannem Franciscum in hæreditatis beneficium erogatas, ut etiam testes deponent; cum verò tam ipsa Elionora, & Ioannes Matthias Matullus eius vir, quam post viti mortem ipsa Elionora ab Anno 1613. usque ad Annum 1635. emptionem prædictam titulo divisionis bonorum hæreditatorum Ioannis Vincentij Vitaliani in eos perventam, tanquam propriam agnovetint, exigendo illius redditus, atque de eis tanquam proprijs disponendo, ut ex illorum descriptione in eorum beneficium in libro Regalis Patrimonij ex mandatis procuratoris ad illos extendendis ex quæstionibus de exactioe prædicta, & exactioe, & cessione in actis productis, ex actibus ipsius approbavisse censentur, emptionem

proceam factam io beneficiis hereditatis, ut
46 co minus ad illam impugnandam admittit de-
beant, ad notata io l. 4. §. *elegantior ff. de lega-
Commisoria*.

Item in alio fuerat Ioannes Franciscus enot-
milisimè læsus, cum enim de sua propria pecu-
nia erogavisset in venditione bonorum heredita-
riorum prædicti Ioannis Vincentij Vitaliani,
& exactione quantitatum à debitoribus hære-
ditariis consequendam ducatos 400. in circa
nec non pro tuncda hereditate ipsius Ioannis
Vincentij à iudicio contra eam intentato per
Iulium Menna in S. C. similiter erogavisset
alios duc. 200. in circa, ut ex testibus prædictis
ad eius instantiam receptis pro prædictis duc-
atibus 600. reconvenit eosdem coniuges actores,
qui saltè ad tertiam illorum partem, una cum
interesse tenebantur; fuerunt nihilominus ipsi
conjuges ab huiusmodi reconventionem per lau-
47 dum absoluti, cum tamen omnino impensæ
prædictæ contraria mandati actione deberen-
tur, itaque bona fide, & necessarii factæ, ut
io l. qui murtam §. 6. §. fin. ff. mandati, & in l. etiã
48 si contrarium 4. C. de necessariis etenim sunt im-
pensæ in distrahendis rebus hereditariis factæ,
item pro nominibus hereditariis exigendis, &
exacti quantitatem minuunt, ut ex l. ubi parè
19. §. qui in distrahendis ff. ad S. C. Trebell. & ex
lbi notatis per Barr. Alex. Ripam, & alios voluit
Perregin. in tract. de fideicom. artic. 50. num. 10.

49 §. 14. quemadmodum etiam impensæ pro in-
endis rebus hereditariis, vel hereditate ipsa ab
indebitis aliorum vexationibus inter necessa-
rias enumerantur ex dispositione eiusdem §. qui
in distrahendis, de quò latè Perregin. in loco re-
late n. 4. ubi plures allegat. Neque verò obla-
50 to potest dispositio l. ex parte 40. ff. familiae r-
eliscunde prohibentes, expensarum repetitionem
in causa communi erogatam per coheredem,
ab alio coherede pro rata facieodam, ubi tan-
51 tumdem fuisset in causa propria expensurus, ut
ex hoc inferatur, expensas fuisse ab ipso Ioanne
Francisco erogatas contemplatione Equitis
Pecti Reviglionis, eius filij, ad quem tanquam
Iuliz Vitalianæ virom, tertia bonorum heredita-
tiorum portio spectabat, & pro ea rata eas-
dem fuisse necessarias expensas, propterea illa-
rum repetitionem non competere contra Elin-
notam ipsam. Fallax enim hoc detegitur as-
sumptum; tùm quia non sumus in expensis à
coherede erogatis, sed ab ipso, in quo text. in
d. l. ex parte non loquitur; tùm quia ipse Ioan-
nes Franciscus negotiorum prædictum, non sine
Lueretia Matanta Curatricis mandato expedi-
vit, quo casu necessarias expensas indistinctè
recupetat, ut diximus; tùm denique quia neque
idem fuisset ipse Ioannes Franciscus expensurus
in distrahendo tertiam partem bonorum prædi-
ctorum, & consequendo quantitatem à nomi-
nibus hereditariis pro tertia parte debitam; ha-
bita enim consideratio maioris animatum,

numeri, & bonorum venditorum quantitatis,
atque pecuniæ ab hereditariis debitoribus
exolvendæ longè maioribus indiguit expensis,
præsertim in bonorum exportatione, & itine-
ribus pro exactione integre pecuniæ, quæ non
tàm facilè, quàm tertia pars illius à debitoribus
52 bus hereditariis exigì potest, & in dubio sem-
per præsumitur plus fuisse pro parte Socij ex-
pensum, nisi contrarium probetur, ut per Barr.
in d. l. ex parte, cuius opinio omnem fuisse in Sena-
tu Cathalonie receptam testatur Cancr. in lib.
3. variar. resolut. cap. 6. n. 27. & seqq.

53 Sexta, & septima nullitas respectu prolation-
is laudi factæ post expitatum compromissi
tempus, contra notata in l. sed et si manente §. ff.
de praxario, ubi DD. & per Pras. de Franch. in
decis. 354. num. 2. per rationem, quia non entia
54 nolle sui qualitates, ut io l. qui in provin-
cia 41. ff. si cert. petat. erant similiter infanabiles,
non obstantè, quòd diceretur prorogatioes in-
telligi factas à die lapsus primi termini, quo
durante iudicis officium conquiret; hoc enim
locum habet in iudice ordinario, non autem
in Arbitro, cuius potestas expitatur per termini

55 lapsum, propterea, ut valida sit eius proroga-
tio, ante termini lapsum fieri debet, ut in d. l. si
cum dies 26. §. intra ff. de arbitris, & per Berrell.
super prag. 2. de Arbitris, §. 3. gl. 4. num. 29. per
Gabriel. in lib. 2. commun. conclus. in tit. de dilati-
onib. conclus. 1. num. 24. & conclus. 3. num. 3. Pras.
de Franchis d. decis. 354. num. 2. D. Marsedus
apud Sarn. in prax. crim. part. 1. cap. 13. §. 3. n. 1.

56 cum alijs, quos novissimè sequitur D. Ro-
magna ad C. de iur. super Statut. Civit. Eugubij,
lib. 2. rubr. 27. num. 62. Iosuper prorogatio, cum
57 eisdem qualitatibus, & conditionibus fieri in-
telligitur, cum quibus primus actus gestus fuit,
ut per eundem Gabriel. in tit. prædicto, conclus. 1.
num. 4. cum igitur compromissi prædicti tem-
pus à die date compromissi ex partium con-
ventionem decurreret, similiter prorogationis
tempus à die date prorogationis decurrere de-
bebat.

Sed ad sacnitatem animæ rectebat, quòd
computando tempus primæ prorogationis à
die lapsus primi termini, adhuc secunda, & ter-
tia prorogatio sub diebus 19. Maij, & 6. Iulij
facta extra terminum, cū enim utrumque tem-
pus termini in compromisso adiecti, & primæ
prorogationis caperent quadraginta dierum
intervallum à die 3. Aprilis decurrendorum, du-
rabat compromissum per totam diem 12. Maij,
fuit nihilominus secunda prorogatio sub die
19. Maij, & alia postea subsequens fuit die 6. Iu-
lij, utraque post expiratum compromissum.

57 Actenus igitur nullitatibus prædictis ex
enormissima læsione contra landum oppositis,
fuerunt mediante sententia Sacri Regij Consi-
lij Neapolitani ad relationem Domini Consi-
liarij D. Thoma Carlevalij, sub die 1. Iulij 1642.
absolutæ partes ad iovicè ab hinc iode præfatis
Figliola Actuariis. Cc RE-

R E R V M S V M M A.

- 1 Civis nomen, latè sumptum, Incolas, & Originarios comprehendit.
Sivèllis vèrò Originarios tantum, a. 2.
- 3 Originis plures, quis habere possit, scilicet propriam, paternam, & avitam.
Non autem ulteriorum, avorum, & superiorum ascendentium, n. 4. & 5.
- 6 Civitas patris ad filium transis, etiam, quòd non sit in loco patris auiti.
- 7 Domicilium paternum originis, vel propriæ, naturali dicitur.
Non solum pro temporalibus, sed etiam quoad spiritualia, n. 8.
- 9 Filius paternam potius, quàm avitam originem, vel propriam sequitur, ubi ex sit contraria qualitates resultant.
- 10 Origo propria, a civitate contrahitur.
Qua tamen quiescit sit in loco, in quo pater fixum habuit, ac permansit domicilium, & ubi quiescit habitat, n. 11.
Non enim ex fortuna, vel casuali nativitate, acquiritur, n. 12.
Cum in peregrinatione, vel in itinere nascitur, sive in transitu paratum, sum animo revertendi ad domicilium, a. 13. & 14.
- 15 Civis loci patris dicitur autem in peregrinatione.
Vel parentum transitu, a. 16.
- 17 Civem, & domicilium animus facit, non corporis affectio.
Nec dicitur quis esse in loco, in quo ad tempus reperitur, n. 18.
- 19 Filius natus fingitur in ea Civitate, unde mater ex accideri recessit.
Et ita decusum in Sacro Consilio Neapolitano, num. 10.
- 21 Filij concepti in loco domicilij parentum, habentur, ac si anti in eo fuissent in eorum commodum.
- 22 Filij concepti in Fidelissima Civitate Neapolis, cum ibi Doctoratus gradum assumunt, admittantur ad honorum Collegij Doctorum Neapolitanorum.
Si tamen ibi patriam, vel paternam habeant originem, aut domicilium, n. 23.
- 24 Filius in Civitate Neapolis conceptus, sed extra illam ortus in loco, ad quem parentis profecti fuerant pro fugiendo inimicis, habetur ut autem in Civitate.
Omnibus Neapolitanorum gaudet privilegijs, num. 25.
Pro ut decisum in Regia Camera Summaria, num. 26.
- 27 Dissiso in parvum refertur Regia Camera Summaria Neapolis, & n. 30.
- 28 D. Petrus de Rosis filius Authoris memoratur, & n. 31.
- 29 D. Maria Reviglione Authoris uxor patris tempore defuncta.

32 Clericis Neapolitana Civitatis, immunitas est a gabellis concessa.

33 Clerici sunt à saulari Jurisdictione exempti.

34 Clerici sunt Civis cuiusvisque Civitatis, sicuti laici.

Et vocantur appellatione Civium, a. 35.

In favorabilibus, non autem in odiosis, n. 36.

CAPVT LV.

De Civilitate per domicilium paternum à filio, etiam alibi nato, acquiritur, ad text. in l. filios 3. C. de municipibus originarijs, lib. 10.

lvis nomen, quamvis latè, & genericè sumptum, duas Civium species comprehendat; scilicet, Incolas, qui domicilium in Civitate, habent; & Originarios, qui originem ex Civitate, ducunt; at tamen strictè, &

- rigorosè, aut propriissimè acceptum de Originario tantum Civem intelligitur, ut ex gl. ultima in l. 1. in fine, ff. de tutorib. & curatorib. datis ab his, & alijs docuit Anton. Faber in lib. 6. Cod. an sit. de verb. significat. dist. 17. quem sequitur alios addens Consiliarius, Carlsval. in tract. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 1. 2. num. 82. ubi num. 85. & seq.
- 3 quòd plures habere quis potest origines; propriam videlicet, paternam, & avitam, non autem ulteriorum, avorum, & superiorum.
- 4 ascendentium, alioquin oporteret nos querere agrum Damascenum, in quo Adam primus humanæ naturæ parens natus fuit, ut ibi num. 52. ex glossa in l. assumptio 5. filius, ff. ad munus. patris enim civilitas transit ad filium, oriens, quòd non sit in eo loco natus, l. filios 3. C. de municipib. & originarijs, lib. 10. Boer. dec. 13. & post eum. Novar. in tract. de elect. & variat. for. sist. 4. q. 63. num. 14. & domicilium à paternæ, vel propriæ descendens origine, naturale dicitur, non solum quoad temporalia, sed etiam quoad spiritualia, ut per text. in cap. 3. de temporib. ordinationib. lib. 6. probat Marian. Socin. in cap. 36. ann. 7. vol. 1. quòd si ex propria, aut paternæ origine, aut avita, contraria resulerent qualitates, paternæ utrumque vinceret; namque filius magis sequeretur, quàm propriam, vel avitam, ut ex l. privilegio 27. C. de Decurionib. lib. 10. & l. cum satis 32. in princip. C. de agricol. & censib. lib. 11. subdit ibi Carol. Carlsval. num. 86. & 88.
- 10 cum seqq. & num. 101. propriam originem civitatis contrahi affirmat, quæ tamen quiescit sit in loco in quo pater fixum habuit, ac permansit domicilium, & ubi quiescit habitat; non enim ex fortuna, vel casuali civitate acquiritur, cum in peregrinatione parentum, vel iti-

- neri, five transitu, cum animo revertendi ad
 14 domicilium filius nascitur, quia tunc ex iuris
 fictione filius natus censetur in paterno domi-
 cilio, quod etiam novit, alij relatis com-
 probavit *Praef. de Ganaverto in decis. 6. Regia*
Cam. Sum. a. n. 10.
 15 Et sane, quod natus in peregrinatione civia
 dicatur loci paterni, probat *Faber in dicta tit. de*
verb. significat. definit. 20. quem refert, & sequitur
 16 *Episcopus Rocc. in collecta. decis. 269. p. 1.* sicut
 etiam in transitu natus, ut per *Cavallos in Spe-*
culo commun. opinion. contra communes 9. 458. n.
 17. & *segg. Novar. in relata 9. 63. num. 3.* ubi
 adducit decisionem Regie Camerae à *Reg. Mo-*
 171. complatam, *num. 59.* animus enim non
 corporis assistentia eivem facit, atque domi-
 ciliu de iure constituit, *Leinz qui 27. 5. Celsus, ff.*
 18 *ad municip. & non dicitur, quis esse in loco, in*
 quo ad tempus reperitur, *l. si fundus 42. ff. de*
 19 *legat. 3.* quare filius in ea Civitate natus fuisse,
 fingitur, unde mater ex accidenti recessit, *gl. in*
relata l. cum satis, vers. Sobole, cum alijs concor-
dantib. quæ ad hoc adducit Francisc. de Petris
in conf. 15. num. 2. & segg. ubi num. 6. & 7. ita re-
 20 fert decisu in S. C. Neap. sequitur *Consiliar.*
Hodierna in addit. ad Sardi decis. 319. num. 3. &
segg. Episcopus Muranain controversa respons.
93. n. 19. p. 5.
 21 Hoc maxime procedit in illis, qui fuerunt
 in loco domicilij parentum concepti, in quo
 pro natis in eorum commodum habentur, ut
 ex *l. servorum 5. in fine, & l. qui in utero 7. ff. de*
statu homin. traditi Reg. Sanfelix. in praxi iudi-
ciar. sect. 14 num. 6. & in decisionibus ad eam-
 dem praxim additis, locorelato ex hoc ita fuisse
 refert, bis iudicatum in Almo Collegio Nea-
 22 politano, quod concepti in hac Fidelissima Civi-
 tate Neapolis, cum Doctoratu gradum as-
 sumperint, admitti debeant ad honorem Col-
 legij, id quod etiam voluerunt, post *Rebuff. &*
alios Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 75. n.
 5. *Consiliar. Paschal. in tract. de virib. patriapo-*
 23 *test. par. 3. cap. 2. n. 35.* licet in conceptu tantum,
 in hac Civitate, ubi neque patriam, neque pa-
 ternam originem, neque paternum habet do-
 miciliu, contrarium verius esse ostendat *Re-*
ches in glossa ad Privilegium Sacri Collegij Du-
centum Neapolis 5. à n. 68.
 24 Quod autem filius Neapoli conceptus, sed
 extra Civitatem ortus in loco, ad quem parentes
 profecti sunt causa fugiendi tumultum ha-
 25 beatu, ac si Neapoli natus fuisset, omnibusque
 Neapolitanorum privilegijs potestari, decisu
 26 refert in R. Cam. Summ. Neap. *Reg. de Marin.*
in decreto 360. & 363. prædictæ Regie Camerae
 ex illis, quæ in calce observationum ad *decis.*
Regent. Reverserij edi curavit, alias asserti in su-
 militibus decisionibus *Thor. in compend. decis. Regni*
Neap. p. 1. in verbo Conceptus, & p. 2. in verbo Ci-
vis alienius Terra, & in p. 3. in verbo Civis in Ci-
vitate conceptus, & in supplemento compendij

- prædicti in verbo Civis conceptus, & novissimè*
 17 fuit hoc à nobis obtentum pro Petro de Rosis
 18 filiodilectissimo in hac Fidelissima Civitate.
 Neapolis concepto, sed alibi nato de Anno
 1648. scilicet in Beneventana Vrbe, dum eam
 (ausugredi gratia populares tumultus) peregre
 profecti appulsemus cum amantissima coniuge
 19 Maria Reviglinne (heui iam diro, pectus tempe-
 te, de Anno 1656. faio nimis properante ex-
 tincta, quam non sine interno cordis dolore
 memoramus, & sola superest consolatio ob
 egregias animi dotes, eam fuisse cælesti gloria
 dignam) Regia enim Camera, sub die 5. Maij
 20 Anni 1656. in contradictorio iudicio cum
 Regio fisco, iudicavit eundem, uti conceptum
 Neapoli fuisse debere Civitate Neapolitana.
 21 Añnarius Franciscus Perna. Qua de causa pro
 eodem uti Clerico ad primam tonsuram ordi-
 nato in prædicta Civitate Beneventi, Neapoli
 tamen concepto, forsan peti potuissent fran-
 22 chitiæ, five immunitates à gæbellis concessis
 Clericis huius Civitatis, de quibus meminit
 Riccius in *decis. 84. Curia Archiepiscop. Neap. p.*
 33. Clerici enim licet à seculari Iurisdictione
 exempti, ut in *cap. de terminis 2. de iudic. sunt*
 24 nihilominus cuiuscumque Civitatis Cives, si-
 cut laici, ut ex pluribus deducit *Carleval. in loco*
relato, num. 83. & Carol. de Grassis ab eo reharus
in tract. de officiis. Clericatus in præbendis, num.
 35 366. & *segg.* Civium appellatione, Clericos
 26 venire dicit in favorabilibus, non autem in
 odiosis, & communem affirmat sententiam post
 innumeros ad hoc allegatos.

R E R F M S F M M A.

- 1 Fideiussoribus non solvendo existentibus, Ma-
 gistratus olim tenebantur, quorum ordine su-
 ditiones prestabantur.
Excussus bonus principalium, & fideiussorum,
num. 2.
Hodie Tabelliones, sive Añnarij teneantur,
num. 3.
Cum ad eorum, & inferiorum Iudicium, spectet
officium, recipere cautiones, n. 4.
Intelligendo in subsidium, ut n. 5.
Prævia dispensatione bonorum principalium, & fi-
deiussorum, n. 6.
Ante Añnarij facienda, n. 7.
Qua tamen in Regno Neapolis est ab insidem,
Añnarij procuranda, n. 8.
Infra quadrimestre tempus, ut n. 9. 10. 11.
 12 Añnarij pro fideiussoribus, non identis, actione
 an personalis, vel hypothecaria teneantur? re-
 missum.
 13 Añnarij pro fideiussionibus, quas eorum peri-
 culo recipiunt, mercedem accipere possunt, qua
 ipsi pro arbitrio videbitur.
 14 Añnarij pro conventionalibus, non iudiciali-
 bus fideiussionibus, an conveniri possint in Re-
 gno Neapolis, in forma Regie Pragm.
 Cc 2 Pro

- Pro affirmativa respondet Author in falli contingenti, n. 15. & 19.*
Secundum quam indicium refert in Sacro Consilio Neapolitano, n. 55. & 57.
- 17 *Lites breviori publica est utilitas.*
 18 *Lites, earumque prolixitas miserum sunt causa malorum.*
 19 *Lex favorabilis, etiam ultra proprium significatum extenditur.*
 20 *Ratio ubi eadem est, ibi eadem esse debet iuris dispositio.*
Et eadem lex offe dicitur, comprehensivi, non extensivi, n. 21.
 21 *Ratio est anima legis, qua ampliat eius dispositionem.*
 22 *Ratio potius, quam verba, est in Statutis attendenda.*
 23 *Ratio scripta magis attenditur, quam dictum, quod ex ratione ampliat, & limitatur.*
 24 *Extensio non fit in correctorijs, ex paritate, aut maiestate rationis.*
Fallit primum in favorabilibus, n. 26. & 27.
Secundo fallit, quando ratio est expressa in dispositione corrigente, n. 30.
Tertio fallit, quando non nisi, unica ratio potest assignari, n. 32.
 25 *Lites abbrevians, dispositio favorabilis reputatur, & quo libius finem imponit.*
Et propterea extensionem recipit ex identitate rationis, n. 29.
 26 *Dispositio contra Ius Commune strictissimi interpretatur.*
Sed ex ratione in ea expressa, vel qua pro expressa habeatur, ampliationem recipit, num. 34. & 35.
 27 *Dammum, quod quis sua culpa sentit, sibi, non alijs debet imputare.*
 28 *Actuarij, seu Notarij non tenentur in subsidium pro conventionalibus cautionibus.*
Quod intelligendum est, si a parte fuerit fideiusor tacite, vel expresse approbatus, n. 38.
 29 *Actuarius stipulare non potest super non pertinentibus ad eius officium.*
Et quo sint fidei iunctiones ad eius officium pertinentes? n. 40.
 30 *Actuarij subsistens pro fidei iunctionibus indicibus a subsidio capitis tenentur, non pro conventionalibus.*
 31 *Iurisdictio voluntaria potest a partibus prerogari sine alio superioris consensu.*
In quocumque Iudicio, vel alium iurisdictio nem habentem, etiam sine Tribunali, n. 43.
 32 *Indices chorum, sive Notarij dicuntur habere iurisdictio nem.*
 33 *Actuarius Curia Baronalis secundarum causarum recipere potest conventionales obligationes, qua in eadem Curia versantur.*
 34 *Index appellationis iurisdictio nem tantum habet ad certum genus causarum.*
 35 *Qua sibi fuerunt per Indices sententiam devoluta, n. 47.*

- 36 *Consiliarij Sacri Consilij Neapolitani dicuntur Indices Delegati, non Ordinarij.*
Si tamen singulis, ne singulis, considerantur, n. 50. usque ad 53.
 37 *Indices Magna Curia Vicaria Neapolis sunt Indices ordinarij.*
 38 *Indices ordinarij iurisdictio prerogari potest, sicut etiam Delegati.*
 39 *Decisio Sacri Consilij Neapolitani refertur.*
 40 *D. Ioannes Baptista Filingerius Regius Consiliarius commendatur.*
 41 *Actuarij pro satisfactionibus illiquidis, & paratam executionem non habentibus, non tenentur de idoneitate fideiusoris.*
Vel si pro tempore, quo fidei iussit, erat idoneus, & postea decessit, n. 59.

CAPVT LVL

De Actuarijs in subsidium obligatis pro fidei iussoribus non idoneis ab eis receptis, ad text. in l. 1. §. si Magistratus, ff. de Magistratibus convenien-
dis.

- 1 **M**agistratus, quorum nomine fidei iunctiones olim capiebantur, principali debitor, & fidei iussoribus existentibus non solvendis, tenebantur de proprio & sic in subsidium post excusam illorum bonas l. 1. §. si Magistratus, ff. de Magistratibus convenien-
dis. l. 1. & 4. c. ced. titulo.
- 2 **P**ostea vero ceperunt Tabelliones, sive Actuarij eorum periculo fidei iussores capere, tanquam ad ipsorum, & inferiorum iudicium officium spectet, recipere cautiones, ut glossa declarat per illum text. in §. nos autem, in verbo eorum. In l. de Actibus Tutore, & in §. fin. l. iustit. de satisfactis. Tutor, ac notant Paris de Puteo in trakt. de Syndicatu in verbo Fidei iussor officialium, cap. 3. num. 2. In l. Clar. in lib. 5. recept. sentent. §. fin. practice criminalis q. 46. num. 12. aliqui relati per Maurum in trakt. de fidei iussoribus. p. 2. sect. 3. cap. 4. num. 12. cum seqq. & ultra eos Corv. in l. R. in M. C. 35. in fine, Prof. de Franchia in decis. 102. num. 3.
- 3 **Q**uia vero Actuarij, sive Notarij non nisi in subsidium, de proprio tenentur, cum fidei iussores non idoneos receperunt, ut post Ludovic. in decis. 33. Rota Lucensis, & Montan. in trakt. de iure iuratar. cap. 32. reg. 7. num. 33. & seqq. docuit Coss. in trakt. de remedi. subsidar. remedi. 5. num. 5. & in trakt. de falli scient. & ignorant. cens. 2. dist. 1. §. in princ. unde praedere discussio debet a creditore faciendi bonorum omnium tam

7 tam principalium, quam fideiussorum, ipsius
Actuarij auditis, ut valeant in illorum defe-
ctum condemoari ad quantitatis debere solu-
tionem, ut ex d.l.4. post *Salvetur* in d.l.1. C. de ma-
gistratib. conveniend. tradiderunt *Gratian* in de-
vis. *Rota Marchia* 69. num. 11. *Ricc.* in collect. de
c. 1258. in fine p.4.

Hæc autem discussio apud nos in infinitum
tendebat, ut ferè immortalis redderetur; Fuit
propterea ad Neapolitani Regni supplicatio-
nem in publicis Comitibus promulgata Regia.

8 Pragmatica, quod Actorum Magistri, qui te-
neantur ad subsidium facta discussione obliga-
torum, proceat debeant illorum discussio-
nem infra annum, quo elapso, statim de proprio

9 teneantur, & contra eos exequatur, nulla alia
temporis dilatione expectanda, nec pro com-
plenda, iam incepta discussione, ut in *Pragm.*

11 15. de *Actuarijs*; quod tempus fuit postea re-
strictum ad menses quatuor, ut in alia *Prag.* 17.
sub eod. titulo, de quibus Regiæ Sanctionibus
memoratu *Reg. Rovit.* in decis. 83. num. 3. &

12 segg. latè discussis de actione hac subsidia-
ria, ac personalis tantum sit, vel hypothecaria ra-
cita, vel expressa? & *Reg. de Marinis* in lib. 1. re-
sol. *Iuris* cap. 7. ubi ex hoc periculo, quòd Actua-

13 rij subeunt pro fideiussionibus, quas recipiunt
eis licere diei, mercedem exigere, quæ ipsi pro
arbitrio videtur ex communi Theologorum, &
Iuristarum sententia, & probant cum declara-
tione *D. Confiliar.* *Petra* super *Ritu* 159. num.
9. & *D. Scappa* in addit. ad *Nicolini* in prax. ci-
vil. pag. 44. n. 150.

14 Sed an hic rigor à Regiis Pragmaticis ordi-
natus, quòd sint ab eisdem Actuarijs, non à
creditoribus faciendæ discussiones, & pro eis
omni ultra quadrimense tempus expectari de-
beat, sit nedum in iudicialibus fideiussioibus
servandus, quæ scilicet iudicis ordine præ-
stantur; verum etiam in conventionalibus, quæ
per Actuarios apud eorum acta ex parium coo-

15 ventione recipiuntur? pro affirmativa respon-
dimus in causa *Matthei* de Avetraya affinis no-
stri, & *V. L. D. Felicis Cherubini*, quam habebant
in Sacro Consilio Neapolitano, eorum Actorum.
Magistris eisdem Sacri Consilij, *Ioanne An-
tonio de Lictio*, & *Magnæ Curiz Vicariæ* *Nea-
polis* *Marco Averfa*, super solutione ducato-
rum 600. à *Silvestro*, & *Ioseph Pignella* in soli-
dum sub fideiussoria cautione solvi promissio-
rum per fideiussiones apud ipsorum acta recep-
tas, eorum risico, & periculo, de summa dueato-
rum bismille, & septingentum, quos publico
medante instrumentum infra certum tempus sol-

16 vere spondendo: sunt enim prædictæ Regiæ
Sanctiones ordinatæ, ut citus hanc obligato-
rum discussiones, quæ immortales reddebantur,
ex eo, quod fuit in prædictis expressum, & sic

17 pro litibus breviandis, in quo publica versatur
utilitas, ut ex *L. properandum* 1. in princip. cum
ibi à DD. adnotatis, C. de iudic. affirmat *Confl.*

Carlevalin in tract. de iudic. disput. 6. num. 23. pro-

18 pter multa mala ex litibus, earumque prolix-
itate resoluta, quæ *Caravita* refert in *Ritu* 10.
M. C. P. Neap. ibique novissimè post alios *Do-
minus olim Iudex* eisdem *Magnæ Curiz* *Don*

19 *Carolus Petra* nunc Regius Consiliarius, unde
tanquam Reipublicæ favore emanatæ in eius
favorem extenduntur, etiam ultra proprium si-
gnificatum, *Hoc modo* 63. ff. de condit. & de-
monstrat. & post *Bartol.* & *Bald.* tradit *Gronda*

in tract. de privilegiis. explicat. q. 96. num. 482.
Rante præsertim ideitate rationis, in *Prag-
maticis* eisdem expressæ, ne discussiones red-
dantur immortales; quæ quidem ratio in omni-
bus viget, etiam conventionalibus fideiussio-

20 nibus: ubi verò eadem est ratio, ibi esse debet
eadem Iuris dispositio; & ubi ratio est eadem,
21 dicitur eadem lex adesse, non extensivè, sed

22 comprehensivè, cum ratio sit anima legis, quæ
ampliat eius dispositionem. *Libud* 32. ff. ad le-
gem *Aquilianam*, cum alijs per *Barbosam* collectis
in *axiom. Iuris* 197. ubi num. 8. & segg. quòd ra-

23 tio potius, quàm verba est in Statutis attende-
24 da, & ratio scripta magis attenditur, quàm di-
ctum, quòd ex ratione ampliatur, atque limi-
tatur.

25 Et quamvis io correctorij non fiat exten-
sio ex paritate, nec maioriore rationis,
ex communi DD. sententia post *Isaionem* in au-
th. quas actiones, num. 21. C. de Sacrosanct. Eccles.

26 alioque, relata per *Menoch.* in 17. de adopi-
sionem *posse*, rem. d. 4. num. 51. hoc tamen fallit
in favorabilibus, in quibus lata sit interpreta-

27 tio, etiam quod Ius Commune corrigatur, &
maximè quando agitur de favore publico, vel
publica utilitate, ut ex communi DD. sententia
post *Pivum* in sylva commun. opin. lib. 1. opin.

28 269. deducta post alios *Farinac.* in fragmentis
crimin. p. 1. in verba *Extensio*, num. 93. & 98. & ibi
29 num. 97. quod favorabilis dispositio reputatur,
per quam lites abbreviantur, & litibus finis im-

30 ponitur, & propterea extensionem admittit ex
identitate rationis. Fallit etiam regula in cor-
rectorij, extensionem excludens, quando ratio
est expressa in dispositione corrigente: tunc

enim iocita est extensio per identitatem ratio-
nis, ita declarat *Isaionem* d. *Auth. quas actiones*,
num. 22. & communem esse docet ex pluribus
Farinac. in loco relato, num. 183. ampliandis

31 173. ex magis communi DD. sententia, etiam
quod casus non expressus oco contineretur sub
expresso, nec ex lata vocabuli significatione, &

32 quòd ratio non sit expressa, sed unica ratio
posse assignari, ut est in re, de quæ agimus,
quòd latius præsequitur n. 180. & segg. & n. 247.

33 & quòd dispensatio cõtra Ius Cõmune, quam-
vis regularitè, strictissimè interpretanda, ex
ratione, quam habet expressam, vel quæ pro
expressa habetur, sit amplianda, nec deatur

34 hæc extensio, sed proprius intellectus, ratione
resoluta, ut post *Bald.* & alios tradit *Menad.*

in repetit. *Conf. in aliquibus in 3. notabili, num. 62.* quem laudat *Reg. de Tappia in Comment. ad rub. ff. de constit. Principum. cap. 5. n. 3.*

Neque obstat dicebamus, rationis diversitatem, ex adverso consideratam in conventionalibus fideiussionibus, quod in eis possint partes cavere, ut idoneus tantum fideiussor recipiatur, aliter ei non consentientes; cum autem secus fecerint, tacitum, vel expressum con-
cedentes assensum, sibi non alius impurare debent damnum, quod sua culpa sentiunt *cap. damnum 8. de rez. lris in 6. Unde Notarius, sive*
37 *Aduarios, pro conventionalibus cautionibus, in subsidium non tenent, sed tantum pro iudicialibus, sicut in specie Farinas. in praes. criminali in 21. de delictis, & panis 9. 24. num. 83. Amendola in add. ad Praesid. de Franch. decis. 480 num. 3. & 6. Rice. Ita decisum affirmans in Curia Archiepiscopali Neap. decis. 49. p. 2. quem citat Novar. in collectan. decis. super prag. 17. de*
38 *aduariis, num. 14. quia haec sunt intelligenda in fideiussoribus, de partis expresso, vel tacito consensu approbatis, cum praesens illa fuerit, & non contradixerit, ut declarat Riccius in loco relato, num. 6. & plenè Farinas in tit. de carcerib. & carceratis 9. 33. num. 92. sed non procedunt in fideiussore, ad Aduarii recipientis onus, & periculum relicto, & ab eo, absente, parte, recepto.*

39 Ita neque obstat, non posse Aduarium stipulari super non pertinentibus ad eius officium, ut post Innocentium, & alios traditur in allegationibus insertis à *Reg. Rovio in comment. super prag. 2. de Iurisdic. invocem non turbandis, n. 409. & 5. ad Aduarii enim officium tantum pertinet, cautiones iudicis ordine recipere in causis apud eius acta vertentibus, ut pro tutela, promissione restituendi bona, vel pecuniam, in casu retractationis sententiae, sive cui, quibus, & quando luerit ordinatum, pro obligatione de concordando, vel redeundo, de finibus servandis, & similibus, pro quibus non*
41 *pro alijs, extra officij necessitate, receptis tenent Aduarium substituentem, si fuerint à substituto capta, insert ex hoc Reg. de Marinis in lib. 1. resol. cap. 3. num. 3. & segg. & post eum Novar. in d. prag. 17. num. 11. & segg. ad hoc enim*
42 *respondebatur, voluntariam iurisdictionem posse à partibus consentientibus protogeri sine*
43 *alio superioris consensu, in quocumque iudice, seu alium habentem iurisdictionem, etiam sine Tribunali, per text. in l. r. ff. de iudic. ubi*
44 *gloua insert ad Iudices chartularios, sive Notarios, ad quod alios adducit Reg. Rovio. in d. prag. 2. num. 4. & 5. hinc deducens, posse ab*
45 *Aduariis Curiae Baronalis secundarum causarum recipi ex partium voluntate conventionales obligationes, & in eadem Curia incusari,*
46 *non habitante, quod iurisdictioni Iudicis appellationis restringitur ad certum genus causarum*
47 *tantum, & de iurisdictione per sententiam Iudicis,*

refert *Theor. in voto decisivo 60. num. 5. & 6. n. 9. p. 2.*

Tandem, neque refutari dicebamus respectu Aduariorum Sacri Consilij Neapolitani, nulliter fuisse apud eorum acta praestitas conventionales fideiussiones in causis in eodem S. C. non
48 *agitatis, in quo Iudices esse dicuntur Delegati; quidquid aliud in Aduariis Magnae Curiae Vicarij, & aliarum Curiarum ordinariam iurisdictionem habentium dici possit, ex praes-*
49 *legariis. Nulla enim erat in hac differentia, constituenda in Aduariorum Magistris Sacri Con-*
50 *silij, cuius Iudices, tamen considerati, singuli, ut singuli, non sint Iudices ordinarii, sed delegati; sicuti post alios novissime notat D. Scop-*
51 *pa in annotat. ad Savin. in prax. civil. part. 1. §. 1. n. 20. in fin. nihilominus simul congregati ordina-*
52 *tiam representant iurisdictionem, ut ex Reg. Rovio in Rub. pragmat. de Officio Sacri Consilij, n. 4. probat Reg. Sanfelice in praxi iudiciaria §. 2. 3.*
53 *num. 9. quoniam etiam singuli, ut singuli, ordinarios Iudices esse dicendos Regios Con-*
54 *silarios, ob officij perpetuitatem, docet ibi Rovio. num. 7. & Barbosa, Carleval. & alij, ut pro-*
inde, esse eorum iurisdictionem, eo magis illam Aduariorum prorogabilem in actibus voluntariae iurisdictionis dicendum erat, maxime quia,
54 *tam in ordinariis Iudicibus, quam in Delegatis admittitur iurisdictionis prorogatio, ut post Affl. in decis. 27. num. 2. & alios diximus in antecedenti cap. 32.*

55 Ex his omnibus sub die 19. Iunii 1645. fuit decreto Sacri Consilij Neapolitani provisum, ad relationem Domini Consilij *Joannis Baptistae Flingerij*, morum iucunditate, atque nobilitate praclaris, quod Aduarii praedicti intra mensem procurarent solutionem, alias expediantur litterae exequutoriales, reiecta exceptione, quod non essent huiusmodi conventionales fideiussiones in pragmaticarum dispositione comprehensae. Aduarios de Scacciavento, in
57 qua causa fuit similis determinatio Sacri Consilij producta, & ex facto demonstratum alias
58 decisiones in contrarium alletas, in satisfactionibus illiquidis, & paratam exequutionem non habentibus processisse, in quibus etiam terminis emanare potuerunt decisiones relatae per
59 *Theor. in supplemento Compendij decis. Regni posita impresse in verbis Aduariis qui aliquem,* ubi etiam actuarios docere obtulerat, de idoneitate fideiussionis, tempore captae obligationis, quod sufficiebat, ne teneretur, si deinceps ille decoxerit, ut ex *Farinas. declarat Maur. in praxi. cap. 4. n. 22.*

R E R V M S Y M M A.

1 *Alimenta, & lris sumptus filio, paternam hereditatem in iudicio petenti debentur. Quod ampliat in filio, etiam pubere, & maioribus.*

- Secundò ampliatur etiam in eis, qui adhuc in prima infantia non obtinuerit, n. 5. & 6.*
- Tertiò ampliatur etiam in extraneis, licet ageretur, n. 7.*
- Quarò etiam si particulari iudicio agat, an. 8. usque ad 17.*
- Quartò ampliatur, ut neque sit pro huiusmodi alimentis, & litis expensis cantio prostanda, n. 19. usque ad 24.*
- Sextò ampliatur, ut neque sint in casu succumbentis restituenda, n. 20.*
- Septimò, ut appellatio non suspendat eorum praestationem, n. 32. & 34.*
- Limitatur primò, si alimentarius non habeat, nade se commodè alere possit, n. 29. & 30.*
- Secundò limitatur, ut pro necessario tantum vitæ subsidio debeatur, n. 31.*
- Tertiò restringitur, cum lis potest incontinenti definiti, n. 40. usque ad 43.*
- Quarò limitatur, cum alimentorum provisio abserbet articuli principalis decisionem, n. 44. usque ad 47.*
- 18 *Alimentorum, & expensarum litis provisio, qua verborum formula fieri solet, & n. 22.*
Et qualiter taxanda veniant? Iudicis arbitrio remittitur, n. 25. usque ad 28.
- 33 *Famis est tenuissimus casus, neque venter dilationem admittit.*
- 35 *Alimenta praterita nullum habent privilegium.*
- 36 *Compensationis exceptio opponi potest contra alimenta praterita.*
Sed non contra futura, n. 37.
Ad quem effectum pro futuris habentur alimenta à die litis mota decursa, n. 38.
Aut à die petitionis idem, n. 39.
- 48 *Alimentorum à provisione non requiritur plena probatio.*
Sed summaria quadam cognitio tantum adhibetur, n. 49.
Et leviores in eo requiruntur probationes, n. 50. 51. & 52.
- 53 *Filiatio, praesertim paterna, difficilissima, & ferè impossibilis probatione.*
Unde cum liquidis, & indubitatis probationibus, verificari nequeat, n. 54.
Conjecturis, & presumptionibus probatur, an. 55. usque ad 60.
- 61 *Filius ex uxore natus regulariter praesumitur mariti filius.*
Sed hac praesumptio, non iuris, & de iure, sed iuris tantum esse dicitur, n. 62.
Vnde admittit incontrarium conjecturas, n. 63. usque ad 67.
- 68 *Adulterium ex concubitu, cum muliere alteri nupta committitur.*
- 69 *Adulterini filij in apices sunt, aliquid à patre, vel à matre habendi.*
Quod ampliatur, ut locum habeat, tam ex testamento, quam ab intestato, n. 70.
Secundò, ut procedat, etiam ex causa alimentorum, n. 71.

- Falut de iure Caenico, quo eisdem alimentis debentur, n. 72.*
Et hoc iustitiam in foro seculari, quoad hoc servatur, n. 74.
- 73 *Parentes, filios alere naturali iure teneantur.*
- 75 *Filij etiam spurij snas à patris heredibus alendi.*
- 76 *Filios spurios, datum, vel restitutum à patre in alimentorum causam censetur.*
Et pleno iure eisdem acquiruntur, n. 77.
Dimmedò in proprietate non excedat quantitatem pro alimentis necessariam, n. 78.
Idque erit si vita hominis non plus, quam centum annis aximabitur, n. 79.
- 80 *Alimenta filio illegitimo, non secundum simplicem viam necessitatem, sunt praestanda.*
Sed arbitrio boni viri, secundum facultates paternas, & personam dignitatem, n. 81.
Habito etiam respectu ad omnes personas, quas filius alere tenetur.
Ad infirmitatis pericula, & alia remissivè, n. 83.
- 84 *Alimenta quamvis à patre vel à filio spurio non debeantur, qui aliunde habet, ut vivere possit, etiam ex propria industria.*
Non tamen filius artificium, aut facultatem, exercere tenetur, cum dedecore sua persona pro habendo vitium, n. 83.
- 86 *Concubina domi retenta, eiusque filij, quae possint reliqui, aut de iure debeantur remissivè.*
- 87 *Legitimatione filiorum illegitimorum, ut valide fiat, quae requirantur remissivè.*

C A P V T LVII.

De Alimentis, & Litis expensis actori pauperi subministrandis, ex text. in l. si instituta 27. §. de inofficio, ff. de inofficio testamento.

- 1 **I**llo paternam hereditatem, in iudicio petenti, alimenta, & litis expensas esse interim subministranda, decrevit in l. si instituta 27. §. de inofficio, ff. de inofficio testamento, cuius dispositionem,
- 2 licet in filio pupillo tantum, & inope esse servandam, & qui in prima obtinisset instantiam, voluerit Paal. Castreus ibi nihilominus nec pupillaris aetas à iure requiritur, ut probat Surd. in tract. de aliment. q. 112. num. 17. circa finem; neque sententiam, obtinuisse, oportet; sufficit enim, quod pro se habeat verisimilem aliquam iuris praesumptionem, ut post Afflic. in decis. 10. aliasque plures vetiores, & communiores esse, testatur DD. teotentiam Consil. Paschal. in tract. de virib. par. potest. p. 2. cap. 2. nam. 60. ubi
- 7 num. 85. & seq. nedum filio, ut praefata lex loqui-

quitor, sed extra hoc collibet iudicio tam uni-
 versali, quam particulari, agenti alimenta, &
 litia expensas, deberi affirmat, dummodò actoris
 concurrat inopia, & bonique eius iuris pre-
 sumptio, sequatur *Consiliar. Staiban. in cent. 2. res. ferenf. cap. 15. 1. num. 7. & seqq. Reg. Cypre. Laur. in decis. 19. num. 1. lib. 1. ubi num 15. refert iudicatum in S.C. Neap. & in decis. 193. n. 40. & 47. cum seq. ubi dicit, cum actoris inopia, coo-
 10 coistate debere, de bono iure ipsius, & saltè, bonæ iustitiæ sumum esse demonstrandum, & per urgetes præsumptiones, ut ipse intelligit in relata decis. 19. num. 4. & seqq. ibique sub-
 12 iungit, quod si pro reo urgentiores præsum-
 13 ptioes extareot, locua non fit alimentorum.
 14 taxatio; ideoque, cum per conventum aliqua exhiberet scriptura, quæ actoris intentionem excluderet: puta renuntiatio, live quietatio, li-
 16 cèt illam actor impugnet, non habebit inter-
 rim alimenta, quod ex *Molin. Surd. Gratiano, Castib. & alijs Fontaneolum* probare aasserit in *tratt. de pñt. nup. lib. 1. claus. 6. p. 4. gl. 2. num. 30. cum seqq. cum quo conveoiunt Andreol. ali-
 17 que plures per eio adducti in lib. 4. controver-
 18 fienf. ferenf. cap. 163. num. 13. & cap. 301. num. 1. nisi contra eam, aliqua iusta causa deducere-
 19 toe, quæ ipsam infingere posset; quia tunc re-
 20 vivisceret illa boni turis præsumptio, ad ali-
 21 menta, & litis sumptus, consequenda sufficiens, ut possit *Surd. in d. tratt. de aliment. tit. 1. q. 123. n. 5. & seqq. ita iudicatum fuisse testantem in Se-
 22 natu Montiserrati, declarat idem Fontaneola in d. gl. 2. num. 35. & seq. & confirmat serum in-
 23 dicatum autoritate Consiliar. Staiban. in pra-
 24 allegata res. 15. ubi hoc bis fuisse in S.C. Ne-
 25 ap. iudicatum refert num. 25 & 30. Sed extraneo, aut particulari iudicio litem ageoti, ooo esse hæc provisionalia alimenta concedenda, cum
 26 *Reg. Galtea in lib. 1. controver. sup. 6. num. 14. & 22. cum seqq. cooviter sustinet, idque magis recep-
 27 tum affirmat Andreol. in d. cap. 163. num. 4. & seqq.****

Et præstari mandantur hæc alimenta, & li-
 28 tium expensæ in nostro S.C. Neap. decernendo,
 29 quod solvatur actori aliqua pecuolarum quo-
 30 titas in causam declarandam, ut servari vidi-
 31 mus, & refert *Consiliar. Marcin. in conf. 6. num. 2. lib. 1. ubi, quod cautio oon est pro eis danda, quia non sunt in casu succumbentis restituen-
 32 da, nisi appareat de iniustitia, vel calumnia petentis alimenta, quo casu tantum provideri posse de fideiussione, dixit Prof. de Franch. in decis. 614. num. 6. in fine, iuxta antiquam decreti formulam ab eo relatum in precedenti decis. 336. n. 5. quod quantitas illa solvatur, ex computa-
 33 da, vel restituenta, cum aliqua subest difficul-
 34 tas, prout per S.C. provifum, sed cautionem nõ
 35 quàm esse præstandam, sanre iusta litigandi
 36 causa, quæ concurrere debet in alimentorum
 37 taxatione, cui locus non est, cum patet de iniu-
 38 stitia, vel calumnia petentis, tuncur *Galupp. in**

praxi Sac. Conf. p. 2. cap. 3. num. 59.
 39 Quantitas verò pro alimentis taxanda iudi-
 40 cis arbitrio remittitur, quidquid alij quartam
 41 partem fructuum pro eis dandam esse volue-
 42 rint, ut ex *Covarr. & alijs* docet *Menoch. in tratt. de præsump. lib. 1. q. 35. num. eod. post Adol. in trakt. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 16. in fine, ubi
 43 qualitem personarum, quantitatem fructu-
 44 um, & pecunie petitæ, atque futurum litis eve-
 45 tum, consideranda esse dicit, ac sequuntur *Con-
 46 siliar. Paschal. de par. potest. part. 2. cap. 2. num. 65. Gual. in ad Cypre. Laur. decis. 19. num. 18. Dom. Sceppe ad Sern. 5. 52. num. 24. & petitorum
 47 valorem, in primis esse inspiciendum ait Fon-
 48 taneola in d. tratt. de pñt. nup. lib. 1. claus. 6. gl. 2. p. 3. num. 67. in fine, ubi subiungit num. 68. & seqq. hæc alimenta eatend deberi, quatenus
 49 alimentarius se prius commodè alere possit;
 50 neque enim tenetur arctare vitam propter ali-
 51 oem: nam prima charitas incipit à se ipso, *l. qui servandus num. 19 ff. de præscriptis verbis, cum con-
 52 cerd. apud Barbos. in axiom. iur. 42. quæ omnia, confirmat Reg. Cypre. Laur. in relata decis. 193. num. 45. & seq. & ibidem num. 44 ex eodem
 53 Fontaneola alijs quo deducit alimenta ista mise-
 54 rationis gratia concessa sufficere, quod submi-
 55 oistrentur pro necessariis tantum vitæ subsi-
 56 dio.
 57 Hanc alimentorum provisionem ex appella-
 58 tionis remedio non suspendit: cum famis acu-
 59 tissimos ensis esse dicatur, quæ venter dilatio-
 60 oem patitur, ex *Burr. in tratt. de aliment. num. 47. & alijs pluribus firmat Consiliar. Hederna in
 61 add. ad Surd. decis. 323. num. 2. cum seqq. hoc in-
 62 telligentes in futuris tantum alimentis, oon in
 63 præteritis, quæ nullum habent privilegium, ut
 64 in *l. de alimentis 8. ff. de transact. & docet Prof. de Franch. in decis. 203. num. 1. & eorum peti-
 65 tionem, compensationis exceptio perimit,
 66 quod non est in futuris, *Crass. in tratt. de excep-
 67 tionib. except. 16. num. 62. & seq. Gratian. in lib. 4. discip. ferenf. cap. 728. num. 33. lib. 4. & pro fu-
 68 tutia haberi alimenta à die litis motæ, aut il-
 69 lotum petitiouis decusa, docuit *Consil. Hederna in loco relato, num. 7. ut voluit etiam Prof. de Franch. in decis. 605. p. 4. & post eum Consiliar. Staiban. in cent. 2. res. ferenf. cap. 141. num. 35. & seqq.*
 70 Sed cessare alimentorum præstationem, cum
 71 lis incontinenti desinit potest abque alia lon-
 72 giori indagatione, ex regula hodie constati,
 73 hodie agatur, de qua in *l. si in quo 3. ff. de iur. possessionem leguerum, ut in specie post Socin. in iur. in d. 8. lib. 3. voluit *Adrianens. in decis. Sicilia 17. num. 4. & in decis. 18. num. 12. in fine;*
 74 est enim hæc alimentorum concessio lite peo-
 75 dente induta, ne dum in longius lis protrahi-
 76 tur, atque processus compilatur, actor ex ino-
 77 pia litem deserere cogatur, & ratio cessat,
 78 cum abque alia dilatioe, lia potest terminari,
 79 ot ex *Rebuffo super Const. Galia in tit. de sentent.********

provisionalib. artic. 1. gl. 2. num. 2. & 4. & 15. probat Reg. Galeota in practico cap. 6. num. 5. & seqq.

44 ubi etiam num. 46. locum non esse dicit alimentorum provisioni, cum illorum praestatio absorberet decisionem articuli principalis, aut ei 45 grave afficeret praedictum, citato in id Rebuff. in praefationib. tituli praedicti, num. 134. & Surd. de aliment. tit. 1. q. 126. num. 6. licet regularitèr 46 alimentorum provisio lite pendente nullum faciat praedictum causae, & iudicio principa- 47 li, quando non pleoariè fuit in eo cognitum, ut in lpen. ubi glossa C. de his qui sunt sui, vel alieni Iuris; & probat Reg. Cap. Latr. in eadem decif. 119. supra relata num. 8. & 9. post Decian. alioque per eum adductos, & cum alijs Consil. Paschal. d. cap. 2. n. 67. Consil. Starban. in observat. ad resolut. 192. n. 13. eont. 2.

Quia tamen in hoc provisionali alimentorum remedio, non semel contingit de filiatio- 48 ne dubitari; sciendum est, non plenam in eo 49 probationem requirit, sed summariam quamdam cognitionem tantummodo adhiberi, ut ex Molina, alioque tradit Consil. Starban. in relato cap. 151. num. 13. et eodem ait Gratian. ibi relatus in lib. 3. discip. forens. cap. 562. num. 22. 50 leviores in eo requiruntur probationes, & in 51 cap. 567. num. 24. dicit, quod probata quasi possessione filiationis, aut semiplenè filiatione de- 52 cernuntur alimenta: sufficere enim semiplena, probatio, ex aliqua praesumptione, vel unico teste omni exceptioe maiore testant, ut post Menoch. alioque deducit Consil. Paschal. in praedictis cap. 2. num. 7. & 22. cum seqq. ubi num. 53 9. & 12. filiationem praecipue paternam difficultat; ac ferè impossibilis probationis reputat, et affirmat ex Homeri dicto, nam certum quis 54 possit ferre parentem? & cum liquidè, & iudicatis probationibus, verificari nequeat, coo- 55 iecturis, & praesumptionibus eam probari, ad- 56 mittunt DD. quos sequuntur Reg. Merlin. cent. 2. contror. forens. cap. 84. num. 6. D. Scoppa ad Sern. in praec. civil. pari. 1. §. 5. 1. n. 7. & 8. & Consil. Paschal. ubi supr. ex hoc inferes, patris ex hereditatione, aut institutione, coiminationem, atque 57 tractatum, adnotationem in libro paterno, aut to libro Baptismatis in fide parentum fieri solli- 58 ti, institutionem, & educationem, legitimatorem, & alia, filiationis coiecturas, & quasi pos- 59 sessionem inducere, ad obtinendum etiam in peritorio, sufficientem, ex Menoch. in tract. de Arbitr. Indie. lib. 2. cent. 5. casu 89. num. 70. & 60 seqq. & ibi num. 86. etiam ex fama filiationem rectè probari alicui, de quo latè Mascard. in tract. de probationib. concl. 79 c.

61 Natus autem ex uxore, quamvis regularitèr praesumat mariti filius, non autem adulteri, secundum dispositionem l. miles 1. §. de funt. §. de leg. l. de adulter. hac tamen praesumptio 62 sententiam veriorum, & magis receptam DD. sententiam non est Iuris, & de Iure, sed Iuris 63 tantum, alias in contrarium admittens cooic-

turas, ut post Aciat. Barfat. Surd. Menoch. & alios refert Paschal. d. cap. 2. num. 41. & proinde 64 cum plures in contrarium adlunt cooicetur violunt praesumptionem istam, ut in specie, 65 quando nominatio, atque tractatus paterei concurrunt, & fama, atque communis vicinorum reputatio, dicunt post Bald. & alios Menoch. in loco relato, num. 65. & seqq. Barfat. in conf. 88. num. 14. & seq. lib. 5. Surd. in conf. 5. num. 60. & sequentiam in lib. 1. Lupus in tract. de illegitim. comment. 2. §. 3. num. 10. & seqq. Consil. Mercurian. conf. 51. num. 5. & 6. lib. 1. Reg. Cap. Latr. decif. 150. num. 22. & seqq. lib. 2. Reg. Merlin. contror. forens. 86. num. 29. & seqq. lib. 2.

66 Cum igitur, tempore conceptionis partus, vit cum uxore non commemoratur, sive ob aliquod infirmitatis, alteriusve rei impedimentum, cum 67 ea commercium non habebat, aut raro, & frequentius adulter; cessat praesumptio relati §. de funt. & praesumitur filius ex adultero natus, ut expresse colligitur ex l. filium cum defunctum 68 ff. de his qui sunt sui, vel alieni Iuris; io illis verbis: Eum qui cum uxore sua, affidui moratus nolit filium agnoscere, quasi non sum, & in sequentibus Si constiterit maritum aliquandiu cum uxore non concubuisse infirmitate interveniente, vel alia causa, &c. hunc, qui in domo natus est, iuris vicinis sciens filium non esse, ut in specie observant Aciat. in tract. de praesumpt. reg. 3. n. 5. in fine, Mascard. de probationib. conclus. 788. num. 11. Surd. in decif. 83. num. 19. Paschal. d. cap. 2. n. 47. & admittit Rota Bomanensis in conf. unico post Barziz decif. impresso num. 24.

Quibus quidem adulterinis filiis ex pro- 68 batio, & vero adulterio procreatis per cohabitum cum muliere alteri nupta, iuxta l. inter liberos 69 §. sed propriè ff. ad leg. l. de adulter. & l. inter suprum 101. in principio ff. de verb. signif. 69 taquam ex damoato coitu susceptus Ius Civile omne denegavit auxilium, incapaces eos reddens, aliqui ad patre, vel matre habendi, 70 tam ex testamento, quam ab intestato, vel inter 71 vivos etiam ex causa alimentorum, ut in auth. licet, C. de naturalib. libris, cum concordat apud 72 Peregrin. in tract. de Iure ff. lib. 3. tit. 18. num. 33. De Iure tamen Canonico filijs nedum naturalibus, sed etiam adulterinis, & ex odibili, atque accusabili complexu natis alimenta debentur, Iuris Civilis duriè in hoc moderato, ut in cap. cum habetis §. de eo qui duxit in matrim. 73 cum, quam polluit per adulterium, atque ista Iuris Canonici dispositio genitoribus suis alere filios iubens, in naturali Iure fundata est, ut in l. 1. §. Ius naturale, ff. de Inst. & Iure, & observant Praef. de Francis decif. 178. num. 10. Reg. Merlin. cent. 2. contror. cap. 99. sub num. 31. citam in foro 74 seculari esse receptam latè probat Lupus in relato tract. de illegitim. comment. 2. §. 1. num. 13. 75 ubi postea num. 27. etiam haecdes patris teneri alere filios eius spurios affirmat, cum tale onus bonorum successores afficiat, l. si quis a liberis

5. *idem rursus, ff. de liberis agnoscend.*
 76 Vnde cum aliquid filio sposio à patre relicto-
 quitur, vel donatur in eam alimentorum cau-
 sam, quorum earum existit, datum intelligitur,
 ut ex *Ruino in cons. 124. num. 6. vol. 1. probat*
Surd. in trakt. de aliment. tit. 1. q. 10. num. 21. Af-
filii in decis. 99 num. 12. & aliquos refert Lupus
 77 *in d. 5. num. 41. pleno autem iure illi acquiri-*
 78 *tur, quatenus in proprietatis valore non exce-*
 dit quantitatem pro alimentis, durante vita
 filii, necessitatem; ita post *Bald. Covarr. & alior.*
 suodat *Lupus in loco relato, num. 44. in fine, Præf.*
de Franch. in decis. 183. num. 16. in fine, qui ita
 fuisse iudicatum affirmat, ubi quoque sub *num.*
 17. dicit ooo esse excessum, si vita hominis pro
 79 quidecem annis æstimetur, per *L. qui argen-*
eum 35. ff. in autem, C. de donationib. & n. 10.
 80 alimenta filio illegitimo, non secundum sim-
 plicem vitæ necessitatem esse præstanda probat,
 81 sed arbitrio boni viri, & iocipiens sæculatibus
 patetis; atque etiam secundum personæ dig-
 nitatem, & habitum respectu ad omnes perso-
 82 nas, quas alere filius reoritur, ad infirmitatis
 83 pericula, & illa, de quibus idem *Lupus in d.*
5. 1. num. 40. & plenè Paschal. in d. trakt. de virib.
patria potest. p. 2. cap. 3. num. 43. & seqq.
 84 Sed si filius spositus, aliunde habeat, unde
 vivere possit, ex alijs bonis, aut ex proprie io-
 dustia; ab alimentis, etiam à patre relictis ex-
 cluditur, ut ex *L. si quis à liberis 5. ff. de filiis*
ff. de liber. agnoscend. & alijs docet Lupus ibidem.
 85 *num. 31. quamvis non teneatur, cum dedecore,*
 & iocuria suæ personæ, aut coconditionis artifi-
 cium exercere, vel alijs famulari pro habendo
 victu, ut ibi *num. 33. & 35. & probat Paschal.*
d. cap. 3. n. 36.
 86 Coecobina verò domi retentæ, & filijs na-
 turalibus ex ea susceptis, quæ relinqui possint,
 aut de iure debeantur? vide *Farinae. in frag-*
ment. crimin. p. 1. in verbo concubina, n. 542.
Thesaur. in lib. 2. quaest. forens. q. 83. Reg. Cypre.
Laur. in decis. 99. lib. 1. Dant. am in trakt. de pugna
Dottorum tom. 1. in tit. de concubina, aliosque ad
 eo relatos sub *num. 25. & quomodo filij illegi-*
 87 *tim, legitimari valide possint, videri Lupum in*
trakt. de illegitimis comment. 3. pleoè agunt Thom.
mas in trakt. de virib. varijs trakt. de legitimis. Consol.
ad Peregrin. in trakt. de fidei commiss. artic. 13. Reg.
Merlin. in cent. 2. resol. forens. cap. 84. usque ad
 90. & *Reg. Cypre. Laur. decis. 166. lib. 2.*

R E R V M S V M M A.

- 1 Vxor pro dotibus, & antepato, affectuatur in
 bonis viri, ad inopiam vergentis.
 Vxor fructibus, si suosque alas, & matrimonij
 onera sustineat, n. 3. & 4.
 3 Vxor in indicio affectionationis, interesse conse-
 quitur, doti, & antepato à die petitionis,
 & fructus à tertio possidere convento, ut *num. 6.*
7. & 9.

- 8 D. Franciscus Aotoois Musceputa Regini
 Consiliarius memoratur.
 10 Vxor pro dotibus, & antepato, affectuatur pe-
 tens in bonis viri impedie executionem sen-
 tentia ab illius creditoribus obvenia.
 Et venditionem bonorum viri eius vigore fa-
 gendum, n. 11. usque ad 14.
 15 Vxor bona viri quæ præoccupavit, retinere po-
 test.
 16 Vxor viro mortuo potest bona illius, quæ ipso vi-
 vente possederat, iure familiaritatis retinere,
 pro dotibus, & inribus dotalibus.
 Mutande causam possessionis, n. 17. & 18.
 19 Ius dicere, sibi, nemini licet.
 Neque propria auctoritate, rerum possessionem
 occupare, n. 20.
 21 Vxor mortuo viro potest in eius bonis insistere,
 pro dotibus, & inribus dotalibus.
 Ante tamen aditam hereditatem, nullo existen-
 te in possessione, n. 22.
 23 Creditor potest rem hypothecam, si vacua sit
 eius possessio propria auctoritate apprehendere
 pro iuris sui conservatione.
 24 Hereditas iacens adhuc non adita, vacare non
 dicitur.
 Sed defuncti personam sustinet, n. 25.
 26 Delinquere plus dicitur, qui possessionem per
 mortem vacantem occupat, quam qui vacan-
 tem per negligentiam.
 27 Hereditas iacens, emptam usucapionem com-
 plet.
 Et fructus acquirit, n. 28.
 29 Prescriptio capta contra defunctam continua-
 tur contra eius hereditatem iacentem.
 Non tamen potest cum ea inchoari, n. 30.
 31 Hereditas iacens possideri non dicitur ante pos-
 sessionis illius apprehensionem ab herede fa-
 ciendam.
 Ideoque vacua existimatur, n. 32 & 33.
 34 Hereditas iacens possideri dicitur quæ ad usucap-
 ionem complectitur, & similia.
 35 Vxor pro dote retentionem habet in bonis viri.
 Dummodo de eius credito consistat, per dotis con-
 signationem, cum dotali instrumento, n. 36.
 Vel partita Banci, aut maritica confessione, sive
 testibus receptis, n. 37.
 38 Retentio tunc locum habet, quando creditum
 est liquidum.
 Vi de eo controversi non possit, n. 39.
 40 Vxor retentionem non habet in bonis viri, pro
 dotibus, ubi non adsunt alia bona, quam per
 eam possit, atque retenta.
 Quæ vendenda sunt, aut in solutum danda, pro
 debiti quantitate, n. 41.
 Ex beneficio debitori concessa per Auth. hoc ni-
 si, C. de solutioibus, n. 42. & 43.
 44 Heres cum beneficio legis, & inventarij, de
 proprio non tenetur.
 Nec privatur beneficio dandi in solutum bonis
 hereditaria creditibus cum beneficij præditi
 re.

renunciatio ad defuncto facta, num. 43.

Cum hereditas non sit opulenta, sed nimis et alieno gravata, n. 46.

47 Vxor non potest bona omnia viri pro dotibus, & antephatoretinere.

Sed pro concurranti tantum eius crediti quantitate, n. 48. & 49.

50 Retentio, & preoccupatio, uxori concessa, in bonis viri, pro dotibus, & antephatore, quando cum habeat, vel non remissio.

CAPVT LVIII.

De Affecuatione pro dotibus, & antephatore uxori concessa super bonis viri ad inopiam vergentis, ad text. in l.

si constante 25. ff. soluto matrimonio.

Xor viro ad inopiam vergente, potest super eius bonis affecuationem obtinere pro dotibus, & antephatore, ita ut ex eorum fructibus se, suosque aliat, & onera matrimonij sustineat, ut ex l. si constante 25.

ff. soluto matrim. ubi late post alios Barbosa de Lubi adducit 29. C. de iure dot. tradit Reg. de Mar. in lib. 2. res. sol. juris cap. 743. & in hac tota m.

3 sententiam affecuationis concepi testantur Grammatic. in decis. 92. num. 11. in fine Prasde Franch. in decis. 54. num. 2. & in decis. 617 num.

4 7 qui ex hoc inter in eo, quod fructus alimentata excederet ad virum, & eius creditores pertinere, & in hoc affecuationis iudicio à die,

5 petitionis, ne dum interesse uxori deberi, verum etiam esse fructus à tertio possessore con-

6 vento retinendos, determinavit Rosa Romana apud Farinac. in decis. 258. & 259. novitè

novissimarum, idemque in Senatu Catholico iudicatum testatur Fontanella in tract. de poss.

7 neptia lib. 2. cap. 7. gl. 2. p. 3. num. 28. & seq. quem sequitur Capon. in tract. de dote ad Rub. ff. solut.

8 matrim. l. 2. §. 2. num. 8. & in nostro S. C. Neap. fuit etiam iudicatum sub die 19. Februarij

1639. referente D. Consilario Francisco Antonio Mussepina, qui potest fuit Regiam Cancellariam Regens, ut meminimus in precedenti cap.

19. nunc dum hæc à nobis revidentur, iam ab humanis excessu: debere interesse dotinam à die

9 petite affecuationis in causa Illustris Ducissæ Guardæ D. Beatricis de Talsa, cum creditoribus Illustris Ducis Ferdinandi de Maera eius

10 viri, ut vidimus in processu causæ prædictæ penes Aduarium de Iuvene, existente.

Ex qua sola affecuationis petitione, statim impeditur exequutionem sententiæ à creditoribus viri obrentæ, & venditionem bonorum,

11 viri eius vigore faciendam, voluerunt post

alios Anna in singul. 598. & 161. Anna filius in addit. alios adducit, quos sequitur Consil. Carleval. in tract. de iudic. lib. 3. disp. 12. num. 6.

Reg. Sanfelice. in decis. 133. lib. 2. ubi ita servari testatur, & inibi in addit. exornat D. Menes-

num. 6. Sed contrarium sentire videtur idem.

3 Anna filius in conf. 63. num. 2. lib. 1. & expressè voluerunt alij, quos cumulat novissima additio

ad eundem Sanfelice. in decis. 338. ad n. 44. lib. 3. quæ concilians dissidentes opiniones distinguit,

14 inter mulierem agentem, quæ possidens excipit de retentione: potest enim mulier viri

15 bona, quæ preoccupavit retinere, ut cum Thesauri iuxta in addit. ad decis. Thesauri parvis 207. firmat Reg. Capp. Laur. in decis. 42. num. 6. in fine, & seq. lib. 1. & idem voluit Anton. Faber in

16 tit. C. de iura dot. definit. 10. 40. & 46. nam, & viro mortuo sibi licet bona illius, quæ ipso vi-

17 vidente possederat, iure familiaritatis retinere, pro dotibus, & luctibus dotalibus, mutando

18 causam possessionis, quod in dubio fecisse præsumitur, ut ex Cappio. Grammatico, & alijs probant Reg. Alerlin. in lib. 1. controvers. forens. cap.

98. num. 1. & 2. Postius in tract. de manutendo observ. 54. num. 23. Andreal. in controvers. forens. 190. lib. 2.

19 Quinimodò, licet alijs nemini sit permittum sibi ius dicere, & propria autoritate rerum,

20 possessionem occupare, l. ff. quorum legatorum & l. fin. C. unde vir cum alijs adductis per Menoch. in tract. de recuperanda poss. remedio 12.

21 Nihilominus posse uxorem mortuo viro, in alius bonis insistere, pro dotibus, & iuribus dotalibus, ante hereditatem aditam, & nullo existente in possessione; idque procedere in quo-

22 libet creditore habente rem hypothecatam, ut possit, cum vacante ea possessio, illam apprehendere propria autoritate pro iuris sui con-

23 servatione, post gloss. in l. fin. in verbo ignorantia, C. unde vi, Alex. in l. r. C. de repud. heredit. num. 6. Burset. in conf. 3. vol. 1. & Sylvan. in conf. 3.

38. vol. 1. voluit Gizzarelli. in decis. 44. num. 5. & 6.

24 Prædictis adversari videtur, quod hereditas iacens, cum adhuc adita non est, vacare non

25 deat, sed defuncti personam sustineat, l. hereditas 34. ff. de acquir. rer. domini. unde plus delinquere cum, qui possessionem per mortem

26 vacantem occupat, quam qui vacantem per negligentiam, inquit Bald. in l. fin. C. de edito Divi Adriani tollendo, relatus à Camillo Larraba in

27 conf. 28. num. 31. ubi num. 32. & seq. quod hereditas iacens exceptam usucapionem complet,

28 & fructus acquirit, per text. in l. cum hereditas 9. C. de poss. quod etiam expressè probatur in l. caput 40. ff. de usucapionib. licet contra iacen-

29 tem hereditatem continuari præscriptionem, contra defunctum exceptam, quæ cum ea inchoari

30 non potest, ex notatis in l. iura 8. C. de non numerata pecunia. post gloss. Bald. & Salys. ibi tenent alij apud Bald. in tract. de prescript. p. 6.

Ed 2

casu 25. verfic. Secundo fallit.

- Sed responsio paratur ex l. 1. §. Scavola ff. si quis testamentum liber in usus fuerit, ibi enim hereditatem iacentem non possideri dicitur, antequam illius possessio ab herede apprehendatur, idemque vacuum existimari, ut futurus heres pro ea occupata agere postea ooo possit, & solum in quibusdam casibus exceptis dicitur, ut hereditas iacens possideri, scilicet quando ad usucapionem complendam, & similia, nisi fuerit ab alio apprehensa, ut per text. in l. unquam 2. §. vacuum, & in d. l. capiam ff. de usucap. cum gl. ibi animadvertit *Chassan. in Consectud. Burgund. rub. 7. §. 1. verfic. Quinque limites*, & post eum *Burfat. in cons. 425. num. 35. lib. 4.*
- Intelligenda tamen sunt præmissa de retentione uxori coecella, locum habere, dum tamen de eius credito constet per dotis conignationem viro factam, mediante dotali instrumento, partita Banci, vel matris confessione, aut testibus receptis, iuxta ea, quæ post *Anon. de Alexandro*, & *Scipionem Decian. in addit. ad Consectud. quæ incipit. Dos*, & *Quarta*, atque *Afflict. in decis. 402. coconcludit Muscatell. in praxi civili appellationis. p. 3. in gl. ad indi. 38 canitur. n. 75.* tunc enim retentio conceditur, quando creditum est liquidum, ut de eo conoverti ooo possit, quemadmodum ex *l. fin. C. de compensation. declarant Gratian. in lib. 4. discept. forens. cap. 734. num. 13. & seq. & alij, quos refert, & sequitur *Consiliat. Hodierna in addit. ad Sord. decis. 46. n. 3. & 4.**
- Declarat insuper *Gracianellus in prefata decis. 44. num. 14. & seq.* locum ooo esse retentionis, ubi non adessent alia bona viri, quàm ea, quorum possessioni mulier insitit, & quæ in tendit pro iutibus dotalibus retinere: tunc enim, aut vendenda esse, aut pro quantitate debiti in solutum danda, post *Roland. & alios* affirmat ex beneficio debitori coecello, per *Auth. hoc nisi, C. de solut. maxime si contra heredem agit cum beneficio legis, & inventarij*, qui de proprio non tenetur, neque beneficio prædictæ *Auth. privator ex illius renunciatione* ad defuocum facta, cum hereditas ooo esset opulenta, sed nimis ere alieno gravata, ut aliàs deduximus in præcedenti cap. 26. num. 126. & seqq. ex *Reg. Sanfelici in decis. 511. num. 3. lib. 1. alijque ibi relatis*; neque mulier bona omnia mariti retinere potest, sed pro concurrenti tantum eius crediti quantitate, nè alioquo si bona omnia eligat creditores eludantur, ita post *Privium in decis. 413. Annam in cons. 63. n. 2. & 3.* aliosque plurimos ait *Giurba in decis. Sicilia 16. num. 17. & seqq. & in Comment. ad Consectud. deffan. cap. 10. gl. 8. n. 16. ubi num. 10.* hanc retentionis regulam, & præoccupationis uxori concessæ constituit, & pluribus modis ampliat, atque restituit.

R E R U M . S U M M A .

- Sequestrum in lris initio prohibetur, antequam rem sit legitime convulsus.
- De iure tam Civilis, quam Canonice, ut n. 2.
- Qua autem requirantur, ut fieri possit remissio, num. 15.
- Sed lite pendente, super immisione in possessionem, hereditatis sequestrum locus est, n. 3.
- Secundo si controversia sit inter heredem, & fideicommissarium, n. 4. & 5.
- Tertio si sequestrum ex officio, inter partes de possessione contententes, ne veniant ad arma, n. 6. usque ad 9.
- Quarto locus est sequestrum, si aliqua oriatur præsumptio contra possessionem, quod liget causas differendi iudicium, ut interim fructus percipiant, n. 11.
- Quinto præcedit ad sequestrum pro credito certo, & liquido, exceptionem non habentem, ex qua illiquidum, & incertum reddi possit, n. 12. 13. & 14.
- Sexto sequestrum decernitur, cum debitor est suspensus, n. 17.
- Causis est medicina sequestrum.
- Litatio debitoris, ante sequestrum est facienda.
- Fallit, quando debitor est suspensus, n. 17.
- Vel cum evidens periculum est in mora, n. 18.
- Pupillus habet fore electionem.
- Etiā contra viduam de lucro captando tractantem, cum ipse de damno vitando agat, num. 20.
- Heres in loco defuncti est conveniendus.
- Neque potest, est privilegiatus, declinare forum contrahentis, cum defuncto gestis, n. 22. & 23.
- Solutio debiti ex temporis distantia præsumitur inter consanguineos.
- Etiā, quod inter eos non fuerit supæ calculata ratio, n. 25. 26. & 27.
- Salutis æterna immemor, nemo præsumitur.
- Minoris obligatio nulla est, tanquam species obligationis.
- Stante autem enormissima læsione dolosa, & fraudolenta redditur, n. 30.
- Dolus ex coniecturis probatur.
- Minor in integrum restituitur, contra dotis excessiva promissionem Soveri factam.
- Iuramentum non operatur, stante enormissima læsione.
- Minor ex adversarij dolo læsæ restituitur, non obstantæ satisfactione in maiori ætate facta.
- Deciso Sacri Regij Consilij Neapolitani referunt.
- D. Ioannes Baptista Hodierna Regis Consiliarius laudatur.

CAPVT LIX.

De Sequestro in principio litis non
faciendo, ad *text. in l. unica, C. de
prohibita sequestratione
pecunie.*

- 1 Equestrum in principio li-
tis, & antequam reus sit le-
gitimè convictus omnino
prohibetur de lare, ram.
2 Civili, quàm Canonico,
per *text. in l. unica, C. de
prohib. sequestratione pecunie, in
cap. 1. ut litem pendente, &
cap. 3. de sequestratione possessionis, & fructuum*; Sed
3 pluribus in casibus hoc limitatur, & præsertim
4 lite pendente super immisione in possessionem
5 alicuius hereditatis, vel quando controversia
6 esset inter heredem, & fideicommissarium, lo-
7 cus est sequestro, etiam si fideicommissarius
8 possessionem habere pretendat, ut post *Præf. de
Franch. in decis. 204. tradit Consil. Staiban. in re-
sol. forensi 41. lib. 1.* & quando partes de posses-
9 sione contendunt, & probabilis adeit timor, ne
10 veniant ad arma, potest iudex ex officio seque-
11 strum decernere ex *text. in l. uniusquisque 17. ff. de
usufructu*, prævia summaria informatione ca-
12 pienda, quod nemo possideat; alio enim ipso-
13 rum possidente sit alteri parti mandatum, ne
14 ad possessionem accedat, secundum præxim à
15 Baldo in *l. ordinarij, nu. 9. C. de rei vindicatione, rela-
tam, alijque adductis per Reg. Reverser. in decis.
47. ubi Reg. de Marin. in observat. num. 1. in fine*
16 addit, neque satisfactionem sufficere, pro revo-
17 cando sequestro ob scandalum evitandum im-
18 positum, licet alijs dici soleat, cautionem esse
19 medicinam sequestri, ex *l. fin. C. de ordine cogni-
tionum, & cap. 2. de sequestratione possessionis, & fru-
ctuum*, de quo etiam *Consil. Staiban. in d. lib. 1. re-
sol. forensi cap. 1. 2. n. 24. & seqq. & D. Scoppa ad Sarn.
in pract. civil. p. 1. 5. 3. n. 21. ac D. Altmar. ad R.
Revis. sem. 2. consil. 34. sub num. 21. & Consil. su-
per Stru. Civitat. Engub. lib. 2. rubr. 42. num. 12.*
20 ubi etiam *D. Romagnera in addit. n. 18.*
21 Decernitur quoque sequestro, quando ori-
22 tur aliqua contra possessorem, præsumptio,
23 quod lriget causam differendi iudicij, ut inter-
24 fructus capiat, ut servatum fuisse testatur
25 in S. C. Neap. *Præf. de Franch. in relata decis.
204. in fine*, idque præcitarum in eodem S. C.
revert *Reg. Sausfeld. in decis. 21. lib. 2. vel quan-
do creditum est certum, & liquidum, neque
aliquam habet exceptionem, ex qua illiquidum
reddi possit, & incertum, dummodò ti-
mor dilapidationis addit, ut ex l. fin. C. de com-
pensat. & ex d. l. unica latè deducit Reg. Cappe.
Latr. in decis. 197. num. 7. 19. & 20. lib. 2. ubi nu.
21 23. quòd cessante dilapidationis timore, &*

præsertim cum super bonis stabilibus debitoris
est creditori consultum procedi solet ad fru-
ctuum adnotationem, atque relaxationem, pe-
nes quem reperientur, cum obligatione de il-
los exhibendo ad omnem ordinem, & ita plu-
ries decisum testatur in prædicto S. C. post *Reg.
Revis. in consil. 34. lib. 2.* & *Thorun in compend.
decis. Regni p. 2. in verbo Sequestrum factum*, li-
35 cèt alia etiam subijciat, requisita pro sequestro
legitimè obtinendo *Reg. de Marin. in d. decis.
47. num. 2.* & maximè debitoris citationem, sine
36 qua sequestro esse nullum *Bart. alijque plures*
affirmant apud *Giarb. in decis. 25. num. 3.* nisi
37 cum debitor est suspectus, quia tunc etiam eo
38 non citato fieri potest, eoque magis, quando
evidens periculum est in mora, ut ex *Fabro in d.
l. unica C. de prohibita sequestratione pecunie diffinit.*
1. docuit *Consil. Staiban. in d. cap. 41. in addit.
num. 4. & 5.*

Cum itaque ex hoc fuissent contra seque-
strum Regia Audientia Hydruntina ordina-
tum pro Francisca Ripa adversus heredem,
quodam Ioseph Ripa eius traris propo-
gravamina in M. C. V. Neap. quibus stantibus
provisum fuisset, quòd causa remaneat in ea-
dem M. C. & ab hoc decreto fuisset ex parte
adricis obtenta Regia decretatio de verbo fa-
ciendo in S. C. illud esse omnino confirman-
dum dicebamus, tanquàm iustissime prolatum;
omissa enim fori electioe facta in ipsa M. C.
per Franciscam Cesare, matrem, & tutricem
pupilli hæredis conventi, ex dispositione *l.
unica C. quando Imperator inter pupillos, & vi-
duas*; cuius pupilli conventi privilegium eli-
gendi forum, tanquàm de damno vitando
tractantis, illo adricis vidue potentiùs axisti-
mabatur, quòz de lucro captando agebat, ex
1 *text. in l. verum 12. §. fin. ff. de minorib.* cum alijs
per *Novar. adductis in tract. de elect. & variis
foris. lib. 4. q. 61. num. 24.* quia tamen hæres in lo-
2 co defuncti conveniri debuit, ex *l. hæres ab-
sens 19. ff. de iudicij, & proprio privilegio non*
3 obstante declinare non possit forum contra-
ctus cum defuncto gesti, per *Ritum prædictæ M.
C. 234. de quo Præf. de Franch. in decis. 234.* ali-
que relati per *Consil. Carleval. in tract. de Indic.
disposit. 2. num. 299. & 612.* licet *Ritui* disposi-
tionem eum *Matiascello* intelligat *Dum. Cen-
siliat. Petri in Commento ad ipsius Ritum n. 15.*
circa medium tantum procedere, in casibus in-
4 quibus ex natura causæ, & contractus cum de-
functo gesti hæres esset obnoxius, forum in lo-
co celebrati contractus fortissi. Sed circumscrip-
ta fori electione, gravamina in sequestri de-
cereris allegabatur, nedum quia dilapidatio-
nis timor cessabat ex prænotatis propter bona
stabilia maximi valoris in hereditate existen-
tia; verum etiam quia creditum non erat cer-
tum, & liquidum, quòd ex temporis diuturni-
tate, & consanguinitate inter creditricem, &
debitorem existente satisfactum præsumebatur,

- ex dispositione l. Procula 26. ff. de probationib.
 25 quam locum habere, etiam deficiente alio re-
 quisto scpe calculatz rationis in textu predi-
 cto enumerato, docet *Prsili. in addit. ad Affliti*
decis. 13. num. 14. & post alios Consiliiar. Theodor.
in alleg. 78. num. 18. & alij, quos referunt *Con-*
siliiar. Hodierna in controversia 13. num. 47. Imò
 26 sola temporis diuturnitas, cum taceantitate,
 sufficiunt, ut solutio presumatur ex traditis per
Menoch. in tract. de presump. lib. 2. cap. 91. num. 7.
& in lib. 3. cap. 135. num. 3. usque ad 7. Mascard.
in tract. de probat. conclus. 1318. num. 27. Prsili.
de Amato in cons. 45. num. 25. & seq. & in cons. 53.
 27 num. 1. eoque magis cum creditor à debitore,
 vivente creditum non petijt, & ab eius hærede
 postulat, de solutione noo informato, ut post
Roman. & alios considerat Affliti. in d. decis. 13.
in 9. consuetudina, alijque relati per Reg. Merlin. in
lib. 1. contrav. forens. cap. 87. num. 12. & maxime
 quia prædictus quondam Ioseph Ripa assertus
 debitor, condito prius testamento decessit, in
 quo nullam huius debiti mentionem fecit, &
 28 nihilominus eo mortuo tempore nemo præsu-
 mitur æternæ salutis immemor fuisse, iuxta l.
ultimam C. ad leg. Jul. repetundar.

- Insuper tempore contracti æris alieni de-
 bitor erat in minori ætate constitutus, habens
 29 in uos decem, & septemque minor ætas cum
 enormissima læsione coniuncta, nullam redde-
 bat obligationem, quamvis fuisset pro aug-
 mento dutium esse sororis contracta; quod
 enim dicitur posse minorem bona mobilia in-
 dotem dare absque decreto, non procedit,
 quando minor mobilia, sive pecuniam pro do-
 te solvenda non habet, sed oportet, quod obli-
 get bona sua, quæ obligatio species est aliena-
 tionis, per l. si ad resolvendam 7. C. de prædijz mi-
 norum, cum sibi concord. a Menochio allega-
 tis in tract. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 171. nn.
 30 3. præsertim cum in obligatione intervenit
 enormissima læsio, quæ illam dolosam, & frau-
 dolentiam efficit, ut post *Alex. Succin. Mascard.*
& alios affirmat Menoch. de presump. lib. 5.
presump. 3. num. 69. ubi etiam num. 6. &
 43. ex innumeris autoritatibus dolum ex
 31 coniecturis probari ait; saltem verò minori
 32 competeat in integrum restitutio adversus
 excessivam dotem sorori promissam, ex com-
 muni DD. sententia per *Sforzianum Odd. relata*
in tract. de restitut. in integrum p. 2. q. 59. nn. 26.
cum seq. quam comprobatur Andreol. in contrav.
 33 103. lib. 3. neque iuramentum operator stante
 enormissima læsione, quin locum habeat in in-
 tegrum restitutio, ut idem *Oddus* tradidit in
cit. artic. 5. num. 29. & Prsili. de Franch. in decis.
247. in fine, alijque, quos cumulat Conf. Hodierna
in add. ad Sord. decis. 278. num. 38. licet oque-
 34 ratificatio in maiori ætate facta tollit benefi-
 cium in integrum restitutionis minoris per ad-
 versarij dolum læsio. ex alia communi DD. sen-
 tentia per *Oddum* citatam post *Rolandum Me-*

noch. & alios in relato tract. p. 2. q. 25. artic. 7.

- 35 Die 7. Maij 1659. facta relatione in S. R. C.
 Neap. in Aula D. tunc Regij Consiliiarj Miro-
 balli, postea Regiam Cancellariam Regentis,
 per Dominum tunc Magnæ Curiz Vicarij Iu-
 36 dicem *Joannem Baptistam Hodiernum*, & inde
 ob eius eximiam integritatem, arque doctri-
 nam, Regio Consiliiarum, fuit causa remissa
 eidem Magnæ Curiz Vicarij, & sic decretum
 ipsius confirmatum, & exequutum, apud Magnæ
 Curiz Aduarium Marcum Salerum.

R E R V M S V M M A .

- 1 *Spoliatus est ante omnia restituendus.*
Limitatur, in spoliato Iudicis auctoritate, n. 2.
Sublimitatur primò, si Index incompetent fuerit, n. 3.
Secundò sublimitatur in Indice nullius proce-
dente, n. 4.
Tertiò sublimitatur, si appellatione pendente Iu-
dex processerit, n. 5.
- 6 *Spolij restituntur ex Iudicis officio sic, & absque or-*
dine iudiciario, & sine libello, aut liti con-
testatione.
Res etiam non citato, & absque alia causa,
cognitione, n. 7.
- 8 *Fendi quaternari controversia inter parios in*
Regno Neapolitano ab eisdem Tribunalis Sacri
Consilij hodie cognoscitur.
Et in causis fiscum tangentibus à Regia Camera
Summaria, n. 9.
Quidquid olim de communi fendorum Iure
a fendi Domino cognoscerebatur, n. 10.
Et de Iure Constitutionum Regni à Magna
Curia Vicarij in fendis quaternariis, n. 11.
In fendis verò non quaternariis à Iustitiarijs Pre-
vinciarum, n. 12.
- 13 *Fendi quaternari controversias Regia Provin-*
ciales Audientia cognoscere non possunt in
Regno Neapolis.
Nisi Regia Audientia Hydruntina, qua hoc ha-
bet ex privilegio, n. 14.
- 15 *Appellationis libellus, est à Iudice, etiam us-*
que ad mediam noctem recipiendus.
- 16 *Iudici, super processu causa, non creditur, nisi*
quatenus, per legitima testes documenta.
- 17 *Fendi promissio venditionis, absque assensu Da-*
mini directi, est nul. a.
Ampliatur, ut neque promissio ad interesse re-
neatur, n. 18.
Secundò, ut neque pana, & evictio promissa de-
beantur, n. 19.
Tertiò, ut neque pretium à futuro emptore, so-
lutum repeti possit, n. 20.
Sed contrarium ex aequitate servatur, n. 21.
- 22 *Fendi alienationis absque assensu facta revo-*
catio ex Iure Constitutionum Regni Neapolis
per procuratorem fieri potest.
Et legitime facta censetur, etiam, antequam
parti notificata fuerit, n. 23.

Nisi de recuperatione possessionis ageretur, pre qua esset sententia obtinenda, n. 14.

Sed ex Regia Novella Pragmatica dispositione est revocatio, parti notificanda, ut vim obtineat, n. 25.

16 *Revocatio alienationis fundi, & assensus, eadem de expeditis, quis alius, alterum processisse censetur, n. 16. & 27.*

18 *Preces alterius nomine porrecta, eius voluntatem non probant.*

Etiamsi Princeps, eius nomine, preces sibi oblatas offerat, n. 29.

30 *Assensus super contractu falso obtentus, non operatur super faciendo.*

31 *Assensus Domini directi super contractu alienationis fundi faciendo, praestitus non operatur, nisi contractus infra tres menses fuerit celebratus, ex dispositione Regiae Pragmaticae Neapolitanae, n. 32. 33. & 34.*

35 *Deciso novissima Sacri Consilii Neapolitani reseritur.*

36 *D. Marcellus Marcianus Regius Consiliarius commendatur.*

CAPITULUM LX.

De Spoliatio ante omnia restituendo,

ex text. in l. ii quis ad se fundum

7. C. ad legem Iuliam de vi publica.

1 **S**poliatum esse ante omnia restituendum, ex l. ii quis ad se fundum 3. C. ad leg. Iul. de vi publica, late deducunt praeter ceteris Anton. Gabriel in libro 5. commun. conclus. in titulo de restitu. spoliati.

conclus. 1. Niger in cap. Regni subditorum, n. 25.

2 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

3 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

4 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

5 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

6 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

7 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

8 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

9 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

10 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

11 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

12 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

13 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

14 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

15 *Idque locum habere, etiam si Iudicia auctoritate, aut incompetentiis, aut nulliter, vel appellatione pendente procedentes, fuerit spoliium subsequutum, quod esse etiam tractandum, & ad pristinum statum reducendum, tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ult. Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigrum, num. 92. relatis in locis Afflict. in Constitutione Regni Poloniensis, num. 33. Menoch. in trall. de recuper. poss. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancus. in trall. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. decept. feren. cap. 734. num. 6. quinimo restitutionem huiusmodi, absque ordine Iudicij, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litia contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut lise pendente, Balde, & alij pluribus affirmat idem Menoch. in d. trall. de recuper. poss. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alta causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocentio, & Hostiense in cap. accepta, de restitu. spoliator.*

probat Roman. in cons. 499. num. 4. & 5. ubi late additio.

Cum igitur à Regio Provinciali Auditore,

Calabriz ceterioris Regni Neapolis fuisset vigore decreti ab eo, licet nulliter interpositi,

possessio Terrae Miromagni tradita Ioanni Petro Greco, sub pretextu venditionis libi promissa à D. Francisco Guaragna, cogato nostro, utili eius Domino (quem postea nimis celeriter, dira mors rapuit) in asserto Chiropographo, sive Albarano, inter eos confecto, habito ad S.R.C. recursu pro spoliis revocatione, fuit in primis exposita Iudicis incompetencia,

8 respectu Regis Provincialis Audientiae in cognizione controversiae super feudis quaternatis inter partes Sacro tantum Consilio hodie concessa, & Regis Cameræ Summariz in causis secum tangentibus, ex dispositione Regiae Pragmaticae 3. & 37. de Officio S.R.C. quidquid Iure,

9 Communi feudorum, ipsius feudorum Dominiis, controversiae super feudis dirimendae proponerentur io cap. Imperialem 5. praeterea inter duos, de prohibita fundi alienat. per Federicum,

10 & de Iure Constitutionum Regni Neapolis super feudis quaternatis, sola Magna Curia,

11 Vicariis cognosceret; super alijs vero non quaternatis, Iusticiarij Provinciales, or in Constitutione Statimus, sub tit. de Officio Magistris Iusticiarij, & in Constitutione Praefes, sub tit. ne Iusticiarij habeant ceres Advocatos, Regis ita,

12 que Provinciarum Audientijs fuit semper vetitum, de feudis quaternatis, cognoscere, ex

13 cepta Regiae Audientiae Hydruntinae, hoc habente ex particulari privilegio, secundum, Frece. in lib. 3. de subfens. in tit. de differentiis inter feuda quaternata, atque plana, & de tabula differentia 4. quem refert, & sequitur Carav. in Ric. 50. n. 6.

Iudicis autem incompetentiis addebatur, appellatione pendente ad executionem decreti ab eo interpositi, eundem Iudicem processisse, neque appellationis libellum nocturno tempore sibi oblatum recipere voluisse, cum tamen in culpa fuisset, citatus dici non poterat, si paucæ horarum mora facta post citationem, gratia consulendi petitoribus nocturno tempore comparuit. Unda cum periculum in mora fieret, Index tenebatur, usque ad mediam noctem recipere appellationem, saltem, ut legitime facta censeretur, quod ex Alexandro in l. mora ff. de feriis, atque Decio in cap. Consuetis n. 25. de officio Delegati probavit Polidorus Ripa in cap. de nocturno tempore, cap. 12. num. 10. licet enim ipse Iudex Albarani recognitionem, apud eam factam fuisse à D. Francisco Guaragna testaretur; non tamen Iudici super processu causae creditor, nisi quatenus per legitima documenta constiterit, ex cap. quoniam 1. extra de probat.

Tandem notoria decreti Iniustitia deducebatur in admittendo promissionem venditionis

17 nisi.

C A P V T LXI.

De Belli Iure, atque rebus, & personis.
in bello capris, cui acquirantur?

ad text. in l. 7. & 6. ff. de ac-
quirendo rerum do-
minio.

Ostendit à Iure gentium di-
cretæ gentes, Reges con-
ditæ, dominia distincta,
agrifq; hoes constituti fue-
runt, ad cohibendos impro-
borum hominum impetus,
ulu exigente, & humana
necessitate, bella inducta fuerunt, l. ex hoc Iure
5. ff. de Iustit. & Iure, live magis iusti, & iniusti
belli leges, & modus illud inferendi ex hoc
gentium Iure processerunt, ut docet Petrus
Greger. Tholosus in sagm. Iuris universi, lib. 19.
cap. 2. ubi num. 3. & 7. denunciant dum prius esse
bellum, aut indicendum, & pro rebus repetan-
dis, aliæ legitima causa legis, aut Supremi
Principis auctoritate faciendum, ut in Iustum
esse dicatur, de quo patet Moscard. in tract. de
probat. consens. 168. num. 5. Menoch. in tract. de
presumpt. lib. 6. presumpt. 96. nu. 5.

- 6 Captivitates inde sequitur, ut hostium res,
& personæ in bello iusto capte fiant capien-
tium, naturalem 5. ff. fin. & Lado 6. ff. de acquir.
rer. domin. sed ne vivi homines ex belli clade
superstites, & à victoribus capti necarentur;
fuit à Iure gentium permittum, ut contra na-
turalis Iuris libertatem, alieno dominio subijce-
rentur, & vendi possent, atque per hoc haud
necati, sed servari debuissent, unde servi appel-
lati, l. libertas 4. ff. de statu homin. quod piissi-
mum fuisse inventum, atque mortalibus utilis-
simum, ait Sotus in tract. de Iustit. & Iure lib. 4.
q. 2. artic. 2. quem relect Pasquius illustr. contro-
vers. lib. 1. c. 9. num. 4.
- 8 Bona verò si mobilia sint, capientibus ac-
quirantur; Duci tamen belli exhibenda, ut inter
strenuos dividat Milites, ad notata in l. per. 9.
1. C. de donat. docuerunt post alios Praef. de Fran-
cob. in decis. 268. Reg. de Ponte in cons. 93. nu. 13.
& seg. lib. 1. in decis. 21. num. 1. & in tract. de po-
test. Prærog. tit. 11. Conf. de Annan cons. 65. nu.
11. & seg. lib. 1. Reg. Lænar. atque Moles; hic in
decis. manusc. a 73. & ille in cons. 84. ubi latè
& Capiblane. M. C. V. Index in tract. ad pragmat.
de auctoritat. Baran. in pragmat. 3. p. 1. num. 255. &
seg. q. in tomo 2. cap. 41. a num. 3. Episcop. Ricc.
in collectanea decis. 41. p. 2. & 1614 p. 5. si verò
10 Immobilia fuerint, Ragi, aut Principi bellum,
11 indicenti, sunt applicanda, nisi amicorum sint,
ab hostibus antea depredata, quæ hoste fugato
essent prioribus Dominis restitueunda, per text.
in l. si captivus 10. expulsi hostibus, ff. de capti-

E e

215

- Sed belli Duci exhibentur, ut inter strenuos di-
vidat Milites, n. 9.
- Immobilia verò Regi, aut Principi, bellum in-
dicenti applicantur, n. 10.
- Nisi amicorum sint, quibus hostes antea rapue-
runt, hac enim sunt prioribus Dominis resti-
tuenda, n. 11. & 12.
- 13 Expensa pro recuperando fundo ab hostibus, do-
mini directi damno cedunt, non feudatarij.
- 14 Tanquam necessitate, & ad perpetuum fundi uti-
litate facta, n. 14.
- 15 Expensa erogata per Dominum directum in for-
talitio pro Castris, aut fundi securitate constru-
to, non repetuntur a feudatario.
- Nisi tantum prorata ad eum, uti quemlibet de
populo spectantem, n. 16. & 17.
- 18 Fictio legis Cornelie à Lucio Cornelio Sylla
Consule eius auctoritate dicta.
- 19 Captivus ab hostibus non reversus, decessisse sin-
gitur, ante captivitatem, nisi liber decessisse di-
catur.
- 20 Fictio pestilimij unde dicta
- 21 Captivus ab hostibus liberatus, nunquam captus
fuisse fingitur, sed in Civitate semper remansisse.
Ut in pristinum statum reponatur, & omnia
amissa recuperet, n. 22.
- 23 Captivus ab hostibus reversus dicitur si fines in-
traverit Romani Imperij.
- Vel in Civitatem suam, amicaque pervenerit,
num. 24.
- Ani ad Regem fecerint, vel amicum, n. 25.
- 26 Captivus ab hostibus redemptus, statim liber ef-
ficatur, etiam ante pretij solutum, & quod
apud nos interim moretur?
- Et successoris iniuriam capax efficitur, num.
27. & 28.
- 29 Civitatem intra, in bello inter Christianos de ge-
nerali Consuetudine, quoad personas non ser-
vantur.
- Sed quoad bona tantum, n. 30. 31. & 32.
- 33 Captivi cum ab hostibus redimuntur, cuius In-
cro cedat redemptionis pretium, & ab alio so-
lutum, an repeti possit remissivè.
- 34 Fideicommissaria bona pro redemptione captivo-
rum, etiam a manibus Christianorum hostium
alienari possunt.
- 35 Captivitas intra in Christianis, à Saracenis
captis locum habere, quidam censuerunt.
- Sed contrarium alij verius esse affirmant, num.
38. & 41.
- 36 Hostes sunt, quibus publici bellum, Populus Ro-
manus indicit, vel ipsi Populo Romano bellum
movenit.
- 37 Romani cives, dicuntur omnes, in Romano Orbe
existentes.
- 39 Bellum à Turcis contra Christianos indictum, est
iniustum.
- 40 Captus à Latronibus, & piratis, non efficitur ser-
vuscapienium, neque indiget postliminio.
- 41 Captivitas efficitur non produciunt, nisi iusta
belli causa sit ex parte capientium.

in tracl. de Iustit. & Iure, lib. 2. cap. 5. dubit. 4. n. 41. 12. in fine; neque enim sufficit, quod bellum fuerit à Principe, auctoritatem habente, inditum, ut captivitas effectus, ex utraque parte producantur, nisi iusta causa accedat, ex parte capientium, ut per Mascard. in relata conclus. 168. num. 3. & ex communi Theologorum, Canonitarum, & Iuris civilis professorum sententia probavit Menoch. in precitata præsumpt. 96. num. 1. quidquid contestatum sentiat Socin. sen. in l. 1. num. 7. ff. de acquir. possess. ubi tamen adhuc reliquit cogitandum.

R E R V M S V M M A.

- 1 Milites Reipublica necessarij.
- 2 Militum privilegia, remissive.
- 3 Hostica exceptio, Militibus ad bellum profectis concessa fuit, per Constitutionem Regni Neapolis: Hostici exceptionem. Ut si fuerint in las vocati, postquam submoniti fuerint, ut vadant ad exercitum, superseantur in procedendo, ut n. 4. & 5.
- Neque procuratorem volingere sentantur, n. 6.
- In causa tam civili, quam criminali, n. 7.
- Qua Constitutionis dispositio, à Longobardorum Iure originem duxit, n. 8.
- Licet illud in pluribus immutaverit, n. 9.
- Et hac exceptione opposita, vel probata, si laudat ad meliorem procederet, esset processus ipso Iure nullus, n. 10.
- Et impeditur ex ea executio, n. 12.
- Ampliatur primò, etiam si ageretur de incassatione obligationis penes illa Curia stipulata, num. 13.
- Secundò si ageretur, de instrumenti liquidatione ad formam Ritus Magna Curia Vicaria in Regno Neapolis, n. 14.
- Tertiò si de apoca bancaria solutione traheretur, num. 15.
- Quartò ampliatur, ut neque submonitio sit hodie in Regno Neapolis necessaria, n. 16.
- Quintò, ut omnes qui reperiantur in exercitu, gaudeant hac exceptione, n. 17. 18. & 19.
- Sextò ampliatur, ut hac exceptio sit favorabilis, tanquam favore publica militatis, principali- ter introduclum, n. 20. 21. & 22.
- Septimò ampliatur, ut locum habeat, etiam si lite contestata, & post conclusum in causa Ad- lites profecti fuerint ad bellum, n. 23.
- Octavò ampliatur, ut procedat, non solum in militibus in exercitu terrestri, sed etiam in mari, n. 24.
- Nonò in Nautis, atque Remigibus Milites, & exercitum vehentibus, n. 25. 27. & 28.
- Decimò in artificibus omnibus in bello necessariis, pro armis, vestibus, pane, & similibus faciendis, n. 26. & 30.
- Undecimò procedit etiam in militibus, nedum agnoscitibus, sed pedestribus, n. 31. & 32.
- Duodecimò competit in Ius vocato, sive assen-

sit, sive reus, num. 33.

Decimatercio, sive litiges per se, sive per procura- torem, n. 34. 35.

Decimoquartò competit etiam haunitis, & for- haunitis in exercitu militatibus, n. 36.

Decimoquinto Militibus per substitutum servi- entibus, n. 37.

Decimosexto Baronibus ad Generale Regni Par- lamentum vocatis, n. 38.

Decimo septimò eorum Procuratori ad Parla- mentum missis, n. 39.

Decimo octavo Baronibus Adobam solventibus pro militari servicio, n. 40.

Decimanono Fundatario, etiam non in capite, sed sub Barone servienti, n. 41.

Vigesimò predesti uxori conventa super dote à vi- ro retenta, num. 42.

Vigesimo primò litis consoribus in causa indi- vidua, n. 43.

Vigesimo secundò fidelissimis, n. 44.

Vigesimo tertio contra mulierem pro dote agen- tem, n. 45. & 47.

Vigesimo quartò contra alium Adlitem, pariter privilegium, n. 46. 48. & 49.

Restringitur Primò hac exceptio hostica, ut non habeat locum in hijs, qua dilationem non reci- piunt, n. 50. 51. 57. & 58.

Secundò limitatur, ut non obstat pro debitis, aut delictis in exercitu contractis, & commissis, num. 59.

Tertiò cum agitur de executione census ad formam Bulla, & Regia Pragmatica de cen- sibus creati, n. 60.

Quartò in iudicio spolij, n. 61.

Quintò in militibus, qui post submonitionem de- linquunt, n. 63. & 64.

Sextò in militibus, qui carcerati reperiantur ante submonitionem, n. 65.

Septimò quando fuit hostica exceptioni renun- ciatum, n. 66.

Quo tamen casu, Regni Prorex dispensare solet contra renunciationem, n. 67.

Octavo non competit absentibus causa Reipubli- ca, n. 68.

Nonò occupatis in Regno pro custodia Castrorum, sive Arcis, aliteris loci, n. 69.

Decimò substituto, n. 70.

Undecimò, nec uxori, virum in Castris non se- quenti, n. 71.

Nisi conveniantur super dote, n. 72.

Duodecimò nec Ausbori landato, ad impediendam litem inter aliorum, & reum, n. 74.

Nisi Ausbor landatus susceperit in se iudicium, n. 75. & 76.

Decimatercio, nec obest militi submonito, contra suos debitores agentis, n. 77.

Licet ex tunc, nequo ipse illa gaudeat ab alijs conventus, n. 78. & 79.

Et potest ab eisdem, contra quos agit, reconveni- ri, n. 80.

Nisi illos conveneris, necessitate compulsus, ut
Et 2 quia

quia vos, cum sua pecunia fugientes capi
est, n. 81. & 84.

*Vel cautionem damni infecti petisset, pro dom
bus vicinis, minum minuentibus, n. 82.*

*Decimo quarto, non admittitur contra Ecel
siam, & Ecclesiasticas personas, n. 85.*

*Decimo quinto nec possit sententiam, ad imped
endam executionem, n. 86.*

*Decimo sexto nec ad beneficium stipendiorum.
Militum, voluntarie ad exercitum acceden
tium, lite iam captam, n. 87.*

*Nisi propter eorum strenuitatem fuissent à Cur
rependiati, n. 88.*

*Decimo septimo, nec militibus, non stipendiat
sive Adventurerijs competit regulariter, n. 89.*

*Decimo octavo, nec illis, qui post licent motum
voluntarie accedant ad bellum, n. 90. usque
ad 100.*

11 Nullum est ipso iure, quod contra legem sit.

19 Nuntia & remiges, qui Milites vehunt ad bel
lum, gaudens privilegio Militum.

31 Hares durante trimestri tempore ad consicien
dum inventarium, non potest à creditoribus
hereditarijs molestari.

*Fabit in ijs, quia dilationem non recipiunt,
num. 53.*

*Et quid si ipse hereditarius debitor conveniat,
an eadem sibi obstat exceptio remissiva, n. 83.*

34 Argumentum validum est ab exceptione hares di
competente, ne conveniant durante trimestri
tempore ad inventarium consiciendum, ad ex
ceptionem hostiam militibus competentem, &
n. 56.

*Quando diversa non militatio in utraque,
num. 55.*

61 Miles esse non poterat de Iure Communi, consi
derans obnoxium.

73 Murius est dominus dotis, constante matri
monio.

92 Miles voluntarie ad bellum accedens in frau
dem litis mota, non habet in integrum resti
tutionem.

93 Legatus, qui lite iam mota legationem suscepit,
in integrum non restituitur.

94 Absens causa Reipublica, postquam fuit de cri
mine accusatus, non habet restitutionem in
integrum.

96 Decisio Sacri Consilij Neapolitani referunt, &
num. 98.

97 D. Didacus Varela Regius Consiliarius lau
datum.

5 cim dies à submouitionis tempore decurren
ad iter arripendum pro toto tempore, quo in
exercitu commoratur, & per alios quindecim
6 dies postquam reversi fuerunt, supersederi de
beat; neque procuratorem relinquere tenean
7 tur in causa, tam civili, quam criminali, ut in
Constitutione incipiente: *Hosti exceptione*,
sub tit. de *Except. hostia*, ubi ita declarat *Afflic*,
num. 17. & in *Rubrica*, dicit à Longobardorum
8 Iure originem duxisse hanc exceptionem ex
Longobarda, quæ incipit: *Et hoc diffinimus, sub*
9 *tit. de Exercitulis*, quam tamen in multis esse
correctam affirmat à p. d. d. Regni Constitutio
10 ne, ut ex eo adnotavit, etiam *Isan. Antonius*
de *Nigro* in cap. *Requisi Comes* 215. num. 4. in tit.
11 de *hostia excepti*. Vnde de opposita hac exceptio
ne, atque probata, si Index ad ulteriora procederet
12 esset processus ipse sine oculus; quod enim
13 contra legem sit, ipso Iure non valet, *l. un. du*
bium 5. C. de legib. ut in specie ex eisdem *Affli*
14 *ca*, & de *Nigro* deducit *Guerba* in decis. 118. n.
15 12. 10. ubi num. 9. quod ex ea impeditur executio.
16 Idque procedere etiam, si ageretur de inculpa
tione obligationis apud a. Curiz stipulataz,
17 vel de instrumenti liquidatione ad formam *Ri*
tus Magnæ Curiz Vicariz in Reg. Neapolitane
18 Apoc. Bancariz solutione, probant alijs relatis
Novur. in q. forensi 159. num. 3. p. 1. *Angeli* in
add. ad *Folter. in prall. crimin. in verbo Audian*
tur exenstares, num. 19. *Donadens in trall. de*
renunciatio 3. cap. 49. num. 34. & 36. & ibi
19 dem num. 30. & 35. ampliat, ut neque submo
niti o. s. t. hodie in Regno necessaria, sed omnes,
20 qui reperiuntur in exercitu gaudeant hac ex
21 ceptione, quamvis non coacti, sed voluntarie
militarent tempore litis motæ, ut in specie af
firmant Reg. de *Tappia* in lib. 3. *Iuris Regni*, su
per

per ead. *Constit. Hostici*, num. 5. & *seqq.* qui ita
19 refert iudicatum in S. C. Neap. in causa Illu-
stris Principis Avellini, cum Ottavio Pisano,
& post eum *Ther. in Compend. decif. Regii* p. 1. in
verbo *Exceptio hostica*, in novissima editione fol.
mibi 187. & iterum hoc fuisse decifum in causa
Illustris Principis Sattiani, testatur idem *Ther.*
in ead. *compend. decif.* p. 2. verbo *Submonitio*.

20 Est autem hæc exceptio favorabilis, quia
favore publicæ utilitatis fuit principaliter in-
21 troducta, ne litis timore Militis militiam de-
serere cogantur, atque ita distrabantur à servi-
tutis militari, cuius causa abfunt, ut post *Afflict.*
in d. *Constitutione*, num. 8. docuerunt *Frecc.* in
tratt. de subfend. lib. 286 num. 1. alique per *Gurrh.*
relati in *decif.* 118. num. 10. idem voluit *Capp.*
in *investitura feud.* in verbo *Fendatariorum Ex-*
ceptiones, in *vers. Hostici* exceptiones possuntur,
22 ex hoc inferent, eas esse ampliandam per text.
in *Lexm* quidam 19. ff. de liber. & postum. &
23 procedere etiam si lite contestata, & post con-
clusum in causa, Miles proficiatur ad bellum,
ex *Andrea* in d. *Constit.* ubi *Afflict.* ita dicit vi-
diffe servari, ut refert *Pras. de Franch.* in d. *decif.*
24 num. 3. atque locum habere, non solum in mi-
litantibus in exercitu terrestri, sed etiam in
25 mari, & in nautis, atque remigibus, quod con-
firmat *Freccia* in loco relato, num. 16. & post
eum *Gallupp.* in *Praxi S. C. p. 1. cap. 6. num. 34.* com-
26 petit enim hæc exceptio etiam artificibus in
bello necessariis, qui ad exercitum accedunt
27 pro faciendis armis, vestibus, pane, & simili-
28 bus; unde & nautis, atque remigibus, qui ex-
ercitum, & Milites ad bellum vehunt, cum eadem
pericula patiantur, atque in eodem militati
29 exercitu servientes, & proinde ipsi eum Militum
30 privilegii potiri debeant, dummodo de hæc
eorum necessitate constet per fidem Prepositi
Exercitus, ut ex *Afflict.* in eadem *Constitutione*
Hostici, n. 5. deducunt *Manfon.* in tratt. de ex-
ceptionibus, simitat. 8. num. 17. *Donatus* in loco re-
31 lato num. 31. & *seqq.* eodem veto æquestribus,
sed pedestribus quoque Militibus hostica ex-
ceptione conceditur, sicut, & cetera militaria
privilegia, ut ex *Ripa* in l. *Centurio*, num. 1. ff.
de *vulg. & pupill. subtest.* voluit *Pras. Mormis*
in *singularibus variabilibus in Regis Neapolitani*
Constitut. super d. *Constitut.* hostici n. 2.

32 Competit igitur exceptio hostica, in Ius vo-
cato, five Actor litis, five Reus, ut ex *serm.* in re-
lata *Constitut.* affirmat *Reg. Capp.* Latre in *decif.*
136. num. 23. & *seq.* lib. 2. & ex *Afflict.* *Gurba*
34 in d. *decif.* 118. num. 8. five litiget perse, five
per procuratorem, *Jacob. Rehnff.* in *Lin. Sacris* 120
num. 11. C. de *proximis Sacror.* *Serinius.* lib. 12.
quem sequuntur *Freccia* ubi supra num. 17. &
Novar. in *qu. forensi* 57. num. 3. lib. 1. quidquid
35 contrarium teneat *Gallupp.* in *praxi.* cap. 6. n. 34.
motus ex *Cap. Regni f. Comes*, ubi hoc non pro-
36 bator etiam banotitis, & forbanotitis in exerci-
tu militantibus hæc exceptio competit, ut ex

text d. *Constitutionis* in §. *banotitis* ait *Capp.* in
37 loco relato; & Militibus, per sublitum quoo-
que servantibus, ut ibi, & per *Novar.* d. 4. §. 57.
num. 3. *vers. Similiter*, alioque apud *Gurrh.* in d.
decif. num. 23. & 26. ubi num. 7. & 8. & num. 27.
38 ampliat in Baronibus ad Generale Regni par-
lamentum vocatis, five submonitis, & in eo-
39 rum procuratore ad parlamentum misso, & in
40 Baronibus ad eam quoque solvenibus pro mi-
litari servitio, ac in feudatario non in capite,
sed sub Barone serviente pariter locum habere
dicit *Capp.* in *vers. Hostici* in verbo *Fendataris*,
41 atque prodesse uxori conventæ super dote à
viro retenta, docuerunt *Afflict.* in *praxi.* *Constit.*
num. 13. alique adducti per *Consil.* *Pratum* in
lib. 1. *discept. forensi.* cap. 10. num. 17. litis etiam
43 confortibus in causa individua *Crossus* in tratt.
de exceptionibus, except. 3. num. 22. *Consil. Staban.*
in *novissimis observat.* ad *ius resol. forenses* cap.
66. num. 5. lib. 1. ubi num. 4. quod proderet
44 etiam fideiussoribus post *Ricc.* in *vallet.* *decif.*
1373. p. 4. & de hoc adest littera Regis Roberti,
quam refert ad verbum de *Botis* in *addit.* ad
45 *Constit.* *Hostici*, adeo enim favorabilis hæc ex-
ceptio reputatur, quod contra multiter etiam
46 pro dote agentem opponitur, & contra alium
Militem pariter privilegiatum, ut de primo re-
47 lit est *Pras. de Franch.* in *decif.* 186. num. 1. & 2.
& num. 7. quem sequitur alij relatis *Consil.* *Prat.*
in d. cap. 20. num. 6. & *seqq.* post *Gurrh.* in *relata*
48 *decif.* 118. num. 19. & *seqq.* & de secundo loqui-
tur *Bellinas* in *Speculo Principum* in Rub. 21. de
Guidicis §. 5. & primo videamus, sub num. 4. *ver-*
se, sed in contrarium. *Capp.* in d. verbo *Hostici* li-
mit. 2. *Crossus* in d. except. 3. num. 26. idem *Gurrh.*
49 num. 8. licet contrarium teneat *Mermis* in
d. *Constit.* in *fine*, & *Donatus* in d. cap. 49. n.
num. 11.

50 Sed, locum non habet hostica exceptio in hijs,
quæ dilationem non recipiunt, quia forte mo-
51 ra esset grave damnum allatura; idque per ea,
52 quæ voluere DD. in materia exceptionis hæ-
redi contentis, ne conveniant à creditori-
bus hæreditariis durante spatio trium men-
sum à lege constituto ad conficiendum Inven-
tarium, post *fin. §. donec*, C. de *lure delib.* q. om.
53 sanè exceptioem ab hærede obijci non posse
diximus in hijs, quæ non recipiunt dilationem,
in *præcedent.* cap. 26. num. 53. validum enim est
54 argumentum ab exceptione d. §. *donec*, ad ex-
55 ceptionem hosticam, quando diversa ooo mi-
litat ratio in utraque, ut colligitur ex traditis
per *Pras. de Franch.* in d. *decif.* 186. num. 4. & 5.
& num. 8. *versio. Née obstat*, & per *Mermis* super
d. *Constitutione Hostici*, num. 4. ubi arguit ab uo-
56 ceptione ad aliam: ideoque si testes ad in-
57 turam rei memoriam essent examinaudi, & in-
58 probatio perat, quia de te dilationem non pa-
ticote agitur, hostica exceptio non obstat, ut
fuisse in S. C. Neap. decifum testatur *Jacobus*
Anellus de *Bettis* in *addit.* ad *prædictam Con-*
stit.

casu 25. versu. Secundo fallit.

- Sed responsio paratur ex l. 1. §. Scavola ff. si quis testamento liber infusus fuerit, ibi enim hereditatem iacentem non possideri dicitur, antequam illius possessionem ab herede apprehendatur, id est quod res quam exhereditariis futuris heredes pro ea occupata agere possint non possint, & solum in quibusdam casibus exceptis dicitur citur hereditas iacentis possideri, scilicet quando ad usucapionem complendam, & similia, nisi fuerit ab alio apprehensa, ut per text. in l. unquam 2. §. vacans, & in d. l. capiam ff. de usucap. cum gl. ibi animadvertit *Chassan. in Consuetud. Burgund. rub. 7. §. 1. versu. Quia limito*, & post eum *Burfat. in cons. 42 §. num. 35. lib. 4.*
- Intelligenda tamen sunt præmissa de retentione uxori concessa, locum habere, dum tamen de eius credito consistit per dotis constitutionem vim factam, mediante dotali instrumento, partibus Banci, vel mariti confessione, aut testibus receptis, iuxta ea, quæ post *Aron. de Alexandro*, & *Scipionem Decian. in addit. ad Consuetud. quæ incipit. Dos*, & *Quaria*, atque *Afflict. in decis. 401.* concludit *Musciwell. in praxi civilis appellationis. p. 3. in gl. adiudicatur*, an. 75. tunc enim retentionem conceditur, quando creditum est liquidum, ut de eo con-
troverti non possit, quemadmodum ex l. fin. C. de compensatione. declarant *Gratian. in lib. 4. discept. forens. cap. 734. num. 13.* & seq. & alij, quos refert, & sequitur *Consiliarius. Hodierna in addit. ad Sord. decis. 46. num. 3. & 4.*

- Declarat insuper *Græzærellus in præfata decis. 44. num. 14. & seq.* locum non esse retentionis, ubi non adessent alie bona vici, quæ ex quorum possessioni mulier insitit, & quæ in tendit pro iuribus dotalibus retinere: tunc enim, aut vendenda esse, aut pro quantitate debiti in solutum danda, post *Roland. & alios* affirmat ex beneficio debitori concessio, per *Auth. hoc nisi, C. de solut. maxime si contra heredem agit cum beneficio legis, & inventarij*, quod de proprio non tenetur, neque beneficio prædictæ *Auth. privatur* ex illius renuntiatio-
ne ad defuncti facta, cum hereditas non esset opulenta, sed nimis ære alieno gravata, ut aliis deduximus in præcedens cap. 26. num. 126. & seq. ex *Reg. Saneitis in decis. 111. num. 3. lib. 1.*
alijque ibi relatis; neque mulier bona omnia mariti retinere potest, sed pro concurrenti tantum eius crediti quantitate, nè alioquin si bona omnia eligat creditores eludantur, ita-
que *Privium in decis. 413. Annam in cons. 63. num. 2. & 3.* aliosque plurimos ait *Girba in decis. Sicilia 16. num. 17. & seq. & in Comment. ad Consuetud. Afflict. cap. 10. gl. 8. num. 16. ubi num.*
10. hanc retentionis regulam, & præoccupationis uxori concessæ constituit, & pluribus modis ampliat, atque restringit.

R E R U M . S U M M A .

- Sequester in litis iniis prohibetur, antequam res sit legitime convulsus.
De luro tam Civilis quam Canonice, n. 2.
Quæ autem requirantur, ut fieri possit remissio, num. 15.
Sed lito pendente, super immisione in possessionem, hereditatis sequestro locus est, n. 3.
Secundo si controversia sit inter heredem, & fideicommissarium, n. 4. & 5.
Tertio si sequester ex officio, inter partes de possessione contententes, ne veniant ad arma, n. 6. usque ad 9.
Quarto locus est sequestro si aliqua evinatur præsumptio contra possessionem, quod litiget causa differendi indicium, ut interim fructus percipiant, n. 11.
Quinto proceditur ad sequester pro credito certo, & liquido, exceptionem non habente, ex qua illiquidum, & incertum reddi possit, n. 12. 13. & 14.
Sexto sequester decernitur, cum debitor esse suspensus, n. 17.
Litatio debitoris, ante sequester est faciunda, facti, quando debitor est suspensus, n. 17.
Vel cum evidens periculum est in mora, n. 18.
Papilius habet fori electionem.
Etiam contra viduam de lucro captando transiunt, cum ipse de damno vitando agit, num. 20.
Heres in loco defuncti est conveniendus.
Neque potest, nisi privilegiatus, declinare forum contractus, cum defuncto gestis, n. 22. & 23.
Solvis debiti ex temporis diminutione præsumitur inter coassuagines.
Etiam, quod inter eos non fuerit supracalculata ratio, n. 25. 26. & 27.
Salutis æterna immemor, nemo præsumitur.
Minoris obligatio nulla est, tanquam species obligationis.
Stante autem enormissima læsione dolosa, & fraudolenta redditur, n. 30.
Dolus ex coniecturis probatur.
Minor in integrum restituitur, contra dotis excessiva promissionem Sarroris factam.
Iuramentum non operatur, stante enormissima læsione.
Minor ex adversarii dolosa læsione restituitur, non obstant ratiocinatione in maiori ætate facta.
Descriptio Sacri Regij Consilij Neapolitani refertur.
D. Ioannes Baptista Hodierna Regius Consiliarius laudatur.

CAPVT LIX.

De Sequestro in principio litis non
faciendo, ad text. in l. unica, C. de
prohibita sequestratione
pecunie.

Sequestum in principio li-
tis, & antequam reus liti-
gitime convictus omnino
prohibetur de lute, tam
Civili, quam Canonico,
per text. in l. unica, C. de
prohib. sequestrat. pecunia, in
cap. 1. ut lue pendente, &

- cap. 3. de sequestrat. possessionis, & fructuum; Sed
pluribus in casibus hoc limitatur, & præsertim
lite pendente super immisione in possessionem
alicuius hereditatis, vel quando controversia
esset inter heredem, & fideicommissarium, lo-
cus est sequestro, etiam si fideicommissarius
possessionem habere pretendat, post *Præf. de
Franch. in decif. 204. tradit Consil. Staiban. in re-
sol. forensi 41. lib. 1.* & quando partes de posses-
sione contendunt, & probabilis adeo timor, ne
veniant ad arma, præstet iudex ex officio seque-
strum decernere ex text. in l. agnoscimus 17. ff. de
usufructu, prævia familiaria informatione ca-
pienda, quod nemo pnsuadet; alio enim ipso-
rum possidente sit alteri parti mandatum, ne
ad possessionem accedere, secundum præxim à
*Baldo in l. ordinarj, nu. 9. C. de rei vindicat. rela-
tam, alijque adductis per Reg. Reverser. in decif.
47. ubi Reg. de Marin. in observat. num. 1. in hoc
addit, neque satisfactioem sufficere, pro revo-
cando sequestro ob scandalum evitandum im-
posito, licet aliis dici soleat, cautionem esse
medicinam sequestri, ex l. fin. C. de ordine cog-
nitionum, & cap. 2. de sequestrat. possessionis, & fru-
ctuum, de quo etiam Consil. Staiban. in d. lib. 1. re-
sol. forensi cap. 12. n. 24. & seqq. & D. Scappa ad Sarn.
in præf. civil. p. 15. 35. n. 21. ac D. Altimar. ad R.
Revit. tom. 2. consil. 34. sub num. 21. & Cencial. su-
per Statut. Civitat. Eugub. lib. 2. rubr. 42. num. 12,
ubi etiam D. Ramagnera in addit. n. 28.*
Decernitur quoque sequestrum, quando ori-
tur aliqua contra possessorem, præsumptio,
quod litiget causam differendi iudicij, ut inter-
im fructus capiat, ut servatum fuisse testatur
in S. C. Neap. *Præf. de Franch. in relata decif.
204. in fine*, idque practicum in eodem S. C.
revert *Reg. Sanfelice. in decif. 211. lib. 2. vel quan-
do creditum est certum, & liquidum, neque
aliquam habet exceptionem, ex qua illiqui-
dum reddi possit, & incertum, dummodo ri-
tore dilapidationis addit, ut ex l. fin. C. de com-
pensat. & ex d. Lunicia lata deducti Reg. Cappe.
Latr. in decif. 197. num. 7. 19. & 20. lib. 2. ubi nu.
24. 23. quod cessante dilapidationis timore, &*

præsertim cum super bonis stabilibus debitoris
est credituri consultum procedi solet ad fru-
ctuum adnotationem, atque relaxationem, pe-
nes quem reperiuntur, cum obligatione de il-
los exhibendo ad omnem ordinem, & ita plu-
ries decifum testatur in prædicto S. C. post *Reg.
Ravit. in consil. 34. lib. 2. & Thorum in compend.
decif. Regni p. 2. in verba Sequestrum factum*, li-
cet alia etiam subijciat, requisita pro sequestro
legitimè obtinendo *Reg. de Marin. in d. decif.
47. num. 2. & maxime debitoris citationem*, sine
qua sequestrum esse nullum *Bart. alijque plures
affirmant apud Garb. in decif. 25. num. 3. nisi
cum debitor est suspectus, quia tunc etiam
non citato fieri potest, eoque magis quando
evidens periculum est in mora, ut ex Fabre in d.
Lunicia C. de prohibita sequestrat. pecunia disposit.
2. docuit Consil. Staiban. in d. cap. 41. in addit.
num. 4. & 5.*

Cum itaque ex hoc fuissent contra seque-
strum à Regia Audientia Hydruntina ordina-
rum pro Francisca Ripa adversus heredem,
quodam Ioseph Ripa eius fratris proposita,
gravamina in M. C. V. Neap. quibus statibus
provisum fuisset, quod causa remaneat in ead-
em M. C. & ab hoc decreto fuisset ex parte
aëtrici obtenta Regia decretatio de verbo faci-
ciendo in S. C. illud esse omnino confirman-
dum dicebamus, tanquam iustissime prolatum;
omissa enim fori electione facta in ipsa M. C.
per Franciscam Cesare, matrem, & tutricem
pupilli hæredis conventi, ex dispositione l.
unica C. quando Imperator inter pupillos, & vi-
duas, cuius pupilli conventi privilegium eli-
gendi forum, tanquam de damno vitando
tractantis, illo aëtrici viduz potentius existi-
mabatur, quæ de lucro capiendo agebat, ex
text. in l. verum 12. §. fin. ff. de minorib. cum alijs
per Novar. adductis in tract. de elect. & variat.
fori, fol. 49. 61. num. 24. quia tamen hæres in lo-
co defuncti conveniri debuit, ex l. hæres ab-
sens 19. ff. de iudicij, & proprio privilegio non
obstante declinare non possit forum contra-
ctus cum defuncto gesti, per Rittum prædicta Af.
C. 234. de quo *Præf. de Franch. in decif. 234. alijs-
que relati per Consil. Carleval. in tract. de Indic.
disputat. 2. num. 199. & 622. licet Rittus disposi-
tionem cum Atquefella intelligat Dem. Can-
celler. Petra in Commento ad ipsum Rittum n. 15.
circa medium, tantum procedere, in casibus in-
quibus ex natura causæ, & contractus cum de-
functo gesti hæres esset obnoxius, forum in lo-
co celebrati contractus sortiri. Sed circumscripta
fori electione, gravamina in sequestri de-
creteris allegabantur, nedum quia dilapidatio-
nis timor maxime ex prænotatis propter bona
stabilia maximi valoris in hereditate existen-
tia; verum etiam quia creditum non erat cer-
tum, & liquidum, quod ex temporis diuturni-
tate, & consanguinitate inter creditricem, &
debitorem existente satisfactum præsumebatur,*

- ex dispositione l. *Procula* 26. ff. de probationib.
 25 quom locum habere, etiam deficientie alin te-
 quisto sæpe calculatz rationis lo *textu* prædi-
 cto enumerato, docet *Præf. in addit. ad Affili*
de res. l. 3. num. 14. & post alios Confiliar. Theodor.
in alleg. 78. num. 18. & alij, quos referunt Con-
fuliar. Hodierna in controversia l. 3. num. 47. Imò
 26 sola temporis diuturnitas, cum taciturnitate
 sufficient, ut solutio præsumatur ex traditis per
Menech. in trakt. de præsumpt. lib. 3. cap. 9. t. nu. 7.
& in lib. 3. cap. 135. num. 3. usque ad 7. Mascard.
in trakt. de probat. conclus. l. 318. num. 27. Præf.
de Amato in cons. 45. nu. 25. & seq. & in cons. 51.
 27 num. 1. eoque magis cum creditor à debitore
 vivente creditum omni petijt, & ab eius hærede
 postulat, de solutinne non informato, ut post
Roman. & alios considerat Affili. in d. de res. l. 3.
in 9. consuetudina, alijque relati per Reg. Merlen. in
lib. 1. contrav. forens. cap. 87. num. 11. & maxime
 quia prædictus quondam Ioseph Ripa assertus
 debitor, condito prius testamento decessit, in
 quo nullam huius debitumtionem facit, &
 28 nihilominus eo mortis tempore oemo præsu-
 mitur æternæ salutis immemor fuisse, iuxta l.
ultimam C. ad leg. Jul. repetundar.
 Insuper tempore contracti xiiis alieioi de-
 bitor erat io minori ætate constitutus, habeo
 29 anons decem, & septem; quæ minor ætas cum
 enormissima læsione cooivocata, nullam redde-
 bat obligationem, quamvis fuisset pro aug-
 mento dotium eius sororis contracta; quod
 eodem dicitur posse minorem bona mobilia in
 dotem dare absque decreto, non procedit,
 quando minor mobilia, sive pecuniam prodo-
 te solvenda oon habet, sed oportet, quod obli-
 get bona sua, quæ obligatio species est aliena-
 tionis, per l. *fi ad resolvendam* 7. C. de prædij
 minorum, cum alijs concord. a Menochio allega-
 tis in trakt. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 171. nu.
 30 3. præsertim eom io obligatione interveio
 enormissima læsio, quæ illum dolosam, & frau-
 dolentam efficit, ut post *Alex. Socciu. Mascard.*
& alios affirmat Menoch. de præsumpt. lib. 3.
præsumpt. 3. num. 69. ubi etiam num. 6. &
 43. ex innumetis auctoritatibus dolum ex
 31 coniecturis probat aie; silem verò minori
 32 comprobet io integrum restitucio adversus
 excessivam dntem fotori promissam, ex commu-
 ni DD. sententia per *Sfortian Odd. relata*
in trakt. de restitut. in integrum p. 2. q. 59. nu. 86.
cum seq. quam comprobat Andreol. in contrav.
 33 103. lib. 3. neque iuramentom operatur hante,
 eoomissima læsione, qoin Incum habent in in-
 tegrum restitucio, oridem Oddus tradidit in
cit. artic. 5. num. 29. & Præf. de Fructib. in de res.
147. in fine, alijque, quos cumulat Conf. Hodierna
in add. ad Sur. d. de res. l. 278. num. 38. sicut neque
 34 ratificatio in maiori ætate facta tollit benefi-
 cium in in integrum restitutionis minniper ad-
 versarij dolum læsio, ex alia communi DD. sen-
 tentia per Oddum citata post *Rolandum Me-*

noch. & alios in relato trakt. p. 1. q. 15. artic. 7.
 Die 7. Maij 1659. facta relatione in S. R. C.
 Neap. in Aula D. iune Regij Consiliarij Micro-
 balli, postea Regiam Cancellariam Regentiæ,
 per Dominum tunc Magnæ Curiz Vicariæ lu-
 36 dicem *Joannem Baptistam Hodiernam*, & inde
 ob eius exitum iniegitatatem, atque doctrin-
 nam, Regium Consiliarium, fuit causa remissa
 eidem Magnæ Curiz Vicariæ, & sic decretum
 ipsius confirmatum, & exequutum, apud Magnæ
 Curiz Actuarium Marcum Saletoium.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Spoliatus est ante omnia restituendus.*
Limitatur, in spoliato Iudicis auctoritate, n. 2.
Sublimatur primò, si Index incompetens fuerit, ut n. 3.
Secundò sublimatur in Iudice nullius proce-
dente, n. 4.
Tertiò sublimatur, si appellatione pendente Iu-
dex processerit, n. 5.
- 6 *Spolij restitucio ex Iudicis officio fit, absque or-*
dine iudiciario, & sine libello, aut litis con-
testatione.
Reo etiam non citato, & absque alia causa,
cognitione, n. 7.
- 8 *Fendi quaternarij controversia inter partes in*
Regno Neapolitano ab eius Tribunali Sacri
Consilij hodie cognoscitur.
Et in causis fiscoium tangentibus à Regia Camera
Summaria, n. 9.
Quidquid olim de communi feudorum Iure,
a fendi Domino cognoscerebatur, n. 10.
Et de Iure Constitutionum Regni a Magna
Curia Vicaria in fendis quaternariis, ut n. 11.
In fendis verò non quaternariis Iustitiarij Pro-
vinciarum, n. 12.
- 13 *Fendi quaternarij controversias Regia Provin-*
ciales Audientia cognoscere non possunt in Re-
gno Neapolis.
Nisi Regia Audientia Hydruntina, quæ hoc ha-
bet ex privilegio, n. 14.
- 15 *Appellationis libellus, est à Iudice, etiam us-*
que ad mediam noctem recipiendus.
- 16 *Iudici, super processu causa, non creditur, nisi*
quatenus, per legitima constet documenta.
- 17 *Fendi promissio venditionis, absque assensu Do-*
mini directi, est nulla.
Ampliat, ut neque promissio ad interesse re-
neatur, n. 18.
Secundò, ut neque pena, & evillio promissa do-
beantur, n. 19.
Tertiò, ut neque pretium à futuro emptore, so-
lutum repeti possit, n. 20.
Sed contrarium ex aequitate servatur, n. 21.
- 21 *Fendi alienationis absque assensu facta revo-*
catio ex Iure Constitutionum Regni Neapolis
per procuratorem fieri potest.
Et legitime facta constituit, etiam, antequam
parti notificata fuerit, n. 23.

Nisi de recuperatione possessionis ageretur, pro qua effectus sententia obtinebat, n. 14.

Sed ex Regia Novella Pragmatica dispositio est revocatio, parti notificanda, ut vim obtineat, n. 15.

16 *Revocatio alienationis fendi, & assensus, eadem die expediti, quis alius, alterum processisse censetur? n. 16. & 27.*

17 *Preces alterius nomina porrecta, eius voluntatem non probant.*

Etiam si Princeps, prima nomina, preces sibi oblatas offerat, n. 19.

30 *Assensus super contractu falso obientus, non operatur super faciendo.*

31 *Assensus Domini directi super contractu alienationis fendi faciendis, praestitus non operatur, nisi contractus infra tres menses fuerit celebratus, ex dispositione Regia Pragmatica Neapolitana, n. 32. 33. & 34.*

35 *Decisio novissima Sacri Consilii Neapolitani veniens.*

36 *D. Marcellus Matcianus Regius Consiliarius commendatur.*

CAPVT LX.

De Spoliato ante omnia restituendo,

ex text. in l. si quis ad se fundum

7. C. ad legem Iuliam de

vi publica.

1 **S**poliatum esse ante omnia restituendum, ex l. si quis ad se fundum 3. C. ad leg. in l. de vi publica, late deducunt per ceteros Anton. Gabriel in libro 5. commun. conclus. in titulo de restitut. spoliator.

2 *conclus. 1. Nigro in cap. Regni subditorum, n. 15.*

3 *Idque locum habere, etiam si Iudicis autoritate, aut incompetencia, aut nullitate, vel appellatione pendente procedente, fuerit spoliolum subsequutum; quod esse etiam verum est, n. 14.*

4 *Idque ad primum statum reducendum tanquam a Iudice ipso attentatum, docuerunt, ultra Gabriel. num. 124. 126. & 130. Nigro, num. 92. relatus in locis Affili. in Constitutione Regni Siciliensis, num. 33. Menoch. in trakt. de recuper. possess. remed. 8. num. 13. cum pluribus seqq. Lancetotti, in trakt. de attentatis p. 1. cap. 2. Gratian. in lib. 4. discip. forens. cap. 73. num. 6. quinimo restitutum huiusmodi, absque ordine iudicii, & Iudicis officio fieri, neque libellum, aut litis contestationem esse necessariam, ex glossa in Clementina 2. ut litis pendente, Baldo, & alijs pluribus affirmat idem Menoch. in d. trakt. de recuper. possess. remed. 17. num. 34. & 35. ita ut reo, etiam non citato, & absque alia causae cognitione possessio auferri possit, ut ex Innocent. & Hostiensis in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

5 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

6 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

7 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

8 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

9 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

10 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

11 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

12 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

13 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

14 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

15 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

16 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

17 *Idem in cap. accepta, de restitut. spoliator.*

probat Roman. in cons. 499. num. 4. & 5. ubi late additio.

Cum igitur a Regio Provinciali Auditors Calabrie citerioris Regni Neapolis fuisset vigore decreti ab eo, licet nulliter interpositi, possessio Terrae Miromagni tradita Joanni Petro Greco, sub pretextu venditionis sibi promissa a D. Francisco Guaragna, cognato nostro, utili eius Domini (quem postea nimis celeriter, dira mors rapuit) in assertum Chiographo, sive Albarano, inter eos confecto, habito ad S.R.C. recursu pro spoliis revocatione, fuit in primis exposita Iudicis incompetencia,

8 respectu Regie Provincialis Audientiae in cognitione contraveniens super feudis quaternariis inter partes Sacro tantum Consilio hodie concessa, & Regie Camerae Summariz in causis cum rangenribus, ex dispositione Regia Pragmatica 3. & 37. de Officio S.R.C. quidquid iure,

9 Communi feudorum, ipsius feudorum Dominis, controversiae super feudis dirimendae proponerentur in cap. Imperiales & praeterea inter duos, de prohibita fendi alienat. per Federicum,

10 & de iure Constitutionum Regni Neapolis super feudis quaternariis, sola Magna Curia,

11 Vicarie cognoscetes; super alijs vero non quaternariis, Iustitiarij Provinciales, ut in Constitutione Statimimus, sub tit. de Officio Magistri Iustitiarij, & in Constitutione Praef. sub tit. ne Iustitiarij habeant certos Advocatos, Regijs in-

12 que Provinciarum Audientijs fuit semper vetitum, de feudis quaternariis, cognoscere, ex-

13 cepta Regia Audientia Hydruntina, hoc habente ex particulari privilegio, secundum, Frece. in lib. 3. de subfend. in tit. de differentiis in rerum fenda quaternaria, atque plana, & de tabula differentia 4. quem refert, & sequitur Carrav. in Rem 50. n. 6.

Iudicis autem incompetenciae addebatur, appellatione pendente ad executionem decreti ab eo interpositi, eundem Iudicem processisse, neque appellationis libellum nocturno tempore sibi oblatum recipere voluisse, eum tamen in culpa fuisse, citatus dici non poterat, si pauca horarum mora facta post citationem, gratia consulendi peritores nocturno tempore

14 comparuit. Unda cum periculum in mora, fieret, Index tenebatur, usque ad medium noctem recipere appellationem, saltim, ut legitime facta censetur, quod ex Alexandro in l. mora, ff. de feriis, atque Decio in cap. Consultis n. 25. de officio Delegati probavit Polidorus Ripa in l. si de nocturno tempore, cap. 12. num. 10. licet enim ipse Iudex Albarani recognitionem, apud eum factam fuisse a D. Francisco Guaragna testaretur; non tamen Iudici super processu causae creditur, nisi quatenus per legitima documenta constituit, ex cap. quoniam 11. extra de probat.

Tandem natoria decreti ininitia deducebatur in admittendo promissionem venditionis

15 niti,

16 niti,

17 niti,

18 niti,

19 niti,

20 niti,

21 niti,

22 niti,

23 niti,

24 niti,

25 niti,

26 niti,

27 niti,

28 niti,

29 niti,

30 niti,

31 niti,

32 niti,

33 niti,

34 niti,

35 niti,

36 niti,

37 niti,

38 niti,

- 17 nis feudi, abſque Aſſenſu Domini directi ſacram, quæ nulla eſt, neque obligat ad intereſſe
- 18 in caſu inobſervantiæ, ex adductis per *Præſ. de Franch. in deciſ. 48. num. 1.* & per *Reg. Salernitan. in allegat. diverſor.* poſt eius deciſiões impreſſis alleg. 31. quod ita per S. C. Neap. in oſis Aulis iudicatum fuiſſe teſtatur in cauſa III. Principis Biſioſiani cum Ducisſa Attripaldæ, ſa- cta relatione io Reg. Collateralis Conſilio, ut etiam reſert *Thor. in compend. deciſ. Regni p. 2. in verbo Revocans*, & oos etiam comprobavimus
- 19 in cap. 1. huius operis, num. 7. prænz verò, & evi- ditionis promiſſio, pariter cum pacto principa- li controuert, atque iam accessoria contraſtus ex publica utilitate improbat, ad notata in l. *Serius, & Auguſtini 27. ff. ad leg. falci.* & per *Alex. in conf. 32. num. 7. lib. 2.* quem reſert, & ſequitur *Reg. de Tappia in deciſ. 5. Sacri Conſilij, num. 14.*
- 20 ubi etiam num. 18. pretium ab emptore feudi abſque aſſenſu ſolutum repeti non poſſe dicit
- 21 ſecundum *Andrea*, & aliorum opinionem, quam ex æquitate non ſervari aſſumat ſub un. 19. idemque teſtatur *Conſil. Theodor. in alleg. 3. num. 22.* Quibus accedebat alioationis promiſſæ revocatio facta à venditore, ex remedio Conſtitutionis Regni Conſtitutionem *Dina Memoria*, quæ cum in animo conſiſtettere revocan-
- 22 tis, per procuratorem fieri poſuit, neque pro forma, ad emptoris notitiam debuit pervenire, cum de ſola voluocatis declaratione, non au-
- 24 tem de recuperanda poſſeſſione à maou emptoris ageretur, mediante ſenteotia, eluſque ex- ceptione, contra eum obtineoda, ex latè deduc- tis per *Annam in d. Conſtitut. Conſtitutionem, Diva Memoria, num. 272. & ſegg.* licet ex di-
- 25 ſpoſitione Regiæ Novellæ Pragmaticæ Regni Neapolitis, revocationes contraſtum feudalium ſint patri noſificandæ, nec vim habeant, niſi à die coſtitutionis, ut in *pragm. 10. ſub tit. de Of- ficio Iudicum, cap. 75.* de qua memorioit *Reg. de Marin. in lib. 1. reſolut. Iuris cap. 329. in fine*, ſed
- 26 aſſeſſioſe eadem die obtentus fuiſſe apparebat, quæ revocatio facta fuit; nihilominus revocatio præceſſiſſe cenſebatur, ex eodem *Anna in d. Conſtit. num. 265. & ſegg.* quidquid alijs in ſac- to
- 27 concurrentibus contrarium voluerit *Præſ. de Franch. in deciſ. 649.* in qua ſecundum eius opi- nionem iudicatum fuiſſe teſtatur *Thor. in compend. deciſ. Regni Neap. p. 2. in verbo Revocatio*, & cooſervat tradita per *Theſaur. in deciſ. Pedemont. 49. Ateneſch. in traſſ. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 7.* hic verò ſub venditoris nomine fue- runt preces pro aſſenſu obtinendo poſceſſæ Neapoli, cum tamen ipſe ab hac Civitate ab- ſens, eodem tempore, revocationis factæ in-
- 28 partibus incumbere; preces namque, ignorao- ris nomine, quandoque dari cooſeuerunt, unde non ex hoc eius b. neplacitum probatur, ut ex *Freſcia*, qui deciſiſſima reſert in *traſſ. de ſubſen- diſ lib. 2. g. 24.* docuit *Conſil. Theodor. in alleg. 46. num. 2.* ubi ampliat ſub un. 3. etiam licius no-
- 29 mine ſibi fuiſſe ſupplicatum Princeps aſſertat.
- 30 Inſuper aſſenſus fuerat ſubſcriptus ſuper con- tractuſ factio, obſervatus, qui non operatur ſuper faciendū, ut ex eod. *Freſcia, Capycio, Afflicto, & alijs traſſ. idem Theodor. alleg. 31. num. 39.* qua- reſuit in *pragm. 10. Regni Neapolis ſub tit. de ſen- ſu*
- 31 diſ diſpoſitum, ne contractus alienationis ſeu- di, pro quibus validè celebrandi, ſuit cooſeſſus Aſſeſſoſus à Domino directo, maorant in ſuſpro- ſo, eſſe infra tres meoſes à die Aſſenſus obtenti, petūciendos, alioquo Aſſeſſoſus nullius redda-
- 32 tut efficaciz, licet hæc pragmaticam, tao- quum non publicatam nunquam fuiſſe obſer- vatam, & ita in S. C. Neap. iudicatum, *Annam* teſtari dicunt in *alleg. 55. in fine, Reg. de Ponte, & Rovit. in traſſ. de poteſtate Præſidis tit. 8. §. 5. num. 23.* hic verò in *Comment. ſuper d. pragm. un.*
- 33 1. & in *conf. 12. num. 28. lib. 1.* ſed contrarium idem *Anna* ſuſtinuit, ut eſt videre in *d. alleg. n. 16. & ſegg.* ubi etiam num. 25. propter alius Sa- cri Conſilij deciſionem præceſſiſſe ait, & ad hunc locum ſe remittit in *Conſtitutione* incipi- ente *Conſtitutionem Diva Memoria, num. 121.* ut obſervat *Conſil. Arias de Aſeſa in lib. 2. variar. reſol. cap. 18. num. 11. & ibi à num. 4.* deciſionem
- 34 reſert hodiernis temporibus io Sacro Conſilio Neapolis emanatam, qua declaratu fuit, pra- gmaticæ piz diſpoſitione non eſſe aliter ſotiquatam, ſed omnino obſervandam, pluri- bus eam rationibus comprobanda, & præſertim eiufdem *D. Roviti* ſibi ipſi cootarij, authorita- te io *conf. 68. num. 12. lib. 2.* ac *D. Theodor. in d. allegatione 31. num. 40.* adverſus quoque reſpon- dens argumentis, eumque poſtea ſequitur, & cooſeodot *Conſilijarius Præſis in præſentium obſervationum cap. 13.*
- Quibus omnibus per nos in S. C. allegatis, & abſque alia partis citatione diſcuſis, ſuit eius deciſio proviſum die 29. Novembris 1639.
- 35 quod reſtituatur poſſeſſio Terræ Mitomagoi D. Franciſco Guaragna, & patres compareat
- 36 in S. C. reſeſtente D. Marcello Marciano, Regio Conſilijario præſentiſſimo, atque doctiſſimo, & ita ſuit exequutum Actuarius de Liſto.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Bella de Iure gentium inventa.*
Sive magis iuſti, & iniuſti belli, leges, & modus ibid inferendi, n. 2.
- 3 *Bellum, denunciandum prius eſt, ut iuſtum eſſe dicatur.*
Secundo, eſt pro rebus repetendis, aut alia legi- ſima cauſa faciendum, n. 4.
- Tertio cum legiſſimè Supremi Principis authori- tate, n. 5.*
- 6 *Hoſtium res, & perſona in bello iuſto capta, effi- ciuntur captivum.*
- 7 *Servi unde appellantur?*
- 8 *Hoſtium bona mobilia in bello capta, capientibus acquiruntur.*

Sed belli Duci exhibentur, ut inter strenuos dividat Milites, n.9.

Immobilia verò Regi, aut Principi, bellum indidenti applicantur, n.10.

Nisi amicum finis, quibus hostes antea rapuerunt, hac enim sunt prioribus Dominis restituenda, n.11. & 12.

13 *Expensa pro recuperando fundo ab hostibus, domini directi damno cedunt, non feudatarij.*

14 *Tanquam necessaria, & ad perpetuam fundi utilitatem facta, n.14.*

15 *Expensa erogata per Dominum directum in fortificatione pro Castri, aut fundi securitate constructa, non repetitur a feudatario.*

Nisi tantum prestatum ad eum, uti quemlibet de populo spectantem, n.16. & 17.

18 *Fictio legis Cornelie à Lucio Cornelio Sylla Consule eius auctoritate dicta.*

19 *Captivus ab hostibus non reversus, decessisse fingitur, ante captivitatem, ut liber decessisse dicatur.*

20 *Fictio postliminii nunc dicta.*

21 *Captivus ab hostibus liberatus, nunquam captus fuisse fingitur, sed in Civitate semper remansisse. Ut in prajudicium statum reponatur, & omnia amissa recuperet, n.22.*

23 *Captivus ab hostibus reversus dicitur si fines intraverit Romani Imperij. Vel in Civitatem suam, amicumve pervenerit, n.24.*

Aut ad Regem socium, vel amicum, n.25.

26 *Captivus ab hostibus redemptus, statim liber efficitur, etiam ante pretij solutidnem, & quod apud nos interim morietur? Et successione iurum capax efficitur, n.27. & 28.*

29 *Civitas iura, in bello inter Christianos de generali consuetudine; quoad personas non servantur.*

Sed quoad bona tantum, n.30.31. & 32.

33 *Captivi cum ab hostibus redimuntur, cuius lucro cedat redemptionis pretium, & ab alio solutum, an repeti possit, remissum.*

34 *Fideicommissaria bona pro redemptione captivorum, etiam a manibus Christianorum hostium alienari possunt.*

35 *Captivitas iura in Christianis, à Saracenis captis locum habere, quidam censuerunt. Sed contrarium alij verius esse affirmant, n.33. & 41.*

36 *Hostes sunt, quibus publicè bellum, Populus Romanus indicit, vel ipsi Populo Romano bellum movent.*

37 *Romani cives, dicuntur omnes, in Romano Orbe existentes.*

39 *Bellum à Turcis contra Christianos indicit, effusum.*

40 *Captus à latronibus, & piratis, non efficitur servus capientium, neque indiges postliminio.*

41 *Captivitas effectus non produciunt, nisi iusta belli causa sit ex parte capientium.*

CAP V T LXI.

De Belli Iure, atque rebus, & personis in bello captis, cui acquirantur?

ad text. in l. 5. & 6. ff. de acquirendo rerum dominio.

1 *Quoniam à Iure gentium discedit gentes, Regna condita, dominia distincta, agrisq; fines constituti fuerunt, ad cohibendos improborum hominum impetus, ulu exigente, & humana necessitate, bella inducta fuerunt, l. ex hoc Iure*

2 *5. ff. de Iustit. & Iure, live magis iusti, & in iusti belli leges, & modus illud inferendi ex hoc gentium Iure processerunt, ut docet Petrus*

3 *Gregor. Tholo. in sintagm. Iuris universi, lib. 19. cap. 2. ubi num. 3. & 7. denunciantum prius esse bellum, ad indicendum, & pro rebus repen-*

4 *dis, aliavè legitima causa legis, aut Supremi Principis autoritate faciendum, ut iustum esse dicatur, de quo per Mascard. in tract. de preb. consens. 168. num. 5. Menesb. in tract. de prajumpt. lib. 6. prajumpt. 96. num. 5.*

6 *Captivitates inde sequuntur, ut hostium res, & personæ in bello iusto capte hant capientium, l. naturalium 5. §. fin. & l. adeo 6. ff. de acquir. rer. domin. sed ne vivi homines ex belli elade*

7 *superstities, & à victoribus capti necarentur, fuit à Iure gentium permissum, ut contra naturalis Iuris libertatem, alieno dominio subijcerentur, & vendi possent, atque per hoc haud*

8 *necari, sed servari debuissent, unde servi appellati, l. libertas 4. ff. de statu homin. quod piissimum fuisse inventum, atque moribus utilissimum, ait Sotus in tract. de Iustit. & Iure lib. 4. q. 2. artic. 2. quem relex Vasquius illustr. contr.*

9 *vers. lib. 1. c. 9. num. 4.*

10 *Bona verò si mobilia sint, capientibus acquiruntur; Duci tamen belli exhibenda, ut inter strenuos dividat Milites, ad notata in l. pen. §. 1. C. de donat. docuerunt post alios Pras. de Franc. in decis. 268. Reg. de Pont. in cons. 93. num. 13. & seq. lib. 1. in decis. 21. num. 1. & in tract. de potest. Prærog. tit. 11. Conf. de Annat. cons. 65. num. 12. & seq. lib. 1. Reg. Lamar. atque Moles; hic in decis. annexa scripta 73. & ille in cons. 34. ubi latè & Capiblane. M. C. V. Index in tract. ad prajm. ar. de auctor. Baron. in prajm. 2. p. 1. num. 255. & seq. & in tomo 2. cap. 41. num. 3. Episcop. Ricc. in collectanea decis. 412. p. 2. & 1614 p. 5. si verò*

11 *immobilia fuerint, Regi, aut Principi bellum indicenti, sunt applicanda; nisi micotum fiat, ab hostibus antea depredata, quæ hoste fugato essent prioribus Dominis restituenda, per text. in l. si captivus 20. §. expulsi hostibus, ff. de captivis.*

uis, & postlim. reversi probaverunt Covarr. in
 vol. 2. cap. peccatum, de reg. iur. in §. 2. §. 1. nu.
 7. Pergrin. in tract. de iure fisci, lib. 4. tit. 5. in fine
 Theaur. in lib. 2. q. 9. forens. §. 98. num. 1. & in for-
 12 tioribus terminis illustrius Casar. Nicolai. Pisa-
 nus ad Goffred. de Gesta super Riti. R. C. S. Rub.
 22. à num. 18. decimusque refert n. 24. quod vi-
 12 dimus in Regno nostro Neapolitano servatum
 cum inter populares tumultus Anni 1647.
 Castra fœdalia invasa, & Gallorum hostium,
 nomine retenta, & postea armorum vi per in-
 victissimū Regis nostri exercitum recuperata,
 eorum prioribus Dominis, & fœdatariis resti-
 tuta fuerunt, nulla etiam retentionis exceptione,
 opposita, pro expensis in recuperatione
 factis, quas Dominus ipse dicebat facere tene-
 13 tur, neque repetitis, tanquā necessārias, & ad
 14 perpetuam feudi utilitatem, ut post Schrader-
 um, & alios ubi in tract. de feudis, cap. 10. conclus. 43. num. 73. & ex Cremen-
 sei. 26. Grammat. in cons. 10. nonnullique alijs
 persequitur Garfas in tract. de expensis, cap. 21.
 15 §. num. 30. sicut neque expensas repetit erogatas
 in fortalicio, pro Castris, aut feudi securitate,
 16 constructo, nisi tantum pro rata ad feudatari-
 um, uti quemlibet de populo, spectantem;
 17 non enim Princeps vassalli negotiorum gessisse
 censetur, sed sibi potius, & Regno suo, hac in-
 re prospexisse, ut per Jacobin. in tract. de feudis
 in verbo de Castro, num. 14. Aff. ult. in cap. 1. §.
 quid ergo, num. 12. de investitura de aliena
 fœda, Cypre. in investitura feudali, in verbo Fe-
 derum cuitadia, in versis. c. si Dominus Roland. à
 Valle in cons. 69. num. 29. lib. 2. Respon. in eod.
 tract. de feudis cap. 8. conclus. 2. n. 10.
 Sed Ius Civile Romanorum, ut citet ad bel-
 la iuvitaret, duplici fœctione captivorum iura,
 18 servavit: quarum altera, legis Cornelie à Lu-
 cio Cornelio Sylla Consule eius auctore nun-
 19 cupata, fingit, captivum ab hostibus non re-
 versum fuisse mortuum, antequā servus ho-
 stium efficeretur, ut liber decessisse dicatur, in
 20 omnibus 18. & Libani 22. ff. de captivis; alia vero
 20 postliminij fœcio dicta, ex eo, quia captus ab
 21 hostium potestate liberatus ad idem postea li-
 men revertens, nunquā captus fuisse fingitur;
 sed in Civitate semper mansisse, ut in pristinū
 22 statum reponatur, & omnia amissa recuperet,
 23 postliminij 19. ad. tit. ff. de captivis, ubi in-
 23 §. postliminio reversus dicitur: Si sine intraveris
 24 Romani Imperij, vel in Civitatem suam, amicam-
 25 ve, aut ad Regem socium, vel amicorum veneris;
 quia ibi primum nomine publico tutus esse in-
 26 cipiat, ut etiam adnotatur in postliminij §. ff.
 26 eodem; redemptus autem ab hostibus pro certo
 pretio, nondum soluto, quamvis apud eos inte-
 27 rim moretur, succellitur iurum capax effici-
 tur, quasi liber tuus exiit, pignoris totū;
 28 vinculo additus, ut in l. 2. & in l. 1. qui li-
 28 ber 15. ubi gloss. C. de postlim. reversi, de utraque
 fœctione legatim agunt Forcatul. in Neronyman.

ia Iuris in Dialogo 76. Petrus Gregor. Thelofin.
 sintagm. Iuris lib. 20. cap. 5. & Reg. Capyc. Lauri in
 consulti. 136. lib. 2.

- 29 In bello inter Christianos, de generali con-
 30 suetudine, captivatum iura quodā personarum
 30 minime servantur, sed quodā bona tantum;
 31 capti enim servi capieotum non efficiuntur,
 licet redemptionis pretium, sive talliam iuxta
 32 eorum qualitatem, atque divitias solvere co-
 gantur, & interim retineri possint, ex Boerio in
 decis. Bardagalen. 178. num. 2. Valasco in con-
 sulti. 30. num. 6. de Pente in relato cons. 3. num. 5.
 Moles in allegata decis. 73. alijsque longa manu
 recollectis per Stephan. Gratian. in lib. 5. discept.
 forens. cap. 80. per totum, & signantes à num. 43.
 33 & segg. ubi de huius pretij lucro, & repetitione,
 & quod pro eo solvendo, & relaxatione perso-
 34 narum consequenda, licitum sit bonis fideicom-
 missio subiecta alienare, post Padellam in Anth.
 rei qua n. 96. & seg. C. c. munitia de legat. sequitur
 Alenuch. de praesumpt. lib. 4. praesumpt. 29. 2. num. 6.
 & 7. Fusarius in tract. de subditis. q. 534. in fine
 Consil. Pajebal. in tract. de virib. patris potest. §. 3.
 cap. 5. n. 10.

Quid autem dicendū sit in bello inter Chri-
 stianos, & infideles gesto, an in eos sint capti-
 vatum iura servanda? non bene constat inter
 35 scribentes, siquidem in Christianis à Saracenis
 captis, tanquā hostibus Christiani Populi,
 iura omnia, quae in servis constituta sunt, lo-
 cum habere, voluntur Bald. in l. 2. num. eodem
 C. de postliminio reversis, Alciat. in L. hostes 118.
 ff. de verbor. signific. Pergrin. in praescript. tract. de
 iure fisci lib. 3. tit. 3. num. 1. pro qua sententia in-
 dicatōm refert in Senatu Cathalonie Palasens
 in consulti. 30. num. 7. à Riccio relatōis à d. collell.
 decis. 1814. & in eam inclinet videretur Praef.
 de Franch. in d. decis. 268. num. 5. quem refert, & se-
 quitur Reg. Capyc. Lauri in consulti. 97. num. 23.
 lib. 2. ex textu in L. hostes 24. ff. de captivis, ubi ho-
 36 stes sunt, quibus publice bellum Populus Ro-
 manus indidit, vel qui è converso Populo Ro-
 mano bellum movent; quare Christianos, à qui-
 bus semper est Turcis bellum indiditum, captos
 ab eis effici servos, & postliminij in eis lo-
 cum habere; quasi legitimis belli indicendi
 facultatem habeant, ex Populi Romani iuribus
 37 à quo fuerunt omnes in Romano Orbe existen-
 tes, Romani cives effecti, per Antonij Constan-
 tini in l. in orbe 17. ff. de statu hominum, relata, de
 qua meminit Alciat. in d. l. hostes n. 2.

- 38 Hanc sententiam valide impugnāt Covarr.
 in relato §. 1. num. 6. in fine, stante iniustitia,
 39 belli ex parte Turcorum, & Saracenorum ty-
 rannicè contris nos Christi fideles agentium,
 à iactationum, & pyratum instar, quoties ser-
 40 vos non efficitur ab eis captus, neque postlimi-
 nio indiget, d. l. hostes, & l. postliminij 19. §. à
 41 piratis, ff. de captivis, Covarruviam sequuti fue-
 runt Palasens in eadem consulti. 30. num. 8. An-
 na in praescript. observ. de deo 2. observ. 2. Latine

ia *tratt. de Iustit. & Iure lib. 2. cap. 5. dubit. 4. n. 41* 12. in fine, neque eorum sufficit, quod bellum, fuerit à Principe, auctoritatem habente, inditum, ut captivitate effectus, ex utraque parte producantur, nisi iusta causa accedat, ex parte capitaneum, ut per *Mascardia rita conclus. 168. num. 3.* & ex communi Theologorum, Canonistarum, & Iuris civilis professorum sententia probavit *Menesch. in praeiudicata praesumpt. 96. ann. 1.* quidquid contrarium stotiat *Soccia. sen. in l. 1. num. 7. ff. de acquir. possess.* ubi tamen, adhuc reliquit cogitandum.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Milites Reipublica necessarii.*
- 2 *Militum privilegia, remissivè.*
- 3 *Hostica exceptio, Militibus ad bellum praefectis concessa fuit, per Constitutionem Regni Neapolis: Hostici exceptionem.*
Ut si fuerint in sus vocati, postquam submo-
niti fuerint, ut vadant ad exercitum, superse-
deatur in procedendo, ut a. 4. & 5.
Neque procuratorem reliquum intueatur, n. 6.
In causa tam civili, quàm criminali, n. 7.
Qua Constitutionis dispositio, à Longobardorum
Iure originem duxit, a. 8.
Licet illud in pluribus immutaverit, a. 9.
Et hac exceptione opposita, vel probata, si in-
de ad ulteriora procederet, esset processus ipso
Iure nullus, n. 10.
Et impeditur ex ea executio, an. 12.
Ampliatur primò, etiam si ageretur de incusa-
tionem obligationis penes alia Curia stipulata,
num. 13.
Secundò si ageretur, de infrumenti liquidatio-
ne ad formam Ritus Magna Curia Vicaria in
Regno Neapolis, n. 14.
Tertiò si de apoca bancaria solutione traxeretur,
num. 15.
Quartò ampliatur, ut neque submoctio sit hodie
in Regno Neapolis necessaria, n. 16.
Quintò, ut omnes qui reperiuntur in exercitu,
gaudeant hac exceptione, n. 17. 18. & 19.
Sextò ampliatur, ut hac exceptio sit favorabilis,
tanquam favore publica militatis, principali-
ter introducta, n. 20. 21. & 22.
Septimò ampliatur, ut locum habeat, etiam si
lite contestata, & post conclusum in causa Mi-
lites praefecti fuerint ad bellum, a. 23.
Octavò ampliatur, ut procedat, non solum in mi-
litaribus in exercitu terrestri, sed etiam in
mari, n. 24.
Nonò in Nautis, atque Remigibus Milites, &
exercitum vehentibus, a. 25. 27. & 28.
Decimò in artificibus omnibus in bello accessa-
riis, pro armis, vestibus, pane, & similibus fa-
ciendis, n. 26. & 30.
Undecimò procedit etiam in militibus, ne dum
aequalitribus, sed pedestribus, n. 31. & 32.
Duodecimò competit in sus vocato, sive alter

- fit, sive reus, num. 33.*
Decimotertio, sive litiges per se, sive per procura-
torem, n. 34. 35.
Decimo quartò competit etiam hantitis, & for-
hantitis in exercitu militantis, n. 36.
Decimoguaiò Militibus per subalternum servi-
entibus, n. 37.
Decimosexto Baronibus ad Generale Regni Par-
lamentum vocatis, n. 38.
Decimo septimò eorum Procuratori ad Parla-
mentum missi, n. 39.
Decimo octavò Baronibus Adobam solventibus
pro militari servitio, n. 40.
Decimonavò Fendatario, etiam non in capite sed
sub Barone servientis, a. 41.
Vigimò prodest uxori convolata super dote à vi-
ro retenta, n. 42.
Vigimò primò litis coactoribus in causa iadi-
vidua, n. 43.
Vigimò secundò fideiussoribus, n. 44.
Vigimò tertio contra mulierem pro dote agen-
tem, n. 45. & 47.
Vigimò quartò contra alium Militem, pariter
privilegiatum, a. 46. 48. & 49.
Restrigitur Primò hac exceptio hostica, ut non
habeat locum in hijs, qua dilacionem non reci-
piunt, a. 50. 51. 57. & 58.
Secundò limitatur, ut non obstat pro debitis, aut
delictis in exercitu contractis, & commissis,
num. 59.
Tertio cum agitur de executione census ad
formam Bullae, & Regia Pragmatica de cen-
sibus creati, n. 60.
Quartò in iudicio spolijs, n. 61.
Quintò in militibus, qui post submoctioem de-
linquunt, n. 63. & 64.
Sextò in militibus, qui carcerati reperiuntur
ante submoctioem, n. 65.
Septimò quando fuit hostica exceptioni renun-
ciatum, n. 66.
Quae tamen causa, Regi Prorex dispensare solet
contra renunciationem, n. 67.
Octavò non competit absentibus causa Reipubli-
ca, a. 68.
Nonò occupatis in Regno pro custodia Castrorũ,
sive Arcis, alterius loci, n. 69.
Decimò subsistit, n. 70.
Undecimò, nec uxori, virum in Castris non so-
quenti, n. 71.
Nisi coaverit super dote, n. 72.
Duodecimò nec Authoris landato, ad impedi-
dam litem inter auctorem, & reum, n. 74.
Nisi Author landatus susceperit in se iudicium,
n. 75. & 76.
Decimo tertio, nec obest militi submoctio, con-
tra suos debitores agentis, n. 77.
Licet ex tunc, atque ipso illa gaudeat ab alijs
conventus, n. 78. & 79.
Et potest ab eisdem, contra quos egit, reconveniri,
a. 80.

Nisi illos convenerit, necessitate compulsi, ut
 Et 2 quia

quia tot, cum sua pecunia fugientes capi-
ci, n. 81. & 84.

Vel cautionem damni infelli perisset, pro domi-
bus vicinis, minam minantibus, n. 82.

Decimo quarto, non admittitur contra Ecce-
siam, & Ecclesiasticas personas, n. 85.

Decimo quinto nec possidentiam, ad impedi-
endam exequutionem, n. 86.

Decimo sexto nec ad beneficium stipendiariorum
Militum, voluntarie ad exceptionem acceden-
tium, lite iam capta, n. 87.

Nisi propter eorum strenuitatem fuisset à Curia
stipendiati, n. 88.

Decimo septimo, nec militibus, non stipendiatis
sive Adventurerijs competit regulariter, n. 89.

Decimo octavo, nec illis, qui post litem motam
voluntarie accedunt ad bellum, an. 90. usque
ad 100.

11 Nullum est ipso Iure, quod contra legem sit.

12 Nauta & remiges, qui Militibus vehunt ad bel-
lum, gaudent privilegijs Militum.

13 Hares durante trimestri tempore ad conficien-
dum inventarium, non potest à creditoribus
hereditarijs molestari.

Fahis in ijs, quæ dilationem non recipimus,
num. 53.

Et quid si ipse hereditarios debitores conveniat,
an eadem sibi obstat exceptio? remissive, n. 83.

14 Argumentum validum est ad exceptionem heredi
competente, ac conveniatur durante trimestri
tempore ad inventarium conficiendum, ad ex-
ceptionem hosticam militibus competentem,
& n. 56.

Quando diversa non militat ratio in utraque,
num. 55.

15 Miles esse non poterat de Iure Communi, cen-
sus obnoxius.

16 Maritus est dominus dotis, constante matri-
monio.

17 Adiles voluntarie ad bellum accedens in fran-
dam litis mota, non habet in integram res-
tutionem.

18 Legatus, qui lite iam mota legationem suscepit,
in integram non restituatur.

19 Absens causa Reipublica, postquam fuit de cri-
mine accusatus, non habet restitutionem in
integrum.

20 Decisio Sacri Consilij Neapolitani refertur, &
num. 98.

21 D. Didacus Vazela Regius Consiliarius lau-
datur.

De Hostica exceptione Militibus compe-
tente, ad ornatum Constitutionis Re-
gni, que incipit: *Hostes exceptio-
nem*, in Rubr. de exceptione
hostica proponenda.

Militibus disciplina, propter
pacem in Republica tueri-
dum summopere neces-
saria, iuxta notata in l. mu-
lierem c. 3. s. militis, ff. de
accusationib. quàm pluri-
mis iuribus & iure privilegijs
decorata, ut alijs permissis peccasset elegan-
ter: Cassan. in Catalogo Gloria. Mundi p. 9. con-
siderat. 47. & aliqui colligunt Reg. Revis. & post-
eum Novar. in tu. pragmat. Regni Neap. Militi-
bus, signentur vero hostica exceptio, Militibus
in Regno Neapolis concessa reperitur, qui sub-
moniti, ut vadant ad exercitum pro Rege pu-
gnaturi, in ius vocati fuerunt, ut per quin-
decim dies à submonitionis tempore decurrendo
ad iter arripendum, pro toto tempore, quo in
exercitu commorantur, & per alios quindecim
dies postquam reversi fuerunt, superfleri de-
beat; neque procuratorem relinquere teoan-
tur in causa, tam civili, quam criminali, ut in
Constitutione incipiente: *Hostes exceptio*,
sub tit. de Except. hostica, ubi ita dicitur: *Affili-
num. 17.* & in Rubrica, dicit à Longobardorum
Iure originem duxisse hanc exceptionem ex
Longobarda, que incipit: *Et hoc diffinitas sub
tit. de Exercitibus*, quam tamen in multis esse
correctam affirmat à pateris Regni Constitu-
tione, ut ex eo adnotavit, etiam Ioan. Antonius
de Nigro in cap. Regni si Comes 215. num. 4. in tit.
de hostica except. Unde opposita hæc exceptio-
ne, atque probata, si Iudex ad ulteriorem procederet
esset procellus ipse Iure nullus; quod enim
contra legem sit, ipso Iure non videtur, non dubi-
um 5. C. deleg. ut in specie ex eisdem Affili-
Bo, & de Nigro deducit Garba in decis. 118. n.
12. ubi num. 9. quod ex ea impeditur exequutio.
Idque procedere etiam, si ageretur de iocula-
tione obligationis apud acta Curie stipulatz,
vel de instrumenti liquidatione ad formam Ri-
tus Magnæ Curie Vicariz in Reg. Neapolis, ut
Apoc. Bancariz solutione, probant alijs relatis
Novar. in q. forensi 159. num. 3. p. 1. Angelis in
add. ad Folleria praxi. crimin. in verbo Audi-
tor excusatores, num. 19. Deandens in tract. de
reanctat. tomo 2. cap. 49. num. 34. & 36. & ibi-
dem num. 30. & 35. ampliat, ut neque submo-
nitio sit hodie in Regno necessaria, sed omnes,
& qui reperiuntur in exercitu gaudeant hæc ex-
ceptione, quamvis non coadit, sed voluntarie
militarent tempore litis motæ, ut in specie af-
firmant Reg. de Tappia in lib. 3. Iuris Regni, fa-
per

per ead. *Constit. Hostici*, num. 5. & *segg.* qui ita
 19 refert indicatum in S. C. Neap. in causa Illu-
 stris Principis Arellini, cum Othavio Pisano,
 & post eam *Ther. in Compend. decif. Regni* p. 1. in
 verbo *Exceptio hostica*, in nouissima editione fol.
 mibi 187. & iterum hoc fuisse decifum in causa
 Illustris Principis Satriani, testatur idem *Ther.*
 in ead. *compend. decif.* p. 2. verbo *Submonitio*.
 20 Est autem hæc exceptio favorabilis, quia
 favore publicæ utilitatis fuit principaliter in-
 21 troducta, ne litis timore Milites militiaz de-
 setere cogantur, atque ita distrabantur à servi-
 cio militari, cuius causa abfunt, ut post *Affili*.
 in d. *Constitutione*, num. 8. docuerunt *Frece*. in
tratt. de subfend. lib. 286. nu. 1. aliique per *Gimr.*
 relati in *decif.* 118. num. 10. idem voluit *Cayp.*
 in *investitura feud.* in verbo *Fundatiorum Ex-*
 22 *ceptiones*, in *vers. Hostici exceptiones* potuntur,
 ex hoc inferens, eas esse ampliandam per *text.*
 in *l. cum quidam* 19. ff. de liber. & posthum. &
 23 procedere etiam si lite contestata, & post con-
 clusum in causa, Miles proficiatur ad bellum,
 ex *Andrea* in d. *Constit.* ubi *Affili*. ita dicit vi-
 didisse servari, ut taceat *Pras. de Franch.* in d. *decif.*
 24 num. 3. atque locum habere, non solum in mi-
 25 litantibus in exercitu terrestri, sed etiam in
 mari, & in nautis, atque remigibus, quod con-
 firmat *Freccia* in loco relato, num. 16. & post
 eum *Gallapp. in Praxi S. C. p. 1. cap. 6. nu. 34.* com-
 26 petit enim hæc exceptio etiam artificibus in
 bello necessariis, qui ad exercitum accedunt
 27 pro faciendis armis, vestibus, pane, & simili-
 bus; unde & nautis, atque remigibus, qui exer-
 citum, & Milites ad bellum vehunt, cum eadem
 pericula patiantur, tanquam in eodem militari
 29 exercitu servientes, & proinde ipsidem Militum
 30 privilegij potiri debeant, dummodo de hæc
 eorum necessitate constat per huiusmodi
 Exercitus, ut ex *Affili* in eadem *Constitutione*
Hostici, n. 5. adducunt *Alfonso*. in *tratt. de exce-*
 31 *ptionibus*, limitat. 8. num. 17. *Donatus* in loco re-
 lato num. 31. & *segg.* nedum viro æquestribus,
 sed pedestribus quoque Militibus hostica ex-
 32 ceptio conceditur, sicut, & cetera militaria
 privilegia, ut ex *Ripa* in l. *Lenitorio*, num. 1. v. ff.
 de *vulg. & pupill. substit.* voluit *Pras. Mermis*
 in *singularibus variabilibus* in *Regni Neapolitani*
Constitut. super d. *Constit. Hostici* n. 2.
 33 Competit igitur exceptio hostica, in lus vo-
 cato, sive Actor sit, sive Reus, ut ex *Sern.* in vo-
 lata *Constitut.* affirmat *Reg. Cayp.* *Latro* in *decif.*
 136. num. 23. & *seq. lib. 2.* & ex *Affili* *Gimr.*
 34 in d. *decif.* 118. num. 8. sive litiget per se, sive
 per procuratorem, *Jacob. Rebuff.* in *Lin. Sacris* 12.
 num. 11. C. de *proximis Sacror. Scriuor.* lib. 12.
 quem sequuntur *Freccia* ubi supra num. 17. &
Novar. in quærens 57. num. 3. lib. 1. quidquid
 35 contrarium teneat *Gallapp. in praxi* cap. 6. n. 34.
 motus ex *Cap. Regni* Comes, ubi hoc non pro-
 36 batur, etiam bannitis, & forbannitis in exerci-
 tu militantibus hæc exceptio competit, ne ex

text. d. Constitutionis, in §. *bannitis* ait *Cayp.* in
 37 loco relato; & Militibus, per substitutum quo-
 que servientibus, ut ibi, & per *Novar.* d. g. 57.
 num. 3. *vers. Semiliter*, alioque apud *Gimr.* in d.
decif. num. 13. & 16. ubi num. 7. & 8. & num. 17.
 38 ampliat in Baronibus ad Generale Regni Par-
 lamentum vocatis, sive submonitis, & in eo-
 39 rum procuratore ad parlamentum misso, & in
 40 Baronibus adhuc quoque solventibus pro mi-
 litari servicio, ac in feudatario non in capite,
 sed sub Barone serviente pariter locum habere
 dicit *Cayp.* in *vers. Hostici in verbo Fundatarius*,
 41 atque prodesse uxori conventæ super dote à
 viro retenta, docuerunt *Affili*. in *praxi* *Constit.*
 num. 13. aliique adducti per *Confil. Pratum* in
 lib. 1. *discept. forens.* cap. 10. num. 17. litis etiam
 43 consortibus in causa indivisa *Craffus* in *tratt.*
 de *exceptionib.* excepti. 3. num. 22. *Confil. Statum.*
 in *novissimis observat.* ad *vinc. resol. forens.* cap.
 66. num. 5. lib. 1. ubi num. 4. quod prodesse
 44 etiam fideiussoribus post *Ricc.* in *collecl. decif.*
 1373. p. 4. & de hoc adest littera Regis Roberti,
 quam refert ad verbum de *Bottis* in *addit.* ad
 45 *Confil.* *Hostici*, adeo enim favorabilis hæc ex-
 ceptio reputatur, quod contra multæ etiam
 46 pro dote agentem opponitur, & contra aliam
 Militem pariter privilegiatam, ut de primo te-
 47 nese est *Pras. de Franch.* in *decif.* 286. num. 1. & 2.
 & nu. 7. quem sequitur alij relati *Confil. Praxi.*
 in d. cap. 10. num. 6. & *segg.* post *Gimr.* in *relato*
 48 *decif.* 118. num. 19. & *segg.* & de secundo loquitur
Billigau in *Speculo Principum* in Rub. 21. de
Guardia §. & primo videamus, sub nu. 4. *ver-*
 sic. *sed in contrarium*. *Cayp.* in d. verbo *Hostici* li-
 mit. 2. *Craffus* in d. excepti. 3. num. 26. idem *Gimr.*
 49 num. 8. licet contrarium teneant *Mermis* in
 d. *Constitut.* in *fine*, & *Donatus* in d. cap. 49. d.
 num. 11.
 50 Sed locum non habet hostica exceptio in hijs,
 quæ dilationem non recipiunt, quia sorte mo-
 51 ta esset grave damnum allatura; idque per ea,
 52 quæ voluerunt DD. in materia exceptionis hæ-
 redi competentis, ne conveniat ut a creditori-
 bus hæreditariis durante spatio trium men-
 53 sium à lege constituto ad conficiendum Inven-
 tarium, peti. fin. §. *donec*, C. de *lure delib.* quam
 54 sanè exceptionem ab hærede obijci non posse
 diximus in hijs, quæ non recipiunt dilationem,
 in *præcedent.* cap. 26. num. 53. validum enim est
 55 argumentum ab exceptione ab §. *donec*, ad ex-
 ceptionem hosticam, quando diversa non mi-
 litat ratio in utraque, ut colligitur ex traditis
 per *Pras. de Franch.* in d. *decif.* 286. num. 4. & 5.
 & num. 8. *versic. Nec obstat*, & per *Mermis* super
 d. *Constitutione Hostici*, num. 4. ubi arguit ab una
 56 exceptione ad aliam. Ideoque si testes ad in-
 57 tutam rei memoriæ essent examinandi, nec
 58 probatio periret, quia de re dilationem non pa-
 tientie agitur, hostica exceptio non obstat, ut
 fuisse in S. C. Neap. decifum testatur *Jacobus*
Ansellus de Bottis in *addit.* ad prædictam *Constit.*

rationem. Hostici, verfic. ad hanc Constitutionem, quam refert Thor. in compend. decif. p. 1. in verbo Exceptio hostica, an militet, fol. mibi 187.

- 59 Item pro debitis, aut delictis in exercitu contractis, arque commissis, exceptio prelatam non obstat, ex verbis exprellis prædictæ Constitutionis hostici, ibi: Salvo per omnia his, quæ in exercitum contrahuntur, aut committuntur, ad quæ præsentem non extenduntur Sanctionem, ut ibi observavit Afflicti num. 26. Capp. in Investitura in d. verb. Hostici, limitat. 3. sicut oec obstat 60 contra executionem census ad formam Bullæ, ac Regia Pragmatica de censibus, creati 3 nec in.
- 61 Judicio spoli, ut post alios affirmavit Giurba ita decifum referens in Regno Siciliæ in decif. 128. In præcitata, num. 31. & seq. & refert Consil. Staiban. in observ. ad dictum caput 66. num. 2.
- 62 & 3. oam & censibus obnoxios ad militiam accedere non potuiffe de lure communi per l. 3. C. de Tirenibus lib. 12. observat Petra ad Capp. in decif. 76. num. 1. in fine.
- 63 Neque Militibus, qui post submoitionem, 64 delinquant, etiam in possessionem turbato, vel destituentem prodest hæc exceptio, ut in cap. Regni si Comes, ubi notat Ioann. Antonius de Nigro post Afflicti in eadem Constit. Hostici num. 10. & io decif. 84. Capp. in d. verbo Hostici, limitat. 3. & io verfic. Extat Falter. in prædictum. in verb. Audiantur excusatores, num. 23. Reg. Tapp. in d. Constit. Hostici, num. 16. Rec. in collect. decif. 1293. p. 6. sic neque Militibus competit, qui 65 carcerati repertiuntur pro causa civili, vel criminali ante submoitionem, ut tenent Maufon. in d. tract. de causis executionis, limit. 8. num. 28. Reg. Sanfelice. in decif. 363. n. 6. lib. 3.
- 66 Rorsus opponi non potest hostica exceptio, quando illi fuit in instrumentum, vel obligatione reoociatum, ut post Frece. dicit Præf. de Franch. in decif. 164. num. 9. quem refert Ricci. in collect. decif. 17 p. 1. & 1373. p. 4. alique relati post Regent. de Marin. in observ. ad decif. Reg. Reverterij 483. num. 1. quibus addi possunt Novar. in q. forensi 76. p. 1. Donadeti in præcitata tract. de renuntiati. cap. 49. num. 37. & 41. & ita sæpè iudicatum in S. C. Neap. & in R. C. S. eiusdem Regio testatur Mermil. in d. Conf. Hostici 67 num. 1 quo tamen caso cautela est pro coventis, ut eorum omnino adeatur Excellentissimus huius Regni Protex, qui mandare solet, quodd hostica exceptio admittatur, non obstant renunciatione, etiam iurata, & quod in causa superfeedatur, durante Regio servitio, ut pluries servatum, & obtentum fuisse refert Franciscus Antonius de Iudice Roberto in præf. in quidam instrumentum considerat. 4. num. 65. & seq. quem postea citant Galter. in eadem præf. in 2. p. 3. partis principalis Rub. 1. num. 26. Thorus in voto decif. 84. num. 243.
- 68 Absentibus verò causa Reipublicæ in universum hanc exceptionem non competere, decifum fuisse affirmat in Regio Collaterali Con-

- filio Reg. Reverter. in decif. 188. ubi Reg. de Marin. in addit. num. 1. ex rationibus ibi allegatis, 69 oec in Regno occupatis pro Custodia Castrorum, live Arcis, sur alterius loci, ut probat Thor. in voto decifivo 20. a num. 34. & in 3. p. compend. 70 decif. in verbo Exceptio hostica 1. nec sublimitate competere huius exceptionis oppositionem, post Ifern. in d. Conf. firmat Capp. in investitura 71 in d. verbo Hostici, limitat. 4. nec uxori virum. 72 in Castris non sequenti Capp. decif. 76 & 172. 73 intelligendo, cum non convenitur super dote, cuius dominus vir esse dicitur, constato matrimonio, ut ex text. in l. docet ancilum 9. C. de rei vendic. declarat Donadeti. in d. cap. 49. num. 16. & nos supra diximus in ampliationibus, oecque 74 authori laudato prodest hæc exceptio ad impediendam litem inter auctorem, & æneum, ut post alios probat Giurba in decif. 118. num. 34. quem sequitur Consil. Staiban. in addit. ad relatu 75 cap. 66. num. 6. nisi anthor laudatus succiperit 76 io se iudicium, quia tuoc habetur loco rei, ut ex Anna in singul. 177. intelligit Reg. de Marin. in addit. ad decif. Reg. Reverterij 46. n. 1.
- 77 Quod si Miles ad exercitum ire submonitus contra suos debitores agat, non impeditur ex 78 hostica exceptione, licet ea oon gaudeat contra alios secum agere in iudicio volentes, tanquam tacite illi reocunaverit, ut decifum refert in S. C. Neap. Anna in alleg. 75. p. 2. & in Regno Siciliæ idem iudicatum affirmat Giurba in 80 d. decif. 118. num. 15. Vnde potest etiam ab eisdem, contra quos agit, reocoveniri, nisi illora 81 coo venerit, necessitate compulsi, quia eos capi fecit cum sua pecunia fugiores, aut cautio 82 oem damni infcidi petijisset pro domibus vicinis ruinam imoantribus, ut io hæc de hoc agente, durante trimestri tempore dicit, Angel. in l. 1. §. hæc stipulatio, num. 16. verfic. Tertio subit ff. §. qui plusquam per legem falsariam, ubi ita.
- 84 pluries de iudicio prædicta tum, & iudicari fuisse testatur, & sequitur in terminis propositione exceptionis hosticæ, Mermil. in d. Conf. Hostici, num. 3. verfic. an Miles.
- 85 At contra Ecclesiæ, & Ecclesiasticas personas, hosticam exceptionem opponi non posse, late probat ex pluribus de Marin. in lib. 2. resol. Iuris cap. 14. & confirmat in addit. ad decif. Reg. 86 Reverter. 288. num. 1. sicut oecque post sententiam admitti ad impediendam eius executionem, voluerunt de Franch. in decif. 286. num. 8. Tappia in d. Conf. num. 14. & decifum testatur Giurba in d. decif. n. 17. & seq.
- 87 Præterea stipendiariis Militibus, quos vulgò dicimus: soldati pagati, voluntariè accedentibus ad exercitum lite iam excepta non prodesse 88 hosticam exceptionem, nisi propter eorum strenuitatem fuisset ad Curia stipendiati, voluit Capp. in relate verbo Hostici, quem refert, & sequitur de Franchis d. decif. n. 6. Tappia d. Constit. 89 num. 4. nec Militibus non stipendiatis, live Adventurariis, eam regularitèr competere, ex tra-

traditis per Ripam in l. Centurio, num. 11. ff. de vulg. & pupil. tenet Adornicus super eadem Constit. Hostien. 2.

- 90 Tandem illis non competere hanc exceptionem, in facti contingencia observavimus, qui post licet motam voluntarie accedunt ad bellum, quasi tunc videantur io fraudem litis motae, commodum illud affectare, argumento eorum, quae notantur in l. cum hi 4. & in l. sed & qui data opera, supra iuncta glossa in verbo maturius, ff. ex quibus causis maiores, quod Milites in 92 fraudem litis motae voluntarie ad bellum proficiscentes, maturius, quam oportet, se ultro Reipublicae offerendo non habent io integrum restitutionem Militibus regulariter coocellam, 93 & conferunt ea, quae notantur in Legato in l. 94 eundem: 6 ff. de legationib. & in absentibus causa Reipublicae ad evitandam criminis accusationem, in l. si maritus 15. §. legis Julia, ff. ad leg. 95 Jul. de adulter. & ita voluerunt in terminia praedictae Constitutionis Hostien. Isernia ibidem in princip. Affili. num. 2. Niger in cap. Regni si Comes 215. num. 9. Feder. in pract. crimin. in verba Audiantur excusatores, num. 22. de Franch. in 96 praalegata decis. 186. num. 6. & ita obtinuit in S. R. C. Neap. pro Fulvia Boccuta Caracciola in causa cum Didaco Boccuto, quod procederet ad ea, quae incumbunt in causa, opposita exceptione hostica non obstante, sub die 15. 97 Maij 1634. ad relationem D. Didaci Varela Regij Consiliarii numeri omnibus absoluti, qui postea fuit eiusdem Sacri Consilij Decanus meritisissimus, & facto verbo loco reclamationia, ad instantiam praedicti Digael conventi, fuit de 98 ceterum Sacri Consilij confirmatum die 30. Iunij eiusdem Anni. Spera Adusius, confert de offi. de Anno 1629. relata per Thor. in 3. parte Compendij verbo Exceptio hostica 2. & aliam 99 decisionem de Anno 1646. adducit Consil. Statban. in resol. forensi 66. quam refert etiam Consiliarius Pratus, qui fuit contrarius partis 100 Advocatus in discip. forensi 20. lib. 1. verum si de ordine Regis, etiam post licet exceptam, aliquis proficisceretur ad bellum, gaudet hostica exceptione, quia si non coacte, tamen de Principia voluntate abest, iuxta terminos decisionis relatae per Thor. in d. compend. decis. 3. 2. in verbo Submonitio ad quod optime facit text. in l. si cum 38. ff. ex quibus causis maiores.

R E R V M S V M M A.

- 1 Alter, & tunc tenentur in iudicio deponere tanquam principales.
Et respondere super capitibus, seu positionibus, ab adversa parte productis, n. 1. & 3.
4 Deposito principalis est in Regno Neapolis faciendum sine praesentia procuratoris, vel Advocati.
Ac sine temporis intervallo, n. 5.
Per verbum credo, vel non credo, n. 6.

Et peti non potest post conclusionem in causa factam, n. 7.

- 8 Deponere tanquam principales tenentur Abbates, & Moniales in causa Monasterij. Si falli circumstantia hoc expellunt, num. 9. & 10.
11 Deposito principalis est in loco iudicij faciendum. A quo si principalis abijt, sine sumptibus venire tenetur, n. 12.
Vel eius sumptibus recipienda committitur in loco ubi degit, num. 13.
14 Deposito ne dum a principali, sed etiam a procuratore fieri debet.
Licet illo assistere prohibeatur in depositione principalis, n. 15. usque ad 18.
19 Deposito, ut a procuratore principalis nomine fieri possit, speciale requiritur mandatum. Cuius vigore ad deponendum admittitur, & inrandum in animam constitutionis, n. 20.
Es per eum, tanquam organum domini respondere tunc, atque iurare videtur, n. 21.
Sed specialissimum, desiderari mandatum, ad sic respondendum alij voluerunt, n. 22.
Vel saltem, cum libera sufficit, n. 23.
Maxime quando calamitosa detegerit, depositionis principalis petito, n. 24.
Qua non est admittenda, n. 25.
16 Deciso Sacri Regij Consilij Neapolitani refertur.
17 D. Thomas de Franchis, Regis Consiliarius Sacri Consilij Neapolitani commendatur.
18 Declaratio circa usum testium, & scripturarum est ab altero, vel reo in iudicio faciendum, altero parte instantie, ex l. re Neapolitani Regni. Subjuncta falsum, 29.
Et amissionis causa, n. 30.
Dummodo petatur infra quindecim dies a publicatione pro testibus, n. 31.
Et pro scripturis a notificatione illarum, n. 32.
33 Procurator cum specialissimo mandato esse debet, ad sic declarandum, in declaratione circa usum testium, & scripturarum, ubi laudatur Illustrissimus Episcopus Dom. D. Franciscus Verde.

C A P V T LXIII.

De Depositione principalium in iudicio faciendum, ad Rubricam ff. de interrogatorio actionibus.

- 1 Actor, sive Reos tenentur in iudicio ad omnem adversae partis instantiam deponere, tanquam principales, super capitibus, seu positionibus ab ea productis, ut relevetur ab onere probationis, tam inspecta iuris Communis dispositio ne; ex toto it. ff. de interrogatorio. & cap. 2. de con-

confessis in 6. quàm ex Ragni Neapolitani Iure, per *Ritus M. L. V. 70. 79. & 93. & Regiam Pragm. 8. sub tit. de ordine iudicior. ubi sine procuratoris, vel Advocati presentia, statuitur esse*
4 *ad partibus ipsi sine temporis intervallo, res-*
5 *ponendum faciendam, per verbum, credo, vel*
6 *non crede, ut notant Reg. Saufelic. in prax. indic. fell. 48. num. 19. Confiliar. Griz. arell. decif. 63. nu. 2. ubi Mele in addit. num. 4. Confiliar. Hodiern. ad Sord. decif. 17. num. 1. alijque quos sequitur D. Scoppa in observat. ad decif. Gratian. observat. 147. ex num. 1. & observat. 117. num. 13. ac in addit. ad Nicolin. in prax. civil. pag. 57. num. 10. & novissimè D. Pisanus in addit. ad Goffred. de Gaet. ad Ritus Reg. Camer. Summar. rubr. 23. num. 10. quàm proximè à communi Iure desumptam, ait Reg. Rovis. in Commento ad eandem Pragm. num. 2. per text. in l. 1. §. quod observari. C. de inram. calumniæ, & hanc principalis depositionem peti non posse, neque concedi, post conclusionem in causa factam, nisi super novis, non calumiosis petatur, fuit eodem Neapolitani Regni Iure dispositum in *pragm. 4. sub tit. de dilationib. cap. 7.*
8 Tenentur verò deponere tanquàm principales, etiam Abbates, & Mooiales in causa Monasterij facti circumstantiæ hoc exposcunt, *9* *auterij facti circumstantiæ hoc exposcunt, ut*
10 *ut quia de facto antiquo ageretur, quod seniores*
11 *Montales magis scire possunt, ut practica-*
12 *tum refert in eodem S. C. Neap. Thor. in com-*
13 *pend. decif. Regi Neap. 3. in verbo Deponere an*
14 *teneantur omnes de Collegia, quem refert, & se-*
15 *quitur Novar. in cell. decif. super pragm. 3. de*
16 *ordine iudicior. n. 13.*
17 Debet autem principalis deponere, ac respondere in loco iudicij, à quo si abest, suis sumptibus venire tenetur, vel examinatore, *18* *sive locorum Officiales admittere, quibus eius*
19 *depositionem recipere iuberetur, ut ex Afflito*
20 *in decif. 177. & alijs declarat Gallup. in praxi*
21 *Sacri Consilij p. 2. cap. 19. num. 17. & segg. & ibi*
22 *num. 13. cum segg. cogi posse ad deponendum,*
23 *affirmat, nedum principalem, sed eius quoque*
24 *procuratorem ad procuratorio nomine depo-*
25 *niendum, licet ei in depositione principalis*
26 *assistere prohibeatur ad removendam fallita-*
27 *tem, quam cum eius consilio, principalis com-*
28 *mittere possit, melius enim principalis depo-*
29 *nentis verba procurator præfens consideret, ad*
30 *eum male verba proferentem, corrigendum,*
31 *quàm verba à se ipso prolata; ut dicitur in*
32 *vidente ludere ad ludum schaccorum, quod me-*
33 *lius vincendi modum cognoscit, quàm ipse,*
34 *luser, per gloss. in l. error, in princ. C. de iuris, & falsis ignorant.*
35 Sed ut procuratoris depositio valeat, & officiat principali speciale mandatam ad deponendum principalis nomine requiri, ut eius vigore ad deponendum admittatur, & turandum *36* *in animam constituentis, cum per eum, tan-*
37 *quam per organum, tunc ipse Dominus iuratur,**

& respondere videatur per text. in *Liqui autem*
14. in fine cum l. seg. ff. de constit. pecun. & in cop.
15 *presentium 2. de testib. lib. 6. affirmant Davi. an l.*
16 *qui bona sibi alieno, num. 25. ff. de damno infesto*
17 *Vrsill. ad Afflit. in decif. 92. & 148. num. ult.*
18 *D. Altimar. ad Reg. Rovis. decif. 34. in princip.*
19 alij verò ex *Rim prædicto Magna Curia Vi-*
20 *caria 93. specialissimum desiderari volunt man-*
21 *datum, ad sic respondendum, ut fuisse in S. C.*
22 *Neap. decif. testatur Reg. Rovis. in decif. 34.*
23 *quem referunt, & sequuntur post alios Dom.*
24 *Confiliar. Petra in Commentarijs ad prad. Ri-*
25 *rum 93. num. 3. & Confiliar. Pratus in addit. ad*
26 *Muscattell. in practica civili lib. 1. p. 3. in gl. heredi-*
27 *diaria, & p. 5. in gl. legaliter, & ad num. 30. licet*
28 *3 sufficere mandatum cum libera sustineretur,*
29 *que iudicatum postea retulerit in lib. 3. discept.*
30 *seren. cap. 12. maxime quando calumnia de-*
31 *regitur, depositionis petitio super capitibus*
32 *non relevantibus, que non est admittenda, ut*
33 *ibid. n. 18. secundum limitationem à Reg. Rovis*
34 *positam ex Præfide de Franch. in decif. 120. nu.*
35 *6. & 7.*

luxta quam limitationem iudicavit idem Sacrum Consilium Neapolitanum in causa, *16* *Matiz Ros contra D. Magdalenam Vincenti,*
17 *pretentem in termino secundi beneficii princi-*
18 *pales actricis depositionem, non obstat de-*
19 *positione procuratoris cum speciali mandato*
20 *ad deponendum super articulis præsentatis. &*
21 *in eodem mandato insertis, quia non erat ad*
22 *sic deponendum; cum enim pro actrice fuisset à*
23 *nobis allegatum, calumniosè fuisse depositionem*
24 *principalis petitam, quæ in longinquis*
25 *partibus ultramarinis scilicet in Civitate Car-*
26 *thagenæ, Regni Hispaniarum commorabatur,*
27 *& quod mandatam in filiz personam conse-*
28 *ctum fuerat ab actrice, unde illa ut coniuncta,*
29 *& non extranea persona scire poterat, atque*
30 *deponere contenta in articulis, seu positioni-*
31 *bus, quæ pro maiori parte concernebant, eadem*
32 *ab actrice in eius positionibus articulata in*
33 *causa principali; fuit propterea provifum sub*
34 *die 16. Januarij 1638. & facto verbo loco recla-*
35 *mationis, confirmatum sub die 10. Martij eius-*
36 *dem anni, quod procedatur ad ulteriora, perita*
37 *depositione principalis non obstat, et ad*
38 *relationem integerrimi Regij Consiliarij D.*
39 *Thoma de Franch. magni illius Vincentij Præ-*
40 *fidis Sacri Consilij Neapolitani filij, cuius au-*
41 *reas habemus decisiones æditas. Actuarius Fi-*
42 *gliola.*
43 Declarationem verò circa usum testium, & scripturarum, pariter ab utroque, tam actore, quàm reo altera parte instante faciendam, sub *44* *pœna felle, & amissionis causæ ex dispositione*
45 *30 Reg. Pragmatica Regni Neapolitani 9. sub tit.*
46 *31 de falsis, & infra quindecim dies à publicatio-*
47 *nis tempore pro testibus, & pro scripturis, ab*
48 *earum notificatione petendam, ex pragm. 4. §. 8.*
49 *33 sub titulo de donationib. specialissimum similiter*
50 *in*

indigere mandato, ut per procuratorem fieri valeat, post *Mensch. in tract. de Arbitrar. Indic. lib. 2. cent. 4. casu* 315. num. 24. docuit *Muscattell. in d. practica civili* lib. 1. p. 6. in gl. terminare passim, num. 10. quem pte alij sequitur *D. Scoppa in addit. ad Nicolai in prax. civil. pag. 62. num. 20. & in annotat. ad Sarni in prax. civil. p. 1. §. 12. num. 1.* & confirmat doctissimus, omnique laude dignissimus Dominus *D. Franciscus Verdemeritis* Vici Aequensis Episcopus in addit. ad *Gallapp. in prax. S. C. part. 2. cap. 27. sub num. 59.*

R E R U M S U M M A.

- 1 Dilatio probatoria, siue terminus ad probandum incumbens, concedi debet in iudicijs.
- Tam de Iure Communi, quam ex Regni Neapolitani Pragmatica sanctione, ut n. 2.
- 3 Lites contestatio non fit in Regno Neapolis, inque terminus vim hostilitatis contestationis, & inque defectus remitti censetur, n. 10.
- Et praedictum in causis, absque figura iudicii facti veritate inspecta, n. 4.
- Dum tamen pro libello procedat talis, qualis petitio, ex qua res deliberare possit, an cedere, vel contendere velit n. 5.
- 6 Terminus in causa dari omnisque vitiat processum in Regno Neapolitano.
- Sed contrarium veritas, n. 7.
- 8 Solemnitates etiam substantiales iudicii sunt in Regno sublatae.
- Dummodo sententia recte, ac recte proferatur, num. 9.
- 11 Dilatio certa est à Iudice danda, etiam non petitum, ad lites abbreviandas.
- Unde in Regno Neapolitano datur ex officio in omnibus causis, etsi non petatur, n. 12.
- Et quavis non appareat, ad cuius instantiam fit assignata, n. 13.
- 14 Dilatio, seu terminus probatorius, non datur in paucis sortis, in quo proceditur sine termino.
- 15 Dilatio probatoria, quanta constitui debent iudicis arbitrio remittitur, de Iure communi.
- Qui potest in xxi loci distantiam, & qualitatem, personarum, & causae breviter, & longiorem concedere dilationem, n. 16.
- Sed in Regno Neapolis viginti dierum statuta, intelligitur n. 17.
- Nisi extra locum iudicii sint recipiendi testes, ut num. 18.
- Tunc enim infra viginti miliaria, quindecim dierum terminus conceditur, n. 19.
- Abinde supra multiplicentur numerus per terminum quinque dierum pro quilibet die, n. 20.
- Et cuiuslibet dieta attribuantur passus viginti mille, n. 21.
- Dummodo omnis dilatio tres menses non excedat, n. 22.
- 23 Testes examinandi, cum extra iudicii locum

esse à partibus nominantur, eorum audientia, committitur Officialibus locorum, in quibus commorantur.

- Qua remissoria ad testes recipiendos, quando sit incivibilibus, vel criminalibus causis concedenda, vel deleganda remissiva n. 24.
- 25 Testium receptio tam in Urbe Neapolis, quam extra, Iudicis arbitrio committitur in Tribunalibus Magna Curia Vicaria & Regia Camera Summaria.
 - Sed in Urbe Scribae causae, & in partibus Officialibus locorum committi solet, n. 26.
 - Nisi aliquis ipsorum suspectus fuisset allegatus, num. 27.
 - Infra tamen biduum à die notificationis termini, n. 28.
 - Absque eo, quod alius terminus praefigatur ad dandum libellum examinatum suspectorum, num. 29. & 30.
 - 32 Testes à Regijs Examinatoribus ad hoc deputato recipiuntur in causis ventientibus in Sacro Consilio Neapolitano.
 - Nem solum in Civitate, sed extra, in causis valorem quingentum aureorum excedentibus, num. 32.
 - Nisi ipsi Examinatores renuncient, n. 33.
 - Vel duo tantum testes recipi debeant, ut ibi.
 - Et nisi causa sint Neapolitanorum, in quibus testium audientia committitur, n. 34.
 - Causis tantum criminalibus, & fœdalis exceptis, n. 35.
 - 36 Testes in Civitate Neapolis recipi possunt, etiam alius termino pro eis examinandis dato, durante termino pro testibus in partibus nominatis concessis.
 - 37 Testes cum nominantur in Civitate Neapolis extra Regnum existere praeroganda est terminus iuxta locorum distantiam.
 - Si nominans faciat depositum pecunia necessaria pro illis recipiendis, & propina servenda, quatenus nominatione non interetur, n. 38.
 - A cuius pœna deposito excusatur, si nominatio nesci velle dicat, sicut si nullus esset in ultimis partibus Regni, & verò in ultimis Regni partibus faciat nominationem, n. 39.
 - Dum tamen testes per nomina, & cognomina describunt infra quinque dies post terminum, ut ibi.
 - Sed etiam post quinque dies, scilicet nominatione testium infra Regnum, nominans admittitur ad nominandum testes extra Regnum modo praedicta, n. 40.
 - Dummodo consensente declaret, quid terminus capere currere in hac ultimaria dilatio à die, qua capis currere terminus infra Regnum, n. 41.
 - 42 Dilatio probatoria potest de partium voluntate per Iudicem abbreviari, & praerogari.
 - Vel ex aliqua infra causa, n. 43.
 - Etiam de Iure Regni Neapolitani, n. 44.
 - 45 Dilationes abbreviari debent, prout possibile est

- est in causa summaria.*
- 47 *Terminus viginti dierum ipso iure statuitur intelligitur in causis in Regno Neapol. venientibus.*
- Quod tamen hodie non servatur, n. 46.*
- Operari tamen, quod a Iudice concedatur, n. 48.*
- Qui si terminum iuris statuat, de viginti diebus intelligitur, n. 49.*
- Sed quandoque dierum quindecim, decem, vel octo concedere solent, prout sibi videtur, n. 50. & 51.*
- 52 *Dilatio brevis est concedenda, cum causa qualitas exposcit.*
- Voluntatis personarum, aut temporis, in qua mora effect periculum allatur, n. 53.*
- Item in iudicio immisionis in possessionem hereditatis ex remedio, l. fin. C. de edicto Divi Adriani tollendo, n. 54.*
- Cum legitimus contradicitor non extat, n. 55. 57. & 58.*
- 56 *Litis contestatio non requiritur in remedio immisionis in possessionem hereditatis ex l. fin. C. de edicto Divi Adriani tollendo, non existens legitimus contradicitor.*
- 59 *Dilatio probatoria est continua.*
- 60 *Ferri dies includuntur in termine ad probandum dato.*
- Nisi totam dilationem absorberent, aut maiorem eius partem, n. 61.*
- 62 *Dies termini non computatur in termino.*
- 63 *Terminus ad probandum, est premissorius.*
- Et non nisi quam semel conceditur, n. 64.*
- Fallit primo nisi aliquid aliter, libello adderet, vel novam camulari actionem, n. 65. & 66.*
- Secundo limitatur, si causa ab inferiori Iudice ad superiorem evocetur, n. 67. & 68.*
- Nisi eorum inferiori Iudice, iam fuissent incumbentes in termino indultus, n. 69.*
- Et novus terminus ad dilatandum iudicium poteretur, n. 70.*
- Tertio factis, flante nova commissione causa, n. 71. & 72.*

CAPVT LXIV.

De Dilatione probatoria, ad text. in
l. 1. C. de Probationibus.

- 1 **D**ilationem probatoriam, sive terminum ad probandum incumbens, regulariter in iudiciis concedi debet, habemus, tam ex iuris Communis dispositione per l. 1. C. de dilationib. quam ex
- 2 *Nepolitani Regni iure per Pragm. 7. quæ incipit, Post predicta, de ord. iudiciorum, quoniam, cum*
- 3 *in Regno hic non contestetur, sed terminus ipse probatorius vim litis contestationis obti-*

- neat, ut ex *Capp. in decis. 48. sub num. 4. alijque* pluribus probat *D. Confiliarius Petra super Ri-um 48. num. 3. flante Pragm. 1. sub ord. lit. de ord.*
- 4 *iudiciorum, decernente, quod procedatur in causis abique figura iudicii, ac sola facti veritate inspec- ta, dumtamen pro libello precedat talis,*
- 5 *qualis petitio, ex qua reus delibescere possit, an*
- 6 *cedere velit, vel contendere? videbatur termini omissionem vitare processum, ut post Aff- flium in* *Consil. Regni Si quis in posterum, num. 33.*
- 7 *adnotavit Reg. de Pense d. consil. 59. num. 2. lib. 1.*
- 8 *sed contrarium in Regno verius esse probat Reg. Revit. in d. Pragm. 7. num. 10. per Cap. Regni De-*
- 9 *stantius, insertum in Ritu 288. M. C. P. quo tol-*
- 10 *litur solemnitas, etiam substantialis iudicii,*
- 11 *dummodo aliis sententia tite, ac recte profe-*
- 12 *ratur, & sic litis etiam contestationis defectus*
- 13 *remitteretur, ex traditis per Afflium in decis. 283. quem sequitur post alios Reg. de Martin. in*
- 14 *observat. ad Reg. Revert. decis. 273. num. 1. licet*
- 15 *causa abbreviandarum litium, dandum esse ad*
- 16 *ludice certam dilationem, etiam si non petatur,*
- 17 *affirmet idem Revit. ibidem num. 7. & seq.*
- 18 *& num. 11. atque ex hoc introductum in Re-*
- 19 *gno iusse, ut in omnibus causis derur ad ludice*
- 20 *terminum, quamvis non petatur, & ex officio,*
- 21 *licet non appareat ad cuius instantiam sit as-*
- 22 *signatus, nisi punctus esset iuris, in quo procedi-*
- 23 *tur sine termino, ex Praxide de Franch. in decis. 225. num. 12. & Anna in singul. 470. quos etiam*
- 24 *revertit Reg. Sanfelice in praxi iudiciorum sect. 46. nu-*
- 25 *10. & confirmat Reg. de Marinis lib. 1. quod re-*
- 26 *solvit Cap. 66. num. 6. Gallup. in prax. S. C. part. 2. cap. 18. num. 12. & seq. & D. Scoppa ad Nicolin. in*
- 27 *prax. civil. pag. 33. sub n. 270.*
- 28 *Sed quanta esse debeat ad probandum dila-*
- 29 *tio? Delure Communi est iudicibus arbitrium*
- 30 *possunt enim attendere loci distantia, & qualita-*
- 31 *tem personarum, & causæ, breviter aut longio-*
- 32 *rem concedere dilationem, ut in parallelogra-*
- 33 *1. C. de dilationib. & ex Specul. in tit. de citat. in §. nunc de temporibus in fine, & in §. fin. in fine*
- 34 *tradit Mercurius in Spec. 6. in tit. de dilationib.*
- 35 *num. 15. De lure autem Regni Neapolitis ter-*
- 36 *minus viginti dierum ad probandum incum-*
- 37 *bentur, flatorum intelligitur, nisi partes manife-*
- 38 *staverint, ubi testes extra iudicii locum existen-*
- 39 *tes, intendunt examinare: nam tunc si locus sit*
- 40 *infra viginti milliaria, terminus est quindecim*
- 41 *dierum ab inde supra, multiplicator numerus*
- 42 *per terminum quinque dierum pro qualibet die*
- 43 *atribuendo cuilibet diebus passum viginti*
- 44 *millie, ita tamen, quod omnis dilatio nume-*
- 45 *rum trium mensium non excedat, per disposi-*
- 46 *tionem Regi Pragm. 7. de ordine iudiciorum, &*
- 47 *cum testes oominantur extra iudicii locum esse,*
- 48 *committitur eorum audientia Officialibus lo-*
- 49 *corum, quos testes inhabitant, ex praxi desum-*
- 50 *pta in l. iudiciorum 17. cum Anich. apud elegantis-*
- 51 *simum, C. de fide instrument. de qua Gallup. in*
- 52 *Praxi S. C. Neap. 2. cap. 24. & de hac remissio,*

ad testes examinandos, quam noster testium audi-
entiam appellamus, quando sit io causis tam
civilibus, quam criminalibus concedenda, vel
deneganda? plenè loquuntur *Farinas. in trail. de testib. q. 77. per totam. Reg. Sanfelix. in relata. f. 46. a. num. 18. & D. Consil. Pet. ad Ritu. Magna Curia 158. ubi num. 4. & segg. hodie.*
nam Regni nostri observantiam subnectunt io
causis in Tribunalibus M. C. V. & Reg. Cam.
Summarie, vertentibus, committendi testium,
examen, tam io Civitate, quam in partibus, at-
que bitrio causæ Commissarij, qui tamen in Urbe,
scribis causæ, & io partibus Officialis loco-
rum ordinario eligere solet, nisi reperiantur
ab aliqua ex partibus suspecti allegati, infra.
biduum à die notificationis termini ad hoc
statutum per Regiam Pragmat. 4. cap. 10. de di-
lationib. ex qua non requiritur, quod alius ter-
minus præfigatur ad dandum litam examina-
torum suspectorum, ut fuit lute Communi
dispositum, de quo *Anna in singul. 174. Sed in*
causis in Sacro Consilio vertentibus, testes re-
ciipiuntur à Regijs Examinatoribus, Regio di-
plomate deputatis, ad Sortem eligendis ex prag-
mat. 49. cum pluribus segg. de Offic. S. C. n. dum.
verò ab eis recitatis à Civitate recipiuntur; sed
etiam extra, in causis valore quingentorum,
aut eorum excedentibus, nisi ipsi Examinatores
rennociant, vel dum tantum testes recipi debe-
ant, aut causæ sint Neapolitanorum, in quibus
causis audientia committitur, exceptis causis
criminalibus, & feudalibus, ut cum *Reg. Revito*
& alijs plenè declarant *D. Pet. in loco relato,*
& *D. Scoppa ad Nicol. ubi sup. n. 170.*
Durante autem termino, testium nomina-
tionis in partibus factæ, possit testes in Civitate
recipi, licet sit elapsus terminus datus pro
testibus in Civitate recipiendis, observat *Præf.*
de Franch. in decis. 57. num. 3. ubi etiam num. 1.
& 2. quod etsi facta nominatione testium extra
Regnum sit faciendi protogatio termini se-
cundum locorum distantiam, facto per nomi-
nantem depositum pecunie necessariz pro exa-
mine, & pro pœna in casu, quo nominatione
non uteretur; si tamen declarat velle ea uti, ac
si facta esset in ultimis partibus Regni, & verè
faciat io ultimis Regni partibus, atque testea
per nomina, & cognomina describat infra,
positoque dies post terminum, excusabitur à de-
posito pro pœna faciendi; sed facta nomina-
tione testium infra Regnum, etiam post quin-
que dies, admittitur nominatio testium extra
Regnum modo prædicto; dummodo nominans
declarat consentire, quod etiam pro hac dila-
tione ultramarina, terminina cœperit currere à
die, qua cœpit currere terminus infra Regnum,
ut per *Reg. Revit. in pragmat. 3. de dilationibus*
num. 7.
Potest nihilominus hæc probatoria dilatio,
vel de partium voluntate, vel ex iussa aliqua,
causâ per Iudicem abbreviari, & prorogari, ut

advenit *Burrell. in summa decis. tit. 47. de dila-*
44. non. num. 11. etiam in terminis prædictæ Regie
Pragmaticæ 7. de ordine indic. tenet Mercurio
in præiudicato sit. de dilatione. num. 16. ubi, quod
45 in causis summarijs dilationes breviori debent,
pro ut est possibile, ex Clement. sap. de verb. si-
46. gnificat. non enim servatur, quod Pragmat. di-
47 cit, terminum viginti dierum ipso iure statu-
48 tum in causis intelligi, sed oportet, quod à lu-
dicæ terminus concedatur, ut ex Ritu Magna
Curia 69. comprobatur Caravita ibi num. 4. subij-
49 ciens, terminum iuris à Iudice datum esse re-
50 gularitèr viginti dierum; sed quandoque ab
eo cooccedi solet quindecim, decem, aut octo
51 dierum, pro ut ei visum fuerit. attenta causa, &
52 loci distantia: nam & brevior est conceden-
53 dilatio, cum causæ qualitas expiscit, & con-
54 ditio personarum, vel temporis, in quo mora
esset periculum allatura, vel damnum, ut post
Ripa in l. 2. n. 26. ff. de rei indic. affirmat Menoch. in
trail. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 52. num. 9. &
54 segg. Item cum de iudicio agitur immisissio in
55 possessionem hære ditatis, ex remedio l. fin. C. de
56 ad illud Divi Adriani tollenda, minor est dilatio
danda, si nullus extet legitimus cocontradictor;
57 quia tunc, nec litis contestationem requirit,
post Bald. Arretin. & alios docet idem Menoch.
in trail. de adipiscenda poss. remed. 4. num. 55.
57 fecos esse dicens sub num. 551. quando legiti-
58 mus contradictor extraret, quia tunc redditur
iudicium ordinarium, ut ibi.
59 Hæc dilatio probatoria est regularitèr con-
60 tinua, ut dies etiam feriatis includat, nisi to-
61 tam absorberet dilationem, aut misioem eius
partem, quo casu terminus incipit currere post
lapsum feriatis, iuxta tradita per Marant. in
loco relato, num. 18. & per Gallup. in d. p. 2. cap.
62 18. num. 15. dicæ verò termini non computatur
in termino, l. cum qui Kalendis 41. ff. de Verb.
obligat. quod latè declarat post alios Consil. Pet.
in libro præf. observ. cap. 40. D. Consil. Pet. super Ritu Magna Curia 119 & D. Scoppa
in observat. ad decis. Gratian. observation. 124.
num. 6. & 7.
63 Est et hic terminus de iure peremptorius, ut
64 non amplius, quam semel sit concedendus, iure
65 tam Communi, quam Regni inspecto, per l. fin.
ff. de feriis, & pragmat. 2. de ordine indic. & no-
66 tant Afflict. super Consil. in penultimis, num. 22.
Gallup. in praxi S. C. part. 2. cap. 18. num. 5. quod
pro regula coonstitit Maranta ubi supra, num. 2.
67 & 4. hac limitans sub num. 10. & 11. Nisi actor
68 aliquid libello adderet, vel novam cumulare
69 actionem, tunc enim novam dilationem con-
cedi debere, fuisse in S. C. Neap. iudicatum
testatur Thor in remp. decis. Regi p. 2. in verbo
70 Terminus alias datus. Secundo limitatur, ubi
71 causa ab inferiori Iudice, etiam post coocclusio-
72 nem factam, ad superiorem advocat, quia no-
73 va est concedenda dilatio, ut aperte probatur
in l. ad illud 55. ff. de indic. à Rebasso ad hoc al-

legata ad Confiliu. Gallie in trañ de Avocatio-
69 nib. num. 85. nisi iam fuissent incumbens co-
tam inferiori iudice in termino concessi dedu-
70 cta, & novus terminus ad dilatandum iudicium
eodem Superiori iudice petetur, ut ex glossa in
l. si. ff. de ferijs, cum alijs ibi allegatis declarat
Reg. Rovin. in conf. 89. num. 5. & 6. & in fine lib.
1. ubi ita dictum refert in Sacro Consilio. Tet-
71 tiò limitatur hæc regula, ut stante nova com-
missione cause oovus terminus sit imparti-
endus, ultra illum primo loco præfixum, qui ex-
72 cludere non potest ius seu iudicis Officium ex
nova commissione quæsitum, L. non potest 23. ff.
de iudic. & ita post Oldrad. in conf. 106. tradit
Lancellotti in trañ de autentatis p. 3. cap. 24. q. 16.
num. 10.

R E R V M S V M M A.

- 1 Dilatio moratoria per debitores à Principe ob-
tinetur.
Vel à maiori creditorum parte, n. 1. & 3.
- 4 Creditorum maior partem quando præiudicat minori
in remissione parvis debiti remissivi.
- 5 Dilationis moratoria à Principe, vel creditoribus
obtenita materiam remissive.
- 6 Dilatio moratoria pro quinquennia tantum, &
non ultra conceditur.
Ob modicum præiudicium, ex modici temporis
mora resultant creditoribus, n. 7.
Quod ampliat, nisi pro maiori tempore conce-
datur, in totum nulla reddatur, n. 8.
Sed fallit, quando Princeps de plenitudine potes-
tatis hoc faceret, n. 9.
Imò cum hoc possit, usque ad triginta annos con-
cedere, nonnulli affirmant, n. 10.
- 11 Dilatio moratoria generalis à Principe concessa,
an debitorum Ecclesiasticum, vel piorum locorum
comprehendat remissive.
- 12 Dilationis quinquennalis iudicium, ubi a debi-
tore laico intentatur in eius foro, non licet Clari-
co creditoribus illud declinare.
- 13 Dilatio quinquennalis, non tantum semel, sed
bis, ac etiam iter concedi potest à maiori parte
creditorum.
Non obstantibus contradictionibus creditorum non
concurrentium, n. 14. & 15.
- 16 Dilatio moratoria, quibus in casibus locum non
habeat remissive,
Non procedit contra Venetos in Regno Neapo-
lis ex particulari privilegio, n. 17.
- 18 Dilatione moratoria pendente, infirmamenti etiã
liquidi exequutio ad formam Ritus Magna
Curia Pictoria Neapolis suspenditur.
Nec agi potest, ut debitor solvas finita dilazione,
num. 19.
Aut cautionem præstet de solvendo, adveniente
tempore, n. 20.
Quod intelligendum est in dilazione à credito-
ribus concessa, n. 21.
Sed nec in ea, quæ à lege, vel à Principe obtine-

- tur, cautionis præstatio servatur, ut ibi.
Licet elapso tempore, dilationis iusequum rema-
neat in creditorum, n. 22.
- 23 Dilatio moratoria pendente, excusatur, & usura
currunt.
Maximè redditus, siue annui introitus ex si-
mpulatione debiti, n. 24.
In dilazione à Principe concessa, num. 25.
Eisdem est, in dilazione creditorum, n. 26.
Vi usura per simpulationem promissa currant, &
interesse damni emergentis, n. 27.
Præsertim, si iam currere ceperant ante dila-
tionem, n. 29.
Non autem usura lucri essantis, vel ex mora
debiti, n. 28.
 - 30 Dilatio debitori concessa eius personam regula-
riter non egreditur.
Maximè quando certo generi personarum, n. 30.
omnibus Cruce signatis, fuit concessa, n. 39.
Neque si infirmum comprehendit, n. 31.
Cum non sit expressa mentio, n. 32.
Aut certum possessorum bonorum debitoris,
num. 37.
Limitatur si debitor pro fideiussore competeret
ad evitandum illius exalti molestiam, num.
33. & 40.
Vel pro alio, quem defendere tenetur, n. 41.
Etiam tertio bonorum possessorum, n. 46.
Præsertim si dilatio fuit à creditoribus concessa,
num. 35.
Sublimitatur primò dilatio generaliter quoad
omnes creditores concessa, n. 34. & 43.
Sed contra, n. 45.
Secundo sublimitatur in dilazione Principis gra-
tiosa, n. 36. & 37.
Contra, n. 38.
 - 41 Defensor necessarius potest reum ex iure proprio
invenire.
 - 44 Dilatio debitori concessa, futuris creditoribus
non nocet.
 - 47 Dilatio à Principe concessa debitori, non operatur
contra sententiam in rem indicatam trans-
itam.
Eoque magis, cum sententia est Sacri Consilij
Neapolitani, auctoritatem habens Præfati
Prætoris, n. 48.
Nisi fuerit cum clausula, motus proptij, certæ
scientiæ, vel non obstante, concessa, n. 49.
Vel cum geminato rescripto, n. 50.
Ex quibus tollitur subreptionis vitium, n. 51.
 - 52 Rescriptum geminatum vim habet clausula ex
certa scientia.
Et in eo cessat subreptionis, vel obreptionis ex-
ceptio, n. 53.
 - 54 Geminatio effectus remissivus.
 - 55 Deciso Sacri Consilij Neapolitani refertur.
 - 56 D. Antonij Novaretti Regiam Cancellariam,
Regentis laudes recensentis, & laudatur etiam
D. Nicolaus Vincentius Scoppa.

CAPVT LXV.

De Dilatione Moratoria per Principem,
aut creditores concessa, ad *sex. in l.
quoties 2. C. de precibus Impera-
tori offerendis, & in l. fin.
C. qui bonis cedere
possunt.*

Moratoria dilatio, per debi-
tores xpe alieno gravato-
vel à Principe solet obti-
neti, l. *quoties 2. C. de pre-
cibus Imperat. offerend.* vel à
maiori creditorum parte,
l. *fin. C. qui bonis cedere pos-
sunt*, intelligendo maio-
rem partem pro cumulo gravato-
rum, ut ibi declaratur, & in l. *sum 8. §. hodie
tamen, cum seq. l. maierem, §. de pactis*, ubi idem
esse decernitur, quòd ad remissionem partis debiti
à maiori creditorum parte faciendam, de qua
*Afflict. in decis. 188. Rodriguez in tract. de con-
cursu, & privileg. credit. p. 1. num. 10. & seqq.*
utraque verò dilatio à Principe, vel credito-
ribus obtenta, plenè agunt *Craff. in tract. de ex-
cept. except. 32. Nicolai Goum in tract. de scri-
ptura privata lib. 3. in tit. de literis inducib. &
in tit. de annalib. & quinquennialib. dilationib.*
*Apicella in tract. de intem. pauper. tit. 1. & 2. Sal-
gad. in labyrinth. creditor. p. 2. cap. 30. Novar. &
alii super Pragm. Regni Neap. prima, sub tit. de
cessione honor. ac demum Reg. Tappia de Iure Re-
gi. Neapol. lib. 4. rubr. 19. Consil. Rasent in no-
tabilib. Mercatorum*, post eius responsa editis
*1. in tit. de Decessione mercatorum, notabili
61. cum plurib. seqq. & novissimè D. Scoppa in an-
not. ad Sarum in pract. civil. par. 2. ex n. 76. pag. 630.*
Quam dilationem pro quinquennio tantum,
& non ultra concedi posse ob modicum præi-
udicium, ex modici temporis mora credituribus
resistant, ut si fuerit pro ulteriore tempore ob-
tentia, in eorum visum, nec pro solo quinquen-
nio valeat iustitiam, post *Paul. Castren. in l. si
fi debitori 2. §. de indic. & in d. l. quoties, num. 4.
firmant Anton. Fab. in tit. C. de precib. Imperat.
offerend. definit. 17. citatus ab Episcopo Roco. in
collect. decis. 393. p. 2. Apicella in pract. cit. 1. num.
39. & tit. 2. num. 13. ubi limitat, nisi Princeps de
plenitudine potestatis, hoc iuberet, quod cum
posse longè ultra quinquennium, & multo ma-
iora facere dicit 3. quòimò usque ad triginta
annos, quibus personalis actio durat, posse à
Principe dilationem concedi, quòdam ex clas-
sica Doctoribus, affirmare ait *Reg. Capp. Latr. in
decis. 192. num. 21. lib. 2. ex Egid. Bellamora in
capit. Qua in Ecclesiarum, de constitutionib. & an
sub generali dilatio à Principe ex causa,*
*concessa, sint etiam debitores Ecclesiarum, vel**

piorum locorum comprehensitate differit *Reg.
Sanfelicius in decis. 187. lib. 2. ubi num. 17.*
22 quòd non licet Clerico declinare totum in iu-
dicio dilationis quinquennialis, idque confir-
mat in *seq. decis. 305. aud. lib. 2. & ex multis con-
cludit, atque decisum refert D. Pisanus ad Gos-
fred. de Gestis in proem. super Rivib. R. C. §. num.
13. & quòd non tantum femal, sed bis, ac etiam
ter, concedi possit quinquennialis dilatio, à ma-
iori parte creditorum, non obstante recusatio-
ne creditorum non concurrentium, pluries in
Sacro Consilio Neapolitano iudicatum fuisse
testatur *Thor. in tert. parte compend. decis. Re-
gni Neapol. in verba: Dilatio quinquennialis se-
mel concessa 3. quibus autem in casibus morato-
ria locum non habeat* videndi sunt *Consil. de
Theoder. in allegat. 45. Guzzinus ad Capp. Latr.
in decis. 45. lib. 1. & quòd non procedat contra
Venetos ex particulari eorum privilegio à Se-
renissimis huius Neapolitani Regni Regibus
concesso, decisum refert in eodem Sacro Con-
silio Neapolitano *Consil. Gir. Zarell. in de-
cis. 70.*
18 Hac verò dilatio pendente, instrumenti,
etiam liquidì exequutionem ad formam Ritua-
li M. C. V. Regni Neap. suspendi probaverunt
*Francisc. Anton. de Indico Roberto in tract. liquid.
instrument. considerat. 4. num. 66. & Bernardinus
Pandus in tract. de presentat. & exequut. instru-
ment. p. 5. declarat. 32. & 36. quos sequitur Reg.
Capp. Latr. in d. decis. 45. num. 4. & in fine, ubi
communì voto, iudicatum testatur in S. C.
Neap. & in decis. 64. num. 3. & 4. ac in sequent
19 decis. 114. lib. 1. nec agi possit, ut finita dila-
tione à creditoribus concessa debitor solvat,
20 aut cautionem præstet de solvendo advenien-
21 te tempore, licet aliud esse dicar in dilatio-
ne à lege concessa, vel à Principe, in qua etiam,
nec in Regno ferrari, quòd talis cautio præstet-
tur, affirmat in d. decis. 45. num. 17. Sed elapso
22 dilationis tempore, integrum ius creditorum,
temanere, pluribus comprobavit *Caral. Maran-
14 Episcop. Iuvencensis respons. contravers. 75. p.
4. ubi num. 46. & seq. quod interim dilatio-
23 non obstante, census, & usurus currere non de-
sunt, ex eodem Capp. Latr. in relata decis.
24 45. num. 10. ubi loquitur in redditibus, sive
annuis introitibus ex stipulatione debitis, atq;
25 promissis, quos interea currere ait in dilatio-
ne à Principe concessa, & confirmant *Faber in de-
finit. 3. sub tit. C. de precib. Imperat. offerend. Con-
siliat. Paschal. in tract. de virib. patrie pa-
risat. p. 2. cap. 9. num. 73. Guzzinus ad Reg. Capp.
Latr. decis. 114. num. 9. Salgad. in prædicato cap.
30. num. 49. & seq. & ibi num. 51. & 52. idem e-
26 scribit in induciji, seu dilatio-
ne à creditoribus debitori concessa, ut usure per stipulatio-
27 nem promissæ, & interesse damni emergentis,
current pendentes induciji, quidquid sit in,
28 usuris lucri cessantis, vel ex mora debitis, &
29 maxime hoc procedit in usuris, quæ iam curre-*****

zere

- vere coeperant, prius quàm dilatio concederetur, iuxta *Salpeteri* distinctionem in *d. l. quæstio* num. 3. *C. de precib. Imperat. offendi.* quam etiam *Alberici* ibi improbat num. 20. aliter distinguens, eumque sequutus fuit *Beer* in *decis.* 296. num. 5. circa finem, eam tamen amplectum fuit Conciliorum Regni Siciliæ apud *Adaffrill.* in *decis.* 16. relatum à *Ricci.* in *colleclan. decis.* 8. part. 1.
- 30 Sed an dilatio principali debitori concessa, eius fideiussori prolixi regula est negativa, tantum quàm si dilatio personalis, quæ debitoris personam non exgrator, nec ad fideiussorem extenditur, nisi in dilatione fiat expressa mentio fideiussoris, quod ex *l. exceptio* 7. ff. de *exceptionib.* aliisque deducit *Cassius* in *tratt. de exception.* excep. 32. num. 49. & seqq. & communem esse DD. sententiam proficitur *Farinas* in *pract. crimin.* in tit. de *carcerib.* & *carcerat.* q. 29. num. 25. & seqq. quem citat *Consil. Hederna* in *addit.* ad *Surd.* in *decis.* 301. num. 2. hoc tamen rectè procedit, nisi debitor ad fideiussorem defendendum compareret dilationis exceptionem proponendo, ne per indirectionem à fideiussore molesteretur, quo casu fideiussor, dilatione principali debitori concessa, iuvatur, ut ex *Beri.* *Balde.* *Paulo de Castro.* *Iasone.* & alijs, docet *Cassius* ibidem n. 54. sequitur *Carav.* in *Rim* 287. nu. 18.
- 31 ubi limitat in dilatione generaliter, quod omnes creditores eo cessa, *Surd.* in *conf.* 345. num. 12. & io *decis.* 301. num. 16. & ex *Jean.* *Bapt. Thero* in *compend. decis.* Regni Neap. p. 1. in *verbo* Dilatio quinquennalis concessa, qui refert in S. C. Neap. iudicatum, probat *Consil. Staiban.* in *refol. forensi* 46. num. 4. lib. 1. ubi etiam num. 6. in dilatione à creditoribus concessa, hoc maxime
- 32 procedere affirmat, quidquid aliud in dilatione per Principem gratiosè concessa, voluerint alij ibi relati, & in fine refert, idem fuisse in illa causa decisum in S. C. Neapolis, quam sententiam quotidie servati in Regijs Tribunalibus Regni Neapolitani testantur *Consil. Paschal.* in *tratt. de virib. patriæ potest.* p. 2. cap. 9. num. 71. *Gallupp.* in *praxi* eiusdem S. C. Neap. p. 1. cap. 6. num. 24. licet in *numere* procedenti 17. in moratoria olim gratiosè concessa per suam Catholicam Maiestatem Illustri Principi Scillæ, tunc uxori Illustris quondam Ducis Noceræ, dicebat fuisse iuvatum Illustri Duci Crotiæ tertio possessori, & laudanti Principissam in andricem, non prodesse; quod tamen in processu
- 33 eiusdem cause à nobis præmanibus habito, non legitur; sed & Principis dilationem fideiussori prodesse firmat *Reg. de Marin.* in *lib. 1. refol. iur.* cap. 133. num. 20. & io *addit. ad Reg. Reverter.* *decis.* 406. n. 2.
- 34 Idem voluerunt in fortioribus terminis dilationis à Principe concessæ, omnibus Crucè signatis, quæ licet reum tantum, non etiam fideiussorem Crucè non signatum comprehendere; & comparente nihilominus debitor, & beneficiam ex persona sua oppoñente pro eius
- interesse, & coeventurati à fideiussore, ad hoc fideiussori, etiam eripe non signato, dilatioem prodesse, tradiderunt *Bald.* in *l. tam mandatori*, num. 13. *verfice.* secundum *felicitis*, *Cide* non numerata pecunia, *Muscatell.* in *praxi fideiuss.* 2. q. 9. num. 9. & *seqq.* *Apicella* in *inson. pauper.* in *tratt. de quinquennali dilat.* tit. 1. num. 81. circa medium in *verfice.* circa secundum, *Stephan.* *Gratian.* in *lib. 1. discept. forens.* cap. 12. num. 2. & in fortioribus terminis *D. Pisanus* ad *Giffred.* de *Gatta super Rim.* R. C. S. r. r. 26. n. 64.
- 41 Quæ omnia in fideiussore disposita in omni alio procedere, quæ debitor defendere tenetur, post *Bald.* in *l. quæstio* in *fin.* *C. de precib. Imperat. offendi.* qui refert *Cynum* dicentem hoc esse de apicibus iuris, affirmant *Surd.* in *relata* dec. 301. num. 16. *Gratian.* lib. 2. *discept. forens.* cap. 390. n.
- 42 39. est enim speciale in quolibet necessario defensore, ut possit rem iuvare, ex iure proprio ipsius defensoris, ut ex *l. idemque* 10. §. generaliter ff. *mandati.* cum *concord.* dicit *Bald.* in loco relato, & tradunt alij apud *Mangil.* in *tratt. de evulsionib.* q. 6. n. 10.
- Hic dilationem, sive moratorium eidem Illustri Principi Scillæ coovertè concessam ab Illustrissimo, & Excellentissimo Regni Neapolitani Potere, ut minime possit in causa concursus creditorum molestari, stante concordia cum nonnullis eorum inita, & cautione præstita de solvendo creditoribus, quolibet Anno, decato quindecim mille, ne dum ipsi Principissæ, verum etiam Illustri Duci Crotiæ, ab ea causam habenti, tanquam possessori Terræ Petre Paulæ, titulo emptionis ab eadem habitz, prodesse, indubitatè iuris esse dicebamus.
- 43 Neque obstantibus fideiussorem, sive alium indemonstratis creditorem, tanquam, in dilatione generaliter debitori concessa, comprehensum agere non posse contra principalem creditorem; quamvis fuerit à creditore exactus, quod movit contrariam sectantes opinionem apud *Bern.* in *decis.* *Bonenicenf.* 78. & aniam dubitandi dedit *Caravita* super *Rim* in *M. C. V. Neap.* 287. num. 18. cum enim dilatio per debitorem obtemperata, respectu futurorum creditorum nihil operetur, ut per *text.* in *l. Aurelius* 21. §. *Caius* ff. *de liberat. leg.* & ex communi Doctorum Sententia deducit *Guido Papa* in *decis.* 109. quem sequitur post *Annam* in *singul.* 463 *Reg. Revert.* in *pragm.* 1. de *cessione honor.* num. 11. Illustris Principissæ, quæ dilacionem obtinuit, ocellariò Illustri Duci conventum, defendere, tenebatur à Bernardo de Laurentio eius creditore, etiam vigore sententiz Neap. quæ fuit condemnata ad reficendum omnia damna, expensas, & interesse, & propterea, rectè posse videbatur dilacionis beneficium sibi competere opponere, ne per iudicium solvere compelleretur, mediante ipso Duce et i hypothece possessor, qui cum nunquam fuerit ius creditorum cooccurrentium omeros; sed uti futurus, &

conditionalis creditor, in casu eviſionis forte ſequendæ, cum ei quinquennales, ſive maiores indebiti non noceant, valorem rei eviſæ à principali debitore repeteret, cui propterea, 43 beoſicium dilationis inuſite remaneret, contra notata in l. ſi. ſ. ſ. C. de uſuris rei indicata, cum concedentibus apud *Craſſum in d. exceptiſas* 32. num. 57.

46 Præterea in tertio rei hypothecæ poſſeſſore, diverſa, quàm in fideiuſſore, militat ratio, & nihilominus tam fideiuſſor, quàm tertius rei hypothecæ poſſeſſor, dilatioe principali conceſſa inſtant, ut ex l. ſi. C. qui bonis cedere poſſunt, probat in ſpecie reſpectu hypothecarum, ſeu pignorum, pro quibus creditor habet poſſeſſorem bonorum hypothecatorum, quum convenit, *Alex. in l. & ſuum* 5. hodie tamen, au. 11. ff. de poſſeſſe, ubi contrarium io remiſſione debiti, quàm in dilatioe procedere affirmat, quod etiam Gloſ. voluit in l. reſcripti, in verbo hypothecæ, ff. eod. tit. de poſſeſſe, & ibi *Paulus de Caſtra, Affili. in deſiſ. 188. in fine*, quem ſequitur *Gregorio Lopez*, aliique additis *Rodriguez in traſſ. de conceſſiſis, & privileg. creditor. p. t. n. a. 10. Apicella in d. traſſ. de dilat. quinquennali ſit. 1. num. 61.*

Ita minus obſtare dicebamus, quod idem *Lucas Matthæus Apicella* tradidit in tit. 2. de *Aſtutia Principis*, dum ex *Guid. Pap. in deſiſ. 97. & Theſaurio in deſiſ. 186. dicit*, litteræ motæ toties à Principe debitori conceſſas, non impedire executionem ſententiæ in rem indicatam 47 tranſiſſæ, & maxime cum ſententia eſt Sacri Conſilij Neapolitani, authoritatem habentis Præſecti Prætorio, ut ex eodem *Guid. Pap. & alijs docuit Conſil. Theodor. in alleg. 45. num. 8.* ſtante ſententiæ à Sacro Regio Conſilio obſtante per creditorem, ex qua minus ei dilatioem datam obſeſſe dicebatur, cum in ea oulla, 49 hieſet mentio ſententiæ; hoc enim loenm habet, niſi Princeps cum clauſula, *meius proprijs ſive, certa ſcientia*, vel *non obſtante*, dilatioem ſo concedat, ſive per geminatum reſcriptum, ex 51 quibus tollitur ſubſcriptionis vitiuſ, ut monuit *Mauritius de Apicella in addit. ad locum relatum in tamis pauperum, num. 514. ubi allegat eundem Lucam Maſſabonem de Apicella in deſiſ. 2. num. 2. in verſo. & geminatum*, dicentem, geminatum reſcriptum habere vim clauſulæ ex 53 certa ſcientia, in quo omnis exceptio ſubſcriptionis, vel obreptionis ceſſat, iuxta notata per *Bald. in l. hæc damuſa, C. de preſcrip. Imperat. affrond. per tex. in anch. in aſſiſ. l. d. num. 5. & hoc verè inſeremus; idque latius proſequitur Craſſus in traſſ. de exceptiſis exceptiſ, t. 4. num. 34. cum ſeqq. 54 & ſignanter num. 17. ubi alios geminationis eſſeſtus congerit.*

55 Sed magis placeat S. R. C. Neap. contraria ſententia, quod motatoria hæc dilatio rectio poſſeſſori non proſit, ad retardandam executionem ſententiæ aſſiſtentia, cootra cum ob-

tentæ, ut proinde ſub die 16. Novembris Anni 1650. decreverit ſententiam eſſe, debere executioni demoadandam, non obſtantibus opoſitis, tam pro parte Illuſtris Principiſſæ Scilæ, quàm pro parte Illuſtris Ducis Croſiæ, reſe- 56 tente *Dom. Conſiliar. D. Antonio Perez Navarretta*, Equite Hyſpano otoſiſſimo, qui poſtea Marchionatus titulo ſuper eius Terra, Latetitz decoratus fuit, & nuius ex Aulæ Sacri Conſilij Præſecturam fuit adeptus, ac poſtmodum in eodem Sacro Conſilio Decani munere ſunctus, fuit taodem Inter Regentes Regiam Cancellariam meritiffimè connumeratus, unde ionumeris reſector eocomijs ad elabotatiſſimo L. C. D. *Nicalas Vincenius Scoppa in ſuis Theoreticis Præſectis obſervat. ad deſiſ. Gratian. obſerv. t. 4. n. 5. obſerv. t. 9. n. 5. & obſerv. 68. num. 9.* Acta ſunt in Banca Carbonit ioter Fraocifcum Antoninum, & Anibalem de Laurentio, atq; Principiſſam Scilæ, & Croſiæ Ducem.

R E R V M S V M M A.

- 1 Scriptura ad facilitatem alius probationem ſuſciſeſet.
Non tamen eſt ad ſubſtantiam alius requiſita, num. 1.
- 2 Teſtamentum nuncupativum per ſolos teſtes obſque ſcripturæ approbat.
- 3 Eſt teſtatar animuſ habuiſſet, quod ſcripturæ cauſiceretur à Notaria, n. 4.
- 4 Scriptura pro forma requiritur in quibuſdam caſionibus remiſſioſi notati.
- 5 Aſſenſus Regis ſuper alienatione, vel obligatione ſendi ſcripturam requirit.
- 6 Aſſenſus in Regno Neapolit, n. 9.
- 7 Gratia Principis non aſſiſ per litteras probatur. Nec reſcripſiſ verificatur, n. 8.
- 8 Aſſenſus Regis ſuper alienatione, vel obligatione ſendi, ſunt pro forma regiſtrandi in Regno Neapolit.
- 9 Aſſenſus Regis ſcriptura probari poſſet amiſſa. Per teſtes tamen, qui illam poſtergerant, & de eius tenore deponeant, n. 11.
- 10 Das, vel anteſtatum, de Iure Conſuetudinario Civitatis Neapolit peti non poſſet obſque inſtrumento dotati.
- 11 Solutio debiti in ſcriptis contractiſ per ſcripturam eſt probanda.
Vel ſaltum quinque teſtes, n. 15.
Et in ſcriptis debitum contrahi dicitur, cum partes conveniunt de faciendæ ſcripturæ, & quod aliter contractus non valeat, n. 16.
Nec ſufficit, quid poſt contractum, dicant deo conveniſſeſi inſtrumentum, num. 17. uſque ad 21.
- 12 Solutio debiti, in ſcriptis contractiſ, validè pactiſ poſſet, quod per teſtes probari non valeat, ſed per ſcripturam tantum, n. 13. uſque ad 25.
- 13 Solutio quomodo poſſit per teſtes probari, an obſtante pacta, vel ſtamento in contrarium remiſſiſ ſui.

CA.

CAPVT LXVI.

De Scriptura regulariter ad substantiam
actus non requisita, per *text. in l.
passum 17.C. de Pactis.*

- S**cripturam, quæ fieri solet, ad
facilitatem actus probatio-
nem, non tamen esse regu-
lariter ad substantiam actus
requisitam, non aliis tradi-
tiones in *præcedenti cap. 35.*
num. 1. per text. in l. passum,
quod bona fide 17. C. de pui. ex hoc inferentes,
num. 4. testatoris dispositionem in testamento
nuncupativo per solus testes absque scriptura,
legitimè probari, et si testator animum habuisset,
quod de ea per Notarium scriptura conficeretur,
ut ultro ibi relatus, ex verborum, & communio-
ri DD. sententia latissimè comprobavit Rubens
in practica. resol. circa testam. aliasque dispo-
cap. 8. num. 112. & seqq. Sed in casibus quibus-
dam omninò scripturam per forma requiri, di-
ximus in loco relato, quos ultro DD. ibidem ci-
tatos enumerant Gallup. in Praxi S.C. p. 2. cap.
22. à num. 12. versic. Tertiò principaliter, & D. In-
dex M.C.P. Baldus de Angelis in Praxi super
Cod. in Commentis ad eandem l. Passum, quod bo-
na fide, num. 2. & ad Lucium C. de mand. Prin-
cip. num. 5. & seqq. ubi num. 20. quod assensus
Regij probatur super alienatione, vel obliga-
6 tionis bonorum feudaliū, requirit scripturam;
nam & gratis Principis, qualis est assensus, non
7 his per litteras probari potest, neque testibus
8 verificatur, ut per Mascard. in tract. de probat.
conclus. 845. Annam in repet. Constit. quæ incipit
Constitutionem Diva memorie, num. 55. & seqq.
idque tametsi præcis temporibus, non sine con-
9 troversia processerit; hodiè tamen in Regno
Neapolis omnem cessare contentinam ex Re-
10 gij Pragmaticis assensus registrationem pro-
forma requirentibus, post Vrsil. in addit. ad Af-
fiil. decis. 198. num. 3. probat Reg. de Marin. in
addit. ad Regent. Reverter. decis. 435. num. 2. &
11 decis. 166. num. 1. ubi tamen à missum scrip-
12 tura Regij assensus posse per testes probari ait,
quod assensum illum perlegere, & de eius te-
nore deponant, ex text. in cap. cum alium 12. de
privileg. Affili. in Surdo, alijque ibi relatis, &
ita praticari debuisset in missum & sequuta pri-
villegiorum, assensum, quorum registra lue-
rent, cum alijs scriptoris comibus in dno Se-
cretarij Regij, tanquam Plebi odiosi, tempore
popularium revolutionum, quæ de Anno 1647
in hac Fidelissima Civitate, & Regno contin-
13 gerunt.
Cum etiam dos periret, vel antephatum, de
iure Consuetudinarij huius Civitatis, scriptu-
ra requiritur, & lig datale instrumentum in for-

ma probante producendum, sine quo minusc
debeatur per Consuetud. quæ incipit: Dos, &
Quarta, sub tit. de Iure Quarta: cuius meminit
Minn. in decis. 6. Gallup. in praxi S.C. p. 2. cap.
22. num. 23. & seq. D. Scoppa ad Gratian. obser-
vat. 71. num. 26. atque nos etiam de illius dis-
positione aliquos concessimus in cap. 16. ista-
rum Observat. à num. 14.

- 14 Sed & solutio debiti in scriptis contracti est
patitèr per scripturam, aut quoinque saltem te-
15 stes probanda ex l. testum 17. C. de testib. intel-
16 ligenda, quod in scriptis debitum contractum
fuisse censetur, non quia tantum sit in scriptu-
ra redactum, sed cum sit inter contrahentes
conventum, quod fiat de contractu scriptura,
& quod aliter non valeat, Affili. in decis. 105.
num. 4. ubi Vrsil. in addit. & in decis. 39. num. 6.
Mascard. in tract. de probat. conclus. 324. num. 6.
& 7. Anton. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 15. de inst. 23.
Consi. Hadierus in addit. ad Surd. in decis. 277.
17 num. 16. alioquin si partes post contractum di-
ceant, quod de conventu fiat instrumentum,
18 adhuc ante instrumenti celebrationem, con-
tractum esse persequimur, & absolutum, nec esse
19 locum penitentiae fiamat Consil. Guc. ar. in
decis. 72. num. 8. ex magis communi DD. senten-
tia, secundum quam fuisse passum iudicatum
testatur in S.C. Neap. refert Theor. in compend.
decis. Regij Neap. 2. in verba Contractus probat
20 solutio factus, licet aliud esse, si partes de con-
tractu Notarium rogatum esse velint, quia tunc
21 constantur contractus substantiam in stipula-
tionis tempus contulisse, cum Succine sen. in
cons. 169. num. 9. val. 2. sententia Conf. Sumban.
in cent. 2. resol. forens. cap. 120. num. 19. & val. non
22 esse pactum, quod solutio debiti in scriptis
contracti per testes probari non possit, sed per
scripturam tantum, censuerunt Vrsil. ad Affili.
in decis. 398. num. 3. & seq. ubi ita decisum fuit.
23 se refert in S.C. Neap. Prax. de Franch. in decis.
161. num. 4. Reg. Sausfelt. in decis. 185. iunctis alijs
pluribus, quos recenset D. Scoppa ad decis. Gra-
tiani. observat. 81. num. 27. & examinari in nuna-
tat. ad Sarn. in prax. civil. part. 3. observat. 1. ex nu.
24 26. fol. 65. 2. secundum quam sententiam fuisse
in R.C. Summ. eiusdem Regni Neap. neminem
contradictente iudicatum testatur Reg. de Marin.
in observat. ad prædictam decis. 435. Regent. Revert.
num. 2. et si refert Theauri filij sententiam in
25 add. ad decis. genitoris 260. Iudicis arbitrio re-
mittentem, quando pactum sustineri debeat,
26 vel non, & pro alia opinione pactum impro-
bante alias in eodem S.C. Neap. iudicatum af-
firmat Consil. Hadierus in loco relato, num. 5.
27 sed nonnullas cautelas probandi solutionem
per testes, non obstante pacto, vel statuto in
contrarium, ex Bulda, Alberico, & alijs panit
Carpan. in Commem. ad Statuta Mediol. cap. 95.
num. 41. & seqq. lib. 1.

De Libro Mercatoris pro scribente fidem,
alijs adminiculis accedentibus, fu-
ciente, ad text. in l. instrumenta
§. C. de probationibus.

- 1 Librorum rationum plura genera.
De quorum fide remissive, n. 2.
- 2 Liber mercatoris, pro scribente non probat, &
num. 3.
Sicut neque mercator ad sui commodum testis
esse potest, n. 4.
Limitatur, nisi alia concurrant adminicula,
num. 6. & 7.
Secundo limitatur, nisi consuetudo in contrarium
extaret, n. 8. & 9.
Tertio limitatur, cum aliqua ex partitis in libro
euentis, verificatur publicis scripturis,
num. 10. 11. & 12.
Quarto limitatur, ubi debitor, & creditor sunt
mercatores, n. 13. & 14.
Quinto limitatur in modica quantitate, qua
pleni probatur ex libro mercatoris fide digni,
num. 16.
Sexte saluti in libro mercatoris moriui, qui ma-
iorem facit fidem, accedente bona qualitate
scribentis, n. 17.
Septimo restringitur in libro contra scribentem
productis, ad probationem datorum, nisi fidem ad-
hibere pro scribente, quoad solenties in eo con-
tentis, est iudicibus arbitrium, n. 18.
- 13 Liber rationum idem est, quid sit à mercatore
scripsit, vel ab alio eius nomine, & num. 17.
& 20.
Quinto officiorum oritur probatio, ex libro al-
terius manu, conscripto, n. 19.
- 14 Scribere illo videtur, cuius nomine scribitur.
- 15 Faciens per alium, per se ipsum facere videtur.
- 16 Scriptum in libro rationum mercatoris, penes
eum existente, de eius voluntate scriptum
fuisse presumitur.
- 19 Testis pro alio admittitur, non autem pro se
ipso.
- 21 Decisio Sacri Consilij Neapolitani refertur.
- 22 D. Iohannes Franciscus Marciatus Regius Cõ-
siliarius, & Regiam Cancellariam Regeus,
laudatur.
- 23 Mercatorum in causis, de bona fide agitur, ne-
que congruit de iuris apiculis disputare.
- 24 Liber rationum, quibus in casibus ab actore, vel
reo sit exhibendus remissive.
- 30 Librum rationum, si quis adi petat, non ex hoc
illud constare in omnibus approbare.
Nec declarare tenetur, si vult fieri libro, etiam
in illis, quæ contra se faciunt, n. 31.

- 1 Librorum rationum plura,
esse genera, ex Ludovico
in commun. conclus. tit. de
libris mercatoris, annota-
vit Reg. Sansone, in praxi
iudiciali, fol. 52. & latius
persequitur Nicol. Genua
in trañ. de scriptura prout lib. 4. de quorum fi-
de ultra relatos, plura congerunt Menoch. in
trañ. de presumpt. lib. 3. presumpt. 62. & 63. & in
trañ. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 91. 92. & 93.
Eseobar. in trañ. de ratione, cap. 11. D. Episcop.
Ricci. in collect. decif. 72. p. 1. & in collect. 1817. &
1854. p. 7. in collect. 3314. 3388. & 3353. p. 8.
Mansoni. in trañ. de causis exequutivis lib. 1. q.
6. & aliqua tangunt Galus in trañ. de credito
cap. 2. Reg. de Marin. in lib. 2. resch. cap. 12. §.
Consiliiar. Rocca in notabilib. Mercator. lib. 1. in
tit. de decoctione mercator. notab. 10. & 11. & D.
Scoppa in observat. ad decif. Gratian. observat.
137.
- 3 Mercatoris autem libro pro scribente, fides
regulariter non adhibetur: sicut enim eius vi-
væ voci ad proprium commodum testificautia
non cederetur, l. omnibus 10. C. de testib. ita do-
mestica eius instrumenta, vel privæ scriptu-
re nullam inducunt probationem, nisi alijs ad-
miniculis iuvetur, ex l. instrumenta §. & l.
exemplo 7. C. de probationib. & ita ex Genua cit.
lib. 4. num. 2. & Trivisan. decif. 16. num. 2. & 3.
- 7 probat D. Scoppa in d. observat. 137. n. 8. Admi-
nicula verò multa requirit Guido Papa in de-
cif. 441. legalitatem scilicet Mercatoris, quod
sit eius manu scriptus, quod consueverit scribe-
re veritatem, quod habeat causam antiquam,
quod aliquid scriptum fuerit in eo contra scri-
bentem, & quod verisimile sit illud, quod in
eo scriptum reperitur, ut refert Foder. in praxi
iudiciali. apud Marant. in specul. p. 6. in verbo Sin
autem producantur testes, num. 34. Sord. in consil.
543. num. 8. lib. 4. & in decif. 199. num. 1. quibus
alia plura addunt requirit Ludovic. & Genua
in locis relatis in tit. de libris Mercator. Gal. in
d. cap. 2. tit. 3. num. 153. & segg. sed librum pri-
vati, etiam pro scribente probare, data veri-
similitudine, & difficultate probationum, pro
singulari possit, ex Baldo Alex. lesene, alijsque
Cecoc. in sing. 582.
- 8 Illud interim omnes affirmant, consuetudine
induci posse, quod libris Mercatorum plena
fides, etiam pro scribente, adhibeatur, prout
eas communiter in Italix Civitatibus adesse.

restituit Socin, *sen. in conf. 87. n. 16. vol. 1. Bur-*
fat. in conf. 39. num. 28. lib. 1. & in specie io Re-
gon nostro, post alius Manf. in d. 9. 6. n. 20.
 ubi etiam *num. 21* huius Consuetudinis validi-
 tatem ex pluribus comprobavit, quibus adden-
 dus est *Boer. decif. 105. num. 4.* licet absolutam,
 Consuetudinem, quod cuiusque mercatoris
 scriptura credatur, non valere, uti indifferetam,
 & primum ad falsum committendum, *Bald.*
Alex. & Iaf. affirmaverint, & post eos Carac. in
 9 *ing. 579.* tunc verò utrum admitti, cum ex cau-
 sis, aut circumstantiis iustificatur *Covarr. &*
alii tradiderint à Reg. de Marin. relati io d.
cap. 125. num. 4. lib. 2.
 10 Cum verbalique ex partis in libro conten-
 tis, verificatae, & approbate reperiantur, per
 11 publicas scripturas, aut partis confessionem,
 12 & mercator est legalis, atque fide dignus, te-
 nentem aliam partem, quamvis non connexa,
 vel individue sufficienter probatae, ut post
Paul. Castrenf. in conf. 301. lib. 1. Sord. decif. 199.
n. 12. Grat. in lib. 1. discept. forens. cap. 171. n. 13.
 13 Neque refert per eundem Mercatorem, an
 verò per alium, eius nominis fuerit liber scrip-
 14 tius? ille enim scribere viderur, cuius nomine
 15 scribitur, per regulam, quod qui per alium fa-
 cit, per se ipsum facere videtur, ut in *cap. qui*
per alium 72. ff. de reg. iur. in 6. cum concord.
apud Barbos. in axiom. iur. 92. & quidquid ex
 16 libro mercatoris penes eum existente, scrip-
 tum reperitur, de eius voluntate scriptum,
 fuisse praesumitur, ut per *tert. in l. confus. 10. ff.*
de probat. docuit Bald. quem refert, & sequitur
Stracca in trañ. de mercatura p. 2. num. 65. ubi
 etiam post *Abbatem, Jo. Anderam, & alios in,*
 17 nihil differre librum ab alim mercatoris nomine
 18 non scriptum affirmat, quinimò efficacior ex
 illo probationem optinere in favore mercatoris,
 19 quamquam tertijs testimonio, quod in altetius
 20 obtestationem admittitur, non autem in causa
 propria, ex *Lunus 50. ff. de testib. probat* post
 alios *Craveria in trañ. de antiquitate temporum*
p. 1. §. vidimus. num. 21. & seqq. Idemque *Farin.*
Privatque Ludovico telatis, verius esse
probat Nicol. Genua in d. trañ. de script. priv. in
trañ. de libris mercator. num. 54. cum duobus seqq.
 21 Quibus concurrentibus in causa in S. R. C.
 Neap. intentata per Angelam Spolitam, pro
 eius pretensio credito, contra patrimonium,
 quondam Francisci, & Ioseph de Roberto mer-
 catorum, cuius patres tuebamur, ita omnibus par-
 titis debiti, contra eam oppositis, ex libro ra-
 tionum ipsorum debitorum, mediante scorta-
 ria Sacri Consilij, sub die 23. Martij Anni 1690
 fuerunt patrimonium praedictum, eiusque po-
 teriores creditores coarctati pro relaxatione
 binorum adiudicatum absoluti ab impetitis
 22 per adversicem, referente integerrimo Consilia-
 rio, atque doctissimo D. Jo. Francisco Marciano,
 qui eximias virtutes Marcelli patris Regij si-
 militudine Consilij imitatus, meruit in omni

ex Regis Cancellariis Regentibus cooptari.
 Aquarius de Vendita.

- 23 Plena quoque oritur probatio ex libro mer-
 catoris, etiam pro scribere, ubi debitor, &
- 24 creditor sunt mercatores, vigore taciti manda-
 ti, quod praesumitur debitori iniunctum, ran-
 quam solitis, Codicem rationum consicere, ut
 in eo data, & recepta conscribas, ut per *Bart. in*
l. 1. num. 5. C. de edendo, per Ripam in Ladmonen-
di. num. 118 ff. de iur. iur. & per Muscard. in tra-
bat. de probat. conclus. 976. num. 18. tunc quia in
 25 causis mercatorum, cum de bona fide agatur,
 non congruit de iuris apicibus disputare, ut
 ex *l. §. fidei iussor 29. q. 4. quodam, ff. mandati tradit*
Bald. in conf. 198. num. 3. in versic. Item in causis
vol. 1.
- 26 Insuper in modica quantitate plena, indu-
 citur probatio per librum mercatoris, qui ru-
 men sit fide dignus, ex iocubitate omnium do-
 ctrina, de qua per *Bald. in l. unica, num. 6. C. de*
confess. Tiraquel. in trañ. de iudic. in rebus exte-
rius. cel. 4. & alii 3, quos refert, & sequitur Ad-
 27 *siard. in d. conclus. 976. num. 13.* & liber mortui
 mercatoris, maiorem facit fidem: quia mors vim
 habet iuramenti, accedente praestitum bona
 qualitate scribentis, *Liqui cum maior natu 14.*
§. ff. ff. de bonis liberi. ut ex Bartolo, & alijs plenè
docent Sord. in d. decif. 199. n. 2. Privus in de-
cif. 184. num. 11. & seqq. Gaius in practica cap.
2. tit. 4. n. 825. cum seqq.
- 28 Tandem arbitrium esse iudicibus, libro
 rationum fidem adhibere pro scribente, quodam
 partitas solutionum in eo contentas, si fuerit
 contra scribentem productus ad probationem
 datorum, ex *l. Publia 26. §. ultimo, ff. de positi*
firmant Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. casu 93.
Genua de script. priv. lib. 4. in tit. de fide libri va-
riat. fol. mibi 198. nam, & petens, libri ratio-
 29 num exhibitionem à patte altera, in casibus,
 in quibus exhibere teneretur, à *Menochio* coar-
 ctatus in *trañ. de Arbitrar. iudic. lib. 2. casu 99.*
 & *Gaius in trañ. de credito cap. 2. num. 1066. &*
 30 *seqq.* non censetur illum in omnibus approba-
 re, ut cum *Alphane in Anib. si quis in aliquo do-*
 cumento, num. 59. C. de edendo, verius esse tradi-
 dit *Vifcente in Conclusib. iuris verbo Instru-*
 31 *menta, & alia scriptura,* nec ad declarandum
 cogi potest, si velit stare libro, etiam in illis,
 quae contra se faciunt, ut latè probant *Regente*
Capp. Larr. & de Marin. hic in lib. 2. resol. cap.
125. & ille in decif. 113. lib. 1. de quo differit
Gaius in loco telati n. 1012. cum seqq.

R E R V M S F M M A.

- 1 Creditor liberum habet arbitrium super bonis
 debitoris per eius credito consequendo.
 Quod tamen regulatum esse debet, neque dolo,
 aut mala fide exerceri, n. 2. usque ad 5.
- 6 Creditor quando super uno corpore sententiam
 obtinuit, variare non potest.

- Sed contra, n. 7.*
*Non autem potest meliorem debitoris rem ob-
 gere, sed mediocri debet esse contentus, n. 8.*
*Neque a fendorum venditione inaspere, ante al-
 luctualia, n. 11.*
Ani a fendi proprietate ante fructus, n. 12.
*Et a fendis non titulati, proutquam a titula-
 tione, n. 13. 15. & 16.*
- 9 *Quod sibi non nocet, & alteri prodest, quis agere
 debet.*
Declaratur remissivo, n. 10.
- 14 *Assensus Regius in fendi titulati alienatione
 requiritur, neque Preteritus sufficit.*
- 17 *Creditor anterior si potest in bonis debitoris sa-
 tisfieri, non debet posteriorem pro restitutione
 pecunie sub cautione recepta molestare, &
 num. 20.*
*Ne enim in iudicio citemus posteriorem ex alius contra
 debitorem agere cogatur, n. 18.*
*Sicut nec debet contra posteriorem agere, si alius
 magis posterior existat, n. 21.*
Contrarium exponitur, n. 22. 23. & 24.
*Sed ista procedere potest, cum non omnes credi-
 teres fuissent in iudicio conventi, n. 25.*
*Unde non ita commodè potest ex postremi ere-
 ditoris pecunia anteriori satisfieri, n. 26.*
*Aut locum habet, si existente in iudicio, priore
 creditore, suis posteriori pecunia liberata, num.
 27. usque ad 30.*
- 19 *Circumstantiis in iudicio est evitandus.*
- 31 *Dolus nemini debet patrocinari.*
Et à Iuris beneficio dolum excludit, n. 32.
- 33 *Exclusionis exceptio cessat propter dolum exci-
 pitur.*
- 34 *Creditor cum assensu à creditoribus sine assensu,
 cogi potest super feudaliibus agere.*
- 35 *Electio creditoris competens ita fieri debet, ut alijs
 creditoribus suo quoque consultum.*
*Per regulam, quod tibi non nocet, & alteri pro-
 dest, agere debet, n. 46.*
*Si amonita potest creditum suum commodè con-
 sequi, n. 47.*
*Unde cogi non potest pro eius credito dotalem
 pecuniam accipere, n. 48.*
*Maximo si dotem habuisse, cum patto eam con-
 vertendi in emptionem, n. 49. usque ad 52.*
- 36 *Fideicommissoria bona, ex causa dotis, alienari
 possunt in subsidium, non existentibus bonis
 liberis.*
*Et sique etiam existentibus, si testator eorum alie-
 nationem pro dote concesserit, n. 37.*
- 38 *Creditor habens fideicommissaria bona principa-
 liter, non enim liberis obligata, cogitur super ali-
 lis agere, ut libera alijs creditoribus rema-
 neant.*
*Secus si in subsidium sunt bona fideicommissaria
 sibi obligata, n. 39.*
- 41 *Decisio Sacri Regij Consilij Neapolitani refertur
 & num. 45.*
- 42 *Filia non venit appellatione filiorum in fideicom-
 missis, pro conservanda agnatione salto.*
- 43 *Argumentum validum est, à dote ad alimen-
 ta.*
- 44 *D. Carolus Brancatius Regius (consiliarius lam-
 datur.*
- 53 *Creditor cogi non potest pro credito, res debitoris
 litigiosas, & intricatas prosequi.*
- 54 *Exemptio bonorum debitoris non requiritur, si il-
 ligiosa sunt.*
- 55 *Iudicia duo, quorum unum se habet ut genus,
 alterum ut species, separari non debent.*
Sed ad eundem Iudicem remittenda sunt, n. 57.
- 56 *Contentio causa eadem esse, triplici modo dici-
 tur, ex Baldo.*
- 58 *Tertius, universalem proponens actionem, su-
 perfederi facit iudicium in particulari actione,
 qua universali praeiudicaret.*
- 59 *Contractuum repositio erit ex graduatione ere-
 ditorum, & venditionis bonorum debitoris or-
 dinata.*
- 60 *Actionis causa cessante, cessat actio.*
- 61 *Sententia diffinitiva, vel interlocutoria Sacri
 Consilij Neapolitani, vim habens diffinitiva,
 exequi debet, non obstantis reclamatione ab ea
 interposita.*
*Neque proceditur in causa reclamationis, ante
 illius executionem, n. 62.*
- 63 *Procurator dilatorum exceptionem remittere
 non potest absque speciali mandato.*
Nisi, parvi momenti fuerit, n. 64. & 65.
- 66 *Restitutio in integrum petita impedit sententia
 executionem.*
*Ampliatur primò, licet petita sit, post incusatam
 mandatum de parendo, n. 68.*
*Secundo ampliat, etiam in sententia. Prins ip-
 sis, vel Sacri Consilij eius personam repraesent-
 antis, n. 69. & 70.*
*Limitatur, quando petita suis post scriptum rea-
 litor exequi, n. 67.*
*Secundo limitatur, ut locum non habeat, nisi con-
 fito de iustitia petentis restitutionem, n. 71.*
*Tertio limitatur, ubi lesio non fuisset in libello al-
 legata, n. 72.*
Quarò ubi non appareret ex eisde actis, ut n. 73.
*Quinò si lesio non adfuerit, minoris atatis tem-
 pore, vel alterius inhabilitatis, n. 74.*
- 75 *Restitutio in integrum, infra quadriennium à
 die scientia, peti, & obtineri debet.*
- 76 *Tertius veniens ad examinandum intra annum
 ex litigatoribus, audiri debet in terminis, in
 quibus causa reperitur.*
- 77 *Excusatio causa.*

CAPVT LXVIII.

De Creditoris arbitrio refrenando, ut
regulatum sit, arque discretum,
ex text. in l. creditor 60. §.

Lucius. ff. mandati.

- 1 **A**rbitrium, quod à lege creditori conceditur, ut ex pignoribus sibi obligatis, quibus velit, distraxis, ad suum commodum, valeat pervenire, in l. creditoris arbitrio 8. ff. de distract. pignorum. quamvis liberum, & esse oiaum; & debet oihilomius esse, non indomatum, occiniquum; sed boni viri arbitrio regulatum, atque discretum: ut electio bona fide fiat, non autem dolo, aut mala fide creditot agat, ut optimè probatur io l. creditor 60. §. Lucius. ff. mandati, & Bart. docuit io l. alio. num. 1. 3. vers. sed sponeat, ff. de aliment. & cib. legat. ex hoc inferens, non esse permillum pro modica quantitate debita, rem magni pretij vendere; & præsertim si ex villoriz rei venditioe potest creditori satisfieri, ut ex Glaf. & alijs in l. quamdiu, C. de distract. pign. similiter affirmat Negusant. in tract. de pignorib. p. 6. membre 1. nu. 28. & p. 8. membre 1. num. 48. ubi etiam, quod si ex nois rei venditioe potest creditori satisfieri, non sunt aliz debitoris res vendendæ, quod ex Bart. in d. l. creditoris arbitrio, pariter tradiderunt Anna pater in allegat. 141. nu. 4. lib. 2. Anna filius in conf. 63. num. 4. & in conf. 76. num. 1. lib. 1. Amas. in conf. 95. num. 10. Taffon. qui alia cumulat de arbitrij creditoris refrenatione in suis observat. ad pragmat. de antepato vers. 1. 2. observ. 2. num. 40. Thor in voce decisive 68. num. 20. num. seqq. p. 2. Novar. apud Ricc. in cellat. decis. 2498. p. 7. maxime quando creditor super aliquo corpore sententiam obtinuit, variare non potest super alio, oè Prætoris autoritas sit elusoria, sed super illo teotueri experiri, ut per text. in l. 6. Prætor 75. ff. de iudic. decisum tescit 7 Coppe. in decis. 33. etiam contrarium esse communiter receptum, ex Præf. de Franch. in decis. 53. & Reg. Revertier. in decis. 73. Reg. de Marin. ibidem in addit. num. 1. adnotaverit & Alaccia in sylva casuum forens. cap. 48. nec licere creditori, rem debitoris meliorem eligere pro credito, sed teneri arbitrio boni viri, siue iudicis, tem aliquam mediocrem accipere, scribunt post alios Fontan. in tract. de pass. nupt. claus. 7. gl. 2. p. 8. nu. 18. & seqq. Merlin. in tract. de pignorib. lib. 4. tit. 1. q. 21. num. 18. & seq. ex regula in præcedentibus numeris 16. & 17. firmata, cogi quem post se ad faciendum, quod sibi non nocet, ac altero prodest, quam tamen declarat pluribus modis sub num. 24. ex Bart. in l. 2. in princ. in 6. oppo.

possi. ff. sol. matrim. & Corn. in conf. 246. n. 1. lib. 1.

- 11 Et propterea alodialium, & feudalium bonis existentibus, ab alodialium venditioe est incipiendum, quamvis pro feudalium bonorum obligatione Regis obtineat fuerit Allosus, qui censetur in subsidium concessus, ut iuris communis dispositioni coformem Dominus assentiens, reddere se voluisse dicatur, quo in subsidium feuda exequantur, in burgensiacorum defectum, ut ex Andrea de Isernia probant Anna in d. allegat. 141. num. 9. Reg. de Tapia in lib. 3. Juris Regni Neap. in consuet. Continuum, num. 3. Reg. de Ponte de potest. Prærog. tit. de assensu Regis super dota. num. 38. Reg. de Marinis quotid. res. sol. cap. 38. n. 8. Consilvar. Hodier. ad Sard. decif. 44. sub num. 1. cum alijs, quos sequitur D. Seppa ad decif. Gratian. in observat. 25. num. 16. & novissime etiam D. Pisanus in addit. ad Goffred. de Gaeta super Rti. R. C. S. n. 25. num. 32. & 33. & conferunt tradita per Almad. in decis. 13. quod electio mulieris competens pro dote, & antepato super bonis viri, fuit per Sacrum Consilium Neapolitanum temperata, ut super feudo non fieret, cum aliunde ex fructibus, siue introitus ipsius poterat sibi commodè satisfieri, refert post alios 7 hor. in compend. decis. Regni Neap. p. 1. in verbo Electio competens, & Consilvar. Hodier. in add. ad Sard. decif. 44. num. 1. & in controvers. forens. 40. n. 25.
- 13 Ita super feodis non titulatiz esse prius exequendum, postea vetò super titulatiz, & capite Baroniz, probat Almad. in repetit. Constit. Regni, in aliquibus, verbo. Comitum, & Baronum, num. 42. quem sequitur Reg. de Penis in tract. de
- 14 Potest. Prærog. tit. 6. num. 38. eo magis, quod in venditioe feudorum titulo decoratorum Regis requiritur Assensus, neque sufficit à Protege obtentus, ex Pragm. 4. de feud. quom hodie servari testatur idem de Ponte in d. tract. tit. 7.
- 15 num. 16. neque tescit, quod bona discutienda, sint extra Tetritorium Indicis de causis cognoscantur: nam si commodè super illis agere potest, ab eorum excussione, non excusatur, ut per Negusant. in d. 1. membre 8. parisi nu. 42. Caroc. in d. tract. de excuss. bonor. p. 2. q. 34. num. 3. quibus conferunt tradita per Theaur. in decis. 40. num. 3.
- 17 Simile est, quod dicitur, posteriorem creditorem, cui in iudicio concursus creditorum, fuit à Iudice liberata pecunia, sub cautione, eam restituendi ad omnem Iudicis ordinem, non posse ab anteriori creditore molestari, pro restitutione, cum alia extanti commoio debitoris bona, super quibus, potest anterior ille, creditor suum consequi creditum; nec cum inu-
- 18 tili circuito posterior exigatur, & exadus agere cogatur super bonis debitoris, & sic liberum, creditoris arbitrium moderatur, ut circuitus
- 19 erit ut inutilis, iuxta regulam text. in L. domini 53. in fine. ff. de condit. indeb. cum cõcordantibus, cuius dicemus in sequent. cap. 69. num.

10 61. & ita in propriis terminis probaverunt, atque iudicatum testantur in S.C. Neap. Reg. de Marin. in lib. 1. refol. cap. 71. num. 14. & Grot. in add. ad Reg. Capp. Larr. in decis. 24. num. 17. & seq. & in precedenti num. 14. cum seqq. ex eadem inutilis circuitus evitandi ratione, iudicatum, fuisse relet in eodem Sacro Consilio, nec posse
11 revocatoria priorem creditorem, contra posterius agere pro restitutione pecuniae sibi liberatae, si alius creditor magis posterior adscit, contra quem, eadem pecuniae avocatio fieri possit, licet contrarium sentiant alij novissime relati per D. Altimar. in addit. ad Regent. Revoc. in conf. 12. num. 26. lib. 3. inter quos Salgad. in Labirinto creditor. p. 1. cap. 17. num. 16. & seq. & la-
12 tius in p. 3. cap. 14. ex num. 19 ibi enim veritatem esse affirmat sententiam, & in praxi quotidiana
13 na observatam, atque frequenter amplexamur, posse priorem creditorem, & posteriorem suo arbitrio eligere, unum ex alijs creditoribus posterius, scilicet, quem maluerit, & contra ipsum intentare revocatoria, ut sibi restituatur pecunia à se praematurè exactam, & sibi ordinis gradum non servatam solutam, siue conventus anterior sit, siue posterior ioter solutos, nec eorum priorē posse creditori posteriori opponere, ut prius incipere debeat, & revocatoria intentare, contra posteriores, quia ad hoc nullum ius habet, per text. in d. creditoris arbitrio, & in l. Mojchis 47 ff. de iure fisci, & in l. qui generaliter 2 ff. qui petitor. in pignore habeantur, plerumque DD. auctoritates allegans, & praecipue Mament. in decis. 45. num. 18. & Neguerol. in alleg. 7. num. 48. ita in terminis (ut ait) affirmantes, quae tamen Salgadus opinio fortis sustineri potest, quando non fuisset contra omnes creditores actio revocatoria intentata, unde non
16 possit ex ea commodè satisfieri anteriori creditori super pecunia à postremo creditore debentia, iuxta ea, quae diximus in precedenti num. 16. vel intelligenda erit in terminis, in quibus
17 loquitur, si primus creditor non supervenerit
18 post pecuniae liberationem, sed iam antea in concursu iudicio existens fuerit dolose, aut
19 fraudulentè exclusus, tunc eoim non potuit creditor inferioris gradus in primi praedicti
20 cium abique mala fide, fraude, & dolo, saltem, praesumpto, perire exactorem, ut post Lavatam in conf. 64. & Novar. in q. forensi 139. p. 1. declarat idem Salgad. in labirinto creditor. prax. p. 1. cap. 11. num. 66. & in d. cap. 14. num. 3. & 25. nec mirum, si dolus cum excludat à beneficio cogendi anteriorem creditorem, ut prius agat contra posteriorem gradus creditores, ex aequitate agendi, quod sibi non nocet, alteri verò pro-
23 1 deest, quia nos supra num. 9. quia dolus nemini debet patrocinari, ne ex dolo 3 ff. de dolo, cum concordat apud Barbosin axtum. l. 16. num. 5.
24 2 & dolus excludit à beneficio Iuris, ut per text. in l. verum 64. ff. hoc quoque ff. pro socio, post Bal. in l. si autem, ff. de legat. primo, tradunt Caroc. de

33 benefic. excussionis, loquens in tract. de excuss. bonor. p. 2. q. 38. num. 6. Cella in tract. de remed. subseq. remed. 28. num. 7. vers. Quia requiritur Novar. in tract. de dat. insoluto, sect. 3. q. 25. num. 2. & seqq.
34 Contra verò in praedictum creditorum sine assensu non posse creditorem cum assensu super aliodialis bonis agere, feudalisbus omisit, notat Bald. in l. si certium, §. Iulianus, ff. de milit. testam. Annan in d. allegat. 141. num. 6. Novar. apud Rice. in d. cellat. decis. 2498 p. 7. debet
35 enim electio bona fide fieri, ut alijs creditoribus sit quoque consilium, iuxta tradita per gloss. in d. l. quando in C. de distract. pignor. cum alijs per Annan in d. conf. 76. n. 1. lib. 1. pro ut etiam
36 in creditore, ex causa dotis habente libera bona, & fideicommissaria obligata, & hac alienabilia, non quidem subditiarie, id est deorum liberorum, ex iuris tantum dispositione, per Auth. res quae Communaria de legat. sed ex testam.
37 toris permissione illa alienandi pro dote, quae operatur, ut principaliter, non in subsidium, alienatio fieri possit, quamvis adfuit bona libera, ut late probat Consular. Paschalem in tract. de virib. patriae post p. 2. cap. 7. in. 15. ubi plures ad hoc adducunt num. 19. magis communem DD. sententiam esse proferitur, num. 30. alioquinque addit Reg. de Marin. in lib. 2. refol. cap. 16.
38 num. 1. neque ei licere super bonis liberis agere in praedictum creditorem, ea tantum hypothecata habentium, & bona fideicommissio subiecta relinquere, idem Reg. de Marin. ibidem num. 16. ex Molina, & alijs observavit, & declarans minimè adversari decisione Sac. Consilij Neapolitani relata à Praef. de Franch. in sua
39 decis. 519. quae denegavit mulieri pro dote, agenti actionem super bonis fideicommissio subiectis, ante quam super liberis experiretur, quia non habebat, nisi subsidiariam obligationem ex dispositione praedictae Auth. res quae non autem ei erat utraque bona ex testatoris
40 dispositione principaliter obligata, quamvis contrarium opinatus fuerit in creditore super bonis maioratus cum facultate Regia, & super bonis liberis debitoris, ut cogi non possit à posterius creditibus super bonis tantum liberis, ad prius excutendum maioratum, contra Molinam Salgad. in labirinto creditor. p. 2. cap. 5. per totum, ubi num. 20. & seq. alios pro hac adducit sententiam, quam veritatem, & in praxi receptam affirmat, atque non semel in Supremo Regio Consilio Hyspaniae admittam.

Et in creditore ex causa alimentorum super bonis fideicommissariis, & super bonis liberis habentibus, fideicommissis gravatis, fuit aliàs per S. C. Neap. restricta libertas agendi, & ostendit quòd eadem satisfiat super bonis fideicommissis subiectis, ut super bonis liberis esset alijs creditoribus consultum, non habentibus fideicommissaria bona obligata: cum enim Venerabile Monasterium S. Georgij Monialium Civitatis

Salerni fuisset octavo loco graduatum inter creditores quondam Aspremi, & Francisci Scales patris, & filij in annuis ducatis 60. pro alimentis in educatione Sororis Benedictæ Scales, eorum filiz, & sororis respectivè in Monasterio prædicto, ab utroque in solidum promissis, publico mediante instrumento, se opposuit D. Ioannes Baptista Amendola Regius Consiliarius ex persona D. Iulij Torrelli eius uxoris graduatæ nono loco, dicens Monasterium pro eius prætenso credito, quatenus deberetur, satisfieri debere, super bonis subiectis prætenso fideicommissio quondam Livij Scales patris, & avi respectivè Aspremi, & Francisci, ut bona libera pro satisfaciendo eius credito remanerent; cum etiam ipse Livius, prohibita alienatione, vel obligatione quorundam bonorum stabiliū, Scipioni alteri eius filio relictorum, pro quarvis causa, etiam urgentissima, & necessaria, ac à lute permisso, excepto, quòd pro securitate dotis, & antephato liceat illa tantum obligare, ad hoc, ut bona prædicta sint prædicti Scipionis, eiusque filiorum legitimorum, & naturalium in perpetuum, & in infinitum, & in casu mortis Scipionis sine filijs, voluit, quòd succedant in eis filij legitimi, & naturales Aspremi, alterius filij testatoris, ut semper in familia remaneant; mortuo itaque Scipione sine filijs, loccesserant filij Aspremi, inter quos erat eadem Soror Benedicta Scales, quæ rametis tãquam sœmina, & finis agnationis, vocata non censeretur cum masculis, à quibus tantum agnatio conservatur, ex l. pronuntiatio 195. ff. de verb. significat. cum alijs plenè traditis, per *Fusar. in tract. de substitut. q. 3. l. 1. num. 28. & seqq.* erat nihilominus à Francisco fratre, eiusque filijs, & heredibus danda in monacatu, sive matrimonio spirituali, & interim alenda etiam principalitè ex testatoris dispositione, qui permittens obligationem fideicommissi pro dote, & antephato, pro alimentis patitèr permisit celsèbatur, à dote enim

43 ad alimenta, validum esse argumentum, docuerunt *Surd. in tract. de aliment. tit. 9. q. 1.* & alij multi apud *Barboz. in l. acis arguent. l. ac. 39.* Fuit propterea iudicatum per S. C. referente,

44 præstantissimo, & nobilissimo *cons. D. Carola Brancatio*, sub die 6. Iulij Anni 1650. quòd citra

45 præiudicium turium partium super prætenso fideicommissio, satisfiat Monasterio prædicto de annuis duc. 60. debitis pro alimentis D. Benedictæ Scales, super bonis in prætenso fideicommissio contentis, in cuius exitu providebitur super expensis in comparatione presentata pro parte Regij Consiliarij loc. Baptiste Amendolæ.

Aquarius Cioffus.

Quam tamèn arbitrij refrenationem, contra expressam Iuris dispositionem in prædicta *l. re-*

46 *ditaris arbitrio*, easdem fieri possedendum est, quatenus æquitas adit agendi, quod filij non nocet, alteri verò prodest, de qua in l. 2. §. item *Varus in fine ff. de aqua pluvis arcenda*, cum

47 scilicet creditor commodè posset creditum suum aliunde consequi, iuxta ea, quæ notat *gl. flosca in d. l. quamvis in verb. amitti*, & post eam, *Covarr. in lib. 3. var. res. solut. cap. 14. nu. 8. vers.*

48 *Item communi*, neque cogi potest, pro suo credito pecuniam dotalem eius debitoris accipere

49 maxime si dotes illi datæ fuerint, cum pacto

50 eas convertendi in emptionem, ex quo pecunia illa remanet sèper dotis restitutioni obnoxia, ut in S. C. Neap. iudicatum fuisse restatur *Tasson. in pract. vers. l. 2. ab serv. 2. nu. 34. & seq.*

51 nih in capitulis matrimonialibus tuis ab initio conventum, ut dos à viro ad eius electionem converteretur, vel to emptionem, in sui debiti receptionem, quia tunc stante pa-

52 cto, dotalem pecuniam recipiens, non poterit ullo futuro tempore molestari, ut bene declarat, & iterum iudicatum à auctoritate confirmat *Consiliarius. Stabianus in lib. 1. res. solut. forens. cap. 76. à n. 16. & in votis suis additis ibi, nu. 10. & seqq.* quem sequitur *Reg. de Marinis in addit. ad Regem. Reverter. in decis. 86. circa finem*, & si post

53 exequutionem aliquis illi se opponat, autè exequota reperitur intricata, licitum crediti creditori vaciare, & super alijs rebus agere, ut in l. à *Drova Pia 15. §. si post additum ff. de re iudicata. Theaur. in lib. 1. quæst. forens. q. 7. num. 6. vers. cum iste casus*, qui retert ita fuisse in Senatu

54 Pedemontano iudicatum, nam, & ab exequutione bonorum debitoris sui facienda, excusari creditorem, si super eis de aliqua lre dubitetur, & postea tunc omittis bonis litigiosis ad alia, quæ absque lite, & controversia consequi potest, licito Iure recurrere, ut per *text. in d. l. a Divo Pio §. si super rebus, vers. sed*, & illud docet *gl. flosca ibidem in §. sic quæque in verbo aliud*, & post multos *Adolus. in tract. de Hispan. primag. lib. 4. cap. 7. num. 30. vers. quæ amnia*, quem novissimè cum prædictis alijs allegat *Reg. de Marinis in d. lib. 2. res. solut. cap. 58. num. 12. & num. 15.* ubi refert decisum in S. C. Neapolitano, in causa Francisci Antonij de Laurento, creditoris Ill. Principis Scillæ, providendo, quòd non impediatur pro suis creditis concurrere super pretio Terræ Flumariz, de Muro, licet pro eis sententiam à iustentis prius obtrivisset super Terræ Petrz Paolæ, ab Ill. Duce Crofiz possessa, quæ omnia confirmat *Marotta in descript. forensi 128. num. 7. & seqq.* ubi plures discussionis evitandæ causas enumerat.

Et ita etiam ex prædictis alijs dicebamus, eidem Duci Crofiz licuisse iudicatum rescissionis contractus, & assistentia contra prædictam Principissam Scillæ in eodem Sacro Consilio Neapolitane ordinariè intentatum omittit, & pro eius credito ducatorum decem mille, eorumque tertiarum, & interese cum alijs creditoribus concurrere apud acta gradnationis creditorum & venditionis bonorum ipsius Principissæ postea ordinatæ; cum non ita commodè in iudicio ordinariè intentato creditum suum consequi

55 qui potuisset ultra quod iudicium ab uno creditore intentatum, tanquam species à iudicio graduationis creditorum, & venditionis bonorum omnium, tanquam à genere absorberi videbatur, ut ab eo separari minimè potuisset, ex
56 Baldo in l. nulli ubi i. C. de indic. ubi eandem continentiam tripliciter eandem die dicit, & præfertim quando duo sunt iudicia, quorum, unum se habet ut genus, alterum ut species; non enim debent eisdem iudici dividi in plures ludi-
57 ces, sed ad eundem remittenda sunt, ut probatur ait in eadem l. nulli ubi i. s. 3. sequuntur Affl. in dec. 354. n. 5. & 6. alique p. d. Consil. Carlew. in tral. de indic. tom. 2. tit. 1. c. dispnt.
58 2. n. 3. ita ut etiam tertius actionem universalem in uno iudicio proponere, se opponere possit, agenti in alio iudicio super re aliqua per actionem particularem, quæ universali actioni præiudicium inferre possit, & impedire processum in actione particulari, donec fuerit cognitum, & sententiam super universali, ut post Barbof. in l. subitanea c. 2. n. 1. 7. vers. secunda species, ff. sol. matrim. & Vals. in consil. 90. n. 2. ita fuisse in S. C. Neapolitano iudicatum testatur Reg. Rovis. se tanquam Advocato olim
59 patrocinante, in dec. 1. n. 15. imò ex graduatione creditorum, & venditione bonorum ordinata contrahentium omnium refectionis res ultabat, secundum proximam ab eodem Reg. Rovis. relata in prag. 3. n. 12. vers. inolevit, de gestione bonorum, & consequenter iudicii refectionis contrarius effectus, cessasse dici p. te
60 rat, cum actionis causa cessante, cessare debuisset actio ipsa, live illius prosecutio, & exercitium, si procuratorem 8. §. mandati, ff. mandati, cum alijs per Tiragellum in tral. cessante causa cessat effectus, p. t. n. e.

Neque reclamatio à decreto eiusdem Sacri Consilij, quod illi Principali solvat tertias, per eam interposita, illius executionem retardare valebat, stante Regia Pragmatica de Anno 1636. expressè disponente, quod decreta Sacri
61 Consilij distinctiva, sive distinctivorum vim habentia, exequantur, non obstant supplicatione obtenta à Spectabili Præside Sacri Consilij, de verbo faciendo loco reclamacionis, quam Actorij recipere non debeant, ante decreti executionem, et si receperint, est à iudice rescindenda, atque ex actis tollenda, decreto interim debite executioni mandando, ut in prag. 9. cap. 9. de Officio Sacri Consilij.

Licet enim procurator actus consensisset in verbo faciendo loco reclamacionis ad evitandas dilaciones alias; cum tamen in iure potuisset prius exequi decretum, quod exequitur, verbum fieri non tamen consensit, quod decretum Sacri Consilij de sui natura exequibile remaneret ex reclamacione suspensum, sed solum exceptionem dilatoriam remisit, per quam differri poterat processus in causa reclamacionis, donec decretum Sac. Consilij debite executioni

mandaretur, iuxta terminos Anib. qua supplicatio, C. de preb. Imperat. offerend. ut notat Præs. de Franch. in dec. 190. n. 1. e. quod neque potest terat procurator agere, & dilatoriam exceptionem abique speciali mandato remittere, ex Bart. in l. si frandator, ff. quæ in fr. und. creditor, & alijs per Regent. de Tapp. in lib. 3. Iuris Regi in titulo de suspensioib. Official. in prag. 23. n. 1. e.
64 ubi licet affirmare, posse dilatoriam exceptionem à procuratore remitti, si est parvi momenti; hæc
65 tamen exceptio dici non potest tam parvi momenti, quàm magnam quandoque lesionem illius temilio inducat, ex eodem Præs. de Franch. in relata dec. 190. n. 4. circa finem.

66 Restitutio verò in integrum ex parte creditorum postulat, quamvis regulatiōis supplederi faciat executionem, ex l. unica, C. de in integrum restitut. postulat. ne quid novis fiat, d. m. m.

67 do petatur, antequam sententia cepta sit realiter executioni demandari, iuxta tradita per Oddum in tral. de restitut. in integ. n. p. 1. q. 43. artic. 6. n. m. g. c. Multitudo in dec. Scilla 30. n. 3. & Gratian. in dec. Reta March. 17. e. ubi D. Scoppa in observat. n. 6. plures alios concordantes allegat, etiam post intimatum mandatum de patendo, ut reiecta Anod, & Rovis sententia probat Consil. Carlew. in d. tral. de indic. tom. 2. tit. 3. dispnt. 16. n. 3. e. & ante eum affirmavit Tasson, in d. comment. super prag. de antepato vers. 13. observ. 1. n. 33. si cimen.

69 a versus Principis sententiam petatur in integrum restitutionem, non impeditur executio, nisi evidens causa allegetur ad exclusionem præsumptæ calumniz, ut post Affl. in dec. 356.

70 loquentem in restitutione petita adversus sententiam Sacri Consilij Neapolitani, quod Principem representat, uti Supremum eius Consistorium, docet Reg. Rovis in prag. 1. de minorib. n. m. e. g. & post eum Consil. Strabian. in cent. 1. resol. forens. cap. 55. n. m. 19. & seqq. und.

71 requiratur, quòd evidenter ex aliqua scriptura, vel aliter appareat de iustitia petentis in integrum restitutionem, ut suspendatur executio, ex traditis per Præs. de Franch. in dec. 86.

72 n. 8. & 9. debet enim lexio nedium in libello exprimi, ut dicit Affl. in Consil. Regni appellationum tempora, ante n. 40. Sed etiam ex
73 eiusdem actis apparere ex eodem Rovis ibidem

74 n. m. 27. & Carlew. in loco relata n. m. 47. & minoris ætatis, vel alterius inhabilitatis tempore, debet adfuisse lexio, ut compescat in integrum restitutionem, doli mali exceptio 19. in vers. diversum c. ff. de nevacionib. & per Gamislin lib. 2. var. res. sol. cap. 4. n. m. 7. vers. adde tamen;

75 debet etiam infra quadriennium à die sententiz, nedium peti, verum etiam obtineri, ut ex l. fin. C. de temporib. in integrum restitutionis, & alijs communem esse DD. sententiam testatur Sforza Odd. in d. p. 1. q. 19. artic. 1. n. m. 94. quon termi-

76 no elapso, neque tertius coadiuvando p. n. c. palis iura p. teat hoc remedium in integrum

restitutionis proponere, quia non admittitur, nisi in terminis in quibus causa reperitur, iuxta solemniter tradita per Reg. Revis. in decis. 1. Reg. Merlino. tom. 1. contr. cap. 30. & Consil. Carleval. de indic. tit. 3. dist. 1. 12. num. 18.

77 Sed non fuit causa decisa, stante concordia ab illustris. Principissa Scilla cum eius creditoribus inita.

R E R V M S P M M A.

- 1 Electio in alternativis, est regulariter debitoria.
Nisi propter meram, aut alia ex causa ad creditorem devolutam, n. 2.
- 3 Variatio permittitur creditori in electione ex contrarium competentie.
Si tamen electio factum non trahit executionem num. 4. & 5.
- 6 Variatio non admittitur in annua obligatione alternativè concepta.
Cum nihil esset creditore adimplendum post electionem, n. 7.
Secus si aliquid est ab eo adimplendum, n. 8.
- 9 Criminalis actio post civilem intentari potest, & num. 10.
Finito tamen primo civili iudicio, num. 11. 12. & 13.
- 14 Actio civilis, quando possit post criminalem intentari remissive.
- 15 Civili causa, vel criminali intentata, an possit adversarius aliam Civilem, vel criminalem, movere questionem? remissive.
- 16 Accusatus criminaliter, non potest neque civiliter accusantem reconvenire, & n. 17.
- 18 Criminalis actio de violentia, atque turbatione possessionis inventuri non potest ante completam civilem causam super hac antea propositam.
- 19 Interdictum possessorium, ut locum habeat, etià civiliter de meliori possessione constare debet.
Neque simplex detentio sufficit, sed vera possessio requiritur, n. 21. & 22.
Si vero civiliter de possessione uterque contendat, criminaliter agi non potest ante sententiam in civili causa preferendam, n. 23.
- 20 Possessorium interdictum locum non habet, nisi de molestia, atque turbatione rei constet.
Est criminaliter agitur, constare debet, quod turbatio dolose processerit, n. 24. 25. & 26.
- 27 Possessionem antehabere prepro recuperare incontinenti decello permittitur.
- 28 Electa via ordinaria, variari non potest ad ex-
tuerdinariam, & executivam.
Licet expensas rescire ultor vellet, ut n. 31.
Nec enim partibus etiam consentientibus Index cogi potest ad executivam procedendum, n. 29.
Sed quod hac opinio, non fit in puelle Iuris iura, num. 35.
Et quod licita sit variatio, etiam post litem in ordinario iudicio contestatam, n. 41.
Ad idem cum realitate expensarum rescinditur, num. 38. & 34.

Et non fuit in ordinario iudicio probata exceptio aliqua, viam infringens executionem, num. 35.

Nec in causa concluse facta, per quam liquet de lare parum, n. 36.

Quantum in prelio disputandi ratione, anceps quæstio videtur, n. 42.

Et modo affirmativum, modo negativum sententiam tenent Rota Romana, n. 43.

Sed negativa magis procedit in iudicio, de sui natura summarie, & executivæ, n. 44.

Ac in Regno Neapolis, & Supremis Curijs, num. 45. & 46.

Nam in eis variatio admittitur, tam in prima, quam in secundum instantiam, n. 47.

Præsertim si procuratoris, vel Advocati inscitia intercedat, qui litem ordinariè instituerunt, num. 48. & 49.

Admittitur etiam variatio ex parte, quod una via electa, alia non tollatur, n. 50.

Sive quid variare liceat de una ad aliam, num. 51.

Vel si res contumax existat, n. 52.

Aut facultas agendi via executivæ fuerit ab altere reservata, n. 53.

30 Viam, quam semel quis elegit, sequi tenetur.
Eaque electa, ad aliam recurrere non potest, n. 31.

31 Creditor non potest iudicium semel inceptum eludere.

Quod cum solemniter inchoaverit, solemniter neque terminare debet, n. 33.

34 Variatio eligente non permittitur inter contraria.

36 Exceptio litis pendente locum non habet in via executiva.

Nec regula text. in Lubi acceptum 30. de iudicijs, n. 37.

38 Iudicium ubi captum est, ibi terminari debet.

39 Via ordinaria, & executiva non sunt inter se contraria, aut incompatibiles.

Et namque electione alteri renunciatum non censetur, n. 40.

38 Alter non potest, invitore à lite ordinariè intentata desistere.

39 Iudicium ordinarium est, in quo instatur condemnationi reum.

Ad differentiam executivæ, in quo petitur, num. cegi, atque compelli, n. 60.

61 Circuitus inutilis est vitandus.

62 Aquam transducere licet per agros alienos præteritum, ratione publica utilitatis.

Si per eosdem fossata facere Civitatis, n. 66.

Ipsi etiam dominis invitis, utque de damno satisfacti, n. 63.

63 Vendere, nemo cogitur invitus.

Fabre ratione publica utilitatis, ut pro aqua ducenda in Civitatem, n. 64. & 67.

Et publica utilitas intelligitur unius loci, aut Terra favor, n. 68.

An vero portus rei, & non totam vendere, cogi possit, ex bono, & aequo indicandum, n. 73.

- 69 Quod uni non nocet, & alteri predesti, Iudicis of-
ficio conceditur.
70 Deciso Sacri Consilii Neapolitani referitur, &
num. 71.
71 Ioannes Lagaoatius Iuriscensulus, in foro
versatissime memoratur.

CAPVT LXIX.

De Variatione ab una re, actione, aut via,
ad aliam, ad text. in l. cum qui certa-
rum 138. §. fin. ff. de verborum
obligationibus.

- 1 **L**ectionem in altero activis
esse regulariter debitoris,
pro tegula constituitur in
cap. in alternativis 70. de
reg. iur. in 6. cum concor-
dant. per Affl. in d. 397.
num. 4. Card. Mant. de sa-
tis. & ambig. convent. tom. 1. lib. 12. tit. 28. sub nu.
32. Reg. de Marinis lib. 1. quotid. refel. cap. 91. nu.
23. & Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 8.
part. 13. num. 67. & 68. quos sequitur D. Scoppa
in observat. ad decis. Gratiani observat. 12. nu. 35.
2 nisi propter ejus moram, aut alijs ex causis, ad
creditorem electio devolvatur, de quo plenè
apud Gratian. in lib. 2. discip. forens. cap. 239. &
338. & Ursell. in exam. apum censul. 96. atque
alia telatos per Selgad. in Labyrinth. creditor.
p. 2. cap. 29. n. 37. & seqq.
3 Cum tameo electio creditorum fuit ex contractu
concessa, licitum est ei quandocumque variare;
ita ex l. cum qui certarum 138. §. fin. ff. de verb.
oblig. probat. communiter DD. quos Molina
adducit in tract. de Hispan. primogen. cap. 4. n. 35.
lib. 2. & prater eos Capyc. decis. 33. & 46. dum-
4 modò electio semel facta secum odo trahat
exequutioem, quo casu amplius variatio non
permittitur, ut ex l. apud Anselmum 20. ff. de op-
tione legata, etiam in electione ex contractu
competente, affirmat Suvd. post alios in cons.
413. n. 18. lib. 3.
5 Hioc si debitor offerat rem electam, quod se-
cum trahit exequutioem, ex l. acceptam 20. C.
de iuris, cum notatis per Rep. in l. servus electio-
6 nem. n. 13. ff. de legat. 1. creditor variare non potest,
quamvis a non sit obligatio, alternativè con-
cepta, ubi nihil est per creditorem implendum,
7 quo casu stipulatio, licet a non, unica dicitur,
& variationem non admittit, ut ex l. Stichum
16. §. ff. de verb. oblig. docet Baro in l. si servus
§. qui domum ff. de actionib. empti, ubi enim ali-
8 quid est à creditore implendum quolibet anno,
una esse dicitur stipulatio, l. si servus communis
Mavij 18. §. fin. ff. de stipulat. servor. propterea,
tunc esset variatio quolibet anno permilla, ex
relato §. qui domum.

- 9 Civili pariter àctione, pro re aliqua intentata,

- criminalis actio ad eandem rem competens
non consumitur, unde ad eam variare licet, ex
l. 1. C. quando civilis actio criminali praeiudicat,
10 quom non esse correctam ex dispositione Con-
stitutionis Regni Neap. incipiente 1. Si Civiliter
agens, sub tit. de praeiudicialib. sub l. i. firmat Af-
fili in ead. Consil. n. 9. in fine; sed hoc intelligen-
11 dum est, finito primo iudicio civili, quo pen-
12 dente, criminalem causam mere, etiam civile
13 maiorem, si ex eodem facto, & ex oioico fonte,
utraq; praevoiat, ex pluribus comprobavit
Consiliar. Præius in responsio crimin. 10. num. 13.
14 & segg. & in responsio 14. loquitur de converso de
civilis àctione post criminalem intentata, alle-
gans inter alios Farinac. in pract. crimin. in tit.
de varijs, & diversis questionib. q. 100. cap. 2.
15 ubi latè prosequitur, quando pendente civili,
vel criminali causa ab una parte propolita, sit
superfendum in alia civili, vel criminali, per
aliam partem deducta, quia una sit alteri praei-
16 dicialis, & de accusato criminaliter, quod non
possit neque civiliter accusatum reconvenire,
ut voluerunt etiam Maranta in speculo p. 4. di-
stinct. 6. num. 56. & segg. Guazzin. in tract. ad de-
fensum recor. defens. 3. cap. 10. num. 14. licet con-
17 trarium Carav. voluerit in Ric. 193. n. 6.
18 Vnde si aliquis civilem àctionem pro reco-
petatoda, aut retinenda possessione intentave-
rit criminalem accusationem, de violentia, at-
que turbatione, proponere prohibetur, donec
fuerit in causa civili pronunciatum, per expres-
sam Iuris dispositionem in l. 1. C. de appellat. ubi
dicitur: Prius de possessione pronunciare, & ita
crimen violentia excutere Praes. Provincia de-
buit, quod cum non fecerit, iussit ab eo provocatum
est: pluribus exornat Farinac. in relato cap. 2.
19 n. 61. cum enim in interdico possessorio, etiam
civiliter intentato, constare debeat de Actoris
20 possessione, & molestia, atque turbatione Rei,
ut ex l. 1. in principio, & in §. hoc interdictionem ff.
ubi possidetis, post multos fuodas Mascard. in
tract. de probat. conclus. 1. 196. num. 1. & segg. &
num. 25. ubi num. 6. & num. 9. dicit non sufficere
21 simplicem detentionem, sed requiri veram,
22 possessionem, & sine vicio respectu ad veritatem,
23 & propterea, quando utraq; possidete con-
tendit, actio criminalis minime competit, anteq-
quàm à Iudice per sententiam hinc pretenioni
silentium imponatur, ut post Bald. in disputat.
incipiente: Recusatus, de vi turbativa, col. 1. ver-
sic. salvo quando, docet Rebuff. ad Gallia Consti-
tut. tom. 3. in tit. de Materijs possessione, artic. 1.
gloss. 2. num. 45. quem refert, & sequitur Menoch.
in tract. de retinenda possessione rem. 3. n. 55.
24 Nam ut criminalis actio competat, nedum
turbatio in possessione requiritur, sed quod
hæc turbatoris dolo processerit, ex Mascard. in
d. conclus. 1. 196. num. 128. cum d. vob. segg. Meno-
ch. in d. rem. 3. n. 61. Decian. in tract. crimin.
25 lib. 8. cap. 2. num. 10. ubi dicit, quamlibet etiam
coloratam causam à dolo excusate, & n. 5. & 7.

- 26 solam possidendam credulitatem sufficere ad temovendum possessionem interdictum, quod etiam *Ateneb.* affirmat in loco relato *nu. 226.*
- 27 & *num. 252.* ubi quod cessat possessio in interdictum, si quis a possessione deicius incontinentiam, propterea etiam auctoritate, recuperavit, idem voluerunt *Lancelotti in tral. de c. attent. cap. 4. limitat. t. num. 27. & num. 33. & seq. Farinac. in p. 1. fragment. criminal. in verbo Auctoritate propria, nu. 258.*
- 28 Sed cum creditor duas habet vias agendi, ordinariam scilicet, & extraordinariam, sive, exequutivam, intentando ordinariam, non potest illam mutare, & exequutivè agere, ut pectext in *cap. ut qui duas 25. de electis lib. 6. & in cap. 1. de possulat. Pralior. eodem lib. 6. docet Roman. in cons. 13. quem sequitur *Marana in spec. p. 6. al. in 8. num. 31. & in disp. 6. num. 24. & 26. in fine, ubi in calce, nu. 36.* ita tunc iudicatum in S.C. Neap. & hanc sententiam communem, & veritatem esse, atque in iudiciis servari, ex alijs deducit *Matrell. 14. decis. 157. n. t. num. duob. seqq. pro qua consuluisse dicit Cancr. plures adducens in lib. 1. variat. resol. cap. 17. nu. 42. & 46. & in lib. 2. cap. 3. num. 224. ac ita communiter nunc tenere testantur *Scaccia in tral. de appellat. q. 17. limitat. q. 145. Barb. in tral. de assignt. gl. 6. num. 33. Conf. Carleval. in tral. de indic. lib. 2. tit. 3. disp. 14. num. 2. cum plurib. seqq. innumeros adducit *Gurba. in decis. 55. num. 28. quem sequitur Canc. in tral. de censib. q. 95. num. 28. Reg. Rovit. in Prag. t. de conservatorijs n. 10. Conf. Martian. in cons. 54. lib. 2. neque tunc partibus etiam contententibus, iudicem cogi posse ad procedendum via exequutiva, voluit *glossa in clement. sepi. in verbo Partibus, de verb. signific. quam sequitur, & singulam dicit Roman. in d. cons. 133.*****
- 30 Ratio autem est, quia viam, quam semel quis elegit, sequi tenetur, *l. si mulier 21. §. fin. ff. quod metus causa, cum alijs per Barb. collectis in axiom. l. 225. num. 1. & 2. ubi, quod vi una,*
- 31 electa, nemo ad aliam recurrere potest, neque,
- 32 in creditoris potestate esse debet, iudicium se-
- 33 mel ceptum elindec, quod eum licet iolemnitate inchoatum, eadem solemnitate est ordinariè terminandum, ut *glossa in l. provide in fine, & in verbo sed agnoscenda, ff. ad leg. Falcid. Baldus, & alios ait *Gurba in loco relato, eligens enim in-**
- 34 ter coartaria variare non potest, *l. 4. eleganter l. 1. post dicit 7. ff. de pella leg. Communis.*
- 35 Verùm hanc sententiam, non esse in puncto iuris tutam, affirmat *Reg. Merlin. in lib. 2. consil. foran. cap. 97. num. 6. in fine, cum seqq. ubi, quod*
- 36 exceptio litis pendentiæ, & regula, text. in *l. ubi*
- 37 *acceptum 30. ff. de indic. quod ob ceptum est iudicium, ibi terminati debeat, locum non habent in via exequutiva: maxime, cum reo litia*
- 38 *expuncta reheluntur, & n. 8. dicit viam ordina-*
- 39 *riam, & exequutivam, non esse inter se con-*
trarias, sicut incompatibiles, sed diversas ad idem

- 40 tendentes unde unius electione, alteri non cen-
- 41 seri tenentur, stante eorum compatibilitate, post *Safon. in l. 2. num. 124. vers. Ego puto, C. de iure empirico, & alios declarat *Ateneb. in tral. de prafumpt. lib. 3. prafumpt. 45. num. 7. &**
- 42 *plures pro hac opinione referunt *Reg. Merlin. in**
- 43 *quentes etiam post litem in ordinario iudicio*
- 44 *constatam, sub num. 8. & seqq. ubi quætionem*
- 45 *hanc in stricta disputandi ratione ancipitem,*
- 46 *quodammodo videri, & modò affirmantem,*
- 47 *modò negantem sententiam, fuisse à Rota Ro-*
- 48 *mana amplexam, sed negativam cità ullam,*
- 49 *procedere controversiam in iudicio de sua*
- 50 *tura summario, & exequutiva, & scilicet in Re-*
- 51 *gno Neapolitano, & in Supremis Corijs, in*
- 52 *quibus summarie, simpliciter, & de plano pro-*
- 53 *cedit, ex sola facti veritate inspecta: nam in*
- 54 *eis variationem admitti, tam in prima, quam*
- 55 *in secunda instantia; post *Boer. in decis. 42. nu. 14. firmat *Reg. Cypre. Latr. in decis. 120. num. 28.***
- 56 *& 29. lib. 1. attento etiam, quod procuratoris,*
- 57 *vel Advocati inficitia, litem ordinariè institui*
- 58 *entis, principali non obeit; nisi tatum habue-*
- 59 *rit, quod fuit eius nomine gestum, sequitur in*
- 60 *omnibus *Consiliat. Peira in comment. ad Ritus**
- 61 *M.C. tomo 1. Ritu 134. num. 1. & seqq. ubi etiam,*
- 62 *quod magis procederet hæc variationis admissio,*
- 63 *stante pado, quod una via electa, alia non*
- 64 *tollatur, sive, quod variare liceat de una via*
- 65 *ad aliam, nam & hoc post *Vrsul. in add. ad Af-**
- 66 *flul. in decis. 326. sub n. 2. voluerunt etiam *Sefo**
- 67 *in tral. de inhibitionib. cap. 2. §. 3. num. 49. Bar-*
- 68 *bat. in d. gl. 6. num. 35. Conf. *Martian. d. cons. 54.**
- 69 *num. 4. *Scaccia in d. limit. 9. num. 49. ubi in pre-**
- 70 *cedentibus numeris 46. 47. & 48. variationem,*
- 71 *concedi ait reo contumace existente, vel si*
- 72 *actor ordinariè agens, facultatem sibi reserva-*
- 73 *verit, agendi via exequutiva; idque patitur*
- 74 *probaverunt post alios *Zacchia in addit. ad Gal-**
- 75 *lesium in tral. de oblig. camerali q. 1. num. 28. &*
- 76 *28. *Gizze in add. ad Cypre. Latr. d. decis. 120. n.**
- 77 *37. & seq. & quod relictis expensis liceat actori*
- 78 *tenuociare iudicio ordinariè intentato, & va-*
- 79 *riate ad exequutivum, ex *Rebuffo, & alijs docue-**
- 80 *runt *Canc. in praf. cap. 17. num. 45. in fine, &**
- 81 *47. cum seq. *Scaccia in loco relato, n. 46. hoc intel-**
- 82 *ligentes, dummodo non fuerit adhuc in ordi-*
- 83 *nario iudicio probata exceptio aliqua, viam,*
- 84 *infringens exequutivam, occidit sic in co-*
- 85 *nclassio in causa, per quam liqueret de iori-*
- 86 *bus partium; sed quod neque relictis expensis*
- 87 *actori sit variare permillum, & invito reo, à li-*
- 88 *te ordinariè intentata, delistete, sustinet ex*
- 89 *pluribus *Conf. Carleval. in relata disputat. 14.**
- 90 *num. 6.*

Cum itaque instetisset in S.C. Neap. Marcus Andreas Gillus, condemnari Baronem Terræ Abbatis Marei ad repletionem forear, & demolitionem aqueductum in tute ipsius Marci Andreæ constitutorum pro duenda aqua ad Molendinam Terræ prædictæ, servata forma

instruendi cum eo stipulati, & postea variando de via ordinatio, ad exequutivam, infertisset eundem cogi, & compelli ad prænarrata; hoc ei licere ex præmissis contendebat, & si prius infertisset condemnari, quod sanè eodemmodis verbum iudicium inferebat ordinarium.,

69 ad differentiam exequutivi, in quo dicitur cogi, & compelli, secundum ea, quæ post Bartol. in l. 1. C. de executi. & re indicata, & in Extravaganti ad reprimeendum in versic. & figura, refert Alarantia in suo spec. p. 6. dist. in l. 9. num. 16. & notat Arstin. in §. omnium, num. 19. in l. 1. de actionib. aliisque apud Andreol. in contraver. forensi 101. num. 23. lib. 2. Sed quia ioterim Universitas Terræ Abbatis Marci, cuius iura tuebamur, coadiuvando iura Barnis, in iudicio contra eam merito, infertit Marcum Andream ruris prædicti possessorem cogi, & compelli ratione publicæ utilitatis ad vendendum servitutem aquæ ducendæ per eius locum, ut mensura per abundantior aquæ cursum publico Civium usus deserviant, infereos damnum, atque interesse, reficere, quod ex mutacione loci pateretur ab eis, per quem aqua prius in eodem rure ducebatur, omnino superfluum fore dicebamus in petita aquæductuum demolitione, & foræ repletinos, dñæ exitus iudicii ab Universitate intentati videretur, ito quo suas facere probationes intendebat; quatenus enim de eius bono iure constitisset, iterum erant aquæductus continendi, unde circuitus hostilis civitati debebat, *l. cum fundus 31. §. servum, ff. si cert. petat. ann. concord. apud Barbos. in axioma. 43. & non alius diximus in præcedenti cap. 1. num. 4. & cap. 68. n. 19.*

63 Quod autem pro utilitate publica, & ad usum publicum liceat transducere aquam per

63 agros privatrum, Domini etiam iovicis, eisque de damno satisfactis, ex l. si locus t. 4. §. cum via, ff. quem admodum servit. amittat. & ex l. 1. C. de aquaductu, lib. 10. docet eleganter Chassan. in Catalogo Gloria Mundi p. 12. confid. 18. versic. 4. sequitur Capiblane in præf. de auctorit. Baron. tomo 2. cap. 3. n. eodem, ubi dicit ratione publicæ

64 utilitatis, & præsertim per aqua duceoda, cessare regulam l. in viis t. 1. C. de contrahenda empt. & l. nec emere 16. C. de iur. delib. quod nemo

65 invitatus ad vendendum cogi potest; hoc idem. post Rip. in trañ. de Feste in tit. de remedijs præservativis contra pestem, n. 23. & 24. affirmat Carpan. in comment. ad Statuta Mediol. tomo 2. cap. 66 197. num. 19. & proinde licere Civitati fossata facere per agrum alienum, notat Bald. in l. servus, num. 1. C. quibus ex causis servi pro præmio libertatem accipiunt, quem sequitur Felin. in cap. qui in Ecclesiis n. 7. num. 28. versic. sed in vide. Bald. de consuet. & regulam l. in viis propter

67 publicam utilitatem cellare, declarant plures à Covarr. relati in lib. 3. variar. resol. cap. 14. n. 8. Adenoch. in trañ. de arbitrar. iudic. lib. 2. cont. 5. 68 casu 462. num. 18. fed non totus Orbis, vel Pro-

vinciz favor concurrere debet; solus enim publicus favor unius loci, five Terræ sufficit, ut patet Alex. in cons. 101. vol. 1. Petram de Pors. Principis fol. 199. num. 17. animadvertit Capiblane in præf. 1. de Barnis n. 170.

69 Et quamvis adhuc deficeret, adhuc Iudicis officium supplere debet, ut quod uni non nocet, & alteri prædest, facile concedatur, ex regula. l. rescriptum 7 C. de præcib. Imperat. offerend. cum cunctis. apud Girib. in obsv. 47. num. 7. idque in propria materia, aquarum ex tex. in l. 1. §. idem animus, & in l. 2. §. item Varni, versic. quamquam, ff. de aqua pluvia arcende, confidat Theaur. in decis. Pedemont. 145. n. 7.

Fuit proinde secundum observatam iudicatum in præf. S. C. quod iofa 4n. dies per annum terminis, nominatione, & beneficijs partes deducant incumbentes, etiam respectu prætenforum per Universitatem, ad latinum Illustris

71 D. Consiliarij Alphonfi de Vargis Cagnani Ducis, sub die 16. Iunij 1645. Aduarius Spera, licet io causa principali Baro succubisset, ut refert Ioannes Laganar. Iurisconsultus in foro versatissimus in præclaris additionibus postea adicis ad Comment. Regent. Roviti super præf. Regni in tit. de Aqua, & Aqueductibus in fine nam habuit Sacrum Consilium per verno, quod causa

73 emulacionis, Baro partem tantum turis, & non tantum emere volebat, ut cum Marco Andrea illustri Domino coovertat, quod ex bono, & æquo iudicandum esse, non autem ex Iurisrigore, so quis partem rei, & oon totam veodere cogi posset tradiderunt Theaur. & Giriba, ab eo relati, ille q. servit. 64. num. 11. lib. 1. & hic in decis. 86. eodem n. 11. & seq.

R E R V M S V M M A.

- 1 Edificium in solo suo, ad fidora usque elevare cuiuslibet regulariter permittitur. Quod ampliat etiam, si vicini luminibus officiatur, n. 2. Præsertim ubi vicinus ostet, qui domum contiguam ab omni servitute liberam vendidisset, num. 12. Intellige nisi locus edificij servitutem debeat, n. 3. ubi laudatur D. Vincentius Brilla. Et nisi vicino impeditur Sol, Ventus, aut Aer, n. 2. Maxime in pradio rustico propter utilitatem fructuum, n. 5. Ac nisi ad emulationem edificetur, Iudicis arbitrio inspicendum, n. 8. Item damnum non penitus vicinus damnisceatur, sed ei relinquatur, ut commodè habitare possit, n. 10. & 11.
- 6 Servitus, præsertim negativa, debet ab allegante probari, cum regulariter non presumatur.
- 7 Servitus negativa aliud non recondi, nunquam præscribitur, nisi prohibuitur, atque intermissum quandoquo fuisset edificium.

- 9 *Edificata, nonne presumitur animo nocendi, vel emulandi.*
- 13 *Exceptio format regulam in casibus non exceptis.*
- 14 *Prohibitum in uno, in alijs censetur esse permittum.*
- 15 *Edificium unum prope aliud, quod spatio relictis construi debeat, & num. 18. cum seqq. Et quid fuerit de Iure Consuetudinario huius Civitatis dispositum, n. 20. & seq.*
- 16 *Aliis finem regundorum in rusticis tantum, pradijs locum habet.*
- 17 *Lex intelligi debet, ut conveniat Rubrica sub qua ponitur.*
- 18 *Maniana, sive solaria, qua dicantur*
- 19 *Ad cultibet liberum est in sua.*
- 21 *Consuetudines Civitatis Neapolitanae quemadmodum, & alia Statuta laicorum, Ecclesiasticas personas, earumque bona, ad rem, vel passivam non comprehendunt, & n. 31.*
- 23 *Leges seculares an sunt attendenda, vel Ecclesiastica in iudicio, quod per Clericum exercetur in foro seculari.*
- 24 *Consuetudines Neapolis in materia servitutum, fabricarum, & similium fuerunt, per Ritualem Curia Archiepiscopalis approbata. Exceptio Iure congrui, ut n. 25. Sed non animo inducendi Consuetudinem inter Ecclesiasticos, n. 26. 29. & 30.*
- 27 *Consuetudines laicorum non ligant Ecclesiasticos, nisi expressa additis Pontificis approbatio. In forma specifica, & ex certa scientia, ut n. 28.*

CAPVT LXX.

De Edificijs iuxta formam à Iure
prescriptam construendis, ad ex-
plicationem l. Maniana 11.

C. de Edificijs pri-
vatis.

Atque tollere, atque edificium ad sidera usque elevare, cultibet regularitate in solo suo permittitur, etiam si vicini luminibus officias; nisi locus edificij servitutem debeat, ut in l. cum ex 8. ff. de servit. urbanor. pradiar. & in l. latius 8. C. de servit. & aquar. regulam ponunt cum suis ampliationibus, atque limitationibus Socini. in regula incip. De mun. & alij per Carpan. relati in Commen. ad Statuta Mediol. lib. 2. cap. 336. num. 4. quam latius exornant Præst. in ex. am. Apum. conclus. 62. in ver. Edificata, Rubens de validis legal. cap. 10. & 13. Fenz. en. ad Statut. Urb. lib. 1. cap. 104. Conciol. ad Statut. Civit. Eugub. lib. 5. rubr. 34. ubi d. Romagnus in addit. rubr. 32. num. 1. Card. de Leon. de servit. discurs. 2. num. 9. & post alios

novitè dignissimos Filici Pattonus in Regia Audiencia Civitatis Salerni, Dom. Vincentius Brilla ad Consuetud. Neap. tit. 20. cap. unic. n. 32. ac demum D. Altieri in observat. ad Regent. Rosis in cons. 19. lib. 3. ubi num. 24. limitat post alios, ubi vicino impeditur Sol, venius, aut acri; & maxime in pradiis rusticis propter utilitatem fructuum, quod probatur in l. fin. §. fin. C. de servit. & aqua, & post Capall. affirmaverunt etiam Ancheran. Regens in quest. familiarib. p. 3. q. 23. Boer. in decis. 322. num. 12. Magon. in decis. Florentina 6.

6 Servitus autem in dubio non presumitur, cum ab origine quolibet res libera presumatur ideoque ab allegant probari debet, ut in l. fin. in adibus 9. C. de servit. ducuntur Menoch. in trakt. de presumpt. lib. 3. presumpt. 89. Mascard. in trakt. de probat. conclus. 1305. p. 2. quod maxime locum habet in servitute negativa, qualis est, altitudo non tollendi, quæ non præscribitur, etiam si per mille millia annorum non fuisset edificatum; nisi fuerit ab adversario prohibitum, edificium, eique prohibitioni edificans obtemperaverit, ut voluit glossa in l. qui luminibus, quam ibi sequuntur Bar. & DD. ff. de servit. urbanor. pradiar. & post alios Mascard. in d. trakt. de probat. conclus. 1220. num. 82. & seqq. Thesaur. in decis. Pedemont. 41. n. 2. Cyprian. in decis. 209. num. 25. Gomez. in lib. 2. variar. resol. cap. 15. num. 28. versio. Item adde, & Cancr. in eod. trakt. variar. resol. in tit. de servitutib. n. 143. lib. 3. unde semper licebit edificium elevare, dummodo ad edificantis utilitatem, non ad socij damnum, æmulationis gratia elevertur, quod boni iudicis arbitrio relinquitur, ex hijs, quæ post alios tradidit Menoch. in trakt. de Arbitrar. Indic. lib. 2. cont. 2. casu 156. Barst. in cons. 57. num. 17. & seq. lib. 1. & alij innumeri collati per Novar. in p. 2. qq. forens. q. 1. n. 15. & seqq. quibus addendi sunt Reg. Cyprian. Larr. in decis. 50. num. 5. lib. 2. & alij, quos sequitur Conciol. ubi supr. lib. 5. rub. 34. ex num. 2. etenim in dubio quis non presumitur edificare animo nocendi, vel æmulandi, ut est glossa in l. fluminum, §. fin. ff. de damno infecte, Præst. ad Afflict. in decis. 215. num. 4. Præst. de Franch. in decis. 625.

10 Sed ita edificium regulariter extollere licet, ut non penitus vicinus damnisficetur, com tantum sit rei relinquendum, nisi commodè habitare possit, inspecta potissimum illius qualitate, secundum dispositionem lib. 5. adde 9. §. Marcel. in fine ff. de servitutib. urbanor. pradiar. ubi notat glossa cum concord. quam nedum in ultimis voluntatibus, favore ædij legatarum, ut glossa voluit in l. precedenti; verum etiam in contradiis locum habere determinant, post Carr. in Salycet. & Dec. Boer. in decis. 322. num. 8. in fine Thesaur. in decis. 216. num. 5. Gratian. in lib. 5. discept. forens. cap. 396. num. 11. idque

21 fortius procederet, quando ex divisione, vel emptione, aut simili contractu quis par-

tem ædium acquireret ab eo, qui in illa parte non vendita, habebat in muro fenestras, in arcem vicinarum ædium venditarum respicientes, quo casu pars ædium alienata videtur, cum ea servitute, ne luminibus officiat, ex quo servitus illa, quam ædes alienata sustinebant, causam habebat continuationis, & permanentem, iuxta notata per *Bart. in l. r. per illum text. ff. de servit. leg. quem sequitur Cane. in lib. 3. variar. resolut. cap. 4. num. 4. & seqq.* & in individuo hoc idem firmaverunt *Capob. tract. de servit. urban. pradior. cap. 38. num. 6.* quem sequitur alij quoque telatis *Theaur. in d. decis. 1. & 3.* ubi secundum hanc opinionem bis fuisse decisum refert in Senatu Pedemontano *sub n. 1. & 3.*

11. Cum verò pars ædium reodita fuit pro franca, & libera, exceptis quibusdam servitutibus, tunc si aliz servitutes repellantur, præter exceptas: pro ut ista, ne luminibus officiat, quamvis antiquæ, & causam habentes continuationis, & permanentem, minime debentur, imò tolli, & auferri debent: intelliguntur enim ædes ab omni servitute, præter exceptas exemptæ, ut notat *Capo. in decis. 187. num. 14. & 17.* & ita decisum in S. C. Neap. refert *Afflict. in decis. 198.* quam à contrariis defendit *Früll ibidem num. 2. & seqq.* sequitur præter alios *Theaur. in decis. 116. num. 2. & 3.* eandem decisionem S. C. Neapolitani refert *Theor. in compendia decis. Regni Neap. p. r. in verbo Servitutis*, ad quod optime facit *text. in L. alienata 67. ff. de p. contrab. empt. & regula*, quod exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis, ut in *l. nam quod liquide 4. §. fin. ff. de panno legata*, & quod in uno prohibens, in alijs permittit videtur, *l. cum Prator 12. ff. de indic. ut in his terminis docet Afflict. in d. decis. 198. n. 3.*

13. Quamvis autem inter duo ædificia spatium decem pedum ex legis dispositione relinquendum esse, sancitum videatur in *l. Mumaniana 1. r. C. de ædificijs privatis*. & sic viginti palmorum iuxta pedis mensuram, ab *Alicato* relatum, in *l. milio passus 154. ff. de verb. signif.* & alibi duorum pedum, & sic palmorum quatuor iuxta præcæm Solonis legem in latum translata in *l. fin. ff. finium regundor.* attamen *d. l. Mumaniana* de generali Consuetudine non servatur, ut dicit *glossa* in eadem *l. Mumaniana*, quam ibi sequitur *Salyest. & Bald. in conf. 348. num. 5. lib. 7.* ubi plus refert *Iacob. Burig.* dicentem, quod similiter *d. l. fin. ff. finium regundor.* respectu duorum pedum spatij intermittendi, est per generalem Consuetudinem abolita: est non simpliciter, saltem quantum ad ædificandum, prout etiam voluerunt alij relati per *Surd. in conf. 74. num. 2. lib. 1.* quamvis ipse contradicat *sub num. 11. & seq. idemque firmat Carpan. in comment. ad Stat. Medial. tomo 2. cap. 334. num. 12.* ac demum *Andreas. in contro. 195. num. 15. lib. 4. & Pachel. de dist. cap. 6. membr. 1. num. 13.* quos novissime sequitur *D. Romagnu in addit. Con-*

Consil. super Statut. Civit. Engob. cit. lib. 5. rubr. 32. num. 10.

Rectè nihilominus intuenti patebit, quantum ex dictis decisionibus, tam *d. l. fin.* quam dictæ *l. Mumaniana*, locum habere in ædificijs, quæ iuxta urbana prædia construuntur: etenim dispositio *d. l. fin.* solum intelligi potest in ædificijs, quæ iuxta agrum, vel sepe, sive rusticum prædium construuntur, ut expressè voluit *Acurs. in d. l. Mumaniana*, & patet ex *Rub. sen. tit. fin. regundor.* cui lex illa subijcitur, cum actio finium regundorum, non nisi in confinio prædictorum rusticorum locum habeat, ut in *l. 4. §. hoc iudicium. ff. finium regundor.* propterea lex debet intelligi, ut conveniat Rubricæ, vel titulo, sub quo ponitur, à quibus validum est argumentum, ad notata in *l. Imperator 19. ff. de in dicm addit.* docent *Everard. in Topica legali, cap. 92. Barbosa in locis argumenti, loco 98.*

Dispositio verò *d. l. Mumaniana*, prottendenda non erit ultra casum mœnianorum, & sic solariorum, in quibus loquitur, ut voluit *glossa* in *d. l. fin.* quam sequitur alij relatis *Franciscus Martens in decis. 500. num. 20. & seqq. p. r.* sunt enim Mœniana, ædificia illa, quæ ex æta parietem protecta, ambulandi, & conspiciendi causa effici solent, ut nusquam conquiescant à Mœnio quodam Romano, ita nuncupata, quæ alio nomine, solaria nuncupantur, ut dicit *glossa* in *l. si veri §. Prator ait. ff. de his qui deiecerunt, vel effunderunt*, quia scilicet solariorum vicem fulsineant, cum solum, super quo pendet, minimè tangant, iuxta notata in *l. quemadmodum 29. §. si preictum. ff. ad leg. Aquil.* & voluit *Paul. de Cassa* in *l. fin. ff. de servitutib.* quæ non vulgari sermone balconi dicimus, & nuncupamus, hanc Mœnianorum ethymologiam elegantè explicat *Alicat. per illum text. in l. malum 142. §. inter preictum, ff. de verb. significat.* & post eum *Alexand. ab Alexandro in lib. 5. genial. dier. cap. 11. quem refert Camill. Salern. in addit. ad Neapod. in Consuetud. si quis habet, sub tit. de servitutib. in verb. Mumanianum, declarat Consil. Theodor. in alleg. 81. num. 16.* ubi tamen, non à Mœnio, sed à Mœniji, Mœniana dicta affirmat post *gloss. in d. l. malum §. 1.*

Igitur in simplicibus ædificijs iuxta urbana prædia constituendis, nulla emanavit legis dispositio, & quidem merito, cum urbana prædia communibus ipsius patietibus terminari valcant, nullo telicto in medium intervallo, ut in *l. 4. §. hoc iudicium, ff. finium regundor.* & in suo, cul libet liberum est act, ut in telata *Latiuz. C. de servit. & aqua.*

Sed si aliqua ex prædictarum legum dispositionibus, tanquam in urbanis quoque prædijs militantis, esset attendenda: equidem non nisi duorum pedum spatium esset relinquendum, iuxta dispositionem *d. l. fin.* quæ non fuit per *d. l. Mumaniana*, aliter correctæ, solum in mœnians loquentem, ut diximus: prout ita dispo-

sitionem d.l. *fin.* tanquam incorecte servandam esse, consueverunt *Capola in trakt. de servitutib. urbanor. pradior. cap. 40. num. 2. Thezaur. in decif. 115. in principio.*

- 20 Hæc attenta dispositione Inris communis; etenim de Inre Consuetudinario huius Civitatis Neapolitanæ, ædificacos contra parietem vicini, in quo sit apertura, debet se elongare per palmos duodecim, ut in *Consuetud. in cap. Si quis habet, sub tit. de servit. si verò ex latera velit ædificare, debet relinquere à loco aperturæ palmos duos, & duos tertios, ut in seq. Consuetud. quæ incipit: Esti ex latera.*

- 21 Quodd tamen Ius Consuetudinarium circa prædicta dispositio: quemadmodum, & alia Statuta laicorum, Ecclesiasticas personas, eorumque bona activè, & passivè minimè comprehendat, patet ex hijs, quæ late probat *Neapolitan. in promissio distar. consuetud. in §. prefatis, in verbo Tenorem, à n. 293.* obi dicit, quodd etsi inter Consuetudinum Compilatores intervenit Antistes Civitatis Neapolis cum duodecim probatis viris, ut in *d. Caroli Regis preem. ad consuetud. §. ut igitur, electus fuit non ut Episcopus, vel ex Pontificis delegatione, ut super Clericis, eorumque bonis statueret; sed uti ex omnibus probis viris integrior, ut explicat *Mollesf. in commento ad Consuetud. Neap. p. 2. de personis q. 7. num. 52. lib. 1. & Caput. in Comment. ad eadem Consuetudines in præludij §. 3. n. 3.**

- 22 Et quamvis *Neapolitan. ubi supra. num. 319.* distinguendo dicat, iò iudicio, quodd per Clericum in foro seculari exerceret, leges rei coeventi fore observandas, ut si ille sit laicus, Civiles Leges, & Consuetudines locum habeant, idemque voluerunt *Menech. in cons. 99.1. nu. 13. lib. 10. Sord. in decif. 17. nu. 8.* Hæc tamen intelligi debent, ut lora in beneficium laici conventi facientia, quæ aliàs fuerunt in favorem laicorum in Ecclesiastico foro recepta, sint observanda; non tamen, ut indistinctè in damnum laici conventi sit attendenda, quodd maximè contineret iniquitatem, ex notatis per *Præsid. de Franch. in decif. 285. circa finem, & per Caput. in d. §. 3. num. 27.* cum enim Ecclesiasticæ & Ecclesiasticæ personæ debeant esse eultrices iustitiæ, ut in *cap. t. de alienat. fendi paterni; æqualitatis ratio inadet, ut quemadmodum passivè non ligantur Consuetudinibus, sive Statutis laicorum, ita nec activè in eorum beneficium, ut dicit *Præsid. de Franch. in decif. 411. circa finem, undat optimè Reg. de Ponte in cons. 39. nu. 11 lib. 1. sequitur *Mollesf. in relata q. 7. n. 37.***

- 23 Prædictis parum obest, quodd per Ritus Curie Archiepiscopalis Neapolitanæ fuerint Consuetudines in materia servitutum, subrogationum, faciendarum, vel demolendarum, & similium approbatæ, cum præsumpto consensus Capituli, excepto Iure congrui, ut in *Ritu 22. Curie Archiepiscop. & sic animo indogendi Consuetudinem in foro Ecclesiastico, &*

inter Ecclesiasticas personas, ut Ritus prædictum intelligit *Alberic. Oliva* super eius commentis, quem sequitur *Præsid. ad Affiliat. in decif. 310. num. 13. Mollesf. ad Consuetud. Neap. p. 7. q. 15. num. 7. & alij à Reg. Cappi. Lairo* relati in *decif. 66. num. 23. & in decif. 95. num. 4. lib. 1.* quia vetis est, Ritus prædicti approbationem fuisse communiter intellectam, non animo inducendi Consuetudinem inter Ecclesiasticos, qui regulariter Consuetudinam dispositione non ligatur, contra intellectum *Alberici in d. Ritu, ut ipse quoque testatur, quem refert *Præsid. de Franch. in decif. 285. & probat *Caput. in prælud. ad consuetud. §. 3. ante num. 3.* opus enim fuisse ad hoc, ut Ecclesiastici Consuetudinibus laicorum ligarentur, expressa Summi Pontificis approbatione, ut ex *Farinacii in decif. 79. n. 2. & 347. n. 3. docuit *Mollesf. in d. q. 7. num. 52. & ex textu in cap. adversus 7. de immunit. Ecclesiæ. deducit *Reg. Sanfelice in decif. 188. num. 15. lib. 2.* ubi ita fuisse aliàs indicatum affirmat in S. C. Neapolitanæ ibi contrarium decisiom fuisse referat, & em allegat *Thor. in supplem. compend. decif. Regni in verbo consuetudines, & neque simplex Pontificis approbatio, in qua vim constituit *Præsid. ad Affiliat. in relata decif. 310. num. 13. aliquid operator, quoad Clericos, & Ecclesiasticas personas, laicorum Consuetudini submittere odas, cui non solum, tanquam non facta in forma specificata, & ex certa scientia, ut post *Carol. de Grassi in trakt. de effectib. clericat. effectum 2. limitat. §. num. 149. cum seqq. voluit in terminis nostrarum Consuetudinum *Caput. in proximior relata 29 §. 3. num. 5. & testè d. Clericorum Archiepiscopali Curie Neapolitanæ subditorum, adhuc 30 dubia redditur approbatio ab Antistite sine, Capitulo facta, ut ex eodem *Præsid. de Franch. in d. decif. 285. num. 8. confirmat *Reg. Sanfelice in addit. ad præfatam decif. 188. n. 3.**********

Quibus etiam frequentissimè Prætaxis adstipulatur, in qua suspensimè hæzitari contingit de Consuetudinibus, quæ in bonis, vel in personam diriguntur, ut Ecclesiasticas comprehendat, vel non; cum tamen innris esset disputatio, si essent consuetudines receptæ etiam in foro Ecclesiastico; & nihilominus consuetudinem prædictarum dispositionem io Ecclesiasticis personis locum non habere, fuit pluries decisiom io Sacro Consilio Neapolitano ex traditis per *Præsid. de Franch. in d. decif. 285. in decif. 411 & 667.*

R E R V M S V M M A.

- 1 Vasalli Dominos adjuvare tenentur. Et subventiones, sive subsidia ab eis præstanda, fuerint ad interiora nuncupata, n. 2. Quæ in Regno pluribus in casibus permittuntur, num. 3. Primo, pro redimenda persona Domini, seu Baronis à Regis hostibus capti, cum eius servitium incumbet, n. 4. So-

- Secundo, proficienda filio Adilite, n. 5.*
Tertio, pro maritanda filia, vel sorore, n. 6.
Quarto, pro emenda Terræ, ut ibi.
Quinto, quando fuit voratus, aut missus in Regio exercitum, vel pro eius servitio, n. 7.
Sexto, quando Rex in eius Terris hospitatur, & Dano facit Regi acceptus, n. 8.
Septimo, pro faciendo fratri Adilite, n. 9.
*Extra quoque casus Domini adiutorium impo-
 nentes, aut aliter vassallos obligantes, n. 10.
 & damni emendationem, pœna dupli puniuntur,
 num. 10.*
*Quinimo in casibus etiam permixtis non possunt
 adiutorium exigere sing. Regij litteris, n. 11.*
 11 *Adiutorium Baroni debitum a Sacro Reg. Con-
 silio hodie liquidatur in Regno Neapolitana.*
*Et etiam a Reg. Camera Summaria cognosceba-
 tur, num. 12.*
*Cum enim in eo multa contingat opponi circa
 auctus, in quibus debeat, & pro quo tempore,
 & quantitate, n. 14.*
*Barones illud exigere propria auctoritate non
 possunt, n. 15 & 17.*
 16 *Index in casu proprii, quis offere non potest.*
 18 *Sacrum Regium Consilium Neapolis super sen-
 diis quaternatis cognoscit, ubi Regis Fiscus
 non habet interesse.*
*Et in eo supplicationes pro adiutorio porriguntur,
 ad quod vassalli previa condemnantur infer-
 matione, n. 19.*
 20 *Adiutorium pro filia, vel sorore, nedum una, sed
 pluribus etiam maritandis debetur.*
Qua opinio in puncto Iuris versat, n. 22. & 23.
*Ampliat in pluribus filiabus, eodem tempore
 nuptis, n. 24. 25. & 26.*
*Secundo ampliat, ut pro filia etiam non acan-
 da competat, n. 27.*
*Et pro pluribus eodem tempore maritatis, num.
 28. & 29.*
*Tertio ampliat, ut in filia preiudicium, non
 possit hoc adiutorium vassalli a Barone remis-
 si, n. 30.*
 31 *Numerus singularis continet pluralem ex iden-
 titate rationis.*
 32 *Adiutorium Domino etiam diviti debetur, &
 aliunde habenti, & n. 36. 38. & 45.*
*Quidquid aliud sit in Lombardia, & alijs Pro-
 vincijs, in quibus ex usu, & non ex lege com-
 petit, n. 37.*
*Atque debetur etiam si vassalli pauperes sint,
 num. 39.*
*Dilatione tamen ex aequitate concedenda pro eius
 solutione, n. 41. & 42.*
*Licet plura adiutoria deberi contingat, num.
 40. & 44.*
*Sed hoc locum habet, non bene allegata, & pre-
 dicta paupertate vassallorum, n. 46. & 48.*
 33 *Conditio ex lege pro alimentis concessa, etiam di-
 viti competit.*
 33 *Alimenta Iure allionis, & Indiciis offitio debi-
 ta, differant.*

- Quia illa etiam prætoria debentur alimentande,
 qui aliunde vixerit, n. 34.*
*Hec vero tantum non habenti, unde se aliat,
 num. 35.*
 43 *Adiutorium Baroni debitum pro emenda Terræ,
 laxatur ad rationem carolinarum quinque
 pro singulis feodali.*
 47 *Pan-rias excusat à tributis, iadjs, & colle-
 ctis, atque functionibus etiam fiscalibus.*
 49 *Adiutorium Baroni debetur pro se Adilite fa-
 ciendo, & n. 50. 51. & 52.*
 53 *Adiutorium pro filio Doctore non debetur.*
 54 *Doctores in literaria militia, militare dicuntur.*
*Sed eorum arma libri, cum quibus hostes expa-
 gnare non possunt, n. 56.*
 55 *Militare est cum Equis, & armis exercitum,
 adire, ex communis usu loquendi.*
 57 *Beii tempero, leges, aut silent, aut in viribus
 censilms armatorum.*
 58 *Adiutorium Baroni debetur pro militia S. Ioan-
 nis acquirenda.*
*Vel Sanctorum Iacobi, Stephani, & Lazari,
 n. 59. & 60.*
 62 *Adiutorium pro nuptijs Domini, vel filij non de-
 betur.*
Nec pro Nativitate, & festis filiorum, n. 62.
*Aut sollicitudinibus eorum occasione faciendis,
 num. 63.*
*Et quæ si disparitatis ratio cum nuptijs filia-
 rum, vel sororum, n. 64.*
*Fuit præmissi Consequendo effectus in contrarium,
 præiudici in casibus præmissis adiutorium, n. 65.*
*Secundo, nisi ex vassallorum libertate, aut ur-
 banitate procedat, n. 66. & 67.*
*Tertio fallit in Principe Supremo, aut Rege,
 num. 68.*
 69 *Adiutorium Domini fundi, se maritanti non
 debetur.*
Et ita in fallo determinatum, n. 70. 71. & 72.
 73 *Adiutorij a vassallis debiti materia à quibus
 plene trahatur:*

C A P V T LXXI.

De Adjutorio à vassallis Domino præ-
 stando, iuxta Regni Neapolitani Con-
 stitutionem, quæ incipit: *Quam-*
plurimum, sub tit. de Adulo-
rio à Vassallis præ-
stando.

Assili, cum Dominos suos
 adjuvare teneantur, cap. 1.
 in princip. & in §. fin. in si-
 milibus finit. lex. cap. 1. & simi-
 ler. de Capitulis Corrad. in
 sub. fendor. hoc subvention-
 tes, sive subsidia ab eis
 prestanda, fuerunt Adjutoria nuncupata,
 in

io Regni Neap. *Constit.* quæ incipit: *Quamplurimum, in Rubr. de Adinst. praestand.* in qua ne Comitibus, Baroibus, aut feudatariis liceret pro voluoratis arbitrio, adiutoria à vassillis petere.

3 Io quibusdam tantum casibus fuit eorum petitio moderate permilla, quorum Primus est pro redimenda persona Domini, fide Baroiois à Regis hostibus capti, cum eius servitio incumberet. Secundus pro faciendo filio Milite. Tercius pro maritanda filia, vel sorore; Quartus pro emenda Terra. Quintus, quando vocatus, aut missus fuerit io Regis exercitum, vel pro eius servitio. Sextus quando Rex in eius Terris hospitator, & Baro facit Regi expensas, quibus additur, Septimus pro tractu Milite faciendo io sequenti *Constitut.* Comitibus, sub tit. *de Adinst. pro militia fratre.*

10 Extra quos casus in Regni *Constitutionibus* expressos, Domini Adiutorium imponentes, aut aliter vassillis assilientes, præter damni emendationem, dupli poena multatur in *cap. Item statimons* 112. secundum *Nigri* compilationem in tit. *de Adinst. petend.* ubi tamen non iudicare Comites, Barones, ceterosque feudatarios, Regis litteris, pro Adiutorio in præmissis casibus exigendo, deestatur; nihilominus siue illis exigi non posse, dicit ibi *Niger* n. 10. ut eorum fuisse per aliquid capitulum Regis Roberti incipiens: *Pro parte Universitatis Vici*, quod impellum non reperitur, *Affili.* etiam, testatur io d. *Constitut.* *Quamplurimum*, num. 12 & in *decis.* 165. num. 56. quem refert *Reg. de Tapia* in lib. 6. *Iuris Regni Neap.* tit. 14. in eadem *Constit.* *Quamplurimum*, & in *cap. Regni Comites, Barones, & feudatarii, in fine*, dicit hodie liqui-

11 dationem subventioois, quæ Barooi debetur in casibus prænaratis, Sacro Consilio Neapolitano committi; nam & prius in Regia Camera, summarie similes causæ agitabatur, ut ex illius Arrestis intra citandis, & quidem cum multa, tam circa casus, io quibus Adiutorium deberetur, quam circa eius quantitatem, & solutionis tempus oppositio coingrat, permitti minimè potest, quod Barones propria auctoritate illud exigant, aut io propria causa sibi ipsi vel dicere valeant, contra notata io l. 1. *Cue quis in sua causa* indicitur, sed Superior eisdem aduendus, & sic 18 Sacrum Consilium, cui spectat cognitio causarum super feudis quæreatis, ubi Fiscus Regis interesse non habet, ex *Pragm. Regni Neap.* *sess.* 3. & 17. de officio S.C. & in eo solitum esse 19 porrigere supplicationes, & prævia informationem, vassillos coodemari ad Adiutorij solutionem, testatur *Montan.* in *tratt. de Regalib.* in 5. *extraordinaria collatio*, n. 5. in *fine*, *No var.* in *tratt. de gravam. vassallos*, tomo 2. cap. 17. & in *Collellan. ad prag.* 8. de *Baronib.* n. 2.

20 Debetur autem Adiutorium, necdum pro una sed pro pluribus, etiam filiabus, & sororibus maritandis: nam etiam *Constitutio Regis* loquatur in numero singulari pro maritanda filia,

21 vel sorore singularia numerus pluralem quoque comprehendit, si eadem militat ratio, ex *Liqui filiabus* 17. *Si quis ita, ff. de legat. 1. cum concord.* apud *Barb.* in *tratt. de Appellat. verb. lxx.* significat, *cap.* 169. num. 4. & *Affili.* in d. *Constit.*

22 num. 13. qui propterea hac opinionem in puncto iuris veriorum affirmat num. 16. in *fine*, & licet dubium quæstionem esse dicat sub n. 8. ubi se remittit iudicio, melius sentientis; non

23 tamen est ab ea recedendum, tanquam io Regno, pto indubitata habeatur, ex *Frescia* in *tratt. de subseund.* in 2. *authorit.* *Baronis*, q. 5. quem sequitur *Præf. Atornil.* super d. *Constit.* num. 9. & 31. eamque io dices servari docet *Præf. de Franchin.*

24 d. *decis.* 215. n. 2. & ampliat etiam io pluribus filiabus eodem tempore nuptis io *decis.* 306. 25 in cuius calc testatur, plures hoc fuisse iudicatum in S.C. Neap. ut etiam ex *Iacobe de Aylola* in *tratt. de lare Adoba*, num. 30. in *fine* refert *Capan.* in *cod. tract.* q. 19. num. 8. & fuisse ex im-

26 memorabili *Constitutione* servatum ex *glossa* *finde* d. *Constitut.* probat *Atanfon.* in *tratt. de causis exceptiois*, ampliat, 29. num. 100. cum seq. & confirmat *Reg. Donatus Anton.* de *Martin.* in *obseruat.* ad *decis.* 369. & 503. *Reg. Revert.* ubi

27 prohibet etiam monacha Adiutorium debere dicit ex *Præf. de Franchin.* in *decis.* q. 2. *Anna* in 28 *luc.* 13. & alijs, & pro pluribus, quamvis eodem tempore nuptis, vel monacatis, licet pro illis ta-

29 xari ad rationem carolenorum quinque pro quolibet fuculari, pro istis verò ad rationem granorum viginti quinque ex *Vissilo*, & alijs tradiderit in d. *decis.* 369. num. 2. & in *Arrestis*, sive Decretis Regis Cameræ Summarie post divisiones prædictas collectis, ita fuisse olim sub-

30 ventiones taxatas, apparet pro maritagio, & managio, tam filiarum, quam fororum, in *Arresto* 30. 60. 68. 78. 93. 93. 98. 107. 127. 428. & 565. neque possit hoc adiutorium pro maritanda filia, vassillis remitti io filijs prædictis, cui principaliter actio competit, post *Sese* in *tratt. de inhibitionib.* cap. 4. §. 7. num. 32. qui loquitur in filia Regis, refert *Ataccia*, dicens hoc esse notandum, quia hunc articulum aliquis ex nostratibus oon teteget, io *Sylva casuum forens.* cap. 77.

31 Item debetor adiutorium, sive subsidium, Domio, etiam diviti, & alinod Imbeci, or se subveire possit, cum iohidistinct *Constitutione* loquatur, ut animadvertit *Præf. de Franchin.*

32 *praalleg.* *decis.* 215. num. 19. comperit eom ex eis conditio ex lege etiam diviti concessa, argumentum *text.* in *Libertis* quos 18. §. 8. *ff. de allom.* & *cib.* *legat.* ubi *Bar.* num. 3. distinguit

33 inter alimenta lura actionis, & iudicis officio debita, dicens illa, etiam præterita deberi, quamvis alimentandus alio devixerit, per *text.*

34 in d. §. 1. hæc verò ratio debet oon haberi node sealar, ex *l. si quis à liberis* §. 5. sed *filijus*, *ff. de lib.* *agnoscend.* alios adducunt *Surd.* in *tratt. de aliment.* tit. 5. §. 1. num. 43. & in *tit. 6. §. 6.*

6. num. 3. *Gratian* in lib. 1. *discept. forens. cap. 60. num. 29. & seq. & in lib. 3. cap. 954. num. 39. & Conf. Preventa* in observationib. ad *Censuetud. Neap. in Rubr. de aliment. praestand. obser. 1. num. 24. & io tetminus* *oultz* *Constitutionis.*

36 *Quamplurimum*, *Reg. de Tappia* ibidem in *verbo* *pro filia maritanda*, imitat. 6. ubi sequitur *Pras. de Franch. in praelegata decif. addens* *Menuch.*

37 aliosque ab eo adductos, contrarium sentientes loqui in Lombardia, & alijs Proviocisjs in quibus

38 bos ex oso taorum, oon ex lege comperit adlotorium; hoc idem per alia media confirmat *Gallapp. in methedo feud. p. 4. cap. 2. num. 5. & 6. ubi subdit* num. 7. quod licet dies Dominus,

39 & vasalli pauperes sint, atque costringat plura deberi Adiutoria; debent nihilominus cogi vasalli ad praestatioem illorum, & ex aequitate

40 te dilatio fit concedi solita; secundum decisionem S. C. à *Thoro* relata in *compand. decif. Reg. p. 2. in vers. Adiutorium debitum*, quem refert, & sequitur *Capan. in loco relato, num. 9.*

41 quod comprobatur ex praedictis *Arrestis*, live, *Decretis* Regis Camerae à *Reg. de Marin.* recollectis in quorum 92. provifum fuit, quod pro monacagio duarum filiarum oon subveotio in primo anno, & alia in secundo, tertiati solvantur, & io fequentibus *Decretis* 93. & 107. foit fimiliter subveotiois solutio pro maritaggio filiae Baronis in tribus tertia ordioata, & in *Arrestis* 98. fuit concessa biefcio dilatio pro subsidio filiae maritandae io sex tertia solvendo,

42 ficut in Adiutorio pro emptioe Terrae paritè taxato ad ratioem caroleorum quioque pro quolibet foculari io *Decreto* 87. & 20. fuit ordinata solutio in tribus tertia, pro etiam in *Decreto* 380. in quo fuit additum, dummodò in eodem anno oon currat duplicatum onus; sed Novar. decisioem à *Thoro* adductam, simpliciter fequutus in *pragm. 1. de Baronib. num. 19.* eam impugnatur in *trall. de Gravam. vasallor. tem. 2. gravam. 13. à num. 8.* dicens, quod vide re veller processum decisionis praedictae à *Thoro*

43 allatae, quia forè non erat io eo bene allegata, & probata paupertas, quae à tributia, tallijs & collectis, atque functionibus, etiam fiscali bus excusat, & proinde flante vasallorum paupertate, qui oque fiscales fuotiones Regis Curiae solvere poterant, fuisse à S. C. Neapolitano deoegatum Barooi adiutorium pro maritanda sorore, testatur *Capiblanco* in *trall. de Baronib. tem. 2. cap. 1. num. 16.* sequitur *Dauca ad Gramatic. in decif. 88. n. 26.*

44 Sed pro se Milite faciendo, Batoni Adiutorium debet, tanquam similis casus fit, imò fortior expreffo, firmat ex *Roffredo Benvenuto. Bartholem. de Capua in Apofilla, ad praedictam Constitutionem. Quamplurimum* qui dicit, ita de facto fuisse io in Regia Curia servatum, & de hoc refert expressam Roberti Regis declarationem, alia *Pisane* à *Apofilla* ad eandem *Constitutionem*, quae incipit: *Quid si vasalli*, fequutur *Afflitt.*

ibi num. 5. *Niger. in relato cap. Item* *Statutum*, n. 11. *Adanson. in relato ampliat. 29. num. 82. Gallapp. in relato cap. 2. num. 31. Reg. de Tapp. in d. Constit. in vers. pro faciendo filio* *Adilio*, allegans *Frecc. in pract. 2. Authorit. Baroni*, q. 8. nbt

51 tamen contrarium aperte sustinuit, licet in fine, alijs cogitandum relinquat; verum tamen est, quod in eadem *authorit. 2. num. 13.* videtur haec affirmativam sectari opinioem io Domino, qui non ambitioem relinquit; sed maiorum vestigia insequutus, atque georis claritatem ex rebus clare gestis adadgens, se ipsum, aut filium Militem cteari faceret: hoc enim principaliter, magis favorem Regis, quam Baronem respicit, ut Militem habeat in eius servitio bene ornatum, & in militari disciplina enotritum, sed in *seq. num. 15.* subiungit pro hac militia hodie non esse certam regulam; non eoim fiont veri illi aotiqui Milites, cum solemnitatibus, quibus antea creabatur: neque haec exactio pro militia datur, aut in usu versatur, ita nec pro

52 filij Doctorata Adiutorium praedicari possit, 53 dicit, tanquam Doctores in litteraria militia militare dicantur, ut ex *Alex. & alijs*, arguit

54 *Anna in singul. 14.* inspecto eoim communi loquendi usu militare est, cum equis, & armis exercitum adire, quae fiont Militum propria monomenta; Doctoribus autem libri, cum quibus hostes oon expugnabunt, maximè belli

55 tempore, quo leges aut flect, aut io viribus consistunt armorum; nihilominus in creatioe Militum Meliteotium verificari possit, Adiotitij peritioem, opioatur *Capiblanco in d. pragm. 1. de Baronib. num. 77.* quod servatum videtur diu testatur, nedum in Militibus praedictis

60 Sancti Ioannis, sed in alijs etiam Sanctorum Iacobi, Stephani, & Lazari, *Mausu. in loco relato, num. 81.* Sed casu eveniente cogitandum esse putavit *Reg. Tappia* in loco paulò antecitato.

61 Pro noptijs verò Domioi, eiusque filij, & caetera aurea spooia danda, vel pro Nativitate, & fascia filiorum, atque festivitatibus eorum occasione faciendia, oihil à vasallis peti possit, com oon fiont de casibus io Regni Constitutionibus expreffis, tradidit *Cappe. in investit. feud. in verbo* *Fendorum Adiotitij*, in 6. casu, in *vers. quid autem*, *Afflitt. in d. constit. Quamplurimum*, num. 21. in *vers. Quarta dubitatio*, ubi dicitur veritatis rationem à ligat, cum Baro maritatus filium, & forem, & cum ipse, aut filius oubit, primò enim casu dat de suo, & pauperior efficitur; secundo verò dotem recipit, ex qua ditior fit, ut observat *Speculas. in lib. 4. in tit. de feud. 5. quoniam*, num. 67. & post eum *Boer. in decif. 130. num. 14.* unde in casibus praedictis Adiutorium oon debet, nisi Coosuetudo extet, 66 contrarium, vel ex vasallorum liberalitate, aut 67 orbanitate, pravia Regia licentia, live Proregis dispensatione costringeret, docuit *Reg. de Ponte in trall. de Petest. Prereg. in tit. 0. in Rub.*

- de dotis, & expens. *Universi*. num. 11. quom sequitur *Manfen*. in d. ampliat. 29. n. 80. & post eum *Reg. de Tappia* in d. *constitut.* quamplurimum in princip. limitat. 1. *Tassan*. in *obseruat. lurisdill.* super pragm. de antephot. in versic. 3. *obseruat.* 4. n. 92. & 122. *Nov. ar. in relati* tract. de gravaminib. *vasallor.* gravam. 2. *Reg. de Marin.* in d. *obseruat.*
- 68 ad decif. *Reverterij* 369. num. 2. qui tamen omnes in Principe supremo, aut Rege, aliud esse dicunt.
- 69 Domitor in super feudi se moritenti, subventionem à vasallis non deberi, eum de eo non loquatur prefate Regni Cōstitutio, tenet *Freec.* in d. *auth.* 2. g. 7. ubi sequitur *Chassan*. in *Commen. ad Consuetud. Burgundia*, in *Rubr.* 1. 6. 4. in textu 3. in versic. Item quare ponit loquentem in terminis predictarum Consuetudinum subventionem admittentium pro maritanda filia; adhzret etiam huic sententia *Reg. de Marin.* in *obseruat.* ad decif. *Revert.* 505. num. 10. & secundum
- 70 eam fuisse in facto determinatum testatur *Capiblauc.* in pragm. 1. de *Baronib.* num. 103. quam-
- 71 vis contrarium voluerit *Afflic.* in d. *constitut.* *Quamplurimum*, num. 22. & *Boer.* eum sequutus contra *Chassan.* in decif. 130. à num. 3. ubi an-
- 72 tum in dubio positum habuisset diei in huiusmodi questione, ut paulo momento huc, vel illuc impelleretur.
- 73 Reliqua circo materiam Adjutorij à vasallis debiti, plene tractant ultra DD. in discursu elatorum, & præsertim *Freec.* etque *Boerium* pluribus quæstionibus excitatis, omnia resolventes, *Ricc.* in *collecl. decif.* 65. p. 1. & 1324. p. 4. & in *collecl.* 3339. & 3489. & 3875. p. 8. *Thor.* in *comp. decif.* Regni p. 1. 2. & 3. & in *supplem.* in verbo *Adjutorium*, & post alios *Capan.* quem postea vidimus in *tract. de dote super l. 1. ff. sol. matrim.* g. 4. à num. 94. & ex ceteris *Resental.* in *tract. de fendis*, cap. 5. conclus. 76. & seqq. *Præfoll.* in *exam. apam* conclus. 54.

R E R U M S U M M A.

- 1 Administrator quilibet sua administrationis rationem reddere tenetur, et reliquorum restitutione.
- 2 Tutor administrationis rationem, actione tutela, reddere compellitur, ubi laudatur D. D. *Michael de Certada.*
- Quæ actio pro rationum redditione durat usque ad triginta annos post completum administrationis tempus, ut n. 3.
- 4 Tutor quantitatem à pupillo debitam, utique quam suscepisset eius administrationem consequi non potest, & n. 5.
- Maximè si pecuniam habuit in administratione, n. 6.
- Vel aurum, & argentum, n. 7.
- Aurum etiam bona, ex quorum venditione potius creditoribus satisfieri, n. 8.
- Nam, & sibi, & alijs, solvere tenetur, præcipue debitum sub usuris contrarium, n. 10.

Quid si non fecerit, sibi imputatur, ut nec minus damno pupilli curvant usura, n. 11.

Ampliat in *matre turvis*, & creditrice filiorum pro dote, n. 9. & 25.

Hoc enim in culpa esse dicitur, si sibi non solvit, num. 12.

Vnde nec dotis usuras, nec alimenta petere potest, n. 13.

Sed mariti pro dote agenti, non obstat, præsumptione satisfactiois ex tutela administrationis resultantem, magis recepta est DD. sententia, n. 15.

Nisi bona sua obligaverit pro tutela administrationis, n. 16.

Et maxime si renuciaverit emni legum auxilio, n. 17.

Ac nisi respectu honorum in inventario descriptorum, n. 18. & 19.

Fallit etiam hæc satisfactiois præsumptio ex tutela administrationis resultantem, si contrarium tutor probaverit, n. 23. & 24.

Idque ex rationibus administrantis, & calculo facto, & faciendo, n. 26.

Et hoc modo negativa probatur contraria præsumptio huius, n. 27.

Nisi pupillus probaret posse contrarium, n. 28.

Aut inventarium, & librum rationum tutor non fecisset, n. 29. & 30.

24 Dotis petitioni non opponitur retentionis exceptio.

Fallit in casibus adnotatis, n. 16. & 18.

20 Compensatio non admittitur de specie ad quantitatem.

Nisi species non existens, quia consumpta, reducat ad quantitatem, n. 21. & 22.

31 Tutor solemnè inventarium, & librum rationum conficere tenetur, & n. 32. 66. & 67.

33 Tutoris liber debet specifice continere, annum, diem, mensem, locum, & personam, à qua recipit, & cui dedit.

Quos fructus ex quolibet fundo, & à quo colono percipit, n. 34.

Atque omnia distinctè, & clarè, ut veritas, & falsitas ex eodem libro absque alio admiculo cognoscatur, n. 35. & 36.

37 Tutori potest inventarium à testatore remitti.

Non autem liber rationum, ex quo veritas eluceat ad pupilli utilitatem, & n. 38. 39. & 40.

41 Tutoris liber debet esse clarus, & apertus, atque distinctus omnia separatim continens.

Ac bene compaginati, & consuturi, n. 42.

43 Inventarium continere debet bona mobilia eorum estimatione, ut malignandi via aufertur, & n. 44. & 45.

Licit in contrarium si Consuetudo, n. 46.

Quæ tamen restringi debet, ubi res aliter designari non potest, n. 47. & 48.

Alias sufficit distinctè, & clarè bona describere cum eorum qualitatibus, num. 49. usque ad 13.

- 34 Tutor non dicitur reddidisse rationem administrationis, nisi de ea appareat computa dilin-
guum creditis, & debitis.
Ex quibus veritas calendi, in omni negotij ha-
bere possit, num. 55. usque ad 58.
- 39 Tutor a se ipso exegisse præsuntur quantitatem
pupilo debitam.
- 60 Pupilo alio pro credito contra tutorem ex alia
causa antea in telam, non convertitur in tela
actionem, nisi hoc in minoris utilitatem re-
sultet.
Negro illi obstat compensationis exceptio pro
credito tutore non liquido ex causa admini-
strationis, ante redditas rationes opposita,
num. 61.
- 61 Tutor non tenetur debitum ex causa admini-
strationis solvere, antequam redditis prius ra-
tionibus, eum debere constiterit.
- 63 Tutor, nedum de male administratis, verum
etiam de neglectis in computorum redditione
tenetur.
- 64 Tutoris bona remanent pupilo pro male admi-
nistratis tacite hypothecata.
Ita etiam pro neglectis, num. 65.
- 68 Instrumentum in item locum habet contra Tu-
toris heredem, qui dolose occultavit bona he-
reditaria.
Non autem proprio cessante dolo, num. 70.
- 69 Tutoris heredes propter illius dolum, etiam
presumptum, in rationum redditione tenentur.
- 72 Tutor, qui potuit hereditatem, vel aliud pupilo
acquirere, & non acquisivit, eiusque heredes
ad interesse tenentur.
- 72 Tutor de dolo lata, & levis culpa regulariter te-
netur.
Imo etiam de casu fortuito, quem dolo, vel cul-
pa precessit, num. 73.
- 74 Tutor, qui non solvit sibi ipsi quantitates per
eum pupilo debitas, in computorum redditi-
one, ad sortis restitutionem, eum interesse te-
netur.
Idem est, si pecuniam debitam non exegerit à no-
mine debitoris, possea effello non salvando,
num. 75.
- 76 Tutor, qui cum non esset, pro tutore se gessit, ad
computorum redditionem tenetur actione in-
tela.
Eiusque bona ad instar tutore tacite sunt pupi-
lo hypothecata, num. 77.
Falsi in prociore pueris, vel nendum nati, ut
num. 78.
Item falsi in Milito, num. 85.
Intellige, ut num. 95.
- 79 Tutor patrem habent, regulariter dari non
potest.
Sed curtor tantum datur, patre administrato
reemante bona filij adventitia, num. 80.
Falsi primo, ubi pater propter malos mores fa-
cile dissiparet bona filij, num. 81.
Secundo falsi, si pater sit deportatus, num. 82.
Tertio falsi generaliter, ubi pater est inutilis,

- quia forte sit absens, vel bannitus, num. 83.
- 84 Miles, nec volens, potest esse tutor.
Quod intelligitur de Militie in acio bellicæ exis-
tente, num. 94.
Est legatum Militie relinquatur sub conditione;
si tutor fuerit, legatum ei debetur, neque inte-
lam exercebit, num. 86.
Amplius in Veterano bonemerito, & à mili-
tia dimisso, num. 87.
Intellige, ut num. 104. 117. & 119.
- 88 Miles, qui per viginti annos militavit, vacatio-
nem consequitur a muneribus.
- 89 Milites stipendiarii, siue intertentis, tanquam
parati ad militandum, gaudent privilegio Mi-
litum.
Intellige, ut num. 89. 101. & 105.
- 90 Milites nostri temporis non gaudent privilegio
Militum, nisi aliter armis vacent.
Intellige, ut num. 101.
- 91 Militaria privilegia in Militibus hodiernis, non
sunt in usu.
Qui condiscere possunt, fidei habere, mandata re-
cipere, & alia facere prius Militibus interdi-
cta, num. 92.
- 93 Milites, qui militarem professionem alii non
exerceant, quamvis in matricula descripti, non
gaudent privilegio Militum.
- 96 Milites nostri temporis non gaudent privilegio
exemptionis ab onere intela, nisi alii militem
eum armis exerceant.
Tanquam cesset in eis exemptionis causa, num.
109. & 111.
- 97 Argumentum valet, à Tutore ad Syndicum
Universitatis.
- 98 Milites alii solum militantes exemptionem ha-
bent à muneribus.
- 99 Federicus de Rolis genitor Authoris memo-
ratur.
- 100 Officium Relatoris Sacri Consilij Neapolitani
noviter institutum, fuit postea sublatum.
- 101 Militaris testamenti privilegia Praefidi Pro-
vincia, tanquam alii aliter non militanti, non
conceduntur.
- 101 Praefidi Provincia, Dux Belli dicitur, & Capi-
taneus ad guerram.
- 105 Milites Veterani parati olim erant, necessitate
suadente pugnare.
- 107 Adiles nostri temporis alii non militantes ca-
tenus gaudent militariis privilegiis, quate-
nus ipsorum causis quoque convenit.
- 108 Privilegij causae cessante, cessat privilegium.
- 110 Militibus omnia prohibentur, quae possunt eos
à militia distrabere.
- 111 Barones passim admittuntur ad intela, curto,
aut Balsamini administrationem.
- 113 Barones Milites dicuntur.
Et ad omnem Regis iussum accedere tenentur ad
bellum, num. 114.
- 115 Adiles stipendiarii si ante tempus recedant,
nihil habent eorum salarj.
- 116 Milites intertentis à Civitate recedentes

- abſque licentia Proregis paſſus officio privari.
- 118 Tutor, qui excuſationem ab eade tutela non propoſuit infra quinquaginta dies, à tempore quo ſe Tutorem datum ſciſſerit, cogitur eſſe tutor, atque de neglectis tenetur.
- 120 Deſiſſo Sacri Reg. Conſilij Neapolitani reſertur.
- 121 D. Ferdinandus de Exquetra Regius Caſſilius Regi Neapolitani, & Regens apud Reg. Catholicam Maieſtatem commendatur.
- 122 Tutor ſex meſium dilationem habet ad curvendum pecuniam pupillariâ emptianem.
- 123 Adminiſtrationis ratio, in loco geſta adminiſtrationis reddi debet, & u. 124.
- Neque in eis electio, & variatio ſeri admittitur, num. 125.
- Niſi cum magna, & poſſent perſona ageretur, num. 126.
- 117 Tutori ſalar. am ab initio non petitur, neque conſuetam, non debetur.
- Et quare, n. 128. cum ſeqq.
- Sed quod etiam ab initio non caſſaturum, neque petitur debeatur, vide a. 128.
- 132 Tutoris officium eſt publicum, quod abſque mercede quilibet ſubire ſolet.

CAPUT LXXII.

De Tutore, eiſque hæredibus ad computationem reddicionem cogendis, iuxta

l. 1. ff. de tutelis, & rationibus diſtrahendis.

Abſolutiſſima eſt iuris con-
cluſio, quælibet alienum
in ſe ſuſcipientem admini-
ſtrationem, & ad compoſi-
tionem teneti, una
cum reliquorum reſtitu-
tione, iuxta illud Evan-
gelium: Redde rationem

villicionis tuæ, de quo etiam in cap. qualiſcunq, & quando 14. de acenſat. & latè Socini. in conſ. 73. vel. 1. in princ. Boer. decif. Burdegal. 59. num. 1. Aluſi. de ratione. cap. 3. num. 31. Maſſin. de conſſicat. bonor. quaſt. 44. num. 1. Oliva de ſer. Eccl. par. 3. quaſt. 34. num. 1. & ſeq. Palma allegat. 18. num. 3. cum alijs, quos ſequitur Cenci. ſuper Statut. Civit. Eugub. lib. 1. rubr. 1. num. 1. ubi D. Romagosa ia addit. num. 11. affirmat, hanc rem ſic eſſe ſtabilitam, & uti ſolem, cum alijs amplectitur D. Scoppa ad decif. Gratian. obſervat. 46. num. 16. ac etiam D. Aluſi ad Reg. Sanſelic. tom. 1. decif. 134. num. 19. & laſſimè demonſtrant D. Pegas ad Ordinam. Regni Portu- gal. tom. 1. tit. 1. §. 43. cap. 158. D. Joſeph Niteſant Piſanus ad Geſſred. de Gaſcia ſuper R. R. C. S. in rub. 34. nu. 27. & 30. & in rub. 37. in 1. & D. D. Michael de Corrida doctiſſimus l. C. & in Reg. audientia Cathaloniz, Reg. Cancellariam Reg. meritiſſimus, in tom. 3. decif. 163. a. 8.

1 Hinc tutorem adminiſtrationis rationem, tutelæ iudicio, reddere compelli, cautum expreſſe reperitur in l. 1. in princ. & in §. officio, de tutel. & rationib. diſtrahend. eamque ratio-
3 num reddicionem, uſque ad triginta annos, pe-
ti poſſe, poſt completum adminiſtrationis
tempus, patet in l. maximeque 30. ff. de admini-
ſtrat. tutor. & in l. adverſus 8. C. de negot. geſtis,
& notat Boer. poſt alios in decif. 59. in princ.
pio.

Quod eatenus verum eſt, ut creditum à pu-
pillo debitum, etiam citra adminiſtrationis
4 cauſam, conſequi tutor non poſſit, niſi prius
reddita adminiſtrationis ratione: quia tutori,
quemadmodum alteri cuilibet, debitoris bona
adminiſtranti obſit præſumpta crediti ſetiſ-
factio, quod ſibi ſolviſſe præſumitur, l. pecu-
niam 20. in verſe. nam, ut eleganter ſſ. de peculio,
5 unde niſi ex rationum reddicione contrarium
oſtenderit, creditum conſequi minimè poteſt,
iuxta tradita per Affluſia decif. 13. num. 16.
Maſſard. in traſt. de probat. conſuſ. 1397. num.
18. Aluſi. in traſt. de præſumpt. lib. 3. præſumpt.
135. num. 12. & 13. & plenè per Reg. App. La-
tr. in decif. 197. num. 14. & 36. lib. 2. maxime ſi
6 pecuniam habuit in adminiſtratione, per l. Ti-
tia 48. ff. de ſoluz. vel etiam aurum, & argentum,
ut ex pluribus comprobavit Fontanell. in traſt.
de pact. aupt. cl. auſp. 7. gloſſa 3. p. 7. num. 25. & ſeqq.
7 quiniſi ſub num. 80. & ſeqq. hoc ampliatur,
quando nec adeſt in patrimonio pupilli pecu-
nia, nec aurum, vel argentum, ſed alia ſunt bo-
8 na, quæ ſi venderentur, poſſet ex eis ſufficiens
pecunia haberi ptn ſolutione, & ſatisfactione
9 creditorum, & loquitur in matre tutricæ, & cre-
ditricæ filiorum prodote, in qua ita à Senatu
Cathaloniz iudicorum fuiſſe teſtatur per cla-
ram luti diſpoſitionem in l. quoties 10. §. ſi
autem ſſ. de adminiſtrat. Tutor. ſi tuentem, quod
10 Tutor ſibi, & alijs ſolvete tenetur, quando de-
bitum eſt ſub uſuris, eſt non fecerit ſibi impu-
11 tator, nec ulterius damno pupilli current uſu-
12 re, tanquam in culpe eſſe deſcatur, molier tu-
tricæ, quæ ſibi ſuum creditum non ſolvit, ex quo
13 nec uluras doris, nec alimenta petere poſſit, ut
per Surd. in traſt. de aliment. tit. 3. §. 7. num. 18. &
in conſ. 190. num. 33. lib. 2. Graviam. in lib. 1. di-
ſcept. ſarenſ. cap. 129. num. 27. & ſeq. & in lib. 3.
cap. 563. n. 42. & 43.

Et quavis ex præſcripto l. unica, §. taceat, C.
de rei uxer. ad retentionis exceptionem, contra
14 dotem prohibentem, matri prodote agenti non
15 obſtet præſumpta ſetiſſactionis exceptio per
tutelæ adminiſtrationem reſultans, ut magis
eſt recepto DD. ſententia, & in S. C. Neop.
probra apud Praſ. de Franch. in decif. 642. Thar.
in compend. decif. Regi. Neap. p. 1. in verba Ex a-
liis deſis, Moſſe. in Comment. ad Caſſum. de
Neap. lib. 2. p. 6. §. 7. num. 6. Duſſiar. Paſchal. de
virib. patria poſſet. p. 3. cap. 10. num. 43. ubi latè,
cum alijs quos adducunt Caſſi. Hodierna ad
Surd.

Sord. in decis. 184. num. 21. & seqq. Salend. in la-
byrinto credid. p. 3. cap. 9. num. 10. Reg. Cuyje. Ga-
lacia lib. 2. contrav. 60. num. 12. cum seq. Consil.
de Resa consulti. 21. num. 19. & plenè post alios,
 quos enunlat, probat *D. Scoppa ad decis. Gra-*
man. observat. 179. ex num. 20 cum seq. Hoc ta-
 men locum non habet, quando mulier bona
 sua obligavisset pro cuius administratione
 legè gerenda, & maxime si rēdiciaverit omni
 legem auxilio, in qua renunciatione beneficiū
 praefati §. iaceat, comprehenditur, ut post *Re-*
land. in consil. 17. num. 9. & 10. lib. 4. declarat. Gra-
man. in decis. Regis Marchia 179. num. 8. quem
sequitur Ricc. in addit. ad decis. Praef. de Franch.
 nec procedit respectu bonorum in inven-
 tario descriptorum tanquā in re liquida, & in
 qua mulier iuravit bona pupilli restituere, ut
 ex magis communi DD. sententia probat *Consil.*
de Georgio in alleg. 36. n. 10.

Nec obijci potest, quod despecte ad quanti-
 tatem non fiat compensatio: quia hoc limita-
 tur, quando species non extat, quia consumpta:
 tunc enim species ad quantitatem reduci-
 tur, cum de re consumpta debeat estimatio, si
 propter fructus 8. *C. de compensat. ubi glossa, ut*
p. 1. alius recentior Crajssus in tract. de excepti-
except. 16. num. 67. Facchin. in lib. 1. contrav. cap.
7. circa finem Reg. Cuyje. Laur. decis. 25. num. 36.
lib. 2.

Hanc satisfactionis praesumptionem tutor
 excludit, si contrarium probaverit: scilicet ex
 bona pupilli, si non fuisse satisfactum, idque
 etiam in muliere, filij pupilli bona admini-
 strante, eiusque eieditrice pro dote procedere,
 tradit *Mascard. in tract. de probat. conclus. 1397.*
num. 19. post Auvleau. in tract. de Test. & Ca-
rat. num. 181. & seq. ubi hoc ex rationibus ad-
ministrantis, & calculo facto, & fiendo probari
 possit ait, & hoc modo negativam probat
 contrariam praesumptionem iuris; nisi pupillus
 probaret posita contrarium, ex quodam per
Herculan. in tract. de mode probandi negativam,
num. 167. & seq. & num. 176. Subdens hanc li-
 mitationem semper cordi tenendum, quia mil-
 lies eveire potest, quod tutor, aut administra-
 tor non fecerit inventarium, vel librum ratio-
 num, quo casu, cum non possit foridice redde-
 re rationem administrationis, non allegare po-
 terit, se non fuisse satisfactum, debet enim tutor
 nedum inventarium solemne conficere bono-
 rum pupillarium, sed & librum rationum, quo-
 rum altero omisso, in dolo cum fuisse prae-
 sumi, atque ad interelle tenet, iam infra subijciemus
 ex traditis per *Consil. Paschal. in relatis tract. de*
veris. parva praesertat p. 3. cap. 9. ubi num. 3. ex plu-
 ribus ab eo relatis firmat, debere librum tutoris
 3. specifice continere annum, diem, mensem, lo-
 cum, & personam, a qua recepit, & cui dedit, &
 qui hoc usus ex quolibet fundo, & a quo colono
 percepti sunt, & sigillatim, & distinctè om-
 nia esse clare referenda, ut veritas, & salutas ex

eodem libro, absque alio adminiculo cognosci
 possit, quibus deficiētibz haberi, ac si liber
 36 confectus non fuisset, suburgens notabiliter,
 37 n. 8. quod inventarii confectio potest à Testato-
 38 re tutori remitti, non autem libri rationum
 confectio, ex quo veritas elucescit ad pupilli
 39 utilitatem; ne delinquendi occasio Tutori pre-
 beatur, praesertim cum sine libro ratio fideliter
 40 reddi non potest, ex concessis à *Consil. Praef. ibi*
in addit. post Merlin. in tract. de legum. ad lib. 4.
tit. 2. q. 7. num. 18. ubi num. 15. & seq. quod liber
 41 debet esse clatus, & apertus, atque distinctus,
 omnia separatim continens, ac bene compagi-
 42 natus, & consutus, & in inventario sunt prae-
 43 ter bona mobilia distribuenda cum eorum ex-
 timatione, ut maligandi via auferatur, & ne
 44 aliquid ex hareditate surripit valeat, per *Isi quia*
intra 7. C. de bonis praescripti. qui licet in Fisco
 45 loquatur, sed nihilominus ex rationis identita-
 te, ad omnes inventarios conficientes porri-
 genda, & quod estimatio, seu valor mobilium
 sit necesse, ut describatur per haredem, scribit
Consil. Stach. in lib. 1. resolut. forens. cap. 95. num.
32. citans iud. Escheat. in tract. de rationum. cap. 9.
num. 19. & Cancr. in lib. 3. variar. resol. cap. 2. n.
33. & seqq. qui et si dicit in Catholonia, & ferè
 46 ubique vigere Consuetudinem, quod estima-
 tio non sit necessario describenda; tam tamen
 47 restringendam esse censuit, ubi res aliter defi-
 48 gnari non potest, ut si esset lapidum pretiosum,
 vel quid simile, cuius valore faciliè esse occul-
 49 tare; alioquin sufficere ait distinctio, & clarè
 bona describere, cum eorum quantitatibus, an-
 50 scilicet nova sint, aut vetera; & unius, vel al-
 51 terius qualitatē de cuius ponderis, numeri, &
 mensurae, quae in his consistunt, haec enim om-
 52 nino describenda fore, non obstante quacum-
 53 que Consuetudine, si Statuto in contrarium,
 tanquā fraudis occasionem inducentibus, vo-
 luit post alios *Andreol. in contrav. forens. 241.*
n. 3. lib. 3.

Imò nec sufficerent computa administratio-
 nis à matre tutrice reddita filio pupillo, à quo
 librationem, & quietationem obtinuerit ge-
 54 stae administrationis, nisi de ea appareant co-
 putata distincta, ex quibus constet creditum, &
 55 debitum, & veritas calculi totiusque negotij
 haberi possit, sine quibus dici non potest legiti-
 mè reddita ratio, ex plenè traditis à *Peregrino*
in consil. 81. num. 10. lib. 5. quem sequitur Consil.
Praschal. in p. ad leg. cap. 9. num. 8. & quod
 56 nulla, & invalida reddatur remissio, si ve quiet-
 atio, non visis libris, pluribus relatis affirma-
 57 vit *Reg. Galoia in lib. 1. contrav. cap. 40. num. 35.*
& cap. 41. num. 46. non enim sufficit rationum.
 57 redditis confusè, & insolle facta, quin iterum
 58 reddi debeat, non obstante iuramento ex *Gual-*
terio, Admonit. aliisque relatis per Gratian. in
pract. cap. 563. num. 31. cum sigg.

Non idem est & converso, cum pupillus ma-
 iori effectus in tutore creditum petat ex alia cau-
 sa.

la, quàm administrationis consequendum, quod
 59 etiam tanquàm à se ipso debitum, tutor exegit,
 præsumptor, atque debeat, ex l. *quoties* 10. §. *item*
si temperati, & *Legeantur* 11. ff. de administrat.
 tutor. non tamen pupillo solvitur tutor præsu-
 60 mitur: actio enim ex crediti iure competens
 tanquàm liquida, & minoris otiosis in tutelæ
 actionem non convertitur ex causa tutelæ pos-
 sita susceptæ; si quidem hæc actionis transfor-
 matio solum fit, quando minoris interest, potius
 tutelæ actionem, quàm aliam habere, ut in rela-
 61 tal. *quoties*, §. *nequaquam*, in versu. Ego hoc, ubi
 glossa, & in l. *diversis* 37. ff. de negot. gestis, ubi
 Alberic. & post eum Escobar in tract. de ratiocin.
 cap. 11. num. 30. unde cum debitum ex alia cau-
 sa provenit, ab administratione diversa, non
 62 potest crediti, ex causa administrationis com-
 pensatio obijci, quod non est liquidum, ante-
 quam sint discussæ rationes, ut in puncto ex
 Rota Romana decis. affirmat Alberic. in tract. de
 pignoris lib. 3. tit. 1. §. 2. num. 40. licet aliud esset
 63 in credito ex tutelæ administratione resultant-
 64 te, ad cuius solutionem tutor cogi non potest,
 nisi reddita prius administratione rationum,
 illum debitorem esse constituerit, ex traditis per
 Cavalcan. in tract. de Tutoris, num. 214. & per Reg.
 Cypre. Latr. in d. decis. 197. n. 7.
 65 Tenetur autem Tutor, nedum de his, quæ fecit,
 com. omittit, debet; verum etiam de his,
 quæ omisit, com. facere tenetur; unde ita tenet
 de neglectis, quemadmodum de malè admini-
 stratis reddere rationem, d. l. 1. ff. de tutel. & l. si
 tibi 6. C. de testament. tutela, docuerunt Gram-
 66 matic. in decis. 196. num. 22. Menoch. de arbitrar.
 ludi. lib. 2. cent. 3. casu 209. num. 34. & licet pro
 67 malè administratis in rationum redditioe re-
 maneat bona Tutoris tacite hypothecata, ut
 in l. pro officio 20. C. de administrat. Tutor. ita
 68 etiam pro neglectis per ipsum, ut post Cyn. Bar-
 tel. Bald. Salycet. & alios in d. l. pro officio, voluit
 Negusant. in tract. de pignoris. in 4. membre 2.
 partis, num. 6. ideoque si librum non confecerit
 69 rationum, iuxta l. 1. §. officio, ff. de tutel. & ratio-
 nib. distrabend. vel legitimum non confecerit
 inventarium, iuxta l. tutor qui reperitur 8. ff.
 de administrat. Tutor. utroque casu in dolo fuis-
 70 se præsumitur; propterea ad interesse tenetur
 in ramento in litem, sive alia probatiooem spe-
 cie æstimandum, ut post Afflict. in decis. 207.
 & 360. latè dissert. Caus. Paschal. in d. tract. de
 virib. paria potest. part. 3. cap. 9. num. 2. & 6.
 71 sed & contra Tutoris hæredem in litem intari,
 quando illius dolus in occultando bona hære-
 ditaria deprehenditur, optimè sancitum fuit in
 l. pen. C. de in litem intando, quomodo etiam si tu-
 72 toris hæredes non sint in dolo, propter Tutoris
 dolum etiam præsumunt, ex quo non coo-
 fecit inventarium, cogi possunt hæredes, sal-
 tem ad reddendum de taliter administratis, ra-
 tionem ex traditis in l. fin. C. de in litem
 73 intando, licet contra eos, proprio cessante do-

lo, in litem non iuretur, ex traditis per Gras.
 ia lib. 4. de sept. furis, cap. 711. num. 21.

- 71 Cum etiam potuit hæreditatem, vel aliud in-
 ter pupillo delatum tutor acquirere, & non
 acquisivit, in computorum redditione, ad in-
 teresse tenetur, ut in l. *liquidum* 7. ubi glossa C.
arbitrium tutelæ, & post Gutierrez. & alios ani-
 madvertit Galter. in praxi tutelæ p. 3. Rub. 2. num.
 28. versu. 3. *tenetur*: nam de dolo, la, & levi
 72 culpa tutor regularitè tenetur, ut in l. *contra-*
dictus 24. ff. de reg. iur. cum concord. per Docim.
 73 *conf.* 274. num. 3. imò etiam de casu fortuito,
 quando cum, dolus, vel culpa præcessit, ut in
 l. 1. rebus 68. in princip. ff. commod. cum alijs, quæ
 ad hoc expedit Rota. in cons. 70. in fine lib. 4.
 74 quemadmodum si quantitates à se ipso debi-
 tas pupillo, ubi ipsi non exigit, ad illarum re-
 stitutionem, onæ cum interesse legitimo tenetur,
 ut in l. *quoties* 10. §. *sed si sub usuris*, iuncta l.
 ita autem 5. §. *debitor*, ff. de administrat. Tutor. &
 voluit Galter. in d. p. 3. Rub. 2. num. 26. licet etiam
 75 ad interesse tenetur pro pecunia non exacta à
 nomine debitoris postea effecto non solvendo,
 ex l. si Tutor constitutus 16. ff. de administrat. Tu-
 tor, ut per glossam in d. liquemadmodum.
 76 Ita verò ad computorum redditionem tenetur,
 qui tutor fuit, vel qui pro tutore se-
 gessit, ut in l. 1. & tot. tit. ff. de ee, qui pro tutore
 77 segessit, eademque tacita hypotheca, actione,
 tutelæ, competitio bonis protutoris, ut in l.
 fin. ff. de tutel. & rationib. distrabend. glossa in l. pro
 officio, C. de administrat. tutor. & alijs relatis Gal-
 ter. in eadem Rub. 2. num. 9. dummodo impube-
 78 ris, & iam nati protutela, fuerit administrata,
 iuxta dispositionem l. 1. §. *si quis quasi tutor*, iun-
 cta glossa in verbe *Alius cessat*, ff. de ee, qui pro
 tutore se gessit.

Sequebatur ex prænarratis, teneri Didacum
 Boccutum, hæredem quondam Diomedis Boecuti,
 actione tutelæ ad reddendum computum
 tutelæ Fulviæ Boccutæ Caracciolæ, olim mino-
 ris, administratæ per eumdem Diomedem, eius
 patrum, de commissis, atque omnis rationem
 reddere; quamvis non verè tutor, sed protutor
 fuisset ipso Fulvix, tunc patrem habentis Do-
 oatum Antonium Boecutum, ex regula, quod
 79 patrem habenti, tutor relinquiminimè potest,
 80 sed solum patre filii hæreditatem adeoctorum
 adire, vel admioistare teneante, non tutor per-
 sonæ filij, sed curator datur bonis, sive hæredi-
 tati, l. fin. in princip. & in §. si autem 1. C. de
 curat. surrogis, ultra quod prædictus Donatus An-
 tonius Fulviæ pater, eodem tempore inquisitus
 reperiebatur à Regia Curia, & fugitivus à pro-
 pria patria, ex causa fratricidij in personam
 Scipionis Boccuti fratris urricus coniuncti
 e commissis, propterea solus Boecurus eius pater
 in suo testamento eidem filio iussit, quantita-
 tem necessariam ad se concordandum pro cau-
 sa prædictæ: elicet pro actis, decretis, senten-
 tijs, defensionibus, transactionibus, patrocinij,

alijque expensis necessarijs, ut ex testamento predicto, quo caso propter malos mutes patris, 1. qui facile dissiparet bona filij: etiam filio familiaris tutorem dari posse, voluit *Dartolus* per illum *text. in l. fin. num. 2. l. de sententiam passis, & restitutis*, quemadmodum si pater sit de potestate, filio tutorem dari posse, disponitur in eadem *l. fin. §. si minores*, & generaliter filio familiaris tutorem dari posse, quando pater est inutilis, quia sit abscis, deputatus, vel baonitos declarat *Chassan. in Consuetudinib. Burgund. Rub. 6. num. 851*. quem sequitur *Pras. de tranch. in decis. 10. m. 12*.

Verum pro excludenda petita compototum redditione, actione tutelæ, toris viribus patris adversa cooperator, allegando, quod minimè potuisset quondam Diomedes Boccutus Fulvix Boccutæ, adricis tutelam admioistrare, tanquam Miles intertioris à Catholica Maiestate Regis nostræ cum protione scutorum triginta pro quibus ab eodem in bello per viginti annos aorea præstiorum, & ut commodius servitia cootiorare possent, nec voleos, Miles

admittator ad tutoreis officium exercendum, ut io *l. idem, & in Militie, Insist. de excusat. tut. & in l. Militie, C. qui sicut dare cogant*, de quibus memores sunt *Consiliari. Roccuti tom. 2. respons. 32. & D. Seppa ad Sarn. in prax. civil. part. 1. §. 49. m.*

1. propterea quamvis Miles, errore ductus, pro tutore se gesserit, non tutelæ iudicio cooveniri potest, sed actione uogotiorum gestorum, *l. militie 4. C. qui dare tutores possunt*, et illegatum.

Militi fuit sub cooditione relicto, si interfuert, tutelam, nec voleos exercebit, & nihilominus legatum consequitur, ut io *Lab. administratione 8. C. de legat. hanc omnia locum habere*

videtur in veterano benemerito, & à militia dimisso, ut io *l. sed & Militie 10. ff. de excusat. tutor. præsertim si per viginti annos militaverit*, quo casu vacationem consequitur à muveribus, ut io *l. fin. C. de his, qui non impletis stipendijs lib. 10. & post Surgent. de Neapol. Insist. rap. 12. declarat Consil. Pasquini in tral. de Indice, & privilegio Milit. inserto ioter Comment. Regent.*

Repti super prag. de Militib. 27. eadem ratione, oc, idem esse videtur in Militibus stipendiarijs, siue Martenitis, qui tanquam parati pro Republica mortem sobire, quodent privilegij Militibus concessis, ut ex *Ripa in l. Centurio, num. 10. ff. de vulg. & pupill. & alij volueront. Maltrill. in decis. 173. num. 18. & per totam p. 2. Castillo in decis. 105. Regni Sicilia, lib. 1. quos refert Consil. Paschal. de virib. patr. potest. p. 3. rap. 3. an. 26.*

Hic tamen motivo pluribus modis occurrat, & primò considerando ex commuoliori opinione, Milites nostri temporis, in quo non sunt bella contruod parata, sicut erat pisco Romano tempore, non gaudere privilegij antiquæ militiæ, quæ omnis militaria onera, couferre, nisi rei militari actu incubauit, & in

bello armis vacent, ut de commuolietatue *Ripa in d. l. Centurio, num. 10. quem post alios refert, & sequitur Theaur. in decis. Pedemont. 111. num. 5. & ex pluribus docuit Maltrill. in d. decis. 173. num. 1. & seqq. alios adducit Casar. in Speculo peregrinar. quæst. 35. §. 2. num. 18. eum seqq.*

propterea militaria privilegia Militibus hodie non sunt io usu, & frequenter videmus Milites hodie torqueri, suspedi, coodemnari ad tiremes, carcerari pro debito civili, & contra eos, tanquam contra alios quoscumque privatos procedi, ut post *Fulgos. in l. 1. C. in quibus causis milit. feri præscriptione non non possunt, refert Reg. de Ponte in tral. de potest. Prærog. tit. 7. §. 7. num. 9. & 11. ita patitur videmus Militia*

nostri temporis, tanquam ab antiquis valde differre, cooducere, si de iube, mandata recipere, atq; alia facere, quæ pisco Militibus ita interdicebantur, sicut tutelæ, ut testatur *Consil. Theodor. in sua allegat. 72. num. 30. Hinc Milites, qui licet faciat militarem professum, tamen*

tameo aqualiter non exercent, sed in Palatija suis continere, se ipsos cauda aurea more Pavoni ostendunt, & gloriantur, quamvis

fuerint io matricula descripti, non tamen habent eorum Militiam privilegiam, sed ut debent lute commuolii eorum actibus, ut dicit *Bald. in l. pen. ff. de quib. caus. maiores quem sequitur Afflic. in Consil. Regni Neap. quæ locipit latentionis, num. 28. & post alios Reg. Revil. in prag. 16. de Militib. n. 34.*

Sed magis io specie privilegium exemptionis Militie coeessum, ut nec voleos ad tutelam

exercitum admittatur, intelligendum esse de Militie in militia existente, a oimadverit glissa in relato *l. idem, & in Militie, Insist. de excusat. Tutor. pro ot similitur privilegium Militis, qui pro tutore se gessit, ut oio ois simplici*

sint, solum in Militie armate militiæ, muoetibus occupato, locum habere, expresse cavetur io, præallegata *l. militie, C. qui dare tutores possunt*,

& io specie quoad tutelæ exemptionem Militibus coeessam oportere, quod actu militie cum armis io exercitu, ut gaudere possint Milites nostri temporis, iodo bitauter procedere

asistunt io: *Fab. in §. minores, num. 1. Insist. de excusat. tutor. Arvin. in §. idem maior, num. 3. Insist. eodem, si quo telatis optime declarat io terminis lere terminatio Consil. Theodor. in d. alleg. 72. num. 19. in fine, & 25. ubi etiam refert ita decisum in Regio Collateralis Consil. Neapol.*

ioxa solemoier allegata per eom io causa illustri Principi Valdeatari, qui tametie periaur militatibus ouemibus decoratus, etiam propter servitia per eum in bello antea præstita, quia tameo actu oio militabat, fuit ad Baliaur admioistrationem admittus, ubi *num. 30. ad finem.*

Cum autem à tutore ad Syndicum voiverit, validum esse argomentum, DD. affirmaverunt.

Cum autem à tutore ad Syndicum voiverit, validum esse argomentum, DD. affirmaverunt.

Supra. Cap. 10. 10 8

114 diem trattenitorum parati sint ad omnem Regis iussum accedere ad bellum, cum quis, & armis, iuxta tradita per *Andream* in cap. 1. quis dicatur *Dux*, & in §. similiter, de *Capitaneis* qui *Curiam* vendidit, non tamen se aequaliter exercent in usu armorum.

Secundo principaliter ponderabatur, fuisse, pensionem predictam quondam *Diomedem* conditionaliter concessam, dummodo resideret in hac Civitate Neapolitana, apud Proregis personam, per illa verba: *da continuarsi residendo appresso la persona di Sua Eccellenza, & in quello l'ordinaria servire Sua Maestà*, undè cum in facto constitisset in anno 1603. ipsum *Diomedem* exercuisse tutelam predictam in Terra Totellæ, & sic extra Civitatem Neapolis, consequenter eotempore Miles dici non poterat, neque militibus privilegijs potiri, quia neque pensio, tunc temporis ad ipsius beneficium decurebat, utio simili in Militibus stipendiarijs, qui conducentur propter fortuitos calus, quod si ante tempus recedant, nihil habeant eorum salarij, voluit *Bald.* in *Ladem*, num. 14. C. locati, quem refert, & sequitur *Campagna* in cap. Regni incipiens *Statutus* §. 11. num. 6. quini-
116 mō per recessum ab hac Civitate absque licetia Proregis possunt interteniti eorum officio privari, ut in specie post *Prasid. de Franch.* in decis. 45. §. docet *Mailtrik.* in decis. Sicilia 173. n. 17. p. 2.

Quod autem dicebatnr hoc idem privilegium exemptionis ab onere tutelæ, d. quond. *Diomedem* saltem competisse, tanquàm veterano benemerito, & à militia dimisso; parum similiter urgebat ex eo, quia lute cautum non reperitur, Militem veteranum, & à militia dimissum, non
117 posse tutoris officium exercere, sed solidum posse à tutelæ officio se excusare, ut in *d. l. sed & Militis*, ff. de excusat. tutorum, & in l. fia. l. cod. tis. excusationis verò causa infra quinquaginta
118 dies est proponenda, à die, quo tutor se tutorem constitutum esse sciverit, alioquin hoc termino elapso, ulterius non admittitur ad petendam tutelæ excusationem, sed statim tenetur ad sollicitudinem in minoris bonis adhibendam, atque de neglectis pariter tenebitur, ut hæc omnia appetitissime fancita reperiuntur in l. si se oportet §. 5. §. sufficiens autem, & §. quinquaginta, ff. de excusat. tutor. notat *Cavalecan.* in tractat. de iur. & curat. num. 195. & *Galter* in praxi tutel. p. 1. in verbo: *Et vel se à tutela excuset*, n. 25. & num. 1. ubi loquitur in specie de vetera-
119 no dimisso à militia, ut possit dari tutor, quavis possit infra legitima tempora se excusare, quod cum ipse *Diomedes* non egerit, dubitari non posse dicebamus, quin illius hæres conventus ad rationis redditionem, actione tutelæ cogi possit.

120 Die 13. Mensis Julij anni millesimi sexcentissimi trigessimis septimi, dum à nobis patrocinium pro astricta præstaretur, facto verbo in Sa-

221 cro Consilio Neap. per Regium Consiliarium *D. Ferdinandum de Esquerria* (qui postea per eximiam probitatem, atque virtutem iuit Regens in Supremo Italix Senato creatus apud Regiam Catholicam Maiestatem) declaratum fuit, teneti *Didacum Boccutum* conventum ad redditionem computorum predictorum actione tutelæ. Auctores Specta.

Et postea fuit conventus condemnatus, nedum ad fortis solutionem pro medietate pecunie debita, tanquàm hæredem pro medietate quondam *Iulij Boccuti* ducatorum mille, & quingentum predictæ *Folviz* in tempore pupillaris ætatis relictorum, verum etiam illius interesse ad rationem septem pro centoario à die mortis predicti quondam *Iulij*, demptis

222 primis sex mensibus, tutori à lege concessis ad collocandum pecunias in emptionem, ut in l. si tutor constitutus §. 6. ff. de administrat. tutor.

123 Neque verò omitemus, esse computa in administrationis loco reddenda, in quo, & infirmo

124 citio sufficiens, & nota testimonia, & verissima possunt documenta præstari, secundum dispositionē l. 1. & l. 2. C. ubi de rationibus agi oporteat, *Gratian.* decis. 108. ubi *D. Scoppa* in observ. num. 1. *Seraphin.* decis. 2205. *Escobar* de rationibus. cap. 7. *Caracciol.* de fori privileg. remiss. quæst. 5. num. 8. & seq. *D. Alumar.* de nullitat. tom. 1. rubr. 9. quæst. 26. num. 46. ut neque in eis electio, & va-

125 tiatio fori admittatur, nisi cum magna, & potenti persona agetetur, ut probat *Novar.* in praxi elect. & variat. fori sect. 4. q. 34. & in praxi miserab. personar. privileg. 65. num. 3. & post eum *Thorus* in compend. decis. Regni Neap. p. 2. in verbo tutor pro administratione.

Animadvertat verò Tutor, neque obliviscatur in principio administrationis petere, aut
127 constitui sibi facere salarium, quia non peritum ab eo, neque à ludice constitutum, minimè debetur, ut per text. in l. a tutoribus §. 4. §. ff. de administrat. tutorum, firmat post *Guidon.* Papæ in decis. 68. *Prasid. de Franch.* in decis. 121. cum.

128 enim personale munus tutores gerant absque dettimento, vel derogatione eorum patrimonij, videntur à principio gratis illud assumere, nisi

129 pro salario protestentur, aut iostent, ut ex *Ang. Arat.* subdit idem de *Franch.* ibi num. 2. aliam ex lococationem affert *Galter.* in praxi tutel. p. 3. Rub. 2. num. 42. quia tutor habet man-

130 datum à Testatore, vel à Legato, quod nisi detur

131 & acceptetur gratuitum, nullum est, & irritum, ex l. 1. §. mandatum, ubi glossa ff. mandati,

132 et eoque magis, quia publicum est officium, quod unusquisque subire tenetur absque mercede, ut post *Surd.* in tract. de aliment. tit. 9. q. 47. num. 6. & alios probat *Zaccharias* in tract. de salario, q. 37. num. 3. ubi num. 1. & 1. & num. 4. & 5. cum seqq. ex communi, & recepta omniuni sen-

133 tentia refert, tutelæ, & curatæl munus gratuitum esse debere, neque tutores, & curatores mercedem aliquam consequi posse: imò si ali-

- 134 quid eis datum fuisset per conditionem ob
tortum causam repeti, nisi aliqua iusta causa
135 concurreret, per quam æquitas, & ratio sua-
deret, ut aliqua eis merces solvatur: tunc enim
136 licitum esse iudici torrere salariare, si ta-
137 men petierit tempore susceptæ tutelæ, alio-
quin à salatin est exclusus, ut ibi *Zacchias* num.
17. & seq. cuius dicta, ne transcribere videamur,
sufficiat ad eundem facta remissio, licet
contrariam susceperit sententiam *Consiliarij*.
Præterea in lib. 1. *discept. foron. op.* 5. salarium to-
138 tori deberi, etiam à principio administrationis
non constitutum, neque petitum.

R E R V M S V M M A.

- 1 Educatio filiorum penes quem committi debeat?
est iudicibus arbitrarium, & n. 3.
Nisi adultus sit, qui debet educari, ubi volue-
rint, n. 2. & 3.
4 Educari filius debet, ubi pater iussit, quia me-
lius ceteris prospicere censetur utilitati filio-
rum.
Si tamen locus à patre designatus, sit filio suspen-
sus, licitum est à patris voluntate recedere,
ut num. 5.
6 Educatio pupilli non debet penes eum committi,
qui vita, Religioni, moribus, aut bonis pupilli
infideliatur, quævis pro eo patris voluntas
extaret.
7 Educatio pupilli non debet a vo paterno decre-
pita atque committi, qui habet in eius domo
filium proximi pupilli successurum, per inter-
mediam personam avi.
8 Index in materia educationis pupilli illud facere
debet, quod pater pupilli fecisset, atque in-
terrogatus verisimilitudine respondisset.
9 Lunaticus furisio comparatur.
10 Mater penes se debet filium pupillum educa-
re, quamvis illi ab intestato succederet.
11 Filius, durum est à parentibus segregari.
12 Mater secundo nubens solo iudicatur à filiorum
educatione.
Nisi ipsa, & vitricus sit bonæ conditionis, &
qualitatis, n. 13.
Atque pro præterito bene se gesserint, n. 14.
Et nisi filio ab intestato non succederet, n. 17.
15 Præteritum facis præsumi de presenti, in prædi-
camento bene, vel male agere.
16 Mater secundo nubens à filiorum tutela repel-
litur.
18 Tutor, qui pecuniam pupillarem deponere iussus
à iudice reclusus, suspensus redditur.
19 Tutor suspectus allegatus est interim à tutela
removendus, saltem n. 10. & intellige, n. 21.
21 Tutor, cui sunt à pupillo patre in eius testamento
remissa computorum redditus, non est ab ea om-
ni exemptus, & n. 13.
Neque à summo dolo eximitur, n. 24. & 15.
Sed solum nimia scrupulositas in rationum red-
ditione, & tali legato remissa censetur, n. 26.

Quamvis matri, & vitrici filiorum à matris re-
missio fieret, n. 17.

Et verbis quantumvis amplis, & generalibus,
num. 28.

Ab administratione atiam dolosa, n. 19.

Et licet si fuerit relictum omne illud, quod ipsam
debere constituit ab tutela administrationem,
num. 30.

Quod solum operatur culpa etiam lata, & do-
li præsumpti remissionem, n. 36.

Atque reliquum restitutionis, & aliorum om-
nium, quæ possunt à testatore remitti, n. 37.

Nisi ex eis locupletior factus esse tutor probetur,
num. 38.

31 Tutor dolus præsumptus remitti potest.

Et ex omissione, aut negligentia causatur, n. 31.

Pro futura etiam administratione, n. 33.

34 Tutor potest inventarij censetur à testatore re-
mitti.

Et ex legato liberationis à redditione compu-
torum remissa censetur, n. 35.

39 Tutor ad solemniam adimplenda non admittitur,
postquam fuit ex hoc suspectus allegatus.

40 Mater, & quilibet de populo admittitur ad
tutoris suspensionem proponendam.

41 D. Petrus Antonius Catavita *Reg. Consiliarius*,
Regni Neapolitani commendatur.

Et Dominus D. Thomas Catavita eius filius,
Regis pariter Consiliarius, n. 41.

43 Deciso Sacri Regij Consilij Neapolitani refer-
tur.

C A P V T LXXIII.

De Educatione pupilli penes matrem
committenda, iuxta text. in l.

1. C. ubi pupillus educari
debeat.

- 1 ducatiois materiam esse
iudicibus arbitrarium, cum
enim arbitrio sit à lue-
commisum, penes quem
debeat filius pupillus edu-
cari, habetur in l. pen. ff. ubi
& apud quem pupillus educ.
deb. in l. 1. & 2. *Cap. d. tit. docent. Menoch. in tra-
ctat. de arbit. iudic. lib. 2. casus 168* n. 1. alijque
relati per *Ann. sac. conf. 33. num. 1. lib. 1. ubi adul-*
2 tus sit, qui debet, ubi voluerit, educari, etiam
penes vitricum, exclusis consanguineis, ut ex
Alberic. de Reser. probat alijs omnibus Sard. in
tract. de aliment. tit. 4. q. 13. num. 5.
3 Hoc tamen iudicis arbitrium esse debere à
lure, vel secundum lue regularum, non autem
absolutum, & irrationabile, post alios admo-
nent *Cavalcan. in tract. de int. & curat. un. 301.*
Sard. in d. q. 13. n. 1.
4 Et quamvis iudex patris voluntatem regula-
ritatē sequi debeat, atque ibi filium pupillum
edu.

educari iubeat, ubi patrem voluisse comperijr, ut in l. 4. ff. ubi pupill. educ. deb. tanquam semper praeferatur melius ceteris prolesse utilis filiorum, ut in l. 1. in e. 2. ff. ad leg. Jul. de adulter. tamen si videat locum à patre destinatum non esse pupillo tutum, poterit, imò debet causa bene cognita, à patris voluntate discedere, or in d. l. 1. ff. ubi pupill. educ. debet ibi: Et nonnunquam à voluntate patris recedit Prator, & in expello hoc doerunt ex nostris Grammatic. in decif. 55. num. 1. Affili. in decif. 183. num. 5. Praef. de Franch. in decif. 350. num. 1. Anna in d. conf. 33. num. 8. Reg. de Ponio in decif. 20. Collateralis (conf. Neap. num. 22. uque Iudex pupilli educationem committere debet penes eum, qui illius vitæ. Religioni, moribus, aut bonis, per se, vel per alium insidiari posset, quamvis extaret pro eo patris voluntas, ut in d. l. 1. in fine princip. ff. ubi pupill. educ. deb. & per Bald. in conf. 487. lib. 5. & Menoch. in d. casu 168. num. 5.

Ex quibus à decreto domilato per D. tunc Consil. Hestorem Capycium Latzo, quòd D. Brigida Barone consignet à educandum D. Petrum Paulum Seales avum paternum pueri prædicti nomine, ex parte maris audito, iustissimè obtinram fuisse dicebamur Regiam decretationem, de verbo faciendo in S. R. C. Neap.

Domus enim prædicti Aspremij erat prædicto eius nepoti puero annorum quatuor, non modicè suspecta; præsertim, quia in eadem domo commorabatur Vrsula Seales eiusdem D. Petri Pauli popilli amica, quæ post illius obitum, in eius bonis ab intestato succedebat, per intermedium personam prædicti Aspremij eius patris in decrepita iam ætate constituti, quod considerat Affili. ad exclusionem avi paterni, in d. casu 183. ante num. 5. & facit text. in l. 2. c. ubi pupill. educ. deb. idquè manifestè reddebat educationem in domo prædicta suspectam, cui propterea Iudex assenti non debebat, non obstante voluntate quond. Francisci Seales pupilli patris in testamento declarata, quòd penes eundem Aspremium avum paternum educaretur elapso triennio: debebat enim Iudex illud facere, quod ipse pater pupilli fecisset, inspecto educationis tempore, & quod pater interrogatus verissimiliter respondisset, ut per Bald. d. conf. 487. versè. & in summa, per Annam conf. 33. num. 9. lib. 1. & per Regent. de Tappia in decif. 58. S. R. C. Neap. num. 5. quia autem ignorari, interrogatum testatorem omnino fuisse, instantibus prædictis, responsum nolle filium exponere insidiarum periculo: eo magis quia puer ipse à matris gubernio remotus, ob teneram eius ætatem facillimè mortis periculum subire potuisset: cum non ita diligenter apud avum paternum, elusque uxorem Beatricem Capuanam, annorum numero prægnatorem educaretur, cum etiam ipsa Beatrix lunatica effet, & cum luna ipsa mutabili, mentis quoque instabilitatem, &

alienationem pateret, & insaniret, ut metud lunaticus fufioso comparetur, ad text. in l. 1. b. v. 43. 5. aliquando, ff. de adultis adultis, & relict Stracca in trail. de mercat. p. 13. num. 23. & post eum elegantèr Novar. in sua praxi elef. & variat. fori. feli. 2. artic. 34. unde nullatenus erat pupillum eum ipsa Beatrice sensu quandoque carente educandus

Propterea statueret Iudex debebat, pupillum apud matrem educari, iuxta l. 1. c. ubi pupill. educ. deb. etiam quòd filio ab intestato, vel ex testamento vigore paternæ substitutionis succederet, ut per Menoch. d. casu 168. num. 16. per Sord. in d. q. 13. num. 12. & post alios per Galier. in sua praxi tutelæ. p. 2. Rubr. t. num. 6. & per Reg. Rovij. in decif. 8. mater enim omnium fido dignior, eligi debet, ad filiorum educationem ut in 5. in fidei. neque Principi, Amib. de nupt. quis enim ferat, liberos à parentibus, sorores à fratribus, uxores à maritis, selegat? sunt verba text. in l. 1. p. f. s. s. num. 1. c. communia utriusque Iudicij, & verè parentum amor superat omnes, l. fin. c. de curat. furiosi.

Quamvis autem mulieres ad secundas nuptias convolantes exclusæ fuerint à filiorum educatione, ut in l. 1. in princ. C. ubi pupill. educ. deb. nihilominus si ipsa, & vitreus sint bonæ conditionis, & sanæ, & bonæ opinionis, & qualitatibus, non obstante transitu ad secundas vota, poterunt penes se filios educare, tanquam effer in eis quilibet sinistra suspitio eaptandæ mortem illorum, ut a nimadvertis Paul. de Castro in l. si pateruo num. 3. c. de negot. gest. & in consil. 356. versè. ult. lib. 1. c. alijsque relatis, de Ponte in præalleg. decif. 20. nu. 25. Molfes. in Comment. ad Consuetud. Neap. lib. 1. p. 3. q. 1. num. 18. & postremo ita refert indistinctè servari Reg. Tappia qui testatur novem vicibus hoc fuisse iudicatum in S. R. C. Neap. & fuisse matres admissas ad filiorum educationem, non obstante transitu ad secundas nuptias, in relata decif. 51. num. 10. &

18. præsertim si benè, & fidelitè se gesserint pro præterito, ex quo præsumitur de præterito in prædicamento benè, vel malè gèrere, ut ex Baldo in l. ex persona, c. de probat. in propria educationis materia probat Saccin. in conf. 193. num. 2. lib. 2. quem sequitur Reg. Valenz. in conf. 36. num. 28. lib. 1.

Insuper etenim à filiorum educatione mater excluditur per transitum ad secunda vota, quatenus effec illis ab intestato decedentibus succedant: quia tunc lex de matre non confidit, imò suspicatur, ne insidias parat vitæ filiorum; propterea eam quoque repellit à tutela, ut in l. lex qui tutores 23. §. fin. c. de administ. tut. tutor. quamvis eupte nullæ sint, ut probant DD. quos sequitur D. Almar. de nullitat. tom. 1. v. 8. q. 15. §. 5. at si mater non est filio ab intestato succedentia: c. si capitula mærimonialia contraxerit secundum usum Nobilium Capuanæ, & Nidi Civitatis Neapolit. vulgò dictum:

allaeva maniera, tunc omnis alia suspicio cessat, atque filius collocati debet alendus propter matrem, si pudica esset, & bonis moribus ornata, & vitricum bonæ vitæ, & famæ super induxisset, ut in propriis terminis, prætermittitis alijs, refert decim. 10. S. C. Neap. *Pres. de Frauch. in decif. 350. in fine*, quem post alios sequuntur *Galter. in praxi tatel. p. 2. Rub. num. 6. Reg. Tappia in d. decif. 53. num. 10. vers. & tandem, & num. 18.* ubi iterum decim. refertur in S. C. *Reg. Rovina decif. 8. num. 5. Reg. de Marin. in lib. 1. resol. juris. cap. 95. n. 16.*

Etiāquā videatur quæso decim. relata per Tappiam præallegato loco in causa edocationis D. Elionoræ Zapata, quæ fuit apud D. Catherinam Brancia matrem commissa, non obstante testificatio ad secundas cupias, ex quo nō erat filius ab intestato successura, & non obstantē patris voluntate aliter disponente, quæ sane decim. erat ad hujus causæ determinationem accommodatissima; quæ enim ratione prædictus Petrus Paulus erat à matris affectu oco revocandus, quæ ipsi filio in pupillarietate decedenti non succedebat, obstante pacto in capitulis matrimonialibus stipulatis iuxta morem Nobilium Platearum Capuanæ, & Nidii *alla nova maniera*, & similiter virum duxerat ipsa D. Brigida D. Camillus Caietanum, Equitem Neapolitanorum Plateæ Nidii moribus, & virginitate ornatissimum, in quo fecit in ipsa D. Brigida matre, omnis cessabat sinistra suspicio.

Tandem consideratione dignum reddebant, prædictum Aspremium avum paternum, per annos quatuor, pupilli tutelam administravisse, petecit ex pupillaribus bonis annuis 18 duc. 410. & cum à iudice iussus, pecuniam pupilli deponere recusaverit, ex hoc etiam in tutelæ administratione suspectus reddebatur, iuxta notata in l. 3. §. tutores. ff. de suspect. tutorib. & per *Galter. in praxi tatel. p. 2. Rub. 5. num. 11. vers. Quarta*, quinimō itaqum suspectus simpliciter allegatus, erat interim à tutelæ administratione removeodus, ex l. quod si forte 14. §. 1. ff. de solut. quib. & *Leum quem 7. C. de suspect. tutorib. quorum iurium dispositio*, tamen in matre, alijsque tutoribus, qui sunt aliquo consanguinitatis, vel affinitatis vinculo, pupillis convocati, non procedat, quibus optimum est creatoris patris adiungere, quā cum nota fidei, & administrationis removeat, ut in l. tutor 9. ff. de suspect. tutorib. & post *Affili. in decif. 107. docet Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 28. num. 27.* Hoc nihilominus intelligitur, quando coniuncta persona redderet iocundis, & propter dolum in modica re commissum, esset removeoda; ubi verò non induceretur infamia, veoisset ita totum removenda, ita ubi fraus esset in magna re commissis iudicis arbitrio est constitutum, eam in totum removeat, vel pupillo providere de adiuncto, secundum *Baris. in d.*

l. si tutor, quem sequitur *Cavalcani in tract. de iure, num. 18. & seq. de Franch. in decif. 8. circa finem*, quem refert, & sequitur *Consil. Mariani. in conf. 39. num. 17.* idque etiam in matre decim. fuisse affirmat *Affili. in relata decif. 203.* & post eum *Galter. in d. Rub. 5. n. 30.*

- 21 Ex quo solum ultra alia supra adducta, non erat ipsi concedenda pupilli educatio; licet enim computorum redditio sibi fuisset à testamento remissa, hoc tamen liberationis legatum tutori relictum, neque totalem rationum remissionem operator, quæ tanquam publica utilitate introducere privatorum petitionibus tolli non possunt, neque à futuro dolo exemptionem inducit, quin de eo rursus teneatur, sed alioquin dilinquenti prebeatur occasio, sed solum ex tali legato omnium scrupulosa, aut stricta, inquisitio in rationum additione temeretur, celebre in hoc extra *Italiani* responsum in l. quidam decedat 6. ff. de administrat. tutor. de quo late *Montana in tract. de tutel. cap. 38. num. 26. & seqq. Gutierrez in cod. tract. p. 3. cap. 1. a. n. 32. Menoch. in tract. de presumpt. lib. 4. præamp. 164. num. 1. & 2. ubi amplius num. 3. & seqq.*
- 27 etiam si matris filiorum tutrici à marito sit liberatio relicta verbis multum amplius, & generalibus ab administratione, etiam dolosa, eidem relicto omni eo, quod illam debere, constabit ob tutelæ administrationem, quamvis hæc omnia in dolo vero procedant, non autem in dolo præsumpto, & ex omissione, aut negligentia
- 32 causatio, quem remitti posse etiam pro futura
- 33 administratione, ut animi consensu DD. volunt, quorum plures adducti *Menoch. in loco relato num. 9.* & præcipue *Covarr. in lib. 2. variar. resol. cap. 14. num. 4. vers. Quoniam*, quem sequitur *Grassat in lib. 1. recept. sent. in 5. legatum. q. 40. num. 8.* neque contradicit *Peregrin. in conf. 40. sub num. 11. lib. 3.* alios refert *Mascard. in tract. de probat. conclus. 1258. num. 18. & seqq. Conf. Paschal. in tract. de verb. paria potest. p. 3. cap. 9. num. 21.* idque clare probant verba text. in d. l. quidem accedat ibi: *Dammum vero quodcumque ex tutela quis senserit, & legari, & per fideicommissum ei relinquere potest; unde iovenarij confessionem tutoribus remitti posse à restitutoribus, sanctum expresse reperitur in l. huius, Caristiam tutela, & probant *Barr. & DD.* omnes in l. nemo potest, ff. de legat. 1. *Durand. de artic. testam. de tutor. & contr. cant. 3.* cum alijs, quos sequitur *D. Altemar. de audit. tem. 2. rubr. 11. quasi. 4. num. 68.* & ex legato liberationis à redactione computorum tutelæ censetur tutor à iovenarij confessione liberatus, ut optimè probaverunt *Dec. in conf. 178. num. 3. & in conf. 192. num. 4. lib. 1. Cravetta in conf. 193. num. 9. p. 1. Covarr. in relata cap. 14. num. 4. vers. ali. Alontan. in relata tract. cap. 3. reg. 5. num. 11.* & sequitur *Gratian. in lib. 4. discept. forens. cap. 72. num. 18.* ubi *num. 20.* insert non esse tunc locum iuramento in litem, alijsque legalibus penis.*

- 36 Operabitur ita que legatum omnis eius, in quod tutor fuerit administrationis causa domatus, ut de culpa etiam lata, dolo praesumpto, 37 reliquum restituitur, & omnibus alijs, quae possunt a testatore remitti, minimè teneatur, nisi quatenus ex ea locupletior factus esse praebeatur, ut idem Covarr. & Fulgosi. alijque voluit in loco citato in versic. 7. sequuntur Crassus in d. 9. 40. num. 8. in versic. Quamvis, Esobar. in tract. de ratione. cap. 5. num. 8. Gutierrez in d. cap. 1. num. 45. non autem ex ea à computarum redditione omnino eximitur.
- 39 Quibus accedebat, non tantum de inventaria non constare, sed nec de alijs solemnibus à tutore ipso faciendis, ad quae adimplenda, minimè poterat admitti, purgando moram post ius minori quærelanti quæsitum, & suspicionem ex capite praedicti propositam, iuxta tradita, per Bart. in l. Tutor qui reperiatur, n. 7. ff. de administratione. tutor. & plures alios per Galter. relator in d. Rub. 3. num. 11. & ligantée Capyc. an decis. 40 50. num. 2. mater enim, & quilibet de populo erant ad tutaris suspicionem proponendam, admittendi, ut in l. 1. §. consequens, ff. de suspens. interib.
- 41 Die 18. Aprilis 1636. referre etudirissimum Consil. D. Petro Antonio Caravita, unius ex Aulis Sacri Regij Consilij Neapolitani Praefecto, cuius filius Dominus D. Thomas Caravita ad idem Regij Consilij munus fuit promoveus, decretum fuit per Sacrum Consilium, quod 43 capiatu informatio de expensis, & interim pupillus educeretur penes tutorem, sed facta iterum verba loca teclamationis sub die 4. Iulij 1636. fuit dictum bene provium, quoad terminum, verum interim pupillus non amoveatur à posside matris. Auctusius Iuvensis pro Cioffio. Videnda autem sunt, quæ hac de re scribit Consiliat. Arias de Mesa variat. resolut. lib. 2. cap. 15.

R E R V M S V M M A .

- 1 Compensatio solutio cil.
Et quamvis filia solutio dicatur, realis tamen est debiti satisfactio, ut n. 2.
- 3 Creditor qui post oppositam compensationem in petendo debitum iudicialiter persicillit, puniatur nisi petens indebitum.
- 4 Compensatio debitum extinguit ipso iure, etiam absque hominis oppositione.
Intellige, ut n. 5. & 7.
- 6 Compensatio opposita necessitatem imponit iudici ad compensandum.
- 8 Compensationis exceptio, caquam modificativa adversus sententiam opponitur.
Et adversus instrumentum debiti iuratum, ut num. 9.
Sed contra, n. 11.
Praesertim, ubi fuit solutio de carolensis argenti premissa, n. 12.

- Vel creditum, quod compensari petitur, iam caperat instrumenti tempore deberi, n. 13.
- 10 Retentio locum habet, etiam contra creditum in instrumento iurato contentum.
- 14 Compensatio contra instrumentum censuale non admittitur.
- 15 Exceptio nulla contra instrumentum censuale obijci potest, praeter quam reals solutio, per publicas scripturas probata.
Neque iussit, quod per quingue testes solutio probetur, nisi sint rogati, ut n. 16. & 17.
- 18 Solutio debiti inscriptis contracti, debet per testes rogatos probari.
- 19 Compensatio non procedit de liquido ad illiquidum.
Fallis primo, quando illiquidum potest de proximo liquidari, ut n. 20.
Fallis secundo, quando illiquidum fuerit ex partit voluntate, & confessione liquidum, vel compensabile, n. 21.
- 22 Confessio iudicialis minimo probat, nisi in eodem iudicio, & inter easdem partes, & ad eundem finem facta fuerit.
- 23 Confessio voluntaria Tutoris in iudicio facta, non praesumat propterea.
- 24 Confessio erronea in iudicio facta non nocet, & revocari potest.
Intellige ut n. 25. usque ad 29.
- 30 Confessio extrajudicialis parte absente facta non probat, etiam si tendat ad liberandum.
Nisi fuerit absentis nomine per alium acceptata, vel iurata, geminata, aut in instrumento facta, ut n. 31.
- 32 Confessio extrajudicialis non probat, si per testes singulares discordantes, & varios probata fuerit.
Quamvis geminata, & parte praesente fuerit, ut n. 33. 34. & 35.
- 36 Testibus inter se varijs, & contrarijs non creditur.

C A P V T LXXIV.

De Compensatione adversus instrumenti executionem opposita, ad text. in l. 2. C. de Compensationibus.

Compensationem, solutionem esse, adnotatur in l. 4. §. solutio, ff. de re indicata cum concordantibus apud Sebast. de Medicis in tract. de compensationib. p. 1. in praefationibus, num. 1. quem relet. Surd. in decis. 117 n. 1. & corroborant Grassi except. 16. num. 9. & 10. Meuscob. de arbit. cap. 19. num. 3. Giur. ad Consuet. Messan. cap. 2. §. 16. num. 9. quos iunctis alijs insequitur De Stoppa ad decis. Gratian. observat. 117.

117. n. 21. & quamvis hīta solutio dicatur realis
 2 tamen est debiti satisfactio, ut ex pluribus ele-
 ganter Covarr. in repetit. cap. Quamvis pāsum in
 1. part. relectionis §. 4. n. 9. vers. a vero, de
 pactis in 6. quem sequitur Lancer. in lib. 2. variat.
 resol. cap. 3. n. 44. quod adeo verum esse puta-
 vit Barbosa in 1. divortio §. ob donationes, n. 3.
 33. vers. adeo quod pōposita, ff. soluto matrim. ut
 3 si opposita compensatio exceptione credito-
 re adhuc in petendo debitum iudicialiter per-
 sistat, incidat in pōnam parentis, quod sibi
 non debetur, de qua in l. cum quis temerē 79. ff.
 de iudic. & in cap. 1. de plus petitionib. quem re-
 fert, & sequitur Gratian. in lib. 4. distict. forens.
 4 cap. 728. n. 8. sit enim ipso iure compensatio,
 ut in l. si coustat 4. ff. de compensat. & decisiū
 refert Afflict. in decis. 12 r.
 Et licet ita demū ipso iure fieri compensa-
 tionem intelligant, & veriorē, atque receptio-
 rem esse probent, contra Afflict. quando fuit ab
 5 homine opposita factio saltem proposita, ex quo
 resultat compensatio exceptio, & non antea,
 post alios Praef. de Franch. in decis. 527. n. 3.
 & seg. Sord. in decis. Mann. 191. n. 15. ut ex
 6 tunc necessitas Iudici imponatur ad compen-
 sandum, ut in §. bona fidei, l. si sit de alimib. atque
 tradit Afflict. in d. decis. 121. n. 2. cum alijs
 per Gratian. in relato cap. 728. n. 6. Hoc ta-
 7 men saltem secūddū eos, quando ageretur de
 evitando pōnam, vel cōsum usurarum: quia
 tunc ipso iure sit absque alia hominis declara-
 tionē, iuxta notata in l. cum aliter §. ff. de com-
 pensat. quo casu compensatio post tempus opo-
 sita, & deducta retrorahitur, ut post Fabr.
 Tiragrell. & alios declarat idem Sord. de ali-
 ment. tit. 1. q. 42. n. 88. & Franch. in decis. 642.
 n. 5. neque interest, quod ipso iure, vel opo-
 8 exceptionis fiat compensatio, cum extrema sunt
 habilia, & agitur inter creditorem, & debito-
 rem: quia sufficit, quod opponatur ad effectum
 extinguendi debitum, atque actiones, & obli-
 gationes, ut ex Salyc. in d. l. confus. col. 3. vers.
 Fallit, C. de compensat. tradit Praef. de Franch. in
 decis. 53. n. 2. & 527. n. 4.
 8 Quam sanē compensatiois exceptionem,
 tanquā modificativā, etiā ad impediē-
 dam sententia exequutionem, opponi posse,
 habetur, in l. 2. C. de compensat. & voluit Afflict.
 in ead. decis. 121. in 2. dubio, Sord. in decis. 121.
 9 ita videtur adversus Instrumentum debiti iura-
 mento prodesse hanc exceptionem, ut voluerunt
 Covarr. in loco relato, Capyc. in decis. 67. in 2. du-
 bia, & alij plures, quos recenset Joan. Vincent. de
 Anna in allegat. 80. n. 3. p. 2. saltem habet
 10 locum retentionem, inramento non obstante
 alij voluerunt apud Reg. Capyc. Larro decis. 25.
 11 n. 3. sed quod ratione iuramenti minimē sit
 promissa compensatio, magis recepta est Ale-
 xandri sententia in cens. 91. vol. 2. 3. nostro Sacro
 Consilio Neapolitano approbata, ut cōstat
 ex Afflict. in decis. 381. contra quam nunquā

obtinere potuisset Praef. exclamat ad Afflict.
 ibid. n. 4. & ceteri Reg. Revit. in Rub. prag-
 mat. de Instrument. liquidat. n. 41. idque magis
 12 locum habet, si fuerit solutio promissa de caro-
 leis argenti propter formam solutioni adie-
 ctam, quae debet specificē adimpleri, non per
 equi pollens, ex notatis in l. solutum 49. ff. de so-
 lutionib. ut per Bar. in l. solutioni, ff. de solutio-
 nib. & latē per Crassum in tract. de except. except.
 13 16. n. 59. & 77. vel si creditum, quod
 petitur compensari, iam expeperat contrahens
 tempore deberi, quia censetur compensatiois
 beneficio renūciatum, ut dicit Afflict. in ead.
 decis. 381. n. 3. Capyc. in d. decis. 167. Galtier. in
 pract. Instrument. in p. 3. part. Rub. 3. n. 8.
 14 Adversus autem Instrumenti censuram exc-
 quutionem, compensatiois exceptionem obij-
 ci non posse, ex dispositione Regia Pragm. de
 15 censib. omnes alias excludentis exceptiones,
 praequam realis solutionis, si de illa legitimē
 constiterit, authenticis documentis, vel alijs
 scripturis plenam fidem facientibus, in termi-
 nis eiusdem pragmat. tradiderunt Fuller. in prag-
 cens. alijs vers. Quia quidem exequutio, n. 54. In-
 terpretul. & alij, quos sequitur Crassus d. except. 16.
 n. 4. & ita servatum vidisse dicit Castillo in
 decis. Sicilla 118. in fine, quem refert Reg. Revit.
 in d. pragmat. n. 28. & quod dicitur debere de
 16 solutione constare per Authenticā documenta
 vel alias scripturas, inserti non sufficere quinque
 17 testium depositionem, quae alijs publico In-
 strumento equiparantur, ut per Cyn. in l. optima
 C. de contrahenda, & committ. stipulat. & post
 eum Galtier. in d. p. 3. part. Rub. 2. n. 57. nō
 18 si testes fuerint rogati, & de rogatu constet,
 secūddū eundem Galtier. ibid. n. 56. ubi alle-
 gat Robert. in considerat. 4. n. 54. & 55. idque
 19 regulare esse in probanda solutione debiti in-
 scriptis contrariis, probat Reg. Revit. in Rub. de
 instrument. liquidat. n. 38. & confertur tradi-
 ta per Farinac. de testib. q. 62. limitat. 3. sublimit.
 7. n. 145.
 19 Item non admittitur compensatio de liqui-
 do ad illiquidum, ex l. si C. de compensat. & no-
 tat Afflict. in praedict. decis. 381. n. 6. & 7. nisi
 20 causa crediti compensandi sit liquida, & qua-
 ritas debita de proximo liquidari possit, ut no-
 tator in eadem l. si, & firmat Soccin. in reg. 65.
 incipiente Compensatio, unde li infra breve
 tempus Iudicis arbitrio conscribendum fieri
 posset crediti liquidatio locum habet compen-
 satio, ex traditis per Ateuchum in tract. de arbi-
 trar. Iudic. lib. 1. cent. 1. casu 14. & per Annum in
 d. alleg. 80. n. 3. lib. 2.
 21 Vel nisi creditum, quod est illiquidum, em-
 ceretur ex parvis confessione liquidum, & com-
 pensabile ad notata post alios per Scaglia. in
 Rim 163. n. 55 per Reg. Revit. in Rub. prag-
 mat. de Instrument. liquidat. n. 3. per Galtier. in
 d. p. 2. Rub. 3. n. 7.

Sted advertendum non ex omni confessione

- 1 plenam induci probationem: etenim si de iudiciali confessione agitur, ita probat si eodem iudicio ad eundem finem, & inter easdem partes facta fuerit, secundum *Speculat. in tit. de confessionibus* §. 9. *num. 2. lib. 2. & alios plenè relatos per Crassum in trakt. de exceptionibus* except. 4. *num. 90. Revis. in conf. 72. num. 2. lib. 2.* sed quod etiam in alio iudicio probet
- 2 confessio inter easdem personas voluerunt *Guido Papa, & alij per eum relati in decis. 254. Farinae in pract. crimin. p. 1. 2. partis, in tit. de reo confesse, q. 81. cap. 3. num. 92. cum seqq. ubi latè, et si fiat à Tutore nomine pupilli, debet fieri per modum contentioze, non voluntarie iurisdictionis, ut pupillo noceat, ad notata per Bart. in l. si corru, §. sed ipsi, ff. de confessis per Mascard. in trakt. de probat. conclus. 378. num. 1. & 2. lib. 1. Item requiritur, quod non sit erronea,*
- 3 confessio, quæ non præiudicat, & revocari potest, ex l. 2. C. de confessis, cum alijs per Gratian. in lib. 3. discipulorum cap. 501. num. 27. & lib. 4. cap. 706. num. 58. quem sequitur Revis. d. conf. 72. n. 8. dummodò revocatio fiat antequàm fuerit à parte acceptata, ut post Bald. & Præsid. de Franch. in decis. 60. num. 8. relict. Rog. Capye Lat. decis. 120. num. 15. lib. 1. ante etiam conclusio-
- 6 nem in causa, ut ex Romano in conf. 346. num. 7. deducit Mascard. in d. trakt. de probat. conclus. 347. num. 26. & error probetur, qui regularitèr non præsumitur, ex Bart. in l. non facitur, ff. de 3 confessis, Mascard. in conclus. 348. num. 5. & conclus. 637. quod scilicet aliter se habeat, & si
- 8 error in facto proptio commissus allegatur, quod ex adversarij persuasione, vel alijs iustis
- 9 causis fuerit extorta, ubi non agitur de dampno vitando, sed et uterque in pati causa, propter petitionis incertitudinem, ut per Bart. in d. l. non facitur, Abb. Panormitanus in cap. fin. nu. 23. de Confessis, Mascard. in d. trakt. conclus. 638. num. 4. Farinae in q. 81. cap. 9. n. 343. & seqq.
- 10 Si verò de extra iudiciali agitur confessione, debet esse, parte præsentè facta, ad hoc ut plenam inducat probationem, ut in l. certum 6. §. si quis absente, ff. de Confessis, & per Farinae, in loco relato, q. 82. regula 1. num. 5. aliàs non probat, etiam si tendat ad liberandum, ex magis communè DD. sententia, quam post Gabriel. & alios relict. Mascard. in relato trakt. de probat. conclus. 347. num. 62. p. 4. nisi fuerit per aliquem absen-
- 3 tis nomine acceptata, quo casu plenam inducit probationem, ut ex Glossa, & Paulo de Castro in l. tale pactum in princip. ff. de pactis, docet Martiana in suo spec. p. 6. artic. 5. tit. de Confess. nu. 18. habet enim ac si parte præsentè facta fuisset, quando nuncius, vel negotiorum gestor acceptat confessionem nomine absentis, de quo post Cravett. Aretin. & alios Mascard. in d. trakt. p. 1. conclus. 346. num. 2. & 3. & in conclus. 347. num. 12. ubi ampliari, si acceptans pro absente, non sit Notarius, vel alia publica persona, sed privata, teijciendo contrariam Abbatis, & Baldi

- sententiam, & quando confessio fuit iurata, vel in iustumento facta, aut geminata etiam parte absente plenè probat, ex latè traditis ab eodem Mascard. in ead. conclus. 346. num. 18. & in d. conclus. 347. num. 37. & seqq. num. 69. & seqq. & num. 81. & à Consil. Staibano in lib. 2. resol. forens. cap. 192. num. 34. & seqq.
- 32 Debet etiam per concordantes testes, non autem singulares probati, aliàs non dicitur cõ-
- 33 cludentèr probata, etiam si geminata, & parte præsentè facta fuisset ex Mascard. ibidem num.
- 34 55. & nedum esse debent in re principali concordantes, verum etiam in circumstantijs substantialibus, & negotij principalis substantialiam re-
- 35 spicientibus; aliter enim nullam inducunt probationem, ut per Farinae, in trakt. de Testibus q. 65. num. 11. & 66. num. 30 p. 1. non etiam te-
- 36 stibus creditur varijs, & contrarijs inter eos, ex notatis in l. qui falsò, vel variè 16. ff. de testibus, cum alijs per Menochium in trakt. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 1. Mascard. conclus. 367. num. 2. & 2. tome 2.

R E R V M S V M M A.

- 1 Possessor habet retentionem pro meliorationibus in re pessa erogatis. Præsertim super re feudali factis, & inseparabilibus a fundo, n. 2. Etiam si post sententiam fuerint liquide tamen deducti, n. 3.
- 4 Meliorationes per visuram loci velle probantur. Vt ex eis retardetur executio sententia, n. 5. Idem si consentiat per Eximiatum publicè electi apprehensa quo non fuit appellatum, num. 6. 7. & 8.
- 9 Melioramenta adificiorum sunt per testes architectos probanda. Sed constare debet eos esse tales, n. 10. & 11.
- 12 Possessor bonafidei necessarius, & miles consequitur expensas, quæ tamen per diversam maiorem facta sunt. Maxime si titulum habeat à Domino, quamvis revocabile: ut empir cum pacto de reitrevendendo, n. 13.
- 14 Viles impensa dicuntur, quæ rem faciunt meliorem, & deteriorem esse non faciunt, sive, quæ reddunt Domine acquirunt, ut num. 15. usque ad 19.
- 20 Impensa in meliorationibus facta, tanti fuisse præsumitur, quanti valet res meliorata.
- 22 Deteriorationes, cum meliorationibus compensantur. Si culpa possessoris processerint, quæ necesse de eis non tenent, n. 22.
- 23 Culpa non præsumitur, nisi probetur, sive in faciundo, sive in omittendo consistat, & n. 24.
- 25 Pretium ex communè hominum estimatione, non autem ex singulari affectione probatur.
- 26 Læso permittitur in venditione infra dimidium iussu pretij.
- 17 Con-

- 27 *Censures supra iustam estimationem, interest. acquirere.*
- 28 *Meliorationes pro quantitate solum expensa bonafidei possessori rescinduntur.*
Nisi possideat iure domini, & cum titulo valide, licet revocabili, ut n. 29. 30. & 31.
- 32 *Meliorationes compensantur cum fructibus ex re meliorata perceptis, ad quorum restitutionem possessor tenetur.*
- 33 *Compensatio locum habet, cum uterque debet, & utrique debetur.*
- 34 *Possessor mala fidei tenetur fructus cum meliorationibus compensare.*
- 35 *Pensiones domerum fructus civiles dicuntur.*
- 36 *Possessor bonafidei fructus restituere tenetur, ex quibus fuit lecopletier effectus.*
Quod est regulariter non presumatur, ut n. 37.
Probatum ubi ex fructibus aliquid fuerit comparatum, n. 38.
- 39 *Possessor bonafidei, qui non perdidit iure domini, de equitate facit fructus suos.*
Secus est si iure domini possidens fructus percepit, quos restituere non tenetur, n. 40. & 41.
- 42 *Possessor in dubio presumitur bonafidei.*
- 43 *Possessor mala fidei rem se sit tenetur ab eo possessam ad alium pertinere.*
Ut fructus nedum perceptos, sed & qui percipi poterant, restituere tenetur, n. 44. & 45.
- 46 *Possessor mala fidei non efficitur per solum litis contestationem in iudicio rei vindicationis.*
Nisi eerte cognoscat, rem ad alium pertinere, ex probationibus, & publicatione in causa factis, n. 47.
- 48 *Domini translatio non impeditur ex obligatione rei alteri facta, cum clausula constituti, & praxarij.*
- 49 *Fructus rei, penes tertium possessorem existentis, non sunt in dominio debitoris, neque veniunt in hypothecaria iudicio.*
- 50 *Possessor bonafidei fructus, etiam ex aliena re, perceptos suos facit.*
- 51 *Fructus etiam post litem contestatam, in assensu iudicis percepti, non sunt cum meliorationibus compensandi.*
Dummodo possessor dominij iure possideat, & cum titulo valido, ut n. 53.
- 52 *Decisiones causarum, ne iura bene ab alijs, quam à iudicibus ipsis decidentibus percipiuntur,*
- 54 *Fructus extantes sequestrari possunt, ubi res principalis tradideri non sufficit.*
Censuræ penes suos facit possessor, n. 55.
- 56 *Mora cessat, ubi aliqua competit exceptio.*
- 57 *Creditor tertius recipiens à contrahens rescissione obtemperat, recessisse censetur.*

De Impensis in meliorando rem possessam erogatis, & quando debeant cum fructibus perceptis compensari ad text. in l. 1. ff. de Compensationibus.

- 1 **Q**uidquid possessor in meliorando rem possessam erogavit, retentionis exceptione in re ipsa consequitur, donec enim augmenti valorem consequatur, licite tunc potest rem ipsam, quavis alienam, retinere, ut in l. si non forem. 2. §. 6. centum. & in l. si in area 33. ff. de condit. indebitis; & decisum refert Stephan. Gratian. in decis. 125. ubi D. Scoppa in observat. quamplures allegat ita affirmantes, & potissimum Card. Tuschum prael. reuelus. lit. C. conclus. 608. num. 25. & lit. R. conclus. 36. n. 7. Ant. Fabrum in suo Cod. lib. 4. tit. 43. dist. 24. & Reg. de Ponte decis. 4. num. 33.
- 2 Præsertim verò meliorationes in re fœdoli factæ, ubi sunt inseparabiles, retentionis exceptionem, pro eorum estimatione producant, ut in cap. t. §. i. contrarij, de investit. de re aliena fœdali, cum alijs plenè relatis per Molin. in trakt. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 16. num. 11. Idque procedit, siue ante, siue post sententiam fuisse meliorationes deductæ, dum tamen de illis liquidè constet, & ita declaratur observantis S. C. Neap. relata à Prasde Franch. in decis. 112. num. 16. & seq. per Addentes ibidem, ac per D. Scoppa in observat. ad cit. decis. Gratian. 125. num. 3. & observat. Burfat. ab eodem de Franch. relatis in cons. 60. num. 11. lib. 1. ubi loquitur in melioramentis, quæ per solum visionem probantur, per rei scilicet evidentiam rem oculis subiiciendo, ac se de illis informando, tuxta tradita per Mascard. in trakt. de probat. conclus. 1041. num. 2. & p. 2. per Rosental. de fœdis, cap. 10. conclus. 43. num. 130. & 170. Hæc ita probata regardant executionem sententiæ, nec etiam admittitur fidei iussio de solvendo meliorationes in casu videlicet, ut probent alij, quos refert, & secundum eorum opinionem iudicatum fuisse testatur Anna in cons. 43. num. 15. lib. 1. t. & hoc fuit in eodem S. C. Neap. observatum in causa Franciscæ Antonij, & successivè Bernardi de Laurentio, cum Ill. Duce Crosio, dum fuit decreto Sacri Consilij provisum de anno 1650. in circa, quod solutis prius quantitotibus declarandis ex cursu præteritarum meliorationum, consignet emptori possessio Terræ Petre Paulæ sub hæc venditæ; reiecta partis oblatione, præstandi conventionem pro meliorationibus, de eas solvendo postquam liquidetæ fuerint. Aduarins Cinnus.

- 7 Et circa impendendum, & meliorationum valore, Random esse dicto unius æstimatoris publicè electi, nisi ab eo fuerit appellatum, sive reclamatum, per *text. in l. 3. C. de penderatib. & avaritiis, lib. 10.* voluerunt ibi *Bare & alij*, quos refert, & sequitur *Mascard. in preal. leg. in l. 1. de probat. consens. 654. num. 13.* & in *consens. 1403. num. 29.* ubi etiam *num. 29. tam.*
- 8 æstipendii præfatis valoris, quam præteriti æstimatoris dicto Random esse affirmat ex *Ario Pinado, & alijs.*
- 9 Si rames de melioramentis ædificiorum agator, illa sunt per testes Architectos, & in arce, peritos probanda, & quod si tales, debet etiam constare, neque sufficit eorum assertio, ut per *text. in §. quod autem, ubi glossa in 'Aust. de non alienand. reb. Ecclesiæ,* uorat in terminis *Mascard. in d. consens. 1043. num. 14. & seq. & in consens. 721. num. 2. & 3. p. 1.* licet verò postea.
- 10 contradicerent, primæ eorum æstimationi statari debet: etenim dicendo, malè æstimavisse, propriam allegateo rursus inane, ex quo criminofos, & propterea suspectos se ipsos reddentes: ad similitudinem eorum, quæ in Arbitro, sive Arbitratore, tradiderunt *Mosch. in tract. de Arbitr. indic. lib. 1. q. 13. post numerum 15.* *Mascard. in d. tract. de probat. consens. 124. num. 39. lib. 1.* quos refert *Farinac. in tract. de testib. q. 60. casu 3. num. 135.*
- 11 Et non solum necessarium, sed utile etiam, impositæ, & meliorationes, quæ tamen per diversam materiam factæ sunt, bonæ fidei possessori debentur, ut ex *Bart. in l. in fundo, num. 7. ff. de rei vendicat. communem affirmat Mosch. in tract. de recuper. posses. remd. 15. num. 517. & probatur in l. quæ ratione §. in fine. ff. de acquir. rer. 7. gl. 1. num. 2. & 3.* quem sequitur *Peregrin. in tract. de fideicommiss. artic. 50. p. 2. num. 38. circa finem.*
- 12 Dieuntur autem utiles expensæ, quæ rem faciunt meliorem, & deteriozem eam esse non si, 13 nunt, sive quæ redditum Domino acquirunt, ut in *l. impensa, §. 1. ff. de verb. significat. utile igitur esse indicatur, & à bonæ fidei possessore deducitur, augmentum in disbosendo feudum, illudque ad culturam reducendo, nam ex eo feudi redditus augetur, ut statim *Andreas de Sfor. in cap. 1. §. 5. Passabus, de sit. hic finitur lex,* quem communiter DD. sequuntur, ex traditiis per *Regent. de Ponte in decis. 17. num. 8.* nisi ex*
- 14 lignis in disbosendo extirpatis, aliqua probaretur utilitas percipere, quæ tunc demùm esset cum augmento compensanda, & ita temperandum esse *Pauli Castrensis sententiam in consil. 270. num. 3. vol. 2. post Schraderium,* assumat

- Refusal. in allegata consens. 43. n. 65.* utilis etiā
- 15 melioratio iudicatur lurius, atque iustificatio, num acquisitio, ut ex *Cardinale Alexandrino,* aliisque probat *Peregrin. in d. artic. 50. p. 2. num. 27. in fine,* ubi alias refert, utilium melioratio
- 16 uum species, in dubio verò, tantum præsumitur fuisse impensum, quantum res meliorata, reperitur, or ex *l. in totum 4. ff. de impens. in reb. dat. lib. 3. lib. 1. colligit Ruy. in consil. 117. num. 1. in suo lib. 3.* sequuntur post *Cravett. in consil. 408. num. 2. & 3. vol. 3. Carec. in tract. de lec. & cond. in res. de expens. q. 2. num. 24. in fine. Ioan. Bapt. Costa in tract. de remed. subdit. remed. 99. nu. 6. circa finem.*
- 17 Quod etiam deteriorationes cum meliorationibus compensari debere, ex *l. si negotia 1. ff. de negot. gest. post alios æstimat Mangili. in tract. de evict. quasi. 153. num. 35.* hoc tamen locum habet, si possessoris culpa res fuerit deteriorata, cum verò absque eius culpa deterioratio processit, nulla fiet compensatio, neque ad aliquid possessor reueretur, ut per *Lex diversis 8. §. impens. d. ff. sol. matrim.* docent communiter scribentes, & *Molina in d. lib. 1. cap. 27. num. 6. versic. si autem impensa, Carpan. in Comment. ad Statut. Madril. lib. 1. cap. 164. num. 50.* & oibuloniū
- 18 culpa regulariter non præsumitur, nisi probetur, ut ex *l. fin. in verbo. Interdum ff. de eussd. rer. deducit Mascard. de probat. consens. 468. nu.*
- 19 1. & seq. ubi ampliatur, sive culpa sit in faciendo, sive in omittendo, & quod omnis interpretatio sit sumenda ad excludendum culpæ præsumptionem ex *gloss. Bart. & alijs.* Neque ex
- 20 pretio, quo non res valet, & quo vendita olim fuit, illius deterioratio probetur: eteom præter ex communi hominum ætimatione, uon autem ex affectione singulari probetur, *l. pretia rerum 63. ubi DD. ff. ad leg. falcid. docent Covar. in lib. 2. variar. res. lib. 3. num. 4. Pinellus repetit. l. 2. C. de res. ind. vendit. p. 3. cap. 4. num. 17. Mascard. in d. tract. consens. 651. num. 4.* puterunt
- 21 namque contrahentes ad iocivem se decipere infra dimidiata iusti pretij ex *d. l. 2.* ut tradunt *P. Leshur. de iustis. & iur. lib. 2. cap. 21. dubit. 4. n. 20. Conciol. super Statut. Civit. Engub. lib. 1. rubr. 58. num. 2. cum alijs,* quos sequitur *Farinac. in fragment. crim. lit. D. ex num. 30. vel cariori pretio venditionem agere, quia iuxta fines aliorum emporia bonorum res ipsa manebat, cum sæpè*
- 22 consues supra iustam ætimationem interficere acquirere, ut ex *l. si cui fundus 56. ff. de legat. 1.* affirmat *Capella in tract. de simulat. contrahentium n. 23. versic. Sapi enim.*
- 23 Distinguendum tamen est inter simplicem, bonæ fidei possessorem, & alium, qui possidet iure domini, tam circa meliorationum deductionem, quam circa illarum cum fructibus compensationem: si quidem simplex bonæ fidei possessor solam impensam deducit, augmento minorem, quia cum dominium aliquid in re non habeat, & augmentum solo cedat, satia est si ei

expensafolvatur, *in fundo 39 ff. de rei vind.*
 29 *cat. cum* vero possessionem habet iure domini
 cum titulo valido, licet revocabili, ut est hæres
 fideicommissio gravatus, emphyteota, vassallus,
 emptor cum pacto de retrovendo, aut simi-
 lis, debet opponere, posse de augmento in re sua
 facto, quod integrum deducit, quamvis maius
 sit expensa, ita *ex l. domos 61. ibi: adificiorum
 quantitatis æstimatis, ff. de legat. primo, ubi
 Bartol. & communiter DD. ex telaro cap. 1. §. si
 vassallus, ibi: solvas pretium meliorationis, in tit.
 hic fuitur lex, latè probat contra Bursat. in conf.
 71. num. 23 lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præ-
 sumpt. 32. num. 6. & seqq. & signantur num. 8.
 quem sequi videtur *Præf. de Franchis, in decif. 109
 num. 3. in fine*, dum ultimo loco refert *Menoch.
 contra Bursat.* declarando, quod simpliciter de-
 cisionum fuisse, affirmaretur in *decif. 78. in fine*, &
 confirmat in *decif. 356. sub num. 8.* deberi valo-
 rem meliorationis, non autem impensam, pos-
 sessori per hypothecam convento, ad quod
 alios adducit *Consil. Arias de Mesa in lib. 1. va-
 riar. resol. cap. 49. num. 28.* etiam in hærede gra-
 vato, & sic in Domino revocabili locum habere,
 qui pendente conditione meliorationes fecit
 in re fideicommissaria; hoc idem voluerunt
*Molina in relato trail. de Hispan. primogen. lib. 1.
 cap. 26. num. 13. Boer. in decif. 44. num. 12. & 13.
 Thesaur. in decif. 251. num. 3. in fine, & seq. Celsa
 in d. remedio sub lib. 99. num. 6. Margil. qui mul-
 tos adducit pro hac sententia in trail. de viciis,
 q. 154. num. 20. & inter alios allegat Bursat. libi
 contrarium in conf. 85. num. 35. lib. 1. ubi dicit,
 hanc veritatem, & in iudicando servari eiusdem
 fuerit sententia *Cancer. in lib. 3. variar. resolut.
 cap. 6. num. 123. in fine, Ioan. Vincent. de Anna
 singul. 182. & ibi additio Anna filij allegat Ro-
 landum in loco relato, Rm. in conf. 14. lib. 1. qui sub
 num. 2. multa medijs hoc optime probat, Reg.
 de Ponte in conf. 52. num. 33. lib. 1. ubi loquitur
 in vasallo meliorante, in cuius beneficium refert
 fuisse indicatum in Reg. Cam. Summ. in causa
 Regij fisci, cum heredibus Pardi Pappacodæ, &
 iterum hoc fuisse in eadem Regia Camera iudi-
 catum in causa Bitetta; idem de *Ponte* testatur
 in *decif. 12. num. 6. in fine, Consil. Theodor. alijs Sa-
 veri Consilij decisionem asserit, eamque tuetur pro
 Bernardino Moccia iure domini, & cum titu-
 lo, licet revocabili, possidente in iudicio rei
 vendicationis contra eum intentato ab Ill. Du-
 ce Montisalti in alleg. 74. in princip. & usque ad
 num. 9.****

30 Non me latet, contra communem hanc sen-
 tentiam, alios extare dicentes, solum impensam
 deberi, si minor sit augmento, etiam possessori-
 bus cum titulo revocabili, & iure domini, inter
 quos *Petra in trail. de fideicommissis. q. 15. num. 271
 & seqq. Caroc. in trail. de locato, & vendito, in tit.
 de expens. q. 2. num. 20. Barz. in decif. Bonon. 23.
 num. 16 Peregrin. de fideicommissis. artic. 50. p. 3. num.
 71. & 74. Gasia, qui ramè negare non potuit,
 contrariam sententiam esse magis communiter*

receptam, *in trail. de expens. & meliorationib.
 31 cap. 24. num. 4.* ut alij arbitrarium iudici esse
 affirmaverint uni, vel alteri opinioni iuxta sa-
 tis circumstantias adherere, pro ut arbitrarium
 hanc esse impossibile, & meliorationem deduc-
 tionem, ex *d. l. in fundo*, probat post alios
*Menoch. in trail. de Arbitrar. Induc. lib. 2. cent. 3.
 casu 158. & in specie in articulo, de quo agimus
 firmant Bursat. in d. conf. 85. num. 35. in fine, The-
 saur. in decif. 257. num. 4. Arias de Mesa in re-
 lato cap. 49. num. 29.* Verum omnia tempora,
 saltè meliorationem considerare debere, cum arbi-
 tratur, ut æquum, & rationabile reddatur arbi-
 trum, scilicet primum tempus, quo cepit pos-
 sessor impendere, medietatem, atque præseos, &
 alias facti circumstantias, rectè probat *Menoch.
 in trail. de recuper. poss. remed. 15 n. 561.* quem
 sequuntur *Marescot. in lib. 2. variar. resolut. cap.
 114. num. 1. & seq. Celsa de Iuris, & falsis ignorant.
 dist. 34. num. 16. cent. 1. dicens, duo ob oculos
 iudicantis tempora esse debere, impensatum,
 & restitutionis rei melioratæ.*

Circa verò fructuum compensationem cum
 meliorationibus, & expensis, differeentia simili-
 ter constituitur, inter simplicem rei melioratæ
 possessorum, licet cum bona fide, non tamen iure
 domini possidentem, & alium, qui domini
 31 iure possidet: cum enim fructuum perceptorum
 compensationem, cum valore meliorationum, tunc
 obijci possit, cum illos possessor non facit suos,
 atque alioquin esset restitutorius, ut per *Soccini
 in d. conf. 182. num. 26. lib. 2. Menoch. de recu-
 per. poss. remed. 15. num. 573.* ex quo locum ha-
 33 bet compositio, cum necque debet, & necque
 34 debetur. 1. ff. de compensat. malz fidei possessor,
 qui alioquin ad fructuum restitutionem cogi
 potest, absque dubio tenetur illos cum impensis
 in re possessæ erogatis compensare, idque etiam
 35 in domorum pensionibus procedere, quæ fru-
 ctus civiles dici solent, & fructuum appellatio-
 ne veniunt, ut in *l. domum 5. C. de rei vindicat.
 iuncta gloss. in l. qui alienum ff. de negot. gest. & pec
 Affl. in decif. 44. num. 7.* alioquin per *Gratian.
 in lib. 4. discept. forens. cap. 649. num. 3.* docuit *Me-
 noch. in loco relato. n. 628.*

Possessor etiam bonæ fidei, cum ad fructuum
 perceptorum restitutionem quandoque cogi
 possit, illos pariter eo casu tenebitur, cum im-
 pensis, atque meliorationibus compensare; re-
 36 netor enim bonæ fidei possessor ad fructuum
 restitutionem, quatenus ex eis est effectus locu-
 plior, iuxta receptam omnium traditionem,
 de qua meminit *Præf. de Franchis in decif. 31.
 & alios congerit Gratian. discept. forens. lib. 3.
 37 cap. 422.* & quomvis ex simplicis fructuum per-
 ceptione, quis non præsumatur effectus locu-
 plior, iuxta receptionem sententiam, de qua
 latè *Mascard. de probat. 2. censur. 1169. num. 7.
 & seq. post alios Reg. Rous. in decif. 90. num. 29.
 & seq. quidquid aliud voluisse videatur glossa
 in Lustrum. in verbo Consumpsisse, ff. de petit. heredi-
 tis, quam sequuntur *Angel. ibidem, alijque rela-
 ti**

et per *Francum in ead. decif. 31. num. 2. post modum*. & per *Anuā in singul. 10. tameo* io facto colligi potest, ubi ex froctibus perceptis aliquid possessor comparavit, iuxta ea, quæ post *glossā in l. fin. in verbo Exemplum. l. de n. scap. pro emptore* adnotavit *Ascensu. in d. tract. de probat. soneluf. 170. n. 1.*

39 Sed io universum possessor bonæ fidei sine titulo, aut cum titulo invalido, quia non de rigore luti, sed tantum æquitate suadente, fructus lucratur, eadem æquitate suadente, illos tenebitur, cum impensis per eum erogatis io meliorandorem possellam compensare, iuxta *l. in fundo 39. l. i. i. i. i. 49. & l. emptor 65. ff. de rei vindicta*. ille tameo, qui possellionem habet iure dominij, & cum titulo valido, licet ex aliqua causa rescissibilis, aut revocabili, quemadmodum fructus ex re totius dominiij luti, perceptos de lovis rigore lucratur, atque restituere non tenetur, ex ootatis io *l. de d. l. 58. in princip. ff. ad S. C. Trebell. & in l. unica §. fin. antem, C. de caducis testand. ita illos com melioratiooi*

41 bus compensare non cogitur, ut oomioatim tradideruio gloss. singularis in *d. l. emptor in verbo Superfluum*, in *fin. Alex. in l. domos 61. n. 1. ff. de legat. 1. Paulus de Castro in consil. 247. lib. 1. in fine. Socin. in consil. 150. num. 32. lib. 2. & in consil. 82. num. 35. lib. 2. Negusant de Pignori, in 4. membro 5. part. 1. num. 12. Tiraguel. de re tractu conveni. §. 7. gloss. 1. num. 4. Borr. decif. 44. num. 11. Afflic. decif. 87. n. 6. Cypic. dec. 93. num. 12. Molina in tract. de Hispan. primogen. lib. 1. cap. 26 in num. 14. Peregrin de fideicommu. artic. 50. p. 3. num. 64. Canev. in lib. 1. variat. resolu. cap. 2. n. 17. Mangili in tract. de evict. q. 153. num. 3. usque ad 12. Gratian. in lib. 1. discip. forens. cap. 193. num. 3. & seqq. ubi etiam num. 8. loquitur in emptore cum pacto de retrovendendo, post Bald. Salycet. & alios latē Carpan. in Comment. ad Statut. Mediolan. lib. 2. cap. 400. num. 280. & seq. Consil. Paschal. in tract. de virib. patris potest. p. 1. cap. 2. n. 80.*

A die autem litis contestate, quod dicitur iuduci malam fidem io simplici possessore proccedit iudicio rei vindicationis cooevento, qui licet in dubio bonæ fidei possessor præsumatur, ad notatā in *l. meriti 51. ff. pro socio*, de quo latē *Mastard. de probat. conclus. 224. Menoch. d. 43. præsumpt. lib. 3. præsumpt. 130. ex litis contestatione malæ fidei possessor efficitur, sciens rem ad alium pertinere, ut in cap. si diligenti 17. & in cap. fin. extra de præscriptioib., & propterea froctus a die litis contestatæ perceptos, & qui percipi poteruot, quemadmodum restituere tenetur, ex *l. si fundus 165. in vindicatione, in fine, ff. de pignori lib. 1. l. i. i. i. 22. C. de rei vindicta. & in l. 1. C. de fructib. & litium expens. cum alijs per Francum in decif. 687. num. 3. Peregrin. de fideicommu. artic. 49. p. 3. num. 37. ad quod consensu tradita per Menoch. de reeuper. p. 155. remod. 13. num. 617. ita illos tenebitur com expensis, &**

45 melioratioibus compensare, ut per glossā in *l. amu ex diverso, in verbo habendum. ff. de rei vindicta*. quam refert, & sequitur alijs omiffis *Carpan. in relato cap. 400. num. 288.*

46 Et oihilominus in iudicio rei vindicationis addde simplicem litis contestationem non sufficere, oii alio de possellor cognoſcat, rem a se possellam ad alios pertinere, iuxta termini nota textu in *l. bona fidei 110. ff. de verb. significat. or* 47 quia publicatio io causa facta, malam fidem, ex probatioom, atque deductorum ootitia, operatur, ex *Afflic. in decif. 59. ita iudicatum* refert io *Sacro Consilio Reg. Cypic. Lairo in decif. 65. n. 7. lib. 1.*

Io iudicio vero aſſuſtentia, vel hypothecariz litis contestatio malam fidem non operatur, imò possellorem in bona fide cooſfirmat, com rem, actor fuisse coocludat io bonis debitoris, a quo causam habet possellor, oeque sit debitori

48 retitum, tem obligatam, etiam cum clausula coſtituti, & præcarij alioare, eiusque domoioio alioam transſerre, ut ex *Barr. & Alexandro confirmat Negusant*. qui de commuoſi reſtat in tract. de pignori lib. 6. membro 2. n. 35. sequitur *Reg. Saufelic. in decif. 119. num. 7. oeque*

49 eoim froctus veniuio hypothecariz iudicio ois quateoſ penes debitorem, vel bætudem eius perveeroot, oio quado penes tertium possellorem, ut optimè probatur in *l. 1. §. cum pradium. ff. de pignori lib. 1. per hæc verba: cum pradium pignori daretur nominatim, ut fructus quosque pignori essent convenient, eos consumptos bonæ fide emptor nisi Serviana restituere non cogitur, & sic loquitur ille text. ad extra pteſta fructuum obligatiooe, adeo ratioem: quia fructus nunquam debitoris fuerunt, idque a pteſta ſocietur io *l. Paulus 29. §. si emancipum, ff. cod. tit. de pignori lib. 1. traduot etiam Negusant in tract. de pignori lib. 2. membro 2. part. 1. num. 27. & in 3. membro eiusdem 2. part. 1. num. 45. Sarr. in decif. Mant. 97. num. 12. & fructus etiam ex alienate* 50 perceptos, suos interim facere bonæ fidei emptorem, dispoſitorio *l. bona fides 48. ff. de acquir. rer. domiu. quæ omoia bene declarat Reg. Cypic. Lairo in decif. 130. num. 23. lib. 1. & Reg. Marcian. in lib. 2. disposit. forens. cap. 28.**

51 Vode fructus etiam post litem contestatam perceptos in iudicio aſſuſtentia oioimè fuisse com melioratioibus compensandos, iudicatum fuit per *S. C. Neap. de anno 1575. facta relatione io Ragio Collateralis Consilio*, dùm fuit præſtita aſſuſtentia Super Civitate, dicta de Civitate ad ſuam illam ſubſtantiandi, de cuius pteſto, ptoſum fuit, quod ſatiſſat pteſus possellori, de qua ootitibus per eum, eiusque aotiores ſoluti antetioribus creditoibus, & intereſſe ſuo tertij, quantitatim prædictarum, in quo (ſcilicet intereſſe) ex computeſtetur fructus percepti, ac etiam de meliorationibus, per eum ſactis in dicta Civitate, & pro reliquo ſatiſſat creditori, cuius ſententia formam refert *Præf.*

de Franch. in decis. 45.6. in fine. Fuit idque compensatio fructuum, etiā die litis contestatæ perceptorum, tunc in interest tantum quantitatum solutarum, non cum quantitatibus ipsis, neque cum meliorationibus deductis, admissa, quod modernis temporibus observat *Reg. Sanfelix. in relata decis. 1. 19. num. 9. qui. num. 11.* aliam consimilem decisionem asserit de anno 1621. esse fructus compensandos cum interest quantitatum creditoribus anterioribus solutarum, tancitē reiecta compensatione cum quantitatibus ipsis, de meliorationibus opposita, de qua sub num. 1. meminerat, ut demum in Anno 1639. ad relationem D. Merlini, tunc Regij Consiliarij, fuit in causa creditorum quondam Iosephi de Martino compensatio fructuum die sententiæ, non à die litis contestatæ, cum oppositis meliorationibus admissa, cuius decisionis exemplum fuit in causa præfati Bernardi de Laurentio productum; & quod fructuum à die sententiæ perceptorum compensationem, ex alio processu, ut infra dicemus.

Ex quibus patet, decisionem Sacri Consilij Neapolitani de Anno 1619. quam sub patrocinio D. Petri Casaritz fuisse subsequutam referre *Reg. de Marin.* tempore quo causarum patroni munus exercebat in lib. 1. *resol. cap. 155.* fructus etiam in hypothecarij indicio restituendos à die litis contestatæ, sive cum meliorationibus factis compensandos, contradicere tribus alijs decisionibus eiusdem Sacri Regij Consilij, proximè relatis; ipse verò *Reg. præfatus*, cum alium fuisse dicat illius causæ Advocatum, scilicet non potuit factum aliquod in illa causa committere, ex quo mortuissent Domini Iudicantes ad ita indicandum, ipsi tantum Iudicibus notum, non etiam Advocatis, & partibus: quod in proposito decisionum Sacri Consilij Neapolitani, quas refert *Joannes Baptista de Thoro in eius compend. decis. Regni Neap. animadvertit Reg. Merlin. in lib. 1. contrav. forens. cap. 69. num. 10. circa finem,* & post eum *Reg. Cypre. Lacro in decis. 91. num. 13. lib. 1.*

Quod si lra, ac DD. auctoritates ab ipso *Reg. de Marin.* allegatas inspicimus, iam ipse dicit, *text. in l. si fundus 1.6. §. in vendicatione, versic. Interdum ff. de pignori.* in quo omnes se fundant, & *glossa Lemptor 65. ff. de rei vendic.* in indicio rei vendicationis procedere; sed quod inter unum, & aliud iudicium, differentiationem non faciunt; Nos verò differentiationem tantum constituiamus, inter hypothecarij iudicium, quod contra simplicem bonæ fidei possessorem absque titulo valido intentatur, in quo litis contestatio malam fidem operatur, ut equitas laetandi fructus ex bona solum fide resutans, omnino reser, atque dominium fructus, ipsi sequantur, & consequenter Domino veniant, sive eius creditoribus restituendi, secundum dispositionem relati §. in vendicatione, 53 non idem verò in alio possessore diximus, qui

iure domini possidet, & cum titulo valido, fult autem hypothecarij iudicio conventus, in quo procedunt alia lura per nos allegata in l. 1. §. cum prædium, & in l. Paulus 29. §. si mancipia. ff. de pignori. ut non teneatur fructus compensare, etiam post lra contestationem, restituere, cum dominium habile ad fructuum acquisitionem, statim post litem contestatam apud eum permanferit, & ita *Iacobi de Arerio Cyni, & Saliceti doctrina in l. 3. C. in quib. caus. pignus tacite contrahi.* intelligere videtur *Reg. Cypre. Lacro in decis. 130. num. 13. lib. 2.* dum illos allegat pro hac sententia, non esse fructus à die litis contestatæ perceptos à possessore restituendos, ubi non iure domini, sed hypothecæ res vendicatur, per *text. cum glossa, & Bar. in d. §. cum prædium*, nisi tamen fructus extant, ut ibi *num. 10.* quo casu procedi posse ad eorum sequestrationem, si res principalis creditori non sufficeret, ex plurius affirmat *Reg. Merlin. in contrav. 24. lib. 1.* & adhibita hac distinctione patenter refert contradicere, quam DD. observant inter dispositionem *text. in l. qui sit 2. §. bona fidei, ff. de usuris, & l. qui bona fide 2. §. de acquir. rer. domini.* circa quorum concordiam plurimum laboraverunt *Garfia in trañ. de expens. & meliorat. cap. 23. num. 15. & seqq. Menoch. in trañ. de recuper. possess. remed. 15. num. 61.4. Anton. Motaconi in trañ. de reñ. a fundo interper. cap. 16. num. 2. & seqq.* hæc enim lura in simplici bonæ fidei possessore loquuntur, non autem in eo, qui titulum vetum, & legitimum habet, atque iure domini possidet, *Cypre. in decis. 177.* ab eodem *Reg. de Marini* allegatus, hæc eius opinionem apud nos usu receptam non esse dicat, ex *Iacobi de Arerio, Cyni, & Saliceti* sententia in loco relato fructuum restitutionem, pendente iudicio in hypothecaria faciendam confirmat; quod tamen contra simplicem bonæ fidei possessorem absque iure domini procedere posse esse intelligendum ex proximè relatis.

Idem verò *Cypre. in decis. 93. num. 12.* dum bonæ fidei possidentem fructus, quos aliqui suos faceret, si tamen impensas in meliorando fecerit, cum eis compensari debere, affirmat ex *l. sumptus 49. ff. de rei vendic.* loquitur similiter in possessore bonæ fidei absque titulo valido, qui sicuti ex æquitate, non autem de rigore Iuris fructus luerator, eadem equitate suadente illos tenetur cum meliorationibus compensare, ut ex *l. sumptus, ex l. in fundo 39. & l. emptor 65. ff. de rei vendic.* alias deduximus.

Covarr. in lib. 1. variar. resol. cap. 8. num. 3. circa finem, in versic. Quamobrem, dicit esse compensandas meliorationes oppositas cum fructibus post litem contestatam perceptis, ex *text. in relati §. in vendicatione*, qui loquitur in simplici bonæ fidei possessore, absque titulo, & iure domini, iuxta distinctionem superius tractatam, quam idem *Covarr. amplexitur in eodem cap. 8. num. 4. in fine, versic. Tamen.*

Magonius in decif. Florentina 51. num. 4. Covarr. opinionem, & verba simpliciter adducit.

Boerius in decif. Burdig. 124. num. 19. loquitur Covarr. & *Magonium*, loquitur tamen in poffeffore cum titulo invalido, ut ex eisdem decisionis initio in verfic. *prafuppofita*.

Decifio 111. Rota Romana impreffa post *trahit Statilij* *in decif. de Suloiano interdictis*, principaliter loquitur de fructibus à creditore perceptis ex re hypothecata in sortem imputandis, & sic in diverfa facti specie, licet *Salyceti*, & aliorum doctrinam fupra relata alleget in fimplici tantum bonæ fidei poffeffore intelligendam, ut diximus.

Statilius Pacificus in d. trahit. de Suloiano interdictis, in fpecul. 2. cap. 2. num. 175. dum fe remittit ad *Negusantium*, & *Negusantius* ipfe in *trahit. de pignoris membro 4. 5. parit. num. 12.* diffinctionem à nobis relata tam exprefse confirmant, præter alios adductos.

Neque fententia in affiftentia iudicio obfervata operatur fructuum, poft eam perceptorū reftitutionem, five compenfationem, ut ex *Negusantio* declarat in fpecie *Præf. de Franchis in decif. 112. num. 12. & 13.* in puncto hoc affirmant, poftquam lata fuit fententia affiftentia, non tamen adiudicatio illius vigore fubfequuta, manente adhuc dominio penes emptorem; ratio autem eft, quia fructus à poffeffore percepti, nunquam in dominio debitoris fuerant, ut initio diximus, & probat *Negusantius* à *Præf. de Franchis* ibidem allegatus, addimus *Affift. in decif. 118.* de fructibus loquentem à poffeffore, perceptis poft fententiam affiftentia, & adiudicationem creditori conceffam, prævio appretio, illius tamen revifione pendente, quam effe expectandum dicit fuiffe in S.C. Neap. iudicatum, ut fi primum confirmet appretium, fint auctori fructus à tempore primi appretij tradendi, aliàs fecus sub num. 6.

Neque exemplum decisionis factæ in caufa creditorum quond. Iofeph de Martino ita fimpliciter procedebat, ut ex adverfo adducebatur, ibi enim fuerat inftante creditore ab Anno 1631. lata iam fententia affiftentia de Anno 1629. provifum, quod domus, fuper quibus præfita fuerat affiftentia, locarentur nomine Sacri Confilij; ab Anno vero 1632. ufque ad Annum 1639. quo fuit ordinata compenfatio, feptem Anni defluerant, quorum penfiones ad rationem annuorum quæftorū 180. in relatione contentorum ad dnc. 1200. afcendebant, & quantitates Camille de Martino domos poffidentis debuit, tam pro pecunia creditoribus foluta, quam pro meliorationibus, non nifi ad duc. 1200. afcendebant, ex quolibet quantitate à quond. Fabio Bafoli Camillæ viro folutæ fuerant, cuius heredibus refervata iura fuerunt, ut afferitur in fupplicatione ab eisdem hæredibus pro reftitutione obtinenda poftea, & in-

ter duc. 1200. prædictæ Camillæ debitos erant duc. 350. meliorationum præteritarum, alij verò dnc. 850. tertiarum creditoribus, durante poffeffionis tempore folutarum, qui cum fructibus erant omnino compenfandi, iuxta decisiones *Præf. de Franchis 456. & D. Sausfeij 119.* fuperius relatas.

Regulariter autem dici non poteft, fuiffet poffefforem in mora conftitutum quod fructus, quos auctor paffus eft ab eo percipi: cum enim pro fructibus extantibus hypothecam exercere potuiffet, ex *Reg. Capp. Laura*, & *D. Merlino* fupra relatis, neque illos petit extantes, legitimo iura fuos facit poffeffor, arg. *text. in L. nulla intelligitur 88. ff. de regul. iuris.*

Hæc omnia iurunt à nobis allegata (non tamen poftea difcufla in Sacro Confilio Neapolitano, cum aliunde creditor fuiffet fatisfactus) pro hæreditate iacente Illuftris Ducis Crofiz, cum relato Bernardo de Lententio, in caufa reclamationis à decreto per idem Sacrum Confilium interpofto, quo fuerant meliorationes liquidatæ in duc. bifimille, ftante appretio ducatorum octo mille, in qua etiam obfervavimus, malam fidem in facto ceffare, propter exceptiones oppofitas, tùm retentionis pro meliorationibus, quæ moram poffefforis excludit, donec ei in meliorationum reftitutione impleatur, ut in *L. Iulianus 14. §. offit. ruff. de adiectionib. empti, & in cap. non eft in mora 60. de reg. iur. in 6.* & ad excludendam fructuum reftitutionem confiderat *Menoch. in conf. 612. num. 26. & feq. lib. 7.* conferant, quæ poft *Barthol. Bald. & alios* probat *Burfatus in conf. 35. num. 35. lib. 1. D. de Franch. in decif. 112. num. 13.* tùm etiam, ex tertiarum receptione facta per creditorem, tacite fuiffe à contractus refcifione pro creditore obfervata recellum ratione incompatibilitatis utriusque, ut ex *L. 1. (de iure domini) imprætrando tradiderunt Reg. Rovis. in pragm. 1. de confifcatis, num. 42. verfic. Non obftat, & in conf. 37. num. 12. & feq. lib. 1. de quo latius dicemus in cap. 80. num. 10. & feq.*

R E R U M S U M M A.

- 1 *Falsum crimen graviffimum, homicidio, & veneficio doctiffimè, ubi laudatur Dom. D. Michael de Caldero.*
- 2 *Falfitatis fufpicio, pro falfiario non habetur in criminalibus.*
- 3 *Criminis in caufa, quando fit civiliter agendum, vel fuperveniendum, donec videatur exitus caufa civilis.*
- 4 *Inquifitio generalis eft, ad fpecialis.*
- 5 *Indiculus via ad generaliter inquirendum fufficit, in fpeciali verò inquifitione, urgentiora requiruntur, & quare?*
- 6 *Inquifitio fpecialis ut formari poffit, plura requiruntur.*

Præferim, ut de corpore delicti confiet, n. 7. Sal.

- Solim per iudicia, & coniecturas in falsi criminis, tanquam oculis, n. 8.*
Item iudicia requiruntur contra inquirendum, alias procedi non potest, n. 9. 10. & 11.
- 11 *Fama publica, iudiciorum vices sustinet ad inquirendum.*
Si tamen ab honestis personis, & fide dignis originem duxerit, n. 13.
 - 14 *Iudicia, qua sufficiunt ad inquirendum iudicij officio remittuntur.*
Debent nihilominus esse talia, qua animum Iudicis ad credulitatem inducant, n. 15.
 - 16 *Falsitas non presumitur sine magis Incri spe commissa.*
 - 17 *Falsitas non nociva, neque apta nocere, non puniatur.*
 - 18 *Falsi crimen in abolitione generali comprehenditur.*
 - 19 *Delicti presumptio excluditur ex bona vita, & famae inquirendi.*
 - 20 *Accusatio ab inimico facta, suspecta redditur.*
Vel si diu post offensionem proponatur, n. 21.
 - 21 *Delus ex tarditate presumitur.*
 - 22 *Monachus ad accusandum non admittitur, nisi pro Ecclesia sua, & cum Superioris licentia.*
 - 24 *Falsitatis indicio pendente, non retardatur cursus causa civilis.*
 - 25 *Accusationes non sunt omnes admittenda.*
 - 26 *Socius criminis non probat contra Socium.*
 - 27 *Famulus Domini injus delinquens, extraordinaria poena puniatur.*
Sed imo ordinaria, nisi Domini potentis persona minima accessisset, n. 28.
 - 29 *Testis pauper non probat.*
 - 30 *Mulier in criminalibus a testificando repellitur.*
Vel non est integra fides, ut n. 32. & 34.
 - 31 *Falsi crimen inter publica iudicia enumeratur.*
 - 33 *Mulier in publicis criminibus accusare non potest.*
 - 35 *Inimicus etiam de recenti reconciliatus ad testificandum contra eum inimicum non admittitur.*
 - 36 *Decisio Sacri Consilij Neap. referatur.*

CAPVT LXXVI.

De Falsi crimine, & quomodo in ea sit procedendum, ad notata in l. damus 23. C. ad legem Cornelianam de falsis.

Falsi crimen, tanquam hominem sine fide, & sine conscientia reddens, atque proinde ad nihilum reducens, gravissimum, & enorme reputatur, ita ut dicatur homicidium, & veneficio, detestabilius secundum Angel. in

5. minorum, Auchen. de nuptijs ab Afflictis telatum in decis. 404. num. 23. alioque plenius telatos, per Farinac. in practear. crimin. lib. 5. in tit. de falsis, & simulat. q. 150. p. 1. num. 12. & segg. & alijs gravioribus delictis atrocibus, ut plura in eius detestationem adducens affirmat Consil. Stasban. in cent. 1. resol. 1. 1. ac deinde aliquos sequitur D. Scoppa in annotat. ad Sarn. in prax. crimin. part. 1. cap. 13. sect. 1. num. 1. & novillimè, penas etiam apud diversas geoeas recensens, D. Michael de Caldera dignissimus in Regia Audientia Civili Cathaloniz Conbhatius, & Advocatus Fiscalis Patrimonialis, in decis. Cathalon. 19. a num. 1. tom. 1. Ex qua criminis immunitate descendit, probatioes io clarioris, & magis concludentes, quam io alija criminibus esse requisita, neque falsitatis suspitionem, ad effectum criminaliter agendi, sicut io civilibus, pro falsitate haberi, ut post Afflict. in Consil. Regni Qui falso instrumentis, num. 5. & alios plures communem esse testatur Privus in decis. 81. num. 2. & ex Farinac. probat Reg. Rovius in prag. 4. de falsis, num. 24. quem laudat D. Scoppa ad Sarn. ubi sup. num. 4. ac ex alija pluribus firmat novissimè D. de Caldera in est. decis. 19. num. 34. & 35.

Quibus quocum probationibus deficientibus, procedi non posse dicebatur in Magna Curia Viceris in criminalibus Regni Neapolis ad instantiam Rev. Patris Petri Pauli de Leone Monaci Ordinis S. Dominici, & Ioannis de Leone eius sororis super quibus eis ab eis expostitis contra utriusque Iuris Doctorem Petrom. Radesca eorum nepotem, praetense falsitatis per illum commissae in subscribendo, sub ipsius Patris Petri Pauli nomine, apothecae quidam in S. C. productas, apud astra causae civilis inter eos veientes, & unius falsi testis in eadem easdem recepti. Propterea à decreto per S. C. Neap. interposito, ad relationem eiusdem M. C. quod ipsa M. C. capiat informationem, qua capta relationem faciat in S. C. iustissimè obtentam, fuisse supplicationem de verbo faciendo loco reclamationis, atque decreti praedicti executione suspensa, providendum esse, quod io causa civiliter ageretur; vel quod expectaret exitus eae civilis, ut in similibus observatum fuisse testatur Prax. de Franch. in decis. 147. in fine.

Nam, & in omnibus delictis, generale est, duplici modo inquiri, vel generaliter de participatione delicti ab incerta persona commissio; aut specialiter contra certam personam de delicto illo accusatam, sive aliter inculpatam, ad notata in l. 4. §. mandatis, ff. ad leg. Jul. peculat. & per Angelum tract. maleficior. in verbis hac est quidam inquisitio, num. 7. & 8. alioque apud Azenoth. in tract. de praesumptis l. 9. §. 88. num. 8. ubi ad generaliter inquirendum, levia etiam indicia sufficere, quae tamen colorem habeant aliquem; in speciali verò inquisitione iudicia, paulò illis urgentiora, requiri affirmat; etenim io generali inquisitione, de levi agitur periculum.

iudicio eius, qui deliquisse creditur; in speciali
verò de maiori præiudicio agitur: cum ex ca-
ponatur nomen illius inter reos, & proinde
multa requiruntur, ut specialis inquisitio for-
6 mari possit, quæ latius enumerantur per *Fari-*
nac. in eius praxi crimin. p. 1. in tit. de inquisi. q.
1. & 2. & ex nostris per Marant. in sus. spec. p. 6.
in verbo, & pervenitur aliquando per viam in-
7 *quisitionis, num. 17. & seqq. ubi præsertim de corpo-*
re delicti, sive de delicto in genere commissio
8 *ne omnis, constare debere affirmant, licet in*
falsi crimine, tanquam occulto, & difficultis pro-
bationis sufficiant indicia, & coniecturæ ad
9 *corporis delicti probationem, ut ex Anton. Ga-*
briel. in lib. 7. commun. conclus. in tit. de criminib.
conclus. 17. & alijs pluribus refert Gualtero. in
tratt. ad defens. reor. defens. q. cap. 9. latq; probat
Larrea allegat. ff. de 66. Confiliar. Statib. cent. 1.
resoluit. 1. 1. a. num. 6.

Cum verò sufficientia non extant indicia,
contra inquirendum, neque contra eum esse
procedendum, ex eodem *Farinac.* declarat *Reg.*
Sansfelic. in decis. 261. ubi iudicem aliter tuten-
10 tem, moraliter peccare dicit; quinimò etiam
11 existentibus iudicij procedere non debere, si
de innocentia rei sibi constiterit, subsentiant,
12 fuisse de facto servatum; nisi tamén fama pu-
blica contra eum ex actis, & informatione con-
13 staret ab honestis personis, & fide dignis, oti-
ginem habens, iuxta ea, quæ in locis relatis tra-
didierunt *Maranus, num. 19. & seqq.* cum *Fari-*
14 *nac. q. 9. num. 1. & 2.* Indicia autem, licet iu-
15 diciali arbitrio remittantur; debent nihilomi-
nus esse talia, quæ illius animum rationabiliter
inducant ad credendum, fuisse delictum ab eo,
cui imputatur commissum, ut docet *Salys. in*
l. & quidem, u. 41. de accusat. & cum eo com-
munem praxim convenire dicit *Clar. in lib. 5. re-*
cept. sentent. 5. fin. q. 20. num. 2. vers. ad inquiren-
dum, ad quem se remittit Reg. Rovit. in prag. 37.
num. 2. sub tit. de Offic. Magistr. iustit.

In hoc autem facto delictum in genere non
constabat, falsitatem scilicet fuisse commissam
neque per indicia, vel coniecturas, respectu
enim apocharum, sub eiusdem Patris Petri Pauli
nomine subscriptarum summam ducatorum
decem, & octo continentem, qui fuerunt à
Beatrice de Leone eius sorore, & creditrice re-
cepti, atque beneficiati; ultra quòd de minima,
16 agitur quantitate, cum tamen sine spe magni
lucri falsitas non possit præsumi commissæ, ut
per *Honded. in conf. 106. num. 24. lib. 1. Farinac.*
in conf. crimin. 109. num. 1. lib. 2. qui alios re-
ferunt. Insuper de falsitate agitur non noxia,
neque apta nocere, tante bonificatione quanti-
tatis à creditrice receptæ, ex qua nullum credi-
tori damnum, nullum etiam debitoribus sol-
venibus fuit illatum, qui propterea nullam
proposuerunt accusationem falsitatis igitur non
17 noxia, neque apta nocere punibilis non fuit,
ex notatis in *l. demus 23. ubi gloss. & Bart. Cad*

leg. Corvel. de falsis, & per Reg. Rovit. in prag.
1. de falsis, num. 34. & in decis. 2. ultra quòd hæc
pietate falsitas de Anno 1744. commissa, quo
18 tempore apocæ confectæ fuerunt per generale
indultum in Anno 1648. subsistentum fuerat
abolita, quod falsi crimen comprehendere, la-
tius deducemus in sequenti *cap. 79.* ut minimè
potuisset super ea inquisitio procedere.

Cessabat etiam diffamario ex inquirendi
persona, qui tanquam probus vir iure Consul-
tus Curialis, & in procuracionis exercitio vet-
satus, in eo etiam tunc temporis ita bene se ge-
rebat, ut non meruisset de falsitatis vicio accu-
sari, neque ita faciliter falsitatem eum commit-
19 tere voluisse dicendum erat, cum tamén ex bo-
na vita, & fama inquirendi omnis mala præ-
sumptio remaneret exclusæ, ex traditis per *Fol-*
ler. in praxi crimin. p. 1. 2. part. in Rub. Item. quod
commissi falsitatem, num. 18. Bayard. in addit. ad
Clar. in lib. 5. recept. sentent. 5. fin. q. 60. num. 86. &
seqq.

Indicia similiter non adesse dicebamus, sed
& ipsam accusationem valde suspectam reddi-
tùm quia ab avunculo, & matertera contra ne-
potem eorum inimicum, ex aduæ lite civili ip-
sis ab eo motam non sine maximo odij calore,
proponebatur, iuxta ea, quæ post *Angel. in tratt.*
maleficio. in verbo: Et ad querelam, num. 36.
docuit *Decian. in tratt. crimin. lib. 3. cap. 25. num. 3*
21 tùm quia diù post offensionem sive damnum,
22 calumniosè proponi dicebatur, cum ex tardita-
te dolus præsumatur, ut in falsi accusatione lo-
quitur *Bald. in conf. 37. lib. 1.* alijsque apud *Ma-*
seard. in tratt. de probat. in conclus. 382. num. 59.
23 tùm etiam, quia à monacho facta, cui regulari-
tè accusari non permittitur, nisi pro beneficio
Ecclesiæ suæ, & cum Superioris consensu, ut in
cap. 1. ut Clerici, vel Monachi, cum concord. per
Decian. in d. lib. 3. cap. 8. num. 15. & 16. causa
24 enim propositz accusationis esse potuit, ut ex
hoc litis civilis cursus impediretur, si non dire-
ctè, quia falsitatis querela pendente, non debet
interim causæ principalis eorsus retardari, ex
pragm. 1. de falsis, saltem indirectè actore ipso
per inquisitionem desatigato, vel processu cau-
sæ in criminale iudicium asportato; vel potu-
it accensationi causam prebere, quòd Ioanna de
Leone, dum terminum ad re pulsandum testes in
causa civili productos, petum labi fecit, pos-
sere per indirectum hoc facere sub criminalita-
tis pretextu intendebat, ut enimque fuerit, ca-
lumniosa detegatur accusatio, & proinde
non admittèndæ est enim à iudicibus præcipue
25 inspicendum, qua intentione accusationis
proponantur, eas omnes non ità de facili ad-
mittendo, ut post *Speculat. in tit. de iudic. prepa-*
tor. vers. si circa iudicium, admonet Foller. in princ.
praxi crimin. u. 15.

Respectu verò prætenzæ testis depositionis
falsò extortæ in causa cum Ioanna de Leone,
nihil aliud spectare dicebatur, quam siudem
te.

- testis depositio, neque indicium faciens ad in-
 16 querendum; tunc quis erat socius criminis nul-
 lam regulariter inducens probationem, ex l. si-
 in fine, C. de accusat. cum alijs de quibus Reg. Sa-
 felic. tom. 3. decis. 382. num. 1. Consil. Paschal. de
 par. poss. par. 1. cap. 10. num. 36. D. Scoppa in an-
 notat. ad Saru. in prax. crim. part. 2. formul. 43. nu.
 19. quamvis enim querelati eius Domini iussu,
 17 hæc ancilla deliquisse se excusaverit; non ta-
 men ex hoc à poena salutem extraordinario, exi-
 mebatur, ex c. Alnoch. in trall. de arbitrar. iudic.
 lib. 2. casu 354. num. 29. & magis communem ef-
 se DD. sententiam affirmat Consil. Paschal. in
 trall. de virib. par. 1. poss. p. 1. cap. 8. num. 35.
 18 Quinimò esse ordinaria pena plecendum fa-
 mulum, qui domini iussu deliquit, nisi Dominus
 esset persona potens, & fixa, atque famulum,
 eius mandatis oon obtemperantem, de occide-
 rendo mioatus fuisset, & ito vidisse de facto
 servatum, testatur Farinas. in prax. crim. p. 2.
 lib. 1. in tit. de pen. leg. tempore and. q. 97. num. 169.
 & seq.
 19 Vltius tuncquam pauper, & vilis conditio-
 nis nullum inducebat probationem, quia facili-
 ter in corruptionem perducere potuit, ut in l. 3. ff.
 de testib. adnotatur, & probat Imbrius. in trall.
 30 de repulsa, considerat. 6. num. 36. & quia mollice
 io criminalibus, non erat io testem admittenda;
 31 vel noo erat integritate fidei, ex traditis, per Dec.
 in l. famina, num. 35. ff. de reg. iur. & Barbat. in
 cons. 20. num. 22. lib. 1. & in cons. 346. n. 13. lib. 4.
 32 præsertim verò in publicis criminibus, inter
 quos falsi crimen enumeratur in §. Item lex Cor-
 nelia de falsis, in tit. Institut. de public. iudic. in.
 33 quibus sicut molles accusare non potest, L. qui
 accusare §. ff. de accusat. ita oec testificari, ut
 34 post Ausferium declarat Mascard. in trall. de
 de probat. conclus. 761. num. 13. tunc etiam, quia
 eadem ancilla inimicitiam cum Domino de
 falso accusato contraxerat, occasione furti bo-
 norum mobiliom domus eidem obiecti, & sto-
 pri è converso per eam Domino oppositi, quam
 35 sanè inimicitiam, eam à testimonio repellere,
 noo ambegebatur, tamen si de recenti reconcilia-
 ta fuisset, de quo ultra Canonistas in cap. cum
 oportet, de Accusat. per Ludovic. Roman. in sin-
 gul. 319. Hippolyt. de Marsil. in l. 1. §. praterea, n.
 num. 4. ff. de questioib. probat DD. quos sequit-
 ur Saru. in prax. crim. part. 1. cap. 6. num. 17. in
 fine.
 36 Hæc omnia fuerunt in causa, ut ab eodem
 Secro Consilio, sub die 3. Martij 1650. decer-
 neretur, facta relatione per M. C. V. quod so-
 spenso decreto lato expectetur exitus cause
 civilis.

R E R F M S P M M A.

- 1 Simulatio cedit veritati.
 Respectu tamen participantium in ea, n. 22.
 1 Creditor, qui sub alterius persona imagine pi-

gnus omittit, non illi, sed sibi negotium gessisse
 intelligitur.

- 3 Creditor pignus omittit, non tam domini acqui-
 rendi causa, quam possessionis, pecuniam dedisse
 se confetur.

Pro iure pignoris sui conservando, n. 4.

Et contra eum, ius offerendi competit, n. 5.

Idem obliquitur interpositam alterius personam,
 emittit, n. 6.

Sive alium fiduciarum adhibuerit emptorem,
 num. 7.

Dum iam non colligi possit, ut creditorem, non ut
 extraneum emere voluisse, n. 8. & 9.

- 10 Alti pignoratitia debitori competens est perso-
 nalis, quia rem non sequitur, neque singularem
 successorem.

Sed tantum eum, qui à creditore pignus pignori
 habuisset, n. 11.

- 12 Alti pignoratitia non præscribitur à creditore,
 vel eius heredibus, scientibus eam debitori
 competere.

Stante malaeorum fide, num. 13.

- 14 Pignus contrahitur sine gratia debitoris, & cre-
 ditoris.

- 15 Creditor diligentiam præstare tenetur in pigno-
 re, eiusque fructibus percipiendis, & num. 16.
 & 17.

- 18 Creditor necessariam omnium impensam in pigno-
 re facere tenetur,
 Nisi sit malum onerosa, n. 19. & 20.

- 22 Simulatio contra simulationis ignorantem, obiecti
 non potest.

Si tamen fraudem habeat annexam in tertij
 præiudicium, n. 24.

- 23 Turpitudinem propriam allegare non licet.

- 25 Venditio valida est, licet venditor animum ven-
 dendi non habeat.

- 26 Simulatio absque causa non præsumitur, neque
 probatur.

- 27 Libri, & partita Bancorum Neapolis pleni pro-
 bant.

Non sic alij Bancorum privatorum, quæ non pu-
 blica auctoritate reguntur, n. 28.

- 29 Solutio non probatur per partitam Banci vulgo
 dictam: palliata, quia nihil operatur.

- 30 Simulatio fieri potest, & valet, quod simulatur,
 quando illud, quod verè agitur, est permixtum.

- 31 Venditio à permutatione habuit originem, cum
 loco rei pecunie daretur caput.

- 32 Permutatio similis est emptori.

Et sicut emptor non agit proximitate nomi-
 nis debitoris in permutatione habiti, n. 33.

- 34 Solutionis vim habet, nominis debitoris pro qua-
 titate dato, consentiente creditore.

- 35 Cessio in corporalibus vim habet traditionis.
 Præsumitur transferat possessionem, ut n. 36.

Sed etiam dominium, n. 39.

- 37 Cessio nominis debitoris pro traditione habetur,
 & idem operatur, quod traditio in corpora-
 libus.

Si cedens velit ius totale transferre, n. 38.

- 40 Cedenti solui non potest, si cessio fuit iudicialiter denunciata debitori cessio.
Imo etiam absque denunciatione, si debitor cessus scientiam habeat cessionis ad commodum cessionarii saltem, n. 41.
41 Possessor est in possessione manutentendus.
Etiam propria auctoritate quastra, n. 43.
42 Decisio Sacri Reg. Consilij Neapolitani.

C A B V T LXXVII.

De Simulatione, quam veritati cedere, disponitur in Rub. C. plus valet, quod agitur, quam quod simulatè conspiciatur.

- 1 **S**imulationem veritati cedere, sine citum habemus in. tit. C. plus valere, quod agitur quam, quod simulatè conspiciatur. Unde ortu habuit dispositio textu in l. 1. & qui sub imagine xp. C. de distr. pignoris. & creditor, qui simulatè, & sub imagine alterius personæ pignus emerit, non illi, sed sibi negotium pignoris intelligitur, & sicut ipse, si proprio nomine pignus emisset, non aemulorum dominij acquirendi causa, quam possessionis, pro inde pignoris sui conservando pecuniam, dedit se cederetur; atque contra eum ius ostendi competere, & cum posterior 6 ff. de distr. pignoratè Prasde Franch. decis. 69. Menoch. in tr. de presump. lib. 3. cap. 121. Anna in conf. 37. lib. 1. Georg. alleg. 6. num. 48. & seqq. Reg. de Marin. in addit. ad decis. Regent. Revert. 20. num. 3. & 4. Merlin. in tr. de pignoris. lib. 4. q. 45. num. 26. & seqq. & in q. 95. num. 66. cum pluribus. seqq. ac Consil. Arias de Mesa, & Hodierna, ille in lib. 1. varior. resolut. cap. 9. & in hic autem, controversi forent 40. num. 67. & seqq. Idem est si creditor pignus emerit per interpositam alterius personam, siue alium fiduciarium adhibuerit emptorem, ut ex l. pradi. & qui sub imagine, post alios addiderunt Negusant. de pignoris. in 6. membro 6. partis. num. 26. Giurba in decis. Sicil. 105. num. 13. Reg. Galea in lib. 2. controvers. cap. 7. num. 39. Consil. Asgria. & Carleval. hic in tr. de iudic. tit. 3. disp. 1. num. 30. ille, vero in conf. 18. lib. 1. Merlin. d. q. 95. num. 66. Post. in tr. de substat. in p. 32. num. 34. & in specul. 66. num. 27. & 33. cum seqq. ubi tamen hoc declarat locum habere, si colligi possit, aut ad hunc concludere, quod uti creditor, non ut extraneus emere voluerit, ac Reg. Merlin. in lib. 2. controvers. forent 68. num. 5. & 6.
9 Fructus autem, tunc ex re pignoratè percepti, & quos percipere creditor potuit in creditum impetrare, & reliquos una cum pignore, restituit per pignoratitiam actionem, quam personalem esse, ut rem non sequatur, neque

- regularem successorem creditoris ementis, nisi tantum eum, qui ab illo pignus pignori habuisset, & neque præstare actionem hanc pignoratitiam a creditore, vel eius hæredibus scientibus eam iam debitori competere, tanquam per solutionem pretam, Rante mala eorum fide, plenè probaverunt Cacheran. in decis. Pedemont. 115. num. 11. Menoch. conf. 20. r. num. 101. & seqq. lib. 3. & in relato tr. de pignoris. affirmant Negusant. membro 5. §. partis, & 2. 6. partis. num. 23. in fine, & 2. 7. partis num. 1. & seqq. Merlin. lib. 5. q. 29. & 64. & in quest. 45. ubi num. 7. & in lib. 1. q. 1. num. 3. & 4. quod pignoris contractus sit gratia utriusque, debitoris scilicet, & creditoris; quare tenetur creditor præstare circa pignus, eiusque fructuum, perceptionem diligentiam, & sanè eam, quam diligens pater familias in suis rebus præstare solet, ut ex textu in l. 1. §. de pignorat. al. ipse tradit in lib. 4. quest. 130. num. 4. & ibi num. 1. & num. 11. cum seqq. quod de dolo, & culpa etiam levi tenetur, & expensam omnino necessariam in pignore facere debet, si non sit rei multum onerosa: nam eo casu sufficeret eam debitori denunciare post Negusant. in membro 3. 7. partis num. 4.
16

- Quod verò diximus, simulationem cedere, veritati, illius tantum respectu intelligi debet, quam simulationis participem fuisse constat, nec ab eo contra alium simulationis ignarum, de simulatione obijci possent: nam hoc esset propterea allegare turpitudinem, quod regulatè non permittitur, & cum profectus 4. C. de revocand. donat. cum concord. per Barbo. in axiom. juris 22. 1. & in simulatione specialitèr docuerunt Farinac. in tr. de falsis. & simulat. q. 162. num. 46. & seqq. Regent. de Ponte, & Merlin. ille in conf. 2. num. 84. & seqq. & num. 113. lib. 1. hic in lib. 2. controvers. forent 67. num. 12. si tamen simulatio haberet aliquam in tertij præiudicium haberet annexam, ex qua turpitudinem inducitur, ut ex Bart. in l. filium C. de revocand. his, qua in fraud. creditor. post Reg. Revert. in decis. 3. num. 17. declarat in terminis d. l. & qui sub imagine, Consil. Pratus in tr. de off. cap. 71. n. 3. & seqq.
25 Hinc venditione facta ab eo, qui animum vendendi non habebat, sed aliud agendi non posse venditionis contractum simulatum allegari contra emptorem, qui verè animum habebat emendi, & contrariam venditoris voluntatem ignorabat, ut in dubio presumitur, plenè docet Capolla in tr. de simulat. contr. lib. num. 92. & seqq. in versis. Quartò vero casum, sequitur Scaccia in tr. de Commerce. & Camb. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 10. n. 13.

- Et propterea in causa vertente in S. C. Neap. inter Lucretiam de Angelis, & Felicem Basile, Rante partitæ Banci productæ solutionis factæ per Lucretiam ducatorum 520. pro pretio annuorum ducatorum 140. cum eorum capitale

duca eorum bis mille super Arramento gabelle salis venditorum à prædicto Felice, quamvis eadem pecunia fuisset per eum Anello de Fusco, Lucretiz viro, & alijs girata pro totidem in Civitate Barensi solvi promissis, non ex hoc aliquam simulationis exceptionem ipsi Lucretiz simulationis inscie, obijci posse affirmamus: cum enim simulatio minimè præsumi, aut probari possit, deficiente certa, atque probabili simulationis causa, ex notatis per *Barr. in cons. 65. incipiente fallum tale est, lib. 1. alioque apud Grassum in v. trall. de except. except. 11. num. 19. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. rem. 2. lib. 1. tit. 36. num. 2. Reg. Merlin. controvers. forens. tem. 2. cap. 17. nu. 11. quos cum multis alijs sequitur D. Scappa ad dec. Gratian. observat. 90. num. 5. & segg. ubi plenè de hoc agit: nec alia poterat probabilis causa simulationis allegari, nisi quòd Fusco pecuniam Lucretiz uxoris ab eo receptam, in propria usus conversam, Basili venditori solvere obtulisset in Civitate Bari, absque eo quòd in uxoris notitiam pervenisset, in qua simulationis specie uxoria scientia omnino cessabat.*

Ultra quòd ex partita Banci excluderetur simulationis præsumptio, cum partite ex libris 17 Bancorum Neapolitanorum extraxit, plenissimam inducant probationem pro Banco, & contra Bancum, & pro tertio contra tertium, ut *Rota Genuensis dec. 38. & ex alijs latè probat Gait. in trall. de credit. cap. 2. tit. 2. nu. 54. & segg. quem laudat Cæsar. in spec. peregrinar. quest. 9. 4. 18. num. 19. & segg. quidquid aliud in alijs Bancis ad libitum credis dici possit, & quæ privato tantum voluntate, non Superiorum, ex publica autoritate reguntur, de quo plenè post *Menoch. Mascard. & alios Nicol. Gonna in trall. de script. privata, lib. 4. in tit. de libro comporis, & Bancheij, com. etiam non eadem Lucretiz fuisset pecunia restituta, ut partita dici potuisset, passator, quæ nihil operatur, per l. qui sic solvis 55. ff. de solut. allegata à Reg. Cypre. Lairo dec. 100. m. 72. lib. 2.**

Quòd si alia simulationis species considerari potuisset, ut permutacionis contractus verè gestus fuisset capitalis super Arramento Salis existentis, cum nomine debitoris in Civitate Barensi exigendo, & alius emptionis, & vendicionis fuisset simulatus, quando illud, quod verè agitur est permixtum, & de iure validum, erit quoque validum illud, quòd simulatur: nam unus contractus, vel actus in alium transfertur, *l. singularia 15. ff. de rebus credit. si certum petat. & l. si ex pretio 6. Card. notat Barr. in l. Lucine Titius 2. ff. de positi, apolla in can. 243. & post alios Farinac. in d. q. 162. nu. 43.*

Nomen verò debitoris permutatum, tanquam in permutacionis dominium translatum, eius periculo, atque damno cedit: similis enim est vendicioni permutacio, cum à permutacione originem habuerit venditio, & locorei pe-

cunia dari coeperit, ex notatis in l. 1. ff. de com. 32 *trah. empti*, unde permutacionem similem emptori iudicati, ex *l. fin. ff. quib. ex causis in possess. acquir.*, docet *Tiraquell. retract. confanginuit. 5. 1. gl. 14. num. 28. & in 5. 30. gl. 1. nu. 19. ut quemadmodum 33 modum emptoris, ita permutans contra permutacionem agere non possit, ex nominis permutati inexistibilitate, iuxta dispositionem *l. finem 4. ff. de heredit. vel alt. vendit. de qua latè Reg. Rovit. in cons. 75. num. 10. & segg. lib. 1. potest etiam nomen debitoris pro quantitate dari, consentientia creditore, atque vim obinet solutionis ex notatis in *d. l. singularia*, ubi *Arretin. lafon. & Cagnol. & post eum Surd. in consil. 145. num. 15. lib. 1. alijsque relatis probat Adan-gul. in trall. de evict. q. 80. nu. 2.***

Sed in possessorio dicebamus, omnino debuisse Lucretiam obtinere, quia nedum cessionem habuit capitalis prædicti, quæ quidem cessio 35 sit in incorporalibus vim habet traditionis, in 36 corporalibus fieri solitæ, & veram impostæ possessionis translationem, ex *gl. in l. fin. in verbo portemibus, ff. de donat. quam à DD. communiter approbati dicunt Barr. ibid. sub num. 1. Ocase. in dec. Pedemont. 51. Tiraquell. in d. 5. 1. gl. 7. num. 12. ver. hinc quoque, & alijs quos refert, & sequitur Olea in v. trall. de Cess. l. 1. & alij. 37 tit. 1. q. 4. num. 14. & quòd cessio nominis debitoris habeatur pro traditione, atque idem, quòd 38 traditio in corporalibus operetur, si cedens velit ius reale transferre, ex *Barr. in l. fin. num. 3. Sardo in cons. 145. num. 37. in fine. & num. 38. lib. 1. & alijs probat Scaccia in d. trall. de commore. & camb. 5. 2. gl. 5. q. 8. num. 163. & segg.* 39 etiam, quòd cessio transtert dominium ex *Ca-vonse super Riti 286. num. 7. verum etiam ultra cessionem fuerat capitale prædictum ducatorum bis mille, com. eorum annuus introitus in beneficium ipsius Lucretiz deservit in libris Arramenti Salis, licet opera eiusdem Basilis Governoris Arramentum, redditus non habuisset, quare Arramentum ipsum, tanquam nomen debitoris à Basile cessum, cedenti solvere minimè potera, stante iudicia li 40 cessionis denunciatione, iusque descriptionis facta in libris Arramenti, iuxta terminos, l. 3. *de variationib. ultra*, quòd in cessione versabatur ad commodum cessionarij facta, live 41 titulo vendicionis, sive permutacionis, aut in solutorum dationis facta dicatur, in qua cessione species, qualis cumque sciencia debitoris, etiam extrajudiciali, & absque alio ex requisitis prædicti l. 3. sufficit, ut minimè possit debitor cessus solvere cessionario, ut per *ver. in l. fin. ff. de transact. obli. gl. in verbo ignorabat*, ex commun. DD. opinione comprobavimus in *præced. cap. 3.* 42 *num. 8. unde cum redditus prædicti solvi non potuissent cadenti, erant omnino solvendi cessionarij, quæ tanquam possidens, erat in sua* 43 *possessione mandanda, sive autoritate iudicis, sive propria quæritæ, ut ex Cavour. præf. quæst.***

quæst. cap. 17. num. 3. *Gratian. dist. 1. for. cap. 542. num. 8.* alijque referi *Cypc. Latr. in decif. 108. n. 21 lib. 1.*

- 44 Quibus attentis præcedente cõpilatione termini, super omnibus hinc inde præsentis concessis, fuit mediane S. C. Neap. sub die 4. Januarij 1647. abfoluta Lucretia de Angelis ab impetibus per Felicem Bafile, refertente D. Conf. Joanne Francisco Moscianno, cuius laudes alibi indicavimus, & fuit Boirellus causæ Aquarius.

R E R M S V M M A.

- 1 Alterius factis quis prægavari non debet.
- 2 Filius à matre in odium mariti exheredari non potest, & n. 3.
- 4 Pœna suos tantum tenet antehores.
- 3 Infensum non potest à nobis suo factis nostro auferri.
- 6 Nepos ex filio propter ingratitudinem exheredato, potest ex propria persona querelare testamentum avi.
- 7 Filius ingrati non potest ex patris delicto, vel culpa, hereditate privari.
- 8 Fructus ex infella radice provenientes recipiuntur.
- Nisi novam, atque incorruptam radicem generaverint, n. 13.
- 9 Filius odiosi per testatorem, exclusus à fideicommissio censetur.
- 10 Odiosus testatori non comprehenditur in generali proximorum vocatione ab eo facta.
- 11 Excluse vero, omnes ab eo descendentes exclusi censentur.
- Si eadem exclusio ratio eorumque congruat, ut num. 12. & 14.
- 13 Parricidium ulitimi supplicij, & bonorum confiscationis pœna in Frbe animadversum.
- 16 Patris delictum filio, ex propria persona venienti, non nocet.
- 17 Fœda in heredes extraneos non transitoria, si scio non devoluntur, per fundatarij delictum. Sed illorum successio sequentibus in quâda reservatur, n. 18.
- 19 Sententia condemnans ad aliquantulum de penis, absolvere censetur pro reliquis.
- 20 Distinctio taxativa tantum, quæ penis, affirmat, vel ligna verò excludit.
- 21 Appellatio per sex mensium lapsum in secunda instantia, & quatuor in tertia, deservitur ex dispositione Statutorum Urbis Romæ.
- 22 Restitutio in integrum infra quadriennium peti debet, & obtineri.
- Neque absentia excusat, cum procurator ad causam dimitti potest, n. 23.
- 24 Fœdi novi secundogenito pars pretij debetur, tanquam extantis in defuncti patrimonio.
- 25 Fœsi bona delinquentis ad eum devoluta, absque alia corporali apprehensione acquiritur.
- Etiâ extra territorium existentia, si nomina

debitum sint, circa aliquid mobile versantia, num. 26.

- 27 Homicida nedum interfecit, verum neque illius heredi in interfecit bonis succedit.
- 28 Reg. Cypc. Latin pre alia parte consulsis in præsentis causa.
- 29 Prælatio agnitionis iure competit in fœdi alienatione facta in extraneum.
- Ampliatu primo, ut filio etiam exheredato, vel ingrato concedatur, n. 30.
- Secundo, ut locum habeat in venditione fœdi, tam ex pacto, & providentia, quam hereditarij, n. 31.
- Tertio, etiam si fœdalia bona cum alledialibus vendita fuissent, n. 32. usque ad 36.
- Quarto ampliatu, ut femina etiam concedatur, quæ non sit à fœderum successione exclusæ, num. 41.
- Hæc tamen prælatio non competit elapsæ annæ à die scientiæ alienationis, n. 37.
- Intelligit à die tertia notitiæ pretij, atque postea, num. 38. & 39.
- Secundo non competit, nisi proximiori, n. 40.
- Tertio non conceditur illi, qui pecuniam non habet pro ea ad sui beneficium excrenda, n. 42.
- 43 Prælatio inter, cum exerceatur, fructus ab emptore, & introito pretij ab agnato solvi debent.
- Et meliorationes necessaria sunt emptori restituenda, n. 44.
- Non utiles tantum, atque voluptuaria, n. 45.

C A P V T LXXVIII.

De Filio ex patris factis minimè prægravando, ad regulam l. si quis in suo 33. §. legis, C. de inoff. testamento.

- 1 **A**lterius factis alium prægravari iniquum existimat *Justin. Imperator in l. si quis in suo 33. §. legis, C. de inoff. testamento.* ex hoc inferens, odio mariti filium à matre exheredari non posse, non enim debet filio patris iniquitas nocere, ut in cap. Iudei l. 1. q. 4. cum concord. apud Covarr. in lib. 2. variar. resp. cap. 8. in princip. sed pœnam, coovenit suos tenere auctores, l. scimus 22. C. de penis, cum alijs per Barboz. in axiom. iur. 181. num. 4. & 5. neque ius nostrum potest à nobis sine factis nostris subtrahi, l. si ff. de pallij, l. id quod nostrum 11 ff. de reg. iur. hioc patris exheredati ingratitudinem filio miomine nocere, quin possit ex propria persona querelare testamentum avi, disponitur in l. 3. §. si emancipatus, ff. de bonor. possess. contra tabulas, nec filium inobedientis, vel ingrati propter patris delictum, aut culpam hereditate privati posse, per text. in
- M m 2
lpa-

l. pater familias 44. ff. de heredib. institut. vultur ibidem DD. & optimè Bald. in l. 1. in §. appofiti. C. de his, quæ pœna nomine, Burfat. in consil. 13. num. 68. lib. 1. Et dicitur in consil. 71. num. 44. lib. 1.

8 Quamvis autem fructus ex infecta radice, provenientes, non minus, quàm radicem ipsam reicijendis, per text. in l. §. vivam maro 3. de bonis matris. dicitur Surd. in consil. 85. num. 10. lib. 1. & in decis. 47. ubi refert propterea decifum in Senatu Mantuano, excludendum fore à fideicommissi beneficio, filium illum, quem testator odio habuit ex præfumpta testatoris voluntate, tunc, adeo odiosus à generali proximorum vocatione excludendi, ad text. in l. Lucius 90. §. Lucius Titius Damam ff. de legat. 2. ubi notant DD. & alios refert Molin. in tract. de Hyspan. primogen. lib. 1. cap. 9. num. 13. verùm etiam illos, qui ab odio descendunt, cum uno excluso, omnes ab eo descendentes exclusi censentur, ex Angeli in §. reliquum, Auth. de heredib. ab intest. Decia in consil. 589. num. 6. & alijs Surda allegatis, quem sequitur Fufier. in tract. de substit. 9. §. 17. num. 2. & seqq.

11 Hæc tamen omnia sunt intelligenda, quando fructus de radicis infectione participant, ut quia exclusionis ratio, filijs quoque congruat, unde filia scemina ob existentiam filiorum masculorum exclusi, illius quoque filijob eandem rationem excluduntur, cum vetò fructus ex tali dice licet infecta provenientes, nihilominus incorrupti manent, illius infectionem ferre non debent, propterea cum aliquis ex proprio demerito, vel ingratitudine remaneat exclusus, filio non nocet, ex persona propria venienti, ita solemniter distinguit Bart. in l. liberum, num. 16 ff. de verb. significat. quem post alios refert, & sequitur Peregrin. in tract. de fideicommiss. artic. 18. num. 31. & a num. 18. ubi num. 70. vers. contra verò allegat Præf. de Franc. in decis. 169. qui ita indicat testatur in S. C. Neap. Idem firmat Consil. Hodierna ad Surdam d. decisum. 47. num. 7.

Patrum itaque delictum filios, ex propria persona venientes non afficit, & ita fuit alijs à nobis consultum, pro Illustri Duce Almerici D. Gaspare Casarelli convento in Sacro Regio Neapolitano Consilio, ad instantiam Francisci Cincij iunioris quondam Bernardi filij super petita relaxatione Castrorum feudaliū, Almerici, Fileti, & Perschi maiore in Aprutina Provincia existentium, quod fuerat quondam Francisci Cincij senioris eius avi à Iacobo, & Bernardo filijs interfecti, si quidem causam haberet conventus à Iohanne Baptista Cincio nepote ex Iacobo filio primogenito, qui tamen tanquam patricida onâ cum Bernardo secundogenito zate minore, ultimi supplicij pœna fuissent mulctati, per sententiam Rotæ Romanæ contra eos executam, ut Farinac. testatur, qui pro ita in hæc eadem causâ allegavit in consil. 66.

in fine lib. 1. nihilominus Iohannes Baptista Iacobi primogeniti filius, Bernardum secundo genitum, eiusque descendentes à feudorum successione excluderat, non obstante patris de 16 lictio, quod patrem incapacem, & inhabilem in illorum successione reddiderat, filio tamen ex propria persona succedenti nocere minimè potuit, & ac si pater nequaquam fuisset in mundo, sive fuisset mortuus, ut ex pluribus in præfenti causâ, tunc in R. C. Summ. Neap. discussa, comprobavit Reg. Rovin. in consil. 11. & 12. lib. 2. & signanter in consil. 11. num. 26. quæ consilia, inserit etiam in Communi ad pragmat. 1. de bonis proditor. & ante eum Reg. de Penis in tract. de præf. Prover. tit. 8. §. 9. firmat opinionem pro filio primogenito, neque in feudilibus bonis ad hæredes extraneos minimè transitorijs, fisco ius aliquod ex patricidij causa competeat, sed t 8 illorum successio sequentibus in gradu, etiam in via delinquentis, devoluta fuerunt, ut ex communi DD. opinione probat Peregrin. in tract. de Iure fisci lib. 5. tit. 1. de publicat. bonor. n. 172. in versis. Sed contra.

Quod et si fuisset à sententia Rotæ Romanæ, tam respectu corporalis pœnæ condemnationis ad tritremes, quàm respectu privationis, & confiscationis bonorum pro parte Bernardi interposita appellatio, non tamen fuit à Summo Pontifice admissa, nisi tantum respectu pœnæ corporalis, respectu verò bonorum fuit causa contra filios Iacobi primogeniti tantum commissa Gubernatori Vebis, per eum pro ut de iure cognoscenda, qualibet appellatione remota, contra enius rescriti formam, nullitè fuit appellatiois causa per Gubernatoris Locumtenentem cognita, declarando malè fuisse iudicatum, & binè Bernardi nomine appellatum in eo tantum, quod fuit condemnatus atq; trismissus ad exilium, & proinde exilij pœnâ ab Urbe Romæ esse eidem indicendam: quidquid 19 autem sit de sententiæ prædictæ validitate, adhuc illius tenore inspecto, propter vim dictionis taxativæ tantum, quia dicitur: in eadem tantum, &c. absque dubio censetur in reliquo prima sententiæ confirmata respectu pœnæ privationis, atque confiscationis bonorum, iuxta ea, quæ post Bart. in l. 1. ff. qui Ius dicenti non obtemperaverit, docuit Abb. Panor. & post eum Felin. in cap. cum inter, num. 11. de sentent. 10 & re iudic. cum notata illius dictionis taxativæ tantum sit ponere solum ea, quæ affirmat; reliqua verò omnia prorsus excludere, ex traditis per Decium in consil. 328. num. 5. lib. 1. & alios per Gratium in tract. de delictis, cap. 270.

21 Dato autem citra veri præiudicium, quod respectu bonorum, adhuc remansisset appellatiois causa decidenda, oblatæ etiam satisfactionis lapsus ex dispositione Statutorum Urbis, quæ sex menses in secunda, quatuor in tertia concedunt instantia, ut in cap. 81. sub tit. de in 22 Nam & fatali lib. 1. cum etiam longè antea elap-

- elapsum quoque reperiretur quadriennium à lute concessum, ne dum ad incohabandam, verum etiam ad terminandam causam in integrum restitutionis insimul cum appellatione à Bernardo proposita, ut plenè per *Odd. in trall. de ratiis in integrum* p. 1. q. 19. art. 1. 2. num. 94.
- 23 quem etiam sedatus fui in antecedenti cap. 78. num. 75. & nunc addo *D. Almar. ad Reg. Reg. vii. tom. 3. consil. 3.* neque Bernardi absentia propter exilium eidem ab Urbe iniunctum, aliquam tribuere poterat executionem adversus temporis prædicti lapsum, quia potuit facillimè antequàm discederet procuratorem dimittere, ut appellationis causam, sive in integrum restitutionis prosequeretur, *Idem, & si per Prætorum, 26. §. 1. ff. quib. ex caus. maior. ubi notant communiter DD. alique per Odd. in relati. trall. p. 1. q. 7. artic. 4. n. 25.*
24. Quomodo modum verò à feudorum successione Bernardus remanebat exclusus, ita & à parte pretij, eidem tanquàm secundogenito in feudis ipsis à Francisco seniore novitèr quæsitis fortasse debita propter consuetudinem ita iudicandi in Regno introductam ex causa pretij in feudorum emptionem erogati, quod ex parte præsumitur in defuncti patrimonio, ut post *Andream*, & alios referunt *Anna in consil. 26. lib. 1. Reg. Rovi. in pragm. 2. §. 2. num. 26. de feud. quæ sanè pars pretij per primogenitum debita, tanquàm nomen debitum, quod circa rem mobilem, utpote pecuniam versatur, delinquentis personam insequabatur, atque hæc, tan-*
- 25 quàm burgenatica veniebat applicanda; pro ut statim sine alia emptioni apprehensione iuxta tradita per *Peregrin. in relati. tit. de publicat. bonor. num. 52.* fuit sisen quæsitæ recep-
- 26 ta enim est DD. opinio sisen delinquentis, occupare nomina debitorum illius, ubicumque etiam extra iudicia consensantis territorium existentia, quæ tamen circa mobile aliquid versantur, ut ex notabili *Alex. in consil. 37. ult. vers. communis moribus*, à quamplurimis hanc sententiam teneri ostendit, eamque post alios sequitur *Carav. in Ritu Neap. i. 32. un. 4. in fine.*
- Sed Fisco Regis, sive Pontificis, hæc pars pretij debita, fuerit à Pontificio cessione obtinuerat Iohannes Baptista, lacobi filius, & à Regio obligationem profuturibus ex Castris ipsis longo tempore percepta, ad quorum restitutionem fuit mediante sententia condemnatus, quæ tatione actus excludebatur, etiam si voluisset ex Pauli tertiiogeniti quond. Francisci senioris persona in Castrorum prædictorum restitutione experiri, cum Iohannes Baptista lacobi primogeniti filius Paulo tertiiogenito fuisset eadem ratione præferendus, & quatenus fenda, sive pars pretij illorum fuisset Paulo quæsitæ, adhuc Paulo decedenti, Bernardus tanquàm, in cap. & indignus succedere minimè potuit, ita neque actor Bernardi filius, & hæres, eum,
- 27 interfectos, nedum interfecto, verum etiam il-

- lius hæredi in bonis interfecti succedat, idque fuit in delicti penam, atque odium constitutum, non obstante bonorum incorporatione in hæredis patrimonio, ut ex *text. in l. Lucius 9. in fine, ff. de lris fisci*, docent ex communi DD. sententia alij relatis *Comf. in lib. 3. var. resal. cap. 3. num. 52 Peregrin. in trall. de lris fisci, lib. 2. tit. 3. num. 4. & seqq. Farinac. in prati. crimin. p. 2. tom. 2. q. 120. §. 2. num. 23.* Vnde Bernardi
- 28 Cincij, & successivè filiorum petitio, locum habere non poterat, quamvis pro Bernardo consulvisset *Reg. Capp. Larr. Torelli Adarchio in eius Consiliis lib. 1. novitèr typis tradito in consil. 137.* quem postea vidimus.
- 29 Ita prælatio in feudorum emptione in hac causa perita locum habere non poterat; quamvis enim, sanguinis, & agnationis iure competat etiam filio exhereditato, vel ingratato, ad notata in *l. si ex patris 1. o. §. Julianus, ff. de bonis liber. cum alijs per Tiraguel. in trall. de utroque retrall. in tit. de retrall. consanguinit. §. 2. gl. 31 8. num. 45. & §. 9. & in vocatione tam feudi, ex pacto, & providentia, quàm hereditarij iuxta dispositionem cap. 1. §. però, qualiter olim feudum poterat alienari, cum latè congestis à *Reg. Capp. Larr. in decis. 57. lib. 1. idque procedere.**
- 32 etiam si feudalis bona, unà cum allodialibus vendita fuissent, ut pro feudilibus tantum bonis retrahendis nos competat agnato, eique præiudicium asserere non possit allodialium bonorum admixtio, post *Balsar. in cap. imperiali §. quoque num. 16. in fine de prohib. feud. alienat. per Federic. affirmat Resenthal. in trall. de feud. tom. 1. cap. 9. membro 2. conclus. 9. num. 1. & ex Baldo, & Afflicto confirmat, atque iudicatam refert in R. Collar. Consil. *Præf. de Franch. in decis. 17. in fine*, in causa simili prælationis ab Univerfitate peritæ, in vocatione eius terræ insimul cum alia Terra facta, in quibus terminis loquitur etiam *Præf. de Curis in diversis. In feud. fol. mibi 10. num. 69. & Franciscus Rummus in add. ad Afflic. in trall. de lris probomif. §. 6. in 4. notab. ubi de pluribus rebus unico pretio venditis, de quo etiam Maffei in Comment. ad Consuetud. Neap. tom. 3. p. 12. q. 29. ubi quid dicendum sit in vicinis, & consanguineis, ac Domino feudi retrahentibus, & pro distinguendo, tunc pretio bonorum proximè esse dicit *Præf. de Curis in loco relati.* faciendū**
- 33 appretium, & eo inspecto pretium constitui possit pro singulis rebus, habito respectu ad
- 34 valorem pro bonis omnibus solum, non quod pretium extimationis faciendæ solvendum sit ab exercente lra prælationis, ut pluries in S. C. Neap. decimus testantur *Reg. de Tappia in decis. eiusdem Sacri Consilij 57. un. 17. & seqq. & Præf. Reg. Cam. Læmarini in addit. ad Reg. Læmar. eiusdem in repetit. §. sed, & si res, per quos fias inuestitura num. 41. & seqq. & præsertim num. 64.* etenim contrarium vetus esse testantur, præ-
- 35 tium scilicet ab alijs solum, vel oblatum esse sol.

Solvendum *Reg. Capiblane in tract. de Baronib.*
tom. 1. cap. 2. num. 10. Gallapp. in methodo Juris
fundat. p. 2. cap. 2. num. 27. Reg. Capp. Latr. in
consultat. 96. num. 12. & seqq. lib. 2. & Reg. San-
felice. in decis. 102. & 111. num. 12. & seqq. lib. 1.
 ubi etiam refert, num. 16. decisum in eodem S.
 C. Neap. & num. 13. decisiones in contrarium.
 36 relatus procedere posse affirmat, quando frans,
 vel emulatio aliqua colligitur in pretio ab em-
 ptoe soluto, vel oblato, sequitur *Cons. de Rosis*
in conclus. 17. num. 17. & seq.

Quibus tamen minimè refragantibus, petitæ
 prelatoioi locum non esse respondimus: Prio
 37 ex temporis lapsu, scilicet anni ad. prelatoio
 nem perendam concessi à die scietæ vendi-
 tionis, ut in relato *cap. 1. §. paræ, qualiter olim*
fundum potest alienari ibi: annulli silentio, &
 38 *quo steterit;* ubi tamen de certa uotita pretij
 conventi, atque pactorum in venditionis in-
 strumentis contentorum intelligendum esse,
 declarat *Affili. in Consultat. Santimus §. 2.*
num. 2. de Jure probat. Tiraquell. in relato §. 1.
gl. 19. num. 1. & post aca Gallapp. in proximo re-
late cap. 2. num. 31. & seqq. ubi etiam num. 33. in
 39 *fine data ignorantia non minori, quam triginta*
 annorum spatio huc luti præteribit affirmat,
 ut etiam docuit *Roland. a Palles in cons. 17. num.*
64. vol. 3.

40 Secundò neque prelatoio cõpetebat alijs
 existentibus in proximiori gradu, nempe sta-
 tibus reoditoris, utriusque coniunctionem eoi-
 jus retractus à pari cum incessionis lute pro-
 cedat, et cõpetit, qui successurus esset in flu-
 do, si non fuisset alienatum, ex *Tiraq. in d. §. 1.*
gl. 8. num. 13. Carpano in Comment. ad Statuta
Mediol. tom. 1. cap. 417. num. 200. alijsque à
Reg. Capp. Latr. adductis in relato decis. 57. nu.
 41 *37. ubi ex hoc lexmine lus retractus ita cõpete*
 subdit num. 38. si à feudarum successione
 quo repetiatur exclusus, ex *Reg. de Ponte in decis.*
21. & oonollis alijs ibidem relatis.

42 Tertiò excludebatur prelatoio, cum eam pe-
 teos pccnoiam non habuisset pro ea ad sui, &
 quo alterius personæ beneficio extrahenda,
 iuxta planè tradita per *Gjur. in decis. Sicilia 51.*
 & eundem *Capp. Latr. in d. decis. nu. 42. & seqq.*
 ubi refert indicatum in S. C. Neap. sub num. 60.
 in cõsua Regij Fisci patroni Magnæ Curiz Vi-
 cariz D. Iulij Mastrilli, qui postea fuit Dux
 Maritimi, & Regius Conf. caparus, cum Caro-
 lo, & Livia Zartara, in qua causa addidit *Reg. de*
Martin. caput 116 in resol. Juris lib. 2.

43 Etudius autem ab emptore, & interesse ab
 agnato terrahentæ à die lisis contestatæ in iu-
 diciu prelatoiois esse restituendus post *Tira-*
quell. & alios affirmat Reg. Sanfelice. decis. 103.
num. 8. lib. 1. ubi etiam num. 9. melioratores, &
 44 *expensis necessarias caput, non etiam utiles,*
 45 aut voluptuarias esse emptori reficendos affir-
 mat, quod arian probaverant *Carpano in Com-*
ment. ad Statuta Mediolanensia in relatu cap.

417. num. 665. & *Consiliarius Marciarius in*
cons. 11. num. 5. lib. 2.

R E R U M S U M M A.

- 1 Indultum generale criminum, etiam capita-
 lium, gratis concedi quandoque solet.
 A Principibus tamen Supremis, sive Regibus,
 num. 1.
 Non à Baronibus, & feudatarijs inferioribus,
 quibus non permittitur, n. 3.
- 4 Indultum generale ex quibus causis concedi so-
 let, & n. 5. 6. & 7.
- 8 Indultum alio nomine Decretum gratiosum ap-
 pellatur, sive generalis abolitio.
 Et gratis, atque restituito omnem pena remis-
 sionem continent, n. 9. & 10.
- 11 Abolitio generalis Romanorum tempore conce-
 di solita.
 Ex quibus antem causis? & pro quo tempore?
 n. 12. usque ad 22.
- 23 Abolitio generalis, qua olim concidebatur, em-
 ississima quoddam crimina non comprehende-
 bat.
 Nec delicta commissa ab Officialibus in officio
 delinquentibus, atque liquida, & notoria,
 num. 24.
 Et ad carceratos, vel condemnatos, non exten-
 debatur, n. 25.
- 26 Indultum generale non delet infamia notam,
 nisi specificè exprimitur.
 Sed omnia alia comprehendit, qua non fuerunt
 specialiter excepta, num. 27. usque ad 33.
- 31 Beneficium ex Principis liberalitate procedens
 latissimum interpretandum.
- 34 Indultum criminum penam remittit.
 Ex quo secundariò Respublica ladtur, n. 35.
 Sed principaliter favorum respicit, lucis secun-
 dario edum continet, n. 36.
 Unde favorable dicitur, n. 37.
- 37 Favorabilis dispositio indicatur, qua principa-
 liter favorum, & secundariò edum continet.
- 38 Indultum respiciendum casuum exceptorum odiosum
 reputatur.
- 39 Indultum de Anno 1648. concessum Civitati, &
 Regni Neapolitis, & n. 42.
 Post sedam populares inuolunt, num. 40. & 41.
- 43 Distinctio, ut in d. distictio, quilibet, sunt universa-
 les nihil excludentes.
- 44 Barones ex venient sub nemine Officialium &
 remittitur.
- 45 Indultum Civitati, & Regni Neapolitis pluribus
 concessum, & n. 46. 47. & 48.
- 49 Pena pro quibus Regiosus tantum esse dicitur
 sunt, pro quibus solita est, exequutio, in bonis
 debitoris.
- 50 Indultum, in quo non fuerunt excepta crimina,
 alias excipit solita, etiam illa comprehendit, &
 num. 63.
- 51 Expressum dicitur, quod ex mente, & consuetu-
 dinis necessitate colligitur.

Vel quod à Iure subintelligitur, n. 52.

Aut per exceptiorem præsupponitur, n. 53.

54 *Exceptio format regulam in contrarium, in casibus non exceptis.*

Sed regulam declarat, non ampliat, n. 56.

Nisi alius esset in iussu, iura tunc ampliat regulam, n. 57 & 68.

Vnde si fiat exceptio eius, quod in regula non continetur, regulam ampliat, n. 60, 61 & 62.

55 *Inclusio minus est exclusio alterius.*

56 *Verba non debent esse superflua.*

Nec minimum verbum, aut minima syllaba debent esse sine virtute aliquid operandi, n. 59.

64 *Regalia maiora, quæ veniant in generali concessione (Astruc, vel fradi) & n. 67.*

65 *Clausula, cum omni iure, vel cum iuribus, & pertinentiis, & cum integro statu, ad omnia accessoria referuntur.*

66 *Fendi in concessione, vel alienatione non venimus ratiæ et particulari titulo quæsi.*

69 *Exitus causa.*

C A P U T LXXIX.

De Abolitione criminum, sive Indulto latè intelligendo, ad interpretationem generalis Indulti in Anno 1648. concessi Fidelissimæ Civitati, & Regno Neapolis.

1 **I**ndultum generale criminum, etiam capitalium, solet quandoque gratiam cedere à Supremis Principibus, sive Regibus, quibus tantum à Iure permittitur; non etiam Baronibus, aliisque feudatariis inferioribus, qui ab illis superioribus, recognoscunt, ex traditis, per Cæsarum, in deoff. Podemont. 101. & per Regent. Martini in lib. 1. consue. forens. cap. 35. obtestati iudicatum per M. C. V. Neap. in qua relatione in Collat. Consilio, tumque reforme, & sequenti Novar. in edict. super prag. num. 11. & seq. Thori in d. p. i. compend. deoff. Regni Neap. in verbo Barones an possint indulgere. Idque, vel ex publica leuitia pacis inhiat, uxoris ductæ, 4 Nativitatis filii, maxime primogeniti, novæ adeptæ possessionis alicuius Regni vel Provin- 5 ciæ, vel ob rem prosperè gestam: nempe victoriam habitam, hostesque fugatos, vel pro bono 7 pacis, ad extirpandos exules, insigentesque latrones, ut memineron Cler. in lib. 5. recept. sentent. § fin. q. 59. num. 4. in fine, vers. Scias autem, Lucini Follet. in prag. fin. num. 57. & 62. in fine de Comp. inter Comm. super prag. diverber. & 8 alio nomine decretum gratulolum appellatur, sive generalis abolitio, gratia, atque restitutio

9 omnem pœne remissionem continens, & criminum extinguens, ut de eo non possit amplius quis molestari; aut aliter inquietari, ita ex l. indulgentia 3. C. de generali abolit. & alijs deductionibus Astruc in Commento ad Indultum generale suo tempore publicatum in Regno Sicilia Plurimorum, cap. 1. num. 1. & seqq.

11 Differit autem hæc indulgentia criminum in generali, sive publica criminum abolitione, Romanorum tempore concedi solita, ob diem 12 insigorem, aut publicam gratulationem, vel rem prosperè gestam, vel ob letitiam aliquam, 13 vel ob honorem domus divitiæ, vel ex qualia causa, ut in l. ablitio 8. cum seq. & l. si interveniente 2. ff. ad Senat. Tarpill. illa enim non erat perpetua, neque crimen extinguebat, sed 14 tantum instantiam iudicii, ferias quasdam re- 15 pentinas inducens; quibus suspensa potius 16 seculario remanebat, quam certum delicti genus remitteretur, & finitis scripi, ob quas indulgebat, infra triginta dies repeti poterat: & 17 executio, ex d. l. si interveniente, & præcedenti l. ad privatim 10. §. irritum, & d. si. de quo post alios Astruc. cit. cap. 1. num. 30. & novissimè Dom. Scappa in annotat. ad Sern. in præf. crim. part. 1. cap. 18. §. 1. num. 1. licet quandoque perpetua 18 fuisset etiam abolitio concessa ad Statum Reipublicæ confirmandum, & amorem subditorum Principi conciliandum, quam obliterationem, sive oblivionem delictorum, & iniuriarum, atque amissionem fuisse quædam mal- 19 tis peccantibus, ut ad meliorem frugem reverterentur largiuntur, & ut tranquillitas in sibi 20 mentibus, atque rebellantibus pararetur, si- 21 ve, ut seditionibus dissuti homines, oblitis discordiis in amicitiam redderent, habetur ex 22 Pierre Grægor. in syntagm. Iuris. 3. lib. 32. cap. 2. §. num. 11. & seq. Decian. in tract. crimin. lib. 3. cap. 35. num. 3. & 4.

23 Præterea generalis illa abolitio enormissimæ læsæ Majestatis, scilicet patricidij, & assassinij crimina non comprehendebat, nec delicta ab Officialibus in officio delinquentibus commissis, nec liquida, & notoria; ad carceratos verò, 24 & condemnatos neque potrigebatur; hæc verò, 25 & infamiz tantum notam non delebat, nisi specificè exprimeretur, d. l. 3. C. de generali abolit. & ad- 26 vertenti Rep. Rovinari in quæst. de abolitione, num. 4. Reg. Sausfeld. de off. 406. num. 5. cum alijs quod sequitur D. Scappa in annotat. ad Sern. cit. cap. 18. 27 §. 1. num. 13. & 4. omnia verò alia comprehendit, quæ non fuerint specialiter excepta, iuxta plene post alios tradita per Farinos. in præf. crimin. in tit. de Inquisit. q. 6. num. 45. & 61. & Pet. Follet. in Commento ad prag. 1. de Abol. lit. inserto ad Comment. ad prag. Regent. Rovini num. 12. & seqq. ubi num. 1. 9. & 10. quod favorabilis iudicatur, tanquam favore publicæ utilitatis principaliter innotuissimæ, ac proinde, se- 28 cundum remen supra, & quod verba illius pa- 29 riantur, latè sit intelligenda, etiam ut bene- 30 ficiu

31 cium ex Principi liberalitate procedens, quod
largissime interpretari debet. *hensheim 3 ff. de*
32 *Constit. Principum*, cum coocord. apud Bar-
33 *bof. axiom. iuris 36.* & vasallos nedum dema-
34 niales, sed Baronum quoque comprehendere.
35 pro penitis, tam corporalibus, quam pecunia-
36 rijs, quavis ex causa provenientibus, tradide-
37 runt. *Camill. de Curis in diversor. iur. feud. p. 1.*
38 *in 6. postq. quoque secundum a. num. 16. fol. 28. ai.*
39 *& seqq. Reg. de Marinis in observ. ad decis. 546.*
40 *Regent. Revertit. n. 1.* nam et si per criminum.
41 indulgentiam peccata remittantur, & ex hoc se-
42 cundario Respublica laedatur, cuius interest
43 delicta puniri; sufficit nihilominus, quod prin-
44 cipaliter favore respiciat, licet secundario
45 contineat odium, ut favorabilis dispositio esse
46 dicatur, per *text. in L. qui exceptione 40. ubi*
47 *communiter DD. ff. de condit. indeb. & ita post alios*
48 *communitate esse receptum testantur Farinus in*
49 *pragm. crimin. in verbo Extensio, num. 97. Fonta-*
50 *nella in trall. de pell. nupt. l. a. l. 4. glo. 18. p. 4. nu.*
51 *52. & seqq. nisi in casibus exceptis, quorum re-*
52 *speto odiosa reputatur, ut ex hoc. Petra Foller.*
53 *in loco relato, num. 2. docuit Prof. de Franch. in*
54 *decis. 546. n. 1.*
55 Ex quibus alijs dicebamus, indultum de An-
no 1648, concessum huic Fidelissimæ Civitati,
& Regno Neapolis, postquam sedati fuerunt
populares tumultus ab Anno 1647, excusati,
quos memorat *Reg. Capp. Latr. in decis. 162. nu.*
3. & 88. & 200. utrobique in *princip. lib. 2.* ut fa-
vorabile præsertim circa non excepta plenissi-
me interpretandum fuisse, quod omnia delicta,
etiam atrocissima, & ab Officialibus in officio
administratione commissa, comprehendere de-
reant super carceratis, & condemnatis, pariter indul-
geret, poenæque omnes Regio Fisco qualitas
remitteret, quæ realitate exactæ, & incorporatz
41 non essent; maxime ob universalitatem verborum
ipsius, cum in eo dicatur indulgeri: *a tutti,*
42 *a qualsivogliano persone, di tutti, e qualsivogliano*
43 *delitti, intè, e qualsivogliano pœni si dovessero al*
44 *Regio Fisco, ut est videre in prædicto generali in-*
45 *dulto à Serenissimo D. Joanne de Austria, Po-*
46 *temissimæ Regis nostræ filio, ac Principis potentia-*
47 *rio, concessio, & inserto in Pragm. 6. sub. tit. de*
48 *abolitionib. etc. cum dictio, omnis, operatur, tunc*
49 *universales, & nihil excludentes, l. Julianus 66.*
50 *ff. de legat. 2. cum alijs in propria indulti, ma-*
51 *teriacomulatis per Grammatic. in decis. 4. latè*
52 *Barbosa in axiom. 168. & in trall. de dissolutionib.*
53 *diction. 241. & 320.*
54 Accedebat, morem fuisse in præcedentibus
abolitionibus à Serenissimis huius Regni Re-
gibus concessis, graviora quædam crimina exci-
pere, atque delicta in officio commissa per Of-
55 ciales, quorum numero, an sint Barones con-
tineri differit *Mastrill. in trall. de magistratib.*
56 *lib. 4. cap. 15. & post eum Reg. Capp. Latr. in*
57 *consul. 67. lib. 1. fuerunt etiam alias exceptæ*

poenæ non solum realitate exactæ, & incorpora-
ta; verum etiam assignatz, acceptatz, vel com-
positæ, aut pro quibus Regio Fisco cautum fue-
45 rit, ut patet ex indulto Anni 1572. ob ortum,
Serenissimi Ferdinandi Philippi filij concessio,
in alio occasione successione in Regno, & ma-
trimonii contracti per Invictissimum Regem
Catholicum de Anno 1600. in alio de Anno
46 1605. occasione natalivitatis Serenissimi Princi-
47 pis Hispaniarum, quæ inserta reperiuntur in
58 Pragmaticis in 7. scilicet 11. & 12. sub titu-
59 lo de Abolitionibus in antiquis, & demum in
60 alio de Anno 1629. similiter ob partum Sere-
nissimæ Hispaniarum Regina, de quo memi-
61 nit respectu poenatum, quod pro eis Regio Fi-
sco cautum esse dicatur, per executionem fa-
ctam in bonis debitoris, ut ab indulti benefi-
cio excludatur *Reg. Ravit. in decis. 91. quem lau-*
62 *dat Gius. in add. ad Capp. Latr. decis. 71. nu. 6.*
63 Hæc autem excipii solita, dum non fuerint in
abolitione, de qua agebamus, excepta, censeri
debent comprehensa; quia sicut in alijs teser-
vata fuerint, in hac etiam quisisset Princeps, si
ita voluisset excipere, ut arguit ex *l. unica 6. in*
64 *quædam ad deservient. l. de caduc. tollend. Decian.*
65 *in practico cap. 35. num. 21. & quod verbo non*
66 *expressit, mente cogitavisse non videtur, cap.*
67 *cum ordinem 6. de rescript. Barbosa in axiom.*
68 *222. num. 34.*

Denique id ipsum convincebatur, ex quo in
hoc indulto certa quædam crimina excepta
fuerunt, & ab illius concessione per hæc verba
teservata: *perche non siano carcerati, & inquisiti*
69 *per delitti di lesa Maestà Divina, & humana, &*
70 *commessivanti li ramori succeduti in questa*
71 *Città alli 7. di Luglio passato, & che non siano stati*
72 *restituiti a ritornare all'obediencia di Sua Ma-*
73 *està dopo la giornata delli 6. del presente mese di*
74 *Aprile, & che non siano di nazione forestiera, per-*
75 *che à questi non ha da esser prestivole questo per-*
76 *dono, ma bensì a tutti gli altri, &c.* unde reliqua
omnia, quævis atrocissima, crimina comple-
ctebatur, & si alijs de iure intelligi potuissent
77 reservata; expressum enim dicitur, quod ex-
78 mentis, & coniecturis necessario colligitur, vel
79 quod subintelligitur à iure, *certum 6. ff. de reg.*
80 *peas. & l. si res Imperator 77. ff. de legatis 1. vel*
81 *quod per exceptionem præsupponitur, Auth.*
82 *extestamrino, l. de Collationib. ubi Alex. num. 2.*
83 *circa suum, Ripa in l. 1. num. 55. ff. de vulg. & pup.*
84 *pil. & de omnibus Terrarum post leges Communia-*
85 *les, glof. 7. num. 161. & seq. & in repetit. l. si un-*
86 *quam l. de revocand. donat. in verbo dona-*
87 *tione largius, num. 158. Barbosa in axiom. iuris*
88 *98. num. 10. & seq. & in præcedent. axiom. 53. nu.*
89 *4. & ubi loquitur de exceptione regulam in*
90 *contrarium firmante in casibus non exceptis,*
91 *per l. quæsum 12. 5. denique, ff. de fundo instru-*
92 *cto, & instrum. legato. cum ut idem in axiom.*
93 *120. deduxit, inclusio unius sit alterius exclu-*
94 *sio, & quævis, ut ipse ait, per exceptionem te-*
95 *gula*

36 gula declaratur, non tamen ampliari possit; hoc intelligendum esse subiicit, nisi aliis expressio in iuris redderetur, & frustratoria; quia, ut ipse posuit in *axiom.* 222. *num.* 11. & *seqq.* 38 verba non debent esse superflua, nec minimum 39 verbum, adeo minima syllaba esse debent sine virtute aliquid operandi; unde si fiat exceptio eius, quod in regulis non continebatur, ut ex 60 ceptio sit, prior illa debet de comprehensio 61 regula, sit, ut regula ipsa iuxta qualitatem exceptionis ampliatur, ut post alios plenè declaratur *Covarr. in lib. 2. variat. resol. cap. 5. num.* 4. 7. & 8. licet in sequenti *num.* 9. contrariam *Ambrosiani* sententiam ex rationibus ibi relatis, veriorè videri affirmet, sed priorem magis communem esse, quando regulæ verba apta sunt comprehendere illos casus, à quos ratione exceptionis extenditur, idemque ex *Felyno, Evarardo, & Cognole, confirmat Faut. in hac relata tract. de pact. nup. claus. 4. glof. 1. p. 2. num.* 37. & in terminis induti *Petr. Foller. in proleg. prag. 1. de Abol. num.* 4. ex hoc inferens, idemque 63 crimen intelligi non debuisse in illa generali criminum abolitione exceptum, quamvis de luce conferretur exclusum: quia alia tantum criminalia in ea fuerunt excepta, idemque probat in falsi crimine *Reg. Rovit. in prag. 4. de falsi. num.* 30. & in *det. 1. num.* 1.

Simile est, quod dicitur in generali concessione Castri, vel fendi à Supremo Principe facta, in qua non veniunt regalia maiora supremam Principis potestatem respicientia, non tantum ea quæ sunt Coronæ annexa, & ab ea inseparabilia; ut potè leges condere, monetas cudere, Magistratus eligere, & similia: hæc enim, cum in privatam personam cadere non possint, non sunt concessibilia, sed nec illa sunt in concessione generali comprehensa, quæ concedi possunt, & à Corona separari, qualia sunt, cognitio criminum hæc Mayestatis, falsæ monetæ, delictorum per Officialia commissorum, & alia huiusmodi: censentur enim de iure Regiæ Cancellariæ reservata, nisi specifice concessa fuerint, iuxta tradita per *Montan. in pratud. ad tract. de Regalibus, n. 6. per Reg. Capblanc. in tract. de officio, & auctorit. Baron. in prag. 8. p. 1. n. 18. & seq. Amic. Angel. in repetit. Rub. cap. 1. qua* 65 *sunt Regalia, cap. 3. non obstantibus amplissimis clausulis, cum omni iure, quod in re concessa concedens habet, vel cum iuribus, & pertinentiis, ut possit Alberic. in fin. C. de iurisdic. omnium iudic. in fin. in conf. 45. lib. 1. alioque plures probat Mastrili. in tract. de magistrat. lib. 1. cap. 14. n. 7. & 8. quæ tamen clausula late patet, & ad omnia accessoria referuntur, ut patet est clausula, cum integro statu, ex *Manica in tract. de iacit. & ambig. convent. lib. 13. tit. 13. n. 35. & 40. Barbosa in tract. de clausul. nup. frequent. claus. 34. nisi de rebus agatur, quæ particulari* 66 *tituli possidentur in Castro, vel feudo, à concedente, non ut Domino Terræ, vel feudi, sed**

tantum alio privato, & ex particulari titulo, quæ in concessione, vel alienatione feudi, cum amplissimis quibuscunque clausulis, non continentur, ut post *Bald. Ifern. Affili. & alios plenè probat Reg. de Ponte in conf. 63. n. 2. & seqq. lib. 1. & confirmatur ex pluribus à Moccia relatis in Sylva casuum forens. cap. 18. cum tribus seqq.* 67 Sed nihilominus, quando Rex, vel Princeps Supremus in concessione aliqua, ex Regalibus sibi reservatis, cetera Regalia concessibilia, censentur in concessione comprehensa, ex concessione superius posita, quod exceptio nedum 68 firmat regulam, sed illam ampliet, cum aliis frustratoria reddetur, & ita in specie declarant *Mastrili. in d. cap. 14. num.* 10. *Fentauella. in d. claus. 4. gl. 1. num.* 12. & ante eos *Desian. in conf. 123. num.* 39. *lib. 3. Menoch. in tract. de presumpt. lib. 3. presumpt. 97. n. 37.* 69 Hæc fuerunt à nobis exarata pro Illustri Duce Ctoliz Theodoro Mandatoritio, pro quo in alia non dissimili causa scriptis *Reg. Cap. Latr.* tempore quo Advocacionis munere fungebatur, in relata *conf. 67. lib. 1.* cum enim pro inquisitione participationis in patris quibusdam sumentis extra ditionibus à Provincia Calabria, carceribus mancipatis, illas evasisset, ob transactionem cum Regia Curia inbitam de solvendo ducatos quatuor mille, scilicet ducatos 1500. de præfenti, quos iam solvit, & alios duc. bis mille, & quingentum infra certum tempus; superveniente postea indulto prænarrato, quo fuerunt pænæ omnes, ut supra remissæ, non teneri dicebamur pro reliquis duc. 1500. & dum punctus fuerat iam discussus in Regia Camera, & de proximo decidendus erat, habuit Regius Fiscus immèdiatè ab Excellentissimo Prorege ordinem in eius scriptorio expeditum pro executione, cuius vigore fuit Illustr. Dux, non expectata decisione Regiæ Camere, solvere coactus, & cum hoc causa finem habuit.

R E R V M S P M M A.

- 1 *Int offerendi competis possessori Creditori etiam posteriori contra primum pignus possidentem. n. 2. Sed creditum cum usuris uterque offerre debet, num. 3. Quantitas verò liquida solvi debet, & illiquida pro tempore liquidationis offerri. n. 24. Contrarium voluit Galluppus. n. 4. & 5. Eius tamen sententia rejicitur. n. 18. & 13.*
- 6 *Int offerendi pro liberando pignore datur. Si tamen pignus solvi potest. n. 27.*
- 7 *Executio rei liquida ex illiquida quantitate commissa retardatur. Qua fors ex ea deducenda sit. n. 17. Intellige in individuis, & inseparabilibus, scilicet autem inseparabilibus. n. 28. & 29.*
- 8 *Debitor, & Creditor sibi correlativi, ut dispositum in uno, censetur in alio dispositum.*

- 9 *Creditor non cogitur diminutam recipere solut-*
tionem, & n. 31.
Haec nec debitor diminutū solvere, num. 10. &
num. 32. & 33.
12 *Creditoris negligentia in liquidanda quantitate*
debita sibi imputatur.
12 *Sententia pra illiquida quantitate exequi non*
potest, & n. 26.
13 *Sententia ius est individuum.*
Et integra quantitas in ea contenta, unica repu-
tatur, n. 14.
15 *Sortis ante liquidationem tertiarum est incerta.*
19 *Creditor sortis, annuicensus, ex rescissione sequen-*
ta, si sortis recipiat, sibi prauidcat in portione
sortis.
20 *Creditor sortis, usuras recipiendo pro ea tempore,*
sortem petere non potest.
Quinimō, neque in futurum, n. 21. & 22.
24 *Debitor in quantitate partim liquida, partim*
verò liquidanda, liquidandū solvere debet, & il-
liquidum pro tempore liquidationis offerre.
Præstatis pro illiquido fideiussoribus, ut num.
25. & 26.
30 *Pile per inutile non vitatur in separabilibus.*
34 *Labor, & pecunia recipiunt divisionem.*
Sicut emui, aqua in pondere, numerare, vel mensu-
ra censuimus, ut n. 35.
36 *Argumentum non valet ab indivisibilibus ad*
indivisibilia, nec e converso.

CAPVT LXXX.

De iure offerendi, possessori, aut posteriori
creditori competente, ex *text. in l. si*
fundus 16. §. in vendicatione, ff.
de pignoriis, & in l. 1. c.
qui potiores in pignore
habentur.

fferendi ius possessori com-
petens ex *l. si fundus 16. §. in*
vendicatione, ff. de pignoriis,
& l. Paulus 12. §. 1. ff. quib.
mod. pignus, vel hypotheca soluit. aut posteriori credi-
tori contra primum pignus
possidentem, de quo in *l. 1. c. qui potior in pignore*
habentur, ut locum habeat, creditum cum usuri
offerri debere, ex l. 3. in 2. responsa tunc ita gloss.
in verbo Offerri, ff. de distract. pignori. plenè pro-
bant Mercurius in questione, de iure offerendi,
post eos responsa impensis, num. 19. & seqq.
Lazar. in cons. 29. Praef. de Franch. decis. 12. B. p-
bat. de assenti. gloss. 2. nu. 112. Mercur. de pigne-
rib. lib. 4. tit. 2. §. 83. n. 81.

Sed cum quantitas creditori solvenda, par-
tim liquida est, partim verò liquidanda, impe-
diri etiam pro quantitate liquida exequutio-
nem, donec facta liquidatione ius offerendi à
possessore, aut posteriori creditore propositum,

valeat exerceri, dicit fuisse in *S. C. Neap. iudica-*
tum Galuppi in Praxis S. C. p. 3. cap. 7. num. 9. in
caus. Illustris Ducis Crofiz conventi, ita quàm
tertij possessoris iure assistendi à Barone Fran-
cisco Antonio de Laurentijs, ad cuius insti-
tutam, exposita venali Terra Petri Pauli, super
qua sententiam assistentia obtinuerat pro cer-
ta capitalis quantitate, atque tertij, & inter-
esse liquidandis, cum fuisset ab eo opposita,
exceptio liquidationis tertiarum, & interesse
pro iure offerendi exercendo, fuit decreto Sa-
cri Consilij provisum, in Banca Carbonis, refe-
rente D. Consiliario D. Flaminio de Coofanrio
sub die 12. Septembris 1642. quòd procedator
ad liquidationem contentorum in Sententia
Sacri Consilij, ut provideri possit super compa-
ratione praesentata per Ill. Ducem Crofiz; &
iterum facto verbo fuisse decretum confirma-
rum, sibi testatur, quòd tuit sub nostro patroci-
nio, (ut inferius dicitur) Idque, duabus rationi-
bus proceffisse, quarum altera est, quia offeren-
do quantitatem liquidam, & certam, adhuc
res sub hypotheca remaneret, pro quantitate
liquidanda, contra Jurisconsultorum mentem
to *d. §. in vendicatione*, alijsque supra relatis In-
dubitanter non esse præter iuris mentem ex il-
liquida quantitate rei liquida exequutionem
retardare, per *text. in l. si servus 14. §. de off. de-*
condict. serviti, ut per doctrinam Bartoli, (Cera-
vinus docet in R. m. 167. num. 29. vers. Aut pars
illiquida, & post eum Atianens. in decis. Sicilia
1. num. 28. vers. ex quo text. lib. 2. Secundam,
deducit ratioem, quòd debitor, & creditor
sunt correlativi, & proinde eadem dispositio
to uno viget, quæ in alio, *l. si, ff. de acceptatio-*
nibus, cum concurret, sicut igitur creditor cogi non
potest ad recipiendas diminutas solutiones, *l.*
quandiu 6. §. de distract. pignori. ita nec debitor
to ad diminutè solvendum ob incommodum ter-
tiendi rem cum onere obligationis, & credito-
ri oegligentia imputatur in liquidanda credi-
ti quantitate, ex *Muta, quem allegat in decis.*
Sicilia 19. sub n. 13.
Alia demùm post Galuppi. ab eo relatum,
addit *Mocetium eius sylva casuum forens. in cap.*
127. nempe, quòd aliter pro illiquida quantita-
te sententia exequatur, contra oortata in *l. 2. c.*
de sentent. que sunt certa quantitate, cum alijs
ab eo adductis *num. 18. & quod ius sententiae*
13 sit individuum, neque possint partes summe
14 in sententia contentæ separatim considerari,
sed tota summa, tanquàm unica exilimari de-
beat, ut ibi *num. 29.* Denique ex tertiarum li-
15 quidatione sortis quantitatem certitudinaliter
probari, unde ante ipsam liquidationem,
capitale reddi pariter illiquidum, & incertum,
16 neque pro illiquida quantitate exequi posse,
17 nec pro debito, etiam liquido, & certo, ex quo
detraheoda sit quantitas, licet illiquida, &
incerta, per calculum, aut aliter taxanda, ut
ibidem, *n. 30. & seqq.*

- 18 Verùm quia causa prædicta per *Gallup* relatam, fuit à nobis pro Ill. Duce Crofiz patrocinata, opportunum existimavimus animadvertere, Sacri Consilij decisionem in diverso casu processisse, ex facti circumstantijs in ea concurrentibus: quidem ibi post contractus rescissionem pro capitale ducentorum viginti mille, & octingentum obtentam creditor tertias post rescissionem decursas, receperat, ex quo sibi præiudicium attulerat, quoad sortis petitionem, ubi actum incompatibilitatem, in rescidendo contractum, atque tertias illius vigore debitas, recipiendo, per l. 2. l. de *Iure domini. impetranda*, & ex traditis per *Reg. Revis. in prag. 1. de censib. num. 4. 2. vers. non obstant*, & in *cons. 37. num. 11. vol. 1.* aliisque DD. A. Consil. *Pastorale* relatas in *tratt. de virib. patria patet. p. 4. cap. 6. num. 19.* idque passim servari in Sacro Consilio, & his fuisse in eo decisum in eodem Anno 1642. in prædicta causa Ducis Crofiz, cum prædicto Barone Francisco Antonio de Laurentijs, idem *Gallup* refert in *4. p. in Præf. S.C. addita cap. 10. num. 18.* sed & creditorem sortis, recipiendo usus pro eo tempore sortem petere non posse, probatur in l. qui in *fortunum 58. ff. de pact. ubi allegat concordantes, & præcipuè l. 2. §. non male. ff. de deli. mali exceptio. & *Leammisoria, C. de pact. inter emp. & vendit. quoniam*, nec in futurum, debitorum urgere posse ad sortis solutionem, si ususolvere maluerit, ex prædicta, *Leammisoria*, alijsque pluribus, deducit *Reg. Merlin. in lib. 1. canit. v. forens. cap. 31. num. 8. & 22. segg.* in qua tamen causa, licet ipse fuisse illam inter partes amicabiliter compositam referat, io calcere eidem capituli, coartatam nihilominus fuisse sententiam M. C. V. Neap. testatur *Thorus*, qui tam veriore ostendit in *vois decisiv. 44. à num. 39. & segg.* & signanter sub *num. 79.* eandemque sectatur *Episcop. Affili. in controversi. Iuris res. sol. cap. 1. num. 21. & segg.* propterea.*
- 23 cum in causa prædicta à *Gallup* relatam, sortis quæ liquida erat, peti non potuisset, tertiam autem illiquidam liquidatione indigerent, fuit earum liquidatio ordinata, ut potuisset reus oblatumius offerendi exercere, neque fuit offerens immunis declaratus à solutione liquidæ quantitatæ, propter liquidationem alterius illiquidæ quantitatæ faciendam, ut *Gallup* existimavit.

- Regulare enim est, quod si quoties creditor offerenda partim liquida sit, partim verò liquidanda, liquidum solvi debeat, & illiquidum pro tempore liquidationis offerri, ex l. *residuum 5. C. de distract. pignori*, ut post *Barthel.* aliosque plures probat in individuo *Tiraquell. in tratt. de utroque retractu, in tit. de retractu. causam. num. 5. l. gl. 19. num. 2. & segg.* quoniam, 25 pro illiquido, neque verbalem sufficere dicit oblationem; sed fideiussores esse, nedum offerendos, verum etiam præstandos, ut adversarius io mora constitutatur, & lucrum aliquod offe-

rens ex eo consequi possit; quidquid aliud sit ad moram tantum oblatoris evitandam, de quo plenè *Capp. in decis. 17. Barbasa in l. divorzio 8. §. fin. p. 1. num. 36. in fine, & segg. & in l. fin. p. 1. num. 66. in fine, & segg. ff. solutio matrimon. Merlin. in relata q. 83. num. 42. & segg.*

Quæ verò in contrarium adducuntur, facillimè rejici possunt: Primum enim de Iuriscōsultorū mente non obstat, ea etenim fuisse concedenda, ut offerendi, dummodò possit per pignoris resolutionem actoris ius removeri, ut expressè cavetur in relata l. *Paulus 2. §. 1. ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca solvat.* & quod ex illiquida quantitate, rei liquidæ exequutio suspendatur, locum habet in individuis, & inseparabilibus, ubi scilicet pars illiquida, ita cum illiquida coniungitur, ut ratione partis illiquidæ tota summa reddatur illiquida, atque una tendat ad impedimentum alterius; tunc enim impeditur exequutio liquidæ, donec illiquidum liquetur, in quibus terminis locum habet dispositio relati §. *hære*, & loquuntur *Caravita, & Milanensis* supra relati; scdus verò est in separabilibus, & distinctis, & ubi unum noo impedit aliud, ut in *l. nam liber rationum 5. ff. de Stat. liberis*, cū alijs pluribus ab *Episcop. Ricc.* congestis in *colle. decis. 3663. p. 8. & a Consiliis, Carvalia in tratt. de iudic. tom. 2. disp. 5. num. 1. & 3.* liquidum in separatis, atque divisibilibus, utile per inutile noo vitatur, ut ex l. *certi cendit 9. §. 1. ff. si cert. petat.* cum concord. à *Barbasa* adductis in *axiom. 331. & dicemus in segg. cap. 81. n. 16. & 18.*

24 Secundum de correlativa neque obstat: quævis enim creditor cogi non possit ad recipiendum diminutam solutionem propter locummoda, quæ particularis offert solutio, l. *Tutor 4. §. 1. l. c. de m. s. & ita è converso debitor non teneatur solvere creditori partem debiti, si totum solvere velit, ut post *Alex. & Iason. in l. quidam exstimatorum si cert. petat.* dicit *Negusant. in tratt. de pignori. in 5. p. memb. 3. p. 1. n. 17. vers. Secundo amplius*; hoc tamen limitatur, 25 quando debitum noo est, nisi pro parte liquidum, quod recipere creditor tenetur, & ita debitor solvere, reservato illiquido pro tempore, quo liquabit, ut ex relata l. *quidam exstimatorum*, post eosdem *Alex. & Ias.* limitat *Negusant. ibidem, num. 19.* quem sequitur *Merlin. in d. q. 83. n. 91.**

Cætera verò satis inania redduntur, neque enim pro illiquida quantitate sententia exequitur, cum pro parte tantum liquida sit, neque capitalis liquidatio, iam certè declarata, ex tertiatum liquidatione dependet, ut aliquam recipit certitudinem; sententiæ verò capita non sunt individua, quæ pecuniæ solutionem continet labor enim, & pecuniæ recipiunt divisionem, l. *Seyo 10. ff. de annuis legatis*; sicut omnia, quæ in pondere, numero, vel mensura, constitutæ ex l. 1. §. *hærenum ff. de verb. oblig.* ubi

gl. & communiter DD. à Gomeſio relati ja lib. 2. par. reſol. cap. 90. num. 3. Vnde ab indiſiſibilibus
ad indiſiſibilibus ooo valet argumentum, ut oec
è conuerſo, iuxta not. in l. eam amplius § 5. ubi
gl. ff. de reg. iur. cum alijs à Barboſ. relatis in locis
argum. laris loco 38.

R E R V M S V M M A.

- 1 Interſſe alterius interſſe non debetur.
Fallit in interſſe tertiarum ex conſuali contra-
ctu orientum, n. 2. & 4.
- 3 Interſſe tertiarum, quas creditor agenzie à
principali debitori exigere non debetur à ter-
tia poſſeſſore.
- 5 Interſſe conuentum à pupillo, patris hærede de-
betur, non autem interſſe ex mora debitum, niſi in
certis caſibus.
- 6 Interſſe conuentum, mortui debitori, vel decedſſi
debetur, etiam illius hæreditate iacente.
Sed ab interſſe ex mora debito, impotentia ra-
tione, decedſſus excuſatur, n. 7.
Proſertim ab interſſe lucri ceſſantis, n. 8.
Quia inique neque à debitoribus ſuis interſſe con-
ſequitur decedſſus creditor, num. 9. uſque ad
14.
- 11 Argumentum ab una de correlatiuis ad aliud
non præcedit, cum diuerſa in utroque melius
uita.
- 13 Interſſe lucri ceſſantis non debetur, niſi credi-
tor illud fuſſet lucraturus, aut lucrari ſoluſſet.
- 15 Interſſe etiam veriſimile inter partes taxatum,
nullo modo debetur, neque pro quantitate inter-
reſſe veri paſſi, & n. 17. & 19.
- 16 Vnde per iurante ſoluitur.
Interſſe de indiuiduis, non autem in ſeparabili-
bus, n. 18.
- 20 Paſſum de ſolvenda certa quantitate promer-
eſſe ad verum interſſe reducendam.
- 21 Emptiones ſunt in Regno Neapolis paratæ ad ra-
tionem ſeptempro centenarie.
Et uſque ad decem pro centenaria permiſſæ,
num. 12.
Sed hæc præſumpta probatiæ pro interſſe conſe-
quendo non ſufficiunt, n. 15.
- 23 Interſſe certum abſque periculo, & labore eſſe in
minori quantitate iudicandum.
- 24 Emptiones iura non ſic de facili temporibus na-
ſtris inueniuntur.
- 26 Interſſe tertiarum ad rationem quinque pro
centenarie taxatur, & quare.
Non tamen ſoluitur pro quantitate minore du-
catis centum, n. 17.
- 28 Antepactum in pecunia uerri debetur, vel in
alio redditu ad eius electionem.
Niſi penuria in viri hæreditate deſiciat, quo caſu
aſure debentur, n. 29. n. 32.
- 33 Solutio probatur ex conſeſſione de recepto.
Niſi conſeſſio alyciatur liberationi, qua fit per
acceptilationem, n. 34.
- 35 Decreſſo Sacri Conſilij Neapolitani enunciatur.

CAP V T LXXXI.

De Interſſe Interſſe, ſive fruſtibus
fruſtuum regulariter non de-
bendis, ad text. in l. ut nul-
lo 28. §. qua propter, C.
de uſuris.

Interſſe alterius interſſe,
ſive fruſtus fruſtuum, ad
uſuratum uſuras, regulari-
ter non debetur, tanquàm
acceſſionis acceſſionem à
ſute veritatem, in l. ut nullo
28. §. qua propter, C. de uſur.
regulam conſtituor, eam-

- que pluribus modis comprobando amplioſ,
atque declaroſ, poſt alios Andreeſ. in conu. 210. lib. 3. Reg. Cap. Letr. in conſult. 99. lib. 1. Conſil. Præſis in prædicar. obſeruat. cap. 12. Conſil. Reſa in conſult. 50. Starban. Conſil. Staib. filius in traſſ. de interſſe, lib. 1. q. 6. apud quos etiam ha-
betur, hæc non procedere in interſſe tertiarum
ſive anouorum introitum ex conſuali contra-
ctu orientum, quod paſſim in noſtro Regno de-
bent: quia tertie ſunt in eo principaliter, uti
ſane debet iure actionis, non iudicis officio, af-
firmant Praſe de Franchin deſiſ. 254. Anna in
ſingul. 261. Ther. in Cod. ver. indicat. in caſu
uſu 36. niſi creditor tertias exigere coglexerit
3 à principali debitori, quia totocillatum inter-
reſſe à tertio poſſeſſore conſequi non poteſt, ex
traditiſſa Reg. Roviſo, qui iudicatum teſtati in
S. C. Neap. in deſiſ. 43. ſequitur Reg. Cap. Letr.
in deſiſ. 192. n. 45. lib. 2. Conſil. Starb. in reſol. ſer. 176. n. 32. & ſegg. lib. 2. Prat. in loco relati, n. 39.
- 4 Quod quidem interſſe tertiarum conu-
entionis iure debetur, ex verbis in conſuali con-
tractu adijci conſuetis: non cum emaiſus dam-
niſſis expenſi, & interſſe, addita clauſula: pro qua-
bus emaiſus obſervandus obligauerunt hec om-
nia, &c. inducente etiam pro tertio in interſſe
hypotheſi, iuxta adnotata per Reg. de Peate in
conſil. 76. n. 3. lib. 1. quibus conſecrunt tradita per
Nigul in traſſ. de pign. in q. memb. 2. par. n. 48. &
5 propterea tanquàm interſſe cõueniſſe à pupillo
patris hærede debetur: quidquid aliud ſit in in-
terſſe iudicis officio ex mora debito, quod tan-
tùm à die motæ paternæ uſque ad diem mortis
patris, & ab inde in tota à die legitime inter-
pallaſſionis, ſive ſcientiæ debitum eſſe, affirmant
Theſaur. in deſiſ. 247. Reg. Roviſ. in deſiſ. 90. ita
6 huiusmodi tertiarum interſſe conuenerunt, de-
bitum etiam mortuo, vel decedſſo, ab eiusque
hæreditate, adhuc iacente, debetur, ploribus re-
latiſſis offendunt Conſil. Herderna in ad. ad. Sard.
deſiſ. 262. n. 4. ead. ſegg. Reg. Cap. Letr. in deſiſ.
131. n. 27. & ſegg. lib. 1. quamvis ab interſſe,
7 ex mora debito, decedſſum impotentia ratione
ex-

exculari, dixerint idem *Reg. Capp. Laur. sub*
num. 36. & Confil. Hodierna sub num. 9. prater
 8 quos idem affirmant in interesse lucri cessantia
Reg. Susepide in decis. 124. num. 5. Confil. Carle-
val. in trakt. de iudic. lib. 1. tit. 3. disp. 8. nu. 3. qui-
 9 nimò neque decoctum à sua debitoribus intr-
 resse propter moram consequi posse, *Bursi.*
docuim in conf. 72. num. 8. lib. 1. ubi de communi
 cessatur, eumque sequitur *Intrigiol. in singul.*
69. num. 1. lib. 1. quia tamen ratione hoc affir-
 maverit, se non percipere dixit *Conf. Prnt. in*
prakt. abferv. cap. 33. num. 3. Unde supplendū
 10 rationem à se excogitaram ex vi correlativo-
 rum procedere probat *ibidem.* & in *addit. ad*
Confil. Paschalis tractat. de virib. patrie post p. 2.
cap. 9. num. 59. sed quia verè correlativorum ra-
 11 tio non urget, cum diversa in utroque militet
 ratio, ut exl. *curatorem 5. C. de interdicto ma-*
 trim. post multas declarat *Simon Barbosa in*
principis locor. commun. num. 135. & altet. Angu-
 12 *stin. Barbosa dignissimus Urgenti.* Episcopus in
 locis communib. argumentor. *Iuris, loco 29. nu. 2.*
 & diversa est ratio solutionis à debitore deco-
 co creditribus farinnde, & solutionis per
 eandem ab eius debitoribus non decoctia con-
 sequenda; alia est decidendi ratio exquirenda,
 quam idem *Bursi 195.* atque ab enclari iudi-
 caverunt pro interesse lucri cessantia obtenien-
 13 dū, præcipue requiri creditaria potentiam in-
 lucrandi; unde si creditor nihil lucrandi uol-
 set, aut lucrari solitus non esset, interesse luci
 cessantis petere non possit, ut in specie est *taxat.*
in lib. sterilis 12. 5. super venditionem ff. de actionib.
amp. & ex commun. DD. Senientia firmavit
Coarr. à Bursate citatus in lib. 3. variar. resal.
cap. 4. num. 2. vers. Primo deducitur.
 14 Hæc autem lucrandi potentia cessat in de-
 cocto, qui tanquam foro cedena negotia i, &
 lucrum facere, est impediens, ideòque cessare
 debet lucri cessantia interesse in eius benefi-
 cium; & ita postea mihi obvenit *Gama in decis.*
Lafina 10. num. 24. & segg. qm relet
Hodierna in d. decis. Sardi 262. num. 3. & hæc ratio-
 nem, hoc in puncto affirmans, ad corroboratio-
 nem *Bursi* sententia.
 Neq. potuiss. interesse trclarum ex partium
 conventionē taxari ad rationē septem pro cen-
 tenario, dicebamus in causa Londoniz de Ama-
 ro, & aliorum creditorum Illustris Marchionis-
 se Tricellæ, pro hereditibus prædicti Marchio-
 nis, quorum patres tuebamur: fieri enim pos-
 15 sist in fraudem usurarium, quod rerum interes-
 se solvatur, antequam passum fuisse proberetur,
 quinimò etiā si verisimile interesse fuerit abini-
 16 tio inter partes taxatū, nedum reddit taxatione-
 nem nullam, verum neque interesse verè pas-
 sum, eo casu deberi per regulam, quod utile
 per inurle vitiatur, tanquam mirabile, adnot-
 17 avit *Jenn. Lupat.* & alij relati à *Consiliis:*
Siabano in trakt. de interessib. l. q. 2. num. 3. &
 4. ubi tamen sub *num. 5. & segg.* contentiam sen-

17 tentiam communem esse cessatur, non obstan-
 18 te regula, quod utile per inurle vitiatur in in-
 dividua raturummodo locum habere, non an-
 tem in separabilibus, ut nos etiam diximus in
cap. 80. n. 30. & propterea huiusmodi taxatio-
 19 nem licet nullam, ex probatione posset subse-
 quuta, quod sit iusta, & honesta convalidari,
 post multas affirmat idem *Siabano ibidem, & in*
lib. 2. tit. 1. q. unice, num. 131. & segg. est enim
 20 pactum de solvendo certa quantitate pro mo-
 ra ad verum interesse consuetum, & verisimile
 redcendum, ut post alios probat *Stephan. Gra-*
nan. in lib. 2. d. script. forensi. cap. 387. Conf. Theo-
dor. in allegat. 40. num. 12. & 32 & in allegat. 89.
num. 7. Reg. Capp. Laur. in decis. 133. nu. 2. lib. 2.
 alijq. adducti per *Carleval. in trakt. de iudic.*
lib. 1. tit. 3. disp. 8. sectione 6. n. 85. quavis enim
 21 in Regna sine emptione parare ad rationem
 22 septem pro centenario, & ex Pontificia Con-
 stituta, usque ad decem pro centenaria permissa
 omnis autem probatio non potest actum præ-
 fixum respicere, sed salum potentiam lucrif-
 faciendi tantam, vel talem quantitatem: cum
 tamn omnia minus perfecti sint in potentia,
 quàm in actu, & possit interim aliquid accide-
 23 re, quod lucro prebeat impedimentum: scilicet
 decoctio debitoris, vel alia, quibus considerat-
 24 tis, atque labore industria, & expensis pro ha-
 bendo certum lucro, magis totum est dare minus
 lucrum, sed certum abque periculo, & labore,
 ut pulchre post *Divum Thomam, Decimam, &*
 alios, ratiocinatur *Theodorus in d. allegat. 89.*
 25 *num. 6.* præsertim istia remporibus non sic de
 facili tunc reperiantur emptiones, ut confida-
 26 rat *Reg. Capp. Laur. in decis. 97. num. 74. & ex*
Cirrac. Carleval. & alij notat D. Scappa in obser-
vati. ad decis. Gratiani. observat. 126. ex num. 35.
 nec sufficere illam præsumptam probationem,
 quod in Civitate Neapolis parare sine empor-
 nis, post *Roderic. & alios* firmat *Hodierna in*
controver. forensi 38. num. 78. post medium, ex qua
 lucritiam inoeclrudine emanavit antiqua
 27 praxis Særi Consilij Neapolitani, taxandi in-
 teresse tertiarum, nulla alia existente probatio-
 ne, ad rationem quinque pro centenario: cum
 anim de tertijs, non ita passim fiant omne
 emptiones, sicut de forte principali, & sumus in
 dubio, si nihil emisser, atque tertias consump-
 sisset, vel etiam quam forte emisisset usque ad ra-
 tionem decem pro centenario à Pontificio Iure
 permissam, S. C. mediam viam eligendo inter
 duo extrema, tale interesse taxat ad rationem
 quinque pro centenario, ut per *Theodorus in d.*
alleg. 40. num. 36. ubi etiam *num. 37.* quod pro
 28 modica quantitate infuso durato: centum ter-
 tiarum, non taxatur interesse, quia ferè nun-
 quam de tam modica quantitate fiunt empori-
 nes; ut per *Prsili. in addit. ad Affid. in*
decis. 291. n. 6. ex quo etiam praxi orini videtur
 ratio taxandi interesse centipharis; quod etsi re-
 29 gulariter in pecunia, aut in annuo reddito ad
 eius

- eius electionē sit mulieri solvendum, vel assignandum; cum tamen in viri substantia, & hereditate, pecunia numerata non addit, cōgi non possunt heredes, corpora hereditaria vendenda pro solvendo anteposita, sed sit erit legitimas usuras offerre, per text. in §. aliud vero quidam, *Auth. de non eligendo secundo nubentes*, & ita pluries in S. C. Neap. iudicatum fuisse testatur *Reg. Merlino in lib. 2. contrav. foran. cap. 16. n. 12. Reg. de Marin. in resol. 2. j. num. 9. lib. 1. quā regulariter attento iure Consuetudinis huius Civitatis, ex inveterata Praxi, contenta ad rationem quinque pro centenariio, iuxta tradita per Reg. de Franch. in decis. 2. 17. num. 12. & alios à Scab. relatos in praedictis tract. de interesse, lib. 2. tit. 1. q. 1. num. 52. ubi tamē limitati dicūt, si maius interesse mulier passa fuisse probaverit, & quo casu ascendere posse usque ad summam ducatorum decem pro centenariio, post Gramma. Molles. & alios deducit idem Reg. Merlino in loco relato, num. 17. licet ibi num. 18. in fine.*
- 13 *Ita ex aequitate Sacri Consilij Neapolitani taxatum fuisse dicit ad rationem sex pro centenariio, cum tamen additū non fuisset contraheutes Consuetudini huius Civitatis.*

Deficiente igitur probatione, interesse tertiarum ad rationem quinque pro centenariio deberi, praxi comprobavit; hanc verò rationem, partes excedere non potuisse dicebamus, in causa praedicta, & quod statore confessione Baronis Lelii Salaya creditoris quondam Illustris Marchionis Torricelle, recepisse in computum eius crediti interesse tertiarum ad rationem conventam ducatorum septem pro centenariio, nonnullas pecuniarum quantitates; ex qua confessione de recepto, solutionem bene probari, nisi adijciatur liberationi, quae fit 34 per excerptationem, quo casu magis ad tolerandam acceptilationem, quam quod vera solutio sit confessio facta censetur, ex Bart. in l. Anello 3. t. 5. Caus. num. 11. ff. de liberat. legata, & Angelo Aret. in §. 1. num. 8. instit. quib. mod. testib. oblig. minime sustineri poterat liberatio eidem creditorū facta ducatorum 4546. pro complemento eius praetensi crediti, & proinde 35 fuit sub die 13. Augusti Anni 1649. decreto S. C. Neap. provisum, quod liberatio facta exequatur in computum crediti interesse tertiarum ad rationem quinque pro centenariio, salva provisione facienda, pro alijs doc. duobus, usque ad septem pro centenariio in instrumento conventis, pro quibus partes informant, referent *Cons. Ioann. Baptista Amendola* viro eruditissimo, qui ex Advocacionis munere fuit in Regium Consiliarium cooptatus, & postea Praef. Regis Cameræ Summarie creatus. In Banca de Lido.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Mulier vidua, cum secundo nubit, anima defuncti viri contrahitur.*
Atque fideles cum eo susceperit, n. 2.
- 3 *Mulier secundo nubens, proprietatem amittit, in bonis a primo viro ex titulo lucrativo acquisitis, cum habet ex eo filios.*
Quibus ea applicatur mortui matris, n. 5.
Sicut etiam in bonis ex communione filiorum, successione proveniunt, n. 4.
Hac ampliatur primò in viro huius, n. 6.
Secundò in avo, & avia, proavo, & proavida, Tertio ut procedant etiam ad beneficium filia summa prioris matrimonij, licet statuto, vel re nunciationse exclusa, n. 8.
Quarò in paratis a primo viro, pro muliere, tempore nuptiarum, n. 18.
Quinò in donativis omnibus primi viri defuncti, n. 37.
Sexid in vestibus lagnabribus, & lecto viduæ, si ante annum luctus secundo nupsit, num. 38.
39. & 40.
Sed limitantur praemissa, primò cum nullus ex priore matrimonio superest filius, vel filia, num. 9. & 10.
Secundò limitantur, locum non habere in bonis a primo viro ex causa onerosa proveniunt, num. 24. & 25.
- 11 *Mulier secundo nubens inopi viro, si agnata sit, ali debet à primo viro hereditibus.*
Ei à filijs prioris matrimonij, n. 12.
Idem est mortuo secundo viro, n. 13.
- 14 *Mater vidua dotanda est à filijs, si secundo nubere possit, & n. 15. & 16.*
- 17 *Mulierum secundo nubentium, pena de Ince. Canonico sublata.*
Nisi in quo filiorum commodum respiciant, num. 18.
- 19 *Text. in l. feminæ 3. C. de secundis nuptijs dispositio, non tamen panam secundarum nuptiarum, quam in foribus filiorum primi matrimonij introducit.*
De bona primi viri laboribus quasita, filijs class. dum matrimonij reservantur, n. 10. & 11.
- 22 *Mulier postquam a primo viro secundarum nuptiarum panam remittit.*
Quamvis nubit infra annum luctus, n. 13.
- 26 *Donatio inter viros, & uxorem morte confirmatur.*
Ei iuramento, n. 17.
- 28 *Paratum a primo viro pro muliere nuptiarum tempore, est ab ea secundo nubente reservandum filijs primi matrimonij.*
Et paratum accipitur pro veste, auro, argento, ceterisque ornamentis, maioris gratia paratis, tempore matrimonij, ut ornatus accedat, n. 19.
- 30 *Donata an censentur bona mobilia, sponsa tradita tempore matrimonij, vel tantum pro usu accomodata, ut ornatus accedat, remissivi.*

- 31 *Paratum in loculis, pro sponsa differt à donativa.*
- 32 *Donativum in pecunia fieri solet à sponso sponsa ante matrimonium per verba de presenti. Quod sponsalitia largitas appellabatur de Iure communi, n. 33.*
- 34 *Donativum sponsi in Civitate Neapolis, quomodo erat olim, & n. 35. Quomodo postea Regia Sanctione moderatum, n. 36.*
- 37 *Donativa omnia primi viri mortui, sunt ab uxore secundò nubente, filijs cum eo susceptis reservanda.*
- 41 *Uxor inopi quattum in bonis viri defuncti lucrat.*
Cuius tamen proprietatem filijs cum eo susceptis reservare tenetur, n. 42.
- 43 *Quarta uxori inopi debita in bonis viri defuncti materia, remissivè.*

CAPVT LXXXII.

De Muliere secundò nubente, eiusque pœnis, ad text. in *l. fœmina*
3. C. de secundis nuptijs.

Nter alias molierum secundo nubentiu pœnas, quarum nova coniugio anima defuncti viri, & soboles cum eo suscepta contrahant, ut in §. solus igitur, & in §. qua verò nunc sequitur in vers. nos igitur, Ant. de nupt. illa non parvi ponderis existimatur, quòd ex proprietarijs efficiantur usufructuaria in bonis, tam à primo viri ex titulo lucrativa obventis, quam ex eorum filiorum successione quælitis, cum filius ex primi matrimonio susceptus, habentes, alias contraxerint nuptias: illis enim proprietatem servare tenetur, ex dispositione, *l. fœmina* 3. in princip. & in §. si lund C. de secund. nupt. idque in viri secundò nubente locum etiam obtinere, voluit ibi gloss. quam Bari. & DD. communiter sequuntur, ex traditis per *Consil. Hodierni*, in q. 21. super *l. hoc ad illi*, C. de secund. nupt. n. 2. ubi ampliat in avu, & via, proava, & proavia, ex *Arctino*, & *Boerio*, ibi relatis, & præcedit etiam ad beneficium filie fœminæ prioris matrimonij, quamvis à statuto, aut propria renunciatione exclusæ; unde si mortitur mater, cui filius masculus successit, exclusæ fœminæ vigore Statuti, moritur, deinde masculus, eique pater succedit, qui demum, secunda, accepta uxore decessit, superhite vno masculo, ex tali secundo matrimonio, & filia prioris matrimonij, hæc habebit bona materna ad patrem perventa, mediore successione filij, or notabiliter dicit obtinisse *Salycet*, in d. §. illud, sequuntur

Socin. & alij, quos refert *Novian.* in *l. sylvæ nupt.* lib. 2. in verbo. *Divis* non est nubendum, n. 75. in vers. *Amplius* primò, idem est si filia io patris beneficium renouclavisset, quia, renunciatio non extenditur ad illud, quod pater postea sua culpa perdidit, ut per *Guidon.* Papa in decis. 218. & *Adolfus* in *Comment.* ad *Consuetud. Neap.* p. 4. in tit. de renunciatione q. 1. n. 35.

9 Sed cum nullus ex priore matrimonio superest filius, aut filia, quibus sit reservanda proprietas, exambioibi coniuges nò amittunt, ut cavetur in eadem §. illud supra relatæ, nec

10 filius prioris matris cum alia uxore susceptus, & sic frater consanguineus filij primi matrimonij defuncti locum faciet ammissioni proprietas, per matrem binubam acquisitæ io boia illius, quia io beneficium coosanguinei nò applicantur pœnæ secundò nubentium, ita *Ancharan.* in *conf.* 278. *Barz.* in decis. *Benon.* 185. n. 18. *Theor.* in compend. decis. *Regni* p. 2. in verbo *Frater consanguineus*, *Reg. de Merin.* in lib. 2. *resolut.* *Iuris* cap. 273. n. 3. in fine.

11 Nec tamen binuba mulier ab alimentorum petitione excluditur, si xgeos sit, & virum inopem habeat, à quo alii non possint eam tuoc alenda ab hæredibus primi viri, ut post *Bald.* in *conf.* 86. n. 1. vol. 2. alioque plures probat *Amat.* in lib. 1. *variar. resolut.* cap. 49. n. 75. live à filijs prioris matrimonij, iuxta tradita per *Surd.* in tract. de aliment. tit. 1. q. 108. n. 3. &

12 idem esse martuo secunda viri, affirmat idem, *Surd.* ibidem q. 22. n. 6. ubi n. 12. & *segg.*

14 matrem viduam esse quæque dotaodam ait à filijs primi matrimonij, ut secundò nubere possit, quando iuvenis reperiretur, & pulchritudo autem incontinentia, & inhonestas subesset; quinimò etiam disformem à filijs dotem accipere debere, ob incontinentia periculum, & ne meretrici cogatur cum honoris detrimento, ex *Fonsar.* in tract. de pœn. nuptialib. claus. 5. gloss. 2. n. 24. & *segg.* alijque magis commuocem esse DD. sententiam firmat *Consil. Hodierni* in relata *l. hoc ad illi*, q. 5. n. 37. & in q. 26. n. 38.

17 Pœnæ autem secundò nubentium, tametsi fuerint de Iure Cæooicæ sublata, ut in cap. pen. & finali, de secund. nupt. nihilominus in eo, quod respiciunt commodum filiorum, illibate remanent; & propterea dispositio prædictæ *l. fœmina*, ooo tam in pœnam secundarum nuptiarum, quam in favorem filiorum primi matrimonij introducta, ut bona laboribus primi viri quæsitæ filijs eiusdem matrimonij reserventur,

18 ternaet incorrècta, ut de comuni DD. sententia testantur *Afflict.* in decis. 75. n. 5. & post eom *Prisil.* in addis. n. 14. & probat alij per *Hodiern.* addocsi in præallegata q. 22. n. 53. ubi tamen n. 16. pœnas à viri remitti posse ait

19 uxori, etiam intra annum luctus uberoiti, quidquid alio sentit *Ferrinas* in 2. par. fragment. criminal. in verbo *Adulter*, n. 403. & confirmat

- mat Reg. Capp. Latr. in decis. 2. num. 10. & 12. lib. 1. qui sub n. 2. & 3. hanc proprietatis amissionem in bonis ex titulo tantum lucrativo uxori pervenit procedere dicit, non autem in eis, quae perveniunt ex causa onerosa, unde locum non habere in donatione a sponso facta nuptiarum tempore, id est compensationem nobilitatis sponsae, vel a tatis; haec enim titulo oneroso fieri intelligitur, ut refert in S. C. Neap. iudicatum iunctis Aulis, n. 52. sed in simplici tantum donatione, ex pura liberalitate facta, praedicta familia dispositio servabitur, quam facit
- 26 donationem iotervitum, & uxorem donantis morte confirmari, ex l. donationes, quas parentes 25. C. de donat. inter vir. & uxor. docet post alios Iul. Clar. in lib. 4. recept. sentent. 3. donatio, g. 9. num. 6 & seqq. ac itidem Canciel. super Statut. Civit. Eugub. lib. 2. rubr. 44. num. 8. ubi D. Romanus in addit. num. 21. ex alijs dicit, in hoc non adesse controversiam inter scribentes, & probat Episcopus Borgia in investigat. contra Fabr. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 9. & iuramento pariter firmari,
- 27 magis recepta DD. sententia proficitur idem. Iul. Clar. ubi sup. de qua pleo tres Consil. scilicet Scabian. in cent. 2. resol. forens. cap. 103. Hodierna in addit. ad Sardi decis. 154. num. 17. Prains in lib. 2. discept. forens. cap. 45. num. 61. & seqq.
- 28 Qua ratione paratum pro muliere nuptiarum tempore, tanquam a viro perventum ex titulo lucrativo, esse pro eam secundo nubentem, filijs primi matrimonij reservandum, voluit Consil. de Rotis in apostilla ad Neapol. super Consuetud. Neap. si qua mortens, in verbo Paratum, quod incipit vide Aresin. sub tit. de muliere
- 29 habente filios, intelligit paratum pro veste auro, argento, ceterisque oramentis, quae uxoris gratia, & ad eius usum a viro parantur tempore matrimonij, ut ornate accedat, ut ibi Neapol. podan. num. 38. de quibus an in dubio donandi animo tradita censentur vel pro usu tantum, ut oratio accedat videndi sunt Reg. de Marim. in lib. 1. resol. cap. 90. & in lib. 2. cap. 71. num. 1. Consil. Prains in lib. 1. discept. forens. cap. 10. ex num. 44. num. seqq. & Consil. Hodierna in addit. ad Sardi decis. 166. hoc tamen paratum id est localit
- 31 bus consistens, differt a donativo, de quo fit mentio in alia Consuetud. Neap. incipiente: *Aliter de dotibus, sub tit. de aliment. praestand. in.*
- 32 pecunia fieri solito a sponso sponsae ante matrimonium, per verba de praesenti contractum;
- 33 Idque spoualitia largitas de Inre Communi appellabatur, ut ex eum. 2. g. C. de donationib. ante nuptias, declarat Praef. de Franch. in decis. 503. num. 4. & 5. ubi quod in hac Civitate Neapol.
- 34 polis, pro singulis ducatis mille dorum, mitti solebant a sponso ducati centum, & afferebant
- 35 monis dabatur etiam ab uxore, & quia omnis exorbitans
- 36 haec donativi praestatio videbatur, foit ad petitionem Fidelissimae Civitatis Neapolis mode-

- rata, & ad certam dorum rationem redacta in pragmat. quae dicitur de antephat, sub tit. de donationibus propter nuptias, & haec omnia donationibus esse a muliere secundo nubente pro filijs primi matrimonij reservanda, tradit post alios Tassin. in Observeat. Instructio. lib. 1. ad pragmat. praedictam, vers. 5. obser. 2. num. 11. & seqq.
- 38 Vestes quoque lugubres, atque lectum viduas; uxori debita mortuo viro, ex traditis per Praef. de Franch. in decis. 413. aliosque apud Thier. in Compend. decis. Regni p. 1. in verbo Vestes lugubres 1. & 2. sunt per eam secundo nubentem ante Annum luctus, haeredibus mariti restituenda, non autem si ouperit elapso Anno, ut post Covarr. alioque plenè docuit Reg. Revit. in cons. 97. num. 3. & seqq. lib. 1. ubi non obstante, mulieris transitu ad secunda vota post annum luctus, liquidatum fuisse testatur in S. C. Neap. pretium lecti vidualis, & vestium lugubrium, antea peritorum, refert, & sequitur Consil. Sardi. in cent. 2. resol. forens. cap. 152. num. 14. & 21. idque etiam pluries in eodem Sacro Consilio iudicatum fuisse refert Thier. in 3. p. compend. decis. in verbo Lectus vidualis, & in p. 1. eodem verbo
- 40 bon. in novissima additione, ubi etiam dicit, neque a nubente infra annum luctus audivisse unquam factam eorum restitutionem.
- 41 Quartam vero, quam uxor inops in bonis viri defuncti luciat, siue iterum nubat, siue
- 42 non, quoad proprietatem filijs eiusdem matrimonij reservare tenetur, quia sub hac reservatione fuit ibi concessa in Auth. praerea, C. unde vir, & uxor, de cuius dispositione plura habentur apud Stephan. Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 120. Mangil. in tract. de imputatione lib. 4. q. 137. usque ad finem. Barn. in decis. Bonon. 126. cum plurib. seqq. (oper. in tract. de dote in q. 7. ad l. 2. ff. sol. matrim. Hodier. in addit. ad Sardi decis. 61. Regent. Merlin. in cent. 2. resol. forens. cap. 47.

RERUM SUMMA.

- 1 Filij masculi, una cum feminis, de Inre Authenticorum, admissi in successione paternum. Sublata differentia masculini, & feminini sexus, ut num. 2.
- De Inre autem Regni Neapolis, veniant excludi filij feminini, n. 3.
- Cum omne cas donandi de parage, n. 4.
- In successione tam paterna, quam materna, num. 5.
- Sed si quis licet ad patrem non admittatur, facit partem in computatione legitima filiarum, n. 6.
- 7 Filia femina filij appellatione continetur de Inre Communi.
- Sed hanc Statuto faminarum exclusus propter masculus ab illis excluduntur, n. 10.
- 8 Fratris appellatione soror non continetur, & n. 9.

- 11 Paragium filijs faminis in Regno debetur pro modo facultatum, & numero filiorum.
- 12 Paragium a parentate distinet, quæ in vivo, & uxore confidatur, nec femina paribus, & num. 13.
- 14 Paragium fuit loco legitimæ subrogatum.
Loco in multis differat a legitima remissione, num. 15.
Et signatur quia in pecunia debetur, non fuit legitima in corporibus hereditariis, n. 16.
- 18 Clausula, omni modo meliori operatur, ut possit sententia obtineri pro omni eo, quod fuit in labele comprehensum.
Solum ex latæ significatione, ut n. 17.
- 19 Paragium, & ius illud potendi transmittitur in heredes, sicut legitima.
Pro valore tamen legitima, n. 20. & 21.
- 21 Paragium, arbitrio Iudicis imitatur, & 23.
- 24 Filia, aut neptis ex ea praterita impugnare non possunt testamentum patris, vel avi,stantibus masculis a Barato vocatis, cum onere dotandi feminas de paragio, & n. 25.
- 26 Condicio ex legu competit pro paragio.
Quæ tanquam actio personalis, durat triginta annis, n. 27.
- 28 Prescriptio non currit contra filiam bonam matrem possidentem, ad eam excludendam a paragio, super eis debite.
- 29 Temporalis in agendo, sunt perpetua in exi-
pendo.
- 30 Dos dati filie, imponatur in legitimam, nepotibus ex ea.
Si dos in eorum pervenit, n. 31.
- 32 Mobilium præsumuntur consumpta, per tantum temporis spatium, quo verisimiliter consumi possunt.
Unde mulieri consilium, quod ea tradat viro in dotem extimam, ut sit viro periculum consumptionis, n. 33. 34 & 35.
- 36 Mobilia decennio consumpta præsumuntur secundum aliquos.
- 37 Testes de iudicio non probant, & n. 38.
- 39 Disponendi facultatem habens, si decedat ab intestato, tunc in venientes ab intestato disposuisse censetur, & n. 40.
Eius testatus decedat absque aliâ expressione in heredem institutum disponere intelligitur, num. 40.
- 41 Filii: familias de bonis à patre donatis, cum facultate disponendi, & alienandi potest absque ulla patris consensu disponere.
- 42 Filios familias habuit sortem a patre contra-
here, & disponere potest, absque patris consensu.
- 43 Dos minuitur ex imposito, circa res dotales fallit.
- 44 Interesse tertiarum in Regno debetur ad rationem quinque pro centenario.
- 45 Compensatio de liquido ad illiquidum non admittitur.
Fallit primò, si infra breve tempus Iudicis arbi-

trio fieri potest liquidatio, n. 46.

Secundò fallit, cum ageretur de impediendo cursum usurarum, n. 47. & 48.

Tertiò limitatur, si ex follo, & malitia debitoris liquidatio delata fuerit, n. 49. & 50.

CAPVT LXXXIII.

De Paragio filiabus debito, quæ per masculos excluduntur, ad formam Constitutionis Regni Neapolis, quæ incipit: In aliquibus, sub tit.
de filijs Comitum, &
Baronum.

- 1 filij masculi, onâ cum femi-
- 2 nis, ad parentum successio-
- 3 ne admitti, masculini, & fe-
- 4 minini sexus differentia sub-
- 5 lata, de onivismo Authent-
- 6 icorum Iure, in tit. de heredi-
- 7 tibus, ab intest. venientib. § 1.
- 8 fuerunt ex Municipali huius Regni Neapoli-
- 9 tani Iure vocati, exclusi feminis, cum onere
- 10 tamen eas dotandi de paragio, ut in Const. eius-
- 11 dem Regni incipiente: In aliquibus, sub tit. de
- 12 success. filiorum Comit. & Baron. quæ licet io patris
- 13 successione tantum inqvi videatur, etiam in
- 14 materna hereditate locum habet, ut pluries in
- 15 S.C. Neap. iudicatum testatur Præf. de Franch.
- 16 in decis. 171. num. 1. Reg. Cappian. Larr. in decis.
- 17 135. lib. 2. ondè filie femine ad patrem non
- 18 admittuntur in successione utriusque parentis,
- 19 faciunt nihilominus partem io computatione
- 20 legitime filiorum, ut prædicari, & pro absoluto
- 21 haberi ex end. de Franch. in decis. 549. firmat
- 22 Consil. Putschal. in tract. de virib. patris potest. p. 2.
- 23 cap. 4. n. 28.
- 24 Hæc autem statutaria dispositio, masculos
- 25 feminis præferens, operator, quod et si Inte-
- 26 Communi inspecto, filij appellatione filia con-
- 27 tinetur, l. iusta 10 §. de verb. significat. licet fra-
- 28 tris nomen, formem non comprehendat: quia
- 29 masculinus, & femininus sexus diversus, sic no-
- 30 minia esse dicuntur, l. asen. & alij, quos refert,
- 31 & sequitur Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 4.
- 32 cap. 84. num. 12. & post eum Reg. Revis. in conf.
- 33 81. num. 8. lib. 2. atameo, sante Statuto præ-
- 34 dicto feminarum exclusivo propter masculos
- 35 in filiorum vocatione, filij masculi cum eadem
- 36 prælationis prærogativa, vocati censentur, ex
- 37 traditis per Peragrin. in tract. de fideicommiss. ar-
- 38 tic. 19. num. 16. & Fusar. in tract. de substit. q. 311.
- 39 num. 42. & segg. & q. 379. n. 6.
- 40 Sed paragium foribus præstari ordinatur
- 41 in prædicta Regni Constitutione pro modo fa-
- 42 cultatam, ex filiorum superfluitum onerato à
- 43 perillitate dictâ, quæ io viri, & uxore confide-
- 44 ratatur, ut femina pati oubat, iustitæ eius, &

32 bilitum consumptio per tantum temporis spatium, quo verifimiliter consumi possunt, iuxta probandi formam, communiter receptam, ex *Bart. in l. quod praesens 3. num. 100. C. de muni legat. lib. 1. & alij apud Calā in tract. de muni articulandi, in tit. de prima specie probator. quod sit per testes, num. 491. & per Conf. Pratium in lib. 1. discip. forens. cap. 36. num. 45. per Capen. in tract. de dote ad l. 2. ff. sol. matrim. g. 4. num. 48. ubi ex hoc post Fontanell. affirmat, esse mulieri semper consulendum, quod res mobiles aestimaretur in dotem tradat: quia sic periculum consumptionis maritieri, sicut aliud fortuito casu contingens, ut ex Baldo in l. si inier C. de iure dot. inquit Sebastian. de Medicis in tract. de For. mit. cap. 3. g. 1. num. 46. per rationem, quam habent Reg. Gabota tom. 2. controu. 40. n. 1. & 2. Reg. de Marinis, tom. 1. quod. res. cap. 91. num. 3. ubi D. Rodori. in addis. num. 6. & alij plures, quos sequitur D. Scoppa ad decis. Gratian. observat. 12. num. 1. & seqq. dum tamen ea estimatione utantur, quae venditionem inducat, ut ex plerumque 11. & l. quoties 17. ff. de iure dot. idem Capen. intelligit in praecedenti g. 5. ad Rub. in fine it. ff. sol. matrim. num. 32. alij 36 tamen, de censo mobilium consumptionem praesumi affirmant, inter quos Carpani in Comment. ad Stat. Medic. cap. 300. num. 57. ubi allegat Bart. Alex. & Afflict. hoc de censo non dicentes, licet nonnulli testes ex adverso producti, absque concludenti ratione de posuissent, consumptionem mobilium in valore datorum tercentum tantum fuisse eorum iudicio subsequatur, nulla facta mobilium bonorum 37 specifica expresse, qui tanquam de iudicio de poecates, oullam inducebant probationem, ut per Gramatic. in cons. civil. 164. num. 1. & 2. ex Bart. rationem, assignantem enim ex testibus 38 iudices evadent, & in decis. 103. num. 21. controuersque à Farinat. concessos in tract. de testib. g. 68. n. 32. & seqq.*

Alij due. mille, erant similiter deduceodi, de quibus Elisabetha facultatem habuerat à deo tante, tam in vita, quam in ultima voluntate, 39 disponendi super dotibus, eaque ab intestato decedens, uia fuisse praesumebatur, tacite filiam ab intestato venientem vocando, l. consuevitur 8. ff. de iure iudicior. cum alijs plenè traditis per Praef. de Franchin decis. 45. & 600. & Sord. in decis. 272. facultas enim disponendi consumatur, tam per haereditis universalis institutionem in testamento factam ab eo, qui facultatem habebat, quam per illius obitum ab intestato: siquidem utroque casu tacite coeoscitur in 40 haereditem, vel ex testamento, vel ab intestato venientem de quantitate, cuius dispositio fuit reservata, disposuisse, Menoch. cons. 130. num. 23. & seqq. lib. 1. 2. Peregrin. in tract. de fideiuram. artic. 40. num. 52. & seqq. Enslia tract. de substitut. g. 550. quibus oia obstat, fuisse Elisabetham in patria potestate, & proinde intestabi-

41 lem, stante expressa facultate disponendi de ducatis mille à patre dotante concessa, quam sufficit praecessisse, l. filius familias 7. §. item videmus, ff. de donat. Oltrad. cons. 26. Conf. Marci. in cons. 68. num. 2. & 8. lib. 2. saltem, ut de illis disporre potuisset, tacite, vel expresse per donationis contractum inter viros, aut mortis causa, non obstante Pragm. Regni de Senatus Consilio Macedoniano, loquente in filio familias habitante sentium à patre, locum non habente, quos quidem ducatos mille, tanquam à quond. Augustino Santonio, Lucretia. patre, & viro Elisabethae matris debitos, Lucretia filia, tam habuerat, ex hereditate patris in infra maiorem bonorum mobilium valorem, postea, 42 nsu consumptorum; expense vero in hac lite, tanquam circa res dotales factae, dotem partem minuebant, cuius restitutio petebatur, l. impense 1. §. cum l. seq. ff. de impens. in reb. dot. alib. solitis, de qua late Capen. in g. 4. ad Rub. ff. sol. matrim. num. 3. & 14. cum seqq.

Nec deberi dicebamus, alios ducatos quingentum ab eisdem haeredibus quond. Petri Massa petitos, pro sorte annuorum datorum quadraginta in illius beneficium venditorum à quondam Augustino Santonio patre Lucretiae, sed sortem ipsam, fuisse compensandam, cum quantitate è converso per eos debita infra maiorem summam, pro tegijs enaditis à nomine debitoris exigibili. Io dotem promissa quond. Elisabethae Massa, Lucretiae matrì, & inexistibili repetita, ut in praeced. observ. 45. meminimus, una cum ipsarum tertiarum interest. 44 se, quod in Regno deberi ad rationem quinque pro centenario ex inveterato stylo, ita passim iudicandi, testantur omnes, quos colligunt Reg. Alerin. in lib. 2. controu. forens. cap. 42. num. 30. & seqq. Thor. in Cod. rer. indicat. 45 casu civil. 36. num. 17. & seqq. quod enim dicitur compensationem de liquido ad illiquidum regulariter non admitti, ex l. si. C. de compensat. 46 locum habet, nisi infra breve tempus iudicis arbitrio remittendum, liquidatio hactenus possit, Azañ alleg. 80. Menoch. de arbitrar. iudic. lib. 2. 47 casu 14. vel nisi de impediendo usurarium cursu, live conventionalium, live ex mora debitarum ageretur: quia tunc ipso iure compensatio fit, & liquidatio postea facta ad tempus compensationis faciendae retrotrahitur, l. 4. §. & 1. ff. de compensat. Costa in tract. de retro tract. casu 4. cap. 9. num. 13. Fontanella de post. nuptial. lib. claus. 6. glossa 2. p. 6. num. 67. Leonard. de usur. 49 g. 84. num. 9. & seqq. item oia ex facto, & malitia debitoris, liquidatio dilata fuerit, quo casu 50 pro facta haberi debet, cum per eum sit, ne fiat, l. in omnibus 40. ff. de reg. iur. Leonard. lib. 1. n. 6. & 7. Reg. Cappe. Laur. in decis. 133. num. 38. & seqq. lib. 2. quae omnia in facto concurrerant. Sed adhuc non fuit explicata provisio super capitibus praedictis reservata in decreto Sacri Consilij, ut in antecedenti cap. 45. deduximus.

R E R P M S V M M A.

- 1 *Filia femina per masculos excluduntur à successione parentum de Iure Regni Neapolis. Et Consuetudinario Civitatis eiusdem, n. 3. Cum onere tamen pias dotandi de paragio, n. 2. Differentibus autem successoribus eas maritara de paragio usque ad annos sexdecim completos, admittuntur ad successionem, & masculina va consentur, n. 4.*
- 2 *Adfculatiori, nomen incognitum de Iure Romano. Sed in Regno Neapolis usuale est, ex ore Pragmaticorum ortum, n. 6.*
- 3 *Adfculatio, ut locum habeat, requiritur aetatis sexdecim annorum excessus. Et interpellatio congruo loco, & tempore facta successoribus, n. 8. & 9.*
- 4 *Atque potentiam illam habere maritandi, & dotem dandi de paragio, n. 10.*
- 5 *Quod malitiose differant, num. 11. usque ad num. 14.*
- 6 *Landum Arbitrorum quantum debent laesum, laborare, ac recusas ad arbitrium boni viri concedatur? Iudici arbitrio remittitur.*
- 7 *Adfculatio, ut evitetur, sufficit paragium, offerre post eius liquidationem solvendum.*
- 8 *Admores in integrum restituantur contra masculinationem suorum, & n. 18. & 21.*
- 9 *Filia femina de Iure Consuetudinario Civitatis Neapolis, conditionaliter excluduntur per masculos, si fuerit de paragio dotata.*
- 10 *Sed quid potest excludi, vocatis autem sub conditione, si paragium non habuerit, variis esse indicatur, n. 10.*
- 11 *Admores non privantur in integrum restitutione ob regressum, quoniam contra iustas habent actionem culpa, sive dolo.*
- 12 *Compositi temporis prorogatio, est partibus notificanda.*
- 13 *Alias laudum inde sequuntur, si nullum, n. 24. Etiam data potestate procedendi, partibus notificatis, n. 25.*
- 14 *Arbitramentum, sive landum contra mortuum prolatum est nullum.*
- 15 *Sententia contra mortuum est nulla. Tanquam deficiente non ex tribus personis in iudicio requisitis, n. 28.*
- 16 *Etiam respectu huius consortium vivientium in indivisum, n. 29.*
- 17 *Landum est indivisum. Et nullum unius respectu, nullum est, quod emoret, n. 31.*
- 18 *Curator adultis non datur iuvito. Qui liberum habet, si velit bonorum suorum administrationem, n. 33.*
- 19 *Limitatur in minore, si pubere in iudicio convenit, n. 37.*
- 20 *Et in Regibus, aliisque Supremis Principibus, num. 38.*

- 34 *Curator a patre datus in testamento, indiget Iudicis confirmatione.*
- 35 *Quia heres non potest, ante filij pubertatem, & sine eius consensu, n. 35. & 36.*
- 36 *Deciso Sacri Regij Consilij Neapolitani.*
- 37 *D. Blasij de Boliaga Regij Consilij laudes.*

C A P V T LXXXIV.

De Masculatione filiabus foeminis concessa in successione parentum, ex Neapolitana Consuetudine incipit.

Si moriatur, in titulo de Successionibus ab intestato.

- 1 *Illam familiam in uno gravatam ex Neapolitani Regni Iure, quod a parentum successione per masculos excluduntur, cum onere cadotandi de paragio, tū attenta Regni Consuetudine incipiente: in antiquibus, in Rubr. de successu filiorum, Comiti & Baroni, de qua in praesentibus capitulis meminimus, tū etiam ex Neapolitana Consuetudine in scriptis redacta, quae incipit: Si moriatur, sub re. de successu ab intestato, fuerunt in alio relevata eiusdem Consuetudinis beneficio, ut differentibus successoribus eae de paragio maritare usque ad annos sexdecim completos, ad virilem admittantur portionem in bonis paternis, & maternis, & sic masculatae censentur. Quod masculationis nomen Iure Communi Romanorum incognitum, provinciale esse, & in Regni Tribunalibus ortum ex ore Pragmaticorum tradit Consil. Proverbalis, super eadem Consuetudine. Si moriatur, observ. 18. num. 3. ubi tamen in seq. observ. 21. cum pluribus, seqq. ad masculationem inducendam non sufficere ait simpliciter aetatis sexdecim annorum excessum; sed requiri, quod frater, vel nepos, qui succedisse proponitur, fuerit congruo loco, & tempore interpellatus, saltem extrajudicialiter, & potentiam habeat, ac maritandi facultatem, sed malitiose differat maritare, & dotem dare.*
- 2 *Secundum paragium, & facultates, iuxta tradita per Neapolitanos, & alios, quos refert Reg. Appellat. in decis. 59. a num. 7. lib. 1. & in decis. 125. lib. 2. quibus in locis ita refert iudicium in S. C. Neap. & in utraque decisum, 2. dicit, quod si frater a fororibus requisitus, ut eas nuptiae tradat, non respondet, est illi tempus congruum à Iudice assignandum, ut respondendo declararet, si vult esse heres solus, & dotem de paragio dare fororibus, vel eas ad virilem admittere, ex HERNANDEZ doctrina in d. Consil. in aliquibus versis, quod si requisitus, & verbe, quid si vult esse heres, quam sequitur Adolff. in Comment. ad Con-*

Consuetud. Neap. p. 4. q. 4. num. 3. & Neapolitan. in eadem Consuetud. Si moriatur. in vers. eas an-
 1) *im, iustitiam teneri adesse, maritare foretorem,*
 cum primum potuerit, quod etiam voluit *Prsill.*
 in add. ad *Affid. decif. 370. num. 2.* Unde omnia
 2) iudicia arbitrii subiacentur, qui facultatibus,
 loco, & modo inspectis, cognoscere potest, an
 frater maliciose distulerit maritare foretorem) ut
 ex *Neapod. Pisanalla*, atque *Mosilla* probat idem
Reg. Capp. Latr. d. decif. 39. n. 8.

Hæc omnia in causa fuerunt, ut à laudo per
 Arbitros electos proleto in beneficium D. Por-
 tiz Moles, filiz quond. Regij Consiliarij D. Ani-
 balis Moles, cum declarata masculinorum, &
 succedere posse pro virili portione in bonis pa-
 terois: per filios masculos pupillos eius fratres,
 quorum patres testamur, petita reductione ad
 arbitrium boni viri, atque in integrum restitu-
 tione io S. C. Neap. ibique etiam propozitis qui-
 boldam nullitatibus deliquo, nedum enormi,
 sed eorumissima, ex laudo causata, evidentè
 3) constare dicebamus, ut esset ab eo recursus ad
 arbitrium boni viri concedendus, atque nullum
 etiam lau dum ipsum declarandum, licet iudi-
 cia arbitrii remittatur, quanta debeat esse læsio
 in arbitramento, ut concedatur huiusmodi re-
 cursus: quod ex magis emmuni DD. sententia
 affirmat *Adenob. in trall. de arbitrat. iudic. lib.*
2. c. 50. num. 5. & post eum Consil. Paschal. in
trall. de virib. patr. potest. p. 1. cap. 8. n. 45. Itaque
 enim, quod deficiebat maritandi prompta
 potentia, & per consequens fratrum culpa, qui-
 bus extrajudicialiter Interpellatis, mediante
 4) tutorum persona, sufficere offerre paragij so-
 lutionem, cum facta fuerit ipsorum liquidatio ad
 masculinationem evitandam, ex *Consil. Pra-*
torum. ali in loco relato, observ. 24. num. 19. quod
 5) cum tutores facere omisit, advenis masculo-
 nationem ex iudicio sequutam, minotibus in inte-
 grum restitutio competeat, ut in propozis ter-
 minis post *Affid. in decif. 370. in 1. dubio*, qui
 6) refert ita iudicatum in S. R. C. Neap. affirmant
Atif. in relato q. 4. num. 2. Capus. in d. Consue-
tud. si moriatur, p. 1. §. 10. num. 2. 4. Consil. Pra-
torum. ibidem, observ. 18. num. 8. & 11. num. seq.
 ubi non semel ita iudicatum fuisse testatur,
 quos omnes citat pro hac sententia *Bottlier. in*
trall. de successioib. ab intestato, cap. 1. theorem.
 36. num. 9. quævis eum impugnat in seq. n. 12.
 7) ex quo soror de laud Consuetudinario Civi-
 tatis Neapolis conditionaliter excluditur, dum-
 modo fuerit de paragio dotata; unde cum con-
 ditio ex minorum parte non adimpletur, cessat
 exclusio, & in integrum restitutio denegatur;
 sed hoc repugnat aliis traditis ab eodem *Bott-*
lierio in precedenti theorem. 32. num. 16. veritas
 8) esse affirmant, quod soror excludi potest fiat
 per Consuetudine masculinationem autem sub
 conditione inducitur, si frater à paragij solutio-
 ne cessaverit; unde omissa esset in hoc à recepta Ma-
 xæ sororum nullorum sententia, & eorum iudica-

tatum autoritas corroborata recedere, quam
 etiam sequuti fuerunt *Reg. de Tappia in Consil. Regni, Adinorum Iure, n. 13. Thor. in camp. de*
 2) *test. Reg. p. 1. in verba minor pupillorum*, neque ex
 eo, quod minores regressum contra Tutores ha-
 bere possint, ob eorum culpam, five dolum im-
 pediuntur, in integrum restitutionis auxilium
 contra alios implorare, ut per *test. in l. etia. 3. &*
in l. si. si tutor, vel curator intervenit, c. coor-
 cord. communiter esse receptum post alios tes-
 tatur *Sforza Odd. in trall. de restitu. in integrum*
p. 1. q. 2. artic. 3.

3) Quibus accedebant, nullitates aliæ contra
 laudum propozita: scilicet non fuisse temporis
 compromissi protogationes partibus notifica-
 4) tas, ex quo nullum reddebatur arbitramentum,
 5) etiam data potestate procedendi, partibus non
 citatis, ut aliis diximus in *precedenti cap. 54. n.*
24. ex Capp. in decif. 93. num. 5. & Reg. Ravio in
pragm. 1. num. 50. de arbitris, cum alijs, quos se-
 quitur *D. Scoppa ad decif. Gratian. observat. 62.*
 num. 43 & quod fuerit laudum promulgatum
 6) contra mortuos: nempe quondam Domonium
 Thomam, & D. Mauritium Moles, duos, ex
 quinque filijs prædicti Regij Consiliarij iam.
 7) vita functos, quæ mors æstos, vel rei, nullam
 8) reddit scoteo nam, deficiente una ex tribus per-
 sonis in iudicio requisitis, *in summa 19. §. fin.*
§. de r. iudic. cum alijs per nos adductis in
sequenti cap. 91. ubi nullitatem hanc operati
 9) dicemus io individuis, etiam respectu litis co-
 sortium viveotium, ut probat ex pluribus *Reg.*
Capp. Latr. in decif. 83. num. 9. & seq. lib. 2. &
 fortiori hoc dicendum etit in laudo, quod est
 10) de sui natura individuum, etit nullum est uni-
 11) us respectu, nullum erit quodam omoes, ut per
Præf. de Franch. in decif. 171. in fine, alioque à
Reg. Ravio telatos io pragm. 2. de arbitris, num.
 12) *23.* cum etiam oon fuisset D. Rodericus Moles,
 aliter ex quolque fratribus citatus, iam pubes ef-
 fectus, ut ex hoc à tutorem potestate liberatus:
 nam etit illi fuissent à patre, oedum Tutores fi-
 13) liorum, sed pro tempore quoque Curatores te-
 14) stamento relictis, quia tamen corator adulto
 non datur iuvito, ut in *§. item iuvito, in l. si. de*
 15) *curatorib. oec à patre filio adulto relinqui po-*
 16) *test in testamento*, cum ipse libertatem habeat, si
 velit, bonorum suorum administrationem, ut
 probatur in *l. si curatorum habens 3. C. de in inte-*
 17) *stamentum restitut. unde curatoris datio à patre in*
 18) *testamento facta, indiget iudicis confirmatio-*
 19) *ne, ea que fieri oon potest, antequam pupillus*
 20) *efficiatur pubes, curatortque datio non consen-*
 21) *tiat, ut ex l. curatorum 6. C. de negot. gestis*, probat
 ibi alios adductos *Baldaxar de Angelis in pro-*
 22) *super Codice*, improbus ex hoc tanquam erro-
 23) *rea, decreta preambuli declarantia*, simplici-
 24) *ter tutores ex testamento, ac pro tempore cura-*
 25) *tores pupillorum, non expectata eorum puber-*
 26) *tate, atque consensu io curatoris datioe, post*
Consil. Paschal. in d. trall. de virib. patria potest.

- stat. par. 3. cap. 9. num. 31. ex magis communi DD. sententia comprobantem; ubi num. seq. h. 37* mitat in adulto in iudicio convento, & in
 38 Regibus, alijsq. Septem Principibus, quibus etiam in iudicio, carcerem dati affirmat, ut etiam docuit *Seephan. Gratian. in lib. 2. discipuli, forens. cap. 215. num. 1.5. & 2. cum seqq.*
 39 Fuit propterea piovium in Sacco Consilio Neapolitano, sub die 4. Julij 1659 quod suspensio laudo infra quatuor dies audiantur
 40 parricis, referente *D. Blaso de Belaga* Regio Consiliario Hispano in fotesibus Regni Contraversis versa titilimo, qui postea fuit, unio ex Aulie Sacri Consilij Praefectus, apud Lombardum Aduarium.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Pascua, sive Saltus inter Principum Iura connumerantur.*
- 2 *Saltus proprii sunt, agri inculti, ubi pecus pasci possit.*
Ab antiquis Saltus à Latinis Nemora nuncupati, num. 3.
- 4 *Pascua, seu Herbagia sunt de Regalibus.*
Nec per alium possideri possunt, quam per Regem in locis demanialibus, n. 5.
Et per Baronem in locis Baronis, n. 6.
Nisi titulum possessionis alter ostendat, n. 7.
- 8 *Pascua, Nemora, & Herbagia in Regno Neapolis sunt Baronum in locis eorum.*
Ex forma privilegiorum, & Consuetudine, n. 9.
- 10 *Pascua, & deserta camporum abundant in partibus Apuliae Regni Neapolis.*
- 11 *Dohana Menependum in Regno Neapolis à Serenissimo Rege Ferdinando Primo instituta Cum eius Tribunali in Civitate Foggie, à fovearum multitudine ita nuncupata, n. 12.*
- 12 *Dohana Menependum Apulia munus est, territoria, & pascua locare ad usum pecudum, aliorumque animalium.*
Ex qua locatione percipit Regia Curia annuos decatos fere centum quadraginta mille, nam. 14.
- 15 *Dohana Menependum Apulia locati, fore privilegio gaudent.*
De quo piam remissivè, n. 16.
- 17 *Dohana Menependum Apulia pro usu pecudum ipsius loca sua locat, & ab alijs capere solita pro pretio simul constituto.*
Qua ordinata loca appellantur, n. 18.
Exordinaria verò, qua non sunt solita capi à Regia Curia, sed si alijs locantur pro herbajis, in eorum condicione ipsa praefertur, num. 19. & 20.
- 21 *Pascuerum in locatione, Principi pro eodem praetipraefertur.*
- 22 *Pascua exiraordinaria, per Dominos ad libitum vendi possunt, cessante necessitate Regia Dohana Menependum in Regno Neapolis.*
Qua necessitas est propterea determinanda à Re-

gio Dohanerio in die Sancti Luca, cuiuslibet anni, n. 23. & 24.

- 25 *Dohana Menependum Apulia capere non potest pro pascuis animalium territoria non solita capi, qua pro Civium usu deserviant.*
Et alias tertia pars fuit pro usu seminatorum, reservata, n. 16.
Quandoque etiam dimidia, n. 27.
- 28 *Demum praesumitur ex possessione de praesenti allegata, cum de eo incidenter disputari contingit.*
- 29 *Venditio quid, & quantum comprehendat ex pretio dignoscitur.*
Quia res vendita praesumitur iusto pretio, n. 30.
- 31 *Deciso Tribunalis Regia Camera Summaria Neapolis refertur.*

C A P V T LXXXV.

De Pascuis, & Saltibus Principi Spectantibus, ad text. in l. 1. C. de fundis & Saltibus res Dominica lib. 1. c. 1.

- 1 Nter alia Principum Iura, Saltus, atque Pascua fuisse probatur in l. 1. C. de fund. & saltib. res dominica, lib. 1. sunt proprie Saltus, agri inculti, ubi pecus pasci possit, ab eorum usu, Saltus nominari ab Antiquis, à Latinis Nemora, ut ex *Parrano* ait *Petr. Gregor. Thesaur. in synag. iur. p. 1. lib. 3. cap. 15.*
- 2 *Vnde pascuis, seu herbajis, de regalibus esse, & prohibita per alium quam per Regem in locis demanialibus praeferri, & in locis Baronis, per alium quam per Baronem, nisi titulum suae possessionis ostendat, ex Luca de Penna in l. qui namque, C. de fundis limitatis, lib. 1. firmat Cope. in invest. feud. in c. p. incipiente Feudum clausula, in vers. Planta pascuis, nemoribus, herbajis, ubi quod ista in Regno Neapolis sunt Baronum in eorum locis, ex forma privilegiorum, & Consuetudine, quod confirmat Reg. Rosis in Rub. pragmat. de pascuis, foreste, & nemorib. n. 5.*
- 3 Cum autem in partibus Apuliae huius Regni sint deserta camporum, & abundantia pascuerum, ut refert *Andreas de Isernia in Constitut. Regni*, quae incipit: *Cum per partes Apulia, fuit à Serenissimo Rege Ferdinando Primo Dohana Menependum instituta, cum eius Tribunali in Civitate Foggie à fovearum multitudine denominata, cuius Dohana munus est territoria, & pascua locare ad usum pecudum, ceterorumque animalium, ut per Frez. in tract. de subfend. lib. 2. in 46. amb. Baronum, num. 12. & seqq. & per Reg. de Ponte in tract. de possess. Prereg. tit. 4. §. 8. num. 46. cum seqq.* ubi quod ex

14 hanc locatione percipit Regia Curia annua
ducata fere centum quadraginta mille: & de
15 fori privilegio, quod habent locati prædictæ
16 Regiæ Dohanæ, plura congerit *Casarius in spe-*
cabo peregrin. quest. qualiter. 15.

17 Nudum verò prædicta Dohana Menepecu-
dom Apoliz pro usu pecudum dictæ Dohanæ,
loca sua locata, & ab alijs capere solita pro cer-
to pretio semel constituit, quæ ordinaria ap-
18 pellatur, verum etiam non solita capi, si pro
19 herbajijs locantur à Dominis ipsorum, in quo-
rum conductio Regia Curia præferitur, si il-
lis opus habet, ut valeat ea Dominis anima-
lium sublocare, quæ extraordinaria vocantur:

21 Princeps enim in Pascuorum locatione, soluto
eodem pretio, præferretur pro animalibus, quæ
in ipsa Dohana fidantur, fuerat ea, quæ post
DD. in l. 1. cum seqq. *Cæde pascuis publicis, lib. 1.*
tradit *Capiblanco in tract. de Iure, & officio Ba-*
ron. in pragm. 11. num. 16. hæc autem extraordi-

22 natis herbajijs, cessante necessitate Regiæ Do-
hanæ, per eorum Dominos ad libitum vendi
posse, sanctum fuit in cap. 28. *Cemitis Ripacur-*
us, inter Capitula, & Gratias Fidelissimæ Civi-
tati, & Regno Neapolis concessas, fol. 68. ut
23 propterea fuerit postea inunctum Regio Do-
haneris Dohanæ prædictæ, quod in die Sancti
Lucæ cuiuslibet anni, declarare habeat herba-
gia, quibus indiget pro Regia Dohana, ut de.

24 reliquis eorum Domini disponere possint, in
cap. 6. *Casaria Maiestatis ibidem, fol. 109.* de qui-
bus meminit *Joann. Baptista Thor. in addition. ad*
de Pont. in d. 5. §. 8. num. 47. non tamen capere.

25 potest Dobanerius territoria non solita Regiæ
Dohanæ, quæ deserviunt pro usu Civium, ut
fuit à Regia Camera declaratum in Anno 1560
in causa Universitatis Tarenti, ut in decreto
prædictæ Regiæ Camere 131. ex collectis à
Reg. de Marin. post decis. Regem. Reverter. & alijs
de anno 1551. fuit ab eadem Regia Camera.

26 indicatum, remanere debet tertiam partem
pro usu seminatorum, ut in alio decreto 120.
ex eisdem collectis ab eodem *Regente de*

27 Regia. pro ut dimidia pars defensa fuit alijs
pro semine reservata in causa Illustri Marchio-
nis Lavelli, ut testatur idem *Rever. in decis. 436*
in fine.

Ex quibus optimum ius foret dicebamus,
tàm in petitorio, quàm in possessorio, Illustrissem
Principem Carpinum, & Cagnanum Ducem, in cau-
sa vertente cum Regio Fisco in Tribunali Re-
giæ Camere Summarie, circa facultatem eisdem,
tanquam nulli Domino Castorum prædicto-
rum, eorumque Civibus competentem seminandi
in parte defensarum in eis casitantum, quæ
dicuntur *delle Fisse, & S. Maria, non obstante,*
quod eorum usus fuerit Regiæ Curie reserva-
tus: quidem ex his, quæ in facto deducebantur,
in dubium revocari non poterat, quod Defensæ
prædictæ sint in Dominio Baronis: tàm quia,
28 erant ab eo possessæ, & in dubio ex possessione

de præfenti allegata, dominium præsumi, cum
de eo contingeret incidenter disputari, per *Lis-*
vo persistens 16. C. de probationib. post alios
ostendunt *Menech. in tract. de presump. lib. 6.*
cap. 63. num. 74. & seqq. Mascardi. in tract. de
prob. concis. §. 40. num. 21. tùm etiam, quia,
Defensæ prædictæ non reperiebantur capræ pro
servitio Regiæ Curie, tempore Serenissimi Re-
gis Alphonsi Primi, sed in Anno 1551. tempore
Cosmæ Maiestatis Serenissimi Imperatoris
Caroli V. gloriose memorie, in conventionne
inhira super pretio pascuorum sumendorum,
pro servitio Regiæ Curie, cum Barone Castro-
tum prædictorum Cagnani, & Carpinum, per Illu-
strum Discretissimum de Sangin, tunc tempo-
ris Dobanerium Regiæ Dohanæ Menepecudum
Apoliz, fuit expresse declaratum, quod rema-
nebant Defensæ prædictæ Baronibus, & abs-
que ulla onere pasculi Regiæ Curie, ex alijs
Territorijs demanialibus eorumdem Castorum
capiendis: tùm denique, ààm ita fuit decreto
eiusdem Regiæ Camere de Anno 1605. deter-
minatum, in quo reintegrantur in beneficium
Regiæ Curie Territoria demanialia Castro-
rum prædictorum, tanquam capi solita pro Re-
gia Curia, exceptis defensis prædictis, quibus
utitur Regia Curia pro pascuis pecudum, solu-
to pretio nonnotum ducatorum biscentum.

Qui tamen usus intelligendus erat, excepta
parte pro semine relinquenda, iuxta præmissa,
cum etiam ita cum Regia Curia pro præterito
habuisset: fuit enim ex 14. testibus ab Anno
1558. probatum per immemorabile tempus (re-
lictæ parte pro pascuis pecudum eidem Regiæ
Curie) in alia territoriorum, sive defensarum, pas-
te à Civibus, & Barone satum fuisse pro eo colli-
gendis victualibus ad eorum usum, quibus om-
minò ceterent, nisi in ea seminandi insisterent,
pro ut sic etiam fuerat ab eo tempore hucusque
servatum, & à solitis fieri, validum est argu-
mentum, *si quis de naturis 19. ff. de usufructu,*
cum concord. apud *Barboz. in locis communibus*
argument. Iuris, loco 102. & magis hoc locum
habere dicebamus: quia summa ducatorum bis-
centum, quæ à Regia Curia solvebatur pro usu
cuiuslibet anni, non correspondebat valori in-
tegræ usus Defensarum, nisi remanisset ex eis
quantitas pro seminando necessitas: ut prop-
terea debuisset in hoc usu, parte pro semine,
29 excepta intelligi: etenim ex pretio datur in-
telligi, quid, & quantum fuerit in venditione,
30 comprehensum? quia res vendita præsumitur
sulto pretio, ex *l. 1. §. 1. ff. de superficie, cum*
alijs late adductis per Adanticum in tract. de ta-
citis, & ambiguis conventionibus, lib. 4. tit. 9. nu.
8. quem sequitur post alios *Reg. Capp. Latr. in*
decis. 37. num. 8. & seq. lib. 1.

Erant itaque para à Civibus, & Barone semi-
nari solita pro eorum usu relinquenda, & ita
31 audivimus fuisse postea indicatum in Tribuna-
li prædictæ Regiæ Camere de Anno 1669.

R.E.

R E R V M S V M M A.

- 1 *Homines, vel sui sunt, vel alieni iuris.*
- 2 *Filij ex legitime matrimonio procreati, sunt in potestate patris.*
Qua patria potestas à Civili Iure descendit, n. 3.
Et semper patre vivente presumitur, n. 4.
Neque modus, ex quo illa solvitur, presumi debet, nisi probetur, n. 5.
- 6 *Emancipatio filij regulariter non presumitur.*
Et ut valeat, quomodo fieri debet, num. 7. usque ad 11.
- 8 *Publici Iuris qua sunt, non nisi publica auctoritate tolluntur.*
- 12 *Emancipatio per procuratorem tenet, nisi ratificetur.*
Aut parte non opponente, n. 13.
- 14 *Filius semel à patris potestate liberatus per emancipationem in illam amplius non revertitur.*
Dummodo exiverit ab ea, ex patris voluntate, ad hoc destinatus, ut sui iuris efficiatur, n. 15. usque ad 19.
- 10 *Filia per matrimonium à patris potestate liberatur ex Neapolitana Consuetudine.*
Sed viro mortuo reincident in potestatem patris, num. 21.
- 21 *Pater est quasi Dominus bonorum filij.*
Quorum est legitimus administrator, n. 23.
Et pro eis potest in iudicio solus comparere, num. 24.
Atque illa sine decessu utiliter alienari ex necessaria causa, n. 25.
- 16 *Pater pro filio minore septennio, comparere non potest in iudicio, sine ibius consensu.*
Contrarium verius esse probatur, num. 27. 29. & 30.
- 18 *Intellectus l. En. C. de bonis, quæ liberis.*
- 31 *Deciso Sacri Regij Consilij Neapolis refertur.*
- 32 *D. Flaminius de Constantio Regius Consiliarius laudatur.*

C A P V T LXXXVI.

De Patria potestate circa iudicium
filij nomine agitandum, ad text.

in l. i. C. de bonis mat-
ternis.

- Nec multiplices personarum divisiones, illa non inferiori locum obtinet, quæ homines indicat, sui esse, vel alieni iuris, ut in Rub. ff. de ijs qui sunt sui, vel alieni iuris; alieni autem iuris per ceteros esse existimantur liberi ex iustis nuptijs procreati, qui sunt in patris potestate constituti, ex dispositione l. 3. & 4. ff. ad. in. quæ quidem patria potestas, ex Civili Iure descen-

dens, ut in l. patre furioso 8. cum ibi notatis per gloss. in verbo moribus ff. ad. patre vivente præsumitur, ut plenè post Bartol. & alios docuit Menoch. in trakt. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 55. num. 7. & seq. ubi nec præsumi dicit modum, aliquem, ex ibi enumeratis, quibus ius patris potestatis solvitur, nisi probetur, inferens ad emancipationem, quam regulariter non presumi, ex l. filius 8. ff. de probat. & ex communi DD. sententia affirmat etiam Mascard. in trakt. de probat. in conclus. 597. item. 1. neque validam esse, nisi iudicis decreto procedentes; cum publica auctoritate tolli debere, quæ publici iuris sunt, ex Angolo in l. post mortem, num. 8. ff. de adopt. in firmat. Consil. Paschal. in trakt. de virib. patria potest. p. 1. cap. 1. num. 2. & in cap. 6. num. 130 ubi neque sufficere dicit, quod fiat totum Notatio, & lodice chartulario: quidquid alij contrarium sentiant, ibi relati, & cum eis Maranta in spec. p. 4. dist. 18. num. 4. maxime procedere affirmans in Regno nostro, in quo Regius Iudex ad contractus, in contrarium stipulatione adhibetur; nec per procuratorem validè fieri emancipationis actum, nisi ratificatio subsequatur, idem Paschal. affirmat in eodem cap. 6. num. 129. ad quod per ceteros adducit Garaviam in Comment. ad pragm. 1. de Senat. Consilio Atac. d. 5. 12. num. 9. & 10. qui limitat partem non opponente, & num. 50. & seq. dicit, filium semel à patris potestate liberatum per emancipationem, amplius in illam non reverti, ex l. qui liberatus 12. ff. de adopt. n. dummodo revocetur à paterna potestate, voluntate patris, merè destituta ad effectum, ut sui iuris efficiatur, quo casu reocidere non potest, nisi patri poveri alimenta denegandus; sed, utro esse, quando fuisset à patris potestate liberatus ex quadam consequentia, & ex patris voluntate ad hoc principaliter ordinata: ut si propter patris vel ipsius Monachionem fuisset emancipatio facta, quæ resolvitur, patre, aut filio ad sacrum restituto auctoritate Summi Pontificis: quo eademmodum filia etiam ex matrimonio liberata, per Consuetud. Neap. incipit: Sed si mulier, in tit. de filia famul. nubente, mortuo marito reincident in potestatem patris, ut iudicatum refert in S. B. C. Neap. Grammatic. in decis. 54. quem refert, & sequitur Adelf. in Comment. ad Consuetud. Neap. p. 1. cap. 3. num. 8.

21 Ex huc patris in filios potestate descendit, ut ipse sit quodammodo dominus bonorum filij, pro quibus tanquam legitimus administrator, valeat solus iudicio comparere, ac si verè Dominus esset, iuxta tradita in l. i. C. de bonis mater nie & in l. cum opertas 6 §. non autem, ibi plenissimam potestatem, C. de bonis quæ liberis, de quo latè Arias Pinell. in repetit. d. l. 1. p. 2. num. 16. cum sag. & que possit utiliter, & ex causa necessaria alienare absque decreto, ut receptam esse DD. sententiam affirmat Consil. Hodierna ad decis. Sord. 179. num. 8. & seqq.

Et quamvis Innocent. in cap. decedens, de procuratorib. n. 1. in filio maiore septennio illius 16 consensum requirit, conelodit, ut possit pater agere, nomine filij, ex dispositione text. in l. fin. §. ubi autem in unum. C. cod. tit. de bonis, qua liberis, quod videtur ex pressè restringere patris potestatem in filio maiore septennio, pro qua opinione plotes adducit idem Consil. Paschal. in d. p. 1. cap. 2. n. 3.

Hæc tamen opinio, quemadmodum in lura non probatur ex infra dicendis, ita eommunitè à DD. improbat, quidquid aliud voluerit Consil. Paschal. in loco proxime relato: et eoim si DD. autoritates intueamur, pugnat in primis pro affirmativis opinioe, quod possit solus pater agere sibi que consensu filij, licet maioris septennio. Bart. autoritas in l. 1. C. de bonis maternis. n. 1. Bald. ibid. num. 8. hæc dicit verior 17 rem opinionem; eandem à nostris iudistinctè teneri, refert Paulus de Castro ibidem, num. 2. versio. dicit tamen, eamque communem esse legistarum sententiam, testatur Simola in l. fin. §. pupillus, num. 3. ff. de verb. obligat. Arretum. ibidem, num. 5. Anton. Gama in decis. Lusitana 77. n. 2. & Florez de Mena in addit. ad eandem Gama decis. Valasius in consil. Lusitana 57. num. 2. & magis eommuet, atque vtiorem esse, & quotidie prædicari etiam testatur Cuvaglies præf. commun. contra commun. quest. 380. num. 40.

Ex quibus hæc opinio magis communis, verioris, atque receptior ostenditur, cui etiam 18 lura auctoritas suffragatur: eoim simplissima potestas patri coocessa per l. C. de bonis maternis, censi potest ex aliis subseqenti dispositione l. fin. §. ubi autem, C. de bonis, qua liberis, lococo inveniunt revocata; tùm ad correctionis presumptionem effitandam; tùm quia nō est ultra casum expressum, iō quo loquitur, protrahenda.

Libet igitur illius legis dispositionem examinate, quæ solum loquitur iō hereditatis ad 19 ventitæ additione, in quæ cum de maximo agatur filij præiudicio, ratione damni, quod ex hereditatis additione facta per patrem, eius oimine psteret, optimo iure sancitum fuit in d. l. fin. quod si filius fuerit in secunda ætate, constitutus, quoc Greenfaverit hereditatem, adire, poterit pater adire, qui omne suscipiet in se fortunæ periculum, ut iō §. Sancimus, si verò concordæ fuerint in additione patet, & filius, pater suscipiet, & movebit actiones, adhuc, beatur autem, etiam filiorum consensu, ut iō §. ubi autem, & quod text. in d. §. ubi autem, loquitur iō hereditate adveotitia, in alijs verò adveotitijs remaneat in correctis dispositio l. C. de bonis maternis, amplissimam tribuens patri potestatem, ita iotelligunt Cern. in d. l. 1. ante, num. 3. versio. Sed in, & post eum Gama in d. decis. Lusitana 77. num. 2. ubi dicit, ita communitè iotelligi dispositionem text. in relato §. ubi autem.

Sed contrariæ opiniois defensores, adhuc solum patrem agere posse dicunt, ubi non habet 30 filius iustam causam contradicendi, ut patet ex Angl. Paulo de Castro, Fulgosi, & alijs ad hoc plenè relatis per Placit. in repetit. d. l. 1. C. de bonis maternis. p. 1. num. 66. post medium, versio. ibid. autem.

Unde, vel quia vetior, & receptior est opinio affirmativa, vel quia iustam non habebat filios contradicendi eam in iudicio per patrem, ipse nomine inventato in S. R. C. Nes. iō quo de recuperatione dotium materiarum agebatur, impediri non posse dicebamus, progressum 31 ad ulteriora: pro ut ita provisum fuit decreto ab eodem S. C. interposito, sub die 5. Maij 1638 quod procedatur ad expeditionem causæ, oppositis nō obstantibus, iō causa Horatii, & Marij de Lurijæum Eugenia, Beatrice, & Antonia de Valeotone, quod fuit postea confirmatum, facto verbo loco reclamationis, ad relationem Reg. Consilij D. Flaminij de Constantio viri quidem, prudentia, nobilitate, atque doctrina præclari. Admirus de Seacciaveoto.

R E R F M S V M M A.

- 1 Pluralitas presumitur in rebus, & corporibus, quidquid sit in personis, & actionibus.
- 2 Identitas rei ab allegante probari debet.
- 3 Pluralitas rei probari debet ab illo, qui se fundat in ea.
- 4 Inventarium probat, bona in eo descripta esse in hereditate.
- 5 Quamvis in eo adfuit elausula, com potestate addendi, vel diminuendi, n. 5.
- 6 Præsertim contra heredem, donec ipse de errore doctus sit, n. 6.
- 7 Identitas rei per duorum consensum identitatem probatur.
- 8 Ampliatur, ut locum habeat, etiam si alij consensu non convenirent, n. 8.
- 9 Intelligi quando solum unus consensu discordaret, scilicet si duo, vel plures, num. 9.
- 10 Secundo declarari, ut locum non habeat, quando nomen loci, utriusque rei non convenirent, n. 11.
- 11 Tertio fallit præarrata conclusio, si ante diversitatem mensura utriusque prædij, vel rei, num. 12.
- 12 Quare, quando consensu sunt inserti, & generaliter, alijs rebus communis, n. 13.
- 13 Et sunt coherencia via publica, fluminum, & similia, n. 14.
- 14 Presumptio una aliam tollit.

CAPVT LXXXVII.

De Pluralitate, vel identitate rerum
presumenda, vel probanda, ad
text. in l. in testamento qui-
dam 27. ff. de condi-
tionibus, & demon-
strationibus.

Pluralitas rerum, & corpo-
rum in dubio presumitur
quidquid aliud sit, ubi de
personis, vel actibus agitur
secundum magis receptam
opinionem, de qua plenè
per Præf. post Afflic. in
decis. 23. num. 12. per Baro.

in decis. Bonan. 2. num. 30. per Surd. in decis. Adams,
339. num. 6. Gratian. in lib. 4. discip. forens. cap.
790. num. 6.

Vel secundum tutiorem opinionem identi-
tas ab illo probati debet, qui cam, tanquam sue
intentionis fundamentum allegat, & è conver-
so, qui se fundat in pluralitate, debet eam pro-
bare, ut veriorum esse testatur, alij etiam rela-
tis, Menoch. in tract. de presumpt. lib. 6. presumpt.
15. num. 2. Mascard. in tract. de probat. cunctis.
875. num. 11. p. 1. & conclus. 179. num. 57. &
199. p. 2.

Qualibet autem ex prædictis opinionibus
admissa, veniebat in facti contingentia iudi-
candum, in liquidatione faciendam in S. R. C.
Neap. ad instantiam Clericæ Cesarini valoris
bonorum hæreditatorum quond. Iodici de
Martino, omnino includendum esse valorem,
reitorij existentis in Civitate Theani, vulgò
dicti della Fescenara, per hæredem in inventario
descripti, quamvis ex parte Lucetie de Mar-
tino hæres petenderetur, illud fuisse dupli-
catum, atque esse idem cum alio Territorio, in
eodem inventario adnotato, quod nuncupaba-
tur della Fusara, existente in eadem Civitate
Theanix quo enim fuerant hæc territoria, dis-
tinctum, & separatè per Lucetiam hæredem
in inventario descriptis, contra ipsam hæredem
presumptio oriebatur, tot esse bona in hæredita-
te, quot fuerant per eam adnotata, non ob-
stante clausula, cum possessore addendi, vel dimi-
nendi, quominus plena fides in inventario adhi-
benda erat contra hæredem, donec ipsa de ter-
rore doceat, argumento text. in l. fin. Car-
bitur in tela, firmant post alios Sebast. Menoch.
in tract. diver. de innat. q. 232. num. 16. & q. 234.
num. 222. Gratian. discip. forens. lib. 4. cap. 765.
num. 59. & seq. & Cancr. in lib. 3. variat. resol.
cap. 2. num. 4. & 5.

Identitas autem unius, cum alio prædio, non
fuit per dictam hæredem aliqua conclusen-

ti demonstratione probata: quamvis enim in
duobus, & pluribus consensibus, prædia illa ior-
ter se convenirent, & regulariter duæ demon-
strationes sufficiant ad probandam identita-
tem, quidquid enim ultra illas adijciatur, frustra
est, & non vitiat, ut in l. 1. §. fin. de dato preleg.
& ex doctrina Barri. in l. demonstratio falsa, ff.
de condi. & demonstrat. tradunt Reland. a Valle
in cons. 67. lib. 2. Menoch. de arbitrat. indic. lib.
2. cent. 2. cap. 105. num. 12. Barbat. qui hanc opi-
nionem communem, & receptam esse dicit in
cas. 141. num. 88. lib. 2. & Gratian. in lib. 1. di-
scip. 3. a. 12. & lib. 3. cap. 912. num. 33.

Nihilominus, quia in hoc facto, in duobus
alijs demonstrationibus, quoniam territorium eum
alio non conveniebant, scilicet in loco, &
quantitate, eum alterum in loco dicti, della Fe-
scenara, modiorum novem, aliud verò in loco
dicti, della Fusara, modiorum duodecim, in bre-
veditate remansisse, legebantur, propterea suc-
cedebat limitatio ad hoc dictum Barri. in d.
l. demonstratio falsa, quod per duorum consen-
sum convenientem, dicat identitatem proba-
ta, quamvis aliæ demonstrationes fuerint ex-
pressæ, & duæ conveniunt, solum tertia differt;
secus autem est, quando quarum, aut plures ex-
primerentur, & duæ, vel plures convenirent,
aliæ duæ, vel plures discordarent, hoc enim ca-
so dubia res redditur: una enim presumptio
tollit aliam, l. Divus §. ff. de integ. ressit. cum
concord. apud Barbo. in axiom. iur. 186. num. 2.
& D. Scappa ad decis. Gratian. observat. 103. num.
3. neque tunc dici potest identitatem probata, ut
pulchrè declarat Alex. in l. si nomen, C. de res-
sit. & in cas. 73. num. 8. lib. 3. sequuntur Præf.
ad Afflic. decis. 23. num. 11. in fin. Menoch. de
presumpt. lib. 6. presumpt. 15. num. 30. Mascard.
de probat. conclus. 199. num. 23. & conclus. 874.
num. 4. p. 1.

Quæ opinio quatenus aliquam recipere pos-
set probabilem contradictionem in terminis,
de quibus agebatur; indubitanter procedebat
ex pluribus. Primò, quia non erat probata identi-
tas, per demonstrationem loci, eum duobus
consensibus, quia nomen loci unius prædij, cum
alio discrepabat, quo casu non sufficit ad proban-
dam corporum unitatem, consensum identi-
tatis, tanquam incertorum, & generalium, qui
passent etiam alijs bonis convenire, ad quod
facit optimus text. in l. in testamento quida-
m 27. ff. de condi. & demonstrat. ubi fortius, una ex
tribus demonstrationibus falsa vitiat, & in ex-
presso hoc voluit, ita opinionem diffidentem
conciliando, Peregrin. in tract. de fideicom. art.
44. num. 51.

Secundò propter mentis diversitatem in-
ter utrumque prædij effecior identitatis
probatio requirebatur per identitatem loci,
eum duobus consensibus, ut per doctrinam Bar-
roli in l. demonstratio falsa, q. 7. num. 14. ff. de con-
di. & demonstrat. docuit in puncto Gratian. in
lib.

- lib. 4. *discept. forens. cap. 790. num. 7.* & quia con-
 13 stat in factis, demonstrationes, siue confines
 duobus illis Territijs communes, alijs quinque
 ploribus Territijs in iudicio deductis con-
 venire, propter incertitudinem, & generalita-
 tem confinium, magis in ambiguo res reddeba-
 tur, & obfusca identitatis probatio, ad text.
 in *L. de sunt Titij 30. ff. de Testament. tutela*, ob-
 servat *Surd. in conf. 235. num. 18. lib. 2.* & post
 alios idem *Grotius. in lib. 5. discept. forens. cap.*
883. num. 1. & seq. praefertim quando confines
 14 adiecti sunt, ut in casu praenotato, conherentia
 viz publicæ, fluminum, & similia, quæ omnes
 demonstrationes ceteræ dici non possunt, cum
 pluribus, & diversis locis, Terris, & rebus con-
 veniant, argumento text. in *L. quæ conditio 79.*
6. ff. de condit. & demonstrat. ut post *Bart. &*
Riminald. adnotavit *Burfat. in conf. 162. num.*
90. lib. 2.

Pendet relatio de prædictis faciendi in Sa-
 cro Consilio, in 2. vel. Processuum Ioannis Fri-
 scisci de Angelis, cum illis de Martino, in Banca
 Simennis pro Felice.

R E R U M S U M M A.

- 1 Dispendii facultas in bonis antiquis restricta
 fuit per Neapolitanæ Consuetudines.
 Et pro medietate tantum permitti, n. 1. 3. & 4.
 Intelligendo, ut n. 5. 6. 7. & 8.
- 9 Proximiores in medietate bonorum antiquorum
 testatoris, vocati per Consuetudinem Neapolita-
 nam, an singulæ iure succedant, vel heredi-
 tario traditur usque ad n. 19.
- 10 Hereditatis uditio, & repudiatio solo animo pro-
 batur.
 Et quomodo? exemplis ostenditur remissivè,
 num. 11.
- 11 Hereditas ante aditionem, acquisita non di-
 citur.
- 12 Hereditas non aditu potest à debitore non acqui-
 ri, & repudiari in præiudicium creditorum.
- 13 Proximiores possunt eorum creditoribus nocere,
 non acquirendo portionem ipsi à Consuetudinibus
 Neapolis delatus.
- 15 Hereditas non adita, non transmittitur ad he-
 redes.
 Sed perinde habetur, ac si defuncto delata non
 fuisset, n. 16.
 Falsi primò in hereditate ascendentium, qua
 transmittitur, etiam non adita, num. 27. usque
 ad 30.
 Secundò limitatur in herede infra annum iuris
 deliberandi decedente, postquam sciverit heredi-
 tatis delationem, n. 31. & 32.
 Tertio falsi in minore, n. 33.
 Vel minore ignorante delationem hereditatis,
 num. 34.
 Qui resistuntur in integrum ad adendum
 hereditatem à defuncto non aditam, num. 35.
 usque ad n. 38.

- 19 Clerici, & Ecclesiastica persona non comprehen-
 duntur in Statutis, & Consuetudinibus laico-
 rum, & n. 41.
 Neque eorum bona, n. 40.
- 41 Statuta, & Consuetudines laicorum disponere
 prohibentia ligant laicos, etiam in Clericum, vel
 Ecclesiam disponentes.
- 42 Clerici, & Ecclesiastica persona non gaudent be-
 neficio Neapolitanarum Consuetudinum.
 Neque possunt, ut agnati, vel cognati sustinere,
 aut impugnare dispositiones laicorum contra
 formam Consuetudinum, n. 43.
- 44 Proximiores cum reperiantur Clerici, an per
 Neapolitanas Consuetudines vocati consueant
 illi proximiores in gradu sequentes ad medi-
 etatem bonorum antiquorum habetur ex num.
 45. usque ad 48.
- 49 Consuetudines Neapolis, dispositionem prohiben-
 tes de medietate bonorum antiquorum, ad fi-
 liorum, & proximorum beneficium emanave-
 runt.
 Unde, non procedunt, si proximiores sint Clerici
 in laicorum Consuetudinibus non comprehen-
 si, num. 50.
- 51 Proximior in medietate bonorum antiquorum
 vocatus per Consuetudines Neapolis, si reperi-
 untur renunciatione exclusus, an ex proximio-
 ri in gradu sequenti deferatur habetur ex n.
 52. usque ad 97.
- 55 Renunciatio extinctivè falsa dicitur, cum ibi sit,
 de cuius agitur hereditate.
 Vel qua sit ab ingredientibus Monasterium,
 num. 56.
 Aut de volvendarum hereditatum, secundum
 aliquos, n. 75.
 Sed intelligitur, ut n. 76. & 77.
- 57 Agnatus renunciatus iuri succedendi, excludere
 se videtur ab agnatorum numero.
- 58 Religiosi postquam professi fuerint Religionis
 voti, pro mortuis recipiuntur.
 Et non habent, neque velle, neque nolle, n. 59.
- 60 Monachi proprium non habent.
 Et Cappam, neque possident, sed Monasterij no-
 mine detinent, n. 61.
 Ut si ea spoliuntur agere non possint, n. 62.
- 63 Monachus quando possit agere in iudicio? remissivè.
- 64 Renunciationes ab ingredientibus Monasterium
 sunt, ut Deeserviant, Monachumque relin-
 quunt.
 Unde reales omnimodæ, atque perpetua indican-
 tur, n. 65.
 Et in vim repudiationis, & absentionis resolu-
 untur, n. 66.
 Quibus perpetuè se excludunt, & pro mortuis
 habentur, n. 67.
- 68 Renunciatio non realis sit, vel personalis? mens
 contribuentium inspicitur.
 Non obstantibus amplius clausulis, num. 69.
 usque ad n. 72.
- 73 Renunciatio mentalis semper dicitur realis.

Et locum habet, mortuis etiam filij masculis, quos pater habebat renunciarunt, n. 74.

- 78 *Renuncians hereditati devolunda, factis casu devolutionis cegitur eam adire, ut in renunciarium transferatur.*

Bis Adonacus fit, cogitur eius nomen, saltem cum illius interventu Monasterium adire, num. 79.

Sed aditis non requiritur, si renuncians, suus heres sit, n. 81.

De quo dubitandum esse dicitur, n. 87.

- 80 *Hereditas ex Adonaco, cui defuit, tanquam per Canale, Monasterium derivatur.*

- 82 *Hereditas ipso iure adiviso intelligitur absque alia immixtione.*

Nisi abstentionis beneficium proponatur, n. 83.

Sed contrarium, n. 86.

- 84 *Adonacus in patris potestate non est.*

Renuncians nihilominus omnia privilegia suavitatis, num. 85.

- 88 *Filius ergo heres, regula procedit, filio agente uti herede.*

Nec procedit in hereditate matris, quia filius non habet in potestate, n. 89.

Nec sufficit filium pater bona possidere, n. 90. usque ad n. 94.

- 96 *Donorum appellatione veniunt iura, & allienia, & n. 100.*

- 98 *Consuetudines Neapolis de bonorum antiquorum dispositione loquentes, sunt de bonis allienis apprehensis intelligenda.*

Et in hereditate adita locum habent, n. 99.

Atque procedunt in iuribus, & allienibus, ut num. 100.

Qua tamen deduci possunt ad allium, & excoerri, n. 101.

Nec qua à futuro dependens eventus dubio, & incerte, n. 102.

- 103 *Proximos non transmittunt portionem ex consuetudinibus Neapolis spectantem in bonis antiquis defuncti, non agniti, & n. 104.*

- 105 *Species conditionalis ex contractu competens transmittitur ad heredes.*

- 106 *Ius conditionale in heredum persona purificatum est hereditarium.*

- 107 *Uti fructus de per se personalissimus.*

Sed stipulatus pro se, & heredibus, efficitur hereditarius, n. 108.

Et ad heredum transit, cum qualitas hereditaria, n. 109.

- 110 *Hereditas transmissa est de hereditate transmissit.*

Et in quo creditoribus, & legatariis obligata, num. 111.

- 112 *Hereditarium dicitur acquisitum ex iure accrescendi in beneficium hereditatis post mortem testatoris.*

Et venit in fideicommissi restitutione, n. 113.

- 114 *Pilla renuncians paternae hereditati, ubi, & non hereditas portionem renunciatam acquirit.*

Qua venit etiam in restitutione fideicommissi, num. 115.

C A P V T LXXXVIII:

De Proximioribus vocatis in medietate bonorum antiquorum testari decedentis per Neapolitanam Consuetudinem incipientem: Si aliquis moriens, sub titulo de Successionibus ex testamento.

E lute Consuetudinario huius Civitatis Fidelissimo, Neapoliti, restricta fuit libera disponendi facultas in bonis antiquis provenientibus ab agnatis, & cognatis, ad medietatem tantum, reliqua dimidia,

liberis reservata, & in eorum defectum proximioribus alijs ex latere, unde bona obveniant ut in Consuetudine quae incipit: Si aliquis moriens, in tit. de success. ex testam. & in sequenti Consuetud. Et si testator, de success. morientis suos filijs.

Quas tamen Consuetudines disponere prohibentes, in dispositione per ultimam voluntatem esse intelligendas, non autem locum habere in ea, quae sit per actum inter vivos, dummodo non fiat in fraudem vocatorum, late probat Melfis in Communi. ad easdem Neapolit. Consuetud. p. 3. q. 1. ubi a num. 25. plures enumerat fraudis coniecturas, & confirmat post alios Consil. Hodierna in addit. ad Sord. decis. 279. num. 11.

Hinc autem portio liberis, vel proximioribus debita, an singulari lute, scilicet ex providentia Consuetudinum, seu pacto Civium, an vero, lute deferatur hereditario magnam esse inter

DD. controversiam, & satis arduam, atque, difficilem questionem, ait Reg. Capp. Laur. in

decis. 3. num. 8. in fine, & in decis. 117. nup. 12. lib.

1. ubi tamen, & num. 25. tenet, eam hereditario lute deberi, cum Neapoli. in gl. ad Consue-

13. end. p. medietatem, à cuius sententia recedere, dictam esse affirmat, maxime quia fuerunt cum

sequuti Praef. de French. in decis. 89. num. 2, in

decis. 525. num. 8. & 536. in princip. Capp. Minad. & Reg. de Ponte ubi relati, quibus addi pos-

sunt Betti. in trati. de success. ab intest. theorem. 56. num. 17. & Consil. Strahan. in lib. 2. p. 1. foris.

cap. 32. num. 17. licet contrariam late sustineat

sententiam Consil. Hodierna in addit. ad Sord. 16. decis. 138. & num. 24. ubi limitat num. 42. si por-

tio Consuetudinaria, cum hereditate defra-

tatur, & num. 67. dicit, hodie difficultatem cessare

17 in parte ducium filio, aut proximioribus de-
18 bitis; quia, ut plurimum in pactum deducitur
in capitulis matrimonialibus, & nõ tñ ex Cõ-
19 suetudine, quàm ex pacto debetur, ut etiam
tradidit *Reg. Capp. Latr. in re lat. decis. 8. nu. 12.*
20 & 117. *nu. 12. & 29.* ubi refert indicatum in
S.R.C. Neap.

Effectus verò est maximus, quòd hereditatio
iure debeatur: præsertim, quia indiget aditio-
21 ne, siue agnitione, animo tantum probanda,
verbis, aut factis declarato, quo hereditatis
aditio, & pariter repudiatio probantur: ut plu-
22 ribus exemplis plenissimè declarant *Maran-
23 sa, in repet. l. si pater, nu. 43. & seqq. ff. de acqui-
rend. hered. Atanica in tract. de Coni. al. ve-
lunt. lib. 12. c. 1. usque ad 13. Marcar. d. in tract.
de probat. conclus. 43. nu. plurib. seqq. & consil.*

24 853. & 854. ante enim aditionem hereditatis
acquisita non dicitur, adeo ut possit à debitore
non acquiri, & repudiari in præiudicium ete-
ditosorum, per *text. in l. qui aut 6. ff. qui in fraud.
creditor. de qualitatè Præs. de Franch. decis. 101.*
25 & *Gian. in addit. ad prædictum decis. 101. Reg. Cap-
pyr. Latr. ubi nu. 4.* idem esse dicit in hac por-
tionem debent vigore Consuetudinum Neap.

quam possit à debitore non acquiri in damnum
creditorum, & ita his fuisse in S.C. Neap. iudi-
catum, ut testantur *Consil. Arias de Adisa, &
Proum. al. ille in lib. 1. var. resol. cap. 41. nu. 32.*
hic verò in *observat. ad Consuetud. Neap. in Con-
suetud. 1. de successib. ab intestato, observ. 26.*
nu. 7.

26 Insuper si de lute debetur hereditario, non
transfertur ad hæredes hæc portio, nisi agnita,
sueritis: nec ad eos non transmittitur non adita
27 hereditas, sed perinde habetur, ac si defuncto
delata non fuisset, *Quoniam sororem 7. C. de
iure deliberandi, & per Capp. Latr. decis. 84. Nu.
1. ubi nu. 6. & seqq. & nu. 21. & 22.* limitat

28 in ascendenti hereditate, quæ à descenden-
tibus in eorum potestate constitutis, etsi non
29 ad ea transmittitur ad quascumque, etiam ex-
trans eos hæredes, ex potentia suæ, à de-
scendentibus verò in decedentium potestate,
non existentibus ad liberos tantum in re san-

30 gnitis, siue noverint, siue ignorent, heredi-
tate ipsi fuisse delatam; limitatur etiam, in hæ-
rede infra annum iuris liberandi decedentis,
31 postquam sciverit delatam hereditatem, qui
32 residuum anni ad eius hæredes transmittit, ut
adire valeant, per *Lex. in antiquioribus 19. C.
de iure delib. ubi communiter DD. quos refert
Gomes in lib. 1. var. resol. cap. 9. nu. 31. ad
33 denum 33. in fine, & 56. à minore, vel etiam,
34 à maiore ignorante hereditatem delatam mis-
35 mitti in hæredes beneficium in integrum testi-*

monis ad hereditatem à decedente non adi-
tam, ad eandem, quod confirmant *Cavalcan. in
tract. de Tut. & Curat. nu. 72. & seq. Cancr. in
lib. 1. var. resol. cap. 21. nu. 19. Sforza Odd. in
oral. de restitut. in integ. p. 1. q. 50. artic. 6. nu. 58.*

36 hoc restringit, nisi hæredes veniant ad exclu-
sionem persone magis directæ primæ defuncti,
de cuius hereditate agit, ad quod plura ad-
ducit *Auz. in cons. 1. nu. 26. & seqq. lib. 1.* In-
telligit etiam idem *Odd. in oral. p. 1. q. 19. art.
4. per totum, & sequenter nu. 43. in integrum.*

37 restitucionem esse pretendam infra annum iu-
ris deliberandi, non infra quadriennium regu-
laritè à lute statuto ad pendam restitu-
cionem: quia contra lapsum petitur minoris
temporis quadriennia, cuius contrarium vo-
38 luisse videtur quadriennium, ad hoc etiam
tribuentes, quod anni loco subrogatum esse
voluit *Simon de Pratis in tract. de interposat.
alium voluit, interpetras. 1. dubitat. 5. solut. 4. nu.
38. (achetum. in cons. 23. nu. 36.*

39 Et quin Neapolitanas Consuetudines, sicut
alia Statuta laicorum, Clericos, & Ecclesiasti-
40 cas personas, eorumque bona, adire, & passivè
non comprehendere, tradidimus in *prædictis
cap. 70. à nu. 12. præsertim ex Melf. & Capu-
to in Communis. ad Consuetud. prædictas hoc in
prædictis 53. nu. 3.* illi veni in p. 2. tit. de per-
sonis, q. 7. nu. 52. hinc sequitur, memorata

41 Consuetudines ligare laicos, etiam in Cleri-
cum, vel Ecclesiasticam personam disponentes,
ut pluries decimus testatur *Præs. de Franch.
decis. 41. vltimum. 4.* quem refert *Thor. in compend.
decis. Regni p. 1. in verbo laicus 2. cum enim Cle-*

42 rici, & Ecclesiastici persone, Consuetudinatio
sui non subiacent, neque illius beneficium
43 possunt, ut agnatis, vel cognatis sustinendas,
vel impugnandas laici testatoris dispositiones,
ut ex *Capp. in decis. 98.* alisque probat *Reg. de
Atan. in lib. 1. resol. lat. cap. 53. nu. 18.*

44 Sed an tunc locum faciant inferioribus agna-
tis, vel cognatis in gradu sequentibus, ut subin-
trent ad infringendam defuncti voluntatem,
& medietatem antiquorum bonorum obtinen-

45 dam affirmare, vel respondit *Atan. in contrav.
forensi 11. nu. 3. consulens propterea, nu. 3.*
filio, vel agnato proximiori, si sit Clericus, vel
46 Ecclesiastica persona, quod adveniente casu,
institutionis extranei hæredis, cum oneribus
forte absorbentibus medietatem bonorum an-
tiquorum, de qua testator disponere potest, ali-
quid solvat hæredi instituto, ut repellat hære-
ditatem, quod ab eo facillè obtinebit, cuius
non interest hereditatem adire, dum alia me-
dieta potest ab agnatis, & cognatis in gradu

47 sequentibus advocari, & ita nõ repudiationem
testamentarii hæredis, causa testatæ red uerent
ad causam intestatæ, ut valent Clerici univer-
sam habere hereditatem ab intestato, per Iuris
communis dispositionem. Contrarium ex dia-
48 metro probavit *Reg. de Muris. Montani dicta
resillem in lib. 2. resol. cap. 56. nu. 4. & seqq.*
49 stante Consuetudine ad dispositionem ad lin-
cum, & proximiorum beneficium emanata,
50 unde si filij, vel proximiores Clerici sint, aut ali-

tér Ecclesiasticæ personæ, nulla imponitur. eos disponendi necessitas, tanquam in Consuetudinario lute non comprehensum.

- 51 Quid autem dicendum sit, cum proximior agnatus, vel cognatus reperitur propria renunciatione exclusus, an locum aperiat successioni aliorum proximiorum in gradu sequentium in Consuetudinaria portione, vel de ea libera.
- 52 disponendi facultas decedenti remaneat, ut etiam in extraneum disponere valeat iuxta ea, quæ post *Cappi. in decis. 190.* aliofque plures affirmare videret *Melfis. ad Consuetud. Neap. p. 4. in tit. de renunciati. q. 13.* verè quæstio dependet
- 53 à renunciacionis cognitione, si translativè, aut extinctivè facta fuerit: primo enim casu tenuerunt
- 54 ciatarius, vel eius heredes ex renunciationis persona succedentes, alios remotiores agnatos, si cognatos excludunt; secundo verò casu abdicata renunciantis persona ulterioribus agnatis, & cognatis portio Consuetudinis lute debita defertur, ut voluit *Cappi. in repetit. Consuetud. si moriatur. p. 3. §. 7. num. 6. & 7.* quem refert, & sequitur *Reg. de Marin. in d. lib. 2. resol. cap. 191. n. 7.*
- 55 Extinctivè renunciatio facta dicitur, si illi fiat de cuius hæreditate agitur; hæc enim communiter ita fit, ut renunciatus non succedat, neque ins aliquod in renunciatarium, eiusque hæredes transferatur; est itaque omnino extinctiva, ut post *Hieronymum Gabrielem in consil. 135. lib. 2.* docuerunt *Melfis. in d. tit. de renunciati. q. 6. num. 23.* *Hodierne in repetit. lib. 2. hac addit. Cdo secund. n. p. 1. §. 1. num. 39. & 41. & in addit. ad Surd. in decis. 14. num. 300. [Cappi. Latr. in consil. 77. num. 47. lib. 2. de Marin. d. lib. 2. resol. cap. 93. num. 12. & Confl. Rocus in responsis 69. num. 22. lib. 1.]*
- 56 Ulterius extinctivè facta censetur à Monasterio ingredientibus renunciatio, qua se videntur excludere ab agnatorum numero, ad ius
- 57 stat agnati, per pactum renunciantis iuri succedendi, ex l. 1. §. quibus. ff. de successio adito, etenim, Religionem ingressi pro mortuis repou-
- 58 rantur, cap. placuit 2. huius nominis 16. q. 1. cum alijs à *Reg. Tappia* telatis in repetit. aub. ingrossi *Cdo Sacros. Eccles. in verbo sua, cap. 1. num. 10.*
- 59 nam habent, neque velle, neque nolle, cap. si Religiosis 17. de elect. in 6. cum alijs latè congestis per *Barbat. in tract. de divi. fructu num. 2. cap. 2. 60. à num. 71.* proprium verò non habens, cum & 61 cappam, neque possideat, sed Monasterij nomine minè destineant, quare si ea spoliarent, agere non possunt, *glos. in cap. non dicatis, in verbo possidere 12. q. 1.* quam refert pluribus additis,
- 62 quando monachus possideat in iudicio, *Folin. in cap. cum dilectis, num. 15. & seq. de rescript. re-*
- 63 nonneant ita quo, ut Deo serviant, Mandamque
- 64 relinquant, & propterea omnino reales, omni-
- 65 mode, atque perpetuè indicantur eorum renunciations, ut ex *Præf. de Franch. in decis. 375 Reg. Revisio in consil. 42. 43. & 44. lib. 2.* alijsque,

affirmat *Reg. Martin. in lib. 1. controvers. forens. cap. 5. num. 4.* & post eum *Reg. de Marin. in lib. 2. resol. cap. 189. num. 21.* quæ in vim repudiationis, & abtentionis resolvuntur, ut renunciantes, non quidem ins aliquod in renunciatarium, aliofve transferre intelligantur, sed abdicativè se excludunt, & vou temporalitèr, sed perpetuò insuccessibiles reddantur, atque pro mortuis habeantur, ita ex *Georg. in alleg. 19. num. 12. & alijs firmat Confl. Hodierne in controvers. forens. 7. num. 35. & seq. & num. 39.* licet quemadmodum

63 in renunciationibus secularium esse contractuum mentè inspiciendum, circa realitatem, vel personalitatem renunciationis, non obstantibus amplissimis clausulis, etiam exprimentibus, quod illa realis esse debeat, ex *Mari. theoricæ in l. qui Roma. §. duo fratres, n. 34. ff. de verb. oblig. post alios ab eo relatos firmat Reg. de Marin. in relato cap. 189. num. 7. & seq. idem esse, voluerunt in renunciatione q. 17. num. 1. & seq. idem de *Martin. in d. lib. 2. cap. 190. num. 6. & seq. Confl. Statib. in lib. 1. resol. forens. cap. 85. num. 19. & seq.* qui tamen in novissimis addit. num. 4. videretur, quod ammodo priorem revocasse sententiam, dom scribit, renunciationem Monialis semper diè realitèr, & locum habere mortis*

74 etiam filijs masculis patris, in quorum beneficium fuerat à filia renunciatum, ex latè traditis per *Massil. in decis. 65.* aliterem ita fuisse in Tribunali Regni Sicilia inditum.

75 Tandem aliqui censuerunt, renunciations omnes, quæ sinit de voluendarum hæreditatum extinctivas esse indicandas, neque posse translativum effectum ante delatas, atque aditas hæreditates operari, ut ex pluribus comprobavit *Georg. in præd. alleg. 29. num. 18. & seq. Montan. in controvers. forens. 10. & alijs, quos colligit And. deo. in lib. 4. controvers. forens. cap. 110. n. 15.* sed

76 hoc non videtur esse receptum, nisi quando

77 tempore delatæ successionis deficeret onus, ex duobus extremis necessarijs ad inducendam retroactionem à diè delatæ successionis ad diem factæ renunciationis; alioquin translativè factas intelligi, secundum *Anna sententiam in consil. 45. num. 47. & seq. lib. 1.* post alios testatur *Revisio in decis. 85. num. 2.* quem sequitur plures addens *Episc. Afflit. in controvers. iuris resol. cap. 16. num. 24. & seq.* ubi tamen adve-

78 niente casu delationis hæreditatum, renunciantem cogendum esse, dicat eas adire, ut hæreditaria lura in renunciantium transferantur, ex *Præf. de Franch. in decis. 89. & alijs, quod prosequitur in seqq. capitulis 17. & 18.* ubi sub

79 num. 19. etiam à Monasterio nomine Religiosi renunciantes, esse aditionem faciendam, si legitimè cum interventu monaci, & eius personæ, tanquam per Canale, Monasterio successionem derivari, exemplificat idem *Revisio in consil. 44. n. 23. lib. 1.* & licet excipiat *Episc. Afflit. in end. 81 cap. 13. num. 42.* ut necessaria non sit cedentis

82 aditio, qui suus hæres esset, nam ex suisitaris po-

trahit aditio ipsi iure infurgit absque immix-
 83 tione alia, nisi abstentionis beneficium propo-
 nitur; quod solitaris iure etiam in Monacho in-
 gressu Monasterium locum habetis enim licet
 84 in patris potestate non sit, resinet nihilominus
 85 omnia privilegia sicutis, *l. Deo nobis 35. C. de*
Episcop. & Clericis Crassus in tract. de success. 5.
 86 *inuat. q. 4. num. 8.* quia tamen hæc præsumptio
 aditio absque immixtione repugnat receptis
 finis DD. sententiis, omnino immixtionis pro-
 bationem requirunt, ut filius hæres dici possit,
 de quo idem *Arias de Mesa* novæ huius opi-
 nionis in ihar ab eodem *Episcopo. Affili.* addu-
 ctus testatur in *lib. 3. varior. res. cap. 1. num. 15.*
 87 & 3. non patum est de huius limitationis ve-
 ritate dobitandum: regula enim, filius, ergo hæ-
 88 res, procedit filio agente ori hærede, vel si ma-
 lem declarant, et ex magis communi DD. sen-
 tentia declarat *Reland a Valle in conf. 20. num.*
 89 *18. lib. 1. sequitur Gratian. in lib. 2. discept. forensi.*
 89 *cap. 215. num. 15.* Intelligendum in hæreditate
 patris, non matris, quæ filios non habet in po-
 testate, nisi ex *Magno. in decis. Lucensi 62. num.*
 89 *13. & seq. probat Cypre. Latr. in decis. 117. n. 4.*
 90 *lib. 2. licet contra. Magno. tenet Caroc. in decis.*
 90 *41. quinimo neque fuisse, quod filius patris*
 91 *bona possideat, nisi tanquam hæres illa pos-*
 91 *sideret probatur: cum dicere possit, alia ex causa*
 92 *possidere, et iusque declarationi cum iuramento*
 92 *fieri debeat, ut post Ursin. in addit. ad Affili.*
 92 *decis. 379. num. 5. Mascard. in tract. de probat.*
 93 *conclus. 43. & alios probat Conf. Paschal. in*
 93 *tract. de virib. par. polio. p. 4. cap. 1. num. 21. &*
 93 *seq. sed si filius rem aliquam hæreditariam, pro*
 94 *legitima sibi eo competente possidere assest, ex*
 94 *hoc hæres esse probaturque legitimam, non*
 94 *potest sine iura hæreditate sibi delata habere,*
 94 *Bar. in l. gerit. num. 2. ff. de acquir. heredit. Af-*
 94 *filii. & Phanuc. in tract. diversis de iuranc. illi*
 94 *in q. 214. num. 18. & hic in q. 214. num. 20.*
 95 *Si nihilominus, cum translativè sit alleui*
 95 *pro se, siveque hereditas, & successibus re-*
 95 *renunciatio devolvendæ hæreditatis, decedens*
 95 *renunciatio antequam sibi deferatur hæredi-*
 95 *tas, dicitur in eius hereditate remansisse, ius*
 95 *cogendi renunciatioem ad eundem in benefi-*
 95 *cium hæredem renunciatioem, in quo iure si ab*
 95 *agnato, vel cognato proveniat, locum habent*
 95 *Neapolitanæ Consuetudines de antiquis bonis*
 96 *loquentes, cum veniant bonorum appellatio-*
 96 *ne iura, & actiones. lib. 49. ff. de verbi-*
 96 *signific. cum concord. apud Barbos. in tract. de ap-*
 96 *pellat. verbor. lib. significat. appellat. 35. num. 1. &*
 97 *proinde, in hoc iure exclusio per reneatio-*
 97 *nem agnatis, vel cognatis proximioribus, alij*
 97 *sequentes in gradu succedunt pro medietate.*
 97 *Consuetudinum iure debita, ut in specie sum-*
 97 *avit Episcopus. Affili. in resolut. cap. 18. num. 32. ex*
 97 *hoc in dubio revocans Revis determinatio-*
 97 *nem in causa quodam de utriusque partis con-*
 97 *sensu sibi commissa ab Excellentissimo Protege,*

ut solus iudicaret, de quo in prædicta eius *dec.*
 85. dum nulli facta aditione per Religiosos,
 qui tenentur, eorumque Monasterio hæ-
 redi cessantur, portionem renonciatam adidit-
 cavit; quæ tamen tanquam hæredi ex defuncti
 contractu quaesita, & ab agnato proveniens, sub-
 sistere debebat Consuetudinum dispositioni
 in beneficium aliorum agnatorum; siquidem
 ex pacto cum cessionario defuncto in huius tena-
 bantur renonciatores hæreditatem cessam, cum
 deferebatur adire ad cessionarii, vel eius heredi-
 tatis beneficium, ut omnia iura, & bona renun-
 ciata consequeretur.

Neque resistit, spem illam incertam subiecta
 non esse prohibitioni disponendi per Conue-
 98 tudines indolere, quam non habere locum, nisi
 in bonis actualiter apprehensis, & in hæredita-
 99 re aditæ, non autem solum delata, ex *Neapod. in*
 99 *Consuetud. Episcopi Neapod. num. 33. & alijs sibi sua-*
 99 *sum affirmat Reg. Revis. ibidem. num. 29. & quod*
 100 *non licet Consuetudines procedant in iuribus, &*
 100 *actionibus, quæ honorem appellatioem contin-*
 100 *entur, ut diximus, hoc si intelligendum in*
 100 *tot iuribus, & actionibus, quæ tunc deduci pos-*
 100 *sunt, & excipitur, non tamen in illis, quæ a fu-*
 100 *turo pendente evento dubio, & incerto, ut pro-*
 100 *sequitur, n. 30.*

101 Quod enim ibi *Neapodan.* affirmat, ad por-
 tionem ipsam Consuetudinariam iure debitam,
 101 refertur, ut non agnata, eoque magis non de-
 lata, neque transmittatur, tanquam hæreditario
 iure competens, secundum eius opinionem iam
 101 supra delatam; si per verò licet eoditionalis
 ex renunciationis contractu quaesita succeden-
 di, cum casus eveniret, ad hæredem transmitti-
 tur, ut in *3. x. conditionalis. In lib. de verb. oblig.*
 & per *Gemeslib. 1. var. res. cap. 1. num. 36. La-*
 101 *ppre. Latr. in decis. 1. num. 9. & seq. ubi inferri*
 101 *dicuntur, & in decis. 34. num. 12. & 13. Hodier.*
 101 *in addit. ad Sord. decis. 144. num. 3. hoc idem.*
 101 *Revis. admittit in loco relato. num. 15. & 23. &*
 102 *num. 18. ubi, quod et si, cum in hæredem per-*
 102 *sona conditio verificatur, ab ipsi incipiat per*
 102 *aditionem; est nihilominus portio adita hære-*
 102 *ditaria, ad similitudinem usufructus, qui li-*
 102 *cet de per se sit personalissimus, tamen si pola-*
 102 *tius, pro se, & hæredibus, efficitur heredita-*
 102 *rius, & ad hæredem transit, cum qualitate*
 102 *hereditaria; etiam, quod novus sit usufructus in*
 102 *persona hæredis, quod ultra per eum adducto*
 102 *tradidit *Arias de Mesa* in lib. 3. varior. re-*
 102 *solut. cap. 49. num. 22. Barban. in lib. 1. res. forens.*
 103 *cap. 43. ita hæreditatem ex capite iuris deli-*
 103 *berandi, aut aliter transmissam, & per hæredem*
 103 *aditionem acquisitam efficit de hæreditate tra-*
 103 *smittentis, eiusque creditoris, & legatarii*
 103 *esse obligatam, tradit *Caner.* post reliquos in*
 103 *lib. 3. var. res. cap. 21. à num. 59. & signantur*
 103 *num. 164. ubi ad t. 3. cum alijs quos adducit*
 103 *Galad. in Labyria creditor. p. 1. cap. 25. à num.*
 103 *94. & precipue num. 111. & 112. Reg. Cypre. La-*

17. in decis. 117. num. 27. in fine. Acquisitum pa-
 11 iter ex iure accrescendi in beneficium hære-
 ditatis post mortem testatoris tanquam hære-
 ditarium, & hæreditati accrescens venire in re-
 113 stitucione fideicommissi, probaverunt post
 quam plurimos *Peregrin. in tract. de fideicommissis.*
artic. 8. num. 4. Enjar. in tract. de substit. q. 654.
 114 unde non mirum, si portio filie renunciantis
 patris similiter hæreditati, & non hæredibus
 accrescit, ut in individuum prohabiti, atque
 pluries decifum reulit *Anson. Fab. in suo Codi-*
 115 *co, in tit. de pæstis, def. 28. ubi propterea, tam-*
venire dicit in fideicommissi restitutione, iuxta
notata in Lin. fidelicommissaria 18. vers. quoties,
ff. ad S. C. Trebell. sequitur Ferrer. in addit. ad Gui-
dona. Papa in decis. 195. circa finem.

R E R V M S P M M A.

- 1 Tempus omnia consumit, commutat, aliisque
 divortit.
 Et persona vicem alienando gerit, n. 2.
 Cum negligens lura corrodat in alium trans-
 fert, n. 3.
 4 Tempus pro veritate habetur.
 5 Veritas temporis filia.
 Nam ex tempore in lucem prodit, n. 6.
 7 Tempus non est modus tollenda, vel inducenda
 obligationis.
 8 Prescriptio ex tempore oritur.
 Et quid sit, n. 9.
 10 Prescriptio fuit ad publicam utilitatem intro-
 ducta.
 Et qua ratione, num. 11. usque ad 14.
 15 Prescriptionis lura servantur, nisi procedatur
 secundum aequitatem, & sola subit veritate in-
 spella.
 Pro illis in Regno Neapolis, n. 16. 17. 18.
 19 Vestiti. dista in addit. ad Afflict. decif. 13. decla-
 rantur, & n. 21.
 20 Prescriptionis raro causæ hodie determinantur,
 & num. 21.
 23 Prescriptio dividitur in annalem, mensiam, die-
 rum, & horarum.
 Et inque species remissive, n. 24.
 25 Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum,
 tacitam inducit renunciationem.
 26 Tacens longissimo tempore, consentire videtur.
 27 Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum,
 omnem totius actionem, ac solutionis vim ob-
 tinet.
 Planum querit dominium, plenissimamque tri-
 buit securitatem, n. 28.
 29 Restitutio in integrum conceditur contra pra-
 scriptionem triginta, vel quadraginta anno-
 rum.
 Ex iusta causa, n. post ignorantiam, n. 30. usque
 ad num. 38.
 39 Ignorantia crafta, & affectata habetur pro scien-
 tia.
 40 Restitutio in integrum ex capite ignorantia, non

accidit, ubi scientia verisimiliter adfuit, etiam
 praesumpta.

- 41 Scientia est difficilis probatio.
 Unde praesumptionibus, & coniecturis probatur,
 num. 42.
 43 Scire pro certo dicitur, qui scit per coniecturas,
 & praesumptiones.
 44 Tutoris, vel Curatoris scientia vocat pupillo, vel
 adulto, etiam in praescriptionibus.
 45 Ignorantia iuris non excusat.
 46 Leges sciri ab omnibus debent, & lata culpa est
 illas ignorare.
 Tam Divinas, quam Naturales, sive Gentium,
 & Humanas, n. 47.
 Communes, & Anticipales, sive Statutarias,
 num. 48.
 49 Error iuris dicitur iniustus.
 50 Leges scire, quilibet praesumitur.
 Vel per se, vel ex Consilio priorum, n. 51.
 Quod procedit, etiam in Constitucionibus, & Sta-
 tutis, n. 52. & 53.
 54 Prescriptio contra Ecclesiam, & pia loca, non
 currit, nisi quadragenaria.
 Et contra Ecclesiam Romanam, non nisi centena-
 ria, n. 55.
 Per Imperatoriam Constitutionem, qua locum
 habet, etiam in exactione legatorum, & here-
 ditatum ad pias causas relictorum, num. 56.
 & 57.
 58 Privilegia Ecclesiae quadraginta annis praescri-
 buntur, & Ecclesia Romana continet annis.
 59 Tribunal Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe
 in Regno Neapolis erectum.
 Pro exactione piarum relictorum, n. 60.
 61 Legata pia triginta annorum spatio praescribun-
 tur in Regno Neapolis.
 Nisi statim habeant permanentem, num. 62. 63.
 & 64.
 65 Prescribi res omnes possunt immemorabili tem-
 pore, cuius intus memoria non extat.
 66 Prescriptio immemorabilis verè est mater cen-
 tenaria.
 Sed secundum vulgarem loquendi modum cen-
 tenaria accipitur pro immemorabili, n. 67.
 Et etiam requista habere debet, n. 68.
 69 Prescriptionis immemorabilis requisita.
 70 Testes super immemorabili prescriptione depo-
 nentes, esse debent annorum saltem quinquaginta quatuor.
 Et de vitiis sufficere per annos 40. à tempore or-
 tum pubertatis, n. 71.
 Ac de fama in specie, non autem per articulum
 generalem deponere, n. 72.
 Duos saltem nominando, à quibus audiverint,
 n. 73. & 74.
 75 Testes super immemorabili prescriptione, omnia
 eius requisita singuli deponere debent.
 Neque coniunguntur si unus de uno, alter de al-
 tero requisito deponant, n. 76.
 77 Tempus immemorabile centum annorum, vel ni-
 tra habet vim tituli, & concessissimæ.

Atque

- Aque privilegij, n. 78.*
*Et in fidei, vel iurisdictionis, privilegio com-
 paratur, n. 79.*
*Et quid in Regno Neap. n. 80. 81. & 82. ubi lau-
 datur D. Caius Nicolaus Pisannus.*
- 83 *Titulus non est producendus in immemorabili
 prescriptione.*
Et quare, n. 84. & 85.
- 86 *Tempus immemorabile pro veritate habetur.*
*Nec in eius prescriptione scientia requiritur
 adversarij, contra quem praescribitur, n. 87.*
- 88 *Restitutio in integrum ex capite ignorantis non
 conceditur contra prescriptionem immemora-
 bilem.*
*Fallit in Ecclesia, qua restituitur etiam post cen-
 tum annos, n. 89. & 90.*
- 91 *Tempus immemorabile habet eandem potestatem,
 quam Imperator, qui cum eius procedit.*
- 92 *Praescriptio immemorabilis bene fidem requirit.*
*Nec proceat, si malam fidem possessor habuerit,
 num. 94.*
Intelligende, ut n. 95. usque ad 101.
- 93 *Possessor mala fidei nullo unquam tempore praescribitur.*
- 103 *Praescriptio triginta, vel quadraginta annorum
 de Iure Civili admittitur, cum mala fide praescribentis.*
Secus autem est de Iure Canonico, n. 103.
- 104 *Ius Canonicum est Civile praescribendum, ubi agitur
 de materia peccati.*
- 105 *Ius Canonicum, quod Civile repugnat in causis
 Ecclesiasticis, debet in utroque fore servari.*
*Et in materia concernente peccatum, vel salutem
 animarum, n. 106.*

CAPVT LXXXIX.

De Prescriptione, eiusque effectibus,
 ad sext. in l. si quis 3. & l. si quis em-
 ptionis 8. C. de prescriptioni-
 bus triginta, vel qua-
 draginta anno-
 rum.

- 1 **E**mpus omnia absorbere, & devotare, destrueret, com-
 mutaret, & aliò divertere, ex
 traditis per Bald. in cap. in-
 ter dilectos, n. 23. de fide in-
 strum. & in cap. sua, num.
 11. in fine, de cohabitat. Cle-
 ric. & mulier. Tiraque. ubi citat in tract. de praescrip-
 t. 5. 1. glof. 4. in vers. Postremo, ubi ex eodem
 Balde in l. 1. num. 8. C. de emancipat. liber. quòd
 2 tempus vicem personae alienando gerit, cum
 3 negligentis iura tabefaciens, atque cortodens
 in diligentem transferat, quasi agros 8. C. de omni
 agro deserto lib. 11. & ut Bald. ipse ait in consil.
 4 413. in fine lib. 1. temporis pro veritate habetur,

- 5 quam proinde temporis filiam fuisse nuncupa-
 tum, memor est Gell. in lib. 12. Noct. Atticar. cap.
 6 12. in fine, nam ex tempore veritas prodit, in-
 tà illud Menandri Poetae: Dicit ad lucem ve-
 ritatem tempus.
- 7 Ius etiam Civile non perum tempori riboat,
 quod etiam non esse modum statuerit, tollendae,
 vel inducendae obligationis, in l. obligationum
 43. §. placet, ff. de actionib. & obligat. cum con-
 cord. apud Barbof. in axiom. iur. 219. ex tem-
 8 pore tamen facit oriri prescriptionem, quae
 9 Ius quoddam est ex tempore congruens, legum
 auctoritate vim capiens, negligentibus po-
 tatem inferens, & finem litibus imponens, secun-
 dum communem deiectionem, quam post so-
 ann. Andream in cap. possessor, de reg. iur. in 6. Pa-
 normit. & Canonista sequuntur, ut Balbus testa-
 10 tur in tract. de praescript. 9. 1. in fine, & fuit ad pu-
 blicam utilitatem introducta, ne rerum domi-
 11 nia diù sub incerto vagaretur, & odomoi
 tempore de tute suo dubitent homines, l. 1. ff. de
 usucap. lunda glof. in Auth. de tempore non so-
 luta pecunia, §. si autem, in verbo. Diligentia, ac
 12 ne effecti litium finis, l. si ff. pro sue; unde licet
 13 iniqua respectu privatæ utilitatis, praescriptio
 14 dicatur; quoniam tamen est Iuris praesidium
 publica utilitate inspecta, ex Camillo de Curis
 in divers. iur. feud. p. 1. in §. declarata, n. 23. fol.
 69. & Episcopo Maranta in controu. respons. 97.
 n. 1. & seqq. p. 4.
- 15 Cuius praescriptionis Iura servari, etiam obli-
 proceditis secundum æquitatem, & sola facti
 16 veritate inspecta & ut est in Regno Neapolis-
 17 no, atque ita fuisse in hoc Regno praedicatum,
 & iudicatum in S. C. Neap. testatur post Amat.
 in cons. 96. num. 21. & 26. Consil. Statban. & Prae-
 stantille in lib. 1. refut. forens. cap. 5. num. 31. & seq.
 & cap. 40. num. 35. hic autem in practica. obser-
 val. cap. 45. per totum, & Episcopo Affili. in con-
 18 trrovers. iur. resol. 49. num. 5. & seqq. quiddid
 20 30. & in cons. 40. num. 14. lib. 2. citans Prill. in
 addit. ad Affili. decis. 13. ubi licet excitet moti-
 19 vs praescriptionem excidentis, alia in contri-
 rium pro praescriptione adducit, num. 8. & 9.
 concludens tandem, hodie raro causas deter-
 20 minari per praescriptionem, ex quò illius re-
 21 quisita ferè nonquam interveniunt, & ex hoc
 22 minime potuisse Prill. pro contraria parte al-
 legari, sustinent praecitati DD.
- 23 Multiplex autem fuit in legibus constituta,
 praescriptio, quae dividitur in annalem, meo-
 24 um, diem, & horarum, eiusque species omnes
 enumerat Dyn. in tract. praescrip. & inter anna-
 25 les illa triginta, vel quadraginta annorum ta-
 ciam in dicit rennunciationem, tam longo tem-
 26 pore patiens, qui consentire videtur, l. si ex
 tempore 6. C. de remiss. pignori. cum concord. apud
 27 Affili. in decis. 13. num. 3. & quod hæc præ-
 scriptio omnem tollat actionem, solutionis
 28 vim obtinens, ac plenum quærat dominium,

plenissimamque tribuat securitatem, ex l. *hens*
 3. & *l. si quis empticus* 8. *C. de prescript. triginta*,
vel quadraginta annor. post alios probat Amat.
 in *relate cens.* 96. num. 2. usque ad 7. ubi tamen
 19 num. 17. contra eam admitti putat ex iusta
 30 causa: ut potest ex capite ignorantie in integrum
 31 restitutionem; in quo licet difficillima questio
 fuerit ob eximium luriconsultorum, & egre-
 giorum Senatum varietatem, quam late post
 alios colligit *Fentaneus in tract. de pall. nuptial.*
 32 *claus. 4. glos. 1. 2. a. num. 40. nihilominus affirma-*
tivam hanc opinionem pro restitutione com-
munitate in Regno receptam adnotavimus in
proced. cap. 11. nu. 58. in Reg. de Pensu in cens. 48.
num. 6. lib. 1. & Reg. Sancti. in decif. 88. num. 12.
 33 *lib. 1. eamque communiolem esse, & ab omni-*
bus, tam in consulendo, quam in iudicando am-
plexam fatetur Consil. Hoderius in add. ad Sord.
 34 *decif. 4. num. 1. & 6. declarans, dummodo lesio*
 35 *probetur, num. 20. & num. 14. & seqq. si de iusta,*
 36 *& probabili ignorantia appareat, ex omni sui*
 37 *parte excusabilis, & cui ulla possit negligen-*
 38 *tia imputari. Unde nec sufficit ignorantia cras-*
 39 *sula, & affectata: nam hac habetur pro scientia,*
Rota Romana in decif. 343. num. 2. & 3. p. 2. te-
mentiorum, Postius in resol. 4. t. infus, & obi-
 40 *scientia verisimiliter adesse, etiam presumpta,*
testatio non conceditur, 1. ut ex Menesius in
tract. de recuper. possid. remed. 15. num. 116. de-
ducit Caldas in Comment. ad l. si Curatorem ha-
bens, C. de re integ. restitut. in verbo infra legiti-
mus tempus, num. 3. circa finem; est enim scien-
 41 *tia difficilis probationis; unde non mirum sit*
 42 *presumptionibus, & coniecturis probetur, &*
 43 *pro certo scire dicatur, qui scit per coniecturas*
& presumptiones, ut post Barr. Bald. & alios
tradit Gratian. in lib. 2. discip. senfus, cap. 118.
 44 *num. 13. & seq. de scientia tutoris, vel curato-*
ris pupillo nocet etiam in prescriptioe, Sord.
decif. 4. num. 10. & decif. 121. num. 15. Reg. Ga-
 45 *lensis in contrav. 1. num. 107. lib. 2. ignorantia,*
autem luri non excusat, cap. ignorantia 13. de
reg. la. in 6. Barbosa in aniem. l. ut. 13. num. 7. &
seqq. ubi rationem assignat: quia omnes debent
 46 *scire leges, & lata culpa sit illam ignorare, tam*
 47 *Divinas, quam Naturales, sive Gentium, & Hu-*
 48 *manas, Communes, atque Municipales, seu*
 49 *Statutarias. Hinc latria error dicitur in iustis, l.*
1. num. nam 31. & l. seq. 5. ff. de usus cap. be-
 50 *van. in decif. 101. num. 30. & quilibet scire pre-*
 51 *sumitur luri dispositionem, l. leges similissima*
 52 *9. C. de legib. vel per se, vel ex Consilio Perito-*
rum, ut ex l. in bonorum to. ff. de bonor. possid. post
alios affirmat Adonius in tract. de tacit. & am-
 53 *bigua. convent. lib. 3. tit. 7. num. 28. quo presump-*
 54 *ta scientia, etiam locum habet in Constitutioni-*
bus, & Statutis, quodam homines locutorum,
ut post Barr. alioque plene firmat Adafcar d.
in tract. de probat. cens. 157. n. 14.
 55 Sed contra Ecclesiam, & pia loca, non nisi

55 ecclesia Romana, cui centennaria tantum obijci
 potest, *Ansh. quas attinent, C. de Sacrosanct. Ec-*
cles. & in 5. pro temporalibus autem, in Ansh. de
 56 *Ecclesiasticis. tit. ubi loquitur Imperator etiam*
in exactione legatorum, & hereditatum ad pi-
as causas seliciorum, & hanc Imperatoriam Co-
 57 *stitutionem fuisse Canonizantem, & in Ecclesi-*
astico foro receptam, ex pluribus ostendit Ma-
ram. Episcop. Innocentius in controversa resolat.
 96. post ea, quae tradiderunt *Tirragus in tract.*
de privil. 139. Covarr. in regul. Possid. part. 1.
 5. 2. num. 3. *vers. Immo, Monet. de decim. 9. n.*
 154. *Parisi. de Salvian. in serv. in post. 1. cap. 2. n.*
 279. & post eos D. *Stappa ad Gratian. observat.*
 15. num. 38. ac in *observat. 12. num. 2.* ubi alio
 58 dem temporis spatio privilegia Ecclesiae con-
 cessa praescribi ait, de quo *Gratian. decif. 14. in*
addit. num. 1. t. Gratian. in practib. Ecclesiae 4.
 59 154. num. 3. Sed in Tribuoli Reverendae Fabri-
 60 cae S. Petri de Urbe in hoc Regno Neapolis ere-
 dio pro exactione pium telliciorum, de quo
 61 memimus in *praevident. cap. 40. n. 4. ex acqui-*
 62 *tate triginta annorum praescriptio admittit*
 63 *respeu pium legatorum, cum io instructio-*
 64 *onibus, quae Rev. Commissariis traduntur, in spe-*
 65 *cie prohibeantur in legaris antiqua proceden-*
 66 *te, nisi a triginta annis; vel nisi statum habe-*
 67 *rent permanentem, quia fuissent pro Cappella,*
 68 *se pulcris, Campana, Organo, vel similibus con-*
 69 *struendis relictae, quae possent ex oculari in spe-*
 70 *ditione apparere adimpleta, ut ex instructio-*
 71 *nibus praedictis, quae inserit Nevar. in Summa*
Bullarum p. 2. in tit. de Fabrica S. Petri, num. 32.
 in cap. 6.
 65 Immemorabili vetere tempore, cuius ioctij me-
 moria non extat, res omnes praescribi posse, do-
 66 cet text. cum *glossa in cap. 1. de praescript. in 6. ori-*
 67 *66 tur enim ex co immemorabili praescriptio, quae*
 68 *licet vetere sit, et notaria maior, secundum vul-*
 69 *garem loquendum modum, et centennaria praescrip-*
 70 *tio pro immemorabili accipitur, eiusque requi-*
 71 *sita habere debet in d. cap. 1. adnotata ex Ca-*
milla de Curis in d. p. t. divers. l. ur. feudul. in 5.
superest. num. 7. fol. mihi 78. & requisita sunt,
 72 quod testes super ea deponentes fassantur
 toto tempore eorum memoriae usque in praesens
 73 temporis esse, & ita a suis maioribus audi-
 visse, quod viderint, atque a suis etiam maiori-
 bus prius audivisse retulerint, quod communis
 opinio, & fama ita est, & fuit, & quod nun-
 quam viderint, aut audiverint contrarium,
 74 *glossa in telato cap. 1. in verbo memoria, quon-*
 75 *iam post alios sequitur Anton. Gabriel in lib. 5. com-*
muni. conclus. in tit. de praescript. cens. 157. n. 14.
 76 ubi addit num. 83. debere testes ita tem habe-
 re, saltem annorum 54. debent enim de viso
 77 per annos quadraginta testificari a tempore,
 78 eorum pubertatis, & de fama io specie, non
 autem per articulum generalem deponere.

73 duos saltem nominando, à quibus audiverint, ut ex *Præfide Franch. in decis. 56. à n. 22. de dicit Capibanc. in tract. de auctorit. Baron. prag. 1. num. 223. Reg. de Marin. in observat. ad Reg. Reverter. decis. 328. num. 3. ubi requiritur, quod maiores non audiverint contrarium, neque viderint, non esse necessarium affirmat, sed de omnibus alijs requisitis singulos tales depooc-
76 re debet, neque coingi coram depositiones, si unus de uno, aliter de altero deponat.
77 Hoc tempus immemoriale ceotum annorum, vel ultra tituli vim obducit concessionis, atque privilegij. *hoc iure 3.5. dicitur aqua, ff. de aqua quod, & altiva, cum alijs per Fontanell. adductis in relato tract. de pall. nuptialib. claus. 4. gl. 17. num. 30. & seqq. & per Regent. Capr. Laur. in decis. 191. num. 49 lib. 2. & in feudo, vel lucif-
79 ditione, oon tantum privilegio comparatur
80 tu hoc Regno, sed præsumptum Domini Regis investituram iudicet, & operatur eius ab-
81 sentia, atque ignorantia non obstante: cum, si sufficit scientia Officialium ipsius, ut ex *Reg. Valenzuela in conf. 93. num. 44. & alijs probat Reg. de Marin. ad Reverter. decis. 376. num. 1. conferat tradita per Const. Hodier. in addit. ad Surd. d. decis. 4. num. 19. & cum alijs oovissimè confirmat laboriosissimas, & doctissimas Domibus Casar Nicolaus Pisanus hoc anno 1688. proprijmeritis ad Regij Auditoris munos in Regia Audientia Aprutij ultre cvectus, in sua addit. ad Goffred. de Gaeta in lottura ad
83 Riut. R. C. S. r.ubr. 2. sub num. 86. nec titulus est
84 eo produendus, quem si nullum, & invali-
85 dum, sed vitiosus iudex agoverit, præscrip-
86 tionem non admittit; & propterea cautus Ad-
87 vocatus in cenceasfa præscriptione allegare
88 titulum, & docere de possessione, ex *Cammaro in report. cap. Imperiali de prohib. fundi alizmat. per Federic. in princip. fel. 8. lit. C. & alijs observat. idem de Marin. ad Reverter. decis. 408. num. 2.*
86 tempus enim immemorabile pro veritate habetur, l. 1. C. de servitutib. Peregrin in tract. de iure fisci lib. 1. tit. 2. num. 61. Gabriel in pract. conclus. t. num. 66. & ibi num. 59. & 64. quod in
87 eo non requiritur scientia adversarij contra-
88 quem præscribitur, nec ex capite ignorantie, illi
89 conceditur in integrum restitutio; licet Ec-
90 clesiam esse in hoc privilegiatam, ut in integ-
91 rum restituitur, etiam post centum annos, ratione præsumptæ ignorantie, ex Prælatorum
92 mutatione consultatis, magis communiter esse receptum, idem de Marin. d. firmet ad Revert. decis. 31. num. 2. post Oddum in tract. de restitu. in integ. p. 2. q. 90. artic. 7. & addit Gabriel in locorelato, num. 67. quod hoc tempus immemo-
93 rabile eandem habet potestatem, quam Imperator, quando cum causa procedit, post *lasc. & alios ab eorelatos sequitur Gratian. in lib. t. discept. forens. cap. 1. num. 14. ubi tamen num. 26.*
94 bonam quoque fidem in eo requiri asserit, &***

93 cum mala fide nullo onquam tempore præscri-
bi sancitur in cap. possessor 2. de reg. iur. in 6. ibiq; *Covar. in §. 8. nu. 5. certam, & coosultissimam*
ait esse conclusionem temporis, etiam imme-
94 morialis præscriptionem non procederet, si ma-
lam fidem possessor habuerit, ex *Afflict. Capr. alijsque de communi testantibus, sequitur Atysinger. in practica. observat. cent. 4. observ. 6. nu. 4.*
95 intelligos n. 3. in iore iam quæsito: oam in eo
96 mala fides per scientiam contrahitur, oon au-
97 tem in iure quetendo, in quo possessor ignora-
98 re dicitur, an alter velit agnosceredo quæretet
etiam docuerunt *Barbosa in l. fisci 3. nu. 141. l. de præscript. Reia Romana in novissimis p. 2. decis. 180. num. 8. Amat. in præleg. consil. 96. nu. 35. ubi num. 1. t. declarat, malam fidem veram*
100 huic præscriptioni obesse, oon autem præ-
101 sumptam, quæ triginta annorum possessione
purgatur, quod coosirmat *Reg. Aderlin. in lib. 2. centrovers. forens. cap. 63. n. 23.*
102 Quamvis enim lus Civile, præscriptionem
triginta quoque, & quadraginta annorum ad-
mittat cum mala fide præscriptis; hoc fult
103 aliter, ut diximus in Canonico Iure dispositum,
104 quod est hac in re, cum agatur de materia peccati, Civili iure præferendum, ut post Canoni-
stas in cap. fin. de præscript. & *Bart. in l. unum populi, n. 2. ff. de insti. & iure, firmat Cambr. de Curie in d. p. 2. diversorij §. declarata, n. 26. & seq.*
105 fol. 69. & quod ubi lex Canonica contradicit
legi Civili est in causis Ecclesiasticis, vel in ma-
106 teria coocernente peccatum, si ve animarum
salutem in ntroque foro servanda, declarat
Abb. Panormita. in cap. t. de oporis novi nunciat. Marant. in spec. p. 3. num. 2. 3. Novar. in tract. de privileg. miserab. personar. privileg. 79. num. 2. & nos diximus in præced. cap. 6. num. 1.

R E R P M S P M M A.

1 Ret inter alios alia, alijs non nocet.
2 Sententia lata cum eo, cuius principaliter inter-
est, alijs præiudicat, qui in consequentiam la-
duntur.
*Intellige concurrentibus requisitis, de quibus re-
missum n. 6.*
*Secundo intellige, si in excoquutione citatis,
num. 3.*
*Tertio, dummodo legitimus contradicitor in in-
dicio præsens existat, usque ad sententiam, un.
7. t. 127. & 28.*
*Quarto intellige conclusionem supra positam,
dummodo legitimus contradicitor nil opponen-
dum omiserit n. 8.*
*Quinto, nisi dolus fraudis, vel colluso contradicito-
ris intervenierit, n. 9. & 13.*
*Secundo, nisi illius negligentia, vel alius volunta-
rius adverserit, n. 10.*
*Septimo, dummodo legitimus ille defensor cau-
sam viriliter defendat, n. 12.*

- 4 *Sententia lata contra heredem, nocet legatarijs Amplia, ne nedium hoc verum fuit iudicio universali, verum etiam in particulari, num. 3.*

Intellige, ut supra fuit conclusum in sententia cum legitimo contradicere, n. 3. & seqq.

Item declara locum non habere, sicut colligimus harsdis, n. 4. & 15.

- 16 *Sententia iniusta tertio non nocet. Neque madatur executioni, licet esset geminata sententia Sacri Consilij, n. 18. Et ex alio iniusta probatur, num. 17.*

- 19 *Evictione sequuta rei in solutum data possunt primario intra exheredi.*

Si bona in solutum data non fuerint irrevocabiliter tradita, n. 20.

Vel ex vi reformationis priorum iurium in casu evictionis, n. 21. & 22.

- 21 *Novacionis constituta à partium conventionibus pendet.*

- 23 *Retentionis exceptio opponi potest ad impediendum executionem sententia.*

- 24 *Sententia inter alios lata, tertio regulariter non nocet, etiam extra appellationis, aut nullitate remedium.*

- 25 *Tortius ratione hypothecae non retardat venditionem rei exequuta, viget sententia per alium in actione personalis obtenta. Sed salva iura habet in pretio, n. 26.*

- 29 *Aliter, & reus in eadem causa qui osto non potest.*

- 30 *Actio, & passio cadere non possunt in eodem subiecto.*

- 31 *Heres cum beneficio legis, & inventarij, potest creditum, quod habet, cum hereditate consequi super aliqua re hereditaria per remedium separationis.*

Ad quod tamen primò requiritur creditorum, & legatariorum citatio, n. 32. & 34.

Secundò requiritur creditorum consensus, quod heredi super illa re satisfiat, n. 35.

Tertio, si debet creditum per testes probare, ante omnia proveri facit de Curatore hereditatis iacentis ad hunc alium, & omneque in omnibus audiet, ut legitimi procedat, n. 36.

- 33 *Heres creditor hereditatis similem cum alijs creditoribus habet fortunam.*

De Sententia cum eo lata, cuius principaliter interest, an, & quando alijs non citatis praeiudicat & iuxta text. in l.

Papinianus 8. §. si ex consensu.

ff. de iudicio testamento.

Es inter alios acta, alijs nocere regulariter non debet, l. de unguoque 47. ff. de re iudic. cum concordantibus apud Episcop. Barbo. in axim. l. 199. an. 11. ois cum illo acta sit, cuius principaliter interest: nam & sententia cum eo lata, alijs etiam non citatis, nec scientibus praeiudicat, quos in consequentiam litis diffinitio potest attigere, quive ex eoludi possunt, ut glossa observavit in eodem l. de unguoque, in verba, quos causa, & plenè tradit Tiraguel. in quo eleganti tract. cuius titulus est: Res inter alios actas alijs non praeiudicare, in vers. sed hoc limitat primò, Circa in decis. Sicilia. 1. num. 14. cum sequi alique, quos refert Consil. Præ. in lib. 1. discipuli. forens. cap. 2. num. 46. & seqq. ipsi tamen in executione citatis, ut declarat Reg. Aterlin. cour. forens. lib. 1. cap. 62. num. 3. & 21. ut etiam sententia lata contra heredem nocet legatarijs, per text. in l. Papinianus 8. §. si ex consensu, ff. de iudic. testam. notat ibi Bar. num. 2. & in l. 1. ff. de except. rei in dic. Covarr. prolicet. question. cap. 13. num. 3. Præ. ad Affili. in decis. 396. num. 6.

- 1 *Idque procedit, nedum io iudicio universali oullitatis testamenti; verum etiam in iudicio particulari: ut in iudicio reali vindicationis certæ rei, atque etià io actione personali, in quibus omnibus sententia lata pro creditoribus contra heredem nocet legatarijs, & fideicommissarijs oon citatis, ut possit Imol. in l. filius famulus. §. Deui in fine, ff. de legat. 1. voluit Alexander in conf. 156. num. 2. lib. 2. Peregr. in tract. de fideicommissis. artic. 53. num. 49. quidquid aliter possit Bar. sentiat Carpan. in Comment. ad Stat. Mediol. cap. 133. n. 9. lib. 1.*
- 6 *Hæc omnia vera sunt concurrentibus requisitis, quæ post Burgar. in Longinum. ff. de statu homin. enumerant Bald. num. 4. & Salys. num. 2. in l. 2. C. quibus rei indicata non nocet, ac ceteri plures, quos laudans sequitur D. Altimarus de nullitas. tem. 1. rub. 4. quest. 4. ex num. 52.*
- 7 *& signatè, quod legitimus ille contradicitor, usque ad sententia prolationem in iudicio prekos existit, unde requiritur, quod nihil oppocodum omiserit, secundum tradita per Alexander. & alios, quos refert, & sequitur Pinelus l. 1. C. de bonis maternis. p. 3. num. 5. limitat. 7. & 10.*

de regulari est, sententiam cum legitima co-
tradictore latam, alij in consequentiam non.
obesse, quando dolus, fraudus, collusio, negligeo-
tia, vel actus voluntarius iucumbens ad ius-
fuit, ut post *Molin.* docet *Cancer. in lib. 1. variar.
resol. cap. 16. num. 124. & alij plene relati per
Reg. de Tappin in decis. 6. Supremi Senatus Italiae,
num. 3. cum seq.* ubi amplius docet oportere,
quod legitimus defensor satisfaciatur omnibus
extremis iudiciorum, & quod causam viriliter,
& cum defendat, ut declarant alij per *Surd. in
decis. 256. num. 14.* aliter eorum per collusioem
non citatur, ex l. *si servus plurius* § 3. § 5. quae ante
ibi: vel minus plene defensoris causam, ff. de leg.
1. de qualitate *Auna in consil. 104. lib. 1. Georg. al-
deg. 36. Merlin. in relato cap. 6. 2. num. 11. lib. 1. &
in cap. 3. num. 27. de seq. lib. 2. Consil. Pratus in
lib. 2. de seq. forensi cap. 17. n. 12.*
Præsertim vero collusio hoc operatur, ut
sententia contra heredem lata non præjudi-
cet legatarij, ut per *text. in l. si servus plurius* § 3.
§ 1. in versis. vel collusio, ff. de legat. 1. docuit
*Auna in consil. 10. num. 12. & conclusio inter-
fuisse dicitur, quando hæres non curavit hære-
ditatis iura deducere, atque exhibere, ut post
Surd. in tract. de alimentis, cap. 9. § 1. num. 37. &
alios animadvertit *Cancer. in relato cap. 16. nu.
115.**

Insuper intelligenda sunt, quæ diximus, si
iusta fuerit sententia, seu si iniusta, quam alij
non nocet, ex *Baldo in d. C. ad leg. cornel. de
falsis*, num. 1. & pluribus, quos adducit *Additio
ad Molin. in tract. de primogen. Hispanorum lib.
4. cap. 8. ad num. 3. in versis. Quis limitatur*, al-
legatos per cunctos *Falsar. in tract. de subditis*, § 6.
§ 1. num. 30. qui hanc opinionem, æquissimam
esse fatetur, eamque sequuti fuerunt *Consil. ad
Peregrin. in tract. de fideicom. artic. 5. 3. in versis.
Quinto declaratur*, *Reg. Merlin. in eodem cap. 62.
num. 16. & num. 20.* ubi subdit oportere, quod
ex ipsorum actorum inspectione iudici con-
stet, fuisse de meritis causæ plenè cognitum, ex
Mascardo, & Gato, quos allegat nam & sen-
tentia iniusta, & iniuria, etiam si foret S. C.
Neapolitanæ quoque eiusdem Sacri Consilij cõ-
firmans non est exequenda, ut ex *Reg. Revito
in prag. 2. num. 11. de appellat.* & in *prag. 32.
de Officio Sacri Consilij*, alijque affirmat *Episc.
Afflictus in controversiis Iuris resolut. cap. 1. n. 1.*

Quæ cum omnia militarent in sententia per
Lucretiam de Martino obiecta in S. C. Neap.
contra hereditatem quondam Iudicis de Mar-
tino, eam propterea Clericæ Cæsarinæ legatarie
non obistere dicebamus, ex quo si fuissent ex-
ceptiones hereditatis competentes oppositæ,
atque sententia per Lucretiam non fuisset ob-
tenta: siquidem aliter potuerat ipsi Lucretiæ,
quod prædicta quondam Iudicis erat creditrix
per gradum super bonis per eam possedit,
cuiusque iura per dationem in solutum obre-

tam non fuerat extincta, nisi bona in solutum
data fuissent inrevocabiliter tradita, ex *Reg.
Merlin. placitis in d. lib. 1. contrav. forensi. cap. 9.*
præsertim hanc reservationem antecedens iu-
rium, ex qua non intelligebatur facta novatio
priorum obligationum, sed primæ iura illa
manebant, propter expulsum contrahentium,
conventio est, quæ pendet potissima novatio-
nis consuetudine, ut ex DD. in *l. fin. C. de novat. col-
ligit Surd. in consil. 85. num. 40. lib. 3. & in decis.
266. num. 6.* ubi *Consil. Moderna in additionib.*
num. 13. saltem operatur reservatio in casu
evictionis rerum in solutum datarum, ut po-
tuerint primæ iura exerceri, ex notatis per
Bart. in l. si quis aliam per princip. ff. de solutio obli.
per *Gratian. in lib. 1. de seq. forensi cap. 290. num.
19.* cum igitur super bonis in solutum receptis
per quondam Iudicem, illius hæres patet ut
evictionem, ad instantiam prædictæ Lucretiæ,
poterat ad priora iura reverti, atque etiam ten-
tentiois exceptionem ad impediendam sen-
tentia exequationem opponere, iuxta receptissi-
simam DD. sententiam, quos plenè refertur idè
*Gratian. in lib. 4. de seq. forensi cap. 734. num. 19.
Giarba in decis. dubia 60. num. 4.* Unde con-
stat ex prædictis, non fuisse causam viriliter, ut
oportebat, defensam, proinde sententiam ipsi
Iudici præiudicium asserere non potuisse, quæ
non indigebat appellationis, aut nullitatis re-
medio ad effugendam sententia exequationem:
eom regula foris oteretur, quod res inter alios
acta, tertio non nocet, ut in specie adnotatur
*Covarr. pract. consil. cap. 15. in fine versis. Ego vo-
ro Cancer. lib. 1. var. resol. cap. 16. num. 56.* licet
aliis certis ratione hypothecæ, neque possit
impedire venditionem rei ad aliterius instan-
tiæ exequitæ vigore sententiæ, etiam in adia-
ne personali obiectæ, selsis iuribus super
pretio, ut post *Surd. in decis. 335. num. 1. ver-
fic. Quarto videmus*, declarat *Reg. Revit. in decis.
1. num. 14. & conferunt tradita per Gayl. in lib.
1. practis. observ. cap. 70. num. 21. & Atysinger in
cent. 3. singular. observat. cap. 73. num. 7.* quos se-
quitur, & refert *Reg. Sanfelix in decis. 90. n. 30.*

Quinimo fuerat in preloquio causæ contra
maternaliter processum, cum duobus proceden-
tibus pro omniaibus conventio electis, cum qui-
bus fuit ad locumbentia processum. Propterea
sequebatur indubitata iuris conclusio, senten-
tiam cum legitimo contradicte obistere, aut
contumacialiter latam alteri non nocere, ut
ex *text. in L. qui repudiantis* 27. §. fin. ff. de iussu,
etiam docuerunt alij relati *Peregrin. in d. ar-
tic. 53. num. 57. & Gratian. de seq. forensi lib. 3.
cap. 531. num. 48.* contumax autem hæres exi-
stimabatur quia non fuit præsens in iudicio,
ut per *Bart. in l. si superatus* §. de pignori, *Al-
xand. in l. si pignori*, num. 78. ff. de vindicta, *Peregr.
in d. n. 57.*

Præterea omnes DD. loquuntur de senten-
tia lata cum legitimo contradicte, atque
le-

legitimum contradicteorem in tota causa adesse requirunt, alioquin sententiam tertio non. præiudicare censuerunt; & nihilominus verum erat in proposito, non fuisse ipsam Lucretiam legitimam contradicteorem, cum in victoria casus de proprio illius interesse ageretur: Actor enim
 19 & reus in eadem causa quis esse non potest, ut in §. fin. ubi *Glossa*, *Instit. de Auctorit.* Tunc cum
 30 ratio, & passio in eodem subiecto cadere non possit, ut in l. *Uranus* 72. ff. de *fidei iurorib.* & in l. *frater a fratre* 38. ff. de *condict. iudicib.* Proinde voluerunt DD. quod si hæres etiam cum bene-
 31 ficio legis, & inventarii aliquid creditum cum defuncto habeat, implore potest iudicis officium, ut sibi res assignetur pro eo, quod debetor;
 32 hoc tamen efficere debet, citatis creditoribus, atque legatariis, quorum interest; & hoc est separationis remedium, quod illi tribuit legis, & inuentionis beneficium: efficit enim, ut hæres
 33 creditor hereditatis similem cum alijs creditoribus, per omnia habeat fortunam, ut expressè cavit *Iustinianus Imperator* in l. fin. §. in computatione, C. de iure delib. & quod creditorum, &
 34 legatariorum citatio omnino exigatur, ita docuerunt *Bald.* in l. *debitori*, num. 4. C. de pass. quem ibi sequitur *Alexand.* nu. 4. circa medium, pulchre *Arctius* in §. extraneis, num. 9. *Instit. de hered. qualitat. & different.* *Ruin.* in conf. 57. n. 27. lib. 2. *Decius* in d. l. *debitori*, num. 17. ubi amplius
 35 hoc separationis remedium, ita procedere affirmat, si reliqui creditores non contradicant, idemque sequitur *Crasius* in tract. *diversor. de Invent.* q. 264. num. 5. *Adonic.* in eod. tract. q. 234. num. 130. *Burfat.* in conf. 167. nu. 38. lib. 2. *Surd.* in decis. 322. num. 6. *Cancer.* in lib. 3. *variar. resol.* cap. 2. num. 167. *Gratian.* in lib. 5. *discept. forens.* cap. 932. num. 13. *Salgad.* in *labyrintho creditor. conent.* p. 1. cap. 9. num. 38. & hæc sufficiunt,
 36 quando hæres habet instrumentum crediti contra defunctum, quod si oportet, et aliquam probationem fieri per testes, petere debet dati corasorem hereditatis, quæ ad huic actum iacens reputatur, eamque debet in omnibus indirecè voluerunt post *Bald.* in l. fin. §. in computatione, num. 4. C. de iure delib. *Roland.* a Valle in relato tract. *diversor. de Invent.* q. 170. num. 8. & 11. *Menich.* ibidem q. 234. nu. 140. *Phanne.* q. 242. num. 18. & 19. in eodem tract.
 Ex quibus cum ipsa Lucretia non, audito contradicteore legitimo pro hereditate dictæ quondam indicæ se ipsam citari fecisset ad videndum instrumenta testium, atque ad alios actus, scilicet, quis dolus, atque fraus non abfuit, non debebat sententia contra eam lata, alijs nocere ex ponderatæ.
 Læ manet iudicis penes acta indicis in procedenti cap. 37. relati.

- 1 Sententia contra mortuum est ipso iure nulla. Ampliatur primò, ut etiam in favorem mortui nulla sit, n. 3. & 4.
- Secundò, etiam si morte ibi fuerit ignorata ex receptis sententia, n. 6.
- Tertiò ampliatur, nisi nulla, etiam respectu viventi litis confors in inseparabilibus, n. 7.
- Fallit favore libertatis, & Ecclesiæ, n. 8.
- Secundò fallit, ubi sit factum cum procuratore contestata, cum quo sit sententia in damnum hereditatis, n. 9.
- Idem est, si sit fuerit cum principali contestata, & ab eo fuerit post litis contestationem procurator effectus, n. 10. & 11.
- Ei primus alius cum eo subsequens nova litis contestationis vim habet, n. 12.
- Sine verò alio cum ipso celebrato, nulla litis contestatio cum ipso inducitur, n. 13.
- Sed si sit cum alio procuratore contestata fuerit, novissimus procurator non erit legitima persona, n. 14.
- Neque post sententiam cum procuratore proceditur in damnum hereditatis, n. 16.
- Nisi fuerit ad omnes causas, & instantias procurator datus, vel cum clausula, *Relevans*, n. 17.
- Vel si mandans savi dedisset de indicio filii, num. 18.
- Debet etiam de hereditate additione, five herede constare, ut cum procuratore, cum quo sitis litis contestata procedi possit in damnum hereditatis, n. 19. & 21.
- Alioquin dandus est curator hereditati iacenti, num. 22. & 23.
- Indicium ex tribus personis constituitur, Indicis, Actoris, & Rei.
- Ignorantia facti quos producat effectus?
- Nostrium quod affa nobis asferri, vel in alium transferri non potest.
- Vacantia bona, defunctum non representant.
- Deciso Sacri Consilij Neapolitani referunt.

CAPVT XCI.

De Sententia, mortuo principale, cum procuratore, cum quo fuit lis contestata, concipienda in damnum hereditum, ad text. in l. nulla dubitatio 23. C. de procuratoribus.

- 1 ententia contra mortuum proleta est ipso iure nulla, ex vulgato *Vlpiani* responso in l. in summa 19. §. ultimo, ff. de re iudic. cum alijs pluribus apud *D. Alimac.* de iudicat. tom. 1. rubr. 9.
- 2 quæst. 39. num. 1. tanquam deficiente una ex tri-

tribus personis ad iudicium constitutendum requisitis *io cap. forus 10. de verb. signif. qua*
 3 *causa etiam promortuo lata, nullitatis vitio oon caret, ex leia in in Provincia 41. in vers. quod si stipulatus, ff. si cert. petat. ut per Pras. de Franch. decif. 1245. num. 3. per Consil. Prat. in lib. 1. discept. forens. cap. 19. num. 9. & cap. 30. num. 70. & seqq. & per D. Altimar. cit. quass. 39. un. 9.*
 4 & licet mortis scientia oon probata validam esse sententiam, plures affirmaverint, & præceteris *Cissa in tract. de Iur. & facti ignorantia, cont. 2. distinct. 74. num. 6. & 7. Mastrik. in decif. Sicil. 137. a. num. 13. Stephan. Gratian. in lib. 1. discept. forens. cap. 18. num. 32. & seqq. plures alios*
 5 *lois effectus ex facti ignorantia resultantis adducens, & in lib. 1. cap. 143. num. 9. adhuc tamen in contrarium esse receptiorem sententiam,*
 6 *quæ docet, nullitatis vitium oon cessare propter mortem à Iudice ignoratam, alterius ex litigantibus, probat Reg. Cypre. Laro in decif. 83. num. 5. lib. 1. ubi etiam num. 9. & seqq. nul-*
 7 *lam esse dicit sententiam, nedum respectu mortui, verum etiam quoad litis consortem.*
 8 *viventem in individois, licet favore libertatis, & Ecclesie sustineri contra mortuum, admittet, n. 4. de quo Thior. in compend. decif. Regni p. 3. sect. 3. in verbo Sententia 19. & D. Altimar. cit. quass. 39. num. 12.*
 9 *Verum si procurator litem fuisset contestatus, sententia concipitur cum procuratore, ipso domio litis effecto, in damnum hæredis, iuxta tetminus text. in Lunda dubitatio 23. C. de procuratorib. & ita de Consuetudine servati testatur Pras. de Franch. in relata decif. 1245. un. 1. & post eum Reg. Cypre. Laro in praallegata decif. 83. num. 6. & 10. cum alijs, quos sequitur D. Altimar. dist. quass. 39. num. 13. & 17. quod*
 10 *ioteelligi, si lis fuerit cum ipso procuratore, contestata, aut etiam cum principali vivente, qui postea procuratorem constitueret, io cuius personam negotium transitum faceret, quia*
 11 *dominium litis in eum transsetti ioteelligitur, ut expresse ootatur in L. nihil 10. C. de lit. de procuratorib. ubi Bald. n. 7. in fine, & Iason. num. 1. versis. Secundo Responde, & primus tunc actus,*
 12 *qui cum procuratore constituto subsequitur, vijn habet oort litis contestatioois, cuius te-*
 13 *fpectu cum eo legitime procederetur, secus vero actu alio cum ipso oon celebrato, quia tunc litis contestatio oon iocducitur, ut ex Baldo, Cyn. & alijs docet Reg. Ravin. in Rub. pragmat. de procuratorib. num. 6. versis. Id autem, at cum lis*
 14 *non fuit cum principali, sed cum alio procuratore contestata, ioteelligi oopoteit ab eo dominium litis fuisse translatum io alium procuratorem, abique facto suo, sed ex principali voluntate constitutum: id eom, quod oostendit*
 15 *est, sine nostra voluntate à nobis auctori, live, ad alium transsetti oon potest, ex regula l. id quod nostrum 11. ff. de reg. iur. de qua Barbosæ in tract. axiomat. iur. usufrequent. axiom. 163. num. 2.*

Secundò quod diximus de sententia, com-
 procuratore domio litis effecto concipienda
 in damnum hæredum, oon procedit solita iam
 instantia per sententiam, cum ea cessante, non
 sit amplius procurator domus litis: potius
 enim instantia, quàm causæ domus dicitur,
 16 uode principali post sententiam defuncto, rem-
 maet maodatum extinctum, neque potest am-
 plius cum procuratore procedi in damnum
 17 hæredum, nisi fuerit ad omnes causas, & in-
 stantias constitutus, vel cum clausula *perpetuus*,
 18 aut maodans latius dederit de iudicio filii, ex
 traditis per Gratian. in d. lib. 1. discept. forens. cap.
 36. num. 30. Ravin. in loco relato, num. 60. in
 fine.
 19 *Tandem oportet, quod de hereditatis aditione, live hærede constet, alioquin minime procedi potest cum procuratore io damnum hæredum, etiam si lis fuerit cum eo contestata,*
 20 *quia tunc bona vacantia dicuntur, quod defunctum non representat, ut in l. 1. §. Dignus ff. de Iure fisci, uode procurator oecumomi-*
 21 *ne Domio viri iam defuncti, nec representati per hæredem, qui eius vice fungitur oon existit, actum gerere possit, ut per casum, quem dicit esse singularem in l. 1. C. de obligat. & assignat. notat Angel. de Personis, qui dicit ita vidisse Florentiz de facto iudicati, in quass. t. num. 1. quem sequitur Seccin. Sen. in conf. 49. num. 2. lib. 4. & post Iasenum in conf. 138. lib. 4. docuit Gratian. in lib. 2. discept. forens. cap. 143. num. 14. & post Minad. in decif. 35. ita etiam praticati testet io hoc Regno Neapolis Reg. Ravin. ubi*
 22 *supra, num. 60. qui admodum tuoc esse curatorem hæreditati iaceoti affirmat, iuxta tradita, per Cypre. in decif. 87. licet contrarium sostineat*
 23 *& nostrij temporibus iudicatum fuisse referat in S. C. Neap. Consil. Starab. in observationibus ad eius resolut. forens. observ. 153. a. num. 6. centur. 1.*
 Quare ex prædictis, io causa vertente in Sa-
 cro Regio Consilio Neapolitano inter hæreses
 quondam Fraocisci, Antonij, & Anibalis de
 Lauretis, creditores quondam Illustri Principis
 Scillaz, cum Illustri Doce Crovis Theodo-
 24 *Maodatoritio, tectin possidere, cum fuisse decrero Damio Consiliarij D. Antonij Navarretta causæ Commissarij provium, quod*
 25 *stante ipsius Ducis obitu procedatur, cum V. L. D. Folvio Theutonico, procuratore in actis constituto in damnum hæredum, suis per eum, ex officio teclamatum, & obtrois supplicariis de verbo faciendo loco reclamatioois ab eodem Sacro Consilio provium sub die 20. Maij Anni 1651. quod detur Curator ad hanc litem ipse Theutooicus. Actuatus Ciarus.*

R E R V M S P. M. M. A.

1 *Appellatione pendente nihil est innovandum. Cum interim pronunciatum extinguit, n. 22. Risp*

- Eiſ fuerit pro parte contra ſe tantum faciente à ſententia appellatum, & pro parte in ſui favorem lata, acceptata, n. 9.*
Quando unum eſt capitulum, vel plura ſunt connexa, pro unica, & indiviſa reputata, num. 10.
Sed quia ſunt huiusmodi remiſſivè, n. 11.
- 3 *Appellans, & appellatus, poſſunt non probata, & non producta probare in cauſa appellationis. Qua tamen dependant à deductis in prima inſtantia, & ad ea coadiuvanda veniant, n. 4.*
- 5 *Appellanti non licet ab appellatione recedere, invito appellato.*
- 6 *Appellationis cauſa, ſummaria eſt, vel ordinaria, ſicut eſt cauſa principalis. Cum ſit eiſdem naturæ, n. 7.*
- 8 *Appellatio eſt contra ſententiam, ſicut tyrannia contra venenum.*
- 12 *Appellatio non ſuſpendit executionem decreti aſſiſtentia affirmativi, quòd caput adindicationis de Iure Regni Neapolis. Fallit, ubi fuerit à Iudice appellationis inhibitorium, n. 13.*
Secundò, ſi cum appellatione fuiſſent nullitates cumulatæ, n. 14. 15. & 16.
Tertiò fallit, niſi cum aſſiſtentia fuiſſet condemnatio in actione perſonali commiſſa, num. 18. & 19.
- 17 *Sententia nulla, ſi tamen inſta ſit, poteſt nulla declarari, & ex novitè deductis iterum proferri.*
- 20 *Reſiſſio contrarius pro ſorte audito principali debitor eſt facienda.*
- 21 *Appellatio in re indiviſa ſententiam ex nro capite appellabilem in totum appellabilem reddit.*
- 22 *Indiviſum, & connexum idem eſt.*
- 23 *Indiviſa cauſa dicitur, cum plura capitula adinvicem connexa in ſententia continentur.*
- 24 *Connectere eſt duo ſimul ad invicem coniungere, & ligare.*
- 25 *Connexa dicuntur, quia in uno, eodemque iudicio, terminanda veniunt. Vel ex continentia facti ſeparationem non recipiunt, n. 26. 27. & 28.*
- 29 *Reconventionis, & conventionis iudicium eſt indiviſum. Et ſententia ſuper eo lata, parièr indiviſa indicatur, n. 30.*
- 31 *Appellatio auctoris reconventi prodeſt reo, qui reconventionis iudicium intentavit.*
- 32 *Reconventio eſt mutua petitio, quia pari poſſum ambulare cum conventione. Si tamen ſit ante, vel ſtatim poſt lite confeſſationem, ut n. 33.*
- 34 *Reconventio ad effectum prorogandi iuriſdiſtictionem, niſi ad ſententiam fieri poteſt. Imò etiam poſt ſententiam, durante illius executione ſecundum alios, n. 35.*
- 36 *Reconventionis proprium eſt, ut ſimul cum conventione terminari debeant.*
- 37 *Reconventio ſequitur conventionem, ſicut umbra corpus, & illius naturam induit. Vt ſi conventio ſit in appellabilis, reconventio ſit officiana, quamvis ex ſe appellabilis, n. 38.*
- 39 *Appellatio non ſuſpendit executionem ſententia lata in cauſa poſſiſſorij. Hoc tamen non procedit, ubi non de momentanea agitur poſſeſſione, ſed de ea, qua longiori tempore eſt duratura, n. 40. niſi ad 45.*
- 46 *Sententia in iſta non eſt exequenda, quamvis eſſet Sacri Conſilij Neapolitani.*
- 47 *Sententia Sacri Conſilij Neapolitani exequitur, cum cautione in cauſa reſtallationis, remiſſione pendente. Sed non ſi executione pro expenſis, n. 48.*
Eiſ nihil à litigante, aut viſſo ſit in prima inſtantia poſitum, vel probatum, n. 49.
- 50 *Sententia executione ſuſpenditur per appellationem infra decem dies interpoſitam. Si aſſiſſerit infra quinquaginta dies productum in cauſa appellationis, n. 51.*
Et infra annum, & ex cauſa biennium appellationis proſequantur, n. 52.
Alias de ſerva dicitur ipſo iure, coram Ordinario Iudice, n. 53.
Niſi contra deſeritionem appellationis in integrum reſtitutionem petantur, n. 54.
Praſertim à minore per ſententiam condemnatio, cui competit reſtitutio abſque laſionis probatione, n. 55. & 56.
- 57 *Reſtituto in integrum coram eo Iudice debet obtineri, coram quo laſio contingit.*
- 58 *Appellatio non ſuſpendit executionem ſententia Tribunalis Magnæ Curia Picaria Regni Neapolis inſuſſumam duciorum 150. praſiſta cautione in cauſa reſtallationis. Neque ſuſpendit executionem ſententia ſequenti, cum de fruſtuum diſipatione timeatur, num. 59.*
- 60 *Appellatio à ſententia diſſiſſiva ſuſpendit executionem. Vel ab interlocutoria vim habente diſſiſſiva, ut n. 61.*
Non autem à merè interlocutoria, num. 65. & 66.
- 62 *Sententia interlocutoria vim habens diſſiſſiva, ut diſſiſſiva regulatur. Neque poteſt contrario imperio revocari, n. 63.*
Et cum ab ea appellatur, non eſt cauſa gravaminis neceſſario exprimenda, n. 64.
Sicut eſt in merè interlocutoria, n. 67.
Et poteſt eam Iudex, qui fecit contrario imperio revocare, n. 68.
Niſi hiſ fuerit ab eo confirmata, n. 69.
- 70 *Appellare tertiò nunciet, à diſſiſſiva ſententia ſemel confirmata. Quod intelligitur ſuper eodem capitulo conſormi, n. 71.*
Et alijs modis, ut remiſſivè, n. 72.
- 73 *Sententia tres Curia Baronalis, pro unica reputantur.*

De Appellatione à sententia suspensivum
effectum regulariter producente. ex
Rubrica Digestorum: Nil nova-
ri appellatone pendente.

Appellatio pendente o-
hil interim esse innovao-
dum, ex tit. fin. novari ap-
pellat. pendente, & ex tit. C.
ut lite pendente, regulam
constituit, eamque pluri-
bus declarationibus exor-
eat Lancellet. in tract. de
tentat. p. 2. cap. 12. nu. 33. & seqq. ubi nu. 126.
per appellationem extinguit interim proovo-
ciatum affirmat, ex l. t. in fin. ff. ad Senat. Cen-
sult. Turpil. cum possit in causa appellatiois,
tam appellaos, quam appellatus, non probata,
& oon producta probare, quæ tamen à deductis
in prima instantia dependeat, & ad ea coa-
diuvanda veniat, lper hanc 4. de temporib.
appellat. & plenè per Giurb. in decis. Sicut. 108.
oc licet appellanti ab appellatioe recedere
iurito appellato, Reg. de Asturi. in observat. ad
Regent. Revertier. decis. 504. nu. 2. quem, & alios
inlicitatut D. Consil. Petra in Ritu Magna
Curia 25 t. num. 19. lib. 2. & post cum ubertimè
scribens D. Scoppa in suis Theorico. Practicis
Observat. ad decis. Gratian. observ. 23. num. 1.
& observ. 142. num. 10. & est in appellatioe,
procedendum, summariè, vel ordinariè, sicut
fuit in prima instantia procedum; est enim
causa appellationis eiusdem naturæ, cuius est
causa principalis, l. t. ff. aufer aliam causa ap-
pellationis, Præf. de Franch. in decis. 520. suspen-
dit itaque appellatio sententis exequutionem
itaquàm sit appellatio cootra sententiam, sicut
tytiaca contra venenum, ut post Bald. in l. t. C.
si de momentan. possess. ceteret Larav. in Ritu 356.
num. 2. & com alijs pluribus D. Scoppa ad decis.
Gratian. observ. 72. n. 2.

Quod ampliatur procedere etiam in seoteo-
tia, à qua fuerit in parte cootra se tantum fa-
ciente appellatum, licet illa fuerit acceptata,
pro alia parte io sui favore lata; nec coim-
pro ista parte acceptata, tuoc potest seoteotia
exequutioi demandari, sed io totum ex ap-
pellatioe suspenditur eius exequutio, quoad
est unom capitulum, vel plura sunt cooocera,
quæ unum, & idem iodividuum capitulum
reputat, ratioe cooocexitatis, ut ex l. etiam
30. §. 1. cum glossa, ibi ff. de minorib. post Bart. &
alias probat Boer. in decis. 73. num. 6. qoz aotem
siot capitula cooocera, & iodivida? infra
dicemus, ubi de seoteotia a sistentis loquimur,
quæ sit cum condemnatioe in actione perso-
nali commixta.

- 74 Appellare, aut reclamare, neque his licet à Sen-
tentia Sacri Consilij Neapolitani confirmante
sententiam aliam Regij Tribunalis infra sum-
mam ducentarum ducatum.
- Nam pro ultima de istone est habenda n. 75.
Nisi falsitas allegaretur n. 76.
- 77 Appellatio secunda, aut reclamatio, non admi-
nistratur à sententia Sacri Consilij confirmante
Sententiam Magna Curia Vicaria in crimi-
nibus censita.
- 78 Appellare non possunt, nisi illi quorum inter-
est.
- Vel quibus mandatum est, n. 79.
- Aus qui negatum gerunt alienum, quod max-
imum reus habeat, n. 80.
- 81 Mater pro filio potest appellare.
- 82 Fiscus admittitur ad appellandum à sententia
contra eum lata.
- Tam in criminalibus, quam in civilibus causis,
n. 83.
- Et habet in integrum restitutionem contra sen-
tentiam, n. 84. & 85.
- 86 Fiscus in Regno Neapoli appellatorem non
habet à sententia in criminalibus lata.
- Neque in integrum restitutionis remedium,
num. 96.
- Sicut neque primum, aut secundum beneficium
ad pignus probandum, n. 97.
- Sed tantum recursus ad Dominum Protegem,
num. 87.
- Vi cognito neteria gravamine, sententia Magna
Curia Vicaria revocata committitur in Sacra
Consilio, n. 89.
- Ad quod maximum requiritur gravamen,
num. 90.
- Et, quod in temporibus appellatorem potuit,
num. 94.
- An autem competat recursus à sententia lata
per Indices delegatos, cum clausula, appella-
tione remotà remissivo, n. 95.
- Sed si reus appellat, potest fisci, atque censetur
appellanti adharere, n. 96.
- Ubi pars non adit quærelam expensæ, n. 92.
- Habet etiam nullitatis remedium contra sen-
tentiam in criminalibus latam, n. 98.
- Neteria in infamia aequiparatur nullitati.
- 93 Appellatio per appellantem interposita, prodest
appellato pro revocatione sententia.

- 12 Hoc autem precipue declaratur, non procedere in appellatione incoeposita à decreto assensentis affirmativo, cuius exequutio, quoad casum adiudicationis minime suspenditur per appellationem interpositam, ex dispositione *Reg. Pragm. Regni Neap.* quæ incipit: *Adagna Curia Vicaria Ratum, sub titulo de appellatibunt.*
- 13 Hæc tamen declaratio sublimitatur primò, ubi iudex appellationis inhibitoriales litteras concessisset, quæ suspendunt cuiuslibet etiam, in appellabilis sententiæ executionem, donec ab eodem fuerint revocatz, ut probat idem *Lancellotti in relatetratt. de atom. p. 2. cap. 20. num. 9. & segg. & docet Reg. Revis. in Rub. pragmat. de appellatibunt. n. 13.*
- 14 Secundo sublimitatur, si cum appellatione fuissent nullitates cumulatæ, ex quibus executio sententiæ assensentis suspenditur, iuxta eiusdem *Regie Pragmaticæ* dispositionem, etiã
- 15 si principaliter fuissent nullitates propositæ per modum actionis; si tamen iudex nullitatum inhibendo prævenit, ut post *Dec. in cons. 103. Nellam, & alios* confirmant *Lancellotti in relatetratt. cap. 17. num. 65. Reg. Revis. in pragmat. 5. num. 13. de Offic. Sacri Consilii.* neque tunc appellationis causa defecta nullitatis sui principaliter cum appellatione deductæ perimitur, cum nullo tempore circumscriptur, quod ex *Bar. in l. expressum. num. 10. ff. de appellat. Soc. sen. in cons. 10. num. 11 lib. 4. c. communiter, & frequenter DD. calculo receptum esse testatur Quarr. prælib. quest. cap. 15. num. 8. vers. verum, ubi nullitas, & post alios *Lancellotti.* ita pluries in factis observatum, & in *Rota Romanæ* iudicatum fuisse refert in d. cap. 17. num. 72. cum seq. ubi etiam contrariam *Ventii* opinionem in *tratt. de nullitatibunt. Rub. quærit, & infra quod tempus, n. 8. communiter à DD. fuisse improbatam affirmat, & in specie huius nullitatis allegatur per clausulam: *Appellat. & aque principaliter de nullitate dico, appellationis causa defecta, non esse præclusam viam remedii nullitatum, affirmant, & in praxi receptum esse testantur Grammat. in consensu 164. & 169. Pro. in lib. 2. commun. opin. apin. 197. in fine, & in opin. 552. & sententiam huius iusta sit, quamvis nullam, posse nullam declarari, & ex noviter deductis iterum, proferri, probatur in l. fin. §. fin. ff. quod maior causæ, cum alijs adductis per *Pau. in d. relat. tit. fin. num. 129. & segg. & per Consil. Stab. in lib. 1. resolut. forens. cap. 55. n. 46. cum segg.****
- 16 Tertiò sublimitatur prænotata declaratio, nisi cum assensentia fuisset condemnatio in actione personali commixta, cuius causa appellabilis trahit ad se causam assensentis in appellabilem, etiam ad impedendam executionem sententiæ, ut post *Barbat. in relat. de assensent. gl. 1. n. 58. refert bis iudicatum in S. C. Neap. Ioann. Bapt. Thurn compend. de off. Regni Neap. p. 2. in verbo Exequutio sententiæ per-*
- 17 totalem, & realem actionem continentis; idemque magis indubitatè procederet, si fuisset personalia actio cum refectione contractus interdicta reconditionis annuorum introitum, iuxta aliam *decis. ab eo relatum in 3. parte compend. n. 10. verbo, argumentum sententiæ assensentis*
- 18 cum eum respectu contractus audito principali debitor, cuius principaliter interest, satisfacienda sit, ut in eodem S. C. servari testatur *Reg. Revis. in pragmat. 1. de assensentia, num. 4. (quid quid ex Alexandro in cons. 85. lib. 6. coartatum servatum in S. C. fuisse dicat Reg. Sanfelice. decis. 111. lib. 1.)* Individua utraque causa dicitur, in qua ratione mixturæ, atque complicatiois actionum sententiæ redditur in totum appellabilis, iuxta plenè tradita per *Gratian. in decis. Rota Medice 136. Onas. decis. Predomani 15. num. 10. Girub. decis. Sicil. 101. est enim in*
- 19 propositis, vel causa individua, aut connexa (quod idem est ex *Bar. decis. 73. Menoch. arbitrum. ludi. lib. 2. cent. 1. casu 95. num. 9. & ex alijs D. Scappa ad decis. Gratian. observat. 23.*
- 20 num. 36. cum plura capitula, ad invicem connexa in sententiâ continentur, ad ea quæ post *Anten. de Bar. Alex. lmal. & alios* plenè resoluit *Lancellotti in d. cap. 12. limitat. 1. num. 25. & segg.* vel capitis ipsi sunt ad invicem ex duobus compositis secundum etymologiam verbi
- 21 bi, *connexa*, quæ est duo simul iungere, & ligare, ut refert *Menoch. d. casu 99. num. 1. live,*
- 22 quia in uno, eodemque iudicio terminanda, veniunt, ad notatam *Lenti 10. d. inde, vel*
- 23 ex contentia facti separationem non recipiunt, l. 1. C. si unus ex pluribus appellaverit,
- 24 tanquam unum ad alterius perfectionem tendat, *Lenti in eum 18. §. planè si quod cum eum, ff. de neg. gest. vel unum ab altero prodetur in*
- 25 necessarium consequens, vel antecedens, ex l. 1. *S. non autem, ff. de exercit. alb. cum cocon-*
- 26 dantibus, unde iudicium conventionis, & reconventionis individuum esse, dici potest, &
- 27 sententiâ super eo lata pariter individua iudiciaria sit appellatio actoris reconventi proest etiam reconventi iudicium reconventionis intentavit à coconventione dependens, enim recon-
- 28 ventio minus petitio, quæ debet pari passu, cum conventionis ambulare, ut notat *Consil. super Statut. Civit. Engub. lib. 2. rubr. 15. num. 4. si*
- 29 tamen facta fuerit ante litem contestatam, vel statim post eam, ut in *amb. & consequenter C. de sentent. & interdict. amicum ludi. 6. per Maran.*
- 30 in spec. p. 4. dist. 6. num. 5. licet ad effectum prorogandi iurisdictionem reconventionis etiam ad sententiam fieri possit ex *Præsid. de Franche. in decis. 376. & alijs à Giruba relatis in decis. Sicil. 74. num. 1. ac à Consil. nobi sup. num. 2. quæ*
- 31 nimò etiam post sententiam, durante illius executione, ex doctrina *Barbati, Baldi, & aliorum à Consil. Carleval. relata in relat. de iudic. lib. 1. tit. 2. disp. 7. num. 5. in fine, & proprium est*
- 32 reconventionis, ut simul terminari debeat cum

cum conventione, *Pontan. in decif. Cathalonie* 343. num. 3. & 6. de quo plenius loquitur in 37 decif. 449. cum duob. feqq. cum femper reconventio fequatur conventionem, licet umbra contrus, & illius oatura induatur, ideoque 38 conventio est inappellabilis. reconventio talis efficitur, quamvis ex fe appellabilis effiet, ut ex *Gimbr. in decif. 3.* affirmat *Pontan. in d. decif. 449. n. 23.*

Alia est declaratio principalitèr adnotatz conclusioois, illam non procedere in feoteoria 39 lata in poffefforio iudicio: eius enim exequutio per appellationem oon fufpeditur, ut in *L. unica. C. de momentanea poffeffione*, & per *Thefaur. in decif. Pedemont. 175. num. 3. per Menoch. in trakt. de adipife. poffeff. remed. 3. num. 186. Cancr. in lib. 2. varior. refol. cap. 17. num. 26. & in lib. 3. cap. 15. n. 38.*

Qua fanè declaratio multas quoque petitut 40 fublimitationes, quarum prima est, ut impediantur exequutio, ubi noo de momentanea agiturf poffeffioois, fed de ea, quæ longiori tempore est duratura, quæ tunc de magno agitur pradiudicio, ut ex *Maranta in fpec. p. 6. in verbo & quandoque appellatur*, num. 312. verfic. *Septimo per illationem*, & alio probat *Reg. Sanfelix. in decif. 94. num. 5. & feqq.* ubi refert in S. C. Neap. 41 decifum num. 7. & quodd præferim locum habeat, quando miffio in poffeffionem est talis, quodd miffus ioterim fructus lucraretur, ex eodem *Maranta n. 313. verfic. 8. limita.*

Secundò ex appellatione feotentia in poffefforio late exequutio fufpeditur, quando ex illius exequutione pradiudicium itre parabile in petitorio oritur, ut per *Decian. in conf. 67. num. 8. lib. 4. Vrfk. in addit. ad Affl. in decif. 169. n. 1. Gratian. in lib. 1. difcept. forenf. cap. 74. num. 15.* 43 quod effiet, quando pleor fuit in poffefforio cognitum, ex *Præf. de Franch. in decif. 189. num. 1. & Amend. in additionib. ad eundem. n. 6.*

Terriò per appellationem fufpeditur iudicatum in causa poffefforia, quod habet mixtum etiam petitorium, ut per *Vrfk. in d. decif. 169. num. 2. Menoch. & alios plenè relatos à Reg. Capp. Lairo in confult. 88. à n. 7. lib. 3.*

Quortò recordatur exequutio, quando feotentia in poffefforio lata est iniufta, ex eodem *Capp. Lairo* poft alios in d. confult. 88. num. 9. 46 feotentiam enim iniuftam, neque effie extequendam, quamvis effiet S. C. Neapolitani, aliàs diximus in *precedenti cap. 90. num. 18.*

Declaratur infuper adnotata conclusio locum non habere in feotentia Sacri Confilij Neapolitani, quod Præfcti Prætorij vires fuo- 47 gitur illa enim exequutioni demandatur, cum cautione in cafu retractationis, etiam pendente fupplicatione pro reuifione data, ex *auth. qua fupplicatio. C. de præfct. Imperat. offerend. nò* 48 tamen fic exequutio pro expenfis, ut per *Ritum M. C. V. Neap. 52.* *Idem dicit Caravita ibid. num. 5.* poft *Affl. in decif. 131.* qui ampliat

49 hoc procedere, quamvis oihl fuiffet à litigante, feu vifto in prima inflantia pofitum, vel probatum, & ita fuiffet iudicatum, non obftante *Reg. Pragm. 2. fub tit. de Appellat. in inferiort. bustratum Curij atrecedenda.*

50 Item declaratur regula prædicta, ut per appellationem feotentia exequutio fufpeditur, cum fuit intra decem dies appellatum, ex no: viffimo lure *Auth. bnd. C. de appellationib.* quo fuit amplius biduum, & tunc eriduum à lure Digefforum, & Codicis ad appellandum conctum, ut per *Reg. Capp. Lairo in decif. 165. n. 2.* & per *Marant. in fuis fpecula in verbo, Et quandoque appellatur*, num. 213. & feq. ubi etiam quodd

51 alioquo feutentia tranfumptum facit in rem iudicatam, debent etiam intra quinquaginta dies acta produci in causa appellationis, ex *Regni Neapolitani Conftitutione*, que incipit: *Appellationum tempora*, & per annum, ut ex causa, biennium est appellatio profequenda, ut in *Auth. si quis. C. de temporib. appellat. alia de feta*

53 dicitur, etiam ipfo lure, & abique illa pronuntiatione, ut ex *Guid. Papa, Berrio, & alijs intellegendum effie faretur Lancellet. in trakt. de attentat. p. 2. cap. 1. ampliat. t. num. 40. & feqq.*

54 corabilièr declarandum, ut hoc procedat coram Iudice Ordinario, noo autem coram Delegato, oifi contra appellationis defertionem in integrum reftitutio petita fuerit; præferim à 55 minore per fententiam condemnato, cui competit reftitutio abique illa lationis probatio: ne: latio enim præfuitur eo ipfo, quodd non appellavit, vel appellationem profequutus oon fuit, *Vrfk. ad Affl. in decif. 175. num. 5. Sforza Oddus in trakt. de reftitut. in integr. p. 2. q. 70. ar. 2.* 57 *fic. 2.* debet enim hæc reftitutio ab eo Iudice obtineri, coram quo latio contingit, ut fitat idem *Oddus in relato trakt. p. 1. q. 32. artic. 16.* ex traditis per *Ruin. in conf. 119. n. 7. lib. 5.*

58 Alitèr etiam regula prædicta declaratur, ut in Regno Neapolie latentia Magnæ Cortie Vicarie iofra summam auroreum centum, quinquaginta, debitz exequutioni demandetur, oon obftante appellatione, præfita tamen cautione de reftituendo eo cafu retractationis, ex peculiari difpofitione *Regie Pragm. 3. §. 4. de* 59 *Officio S. C. & feutentia fequeftri paritèr exequatur appellatio non obftante, cum de fructuum dilapidatione timerur, ut ex L. Imperatoris 21. §. fin. C. de appellationib. & cap. fin. de fequestratione poffeffionis*, & fructuum, poft alios adnotavit *Maranta in dicto verbo: Et quandoque appellatur*, num. 118.

60 Est quoque declaranda regula prædicta, nihil effie appellatione pendente corrandum, locum habere in diffinitiva fententia, vel ea (aotum interlocutoria, quæ vim habet diffinitivæ: 61 nam, & hæc ut diffinitiva regulatur, & fecondum illius naturam, ut contrarij Imperio te- 62 vocari non poffit, & cum ab ea appellatur, caufæ gravamiois expreffio oon requiritur, R 2 quod

quod ex *Alexandro*, & *Decio* probat *Capp.* in
decis. 1. num. 11. ubi loquitur in sententia de
 exequendo aliam sententiam, & in *decis.* 144.
 65 num. 6. secundum autem est sententia merè inter-
 66 locutoria, in qua donec sit à superiori Iudice
 inhibitus Iudex à quo, rectè procedit appella-
 tionem non obstantem, ex *textu* in cap. non solum 7.
 de appellationibus, lib. 6. Reg. Rovi. in Rub. prag-
 matic. de appellationibus. num. 12. & plenè *Lau-*
cellos. de autentatis. cap. 12. limit. 1. num. 3. nam
 67 & 10 ea causæ gravamola expressio requiri-
 tur, ut in *Clement.* appellanti 5. sub tit. de appel-
 68 lationibus. & ab eodem Iudice tam proferente,
 potest contrario Imperio revocari, per l. quod
 69 iustit. 14 ff. de re iudic. ut diximus in *præcedenti*
 cap. 1. num. 41. & *segg.* nisi bis tunc ab eo con-
 69 firmata, tunc enim ab eodem Iudice amplius
 revocari non potest, ut magis communem esse
 Doctorum sententiam, cum *Bartolo*, *Ripa*, &
 alij tradit *Mastrilli* in *decis.* 113. num. 5. &
 70 *seq.* ubi etiam in hoc non differt dicit à diffi-
 nitiva, in qua tertio appellare non licet, per
 71 l. 1. C. ut liceat tertio provocare non concedi. in
 71 relligendo super eodem capitulo conformi, &
 72 alijs modis, quos *Merama* declarat in loco re-
 72 latum, num. 280. & *Scaccia* in *tratt.* de appellat. q. 7
 73 limitat. 1. & quod hoc tunc sententia Curia
 Baronalis pro unica reputatur, ut per *Capib.*
 in *pragm.* 8. de Baronibus p. 1. num. 193. & 196. qui-
 nimò in *Regia Pragmat. Regni Neap.* 41. §. ve-
 74 lumus. & in *Pragm.* 63. de Offic. Sacri Consilij
 74 præfite cavetur, neque secundum appellari, ex
 reclamationari posse à sententia S. C. inita summam
 75 duratorem biscentum, confirmantem aliam sen-
 75 tentiam Regij Tribunalis; nam pro ultima,
 76 de cessione est habenda, non falsitas allegare,
 77 tur, sicut neque reclamationi, sive secunda pro-
 vocatio admittitur à sententia Sac. Consilij con-
 firmante sententiam M. C. V. in criminalibus
 causis, ut docet de stylo servari *Prasdo Franch.*
 in *decis.* 540. num. 17. & *lauris* in *decis.* 710.
 78 Præterea declaratur præmissa conclusio, ut
 appellantes audiri non possint, nisi i quorum
 79 intereß, vel quibus mandatum est, vel qui ne-
 80 gotium aliorum gerunt; quod mox statum
 81 reus habeat; sed etiam cum mater, scilicet filij per
 sententiam versam animadverteret, provocare
 verit, pietatis operam dando disendum est, &
 hanc audiri debere, & si item preparandam
 causam maluerit, intercedere non videtur, licet
 ab initio defendere non possit, sunt propria
 verba *textu* in l. 1. ff. de appellat. recipiend. ubi DD.
 82 Fiscus etiam admittitur ad appellandum
 83 sententia contra eum lata in civilibus, & in
 criminalibus causis, ex *Likind* q. ff. de appellat. ut
 docet *Peregrin.* in *tratt.* de iure fisci, lib. 7. tit. 4.
 84 num. 1. ubi quod habet patet in integram re-
 stitucionem adversus sententiam contra se la-
 tam in criminalibus; & quod fiscus regularitè
 85 in integram restituitur, quando tunc in sen-
 tentia laesus, ex l. 1. C. de sententia adversus fis-

sum laes, communiter DD. tenent, testatur
Sfortia Odd. in *tratt.* de restit. in integram p. 1.
 q. 3. artic. 13. num. 8. sed in Regno Neapolis ap-
 86 pellatio fisco denegatur à sententia contra se
 lata in criminalibus causis, ex *Ritu* M. C. V.
 158. & 161. ubi *Caravita* num. 5. quod recursum
 87 tantum, sive reclamationem ad Protegem Fisco
 cooceditur; cognito enim notorio gravamine
 88 (cum notoria iniuria nullitas equiparetur)
 89 admittitur sententia Magnæ Curie revisio
 in Sacro Consilio, ut post *Capp.* & *Grammatic.*
Prasdo de *Franch.* testatur in *decis.* 48. & 470. à
 Reg. de Ponte relatus in *tratt.* de *Petit.* *Prærog.*
 90 tit. 3. §. 1. num. 51. quod gravamen maximum
 esse debere pro recursum obtinendo à petitißi-
 mis vitis, eodem scilicet de *Franch.* & *Reg. Co-*
reßista, didicisse refert *Reg. de Tappia* in lib. 3.
 Iuris Regni, in Rub. de appellationibus, super *Ritu*
 91 prædicto 258. ubi quod si reus appellaret, coeße-
 tur, & potest fiscus appellationi adhærere, ex
 92 dispositione *Regia Pragmatica* 8. sub tit. de ap-
 92 pellationibus, ubi non addit, pari, querelam exponens
 ut ex *Prasdo* *Franch.* in *decis.* 467. declarat post
 Reg. de Ponte, atque *Rovi.* *Consil.* *Hodierna* in-
 addit. ad *decis.* *Sord.* 143. num. 14. utitur enim
 93 tunc locè communis, quo appellatio per ap-
 pellantem interposita prodest etiam appella-
 to pro revocatione sententia in eius benefi-
 cium, iuxta *Lampugnani* 39. Cde appellat. de
 qua latè *Fentanolini* in *decis.* *Cathalon.* 412. & 413.
 Reg. *Marcan.* in lib. 2. *disputat. forens.* cap. 16. &
 84 quod peti debet huiusmodi recursus infra
 tempus ad appellandum, sive reclamandum
 concessum, decum refert *Rovi.* in *decis.* 14. &
 16. *insue*, quem laudant *Regent.* *Capp.* *Larros*,
 atque de *Marinis*, ille *decis.* 161. & 165. lib. 2.
 & hic in *resol.* *Iuris* lib. 1. cap. 150. ubi quid in
 95 sententia lata per Iudicem Delegatum, cum
 clausula, appellations remota; & quod neque in
 96 integram restitutionem fisco habet contra
 sententiam in criminalibus, neque primum, aut
 97 secundum beneficium ad pinguius probandum
 de *Marinis* docuit in *obseruat.* ad *decis.* *Regent.*
Reverrier. 341. & 491. sed remedium nullitatis, in
 98 fisci beneficium contra sententiam non esse
 præclusum, tradit *Novar.* in *decis.* 41. quem
 refert *Reduer.* in addit. ad Reg. de *Marinis*. in d.
 cap. 150. n. 8.

RE R U M S U M M A.

- 1 Sententia exequutio suspenditur ex nullitate
 remedio contra illam opposito.
- 2 Quomodo Iudici legitur, ut ad aliteriora pro-
 cedere non possit, n. 2. & 3.
- 3 Idque locum habet, etiam in significatorijs lais à
 Rationalibus, vel alijs deputatis ad videndum
 compita Universitatum in Regno Neapolis,
 n. 4. & 11.
- 4 Maxime si nullitas, ex defectu solemnitate
 omnia proveniat, n. 12.

- Vel ex Iuris naturalis defectu, n. 13.*
Sive ex eisdem in aliis appareat, n. 14.
- 1 Significatori o super compitis Universitatum Regni Neapolis paratam habens executionem. Et post eam revidentur ex eisdem aliis summariis, & absque termino, n. 6.
- 7 Significatoria facta pro causis pije executionum. Sicut etiam ille, qui a sunt pro introitu superante exitum in libris ab administratore productis, n. 8.
- Aut cum pariter liquido patet, & inrato convenissent stare a talento à Rationalibus electis faciundo, n. 9.*
- 10 Significatoria facta à Rationalibus Baronum, non executionum, sicut appellations.
- 15 Instrumenti publici executione per nullitatem oppositam rotaturatur. Non obstante statuto, omnino exceptiones excludente, n. 16.
- 17 Instrumenti publici liquidatio, fiat ad formam Ritus Magnæ Curie Vicarie Neapolis, debitor non auditur si solviffe dicat, vel alias opponat exceptiones.
- Sed si carceratur, ut in vinculis, vel facta deposita, causam dicat, n. 18.*
Neque sufficit propria domus assignatio, cum cautione, etiam in vires Nobili, n. 27.
- 19 Debitor vigore apocaram Bancalium, vel obligationum penes a Curia praestitarum, non auditur adversus eas in Regno Neapolis, nisi in vinculis, vel facta deposita.
- 20 Obligationes apud a Curia prestita paratum habent executionem. Et incensantur absque partis citatione, pro obtinendo litteris executionariis realis, & personaliter, n. 21.
- 21 Debitor in vinculis esse non dicitur, cum fuit per Palatium, vel Civitatem sub fideiussoribus relaxatus.
- 23 Carceratus quis esse dicitur, cum ire non potest, quo vult.
- Sed, ut propriè carceratus dici possit, non sufficit sub custodia retineri, n. 24.*
Nisi in carceribus includatur, n. 25.
Vel saltem sub clavibus custodiri debet, n. 26.
- 18 Instrumentum publicum si fuerit ad formam Ritus liquidatum in Regno Neapolis debitor non auditur, nisi facta prout integrali solutione debiti, cum pona, & expensa.
- Sed impeditur executio per etiam notoriam nullitatem oppositam, n. 29.*
- 30 Nullitas contra sententiam Regiarum Tribunalium Regni Neapolis sunt per capita proponenda.
- Ab Advocato causa, vel procuratore, n. 31.*
Cum deposito pena in casu, quo non militarent solvenda, n. 32. usque ad 33.
- 36 Nullitas contra sententiam, si fuerint admittit, à decreto eas admittentes, vel clamore licet à Tribunalibus, in quibus non appellatur, sed revocatio admittitur.

- Sed non admittitur revocatio à decreto eas revocante in Regno Neap. n. 37.*
- 38 Sententia contraria litigatoris prolata non est nulla, nisi in illius sit manifestum.
- Et ex aliis non veris, nullis, aut errantibus appareat, qua Index in sententia se retinisset, n. 39. 40. & 41.*
- 42 Restitutio in integrum à Principe obtineri potest adversus sententiam contra ini litigatoris latam.
- Esi transsum fecisses in rem indicatam, n. 43.*
Idque tam ad beneficium minoris, quam maioris, n. 44. & 45.
- 46 Restitutio in integrum contra sententiam obtineri potest à Sacro Consilio Neapolitano.
- Quod Principis personam in hoc representat, n. 47.*
- 48 Nullitas incidenter proposita ex eisdem aliis ad impediendam executionem sententia coram primo Iudice sunt proponenda.
- Qua verò principaliter proponuntur per modum aliorum, etiam coram primo Iudice, vel coram Iudice appellations ad alteris electionem, n. 49.*
- Et incidenter proponi, quando dicantur, post sententia executionem, n. 50. 51. & 52.*
- 53 Nullitates actorum in Regno Neapolis ante sententiam sunt proponenda.
- 54 Nullitates contra sententiam diffinitivam infra decennium sunt proponenda in Regno Neapolis.
- Restititio tempore annorum triginta à Iure Communi concessa, n. 55.*
Nisi per viam exceptionis proponantur, n. 56.
- 57 Nullitates contra sententiam interlocutoriam, vim habentem diffinitivam infra sex dies à notificatione proponi debent ex Iure Regni Neapolis.
- Nisi notoria sint, & evidentes, maxime ex corpore decreti resultant, n. 56. t. & 62.*
Nec sufficit pro lapsu huius termini sententia alinendo habitam, n. 58.
Dies verò feriata inter sex dierum numerum non computatur, n. 59.
Sed contra, n. 60.

C A P V T XCIII.

De Nullitate opposita executionem suspendente, ex text. in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata.

- 1 Inter alia Iuris remedia suspensivum effectum producentis, illud nullitatis esse, conspiciamus, hoc enim sententia executionis suspendit, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata, cum concordantibus apud Galopp. in praxi S. C. p. 3. cap. 6. n. 1. ubi,

ubi, quod opposita nullitatis exceptioe sunt manus Iudicis ligatæ, ut ad ulterius procedere non possit, alias nullitati, nullitas addere-
 3 tur, ex *Fantio in tract. de nullitatibus, in titulo, quot, & quibus modis nullitas proponi possit, num. 16. & Girba in decis. Sicilia 70. num. 7. ibi re-*
 4 *latus*, idque procedit, etiam in significatorijs latis à Rationalibus, ad alijs Deputatis ad vi-
 5 dendum compura Univerſitatumque quidem significatorias litteras paratam habere exe-
 6 quutionem in Regno Neapolis, dispositum, fuit in *Pragm. 3. §. 4. de Administratibus Uni-*
 7 *versitatum*; adeo ut post executionem sint ex
 8 eisdem actis parte instante revivende, summa-
 9 tiæ, & oblique termino, ut per *Præf. de Franchis*
 10 *in decis. 347. de alios, quos refert Thurn in com-*
 11 *pend. decis. Reg. p. 1. in verbo significatoria*, &
 12 eandem tituli executionem significatorijs
 13 scilicet pro causis piji, vel pro introitu exitum,
 14 superante, in computis, & libris rationum ab
 15 eodem Administratore productis, live cum
 16 parces mediante pacto liquido, & iurato con-
 17 venissent de stando calculo, per Rationales
 18 electos faciendo, plenè tradit *Capitaneus in*
 19 *tract. de Antichitate Baronum, lib. 1. in prag-*
 20 *m. 16. n. 81. & lib. 1. cap. 92.* ubi hoc latus ex-
 21 quitionem in significatorijs scilicet à Rationali-
 22 bus Baronum, non procedere affirmat, & ita
 23 fuisse iudicis Aulis iudicatum in S.C. & nihilo-
 24 minus ex hoc nullitatis remedio impeditur
 25 executio significatiorum prædictarum à Ra-
 26 tionalibus computorum Univerſitatum, non
 27 obſtante prædicta Regia *Pragmatica*: maxime
 28 si nullitas ex defectu solemnitatis omiſſæ, vel
 29 ex defectu iuris naturalis: utpotè citationis
 30 ad dicendum, proveniat, ad etiam ex eisdem
 31 Quis appareat, iuxta tradita per *Arundel in*
 32 *addit. ad prædictam decis. 347. Præf. de Franchis*,
 33 Publici etiam instrumenti executio per
 34 nullitatem oppositam tetradatur non obſtan-
 35 te statuto, omnes exceptiones excludentè, ut
 36 per *Præf. in addit. ad Affiliat in decis. 83. num. 3.*
 37 alioſque latè adductus per *Craſſum in tract. de*
 38 *exceptionibus, exceptioe 20. & quamvis ex Ri-*
 39 *ti M. C. P. 166. adversus instrumenti publici li-*
 40 *quidationem debitor non sit audiendus, si sol-*
 41 *uisse dicat, vel alias opponat exceptiones, &*
 42 *carceri mancipandus veniat, ut in vinculis cau-*
 43 *sam dicat, vel facto deposito, ut etiam est di-*
 44 *positum in Regia Pragm. 63. §. 2. de officio pro-*
 45 *curatoris Caesaris, contra debitores vigore apo-*
 46 *ſitarum, qui paratam habent executionem,*
 47 *ex traditis per Affiliat in decis. 187. & Episcop.*
 48 *Ricium in collect. decis. 187. p. 1. & inſeruntur*
 49 *at oblique paria citatione ad effectum obtinendi*
 50 *litteras exequentorias realiter, & personalitè*
 51 *Præf. de Franchis in decis. 118. num. 7. & 9. Gal-*
 52 *terius in prædicto liquid. inſtrum. p. 2. §. parces, Rub.*
 53 *22. num. 37. nec in vinculis debitor esse dicatur,*

si fuerit per Palatium, vel Civitatem sub ſe-
 23 ſuſſoribus relaxatus; eſſe enim tunc carceratus
 24 eſſe quodammodo dicatur, cum in non poſſit,
 25 quo vult, ex *Cappia in decis. 154. num. 4. Anno*
 26 *14 in conf. 140. num. 11. lib. 2.* non tamen ſufficit
 27 ſub custodia retineri, ut proprie carceratus eſſe
 28 intelligatur, ſed oportet etiam in carceribus in-
 29 cludi, ut poſt *Joannem de Platea in l. 1. num. 1. C.*
 30 *de carcerib. & ſtationarijs lib. 12. voluit Reg. Ro-*
 31 *vis in prag. 1. de custodia rerum, num. 15. in*
 32 *36. hinc, vel ſaltem ſub clavibus cuſtodiri debet,*
 33 *ut largo modo in vinculis eſſe creſceat, arg. texo*
 34 *in l. verum 216. ff. de verbor. ſignificat. cum tradi-*
 35 *ti per Caraviti in d. Ritu 166. num. 29. & in vico*
 36 *etiam Nobili non ſufficere proprie domus ſig-*
 37 *nationem, cum cautione, ut audiri poſſit ad-*
 38 *verſus in ſtrumētū liquidationem, fuiſſe noſtris*
 39 *temporibus iudicatum reſtatur poſt Caſtaliat*
 40 *Præſum. & Roſum, hunc in reſponſo 94. num. 17.*
 41 *lib. 2. & illud in reſponſo criminali 32. & 33. in*
 42 *ſine, & in addit. ad Conſil. Paſchal. tract. de virib.*
 43 *patr. patet. p. 4. cap. 1. in fine D. Conſiliar. Petrus in*
 44 *Comment. ad Ritu prædictum 166. num. 163.*
 45 *circa fin. quonimò ex diſpoſitione Regie Prag-*
 46 *matica 8. in cap. 7. de inſtrumēt. liquidat. prohib-*
 47 *etur debitor audiri, nec in vinculis, nec facta*
 48 *de poſito eſſe inſtrumētum iam liquidatum,*
 49 *ſervata forma Ritus Magnæ Curie Vicariæ, ſed*
 50 *tañtùm admittitur facta integrali ſolutione,*
 51 *debiti, cum poena, & expenſis; oñhilominus ſi*
 52 *nullitas notoria ſit, & ex carcerum revolutione*
 53 *deducatur, adhuc impedit inſtrumētū liqui-*
 54 *dari executione, ut in Regio Collateralis Con-*
 55 *ſilio iudicatum fuiſſe reſert ad declarationem*
 56 *prædictæ Regiæ Pragmaticæ Reg. Sanſolens in*
 57 *decis. 299. in fine lib. 2. & confirmat in decis. 312.*
 58 *num. 13. ead. lib. 2. ſequuntur Reg. de Maritis in*
 59 *lib. 1. reſol. iuris cap. 188. in fine, Episcop. Affiliat*
 60 *in contraverſ. iuris reſol. cap. 1. in 7. licet quò-*
 61 *dam caſus contingere eſſe melius cogitandum,*
 62 *affirmaviſſet Reg. Cope, Latr. in decis. 200. num.*
 63 *48. lib. 2.*

Nullitates autem, quæ in Regno Neapolita-
 30 no proponuntur contra ſententiam diffiniti-
 31 vam, aut interlocutoriam Magnæ Curie Vica-
 32 rix, Sacri Conſilij, Regij Collateralis, & aliorum
 33 Tribunalium Regionum, debent per capita
 34 proponi ad Advocato cauſæ, vel procuratore
 35 cum depoſito poenæ ipſatum in caſu, quo non
 36 militat, ſolvendæ, ex Regia *Pragm. 4. ſub tit.*
 37 *de dilat. cap. 16. & 24. quæ poena eſt in decretis,*
 38 *ſeu ſententijs Magnæ Curie Vicariæ à decretis*
 39 *75. in fine ducatorum ſex ab inde ſupra ducato-*
 40 *rum duodecimque decretis vel inde interlocutorijs*
 41 *Magnæ Curie ducatorum trium, domi autem*
 42 *à ludice interpoſitorum, carolorum quinde-*
 43 *cim, ut ſancitum fuit in Pragm. 1. ſub tit. de*
 44 *procuratoribus, cap. 1. in ſententijs autem Sacri*
 45 *Conſilij citra mille auros doc. duodecim, duo*
 46 *ſcilicet oncia auri, & ultra mille auros, quæ*
 47 *quindecim pro poena ſolvuntur, ex diſpoſitione*
 48 *ſt.*

alterius Regis Pragmatica 5. 5. 3. in tit. de Offi-
 34 tit. S. C. poenam vero docatorum duodecim, de-
 creto Regij Collateralis Consilij duplicatam,
 fuisse audivimus, licet ex aliis Pragm. hoc fuisse
 dispositum dicat *Galluppi in prati. cap. 6. num. 10.*
 35 hac aotem poena, nec per nullitatem tenon-
 ciationem evitatur, nec de partium consensu
 remitti potest, ex dispositione Regis novellae
Pragm. huius Regni de Anno 1666. emissa,
 36 à decretis nullitates admittentibus, reclama-
 tio conceditur, etiam in Tribunalibus, à quibus
 tantum reclamare, non solum appellare per-
 37 mittitur, sed è coovertio reclamari non potest à
 decreto nullitate rejiciente, attenta dicta Re-
 gin Pragmatica 4. cap. 23. de dilacionib.

Sunt quoque nullitates ex manifesto litiga-
 toris iure probatae, contra quod lata sententia
 38 fuisset, ut operentur, vnde non sufficit, quod
 simpliciter contra fuit litigatoris sententia pro-
 lata, fuerit, quod nullitatem non operatur: po-
 tuit enim iudex moveri ex alijs extra proces-
 sum, propterea tunc appellationis remedium
 absolute conceditur ad revocandam senten-
 tiam, *h. i. ff. qua sententia sine appellatione resin-*
 39 *da mar. nisi manifestum esset litigatoris, ut*
ex actis non verum, nullas, aut erroneas apparet,
ad quae iudex expressè in sententia se retraxisset,
*ut per *Affili. in decis. 47. num. 3. cum seqq. & la-**
*tè comprobatur *Prull. ad eundem Affili. in decis.**
*28. & post eos communè esse testatur *Pantius**
*in *trac. de nullitat. in tit. de nullitate ex defectu**
*processus, num. 128. de quo etiam per *Bartium**
*in *decis. Bovenia 33. n. 7. & Reg. Rovi. in prag-**
3. num. 15. de Offi. S. C. & manifestum litigato-
 40 *ris fuit esse fuit in Regno declaratum, quod ex*
 41 *litis expressis dispositione resultat, vel ex pu-*
 42 *blicis instrumentis, notorium inducentibus in*
 43 *dicta Pragm. 4. de dilac. cap. 20. tametsi possit in*
 44 *integrum restitutio à Supremo Principe obti-*
 45 *neri contra sententiam, quae fuit coorta litiga-*
 46 *toris lites prolata, quomvis transitum fecerit in*
 47 *rem iudicatum, & ad beneficium tam minoris,*
 48 *quam maioris, ex clausula generalis, qua mihi*
 49 *in ista causa videbitur, *Marantia in specie Iuris**
 50 *p. 6. in verbo, & post omnia adversatur circa ex-*
 51 *emptionem, n. 61. *Sfortia Oddus de restitutione,**
 52 *in *int. pr. 2. q. 79. num. 12. & seq. art. 5. ubi**
 53 *etiam n. 15. cum sequent, quod datur restituo-*
 54 *rio ex clausula generali, ubi fieret extorsio*
 55 *manifesta, si sententia maodaretur executioni-*
 56 *bus, n. 3. & quoad in integrum restitutionem con-*
 57 *cedendum Sacrum Consilium Neapolitanum,*
 58 *Principis personam representat, ut ex *Prax. de**
 59 *Franchis in *decis. 5. circa fin. deducit *Tassenus***
 60 *super *pragm. de antepedito, vers. 2. observ. 2. n. 45.**
 61 *& seq.*

Insupèr eoràm primo iudice, non autem ap-
 62 pellationis, debent nullitates allegari, quando
 63 incidenter proponuntur, scilicet ex eisdem
 64 actis ad impediendam executionem senten-
 65 tiae: quidquid aliud sit in nullitatibus ptoici-

pultè per modum actionis, quae possunt cor-
 66 ràm utroque indice ad appellantis electionem
 67 propoi, ut probatur in *l. quoniam 3. de iudicij,*
 68 & post *gloss. in l. q. in fin. de accusat. docuit *Bart-**
 69 *tel. in l. si expressum, num. 14. de appella. & rela-*
 70 *tationibus, & de compoiti testatur *Pantius de**
 71 *nullit. in Rubr. eoràm quae possint, & debeant nullitas*
 72 *proponi, num. 7. ubi num. 13. & 10. Rub. quae, &*
 73 *quibus modis, num. 2. incidenter allegari di-*
 74 *citur nullitates, quae ex eisdem actis resultant,*
 75 *etiam post sententiae executionem, ut coràm*
 76 *utroque iudice propoi valeant, & absque*
 77 *alio termino, aut ordine iudicario, tunc di-*
 78 *scutiende veniant, secundum *Bart. in d. l. si ex-**
 79 *pressum, n. 14. *Affili. in decis. 283. num. 8. & licet**
 80 *Anna contrarium voluisset in *allegat. 22. se-**
 81 *cundum tamen *Affili. sententiam pluries**
 82 *tuille in Sacro Consilio iudicari testatur *Reg-**
 83 *Sanfel. in *decis. 95. & 96. lib. 3. & in *praxi iudi-**
 84 *ciaria, sessio. 60. num. 41.**

Tempus verò ad nullitates proponendum,
 85 respectu earum, quae acta respiciunt, atque pro-
 86 cessum, est ante sententiam, ex dicta *Pragm. 4.*
 87 *cap. 17. de dilac. sed respectu diffinitivae senten-*
 88 *tiae, cum principalitèr proponuntur, tempus*
 89 *est decem annorum, ab eadem Regis Pragm-*
 90 *35 tica statutum, relicto tempore triginta-*
 91 *6 annorum de lute Communè concessum in cap.*
 92 *21. cum verò per viam exceptionis allegentur,*
 93 *tempus esse perpetuum, ex pluribus, quos alleg-*
 94 *ant, ita servari affirmat in *praxi Gallup. p. 3.**
 95 *cap. 6. num. 20. ut si de nullitatibus appoiitis*
 96 *agatur contra sententiam interlocutoriam*
 97 *vim habeat diffinitivae, tempus sex dierum*
 98 *post sententiae notificationem in eadem *Prag-**
 99 *mat. constituitur in cap. 18. neque scientiam*
 100 *sententiae sive de habitam, tempus praedictum*
 101 *labi facere, decisum testatur *Reg. Rovi. in e-**
 102 *dem *pragm. num. 10. etiam contrarium de lute ver-**
 103 *tiore abirret sub num. 11. eique se subscribat*
 104 *Consil. *Peira in Riti M. C. 123. num. 9. prout oc-**
 105 *que diem, quam statutam esse incidit, ite-*
 106 *sex dierum numerum esse computandam, sed*
 107 *sequentem diem non feriatum illum implere,*
 108 *pluribus iudicium in Sacro Consilio Neapoli-*
 109 *tano, & in Regio Collaterali testatur *Consil.**
 110 **Hoderna in centrov. 48. num. 19. & 29. *Consil.***
 111 **Rocci in *respon. 3. num. 17. lib. 2. quomvis de***
 112 *Anno 1650: contrarium fuisse decisum referat*
 113 *sub num. 18. licet etiam oostis temporibus de*
 114 *Anno 1659. die prima Iulij fuit iudicatum per*
 115 *Regiam Cameram Sommaria in causa Regij*
 116 *Fiscicum Illustri Principi Melphic, super so-*
 117 *lutione relevij, quod non recipiantur nullita-*
 118 *tes post diem sextum à notificatione decreti,*
 119 *licet statim proposita, ex dubitandi forsan-*
 120 *rationibus à *Consil. Hoderna* adductis in loco*
 121 *relato, num. 1. cum seqq. idemque fuisse sub eo-*
 122 *dem Anno 1659. iudicatum in Sacro Consilio*
 123 *testis est *D. Consil. Peira in Riti 6. M. L. num. 7. ubi**
 124 *sub num. 8. in fine limitat, quod notoria, &*
 125 *cri-*

61 evidentes nullitates, maxime ex corpore decreti rescissantes, etiam post terminum à Prag-
62 matia prescriptum propositæ, admittantur ex
pluribus ibi relatis.

R E R V M S V M M A .

1 Solutio à debitore facta cedit in causam ab eo
expressam.

Quo nihil declaratio est creditoris electio,
num. 2.

Teneatur nihilominus aliquantum expectare
debitorem, ut n. 19.

Et per instantiam debitoris moram in eligen-
do, electio creditoris devolvitur, n. 10.

3 Electio, tam a debitore solvens, quam à credito-
re pecuniam recipiens, fieri debet statim atque
solutum est.

Et sic tempore solutionis, n. 12.

Sive incontinenti, parum ante, vel post solutio-
nem, n. 13.

Cum aliquid solutum est, non totum, n. 16.

4 Creditor in eligendo causam, in quam cedat so-
lutionem a debitore, id facere debet, quod in re
sua ageret, si debitor esset.

Et præsertim debitor eligere debet, n. 17.

Eoque contradicere electioni creditoris, est ab
illo restituenda pecunia, n. 21.

Aut saltem penes tertium deponenda, num. 22.
& 23.

5 Solutio in causam debitoris magis gravem, atque
duriorē facta præsumitur, & n. 25.
Potius, quam in antiquiorē, n. 27.

Et in pariem unica causa graviorē, n. 28.

6 Solutio prius facta præsumitur in debitum, quod
est sine controversia.

Et in causam certam, & liquidam, num. 29.
& 125.

Et pro debito certo, ut n. 126.

Et inter plures causas certas, in eam, qua ma-
gis certa, & efficax est, n. 30.

Et qua paratam habet executionem, num. 31.
& 32. & 33.

Et inter plures causas paratam habentes exe-
cutionem, præferitur illa, qua magis paratam
habet, & faciliorem executionem, n. 34. & 35.

Aut, pro qua fuit relaxatum mandatum exe-
cutionum, n. 36.

Maximè contra personam, n. 37. 38. & 39.

7 Solutio cedit prius in causam debiti puri, quam
conditionalis, & n. 40.

8 Solutio facta cedit prius in causam debiti proprii
quam alieni, seu fideiussori.

9 Ac in id, quod sub vana, usuris, pignore, hypo-
theca, vel fideiussore est, quam non.

Prius enim computatur in causam penalem,
quam non penalem, n. 42.

Et inter duas causas penales, in eam, cuius pun-
na non est commissæ, ut committatur, n. 43.

Ac in eam, qua corporis periculum continet, n. 44.
Et inter corporales punas, in eam, qua mortis

punam continet, num. 45.

Quod autem de causa penali dicitur, ad causam
usuras prodentem extenditur, n. 46. & 47.
Et in eam causam solutio præsumitur, qua gra-
viores producit usuras, n. 48. usque ad 57.

10 Solutio prius cedit in causam famosam, sive in-
famiam erogantem, & in causam indicatam
eam, qua per infamiationem crescit, & qua anti-
quius continet debitum.

Vnde prius in famosam causam, ut num. 58.
usque ad 67.

11 Solutio facta à debitore ex pluribus causis, æquæ
gravibus obligat, cedit in omnes pro rata, &
n. 68. usque ad 73.

12 Disilio, incontinenti, de propria sui natura de-
notat, absque alio alii intermedio.

Et nullus alius, etiam momentaneo, interpositus,
num. 15.

13 Electio, in quam causam solutio recipiatur, est à
creditorē faciendi cum expressa voluntate debi-
toris, vel saltem præsumpta.

14 Solutio facta præsumitur in causam solventi
utiliorem.

15 Crimen perituri est homicidio, vel adulterio
damnabili.

16 Voluntas, ex opinione volentis potius, quam ve-
ritate consideratur.

17 Creditor pignori distrabens potest pecuniam ex
venditione perveniendam in causam, quam
vult accipere.

Etiā leviorē, n. 75.

Aque naturalem tantum obligationem habentem,
n. 76.

18 Solutio facta intelligitur in causam, in quam de
Consuetudine, & more Regionis effectus solvi so-
litum.

Et ut est verisimilius, n. 78.

Ac in causam, cui summa soluta est proportio-
nata, sive conveniens, n. 79. 80. & 81.

82 Solutio prius cedit in usuras cum sorte debitas,
quam in sortem ipsam.

Idque ex Principum constitutione indultum in
odium morosi debitoris, n. 83. usque ad n. 103.

105 Solutio prius in usuras, quam in sortem cedere
solet.

106 Argumentum validum est à fieri solitis.

107 Solutio in usuras prius, quam sortem cedit, non
in alia accessoria.

108 Solutio etiam in accessoria, ante sortem præsumi-
tur, si veniant ex natura obligationis.

Licet aliud sit in pæna, & interesse veniente com-
paraturam obligationis, n. 109. & 110.

In fructus vero etiam ex mora debitoris, in penale
debitum, & quolibet aliud accessorium, ex
natura obligationis resultant, cedit solutio ante
sortem, n. 111.

112 Solutio facta præsumitur pro fructibus, usuris
damnis, & interesse ante sortem.

Et prius in causam lucri, augmenti, & fructum
societatis, quam capitalis in ea positi,
num. 113.

- Prus in causam interesse ex mora debiti, quam fortis, n. 114.*
Et in causam tertiarum, quam capitalis, n. 115.
 116 *Solutio quando prius cedat in causam fortis, quam usurarium remissive, & n. 119.*
 117 *Solutio cedit in causam fortis, quasub pignore, & hypotheca, aut fideiussore debetur.*
Vel si pro forte, magis debitor a creditore ingeratur, quam pro usuris, n. 118.
Aut cum usura sunt naturaliter tantum debita, n. 120. usque ad n. 124.
 117 *Solutio prius in fortem, qua certo debetur, facta praesumitur.*
Et in creditum, quod liquidum est, tempore, quo solvitur, n. 128.
Ac in damna, & interesse iam liquidata tempore solutionis, n. 129. & 130.
 131 *Solutio cedit in causam tertiarum, qua certa sunt.*
 132 *Solutio in usurarium causam cedit ante fortem, quando certum est eas debere.*
Neque tunc refert, quod non dum sit facta novam liquidationem, n. 133.
Idem est in interesse tertiarum certe debito, n. 134. usque ad 137.
 136 *Sententia liquidationis, ubi quantitas certa est, potius calculatio dicitur.*
 138 *Decisio S. C. refertur.*
 139 *Cedens exigere non potest a nominis debitoris cessu, qui capit solvere cessionario.*
 140 *Mora non incurritur, ubi creditur, & debitor sunt diversi fori, & solutio fuit in certo loco promissa, nisi prebetur creditoris adveniens in locum statuta die.*
Nec per interpellationem cum petitio plus debito facta, n. 141.
 142 *Mora in illiquidis, & omnino incertis non committitur.*
 143 *Interesse non debetur cessante mora.*
 145 *D. Thomas de Aquino Regius Censiliarius Regni Neapolis, & Regiam Cancellariam Regens laudatur.*

C A P V T XCIV.

De Solutione a debitore pluribus ex causis obligatae facta, quam in causam cedere debeat, ad text. in l. 1. ff. de solutionibus.

- 1 *Solutio a debitore pluribus ex causis obligata, in causam a solvente expressam fieri coequetur: quo nihil declarante creditoris est electio; dum tamen uterque statim, atque solutum est, eligat, & creditor id faciat, quod in se suus debitor esset, ageret, solutum accepto ferendo, ut debitorem in dubio*

fecisse, lex praesumit in causam ipsi debitori, 6 durior, atque graviorem; unde prius debitum, quod est sine controversia, quam onerosum, quam conditionalis; vel in diem, cuius conditio, vel dies adhuc non cessit; & potius id id, quod proprio nomine debetur, quam alieno seu fideiussorio; & quod sub poena, usuris, pignore, hypotheca, vel fideiussore est, quam onerosum & prius in illud, quod pro famosa causa, sive infamiam irrogante, vel pro causa iudicata est, ea, quae per inficiationem crescit, pro debito antiquiori, quam pro alio debetur causis; quae si aequales omnino existant, in omnes pro rata solutum videtur. Haec omnia statuta sunt in l. 1. usque ad 9. & l. cum ex pluribus 97. ff. de soluti. & late declaratur scribentes ibi, Petr. Gregor. Tholosan. in Synagm. l. 1. p. 3. lib. 2. cap. 18. num. 33. cum duob. seqq. Menesh. in trakt. de arbit. Ind. lib. 2. cap. 493. & in alio trakt. de praesumpt. lib. 3. cap. 136. Mascard. in trakt. de probat. conclus. 1325. num. 4. & seqq. Costa in trakt. de Ratione q. 124. num. 22. & seq. & in trakt. de re integra distinct. 57. Gratian. in lib. 1. disp. forens. cap. 105. num. 6. & seqq. ac plenius in lib. 2. cap. 224. ubi per 35. conclus. materia examinatur, & in lib. 5. cap. 962. a num. 40. usque ad 50. Pyrr. Mauro & Aretin. in trakt. de solutionib. impresso post trakt. de fideiussorib. cap. 9. atque ex illustratibus Neapolitanis consil. Theodor. in alleg. 5. Regentes Merlin. & Cappe. Laur. hic in decis. 31. lib. 1. ille vcto in lib. 1. occurrit. forens. cap. 77. Thor. in compend. decis. Regni Neap. p. 3. in verbo Pecunia liberata, Casar. in spec. Peregrin. quest. 10.

Eligitur a solvente debitore, vel accipiente creditore, statim atque solutum est, ut diximus, electio facienda, ut in d. l. & sic tempore solutionis, ut Lincium quoque fuit in l. 1. c. 13. sed. ut sive incontinenti parum ante, vel post, ex l. si usuras 21. c. de usur. ut post Bellon. in trakt. de potest. eorum, qui incontinenti sunt, lib. 2. cap. 117. & alios probat Thor. in supplem. compend. decis. Regni Neap. in verbo Solutio pecunia, 14 cum de propria sui natura dictio, Incontinenti, 15 denotet, abique alio actu intermedio, & nullo actu etiam momentaneo interposito, ut ex text. cum gloss. in cap. quia propter 42. de elect. & in l. si pater caput 29. ff. de unig. declarat post alios Barbos. in trakt. de divisionib. dist. 156. num. 3. & 4. sed quia in l. 2. & 3. ff. de solut. subiungitur electioem esse (in re aegenda) faciendam, gl. in l. 1. in fine ff. eod. interpretatur, quod locum habeat electio, cum aliquid solutum est, non totum, unde post quam solutio est in totum perfecta, & absoluta, amplius declarationem non admitti, coeulerunt Bart. & alij in d. l. 1. c. de solut. quos sequuntur Rota Rom. in decis. divers. 92. num. 4. in novissimis, & plures alij, quos adducit Reg. Merlin. in relato cap. 77. n. 3. ubi num. 4. subdit ex eodem Bart. in d. l. 1. n. 7. ff. de solut. creditotis declarationem fieri de

17 bene nendum in eo tunc totum, sed præsentem debitorum, ut possit quatenus velit, contradicere: 18 est totum electio cum expresse, vel saltem præsumpta debitoris voluntate facienda, ut ex l. 1. 2. & 3. ff. de solut. voluntate relatis locis *Thes. dor. & Cypic. Latr. num. 1.* quamvis teneatur creditor, ut *Bart. ait in loco citato*, aliquantum 19 expectare debitorem eligentem, cui prius commo- 20 perit electio, & per instantaneam debitoris morem in eligendo, ipsi creditori ius eligendi devolvitur, iuxta ea, quæ post *Bald. & Salicest. in d. l. 1. C. de solut.* affirmat *Gratian. in praell. cap. 124 num. 10. & seqq. ubi num. 1. subijciit*, debitor 21 et contradicenti electioni factæ per credito- 22 rem, esse ab eo pecuniæ restituendam, aut 23 saltem deponi debere, ne ipsolum, & futurum commississe dicatur, si eam contra debitoris vo- 24 luntatem retineat, & num. 21. & 63. idem eli- gendi ius debitori tribuit compensare volenti cum quantitate ab eodem creditore consequen- 25 da, ex tempore oppositi compensationis, id quo *Surd. in decis. 186. num. 7. & 8. & ibi Consil. Hodierni in addit. nu. 2. Lanar. in conf. 24. Fontana in tract. de pat. nuptialib. claus. 4 gl. uni- cap. 2. num. 74.*

25 Cessante verò electione, presumitur à debi- 26 tore solutum io causam graviolem, & durio- rem, atque solventi utiliore, ut post *Menoch. in conf. 121. num. 45. & seq. lib. 2. & alios tradit Consil. Straban. in lib. 2. res. sol. for. cap. 34. nu. 30. ubi num. 26. & seq. & in cap. 80. num. 17. & lib. 2. cap. 183. num. 285. & seq. & num. 289.* ex hoc 27 durior causam dicitur, esse antiquiori præfe- 28 rendam, quia illud est solventi utilius; idque procedit, quomvis unica sit causa, & omicem debitum partem habens dotiorem, sive gravio- 29 rem, etenim in eam censetur solutio facta, si- cut ex text. in l. in iis 5. ff. de solut. probat *Consil. Hodierni in controvers. for. cap. 8. n. 44. & gra- vior causa dicitur certa, & liquida, quem sub*

30 plures autem causas certas, graviores reputat, quæ magis certa, & efficax est, ut in eam solu- tio facta presumatur, *Decian. conf. 60. num. 15. lib. 2. C. de in d. tr. al. de re integra, dist. 12. 57. n. 31.* hinc durior causa non occupat paratam ha- bere executionem, ut ex l. si quis ex famosa 7. ff. de solut. ait *Imola in l. 1. num. 5. vers. quarto modo ff. de od. quem laudat Rota Rom. in decis. 123 num. 1. p. 2. in novissimis, Anna in allegat. 122 num. 3. Semprun. Astia in tract. de solut. in duriorum causam gl. 6. & alij apud Thor. in supplem. com- pend. decis. Regni Neap. in verbo Solutio pecunie,*

31 ubi ex hoc inferat ad causam instruenti pa- ratam habentis executionem, atque persona- 32 lem obligationem, cuius casus esse etiam gra- viorem ratione iuramenti, & hypothecæ scribit

Surd. in d. decis. 186. num. 6. & post eum Fisco in conclusionib. in verbo Solutio facta; & inter

34 plures causas paratæ executioni, eam præfer- ei, quæ magis paratam habet, & iaciliorem 35 executionem, sive celerius potest executio de- mandari, eadem *Rota docuit in decis. 699. num. 1. & seqq. p. 2. in recentioribus Extinacij,*

36 ubi graviolem causam esse dicitur, pro qua 37 fuit relaxatum mandatum executionis, & 38 maxime, contra personam, quia tunc nihil re- manet agendum, nisi tantum ad executionem 39 procedere, quæ promptior, & magis rigida redditur, confirmat *Caesar. post alios io prius*

40 *relata q. 20. num. 13.*

40 Insuper, credit solutio in causam puri debiti, non in diem, vel conditionalis, cuius dies, vel conditio non dum advenit, *Rota in conf. 106. num. 7. vol. 1. & alij, quos refert Burgin in tract. de laudem. p. 3. in p. 32. num. 9. & in addit. nu. 12. & ibi num. 4. & 6. graviolem dicit esse*

41 *causam propiam, quàm alienam; sive fidei ius- toriam, & poenalem, quàm oon poenalem, atque*

42 *inter duas poenales causas potiore esse illam, cuius poena non est commissæ, ne committatur, quàm aliam, cuius poena est iam commissæ, con-*

43 *firmat Fontana in d. tract. de pat. nuptialib. claus. 4 gl. 18. p. 4. num. 66. & seq. & præteream cli-*

44 *te causam, quæ corporis poenam continet illi, quæ poenam æris, & honoris habet, ex Imola*

45 *firmat Consil. in d. dist. 157. num. 2. & mortis poenam, quàm membri mutilationis interven-*

46 *tem post Dec. & Cagnol. in l. si in duabus 104. ff. de reg. iur. probat Menoch. in tract. de arbitrar. Indic. lib. 2. casu 493. num. 5. & in tract. de præ-*

47 *sumpt. lib. 3. cap. 136. num. 4. quod dicitur, de caula penali, ad causam utatæ producentem*

48 *extendit: gravius enim debitum est, pro quo fructus, usure, & interese debentur, ut post*

49 *Gabriel. in conf. 151. num. 3. vol. 1. adnotavit Maur. in d. tract. de solut. cap. 9. num. 14. quoniam*

50 *usuræ graviores essent, ex Imola, & alijs aoi-*

51 *madvertisit Conf. Hodierni in d. cap. 8. num. 52. & quia dotis causa graviores producit usuram, quàm antephati, & aliorum, in dotis causam*

52 *potius, quàm antephati, vel aliam, censetur facta solutio, Prasde Franch. in decis. 164. nu-*

53 *15. Fontana in loco relato, num. 7. & testat iudi-*

54 *catum io S. C. Neap. Glax. in add. ad Cypic. Latr. decis. 121. num. 23. ad relationem Merlin*

55 *tunc Regij Consil. qui contrarium scilicet in-*

56 *terphatum, & eoquàm usuram, & lucrum dotis ceteri prius, quàm dotem solutum.*

57 Cedit etiam solutio peius in causam cediti, pignus, sive hypothecam habentis, ut in d. l. cum ex pluribus 97. ff. de solut. & potius illius, 58 quod feudalitatis bona habet obligata, or gra- vioris, *Anna in singul. 229. post Alex. in conf. 2.*

59 *num. 21. vol. 4. & pro quo datus fuit fideiussor, l. 1. & 4. ff. de od. quod etiam glossa in l. ob principia*

73. *sed. tit. fin. in verbo putant.* intelligat procedere in pluribus causis, quatum una habeat fideiussorem, alia oon; secus autem esse, si unū 56 & idem debitor, pro parte haberet, & pro alia parte oon haberet fideiussorem: quia tunc solum, exiungitur pars fideiussoris, existens enim, & cum gl. conueniat *Pro. in decis. 379. num. 9. Theban. in lib. 2. quest. forens. 9. 33. 57 num. 2.* nihilominus glossa opinio est communiter improba, cum sit absque ulla distinctione receptum, siue sit nouum debitum, siue, plura, pro parte debitor fideiussorem habente, censeri factam solutionem, ut post *Gabriel. in conf. 48. lib. 2. late deducit Gratian. in relato cap. 2. 14. a num. 70.* sequitur *Conf. Hoderina in d. controu. forens. 8. num. 44. & seqq.*

58 Præterea intelligitur solutio facta prius in causam famolim, siue infamiam irrogantem, quam oon famolim. *l. si quid ex famosa 7. & l. cum ex pluribus 97. ff. de solut. actotet famosas* 59 causas illam præferri, quæ cum infamia, corpositalem poenam habet coniunctam, & potiorē esse, quæ mortis naturalis habet poenam annexam, ex *Bar. & alijs declarat Menoch. in d. cap. 61. in 493. num. 4. & 5.* vel pro qua excommunicationis poena incurritur ad periculum animæ, *Bar. in d. si quid ex famosa, Cella in d. distin. 57. num. 2. in fine, Gratian. in d. cap. 2. 14. num. 1.* 62 causam verò debiti iurati, pariter ex gravioribus esse ratioe infamiz ex periurij crimine resultantis, quod est homicidium, vel a dolterio damnabilius, ut ex *Gemin. in conf. 105. alijsque, ostendit Casar. in pract. 9. 10. num. 14. cum duob. 64. seqq.* unde causam ratione iuramenti graviores dixit *Surd. in d. decis. 186. num. 6.* quem refert & sequitur *Ricc. in contr. decis. 349. p. 3.*

65 Antiquior deinde causa præfertur, ut dictū fuit, dummodo antiquitas consideretur, inspicito tempore solutionis faciendæ, non autem celebrati contractus, ut per *Burgum in d. dispell. 32. num. 7. & per Staiban. in indicato cap. 183. num. 184.* & ex hoc solutioem ab hærede 67 factam creditori, eidemque legatario defuorati, in causam debiti, quod legato antiquius est, cedere, voluit *Socin. in conf. 193. col. 1. vers. quibus promissis, vol. 1.* quem sequitur *Consil. Hoderina in controu. forens. 8. num. 43. & 48.*

68 Ubi tandem æquales causæ existunt, in omnes pro rata solum censeri firmavimus, nisi 69 aliqua causa vera non esset, & indebita: nam prius in veram causam, & postea in non veram, & indebitam solutio facta censeretur, ut post *Ruin. in conf. 18. num. 1. vol. 3.* tradit *Asaur. de solut. cap. 9. num. 39.* idem si esset verè debita, 70 sed nihilominus ad eam se non reuertebitor 71 existimabat, cuius opinio potius atque odit, quam veritas, ad eius voluntatem præsumenda multum interit *l. 1. ff. de condit. & demōstrat. Aresin. conf. 5. in princip. vers. quæ non, quem laudat Gratian. in super. citato cap. 2. 14. num. 80. cum duob. seqq.* cessat etiam pro rata con-

tributio inter æquales causas, cum aliqua inter 72 eas adesset, naturalis tantum obligatio, oon. 73 autem civili tobtorata: nam prius in eam, quæ civilem habet obligationem solutio cederet, ut post *Bar. in l. si ex pluribus col. 2. in vers. si verè nulla, ff. de solut.* scribit *Menoch. in relato casu 493. num. 21. & in conf. 131. num. 28. lib. 3.*

74 Restrunguntur tamen prælatæ solutionis regulæ, & præsumptiones in creditore pignus dilahente, cui licet pecuniam ex venditione 75 perueniendam in causam, quam voluerit, etsi 76 leviores accipere, & quæ naturale tantum habet obligationem, *l. Paulus 101. §. 1. ff. de solut. Anna in conf. 30. num. 12. lib. 1. Lassar. in conf. 24. num. 7. Theban. in d. g. 33. num. 3.* limitatur quoque, nisi in aliam causam, de Consuetudine, & more Regionis esset solvi soliti, aut solum esse, ut si similis redderetur, ex *Gratian. in lib. 5. de script. forens. cap. 961. num. 64. & lib. 2. cap. 2. 14. num. 58. & 59. & num. 99.* 79 ubi num. 67. aliam tradit fallentiam, si summa soluta sit alteri causæ proportionata, atque, conueniens: oamto eam intelligitur solutio facta, quod confirmat *Reg. Merlin. in d. cap. 2. 16. num. 11. Conf. Staiban. in d. cap. 80. num. 12. Thor. in voto decis. 73. num. 15. p. 2.* & idem *Gratian. in lib. 1. cap. 105. num. 15. & in d. cap. 2. 14. num. 16.*

80 limitat si urbanitas, aut equitas aliud suaderet, exemplificans in magno, & fidei camplore, qui accipiendo pecuniam ab amico sub usuris, & sine usuris, præsumitur potius in causam non gravem solvisse, & potius se voluisse à debito non usutario libetare, ne amico præiudicium faciat quod usuras, quæ sibi deberetur, quasi hoc oobilis, grato, & Curiali conveniat, allegans ad hoc *Bar. Bald. & alios*, quos refert, & sequitur *Casar. in prenotata q. 10. num. 18.*

Aliam denique restrictionem patiuntur, propolitz solutionis regulæ, & coniecturæ, ut quamvis præmissum fuerit, graviores esse causam debiti sub usutis constituti, alio usutari non producente, ideoque illud prius, quam in hoc solutum censeatur; nihilominus quodad 81 usuras cum sorte debitas in eam causam prius quam fortis cedere solutioem, tantum fuit tot. in *§. 5. Imperator. ff. de solut. & in l. 1. in si 83 ne Crod.* idque fuisse ex Principum Constitutione specialiter iudicium in odium morosi debitoris, post *Bar. in d. l. 1. num. 8. ff. de solut. in conf. 290. num. 61. lib. 3.* tradit *Conf. Arias de Mesa in lib. 1. var. resol. cap. 26. num. 7.* quam ta 84 meo rationem moræ debitoris, alios repetere dicit *Surd. & improbat Imola in d. l. 1. num. 85 3.* dicens eam non esse uniuersalem, quia usuras tantum paxiales ex mora orientes, compre 87 heoderet, non autem conventuales, ac in stipulationem deductas, donec fors ipsa solvatur, de quibus in *l. usuras 9. ff. de usur. & in l. 1. 88 sed. contra generalitatem d. l. 1. de solut. un 89 de alias affert ibi rationes, quarum una est à*

glosa relata in d.l. t. in princip. ff. de solus. causum
 scilicet usurum esse gravioem, quia teoeces
 90 debitorum, quando solvunt usuras, quos non
 91 receperunt, videtur, quod sibi oculi extrahantur,
 92 non sic est in sorte, cum eam prius acceperint,
 quam ratioem non minus elegantem, quam
 veterum fatetur Reg. Merlin in lib. 1. contra vers.
 forens. cap. 16. num. 19. & sequuntur post Afcian.
 in d. tract. de solus. in duriar. caus. glos. 6. num. 1.
 Thor. in 3. parte compend. decis. in verbo Pecunia
 liberata, & Andree. in lib. 1. contra vers. forens.
 93 cap. 135. num. 34. sed hanc etiam rationem im-
 pugnat eadem glosa in l. si usuras 21. in fin.
 94 C. de usuris, nam ex hoc durior dici deberet
 causa debiti fideiussori, quod similiter pro alio
 male libenter solvitur, ut solutum censetur
 95 prius, quam debitum, nomine proprio, quod
 est contra text. in l. & magis 4. ff. de solus. ut non
 96 immerito eam quoque rejiciunt Bart. & Imola,
 97 sique iocolum magis, quod scilicet esse affir-
 98 mat Thor. in alleg. 5. num. 19. ubi num. 23. & segg.
 99 veram huius rei rationem esse ostendit, quam
 glosa indicat in d. si usuras propter debiti uni-
 100 tatem, quod partim est principaliter, & partim
 101 accessorie debitum: causae enim unitae, in
 sorte, & usuris operatur, ut unum sine alio cre-
 ditore accipere non teneatur, licet ea communis
 102 et consensu, usura sine sorte solvantur, tan-
 103 quam contrae, donec fors reddatur,
 104 non tamen fors obique usuris reddi potest,
 l. Tutor 41. §. Lucius ff. de usuris l. acceptam
 105 C. eodem & firmat post alios Anna in
 alleg. 54. num. 2. quo fit, ut creditor particu-
 106 larem solutionem recipiens sit in hoc rele-
 vaudus, ut in usuras prius, quam in sortem, so-
 lutio cedat, idemque post Cyn. Salycet. & alios in
 l. C. de solus. confirmat Camillus de Medicis in
 107 conf. 48. nu. 7. & 8. ubi addit, aliam ex Imola
 108 rationem in d. l. t. post num. 3. vers. laes potes
 109 dicere ff. de solus. quod solutum sit, prius in us-
 110 ras, quam in sortem credere solutionem, ex ver-
 bis text. in l. ex pluribus 89. §. fin. ff. de solus. ibi
 (ex usu esse) cum circa solutionis causam solu-
 tum, & consuetum esse servandum, fuerit a no-
 bis paulo ante deducum, & a solutis fieri vali-
 111 dum sit ergo meum, l. ceteri conditio 9. §. si
 112 nummus ff. de heret. petat. cum concord. apud Barthol.
 in locis argument. loco 105.
 113 Hanc Principum Constitutionem, usuratum
 causam sortis solutionem praepontem, quam-
 vis sit odiosam in aliis accessoriam, praeter us-
 114 ras ab eis consideratas, locum non habere, scri-
 bat Consil. Arias de Mesa in loco relato, & praeter
 eum Consil. Hoderma in add. ad Surd. d. decis.
 115 86. num. 5. Reg. Cypre. Latr. in decis. 175. num.
 116 17. & segg. & in decis. 192. num. 26. lib. 2. in om-
 117 nibus tamen accessorij ex natura obligatio-
 nis venientibus procedere, declarat Bart. in l.
 fin. num. 2. ff. de eo, quod certo loco, ubi dicit hoc
 esse ordinum; quem opinionem vettorem
 esse cum Riminald. sen in conf. 348. num. 2. & 3,

lib. 2. concludit Gratian. in d. cap. 124. num. 37.
 & seg. ubi contrariam sententiam vigere posse
 118 affirmat in p. 002, & interesse veniente contra
 119 osurum obligationis, pro ut est in arbitrariis
 & in casibus positus in l. C. in Capra 9. ff. de
 eo, quod certo loco, in fructibus vero, etiam ex
 120 t. mora debitis, ac p. 002 debito, & quolibet
 alio accessorio, ex obligationis natura cessantem,
 Constitutionem praedictam esse servandam;
 121 Ideoque solutionem in dubio factam praesum-
 mi pro fructibus, usuris, demeritis, & interesse, &
 non pro sorte, ait Maurus in tract. de solus. cap.
 122 10. num. 1. & prius in causam lucris, augmenti,
 & fructuum societatis, quam capitalis in ea
 123 positi, Duran. in conf. 60. num. 25. & 26. lib. 2.
 124 Alenach. in conf. 118. num. 57. & prius in cau-
 sam interesse ex mora debiti, quam sortis, Ru-
 in. conf. 136. num. 14. lib. 4. Gabriel conf. 57. nu.
 125 3. lib. 1. & prius in causam tertiarum, quam
 capitalis, Anna alleg. 54. de Ponis conf. 25. nu.
 126 13. Scabian. in prescript. cap. 80. nu. 24. & aliquos
 refert Reg. Cypre. Latr. in decis. 191. num. 35.
 lib. 2.
 127 Sed pluribus in casibus eadem Principum
 128 Constitutio non militat, quorum aliquos ad-
 129 notavit Ricc. in collect. decis. 349. & signatior,
 ubi sub pignoriibus, & hypothecis, aut fideiussori-
 130 ribus esset debita fors, utrum vero non 3. ad li
 131 8 pro sorte magis debitor a creditore urgeba-
 tur, ex Polydoro Ripa in obsequio. 60. & Fabro in
 sit. C. de solus. definit. 31. alios casus, in quibus
 132 constitutio praedicta non procedit, Gratian.
 133 posuit in eod. relato cap. 124. ubi num. 33. limi-
 134 tat in usuris naturalium tantum, & non civilis
 obligatione debitis, in quas solutio non praesum-
 135 mitur prius, quam in sortem, ut etiam post alios
 tradiderunt Cassan. in tract. de re iure, dist. 11.
 57. num. 3. & Maur. de solus. cap. 9. num. 4. & num.
 136 34. Gratian. limitat in Ecclesia, cuius favore
 137 constitutio praedicta in sortem computari effir-
 138 mat, & postea in usuras, ex glosa in ant. hoc
 139 lus porrellum, C. de Sacrosanctis. Enclef. quem citat
 140 Reg. Cypre. Latr. in d. decis. 192. num. 27. li-
 141 mitat etiam Gratian. num. 43. in pluribus cau-
 142 sis usurariis, in quibus prius credit solutum in
 143 extinctionem usurarum, & sortis aortigni debi-
 144 ti, & postea in usuras debiti noviter contracti,
 145 & num. 57. limitat in solutione, quae non fit
 a debitore, sed alio eius approbatores, cui debi-
 146 toris mora nocere non debet, ut idem si solutio
 147 fiat a debitore debitoris post Alenach. in alleg.
 148 112. p. 5. Regente Valenz. in conf. 21. num. 66.
 voluit Hoderma ad Surd. decis. 126. nu. 6.
 Vltimus coarctatur praedicta Constitutio, ne
 non procedat in usuris non liquidis, & incerti-
 149 tis, an debeantur, in quarum causam solutio
 facta praesumi non potest; cum semper solutio
 sit, ut iniurio diximus, referenda ad causam
 150 certam, & liquidam, de qua non est contro-
 versia, & ut potius facta intelligatur, pro debi-
 151 to certo, quam pro eo aliquam patiente ex-
 cep-

ceptionem, vel incertitudinem, et ex *l. si cui*
94.5. *Flavii*, ff. de *sol. alijs* relatis tradidit
Reg. *Merlin*, in lib. 2. *controverf. foren*, cap. 77. num.
127 7. & io Individuo, quod prius in fortem, quæ
certè debeatur, quàm io interellè illiquidum, &
incertum folutio facta præfumat, probave-
runt Reg. *Cappyc. Laur.* in decif. 21. num. 9. Reg.
Sanfelice in decif. 213. num. 6. lib. 1. Conf. *Prati* in
lib. 2. *diff. foren*, cap. 49. à num. 8. Reg. *Mar-
cian* in lib. 1. *diff. foren*, cap. 37. num. 4. com.
128 putatur eom folutio io extinctionem ere-
di ti, quod liquidum effi tempore, quo folutus,
non pro eo, quod liquidabitur, ut poli *Cerne-
num* & *Riminald*. probat *Anna fin.* in allegat.
112. num. 7. & feq. & num. 9. refert pro hac opi-
oioe iudicatum in S. C. Neap. confirmat *An-
na fin.* in ref. 30. num. 8. lib. 2. & poli eos *Gra-
tan.* in relatio cap. 214. num. 44. & feq. ubi num.
93. & feqq. aliter et *Rot. Rem.* decif. 1123. num. 1.
& feqq. p. 2. in noviffimis, folutionem certifi-
129 cam in caufam damnorum, & interellè iam
liquidatorum tempore folutiois, non autem
in caufam damnorum, & interellè poftea de-
130 curfum, & oio dum liquidatorum, in ufuras
verò, non adhuc taxatas, feu liquidatas folu-
tioneem quoquam credere dixit *Faber* in d. defi-
131 nit. 32. & quod in caufam tertiarum, quæ cer-
tè funt, folutio credere debeat, non autem in
interellè tertiarum, illiquidum, & incertum
duocerunt, atque decifum adducunt in eodem
Sacro Confilio Neapolitanoo D. *Theodor. in al-
leg. 5. & Marcan.* in d. ap. 37.
132 Et licet hæc fublimitas, quoad certum
effet ufuras, feu interellè debiti, oecque tuoc
133 referre, quod oio non fit facta eorum liqui-
datio à fuffimare, rerumque etiam in eodem
Sacro Confilio iudicatorum autoritate robo-
ratos Reg. *Galeata* in lib. 2. *controverf. cap.* 16. num.
64. cum *amb. feqq.* relatus à *Thero* in *Supplem.*
compend. decif. Regni Neapel. in verbo *Solutioes*
factæ, Confil. *Hoderna* in d. decif. *Sardi* 186. num.
12. *Cappyc. Laur.* in d. decif. 21. & in decif. 175. num.
38. & decif. 192. num. 56. lib. 2. ubi idem effe di-
134 cit, in interellè tertiarum; tamen *Graziani* in
addit. ad diffam decif. 21. num. 19. hæc fublimi-
tationem iotelligit veram eße, quoad faltem
135 calculus effi coollecta tertiarum, vel interellè
ut io eorum caufam folutio cedat, attenta *Bal-
di* doctina in l. *Marvinij*, ff. familia *erectum*, da
136 quod ubi certa effi quantitas debita, iudicia
liquidatio, potius effi calculatio, nec illiquida
137 quantitas dici potell, quæ arithmetico calcu-
lo comprobatur, ut poli *Rot. Rem.* in decif.
608. num. 5. in recentiffima *Farinacij* numo 3.
& ubi tradit *Alemerialis Merlin.* in trakt. da
pignori cap. 77. n. 42.

Quidquid tamen sit ; cum incertum est, an
usura, seu ioteresse debeatur? nullo modo in-
38 eorum causam, solutio cedere potest, pro ut
ita fuit à nobis obtentum pro hæredibus illi.
quond. Martij de Ugoo Marchionis Turricelle

in causa vertente cum Serenissimo Rege Poloniae, & successe cum Serenissima Principissa Neomburghi eius germana sorore, & cellionaria, in qua, cum ex oppositis ad morae excusationem in solutione ducatorum 3534. ex rella praxi Terrae Guardiae Grelia à Regia Curia predicto Serenissimo Regi assignati resisteret incertitudo, an eorum interesse in stipulationem non deducendum deberetur fucant enim predicti doc. 3534. infra summam ducatorum octomille prius celti per Serenissimum Poloniae Regem. Illustri Abbati Vrsio eius Residenti in Urbe Romana, cui fuit facta promissio eos solvendi, partim quibusdam ipsius Abbatis creditoribus assignatis, cum promissione indemnitate ab eorum futura molestia, & iam fuit eis solvi ceptum, quo casu non poterat amplius praxendi solutio à cedente, tanquam in eo ex tribus casibus in l. 3. §. de novationib. adnotatis de quo nos agimus in praecedenti cap. 3. in princip. partim solutio fuit facti promissia Baroni Henrico Vrsio eius fratri in Urbe Romae degeori flatoris die, quo non conflata, cum accessisse in loco destinatae solutionis, morae aliquae non fuerat incursa, abique nova interpellatione, cum creditor, & debitor diversiforietent, ut in *Laborer Kalendis 45. ff. de receptis arbitris, & per Afflict. in decif. 316. 6. alioquin à nobis adductus in cap. 29. num. 13. partim denique fuit ad omnem ipsius creditoris requificationem promissia solutio, & neque post interpellationem mora fuerat incursa, flante petitione plus debito facta, ex Bar. in *L. qui solvunt. ff. de legatis 2. §. cum mero. in decif. 10. a. num. 15. per totum, & alij in eod. antecedenti cap. 29. num. 14. §. seq. allatis, unde cum ex predictis oritur ut mora exclusio, quae in illiquide, & omnino iocetis neque committitur, ut post Afflict. in decif. 205. quem cum alij in d. cap. 29. num. 17. retulimus, docuit Praes. in proximo relate cap. 49. num. 16. mora autem cessante, nullum interesse debetur, ut ibi ex l. licta 40. vers. cum fortis. ff. de cerum petam. & iustit. me fuit decreto Sacri Regij Consilij Neapolitani declaratum de Anno 1649. fub die 11. Decembris, quoritates in computum debiti solutae à Marchione emptore terrae predictae cessatio in computum pretij, & non interesse.**

R E R V M S V A T M A.

- 1 *Solutio probatur ex chirographi existentia penes debitorem.*
Cui praesentitur, solutis causa facta à creditore verificatio. n. 2.

- Ad quam de iure tenebatur, quantitate debiti recepta, n. 3.*
Nec requiritur probatio retentionem chirographi à creditore factam fuisse, quia presumitur, num. 4. 5. & 6. 13. 14. & 15.
Nisi chirographi restitutio per viam patti de non petendo opponatur, n. 7. 8. & 10.
 9 *Donatio in dubio non presumitur.*
 11 *Exceptio taciti patti obstat creditori agenti, ex chirographo debitori restituto.*
 12 *Exceptio præsупponit substantiam actionis, quam excludit.*
 16 *Exceptio, duplex resultat ex chirographi restitutione debitori facta.*
Præsumpta scilicet solutionis, & patti de non petendo, n. 17.
 18 *Fit in debitoris oppositione confessio, ut una exceptio, vel alia locum habeat.*
 19 *Solutioem opponens patrum de non petendo excludit.*
Sicut è converso patrum opponens excludit solutionem, n. 20.
 21 *Contrarium uno in esse posito, aliud removeatur.*
 22 *Solutio ex chirographo penes debitorem existente, etiam non cancellata probatur.*
Cum facile debitori sit, illud cancellare, vel incidere, n. 24.
 23 *Cancellatio in quo differat ab inductione?*
 25 *Dubia ubi res est, pro liberatione posita, quàm pro obligatione est pronuntiandum.*
 26 *Solutio quando ex chirographi existentia apud debitorem probetur, conditiones, & personarum circumstantia multum attenduntur.*
Vnde non probatur, si debitor sit domestica persona creditoris, n. 27. & 28.
Nisi debitor sit bona fame, & qualitatis, n. 29.
Aut probata vita, & integritatis, n. 32.
 30 *Præsumptio una tollit aliam.*
 31 *Domesticus non dicitur, qui non est commensalis, neque cohabitator.*
 33 *Exitus causa.*

CAPVT XCV.

De Solutione ex chirographo penes debitorem existentem præsumentur, per text. in l. f. l. 84. §. quæ tabulas, ff. de furtis.

- E**x chirographo penes debitorem existentem debiti in eo contenti solutionem, probari, enligitur ex text. in l. f. l. 84. §. qui tabulas ff. de furtis. præsumentur enim ex solutionis causa à creditore facta, chirographi restitutio, ad quam de iure teneatur, quantitate debiti re-

- cepta, l. 2. C. de condit. ex lege; Vnde sufficit, chirographum penes debitorem reperiri, ad hoc ut solutio debiti in eo contenti præsumat, absque eo, quod illud à creditore redditum fuisse probetur, ut ex Jacobo de Arena, Bart. Alex. Jacobino, Abb. Alber. Belluno, alijque vetiore esse sententiam, & communem omnium DD. etiam Canonistarum, quotidie observatam, & in S. C. Neap. receptam dicit *Præs. de Franch. in decis. 361. num. 3.* quibus addendi sunt *Gyn. in l. si de possessione, C. de probat. num. 1. las. in d. l. 2. n. 4. ff. de patti. Cappella Tholof. in decis. 230. Mascard. in tract. de probat. conclus. 477. num. 6. & Consil. Roccus in responsio 7. num. 5. lib. 1. & in notabilib. mercator. in tit. de literis Camb. notab. 85.*
 6 Et licet à communi DD. sententia discedere videatur *Menoch. in tract. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 140. num. 2. & præsumpt. 141. num. 8. & post eum Stephan. Gratian. in lib. 3. dispcept. forens. cap. 593. num. 17. Anton. Fab. in suo Cod. lib. 8. tit. 30. de fin. 29. & Consil. de Xari. in decis. Sardin. 90. alijque relati per D. Altimari. in observat. ad consil. 7. Regent. Rovis. lib. 3. probationem requirerent, quod reddita causi fuerit à creditore, etiam ad solutionis probationem, *Menoch. tamen, & Gratian.* cum pro eorum opinione allegant *Abbat. in cap. Ecclesia 4. num. 17. ut litem pendente, Guidon. Papa in tract. de præsumpt. nu. 22. Præfatum Papient. in forma Responsionis libelli in actione hypothecaria, in verbo exceptionem solutionis, num. 2. Mascard. in d. conclus. 477. num. 5. de Franch. in d. decis. 361. num. 3.* aliud intellexisse videntur omnes enim precitati DD. distinguunt secundum receptum, & communem sententiam, quod si chirographi, vel instrumenti restitutio, per viam patti de non petendo, live remissionis debiti apponatur, constare debeat de redditione à creditore facta, hæc enim donatinnem inferunt, quæ in dubio non præsumentur, cum donare sit iustare, & perdere, l. cum de indebito 29. ff. de probat. si verò in per viam solutionis, non habet debitor contra se præsumptionem, sed potius pro se presumitur, quod sibi solventi fuerit à creditore, cautio restituta, idcirco alia non requiritur probatio, sed sufficiat chirographum, aut instrumentum debiti penes debitorem reperiri, ut illius solutio præsumat, atque probetur, quam distinctionem licet impugnet *Anton. Fab. in loco relatu, ex enquod etiam instrumentum*
 11 in à creditore reddito, taciti patti exceptio prædest, ex d. l. 2. ff. de patti. que locum non haberet, si debitor fuisset præsumpta solutione liberatus; præsупponit enim exceptio actionis substantiam, quam excludit ex l. 1. & 200. ff. de exceptio. nihilominus à communi sententia non recedendum: nam & ipsi *Faber* illam distinctionem receptam affirmat, iuxta *decis. Capp. 14. pella Tholof.* quam fuisse pro vera habitam in S. C. Neap. contraria glossæ opinione, quam non nullo.*

nulli sequuti fuerunt in l. 1. ff. de pact. & in l. unius, §. ille autem, C. de latina libert. tollenda, tanquam à DD. communiter reprobat, ex Alberico in d. §. ille autem, testatur *Præf. de Franch. in loco relato*, neque Fabri considerari videtur oblati, siquidem ex chirographi redditione, per creditorem debitori. facta duplex refultat exceptio, scilicet præsumptæ solutionis, ut in l. d. fuisse, §. qui tabular. ff. de furt. & pacti de non petenda, ex l. 2. ff. de pact. & l. chirographum 24. ff. de probat. vis agit in debitoris oppositione consistit, ut una, vel alia lucum habeat exceptio: si enim solutionem opponit, pactum de non petenda excludit; frustra enim pactum fieri de non petendo debitum solutione iam extinctum, & è converso, pacto de non petendo opposito, ex tacita partis confessione excludit solutionis præsumptio; sunt enim inter se coartati, esse nbligatum qd & solutione liberatum; posito igitur unum contrarium in esse, reliquum removetur, si inter me, & te 15. ff. de except. rei indic. cum concedo. apud Everard. in *Topica leg. in loco à contrariis*, & per *Barb. in axim. juris* 58. num. 3. quicquid igitur Fabri insinuat contra communem sententiam in S. C. Neap. receptam, videtur non esse ab ea recedendum.

Neque refert, an caucellatum sit instrumentum, vel tantum penes debitorem existeret, sive inductum, penam scilicet per modum Censis, aut per medias litteras ducta, ut gl. explicat in *Lindusium, C. de solut. iur. & Alberic. in dist. iur. in verbo Cancellatum*, & in verbo *inductum* nam eo solo, quod penes debitorem cautio temperetur sibi reddita, solutio causa præsumitur, & facillimum ei est illud cancellare, vel incidere, ut in specie post *Salycet. & Abb. declar. de Franch. in d. decis. 361. num. 1. & ex loc. Andrea, & alij confirmat Mascard. in d. consens. 477. n. 2.*

Hac fuerunt à nobis considerata pro Ioseph Saggeio, qui postquam non sine maximo labore pensatoris monetarum, & pignorum Extimatoris gerens officia in Banco Sacri Montis Pauperum huius fidelissime Civitatis Nespolis voluntarie, casperio adiutore essentem, auxiliatus fuisset, eiusque postea iustitiam, atque de iunctis vicia interim substituoisset, per spatium anni unius in circa, ut Banco ex creditorum moleitudine ad mortis Casperij fumam, concurrentium ferè laebeat opem ferret, donec novo consilio Casperio redditus clarè computis, ab officio cessavit. Novissimè, dum laboris premium, atque domo refecticioem sperabat ex pecunia, tum propter magnam creditorum molem in numerando amissa, tum ex pondere in monetis antea arce sibi tradita deficientes; ab eo ratio petebatur pignoris à mense Augusti Anni 1657. ex ipso Sacri Montis Thesauri extracti.

Quod sanè pignus à defuncto Casperio ipsi

Saggeio, tunc temporis traditum fuisse supponatur, ut illud emptori præstaret solutia ducatis 140. per valore ipsius ad rationem ducatorum decem pro qualibet libra argenti laborationis quon pignos consistebat, & omnia de ordine omnia ex Montis Gubernatoribus gesta fuisse, & de consensu, atque voluntate Francisci Baldini fratris, & heredia quondam Fabij Baldini pignoris Domini, eiusdemque tunc deputati ad conscribendum bonorum Thesauri inventarium, ac amplius pignoris ioteress, curreret in eius damnum.

Cum autem eodem tempore, quo pignus accepit Saggeius, chirographum propria manu conscriptum Casperio tradidisset, in quo pignus prædicti valoris apud se habere declaravit, & in eodem chirographo Casperius eius manu addidisset, illud esse pignus Fabij Baldini ducatorum 140. hunc autem chirographum modo Saggeius penes se retinere ostendebat, infra aliorum chirographorum quantitatem à Gubernatoribus Montis eidem Saggeio restitutorum, pro valore duc. 1853 t. 1. 16. per enim debitorem, ut de illis introitum sibi faceret in arca, per eum postea administratam de quantitatis prædictæ solutione constare dicebamus.

ex præmissis dubia res esset, pro liberatione potius, quam obligatione esse pronunciantum, per l. Arrian. 46. ff. de alienib. elegantè docet *Petrus Greger. in lib. 2. 1. Syntag. Jur. 26 cap. 18. num. 4n.* accedente præsertim bona fama, & qualitate debitoris: etenim in decisionibus huiusmodi casuum conditiones, & personarum circumstantias multum operari, ex *Abb. Panorm. in cap. Ecclesia 4. in fine, ut lite pendente*, dicit idem *Præf. de Franch. in d. decis. 361. num. 3. & 10. in fine* quoniam licet ne furandi detur occasio, ex instrumento, sive chirographo apud debitorem domesticam personam creditore existentem, non præsumatur solutio; potuit enim esse subreptum, d. *Linnica §. ille autem, C. de latina libert. tollend.* attamen ex bona fama, & qualitate debitoris excluditur quælibet alia delicti præsumptio, iuxta notata in *L. merito §. 1. ff. pro socio. in l. unum omnes §. 4. à barbaris ff. de re milit. ut non a præsumptio aliam tollat, ex notatis in l. *Divus 8. ff. de in integr. restitut. cum alijs in proprijs terminis adductis per Ancharanum Regium in quest. sumit. 69. lib. 2.* ubi loquitur data amicitia, & conversatione debitoris cum creditore, non tamen in specie probata in loco, in quo extabat scriptum scripturarum creditore, io quondam scilicet Camerino, ut ibi *num. 8.* & ita erat in facto præsent, cum potius de coartatio constaret, pecunias, & scripturas in Camerino, & iocus artem existentis nprimè custoditas fuisse reperiatis; & cum eis multa chirographa eiusdem Saggeij ad summum ducatorum 1853. ascendentes, ultra quod ipse domesticus dici non potest creditore, qui non fuit illius commensalis, nec in eadem*

- dem domo cohabitatos, ut post *Aleius*, in *iracl. de præsumpt. reg. 1. præsumpt. 33. num. 6.* & alios, probat *Maesard. in d. conclus. 477. num. 13.*
- 32 quiniom etiam in domestica persona probatur viiæ, & integritatis omnem suspitionem cessare, atque solutionem præsumi, post *Abb* affirmat idem *Meuech. contrariæ opinionis* assertor in *d. præsumpt. 141. num. 14.* in quo convenit cum *Ancharano Regens* in loco proximi relato.
- 33 Superesse igitur contendebamus depositi ex causa prædicta facti restitutionem iustissimè *Ioseph Saggein* faciendam, ut ab interimis Dominis Guberoatoribus Sacri Mootis Pauperum, hanc veritatem agnoscentibus, abque litigio provifum fuit, & exequutum de Anno 1659.

R E R V M S Y M M A.

- 1 Solvens falso procuratori debitum, non liberatur.
Licet ab eo fureli actione solutum, una cum duplo consequatur, num. 2.
Fallit in debito ex causa depositi regularis, num. 3.
Intellige, ut n. 5. 6. & 9.
- 4 Depositum regulare est, cum pecunia, aliavere in sacculo alligata recipitur eodem corpore reddenda.
In quo rei depositi dominium remanet apud deponentem, n. 7.
Et casus fortuitus, atque furivm præter depositarii culpam contingens, deponentis periculo cedit, n. 8.
- 10 Debitor ex causa commodati, si argentum, commodatū famulo suo fideli, & idemq tradiderit, ut commodanti deferret, & ille aufugerit, commodantis periculo damnum cedit.
- 11 Depositum improprium, & irregulare dicitur, cum pecunia ad numerum depenitur, ut non species ipsa, sed tantumdem restituitur.
Ratio traditur, n. 12. 13. & 14.
- 15 Bancherius tenetur de omni casu fortuito, & inopinato pecuniarum, quarum dominium in eum transiit.
- 16 Nummularij, seu Bancherij cantu esse debent in recognoscendis scripturis, ac cadularum, & apodixarum subscriptionibus.
Si enim permittant cum schedulis falsis expendi pecunias, tenentur de propriis illas rescere, & dominis pecuniam solvere, n. 17.
Licet falsitas sit adeo latens, quod nec per verum dominum valeat agnosci, n. 18. & 19.
Et cautela, qua tunc adhibetur, num. 20. usque ad num. 24.
- 25 Bancum, seu tabula, ex Ministrorum falsis nunquam institutionum tenetur.
- 26 Pandectarius Banci falsas apocas admittens principaliter de damno tenetur, & num. 27. & 28.

- 29 Pana sua tenere debet ambores.
- 30 Bancherij non tenentur pro falsa girata in apoca vera, si ante primor dieo verint.
- Sed Pandectarius Banci eo casu tenetur, cui regressus datur contra falsio exigentem, n. 32.
- 31 Debitor pecunia, alteri quam creditori solvens per errorem non excusatur.
- 32 Mensurarius argentaria, improprie depositarius dicitur ex irregulari deposito.
Esti vigore emensuri mundani, solvunt pecuniam depositatā, etiam exigere solito, iterum domino solvere tenentur, n. 34. 35. & 36.
Licet aliud sit in debitore non Bancherio, vel Tabulario, n. 37.
It enim famulo creditoris, ab eo missi solito solvent liberatur, n. 38.
Quamvis ille indo aufugisset, n. 39.
Maxime si esset persona bona vite, & à domino approbata, n. 40.
Nisi, cum apodixa falsa famulus exigeret, num. 41.
Vnde nulla etiam iustissima causa liberat solventem, quia iterum solvere teneatur, n. 47.
Tum nummularius, quā debitor, n. 43.
Quod si absque apoca, vel scriptura famulo exigere solito, etiam sine scriptura sit falsa solutio vigore supposito mandati, debitor solvens liberatur, n. 44.
Cedendo tamen fortivam actionem contra servum, n. 45.
- 46 Testes deponentes habere notam scribentis nummum non probant.
Fallit primo in litteris cambi ex bona fide, qua inter mercatores exonerare debet, num. 47. & 48.
Secundo fallit in litteris missivis, five epistolis, quæ non dantur à partem, ut valeat eis imputari, quod testes non adhibuerit, n. 49. & 50.
Tertio fallit, nam semiplene probant, n. 53.
Atque cum alia semiplena probatione unius testis de visu, aut comparationis litterarum coniunguntur ad plene probandum, n. 54.
Maxime in civilibus, n. 55.
Vbi pro minuenda scriptura fide, præsumptiones habentur pro plena probatione, num. 56. & 57.
- 51 Epistola contra scribentem probat.
Dummodo fuerit in vita scribentis presentata illi, cui dirigitur, n. 52.
- 58 Præsumptiones ex vitio visibili orientes in criminalibus ad condemnandum sufficiunt.
Paratamen extraordinaria, n. 59.

CAPVT XCVI.

De Solutione debiti, falso procuratori, vel mandatario facta, quæ non liberat solventem, ad

text. in l. falsus procurator 19. C. de furtis.

Solvens falso procuratori debitum non liberatur; sed ab eo facti actione solutum una cum duplo consequitur: ut Imperatores Diocletianus, & Maximianus rescriptum. *int. falsus procurator 19. C. de furtis.* ut DD. nisi ex regulari deposito debitor, quia pecuniam aliamvtem in faciem allegatam receperit, eodem contentem in faciem, quam si vigore falsi mandati, aut cessionis, alteri restituat, remanet liberatus; quemmodò falsitas ita latens sit, & occultata, ut quælibet peritum falleret: cum enim in hoc regulari deposito rei depositæ dominium apud deponentem remaneat, ex l. licet 17. §. rei depositæ, ff. de positi, casus fortuitus, atque præter culpam depositarii contingens, deponentis periculo cedit, l. quæ fortuitus 6. C. de pignorat. ali. & ita si falso nuncio, vel procuratori solvat, aut rem tradat, immunis erit, si nulla potest sibi culpa imputari, l. argentum commodatum 20. ff. commod. ubi si quis argentum commodatum, idoneo, & fideli famulo suo tradidit, ut commodanti deferret, & ille aufugiat, commodantis periculo damnum cedere probatur. Hæc omnia in regulari deposito, adducit post alios Oles in tract. de cess. iur. & ali. tit. 5. q. 9. num. 15. et seqq. & num. 18. aliud esse dicit, in deposito improprio, & irregulari, quod est, cum pecunia ad numerum deponatur, ut non species ipsa, sed tantumdem restituitur; hoc enim depositi terminos egreditur, & mutui vim obtinet, quia dominium transfert in depositarium, isque de quocumque casu tenetur, etiam fortuito rei depositæ contingenti, ut ex l. in nave 34. ff. locati, cum alijs concord. late probat præceteris Amat. in lib. 1. var. resol. cap. 20. num. 2. ubi loquitur in Bancherio, eumque teneri subditis num. 6. de quocumque casu fortuito, & inopinato pecuniarum, quorum domulium in eum transiit, pluribus ad hoc relatis, & num. 10. atque 12. animadvertit, Bancherios, sed numularios cautos esse debere in recognoscendis scripturis, ne cedularum, & apodixatum subscriptionibus; si enim permittant, cum schedulis falsis expendi pecunias, tenentur de proprio illas rescire, & solvere Dominis pecuniarum, ut etiam docuit Reg. Revis. in decis. 13. num. 23. licet falsitas illarum, si ve subscriptio adeo la-

tens sit, quod nec etiam per verum Dominum, valeat agnosci, ut fore p. scriptus evenite in Civitate Neapolis, tradit Seaccia in tract. de commercio, & camb. §. 2. glof. 5. q. 15. num. 39. & seqq. nostro Pres. de Franch. quæ allegat in decis. 304. ubi tamen cautelam tunc adhiberi affirmat, cogendi creditores ad recognoscendum subscriptiones, exhibita integra copia, non autem solo subscriptionis caractere per fenestrellam, ut vulgò dicitur, ostenso, & ita plenarie decisum fuisse refert in S. C. Neap. quidquid aliud in Regno Siciliæ servari dicat Amatus ubi supra num. 12.

Licet autem Bancum ipsum, seu Tabula ex Ministrorum factio, tanquam institutor teneatur, l. ff. de institutis, cum alijs per Ginn. in decis. Sicil. 88. num. 9. nihilominus Pandectarum Banci falsas apocas admittentem principaliter teneri, pluries decisum testatur in eodem S. C. Neap. Thor. in compend. decis. Regni Neap. p. 3. in verbo Bancum numularium; eius enim institutum est apodixatum veritatem, interius ac aliarum scripturarum, quibus pecuniæ solvi mandantur, si veræ, vel falsæ sint, id eoque de culpa tenetur, si artem quam nescire facere vult, ex glof. in §. titulus, in vers. siquidem, Auth. de mandatis Principum, & suos poena tenere debet auctoritas, l. sciuntus 22. C. de panis, cum alijs apud Barbof. in axiom. iur. 181. num. 4. sed pro falsa girata in apoca vera Bancherios non teneri, tante primordiorum veritatis iudicatum adducit Reg. Salernitan. in decis. 46. ubi Thor. in addit. qui tamen contrarium alias decisum meminit, teneri scilicet eo casu Pandectarum, etique regessum dari contra falsò exigentem, in Supplemento compendij decis. Neap. in verbo Pandectarum.

Necne iusta causa credendi, recipientem verè esse creditotis procuratorem, si ve cessionarium, aliam tribuit excusationem debitori pecuniæ, & sic generis quod nunquam perituum in eius solutione error debitorem non excuset, ut in d. falsus procurator, & ita in Mensario argentatiz, quem improprie depositatum esse diximus, ex irregulari de posito, si vigore ementiti mandati solvat pecuniam depositatæ, etià illi, qui solutus erat exigere, quod teneatur Domino pecuniæ ad iteratam solutionem. decis. sum tradit in Rota Romana Farinas in 2. vol. decis. crimin. decis. 76. quem refert, & sequitur Thor. in d. addit. ad decis. 46. Regent. Salernitani num. 9. protulit idem in Regno Siciliæ indicatum refert Amat. in relate cap. 20. in fine, licet in debitore, qui non sit Bancherius, & Tabularius num. 14. & seq. dicat, eum liberari solventem, famulo creditoris, qui solutus erat à Domino mitti ad exigendum, etiam si ille inde aufugisset: & maxime quando esset persona bonæ vitæ, & à Domino approbata; hoc tamen tenet stringens in famulo exigente cum apodixata, falsa, quia tunc cessat confidentia pectus, dum

T t con-

confidit lo apodixa, & scriptura; unde oulla
 41 quæcumque etiam iustissima causa liberat sol-
 42 ventem, quin indistincte tam ommularius,
 quam debitor iterum solvere teneatur, ex
 communi DD. sententia per *Suarez. relata inter
 communes opinion. diversor. lib. 6. in tit. de furtis*
 44 *num. 49.* quod si absque apena, vel alia scriptu-
 ra famulo solum fuisse virtute suppositi
 mandati, & Domini fuisse eum mittere solitus
 pro pecunijs sine scriptura, debitor illi sol-
 45 vens liberetur, cedendo actionem suam
 contra servum, ut ex *Craso in trall. de except.*
except. 25. num. 66. Cancr. in parte 1. va-
riarum resol. cap. 22. num. 24. alijsque deducit
Olea in relata q. 7. n. 14.
 46 Et probatur apenz salutas ex testibus depo-
 neotibus ontam habere manum scribentis ab
 apozæ subscriptione diversam: nam etsi testes
 huiusmodi non probent, nisi in litteris cambi
 47 propter bonam fidem, quæ inter mercatores
 exubetate debet, ne commercium, & negotia-
 48 tio inter eos impediatur, & in litteris missis
 49 seu epistolis, quæ non dantur à parte parti, ut
 illi valeat imputari, quod testes non adhibue-
 rit, ex traditis per *Consil. Paschal. & Marcian.*
illum in trall. de verib. paria potest. p. 1. cap. 8.
num. 72. & buccin consil. 6. num. 11. lib. 1. quæ
confirmat Consil. Rocci in responsio 29. num. 2. &
3. lib. 1. & in notabil. Mercator. notab. 13. quid-
 quid aliud sentiat iur. epistolis, cum *Theodore*
in lib. 1. q. forens. q. 24. num. 20. Reg. Galeotain.
 51 *convers. 19. num. 9. & segg. lib. 2. cum epistola*
contra scribentem probet, lib. aliquod per episto-
lam 13. Ludo donat. dummodo fuerit in vita.
 52 scribentis presentata illi, cui dirigitur, ex *Ale-*
nochio, & Mascardo, Genoa, & alijs quos citat
Gaitis in trall. de credito, cap. 2. tit. 6. num. 114. &
 53 attamen ex præfatis testibus regulariter oritur
 semiplea probatio, quæ cum semiplea unius
 54 testis de visu, aut comparationis litterarum,
 coniungitur ad plenè probandum, ut ex *Bari,*
ceterisque probat *Reg. Sanfelice.* ita iudicatum
 referens in Sacro Consilio Neapolitano in de-
 55 *cisi. 55. lib. 2. quod à fortiori locum habebit in*
 56 civilibus, ubi ad effectum minoendi fidem,
 scripturæ, præsumptiones pro plena habentur
 57 probatione, tam si ex visibili, quam invisibili
 vitiis, secundum tamen intellectum considera-
 bili quantur, ut latè probat *Farinac. de falsif.*
& simulat. q. 152. num. 10. & 32. cum seg. & post
alios Reg. Appy. Latr. in decisi. 138. num. 4. & segg.
lib. 2. Gaitis in prælegat. cap. 2. tit. 8. num. 3904.
 58 quinimò præsumptiones ex vitiis visibilibus ori-
 entes, secundum magis communem DD. sen-
 tentiam, in criminalibus sufficiunt ad eodem
 59 nandum, poena tamen extraordinaria, ut per
Farinac. in loco relato, num. 18. & 40. quod ante
eum adnotavit pluribus relatis Azenoch, in
trall. de præsumpt. lib. 1. q. 99. num. 11.

R E R U M S U M M A.

- 1 Ecclesia res alienari non potest, nisi plura inter-
 veniant, & n. 64.
 Primum est, quod infra causâ adfit evidenti
 utilitas, ut ibi.
 Vel necessitas, ut n. 2. & 4.
 Secundum, quod legitima solemnitate fiat, disto
 num. 2.
 Tertium, quod consulto Summo Romano Ponti-
 fice procedat, n. 3.
- 5 Ecclesia res vendi potest pro debito à Pralato,
 vel Reclero contracte.
 Si probetur pecuniam in Ecclesia utilitatem fa-
 visse conversam, n. 6.
- 7 Pralatus, aut Recler, si alienum Ecclesia nomi-
 ne contrahens absque illius utilitate de proprio
 satisfacere cogitur.
- 8 Beneficiarius successer non tenetur ad debita
 prædecessoris.
 Nisi in Ecclesia necessitatem, vel utilitatem
 contrahat, ut n. 9.
- 10 Successor hereditaria locum non habet in Eccle-
 siasticis Titulis, sive Beneficijs.
- 11 Pralatus in rebus Ecclesia est usufructuarius
 vita durante.
 Et proprietaria Ecclesia beneficium reservatur,
 num. 12.
- 13 Pralatus, aut Recler Ecclesia decedens successo-
 rem in specie non habet.
 Sed nova collatione epni est, n. 14.
 Sed successor Pralatus, sive Recler differt ab he-
 rede in habendo à usufructu, n. 15.
 Cum à Superiore in consecratur, n. 16.
 Atque, ut terminis indicatur à Papa in habendo
 de novo creatum, n. 17.
- 18 Proximiores medietatis habent bonorum an-
 tiquorum decedentis ex Neapolitana Consue-
 tudine.
 Præterea vero medietatis prædicta allione perso-
 nali consequuntur à defuncti heredibus, qui eos
 perciperunt, n. 20.
 Non hereditario, sed proprio nomine n. 7.
 Nec competit super defuncti bonis hypotheca
 pro fructibus, n. 28.
 Et super eis legatarij, & creditores defuncti præ-
 feruntur, n. 29.
- 19 Successor in beneficio non tenetur ad restitutio-
 nem fructuum indebiti perceptorum à Præ-
 decessore.
 Sed antecessoris hereditarium remanet pro illis
 obligatum, n. 21.
 Nisi in Ecclesia utilitatem vixisse probetur,
 num. 20.
- 22 Successor in beneficio tenetur pro decimis, aut
 pensionibus decursis.
 Tanquam realibus oneribus, ut n. 23.
 Cum declaratione, ut num. 24. & 25.
- 30 Ecclesia res alienari absque solemnitatibus eff
 nulla, quamvis in Ecclesia utilitatem resulet,
 & n. 31. & 32. In

- In quo differt Ecclesia à minore, n. 33.*
- 34 *Adiuris bonorum alienatio inuoluit abſque ſolemnitatibus remiſſiſſi enunciatio.*
Sed ſuſtinetur ſi ſoluſ in minoris utilitatem, ni ibi.
- 35 *Adiuris bonorum alienatio, vel contractus ean-
tendū nulli ſunt, quatenus nullitas ex eius parte
allegatur.*
- 36 *Eccleſia rerum alienatio abſque ſolemnitatibus
inuo nulla eſt, cum nullitas pro eius parte ſuit
allegata, & n. 37. & 38.*
- 39 *Eccleſia rerum, vel iurium delatorum, non ta-
men adhuc incorporatorum repudatio, valida
eſt abſque ſolemnitatibus, & num. 44. uſque
ad 48.*
- 43 *Remiſſi non eſt alienatio.*
- 49 *Eccleſia rei, ſive hereditatis nondum incorpora-
ta cefſio alteri ſalutis, non valida ſit abſque ſolemnitatibus? magna ſubſit difficultas, de qua nu.
57. uſque ad 66.*
- 50 *Hereditas delata, & non edita cum alteri cedi-
tur, duo in inſtanti ſunt per unicum actum.
Acquiſito ex parte cedentis, & domini trans-
latio in caſſionarium, n. 51. 52. & 53.*
- 54 *Conſequens qui uult conſervare uelle antecedens.*
- 55 *Cedens hereditatem eſt principaliter heres.*
*Exſtita uia conuenitur à creditoribus heredi-
tatis, & legatarijs, n. 56.*
- 60 *Translatio ualida ſit abſque ſolemnitatibus ſu-
per rebus Eccleſie non incorporatis.*
*Sed contra in translatione facta, quod hereditas
Eccleſie delata remaneat apud heredes gra-
uatos, n. 61. 62. & 63.*

C A P V T XCVII.

De Eccleſie rebus abſque iuſta cau-
ſa, & legitima ſolemnitate non
alienandis, ad *ſext. in cap. 1.*
*de rebus Eccleſie non
alienandis in 6.*

- 1 **E**ccleſie res alienari prohi-
bentur, niſi iuſta cauſa eui-
dentis eius utilitatis, ſive
neceſſitatis, & legitima ſo-
lemnitas copulatiue inter-
ueniant, in *cap. 1. de reb. Ec-
cleſie non alienand. in 6.* qui-
bus poſtea additum fuit, ut eorum alienatio
fieri non poſſit Summo Romano Pontifici in-
conſulto, in *Extravagant. Pauli 2.* quæ inci-
pit: *Ambitionis ſub eod. tit.* neceſſitatem uero
eſſe urgentis æris alieni ſoluitionem ab Eccleſia
legitimè contracti, ex *gloſſ. in cauſa 12. q. 2. in
princip.* declarat *Quaranta in ſumma Bullar. in
verbo Alienatio n. 36.*
- 5 *Ut autem res Eccleſie vendi poſſit pro debi-
to à Prelato, vel alio ipſius Rectore contracto
6 probare oportet, pecuniam in Eccleſie utilita-*

tem fuiſſe converſam, ita ex *Auth. hoc ius, in ſi-
ne, C. de Sacroſ. Eccleſie. latè deducit Redan. in
tratt. de reb. Eccleſie non alienand. q. 56. ubi in cap.
1. num. 23. ex Innocent. & Cardin. in cap. preſen-
tium, de pignoriſ. & Rebuſſu in compend. alien. re-
rum Eccleſie, uerſ. Querò quando, ampliat quòd
7 Prelatus, ſive Rectores alieuū abſque Eccleſie utili-
tate contrahens, de proprio ſatiſfacere cog-
8 tur, neque ſucceſſor in beneficio teneatur an-
teceſſoris debita exolvere, niſi quatenus ex
9 neceſſitate Eccleſie, vel in eius utilitatem con-
tracta fuiſſe conſtet, ex *cap. 1. ubi Abbas, num. 1.*
ceterique ſcribentes in *tit. de ſolu. quos ſequi-
tur Rota in deciſ. 705. in p. 1. recentiorum, num. 2.*
& in *deciſ. 501. apud Farinac. in opere poſthuma
num. 2.* alios adducit *Molina in tratt. de Hy-
ſpan. primogen. lib. 1. cap. 10. nu. 15. & noſſima
ad eum additò ibid. num. 24.* eteum in Eccle-
10 ſiaſticis circuliſ, ſive beneficijs hereditarijs ſuc-
11 ceſſionilocum non eſt, ut in *cap. ex tranſmiſſa
7. de ſilijs Præbiter. & in cap. de præbend. ſed
12 Prelatus eſt uita durante uulſuſfructuarius, pro-
prietate in Eccleſie beneficio reſervata, ex
13 *cap. ſu. de peculo Clericorum, mortuo autem
Prelato, ſive Rectore, eius ſucceſſor in ſpecie
nou repetitur, ut Roman. adnotavit in conſ. 374
14 num. 5.* ſed nova collatione uſus eſſe Rota Ro-
man. docuit in *deciſ. 13. in fine de procuratorib.
15 in noſſimis, in quo diſtinct ab hærede ius ha-
bentis defuncto, ſiquidem ſucceſſor in benefi-
16 cio ſus à ſuperiore conſequitur, ut per Abba-
tem in *cap. 1. de ſolu. in princ. & Ricci in præ-
ter. Eccleſiaſt. ſeri. p. 3. reſol. 433. num. 1. & 5. &
17 proinde tanquam tertius iudicari debet, à
Papa ius habens de nouo creatum, ex Rota in *d.
deciſ. 705. in p. 1. recentior. n. 1.*****

Quibus attentis pro Reverendo D. Michaeli
Angelo Lualdi Canonico S. Martii in Vrbe, &
Cappellano Summi Pontificis reſpondimus,
eundem non teneri tanquam ſucceſſorem in
beneficio S. M. Gratiarum in Caſali Secundilia-
ni erecto à quondam Laura Criſpa, ad reſtitu-
18 tionem fructuum per Beneficiarios prædeceſſo-
res perceptorum ex medietate bonorum anti-
quorum Lauræ conſanguineis proximioribus
ſpectante, rigore *Neap. Conſuetud. incipientis
Epiſt. teſtator. in tit. de ſucceſſ. mortuor. ſuoſ ſilijs,*
de qua plenè diximus in *precedenti cap. 88. n. 2.*
19 in ſpecie quòd ſucceſſor in Beneficio non te-
neatur ad reſtitutionem fructuum indebitè
20 perceptorum à prædeceſſore, cum in Eccleſie
utilitatem uerſi fuiſſe non probentur, ſed an-
21 teceſſoris hæres tantum remanet pro illis obli-
gatus, ex *Alciato in reſponſ. 14. num. 6. & alijs
probas Rota in deciſ. 805. num. 4. in noſſimis p.
1. & in deciſ. 778. in recentioribus p. 1.* quidquid
22 aliud ſit pro decimis, aut penſionibus decur-
23 ſis, pro quibus, tanquam realiſus oneribus, ſuc-
24 ceſſorem in beneficio teneri, præſertim tamen di-
ligentijs contra prædeceſſorem, in quem actio
25 pro repetitione datur, & dummodo ſucceſſari

commoda portio remaneant per additionem
prædictam ad Afolin. in loco relate per Maran.
in contrav. luv. respons. 13. lib. 3. & Ricc. in relata
praxi ver. Ecclesiastici for. p. 1. refol. 383. eoque
 36 magis, quia fructus bonorum antiquorum ex
prædicta Confut. Neap. Esq. testator, proximio-
 ribus debetur actione personali debentur à de-
 fundi hæreditibus, à quibus percepti fuerint, non.
 37 quidem hæreditatio, sed proprio nomine, cum
 defuncta minimè sit huius positionis debitor,
 38 sed solum interstabilis, neque super eius bonis
 comperit hypotheca, super quibus defuncti
 39 creditores, aut etiam legatarii hypothecam
 habentes sunt præferendi, ut optimè fundat
Præf. de Franch. in decis. 374. 4. num. 10. & si-
ganter num. 16. sed sit adhuc pendet iodecisi-
on in S.R.C. in processu Vincentii Crispæ
Reverendo D. Inaone Riccio. Actuarius Ca-
pituli.
 30 Etenim verò nulla est Ecclesiasticarum ec-
 clesiarum alienatio, aut obligatio absque solemnita-
 tibus requisitis, ut neque in Ecclesiæ utilitatem
 resoluta sustineri possint: duo enim copulativè
 requiruntur, ut diximus, ad alienationis validi-
 tatem, causa scilicet, atque solemnitas, nec unū
 sine alio sufficit, & hæc esse communem DD.
 sententiam probat ex alijs *Releant. in practi-*
ca. de rebus Ecclesiæ non alienand. q. 51. cap. 7.
 31 *num. 11. secundum quam fuisse in nostro S. C.*
indicatum refert de Franch. in decis. 35. num. 9.
 32 etiamque in praxi receptam testatur *Ricc. in d.p.*
 33 *1. refol. 7. num. 3. & in hoc differre Ecclesiā à*
 34 *minore, cuius bonorum alienatio aliā invali-*
ditate in decis. 249. & ab alijs per Reg. Galeam.
relatis censetur. 33. num. 13. lib. 1. sustinetur, si re-
sultat in eius utilitatem, sicuti ex l. cum ei 8. §.
eam transactio. ff. de transact. post alios quā-
plurimos affirmant Rogent. Revut. & Capre. La-
trille in comment. ad pragm. 1. de risulorum ab-
usu. num. 113. & hic in refol. 19. num. 5. & seqq.
lib. 1. ubi num. 10. & seqq. oulliamem contra-
 35 ctus, aut alienationis rei minoris esse pro eius
 parte allegandum affirmat: intelliguntur enim
 esse nulli ipso volente ex l. *hulianar. 13. §. si quis*
à pupillo. ff. de alienat. empti. idemque in Ecclē-
 36 *sia procedere subiungit num. 13. & seq. ex Na-*
varre. & alijs sequuntur Cens. Paschal. de pa-
tria potest. p. 1. cap. 6. num. 22. & seqq. Cens. He-
derna in addit. ad Surdi decis. 70. num. 8. & seqq.
 37 & in Ecclesia pluries decisi à *San. Rom. testan-*
tur Ricc. in d. refol. 7. num. 5. & Reg. de Marin. in
lib. 1. refol. cap. 6. num. 15. dum tamen, aut in to-
 38 *tem alienationem impugnet, aut in totum ei*
consentiat, non autem pro parte, ut ex Covar. in
lib. 2. variat. refol. cap. 16. sub n. 5. intelligit Præ-
f. in exam. ap. num. concl. 85. n. 16. & 17. & n. 20.
 39 Sed cum agitur de repudiatione rerum, vel
 ipsorum Ecclesiæ delatorum, non tamen adhuc
 incorporationum, sive acquisitionum, quia de-

claratione, aut additione indigent, ut acqui-
 40 rantur, & ante agnitionem in bonis Ecclesiæ
 non esse dicuntur, ad notata in l. *proia rerum*
 41 *63. ff. ad leg. falcid. post Prælatum, tanquam in*
 querendis, & non dum questis Ecclesiæ præ-
 42 iudicare hæreditatem delatum, & non aditam,
 aut legatum non dum agnitione repudiando,
 commonerit DD. tenere dicunt *Tafes. & Ripa in*
Llegatum 7. ff. de leg. 1. ex regula in ead. l. de-
 43 *lumpta, quod remissio non est alienatio, &*
 quidem in simplici repudiatione minor inesse
 44 videtur controversia, quod Assensu Apostolico,
 ceterisque solemnitatibus non indigeat, ut
 pluries in *Rota Romana* iudicatum testatur *Ricc.*
in d. praxi. p. 1. refol. 92. & voluit Quaranta in
Summa Bularij in d. verbo Alienatio. num. 43.
 45 ubi tamen evitari penas ex rificas Pauline
 46 Constitutionis affirmat, sed teoel Prælatum,
 sive Rectorem damnus Ecclesiæ refarcire, cum
 47 utilia, non inutilia agere potuisset, & nihilo-
 minus Ecclesiam viam non præcludi adeo
 48 repudiationem, seu remissionem hæreditatis,
 aut legati, ac vel non incorporationem factam,
 neque sublatum ex hoc censi in integrum
 restitutionis remedium, ex *Romana de, quem al-*
legat in cons. 315. num. 15. vol. 2. & confirmat
Cens. Arias de Adesa in lib. 2. var. refol. cap. 4. l.
num. 25.
 49 Maior subesse difficultas inspicitur, cum non
 de simplici repudiatione, sed remissione agi-
 50 tur, sed de donatione, & cessione in alterius
 beneficium facta, in qua per unicum actum,
 51 duo in instanti sunt, acquisitio scilicet ex
 parte donantis, sive cedentis, & dominij trans-
 52 latio in cessionarium, seu donatarium, quia
 com quis velit alteri cedere hereditatem, ne-
 53 cessario dicitur voluisse præambolam aditio-
 nem, hoc quia cello non sufficeret, l. *si a via 6.*
C. de luv. delib. Adscard. de probat. consil. 44. in
princip. Anna in cons. 45. num. 14. lib. 1. de Frā-
chan decis. 32. num. 11. & in decis. 89. num. 6. &
ex moderniorib. Episcop. Afflic. in contrav. luv.
1. refol. cap. 1. 6. num. 3. qui enim vult conse-
 54 quens velle censetur antecedens, *Lad rem 56. ff.*
de precatoriis. cum concord. apud Barbos. in
axiem. luv. 54. Vnde tunc subintrare videtur
 regula prohibentes alienationem rerum Ec-
 55 clesiæ, quæ est ei quæritum domoium, abs-
 que solemnitatibus à iure requisitis: maxime,
 56 quia cedens hæreditatem tanquam principa-
 liter hæres recta etiam via convenitur à cedi-
 57 toribus, & legatarijs, ex l. *hereditatis 18. ff. de do-*
nationib. & l. 2. C. de hered. vel alt. vend. & acquit
Præf. de Franch. in decis. 14. n. 11. & seq. ubi tamē
num. 25. contrarium iudicatum fuisse testatur,
 ompe validum fuisse hereditatis iam delatæ
 cessionem ab Ecclesiā factam absque solemnita-
 58 tibus, neque obstat hæreditatis acquisitio-
 nem ex actu instanti resistentem, qui sit ad re-
 59 nonciandum, vel alteri cedendum tanquam

momentaneam, & animo cedendi statim, & alienandi facta, quod ex communis DD. sententia confirmat *Reg. Merlin. contrav. furs. lib. 1. cap. 6. num. 12.* idemque frequentius fuisse in *Rota Romana* determinatum affirmat *Præf. in relata conclus. 85. num. 13. & seqq. Hodierna in decis. Surd. 70. num. 14.* & super rebus Ecclesiæ non incorporatis transactionem validè fieri absque solemnitatibus, ex *Rolando in conf. 19. vol. 1. & alij firmat Ricc. ubi supra in refol. 6. 143. num. 3.* cuius tamen contrarium in transactione inita super hæreditate Ecclesiæ delata, quod bona remaneant, ponere hæredes gravat, quam fuisse nullam ex defectu solemnitatum, declaratum in *Rota Romana* testatur *Rubens in practicabilib. refolut. circa instam. & alias dispositionibus, cap. 70. num. 188.* & seqq. tamen si de additione facta per Ecclesiam, aliter non constaret, quàm ex transactione ipsa: cum in 64 omni distinctione bonorum, & iurium Ecclesiæ, ipsius utilitas cum legitimis solemnitatibus, & Apostolico beneplacito, copulativè requirantur, ut ibi, & quia de *Franch. in relata. decis. 14. num. 18.* dicit communem opinionem 65 pro validitate cessionis hæreditatis maximam 66 habere difficultatem, & num. 5. dubiam videti 67 quætionem eiusque difficultatem, pariter agnovisse videtur *Consil. Hodierna in loco relata. 88. num. 6.* propterea ubi casus evenierit, omnia sunt maturius cogitanda.

R E R V M S V M M A.

- 1 Venditio subhasta rei stabili, ad fraudem evitandam pravo appretio esse faciendam. Idque ne dum in venditione rerum debitoris fisci, ut n. 2.
- Verum etiam in debito privati, n. 3.
- Sed hoc locum habet, cum nullus reperitur emptor, unde pignus adiudicandum est creditori, num. 5.
- Vel cum aliunde constet de magno excessu, inter instum pretium, & illud pro quo licitatio facta fuit, n. 6. 7. & 13.
- 4 Subhastatio rei valore non probat. Sed presumptivè instum pretium arguitur per subhastationem, num. 11.
- Nisi contrarium probetur, ut n. 12.
- 8 Adjudicatio rei venalis expediti creditori faciendâ appretium non tangitur. Sed æstimatio sufficit, quæ colligitur ex emptorum oblationibus, n. 9.
- 10 Res tantum valet, quantum vendi potest.
- 14 Æstimatio rerum immobilium in Regno Neap. per Regia Tribunalia committitur nisi ex Tabularijs, sive publicis æstimatoribus, per scriptor eligende.
- Cuius appretij revisio spectat ad Primarium à Civitate electum, n. 5.
- A quo appellatur ad Iudicem ordinarium, num. 16.

Et hic ab alio Tabulario, quem volueris appretium Primarij facit, cum eius interventu revocari, n. 7.

18. Æstimatores ubi discordant inter valore, quomodo fiat iudice arbitrate concurrenco summam?
- Quod etiam in testibus in valore discordantibus fieri debere subiungitur, num. 14.
- Non autem in arbitrio. Iste decisio, & sic in Arbitrio ad condemnandum, vel absolvendum electis, n. 19. & 20.
- 21 Summa maiori in sententijs minor ineft.
- 22 Testes in quantitate discordantes, probant in summam minori.
- Ampliatum atque declaratur romiffio, n. 23.
- 25 Arbitratores, vel Arbitri electi pro declaratione pretij, si discordant vitantur arbitrium.
- Nec fit revisio maioris summe ad minorem, num. 26.
- Quando inconveniens sequeretur inæqualitatis, vel disproportionis pretij ad rem ipsam, n. 27.
28. Media via in ambiguis est eligenda.

C A P V T XCVIII.

De Venditione subhasta rei stabili, cum appretio faciendâ, ad text. in l. si quos 16. C. de rescindenda venditione.

- 1 Venditionem subhasta rei immobilis ad fraudem evitandam esse pravo æstimatio- ne, sive appretio faciendâ. Imperatores. rescipserunt in l. si quos 16. C. de rescind. vend. cuius dispositio, licet
- 2 in venditione rerum debitoris hæc facta sit, ha- bet etiam locum in debito privati, ex pluribus à Gratiano relatis in lib. 1. discept. forens. cap. 7. num. 20. & seq. & in lib. 3. cap. 545. num. 8.
- 3 Subhastatio enim rei valore non probat, cum so- leant licitationes esse animosæ, ut probat *Præf. de Franch. in decis. 54. num. 10. & seqq.* quoniam so- let, & sequitur *Fonss. in tract. de post. nupt. claus. 4. gl. 9. n. 86. & seqq.*
- 4 Sed hoc intelligendum esse, cum nullus re- petitur emptor, unde eidem creditori pignus est adiudicandum, sed in soluturandum, vel
- 6 cum de magno excessu, aliunde constet instat inter instum pretium, & illud pro quo licitatio fa- cta fuit; aliter autem validam esse absque ap- pretio venditionem subhasta factam, declarat idem *Gratian. in relata cap. 7. num. 12. & seqq.* & in d. cap. 545. num. 23. & seqq. ubi loquitur etiam
- 8 in adjudicatione creditori faciendâ, in qua nec æstimatioem requiritur, sed æstimatio- nem sufficere, quæ ex emptorum oblationibus colligitur, cum res tantum valeat, quantum vendi potest, & propterea instum pretium sal- tem

- 11 rem presumptivè per subhastationem arguitur, & hæc omnia confirmat idem *Gratian. in discept. forensi* 706. num. 3. & *seqq. lib. 4.* quem in omnibus secatur *Consil. Modernæ in contrav. forensi* 40. num. 45. in *num. seqq.* & quod presumatur iustitia pretij in venditione subhastata facta, etiam absque appretio, nisi contrarium probetur, plenè deductis alijs telatib; *Post. in tract. de subhastat. tome 1. in post. 49. num. 61. & seqq. Rota Rom. in decis. 157. num. 1. & seqq. ex recollectis ab eodem Possio in d. tract. tome 2. sequitur Galupp. in Praxi S.C.p. 3. cap. 2. num. 37. ubi*
- 13 solemnitate appretij non servari dicit in re expolita venali pro satisfaciendis creditoribus de pretio ex ea redigendo, quod etiam ex *Reg. de Ponte in consil. 126. lib. 2. confirmat Reg. Galeot. in respons. sive. 15. n. 21. quem laudat Consil. Prat. in addit ad Muscatell. in pract. civilis, p. 3. in gl. Pandantur, in vers. Nolo tamen.*
- 14 Cum verò faciendæ est bonorum immobilium æstimatio in toto Regno Neapolitano, ordioe Regionis Tribunalium, uni committitur ex Tabularijs Neapolitanis, qui publici sunt. Æstimatores, prævia bulla, sive per sortes
- 15 eligendo, & appretij huius revisio cum petitur spectat ad Præmiam à Fidelissimâ Civitate,
- 16 Neapolitana electam, à quo ad Iudicem cause ordinariæ appellatur; hic enim electio alio,
- 17 quem maluerit ex eisdem Tabularijs, cum eius iocervento revisionem fieri facit, ex dispositione *Regia Pragmatica 1. sub tit. de Magistris arum*, cuius novissimè post alios memores sunt *D. Consil. Petra super Ritu M.C.8. num. 5. & D. Scappa in observat. ad decis. Gratian. observ. 31. n. 16.*
- 18 Quod si discordes in rei valore constituendo sint Æstimatores, ut quis unus appretiar decem, alius viginti; solet quandoque Iudicis arbitrio utraque summa minor, & maior in eorum coacervari, & ex ea medietas pro iusta Æstimatione capi; & ita si tres fuerint Æstimatores, quorum unus dicat rem valere viginti, alius triginta, & alter viginti quinque, vel si quatuor, aut plures fuerint appretiatores, diverso modo rem æstimantes, potest Iudex omnes æstimaciones coacervatas in tres, vel quatuor, aut plures æquales partes, iuxta eorum, oumetum dividere, & unaquæque pars pro iusto habetur pretio, quam proximè ex text. in *l. si fundum 35. cum seq. l. ita ut omnes 36. ff. mand. de sumptibus* confirmat *Salys. in d. l. si fundum, & in l. l. ad illat, §. bis ibid. num. 10. l. de secund. nupt. quem sequuntur Corset. in sup. 148. inter singul. divers. in verbo Sententia Felyn. in cap. cum causam 42. de testib. num. 1. vers. item addo, Escher. in tract. de ratione, tom. 2. compariat. 24. num. 4. Gratian. in lib. 1. discept. forensi. cap. 187. num. 2. & in lib. 2. cap. 228. num. 2. & in decis. Rota Marchia 32. num. 12 & seqq. Præst. in exam. apm, conclus. 69. in verb. æstimatio, num. 8. & in*

- conclus. 133. in verbo Arbitr. num. 129. & eandem proximè in S.C. Neap. servavit etiam Carav. in add. ad præd. l. si fundum. Freccia in tract. de subfund. lib. 2. n. 3. anth. Beron. num. 31. Gius. in addit. ad Regent. Capcy. Larr. in decis. 42. num.
- 19 13. licet in Arbitrio Iuris decisivo, & sic in Arbitris ad condemnandum, vel abinveniendum electis, aliud esse dicat *Salys. in d. §. bis ibid. num. 10. nam si discordent in quantitate, valet sententia de summa minori, per text. in l. item proferre 32. §. si plures ff. de arbitris. & in cap. 1. de arbitris in 6. & D. Scappa ad decis. Gratian. cit.*
- 11 observat. 31. num. 7. cum in sententijs maioris summe minor inesse dicatur *Aletat. in lib. 9. Pererger. Jur. cap. 14. de quo latè Covar. in lib. 1. var. resol. cap. 2. num. 6. Canser. in p. 3. eiusdem operis variar. resol. cap. 17. num. 319. Ibor. in compend. decis. Ragap. 1. in verbo Relationes dua in parte conformes, & in verbo Summa minor,*
- 21 idemque in testibus procedere, ut si unus dea maiori summa, vel quantitate, aut numero deponat, alter verò de minori, sint regulariter concordandi, & probent in minori, decisum. testatur in S.C. Neapolis *Affili. in decis. 240. n. 5. & seq. quem sequuti fuerunt Pinell. in repetit. l. 2. C. de rescind. vend. p. 3. cap. 4. num. 10. Farinac. in tract. de testib. q. 64. num. 233. ubi post Petram in tract. de fideiomm. q. 12. num. 787. & seqq. hanc sententiam magis committit à*
- 23 DD. receptam esse affirmat; eam tamen pluribus modis amplians, atque declarans, & signatèr num. 245. ex *Præstio in add. ad Affili. d. decis. 240. num. 11. adducit proximè coacervationis*
- 24 prædictæ in testibus etiam discordantibus faciendæ, sed in arbitratoribus, vel arbitris electis pro declaratione pretij, sive æstimationis rei, diversitas eorum vitiat in totum, nec fit
- 26 reductio maioris summe ad minorem, quoad
- 27 incooveniens sequeretur inæqualitatis, vel disproportionis pretij ad rem venditam, or ex text. in *l. si fideiomm 55. ff. locati, ait Bald. in l. c. num. 10. C. de sentent. que sunt certa quantitate, quem refert, & sequitur Gratian. in d. decis. 31. num. 16.*
- 28 & seq. unde in ambiguis, media tuoc via est eligenda, §. cum ex aliena iustit. de rer. divis. c. concord. apud *Barbosi. in axiom. Jur. 145. n. 5.*

R E R V M S V M M A.

- 1 Universitas, sive Civitas, non tenetur pro pecunia mutuo recepta eius nomine si ad ipsius utilitatem versa non sit.
- Sed illi soli, qui contraxerunt, eo casu tenebuntur, n. 2.
- Et an in omnibus contrahibus, etiam ultra mutuum procedat? n. 3. usque ad 8.
- 6 Civitas minori comparatur.
- 7 Minor in mutuo non obligatur, nisi pecunia in eius utilitatem versa sit.
- 9 Mutuum debet esse curiosus, atque sollicitus, quod

C A P V T XCIX.

De Vniuersitatis bonis, non alienandis,
aut obligandis pro pecunia recepta,
quæ in eius utilitatem versa
non sit, ad text. in l. Civi-
tas 27. ff. si certum
petatur.

Niueritas, siue Civitas, pro
pecunia eius nomine mu-
tuo recepta, non tenetur,
si ad ipsius utilitatem ver-
sa non sit, sed illi soli, qui
contraxerunt, in casu ne-
ceuntur, per dispositio-
nem l. Civitas 27. ff. si cer-
ti.

petas. Idque in omni etiam contractu, ultra
mutuum, procedere affirmant Capiblane in pra-
gm. t. de Baronib. num. 160. & Consil. Straban.
in lib. t. resol. forens. cap. 38. num. 39. sequenti gl.
sententiam in l. t. in fine, & in l. fin. in verbo Sta-
biles, l. de vendand. reb. Civitat. lib. 1. c. quæ
men à DD. communiter impenbatur: nam &
6 minor, cui Civitas comparatur, l. Respublica 4.
Cognibus ex causis maiores, non habet, nisi in
7 mutuo hoc privilegium, l. 1. & l. 2. c. si adversus
8 creditorem, & proinde gloss. in hoc reprobat
tradiderunt Alban. in lucubrationib. in Bart. su-
per d. l. Civitas, num. 12. & Iasus in ead. l. num. 15.
9 & in mutuo tantum speciale esse, quod mutua-
10 debet esse curisus, atque sollicitus, ut pec-
unia minori mutuata in causam expressam
11 convertatur, non in alijs contrahibus, ex DD.
à Manent. allegatis in decis. Atant. 31. firmat
Consil. Hodierna in add. ad Sordi decis. t. 56. nu.
3. & in controvers. forensi 43. num. 30. in fine
& 53.

Cum verò agitur de annuo reddito super
bonis Vniuersitatis constituendo, non potest
11 Civitas, siue Populus redditum constituere,
super bonis publicis, & publico usui destinatis,
12 hæc enim bona non sunt in commercio, nec
alienari possunt, tanquam ad publicum Civi-
um usum deputata, ex l. sed celsus 6. ubi exem-
13 plicatur in Campo Martio, ff. de contraben.
empt. & Lentinianus 137. §. cum quisq. de verb.
14 oblig. & proinde nec redditui obligari posse,
per regulam l. fin. C. de reb. alienis non alienand.
15 tradit post alios Roderic. in trad. de annuis red-
ditib. lib. 1. q. 14. num. 67. ubi limitat licentia
16 Regis interverherit, quæ etiam requiri affirmat
in alienatione bonorum, quæ non sunt ad
usum publicum, sed ad redditum, & pecuniam
populi destinata.

17 Ince autem huius Regni Neapolis, annuo-
rum introituum, siue reddituum venditiones,
sine Regio Assensu ab Administratoribus Vni-
versitatum fieri prohibetur, eisque particula-
res

quod pecunia minori mutuata in causam ex-
pressam convertatur.

Non autem alijs contrahentes, n. 10.

11 Civitas siue Populus, non potest annuum reddi-
tum constituere super bonis publicis, & publi-
co usui destinatis.

Quæ in commercio non sunt, nec alienari possunt,
n. 12. 13. & 16.

Nisi licentia Regis interveniente, n. 15.

14 Annuus redditus constitui non potest super bo-
nis, quæ alienari non possunt.

15 Annuus redditus super bonis Vniuersitatum in
Regno Neapolis vendi prohibetur, absque
Regio assensu.

Et particularium Civium obligationes super eis
nullæ sunt, n. 18.

19 Clausula, & non aliter, nec alio modo, condi-
tionem, & formam inducit.

Quæ de iustitia perinde est, ac si nihil actum fu-
isset, n. 20.

21 Consensus emptor in bonis Vniuersitatis debet esse
solicitus, ut pecunia in causam expressam ero-
getur.

Alioquin consensus impossibile, per in integrum resti-
tutionem rescinditur, n. 22.

22 Vniuersitati preiudicari non potest, nisi per ple-
num Consilium solemniter convocatum, &
congruentum.

24 Condicio non est, sed modus si fieri debet imple-
mentum potest cognitionem alius.

Et si dicitur, sub tali pacto, & conditione,
num. 25.

Cum verbis, & non aliter, nec alio modo,
num. 26.

27 Condicio, quæ tacite inest à Iure si exprimitur,
non facit actum conditionalem.

28 Censuræ emptor in bonis Vniuersitatis, in publico
parlamento, seu generali Consilio non indiget
probatione, quod pecunia in utilitatem Vni-
versitatis versa fuerit, & num. 29.

Ampliatum primo, etiam si non cum omnibus Ci-
vibus, sed cum Consilio omnes Cives represen-
tante contraxisset, n. 30.

Secundo ampliatum, si cum Administratoribus
speciali mandatum habentibus egisset, nu. 31.

32. 33. & 36.

Tercio ampliatum, ut in dubio pecunia in cau-
sam supplicatam expensa presumatur, n. 34.

Quarto ampliatum si cum Administratoribus
contraxisset, habentibus administrationem eam
libera, n. 35. & 37.

38 Diversi Sacri Regij Consilij Neapolitani refer-
tur.

39 D. Erasmus de Ponte Regij S. C. Neapolitani
laudatur.

40 D. Felicitas Lanzina Vlloa Prædis S. C. Neap.
laudes.

res Cives obligatos nulli tē accedere, statutum fuit in Regia Pragm. 11. in §. Incip. E. perche intendemo, sub tit. de Administratib. Universit. in editione novissima, cuius pragm. meminimus in *præced. cap. 10. n. 11.* & de ea loquitur Episc. Afflict. in *Controvers. Jur. resol. cap. 12.*

Quod si fuerit aliosus obtentus cum clausula: *dummodo pecunia realiter, & cum effectu solvatur creditoribus Universitatis pro causa in prædictis expressa, & non aliter, nec alio modo, an creditor pecuniam solvens cutare teneatur, quod in eam causam pecunia implicetur, vel sufficiat solvere Administratoribus, sive Deputatis, ut in causam coactionem convertant pecuniam ipsam novissime hæsitati contingit in. Sacro Consilio Neapolitano in causa Universitatis Tertie Asserici Provincie Aprutij Viterioris, cum hæreditis quond. Io. Baptiste, & Octavij de Angelis in qua pro parte Universitatis dicebatur, assensum fuisse conditionalem,*

stante præsertim clausula, *& non aliter, nec alio modo, quæ conditionem, & formam inducit, atque deficiente perinde est, ac si nihil actum fuisset, ut plene per Barbos. in *tratt. clausular. claus. 8. t. num. 8. & seqq. & alios refert novissima editio ad Reg. Rovin. in *conf. 64. num. 34. lib. 1. ideoque stante licentia à Principe impetrata,***

etogandi pecuniam in certam, & expressam causam, si non in eam, sed in aliam causam pecunia convertatur, emptor cæsus nō est securus,

quin talis impositio possit ope in integrum restitutionis rescindi, ut possit Felician. in *tratt. de *conf. tome 1. lib. 1. cap. 3. num. 2. & seqq. probat Cenc. in *cod. *tratt. qu. 23. num. 17. nec obstarē, quod Universitatis prædictæ administratores liti super hoc motæ, postea penam vis-****

sent, quod agere non potuerunt, nec præiudicium aliquid afferre Universitati, nisi per plenum Consilium solemniter convocatum, & congregatum, ut ex *l. semper 15. §. 2. ff. quod vi, aut clam, Bart. communiter approbatum tenuisse in *Laut. fall. §. fin. num. 9. ff. de panis, & alios plures refert *Postius in *resol. 10. n. 22.****

Ex adverso pro participiorum de Angelinis pooderabatur, quod ex quo pecunia priuserat Universitati solvenda, ut ab ea creditoribus

traderetur, & sic à dilemmentum fieri debebat post exequutionem actus, non erat verè conditio, sed modus, ut per Gratian. in *lib. 1. discept. forens. cap. 45. num. 19. & seqq. Confide Georg. in*

salleg. 31. a. num. 12. ubi ampliat etiam si dictum fuerit, sub tali pacto, & conditione, & n. 17. ex-

6 tendit, quamvis addunt verba, & non aliter, nec

*alio modo, & maxime non induci ex verbis prædictis conditionem, neque actum fieri conditionalem dicebatur ex conditione ab homine expressa, quæ tunc inerat à lege implicandi pecuniam in beneficium Universitatis, per d. l. Civitas, iuxta tradita per Molin. in *tratt. de *Hisp. primogen. lib. 1. cap. 15. num. 31. quibus ac-***

cedebat contractum in publico Parlamento, &

lic in generali Consilio gestum fuisse, quo casu emptor census probare non teneatur, pecuniam in Universitatis utilitatem versam fuisse, quia,

29 censetur creditor potius toti Consilio, quam Administratoribus pecuniam mutuo dedisse,

ut ex doctrina Bartoli *in relata l. Civitas, alijque pluribus declarat *Gleusa addit. ad *Regent. Cappe. *Larr. in *decis. 126. num. 16. & seqq. lib. 1. abli num. 18. & 20. idem esse probat, quando con-*****

30 tractus est, non cum omnibus Civibus celebratus, sed cum Consilio, omnes Cives repræ-

31 sentant, vel cum Administratoribus Universitatum speciale mandatum habentibus, & ita

32 indicatum refert in Sacro, & io Collaterali

33 Consilio, quia dum honoratiore populi Cives ita conveniunt, præsumitur in beneficium Universitatis versa pecunia, ex relatis à *D. Capiblanco in *d. pragm. 1. de *Bernard. num. 261. ubi num. 197. quod in dubio pecunia in con-***

34 tam supplicatum expensa præsumitur, & num. 299. in *sum, præcipue nullam requiri auctoritatem, fuisse veram pecuniam in utilitatem*

35 Universitatis, quando contrahitur cum Administratoribus, non simplicem tantum administrationem habentibus, sed cum libera, citatis *Montan. super *pragm. 2. de *Administrat. *Universit. num. 104. & seq. qui idem esse affirmat,****

36 in administratoribus habentibus speciale mandatum, quamvis Bartoli doctrinam in d. l.

37 Civitas pluribus modis declarat, atque restringit *Francisc. de *Petrin. in *conf. 52. n. 8. & seqq.***

38 Fuit itaque pronunciatum mediante diffinitiva sententia Sacri Consilij Neapolitani, sub die 4. Iulij 1669. prævia maxima discussione, quod absolverent conventi ab impetitis per

39 Universitatem, referent *D. Erasmo de *Pontec. Regio Consiliario summe quidem bonitatis, atque doctrix, cum interveotu Spectabilis**

40 Regiam Cancellariam Regentis, & Præsidia Sacri Consilij *D. Felici Lanzina *Vilæ omni virtutum genere ornatissimi. Acta sunt pecca**

Azustium Capitem.

R E R V M S V M M A.

1. *Sigilli nomen à sigillaribus festis derivatum.*
2. *Sigillaria dies festi satrunt Saturnalibus diebus additi.*
In quibus sigilla, sive parva signa amicis mittantur, n. 3.
3. *Sigillum continet impressionem cum Principis, sive Regis imagine, aut armis.*
Sive Redivivis, vel alterius sigillantis, n. 3.
*Presi in *monet. n. 6.**
Cum chæra lictis etiam sive lictoris circumcirca aptis, & convenientibus sigillo, n. 7.
4. *Sigilli materia remissiva, & n. 40.*
5. *Sigillum nō, vel publicum, & authenticum; vel privatum.*
Publicum, & authenticum dicitur, unius Tribunus, vel Magistratus, Capituli, Collegij, Uni-

CAPVT C.

De Sigillo publico, five authentico,
& privato, ad text. in cap. 2. de
fide Instrumentorum.

- Uaius, stat. 10.
Baronis, Comitum, Marchionum, Ducum, Episcoporum, num. 11.
Regis, Imperatoris, Summi Pontificis, & aliarum Iurisdictionum habentium, n. 12.
Dicitur autem publicum, & authenticum, quod auctoritatem certam habet, n. 13.
14 Sigillum Episcoporum, etiam alieni publicum, & authenticum dicitur, quia certam auctoritatem habet.
15 Sigillum, ut certam habeat auctoritatem, qua requiritur, n. 16.
Et quando probet, num. 17. usque ad n. 22.
19 Sigillum non probat, si sit destructum.
Nisi scriptura Notarii man. confecta fuerit, num. 20. & 21.
22 Sigillum Potentissimi Regis Hispaniarum, quod tenet in Regno Neap. dividitur in magnum, & parvum.
Magnum quodnam sit, n. 23. usque ad 25.
28 Regaliter ubi sunt, carum robur in sigillo conficitur.
29 Sigillum privatum quale sit, & n. 30.
Quod exprobet, & quid operetur, num. 31. 32. & 33.
34 Sigilli privati recognitio fit per Notarium, vel testes attestantes illud esse sigillantis.
35 Epistola, seu littera missiva, plene probatur contra scribentem, ex eius privato, & solito sigillo.
Accedente tamen sigilli comprobatione a Notario facta, n. 36.
Et verificatione, quod fuerit de voluntate sigillum tantatis appositum, n. 37.
Nec requiritur, quod summo esse probetur, n. 38.
39 Sigillum in dubio de voluntate Domini appositum fuisse presumitur.
41 Sigillum idem, quod subscriptio operatur, & robur addit, plenam fidem faciendo contra figillatorem.
42 Sigillum est in reo substantia hominis, & habetur pro personae presentia vim habens subscriptionis.
Et ex eius appositione consensus arguitur, num. 43.
Nisi aliter de forma requiratur subscriptionum, n. 44. & 45.
46 Sigillum absque alia subscriptione sufficit pro confectioe testamenti inter liberos, vel ad alias causas.
47 Sigillum solum absque subscriptione non sufficit, cum quis ultra sigillum, solius est apponere subscriptionem.
48 Sigillum in charta vacua appositum non probat, & num. 49.
50 Subscriptio in charta vacua non operatur.

- 1 Igilli nomen a sigillatibus fectis derivatum fuisse, ait post alios Tbecsanr. in lib. 2. quest. forens. q. ult. num. 6. quem citat Danaus in trañ. de Puga. Doll. tomo 1. in tit. de Sigillo, & Sigillatoris Officio, cap. 1. num. 24. quod
2 sigillaria dies festos fuisse Saturnalibus diebus additos, in quibus sigilla scilicet parva signa,
3 amicis mittebantur, ex Macrobie in lib. 1. Saturnalium, cap. 10. declarat Frater Ambrosius Calepin. in suo Dictionario in verbo Sigillaria:
4 continet enim sigillum impressioem quandam, ut in l. 1. §. c. plur. vers. si autem fecimus, C. de communis servo manumisso, & impressio continet imaginem, aut aera Principis, sive
5 Regis, Rectoris, vel alterius sigillantis, ut est in moneta, fin. C. de veteris numismatis postulat. lib. 1. iuncta gloss. ibi in verbo Eueruales, cum
6 characteribus etiam sive litteris circumscriptis, aptis, & convenientibus sigillo, cap. significationis 48. ubi D. ff. de appellat. quod omnia docet Rebuffus in trañ. nominationum, q. 10. num. 41. & post eum Foller. la. Cuss. Regni Neap. quod incipit luerat sub tit. de Magistro Iustitiario, num. 12. ubi
7 num. 14. & seqq. alia de sigillo congruit post Rebuff. in relata q. 10. & in Comment. ad Constit. Galva, in tit. de luteris obligat. sigillo Regio, vel alio authentico signatis, artic. 1. gloss. 6. & seqq. alia etiam à Dana. colliguntur in d. cap. 1. post Menoch. in trañ. de Arbitrar. Indic. lib. 2. casu 113. & in trañ. de presumpt. lib. 2. cap. 57. & seq. Mascard. in trañ. de probat. conclus. 1308. ac alios quos congruit D. Scoppa ad decis. Gratian. observat. 143. & plenissime post alios Huppius in absoluto trañ. de iure sigillorum.
9 Est autem sigillum, aut publicum, & authenticum, aut verò privatum, ut in cap. 2. de
10 fide instrumentorum: dicitur enim publicum, & authenticum sigillum unius Tribunalis, vel
11 Magistratus Capituli, Collegii, Universitatis, Baronis, Comitum, Marchionum, Ducum, Episcoporum, Regis, Imperatoris, Summi Pontificis, & aliorum Iurisdictionum habentium, de quo late per Specul. in tit. de probat. §. videndum, n. 13. & seqq. tomo 2. Felja. & alios in cap. post confessionem, de probat. Carav. in Ritu M. C. P. Neap. 177. num. 7. & seqq. ubi sigillum publicum, &
13 authenticum appellari dicit, quod authoritatem certam habet, ut illud Episcopi, etiam
15 alieni esse dicit, quod tamen esse debet notum illis, quibus presentatur, ut in cap. quod aper 7.

do fide instrument. & limitat io specie *Felym*. in
d. cap. post cassionem. num. 17. *vers.* quare requi-
ritur, prefertim obi agitur de alterius preiudi-
cio, in quo nō probant, nec mille sigilla ignora,
ut ex *gl.* in d. cap. 1. dist. 98. probat *Abb. Panormitan.* in cod. cap. quod super. num. 4. *vers.* aut tra-
datur, convenit *Spectral.* in loco relato *vers.* se-
cus si ignomin. unde tunc probare sigillum,
quando vel Notarius testatur, illud fuisse ob
roboris firmitatem positum 3 vel testes dicunt,
vidisse in specie sigillare, scribit *Aufserius* in
add. ad decif. *Cappelle Tholos.* 24. quem sequitur
Reg. Galeota in controvers. 29. num. 15. lib. 2. ubi
19 num. 16. nec probare dicit sigillum si sit destina-
tum ex *Matynardo* in decif. 22. lib. 3. quod limi-
tatur, si scriptura Notarii manu confecta sit,
21 cuius fidem, & auctoritatem, etiam destitudo
sigillorum macere, post *Abb. Panormitan.* in cap.
innotis. num. 15. in fine, de electionib. firmat *Fol-
ler.* in d. *Constit.* num. 15. & ibi in precedenti. n. 14.
agitur de Sigillo Potentissimi nostri Regis,
22 huius Regni Neapolis, quod in magnum, &
parvum distinguit, & in magno, quod in Re-
gia Cancellaria conferatur pro sigilla odia li-
teris gratiz, privilegiorum, assensuum, in vesti-
24 turarum, & aliorum Regis imaginem, dicit ef-
se positam in æquo sedentis, cum Corona, &
Sceptro; sed a liter eius impressionem describit
Reg. de Tappia in lib. 3. *Iuris Regni* in vit. de fi-
gilib. super cap. incipiente in forma sigilli, verum
26 quod absque testibus sigillo fides adhibetur,
si sit Principis superiorem non recognoscens, &
inter personas eius iurisdictioni subiectas,
27 aut si ita se habeat Consuetudo, voluit *Alciat.*
in respons. 97. num. 13. & seq. cui adhæret *Ma-
strilli.* in vallas. de Magistratibus lib. 3. cap.
4. num. 166. relato in *Gaito* in vallas. de crea-
dito, cap. 2. tit. 6. num. 1159. & quod si litteræ
28 sunt Regiæ, earum robore sigillo consistat, ex
Andrea in cap. 1. in additionibus de prohibitio-
fendi alienatione per *Lotharium*, scribit *Afflicti.*
in decif. 21. n. 9. & in decif. 153. m. 2. & post eum
Reg. Sanfelice in sua *Praxi* indic. 53. n. 3.
29 Privatum verò sigillum illud esse dicitur,
quod non est Principis, sed Magistratus, nec
30 publica auctoritate, aut sub fide custodia con-
servatur, ut est illud quod ratione publici offi-
cij tenetur, ex *Covarr.* in lib. prax. quest. cap. 2. n.
31 9. & hoc nihil omnino probat, cum de facili
faleat per diversas manus ambolare, ex commu-
32 ni DD. sententia, post *Bari. Mascard.* & alios,
facet *Reg. Galeota* in relata controvers. 29. num.
33 24. idem enim operator, quod privata scriptura
recognitionem requirens, l. si procuratorem
65. ff. de procuratoribus, cum alij per oos addo-

dis in precedenti cap. 26. num. 107. & seq. & re-
34 cogitio sigilli sit per Notarium, vel testes at-
testantur, idem sigillum esse sigillantis, iuxta
tradita per *Menoch.* in d. tract. presumpt. lib. 2.
cap. 57. num. 15. & obior à *Consil. Rocca* relato in
respons. 29. num. 4. lib. 1. ubi loquitur de littera.
35 missiva sigilla: privato sigillo, & solito scri-
36 benti, quod plene probat contra scribentem,
ipsum, accedente sigilli comprobatione à No-
37 tario facta, & quod verificari debeat, fuisse de
voluntate, sigillum tenentis appositum, affir-
mat post *Alberic.* in d. l. si procuratorem, *Anno*
38 in alleg. 125. n. 4. p. 2. nec requiritur, quod suum
esse probetur, ut ex *Covarr.* in loco relato deducit
Reg. Sanfelice in d. sess. 53. n. 10. sed quod in
39 dubio sigillum de voluntate Domini apposi-
tum fuisse presumatur, pluribus relatis affirmat
Rubens in practicabilib. resol. circa istam. cap. 27
40 n. 340. & 348. & ibi de sigillo plura n. 324. &
seqq. scilicet, quod sigillum idem operator,
41 quod subseripio, & robur addit scriptura,
plenam fidem faciendo contra sigillanem: est
42 enim imago substantie hominis, & se habetur
pro personali prefatorio, subscriptionis vim ha-
43 bens, cum ex eius appositione consensus ar-
guatur, si constet illius esse, cuius nomine ap-
44 positum esse dicitur; nisi actus de forma requi-
rat subscriptionem, quia tunc sigillum non suf-
ficere, ex *Fabro* in desinit. 10. sub tit. C. de probat.
tradit *Reg. Galeota* in d. contro. 29. n. 16. & exem-
45 plicat *Rubens*, num. 342. & seqq. in testamento
in scriptis, nisi esset inter liberos, vel ad pias
46 causas, quod solo sigillo absque alia subscrip-
47 tione confirmatur; limitat *Anno* num. 344. ut cum
quis ultra sigillum, solitus est apponere sub-
48 scriptionem, solum sigillum non sufficit: nec
49 sufficere sigillum, si fuerit in charta vacua ap-
positum, in qua sigillum, vel subscriptionem
apponens consentire non videtur, probant
Gratian. in lib. 1. de excep. forens. cap. 102. *Gaius*
50 in d. tit. 6. num. 1156. quod in subscriptione
confirmant *Anno* in d. alleg. 125. n. 8. & in fin-
gl. 27. & idem *Rubens* in pract. cap. 26. n. 227.
& seqq.

Et cum hac sigilli materia, sigillum, sive si-
nem imponimus huic *SELECTARUM IU-
RIS OBSERVATIONUM* Centozæ, Deo
gratias agentes, Deiparæque Virgini, Sanctis-
que nostris Tutelaribus, quod nos adjuverint,
ut post laborum ærumas, ad metam operis
perveniremus, in quo si aliquid boni motibus,
aut Sanctæ Matris Ecclesiæ præceptis incoo-
gruum reperti contigat, spongiam damus,
arque deletum esse volumus.

F I N I S.

I N-

I N D E X

L O C V P L E T I S S I M V S

Tàm Rerum, quàm Verborum, quæ in hac Selectarum
Iuris Observationum Centuria continentur,

Opera, & Studio

D O M. P E T R I D E R O S I S

Auctoris Filij.

*Alphabetico Ordine dispositus, cuius prior numerus Capitulum,
alter verò marginem significat.*

A.

Abbatissa.

Ido in verbo Deponere.

Abolitio.

Abolitio generalis, qua olim concedebatur, qua crimina comprehendas? cap. 79. num. 23. fol. 279.

Abolitio Generalis Romanorum tempore concedi solita. 79. 11. fol. 279. Ex quibus autem causis, & pro quo tempore. 12. & seqq.

Abolitio. Vide in verbo Falsi crimen, Indultum.

Absens.

Absens causa Reipublica postquam suis de criminis accusatus, an habeat restitutionem in integrum. 62. 94. fol. 113.

Absens Creditor. Vide in verbo Actio personalis.

Absens. Vide in verbo Donatio absenti, & Donatio unius.

Absens causa Reipublica. Vide in verbo Hostia exceptio.

Absentes creditores. Vide in verbo. Hostia exceptio.

Absolutio.

Absolutio à iuramento. Vide in verbo Exceptio non numeratæ pecuniæ.

Accessoria, & Accessorium.

Accessoria. Vide in verbo Clausulæ cum omni lute.

Accessorium an, & quando cum principali concurrat, cumque naturam sequatur. 32. 153. fol. 108.

Accidentia.

Accidentia an migrare possint de subiecto in subiectum. 33. 6. fol. 113.

Accrescendi Ius.

Vide in verbo Ius accrescendi.

Accusare, Accusatio, Accusationes
Accusatus.

Accusare. Vide in verbo Monachus, Muller.

Accusatio, an & quando suspecta reddatur. 76. 10. fol. 271.

Vide in verbo Actio, sive Accusatio.

Accusationes, an sint omnes admittenda. 76. 25. fol. 271.

Accusatus criminaliter an possit civiliter accusantem reconvenire. 69. 16. fol. 141.

Actio, Actiones.

Actio civilis quando possit post criminalem intentari. 69. 14. fol. 241.

Actio creditoribus augetur ex conventionem facta inter partes de solvendis debitis. 21. 28. fol. 61.

Vide in verbo Alteri per alterum, Criminalis actio, Criminis in causa.

Actio de Dote an competat pro fructibus naturalibus dotis. 29. 41. fol. 95.

Actio, & passio an cadere possint in eodem subiecto. 90. 30. fol. 310.

Actio finium regundarum an in rusticis tantum prædij locum habeat. 70. 16. fol. 145.

Actio in iudicium deducta an, & quando valide cedat, aut alienari possit. 3. 18. fol. 10.

Actio legatorum. Vide in verbo Legatorum, Actio.

Actio an detur contra tertium non obligatum. 7. 39. fol. 11.

Actio personalis. Vide in verbo Conditio ex lege.

Vu 2

Actio

Actio personalis, & exequutiva, an & quando deat
contra poffefforem rei pro cenfu fuper ea debi-
to ex lare Pragmaticarum Regni Neapolitani.
 12.9.fol.60.

Actio pignoratitia debitori competens an fit perfo-
nalis, quia rem non fequitur, neque fingularem,
fuccelforem, fed tantum eum, qui à creditore pi-
gnori pignori habuiffet. 77.10.fol.273.

Actio pignoratitia an praefcribatur à creditore, vel
eius heredibus feientibus eam debitori compe-
re. 40.12.fol.273.

Actio pro re tempore peritura. Vide in verbo Fertili-
tis diebus.

Actio realis, vel personalis pro legatis. Vide in verbo
Hæres pro legata.

Actio revocatoria an competat pro re abfque fran-
che alienata. 5.4.fol.14.

Actio, fove acenfatio criminalis, an viginti annorum
fpatio praefcribatur. 30.50.fol.99.

Actio univerfalis. Vide in verbo Tertius.

Actiois caufa ceffante an ceffet actio. 68.60.fol.239.

Actiois interta ceffonarum. Vide in verbo Celfio-
narius incertarum actiois.

Actioes indubitata, qua dicantur. 3.37.fol.11.

Actiois ceffio. Vide in verbo Celfio actiois.

Actor.

Actor, & Reus, an quis effe poffit in eadem caufa.
 90.29.fol.310.

Actor, & Reus an teneantur in iudicio, tanquam,
principalis deponere. 63.1.fol.123.

Actor an poffit invito ree à lite ordinariè intentata
deffidere. 69.58.fol.242.

Actore non probante, an reus abfolvatur. 26.88.fol.

77.

Actor. Vide in verbo Declaratio circa ufum, in ver-
bo Edere.

Actuælij, Actuatiis.

Actuarij pro conventionibus, non iudicialibus fi-
deiuflionibus, an evenerit poffint in Regno Neapo-
litanza formam Reg. Pragm. 56.14.fol.205.

Actuarij pro fideiufloribus non idoneis an actiois,
personalis, vel hypothecaria teneantur. 56.12.fol.205.

Actuarij pro fideiuflionibus, quas eorum periculo re-
cipiunt, an mercedem accipere poffint, qua ipfi pro
arbitrio videbitur. 56.13.fol.205.

Actuarij, fen Notarij, an teneantur in fubfidium pro
conventionalibus cautionibus. 56.37.fol.206.

Actuarij, fove Alterum Magiftri. Vide in verbo
Fideiufloribus.

Actuarie Curia Baronalis fecundam caufam,
an recipere poffit conventionales obligationes, qua
in eadem Curia incantantur. 56.45.fol.206.

Actuaris pro fatisfadionibus illiquidis, & para-
oim executionem non habentibus, an teneatur
de idoneitate fideiufloris. 56.58.fol.206.

Actuaris an Hipulari poffint fuper non pertinenti-
bus ad eius officium. 56.39.fol.206.

Et qua fuis fideiufliones ad eius officium pertinentes,
num. 40.

Actuaris fubftitens an teneatur pro fideiuflioni-
bus iudicialibus à fubftituito capitis, vel pro con-
ventionalibus. 56.41.fol.206.

Actuaris, fove Alterum Magiftr. Vide in verbo
Index, & Actorum Magiftr.

Actus.

Actus an poffit contra, vel ultra agentis intentionem
operari. 9.1 fol.25. & 35.45.fol.123.

Actus nullus an poffit ab eo approbari, in cuius fa-
vorem nullitas fuit introducta. 5.4.18.fol.198.

Actus an fit nullus contra legis, vel ftatuti difpo-
sitionem. 6.48.fol.19.

Actus legitimi fallens an vifitetur ex fupervenienti
caufa. 26.73.fol.76.

Actus perfellus, & iam consumatus, an vifitetur, li-
cet perveniat ad cafum, à quo incipere non pote-
ratur. 53.56.fol.193.

Actus testandi an formalitèr differat ab alio con-
trahendi. 19.6.fol.51.

Actus voluntaria iurifdictionis. Vide in verbo Ec-
cliaftis diebus.

Ademptum.

Ademptum. Vide in verbo Conditione.

Adiectus.

Adiectus folationi, an, & quando poffit inftrumen-
tum contra debitorem liquidare ad formam Ri-
us M. L. P. 30.35.fol.98.

Adiudicatio.

Adiudicatio credituri facienda rei venalis expofita,
an appretium requirat. 98.8.fol.333.

Adiudicatio pro quantitate plus debito petita, an
correat in totum. 35.50.fol.123.

Adiutorium.

Adiutori à Vafallis debet materia, à quibus plenè
trahata. 71.73.fol.250.

Adiutorium an Baroni debeat pro militia S. Ro-
annis acquirenda. 71.58.fol.249.

Adiutorium an Baroni debeat pro fe Milito fa-
cienda. 71.49.fol.249.

Adiutorium Baroni debitum, num à Sacro Confilio
liquidetur, & an Barones illud exigere poffint
propria authoritate. 71.12.fol.248.

Adiutorium Baroni debitum pro emenda Terra,
quomodo taxetur. 71.43.fol.249.

Adiutorium an Domina feudis maritanti debeat
tur. 71.69.fol.250.

Adiutorium Domine etiam diviti, & aliunde ha-
benti, an debeat. 71.31.fol.248.

Adiutorium an debeat Baroni pro filia, vel fero-
re, ne dum una, fed pluribus etiam maritandi.
 71.20.fol.248.

Adiutorium an debeat Baroni pro filio deho-
rando. 71.53.fol.249.

Vel pro nuptijs Domini, vel filij. 71.61.fol.249.

An pro navitate, & fæfta filiorum, vel feftivita-
tibus eorum occafione faciendis, ut ibi.

Adiutorium à Vafallis præftandum. Vide in verbo
Sacrum Regium Confilium.

Administratio.

Administratiois ratio an reddi debeat in loco ge-
ffa administratiois. 72.123.fol.257. Et quomo-

do

de electio, & variatio fieri admittatur. num. 125.
& 126.

Admōistrator.

Administrater bonorum debitoris, an sibi solvissē
presumatur quantitas debita. 71.4. fol. 232.

Administrater quilibet sua administrationi, quāda
teneatur reddere rationem, cum reliquorum
vestitione. 72. 1. fol. 232.

Administrater Ecclesia, aut pia causa. Vide in
verbo Ecclesie, aut pie causae administrator.

Administratores Universitatis. Vide in verbo Ceo-
sus emptor.

Adulterini, & Adulterium.

Adulterini filij an sint incapaces aliqui ad patrē,
vel à matre habendi. 57. 69. fol. 109.

Adulterium quando committatur. 57. 68. fol. 109.

Adulterium. Vide in verbo Crimen.

Adultus.

Adultus. Vide in verbo Curator adulto.

Advocatus.

Advocatus, & Medicus, an sit dicenda veritas, sicut
Confessorio. 40. 64. fol. 141.

Advocatus, an possit esse Index in alia causa clien-
tis, in qua minimus fuit patrocinatus. 51. 17. fol.
188.

Advocatus an intra conscientia possit debitorem de-
fendere, qui vult heredem debitoris ultra vires
hereditarias teneri ob non concessum iuramentum.
27. 59. fol. 84.

Quando constet eum hereditaria bona non substra-
xisse. at ibi.

Aër.

Aër an cuilibet liber sit in suo. 70. 19. fol. 245.

Afflictus.

Afflictus in decisi. 144. declaratur. 34. 21. fol. 118.
& de contradiçione notatur. 19. fol. 3.

Agnati, & Agnatio.

Agnati transversi. Vide in verbo Familix oom-
moe.

Agnationis ratio. Vide in verbo Masculorum ap-
pellatione.

Agnationis ratio habita, an, & quando inducat per-
petuum fideicommissum in tota familia. 43. 44.
fol. 160.

Agnatus renunciare Iuri succedendi, an videatur se
excludere ab agnatorum numero. 88. 57. fol.
302.

Alicatio, & Alienatiois prohibitio.

Alienandi potestas an ingenuis hominibus auferri
possit. 43. 2. fol. 158.

Alienandi prohibitio, an, & quando regulatur, at-
que restringatur à precedenti fideicommissio. 43.
41. fol. 160.

Alienandi prohibitio. Vide in verbo Fideicommissio-
nem.

Alienatio à testatore permessa post expressam alienan-
di prohibitionem, an, & quando inducat alienandi
licentiam in tacita prohibitione ex fideicommissio
resultante. 37. 18. fol. 127.

Alienatio in extraneas personas à testatore prohibi-
ta, an permessa censatur in unum, ex pluribus

vocatis. 37. 17. fol. 117.

Alienatio. Vide in verbo Actio revocatoria, Divi-
sio, Dominium, Remissio.

Alienatio bonorum minoris. Vide in verbo Mino-
ris bonorum alienatio.

Alienatio rei dotalis. Vide in verbo Dotalis res.

Alienationum Ecclesie. Vide in verbo Ecclesie
rerum alienatio.

Alienationis prohibitio heredi sine causa facta, &
sine alterius contemplatione, an, & quando indu-
cat fideicommissum. 37. 1. fol. 116.

Et in quibus casibus, ut ibi.

Alienationis prohibitio, licet personalis, & persona-
lissima, an ex vi rationis extendatur in omnes
fideicommissi vocatos. 37. 13. & 14. fol. 127.

Alimentum.

Alimenta, & litis sumptus, an, & quando debean-
tur filio paternam hereditatem in indicio peten-
ti, & in quibus casibus. 57. 1. fol. 107.

Alimenta filio illegitimo quomodo præstentur. 57.
80. fol. 110.

Alimenta in donatione reservata, & non præstata
donanti, an dissolvant donationem ipso iure. 23.
10. fol. 63.

Alimenta Iure assilior, & Iudicis officio debita,
quomodo inter se differant. 71. 33. fol. 248.

Alimenta præterita, an habeant aliquod privile-
gium. 57. 35. fol. 208.

Alimenta relicta à patre filio spiritus, an, & quando
debeantur. 57. 84. fol. 210.

Alimenta, an, & quando sint præstata à viro ux-
ori fugitiva, & ex eius domo discedenti. 18. 7.
fol. 49.

Alimenta an debeantur uxori, si non sit in obsequio
viri, nec habeat dotem. 18. 14. fol. 49.

Alimenta. Vide in verbo Adulterio filij. Argu-
mentum, Coodicatio ex lege, Compensationis
exceptio, Domolium absque traditione, Fidei-
commissaria bona pro alimentis, Filio Sporio.
Mulier, Parentes.

Alimenta familia. Vide in verbo Vxor.

Alimenta legata. Vide in verbo legatum alimen-
torum, & legatum valet.

Alimentorum causa an sit pia. 10. 29. fol. 55.

Alimentorum, & expensarum litis provisio, quæ
verbis formula fieri soleat. 57. 18. & 12.
fol. 108.

Et qualiter taxanda veniant, ut ibi a. 25.

Alimentorum in provisio, an requiratur plena
probatio. 57. 48. fol. 109.

Alimentorum causa. Vide in verbo Fieriatum ex-
ceptio, & Heredes.

Alteri.

Alteri per alterum num iniqua conditio inferri pos-
sit. 7. 38. fol. 21.

Alteri per alterum an singulari, aut alio quæri pos-
sit. 11. 1. & 16. fol. 60.

Alterius contractu, vel facto.

Alterius contractu. Vide in verbo Contractu.

Alterius facto an quis prægavari debeat. 78. 1.
fol. 175.

Al-

Alternativa. *Vide in verbo Electio.*
Amicus.
Amicus. *Vide in verbo Tellis amicus.*
Amer. *Amor, & amore captos.*
Amer num descendat, & ascendat. 47. 17. fol. 174.
Amer. *& dilectio magna, an vim habeant clausula*
codicillaris. 35. 11. fol. 122.
Amore capto an curaretur deus, & bonis interdica-
tur. 31. 122. fol. 105.
Anima.
Anima an sit omnibus rebus, & consanguineis, atque
corpore ipso praeferat. 41. 114. fol. 151.
Vel omnibus rebus praeferenda. 115. & 116.
Anima defunctorum in purgatorio existit, an pro-
ficiat oblationes Sacerdotum, Praesentia Sanctorum,
eternitatem cognitorum, & aeternitatem carcerum. 41.
 216 fol. 154.
Animos.
Animus in verbis, an satis declaratur. 88. 10 f. 301
Animus. *Vide in verbo Civem.*
Annus.
Anni denominatio quid significet. 27. 116. fol. 87.
Anni quomodo sit apud gentes constitutus, & com-
putatus. 27. 128. fol. 87.
Annus. *Vide in verbo Dies.*
Annuum legatum.
Annum legatum Ecclesia, vel Civitas retineat,
quomodo, & quanto tempore praescribatur. 11. 61.
 fol. 31.
Annum legatum. *Vide in verbo Descendentium*
vocatio
Annui redditus.
Anni redditus constitutio, an, & quando valida
fit. 11. 1. fol. 30.
Anni redditus super bonis Universitatis in Re-
gio Neapolis, an vendi possint absque Regio as-
sensu. 99. 17. fol. 335.
Anni redditus an constitui possint super bonis, qua
alienari non possunt. 99. 14. fol. 335.
Anni redditus. *Vide in verbo Civitas.*
Antecedens.
Antecedens. *Vide in verbo Consequens.*
Antephatum.
Antephatum rhytmologia. 14. 1 fol. 40.
Antephatum quomodo constituitur, & qualiter ta-
ceatur. 14. 7. fol. 40.
Antephatum an debeatur deus non soluta, quando
vir praesens dilatione data in deus solutis de-
cessit. 14. 16. fol. 41.
Antephatum quomodo uxori debeatur. 81. 18. fol.
 225.
Antephatum mortui uxore, an ad haereditatem viri tran-
seat, & quid de Jure communi, aut Consuetudi-
nis, vel Pragmatica Neapolis. 14. 12. fol. 41.
Antephatum. *Vide in verbo Dos, vel antephatum,*
Fideicommissaria bona, Uxor.
Antiquum.
Antiquum salum. *Vide in verbo Depontere.*
Apoca Banci.
Apoca Banci. *Vide in verbo Debitores, Executio.*

Appellans Appellare, & Appellatio.
Appellans, & appellatus, an possint non probata, &
non producta probare in causa appellationis. 91.
 3. fol. 313.
Appellans an liceat ab appellatione recedere invito
appellato. 91. 5. fol. 313.
Appellare, an reclamare, an bis liceat a Sententia
Sacri Consilij confirmatio aliam Sententiam Ro-
gati Tribunalis infra summam decem dierum dispen-
sationem. 91. 74. fol. 316.
Appellare qui possunt. 91. 78. fol. 316.
Appellare an liceat tertio a definitiva sententia
semel confirmata. 91. 70 fol. 316.
Appellare. *Vide in verbo Mater.*
Appellatio a sententia, quando suspendat eius exe-
cutionem. 92. 68. fol. 315.
Appellatio alterius reconventi, an pro sit res, qui re-
conventionis indicium intentavit. 91. 31. fol.
 315.
Appellatio an reducat causam ad terminos litis co-
testata. 16. 25. fol. 69.
Appellatio an sit contra sententiam, sicut tyrannus
contra vocatum. 91. 8. fol. 313.
Appellatio in re individua, an sententiam ex uno
capite appellabilem in totum appellabilem red-
dat. 91. 11. fol. 314.
Appellatio an, & quando suspendat executionem
decreti assistentia affirmativi. 91. 12. fol. 314.
Es an, & quando suspendat executionem sententia
lata in causa possessionis. 91. 39. fol. 315.
Appellatio an, & quando suspendat executionem
sententia M.C.V. 91. 58. fol. 315.
Vel executionem sententiae quodvis, ut ibi. 59.
Appellatio per appellatum interposita, an pro sit ap-
pellatio pro revocatione sententiae. 91. 93. fol. 316.
Appellatio quo temporis spatio deferatur, ex disposi-
tione statutorum Urbis Romae. 78. 21. fol. 276.
Appellatio secunda, an reclamatio, an admittatur
a Sententia S.C. confirmante sententiam M.C.V.
in criminalibus causis. 91. 77. fol. 316.
Appellatio. *Vide in verbo Fictis diebus, Senten-*
tiæ requeutio, Significatio.
Appellatio pendente, an, & quando nihil sit inno-
vandum. 91. 1. fol. 313.
Appellatio pendente. *Vide in verbo Spoliatus.*
Appellatio, an reducantur liti ad arbitrium bo-
ni viri, an, & quando possit renunciari. 54. 1.
 fol. 196.
Appellatio in causa ante summam, vel ordinaria,
sicut est causa principalis. 91. 6. fol. 313.
Appellatio in rebello, an, & quando a Iudice sit re-
cipiendus, etiam usque ad mediam noctem. 60.
 15. fol. 215.
Appetium.
Appetium. *Vide in verbo Adiudicatio, Estimatio.*
Aqua.
Aquam transfluere, an, & quando liceat per agros
alios privatum. 69. 61. fol. 143.
Arbitrari, & Arbitrium.
Arbitrari, & Arbitrari vellet, num ex modo proce-
du-

den di dignoscatur, si arbitri viam elegit. 54. 26. fol. 199.

Arbitrarius iuris ordinem servare tenetur. 54. 28. fol. 199.

Arbitrarium, seu laudum contra mortuum prolatum an sit nullum. 84. 26. fol. 293.

Arbitrarius, vel Arbitri electi pro declaratione propositi, si discordent an, & quando vitietur arbitrium. 98. 25. fol. 334.

Arbitri. Vide in verbo Compromissum, Arbitratum, Laudum.

Arbitri laudum. Vide in verbo Nullitibus.

Arbitria an sint redacta ad instar iudiciorum. 54. 29. fol. 199.

Arbitrium an imponat verba, ut tibi videbitur, & similia. 41. 101. fol. 154.

Vel si dicatur, potestati tuæ committo, ut ibi.

Arbitrium creditoris. Vide in verbo Creditoris.

Augmentum.

Argumentum quando procedat ab uno de correlativis ad aliud. 81. 11. fol. 285.

Argumentum an valeat ab indivisibilibus ad indivisibilia, vel in converso. 80. 30. fol. 284.

Argumentum an valeat in bello, ad postum. 36. 4. fol. 114.

Argumentum an valeat in contractibus, ad quos contractus. 42. 24. fol. 155.

Argumentum an valeat ab officio ad feudum, tanquam à maiori ad minus. 65. 34. fol. 66.

Argumentum an valeat in iure ad feudum. 71. 97. fol. 255.

Argumentum an validum sit in dispositione legis, ad dispositionem hominis. 46. 10. fol. 171.

Argumentum an validum sit à dote ad alimenta. 68. 43. fol. 238.

Argumentum num validum sit à fieri solitis. 94. 106. fol. 324.

Argumentum an, & quando validum sit à mente capto ad prodigum. 31. 16. fol. 102.

Argumentum an validum sit à Statuto, vel consuetudine ad pactum. 45. 58. fol. 169.

Argumentum an validum sit ab exceptione hereditatis, non controversatur durante crimine hereditatis ad constituendum inventarium, ad exceptionem hereditatis ad iudicium competentem. 62. 54. fol. 211.

Aima.

Arma an sint sumenda de domo rei. 32. 2. fol. 108.

Ascendentes, & Ascendentium hereditas.

Ascendentes ab intestato an succedant, deficientibus linea descendente. 45. 51. fol. 169.

Ascendentium hereditas. Vide in verbo Hereditas non adita.

Assassinium.

Assassinium. Vide in verbo Abolitio.

Assensus.

Assensus clausula in alienatione fundi quoad bona, in quibus habet alienant successores, an rescindatur tanquam superflua. 13. 71. fol. 39.

Assensus an debeat venditoris expensis obtineri. 1. 15. fol. 3.

Assensus an requiratur in promissione vendendi bona feudalia. 1. 7. fol. 3.

Assensus an prohibeatur praestari à Provere. 11. 15. fol. 34.

Assensus materia num sit rigorosa. 12. 12. fol. 34.

Assensus an requiratur in venditione iuris laudum, quia possessori. 1. 8. fol. 3.

Assensus Regii scripturari, quando amissa probari possit. 66. 11. fol. 232.

Assensus Regii super alienatione, vel obligatione fundi, an sint pro forma registrandi in Regno Neap. 66. 10. fol. 232.

Assensus Regius in fundi titulati alienatione an requiratur, vel Preteritus sufficiat. 68. 14. fol. 236.

Assensus Regius super alienatione, vel obligatione fundi, an scripturam requiratur. 66. 6. fol. 232.

Assensus super contractum faciendum praestitus an, & quando operetur. 60. 31. fol. 216.

Assensus super contractum facto obsequens, an operetur super faciendum. 60. 30. fol. 216.

Assensus tanquam filii iuris, num extendatur de re ad rem, & de persona ad personam. 12. 10. fol. 34.

Vel de contractum ad contractum, de casu ad casum, de tempore ad tempus, vel de presenti ad futurum, ut ibi.

Assensus. Vide in verbo Cessionarius, Feudi.

Assignatio.

Assignationis verbum, num dationem in solutum importet. 3. 17. fol. 10.

Assistentia decretum iudicium.

Assistentia decretum. Vide in verbo Appellatio.

Assistentia iudicium. Vide in verbo Fructus.

Avaritia, & Avarus.

Avaritia, & prodigalitas quando vitia sint. 31. 125. fol. 105.

Avaritia. Vide in verbo Largus.

Avarus quis sit. 31. 33. fol. 103.

Avare an curaretur, sicut prodigum. 31. 123. fol. 105.

Audientia Provinciales.

Audientia Provinciales Regni Neapolis. Vide in verbo Feudi quaterzoati.

Augmentum, & diminutio.

Augmentum, & diminutio rei emptae, an spectet ad emptorem. 54. 43. fol. 200.

Augmentum, & diminutio rei vendita. Vide in verbo Venditum rei augmentum.

Avocatio pecuniae.

Avocatio pecuniae posteriori creditori soluta. Vide in verbo Creditor anterior.

Avctor.

Avctor Advocatus, & Relator causarum Tribunalis Reverenda Fabrica Neapoli existentis. 40. 91. fol. 142.

Et de Anno 1653. fuit in Aconum, & Secretarium eiusdem Tribunalis interim electus de more proprio Sacra Congregationis in Urbe existentis, ut ibi.

Auctoris gentes. Vide in verbo Federicus.

Author laudatus.

*Author laudatus an declinet forū. 53. 105. fol. 195.
Et licet defendere teneatur in foro laudantis, ut
ibi.*

*Author laudatus. Vide in verbo. Clericus, Hostia
exceptio.*

Avus.

Avus. Vide in verbo Nepos.

B.

Baldus.

Baldus non erubuit mutare sententiam. 45. 13.
fol. 167.

Baliatus.

Baliatus. Vide in verbo Botootes.

Bancum, & Baocetij.

*Bancum, seu Tabula, ex Administram felle, tan-
quam infistorum, an teneatur. 96. 25. fol. 329.*

Bancum. Vide in verbo Pandectarius Baoci.

Banci apota. Vide in verbo Debitores, Exequutio.

Banci parita. Vide in verbo Solutio.

*Bancherij an teneantur pro falsa girata in apota,
vera si ante primordio veritatis. 96. 30. fol. 329.*

Et quid in Pandectario Banci, ut ibi.

Bancherij. Vide in verbo Nummulatij.

*Bancherius an teneatur de omni casu fortuito, &
inopinato pecuniarum quarum dominum in eum
transiit. 96. 15. fol. 329.*

Barootes.

*Barones an veniant sub nomine Officialium. 79. 44.
fol. 180.*

Barones num Milites dicantur. 72. 113. fol. 256.

*Et ad omnem Regis iussum accedere teneantur ad
bellum, ut ibi 114. fol. 257.*

*Barones an admittantur ad tutela, iura, aut Balia-
ens administrationem. 72. 111. fol. 256.*

Bartoli cautela, & dictum.

*Bartoli cautela ad resolvendam donationem prop-
ter non prestam quantitatem in donatione refer-
vatam. 23. 24. fol. 63.*

*Bartoli dictum in in l. Imperator, §. fin. ff. de legatis
2. declaratur. 33. 55. fol. 115.*

Bella, & Belli tempore.

Bella de Jure gentium inventa 61. 1. fol. 17.

*Sive magis iniusti, & iniustus belli leges, & modus illud
inferendi, ut ibi. n. 2.*

*Belli tempore, leges, an fiant, aut in viribus consti-
stant armatarum. 71. 57. fol. 149.*

Belli Dux. Vide in verbo. Praefes Provinciae.

*Bellum à Turcis contra Christianos inditum, an
sit iniustum. 61. 39. fol. 218.*

*Bellum an denunciandum prius sit, ut iustum esse
dicatur. 61. 5. fol. 217.*

*Bellum ut iniustum esse dicatur, quarequirantur,
num. 4. 5.*

*Bellum. Vide in verbo Aegumentum, Captivitas.
Beneficiatus, & Beneficium.*

*Beneficiatus successor an, & quando teneatur ad
debita predecessoris. 97. 8. fol. 331.*

Beneficium Auth. hoc nisi, C. de solutionibus, num

*comprehendatur in generali renuntiatione annu-
legum auxilio. 26. 129. fol. 79.*

*Vel expressa illius renuntiatione servetur, cum ex ino-
pinato casu eveniente solutio in pecunia impossi-
bilis redderetur, ut ibi. n. 130.*

*Beneficium ex Principis liberalitate procedens, la-
tissimi interpretandum. 79. 32. fol. 280.*

*Beneficium Auth. hoc nisi, C. de solutionibus. Vide
in verbo Hares ex inventis beneficiis.*

*Beneficium Ecclesiasticum. Vide in verbo Succes-
sor io beneficio.*

Bona aoticias.

*Bona antiqua. Vide in verbo Disponendi facultas.
Booa Castreosia.*

Bona Castrensia. Vide in verbo Castrensia booa.

Bona fides.

Bona fides. Vide in verbo Prescriptio.

Bona io bello capta.

Bona in bello capta. Vide in verbo Hostium bona.

Booorum appellatione.

*Boorum appellatione, an veniant iura, & alienas.
88. 96. fol. 303.*

Booua.

Bonus an quilibet presumatur. 40. 107. fol. 143.

Bulla Papae Nicolai.

Bulla Papae Nicolai. Vide in verbo Censura.

C.

Cadens.

Cadens à syllaba, an cadat à tota. 27. 103.
fol. 186.

Caduca.

*Caducare villa pia causa, an debeantur, et si regulari-
ter pro non scriptis habeantur. 38. 85. fol. 132.*

Calumniola peticio.

Calumniola peticio. Vide in verbo Deposito.

Campus Martius.

Campus Martius. Vide in verbo Civitas.

Caocellatio.

*Caocellatio in que differat ab iudicatio. 95. 23. fol.
327.*

*Capp. Latro Regens pro alia parte consultus, de qua.
78. 28. fol. 277.*

Capitaneus ad guerram.

*Capitaneus ad guerram. Vide in verbo Perles Peco-
viociz.*

Capitula matrimoialia.

Capitula matrimoialia quid sint 17. 1. fol. 46.

*Capitula matrimoialia. Vide in verbo Pacta do-
milia.*

Capitulum Archiepiscopatus Neapolis.

*Capitulum Archiepiscopatus Neapolis. Vide in ver-
bo Coosuetudines.*

Cappellato depositio.

*Cappellato depositio. Vide in verbo Haredis iohi-
sio.*

Captatoria.

*Captatoria dispositio an rejiciatur in ultimis velun-
tatis. 41. 197. fol. 153.*

Captatoria voluntas favore pia causa, num sustineat.

in utrimque voluntatibus. 41. 204. fol. 154.
Et quid in legatis, vel in hereditis institutionibus. n. 105.
Captatoria heredis institutio. Vide in verbo Heredis institutio.

Captivi, & Captivitas.

Captivi cum ab hostibus redimantur, cuius lucro cedat redemptionis pretium, & ab alio solutum antepretii possit. 61. 33. fol. 118.

Captivitas effectus an producantur, si iusta belli causa sit ex parte capientium. 61. 42. fol. 119.

Captivitas iura in bello inter Christianos an, & in quibus serventur. 61. 29. fol. 118.

Captivitas iura an locum habeant in Christianis à Saracenis captis. 61. 35. fol. 118.

Captivorum ab hostibus redemptio. Vide in verbo Fidei commissaria bona.

Captivus ab hostibus liberatus an fingatur nunquam captus fuisse, sed in Civitate semper mansisse. 61. 21. fol. 118.

Utrum in prisonum statum reponatur, & omnia amissa recuperet, ut ibi 22.

Captivus ab hostibus non reversus an decessisse fingatur ante captivitatem, ne liber decessisse dicatur. 61. 19. fol. 118.

Captivus ab hostibus redemptus, num statim liber efficiatur, etiam antepretii solutionem, quamvis apud eos interim moretur. 61. 26. fol. 118.

Et successione iurium ex apax efficiatur. 27. & 28.

Captivus ab hostibus reversus, in quibus casibus dicatur. 61. 23. fol. 118.

Captus.

Captus à latronibus, & piratis an efficiatur servus capientium, & possit iurius indigeat. 61. 40. fol. 118.

Carceratio, & Carcerati.

Carceratus quando quiescere dicatur. 93. 13. fol. 118.

Carceratio debitoris. Vide in verbo Exceptio non numeratæ pecuniæ.

Carcerati. Vide in verbo Abolitio.

Cardinales.

Cardinales quibus laudibus, & quantæ excedentia præfulgeant. 49. 41. fol. 180.

An Regibus competantur, ut ibi num. 45.

Et ut Cardines Ecclesiæ sustententur hoc nemini Cardinalium appellati. n. 42.

Pro Christiana Republica an dicantur in Sacro Concilio militare. n. 43.

Et an gaudeant Adulterum privilegii in respende. num. 44.

Castrensia bona.

Castrensia bona an nuncupari possint ea, quæ profecta sunt ab Ecclesia. 49. 67. fol. 180.

Casus fortuitus.

Casus fortuitus. Vide in verbo Depositum.

Casus omisus.

Casus omisus an pro omisso habeatur. 39. 22. fol. 134.

Et in quibus casibus non habeat locum, ut ibi.

Causa, & Causæ.

Causa finalis num influat in alias causas, & dicatur causa causarum. 6. 24. fol. 17.

Causa finalis quæ sit, vel impulsiva. 6. 22. fol. 17.

Causa impulsiva cessante an cesset dispositio. ibid. num. 13.

Causa magna civilis an, & quando criminali comparetur. 26. 115. fol. 79.

Causa piarum dispositionum an sit mixta fore. 40. 32. fol. 138.

Et an in ea locum habeat præventio inter Indicem, secularem, & Ecclesiasticum, ut ibi n. 33.

Causa una ex pluribus cessante an cesset dispositio. 14. 27. fol. 41. & 6. 25. fol. 17.

Causæ cessante. Vide in verbo Actionis causa.

Causa ordinaria, vel summaria. Vide in verbo Appellationis causa.

Causa miserabilium personarum an decendant in utroque foro Ecclesiastico, & seculari, secundum sacra Canonum. 41. 13. fol. 148.

Causa civilis cursus. Vide in verbo Falsitatis indicio.

Cautio,

Cautio an sit medicina sequestri. 59. 10. fol. 121.

Cautio. Vide in verbo Alimenta, & litis sumptus, Dilatione moratoria.

Cautio conventionalis. Vide in verbo Actuarij.

Cautio de restituendo cuiuslibet, & quando. Vide in verbo Clericus.

Cedendarum actionum exceptio.

Cedendarum actionum exceptio. Vide in verbo Exceptio cedendarum.

Cedens.

Cedens actiones contra nomen debitoris num solvendo dicatur. 3. 7. fol. 9.

Cedens an exigere possit à nomine debitoris cessio, qui capis iam solvere cessionario. 94. 139. fol. 32.

Cedens hereditatem an sit principaliter heres. 97. 55. fol. 332.

Et proinde velle via conveniatur à creditoribus hereditatis, & legatarij, ut ibi.

Cedens. Vide in verbo Debitor cessus.

Cedens hereditatem. Vide in verbo Renunciatio.

Cedenti an, & quando legitime solvi possit à debitor cessio. 77. 40. fol. 274.

Censuale.

Censuale instrumentum. Vide in verbo Compensatio.

Census.

Census an solvatur de re aliena. 13. 12. fol. 63.

Census ad maiorem rationem, ea quæ debetur ex errore solvitur an, & quando pro superfluo fortiter extenuetur. 11. 46. fol. 32.

Et an, & quando pro reliquo detur indebiti conditio ad repetendum. 48.

Census augmentum an, & quando præscribatur. 12. 51. fol. 32.

Et contra præscriptionem an detur in integrum restitutio ex capite ignorantia. 55.

Census an constitui possit ex tertijs non solvitis annuatim introitum in capitale positis. 11. 6. fol. 30.

Potest ex quantitate, quam venditor recepit, an ex alia causa debere constitui. n. 8.

Census an, & quando creari possit ex interesse inter partes calculato. 11. 10. fol. 30.

Aique ex interesse tertijs num. n. 11.

Census quasi possessio num. nuda solutio acquiratur.

ut eo unimo facta, ne qualibet anno fieri debeat.
11.40. fol. 32.

Census si per triennium ad maiorem rationem solvatur ea, quae sunt ab initio conventa, an, & quando censetur a primo pretio recessum, & diminutio inducatur. 12.42. fol. 32.

Census emptor an acquirat solum usumfructum respectu rei census submissa, & directum dominium respectu redditus. 23.13. fol. 63.

Census emptor in bonis Universitatis, num debeat esse sollicitus, ne pecunia in causam expressam erogetur. 99.21. fol. 336.

Ne census impositio per in integrum restitutionem, revocetur, ut ibi.

Census emptor in bonis Universitatis in publico parlamento, si in generali consilio an, & quando indigeat probatione, quod pecunia in utilitatem Universitatis versa fuerit. 99.28. fol. 336.

Census ex Bulla Papa Nicolai an decimam pretij partem excedere possit. 11.24. fol. 31.

Est illam excedat an census constitutio deficiat, vel sit ad illam reducendus, distinguatur, ut ibi num. 25.

Census quomodo probetur, si de ipsius origine non constat. 11.28. fol. 31.

Census. Vide in verbo Actio personalis, Clausula, consilitoris, & praecepti, Creditor, Dilatio & moratoria.

Census exequutio. Vide in verbo Hostia ex-
ceptio.

Census exigendi lris, quomodo prescriptione quaratur. 11.35. fol. 31.

Cessio, & Cessionarios.

Cessionionum quando libere cedentem. 3.6. fol. 9.

Cessio in corporalibus an vim habeat traditionis 77.35. fol. 274.

De ne dum transferat possessionem. n. 36.

Sed etiam dominium. n. 39.

Cessio an in potestiores fieri possit. 3.21. fol. 10.

Cessio nominis debitoris an pro traditione habeatur, & idem operetur, quod traditio in corporalibus. 77.37. fol. 274.

Si cedens velit eas totales transferre, ut ibi n. 38.

Cessio rei litigiosa an variet iudicium. 3.20. fol. 10.

Cessio an, & quando operetur traditionem in meris incorporalibus, vel in incorporalibus, quae corporali-
bus inherant. 5.32. fol. 15.

Cessio, quae ab Ecclesia sit hereditatis sibi delata an, & quando indigeat solemnitatibus in alienatione rerum Ecclesiae requisitis. 45.80. fol. 170.

Cessio. Vide in verbo Debitor, Nomen debitoris.

Cessio hereditatis. Vide in verbo Hereditas.
Cessio rei, vel hereditatis Ecclesiae. Vide in verbo Ecclesiam rei.

Cessionarius creditoris cum assensu an, & quando preferatur creditoribus sine assensu in prelo secundo, licet assensum super cessione non habeat. 33.28. fol. 114.

Cessionarius hereditatis an teneatur ad fructus impen-
sas. 4.27. fol. 13.

Et quid in cessionario bonorum, ut ibi.

Cessionarius incertarum affectionum an, & quando solum quantitatem pro cessione obtinenda solummodo consequatur. 3.22. fol. 10.

Chitographus, & Chitographi restitutio.
Chitographus. Vide in verbo Solutio ex chitographo.

Chitographi restitutio. Vide in verbo Exceptio duplex, & Exceptio taciti patris.

Circuitus inutilis.

Circuitus inutilis an sit evitandus. 68.19. fol. 236.

& 69.61. fol. 243.

Circuitus. Vide in verbo Creditor anterior.

Citatio, & Citatos.

Citatio ad domum an, & quando legitimi fiat. 26.23. fol. 72.

Citatio debitoris an, & quando sit facienda ante sequestrum. 59.16. fol. 213.

Citatio defuncti an sufficiat pro translatione instantia iudicii in heredem. 53.15. fol. 192.

Citatio in domo citati exequatur, quia nuncio fuit a parte offensa, an nulla reddatur. 26.36. fol. 73.

Citatio an perpetuet iudicium instantis iurisdictionem. 53.18. fol. 192.

Citatio pro sententia executione, an vim habeat licet contestationis. 53.29. fol. 193.

Ac via exequutiva prescriptionem interrumpat. num. 30.

Eamque perpetuet per annos quadraginta. 32.

Citationis nullitas an possit a citato praesente allegari. 30.41. fol. 99.

Citatus in iudicio immisionis ex l. finali C. de Edicto Divi Adriani, an sit legitimus contraditor, 34.34. fol. 118.

Civilis actio.

Civile actio. Vide in verbo Actio, Criminalis actio.

Civile causa, & Civilis.

Civile causa, vel criminali intromissa an possit adversarius aliam civilem, vel criminalem non vera questionem. 69.15. fol. 241.

Civilitas patris an transeat ad filium, etiam quod non sit in loco patris natus. 55.6. fol. 102.

Civis, & Civitas.

Civis, & domicilium an faciat animi, vel corporis assentientia. 55.17. fol. 203.

Civis. Vide in verbo Census, Clerici.

Civis loci paterni an dicatur natus in peregrinatione. 55.15. fol. 203.

Vel in parentum transitu, ut ibi n. 18.

Civis nomen quos comprehendat. 55.1. fol. 202.

Civitas an minor comparetur. 99.6. fol. 335.

Civitas, sive populus an, & quando possit annuum redditum consistere super bonis publicis, & publice usus destinatis. 99.11. fol. 335.

Civitas. Vide in verbo Annuum legatum.

Clausula, & Clausula.

Clausula actum est in testamento deficiens an arguat voluntatis imperfectum. 35.10. fol. 121.

Clausula Codicillaris an operetur in testamento idiota, & litterarum ignare, si fuerit illa a Notario vulgaria. 41.93. fol. 150.

Clausula Codicillaris an suppleat regim s testis de-
se-

- scilicet in testamento.* 35. 11. fol. 111.
Clausula Codicillaris, *ut operetur, qua requiratur* 41. 92. fol. 150.
Clausula Codicillaris. *Vide in verbo* Amor, & dilectio, Legata pia, Testamentum.
Clausula constituti, & precarii. *Vide in verbo* operetur demum translationem in venditione anni censur, vel in condicionali contrahu. 23. 11. fol. 63.
Clausula coostructi, & precarii. *Vide in verbo* Dominium, Donatarius, Donatio.
Clausula derogatoria in Summi Pontificis concessione apposta. *an, & quando comprehendat ius ab eo ignoratum.* 40. 111. fol. 144.
Clausula & non aliter, nec alio modo quid operetur. 99. 19. fol. 136.
Clausula, & ob aliter, nec alio modo. *Vide in verbo* Condicio.
Clausula, & in preambula hora mortis, vel per duas horas ante. *Vide in verbo* Donatio.
Clausula ex certa scientia. *Vide in verbo* Dilatio debitori, Rescriptum gemiatum.
Clausula in fine posita. *an, & quando ad omnia precedentia referatur.* 45. 44. fol. 168.
Clausula in principio testamenti apposta, & non in corpore dispositionis, *an operetur.* 34. 11. fol. 118.
Clausula in tali casu sine eo casu nam dispositionem restringas ad casum illum. 45. 31. fol. 167.
Vel alterius extensionem admittat, *ut ibi n. 32.*
Clausula in testamento in scriptis apposta, quod valeat omni meliori via, & modo, quo valere potest, quid operetur. 34. 20. fol. 117.
Clausula in testamento in scriptis apposta non valet, ut testamento in scriptis, valeat, ut novum pativum. *an, & quando adiecta censetur de fide* Notarii. 34. 19. fol. 117.
Clausula motu proprio. *Vide in verbo* Dilatio debitori.
Clausula obo obstante. *Vide in verbo* Dilatio debitori.
Clausula non obstantibus *an deroget privilegio specialium mentionem requirunt.* 40. 117. fol. 144.
Clausula omni meliori modo *an operetur, ut possit sententia obtineri pro omni eo, quod fuit in libello comprehensum.* 83. 18. fol. 190.
Saltem ex lata significatione, ut ibi n. 17.
Clausula omni meliori modo quid operetur. 35. 8. fol. 68.
Clausula factorum, & curatorem. *Vide in verbo* Iuramentum.
Clausula cum omni iure vel cum iuribus, & pertinentiis, & cum integro statu *an referantur ad omnia accessoria.* 79. 65. fol. 181.
Clausula ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis, sine motu proprio, & miles in Principis concessione, *an operetur in tertio praedictum.* 40. 119. fol. 144.
 Clerici, & Clerici.

Clerici an, & quando sint agnoscendi a suis ordinariis Iudicibus, ita ut forum seculare declinent. 53. 1. fol. 191. & 52. 4. fol. 189.

- Clerici. Vide in verbo* Consuetudines, Ius accrescendi, Proximitates, Rex Neapolis.
Clerici, & Ecclesiastica persona an comprehendantur in Statutis, & Consuetudinibus laicorum. 88. 39. fol. 301.
Vel eorum bona, ut ibi n. 40.
Clerici, & Ecclesiastica persona an gaudeant beneficiis Neapolitanarum Consuetudinum. 88. 42. fol. 301.
Clerici an sint a seculari Iurisdictione exempti. 55. 33. fol. 103.
Clerici an sint Civis, ut laici, & veniant appellatione Civium. 55. 34. fol. 103.
Clerici Neapolitana Civitatis an sint concedenda immunitas, à gabelis. 55. 32. fol. 103.
Clerici sine succedere ab intestato decedentibus, an sint succedat, vel Ecclesia, quibus servium. 41. 124. fol. 154.
Clerici Anther laudatus in causa, qua vertitur in foro seculari, an quid se remittant ad forum suum. 53. 101. fol. 195.
Et contra habentis causam ab eo, an procedatur in foro seculari, ut ibi n. 102.
Et quid in alijs privilegiatis, & Neapolitanis, nunt. 103.
Clerici cum laico vocatus an in separabilibus ad forum suum remittatur, & laici in foro seculari remittantur. 53. 100. fol. 195.
Clerici coheres. Vide in verbo Coheres laicus.
Clerici depositarius an declinet forum Iudicis laici, coram quo fuit scilicet depositum. 53. 85. fol. 195.
Clerici heres laici, cum quo lis empti fuit, an, & quando instantia pempta declinet forum. 53. 38. fol. 194.
Clerici heres laici an, & quando declinet forum si conveniatur pro restitutione rei, vel pecunie a seculari Iudice liberata defunctis. 53. 81. fol. 195.
Clerici. Vide in verbo Dignum, Dilationis quinquennialis, Statorum, Testamentum Clerici. Text. in l. haeres absens. Text. in h. i. is, qui Romae.

Claus.

- Clicus. Vide in verbo* Advocatus.
 Cohabitator.
Cohabitator. Vide in verbo Domesticus.
 Coheres.
Coheres laicus rem communiter possidens cum coherede Clerico, si super ea conveniatur assilectia Iudicio, an sit ad forum Ecclesiasticum, tanquam dignus, remittendus. 53. 88. fol. 195.
Coheres. Vide in verbo Inventarium.
 Collatio.
Collatio. Vide in verbo Officia vendi solita.
 Collecte.
Collecta. Vide in verbo Pauperias.
 Collegium.
Collegium. Vide in verbo Teles de Universitate.
 Commensalis.
Commensalis. Vide in verbo Domesticus.

Commissiones exarum.

Commissiones carcerum an fieri prohibeantur in Fabrica praedictum. 40. 34. fol. 138.

Commodatum.

Commodatum. Vide in verbo Debitos.

Compensatio, & Compensationis exceptio.

Compensatio contra instrumentum consale an admittatur. 74. 14. fol. 162.

Compensatio de liquido ad iliquidum an, & quando admittatur. 74. 19. fol. 162. & 83. 45. fol. 191.

Compensatio an debitor extinguat ipse Iure, etiam absque hominis oppositione. 74. 4. fol. 162.

Compensatio num locum habeat cum uterque debet, & utrique debetur. 75. 33. fol. 166.

Compensatio an admittatur de spacio ad quantitatem. 72. 20. fol. 153.

Compensatio opposita an necessitatem imponat Iudici ad compensandum. 74. 6. fol. 162.

Compensatio an sit solutio. 74. 2. fol. 161. Et quamvis sita solutio dicatur, an sit realis debiti satisfactio, ut ibi n. 2.

Compensatio. Vide in verbo Creditos, Deteriorationes, Possessor, Pupilli actio.

Compensationis exceptio an, & quando opponi possit contra alimenta priorita. 57. 36. fol. 108.

Compensationis exceptio an, & quando opponi dicatur adversus sententiam, & Instrumentum debiti iuratum. 74. 8. fol. 162.

Compromissum.

Compromissi prerogatio ad aliud tempus an, & quando debeat partis notificari, ut laudum inde sequitur sit validum. 54. 23. fol. 199. & 84. 23. fol. 193.

Compromissi prerogatio a fieri intelligatur, cum eisdem qualitatibus, & conditionibus. 54. 56. fol. 201.

Compromissi prerogatio an possit compromissi terminum excedere. 54. 21. fol. 198.

Compromissum nam ab Arbitris prerogari possit, lapsa iam primo tempore ad arbitrandum concessa. 54. 53. fol. 201.

Compromissum de Iure, & de facto super re minoris an fieri possit, etiam si Iudicis decretum necedat. 54. 15. fol. 198.

Compromissum. Vide in verbo Laudum.

Compromissum in causa dotis. Vide in verbo Dotis causa.

Concessio Principis.

Concessio Principis. Vide in verbo Clausula ex ecclesia sciticia.

Conclusio in causa.

Conclusio in causa. Vide in verbo Deposito.

Concubus.

Concubine demi retenta, eiusque filijs, que possint relinquuntur, an de Iure debeantur. 57. 26. fol. 110.

Condemnatio.

Condemnatio. Vide in verbo Abolitio.

Conditio ex lege.

Conditio ex lege an competat pro paragio. 83. 26. fol. 190.

Et an tanquam actio personalis duret triginta annis, ut ibi n. 7.

Conditio ex lege, vel Iudicis officium an competat, ubi lex circa necessaria disposita. 29. 40. fol. 95.

Conditio ex lege pro alimentis concessa an esse debeat competat. 7. 12. fol. 148.

Conditio ex lege. Vide in verbo Dotis causa.

Conditio inderbit. Vide in verbo Censui.

Conditio, Conditionis.

Conditio abstinendi a expensis in legato. Virgini factum non recipiatur, si eius defectum pia causa, vel Ecclesia vocetur. 38. 26. fol. 133.

Conditio licet sit honesta, sed tamen ad illam impetrari spectat utroque sit, & in honestum an tota dispositio sub ea concepta sit. 38. 48. fol. 131.

Conditio an sit, vel modus si fuerit debet implementum post executionem actus. 99. 34. fol. 336.

Et si dicatur sub tali pacto, & conditione, ut ibi, cum verbis, & non aliter, nec alio modo, ut ibi, conditio impossibilis a Iure siue turpis, an, & quando recipiatur. 38. 15. fol. 130.

Conditio impossibilis a Iure qualis? 38. 4. fol. 129.

Conditio impossibilis quos modis dicatur. 38. 3. fol. 129.

Conditio impossibilis in ultima voluntate adiecta an habeatur pro non scripta. 38. 1. fol. 129.

Firma remanens dispositione, ac si fuisset puri concepta, ut ibi n. 2.

Conditio impossibilis quam testator putabat esse possibilem in dispositione ad pias causas adiecta nam vitios dispositionem. 38. 84. fol. 231.

Conditio in legato opposita an retrotrahatur favore pro causa. 41. 123. fol. 151.

Conditio in legato, vel si discommisitis conditionalibus an, & quando purificata retrotrahatur ad diem mortis testatoris. 41. 123. fol. 151. & 140. fol. 152.

Conditio in legato adiecta an valeat, si ad turpem causam referatur. 38. 12. fol. 129.

Conditio habendi eum consensu alterius an, & quando de substitutione recipiatur. 30. 21. fol. 183.

Conditio potestativa natura casu deficienti an habeatur pro impleta. 43. 35. fol. 159.

Mixta vero etiam casu deficienti an defecto faciat dispositionem. 43. 36. fol. 160.

Et quid si tertii facto deficiat. n. 37.

Conditio, quae tacite inest a Iure, si exprimitur an faciat actum conditionalem. 99. 19. fol. 336.

Conditio turpis, & inhonesta, & qua honeste adimpleri non potest, an recipiatur, & pro non scripta habeatur. 38. 12. fol. 129.

Conditio turpis, si a Iure impossibilis an, & quando recipiatur a dispositione, & pro non scripta habeatur. 38. 60. fol. 135.

Conditio voluntaria, quae dicatur. 43. 34. fol. 159.

Et an adimpleri debeat in forma specifica. n. 32.

Conditioque sub aliqua datam an censetur sub conditione adimpletum. 22. 34. fol. 62.

Conditiones turpes nam habeantur pro non adiectis. 38. 9. fol. 129.

Et an inter eas conditio inrisurandi numeretur, ut ibi n. 10.

Conditionalis Creditor.

Conditionalis creditor: Vide in verbo Creditoris appellatione.

Conductor.

Conductor. Vide in verbo Hypotheca super bonis, & Hypotheca tacita.

Confessarius.

Confessarius. Vide in verbo Advocato.

Confessarius, & eum habentibus animarum an lex militum confidat. 40. 63. f. 141.

Confessio.

Confessio ad exonerationem conscientia, parte etiam absente facta, an plene probet. 40. 98. f. 142.

Confessio desinit an vocat heredes, & successores, ut eam impugneri non possint. 11. 34. fol. 31.

Confessio cum uno facta, quod si heres alienius, an, & quando praedicti respectu alterum. 12. 6. fol. 60.

Confessio erronea in iudicio facta an, & quando necesse, & revocari possit. 74. 24. f. 263.

Confessio extrajudicialis an probet si per testes singulares discerantur, & variis probata fuerit. 74. 31. fol. 263.

Confessio extrajudicialis parte absente facta an, & quando probet si tendat ad liberandum. 74. 30. fol. 263.

Confessio facta, quod bona sint materna, cum res vera sunt paterna, an miter facti veritatem, vel praedicti confitent. 22. 54. fol. 62.

Confessio iudicialis num habeat vim rei iudicatae, & paratam executionem. 10. 7. f. 97.

Confessio iudicialis an probet, si in eodem iudicio, & inter easde partes, & ad eundem finem facta fuerit. 74. 22. fol. 263.

Confessio voluntaria interioris in iudicio facta an praedicti pupille. 74. 23. f. 263.

Confessio iudicialis num sit probatio maxima, si pleni finis vim habens publici instrumenti. 11. 32. fol. 31.

Et an sit illa, & omnibus alijs probationum generibus efficacior paratam habens executionem. num. 32.

Confessio. Vide in verbo Compensatio, Exceptio nulla.

Confessio de recepto. Vide in verbo Solutio.

Confessionis sigillum revelare an liceat Confessario. 40. 49. fol. 140.

Vel alteri sigillum secretes. n. 50.

Et an mortaliter peccent utroque si confessionis, vel secreti sigillum revelaverint. num. 52.

Confoctio.

Confoctio supra iustam affectionem an intersit acquirere. 75. 17. f. 265.

Confirmatio.

Confirmatio iure dantis, num confermetur ius accipientis. 45. 29. f. 170.

Coniugal status.

Coniugal status. Vide in verbo Contractus.

Coniectura.

Coniectura an admittatur in contrariis. 45. 41. fol. 168.

Coniectura levis num sufficiat ad vocationem inducendam filiorum in conditione posterum, si sint de descendens testatoris. 44. 24. fol. 265.

Connectere, & Connexa.

Connectere quid sit. 92. 24. f. 314.

Connexa qua dicantur. 92. 25. f. 314.

Connexa an dicantur, quorum unum velit in determinationem alterius. 51. 4. f. 186.

Vel quorum unum ab altero pendet, tanquam in necessarium consequens, vel antecedens. num. 5.

Connexa. Vide in verbo Clausula in hoc posita.

Connexum. Vide in verbo Individuum.

Con sanguineus, Coosanguinitas.

Con sanguineus an cogatur deponere contra consanguineum ad quantum usque gradum exclusio in causa criminali, vel civili ardua. 26. 97. fol. 77.

Etsi de facto cogatur a iudice ad deponendum, an eius depositum nulla reddatur. n. 98.

Vel teneatur revelare contrarium ad falsam iudicem excommunicationem. n. 99.

Con sanguinitas. Vide in verbo Solutio.

Conscientie probatio.

Conscientia probatio. Vide in verbo Iudicia.

Consensus, & Consentire.

Consensus. Vide in verbo Ignorans, Sigillum.

Consensus in iudicio. Vide in verbo Exceptio declinatoria tori.

Consentire. Vide in verbo Tacere.

Consequens.

Consequens qui vult, num censetur velle antecedent. 97. 54. fol. 332. & 46. 11. f. 172.

Consiliarius.

Consiliarii S.C. Neap. an dicantur Iudices Delegati, vel ordinarii. 56. 48. f. 206.

Consiliarii S.C. Neap. an ordinarii representent Iurisdictionem. 32. 116. f. 111.

Consiliarius Regius, dum creatur Praefectus S.C. vel Locumtenens Regia Camera, num retineat Iurisdictionem sibi commissam causarum Rotunda Fabrica. 40. 15. f. 137.

Vel Gabelarum, redemptionum, & familiarum. num. 16.

Constitutiones Regni Neapolis.

Constitutiones Regni Neapolis eius ordinis fuerint in unum collectae, & in librum redactae. 41. 213. fol. 154.

Constitutiones Regni Neapolis an sint ius commune in Regno ipso. 41. 222. f. 154.

Constitutum, & Precarium.

Constitutum, & precarium an verum transferat, & reale possessionem, naturalem, & civilem. 23. 5. f. 62.

Et quid in simpliciprecario. Ibid.

Con-

Constitutum in contractu appositum, nunc est inguatur merito constituto. 9. 31. fol. 26.

Et an operetur contra heredem, ut ei possit propria, auctoritate auferri possit. n. 32.

Vel Inducit officium sit a constituto implendum pro obtinenda contra eum immisione in possessionem. n. 33.

Constitutum quo tempore praestatur, & quando in integrum restituitur adversus prescriptionem competit. 11. 70. f. 33.

Constitutum, & praeclarum. Vide in verbo Clausula constituti, & praeclarum.

Constituti Clausula. Vide in verbo Possessio. Consuetudo.

Consuetudines Civitatis Neapolitanae, quemadmodum, & alia Statuta laicorum an comprehendant Ecclesiasticas personas, eorumque bona, allivis, vel passivis. 70. 11. & 31. f. 246.

Consuetudines laicorum an ligent Ecclesiasticos, si expressa ad sui Pontificis approbatio. 70. 27. fol. 246.

Consuetudines laicorum. Vide in verbo Clerici.

Consuetudines Neapolis de bonorum antiquorum dispositione loquentes, de quibus bonis intelligenda sunt. 88. 98. f. 303.

Et an procedant in iuribus, & alienationibus. n. 100.

Consuetudines Neapolis dispositionem prohibentes de mediato bonorum antiquorum, an emanaverint in filiorum, & proximorum beneficium. 88. 49. f. 301.

Et an procedant, si proximiores sint Clerici in laicorum Consuetudinibus non comprehensi. n. 50.

Consuetudines Neapolis in materia servitutum fabricarum, & similium an fuerint per Ricum Curia Archiepiscopalis approbata. 70. 24. fol. 246.

Et quid in iure congrui. n. 25.

Consuetudines Neapolitanae. Vide in verbo Clerici.

Consuetudo longa non tribuat iurisdictionem non habenti. 51. 49. fol. 190.

Vel privilegio comparetur circa iurisdictionem conferendam. n. 50.

Consuetudo. Vide in verbo Argumentum.

Coptocotia causa.

Continuitas causa eadem esse, quando dicatur. 68. 56. f. 139.

Continuitas causa quibus modis dicatur, ita ut eam dividere non liceat. 51. 6. & 7. f. 186.

Contractus, & Cocontractentes.

Contractus alterius an alter obligari possit. 7. 36. fol. 11.

Contractus conclusus, & perfectus in quo consistat. 17. 28. f. 47.

Contractus an sit interim exequendus, eius nullitate pendente. 15. 56. f. 39.

Contractus an ex partium conventionem legem accipiant. 9. 30. f. 37.

Contractus interpretatio num fieri debet ex eo,

quod verisimiliter a contrahentibus actum est. 22. 49. f. 61.

Contractus interpretatio an strictius fiat, quam ultima voluntas. 43. 10. f. 158.

Contractus an admittant largissimam interpretationem. 22. 45. f. 61.

Contractus an strictius interpretentur, quam ultima voluntas. 22. 45. f. 61. & 45. 39. f. 68.

Et an in eis facienda sit interpretatio contra illam, qui se fundat ex verbis. 45. 46. f. 168.

Contractus ut valeat an praesentia, & simultaneo consensus requirantur. 22. 5. f. 60.

Contractus. Vide in verbo Assensus, Coiectura, Constitutum, Emancipatio, Feriatis diebus, Verba in contractibus, & Verba testatoris, & contrahentium.

Contractus conditionalis. Vide in verbo Clausula constituti.

Contractus rescisso. Vide in verbo Rescissio contractus.

Contractus rescissio an oriatur ex graduatione creditorum, & venditione bonorum debitoris ordinata. 68. 59. f. 139.

Contractus an conventui possit in loco contractus, & destinatus solutio, si ibi non reperitur. 42. 15. fol. 155.

Contractus cum alio, num debeat eius conditionem investigare. 1. 34. f. 5.

Contractus cum alio, tanquam procuratore, an debeatur esse curiosus, & inquirere, si mandatum fuerit revocatum. 1. 23. f. 4.

Et an contra falsum procuratorem in hac agere possit. n. 25.

Vel impetitur principali, quod mandati revocationem futuro, & incerto contrahentem non denunciet. n. 16.

Et an idem sit respectu debitorum solvendum, quos certos habet. n. 33. f. 5.

Contractus an heredibus quoque suis prospectus censetur. 9. 6. f. 15.

Contractus. Vide in verbo Aequalitas.

Contraria.

Contrarium uno in esse posito an aliud removeatur. 95. 21. f. 37.

Corpus.

Corpus. Vide in verbo Anima.

Correctio, & Corrigo.

Correctio iuris. Vide in verbo Clausula in hoc posita.

Corrigere incontinentem se voluisse, an quis presumatur. 35. 18. f. 12.

Correlativa.

Correlativa. Vide in verbo Argumentum ab uno, Debitori.

Correspondiva.

Correspondiva an presumatur, quae incontinenti sunt, num possit aliud, etiam ad finem arguendi contractus fidei, & simulatoris. 6. 35. f. 18.

Creditor.

Creditor antiquum eligat solutionis causam, num debeat aliquantum expellere debitorem, cui pri-

primi electio compellit. 94. 19. f. 122.
Ut ob illius instantiam moram in eligendo sibi devaluatur electio. n. 10.
Creditor anterior an vocet regulariter pecuniam posteriori creditori solutam. 32. 81. f. 110.
Et quando secus. n. 83.
Creditor anterior si potest in bonis debitoris satisfieri, an debeat posteriorem, pro restitutione pecuniae sub cautione recepta molestare. 68. 17. & 10. fol. 126.
Sicut an debeat contra posteriorem agere, si alius magis posterior existat. n. 21. & seqq. f. 137.
Creditor anterior. Vide in verbo *Pia causa*.
Creditor cum assensu an cogi possit à creditoribus sine assensu super feudalius agere. 68. 34. f. 137.
Creditor cum assensu. Vide in verbo *Cellonatus*.
Creditor quis dicatur. 22. 35. f. 61.
Creditor an cogi possit pro credito res debitoris litigiosas, & intricatas persequi. 68. 53. fol. 138.
Creditor an teneatur prestare diligentiam in pignore, eiusque fructibus percipiendis. 77. 15. f. 273.
Creditor an pendente conditione dicatur verò creditor. 22. 41. fol. 61.
Creditor habens fideicommissaria bona principaliter una cum liberis obligata num cogatur super illis agere, ut libera ab ipso creditoribus remaneant. 68. 38. f. 137.
Creditor quomodo procedere debeat in eligendo causam, in quam cedat solum a debitore. 94. 4. fol. 121.
Creditor an liberum habeat arbitrium super bonis debitoris pro eius credito consequendo. 68. 2. fol. 236.
Et an regulatum esse debeat, sine dolo, aut mala fide, exerceri. n. 2.
Creditor cum super uno corpore sententiam obtinuit, an variare possit. 68. 6. f. 136.
Creditor an teneatur facere necessariam impensam in pignore. 77. 18. f. 273.
Creditor an cogi possit diminutam recipere solutionem. 80. 9. f. 182. & n. 31. f. 183.
Vel debitor diminuit solvere. n. 10.
Creditor an possit iudicium semel incipitum eludere. 69. 32. f. 142.
Ita nisi solemniter incubaverit, solemniter quoque terminare debeat. n. 33.
Creditor num presumatur recipere vellem particularem solutionem. 29. 15. f. 94.
Creditor pignus distrahens an possit accipere pecuniam ex venditione perveniendam, in causam, quam vult. 94. 74. f. 123.
Creditor pignus emens, non tam dominij acquirundum causa, quam possessionis an pecuniam dedisse censetur. 77. 35. f. 273.
Et an contra eum sit offerendi competas. n. 5.
Creditor an possit rem hypothecam si vacuavit eius possessio, propria auctoritate apprehendere pro iurij sui conservatione. 58. 23. f. 111.
Creditor, qui post oppositam compensationem in petendo debitum iudicialiter persillit, an puniatur

ut ipse indebitum. 74. 3. f. 162.
Creditor, qui sub alterius persona imagine pignus emit, an illi, vel sibi negotium gessisse intelligatur. 77. 2. f. 273.
Creditor societas an, & quando praferatur creditoribus socij anterioribus in bonis in societate positis, & ab ea pervenitis, etiam pro parte ad socium spectante. 24. 44. f. 67.
Creditor sortis annui census, ex rescissione sequenti a stertibus recipiat, an sibi praevideat in petendo sortis. 80. 19. f. 283.
Creditor sortis usuras recipiendo pro eo tempore, an sortem petere possit. 80. 20. f. 283.
Creditor tertius recipiens, num rescissione censetur à contrahens rescissione obtinere. 75. 57. f. 269.
Creditor. Vide in verbo *Actio pignoratitia, Adjudicatio, Advocatus, Debitore, Donatio, Electio, Exceptio cedendarum*.
Creditores absentes an sufficiant per edictum citantur. Inventarij confessione. 26. 20. f. 72.
Absentes qui intelliguntur. n. 21.
Creditores certi an sint nominatim citandi in confessione inventarij, incerti verò per proclama, vel edictum. 26. 26. f. 72.
Et certi qui dicantur. n. 18.
Creditores creditoris feudis, etiam absque assensu, an concurrant iuxta anterioritatem ipsorum in pretio feudi. 33. 25. f. 114.
Sed qualiter hoc procedat remissum. n. 16.
Creditores hereditatis an, & quando possint illius cautionarium, aut emptorem personali actione convenire. 4. 9. f. 12.
Creditores hereditatis. Vide in verbo *Heredes*.
Creditores omnes etiam absque assensu, an, & quando concurrant iuxta eorum anterioritatem in pecunia pervenita, ex venditione feudi. 33. 14. fol. 113.
Creditores. Vide in verbo *Actio, Dilatio, Electio, Heredis pactum, Hereditas, Hereditate vendita, Inventarium*.
Creditoris appellatione an veniat futurus conditionalis creditor. 22. 39. f. 61.
Vel qui agere non possit. n. 40.
Creditoris negligentia in liquidanda quantitate debita, an sibi imputari debeat. 80. 11. f. 182.
Creditorum maior pars, quando praevideat minori in remissione partis debiti remissum. 65. 40. fol. 129.

Creditum.
Creditum an dicatur omne quod debetur, quovis ex causa debetur. 22. 37. f. 61.
Crimen, & Criminalis actio.
Crimen perjurij an sit homicidium, vel adulterio damabilius. 94. 63. f. 123.
Crimen falsi. Vide in verbo *Abolitio, Falsi crimen*.
Crimen lese Maiestatis. Vide in verbo *Abolitio*.
Crimen. Vide in verbo *Testis cogitur*.
Crimina enemisum. Vide in verbo *Abolitio*.
Gr

Criminales causa. Vide in verbo Appellatio.
Criminalis actio. Vide in verbo Actio, five Accu-
satio.

Criminalis actio de violentia, atque turbatione pos-
sionis an intentari possit ante completam civil-
em causam super hoc ante propositum. 69. 18.
f. 141.

Criminalis actio an possit post civilem intentari. 69.
9. fol. 141.

Et an finis prius civilis iudicij. n. 11.
Criminalis causa.

Criminalis causa. Vide in verbo Civilis causa.

Criminis in causa, quando si civiliter negandum, vel
superfendendum, donec videatur exitus causae ci-
vilis. 76. 3. f. 270.

Criminum abolitio. Vide in verbo Abolitio, Io-
dultum.

Capla.

Capla num presumatur si probatur five in faciendo,
five in omittendo consistat. 75. 23. f. 265.

Capla. Vide in verbo Creditor, Curator, Deterio-
rationes, Dolus.

Capla lata. Vide in verbo Depositarius.

Curator.

Curator adulto an detur inopie, qui libram habet
si velit bonorum suorum administrationem. 84.
32. f. 193.

Curator a patre datus in testamento, an indigeat
Iudicis confirmatione. 84. 34. f. 193.

Qua num fieri possit ante filij pubertatem, & sine eius
consensu. n. 35.

Curator cum hereditati iacenti datur, an citandi
sint illi, quorum est prima causa successione. 49.
34. f. 179.

Et an eis situm tempus debeat ad deliberandum.
num. 35.

Curator hereditati iacenti. Vide in verbo Seoten-
tia.

Carrus, five Carratin. Vide in verbo Rei lux.

D.

Dammum.

D*ammum, quod quis sine culpa sentit, an sibi, vel*
alijz debent imputari. 56. 36. f. 106.

Datio in solutum.

Datio in solutum. Vide in verbo Assignatio, Evi-
ctione sequuta.

Debitor.

Debitor cessus non cedenti rellé solvat, antequam
numm ex tribui in l. 3. C. de novationibus no-
tatis interveniat, quamvis cessione non ignoret.
3. 1. f. 9.

Et quid in cessione ad utilitatem cedentis, vel ad
commodum cessionarij. n. 8. f. 10.

Debitor delegatus an obligetur cessionario, quam-
vis non sit verè debitor delegatus, sed postea re-
petit quantitatem solutas a delegante. 3. 12.
fol. 10.

Debitor an dicatur, qui potest rei vindicationem, aut
aliu reali actione conveniri. 2. 2. 38. f. 61.

Debitor, & creditor an sint correlativi, ut dispositum
in uno consuetur in alio dispositum. 80. 8. fol.
182.

Debitor ex causa commodati, si argentum commo-
datum famulo suo fidei, & idoneo tradiderit, ut
commodanti deferret, & ille auferret, an com-
modantis periculo damnum cedat. 96. 10. fol.
329.

Debitor in quantitate partim liquidam, partim verbò
liquidandam, an liquidum solvere debeat, & ibi-
quidam pro tempore liquidationis offerret. 80. 24.
fol. 183.

Præstitis pro ibiquide fideiussoribus. n. 25. & 26.

Debitor cessus. Vide in verbo Cedeotii.

Debitor in vinculis an esse dicatur, si fuerit per Pu-
litiu, vel Civitatem sub fideiussoribus relaxa-
tus. 93. 22. f. 318.

Debitor pecunia alteri, quum creditori solvens per
errorem, an excusetur. 96. 32. f. 320.

Debitor suspensus. Vide in verbo Citatio.

Debitorum solventes. Vide in verbo Contrahens.

Debitorum vigore nupcarum Bancalium, vel obliga-
tionum penes acta Curie præstatarum, an undiri
possint adversus eas in Regno Neapolit., nisi in
vinculis, vel falso depositis. 93. 19. f. 318.

Debitori an equissimum vox dicatur, redde quod de-
bet. 20. 18. f. 35.

Licit cum accipit gaudens, cum reddit plet, ut ha-
bent præceptum, ut reddat culmenierum. n. 19.

Debitori in diem non imputari possit, quia ante diem
non solvit. 14. 28. f. 41.

Debitoris bona Vide in verbo Excoisio bonorum.

Debitoris carceratio. Vide ibid.

Debitum peti num sit iniuria. 6. 46. f. 19.

Decisiones.

Decisiones causarum an imdebent ubi alijz, quam à
Iudicibus ipsis decidentibus percipiuntur. 75. 51.
fol. 168.

Declaratio.

Declaratio circa usum testium, & scripturarum,
quando fit ab iudice, vel reo in iudicio faciend.
63. 28. f. 224.

Declarationes facta facultatum Reverenda Fabri-
ca à Deputatis in Urbe, an tennitèr apud nos
observentur. 40. 44. f. 139.

Decodus.

Decodus. Vide in verbo Intereffe conventum.

Decretum.

Decretum ex fella causatum, etiam non expre-
ssum, an vincitur. 35. 49. f. 124.

Decretum Iudicis. Vide in verbo Compromis-
sium.

Decurionatus.

Decurionatus officia. Vide in verbo Officia Deco-
rationatos.

Defensor.

Defensor necessarius num possit reum ex iure pri-
prio incurrere. 65. 42. f. 230.

Delegatio.

Delegatio. Vide in verbo Debitor.

Delicti præfumptio, Delictum.

Delicti præfumptio an excludatur ex bona vita, & fama inquirendi. 76. 19. fol. 271.

Delictum parit. Vide in verbo Patris delictum.

Delinquentis boea.

Delinquentis boea. Vide in verbo Elicus.

Delinquere.

Delinquere an plus dicatur, qui possessionem per mortem vacantem occupat, quam qui vacantem per negligentiam. 58. 26. fol. 211.

Depoere.

Depoere an, & quando sentantur tanquam principales Abbatis, & Moniales in causa monasterij. 63. 8. fol. 224.

Deposito principalis.

Deposito an fieri debeat a principali, vel eius procuratore. 63. 14. fol. 224.

Deposito principalis an sit in loco iudicii faciendus. 63. 11. fol. 224.

Et quando principalis præsentia requiratur. n. 12.

Deposito principalis quomodo sit in Regno Neapolitani faciendus. 63. 4. fol. 224.

Deposito at a procuratore principalis nomine fieri possit, qua requirantur. 63. 19. fol. 224.

Deposito principalis. Vide in verbo Actor.

Depositarius.

Depositarius an, & quando teneatur de lata culpa. 32. 12. fol. 112.

Depositarius. Vide in verbo Clericus, Menfarius.

Deposum.

Deposum improprium, & irregulare an, & quando dicatur. 96. 11. fol. 329.

Deposum regulare an, & quando dicatur. 96. 4. fol. 329.

Descendentes.

Descendentes. Vide in verbo Ascendentes, Excludo uno, Hæredis nomen, Hæredis verbum.

Descendendum vocatio.

Descendendum vocatio quos includat. 50. 6. fol. 181.

Et an, & quando inter eos reciprocum indicatur fideicommissum. n. 12.

Desertio appellationis.

Desertio appellationis. Vide in verbo Appellatio.

Detriorationes.

Detriorationes an, & quando cum meliorationibus compensentur. 75. 21. fol. 265.

Deus.

Deus sit abscondita cordis. 40. 102. fol. 143.

Qui solus reus, & corda scrutatur. n. 103.

Diffio.

Diffio, & quid operetur. 37. 9. fol. 127.

Diffio circa an ad modicam quantitatem Iudicis arbitrio referatur. 2. 8. fol. 7.

Diffio iocotoientis quid importet. 94. 14. fol. 321.

Diffio ita che quos effectus producat. 45. 3. fol. 168.

Diffio omnis, & diffio quilibet an fiat universalis.

Diffio excludentes. 79. 43. fol. 280.

Diffio omnes quid operetur. 48. 43. fol. 177.

Diffio predicta an restrictionem inducat ad rem, de qua sermo est. 45. 42. fol. 168.

Vel ad aliud orationem præstatam. n. 43.

Diffio sed, licet adversativa, an continuationem inducat præcedentis sermone. 43. 43. fol. 160.

Diffio taxativa tantum, an ea qua ponit affirmat, aliquam verò excludat. 78. 20. fol. 276.

Diffio videlicet quos effectus producat. 43. 46. fol. 168.

Diffiones prædicta, & ut supra an sint restrictiva. 43. 73. fol. 162.

Vel relationem faciant ad præcedentia, cum omnibus qualitatibus suis, ut ibi n. 78.

Dies.

Dies in contractu adiecta, quando interpellat pro homine, atque debitorem in mora constituit. 29. 7. fol. 94.

Dies an interpellat pro homine, ubi facta contractum specificis adiecta. 1. 38. fol. 5.

Dies, mensis, & annus num sit in scriptura apponenda. 17. 11. fol. 46.

Et an sine omnino requisita in privata scriptura. n. 12.

Dies termini num computetur in termino. 64. 62. fol. 227.

Difficilia.

Difficilia. Vide in verbo Impossibilia.

Difficultas.

Difficultas licet maxima an vires stipulationem. 21. 7. fol. 58.

Dignitas, & Dignum.

Dignitas maior aummetur persona substantiam, vel conditionem. 40. 19. fol. 195.

Dignum magis an trahat ad se minus dignum. 53. 89. fol. 195.

Dilatio.

Dilatio debitori a Principe concessa, an, & quando operetur contra sententiam in rem indicatam transactam. 65. 47. fol. 231.

Dilatio certa an sit a Iudice danda, etiam non petita. 64. 11. fol. 226.

Et quid in Regno Neapolitani. n. 12.

Dilatio debitori concessa an, & quando eius personam egrediatur. 65. 30. fol. 230.

Dilatio debitori concessa, num vocat futuris creditoribus. 65. 44. fol. 230.

Dilatio. Vide in verbo Tempus.

Dilatio moratoria generalis a Principe concessa, an debitorum Ecclesiarum, vel piorum locorum comprehendat. 65. 11. fol. 229.

Dilatio moratoria an per debitores obtineri possit a Principe. 65. 1. fol. 229.

Vel a maiori creditorum parte. n. 7.

Dilatio moratoria an pro quinquennio tantum, & non ultra concedatur, & in quibus casibus. 65. 6. fol. 229.

Dilatio moratoria quibus in casibus locum non habeat. 65. 16. fol. 229.

Et an procedat contra Penitus in Regno Neapolitani. n. 17.

Dilatio probatoria an sit continua. 64. 59. fol. 227.

Dilatio probatoria an possit de partium voluntate per Iudicem abbreviari, & prorogari. 64. 42. fol. 227.

Dilatio probatoria, quantacumque debeat? Indiciis arbitrio remittitur de Iure communi. 64. 15. fol. 126.

Et quid de Iure Regni Neap. n. 17.

Et an, & quando brevior sit concedenda. n. 52.

Dilatio probatoria, seu terminus ad probandum incumbens, an concedi debeat in iudicijs. 64. 1. fol. 126.

Tam de Iure communi, quam ex Regni Neapolitani pragmatica sanctione. n. 2.

Dilatio probatoria. Vide in verbo Ferlati Dles.

Dilatio quinquennalis an possit concedi semel, bis, ac ter à iudiciis creditorum parvo. 65. 23. f. 129.

Dilatio, seu terminus probatorius an detur in puris Iuris, an quo proceditur sine terminis. 64. 14. fol. 126.

Dilatio moratoria pendente an, & quando censur, & usura currant. 65. 23. f. 129.

Dilatio moratorum pendente an, & quando suspendatur executio instrumenti, etiam liquidi ad formam Ritus M. C. F. Neapolis. 65. 18. fol. 129.

Dilationes an abbreviari debeant in causis summarijs. 64. 45. f. 127.

Dilationis moratoria à Principe, vel creditoribus obvenit materia, à quibus tractetur. 65. 5. f. 129.

Dilationis quinquennalis iudicium, ubi à debitoribus laicos intentatur in alius fore, an liceat Clerico creditori illud declinare. 65. 12. f. 129. 48. 10. f. 176.

Dilecti.

Dilecti magis à testatoris an sint minus dilectis preferendi in dubiis eius dispositione. 48. 10. f. 176.

Diligentia.

Diligentia. Vide in verbo Creditor.

Discussio.

Discussio principalis. Vide in verbo Actio personalis.

Dispensatio.

Dispensatio contra Ius commune an, & quando strictissimi interpretanda sit. 56. 33. fol. 105.

Dispensatio. Vide in verbo Gratia.

Disponendi facultas.

Disponendi facultas in bonis antiquis, quomodo restricta fuit per Neapolitanas consuetudines. 88. 1. fol. 300.

Disponendi facultatem habens, si decedat ab intestato, an tunc disponisse censetur in venientes ab intestato. 83. 39. f. 191.

Et quid si testatus decedat. n. 40.

Dispositio.

Dispositio declarans an sit intelligenda secundum terminos declarata dispositionis. 43. 51. f. 161.

Dispositio. Vide in verbo Condicio.

Dispositio hominis. Vide in verbo Argumentum.

Dirca.

Dirca. Vide in verbo Condicio ex lege.

Divisio.

Divisio an, & quando dicatur necessaria, vel voluntaria alienatio. 53. 91. f. 195.

Doctores.

Doctores. Vide in verbo Adulatorum pro filio.

Doctores, Doctorum privilegia.

Doctores an dicantur milites in litteraria militia. 71. 54. f. 49.

Doctores Neapolitanorum Collegium. Vide in verbo Filij concepti.

Dohana Menependium Apulie.

Dohana menependium Apulie, an capere possit pro pascuis animalium, territoria non solita capi, que pro civium usu de servitute. 85. 25. f. 195. Et qua pars sit reservata pro usu seminatorum. num. 26.

Dohana Menependium in Regno Neapolis à Serenissimo Rege Ferdinando Primo instituta. 85. 11. fol. 194.

Cum eius Tributus in Civitate Foggia. n. 12.

Dohana Menependium Apulie pro usu pecudum ipsius, qua loca locati. 85. 22. f. 195.

Et an Regia Curia praefaturis conductivis, si alijs locentur per her bagijs. n. 19.

Dohana Menependium Apulie an gaudeat privilegio fori locati. 85. 15. f. 195.

Dohana Menependium Apulie minus in quo consistat. 85. 13. f. 194.

Dolus.

Doli, aut culpa premium an aliquis ferre debeat. 45. 29. fol. 167.

Doli exceptio. Vide in verbo Obligatio.

Dolus, culpa, aut fraudi an alicui parceretur debent. 129. fol. 8. & 45. 30. fol. 167. & 68. 31. fol. 137.

Et an dolus excuset dolum à Iuris beneficio. 68. 31. fol. 137.

Dolus an probetur ex consuetudine. 59. 31. f. 114.

Dolus an presumatur ex tarditate. 76. 23. f. 171.

Dolus an presumatur in alienatione gesto. 26. 68. fol. 75.

Vel in minore. 2. 87. f. 77.

Dolus. Vide in verbo Creditor, Excussionis exceptio, Hæres.

Domestici.

Domestici an dicatur, qui non est commensalis, non cohabitator. 95. 31. f. 327.

Domicilium.

Domicilij appellatio an ibid habitacionis regulatim intelligatur. 26. 33. f. 73.

Domicilium paternæ originis, vel propria, an naturale dicatur. 55. 7. f. 101.

Domicilium. Vide in verbo Civem.

Domicilium viri. Vide in verbo Dotis in contractu.

Dominiū, & Dominiū translatio.

Dominiū rerum circa rei traditionem, an transferri possint de uno in altum. 43. 17. f. 158.

Dominiū translatio, & alienatio an impediatur ex alienatione prohibitionis in contractum apposta. 43. 16. f. 158.

Vel ex generali hypotheca, ut ibi. n. 2.

Aut ex obligatione rei alteri facta, cum clausula cōsistit, & precarij. 75. 48. f. 167.

Dominiū absque traditione an, & quando regulatim transferri, aut operari possit. 23. 1. f. 62.

Do-

Dominium an decennio prescribitur, alienum cum bona fide possider. 11.67.f.32.

Si vero cum mala fide an tricenalis prescriptio requiratur, ut ibi.

Dominium in dubio an presumatur voluisse debitorem in alium transferre. 23.9.f.63.

Dominium nostrum an possit aliquo nostra voluntate à nobis auelli. 23.8.f.63.

Dominium num transferatur nuda traditione absque animo contrahentium. 23.7.f.63.

Dominium an presumatur ex possessione de presenti allegata, cum de eo incidenter disputari contingat. 85.28.f.199.

Dominium suspensivè translatum, an resolutio contrahenti redeat ad sua principia attractiva. 23.22.f.63.

Dominium. Vide in verbo Clausula constituti, Creditor pignus emens, Depositum, Donatio ex nunc pro tunc.

Dominium rei empti. Vide in verbo Emptio.

Dominus.

Dominus an inferius servitium exercere possit. 31.22.f.103.

Dominus directus. Vide in verbo Assensus, Expenſe.

Domus.

Domus. Vide in verbo Citatio.

Donans, Donare.

Donans Lay, & hæredibus an censetur illis donare vellet, in Lay persona donatio non habetur effectum. 9.10.f.25.

Donans an solum donatario, & non eius hæredibus donare voluisse censatur, cum quibus non eamdem fiduciam habuisse presumitur. 9.8.f.23.

Donare. Vide in verbo Mulieres.

Donata.

Donata an censentur bona mobilia sponte tradita tempore matrimonij, vel tantum pro usu accommodata, ut ornatus accedat. 82.30.f.188.

Donata sponsa. Vide in verbo Mulier secundo nubes.

Donatarius.

Donatarius gerentem, ex nunc pro tunc sequenti morte utriusque eorum, an, & quando possit propria auctoritate capere res donatas in morte donantium. 9.25.f.26.

Donatarius an contrahat, vel sibi prospiciat, aut verò alterius voluntati acquiescat. 41.21.f.150.

Donatio.

Donatio absentis facta, & post eius mortem Ecclesie, an possit in eius præiudicium revocari. 32.33.f.109.

Donatio absentis facta an, & quando sit revocabile acquirat donatario, etiam ante ratificationem. 32.30.f.109.

Donatio absentis facta an, & quando valeat. 32.10.f.108.

Donatio. Vide in verbo Bartoli cautela.

Donatio causa mortis an eandem patiatur diminutionem in simul, cum legatis. 8.14.f.23.

Donatio causa mortis, cum in esse deducitur, an, & quando similis sit contractui. 8.1.f.33.

Donatio, quando intelligatur fieri causa mortis. 8.7.f.23.

Donatio per mortem proximum facta, an, & quando fieri censatur a moriente causa mortis, an vero inter vivos. 8.18.f.23.

Donatio contemplatione matrimonij facta pro se, & descendens, an descendens ipsi tanquam filij, vel tanquam patris hæredibus acquiri censetur. 30.19.f.98.

Donatio cum sit alicui, ut post tempus alteri acquiratur an, & quando nulli alio secundo donatario quaratur primum. 32.42.f.109.

Donatio cum onere aliquid solvendi creditori donantis, an actionem illi quarat sine stipulatione. 22.31.f.61.

Donatio ex affectione, & sanguinis, an meritorum, inquit, num merito donatario evanescat. 9.4.f.25.

Donatio ex nunc pro tunc sequenti morte cum clausula constituti, an, & quando pura censatur, vel conditionalis solo effectu in tempore mortis suspensa. 9.20.f.25.

Donatio ex nunc pro tunc sequenti morte an, & quando sit conditionalis. 9.15.f.26.

Donatio ex nunc pro tunc sequenti morte facta contemplatione matrimonij, an donatario præmorta caducetur. 9.14.f.25.

Donatio ex quibus coniecturis inter vivos, aut causa mortis facta censatur. 8.20.f.23.

Donatio an presumatur in dubio. 95.9.f.326.

Donatio inter virum, & uxorem, an morte, sive inramento confirmetur. 32.26.f.288.

Donatio inter vivos an ad hæredes donatarij transmittatur. 9.11.f.25.

Donatio ob ingratitudinis vitium an, & quando revocetur. 32.74.f.110.

Donatio an possit contrari, vel ultra donantis intentionem operari. 9.1.f.25.

Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum, etiam iurata, an, & quando valeat. 32.48.f.109.

Donatio personalis ex nunc pro tunc sequenti morte an, & quando caducetur per donatarij mortem, ante donantem. 9.45.f.261.

Donatio per supervenientiam liberorum donantis an, & quando pro legitima tantum filijs ipsis spectantur, an verò in totum revocetur. 32.56.f.110.

Donatio procurata pia causa an possit licite retineri, aut verò restituenda venientibus ab intestato. 32.72.f.110.

Donatio propter nuptias. Vide in verbo Dos data.

Donatio uni facta, & post eius mortem, alteri absentis, & quando possit in tercij absentis præiudicium revocari. 32.35.f.109.

Donationem revocandam an, & quando transeat in hæredes donantis, qui non revocavit in vita. 23.26.f.64.

Donativum.

Donativa omnia primi viri mortui, an sint ab uxore

Yy 2 fe-

secundo nubente filijs, cum eo susceptis reservanda 82.37.f.188.

Donativum quomodo fieri soleat à sponse sponsa. 82.32.f.288.

Donativum sponsi in Civitate Neapolis, quomodo erat olim. 82.34.f.288.

Et quomodo suis possit Regia Sanctione moderari. ibidem n.36.

Donatum.

Donatum vita durante an censeatur in casu mortis ademptum, tanquam sub contraria conditione. 22.33.f.61.

Dos, Dotalis pecunia, & Dotalis res.

Dos à patre filia constituta in primis nuptijs, an & quando minui possit in secundis. 18.22.f.49.

Dos à patre profecta an, & quando soluto matrimonio ad eum revertatur, tanquam peculium profectitium. 18.29.f.49.

Dos à testatore laxata an augeri possit ex verisimili eius mente. 39.8.f.133.

Dos ab extraneo promissa in primis nuptijs, cum patre restitutionis soluto matrimonio absque liberis an censeatur in secundis nuptijs repetita sine novo consensu. 18.25.f.49.

Dos ad pompam, aut simulacri promissa, an peti possit. 15.26.f.43.

Dos data an censeatur donatio propter nuptias. 14.2.f.40.

Dos data filia an impietur in legitimam nepotibus ex ea. 83.30.f.290.

Dos an sit nomen universale in uxoris dotata beneficium. 45.22.f.167.

Et quid respectu mariti. ibid. n.24.

Dos, & pia causa an equivalentur. 41.122.f.152.

Dos, & quavis an, & quando absque instrumento dotali peti possint. 16.12.f.43. & 66.13.f.232.

Dos an habeatur pro soluta respectu viri, si per eum sit, quominus solvatur. 14.29.f.41.

Dos in generali statuti dispositione an comprehendatur. 30.48.f.99.

Dos an minuat ex impensis circa res dotalis factis. 83.43.f.291.

Dos. Vide in verbo Alimenta, Antephatum, Fideicommissaria bona, Hypotheca tacita, Mulier pro dote, Pacta dotalia, Prescriptio, & Vxor.

Dotalis pecunia. Vide in verbo Electio.

Dotalis rei alienatio. Vide in verbo Maritus.

Dotalis rei an, & quando alienari possit. 15.2.f.42.

Dotes quomodo fuerint extemporis progressu an illa. 39.28.f.133.

Dotes. Vide in verbo Rei suæ.

Dotis Actio. Vide in verbo Actio de dote.

Dotis causa an compromitti possit. 54.13.f.198.

Dotis causa. Vide in verbo Fictiarum exceptio, Harredes, Hostica exceptio, & Text. in l. cum ab uno.

Dotis fœdus. Vide in verbo Evictio re.

Dotis fructus. Vide in verbo Alimento.

Dotis in contractu an sit attendendus locus domicilij viri, an vero instrumenti celebrati. 16.7.f.45.

Dotis interesse an, & quando Iudicis officio debeat. 29.33.f.95.

Dotis legatum. Vide in verbo legatum pro dote.

Dotis petitioni an, & quando possit opponi retentionis exceptio. 72.14.f.252.

Dotis usura an debeatur per conditionem ex lege, vel per actionem de dote. 29.37.f.95.

Dubia res.

Dubia ubi res est, an pro liberatione possint, quam pro obligatione sit pronuntiandum. 95.25.f.327.

E.

Ecclesia, Ecclesiastica personæ, Ecclesiastici Iudices, Ecclesiasticum forum, Ecclesiasticus Miles.

Ecclesia heres inventarium non censetur an, & quando teneatur ultra vires hereditarias creditibus, vel legatarijs. 27.72.f.85.

Ecclesia an, & quando possit in solidum agere contra heredem non conscientem inventarium. 27.73.f.85.

Ecclesia an panem accipiat, quæ tendat ad lucrum, an vero suum reciperet. 27.97.f.86.

Ecclesia num præferatur fisco, & alijs privilegiatis. 32.11.f.108.

Ecclesia an recipere debeat, quæ sibi offeruntur ab aliquo filium exheredante. 32.68.f.110.

Ecclesia. Vide in verbo Annuum legatum, Castrensia bona, Cessio, Clerici, Conditio, Donatio, Hostica exceptio, Pia causa, Privilegia Ecclesiarum, Restitutio in integrum, Solutio, Statutum, Testamentum, Testes duo.

Ecclesiarum unio. Vide in verbo Unio Ecclesiarum.

Ecclesiastica persone. Vide in verbo Clerici, Consuetudines, Divisio, Hostica exceptio.

Ecclesiastici Iudices. Vide in verbo Clerici, & Clericus.

Ecclesiasticarum causa an in iudicio, tam Ecclesiastico, quam seculari iuxta Canones terminatur. 41.12.f.148.

Ecclesiasticum forum. Vide in verbo Cohæres laicus.

Ecclesiasticus Miles. Vide in verbo Miles Ecclesiasticus.

Ecclesia, an pia causa administraverit, an teneatur de levi culpa, sancti inter. 32.130.f.112.

Et an minoris privilegia contra eam competant, nisi ibi n.132.

Ecclesia Restor in quæsit, an verò in querendis præiudicare possit. 27.142.f.88.

Ecclesie Restor. Vide in verbo Prælatos.

Ecclesia rei, siue hereditatis nondum incorporato cesso alteri facta, an valde sit absque solemnitatibus. 97.49.f.330.

Ecclesiarum alienatio an sit nulla absque solemnitatibus, quomodo in Ecclesia unitatem retulit. 97.30.f.332.

Es

Et quid in minore num. 33.

Ecclesia rerum alienatio absque solemnitatibus; ad hoc, ut sit nulla, an requiratur, quod nullitas pro eius parte fuerit allegata. 97. 36. f. 332.

Ecclesie rerum, vel luvum delatorum, non tamen adhuc incorporatorum repudiatio, an valida sit absque solemnitatibus. 97. 39. f. 332.

Ecclesia res an, & quando alienari possit. 97. 2. & 64. f. 332.

Ecclesia res an vendi possit pro debito à Pralato, vel Rectore contracto. 97. 5. f. 332.

Ecclesia res. Vide in verbo Transactio.

Edere, Editio.

Edere an, & quando teneatur Rens rationes, & instrumenta, quibus Alter contra se uti possit. 32. 3. fol. 108.

Editio libri rationum. Vide in verbo Liber rationum.

Edificare.

Edificari e an quis presumatur animo nocendi, vel emulandi. 70. 9. f. 244.

Edificium.

Edificium in solo suo ad sydera usque elevare an, & quando culibet regulariter permittatur. 70. 1. fol. 244.

Edificium unum prope aliud, quo spatio relicto censeri debeat. 70. 15. f. 245.

Et quid facit de Iure Consuetudinario hinc Civitatis dispositum, ibi n. 20. f. 246.

Educari, & Educatio.

Educari filius an, & quando debeat in loco, ubi pater instituit. 73. 4. f. 258.

Educatio filiorum pones quem committi debeat. 73. 1. f. 258.

Et quid si filij sint adulci. a. 2. & 3.

Educatio pupilli an debeat committi avo paterno de crepta etatis, qui habet in eius domo filium proxime pupillo successurum per intermediam personam avi. 73. 7. f. 259.

Educatio pupilli an debeat pones eum committi, qui vici, Religionis, moribus, aut bonis pupilli insidietur, quamvis pro eo patris voluntas extaret. 73. 6. fol. 259.

Educatio pupilli. Vide in verbo Index, Mater.

Electa, Electio, & Eligens.

Electa via ordinaria an, & quando variari possit ad extraordinariam, & exequutivam. 69. 78. fol. 242.

Electio. Vide in verbo Creditor, Solutio, Via.

Electio creditori competens an ita fieri debeat, ut alij creditoribus sit quoque consultum. 68. 35. fol. 237.

Et quomodo intelligatur regula, quod tibi non nocet, & alteri prodest, agere debes, ut ibi ann. 46. fol. 238.

Electio fori. Vide in verbo Pupillus.

Electio in alternatis an sit regulariter debitoris. 69. 1. f. 242.

Electio in quam causam solutio recipiatur, an sit à creditore facienda, cum expressa voluntate debitoris, vel saltem praescripta. 94. 18. f. 322.

Eligibile an, & quando iam à debitore solvente, quam à creditore pecuniam recipiat fieri debeat, statim atque solvitur est. 94. 3. f. 321.

Eligens. Vide in verbo Variatio.

Elemosina.

Elemosina. Vide in verbo Animarum defunctorum.

Emancipatio.

Emancipatio filij an regulariter presumatur. 86. 8. fol. 296.

Et ut valeat, quomodo fieri debeat. num. 7. usque ad 11.

Emancipatio per procuratorem facta an teneat, si non ratificetur. 86. 12. f. 296.

Emens.

Emens etiam de pecunia alterius an, & quando rem emptam sibi acquirat. 5. 11. f. 14.

Emens scienter rem oneri aliquo obnoxiam, an emere tantum censetur ius, quod venditor habet. 4. 17. fol. 12.

Emens rem alienam. Vide in verbo Evictio.

Emptio.

Emptio facta ex pecunia alterius an, & quando acquiratur Domino pecunia 54. 31. f. 199.

Et quid si emptio facta fuerit de pecunia minoris, ut ibi n. 35.

Emptio an, & quando illi quare rei empti dominium, atque possessionem, eius nomine, & pecunia facta sint. 5. 23. f. 14.

Emptiones in Regno Neapolis ad quam rationem fieri permittantur. 8. 21. f. 285.

Emptor, & Emptum.

Emptor, & venditor an debeant ad imperia indicari. 2. 26. f. 8.

Emptor. Vide in verbo Adiudicatio, Augmentum, Creditor, Feudi Alienatio, Permutatio, Remedium l. 2. C. de rescindenda venditione, Census emptor, & Evictioe imminente.

Emptor hereditatis. Vide in verbo Hæres vendens.

Emptum ab herede ex pretio rei fideicommissi subiecta an, & quando censetur in fideicommissi locum subrogatum. 33. 45. f. 114.

Emptum ex pretio alterius rei vendita an, & quando in illius locum subrogetur. 33. 35. f. 114.

Eoornissima lexio.

Eoornissima lexio. Vide in verbo Appellatio.

Episcopos.

Episcopi an habeant ordinariam iurisdictionem super personarum relictorum exequutione, data exequutionem negligentia, & elapsio anno. 42. 27. fol. 156.

Episcopi an de Iure communi sint exequutores piarum dispositionum. 40. 26. f. 137.

Et a hoc officium fuerit postea Tribunali Reverenda Fabrica tributum. n. 28.

Episcopi Civitatis, vel Diocesis, in qua testator domicilium habet, atque transiit, an, & quando habeat potestatem agendi pro adimplementum piarum legationum. 42. 34. f. 156.

Episcopus ille, qui celerius exequi potest, an exequatur pia legata. 42. 42. f. 156.

Epi.

Episcopus loci, ubi sunt exequantur, an excoget ad pia dispositionis observantiam. 42. 43. f. 156.

Episcopus originis an exequatur sit pium legatum. 42. 43. f. 156.

Si pecunia legata reperitur extra Diocesim Episcopi domicilij, ut ibi n. 44.

Episcopus tam Civitatis, in qua testator est vivens, quam in qua domicilium habet, an possit agere, pro adimplendo pia dispositionis. 42. 32. f. 156.

Episcopus. Vide in verbo Testator.

Epistola.

Epistola contra scribentem an, & quando probet. 56. 31. f. 330.

Epistola seu littera missiva an, & quando plenè probet contra scribentem, ex eius privato, & folio sigillo. 100. 35. f. 338.

Epistola. Vide in verbo Testes deponentes habere notam manum.

Equalitas.

Aequalitas an sit inter contrahentes servanda. 45. 32. fol. 169.

Et quid inter coniuges, ut ibi n. 33.

Equi.

Equi. Vide in verbo Rei iux.

Equites.

Equites Hierosolymitani an testari possint in praedictum Religiosis. 40. 93. f. 142.

Error.

Error iuris an dicatur iniustus. 89. 49. f. 306.

Error. Vide in verbo Hæred.

Estimatio.

Estimatio rerum immobilium in Regno Neapolis, per Regia Tribunalia, cui committatur. 98. 14. fol. 334.

Et eorum apprestij revisio à quo sit facienda, at ibi, num. 15.

Estimatio. Vide in verbo Compensatio.

Estimatio aliena rei legata. Vide in verbo Legatum rei alienæ.

Estimatores.

Estimatores, ubi discordant in rei valore, quomodo fiat, Indices arbitrante conservatio summam. 98. 18. f. 334.

Et quid in testibus, aut arbitris in valore discordantibus. n. 19.

Evidia.

Evidia re in solutum data, vel adindicata an, & quando licitum sit ad primam lara redire. 55. 70. fol. 194.

Evidio.

Evidio promissa an debeatur, etiam scienter ementi rem alienam. 15. 13. f. 43.

Evidio. Vide in verbo Maritus.

Evidio immineas an teneatur emptor solvere, pretium, etiam oblata fideiussione, si notorium, & evidens sit iux. evincens. 1. 18. f. 4.

Evidio sequentis rei in solutum data an, & quando possit primam lara exerce. 90. 19. f. 309.

Evidio alio an oriatur, antequam rei restituat alio evincatur. 55. 69. f. 194.

Evidio nisi imminens exceptio an, & quando retar-

det instrumentis exequantem. 30. 33. f. 98.

Exceptio.

Exceptio cedendarum actionum an, & quando creditori obstat, qui annum ex correis liberavit. 30. 52. f. 99.

Exceptio compensationis. Vide in verbo Compensationis exceptio.

Exceptio declinatoria fieri an sit ante alias exceptiones opponenda. 52. 18. f. 189.

Exceptio declinatoria an, & quando competat reo alterius fieri effectus, durante instantia. 53. 48. fol. 193.

Exceptio dilatoria an sit ante litis contestationem, opponenda. 10. 15. f. 28.

Exceptio an, & quando duplex resultet ex chirographo restitutionis debitoris facta. 95. 16. f. 327.

Exceptio an, & quando firmet regulam in casibus non exceptatis. 70. 13. fol. 245. & 79. 54. fol. 280.

Exceptio quando incontinenti probari debeat. 30. 26. f. 98.

Exceptio litis pendentie an locum habeat in via executionis. 69. 36. f. 242.

Et in ea an procedat regularitudo in l. ubi acceptum 30. ff. de iudicij, ut ibi num. 37.

Exceptio modificativa. Vide in verbo Compensationis exceptio.

Exceptio non numerata pecunia an, & quando infra biennium in mathe, vel infra triginta dies in alijs contrahibus opponatur. 30. 62. f. 100.

Exceptio aliqua an contrainstrumentum censuati obijci possit. 74. 15. f. 262.

Exceptio an presupponat subsistentiam actionis, quæ excludit. 95. 12. f. 326.

Exceptio taciti pacti an obstat creditori agenti ex chirographo debitori restituito. 95. 11. f. 326.

Exclusio uno.

Exclusio uno an omnes ab eo descendentes excludat censuatur. 78. 13. f. 276.

Excommunicatio.

Excommunicatio an sit iusta, vel iniusta timenda. 40. 79. f. 142.

Excussio, & Excussionis exceptio.

Excussio bonorum debitoris an requiratur litigiosa sint. 68. 54. f. 238.

Excussionis exceptio an cesset propter dolum excipientis. 68. 33. f. 237.

Exequutio.

Exequutio in Regno apud Bawiconcessa, an locum habeat in apud a minore subscriptis, etiam cum consensu curatoris. 10. 97. f. 57.

Exequutio rei liquida, ex illiquida quantitate commixta an, & quando retardetur. 80. 7. f. 282.

Exequutio sententia. Vide in verbo Fictitius diebus.

Exequutiva actio, & via.

Exequutiva actio. Vide in verbo Actio personalis.

Exequutiva via. Vide in verbo Citatio.

Exsequutor.

Exsequutor etiam merus, qui nihil commodi habet,

ex testamentis, an possit pro p[ro]p[ri]e legatis agere, & conveniri. 41. 120. f. 151.

Exequutores. Vide in verbo Episcopus.

Expense.

Expensa erogata per Dominum directum in fortificatione pro Castris, aut Fendi securitate constructa, an & quando repeti possint a fundatorio. 61. 13. fol. 118.

Expensa. Vide in verbo Creditor.

Expensa. Vide in verbo Dos minuitur, Possessor.

Expensam fideicommissariis bonis. Vide in verbo Fideicommissaria bona.

Expensa in re communis per unum ex sociis erogata an, & quando repetantur. 54. 50. f. 101.

Expensa litis. Vide in verbo Alimenta, litis sumptus, Alimentorum...

Expensa nuptiarum. Vide in verbo Rati for.

Expensa per mandatarium bona fide facta, si necessaria sint, an, & quando repeti possint. 54. 47. fol. 101.

Expensa pro recuperando fundo ab hostibus an Domini directi damno cedant, vel fundatori. 61. 13. fol. 118.

Expensa utiles. Vide in verbo Utiles impense.

Expellit.

Expressio eorum, quatenus infanti, an novam inducat dispositionem. 43. 69. f. 161.

Expellitum.

Expressum an dicatur, quod ex mente, & consensu necessario colligitur. 79. 51. f. 180.

Vel quod a iure subintelligitur, ut ibi. n. 51.

Aut per exceptionem praesupponitur. n. 53.

Extensio.

Extensio an, & quando fiat in correctoribus ex paritate, aut maiestate rationis. 56. 25. f. 109.

Extensio. Vide in verbo Clausula, Dispensatio.

Extensio de casu ad casum, de re ad rem, de persona ad personam, de contractu ad contractum, de tempore ad tempus, vel de presenti ad futurum. Vide in verbo Alienus.

Extensio de persona ad personam. Vide in verbo Fideicommissum alleganti.

Extrema.

Extrema omnia an sint vitiosa. 31. 5. f. 102.

F.

Fabrica Basilica Sancti Petri.

Fabrica Basilica Sancti Petri de Urbe, an elapso anno pro pietatis dispositionum adimplementis procedere possit. 42. 46. f. 156.

Et qua fiat eius privilegia, ibidem num. 47. & 40. 1. fol. 137.

Fabrica Sancti Petri de Urbe. Vide in verbo Commissiones, Declarationes, legata pia incerta.

Male ablata, Pauperes incerti, Pia causa, Testator, Tribunal, & Sententiarum.

Faciens.

Faciens per alium an per se cum facere videatur. 67. 15. f. 134.

Factum.

Factum an presumatur, nisi probetur. 18. 18. f. 49.

Facto an verbis voluntatis declaratur, & quando. 17. 19. fol. 47.

Falcidia.

Falcidia. Vide in verbo Hæres inventarium.

Falsa causa.

Falsa causa. Vide in verbo Decretum.

Falsi crimen, & Falsitas.

Falsi crimen an gravissimum sit homicidium, & veneficio detestabilius. 76. 1. f. 170.

Falsi crimen an comprehendatur in abolitionis generali. 76. 18. f. 171.

Falsi crimen an enumeretur inter publica Indicta. 76. 32. f. 172.

Falsi crimen. Vide in verbo Abolitio.

Falsitas non nociva, neque apta nocere, an puniatur. 76. 17. f. 171.

Falsitas an presumatur sine magni lucris spe commissæ. 76. 16. f. 171.

Falsitatis indicio pendente an reseretur cursus causa civilis. 76. 24. f. 171.

Falsitatis suspicio an habeatur pro falsitate in criminalibus. 76. 2. f. 170.

Fama.

Fama publica an indiciorum vices sustineat ad inquirendum, si ab honestis personis, & fide dignis originem auferat. 76. 12. f. 171.

Familia, Familie nomen.

Familia contentiva, vel effusiva, qua dicatur? 43. 64. f. 161.

Familia nomine an transversales agnati comprehendantur in descendendum defunctum. 43. 63. fol. 161.

Famis.

Famis an sit acutissimus ens, ita ut venter dilatatum non admittat. 57. 33. f. 108.

Famis necessitas, qua operetur remissivæ. 20. 50. fol. 56.

Famulus, & Famulorum numerus.

Famulus Domini iusto delinquens, an extraordinaria pena puniatur. 76. 27. f. 170.

Famulus. Vide in verbo Mensarius.

Famulorum numerus. Vide in verbo Rei for.

Favor publicus, Favorabilia, Favorabilis

dispositio.

Favor publicus an praferatur privati. 46. 18. fol. 172.

Favorabilia. Vide in verbo Clerici.

Favorabilis dispositio an indicetur, quæ principaliter favorem, & secundarie edum continet. 79. 37. f. 180.

Favore alioquin introductum.

Favore alioquin introductum, an debeat in eius edum retorqueri. 34. 44. fol. 119. & 45. 18. fol. 167.

Febricula levis.

Febricula levis. Vide in verbo Levis Febricula.

Federicus.

Federicus Secundus Imperator quanto tempore regnavit in Regno Neapolis. 41. 21. f. 154.

Fe-

Federicus Secundus Imperator. *Vide in verbo*
Constitutio oco.

Federicus de Rofis genitor Anſleri memoratur.
72.99.f.156.

Fœmina.

Fœmina in civilibus an fit integra fidei, & omni
exceptione maior.41.38.f.149.

Fœmina in teſtamento an admittatur in teſtem de
Iure Canonico.41.39.f.149.

Fœmina an, & quando excuſetur à Iuris ignoran-
tia.38.69.f.131.

Fœmina an, & quando poſſint per mæſculos remota-
verſe in gradum tamen ſucceſſibili exiſtentes, exclu-
di ex gratia à Rege conceſſa.12.7.f.34.

Fœmina in capillo qua dicantur in Regno Neapo-
lie.12.4.f.34.

Fœmina an, & quando poſſint teſtes eſſe in teſtamen-
to poſte tempore condito 36.29.f.115.

Fœmina an veniant appellatione ſtorum in condi-
tione poſitorum.44.14.f.164.

Fœmina. *Vide in verbo* Pubes, Teſtes.

Fœlix, & Fœlium exceptio.

Feria. *Vide in verbo* Abſolutio.

Feriarum exceptio an obſtet in cauſis alimentorum,
& ſiſol.32.86.f.100.

Fœlix cauſa dotis, ut ibi. n.87.

Fœlium tempore.

Feriarum tempore quapoſſint expediri? remiſſi-
vò.32.90.f.10.

Fœtati dies.

Fœtati dies an, & quando inclinantur in termino
ad probandum dato.64.60.f.227.

Fœtatis diebus ad hominum utilitatem introductis
an, & quando procedi poſſit in cauſis piji. 32.84.
fol.100.

Fœtatis diebus ad hominum utilitatem an poſſit pro-
cedi ad diſcuſſionem nullitatem contra ſenten-
tiam.32.105.f.111.

Velin integrum reſtitutionis, ut ibi n. 106.

Fœtatis diebus, qua fieri permittantur? 32.91.
fol.101.

Feoda, & Feudorum ſucceſſio.

Fenda in hæredes extraneos non tranſſerant an ſiſco
devolvantur per feudatarij delictum. 78.17.
fol.276.

Fenda. *Vide in verbo* Argumentum, Subſtitutio.

Fenda quaternata. *Vide in verbo* Sacrum Regium
Conſilium.

Fendalia bona. *Vide in verbo* Aſſenſus, Credi-
torum conſilio.

Fendatarius. *Vide in verbo* Expreſſe, Hoſtica,
Exceptio.

Fendi abſque aſſenſu alienati revocatio ex Iure Re-
gui Neapolis, in quibus caſibus locum habeant re-
miſſi.13.10.f.37.

Fendi alienatio abſque aſſenſu Domini directi an,
& quando ſit nulla.13.1.f.37.

Fendi alienatio. *Vide in verbo* Prelatio, Revoca-
tio alienationis feudi.

Fendi alienatio, & commutatio, etiam in melius, an
requirit aſſenſum.1.83.f.3.

Fendi alienationi an, & quando denegari poſſit aſſen-
ſus à directo domino, ſi alienanti ſucceſſore careat.

13.68.f.39.

Fendi alienationis abſque aſſenſu ſalva revocatio ex
Iure Conſtitutionum Regni Neapolis an, & quā-
do fieri poſſit per procuratorem. 60.12.f.216.

Fendi hæres an, & quando poſſit ad eius aſſimotio-
nem à teſtatore gravari.50.38.f.183.

Fendi in conceſſione, vel alienatione non veniant rec-
in eo particulari titulo quaſia.79.66.f.281.

Fendi individui pars aſſimotiois an illi debeatur,
cui pars feudi compoſuit.24.26.f.66.

Fendi novi an ſecundo genito pars pretij debentur,
cuiquam extant in diſſuncti patrimonio.78.24.
fol.277.

Fendi legatum pia cauſa valitum, ignorata illius
qualitate, quod ſi alienum, ſive inalienabile an
debeat quod aſſimotiois.41.167.f.152.

Fendi pretium. *Vide in verbo* Pretium.

Fendi quaternati controverſia à quo Tribunali ſit
cognoſcenda.60.8.f.215. & 13.21.f.37.

Fendi venditio, cum ſit ad inſtantiam creditorum,
an quod ſuperſit, ære alieno ſoluto, in emptio-
nem implicari debeat loco feudi pro cantia Do-
mini directi.13.26.f.37.

Fendi venditio etiam ſub huſa an requirat aſſen-
ſum domini directi.13.23.f.37.

Fendi venditionis promiſſio an, & quando ſit nulla
abſque aſſenſu Domini directi.60.17.f.216.

Fendi venditor an ſit in pretij poſſeſſione munition-
das, poſſi mulier feudum vendiderit abſque aſſen-
ſu.13.57.f.39.

Fendo legato an debeat aſſimotio.50.34.f.183.

Fendo, ubi quis etiam ipſo iure privatur, ob inereſſe
Domini directi, an intelligatur, ſi dominus ipſi
velit.13.54.f.39.

Fendorum diſpoſitio an, & quando abſque aſſenſu ſit
nulla.50.29.f.183.

Fendorum diſpoſitio an eo ſalva, qui certo, & legiti-
mo ſucceſſore caret, an, & quando Princeps Neapo-
litani Regni aſſenſum praſturo poſſit. 83.63.
fol.39.

Fendorum ſucceſſio ex novagratia Civitatis, & Re-
gno Neapolis conceſſa, ad quem gradum ſuit ex-
tenſa.12.26.f.35.

Fendorum ſucceſſio. *Vide in verbo* Filiz.

Fendum quid ſit 33.8.f.113.

Fendum ubi eidem poſſeſſori ex tranſactionis cauſa
dimittitur, an pralationis in locum habeat. 12.
20.fol.35.

Fendum an ſit univerſitas bonorum propter bona,
qua continet multiplices ſpecies.43.30.f.159.

An autem ſit univerſitas ſalvi, vel luſi reſmiſ-
ſi, n.31.

Fendum pralationis iure, quibus conſanguineis
competat extraneo poſſeſſore excluſo. 12.19.f.35.

Fendum ſi ex communibus bonis à fratre quara-
tur, an, & quando ipſius tantum efficiatur.24.17.
fol.65.

Fendum tanquam individuum, an Primogenito de-
foratur de Iure francorum.12.16.f.35.

Fen-

Fundum. Vide in verbo Assensus, Cessionarius, Expensa, Instrumentum liquidari potest, Instrumentum venditionis, lus lucendi, Regalia.

Fundum titulum. Vide in verbo Assensus.

Fictio.

Fictio legis Cornelia à quo denominationem habuit. 61.18.f.118.

Fictio pessilimij unde dicta. 61.20.f.118.

Fictio. Vide in verbo Clausula constituti.

Fiducies dua an admittantur in eadem re, si ex eodem aequitatis fonte non procedant, vel una veniat in consequentiam aliorum. 23.17.f.63.

Fiducies dua an, & quando admittantur in eodem subiecto. 33.42.f.114.

Fideicommissa.

Fideicommissa. Vide in verbo Hypotheca.

Fideicommissa conditionalia. Vide in verbo Conditio.

Fideicommissaria bona.

Fideicommissaria bona an, & quando possint alienari, vel obligari. 46.1.f.171.

Et an pro dote, vel antepheato eorum alienatio permittatur, ut ibi n.2.

Fideicommissaria bona an, & quando alienari possint pro expensis in eorum recuperatione, & defensione hereditatis à creditoribus, & legatariis. 46.21.f.172.

Fideicommissaria bona ex causa dotis, an alienari possint in subsidium, non existentibus bonis liberis. 68.36.f.137.

Fideicommissaria bona an, & quando alienari possint pro alimentis, & excoercatione, vel ab hostibus redemptione gravati, aut sine filiorum. 46.22.f.172.

Et quid in bonis maioratus ad primogenitum de familia beneficium institutum sit. 46. n.16.

Fideicommissaria bona an alienari possint pro redemptione captivorum, etiam à manibus Christianorum hostium. 61.34.f.118.

Fideicommissaria bona. Vide in verbo Creditor.

Fideicommissarius.

Fideicommissarius particularis an habeatur loco legatarii. 49.22.f.179.

Fideicommissarius ratam habens rei fideicommissarii alienationem, & ad eius pretium agens, an praeiudicat successori. 33.56.f.115.

Fideicommissarius universalis an, & quando habeat immisionem, ex l.in.C.de iudicio Divi Adriani antequam subiecti fideicommissi restituantur. 34.30.fol.118.

Fideicommissarius. Vide in verbo Emptum ab herede, Hæres fideicommissi gravatus.

Fideicommissi onus, & Fideicommissum.

Fideicommissi onus in legitima an, & quando imponi possit. 27.19.f.83.

Fideicommissi onus in legitima impeditum, an operetur compensationem, aut restitutionem fructuum, ex bonis ultra legitimam perceptorum. 27.25.fol.83.

Fideicommissum alleganti an, & quando incumbat onus probandi. 43.1.f.158.

Fideicommissum conditionale an transmittatur ad heredem vocati. 48.16.f.176.

Fideicommissum ex generali ratione adiecta conservandi bona in familia, quomodo amplietur, atque restringatur. 43.56.f.161.

Fideicommissum absolutum iam in casu alienationis, quam in casu meritis, quando resurget. 43.59. & 68.f.161. & n.75.f.162.

Fideicommissum perpetuum an inducatur ex alienandi prohibitionis adiecta rei familia splendori conservanti. 43.67.f.161.

Fideicommissum. Vide in verbo Agnatio, Alienatio, Emptum ab herede, Hæredicarium, Hæreditas, Hæredum nomine, Repetitio, Perpetuum.

Fideicommissum reciprocum. Vide in verbo Descendentium vocatio.

Fideicommissum, seu Maioratus an fieri permittatur in feudis in Regno Neapolis per novam Regis gratiam. 12.17.f.35.

Fideicommissum simplex, & absolutum an, & quando oriatur ex reali alienationis prohibitione. 43.38.f.160.

Fideiussiones, Fideiussor.

Fideiussiones in diciales. Vide in verbo Actuarius.

Fideiussor. Vide in verbo Dilatio, Exceptio cedendarum.

Fideiussor. Vide in verbo Actuarius, Actuarius, Debitor, Hostica Exceptio.

Fideiussoribus non solvendo existentibus olim qui tenebantur. 56.1.f.104.

Et quomodo observetur in Regno Neap. ut ibi.

Fides.

Fides an sit servanda, tam frangentis. 17.40.f.48.

Filia.

Filia à patre dotata an ex paternis tantum bonis dotata praesumatur si eam de maternis quoque bonis dotare pater affirmet. 21.24.f.59.

Filia à patre dotata, an renunciatio non impugnare possit ex causa onerosissima lesionis. 21.21.f.59.

Et quid si paternis, aut maternis bonis renuntiaverint ibi n.23.

Filia, aut neptis ex ea, praterita an impugnare possint testamentum patris, vel aviscantibus masculis à statuto vocatis cum onere dotandi feminas de paragio. 83.14.f.190.

Filia femina de Iure consuetudinario Civitatis Neapolis, an conditionaliter solum datur per masculos, si fuerit de paragio dotata. 84.19.f.193.

Filia femina an continentur sibi appellatione de Iure communi. 83.7.f.189.

Et quid stante statuto feminarum exclusivo propter masculos, ut ibi n.10.

Filia an veniat appellatione filiorum in fideicommissis pro conservanda agnatione sollo. 68.42.fol.238.

Filia an per matrimonium liberetur à patris potestate ex Neapolitana Consuetudine. 86.20.fol.296.

Et an viro merito reincidat in potestatem patris, nam.21.

Filia renunciatio paterna hereditati, an illi, vel ha-

redibus acquirat portionem renunciatam. 88. 114. fol. 304.

Et an veniat in reftitutione fideicommiſſi. n. 115.

Filia. Vide in verbo Adiutorium *pro filia, Dos à patre.*

Filiatio.

Filiatio præſertim paterna quibus conieſturis, & præſumptionibus probetur. 7. 53. f. 109.

Filix.

Filia famina an, & quando excludantur à ſcedorum ſucceſſione de lure communi ſcedorum. 22. 1. fol. 33.

Et quid de lure Conſtitutionum Regni. n. 2.

Filia famina an, & quando excludantur per mafculos in ſucceſſione parentum de lure Regni Neapolitani, & Conſuetudinario Civitatis eiufdem. 84. 1. fol. 292.

Filia famina. Vide in verbo Paragium.

Fili.

Fili concepti in Fideliffima Civitate Neapoli, cum ibi Doſtoratus gradum aſſumunt, an, & quando admittantur ad honorem Collegij Doſtorum Neapolitanorum. 55. 22. f. 103.

Fili concepti in loco domicilij parentum an habeantur, ac ſi nati in eoſſent in eorum commodum. 55. 19. f. 103.

Fili. Vide in verbo Conſuetudines, *Donatio per ſupervenientiam liberorum, Hæredem inſtituens, Parentes, Teſtamentum.*

Fili concubina. Vide in verbo Concubinz.

Fili etiam ſpurijs an ſint à patris hæredibus alendi. 57. 75. f. 109.

Fili ex legitimo matrimonio procreati an ſint in poſteſtate patris. 86. 2. f. 196.

Fili in conditione poſiti an, & quando conſecantur vocati. 44. 1. f. 164.

Fili in conditione poſiti. Vide in verbo Conſectura, *Forminx, Vocati.*

Fili legitimati an ſcedant ab inſtato cum legitimis, & naturalibus. 44. 6. f. 164.

Fili mafculi una cum ſummiſ de lure Aſubſentiorum an, & quando admittantur in ſucceſſione parentum. 83. 1. f. 189.

Et quid de lure Regni Neapolitani ibi n. 3.

Fili mafculi. Vide in verbo Filia, *Filix.*

Fili quomodo præſumantur diligere parentes. 19. 30. f. 52.

Fili an teneantur patre in opo exiſtente pro pecunia illi mutata ad familiam alimentandam. 20. 47. f. 56.

Filio ſpurio datum, vel reſtitutum à patre an, & quando in alimentorum cauſam conſecatur. 57. 76. fol. 210.

Filiorum, & nepotum nomina dulciora, an eſſe poſſint. 47. 19. f. 174.

Filius an durum ſit à parentibus ſegregari. 73. 11. fol. 239.

Filius à matre an poſſit exheredari in odium mariti. 78. 2. f. 175.

Filius ergo hæres, regulam quibus caſibus procedat. 88. 88. f. 301.

Filius. Vide in verbo Adiutorium, *Alimenta, Civilias, Educari, Educatio, Emancipatio, Metus ieverentialis, Origo, Pater.*

Filius exheredatus. Vide in verbo Eccleſia.

Filius ex uxore natus an, & quando regulariter præſumatur mariti filius. 57. 61. f. 109.

Filius familias de bonis à patre donatis, cum facultate diſponendi, & alienandi, an poſſit diſponere abſque alio patris conſenſu. 83. 41. f. 191.

Filius familias de lure Regni Neapolis, an obligari poſſit ſine conſenſu, & præſentia patris. 20. 45. fol. 56.

Filius familias habitans ſorſum à patre, an poſſit contrahere, & diſponere abſque patris conſenſu. 83. 42. f. 191.

Filius familias an gaudeat Macedoniani Senatuz Conſulti exceptione pro obligatione, quam ſui Iuris effellus, iterum fecit. 20. 51. f. 56.

Filius familias minor quatuordecim annis, qui ſc cum patris conſenſu obligavit, an carcerari poſſit ſæta Inſtrumentum liquidatione. 20. 99. f. 57.

Non obſtante exceptione laſoni, aut reſtitutionis, ubi n. 100.

Filius familias an poſſit facere donationem cauſa mortis, cum patris conſenſu. 41. 147. f. 152.

Filius familias pro patre fideiubens, an habeat Macedoniani Senatuz Conſulti exceptionem. 20. 44. fol. 56.

Filius familias qui tanquam fideiuſſor intervenit in contrallu minori, re verba ſui principaliter ſæta, an inveniatur Macedoniani exceptione, una cum principali obligato. 20. 9. f. 54.

Et quid ſi duo ſint rei debendi, quorum unum, ad quem pecunia pervenit, filium familias eſſe, creditor non ignorabat, ut ibi n. 10.

Filius familias an, & quando teſtamentum facere poſſit. 41. 141. f. 152.

Filius in Civitate Neapolitani conceptus, ſed extra illam ortus in loco, ad quem parentes proſecti fuerant, proſurgendo tamquam, an habeatur, ut natus in Civitate. 55. 24. f. 203.

Et gaudeat omnibus Neapolitanorum privilegijs, ut ibi n. 25.

Filius ingratu an poſſit privari hereditate ex patris delicto, vel capiti. 8. 7. f. 175.

Filius in re certa hæres inſtitutus in patre, an, & quando habeatur loco hæredis. 47. 20. f. 174.

Filius an natus ſingatur in e a Civitate, unde mater ex accidenti receſſit. 55. 19. f. 203.

Filius natus in figura matrimonij, etiam poſt litam motam unitatis ipſius, an patri ſuccedat, ut legimus, & naturalis. 18. 28. f. 49.

Filius odioſi an conſideratur exclusus à fideicommiſſo per teſtatorum. 78. 9. f. 176.

Filius an paternam potatem, quam avita originem, vel propriam ſegnat, ubi ex ois contraria qualitates reſultant. 55. 9. f. 201.

Filius exheredatus. Vide in verbo Eccleſia.

Filius poſthumus. Vide in verbo Teſtamentum.

Filius ſemel à patre poſſeſſo liberatus per emancipationem, an, & quando in illam revertatur. 86. 14. f. 196.

Fi-

Finium regundorum actio.

Finium regundorum actio. Vide in verbo Actio finium regundorum.

Filici causæ, & Fiscus.

Filici causæ. Vide in verbo Veriarum exceptio.

Fiscus an admittatur ad appellandum à sententia contra eum lata. 92. 82. f. 316.

Et an habeat etiam alia remedia contra eum. n. 86.

Fiscus Auctor laudans an causam ad suos Iudices trahat. 53. 107. f. 195.

Et quid si Alter sit, aut Rens, sive aliquem habeat præsensentem interesse. n. 118.

Fiscus bona delinquentis ad eum devoluta, an absque alia corporali apprehensione acquirat. 78. 25. f. 277.

Fiscus an possit eius fieri privilegio renunciare. 32. 6. f. 189.

Fiscus. Vide in verbo Clericis, Ecclesia, Feuda, Rex Neapolis, Sacrum Regium Consilium, Text. in l. quis iocra.

Fossata Civitatis.

Fossata Civitatis. Vide in verbo Aquam.

Frater.

Frater, & filij appellative nomine vocati, an similes succedant. 50. 14. f. 182.

Frater. Vide in verbo Feudum, & Metus reverentialis.

Fratri appellatione an soror continentur. 83. 8. fol. 189.

Fraus.

Fraus an in morti proximo presumatur. 40. 105. fol. 143.

Fraus. Vide in verbo Actio revocatoria, & Dolus.

Fraudas. Vide in verbo Clerici.

Frustrum.

Frustrum ab herede percepti an, & quando hereditatem augeant. 27. 150. f. 88.

Frustrum an veniant à die liti contestata in iudicio lisenis, ex l. 2. C. de testidocda vendit. 25. 23. fol. 69.

Frustrum a tempore liti contestata percepti, an sint Altori, non cum re restituendi etiam, quod possessor bona fide possideat. 26. 21. f. 69.

Frustrum. Vide in verbo Actio de dote, Appellatio, Feudi alienatio, Fideicommissi onus, Possessor, Sententia revocatoria, Sequelstrum, Titulus, & Vxor.

Frustrum civiles. Vide in verbo Proctiones.

Frustrum dotis. Vide in verbo Alimota.

Frustrum etiam post litem contestatam in assistentia iudicis percepti, an sint compensandi cum meliorationibus. 73. 51. f. 267.

Si possessor Domini sui iure possideat, & cum simile valido, ut ibi n. 53.

Frustrum ex infesta radice provenientes, an & quando resciantur. 78. 8. f. 276.

Frustrum extantes an sequistrari possint, ubi res principalis creditorum non sufficit. 75. 54. f. 268.

Et an possessor coassumpsit faciat suos. n. 55.

Frustrum fideicommissi maneat, & non exaliti in vi-

ta heredes gravati, an, & quando sint restituendi fideicommissario. 45. 1. f. 166.

Frustrum in sententia in integrum restitutionis omisit, an amplius peti possint. 25. 14. f. 68.

Frustrum liti pendente percepti, an sint Altori restituendi ex iudicis officio. 25. 24. f. 69.

Frustrum pignoris. Vide in verbo Creditor.

Frustrum rei penitus tertium possessorem existens, an sint in dominio debitoris, & veniant in hypothecaria iudicio. 75. 49. f. 267.

Funeris impensa.

Funeris impensa. Vide in verbo Cessionarios hereditatis.

Fur, Forti actio, Eurtum.

Fur. Vide in verbo Testis cogi potest.

Furii actio. Vide in verbo Solvens.

Furtum. Vide in verbo Creditor, Deposum.

Furiolus.

Furiolus. Vide in verbo Argumentum, Lunaticus, Prodigus, & furiosus, Testamentum furiosi.

G.

Gabellatum immunitas, & redemptiones.

Gabellarum immunitas. Vide in verbo Clerici.

Gabellarum redemptiones. Vide in verbo Consiliarius.

Galathu Civitas an primos ferè Christianos in Orbe preduxerit. 16. 4. f. 44.

Geminata verba, Geminatio, &

Geminatum rescriptum.

Geminata verba an ostendant magis enixam voluntatem. 43. 53. f. 161.

Et an augent dispositionem, atque mutant argotij substantiam. n. 54.

Geminatio rescripti. Vide in verbo Dilatio.

Geminatio effectus qui sint? remissio. 65. 34. f. 231.

Geminatum rescriptum. Vide in verbo Rescriptum Geminatum.

Gemma.

Gemma. Vide in verbo Rei lux.

Geometri, & Géous.

Generi an, & quando per speciem derogetur. 4. 19. fol. 12.

Genus an per speciem delectetur, certumque reddatur. 39. 50. f. 134.

Graduatio creditorum.

Graduatio creditorum. Vide in verbo Contractuum rescissio.

Gratia.

Gratia dispensativa an sit rigores sumenda. 12. 14. fol. 34.

Gratia in quantum gratia an sit latissime interponenda. ibid. n. 13.

Gratia Principis an probetur per litteras, vel per testes. 66. 7. f. 232.

Guareu tarc, & Guarentigia.

Guarentiare verbum quid significet. 30. 3. f. 97.

Z z 2

Gua-

*Quare et glia quid fit 30.4.f.97.
Quare et glia formula in Regno confusa, quafit 30.
95.97.*

Gulofus.

*Gulofus an datur curatur, & bonis interdicitur. 31.
121.f.105.
Et quid in abfio n.122.*

H.

Heredem inftituens.

Heredem inftituens extraneam divitem, cum
habet coafanguineos pauperes, an & quando
peccet mortaliter. 32.69.f.110.

Heredem in vita.

*Heredem an quis in vita habere poffit. 30.16.
fol.182.*

Heredes.

*Heredes. Vide in verb. Clerici, Contrahens, Do-
natio, Suorum appellacione, Testator.*

*Heredes an condemnari foleant cum claufula fol-
va difcuffione inventarii, quatenus de callegi-
time apparuerit. 16.11.f.72.*

*Heredes emnes an debeant facere inventarium. 27.
29.f.83.*

*Vel nunc nomine omniium, illis tamen confeftenti-
bat, vel mandantibus, ut ibi n.30.*

*Heredes plures an, & quando teneantur pro heredi-
taria portione ad eorum hereditaria. 41.151.
fol.152.*

*Et quid in legatis piji, & in caufa dotis, ut ibi 157.
& 161.*

Heredes viri. Vide in verbo Antepothum.

Heredi.

*Heredi an, & quando liceat allegare turpitudinem
defuncti. 27.112.f.87.*

Heredis actiones, & Bona.

*Heredis actiones an contra defunctum confundan-
tur ex additione fce beneficii inventarii. 27.4.
fol.81.*

*Heredis actiones per additionem cum inventarii be-
neficio, an viffo iure adiectione, an confundan-
tur. 26.4.f.72.*

*Heredis bona an, & quando valide obligentur a
defuncto, fi heres fit fidei iuramentum. 27.
6.f.82.*

Heredis inftitutio.

*Heredis inftitutio in favorem Hospitalis an probe-
atur ex eius Cappelani depositione. 41.19.f.148.*

*Heredis inftitutio an poffit peccare ex alio arbi-
trio. 41.198.f.153.*

*Heredis inftitutio fub conditione, fi heres inftitui-
tus talem heredem fecerit, an, & quando in
captatoria vitietur. 38.55.f.131.*

Heredis nomen.

Heredis nomen quos modis accipitur. 48.1.f.175.

Heredis pactum.

*Heredis pactum cum alio inftitutum de folvendo cre-
ditis hereditaria, an quatenus aliquod ius crediti-
vum. 22.25.f.61.*

Heredis verbum.

*Heredis verbum an intelligatur de folis defcenden-
tibus, an verò extraneis hereditibus. 48.85.f.176.*

*Et an heredes extranei contingantur in fubftitucio-
nibus fub ea conditione conceptis, fi heres, qui le-
gatus fuit filius decesserit, n.9.*

*Hereditarium an dicatur acquifitum ex iure accre-
fcentis in beneficiis hereditatis poffit mutari n.
Ratoris. 88.112.f.104.*

*Et an veniat in fideicommissi vifitatione, an ibi
num.113.*

Hereditas.

*Hereditas quid fit & eius nomen, quae comprehen-
dat. 4.1.fol.12.*

*Hereditas an adiri coactatur, cum in iudicio per-
tur. 45.69.f.170.*

Hereditas aliena an poffit relinqui. 50.37.f.183.

*Hereditas an acquifita dicatur ante aditionem.
88.12.f.101.*

*Hereditas. Vide in verbo Celfio, Celfonius
hereditatis, Fructus ab herede, Individuitas.*

*Hereditas an fidei iuris dediti dari poffit, vel per f-
deicommissum. 34.29.f.118.*

*Hereditas an coactatur venditi, aut trāslata cum
oneribus. 4.4.f.12.*

*Hereditas delata, & non adita, cum alteri caditur,
an das in inftantiam per unum alium, ac-
quifito felicit ex parte codeatis, & domini
trāslatio coftionarium. 97.50.fol.332.*

*Hereditas an etiam fidei alio corpore iuris in p-
fium habeat. 4.14.fol.12.*

*Hereditas ex Menace cui defertur, an tanquam
per Canale derivetur Menfario. 88.80.f.301.*

*Hereditas iaceas an complet capiam nfcupationem,
& fructus acquirat. 58.24.f.111.*

*Hereditas iaceas an dignetur vacare adhuc non
adita. 58.24.f.111.*

*Hereditas iaceas an poffideri dicatur, quod ad nfcu-
pationem completam, & fimilia. 58.34.f.112.*

*Hereditas iaceas an dicatur poffideri ante illius
poffeffionis apprehenfionem ab herede facienda.
58.31.f.112.*

*Hereditas iaceas. Vide in verbo Curator, Intercessio
conventum, Prefcriptio cepta.*

*Hereditas an, & quando iaceas dicatur. 49.31.
fol.179.*

*Hereditas non adita an, & quando tranfmittatur
ad heredes. 88.25.f.101.*

*Hereditas non adita an poffit a debitoribus non acqui-
ri, & repudiari in preiudicium creditorum. 88.
23.f.301.*

*Hereditas an fole animo adiri poffit, verba, an fa-
ctis declarato. 45.67.f.170.*

*Hereditas tranfmiffa an fit de hereditate tranfmif-
fentis. 88.110.f.303.*

*Et an eius creditoribus, & legatariis fit obligata, ut
ibi n.111.*

*Hereditas vendita cum onere folvendi quatenus
debita hereditaria ab alijs, an & quando poffit
mutari vendita libera. 4.18.f.12.*

Hæreditate vendita.

Hæreditate vendita cum pacto, quod emptor solvat creditoribus hæreditarij, an ibi deus alio contra manent, an vero solum contra venditorem. 22. 27. f. 61.

Hæreditatis renunciatio.

Hæreditatis renunciatio. Vide in verbo Renunciatio hæreditati.

Hæreditatis additio.

Hæreditatis additio, & repudiatio, an probetur solo animo. 88. 10. f. 301.

Et quomodo, exemplis ostenditur remissio. n. 21.

Hæreditatis appellatio.

Hæreditatis appellatio an tollitur hæredi in re, cetera comprehendatur. 47. 10. f. 174.

Hæreditatis creditoribus, Peticio.

Hæreditatis creditoribus. Vide in verbo Creditores. Hæreditatis peticio. Vide in verbo Pretium.

Hæredum appellatio.

Hæredum appellatio an veniunt omnes hæredes, sive sanguinis, sive bonorum, & extranei. 48. 18. fol. 176.

Et an comprehendantur primi hæres tantum ultiores, ut iam in infinitum. n. 28.

Hæredum nomen, & Nominatio.

Hæredum nomen in substitutionibus an intelligatur de hæredibus sanguinis. 50. 18. f. 182.

Hæredum nomine in fideicommissis simplicibus, & absolute, an veniant hæredes tantum sanguinis, quam bonorum, & extranei. 48. 23. f. 176.

Hæredum nomine in fideicommissis, an hæres sanguinis, & extranei continentur. 43. 62. f. 161.

Hæres.

Hæres an, & quando excusetur à penis omnis inventarij, si sit facta descriptio bonorum, licet absque solamini. 27. 42. f. 84.

Hæres aduocatus an quæsi contrahat cum hæreditarij creditoribus. 27. 1. f. 82.

Quantis de proprio ultra vires hæreditarias solvere cogatur. n. 2.

Et quid in legatarij ibidem. n. 7. f. 85.

Hæres ante inventarij beneficium, an teneatur in solidum creditoribus hæreditarij. 27. 89. f. 86.

Et quid in legatarij novissimo iure inspecto. n. 92.

Hæres an bona omnia in hæreditate propria describere teneatur in inventario. 27. 115. f. 87.

Hæres Clericus. Vide in verbo Clericus hæres.

Hæres condicionaliter gravatus, an pendente conditione valide transferat rerum hæreditariam dominium. 43. 22. f. 159.

Hæres creditor hæreditatis an similem cum alijs creditoribus habeat sortem. 50. 38. f. 310.

Hæres cum beneficio inventarij an, & quando creditori hæreditario, aut legatario primo venienti rebus solvat. 26. 118. f. 79.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij, an teneatur de proprio. 38. 44. f. 112.

Et an habeat beneficium dandi in solidum bona hæreditaria creditoribus, ex beneficij prodigiosa nunciatio à defuncto facta. n. 45.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij, an sit verus,

& proprius hæres. 26. 7. fol. 72.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij an, & quando possit credendum, quod habet cum hæreditate, consequi super aliqua re hæreditaria per remedium separationis. 90. 31. f. 310.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij, an teneatur habere autem saltem defuncti. 30. 10. f. 98.

Hæres an debeat in inventario bona omnia describere, quæcunque habebat tempore mortis. 26. 55. fol. 74.

Et quid si rem aliquam subtraxerit, vel celaverit, ut ibi. n. 56.

Hæres an debeat rerum affirmationem in inventario describere. 27. 116. f. 87.

Et quomodo precedere debeat in eorum descriptione. n. 120.

Hæres decedens, vel eius, qui ceteris bonis, an teneatur ultra vires hæreditarias, nisi non consecrerit inventarium. 27. 49. f. 84.

Et an teneatur hæres idem, qui bona omnia de navis, aliqua ad testandum quantitate reservata, ut ibi. n. 50.

Hæres durante tempore confessionis inventarij, an, & quando per se à creditoribus hæreditarij, ante legatarij conveniri. 26. 50. f. 74. & cap. 67. 52. fol. 221.

Hæres an etiam ex assu, vel ex parte inventarium facere teneatur. 27. 18. f. 83.

Hæres ex inventarij beneficio, an, & quando possit hæreditaria bona in solidum dare creditoribus hæreditarij. 26. 125. f. 79.

Hæres an facilius, quam anteceffor idem saltem impugnet. 25. 19. f. 43.

Hæres fideicommissi gravatus restituere hæreditatem, an inventarium facere teneatur. 27. 146. fol. 88.

Hæres finitrus an semper sit incertus. 9. 3. f. 25.

Hæres hæresis an, & quando lo dicatur hæres testatoris. 48. 38. f. 176.

Hæres hæresis in re certa an dicat per se hæres testatoris. 48. 7. f. 175.

Hæres an, & quando hæreditati communicare teneatur, quod ex propria acquirit industria. 26. 75. fol. 76.

Hæres in re certa, dato hærede universalis, an habeat loco legatarij. 48. 6. f. 175.

Hæres in re certa, in quibus casibus hæresis locum obtineat. 47. 1. f. 173.

Hæres in re certa. Vide in verbo Filius in re certa, Hæreditatis appellatio, & Ius accrescendi.

Hæres an conveniendus sit in loco defuncti, quamvis sit privilegiatus. 59. 21. fol. 213.

Hæres an inventarij beneficio inveniatur adversus contrarium, ex quo aliquam consequatur fuisse utilitatem. 22. 51. f. 62.

Et quid si se obligaverit pro evitanda creditorum molestia. n. 52.

Hæres, inventarium confesso, an in solidum teneatur proprijs legatis. 27. 99. f. 86.

Et quid si remissa fuerit in inventarij confessione, creditorum, & legatariorum citatio. n. 100.

Quarentigū quid sit 30. 4. f. 97.

Quarentigū formula in Regno consueti, quā sit 30. 9. f. 97.

Gulofus.

Guloso an detur curia, & bonis in iudicatur, 31. 121. f. 105.

Et quid in abrio n. 121.

H.

Hæredem instituens.

Hæredem instituens extraneum divitem, cum habes consanguineos pauperes, an & quando peccet mortaliter. 32. 69. f. 110.

Hæredem in vita.

Hæredem an quis in vita habere possit. 30. 16. fol. 182.

Hæredes.

Hæredes. Vide in verb. Clerici, Contrahens, Donatio, Suorum appellatione, Testator.

Hæredes un eundem mari solent cum clausula salva discussione inventarij, quatenus de ea legitime apparuerit. 26. 11. f. 72.

Hæredes omnes an debeant facere inventarium. 27. 29. f. 83.

Vel unus nomine omnium, illis tamen consentientibus, vel mandantibus, ut ibi n. 30.

Hæredes plures an, & quando teneantur pro hæreditaria portione ad onera hæreditaria. 41. 151. fol. 152.

Et quid in legatis piji, & in causis dotis, ut ibi 157. & 161.

Hæredes viri. Vide in verbo Antephatum.

Hæredi.

Hæredi n. & quando licet allegare turpitudinem defuncti. 27. 112. f. 87.

Hæredie actiones, & Bona.

Hæredie actiones n. contra defunctum confunduntur ex additione scilicet beneficio inventarij. 27. 4. fol. 81.

Hæredie actiones per additionem cum inventarij beneficio, novissimo iure ad inventum, an confunduntur. 26. 4. f. 72.

Hæredie boni an, & quando valide obligentur à defuncto si heres sit sine inventarij beneficio. 27. 6. f. 82.

Hæredis institutio.

Hæredis institutio in favorem Hospitalis an probeat ex eius Cappellani depositione. 41. 29. f. 148.

Hæredis institutio an possit pendere ex alius arbitrio. 41. 198. f. 153.

Hæredis institutio sub conditione, si hæres institutus talem hæredem fecerit, an, & quando sit capitoria visietur. 38. 55. f. 131.

Hæredis nomen.

Hæredis nomen quod modis recipiatur. 48. 1. f. 175.

Hæredis pactum.

Hæredis pactum cum alimibitum de solvendo crediti hæreditaria, an quatenus aliquod in crediturum. 22. 25. f. 61.

Hæredis verbum, Hæredita rion.

Hæredis verbum an intelligatur de solis descendētibz, an verò extraneis heredibus. 48. 8. f. 176.

Et an hæredes extranei continentur in substitutivis sub ea conditione conceptis, si heres, aut legatarius sine filijs decesserit, n. 9.

Hæreditas n. an dicatur acquisitum ex iure accrescendi in beneficium hæreditatis post mortem testatoris. 88. 112. f. 304.

Et n. veniat in fideicommissi restitutione, ut ibi n. 113.

Hæreditas.

Hæreditas quid sit? & eius nomen, quæ comprehendat. 4. 2. fol. 12.

Hæreditas an adiri consueatur, cum in iudicio petitur. 45. 69. f. 170.

Hæreditas n. cum an possit relinquere. 50. 37. f. 183.

Hæreditas n. acquiritur dicuntur ante aditum. 88. 12. f. 301.

Hæreditas. Vide in verbo Cello, Cessionarius hæreditatis, Fructus ab hærede, Individuitas.

Hæreditas an Codicillis directo dari possit, vel per fideicommissum. 34. 29. f. 118.

Hæreditas an contrarij vendita, n. trāslat in eum oneribus. 4. 4. f. 12.

Hæreditas delata, & non adita, cum alteri ceditur, an duo instantiani per unicum n. n. n., nequisitio scilicet ex parte cedentis, & domini trāslatio in cessionarium. 97. 50. fol. 332.

Hæreditas n. etiam sine n. corpore iuris intellectum habeat. 4. 14. fol. 12.

Hæreditas ex Monacho deservit, an tanquam per Canale derivetur. 88. 80. f. 302.

Hæreditas incens an compleat capiam n. scapionem, & fructus acquirit. 58. 24. f. 211.

Hæreditas incens n. dicatur onerari ad hoc n. adita. 58. 24. f. 211.

Hæreditas incens n. possideri dicatur, quod usufructu complendam, & similia. 58. 34. f. 212.

Hæreditas incens n. dicatur possideri ante illius possessionis apprehensionem n. herede factum dam. 58. 31. f. 212.

Hæreditas incens. Vide in verbo Corator, Interdictum conventum, Præscriptio cepta.

Hæreditas an, & quando incere dicuntur. 49. 31. fol. 179.

Hæreditas non aditam, & quando transmittitur ad heredes. 88. 25. f. 301.

Hæreditas non adita an possit in debitorum non acquiri, & repudiari in prædium creditorum. 88. 23. f. 301.

Hæreditas an seculo nimo adiri possit, verbis, aut factis declarato. 45. 67. f. 170.

Hæreditas intransmissa an sit de hæreditate transmissa. 88. 110. f. 303.

Et an eius creditoribus, & legatariis sit obligata, ut ibi n. 111.

Hæreditas vendita cum onere solvendi quendam debita hæreditaria ab alijs, n. & quando præsuntur vendita libera. 4. 18. f. 12.

Hæreditate vendita.

Hereditate vendita cum pacto, quod emptor solvat creditoribus hereditarij, an illis debeat alio contra ementem, an vero solum contra venditorem. 22. 27. f. 61.

Hæreditati renuncians.

Hereditati renuncians. Vide in verbo Renuncians hæreditati.

Hæreditatis adiño.

Hæreditatis adiño, & repudiatio, an probetur solo animo. 88. 10. f. 301.

Et quomodo, exemplis ostenditur remissivè. n. 21.

Hæreditatis appellatio.

Hæreditatis appellatio an relinquitur heredi in re, certa comprehendatur. 47. 10. f. 174.

Hæreditatis creditores, Petitio.

Hæreditatis creditores. Vide in verbo Creditores. Hereditatis petitio. Vide in verbo Pretium.

Hæredum appellatio.

Hæredum appellatio an veniens omnes hæredes, sive sanguinis, sive bonorum, & extranei. 48. 18. fol. 176.

Et an comprehendatur primi hæredes tantum ultiores, etiam in infinitum. n. 28.

Hæredum nomen, & Nominè.

Hæredum nomen in substitutionibus an intelligatur de hereditis sanguinis. 50. 18. f. 182.

Hæredum nomen in fideicommissis simplicibus, & absolute, an veniant hæredes tam sanguinis, quam bonorum, & extranei. 48. 23. f. 176.

Hæredum nomen in fideicommissis, an hæredes sanguinis, & extranei continentur. 43. 62. f. 161.

Hæres.

Hæres an, & quando excusetur à pænis omisi inventarij si facta descriptio bonorum, licet absque solamini. 27. 42. f. 84.

Hæres ademptus an quasi contrahat cum hereditarij creditoribus. 27. 1. f. 82.

Quanto de proprio ultra vires hereditarias solvere cogatur. n. 2.

Et quid in legatarij ibidem. n. 7. f. 85.

Hæres ante inventarij beneficium, an teneatur insolidum creditoribus hereditarij. 27. 39. f. 86.

Et quid in legatarij novissimo iure inspecto. n. 92.

Hæres an bene omnia in hereditate recepta describere teneatur in inventario. 27. 115. f. 87.

Hæres Clericus. Vide in verbo Clericus hæres.

Hæres conditionaliter gravatus, an pendente conditione valeat transire rerum hereditarium dominium. 43. 22. f. 159.

Hæres creditor hereditatis an similem, cum alijs creditoribus habeat sortem. 90. 33. f. 310.

Hæres cum beneficio inventarij an, & quando creditor hereditarius, aut legatarius primo venienti rebus solvas. 26. 118. f. 79.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij an teneatur de proprio. 58. 44. f. 112.

Et an habeat beneficium dandi in solutum bona hereditaria creditoribus, ex beneficij prædictæ exemptione à defuncti facta. n. 45.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij, an sit verè,

& propriè hæres. 26. 7. fol. 72.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij an, & quando possit creditum, quod habet cum hereditate, consiqui super aliqua re hereditaria per remedium separationis. 90. 31. f. 310.

Hæres cum beneficio legis, & inventarij, an teneatur habere ratum factum defuncti. 30. 20. f. 98.

Hæres an debeat in inventario bona omnia describere, quæstator habebat tempore mortis. 26. 33. fol. 74.

Et quid si rem aliquam subtraxerit, vel celaverit, ut tibi. n. 56.

Hæres an debeat rerum affirmationem in inventario describere. 27. 116. f. 87.

Et quomodo procedere debeat in eorum descriptione. n. 120.

Hæres decolli, vel eius, qui cessit bonis, an teneatur ultra vires hereditarias, nisi non consecrerit inventarium. 27. 49. f. 84.

Et an teneatur hæres illius, qui bona omnia donavit, aliqua ad testandum quantitate reservata, ut ibi. n. 50.

Hæres durante tempore confessionis inventarij, an, & quando possit à creditoribus hereditarij, aut legatarij conveniri. 26. 50. f. 74. & cap. 67. 52. fol. 221.

Hæres an etiam ex assu, vel ex parte inventarium facere teneatur. 27. 28. f. 83.

Hæres ex inventarij beneficio, an, & quando possit hereditaria bona insolutum dare creditoribus hereditarij. 26. 125. f. 79.

Hæres an facilius, quam antecessor illius factum impugnet. 25. 19. f. 43.

Hæres fideicommissi gravatus vellit hereditatem, an inventarium facere teneatur. 27. 146. fol. 88.

Hæres suus an semper sit incertus. 9. 3. f. 25.

Hæres hereditas an, & quando dicatur hæres testatoris. 48. 38. f. 176.

Hæres heredis in re certa audiri possit hæres testatoris. 48. 7. f. 175.

Hæres an, & quando hereditati communicare teneatur, quod ex propria acquirit industria. 26. 75. fol. 76.

Hæres in re certa, dato herede universali, an habeatur loco legatarij. 48. 6. f. 175.

Hæres in re certa, in quibus casibus heredis locum obtineat. 47. 1. f. 173.

Hæres in re certa. Vide in verbo Filius in re certa, Hæreditatis appellatio, & ius accrescendi.

Hæres an conveniendus sit in loco defuncti, quomodo sit privilegiatus. 59. 21. fol. 213.

Hæres an inventarij beneficio iuvetur adversus contrarium, ex quo aliquam consiquitur sit utilitatem. 22. 51. f. 62.

Et quid si se obligaverit pro evitanda creditorum molestia. n. 52.

Hæres inventarium non confectum, an in solidum teneatur proprijs legatarij. 27. 99. f. 86.

Et quid si missa fuerit in inventarij confessione creditorum, & legatariorum citatio. n. 103.

*Heres inventarium non conficiens, an teneatur creditori-
bus hereditarijs ultra vires hereditarias,
etiam in foro poli. 27. 79. f. 83.*

Et an falcidium amittit. n. 182. f. 85.

*Heres inventarium conficiens. Vide in verbo Text.
in l. 6. quis intra.*

*Heres an legitimus privetur ob non confectum inven-
tarium. 27. 9. f. 83.*

*Et an ex ea teneatur legata, & fideicommissa parti-
cularia supplere cum dona hereditaria non suffi-
ciant. n. 10.*

*Heres an teneatur facere inventarium, in quo ma-
ior esset impensu, quam utilitas bonorum. 27. 5. 1.
fol. 84.*

*Heres an, & quando possit conveniri pro legatis in
loco, ubi maior pars hereditatis extat. 42. m. 7.
fol. 155.*

*Heres pro legato an sit conveniendus in loco eius do-
militij rentis, vel personali actione. 42. 1. f. 155.*

*Heres, qui semel est, an desinere possit esse heres. 45
71. f. 170.*

*Heres quilibet an teneatur creditoribus, atque lega-
tarijs pro hereditaria portione. 28. 37. f. 92.*

*Heres si renuncies beneficio invictarij respectu unius
rei, vel personae, an sibi nocent in alijs, vel aliorum
respectu. 22. 53. f. 62.*

*Heres sine beneficio inventarij an teneatur legatarijs
de proprio, cum testator legata de bonis suis solum
mandavit. 27. 54. f. 84.*

*Heres sine inventario an teneatur ultra vires heredi-
tarias, si consilij rem remansisse boni sufficientia,
in hereditate. 27. 65. f. 85.*

*Heres sine inventario an possit compelli ultra vires
hereditarias a supremis Magistratibus, & Indi-
cibus, qui Regiam potestatem habent, & sola falli
veritate inspecta indicant, ut Sacrum Consilium
Neapolitanum. 27. 55. f. 84.*

*Heres suus an, & quando ipse intro adivisse intelli-
gatur absque uln immixtione. 88. 21. f. 302.*

*Heres non conficiens inventarium an, & quando lex
presumat, cum res hereditarias subtraxisse, & oc-
cultavisse, itant teneatur ultra vires heredita-
rias. 27. 56. f. 84.*

*Heres vendens hereditatem, an adhuc remaneat ob-
noxius oneribus, & creditoribus hereditarijs. 4.
6. f. 12.*

*Et an possit in emptorem transferre actiones passivas,
qua eius obitu inherant. n. 8.*

*Heres vigore clausulae, cum potestate addendi, vel
diminuendi, an possit bona per errorem in inven-
tarie descripta detrahere. 26. 70. f. 75.*

*Heres universalis an succedat in universum Ine-
defuncti, & in onere, ac honore. 26. 1. f. 71.*

*Et an aduendo quasi contrahat cum hereditarijs
creditoribus, & teneatur illis insolidum, aliquo
ultra vires hereditarias. n. 2.*

*Heres unus, si faciat inventarium, an coheredi proste-
centur creditoribus, & legatarijs. 27. 3. 1. f. 83.*

Heres universalis. Vide in verbo Quarta.

Hypotheca.

*Hypotheca an contrahatur etiam absque scriptura.
16. 9. f. 45.*

*Hypotheca pro legato, vel fideicommissi, etiam con-
ditionalibus, an incipiat a tempore mortis testato-
ris. 41. 133. & 138. f. 151.*

Hypotheca. Vide in verbo Dominium.

*Hypotheca tacita super bonis invectis, & illatis in
pradio condusse pro securitate pentionis, ubi in-
venit fuit, & postea servari ordinata. 7. 4. f. 10.*

*Et an locum habent cum in utroque, quum in rustico
pradio. 7. 8. f. 20.*

*Si non sit differenda ratio inter utrumque remissi-
vi. n. 10.*

Hypotheca tacita an competat pro dete. 16. 1. f. 44.

*Hypotheca tacita pro legato, an accedat, non solum
personali heredis obligationi ex legato, sed etiam
eius obligationi ex quasi contractu aditionis re-
sultanti, adimplendi legato, etiam conditionalis
in tempore suo. 41. 135. f. 151.*

*Hypotheca tacita pro pentionibus an, & quando de-
tur super rebus alienis per conduttore in invectis,
nisi illatis in pradio condusse. 7. 15. f. 21.*

*Hypotheca tacita an habeat locum, tam in prima lo-
catione, quam etiam in tacita reconductione. 7. 11.
fol. 21.*

Hypothecaria.

*Hypothecaria. Vide in verbo Cessionarius, & Hæ-
redes.*

Hypothecariz causa, iudicium.

Hypothecaria causa an sit dividua. 53. 99. f. 195.

*Hypothecariz iudicium. Vide in verbo Fructus
rei.*

Hypotheca.

*Hypotheca super re empta cum pacto de retroven-
dendo, an resolvatur, falli eius redemptione vige-
re pacti. 5. 2. f. 13.*

Hodie constat.

*Hodie constat, hodie negatur, regula. Vide in verbo
Alimenta.*

Homicida, Homicidium.

*Homicida an succedat inverso, antequam heredi in
interfelli bonis. 78. 27. f. 277.*

Homicidium. Vide in verbo Falsi crimen.

Homines.

Homines an sint rebus digniores. 31. 24. f. 103.

Homines an sint sui, vel alieni iuris. 86. 1. f. 196.

*Homines aliqui an sint, qui sunt homines, an ve-
rè spiritus hominis, qui est in homine. 40. 101.
fol. 143.*

Honestas.

Honestas. Ade in verbo Fosse.

Hostes.

*Hostes an sint, quibus publice bellum Populus Ro-
manus indicit, vel ipsi Populo Romano. 61. 36.
fol. 218.*

Hostes. Vide in verbo Captivi, & Captivus.

Hostica Exceptio.

*Hostica exceptio Aditibus ad Bellum prescripti-
bus concessa per Constitutionem Regni Hostici*

exceptionem, quando locum habeat, & quibus competat. 61.3.f.220.

Hæſtica exceptio. Vide in verbo Argumentum.

Hofium bona res, & perſonæ.

Hofium bona mobilia, aut immobilia in bello capta, an, & quando acquirantur captantibus. 61.8. fol. 117.

Hofium rei, & perſona in Bello iuſto capta, an efficiantur captivum. 61.6.f.217.

I.

Iactare.

I *Altare ſuum an quis preſumatur. 23. 10. fol. 63.*

Identitas.

Identitas perſona an longo validius per nominis, & cognominis expreſſionem, quàm per ſigna demonſtratur. 26. 102.f.78.

Identitas rei an probari debeat ab obligante. 87. 2. f.298.

Identitas rei quomodo probetur per confines. 87. n. 7. fol. 298.

Ieiunia.

Ieiunia. Vide in verbo Animæ defunctorum.

Ignorantia.

Ignorans an ratificet, atque conſentiat. 17. 21.f.47.

Ignorantia.

Ignorantia craſſa, & affectata, an habeatur pro ſcientia. 89. 30.f.306.

Ignorantia ſcienti quos producat effectus. 91. 3. f.311.

Ignorantia iuris an in dubio preſumatur. 38. 65. fol. 311.

Ignorantia iuris an excuſat. 89. 45.f.306.

Ignorantia iuris. Vide in verbo Fama.

Immiſſio.

Immiſſio ex Linali C. de Ediſto Divi Adriani, an concedatur, quando legittimus contradicitor exiat, ſciantia prius boni diſpoſita non ſit. 34. 32.f.118.

Immiſſio in poſſeſſionem vigore eiufdem Linalis, an concedi poſſit ex teſtamento inſcriptis, aliqua ſolemnitate carens, & ſignanter, ſi legittimus teſtium numerus deficiat. 34. 14.f.117.

Immiſſio in poſſeſſionem bonorum ex remedio d. Lfin. Vide in verbo Citatus, Dilatio, & Fideiſcommiſſarius univerſalis.

Immunitas à gebellis.

Immunitas à Gebellis. Vide in verbo Clerici.

Impenſa.

Impenſa in meliorationibus ſola, an tanti fuiſſe preſumatur, quanti valet res meliorata. 75. 210. fol. 265.

Imperator.

Imperator Fredericus Secundus. Vide in verbo Conſtitutiones, & Fredericus Secundus.

Imperator an poſſit cedere legem generalem Urbi, & Orbi. 16. 33.f.44.

Implementum.

Implementum alicuius cauſa, vel conditionis allegans an probare teneatur. 23. 5.f.63.

Impoſſibilis, & Impoſſibilitas.

Impoſſibile, & valde difficile, an æquiparentur. 26. 8. fol. 58.

Impoſſibilia an obligent. 21. 4.f.58.

Impoſſibilitas in ſubſtantia diſpoſitionis, non autem in conditione, an vitios diſpoſitionem. 39. 54. fol. 131.

Incertitudo.

Incertitudo ſumma, vel rei, aut perſona, an legatur, an vitiet legatum. 41. 170.f.152.

Et quid in legatè ad pias cauſas, ut ibi. num. 171. & 172. f.153.

Incluſio unius.

Incluſio unius an, & quando ſit excluſio alterius. 4. 20.f.12. & cap. 79. 55.f.280.

Incola.

Incola. Vide in verbo Civis.

Incontinenti.

Incontinenti, qua ſuavi, an unum alteri conſentat inſeſſa. 8. 24.f.24. & cap. 37. 12.f.127.

Incorporalia.

Incorporalia. Vide in verbo Coſſio.

Indebitum.

Indebitum. Vide in verbo Solutio, Vſus indebiti.

Indebitum pia cauſa ſolutum, an repetatur. 32. 118. fol. 111.

Indicia.

Indicia levis an ſufficiant ad generaliter inquirendum, & an in ſpeciali inquisitione argumina requirantur, & quare. 76. 9.f.270.

Indicia qua ſufficiant ad inquirendum, an Indicia officio remittantur. 76. 14.f.271.

Indicia an ſufficiant, cum agitur de conſcientia probatione. 40. 100.f.142.

Indicia. Vide in verbo Fama publica.

Indictio.

Indictio in Regno Neapoli, an incipiat à Kalendis Septembris. 27. 139.f.88.

Indictio in quo dicta, & quid ſit. 27. 133.f.88.

Indictio qua corroboret tempora Dominica Nativitatis. 27. 141.f.88.

Indictionis nomen an remanſerit pro temporis ſignificatione. 27. 138.f.88.

Indictionis omiſſio an vitiet instrumentum. 27. 140. fol. 88.

Individuum.

Individua cauſa an dicatur, ſi plura capitula ad invicem connexa in ſententia continentur. 92. 23. fol. 314.

Individua. Vide in verbo Dignum, Utile.

Individua, & Inſeparabilia. Vide in verbo Excoꝛtio.

Individuantes. Vide in verbo Appellatio.

Individuitas.

Individuitas cauſa quomodo conſideratur ad effectum, quod reſcriptio minoris proſit maiori litis conſortibus. 28. 32.f.92.

Et quid in cauſa hereditatis, qua dividua eſt, ut ibi num. 35.

Individuum.

Individuum, & connexum, an idem sit. 92. 22. fol. 314.

Individuum. Vide in verbo Reconvencionis, Sententia ius, Servitutum causa.

In dubio.

In dubio, & quando pro pia causa sit indicandum. 32. 133. f. 112.

In dubio quomodo, & quid indicandum sit remissive. 32. 136. f. 112.

Inductio.

Inductio. Vide in verbo Cancellatio.

Indultum.

Indultum quo alio nomine appelletur. 79. 8. f. 279.

Indultum Civitatis, & Regno Neapolis pluries concessum. 79. 45. f. 286.

Indultum an remittat poenam criminum. 79. 34. fol. 280.

Indultum generale, ex quibus causis concedi solet. 79. 5. f. 279.

Indultum generale criminum, etiam capitalium à quibus quandoque gratis concedi solet. 79. 1. fol. 279.

Indultum generale an, & quando delere soleat infamia notam, si specificè non exprimitur. 79. 26. fol. 279.

Indultum, in quo non fuerunt excepta crimina, aliis excipi solita, an etiam illa comprehendat. 79. 50. fol. 280.

Et an etiam Sodomia, & falsi crimina, ut ibi n. 63.

Indultum respellit casuum exceptionum, an reputetur odiosum. 79. 38. f. 280. & 281.

Infamiz nota.

Infamia nota. Vide in verbo Indultum.

Infirmus.

Infirmus. Vide in verbo Donatio causa mortis.

Ingrati filius, Ingratitudo.

Ingrati filius. Vide in verbo Filius ingrati.

Ingratitudo an sit legibus excusa, & fontem exerceat misericordia. 32. 75. f. 110.

Inhibitio.

Inhibitio. Vide in verbo Appellatio.

Inimicitie, Inimicicia.

Inimicitia capitalis presumptio, an oriatur inter colligantes de magnapœcuniarum quantitate. 26. 90. f. 77.

Inimicus etiam de recenti reconciliatus, an admitatur ad testificandum contra olim inimicum. 76. 35. f. 272.

Inimicus. Vide in verbo Accusatio, Testis inimicus.

Inquisitio.

Inquisitio quomodo dividitur. 76. 4. f. 270.

Inquisitio specialis, ut formari possit, quæ requirantur. 76. 6. f. 271.

Instantia.

Instantia an detur etiam in sententia executione, atque in summariis, & executivis. 53. 23. f. 192 & n. 78. & 80. f. 195.

Instantia de Iure Canonico an solùm in causis civilibus, & an etiam in criminalibus perimatur. 52. 44. f. 193.

Instantia an duret à lile contestatione, usque ad sententiam. 53. 68. f. 194.

Instantia ex Iure Regni Neapolis, an sit perpetua in causis criminalibus, ubi Regni fides intervenit. 53. 45. f. 193.

Instantia in causis, in quibus lile non contestatur, quo tempore currere incipiat. 53. 25. f. 193.

Instantia iudicii. Vide in verbo Citatio, Clerici, Exceptio declinatoria.

Instantia an currat, declinatoria fore exceptione opposita, donec illa decidatur. 53. 65. f. 194.

Instantia an perimatur in causis Ecclesiasticis, & spiritualibus. 53. 41. f. 193.

Instantia an perimatur in Concilio Principis, ut est Sacrum Consilium Neapolitanum. 53. 36. fol. 193.

Instantia an nova dicatur, cum de liquidatione agitur quantitas in sententia non contenta. 53. 77. fol. 195.

Instantia per quod tempus prorogetur, si compilato processu facta fuerit petitio ad dicendum. 53. 38. f. 193.

Instantia peremptoria ex triennij lapsu in civilibus, & biennij in criminalibus, an procedat postea in causa, etiam utraque parte consentiente. 53. 33. f. 193.

Et quid in Fiscalibus causis, ut ibi n. 35.

Instantia peremptoria an habeatur, ac si nunquam lile meta esset, nec pendere dicatur. 53. 59. f. 194.

Instantia peremptoria an pereat alius ante peremptionem perfectam. 53. 55. f. 193.

Instantia peremptoria an reviviscat per insufflationem spiritus vita à Principe obtentam, una cum alibi instantia durante extinctum sortitis. 53. 46. f. 193.

Instantia peremptoria. Vide in verbo Clericus, Lile pendere, Litigiosi vinum, Prescriptionis interruptio.

Instantia tempus.

Instantia tempus an currat, si super articulo in causa emergenti disputetur. 53. 96. f. 194.

Institutores.

Institutores. Vide in verbo Bancum.

Instrumenta, Instrumentarium debitum.

Instrumenta omnia in Regno concessa, an confessata dicantur. 30. 6. f. 97.

Instrumentarium debitum. Vide in verbo Preventio.

Instrumenti executio,

Instrumentum.

Instrumenti executio an, & quando suspendatur per nullitatem à debitore principaliter oppositam, per viam actionis, vel preventiois. 30. 30. f. 98.

Instrumenti executio an suspendatur ex oppositis exceptionibus aliterum requirentibus indagationem. 30. 17. f. 97.

Instrumenti executio an, & quando suspendatur, confuso de nullitate instrumenti, ex alio factis in iudicio nullitatis. 30. 22. f. 98.

Instrumenti executio. Vide in verbo Evidentia imminens exceptio.

In-

Instrumenti liquidi exequutio. Vide in verbo Dilatio moratoria.

Instrumenti publici exequutio an impediatur per exceptiones altiorum requirentes indaginem. 20. 24.f.53.

Et quando altiorum indaginem requirere dicantur remissive n. 35.

Instrumenti publici exequutio an retardetur per nullitatem oppositam. 93. 15.f.318.

Nen obstante statuta omnes exceptiones excludente, ut ibi n. 16.

Instrumenti publici liquidatio si fiat ad formam Ritus M.C.Vicariorum, debitor an audiatur si soluisse dicat, vel alias opponat exceptiones. 93. 17.f.318.

An vero carceretur, vel in vinculis, vel facto deposito causam dicat. n. 18.

Et an sufficiat propria domus assignatio cum cautione, etiam in viro nobili, ut ibi n. 27.

Instrumentum. Vide in verbo Adiectus, Indictio.

Instrumentum Capitolorum Matrimonialium, etiā absque pōtō exequutio, an ad Ritus formam exequatur. 30. 10.f.97.

Constitute per partis confessionem de matrimonio; num. 11.

Instrumentum censuale. Vide in verbo Compensatio, Exceptio nulla.

Instrumentum contra prodigum an liquidari possit via Ritus M.C.Vicariorum. 31. 7.f. 104.

Instrumentum debiti iuratum. Vide in verbo Compensationis exceptio.

Instrumentum debiti an liquidum esse dicatur, quamvis fuerit illius diminutio promissa, si falso calculo minorem quantitatem debere constiterit. 30. 42.f.99.

Instrumentum an sit probatis probata, de qua dici possit, nolui me tangere. 13. 43. fol. 38. & 30. 1. fol. 97.

Et an in Regno Neap. paratam habeat exequutionem. ibid. n. 45.

Eius exequutio an suspendatur per exceptiones oppositas altiorum requirentes indaginem. n. 46.

Instrumentum an habeat paratam exequutionem, si quarentigia clausulam non contineat. 30. 2. fol. 97.

Instrumentum etiam contra mulierem, an liquidetur ad formam Ritus M.C.Vicariorum. 10. 40. f. 56.

Instrumentum an liquidari possit post annos viginti à die natiuitatis altioris. 10. 45.f. 56.

An vero vigore pōtō exequutio in eo contenti procedatur. n. 46.

Et quid in causa dotis, ut ibi n. 47.

Instrumentum an liquidari possit ad formam Ritus M.C.Vicariorum Regni Neapolis, pro annis introitus super fundo venditis, etiam absque assensu. 13. 60.f. 39.

Maxime si emptor fructus perceperit. num. 60.

Instrumentum an possit liquidari contra heredem, proprio nomine obligatum. 30. 43.f. 99.

Et quid si Curia pro Tribunali Sedenis solemnē prodixerit inuentarium, et quo nihil in hereditate superesse docuerit, ut ibi n. 44.

Instrumentum publicum iuratum ad formam Ritus M.C.V. Neapolis productum, an, & quando sit probatis probata, ut de eo dici possit, nolui me tangere. 10. 10.f. 55.

Et quare quoniam, ut liquidari possit ad formam Ritus. n. 21.

Instrumentum publicum an liquidetur ad formam Ritus M.C.V. etiam contra minorem. 10. 78. & 91. fol. 57.

Et an carceretur, si deli capax sit. n. 79. & 80.

Instrumentum publicum si fuerit ad formam Ritus liquidatum in Regno Neapolis, debitor an audiat non facta prius integrali solutione debiti cum pōtō, & expensis. 93. 18.f. 318.

Et an impediatur eius exequutio, per eius nullitatem oppositam, quia notoria sit, & ex caritatem resolutione deducatur. n. 19.

Instrumentum siue gnaveuigatum, siue confessionatum in Regno Neapolis, an exequatur. 30. 5. fol. 97.

Si instrumentum, aut penam contineat, ut ibi n. 8.

Instrumentum venditionis fundi absque assensu, ad mereatur exequutionem ad formam Ritus. 13. 61.f. 39.

Intellectus.

Intellectus legis finalis, C. de bonis, quæ libētis. 86. 18.f. 197.

Interdictio bonorum.

Interdictio bonorum an obstat facienti suam conditionem maiorem. 31. 86.f. 104.

Interdictio bonorum. Vide in verbo Amore capto. Interdictum.

Interdictum possessorium ut locum habeat, quæ requirantur. 69. 19.f. 141.

Interesse.

Interesse an debeatur In re alienis, cum suis specifi. cū promissum. 29. 11 f. 94.

Vel cum pro eo qualibet civilis actio à lege concedatur, ut ibi n. 22.

Interesse alterius interesse an, & quando debeatur. 11. 16. & 23.f. 31.

Interesse certum absque periculo, & labore, an sit in minori quantitate taxandum. 81. 13.f. 185.

Interesse conventum à pupillo patris barade, aut ex mera debitu, an debeat, & in quibus casibus. 81. 5.f. 184.

Interesse conventum mortuo debitor, vel decedente, an, & quando debeat, etiam illius hereditate inueniente. 81. 6.f. 184.

Et à quo interesse decedens excusetur. n. 7.

Interesse. Vide in verbo Census, Dominium, Emptiones, Feudi alienatio, Tutor.

Interesse dotis. Vide in verbo Dotis interesse, Matritus.

Interesse etiam verisimile inter partes taxatum, an, & quando debeat, an vero per quantitatem interesse veri possit. 81. 15.f. 185.

Interesse in Regno Neapolis ad quam rationem liquidatur. 19. 2.f. 93.

Et an possit in pluribus annis conservatum sortem excedere, & quando debeat. n. 3.

Interesse Iudicis officiosum autem actionis iure debi-
tum, an peti possit post receptionem sortis. 29. 28.
 fol. 95.
Interesse lucri cessantis, & damni emergentis, an de-
beat sam iure Divino, quam humanam. 11. 17.
 fol. 11.
Et quid in Civitatibus Insensibus, quarum numero
est Neapolis, in qua prompta sunt negotiationes.
 num. 18.
Interesse lucri cessantis, & damni emergentis, quan-
do absque alia probatione debeat. 29. 1. f. 93.
Interesse lucri cessantis an debeat, si creditor illud
fuisse lucraturus, aut lucrari solitus. 81. 13.
 fol. 185.
Interesse an debeat cessante mora. 94. 143. f. 325.
Interesse rei indicata an, & quando actionis iure
debeat. 29. 23. f. 95.
Et quomodo liquidetur. n. 27.
Interesse rei indicata an liquidari debeat iuxta
damnum passum, & lucrum cessans. 33. 75.
 f. 194.
Interesse tertiarum ad quam rationem taxetur, &
an solvatur pro quantitate minore ducatis cen-
tum. 81. 26. f. 185. & 43. 44. f. 191.
Interesse tertiarum, quas creditor neglexit a princi-
pi debitoris rigore, an debeat a tertio possidere.
 81. 3. f. 184.
Interesse tertiarum. Vide in verbo Censui.
 Interpretatio.
Interpretatio an sumenda sit, ne verba sint superflua.
 43. 47. f. 160.
Interpretatio an sumenda sit regulariter pro valida-
cate testamenti. 35. 35. f. 123.
Interpretatio. Vide in verbo Culpa.
Interpretatio largissima. Vide in verbo Contra-
dicta.
 Investra.
Investra an differant ab illis, & quomodo. 7. 6.
 fol. 120.
 Inventarium.
Inventaria an conscripita possint per heredes. 28.
 43. f. 92.
Inventarii consilio an sit personalissimum. 37. 32.
 fol. 83.
Inventarii consilio an possit heredi a testatore re-
mittere in legatariorum praeiudicium, & credito-
rum. 27. 52. f. 84.
Inventarii exceptio. Vide in verbo Argumentum.
Inventarii lex an servetur de aequitate Canonica. 27.
 80. fol. 85.
Inventarium ab altero confectum, qui conficere non
tenebatur, an invec heredem. 27. 38. f. 84.
Inventarium unde dictum, & an sint in eo descri-
benda bona inventa in hereditate, que manibus
tangi possunt. 26. 71. f. 75.
Inventarium ab uno confectum an pro sit alije, qui il-
ud facere emisit. 27. 35. f. 84.
Inventarium ab uno ex heredibus confectum, an illi
pro sit, etiam respectu portionis, ab alterius cohae-
dis repudiationem sibi accrescentis. 28. 45. f. 92.
Inventarium ab uxore factum de bonis viri, an ve-

levet illius heredes ab illius consensu. 27. 36.
 fol. 84.
Et a viro de bonis uxoris confectum, an relevet il-
lius filius, & heredes. n. 37.
Inventarium absque solemnitatibus a iure requisitis
confectum, an sit nullum. 27. 102. f. 86.
Et an imperitia, vel simplicitas excuset. n. 105.
Et quid in Adileto, iustico, monacho, muliere, qui debent
consulere peritiores. n. 106.
Inventarium adagere, aut iudicare, an sufficiat pro
illius beneficio perferendo. 26. 13. fol. 72.
Inventarium coheredis an pro sit alteri coheredi. 28.
 31. f. 92.
Inventarium bonorum mobilium quomodo fieri de-
beat, & qualiter ea describenda sint. 72. 43. f. 253.
Inventarium an sit probatio probata pro herede, &
contra heredem ius adesse bona in hereditate,
quod fuerunt in eo descripta. 26. 82. f. 76.
Et an sufficiat probare, quod alia bona testator ha-
buisse in vita, aut vero requiratur verificatio in
morie remanuisse penes heredem. n. 84.
Inventarium an sit res dividua, ut possit heres pro
parte adire cum beneficio inventarii, alius vero
non. 27. 33. f. 83.
Inventarium quare finit a iure inventum. 27. 40. f.
 84. & 28. 44. f. 92.
Inventarium heredis an requiratur maiores solem-
nitates, quam illud interior. 27. 143. f. 88.
Et qua sit differentia inter utrumque, ut ibi. n. 144.
Inventarium infra quod tempus confici debeat pro
bonis existentibus in Regno Neapolis. 27. 109.
 fol. 87.
Et quid pro alijs extra Regnum, & in languale
partibus possit, ut ibi. n. 110.
Inventarium infra quod tempus incohari, & com-
pleri debeat. 26. 44. f. 73.
Inventarium in quoplace, quarum interest, citari
fuerunt, an, & quando presit etiam, quo ad non
citatos. 27. 66. f. 85.
Inventarium legitimae confectum, an vitietur ex su-
pervenienti aliarum rerum noticia habita per he-
redem. 26. 72. f. 76.
Inventarium an praesideat non citato. 27. 71. f. 83.
Inventarium an probei bona in eo descripta esse in
hereditate. 87. 4. f. 198.
Si in eo ad sit Clausula, cum potestate addendi, vel
diminuendi, ut ibi. n. 5.
Et an probei contra heredem, donec ipse de errore do-
cuerit. n. 6.
Inventarium solemne an operetur, ut non possit heres
ex additione ladi. 28. 6. f. 90.
Neque teneatur ultra vires hereditarias, ut ibi
num. 7.
Inventarium an solum operetur, quod non teneatur
heres ultra vires hereditarias, an vero ad plura
pro sit, ut heres bottemica. 26. 83. f. 72.
 localia bona.
localia bona. Vide in verbo Patrimonium.
 Index, & ludicandi potestas.
Index appellationis an Iurisdictionem tantum ha-
beat ad certum genus causarum, qua subiacent,
 per

per Iudicis sententiam devoluta. 56.46.f.206.
Index vide *in* verbo *Advocatus*, *Appellationis* libellus, *Compensatio*, *Dilatio* probatoria, *Sententia*.
Index a quo. *Vide* *in* verbo *Appellatio*.
Index ad contractus. *Vide* *in* verbo *Emancipatio*.
Index con sanguineus in pariter ad utriusque parti, an possit tanquam suspectus recusari. 51.15.f.188.
 Et an possit esse testis. n.16.
Index, & actorum magister, an possint intervenire, in causis, ubi filius, gener, aut frater sit procurator, vel *Advocatus* in Regno Neapolit. 41.72.f.149.
 Et an servetur in Tribunali Reverenda Fabrica, ut ibi n.73.
Index in causa propria an quis esse possit. 71.16. fol.248.
Index in materia educationis pupilli, an illud facere debeat, quod pater pupilli fecisset, atque interrogatus verisimiliter respondisset. 73.8.f.259.
Index laicus. *Vide* *in* verbo *Clericus*.
Index ordinarius an iurisdictionem habeat favorabilem. 32.114.f.111.
 Et quid in Delegatione, ut ibi n.115.
Index proveniens etiam in citando verbaliter tantum, an praefertur in pari causa. 51.2.f.186.
Index revisa an, & quando composui sit. 42.15.f.155. & n.21.f.156.
Indicandi potestas secundum liberam voluntatem. *Vide* *in* verbo *Appellatio*.
Indices an appellentur Regii Consules Tribunali Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe, Neapolitensi. 41.n.75.f.149.
Indices charitativi, sive Notarii, an dicantur habere iurisdictionem. 56.44.f.206.
Indices Delegati, vel ordinarii. *Vide* *in* verbo *Consiliarii*.
Indices Ecclesiastici. *Vide* *in* verbo *Clerici*.
Indices inferiores. *Vide* *in* verbo *Fideiussoribus*.
Indices Magna Curia Vicaria Neapolit an sint *Indices* ordinarii. 56.49.f.206.
Indices, Regii cum suspecti allegantur in Regno Neapolit, an depositum poni fieri debeat, a succumbente solvenda ex Regia Pragmatica. 41.69 fol.149.
 Et quid si aliquis Regius Consiliarius, uti Consulator Tribunalis Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe suspectus allegaretur, ut ibi n.70.
 Vel tanquam Consulator Regii Cappellani Majoris. num.71.
Indices Tribunalis Reverenda Fabrica, an cognoscere possint, si eorum sit iurisdictione in legato aliquo, tanquam pio procedere. 40.8.f.137.
Indici super processu causa an credatur, si per legitimam documenta non constet. 60.16.f.115.
Indici decretum. *Vide* *in* verbo *Compromissum*, *Emancipatio*.
Indici an, & quando sit cognoscere, si sua sit iurisdictione. 40.13.f.137.
Indici iurisdictione. *Vide* *in* verbo *Citatio*.
Indici non sui iurisdictione an possit a quolibet prerogari. 52.1.f.189.

Et an procedat in *Iudice* omnino incompetenti, ut ibi n.2.
Iudicis officium. *Vide* *in* verbo *Conditio* ex lege, *Constitutum*.
Iudicis ordinarii iurisdictione an prerogari, vel delegari possit. 56.54.f.206.
 Iudicium.
Iudicia duo, quorum unum se habet, ut genus, alterum, ut species, an separari debeat. 68.55.f.239.
Iudicia *in* verbo *Arbitria*.
Iudicium. *Vide* *in* verbo *Creditor*.
Iudicium diffamationis an sit diversum à iuribus per diffamatum postea propositis. 51.2.f.186.
Iudicium ex quibus personis constituitur. 91.2. fol.310.
Iudicium ordinarium. *Vide* *in* verbo *Dilatio*.
Iudicium ordinarium quid sit & in quo differat ab executivum. 69.59.f.243.
Iudicium ubi capium est, an ibi terminari debeat. 51.3.f.186. & 69.37. fol.242.
 Iura, & actiones.
Iura, & actiones. *Vide* *in* verbo *Bonorum* appellatione, *Consuetudines*.
 Iuramenti absolutio, Iuramenti vitia, & Iuramentum.
Iuramentum absolutio. *Vide* *in* verbo *Exceptio* non numeratæ pecuniæ.
Iuramenti vires an tollat absolutio, sive habitatio adversus illud obveniat. 20.63.f.56.
 Et an habiles solum iuramentum ad nullitatem, contractus proponenda, ut ibi n.69.
Iuramentum contra bonos mores, an sit obligatorium. 6.37.f.18. & cap.19.19.f.51.
Iuramentum die foriata præstitum, an sit validum. 32.100.f.111.
Iuramentum in litem an locum habeat contra intoris heredem, qui dolose occultavit bona hereditaria. 72.68.f.254.
Iuramentum an operetur stantem enormissima læsione. 59.33.f.214.
Iuramentum an tacitam habeat conditionem, quando in præmissa serventur. 24.6.f.40.
Iuramentum an vim habeat clausula se facturum, & curatorem. 21.1.f.58.
Iuramentum. *Vide* *in* verbo *Donatio*, *Instrumentum*, *Prescriptio*, *Usurarius* contractus.
 Iurisdictione.
Iurisdictione ad causas unius materie concessa, an prerogari ad causas diversæ materie, vel diversæ speciei. 52.30.f.189.
Iurisdictione. *Vide* *in* verbo *Consiliarii*, *Consuetudo*.
Iurisdictione criminalis an extendatur ex partium consensu ad civilem, vel e converso. 52.33. fol.190.
Iurisdictione ne dum ordinaria, sed etiam delegata, quæ & quomodo prerogari. 52.16.f.189.
Iurisdictione ordinaria ad certum genus causarum concessa, an, & quando prerogari possit, etiam per viam reconventionis ad aliud causarum genus. 52.38.f.190.

Iurisdiclio an poffit exprefsi, vel tacito prerogari. 72. 17. f. 189.

Iurisdiclio facularis. Vide in verbo Clerici,
Iurisdiclio voluntaria an poffit a patribus prerogari
fimo alio Superioris confenfu, in quoniamque
Indicum, vel alium Iurisdictionem habentem,
etiam fine Tribunali. 56. 42. f. 106.

Iurium correctio.

Iurium correctio. Vide in verbo Clausula in fine
pofita.

Ius accrefcendi.

*Ius accrefcendi ad quid finit inventum, & in quibus
cafibus locum habeat.* 49. 3. f. 178.

Ius accrefcendi. Vide in verbo Hereditarium.

Ius Canonicum.

*Ius Canonicum an fit Civili preferendum, ubi agitur
de materia peccati.* 89. 104. f. 307.

*Ius Canonicum in foro Ecclefiaftico, & Ius Civile in
foro faculari, an ferventur in materia non con-
cernente peccatum.* 41. 14. f. 248.

*Ius Canonicum, quod Civili praeferatur in casibus Ecclē-
fiafticis, an debeat in utroque foro fervari, etiam
in materia concernente peccatum, vel falutem
animarum.* 89. 103. f. 107.

Ius Civile.

*Ius civile in foro Ecclefiaftico, an, & quando fervat-
ur.* 7. 85. f. 85.

Ius Conditionale.

*Ius Conditionale in heredum persona purificatum,
an fit hereditarium.* 88. 106. f. 303.

Ius congrui.

Ius congrui. Vide in verbo Consuetudines.

Ius dicere.

Ius dicere fibi an alicui liceat. 58. 19. f. 211.

*Vel propria auctoritate rerum poffeffionem occupare,
ut ibi.* 20.

Ius gentium.

Ius gentium. Vide in verbo Bella.

Ius ignorantum, Ius incertum.

Ius ignorantum. Vide in verbo Clausula detoga-
toria.

Ius incertum. Vide in verbo Ceffionarius.

Ius iurandum.

Ius iurandum. Vide in verbo Conditiones.

Ius inodi.

*Ius inodi fundum absque afcenfu alienatum, an in
alienantis dominio remaneat.* 116. f. 3.

Ius nostrum.

Ius nostrum an poffit a nobis sine fallo nostro auferri. 78. 5. f. 275.

Ius offerendi.

Ius offerendi an, & quando competat poffeffori. 80. 1.
fol. 282.

*Vel creditor etiam poffeffori contra primum pignus
poffidentem, ut ibi.* 2.

*Ius offerendi pro liberando pignore, an detur, si tamen
pignus falvi poffit.* 80. 6. f. 282.

Ius Pontificium.

*Ius Pontificium in materia animarum falutem con-
cernente, an fit attendendum.* 61. f. 16.

Ius feire.

*Ius feire an quilibet debeat, vel de Iuris ignorantia
excusetur.* 4. 16. f. 12.

Ius fupervenient.

*Ius fupervenientis an vim habeat, an conferret ius me-
um.* 45. 88. f. 170.

*Maxime quando fupervenit ex causa, quare retro-
trahitur ad prateritum tempus, ut ibi.* 90.

*Ius fupervenient an validi aditionem in iudicio pro-
pofitam absque novo libello.* 45. 91. f. 170.

*Quomodo debeat ex causa de praterito, & in li-
bello oblato poffit esse comprehensum.* 109. 2.

Iustitiarum Provinciarum.

Iustitiarum Provinciarum. Vide in verbo Feudi
quaternarii controversias.

L.

Labor.

Labor, & pecunia an recipiant divifionem. 80.
34. f. 283.

*Sicut omnia, quae in pondere, numero, & mensura
confifunt.* 113.

Largitas, Largua.

Largitas. Vide in verbo Avaritia.

Largi an appellentur, qui medium tenet inter prodigalitate, & avaritiam. 31. 34. f. 102.

Latroces.

Latroces. Vide in verbo Captus.

Laudes.

Dom. D. Alphonsi de Olea. 32. f. 9.

Dom. D. Alphonsi de Vargas Regi Confiliarij. 3. 4.
fol. 9.

Dom. D. Andrea Marchefi Reg. Confil. & Praefid. S. C.
16. 19. f. 45.

*Dom. D. Antonij Caraccioli Reg. Cancellariam Re-
gentis.* 40. 89. f. 142.

*Dom. D. Antonij Mirotali Reg. Confil. & Reg. Can-
cellariam Regentis.* 44. 27. f. 165.

Dom. D. Antonij Navarretta Reg. Confiliarij. 65.
36. f. 231.

Dom. Blasij Altimare. 5. 2. f. 14.

Dom. D. Blasij de Belluga Reg. Confiliarij. 84. 40.
fol. 294.

Dom. D. Caroli Braucatii Reg. Confiliarij. 68. 43.
fol. 238.

Dom. D. Caroli Petra Reg. Confiliarij. 32. 90. f. 110.
& 27. 139. f. 88.

Dom. Cafaris Nicolai Tifani. 33. 108. f. 195. & 89.
77. & 82. f. 307.

Dom. D. Didaci Bernardi Zupia Regiam Cancellariam Regentis, & Praefidens S. C. 51. 19. f. 188.

Dom. D. Didaci Varela Reg. Confil. 62. 97. f. 223.

Dom. Erasmi de Ponte Reg. Confil. 99. 39. f. 336.

Dom. D. Fabij Apicea. 2. 12. f. 7.

*Dom. D. Felicii Lanzina Utraque Praefidis S. C. Nea-
polis.* 99. 40. f. 336.

*Dom. D. Ferdinandi de Ezqueria Reg. Confil. & Re-
gentis apud Regiam Catholicam Administrationem.* 72.
221. f. 257.

Dom. D. Flaminij de Constantino Reg. Confil. 86. 32. fol.
297.

Dom.

Dom. D. Francis Antonij Muscopolita Regij Con-
fil. & Regentis Collateralis Confilij. 29. 10. f. 94.
& 58. 8. f. 211.

III. Dom. D. Francis Molis Regiam Cancellariam
Regentis. 5. 3. f. 14.

Dom. Francis Rocco Reg. Confil. 45. 9. f. 170.

Dom. D. Francis Romagnera. 5. 2. f. 14.

Dom. Francis Savij Reg. Confil. 1. 46. f. 5.

Id. Dom. D. Francis Verde Episcopi Vici Equensis.
30. 62. f. 100. & 63. 33. fol. 224.

Dom. Gregorij Mutilli. 26. 23. f. 72.

Dom. D. Helleris Apprejij Larre Regij Confiliarij, &
Regentis Collateralis Confilij. 35. 38. & 42.
fol. 123.

Dom. D. Hieronymi de Philippis Regiam Cancellaria-
m Regentis. 50. 16. fol. 182.

Dom. Joannis & Aloysij Corcione M.C.V. Neap. Indici-
cis perpetui. 31. 111. f. 105.

Dom. D. Joannis Baptista Amendola Regij Confu-
liarij. 81. 35. fol. 236.

Dom. D. Joannis Baptista Apicella Regij Confil. 2.
11. f. 7.

Dom. D. Joannis Baptista Filingerij Reg. Confil. 56.
56. f. 206.

Dom. D. Joannis Baptista Hodierne Regij Confil.
59. 36. f. 214.

Dom. Joannis Baptista Iovini Regij Confil. 27. 158.
fol. 89.

Dom. Joannis Dominici Coscia Præceptoris Aulæ-
ris. 38. 44. f. 131.

Dom. Joannis de Rogerio. 37. 25. f. 184.

Dom. D. Joannis Francis Merciani Reg. Confil. &
Regiam Cancellariam Regentis. 67. 22. fol. 34.

Dom. Joannis Laguerij. 67. 7. f. 243.

Dom. Joannis Laurentij de Rogerio, Præceptoris Au-
læris. 37. 27. f. 184.

Dom. Joannis Leonardi Rodocri. 36. 6. f. 124. & 45.
21. f. 167.

Dom. Joannis Thoma de Rogerio. 37. 26. f. 184.

Dom. D. Marcelli Antonij Cuspi Regij Confil. 43. 96.
fol. 163.

Dom. D. Marcelli Marciani Reg. Confiliarij. 60. 36.
fol. 216.

Dom. D. Michaelis de Calderò. 76. 1. f. 270.

Dom. D. Michaelis de Cortina. 72. 2. f. 252.

Dom. Nicolai Vincenzij Scoppa. 65. 56. f. 231. & 18.
32. f. 49. & 65. 56. f. 231.

Dom. Pauli Iannellasi Regij Confiliarij. 23. 79.
fol. 39.

Dom. D. Petri Antonij Caravita Reg. Confil. 73. 41.
fol. 261.

Dom. Philippi Marasca. 30. 50. f. 99.

Dom. D. Thomasi Caravita Reg. Confiliarij. 73. 42.
fol. 262.

Dom. D. Thomasi de Aquino Regiam Cancellaria-
m Regentis. 94. 145. f. 321. & 325.

Dom. Thomasi de Carleval Regij Confiliarij. 19. 24.
fol. 51.

Dom. Thomasi de Franchis Regij Confiliarij. 63. 27.
fol. 224.

Dom. Vincenzij Brilla. 70. 1. f. 44.

Laudi reductio, Laudi validitas,
Laudum.

Laudi reductio ad arbitrium boni viri. Vide in ver-
bo Appellationi.

Laudi validitas, aut nullitas, an dependeat à com-
promissi iure. 54. 16. f. 198.

Laudum arbitrorum quantas debent latione labora-
re, utroque ad arbitrium boni viri conceda-
tur, an Iudicis arbitrio remittatur. 84. 15.
fol. 193.

Laudum an sit individuum. 84. 30. f. 193.

Et finitum sit unius respectu, an sit nullum quedam
omnis, ut ibi. n. 31.

Laudum. Vide in verbo Arbitramentum, five Lan-
dum, Compromissum, Læzio, Nullitatis.

Legata.

Legata an, & quando disponentur pro rata, si be-
na hereditaria pro omnibus non sufficiant. 41.
191. f. 153.

Legata. Vide in verbo Hypotheca.

Legata in remunerationem servitorum. Vide in ver-
bo Legitima.

Legata an, & quando debeantur, hereditate non
adita, saltem a venientibus ab intestato. 41. 60.
fol. 149.

Legata an possint in heredis, vel tertij voluntatem
conferri. 41. 109. f. 153.

Vel in eorum arbitrium. n. 200. f. 154.

Legata pia an, & quando conserventur ex Clausula
Codificari in testamento nullo, per filij posthumum
præteritionem. 41. 101. f. 150.

Et de quibus legata piæ intelligantur. n. 103.

Legata pia, cum tantummodo relicta, an resoluantur in
demonstrativa. 41. 181. f. 153.

Legata pia an ex officio petantur, maxime in Tribu-
nali Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe.

Neapoli deputato, piæ locis legatarij non instan-
tibus. 41. 117. f. 151.

Legata pia ex populari iudicio, an à quolibet de po-
pulo peti possint. 41. 119. f. 151.

Legata pia in testamento nullo relicta, an debeantur,
41. 104. f. 150.

Legata pia incerta an debeantur ad Fabricam
Sancti Petri, ex concessione Summorum Pontifi-
cum. 40. 35. f. 137.

Et an recusata per legatarios dicantur incerta ad
finem prædictum. n. 36.

Legata pia ob legatariorum recusationem deficiunt,
an sint in alium pium usum convertenda. 40.
37. f. 138.

Legata pia an peti possint in domicilio testatoris, &
illius loci Episcopus illa exequi debeat. 41. 25.
fol. 156.

Legata pia an revocata teneantur per donationem
omnium bonorum alteri factam à testatore post
testamentum, an verò à donatario omnium bono-
rum solvenda sint. 41. 109. f. 150.

Legata pia an, & quando triginta annorum spatium
prescribantur in Regno Neapolis. 29. 61. f. 306.

Le-

Legatapia. Vide in verbo Exequuntur, Fabrica.
Basilicæ Sancti Petri, Hæredes, Hæres, Legata,
non diminuantur, Legata non debentur, Legi-
timitas, & Testator.

*Legata quantitatis, & speciei ad, & quando dimi-
nutionem pro rata patientur, cum hereditaria
bona non sufficiant.* 8. 12. f. 23.

Legatarius.

*Legatarius etiam quota herorum, an verò hæres te-
neatur ad onera hereditaria.* 47. 3. f. 173.

*Legatarius an habeat remedium separationis hono-
rum defuncti in bonis hereditis, contra creditores
illius.* 41. 139. f. 152.

*Legatarius in re legata, an censetur magis à testa-
toris dilectus, quam hæres.* 47. 13. f. 174.

*Legatarius ratione proprii commodi, ad, & quando
sit idoneus testis in testamento, ne dum pro legato
fideiussit, sed etiam pro herede, aut altero lega-
tario.* 41. 40. f. 149.

*Legatarius. Vide in verbo Hæredes, & Inventa-
rium.*

Legatarij. Vide in verbo Hæres.

Legati.

Legati causa cessante, an cesset legatum. 9. 5. f. 25.

Legatorum actio.

*Legatorum actio tamperfonalis, quam realis, an con-
tra testatorem, sive eius heredem, & super bonis
hereditariis dirigatur.* 41. 5. f. 155.

Legatorum actio. Vide in verbo Hæres pro legatis.

Legatorum ad pias causas cognitio.

*Legatorum ad pias causas cognitio an sit mixti fori,
ut in ea sit preventio loci.* 41. 206. fol. 154. &
cap. 42. 29. f. 156.

Legatorum piorum cause.

*Legatorum piorum causa, an secundu[m] Insuper Caao-
nicum in iureque fore, tam Ecclesiastico, quam
seculari indicentur.* 41. 12. f. 148.

Legatorum piorum commutatio.

*Legatorum piorum commutatio an sit interdicta Or-
dinarij locorum, alijque.* 40. 38. f. 138.

Legatum.

*Legatum ad pias causas, quemodo incertum in re,
vel summa legata existimetur.* 41. 673. f. 153.

*Legatum alimentorum licet incertum, an irritetur,
vel ex quantitate patrimonij testatoris, & quali-
tate, ac dignitate legatarij declaretur.* 41. 174.
fol. 153.

Legatum. Vide in verbo Incertitudo.

*Legatum annuum. Vide in verbo Annuum lega-
tum, & Descendentium vocatio.*

*Legatum conditionale. Vide in verbo Hypotheca,
tacita.*

*Legatum coarctatæ personæ vel illius an, & quando
latum recipiat interpretationem.* 47. 14. f. 174.

*Legatum factum Monasterio sub conditione, si ta-
lem puellam receperit, an puri debeat, condi-
tione tanquam turpi reiecta.* 38. 25. f. 130.

*Legatum Hospitalibus, & Confraternitatibus reli-
ctum, in quibus pia opera exerceantur, an sit pium.*
41. 8. f. 148.

Legatum iacens personæ de certis relictum, ad, &

*quando validum sit in omnium personarum bene-
ficiu[m].* 40. 57. f. 140.

*Legatum Monasterio relictum, si aliquam receptio-
nem in monasterio, ad, & quando sit in totum nul-
lum.* 38. 49. f. 131.

*Legatum an censatur ademptum per alienationem
voluntariam factam à testatore rei legata.* 41. 187.
fol. 153.

*Vel per exactionem pecunie à nomine debitoris le-
gatum debita.* n. 188.

*Et quid si fiat ab eodem testatore alienatio rei, ane
nomini, ex quibus quantitate[m] legatam solvi
mandavit.* num. 189.

*Legatum personæ, & causa, cui, & propter quam le-
gatur non expressa, an pro anima salute, & sic
Deo, sive ad pias causas relictum censatur.* 41.
180. f. 153.

*Legatum pium herediti avaritia non adimpletum,
absque exequutis negligentia, an devolvatur
ad Episcopum.* 40. 53. f. 140.

*Legatum pium an extinguatur per alienationem
involuntariam rei legata.* 41. 190. f. 153.

*Legatum pium, quibus in casibus dicatur remissivè,
41. 1. f. 147.*

*Legatum pro anima relictum, etiam consanguineo
pauperi, an pium esse dicatur.* 41. 2. f. 147.

Si consuet. de paupertate legatarij, ut ibi n. 3.

*Legatum pro celebratione missarum in certo loco re-
lictum, an possit in alio loco adimpleri.* 40. 40.
fol. 139.

*Et quid si locum illu[m] in specie testator prospexerit,
iniquæ contemplatione legatum reliquerit, ut ibi
num. 41.*

*Legatum pro dote consanguineo a pauperi relictum, an
sit pium.* 41. 6. f. 139.

*Legatum pro dote, an in dubio fiat interpretatio,
quod sit pium favore mulieris.* 41. 131. f. 151.

*Legatum pro dote, vel pro tempore nuptiarum, an, &
quando parum indicetur, si à patre fiat.* 41. 124.
fol. 151.

*Legatum pro exoneratæ conscientia, an pium esse
dicatur.* 40. 46. f. 139.

*Et quando est incertum, an sit applicandum Fabri-
cæ S. Petri, ad instar legati pro malè ablatis reli-
cti, ut ibi n. 47. & 48.*

*Legatum pro malè ablatis relictum maioris quanti-
tatis, ille ad quam ascendunt ablata, an sit integrè
solvendum.* 40. 61. f. 141.

*Legatum pro malè ablatis solvendum Confessorio reli-
ctum, an debeat per ipsum Confessorium exequi,
consilio Episcopo.* 40. 54. f. 140.

*Legatum quando sit taxativum, vel demonstra-
tivum remissivè.* 41. 184. f. 153.

*Legatum rei aliena scienter factum à testatore, an,
& quando validum sit quoad estimationem.* 41.
163. fol. 152.

Et quid si ignoranter fuerit factum, ut ibi n. 164.

Legatum rei aliena an valeat quoad estimationem.
50. 36. f. 183.

*Legatum quo aliquis fuit à testatore commendatus
heredi in casu necessitatis, an valeat, & importet
ali-*

alimenterum legatum. 41. 176. f. 133.
Legatum Virgini factum. Vide in verbo *Conditio.*
Legem continentem.
Legem continentem an gaudeat illius beneficio. 26.
 12. fel. 71.
Leges.
Leges, & statuta an comprehendantur ex usu. 41. 216.
 fel. 154.
Et an per contrarium usum deficiant. n. 227.
Leges sciri an quales præsuntur. 89. 50. f. 306.
Vel per se, vel ex consilio perierunt, ut ibi n. 51.
Et an procedat etiam in Constitutionibus, & Statu-
tis. n. 51.
Leges an sciri debeant ab omnibus, & an lata culpa
sit illas ignorare. 89. 46. f. 306.
Leges seculares, an Ecclesiastica attendenda sint
in iudicio, quod per Clericum exercetur in foro
seculari. 70. 23. f. 246.
Legitima.
Legitima de singulis rebus hereditariis, an, & quan-
do debetur ipse iure. 27. 14. f. 83.
Legitima an censetur ex generali renunciatione
remitti. 27. 24. f. 83.
Et quid, si specialiter fuerit illi renuntiatum, ibi
dem.
Legitima an minuat per debiti confessionem. 27.
 16. f. 83.
Et quid in legatis pñr, vel in remunerationem
servitiorum factis. n. 17.
Legitima an pure debeat, conditione, aut onere à
patre impoſitis, ipse iure reſciſcit. 27. 18. f. 83.
Legitima. Vide in verbo *Dos.* Fideicommissi onus,
Hæres, Legitima, Male ablata, Officia vendi so-
lita, & Patagium.
Legitimatío.
Legitimatío filiarum illegitimarum, ut valide fiat,
quæ requirantur remissive. 57. 87. f. 210.
Legitimatus.
Legitimus Ius reſciſſe onere fideicommissi capiendæ,
an transmittatur ad hæreses filij, qui vivens ta-
cent, neque contradixit. 27. 26. f. 83.
Legitimus contradicitor.
Legitimus contradicitor ad impediendam immisſio-
nem hæresis, an, & quando dicatur, qui possidet
bona hereditaria, & validum titulum allegat.
 34. 33. f. 118.
Lex Maiestatis crimen.
Lex Maiestatis crimen. Vide in verbo *Abolicio.*
Lexio.
Lexio enormis in lando an dicatur, qua in sexta est.
 54. 10. f. 198.
Lexio. Vide in verbo *Restitutio in integrum con-*
ceditur, & Transactio.
Lexio enormissima an nullam reddat conventientem,
vel autem rescindendam. 25. 11. f. 68.
Lexio enormissima an, & quando nullam reddat lan-
dam. 54. 12. f. 198.
Lexio infra dimidiam an, & quando permittatur in
speciem venditionis. 6. 11. f. 16.
Lexio an permittatur in venditione infra dimidiam

inſti pretij. 75. 26. fel. 165.
Lexio enormissima. Vide in verbo *Appellationi, In-*
strumentum non operatur, Promissio facti alie-
ni, & Transactio.
Lexio remedium ex l. 2. C. de rescindenda ven-
dit. Vide in verbo *Evictus à die litis con-*
stat.
Levis Febricula.
Levis febricula an faciat servum morbosum. 36. 15.
 fel. 125.
Et an levis quartana excuset à centumacia. n. 16.
Lex, Legis Intellectus.
Lex. Vide in verbo *Ratio.*
Lex civilis super aliqua præsumptione fundata, an
attendatur in foro conscientie, si veritas præsum-
pitioni repugnet. 27. 61. f. 84.
Lex favorabilis an etiam ultra proprium signifi-
catum extendatur. 56. 29. f. 205.
Lex an intelligi debeat, ut conveniat Rubrica, sub
qua ponitur. 70. 17. f. 245.
Lex neica, C. de rei uxoris actione, quomodo diri-
gatur ad Populum Urbis Constantinopolitane, &
Universas Provinciales. 16. 2. f. 44.
Legis intellectus. Vide in verbo *Picciatio.*
Libellus.
Libellus. Vide in verbo *Clauſula omni meliori*
modo, Feriatis diebus, & Sententia.
Libellus appellationis. Vide in verbo *Appellationis*
libellus.
Liber mercatoris, rationum, &
Bancorum.
Liber mercatoris an, & quando preſcribuntur pñr,
 67. 3. f. 233.
Liber rationum deſuncti an præſumatur eſſe pñr
heredem. 26. 85. f. 76.
Liber rationum an idem ſit, quid à mercatore ſit
ſcribens, vel ab alio eius nemine. 67. 13. & 17.
 fel. 234.
Liber rationum mercatoris. Vide in verbo *Scriptu-*
ra in libro rationum.
Liber rationum non compaginatus, neque debita ha-
bens requiſita, an vulgi dicatur Squarcia ſoglio.
 26. 105. f. 78.
Liberrationum, quibus in caſibus ab Aſſere, vel
Ree ſit exhibendum remiſſive. 67. 29. f. 234.
Libri, & partita Bancorum Neapolis, an plane pro-
bent. 77. 17. f. 274.
Et quid in alijs partitis Bancorum privatorum, ut
 ibi n. 28.
Librum rationum, si quis adi petat, an ex hoc illum
censetur in omnibus approbare. 67. 30. f. 234.
Et an declarare teneatur, si velit ſtare libro, etiam
in illis, qua contra ſe faciunt. n. 31.
Librum rationum an ſint plura genera. 67. 1. fel.
 233.
De quorum fide remiſſive ibi n. 2.
Libidinosus.
Libidinosus. Vide in verbo *Lusori.*
Licere.
Licere an debeat per alium, quod principaliter
 da-

denegatur. 20. 16. fol. 39.
Liquidatio. Liquidatio.
Liquidatio. Vide in verbo Sententia liquidationis.
Lis.
Lis an pendere dicatur, etiam instantia peremptoria, & per insufflationem spiritus vitæ restaurata. 53. 57. f. 193.
Lites abbrevians dispositio, & qua litibus finem imponit, an favorabilis reputetur. 56. 28. f. 205.
Et an recipiat extensionem ex identitate rationis, ut ibi n. 29.
Lites breviori an publica sit utilitas. 56. 17. fol. 203.
Lites, earumque prelicitas, an multorum sit causa malorum. 56. 18. f. 205.
Litteræ cambij.
Litteræ cambij.
Litteræ cambij. Vide in verbo Testes depoecotes habere potam.
Litteræ missivæ.
Litteræ missivæ. Vide in verbo Epistola, Testes depoecotes habere potam.
Litigiosa res.
Litigiosa res.
Litigiosa res. Vide in verbo Cessio, Divisio.
Litigiosi victimi.
Litigiosi victimi an cesset in re post instantia peremptionem alienata. 53. 64. f. 194.
Litigiosi victimi semel contrallum, ex alienatione vel litigiosa durante instantia, an cesset per instantia peremptionem. 53. 53. f. 193.
Litis coofortes.
Litis coofortes. Vide in verbo Hostia exceptio.
Litis coofortatio.
Litis coofortatio quomodo fiat in Regno Neapolis, & qualiter procedatur in ea. 64. 3. f. 226.
Litis coofortatio an requiratur in remediis immiffionis in possessionem hereditatis ex l. ho. C. de Edicto Divi Adrianæ tollendo, non existente legitime contradicere. 64. 56. f. 227.
Litis coofortatio olim quomodo inducebatur, & qualiter hodie in Regno Neapolis. 53. 27. f. 193.
Litis coofortatio. Vide in verbo Appellatio, Citatio, Clerici, Exceptio dilatoria, Possessor, Sententia.
Litis coofortatio.
Litis coofortatio. Vide in verbo Exceptio litis coofortatio.
Litis coofortatio.
Litis coofortatio. Vide in verbo Alimenta, & Litis coofortatio.
Locari Regis Dohanz.
Locari Regis Dohana. Vide in verbo Dohana, Menepocodum.
Locator.
Locator contra subcondictorem, an, & quando agere possit pro pentione. 7. 43. f. 21.
Locator an habeat proponentis locati actionem, atque tacitam hypothecam super bonis inveltis, & illatis in pradio conditio. 7. 1. f. 20.
Et adducta fuerint animo ibi manendi pro tota locationis tempore, ut ibi n. 2. & qualiter hoc dignoscatur. n. 3.

Locator an præferatur anterioribus creditoribus conditoris pro pentione super bonis inveltis, & illatis in domo ad habitandum conditio. 7. 49. fol. 22.
Et quid in rebus ad eas conservandas adductis in fundo locato ibi n. 50.
Locator. Vide in verbo Hypotheca super bonis, Hypotheca tacita, Molier.
Locumtenens Regis Camere.
Locumtenens Regis Camere Summaria Neapolis.
Vide in verbo Coofortatio.
Lucrum.
Lucrum radicatum, & incorporatum in lucrum, an habeatur pro damno. 32. 19. f. 108.
Lucrum lus.
Lucrum lus. Vide in verbo Allocated.
Lucrum.
Lucrum an comparetur furioso. 73. 9. f. 259.
Lusori.
Lusori, qui fama prodigii esse dicitur, an fiat interdictio bonorum. 31. 114. & 117. f. 105.
Vel libidinoso viro, quem prodigum esse morum interdictum. n. 115. & 118.
Vel alij malis artibus adito. n. 116.

M.

Magistratus.

Magistratus. Vide in verbo Fideiussoribus.

Magna Coria Vicaria.

Magna Coria Vicaria. Vide in verbo Fendi quaternati.

Maior pars creditorum.

Maior pars creditorum. Vide in verbo Creditorum maior pars.

Maioris summe reductio.

Maioris summe reductio ad minorem. Vide in verbo Arbitratores.

Mala fides.

Mala fides defuncti an ab herede proregari possit per edicta in alim additionis. 11. 80. f. 33.

Mala fides. Vide in verbo Præscriptio.

Malè ablata.

Malè ablata an spectent ad Reverendam Fabricam, exclusi omnibus antea privilegiatis. 40. 110. fol. 143.

Malè ablata an deducantur tanquam ad alienum. 40. 95. f. 142.

Et an filiorum legitimam minuant, etiam quas fuerunt solùm testamento relicta. n. 96.

Malè ablatorum confessio an nocet tertio, in cuius fraudem facta fuit. 40. 104. f. 143.

Mallitij hominum.

Mallitij hominum an si obviandum. 20. 155. f. 54.

Mandatarius.

Mandatarius. Vide in verbo Emecox, Expeofix, Procurator.

Mandati actio, Mandatum.

Mandati actio. Vide in verbo Cessionarius.

Mandatum primum ad liberè vendendum, an censetur.

sententia revocatum ex mandato secundo ad vendendum in capitulo de retrovendendo. 2.23.f.4.
Mandatum primum an revocatum censatur ex secundo, in quo moderatur, vel additur primo. 1.20.f.4.

Mandatum. Vide in verbo Appellare, Contrahens, Emens, Emptio.
Mandatum speciale, vel specialissimum. Vide in verbo Depositio.

Maritus.

Maritus an teneatur de evulsionis, quamvis expressit promissa, emitti sententiam doctorem, ut nec ad interesse, vel ad pretii restitutionem teneatur. 15.20.f.43.

Maritus. Vide in verbo Dos, Dotalistes, Officium, Decurionatus, Vxor.

Maritus dotem recipiens absque preestimatione restitutionem interesse, an sibi praevideat. 29.30.f.93.

Maritus an sit Dominus dotis, constante matrimonio. 15.16.f.43.

Maritus an, & quando revocare possit rem dotalem nullius ab eo alienatam. 15.12.f.43.

Et an ei subest regula, quem de evulsionis tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, ut ibi n.13.

Masculianio.

Masculianio ut evitetur, an sufficiat paragium offerre post eius liquidationem solvendum. 84.16.f.193.

Masculianio ut locum habeat, qua requirantur. 84.75.292.

Masculianionis nomen an incognitum sit de Iure Romano. 84.53.f.192.

Et quid in Regno Neapolis n.6.

Masculorum appellatio, Masculus.

Masculorum appellatio qui veniunt. 43.71.f.162.

Masculus. Vide in verbo Pubes.

Mater.

Mater, & quilibet de populo, an admittantur ad iurisdictionem suspensionem propendam. 73.40.f.161.

Mater an debeat pene si filium impulum educare, quamvis illi ab intestato succederet. 73.20.f.259.

Mater an teneatur alter filium ultra triennium. 29.35.f.95.

Et quid si pater sit inops, & mater habeat ultra propria alimenta, ut ibi n.36.

Mater pro filio an possit appellare. 92.81.f.316.

Mater secundo nubens an repellatur a filiorum tutela. 73.16.f.259.

Mater secundo nubens, an, & quando excludatur a filiorum educatione. 73.12.f.259.

Mater vidua an detenda sit a filijs, ut secundo nubere possit. 82.14.f.287.

Matrimonialia capitula.

Matrimonialia Capitula. Vide in verbo Capitula, Matrimonialia.

Matrimonij libertas.

Matrimonij libertas. Vide in verbo Conditio.

Matrimonij Sacramentum.

Matrimonij Sacramentum an liberum esse debeat. 38.45.f.131.

Vel in iura pona quis valeat, ad illud contrahendum induci n.46.

Matrimonium.

Matrimonium an probetur ex Parochi fide, hies privata. 30.12.f.97.

Matrimonium an in Parochia describatur pro forma, quin testibus prebui possit. 57.6.f.46.

Matrimonium quemodo contrahi dicitur secundum morem Nobilium Platearum Capana, & Nidh Neapolit. romiffivi. 45.63.f.169.

Matrimonium per testes an valde probetur, quāvis in libro Parochi descriptum non reperiantur. 16.53.f.44.

Matrimonium an possit evellere sine dote. 28.1. & 16.f.49.

Matrimonium ubi nullum declaratur, an condici possint res eius causa data 18.27.f.49.

Matrimonium, ut quis contrahat cum certa persona, an possit sub specie promissu allici, & incitari. 38.43.f.131.

Media via.

Media via in ambiguis an fini eligenda. 98.28.f.131.

Medicus.

Medicus. Vide in verbo Advocato.

Medico an detegendum sit vulnus pro habenda medela. 40.65.f.141.

Melioramenta, Meliorationes.

Melioramenta adificiorum an sint per testes ar. biter prebenda. 75.9.f.264.

Melioramenta an compensentur cum fructibus ex re meliorata perceptis, ad quorum restitutionem possessor teneatur. 75.32.f.266.

Meliorationes per visuram loci an restit probentur. 75.4.f.264.

Ut ex eis retardetur exequutio sententia, ut ibi num.5.

Et quid si consent per estimaveris publice electi appretium, a quo non fuit appellatum. num.6. fol.265.

Meliorationes an, & quando rescindantur bona fidei possessori pro quantitate solam expensa. 75.28.f.265.

Meliorationes. Vide in verbo Detractiones, Fructus, Possessor, Prælationis lus.

Mexicana.

Mexicana, sive solaris, qua dicantur 70.18.f.245.

Menochius.

Menochius sibi contrarius in articulo, an res emptæ per heredem fideicommissi gravatum, ex pretio vel fideicommissaria vendita, in eius locum subrogatur. 33.54.f.125.

Mens.

Mens an verbis præferatur, sicut animus corpori. 47.8.f.173.

Mensarius.

Mensarius argentaria an improprie depositarius dicatur, ex irregulari deposito. 96.33.f.329.

Etsi vigere ementis mandati solvat pecuniam depositam, etiam exigere solito, an iterum domino servare teneatur. n.34.

Et quid in debitor non Bancherio, vel Tabularis. num.37.

denegatur. 20. 16. fol. 59.
Liquidatio.
Liquidatio. Vide in verbo Sententia liquidatio-
nis.

Lia.

Lis an pendere dicatur, etiam instantia peremptoria,
Et per insufflationem spiritus vitæ restaurata. 53.
57. f. 193.

Lites abbrevians dispositis, & quæ litibus finem im-
pouit, an favorabilis reputetur. 56. 18. f. 205.

Et an recipiat extensionem ex identitate rationis, ut
ibi n. 19.

Lites breviant an publica sit utilitas. 56. 17. fol.
203.

Lites, earumque prelicitas, an multorum sint cau-
sa malorum. 56. 18. f. 205.

Litteræ cambi.

Litteræ cambi. Vide in verbo Testes deponentes
habere notam.

Litteræ missivæ.

Littera missiva. Vide in verbo Epistola, Testes de-
ponentes habere notam.

Litigiosa res.

Litigiosæ res. Vide in verbo Cessio, Divisio.

Litigiosum vitium.

Litigiosum vitium an cesset in re post instantia perem-
ptionem alienata. 53. 64. f. 194.

Litigiosum vitium simul contrarium, ex alienatione,
vel litigiosa durante instantia, an cesset per in-
stantia peremptoria. 53. 53. f. 193.

Litis consortes.

Litis consortes. Vide in verbo Hostia exceptio.

Litis contestatio.

Litis contestatio quomodo fiat in Regno Neapolis, &
qualiter procedatur in ea. 64. 3. f. 226.

Litis contestatio an requiratur in remediis immis-
sionis in possessionem hereditatis ex l. fin. C. de Edi-
cto Divi Adriani tollendo, non existente legiti-
mo contradicere. 64. 56. f. 227.

Litis contestatio olim quomodo inducebatur, & qua-
liter hodie in Regno Neapolis. 53. 27. f. 193.

Litis contestatio. Vide in verbo Appellatio, Cita-
tio, Clerici, Exceptio dilatoria, Possessor, Sen-
tentia.

Litis pendentia.

Litis pendentia. Vide in verbo Exceptio litis pen-
dentia.

Litis sumptus.

Litis sumptus. Vide in verbo Alimenta, & Litis
sumptus.

Locati Regie Dohanz.

Locati Regie Dohana. Vide in verbo Dohana,
Menepecudum.

Locatos.

Locater contra subconductorem, an, & quando age-
re possit pro pensione. 7. 42. f. 21.

Locater an habeat proportionem locati ad rationem, at-
que tamen hypothecam super bonis invollis, &
illis in pradio conducto. 7. 1. f. 20.

Si adductus fuerint animo ibi manendi pro tota loca-
tionis tempore, ut ibi n. 2. & qualiter hoc digno-
scatur. n. 3.

Locater an preferatur anterioribus creditoribus
conductoris proportionem super bonis invollis, &
illis in domo ad habitandum conductis. 7. 49.
fol. 22.

Et quid in rebus ad eas conservandas adductis in
fundo locato, ut ibi n. 50.

Locater. Vide in verbo Hypotheca super bonis,
Hypotheca tacita, Moliet.

Locumtenens Regie Camere.

Locumtenens Regie Camere Summaria Neapolis.
Vide in verbo Consiliarius.

Lucrum.

Lucri radicati, & incorporati iactura, an habeatur
pro damno. 32. 19. f. 108.

Lucendi Ins.

Lucendi Ins. Vide in verbo Allectus.

Lunaticus.

Lunaticus an comparatur furiosus. 73. 9. f. 259.

Lusori.

Lusori, qui fama prodigii esse dicitur, an fiat inter-
dictio bonorum. 32. 114. & 117. f. 105.

Vel libidinoso viro, quem prodigium esse morum in-
teligimus. n. 115. & 118.

Vel alijs malis artibus adito. n. 116.

M.

Magistratus.

Magistratus. Vide in verbo Fideiussos-
bus.

Magna Curia Vicarie.

Magna Curia Vicaria. Vide in verbo Fendi qua-
ternati.

Mayor pars creditorum.

Mayor pars creditorum. Vide in verbo Credito-
rum mayor pars.

Mayoris summe redemptio.

Mayoris summe redemptio ad minorem. Vide in verbo
Arbitratores.

Mala fides.

Mala fides defuncti in ab herede prorogari possit per
aditum in n. n. ditionis. 21. 80. f. 33.

Mala fides. Vide in verbo Prescriptio.

Malè ablata.

Malè ablata an spectent ad Reverendam Fabricam,
exclusis omnibus antea privilegiatis. 40. 110.
fol. 143.

Malè ablata an deducantur tanquam ad alienum.
40. 95. f. 142.

Et an filiorum legitimorum minuant, etiam quæ suc-
cunt secundum testamentum relictæ. n. 96.

Malè ablatum concessio an nocet tertio, in cuius
frandem facta fuit. 40. 104. f. 143.

Malitijæ hominum.

Malitijæ hominum an sit evolvendum. 20. 15. f. 54.

Mandatarius.

Mandatarius. Vide in verbo Emens, Expensæ, Pro-
curator.

Mandati actio, Mandatum.

Mandati actio. Vide in verbo Cessionarius.

Mandatum primum ad liberè vendendum, an cen-
sea-

scatur revocatum ex mandato secundo ad vendendum campo de retrovendendo. 1.21.f.4.
Mandatum primum an revocatum censetur ex secundo, in quo moderatur, vel additur primo. 1.20.f.4.

Mandatum. Vide in verbo Appellare, Contrahens, Emens, Emptio.

Mandatum speciale, vel specialissimum. Vide in verbo Deposito.

Meritus.

Marius an teneatur de evulsionem, quamvis expressè promissa, ementi scienter rem dotalem, ut nec ad interesse, vel ad pretij restitutionem teneatur. 15.20.f.43.

Marians. Vide in verbo Dos, Dotalis res, Officium Decurionetus, Vxor.

Marius dotem recipiens absque prostitutione respectum interesse, an sibi praesumitur. 29.30.f.95.

Marius an sit Dominus dotis, constante matrimonio. 15.16.f.43.

Marius an, & quando revocare possit rem dotalem nulliter ab eo alienatam. 15.12.f.43.

Et an ei obset regula, quæ de evulsionem tenet alio, eundem agendum repellit exceptio, ut ibi n. 13.

Masculatio.

Masculatio ut evitetur, an sufficiat paragium offerre post eius liquidationem solvendam. 84.16.f.123.

Masculatio ut locum habeat, qua requiratur. 84.7.f.292.

Masculationis nomen an incognitum sit de Iure Romano. 84.5.f.292.

Et quid in Regna Neapolis n. 6.

Masculorum appellatio, & Mosculus.

Masculorum appellatio quæ veniunt. 43.71.f.162.

Masculus. Vide in verbo Pubes.

Mater.

Mater, & quilibet de populo, an admittantur ad in-coris suspicionem proponendam. 73.40.f.261.

Mater an debeat pene se filium spiculum educare, quamvis illi ab intestato succederet. 73. 10. fol. 259.

Mater an teneatur alere filium ultra triennium. 29.35.f.95.

Et quid si pater sit inopi, & mater habeat ultra propria alimenta, ut ibi n. 36.

Mater profilio an possit appellare. 92.81.f.316.

Mater secundò nubens an repellatur a filiorum tutela. 73.16.f.259.

Mater secundò nubens, an, & quando excludatur a filiorum educatione. 73. 12.f.259.

Mater vidua an dotanda sit a filijs, ut secundò nubere possit. 82.14.f.287.

Mattimoialis capitula.

Matrimonialia Capitula. Vide in verbo Capitula.

Mattimoialis.

Mattimonij libertos.

Mattimonij libertas. Vide in verbo Conditio.

Mattimonij Sacramentum.

Mattimonij Sacramentum an liberum esse debeat. 38.45.f.131.

Vel item pœna quis valeat, ad illud contrahendum induci. n. 46.

Matrimonium.

Matrimonium an probetur ex Parenti fide, licet privata. 30.12.f.97.

Matrimonium an in Parochia describatur pro forma, quin testibus probari possit. 27.6.f.46.

Matrimonium quomodo contrahi dicatur secundum morem Nobilium Platearum Capuana, & Nidh Neapolis remissum. 45.63.f.169.

Matrimonium per testes an valide probetur, quavis in libro Parochi descriptum non reperiantur. 16.3.f.44.

Matrimonium an possit consistere sine dote. 18.1. & 16.f.49.

Matrimonium ubi nullum declaratur, an ceteris possint res eiusdem data 18.27. fol. 49.

Matrimonium, ut quis contrahat cum certa persona, an possit sub spe prænuptij, & incerti. 38.43.f.131.

Mediavia.

Mediavia in ambiguo an sint eligenda. 98.28. fol. 33.

Medicus.

Medicus. Vide in verbo Advocato.

Medico an detegendum sit vulnus pro habenda medela. 40.65.f.141.

Melioramento, & Meliorationes.

Melioramenta adificiorum an sint per testes arbitrios probanda. 75.9.f.264.

Meliorationes an compensentur cum fructibus ex re meliorata perceptis, ad quorum restitutionem possessor teneatur. 75.32. f.266.

Meliorationes per viam loci, an recte probentur. 75.4.f.264.

Ut ex eis retardetur exequutio sententia, ut ibi num. 5.

Et quid si consent per estimatoris publici eliti, appretium, a quo non facit appellatum. num. 6. fol. 265.

Meliorationes an, & quando resciantur bona fidei possessori pro quantitate solum expensa. 75. 28. fol. 265.

Meliorationes. Vide in verbo Detractiones, Fenus, Possessor, Prælatiois lus.

Mœniana.

Mœniana sive solaria, qua dicantur? 70.18.f.245.

Menochius.

Menochius sibi contrarius in articulo, an res emptæ per heredem fideicommissaria gravatam, ex pretio vel fideicommissaria vendita, in eius locum subrogatur. 33.54. f.115.

Mens.

Mens an verbis præferatur, sicut animæ corpori. 47.8.f.173.

Mensarius.

Mensarius argentaria an improprie depositarius dicatur, ex irregulari depositio. 96.33 f.329.

Est vigore ementis mandati solvas pecuniam depositam, etiam exigere solito, an iterum domino solvere teneatur. n. 34.

Et quid in debitorum non Banchebis, vel Tabularis. num. 37.

Et an si famulus creditoris ab eo mitti solitus exigeret cum falsa apodixa solvens liberetur. num. 41.

Meus.

Meuse. Vide in verbo Dies.

Mensura.

Mensura loci, atque temporis contractus, an si in venditione attendenda. 2. 12. f. 7.

Meute captus.

Meute captus. Vide in verbo Argumentum.

Mercator liber.

Mercatoris liber. Vide in verbo Libet Mercatoris. Mercatorum in causis.

Mercatorum inausus an de bona fide agatur, vel congruat de iuris apicibus disputare. 67. 25. fol. 234.

Metus.

Metus an efclndatur ex alibus cossante timore, gessit. 20. 61. f. 56.

Metus in illis illatus super obligatione, ad quem aliquis tenebatur, aneam reddat nullam. 20. 60. fol. 56.

Metus mortis, & corporis cruciatu, an requiratur ad contractus rescissionem ultra minas, atque verbera. 20. 57. f. 56.

Et an commodum negotij ad inforemum metum principaliter pertineat, ut ibi n. 58.

An vero ad eius creditorem. 59.

Metus qui cadit in constantem virum, an requiratur pro actu invalidando. 20. 61. f. 56.

Metus reverentialis an consideretur in filio respectu patrie. 20. 52. f. 56.

Vel respectu fratris maioris patrie, matris, & socii. num. 53.

Metus reverentialis presumptus in filio respectu patris, an sufficiat ad annullandum contractum in patris militatum gessit. 20. 55. f. 56.

Miles.

Miles. Vide in verbo Adiatorium, Inventarium.

Miles Ecclesiasticus an possit scientia vacare, atque litterarum studio, ut proinde legis scire debeat. 49. 50. f. 180.

Et an gaudeat privilegio Militum secularium in testando. n. 52.

Miles de hunc communi an poterat esse confusus obnoxius. 62. 63. f. 222.

Miles etiam volens an, & quando possit esse Tutor. 72. 84. f. 255.

Et quid illegatum Militi relinquantur sub conditione, si Tutor fuerit, an legatum ei debeat, licet tutelam non exerceat. n. 86.

Miles, qui per viginti annos militavit, an vacationem consequatur a muneribus. 72. 88. f. 255.

Miles voluntarie ad bellum accedens in fraudem legis mota, an habeat in integram restitutionem. 62. 92. f. 223.

Militare.

Militare an sit cum equis, & armis exercitum adire, ex communi usu loquendi. 71. 55. f. 249.

Militare. Vide in verbo Doctore.

Militaria damna, & privilegia.

Militaria damna Unipago, vel Oppido illata, ubi ignoratur, quibus restituenda, an erit restituenda in pauperum beneficium. 40. 58. f. 240.

Militaria privilegia in Aditibus hodiernis, an sint in usu. 72. 91. f. 255.

Et an conducere possint fideiubere, mandata recipere, & alia facere praeiis Aditibus inter dicta, ut ibi n. 92.

Militarie testamenti privilegia.

Militaris testamenti privilegia Praef. Provincia, tanquam actualiter non militanti, an concedantur. 72. 102. f. 256.

Milites, Militia.

Milites alii solum militantes an exemptionem habeant a muneribus. 72. 98. f. 256.

Milites. Vide in verbo Argumentum, Barones, Cardinalis, Hostia exceptio, lus accrescendi, Nauta.

Milites Caestis Militia an gaudeant privilegio armata militia Militibus concessis. 49. 40. fol. 179.

Milites eorum soro an renunciare possint. 52. 7. fol. 189.

Milites interueniunt a Civitate recedentes absque licentia Praerogis, an possint officio privari. 72. 116. 257.

Milites nostri temporis alii non militantes, an gaudeant militaribus privilegio, si ipsorum causa eis quoque conveniat. 72. 107. f. 56.

Milites nostri temporis an gaudeant privilegio exemptionis ab onere tutela, si alii non militent cum armis in exercitu. 72. 96. f. 255.

Milites nostri temporis an gaudeant privilegio militaribus, si actualiter armis non vacent. 72. 90. fol. 255.

Milites qui militarem professionem alii non exercent, quamvis in matricula descripti, an gaudeant privilegio militum. 72. 93. f. 255.

Milites quomodo possint absque solemnitatibus iuris civilis testari. 29. 8. f. 51.

Milites an sint Reipublicae necessarii. 62. 1. f. 220.

Milites stipendiarii, si ante tempus recedant, an aliquid habeant eorum salarii. 72. 115. f. 257.

Milites stipendiarii, si interveniunt, tanquam parati ad militandum, an gaudeant privilegio Aditum. 72. 89. f. 255.

Milites tam in civilibus, quam in criminalibus, an, & quando possint alibi conveniri, quam eorum eorum Magistris, Praefectis, siue Ducibus. 52. 8. fol. 189.

Aut Auditoribus exercitus designatis, ad quos remitti debent, ut ibi.

Et quid in Regno Neapolis. n. 21.

Milites Veterani an parati olim erant necessitate suadente pugnare. 72. 105. f. 256.

Militibus a nemine prohibeantur, qui possint eis a Militia distrabere. 72. 110. f. 256.

Militia Sancti Ioannis, & Sancti Iacobi, Stephani, & Lazari. Vide in verbo Adiatorium.

Militum privilegia remissiva. 62. 1. f. 220.

Mi-

Militem violentia particularibus idata, an in eo casus fortuitus commutetur. 40.55.f.140.

Minima.

Minima, aut Modica an considerentur. 36.17.f.125

Minor.

Minor adversus inconsolidatam hereditatem, an restituatur, ut idam repudiare, aut in usarium consecrare possit. 28.5. & 9.f.90.

Et quomodo minoris lesio in hereditate aditiois probetur. 11.10.

Minor adultis curatoris carens, an cum iuramento obligetur. 20.95.f.57.

Vol periculum, atque panem incurat. 1.96.

Minor. Vide in verbo Civitas, Compromissum, Custator, Dolus, Ecclesie, aut pize cause administrator, Emptio, Exequutio, Instrumentum publicum, Inventarium, Mutuus, Nullitatis remedium, Restitutio in integrum, & Transactio.

Minor curatorem habens, & sine eius auctoritate contrahens, an, & quando cum iuramento valide obligetur. 20.70.f.57.

Aut in integrum restitutionem habeat ex causa lesionis. 1.71.

Minor curatorem non habens, an valide obligetur. 20.73.f.57.

Minor ex adversus dolo lesus, an restituatur, non obstante ratificatione in maiori aetate facta. 39.34.f.214.

Minor ex iuramento obligatur, etiam in criminalibus, an subiiciatur inquisitioni panna, & fideiusionis pro delicto prestat. 20.81.f.57.

Minor an in integrum restituatur contra dotis excessus promissionem ferri factam. 39.32.fol. 214.

Minor in mutuo an obligetur, si pecunia in eius utilitatem versa sit. 99.7.f.335.

Minor an possit hereditatis portionem aditam repudiare, alia pona rebar edem remanente. 28.38.fol.92.

Et a portio repudiata eidem accrescat invito, sicut esset, cum ante aditionem coheres repudiasset. 11.39.

Minor pro delicto an furindicare possit. 20.85.fol.57.

Minor quatuordecim annis. Vide in verbo Filius familiaris.

Minor sententia condemnatus. Vide in verbo Sententia executio.

Minor si mater factus, gesta in minori aetate confirmaverit, an, & quando excludatur ab in integrum restitutione. 28.11.f.90.

Et an ex ratificatione in minori aetate facta excludatur a remedio l. 2. C. de rescindenda venditione infra triginta annos competente. 1.15.

Minor super tenore instrumenti citatus, si minorem aetatem adiecerit, an condemnatur. 20.86.fol.57.

Et quomodo procedatur contra ipsum. 1.87.

Minor ubi potest in integrum restitutionem, quomodo sint certi, vel incerti interesse praeiudicantes citandi. 28.16.f.91.

Minor viginti quinque annis, an habeat in integrum restitutionem. 28.1.f.90.

Et quid in eius herede, ut ibi n.2.

Et ad quod tempus minor aetate in Regno Neapolis restringatur. 1.4.

Miaiores an restituuntur in integrum contra masculinationem fororum. 84.17. & 21.f.293.

Minores an praeiudicant in integrum restitutione ob regressum, quem contra tutores habent ex eorum culpa, sive dolo. 84.22.f.293.

Minoris benevolentia alienatio an invalida sit absque solemnitatibus remissive enunciatis. 97.34.f.332.

Et quid si resales in minoris utilitatem ibid.

Miaoris benevolentia alienatio, vel contractus, an patens nulli sint, quatenus nullitas ex eius parte allegatur. 97.35.f.332.

Miaoris contractus an iuramento firmetur, quod facit cum de miore maiorem. 20.64. 82. & 92.fol.56.

Minoris an inter sit, quod litibus, & sumptibus non vexetur. 28.9.f.90.

Minoris obligatio an nulla sit, tanquam species alienationis. 59.29.f.214.

Et quid si ad sit enormissima lesio. 1.30.

Miserabiles personae.

Miserabiles persona. Vide in verbo Cause Misera, billum, & Fiscus.

Misurarum Celebratio.

Misurarum Celebratio. Vide in verbo Legatum pro celebratione Misurarum.

Mobilis.

Mobilis quo temporis spatio presumantur consumpta. 83.30.f.291.

Et quomodo consultatur mulieri pro mobilibus in dote dandis. 1.33.

Modus.

Modus an sit in rebus omnibus servandus. 31.3.fol.102.

Modus. Vide in verbo Cooditio.

Monachus, & Monacus.

Monachus. Vide in verbo Aditorium pro filio.

Monachus an, & quando admittatur ad accusandum. 76.23.f.1271.

Monachus an sit idoneus testis pro Monasterio. 41.49.f.149.

Monachus an sit in patris potestate, aut retineat omnia privilegia suavitatis. 88.84.f.303.

Monachus quando possit agere in iudicio remissive. 88.63.f.302.

Monachus, vel Abbas Ecclesiae legatarius, vel heredis an sint pro eo testes idonei. 41.23. & 45.fol.148.

Monachus. Vide in verbo Renunciatio.

Monachi, & Moniales pro Monasterio, an inducant probationem. 41.50.f.149.

Monachi an proprium habeant. 88.63.f.302.

Et an possideant capam, vel Monasterii nomine eam detinere, ut si ea spoliatur, agere non possint. 11.62.

Monasterium, Monialis.

Monasterium an alere teneatur filios ingressi. Monasterium.

nafterium. 41. 112. fol. 133.
Monasterium an succedat Adenaco in bonis fidel-
commisso gravatis pro familia. 43. 65. f. 161.
Monasterium. Vide in verbo Hæreditas.
Monitus. Vide in verbo Disponere.
Monialis renunciatio. Vide in verbo Renunciatio
 Monialis, Renunciaciones.
 Monitoria.
Monitoria. Vide in verbo Confessionis sigillum,
 Conſanguineus, & Teſtes ſuper Monitorijs.
 Moto.
Mora an exſiſt, ubi aliqua compoſit exceptio. 75. 56.
 fol. 269.
Mora in illiquidis an committatur ante Indicis li-
quidationem. 29. 17. f. 94.
Mora in illiquidis, & omnino incertis, an committa-
tur. 94. 142. f. 325.
Mora in illiquidis an committatur per debitorem,
qui ſe poteſt aliqua exceptione ſuavi, quæ minus
ſolvat, vel injuſtam habeat litigandi cauſam. 29.
 18. f. 94.
Mora an, & quando contrahatur per creditoris in-
terpellationem, qui plus debito petijt. 29. 14.
 fol. 94.
Mora an, & quando incurrat, ubi debitor, & ere-
ditor ſunt diverſi fori, & ſolutio facti in certo loco
promiſſa. 94. 142. f. 325.
Mora an praſumatur, ſi non probetur. 29. 5. f. 93.
Mora an purgari poſſit, ſi lus partis efficeretur de-
terioris. 1. 17. f. 4.
Mora an, & quando regulariter contrahatur, abſque
debitoris interpellatione. 29. 8. f. 93.
Mora. Vide in verbo Creditor, Debitor, Dicti, Dila-
tio, Electio.
Mora purgatio. Vide in verbo Inventarium.
 Mototio.
Moratia. Vide in verbo Dilatio.
 Mullies.
Mulier citata ſuper tenore publici inſtrument, an
tenetur perſonaliter comparere. 20. 41. f. 56.
Eſt non ſolverit, an in carceres detrahatur ex no-
viſſimo Authenticeorum Inſtr. 41.
Eſt quid ſtatuendo erat de lure Communi Romano-
rum. 43.
Mulier. Vide in verbo. Inſtrumentum, Inventa-
 rium.
Mulier, & mulieris an, & quando teneantur conſu-
lere perſonales. 38. 74. f. 131.
Mulier fideiubens pro cauſa pija, an iuvetur Fel-
leiani Senatus Conſulti exceptione. 32. 119. fol.
 211.
Mulier an gaudet exceptione Felleani, etiam ſi
tanquam principalis mutuum recipiat pro alio
ſciente creditore. 20. 8. f. 54.
Mulier in criminalibus an repellatur in teſtificando.
 76. 30. f. 271.
Vel ſi integra fidei, ut ibi n. 31. & 34.
Mulier in publicis criminibus, an accuſari poſſit.
 76. 33. f. 271.
Mulier in rem ſuam intercedens, atque ſe obligans
an, & quando Felleani exceptione iuvetur. 20.
 16. f. 55.

Mulier in teſtamento ad plures cauſas an admitta-
tur in teſtim. 41. 35. f. 148.
Mulier nubens nū, & quando conſentatur bona ſua,
omnia in dotem dare. 18. 15. f. 49.
Mulier nupta. Vide in verbo Adulterium.
Mulier pro dote nuptior nū, & quando preſentatur
locutori, vel mutanti pro reſeſſione. 7. 53. & 55.
 fol. 22.
Aut anteaſtoribus creditoribus expreſſam hypothe-
cum habentibus. n. 56.
Mulier ſecundo nubens inopi viro, ſi epena ſit, an nū
debent à primi viri hæreditibus, vel à filijs prioris
matrimonij. 82. 11. f. 287.
Et an idem ſi moritur ſecundo viro. n. 13.
Mulier ſecundo nubens an, & quando propriatatem
amittit in bonis à primo viro ex titulo lucrativo
quæſitis, ſi habeat ex eo filios. 82. 11. f. 287.
Mulier ſi bona omnia in dotem dederit primo viro,
an eadem ſecundo taciti dediſſe intelligatur. 18.
 21. f. 49.
Mulier ſine dote conſtitutione nubens an, & quan-
do cogatur ſe dotare, viſi proprias habeat ſaculin-
tes. 18. 2. f. 49.
Et cum de ſuo vivere poteſt, an tenentur vir eam
alere, an viri eam expellere poſſit. n. 3.
Mulier vidua, cum ſecundo nubit, an anima defun-
cti viri contriſteſcit. 82. 11. f. 287.
Vel ſuboles cum eo ſuſcepit, ut ibi n. 2.
Mulieris an facultas pro alijs ſe obligent, quàm do-
ment. 20. 4. f. 54.
Ei an, & quando donanti aliquo gaudeant beneficio.
 nū. 5.
Mulieris an fragiles, & faciles ſint ad ſe pro alijs
obligandum. 20. 1. f. 54.
Et quid diſponat Senatus Conſultum Felleanum
circa earum obligationes. n. 2.
Mulieris an reſtituantur nūverſus omiſſam inven-
tarij conſeſſionem, vel ſolemnitates in eo non ob-
ſervatas. 27. 107. f. 86.
Mulieris libidinoſi viventis ancurator detur, vel
bonis interdicatur. 31. 118. f. 105.
Mulieri an poſſint à primo viro ſecundarum nuptia-
rum pena remitti. 82. 12. f. 287.
Quamvis nubat infra annum ſolutus, ut ibi n. 23.
Mulierum ſecundo nubentium pena, an de lure
Canonico ſint ſublata. 82. 17. f. 287.
Multa an prohibeantur fieri, quæ ſallatenent. 16.
 15. f. 45.

Mutuatio, Mutuum.

Mutuant an debent eſſe curioſus, atque ſolliciti,
quod pecunia minori mutata in cauſam ex-
preſſam convertatur. 99. 9. f. 335.
Et an alij contrahentes, ut ibi n. 10.
Mutuant. Vide in verbo Viſura, Viſurarij.
Mutuant per reſeſſionem. Vide in verbo Mulier.
Mutuum. Vide in verbo Depositorium, Exceptio non
 numerata pecunie, Viſura, Viſurarij.
Mutuum an debeat eſſe gratuitum. 6. 3. f. 16.

N.

Naturalis obligatio.

Naturalis obligatio. *Vide in verbo* Creditor pi-
grous distrahens.

Nautæ.

Nauta, & Remiges, qui Adulter vehunt ad bellum,
angendant privilegium militum. 61. 29. f. 111.

Neapolitani.

Neapolitani. Vide in verbo Fiscus.

Neapolitani Clerici. Vide in verbo Clericus, Cle-
ricus.

Neapolitani Regni Constitutiones. Vide in verbo
Constitutiones.

Neapolitanorum Privilegia. Vide in verbo Filii.

Negligentia creditorum.

Negligentia creditorum. Vide in verbo Creditoris
negligentia.

Nepos, & Neptis.

Nepos ex filio per ingratitudinem exheredato, an
possit ex propria persona querere testamentum.
avi. 78. 6. f. 175.

Nepos ex filio præsens an habeatur loco filij. 47.
21. f. 174.

Nepos an eo modo diligatur ab avo, sicut filius, imò
magis. 47. 16. f. 174.

Et an tam dulcedo in nepotibus versetur, quantæ
in Filijs patri appropinquantibus. n. 18.

*Nepus ex filio an excludat substitutionem in casu mor-
tis filij sine filij vocatum, si testator proprias filias*
propter dotem excluderit. 51. 3. f. 187.

*Et an idem sit in conditione Italice Sermone cen-
cepta, notendo sensu figlinoli, ut ibi n. 9.*

Nepus, Vide in verbo Filius, aut neptis.

Noctis tempus.

Noctis tempus. Vide in verbo Appellationis li-
bellus.

Nomen, & Nomina debitorum.

*Nomen debitoris ad commodum, & utilitatem ces-
sionarij cessum, an, & quando dicatur promissum,*
exigibile, an verum tantummodo, & efficaciter
obligatum. 3. 9. f. 10.

Nomen debitoris cessum an, & quando transeat in
dominio cessionarij. 5. 29. f. 15.

Nomen debitoris. Vide in verbo Cedeos, Solutio-
nis vim.

Nomina debitorum in dotem data an, & quando
cessantur promissa exigibilia. 14. 35. f. 42.

Nominis debitoris periculum, contra quod fuerunt
*mandata actionis, an ad credendum spectet, qui te-
netur illud exigibile prestare.* 3. 2. f. 9.

*Etiæ si cessionarius a debitorum cesso litteras cambi
habuisset alteri directas pro solutione, ut ibi num.*
7. fol. 10.

Non entis.

Non entis an nulla sint qualitates. 54. 54. f. 101.

Nocturnum.

Nocturnum quod est an à nobis auferri, vel in alium,
transferri possit. 91. 15. f. 311.

Notarius.

Notarius an teneatur cognoscere contrahentes. 35.
46. f. 123.

*Notarius testis unicus an probet voluntatis imperfe-
ctionem in testamento.* 35. 31. f. 111.

Notarius tanquam publica persona, an possit pro
alij stipulari. 32. 21. f. 109.

Notarius. Vide in verbo Emancipatio.

Notarij. Vide in verbo Aduarii, Indices.

Notarij testimonium an aequaleat dicto duorum,
testium. 35. 31. f. 122.

Notariorum stylus. Vide in verbo Clausula in te-
stamento.

Notoria, & Notorium.

Notoria iniuncta an aequiparentur nullitati. 91. 18.
fol. 316.

Notorium an, & quando aequiparetur sententia. 31.
44. f. 103.

Novationis consuetudo.

*Novationis consuetudo an pendeat à partium con-
ventionibus.* 90. 11. f. 109.

Nubendi coeditio.

Nubendi coeditio. Vide in verbo Coeditio nu-
bendi.

Nullitas.

Nullitas. Vide in verbo Arbitrimentum, Contra-
ctus, Notoria iniuncta. Sententiarum executio.

Nullitas citationis. Vide in verbo Citationis nul-
litas.

Nullitates aliorum in Regno Neapolis, an sint ante
sententiam proponenda. 93. 57. f. 319.

Nullitates contra sententiam diffinitivam infra,
quod tempus in Regno Neapolis sint proponenda.
54. f. 319.

Nullitates contra sententiam interlocutoriam vim
habentem diffinitivam, quando, & per quod tempus
propiè debeant ex-lure Regni Neapolis. 93. 57.
fol. 319.

*Nullitates contra sententiam opposita, si fuerint ad-
missa a decreto eas admittente, an reclamare li-
ceat in Tribunalibus, in quibus non appellatur,*
sed reclamatio admittitur. 93. 36. f. 39.

*Et an admittatur reclamatio à decreto eas rescien-
te in Regno Neapolis, ut ibi n. 37.*

*Nullitates contra sententiam Regiorum Tribuna-
lium Regni Neapolis, an, & quando sint per ca-
pita proponenda.* 93. 30. f. 318.

Ab Advocato causa, vel procuratore, ut ibi n. 31.

*Cum deposito penam casu, quo non militarent, sol-
venda.* n. 32.

Nullitates cum proponuntur in Regno Neapolis,
contra decreta Tribunalium, an, &
quando sit deponenda poena in casu succumbentia
solvenda vigore Regiarum Pragmaticarum. 41.
65. f. 149.

*Et an locus habeant in Tribunali Reverenda Fa-
brica S. Petri de Urbe Neapoli residente, ut ibi*
num. 66.

Nullitates incidenter proposita ex eisdem actis ad
impediendam executionem sententia, an, &
quando coram primo Indice sint proponenda. 93.
48. f. 319.

Es

Et quando dicantur incidenter proponi. n. 50.
Nullitatis remedium contra sententiam minori cō-
petens an profit omnibus litis confortibus in ma-
teria indivisa. 28. 28. f. 97.
Nullitatis adversus laudum competentibus, an,
& quando renunciari possit, data enormi lesione.
 54. 6. f. 197.
 Nullum.
Nullum an sit ipso iure, quod contrā legem sit. 62. 11.
 fol. 220.
 Numerus.
Numerus singularis an contineat pluralem ex iden-
titate rationis. 71. 21. f. 284.
Numerus singularis an pluralem contineat salva
natione recti sermonis. 45. 48. f. 169.
 Nummulatij.
Nummulatij, sive Bancheij an, & quando canti es-
se debeant in recognoscendis scripturis, ac Cedu-
larum, & Apodixarum subscriptionibus. 96. 16.
 fol. 329.
Et si permittant cum schedulis falsis expendi pecu-
nias, an teneantur de propriis illas rescire, & Do-
minis pecuniarum solvere, ut ibi. n. 17.
 Nuncius.
Nuncius an citatum cognoscere debeat. 26. 42.
 fol. 73.
Nuncius an debeat clarum habere notitiam, de que
testatur, non per relationem ad alium. 26. 42.
 fol. 73.
Nuncius an habeatur tanquam testis. 26. 37. f. 73.
 Nuncius. *Vide in verbo Citatio.*
Nunciatorum assertioni an stari debeat circa domum
habitantis citati. 26. 34. f. 73.
 O.
 Oblatio.
Oblatio. *Vide in verbo Adjudicatio.*
 Obligatio.
Obligatio cum sine causa reddatur, an dolo agat si-
pulator. 17. 38. f. 48.
Obligatio Cameralis. Vide in verbo Hypotheca
super bonis.
Obligatio exequutiva. Vide in verbo Hypotheca
super bonis.
Obligatio particularium contemplatione Universi-
tatis contracta, an, & quando sit nulla absque
Regio Assensu in Regno Neapolis. 20. 11. f. 54.
Obligatio pance alia. Vide in verbo Feriatis die-
bus.
Obligatio sine causa contracta an sit nulla. 30. 56.
 fol. 100.
Utrumque in vim donationis suscipi possit, ut ibi
 num. 57.
Et an instrumentum etiam paratum, & quarenti-
glatum eam non continens exequi possit. n. 58.
Sed quomodo, & quando obligatio sine causa conse-
cta subsistat remissivè. n. 59.
Obligaciones apud alia Curia prolata, an paratam
habeant exequutionem. 93. 29. f. 318.
Et incursantur absque partis citatione pro obtinen-

dis litteris exequutionalibus realiter, & persona-
liter. n. 21.
Obligaciones conventionales. Vide in verbo Feriatis
diebus.
 Obligatus.
Obligatus ex partis dolo aliter, quam fuit inter par-
tes convenimus, an, & quando doli exceptione
matetur. 17. 35. f. 48.
 Odiosus, Odiosus, & Odium.
 Odiosa. *Vide in verbo Clerici.*
 Odiosus filius. *Vide in verbo Filius odiosi.*
Odiosus testatori an comprehendatur in generali
proximum vocatione ab eo facta. 78. 10. f. 276.
 Odium. *Vide in verbo Favorabilis dispositio, Fa-*
vore alicuius.
 Offerendi Ius.
 Offerendi Ius. *Vide in verbo Creditor.*
 Officia.
 Officia. *Vide in verbo Argumentum.*
Officia Decurionatus, & alia à marito quasita con-
stante matrimonio, an, & quando veniant uxori
quoad affirmationis partem communicanda. 24.
 27. f. 66.
Et quid in Regno Hispania Prætorio, ut ibi. n. 32.
Officia vendi solita cum Principis licentia, an in le-
gitimam impendantur, atque conferantur quoad
affirmationem. 24. 31. f. 66.
 Officialis.
Officialis ex uno officio ad aliud maioris dignitatis
assumptus, an duplicata gagia, & emolumenta
consequatur. 40. 20. f. 137.
 Officiales. *Vide in verbo Barones.*
 Officialium delicta, Electio.
 Officialium delicta. *Vide in verbo Abolitio.*
 Officialium electio. *Vide in verbo Feriatis diebus.*
 Officium.
 Officium Relatoris S. C. *quo tempore fuit introdu-*
ctum, & quomodo fuit sublatum. 72. 100. f. 256.
 Ordo.
 Ordo intellectus possidendi, quam scriptura, an sit atten-
dendus. 43. 40. f. 160.
 Ordo iuris. *Vide in verbo Arbitr.*
 Originarij, & Otigo.
 Originarij. *Vide in verbo Civis.*
 Origo paterna, vel propria. *Vide in verbo Domici-*
lium.
 Origo propria an, & quando à Nativitate contra-
batur. 53. 10. f. 202.
 Origines plures an quis habere possit. 55. 3. f. 202.
 P.
 Pactum.
Pactum, atque transactio inter heredes an pro-
sint, vel noceant legatarij. 22. 49. f. 60.
Pactum capiendo propria auctoritate an prævia ci-
tatione exerceri debeat. 30. 14. f. 97.
Pactum de futura successione tertij viventis an, &
quando sit nullum. 19. 17. f. 51.
 Pactum. *Vide in verbo Argumentum.*
 Pactum de non petendo. *Vide in verbo Solutionem*
opponents. Pa.

P. Num de non succedente an, & quando valeat, filius accedente consensu, de cuius hereditate agitur, eoque usque ad mortem non revocata. 19. 36. fol. 52.

Pallum de solvenda certa quantitate pro mora, an sit ad verum interesse reducendum. 82. 10. f. 183.

Pallum, & conventio cum natiuitate, an proferat alteri tertio. 22. 3. f. 60.

Pallum exequutionis an inducatur ex clausula, cum potestate capiendi, &c. 31. 23. f. 97.

Pallum, quod per aliquem eius futura successio alteri promittitur, an, & quando sit validum. 19. 1. fol. 50.

Pallum, quo tollitur, aut restringitur libera testandi facultas, an sit à iure improbatum. 19. 5. f. 52.

Palla dotalis coniugibus absentibus soluta an, & quando ratificata continentur, ex matrimonio subsequente. 17. 13. f. 47.

Palla dotalis an post matrimonium compleri, & censeri soleant. 17. 33. f. 47.

Pandectarius.

Pandectarius Banci falsas apertas admittens, an, & quando principaliter de damno teneatur. 96. 16. f. 319.

Paragium.

Paragium nuda dictum. 83. 12. f. 189.

Paragium à arbitrio Iudicis taxatur. 83. 22. fol. 290.

Paragium, & ius illud petendi, an transmittatur in heredes, sicut legitimam. 83. 19. f. 190.

Paragium filij famulis in Regno, an debeatur pro modofacultatum, & numero filiorum. 83. 11. f. 189.

Paragium an fuerit loco legitimæ subrogatum. 83. 14. f. 190.

Paragium. Vide in verbo Conditio ex lege, Multatatio, & Prescriptio.

Paratum.

Paratum à primo viro pro muliere nuptiarum tempore, an sit ab ea secundo nubente reservandum filiis primi matrimonij. 82. 18. f. 188.

Et nemine parati, quæ veniant? ut ibi n. 19.

Paratum in testibus pre sponsa, an differat à denatibus. 82. 31. f. 188.

Parentes.

Parentes an iure naturali teneantur alere filios. 57. 73. f. 109.

Patochi fides.

Patocchi fides. Vide in verbo Matrimonium.

Parricidium.

Parricidium, quæ pena puniatur in Urbe. 78. 15. fol. 276.

Parfomonia.

Parfomonia. Vide in verbo Avaritia.

Partitæ Bancorum.

Partitæ Bancorum. Vide in verbo Libri, & partitæ Bancorum.

Pascua.

Pascua, & desertæ camporum an abundant in partibus Apulia Regni Neapolis. 85. 10. f. 294.

Pascua extraordinaria, an per Dominos ad libitum vendi possint, cessante necessitate Regia Dohana

Mencepecudum in Regno Neapolis. 85. 22. fol. 295.

Et quo tempore accessitas hac fit denuncianda à Regio Dehanerio, ut ibi n. 23.

Pascua animalium. Vide in verbo Dohana Mencepecudum, & Saltus.

Pascua nemora, & herbagia in Regno Neapolis, an sint Baronum in locis eorum. 85. 8. f. 294.

Pascua, & herbagia an sint de Regalibus. 85. 4. f. 294.

Pascua sive Saltus an inter Principum iura continentur. 85. 2. f. 294.

Pasenerum in locutione Princeps an pro eodem pretio præferatur. 85. 21. f. 295.

Pater.

Pater an sit quasi Dominus bonorum filij, & legitimus administrator, & pro eis possit in iudicio solus comparere. 86. 22. f. 296.

Et an illa sine decreto alienare possit ex necessaria causa. n. 25.

Pater. Vide in verbo Adulterini filij, Civilitas, Dos à patre, Educati, Educatio, Filia, Filij, Metus reverentialis, & Tutor.

Pater, & mater an sint ad imparia indicandi in successione filiorum. 45. 54. fol. 169.

Et an si in alio connubij renuncient alteri scilicet filiorum successioni, intelligantur pater materni, & mater paterni bonis renunciare. n. 55.

Pater ex sumis necessitate coactus an possit filios vendere, & oppignorare. 20. 49. f. 56.

Pater an melius, quam alius pro filia consilium capere præsumatur. 21. 22. f. 59.

Pater an præsumatur capere mortem filiorum. 19. 18. f. 52.

Pater pro filio maiore septennio an comparere possit in iudicio, sine illius consensu. 86. 26. f. 197.

Pater non cum eius liberis, sive descendens à consanguineis, an censetur ordine successivo, vel coimulivo vocatus. 50. 1. f. 182.

Et an tunc liberi, aut descendentes non tantum vulgariter, sed ex fideicommissio post fratris mortem vocati intelligantur. n. 1.

Patris delictum an vocat filio ex propria persona veniant. 78. 16. f. 276.

Patrons.

Patrons. Vide in verbo Metus reverentialis.

Pauper, & Paupertas.

Pauper. Vide in verbo Testis pauper.

Pauperes consanguineos habens. Vide in verbo Heredem instituent.

Pauperes incertis an representes Reverenda Fabricæ Summorum Pontificum concessione. 40. 60. fol. 141.

Paupertas à excusis à tributis, salijs, & cellulis, atque fiscalibus etiam fiscalibus. 71. 47. fol. 249.

Peccantibus.

Peccantibus contra naturam an parere debeat. 38. 68. fol. 131.

Peculium.

Peculium prefectum. Vide in verbo Dos à patre.

- Pecunia.**
Pecunia. Vide in verbo Labor.
Pecunia posteriori creditori soluta. Vide in verbo Creditor anterior.
- Pœna.**
Pœna magna an sit proleus culpa intelligenda. 27. 69.f.85.
Pœna an suorum tantum teneat Antiores 78.4.f.1275. & 96.19.f.319.
Pœna. Vide in verbo Ecclesia, Instrumentum.
Pœna ipsa lute incursa an comprehendatur, gravia declaratoria sententia. 97.53.f.380.
Pœna, pro quibus Regio fisco tantum esse dicitur, an sit, pro quibus soluta est exequutio in bonis debitoris. 79.49.f.380.
- Pensiones.**
Pensiones domorum an frunne civiles dicantur. 75. 35.f.166.
Penuriz tempus.
Penuria tempus. Vide in verbo Filij.
Peregrinatione natus.
Peregrinatione natus. Vide in verbo Civis.
Petriculum in mora.
Petriculum in mora. Vide in verbo Citatio debitoris.
- Peritioses.**
Peritiores non consilere, an sit contra naturam. 38. 67.fol.131.
- Petitorium.**
Petitorium. Vide in verbo Creditos.
Permutans. Permutatio.
Permutans an simul sit emptor. 77.32.f.274.
Permutatio. Vide in verbo Venditio.
- Personalis actio.**
Personalis actio. Vide in verbo Actio personalis.
Personæ in Bello capte.
Persona in Bello capta. Vide in verbo Hostium res.
Pessiferatus. Pessis.
Pessiferatum locum inhabitant an Denm sentare videatur. 36.9.f.125.
Pessis. Vide in verbo Argumentum.
Pessis fera depascens, atque depopulans civitates Flagellum Dei, & pro peccatis pœna est? 36.1. fol.124.
Pessis quæ de Anno 1656. Neapolim vexavit, memoratur. 36.19.f.125.
Eiusque discessus a Sanctorum Protectorum intercessione obveniens, ut ibi n.20.
Pessis tempore. Vide in verbo Iurisdicchio ordinata, Testamentum pessis tempore, Testes testamentarij.
Pessis timor an excuset à continuatione, pœna, mora, & alij. 36.10.f.125.
Pessis an unum sit fuga remedium ad remotas Regionem. 36.6.f.124.
Ut Asti dicit consilium erit, ac longe fugere, ut dique redire, ut ibi n.8.f.125.
- Pia causa.**
Pia causa pro cuius credito anteriore, an evocet pecuniam posteriori creditori solutam a communi debitorum, quamvis bona fide consumptam. 32.78. fol.110.
- Et an procedat etiam in Reverenda Fabrica S. Petri de Urbe, & in omni Ecclesia, & pio loco. n.80.*
Pia causa. Vide in verbo Caduca, Captatoria, Cooditio, Donatio, Doe, & pia causa, Adese, Feudi legatum, Indebitum, Individuum, Mulier, Pragmaticæ, Significatoria, Testamentum ad pias causas.
Pia causa. Vide in verbo Feciatibus diebus.
Pia dispositio. Pia legata, Pia relicta.
Pia dispositio. Vide in verbo Causa piam.
Pia legata. Vide in verbo Episcopus, Exequutor, Fabrica Basilicæ Sancti Petri, Hæsedes, Hæses.
Pia relicta. Vide in verbo Tribunal Reverendæ Fabricæ.
Pietatis favore.
Pietatis favore quamplurima privilegia à lute indulta remissive. 32.1.f.108. & n.137.f.112.
Pignoratitia actio.
Pignoratitia actio. Vide in verbo Actio personalis.
Pignus. Pignoris contractus.
Pignus. Vide in verbo Actio pignoratitia, Creditor.
Pignoris contractus an fiat gratia debitoris, & creditoris. 77.14.f.173.
- Pirata.**
Pirata. Vide in verbo Captus.
Pluralitas.
Pluralitas an presumatur in rebus, & corporibus. 87.1.f.198.
Et quid in personis, & actionibus ibidem.
Pluralitas rei an probari debeat ab illo, qui se fundat in ea. 87.3.f.198.
- Populus.**
Populus. Vide in verbo Civitas.
Positio in cooditione.
Posit in conditione. Vide in verbo Filij in conditione.
- Positiones.**
Positiones. Vide in verbo Actor.
Posses.
Posses an quis dicatur, qua honeste non potest. 41. 301.f.154.
- Possessio.**
Possessio, Possessio, Possessio.
Possessio antiquior pro manente an, & quando præferatur recentiori. 9.35.f.16.
Possessio. Vide in verbo Cello, Creditos, Dominium, Donatio, Hæreditas iacens.
Possessio civilis amorem civitatis an trahat ad naturalem, cum concursu præferunt. 9.44.f.16.
Possessio naturalis, & civilis. Vide in verbo Coosistitutum.
Possessio vacans. Vide in verbo Delioquere.
Possessio, vel quasi de tempore litis mota, an sufficiat ad obtinendum in possessorio indicio. 11. 36. fol.32.
Possessio, vel quasi an verè probeatur, & presumptivè, arguendo a possessione præteritis temporis ad præsens tempus. n.37.
Enam data negligentia decem, vel plurimum annorum. n.19.

Possessio, seu *quasi possessio* in incorporalibus, an acquiratur, nunc alicui facta sciente, & patiente adversario. 11. 41. f. 32.

Possessionem authoritate propria an recuperare in continenti deiectione permittatur. 69. 27. f. 142.

Possessoris iuratio. Vide in verbo Criminalis actio.

Possessor. Vide in verbo Actio personalis, Deteriorationes, Sequelstrum.

Possessor bona fidei. Vide in verbo Meliorationes.

Possessor bona fidei, an fructus etiam ex aliena re perceptos suos faciat. 75. 50. f. 267.

Possessor bona fidei an fructus relictuero teneatur, ex quibus facti locupletior effectus. 75. 36. f. 266.

Possessor bona fidei an consequatur expensas necessarias, & utiles, quæ per diversam materiam factæ sunt. 75. 12. f. 265.

Possessor bona fidei, qui non possidet iure dominij, an de agnitate faciat fructus suos. 75. 39. f. 267.

Et quid si iure Domini possideat. n. 40.

Possessor an sit in possessione manutenuendus. 77. 42. f. 274.

Possessor an sit lite pendente manutenuendus in sua possessione. 13. 58. f. 19.

Possessor etiam iniustus an, & quando possit a possessione removeri. 9. 29. f. 26.

Possessor ex causa dubietate an excusetur à fructuum restitutione. 25. 16. f. 69.

Possessor an habeat retentionem pro meliorationibus in re possessa eregatis. 75. 11. f. 264.

Præscriptum super re feudali factis, & inseparabilibus à fundo. n. 2.

Etiam si post sententiam fuerint liquidè deducta. num. 3.

Possessor in dubio an presumatur bona fidei. 75. 42. fol. 267.

Possessor male fidei an esse dicatur, qui scit rem ab eo possessam ad alium pertinere. 75. 43. f. 267.

Et quos fructus restituere teneatur. n. 44.

Possessor male fidei an offeratur per solam litis contestationem in iudicio rei vindicationis. 75. 46. fol. 267.

Et quid si sciret cognoscatur rem ad alium pertinere ex probationibus, & publicatione in causa factis, ut ibi n. 47.

Possessor male fidei an aliquo tempore præscribat. 89. 93. f. 307.

Possessor male fidei an teneatur fructus cum meliorationibus compensare. 75. 34. f. 266.

Possessor rei empti. Vide in verbo Emptio.

Possessorium interdictum an locum habeat si de molestia, atque turbatione rei non constat. 69. 20. fol. 241.

Et quid si criminaliter agatur. n. 24.

Possessorium interdictum. Vide in verbo Interdictum possessorium.

Possessorium. Vide in verbo Appellatio.

Pragmatica.

Pragmatica Regia in pijs causis an serventur. 41. 63. f. 149.

Precarium :

Precarium. Vide in verbo Constitutum.

Præcedentia.

Præcedentia. Vide in verbo Clausula in fine posita.

Preces.

Preces alterius nomine portæ a eius voluntatem probent. 60. 28. f. 216.

Etiam si Princeps eius nomine preces sibi oblatas asserat, ut ibi n. 29.

Prædoni.

Prædoni an res, aut pecunia legitimè restituatur cum bona fide, & ignorata eius qualitate. 54. 42. fol. 200.

Præfatio.

Præfatio, sive proemium, an de intellectu totæ legi. 6. 18. f. 17.

Prælatio, Prælationis ius.

Prælatio agnationis iure an, & quando competit in fundi alienatione facta in extraneum. 78. 29. fol. 277.

Prælatio. Vide in verbo Feudum, Feudum prælationis iure.

Prælationis ius, cum exercetur, an fructus ab emptore, & interesse pretij ab agnato solvi debeant. 78. 43. f. 278.

Et quæ meliorationes sint emptori rescindende? remissivè. num. 44.

Prælatum.

Prælatum, aut Rector Ecclesiæ decedens, an successor in specie habeat. 97. 13. f. 331.

Vel opus sit nova collatione. n. 14.

Et an successor Prælatus, sive Rector differat ab heredibus habente à defuncto. n. 15.

Prælatus, aut Rector alii alienum Ecclesiæ nomine contrahens absque illius iussu, an de proprio satisfacere cogatur. 97. 7. f. 331.

Prælatus in rebus Ecclesiæ an sit eorum rerum usufructuarius viâ durante. 97. 11. f. 331.

Et proprietas in Ecclesiæ beneficium reservetur. num. 12.

Præscribi, Præscriptio.

Præscribi an possint res omnes immemorabili tempore, cuius iuxta memoria non extat. 89. 65. f. 306.

Præscriptio. Vide in verbo. Actio pignoratitia, Actio, sive Accusatio, Annuum legatum, Census, Constitutum, Dominium, Legato pia, Remedium l. in. C. de acquirenda possessione, Restitutio in integrum, Sententia ius, Tempus, & Testes super immemorabili.

Præscriptio augmenti census. Vide in verbo Census.

Præscriptio capta contra defunctum an continetur contra eius hereditatem latentem. 58. 29. f. 211.

Et an possit cum ea incohareri. n. 30.

Præscriptio contra Ecclesiam, & pia loca an procedat quadraginta annorum spatio. 89. 54. f. 306.

Et quid contra Ecclesiam Romanam, vel in excommunicatione legatorum, & hereditatum ad pias causas relictarum. 55.

Præscriptio in quot species dividatur? remissivè 89. 23. f. 305.

Prescriptio an etiam contra dotem locum habeat. 30. 51. f. 99.

Prescriptio an, & quando ex iuramento in instrumento apposto excludatur. 11. 77. f. 33.

Prescriptio quid sit? & an ex tempore oriatur. 89. 8. fol. 305.

Prescriptio an fuerit ad publicam utilitatem introdunda. 89. 10. f. 305.

Et quare ratione. n. 11.

Prescriptio immemorabilis an bonam fidem requirat. 89. 92. f. 307.

Prescriptio immemorabilis an sit maior centenaria. 89. 66. f. 306.

Prescriptio immemorabilis. Vide in verbo Titulus.

Prescriptio an currat contra filiam bona maternae possidentem ad eam excludendam à paragio super eis debito. 83. 18. f. 190.

Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum ante iure Civili admittatur cum mala fide praescribentis. 89. 102. f. 307.

Et quid de iure Canonico. n. 103.

Prescriptio triginta, vel quadraginta annorum quot effluus producat. 89. 27. f. 305.

Prescriptio triginta annorum an tacitam inducat renunciationem. 89. 28. f. 305.

Prescriptio via exequutiva. Vide in verbo Citatio.

Prescriptione an causae hodie terminentur. 89. 30. fol. 305.

Prescriptiones an tot requirantur in annis praestationibus, quot sunt anni. 11. 56. f. 32.

Et an prescriptio unica sufficiat in tertio possidere rei pro reddito hypothecata. n. 65.

Praescriptionis exceptio an ipso iure perimat alienum, aut verò ope exceptionis, quae est opponenda. 11. 81. f. 33.

Praescriptionis immemorabilis requisita. 89. 69. fol. 306.

Praescriptionis interruptio, seu actionis perpetuatio ex elatione, aut litis contestatione orta, an pereat instantia perempta. 53. 51. f. 193.

Praescriptionis iura an serventur etiam, ubi proceditur secundum aequitatem, & sola saluti veritate infusa, ut est in Regno Neapolitani. 89. 15. f. 305.

Præfex Provincia, Sacri Consilij.

Præfex Provincia an Dux Belli dicatur, & Capitaneus ad guerram. 72. 103. f. 256.

Præfex Sacri Consilij Neapolitani. Vide in verbo Consiliarius.

Presumptio.

Praesumptio una an tollat aliam. 87. 10. f. 299. & 95. 30. f. 327.

Praesumptio delicti. Vide in verbo Delicti praesumptio.

Praesumptiones ex vitio visibili orientes an sufficiant ad condemnandum in criminalibus. 96. 58. fol. 330.

Præteritum.

Præteritum an faciat praesumi de praesenti in praedictamento bene, vel male agere. 10. 15. f. 259.

Pretium.

Pretia rerum ex temporum qualitate an mutantur

ex communi usu. 39. 17. fol. 133.

Pretij loco an succedat, tam in particularibus, quam in universalibus indicijs. 33. 34. f. 114.

Pretium an probetur ex communi hominum estimatione, an verò ex singulari affectione. 75. 25. fol. 265.

Pretium ex fundi venditione perventum, an sit feudale. 33. 7. 12. & 24. f. 113.

Et an locofundi succedat, ut ibi n. 13.

Pretium an, & quando succedat loco rei. 33. 1. & 27. f. 113.

Pretium si fuerit numeratum, & illic restitutum, an praesumatur à principio altum, ut redderetur. 63. 6. f. 18.

Pretium. Vide in verbo Arbitratum.

Prevocatio.

Prevocatio an hodie in omni Curia fieri possit. 30. 29. fol. 98.

Prevocatio an locum habeat, etiam contra debitum Instrumentarium. 30. 27. f. 98.

Cum solemnitatibus tamen à Regia Pragmatica requisitis, ut ibi n. 28.

Prevocatio. Vide in verbo Episcopus, Exceptio declinatoria.

Primogenitus.

Primogenitus. Vide in verbo Feudum.

Princeps.

Princeps an debeat esse immobilis, sicut lapis angularis, & tanquam polus in Culo. 40. 112. f. 144.

Unde provocat etiam proprio motu, quod prius fecerat, circumveniens fuisse praesumitur. n. 113.

Princeps, aut alius eius vocem sustinens aut ex duobus diversis Iudiciis in una eademque causa electus, quando confirmet, vel excludat procedendum auctoritatem. 51. 20. f. 188.

Princeps an sit legibus solutus. 19. 11. f. 51.

Princeps. Vide in verbo Beneficium, Dilatio, Pactus, Rescriptum, Restitutio in integrum.

Princeps supremus. Vide in verbo Admutorum pro nuptijs, Bellum.

Principis concessio, Contraclus, Gratia, Scientia.

Principis concessio. Vide in verbo Clausula ex certa scientia.

Principis contraclus an legis vim obtineat. 19. 12. fol. 51.

Principis gratia. Vide in verbo Gratia Principis.

Principis scientia. Vide in verbo Clausula ex certa scientia.

Prior in tempore.

Prior in tempore an, & quando sit prior in iure, etiam in Principis concessionibus, atque privilegijs. 40. 111. f. 143.

Privilegia, Privilegiatus.

Privilegia Ecclesiae quot annis praescribantur. 89. 58. fol. 306.

Privilegia an multiplicari debeant in materia Stricta, qualis est Assensus. 12. 17. f. 35.

Privilegiatus an, & quando utatur privilegio contra partem privilegiatum. 32. 8. f. 108.

Privilegiatus. Vide in verbo Clericus.

Privilegijs causa cessante an esset privilegium. 49. 47. f. 10. & 72. 108. f. 136.

Privilegium quod quis habet ex persona alterius, an contra ipsum sui possit. 32. 7. f. 108.

Privilegium a amittitur per non usum decennij. 43. 91. f. 163.

Nel per alium contrarium, licet unicuique. 93.

Privilegium in Regno an sit exequutorium infra annum, quo classis nullum reddatur. 13. 91. fol. 163.

Privilegium testamenti inter liberos an sit introduitum favore libertorum, aut parentum. 34. 42. f. 119.

Privilegium. Vide in verbo Clausula non obstantibus, Consuetudo, & Tempus.

Procurator.

Procurator ad negotia revocatus an, & quando nulliter contrahat sub nomine principalis. 1. 12. f. 4.

Procurator, aut mandatarius an de dolo tantum, aut lata culpa teneatur. 54. 44. f. 200.

Procurator cum quo sit contracta, an sit omnia audiendum, etiam si cum principali procedatur. 54. 25. f. 199.

Procurator an debeat esse cum specialissimo mandato ad sit declarandum in declaratione circa usum testamenti, & scripturarum. 63. 33. f. 224.

Procurator an possit remittere dilatorias exceptiones, absque speciali mandato. 58. 63. f. 219.

Procurator falsus an dicatur, qui fuit, & non est, si tanquam procuratorem se gerat. 1. 31. f. 5.

Procurator falsus. Vide in verbo Solvens.

Procuratoris gesta contra formam mandati, an fini nulla. 1. 19. f. 4.

Prodigalitaris species.

Prodigalitas. Vide in verbo Avaritia.

Prodigalitas quousque species. 1. 12. f. 105.

Et quomodo cuique ipsarum provideatur. 113.

Prodigus.

Prodigi testamentum an, & quando sit nullum post interdictionem. 31. 75. f. 104.

Prodigo bona dissipanti a bonis interdicitur, & curator datur. 31. 12. f. 101.

Et quousque alius facere prohibeatur. 3. 3.

Prodigo quare bonis interdicitur. 31. 20. f. 102.

Prodigus ad sanos mores redire quomodo prohibetur. 31. 102. f. 105.

Prodigus ad sanos mores rediens an, & quando ipse iure a curatoris potestate libereatur. 31. 92. fol. 104.

Prodigus antequam ei bonis interdicitur, an, & quando agere omnia possit. 31. 42. f. 103.

Prodigus bonis interdicitur an civiliter, aut naturaliter obligetur. 31. 69. f. 104.

Et a cuius obligationis fideiussor accedere valide possit. 70.

Prodigus quare ita dicatur, & qui propriè talis apprehenditur. 31. 28. & 32. f. 103.

Prodigus. Vide in verbo Argumentum, Avaro, Instrumentum, Sententia interdictionis, & Sententia prodigum declarans.

Prodigus, & furiosus an testari possint inter liberos,

aut ad pias causas. 31. 82. fol. 104.

Prodigus an iuramento obligetur. 31. 72. f. 104.

Et an ex delicto teneatur. 73.

Prodigus, & Largus quomodo inter se differant. 31. 38. f. 103.

Prodigus an habeat in integrum restitutionem contra contrarium ante prodigalitaris declarationem gestis. 31. 50. f. 103.

Prodigus post interdictionem quousque alius valide facere possit. 31. 87. f. 104.

Prodigus an sensu, & intellectu carere praesumat, & furiosus comparetur. 31. 15. f. 102.

Prodigus in quibus privilegijs similis sit pupillo. 31. 53. f. 103.

Prodigus in quibus casibus bonis interdicitur interdicator. 31. 59. f. 104.

Prohibitionis causa.

Prohibitionis causa cessante an testes prohibito. 19. 15. f. 51. & 24. 25. f. 66.

Prohibitionis ubi viget ratio, an etiam vigeat prohibitionis effectus. 6. 5. f. 16.

Prohibitum in uno.

Prohibitum in nunc an in alijs censetur esse permissum. 70. 14. f. 105.

Promissio, Promittens.

Promissio facienda an, & quando pro fide habeatur ad evitandum circumventum. 1. 4. f. 3.

Promissio facti alieni corresponsiva ad testes aliter receptum, an debeat specificè cum effectu adimpleri. 12. 17. f. 59.

Promissio facti alieni an sit nulla. 21. 2. f. 58.

Promissio facti alieni an excuset promittentem, si a normissima laeso interveniret in alium ab alio fieri promissio. 21. 18. f. 59.

Promissio generalis an comprehendat ea, quae quousque non fuerint in specie verisimiliter promissum. 22. 50. f. 61.

Promissio vendendi. Vide in verbo Assensus.

Promittens curare, & facere, quod aliquis faciat absque interpolatione, an moram incurrat, si non curavit, & fecit, quam primum facere potuit. 21. 16. fol. 59.

Promittens saltem alienum cum obligatione de proprio in casu non adimplementi, & cum clausula, quod faciendo totum posse non excusetur, an valide obligatus censetur. 21. 15. f. 59.

Promittens se salturnum, & curatorum an, & quando libereatur faciendo totum eius posse. 22. 12. fol. 58.

Promittens se salturnum, ut alter det, an teneatur ad promissa. 21. 9. f. 58.

Prorex.

Prorex. Vide in verbo Assensus.

Prorex Regni Neapolitani. Vide in verbo Feudorum dispositioni.

Prorogatio.

Prorogatio compromissi. Vide in verbo Compromissum.

Prorogatio an fieri debeat in his, quae sunt eiusdem materia, & forma. 52. 37. f. 190.

Proximior.

- Proximior in medietate bonorum antiquorum vocatus per Consuetudines Neapolis, si prepetiatur renunciatione exclusus, an ea proximiori in gradu sequenti deferatur?* 88.51.f.302.
- Proximiores cum reperiantur Clerici, an per Neapolitanas Consuetudines vocati censentur alij proximiores in gradu sequentes ad medietatem bonorum antiquorum.* 88.44.f.301.
- Proximiores in medietate bonorum antiquorum testatoris vocati per Consuetudines Neapolis, an, & quando singulari lura succedant, vel hereditaria?* 88.9.f.300.
- Proximiores an, & quando medietatem habeant bonorum antiquorum decedentis, ex Neapolitanas Consuetudine.* 97.18.f.331.
- Et an fructus medietatis pradiſſa alienae personae consequantur ad defuncti hereditatem, qui eos perciperunt.* n.16.
- Et super eis an legatarij, & creditores defuncti praferantur.* n.29.
- Proximiores an transmittant portionem ex Consuetudinibus Neapolis spectantem in bonis antiquis defuncti non agniti.* 88.103.f.303.
- Proximiores an possint eorum creditoribus nocere, non acquirendo portionem ipsi ad Consuetudinibus Neapolis delatam.* 88.24.f.301.
- Proximiores in Neapolitana Consuetudine vocati.* Vide in verbis Consuetudines Neapolis.
- Proximiorum vocatio.* Vide in verbis Odiosus.
- Pubes.**
- Pubes an dicatur masculus in decimo quarto aetate, & femina in duodecimo.* 10.63.f.56.
- Publici iuris.**
- Publici iuris qua sunt, an solum publica auctoritate tollantur.* 86.8.f.296.
- Publicus favor.**
- Publicus favor an praferatur privato.* 46.18.f.172.
- Pupilli actio, Educatio.**
- Pupilli actio pro credito contra interem ex alia causa ante tutelam, an convertatur in tutelam alienam, si hoc in minoris utilitatem non resulet.* 71.60.f.254.
- Et an illi obſtet compensationis exceptio pro credito interis non liquido, ex causa administrationis ante redditas rationes opposita, ut ibi n.61.*
- Pupilli Educatio.* Vide in verbo Iudex, Mater.
- Pupillus.**
- Pupillus an habeat ferial electionem.* 59.19.f.213.
- Etiam contra viduam de lucro captando tractantem, cum ipse de damno vivando agit, ut ibi n.10.*
- Pupillus.* Vide in verbo Confessio voluntaria, Educatio pupilli, Interesse conventum.
- Purgatorium.**
- Purgatorium.* Vide in verbo Animae defunctorum.

Q.

Quantitas.

Quantitas. Vide in verbo Compensatio.

Quarta.

Quarta Trebellianica an solum ab herede universali deducatur, vel alio qui proprie sit heres. 47.26.f.174.

Vel a filio in recerta instituto, ut ibi n.17.

Quarta. Vide in verbo Dos, & quarta, Vxor.

Quarta uxori inopae in bonis viri debita, defuncti materia remissiva. 81.43.f.288.

Quod tibi, vel uni oco nocet.

Quod tibi non nocet, & alteri prodest, an quis agere debeat. 68.9.f.236.

Quod tibi non nocet, & alteri prodest, Vide in verbo Electio.

Quod uni non nocet, & alteri prodest, an iudicis officio concedatur. 69.69.f.243.

R.

Ratificatio.

Ratificatio post tempus conventum sequuta, an praestit. 1.39.f.5.

Vel in praedictis iuris tertij retrahatur, ut ibi n.40.

Ratificatio. Vide in verbo Ignorans.

Ratio.

Ratio an sit anima legis, qua amplius eius dispositio- nem. 56.22.f.105.

Ratio petiti, quam verba an sit in statutis attenden- da. 56.23.f.105.

Ratio scripta an magis attendatur, quam dictum, quod ex ratione ampliat, & limitatur. 56.24. fol.105.

Ratio ubi eadem est, an ibi eadem esse debeat iuris dispositio. 56.20.f.105.

Et an eadem lex esse dicatur comprehensivae, non exten- siva, ut ibi n.21.

Ratio diversa. Vide in verbo Argumentum.

Rebus suis.

Rebus quisque suis an abuti possit. 31.25.f.103.

Quomodo eas in mare non projiciat, aut alias perdat. n.16.

Reclamare, Reclamatio.

Reclamare. Vide in verbo Appellare, Nullitates.

Reclamatio. Vide in verbo Appellatio.

Reconventio.

Reconventio quid sit. 91.32.f.314.

Reconventio ad effusum prerogandi iurisdictionem, an fieri possit usque ad sententiam. 91.34.f.314.

Reconventio an sequatur conventionem sicut umbra corpus, & illius natura induatur. 91.37.f.315.

Reconventio. Vide in verbo Accusator, Appellatio actoris, Hostica exceptio.

Reconventionis, & conventionis indicium an sit indivisum. 91.29.f.314.

Et an sententia super eo lata pariter indivisa im- dicetur, ut ibi n.30.

Reconventionis an proprium sit, ut simul cum con- ventione terminari debeat. 91.36.f.314.

Re.

Rector Ecclesie. *Vide in verbo Ecclesie Rector.*
Reemptio.
Reemptio vigne patti de retrovendendo. Vide in verbo Hypotheca.
Regalia.
Regalia maiora, qua veniant in generali concessione Castri, vel feudi. 79. 64. & 67. f. 181.
Reges, & Supremi Principes.
Reges, & Supremi Principes. Vide in verbo Curator.
Regia Camera Summaria.
Regia Camera Summaria. Vide in verbo Feudiquatuor.
Regis Littere.
Regis Littere ubi sunt, an earum robur censitas in sigillo. 100. 18. f. 338.
Regis licentia.
Regis licentia. Vide in verbo Civitas.
Regula.
Regula. Vide in verbo Receptio.
Regum Sicilia Historia, & Genealogia remissive.
41. 117. f. 154.
Rei fuz.
Rei fuz an, & quando quilibet sit moderator, & arbiter. 31. 1. f. 102.
Et qua sint in legibus introducta ad cohibendos immoderatos, & excessus hominum usus, etiam circa volles, gemmas, suppellectilia domorum, ornamenta, doctes, nuptiarum expensas, famulorum numerum, & alia. n. 8.
Religionem ingrediens, Religiosi.
Religionem ingrediens. Vide in verbo Renunciatio.
Religiosi postquam profecti fuerint Religionis vota, an repentius pro mortuis. 88. 58. f. 302.
Ubi habeant, velle, atque nolle, ut ibi n. 59.
Religiosi militantes. Vide in verbo Fiscus non potest.
Remedium l. 2. C. de rescindenda vendit.
Remedium l. 1. C. de rescindenda vendit. an electionem tribuit emptori resciscendi rem, vel supplemendi in lumpsum. 2. 5. 12. f. 68.
Remedium l. fin. C. de acquirenda possessione.
Remedium legis fin. C. de acquirenda possessione, an triginta annis tantum praescribatur. 12. 69. fol. 32.
Remissio.
Remissio an sit alienatio. 97. 43. f. 332.
Remissio causa. Vide in verbo Clericus.
Renunciatio, & Reduncatio.
Renunciatio hereditatis devolvenda an saltem casu devolutionis cogatur cum adire, ut in renunciatarium transferatur. 88. 78. f. 302.
Et quid in Adonaco. n. 79.
Renunciatio si oralis sit, vel personalis, an mens contrahentium inspicitur. 88. 68. f. 302.
Non obstantibus clausulis amplissimis, ut ibi n. 69.
Renunciatio an extinguitur saltem dicatur, cum illi sit de cuius agitur hereditate. 88. 55. f. 302.

Et quid in 1. 1. que sit ab ingredientibus Monasterium. n. 56.
Aut devolvendum hereditatem. n. 75.
Renunciatio generalis omnium successionum renuncians quomodolibet devolvendum, an, & quando valida sit. 19. 34. f. 52.
Renunciatio hereditatis facta post ius ex illius additione quassum, an facta intelligatur translativa, aut extinguitur. 45. 70. f. 170.
Renunciatio mortalis an semper dicatur realis. 88. 73. f. 302.
Et an locum habeat mortuus etiam filii masculis, quos interrenunciarius habebat. n. 74.
Renunciatio patris filiorum successionem, an conditionalis esse intelligatur, quatenus eorum successio sibi devolvatur. 45. 59. f. 169.
Et an nocet hereditas ab intestato ex propria persona venientibus. n. 60.
Et quid in renunciacione facta per coniuges in matrimonio contracto secundum morem Nobilium Capuana, & Nidi. n. 62.
Renunciatio per viam repudiationis facta abdicando a se hereditatem, etiam pecunia, vel promissione intercepto, an repudiatio vere dicatur. 45. 72. f. 170.
Et an additionem inducat. n. 73.
Renunciaciones qua sunt ab ingredientibus Monasterium, antea, et atque perpetua indicuntur. 88. 64. f. 302.
Et an in vim repudiationis, & absentionis resolvantur, etiam perpetua se excludant, & pro mortuis habeantur. n. 66.
Repetitio.
Repetitio qualitate in prima oratione expressa, an facta censatur in fideicommissio correctiva, & continuativa de una persona in aliam. 37. 15. fol. 127.
Res.
Res an de facili convertatur ad suam primam naturam. 31. 101. f. 105.
Res inter alios actus.
Res inter alios actus an regulariter alteri noceat. 26. 86. f. 76. & 90. 1. f. 308.
Res valet.
Res non tantum valet, quantum vendi potest. 98. 10. f. 333.
Rescriptio contractus.
Rescriptio contractus in quo differat a nullitate. 15. 1. fol. 62.
Rescriptio contractus preferto an fieri debeat audito principali debitore. 9. 20. f. 314.
Rescriptum.
Rescriptum geminatum an vim habeat clausula ex certa scientia. 65. 52. f. 331.
Et an in eo cesset subreptionis, vel obreptionis exceptio, ut ibi n. 53.
Rescriptum geminatum. Vide in verbo Dilatio.
Rescriptum an visum sit, si aliqua in precibus suppleta, aut falsa expressa fuerint. 13. 76. f. 39.
Quibus vere expressis gratiam Princeps non concessisset, aut saltem difficultas. n. 77.

Resoluto Iure.

Resoluto Iure datoris an resolvitur Ius acceptoris. 5. 1 f. 13.

Restitutio in Integrum.

Restitutio in integrum an obtineri possit à Principe adversus sententiam contra ius litigatoris latam. 93.42 f. 339.

Restitutio in integrum ad consociendum Inventariū Cohæredi minori competens, an inveni Cohæredem maiorem. 28.30 f. 92.

Restitutio in integrum an, & quando concedatur contra prescriptionem triginta, vel quadraginta annorum. 89.29 f. 306.

Restitutio in integrum contra sententiam an obtineri possit à Sacro Consilio Neapolitano. 93.46 f. 319.

Restitutio in integrum contra sententiam. Vide in verbo Periculis diebus.

Restitutio in integrum an coram eo Iudice obtineri debeat, coram quo Iaso contingit. 92.57 f. 315.

Restitutio in integrum ex capite ignorantia an, & quando concedatur contra prescriptionem immemorabilem. 89.88 f. 307.

Restitutio in integrum ex capite ignorantia an concedatur, ubi scientia verisimiliter adfuit & etiam præsumpta. 9.40 f. 306.

Restitutio in integrum an infra quadriennium à die scientia peti, & obtineri debeat. 68.75 f. 239. & 78.22 f. 276.

Et an absentia excuset, cum procurator ad causam dimitti potest, ut ibi n. 23 f. 277.

Restitutio in integrum minori concessa an praeiudicet non citatis. 28.17 f. 91.

Restitutio in integrum minori, infra quod tempus olim concedebatur. 28.20 f. 91.

Et an quadriennium postea concessum currat à die scientia lationis, etiam, quod mille anni post maiorem aetatem fuerint elapsi. n. 21.

Restitutio in integrum an, & quando operetur fructuum restitutionem ad minoris beneficium. 25.2 f. 68.

Restitutio in integrum petita an, & quando impediatur sententia executionem. 68.66 f. 239.

Restitutio in integrum an rescindat contractum minori damnosum, eumque reponat in pristino statu. 25.10 f. 68.

Restitutio in integrum an tacite petita censeatur ex lationis, & minoris aetatis allegatione. 25.4 f. 68. *Vel ex petitione eius, quod non nisi per in integrum restitutionem potest obtineri.* n. 5.

Restitutio in integrum. Vide in verbo Abusus, Census, Constitutum, Fructus in sententia, Miles, Minor, Minores, Mulieres, Prodigus, Remedium l. 2. C. de rescindenda vendit.

Restitutio minori concessa ad repudiandam portionem hereditatis sibi delatam, an Cohæredi maiori optineatur pro eius quoque portione respondenda. 28.26 f. 91.

Restitutio minoris an profit Cohæredi maiori liti consorti. 28.17 f. 91.

Restitutio minoris. Vide in verbo Individuitas.

Retentio.

Retentio, & preoccupatio uxori concessa in bonis vi vi pro dotibus, & antepato, quando locum habeat, vel non remissivè. 58.50 f. 212.

Retentio an locum habeat, etiam contra creditum in instrumentis intro contentum. 74.10 f. 262.

Retentio quando locum habeat. 58.38 f. 212.

Retentio. Vide in verbo Dotis positioni, & Possessor.

Retentionis exceptio.

Retentionis exceptio an opponi possit ad impediendam executionem sententia. 90.23 f. 309.

Revocatio alienationis feudii.

Revocatio alienationis feudii, & Assensus eodem die expediti, quis alius alterum precessisse censeatur. 60.26 f. 216.

Revocatoria actio.

Revocatoria actio. Vide in verbo Actio revocatoria.

Reus.

Reus. Vide in verbo Actus, Arma, Cessuarius, Incertarum, Declaratio circa usum, Edere.

Rex.

Rex. Vide in verbo Adiutorium pro nupsis.

Rex Neapolis an etiam habeat anima eius vassalli decedentis ab intestato sine successore. 41.212. fol. 154.

Stante Regni Constitutione incipientis Dohan, de Secretis, qua disponitur sifum succedere, tam laico, quam Clerico, excepta tertia parte pro morientis anima eroganda. n. 213.

Rex an subvenire debeat, tam vivis, quam mortuis oppressis. 43.209 f. 254.

Rex Hispaniarum an pervenerit ad Regnum Neapolit, & utriusque Stetit, ut heres alterorum retrò Regum. 41.218 f. 154.

Et an teneatur habere rata gesta à predecessibus Regibus, etiam Aragonis, quorum heres non est. num. 220.

Romani Cives.

Romani cives an dicantur omnes in Romano Orbe existentes. 61.9 f. 218.

Romanorum leges.

Romanorum leges an sint in Regno Neapolitano servanda, ubi non reperiantur immutata. 1.6.6 f. 44.

Rusticus.

Rusticus. Vide in verbo Inventarium, & Testamentum à rusticano.

S.

Sacerdotum Oblationes.

Sacerdotum oblationes. Vide in verbo Animæ defuororum.

Sacrum Regium Consilium.

Sacrum Regium Consilium Neapolis, an cognoscere possit super feudis quaternatis, ubi Regius Fiscus non habet interesse. 71.18 f. 248.

Et an in eo supplicationes pro adiutorio porrigantur, ad quod vassalli prævia informatione condemnentur, ut ibi n. 19.

Sacrum Regium Confilium Neapolis. Vide in verbo Feudiquaternati.

Salus.

Salus quid fuit? & unde difti. 85. 2. f. 194.

Salutis eterna.

Salutis eterna immemor an quisque prafumat. 59. 18. f. 114.

Sanctorum preces.

Sanctorum preces. Vide in verbo Animæ defuncto- rum.

Saraceni.

Saraceni. Vide in verbo Captivitatibus lura.

Scientia.

Scientia an fit difficilis probatienis. 89. 41. f. 306.

Et an prafumptionibus, & coniecturis probetur. num. 42.

Scientia principalis an prafumat de re gravi, & notabili facta per procuratorem. 1. 36. f. 5.

Præfetim accedente lapfu temporis, infra quod po- tuit ad eius notitiam pervenire. n. 37.

Scientia Principis. Vide in verbo Claufula ex certa Scientia.

Scire.

Scire Int. Vide in verbo Ius scire.

Scire leges. Vide in verbo Leges scire.

Scire an omnes homines nature defiderent. 38. 66. fol. 131.

Scire an præ certe dicatur, quifci per coniecturas, & prafumptiones. 89. 43. f. 306.

Scribere, & Scriptum.

Scribere an ille videatur, cuius nomine fcribitur. 67. 14. f. 134.

Scriptum in libro rationum mercatoris penes eum ex- iftente, an prafumat de eius voluntate fcrip- tum. 67. 16. f. 134.

Scriptura.

Scriptura an fieri foleat ad faciliorem alius proba- tionem. 66. 1. f. 132 & 35. 2. f. 110.

Et an requiratur ad fubftantiam alius. n. 2.

Scriptura. Vide in verbo Declaratio circa ufum. Hypothece.

Scriptura an probetur per comparationem manus fcribentis in re libram auri excedente. 41. 54. fol. 149.

Scriptura in matrimonio an, & quando fit neceffaria. 17. 2. f. 46.

Scriptura privata an, & quando probet, fi recognita, aut legitime verificata fit. 17. 8. f. 46.

Scriptura privata, qua de per fe fidem aliquam non facit, an poffit concludi in causa produci poffit. 26. 109. f. 78.

Scriptura an præ forma requiratur, & in quibus ca- fibus. 66. 5. f. 138.

Scriptura amiffa. Vide in verbo Affenfus.

Secundæ nuptiæ.

Secunda nuptia. Vide in verbo Text. in l. formam.

Secundo genitus.

Secunde genitus. Vide in verbo Feudi novi.

Sententia.

Sententia condemnans ad aliquam tantum de petitis, an abfolvere cenfeatur præ reliquis. 78. 19. f. 126.

Sententia contra Ius litigatoris prolata, an fit nulla, fi Ius illius fit manifeflum, aut ex aliis non ve- rit, multis, aut erroneis appareat. 93. 58. f. 319.

Sententia contra Ius litigatoris. Vide in verbo Re- fcriptio in integrum.

Sententia contra Iuratum poffe Clericum effellum an fit afcendat Iudice exigenda. 53. 12. f. 192.

Sententia contra mortuum an, & quando fit ipfo Iu- re nulla. 84. 17. f. 193. & 91. 1. f. 310.

Et quid fi fuerit Ius cunctilata cum principali, vel eius procuratore. n. 9.

Et quando Ius cum eo cunctilata dicatur. n. 12.

Sententia diffinitiva an revocari poffit ab eodem Iu- dice. 1. 41. f. 5.

Et quid in interloquutoria, ut ibi n. 42.

Sententia diffinitiva, vel interloquutoria Sacri Cen- filij Neapolitani habens diffinitiva, an exequi de- beat, non obftante reclamatiõne ab ea interpofita. 68. 61. f. 139.

Vel procedatur in causa reclamatiõnis ante illius exequutionem, ut ibi n. 62.

Sententia diffinitiva. Vide in verbo Appellatio.

Sententia an fit à Iudice eam preferente confirman- da. 53. 22. f. 192.

Sententia an fit terminis difputatiõnis. 84.

Sententia nam fit Illius Iuris. 53. 73. f. 194.

Sententia iniuffa an fit exequenda, quomodo efit. S. Neapolitani. 92. 46. f. 315.

Sententia iniuffa an necet tertie. 90. 16. f. 309.

Et an ex aliis iniuffe probetur. n. 17.

Sententia inter alios lata, an regulariter necet ter- tie, etiam citra appellatiõnem, aut nullitatis reme- dium. 90. 14. f. 309.

Sententia interdictionis benevorum prodigo facienda, qua forma, & folemnitate fieri debeat remiffivi. 31. 56. f. 103.

Et de citatione, can. a cogitatione prodigalitatis pro- batione, curatorem datente, & adimplementis ab eo faciendis, atque præconio remiffivi. n. 57.

Sententia interdictionis prodigo facta, an extendat- ur ad bona omnia, ubicumque fua. 31. 65. f. 104.

Sententia interlocutoria cum habens diffinitiva an regulariter, ut diffinitiva. 92. 62. f. 315.

Sententia interlocutoria. Vide in verbo Appella- tio.

Sententia lata contra heredem an, & quando ne- ceat legatariis. 90. 4. f. 308.

Sententia lata cum exeat principaliter intereff, an alijs præiudicet, qui in confequentiam ladanur. 90. 2. f. 308.

Sententia liquidationis, ubi quantitas certa efit, an poffit calculario dicatur. 94. 36. f. 325.

Sententia M. C. Vicaria. Vide in verbo Appel- latio.

Sententia nulla, fi tamen iuffa fit, an poffit nulla de- clarari, & ex novis præditiis iterum proferri. 92. 17. f. 114.

Sententia per causa inepta, aut falfa expreffionem an, & quando nulla reddatur. 35. 47. f. 123.

Sententia an prafumat confirmis libello. 25. 9. fol. 68.

Sen-

Sententia pro illiquida quantitate an exequi possit. 80. 12. & 16. f. 182.

Sententia prodigum declarans, qui verè non sit, an, & quando sit nulla. 31. 62. f. 104.

Sententia Regij Tribunalis. Vide in verbo Appellate.

Sententia revocata in causa appellationis, an sint restituendi fructus illius vigore percepti. 15. 10. fol. 69.

Sententia Sacri Consilij Neapolis, an reviviscit pendente exequatur cum cautione in casu retractionis. 92. 47. f. 315.

Et an tunc fiat exequutio pro expensis. n. 48.

Sententia Sacri Consilij. Vide in verbo Appellare.

Sententia an secundum quod contractus in iudicio celebratur. 53. 14. f. 192.

Alque infidelis infidelitatis confirmetur. n. 10.

Sententia. Vide in verbo Appellatio, Clausula omni meliori modo, Clerici, Compellatiois exceptio, Dilatio, Retentionis exceptio, & Summa maiori.

Sententia duae conformes Tribunalis Fabrica, an exequantur, non obstante appellatione. 40. 5. fol. 137.

Sententia exequutio an, & quando suspendatur ex nullitatis remedio contra illam opposito. 93. 1. fol. 117.

Et quid in significatorij latæ a Rationalibus, vel alij deputatis ad videndam computa Universitatum in Regno Neapolis. n. 4. & 11.

Sententia exequutio quomodo suspendatur per appellationem. 92. 50. f. 315.

Et quando illa deserta dicatur. n. 53.

Sententia exequutio. Vide in verbo Citatio, Feriatidiebus, Hostia exceptio, & Instantia.

Sententia. Ius an sit individuum. 80. 13. f. 182.

Et an integra quantitas in ea contenta unica reputetur. n. 14.

Sententia Ius exequutivum an praescribatur triginta annorum spatio. 53. 31. f. 193.

Sententia Sacri Consilij Neapolitani, an aliquando praescribatur cum causarum assignatione. 15. 8. fol. 68.

Sententia tres Curia Baronalis, an pro unica reputentur. 92. 73. f. 316.

Sententia Verba an sint stricte intelligenda. 53. 74. fol. 194.

Separationis remedium.

Separationis remedium competens heredi cum beneficio legis, & inventarij. Vide in verbo Hæres cum beneficio.

Sequesterum.

Sequesterum in litis initio an, & quando fieri possit. 59. 1. f. 213.

Sequesterum. Vide in verbo Appellatio, Citatio, & Fructus extantes.

Servus.

Servus. Vide in verbo Domulus.

Servi nudi appellati. 61. 7. f. 217.

Servitus, & Servitutum causa.

Servitus negativa altius non tollendi an, & quando

praescribatur. 70. 7. fol. 144.

Servitus praescriptio negativa an debeat probari ab allegante. 70. 6. f. 144.

Servitus. Vide in verbo Individuum.

Servitutes. Vide in verbo Cessio.

Servitutes fabricarum, & similium. Vide in verbo Consuetudines.

Servitutum causa an sit individua. 53. 97. f. 195.

Sigillaria.

Sigillaria dies festi an fuerint saturnalibus diebus additi. 100. 2. f. 337.

In quibus sigilla, sive parva signa amicis mittebantur. n. 3.

Sigilli materia, nomen, atque Sigillum.

Sigilli materia remissio. 100. 8. f. 337.

Sigilli nomen à quo fuerit derivatum. 100. 1. fol. 337.

Sigilli privati recognitio, per quos fiat. 100. 34. fol. 338.

Sigillum quid sit, & an habeatur pro persona praesentia cum habens subscriptionem. 100. 48. f. 338.

Sigillum quod simplex sit. 100. 9. f. 337.

Sigillum absque alia subscriptione, an sufficiat pro confirmatione testamenti inter liberos, vel ad pias causas. 100. 46. f. 338.

Sigillum quem impressionem continere soleat. 100. 4. f. 337.

Sigillum. Vide in verbo Epistola, & Regie litterae.

Sigillum Episcopatum alieni an publicum, & Authenticum dicatur. 100. 14. f. 337.

Sigillum an idem operetur, quod subscriptio, & rebus addat plenam fidem faciendo contra sigillatorem. 100. 41. f. 338.

Sigillum in carta vacua appositum an probet. 100. 48. f. 338.

Sigillum in dubio an de voluntate Domini appositum fuisse presumatur. 100. 39. f. 338.

Sigillum an, & quando probet si sit descriptum. 100. 19. f. 338.

Sigillum Potentissimi Regis Hispaniarum, quod tenet in Regno Neapolis, quod simplex sit. 100. 12. fol. 338.

Sigillum privatum quale sit. 100. 19. f. 338.

Et an probet, vel quid operetur. n. 31. & 16. 107. fol. 78.

Et quid in sigillo authenticum, seu publico. n. 108.

Sigillum secreti. Vide in verbo Confessionis Sigillum.

Sigillum solum absque subscriptione an sufficiat, cum quis intra sigillum solius est apponere subscriptionem. 100. 47. f. 338.

Sigillum, ut certum habeat auctoritatem, qua requiritur. 100. 15. f. 337.

Et quando probet. n. 17.

Significatoria.

Significatoria facta à Rationalibus Baronum, an exequantur, sive appellatio. 93. 10. f. 318.

Significatoria quomodo, & in quibus casibus exequantur. 93. 7. f. 318.

Significatoria Rationum Universalium. Vide in verbo *Sententia* exequutio.

Significatoria super computis Universitatum Regni Neapolis, an paratam habeant exignationem. 93.5.f.18.

Et post eam an revidentur ex eisdem alibi summa-rie, & absque terminis, n.6.

Simonia.

Simonia quid sit? & unde dicta. 38.18.f.130.

Et an inducat mortale peccatum. n.10.

Simonia, an sit, cum aliquid alteri promittitur, sive ita sit, ut tale opus spirituale sibi ipsi praestetur. 38.28.f.130.

Vel an convertatur ad fidem, aut desinat à malo, & faciat bonum. n.36.

Simulatio.

Simulatio absque causa an presumatur, atque probetur. 77.26.f.274.

Simulatio. Vide in verbo *Cessionarius*, & *Emens*. *Simulatio* an cedat veritati. 6.27.f.18. & 77.2.f.273.

Simulatio an obijci possit contra simulationis igna-rum. 77.22.f.273.

Simulatio an obligatur ex alium vicinitate, & co-leritate. 6.34.f.18.

Simulatio quando fieri possit, & valeat, quod simu-latur. 77.30.f.274.

Simulatio in fraudem usurarum an, & quando con-stituatur, & indicij probetur. 6.28.f.18.

Simulatio an probetur levibus coniecturis. 15.27.f.43.

Vel ex confessione extrajudiciali, etiam parte absen-te facta. n.28.

Simulatio an aliquis ponat in esse, cum plus valere de-beat, quod agitur, quam quod simulatio concipi-tur. 20.17.f.55.

Syndicus.

Syndicus. Vide in verbo *Argumentum*.

Singula.

Singula quando presumuntur, & quando innu-ent. 43.84.f.163.

Socer.

Socer. Vide in verbo *Metus* reverentialis.

Societas, *Socius*.

Societas ex sola cohabitatione an inducatur inter fratres. 24.37.f.66.

Societas omnium bonorum an, & quando tacite, & expresse contrahatur. 24.31.f.65.

Et ex quibus actibus inducatur. n.12.

Societas an renunciatione, morte, & egestate disol-vatur. 24.10.f.65.

Societas an inne solum sit, cum damna, & lucra, e. communentur. 24.31.f.65.

Societas. Vide in verbo *Creditor*.

Societas, an, & quando lucrum, atque damnum commu-nentur. 24.1.f.65.

Societas. Vide in verbo *Expense*.

Societas omnium bonorum. Vide in verbo *Feudum*.

Societas, an h. res an, & quando à consocio, vel coha-rede repetat impensas in communi lito erogatas. 46.26.f.172.

Socius. Vide in verbo *Testis*. in l. procuratoris.

Socius criminis an probet contra socium. 76.26.fol. 272.

Socius emens an, & quando sibi tantum acquirat, vel socijs communicare cogatur. 14.3.f.65.

Solita fieri.

Solita fieri. Vide in verbo *Argumentum*.

Solemnitas.

Solemnitas incepte servata an nullum reddat alteru, licet non fuisset ab initio requisita. 35.43.f.123.

Solemnitas modica si mittatur, an viciet dispositio-nem. 26.47.f.74.

Solemnitates ariam substantiales indicij an sint in-Regna sublati. 64.8.f.126.

Solemnitates in inventarij consensione an introdu-cta fuerint pro forma, & ad rigorem juris obser-vandum. 27.104.f.86.

Solvens, & *Solutio*, atque *Solutum*.

Solvens falso procuratori debitum, an, & quando li-beretur. 96.1.f.329.

Solvens debitoris. Vide in verbo *Contrahens*.

Solutio à debitori facta an, & quando cedat in cau-sam ab eo expressam. 94.1.f.321.

Et quid eo nihil declarante, an sit creditoris electio-nem. 2.

Solutio an, & quando cedat in causam foreis potius, quam usurarum. 94.117.f.324.

Solutio an prius cedat in causam tertiarum, quam cer-tasum. 94.131.f.325.

Solutio an, & quando cedat prius in causam debiti puri, quam conditionalis. 94.7. & 40.f.321.

Et in dubio in quam causam presumatur facta so-lutio. n.8. & 41.

Solutio debiti an, & quando presumatur inter con-sanguineos. 59.24.f.323.

Solutio debiti in scriptis contracti an debeat per te-stes regatos probari. 74.18.f.162.

Vel per scripturam. 66.14.f.232.

Et quando in scriptis debitum contrahi dicatur. nu. 16.

Solutio debiti in scriptis contracti an valide pacisci posse, quid per testes probari non valeat, sed per scripturam tantum. 66.23.f.132.

Solutio an probetur ex chirographo penes debitorem existente, etiam non cancellato. 95.22.f.327.

Solutio facta à debitore ex pluribus causis, acq. gra-vibus obligato, an, & quando cedat in omnes pro-rata. 94.11. & 68.f.321.

Solutio an facta intelligatur in causam, in quam de-Consuetudine, & more Regionis esset solvi soli-tum. 94.77.f.323.

Et si est verisimilis. n.78.

Ac in causam, cui summa soluta est proportionata, sive convenient. n.79.

Solutio an facta presumatur in causam solvendi mi-niorem. 94.26.f.322.

Solutio an facta presumatur pro sententijs, usuris, damnis, & interese ante sortem. 94.113.f.324.

Et an prius in causam lucri, augmenti, & fructuum societatis quam capitalis in ea posita. n.13.

Vel prius in causam interese ex mora debiti, aut

tertiarum, quam fortis, vel capitalis. num. 114.
Solutio an in causam debitori magis gravem, atque duriorē fiat presumitur, quam in antiquiorem, & in partem unica causā graviorē. 94. 5. 125. f. 311.
Solutio an, & quando cedat in usurarum causam, ante sortem, quando certum est eas deberi. 94. 132. f. 325.
Solutio an, & quando in usuras prius, quam sortem cedat, non in alia accessoria, & e contra. 94. 105. 107. 116. & 119. f. 314.
Solutio an legitime fiat creditori, cum quo fuit contractus gestus, non obstante crediti cessione a solvente iudicata. 5. 5. f. 14.
Solutio an probetur per partem Banci, vulgò dictam, palliata. 77. 19. f. 174.
Solutio an, & quando prius cedat in causam famosam, siue infamiam irrogantem, & in causā iudicariā, ac eam, quæ per insolationem crescit, & quā antiquius continet debitum. 94. 10. f. 311.
Solutio an, & quando prius cedat in usuras cum sorte debitas, quam in sortem ipsam. 94. 82. fol. 313.
Solutio an prius facta presumatur in debitum, quod est sine controversia, & in causam certam, & liquidam, quam sub controversia possum. 94. 6. 19. & 125. f. 321.
Et an inter plures causas certa, in ea, quæ magis certa, & efficax est. n. 30.
Vel quæ paratam habeat executionem. n. 31.
Solutio an, & quando prius in sortem, quæ erit debetur, facta presumatur. 94. 127. f. 325.
Et an in creditum, quod liquidum est tempore, quo solvitur. n. 128.
Ac in damna, & interesse iam liquidatum tempore solutionis. n. 129.
Solutio an, & quando probetur ex chirographi existentia penes debitorem. 95. 1. f. 326.
Solutio an, & quando probetur ex confessione de recepto. 81. 33. f. 186.
Solutio quando ex chirographi existentia apud debitorem probatur, an, & quando conditiones, & personarum circumstantia multum attendantur. 95. 16. f. 327.
Solutio quomodo possit per testes probari, non obstante pacto, vel Statuto in contrarium remissive. 66. 27. f. 332.
Solutio triuagulis annua præsationis an inducat satisfactiōis præsompctionem pro praterito. 32. 120. fol. 111.
Et quid in Ecclesiasticis. n. 121.
Solutionem opponens an excludat pactum de non petendo. 95. 19. f. 327.
Solutiones vigore contractus nulli subséquuta an rebus aliquod ipsi contractus addant. 6. 47. f. 19.
Solutioni adiectus. Vide in verbo Adiectus.
Solutionis causa. Vide in verbo Creditor.
Solutionis destinatio. Vide in verbo Contraheon.
Solutionis vim an habeat nominis debitoris pro quantitate dato, consentiente creditore. 77. 34. fol. 174.

Solutum ex causa indebita an cedat ipso iure in causam verè debitam. 6. 51. f. 19.
Solutum ex errore, vel ex causa indebita, an per indebiti conditionem repeti possit. 6. 53. f. 19.

Solitor.

Sover. Vide in verbo Adiutorium, & Fiattis appellatiooe.

Sors.

Sors ante liquidationem tertiarum, an sit incerta. 80. 15. f. 282.

Specialia duo.

Specialia due an, & quando concurrere possint in eodem subiecto. 23. 18. f. 63.

Species.

Species. Vide in verbo Compensatio, Generi, & Geous.

Spes.

Spes conditionalis ex contractu competens, an transmittatur ad heredes. 88. 105. f. 303.

Spoliatus, & Spolium.

Spoliatus an, & quando ante omnia sit restituendus. 60. 1. f. 215.

Spoliū iudicium. Vide in verbo Hostilis Exceptio.
Spoliū restitutio an fiat Iudicis officio, absque ordine iudiciario, aut litis contestatione, reo etiam non citato, & absque alia causa cognoscens. 60. 6. fol. 225.

Sponsalitia Largitor.

Sponsalitia Largit. Vide in verbo Dooativum.

Sporij.

Sporij. Vide in verbo Filij etiam Sporij, & Filio spurio.

Statuta, & Statutaria dispositio.

Statuta. Vide in verbo Ratio.

Statuta, & Consuetudines laicorum dispenere prohibentia, an ligent laicos, etiam in Clericum, vel Ecclesiam disponentes. 88. 41. f. 301.

Statuta laicorum. Vide in verbo Clerici, & Consuetudines.

Statutaria dispositio an intelligi debeat, ut quanto minus possit ius commune ledat. 22. 12. f. 60.

Statutum. Vide in verbo Argumentum, & Doi.

Stipulatio.

Stipulatio. Vide in verbo Alteri per alterum, Difficultas, & Pacta totalia.

Subhastatio.

Subhastatio an rei valore probet. 97. 4. f. 311.

Et an ex ea presumitur iustum pretium arguatur. nm. 11.

Subreptio, & Subreptioois Exceptio.

Subreptio. Vide in verbo Dilatio.

Subreptionis, vel obreptionis exceptio. Vide in verbo Rescriptum geminetum.

Subrogatio, & Subrogatum.

Subrogatio. Vide in verbo Emptum.

Subrogatum an, & quando sapias naturam eius, in cuius locum subrogatur. 33. 10. f. 113.

Subscriptio.

Subscriptio in carta vacua an operetur. 100. 50. fol. 338.

Subscriptio. Vide in verbo Contractus

Sub-

Substitutio, & Substitutus.

Substitutio exemplaris. Vide in verbo Argumentum.

Substitutio in re feudali facta per testatorem, an, & quando valida sit. 12. 18. f. 35.

Substitutio, sive fideicommissum in feudis, an fieri possit absque assensu. 50. 32. f. 183.

Substitutio. Vide in verbo Assensus, Cooditio, & Hæredum nomen.

Substitutus in causa mortis insitenti, an ante illius mortem agere possit. 51. 14. f. 187.

Substitutus in re certa. Vide in verbo Ius acceptandi.

Substitutus. Vide in verbo Neptis ex filio.

Successio.

Successio quid sit. 43. 25. f. 159.

Et an, & quando successionem tantum ab intestato denotet, aut aliam inter vivos. n. 16.

Successio feudorum. Vide in verbo Feudorum Successio.

Successio hereditaria an locum habeat in Ecclesiasticis titulis, sive beneficiis. 97. 10. f. 331.

Successio legitima, quæ dicatur. 43. 83. f. 162.

Successio appellatio in feudilibus, an veniat illi, qui ex natura feudi, vel Constitutionis Regis Neapolis prouidentur succedit. 43. 24. f. 159.

Successor.

Successor in beneficio an, & quando teneatur ad restitutionem fructuum indebitè perceptorum a predecessore. 97. 19. f. 331.

Successor in beneficio an, & quando teneatur pro decimis, aut pensionibus decursis. 97. 22. f. 332.

Summa maior.

Summa maior in sententijs an includatur minor. 98. 21. f. 334.

Summi Pontificis concessio.

Summi Pontificis concessio. Vide in verbo Clausula derogatoria.

Summus Hypotheca, quis fuerit Author. 71. 99. fol. 256.

Suorum appellatio.

Suorum appellatio an continuatur etiam hæredes extranei. 43. 81. f. 161.

Suppellectilia, & ornamenta domotum.

Suppellectilia, & ornamenta domorum. Vide in verbo Rei lux.

Superfluitas.

Superfluitas. Vide in verbo Interpetratio.

Suspicio falsitatis.

Suspicio falsitatis. Vide in verbo Falsitatis suspicio.

T.

Tabelliones.

T *Abolitiones. Vide in verbo Fideiusoribus.*

Taceo.

Tacens in praeiudicialibus an consentire videatur. 17. 26. f. 47.

Tacens longissimo tempore an consentire videatur. 89. 16. f. 305.

Taciti expressio.

Taciti expressio. Vide in verbo Cooditio.

Temporalia.

Temporalia in agendo an sint perpetua in excipienda. 83. 19. f. 190.

Temporis diuturnitas.

Temporis diuturnitas. Vide in verbo Solutio.

Tempus.

Tempus immemorabile an habeat eandem potestatem, quam Imperator, qui cum causa procedit. 89. 91. f. 307.

Tempus immemorabile an pro veritate habeatur. 89. 7. & 86. f. 305. & 307.

Et an iuris prescriptione scientia requiratur ad versarij contra quem prescribitur. n. 87.

Tempus immemorabile. cuiusmodi annorum, vel ultra an vim habeat tituli, & concessioni, atque preiudicij. 89. 77. f. 307.

Et an in feudo, vel iurisdictio, privilegio comparetur. n. 79.

Et quid in Regno Neapolis. n. 80.

Tempus an sit modus tollenda, vel inducenda cõditionis. 89. 7. f. 305.

Tempus quid operetur. 89. 1. f. 305.

Tempus. Vide in verbo Indivisum.

Terminus.

Terminus ad probandum an, & quando sit peremptorius, & non nisi, quam semel concedatur. 64. 63. f. 227.

Terminus. Vide in verbo Dies, Feudi absque assensu alienati revocatio, & Litis contestatio.

Terminus ad probandum. Vide in verbo Dilatio probatoris, & Eriati dies.

Terminus an dari debeat ad probandum, quod infacto consistit. 53. 76. f. 194.

Terminus in causa dari omisus, an visiet processum in Regno Neapolitano. 64. 6. f. 126.

Terminus, si fuerit à parte petiti, & à Iudice denegatus, an sententia nulla reddatur. 54. 30. fol. 199.

Terminus viginti dierum an ipso iure statutus intelligatur in causis in Regno Neapolis vertentibus. 64. 47. f. 227.

Et quid bodio servetur. n. 46.

Et si concedatur terminus iuris à Iudice, quot diebus intelligatur. n. 49.

Tertio.

Tertio. Vide in verbo Creditor sortis, & Creditor tertias recipiens.

Tertij persona.

Tertij persona in contrahentibus an attendatur, vel tantum persona contrahentis. 7. 40. f. 21.

Tertius.

Tertius. Vide in verbo Actio, Clausula ex certa scientia Patrum, & cooventio, Principis gratia, Ratificatio, Sententia iniusta, & Sententia iocet alios.

Tertius ratione hypothecæ an retardet venditionem rei exequuta vigore sententia per alium in alio ne personam habentia. 90. 13. f. 309.

Vel saltem iura habeat in preiudicio. n. 16.

Tertius veniens ad coadiuvandum iura animæ ex
linguentibus, et audiri debeat in terminis qua
bus causa reperitur. 68. 76. f. 239.

Tertius universalem proponit allianam, et super
federali faciat indicium in particulari alliane, que
universali preiudicare. 68. 78. f. 239.

Testamentum.

Testamenti in scriptis, et nuncupativi forma remif
sivi. 35. 7. f. 110.

Testamenti in scriptis forma an sit difficilis, atque
periculosa. 34. 4. f. 116.

Testamenti in scriptis publicatio. Et recognitio, an
fieri debeat, etiam venientibus ab intestato. 34.
8. f. 117.

Testamenti in scriptis solemnitates, an à testatore
remitti possint. 34. 9. f. 117.

Testamenti pars una an declaretur per aliam, vel
ex premis ipsius. 39. 49. f. 134. & 51. 10. f. 187.

Testamenti usus an fuerit apud antiquissimas gen
tes. 41. 17. f. 148.

Testamentum an fuerit invocatum à Iure gentium,
et eius solemnitates sint à Iure civili introductæ,
cum eius forma testandi in scriptis, vel nuncupa
tivi. 34. 1. f. 116. & 41. 13. f. 148.

Testamentum a rusticis an valide fiat coram quin
que testibus. 36. 13. f. 125.

Testamentum ad pias causas an absque Iurij Civili
solemnitatibus sustineatur. 41. 28. f. 148.

Testamentum ad pias causas an, & quando sustineat
ur, etiam sub imperfectum ratione voluntatis.
41. 76. f. 150.

Testamentum ad pias causas an sit validum solâ
scriptura manu testatoris sine testibus. 41. 51. fol.
149.

Testamentum ad pias causas an, & quando censetur
revocatum ex alio secundo testamento ad causas
profanas. 41. 106. f. 150.

Testamentum. Vide in verbo Clausula, Filius fami
lius, Interpretatio, Testes, & Testium cocontradi
ctio.

Testamentum ad pias causas. Vide in verbo Mulier,
Sigillum, & Testes dup.

Testamentum de Iure Canonico an valeat coram
Parcho, & duobus testibus idoneis consensum.
41. 11. f. 148.

Testamentum non facere possit ille, cui bonis interdi
ctum. 31. 74. f. 104.

Testamentum an filij prætensione reddatur ipse iure
nullum. 41. 86. f. 150.

Et prætensio filij quando intelligatur. 487.

Testamentum sarrisi an, & quando valeat. 31. 80.
fol. 104.

Testamentum in quo filius posthumus fuit sciatu
r, vel ignoratur prætensio, an, & quando ex clau
sula codicillari sustineatur remissive. 41. 96. fol.
150.

Testamentum, in quo fuit extraneus substitutus, si
posthumus ignoratur prætensio, an, & quando sus
tineatur ex clausula Codicillari. 41. 97. f. 150.

Testamentum in scriptis an sit omnino a testatore,
vel clausula teste subscribendum. 34. 5. f. 117.

Testamentum in scriptis an possit, ut nuncupativum
sustineri, quando apparet, voluisse testatorem in
scriptis testari. 34. 17. f. 117.

Testamentum in scriptis an reddatur nullum, si
aliquis ex testibus necessarius ante aperturam tes
tamenti decedat. 34. 7. f. 117.

Testamentum in scriptis an valeat, etiam testibus
ignorantibus, qui in eo scripti fuerunt. 34. 3. fol.
116.

Testamentum inter liberos an per eandem, siue pri
vatam scripturam absque testibus probetur. 41.
56. f. 149.

Consilio de manu scribentis per litterarum compa
rationem, ut ibi n. 57.

Testamentum inter liberos an, & quando valeat abs
que solemnitatibus Iuris civilis, vel absque pa
tris, aut liberorum subscriptione, quando fuit à
Notario stipulatum. 34. 4. f. 118.

Testamentum inter liberos. Vide in verbo Privile
gium testamenti inter liberos, Sigillum, Testes
duo.

Testamentum Militis. Vide in verbo Militaris tes
tamenti privilegio, & Milites quomodo pos
sunt.

Testamentum non stipulatum an vitietur, si testator
stipulationem non habere voluit. 35. 19. & 44. fol.
123.

Testamentum nullum ex causa prætensionis filij, an
per clausulam Codicillarem sustineatur in vna
Codicillorum. 41. 91. f. 150.

Uper gam filius rogatus censetur hereditatem res
tituere heredi scripti, ut ibi n. 95.

Testamentum nuncupativum an, & quando debeat
coram testibus legi, & publicari. 35. 8. f. 111.

Testamentum nuncupativum an per soles testes pre
betur absque scriptura. 35. 11. f. 120. & 66. 3.
fol. 132.

Etiam si testator animum habuerit illam conscien
di, ut ibi n. 4.

Testamentum nuncupativum, ut valeat, que requi
rantur. 34. 25. f. 118.

Testamentum post tempore confectum quot testes
requirantur. 36. 11. f. 115.

Testamentum prodigi. Vide in verbo Prodigii tes
tamentum.

Testandi actus.

Testandi alias. Vide in verbo Ad testandi.

Testator.

Testator an, & quando decedere possit pro parte testa
menti, & pro parte intestati. 28. 18. & 41. fol. 91. &
49. 1. f. 178.

Testator cum plures instituit heredes, an in intelligat
eorum pro aequis partibus heredes instituire. 28.
36. f. 92.

Testator an possit facere, quin leges, & Sacri Canonis
in eius testamento locum habeant. 40. 29. fol.
138.

Et an disponere possit, quod Episcopus, vel Reveren
da Fabrica non sit intromittant in legatis piji ab
eo relinquitur. n. 30.

Testator an acupativus testari, quando dicatur? 35. 5.
f. 120.

Te.

Tella ter an præsumat se conformem reddere dispositioni iuris communis. 47.9.f.173.
 Testator an servisse præsumat conditionem à se adiectam esse de lure impossibile. 38.63.f.131.
 Testator si amicos, & testes in testando convocavit, etiam si per verbum, volo, dispensat, an perficere dispensus sit censetur, aut se preparavisse ad testandum. 35.20.f.122.
 Testator si bona simplicitate distribui iusserit, an intelligatur voluisse, quod iuxta pauperes distribuatur pro anima sua. 41.179.f.153.
 Testator si Missas celebrari iussit designato stipendio, anque temporis competente, an autem ex temporis causa stipendium teneantur heredes ad augmentum. 41.185.f.153.
 Eo an ab Episcopo si oneris redemptio facienda. num. 286.
 Testator si post eum voluntatem integre declaratam testamenti stipulatum cum differat pro alia die, & postea moris praeventum: non fuerit illud stipulatus, an propterea clausula reddatur dispositio. 35.14.fol.121.
 Testator. Pido in verbe Casus omisissus, Dos à testatore, & Verisimilis testatoris mens.
 Testatoris affectio erga primum heredem, quando consideretur. 48.32.f.176.
 Testatoris affectio an sit optima coniectura voluntatis. 35.26.f.121.
 Testatoris animus, & quid ipse eorum senserit, an declaratur ex convenientibus post eius mortem. 39.4.fol.133.
 Testatoris assertio de bonis in eius hereditate relictis, an plene probet contra heredem. 27.211.fol.37.
 Testatoris dispositio an recipiat interpretationem à quovis aliis eius mente. 36.6.f.137.
 Et an eo, quod ipse interrogatus, verisimiliter respondisset. 7.
 Testatoris dispositio an sit pro lege servanda. 39.1.fol.133.
 Testatoris dispositio an possit per aquipollentem servari. 40.39.f.138.
 Testatoris demeritum an forum constituit in contrarium cum eo stipulante. 42.4.f.135.
 Testatoris mens ex una parte testamenti, an colligatur in alia. 39.51.f.134.
 Testatoris perseveratio in eadem voluntate, an recitetur per indicia. 35.23.f.122.
 Testamento provisum beneficium heredibus, an tantum intelligatur de herede scripto in testamento, non de alio herede, aut herede heredum incerto, & incognito testatori. 48.11.f.176.
 Testatoris singula verba an sint inspicienda, & caute considerata, more venatoris leporem sistantur. 39.39.f.134.
 Testatoris voluntas declarata, an possit per binos testes declarari. 35.24.f.122.
 Testatoris voluntas, cum in aliquem dirigatur, an intersit, quod cum alio loquatur. 39.53.f.134.
 Testatoris voluntas quando dispositiva dicatur, aut nunc habens dispositiva. 39.33.f.134.

Testatoris voluntas an etiam ex dictis extra testamentum declaratur, & probetur. 35.25.f.122.
 Testatoris voluntas an sit interpretanda ex ratione, & ex personis, à quas disposuit, atque ex totius testamenti contextu. 39.47.f.134.
 Testatoris voluntas an interpretari debeat, etiam adversus facilem, & vulgarem litterarum intellectum. 47.12.f.174.
 Testatoris voluntas an sit magis spellanda, quàm verbum. 39.36.f.134.
 Testatoris voluntas an perfecta dicatur, cum ipse totam declaravit, atque habuit pro declarata. 35.19.f.122.
 Testatoris voluntas an præsumat completa, & absoluta, ut contrarium decem incumbas omni plane probandi. 35.18.f.121.
 Testatoris voluntas si sit ambigua, an recurrere debemus ad rationem, qua motus fuit ad dispendium. 39.43.f.134.
 Et quid si de ratione expressa, vel tacita non consistat. num. 44.
 Testatoris voluntas ubi verisimiliter constet, an possit à verborum proprietate recedi. 47.7.f.173.
 Testis.
 Testes à Rege Examinatoribus ad hec deputatis accipiuntur in causis venientibus in S.R.C. Neapolitano. 64.31.f.227.
 Et quid in Civitate, vel extra, in causis excedentibus valent quatuordecim autorem, ut ibi n. 32.
 Et an idem procedat si causa sit Neapolitanorum in quibus testium audientia committitur, exceptis tantum causis criminalibus, & feudaliibus. n. 34.
 Testes ad proprium commodum dependentes, an aliquam inducant probationem, vel præsumptionem, aut coniecturam. 26.89.f.77.
 Testes an concordandi sint etiam per multiplicationem aliorum. 35.34.f.123.
 Testes creditoris an admittantur in causa liquidationis infirmamenti, ad excludenda exceptiones à debitore probatas. 30.60.f.100.
 Testes cum nominantur extra Regnum, an, & quando proregandi sunt terminantur iuxta locorum distantiam. 64.37.f.227.
 Testes de auditu proprio, non autem alieno, an plene probent. 40.76.f.147.
 Testes de iudicio an probent. 23.17.f.291.
 Testes dependentes habere notam scribentis manum, an, & quando probent. 96.46.f.330.
 Testes de Universitate, seu Collegiis, & quando pro eis admittantur. 48.47.f.149.
 Testes duo an, & quando sufficiant in testamento ad prius causas. 41.20.f.148.
 Testes etiam singulares in re occulta, atque difficilis probationis, an plene probent, saltem alijs iunctis adiuventis. 40.68.f.141.
 Testes examinandi cum extra Iudicis locum esse partibus nominantur, an eorum Audientia committatur Officialibus locorum, in quibus commorantur. 64.23.f.226.
 Quarevisoria ad testes recipiendos, quando sit in civilibus, vel criminalibus causis concedenda, & de-

deneganda remiffiō. n. 24.
Testes idonei an differant a magis idoneis. 41. 33. f. 148.
Testes an in Civitate recipi poffint, etiam elapfo termino pro eis examinandis dato, durante termina pro teftibus in partibus nominatis concessio. 64. 36. fol. 227.
Testes in quantitate difcordantes, an, & quando probent in fuma minori. 98. 22. f. 334.
Testes inter alios recepti an fempiternam inducant probationem ex falfo circumftantijs, & antiquitate temporis. 16. 11. f. 45.
Testes in teftamento an probationis, vel fubftantia caufa requirantur remiffiō. 34. 27. f. 118.
Testes in teftamento infcriptis intervenientes, an pueres effo debeant tempore conditi teftamenti. 34. 6. f. 117.
Testes. Vide in verbo Declaratio circa ufum, Fecunditas, Solutio.
Testes in valore difcordantes. Vide in verbo Adimatōres.
Testes quot requirantur in teftamento nuncupative. 34. 26. f. 118.
Testes an omni exceptiōne maiores, magis quāmagis idonei effe debeat. 41. 34. f. 148.
Testes fingulares. Vide in verbo Confelfio extrajudicialis.
Testes fuper immemorabili prefcriptione deponentes an debeant effe falvi, an auctori quinqueaginta quatuor. 89. 70. f. 306.
Et quomodo fuper ea deponere debeant. n. 71.
Testes fuper immemorabili prefcriptione an finguli deponere debeant omnia eius requifita, ita ut non coniungantur, fi unus de uno, aliter de altero requifito deponant. 89. 75. f. 307.
Testes fuper menfurijs an debeant per extenfum deponere, non relative ad revelationem, ut fidem faciant. 26. 113. f. 78.
Testes fuper menfurijs revelantes an probent, fi non repetantur cum in teftamento parte citata. 26. 110. fol. 78.
Testes teftamentarij an probent, fi teftatorem non viderint. 36. 31. f. 126.
Et quomodo obfervetur in teftamento poffis tempore condito. n. 32.
Testes varij, & difcordantes. Vide in verbo Confelfio extrajudicialis.
Teftibus, & non teftimonijs an fit credendum. 26. 106. f. 78.
Teftibus inter fe varijs, & contrarijs, an credatur. 74. 36. f. 263.
Teftis amicus an probet, fi reperitur in dignitate conftitutus. 35. 29. f. 122.
Teftis an cogi poffit ad faciem revelandum. 40. 82. fol. 142.
Teftis an cogatur crimen, quomvis occultum revelare, ubi de anima periculo agitur. 40. 83. f. 142.
Teftis an cognofcere debeat litigantem, de quodoponi. 26. 39. f. 73.
Teftis de credulitate an probet. 26. 103. f. 78.
Teftis an debeat cum in teftamento, & parte citata de-

ponere, ut probet. 26. 122. f. 78.
Teftis an deponere debeat per proprium fenfum, non auctori alterius. 26. 41. f. 73.
Teftis an etiam ex intervado poffit eius diffum corrigere, & emendare in falfo antiquo. 16. 10. f. 45.
Teftis etiam privilegiatus in falfo occulto, an cogatur revelare ad comminationem excommunicationis. 40. 80. f. 142.
Teftis impubes an admittatur in teftamento nuncupativo. 34. 28. f. 118.
Teftis inimicus an aliquam faciat fidem. 26. 91. fol. 77.
Teftis licet inhabilis defpofito, an aliquam inducat cenfuram. 26. 100. f. 78.
Teftis licet unicus an plene probet in pertinentibus ad eius officium. 26. 38. f. 75.
Teftis pater an probet. 76. 29. f. 272.
Teftis an admittatur pro fe ipfo. 67. 19. f. 234.
Teftis vacillans in eius de poffione, an fufpectus redatur. 40. 66. f. 141.
Teftis unicus an, & quando probet. 40. 84. f. 142.
Teftis unicus. Vide in verbo Alimentorum in provifione.
Teftis. Vide in verbo Inimicus, Monachus, Mulier, Notarius, & Nuocius.
Teftis unus inhabilitas an ex alterius habilitate fuppleatur. 40. 72. f. 141.
Teftis unus refponfo an fidem aliquam faciat, quāvis praclara Curia honore praeftigat. 26. 114. fol. 78.
Teftium contradictio an vitiet teftamentum, quando alij teftes adfunt in numero opportuno. 33. 33. fol. 122.
Teftium duorum in ore, vel trinum, an fiet omnis verbum. 40. 67. f. 141.
Teftium recepti cui committatur, eum in Urbem Neapolitanam extra. 64. 25. f. 127.
Teftium rogatus. Vide in verbo Clausula Codicillaris.
Teftium regius an per duos teftes probetur, etiam in teftamento. 35. 13. f. 121.
Teftium fingularis an ad minculativa dicatur, eum eorum diffia ad eundem fuum tendunt, & quam probationem faciant. 40. 69. f. 141.

Textus.

Textus in l. cum ab uno 55. ff. de legatis 1. an lequatur in causa dotis. 41. 159. f. 152.
Textus in l. fecundum 3. C. de fecundis nuptijs difpofitio, an fuerit introducta in penam fecundarum nuptiarum, aut in favorem filiorum primae nuptiarum. 82. 19. f. 127.
Textus in l. ha. C. de ufuris declaratur. 11. 14. fol. 31.
Textus in l. ha. abfco, ff. de iudicijs, an locum habeat in Clericis. 35. 5. f. 192.
Textus in l. procurator 5. §. fi plures ff. de tributoria actione expenditur. 24. 45. f. 67.
Et an locum habeat, nedum in feru fecutatem exercente, fed in homine etiam libere. n. 46.
Textus in l. quocies 3. C. de donationibus, quz modo dicatur. 32. 42. f. 109.

Testis in l. i. qui Romæ 34. ff. de iudicijs, an sit in Cle-
Testis in l. i. quis cum testamentum 25. ff. de te-
 stamentis. declaratur 35. l. 6. ff. de iur. iur.
Testis in l. i. iquis tota 7. C. de bonis præscripto-
 rum in ff. de loquens, an extendatur ad omnes in-
 ventarij am conscienties, ex rationibus vi. 27. l. 18.
 fol. 87.
Testis in l. i. cum ita 33. ff. in fideicommissis,
 ff. de legat. 3. 43. 78. l. 162.
Testis in l. i. plures in iudicijs remissivi. n. 79.
 Titulus.
Titulus in l. i. concessio. Vide in verbo Tempus.
Titulus in l. i. an sit producendus in immemorabili præ-
 scripto. 89. 83. ff. 307.
Titulus in l. i. ubi reducitur ad nomen iudicium, an, & quan-
 do fructus illius vigore percepti sint restituendi.
 23. l. 7. ff. 69.
Traditio.
Traditio, qua resultat ex actu facto, an sit ita perse-
 cutio illa, qua resultat ex actu vero, & natu-
 rali. 23. l. 6. ff. 63.
Traditio. Vide in verbo Cessio, Domitium.
Transactio.
Transactio quid sit 10. l. 1. ff. 79.
Transactio an sit nulla de re pupilli, oratio. Iudicio
 decreto accedens. 10. l. 3. ff. 27.
Transactio an, & quando nullius sit super senten-
 tia transacta in rem indicatam. ibid. n. 2.
Transactio an, & quando sit nulla si fiat in debito
 uxoris redimatur super lito calumniosæ matris,
 vel comminatus. 10. l. 5. ff. 27.
Transactio an, & quando in lesionis causa rescindi
 possit. 10. l. 18. ff. 28.
Et quomodo lase in ipso litis oratione probetur. n. 20.
Transactio an, & quando valida fiat absque solem-
 nitatibus super rebus Ecclesiæ non incorporatis.
 97. 60. ff. 333.
Transactio an impugnetur an, & quando debeat an-
 te omnia restituere, quidquid in vigore accipit.
 10. l. 9. ff. 28.
Tribunal.
Tribunal Cesaris. Vide in verbo Tribunal Sacri
 Consilij.
Tribunal Magna Curia Vicaria. Vide in verbo
 Feudi quater nati controversia.
Tribunal Prædicti Prætorij. Vide in verbo Tribunal
 Sacri Consilij.
Tribunal Regia Camera Summaria. Vide in verbo
 Feudi quater nati controversia.
Tribunal Regiarum Auditorum Provincialium
 Regni Neapolis. Vide in verbo Feudi quater nati
 controversia.
**Tribunal Reverenda Fabrica Sancti Petri de Ur-
 be,** an fuerit eorum iurisdictionis ex clausula pri-
 vativa, atque abdicativa, ad ordinaria locorum,
 erectum. 9. 24. ff. 137.
**Tribunal Reverenda Fabrica Sancti Petri de Ur-
 be in Regno Neapolitano,** an fuerit erectum pro exallio-
 ne priorum rectorum. 89. 39. ff. 306.

**Tribunal Reverenda Fabrica Sancti Petri de Ur-
 be.** Vide in verbo Consiliarius, Episcopi, Fabrica,
 Iudex, Iudicis, Nullitates.
Tribunal Sacri Consilij Neapolitani, qua præstet
 dignitate, & auctoritate. 13. l. 2. ff. 37.
De cuius facultate, & prerogativa plura traduntur
remissivi. n. 25.
Tribunal Sacri Consilij Neapolitani. Vide in verbo
 Feudi quater nati controversia.
Tributi Solutio.
Tributi solutio Imperio Romano faciunda à Cesare
Augusto, iudicia an fuerit triennio ante Domini
 Adventum. 27. l. 35. ff. 88.
Et an in tria tempora etiam iustorum divisa sit, ut
 primi ferrum pro armis, secunda argentum pro
 Militibus, & tertium aurum pro erario tribueretur.
 n. 136.
Turea. Vide in verbo Bellum.
Turpitudine propriam; ;
 Turpitudine.
Turpitudinem propriam an, & quando liceat allega-
 re. 6. 40. ff. 18. & 77. 25. ff. 173.
Turpitude. Vide in verbo Hæredi, & Hæredis in-
 stitutio.
Tutela.
Tutela, & cura. Vide in verbo Tutor.
Tutela decretum. Vide in verbo Feriatis diebus.
Tutor.
Tutor an exegisse præsumatur à se ipso quantitatem
 pupilli debuit. 72. 59. ff. 254.
Tutor ad solemnia adimplenda an admittatur, post
 quam fuit ex hoc suspectus allegatus. 73. 39. fol.
 261.
Tutor administrationis rationem, an reddere com-
 petitur alioque iurij. 72. l. 3. ff. 252.
Et an hac alio daret, usque ad triginta annos, post
 completum administrationis tempus. n. 3.
Tutor ante decreta administrationem, an possit res
 tempore perituræ distrabere. 54. 36. ff. 100.
Et qua facere possit. n. 39.
Tutor cui fuit a pupilli patre in eius testamento re-
 missa compertorum redditus, an sit ab ea omnino
 exemptus. 73. 22. ff. 260.
Tutor an teneatur damnum pupilli restituere propter
 hereditatem in iustis adicam. 28. 24. ff. 91.
Tutor an regulariter teneatur de dolo, lata, & levi
 culpa, vel de casu fortuito, quem debet, vel culpa
 præcessit. 72. 72. ff. 254.
Tutor an teneatur de exigibilitate nominis empti.
 54. 45. ff. 100.
Tutor in compertorum redditione an teneatur, iam da-
 male administrasset, quam etiam de negligentia. 72.
 63. ff. 254.
Tutor an dicatur reddidisse rationem administratio-
 nis si de ea appareant compertorum distincta, cum ere-
 ditio, & debito, an quibus veritas calculi, totiusque
 negotij haberi possit. 72. 54. ff. 253.
Tutor an teneatur debitum ex causa administratio-
 nis solvere, antequam redditus prius rationibus
 cum debere consisteret. 72. 67. ff. 254.

Tutor patrem habenti, an regulariter dari possit. 71.
79.f. 254.
Et an, & quando pater administrare recusante bona
suij advenit, a. erator detur. n. 80.
Tutor quantitatem à pupillo debitam, antequam sus-
cepisset eius administrationem, an, & quando
consequi possit. 72. 4. f. 251.
Et an, & quando presumatur crediti satisfactio, ex
intela administratione. n. 11.
Et quid in morte prodest agens. n. 15.
Tutor, qui cum non esset pro tutore se gessit, an, &
quando teneatur allione intela ad computorum
redditionem. 72. 76. f. 254.
Et an eius bona ad usum tutoris, sint tacite pupillo
hypothecata, ut ibi n. 77.
Tutor, qui excusationem ab onere intela, non propo-
suit infra quinquaginta dies, à tempore quo se-
torem datum sciverit, an cogatur esse tutor, &
de neglectis teneatur. 72. 118. f. 257.
Tutor, qui non solvisti ipsi quantitates per eum
pupillo debitas, an teneatur ad servis restitutionem,
cum interesse in computorum redditione. 72.
74. f. 254.
Et an idem si si pecuniam debitam non exegerit à
nomine debitoris, postea effectus non solvendo, ut ibi
num. 75.
Tutor, qui pecuniam pupillarem deponere iussus à
Iudice recusat, an suspensus reddatur. 73. 18.
f. 260.
Tutor, qui potius hereditatem, vel aliud pupillo ac-
quirere, & non acquisivit, an eius heredes ad in-
teresse teneantur. 72. 71. f. 254.
Tutor an habeat sex mensium dilationem ad con-
vertendum pecuniam pupillarem in emptionem.
72. 112. f. 257.
Tutor an teneatur conficere solemne inventarium, &
librum rationum. 72. 36. f. 253. & n. 66. f. 254.
Tutor suspensus adragatur, & quando sit interim à
intela removendus. 73. 19. f. 260.
Tutor. Vide in verbo Argumentum, Confessio vo-
luntaria, Ecclesiæ, aut pæ causa administratoris,
Miles, Milites, & Pupilli actio.
Tutori dolus presumptus an remitti possit. 73. 31. fol.
260.
Tutori licet legitimo an resti solvantur, aut restituatur
pecunia, vel res ab eo habita. 54. 40. f. 200.
Tutori an possit inveniri confessio à testatore re-
mitti. 72. 37. f. 253. & 73. 34. f. 260.
Et an si legatis liberis sibi à redditione computo-
rum remissa censentur. n. 33.
Et num liber rationum ex quo veritas eluceat ad
pupilli utilitatem possit a testatore remitti. 72. 38.
f. 253.
Tutori salarium ab initio non potest, neque transi-
tum an, & quando debeat. 72. 127. & 138.
f. 257.
Tutoris bona an remaneant pupillo tacite hypothecata
pro malis administrationibus, aut etiam pro neglectis.
72. 64. f. 254.
Tutoris heredes propter illius dotum etiam presump-
tione, an teneantur in rationum redditione. 72.
69. f. 254.

Tutoris heres. Vide in verbo Iuramentum in li-
tem.
Tutoris liber ad hoc, ut legitime fiat, qua continere
debeat. 72. 33. & 41. f. 253.
Tutoris officium an sit publicum, quod proinde abs-
que mercede, quilibet iurare teneatur. 72. 132.
fol. 257.
Tutoris suspensio. Vide in verbo Mater.
Tutoris, vel curatitoris scientia, an noceat pupillo, vel
adulto, etiam in praesentibus. 89. 44. f. 306.

V.

Vacantia bona.

Vacantia bona, an defunctum representent. 91.
20. fol. 311.

Variare.

Variare an possit inter contraria, qui semel eligi-
t. 54. 46. f. 201.

Variatio.

Variatio eligenti an permittatur inter contraria. 69.
34. f. 242.

Variatio an, & quando admittatur in annua obliga-
tione alternativè concepta. 69. 6. f. 241.

Variatio an, & quando permittatur creditori ex con-
tractu competente. 69. 3. f. 241.

Variatio. Vide in verbo Arbitrator, Creditor, Electa,
& Electio.

Vassalli.

Vassalli an, & quando teneantur prestare adinventum
Baron. 71. 1. f. 247.

Vassalli etiam consentientes, an possit coram alie,
quam Dominus conveniri pro causa feudali. 52.
39. f. 190.

Vendere.

Vendere an idem sit, quam promittere vendere. 3. 2.
fol. 2.

Vendere an, & quando quis cogatur invicem. 69. 65.
fol. 243.

Vendere promittens an solvenda interesse liberetur.
1. 3. f. 2.

Vendita rei.

Vendita rei ad corpus, & casu, vel accidentaliter de-
ficiente, an damnum sit emptoris. 1. 2. & 3. f. 8.

Vendita rei an in dubio presumatur pro iusto pretio.
2. 19. f. 7.

Vendita rei augmentum, vel diminutio an, & quan-
do pertineat ad emptorem. 2. 31. f. 8.

Vendita rei in pondere numero, vel mensura consi-
stentis periculum, & commodum ante traditio-
nem an, & quando spectet ad venditorem. 2. 39.
fol. 8.

Vendita rei valore an illo, an diminuito ante tradi-
tionem, an emptor plus, vel minus pretij conveni-
solvere debeat. 2. 41. f. 8.

Venditio Venditor.

Venditio nude originem habuit. 77. 31. f. 274.

Venditio ad corpus, vel ad mensuram, quomodo ar-
guatur. 2. 5. f. 7.

Et ex quibus constituris ibidem. n. 1. f. 6.

Venditio ad mensuram, an conditionaliter contra-
dicatur. 2. 14. fol. 7.

Ven-

Venditio an debet additionem imperfectam dicatur quod ad executionem, non respectu periculi, & obligationis. 2. 34. f. 8.

Venditio bonorum debitoris. Vide in verbo Contrahentium relicto.

Venditio an perficiatur ex re, & pretio, atque consensu. 2. 33. f. 8.

Venditio mercium an cariori pretio fieri possit propter dilatatam solutorem. 6. 13. f. 17.

Venditio puri facta, an praedicta possit retrovendi inter partes convento. 17. 34. f. 47.

Venditio quid comprehendat, ex pretij magnitudine probatur. 2. 8. f. 7. & 85. 29. f. 195.

Venditio subiecta rei habilis an, & quando praevis appretio sit facienda ad evitandas fraudes. 98. 1. f. 333.

Venditio an valida sit, licet venditor animum vendendi non habeat. 77. 25. f. 173.

Venditor. Vide in verbo Mandatum, Mensura, & Nomen debitoris.

Venditio an corpus contrahat, an quantitas mensuram enunciatam excedens sit emptoris, vel venditoris. 2. 10. f. 7.

Et quid in venditione ad mensuram contrahat. num. 11.

Venditionis promissio. Vide in verbo Feudi venditionis.

Venditor feudi. Vide in verbo Feudi venditor.

Venditor hereditatis, an ad aliquid teneatur etiam singulis corporibus hereditariis evictis. 4. 15. fol. 12.

Venditor hereditatis, an teneatur de evictione, propter evicta. 4. 12. f. 12.

Venditor hereditatis. Vide in verbo Hæres vendens.

Venditor. Vide in verbo Assensus, Emptor, Venditor, & Feudi alienator.

Veneficium.

Veneficium. Vide in verbo Falsi crimen.

Veneti.

Veneti. Vide in verbo Dissolutio.

Verba.

Verba ambigua, & vera, an interpretari debeant contra stipulatorem, ut promissor minus obligetur. 22. 48. f. 61.

Verba cum effectu, an important, quod realiter, & non verbo, aliquid fiat. 21. 14. f. 58.

Verba an debeant aliquid operari. 3. 15. f. 10.

Verba in contrahentibus, an tantum disponant, quantum sunt expressum. 45. 40. f. 168.

Verba in quocumque alio: an interpretari debeant, ut sint frustratoria. 47. 6. f. 173.

Et ne sint superflua, neque minimum verbum, aut minima subleba sit, sint virtute aliquod operanda. 79. 58. f. 281.

Verba an dicantur superflua, si ponantur ad tollendam dubitationem. 45. 37. f. 168.

Verbo superflua an vitient, vel alacritatem alium. 13. 73. f. 39.

*An recipere debeant, & sit, ac si diceretur. Arma vi-
quique cano.* n. 74.

Verba testatoris, vel contrahentium, ubi sunt clara, an aliqua opus sit consuetudo. 47. 5. f. 73.

Verba. Vide in verbo Factum, Ratio.

Verbum, perpetuum, in ratione conservationis bonorum in familia adiectum, an, & quando perpetuum inducat fideicommissum. 43. 61. f. 161.

Verbum, succedant, an intelligi debeat, cum effectu, vel in spe, & potentia. 43. 94. f. 163.

Verilimile.

Verilimile quod non est, an falsitatis imagine dicatur. 26. 96. f. 77.

Verilimile. Vide in verbo Clausula derogatoria.

Verisimilis testatoris mens an sit attendenda, & quod ipse verisimiliter respondisset. 43. 86. f. 163.

Veritas.

Veritas an sit temporis filia. 29. 5. f. 305.

Vestes.

Vestes. Vide in verbo Rei lux.

Via.

Via ordinaria, & exceptiva an sint inter se contraria, et incompatibiles. 69. 39. f. 242.

Et an unius electione alteri renunciatum censetur, ut ibi n. 40.

Viam quam simul quis elegit, an sequi teneatur. 69. 30. f. 242.

Eaque electa, an ad aliam recurrere possit. n. 31.

Vicinus.

Vicinus. Vide in verbo Edificium.

Vigilantibus.

Vigilantibus, & non dormientibus an incautivent. 31. 82. f. 110.

Vincens.

Vincens enim, qui alium vincit an, & quando a fortiori vincere debeat vicinum ab eo. 7. 59. f. 12.

Vincola.

Vincola. Vide in verbo Debitor.

Violentia.

Violentia. Vide in verbo Criminalis actio.

Vit.

Vit. Vide in verbo Alimenta.

Virgo.

Virgo. Vide in verbo Condicio abstinendi à nuptiis.

Viri hæreses.

Viri hæreses. Vide in verbo Antepathum.

Virtutes.

Virtutes. Vide in verbo Avatitia.

Ultima voluntas.

Ultima voluntas. Vide in verbo Contractus.

Unio Ecclesiarum.

Unio Ecclesiarum per collationem unius ad alteram, an operetur, quod unum corpus efficiantur. 40. 42. fol. 138.

Universitas.

Universitas. Vide in verbo Censui Emptor, Obligatio particularium, Testes de Universitate.

Universitas, sive Civitas an teneatur pro pecunia, mino recepta eius nomine, si ad ipsius utilitatem versa non sit. 99. 1. f. 335.

Vel illi soli, qui contraxerunt, eo casu teneantur, ut ibi n. 2.

Ecc

Et

Et an in omnibus contrahibus, etiam ultra manum procedat. n. 3.

Universitates Regni Neapol. Vide in verbo Annui redditus, & Significatorie.

Universitas an praeiudicare possit solidum plenum. Consilium solemniter convocatum, & congregatum. 99. 23. f. 336.

Universitatis administratores. Vide in verbo Censui emptor.

Vocati.

Vocati an, & quando consentiant regulariter filij in conditione positi. 50. 19. f. 182.

Voluntas.

Voluntas an ex opinione volentis potius, quam veritate consideretur. 94. 46. f. 322.

Voluntas. Vide in verbo Factum.

Voluntas an declaretur falso, & verbis. 1. 35. f. 5.

Vox.

Vox minus an sit vox naturalis. 40. 85. f. 142.

Utrilli dicti.

Utrilli dicti an additi ad Afflict. decif. 13. declarantur. 89. 19. f. 305.

Ufucapio.

Ufucapio. Vide in verbo Hereditas iacens.

Ufura, & Usurarij.

Ufura in quibus casibus committitur. 6. 2. f. 16. & n. 17. & 26. f. 17.

Usurarij an solentur emptione nomine uti in contrahendo mutui, vel pignoris, ut usurarij contrahens substantent. 6. 35. f. 18.

Usurarius an dicatur, qui mutui pecuniam accipit sub usura, an verò ille, qui dat. 6. 45. f. 19.

Usurarius contrahens, & simulatus, an etiam ab uno ex contrahentibus allegari possit. 6. 39. f. 18.

Usurarius contrahens etiam intratus, an impuguari possit citra perituri penam. 6. 38. f. 18.

Usurarius contrahens. Vide in verbo Instrumenti executio.

Usurarium indebitarum ex alio, & solutarum repetitio, an possit à Indice ex officio decerni in contrarium usurario. 6. 50. f. 19.

Usura an constitui possint de iure. Civili super specie, communi consensu estimata. 6. 26. f. 31.

Usura indebita soluta an sortem distinguant. 6. 51. f. 19.

Usura an sine omni iure prohibita, & si quandoque à Civili iure permessa. 11. 15. f. 31.

Usura. Vide in verbo Antephatum, Compensatio, Creditor, Dilatione moratoria, Simulatio, Solutio.

Ufusufructus.

Ufusufructus an, & quando de per se sit personalissimus. 88. 107. f. 303.

Et an stipulatus per se, & heredibus efficiatur hereditarius. n. 108.

Utile, Utilitas.

Utile per inutile an, & quando videtur. 6. 8. fol. 16. 35. 51. f. 123. 38. 47. f. 131. 80. 30. fol. 183. & 81. 16. f. 285.

Utile impensa an dicatur, qua rem facit meliorem, & deteriori esse non ferunt, si ea qua

reddidit Dominus acquirunt. 75. 14. f. 165.

Utilitas publica. Vide in verbo Aequum.

Uxor.

Uxor bona viri, qua preoccupavit, an possit retinere. 58. 15. f. 311.

Uxor in iudicio affectationis an consequatur interesse dotis, & antephati à die petitionis. 58. 5. fol. 211.

Uxor in subsidium viro inopie existente, an teneatur prealimenti familia prestare. 7. 28. f. 21.

Uxor inopie an lacrimet quartam in bonis viri defuncti. 81. 43. f. 288.

Et an eius proprietatem filij, cum eo suscepit conservare teneatur, ut ibi n. 42.

Uxor inopie. Vide in verbo Quarta.

Uxor mortuo viro an possit in eius bonis insillere, pro dotibus, & iuribus dotabilibus. 58. 21. fol. 211.

Ante tamen aditam hereditatem, & nullo existente in possessione, ut ibi n. 22.

Uxor an possit bona omnia viri pro dotibus, & antephati retinere. 58. 47. f. 212.

Vel pro concurrenti auctoritate eius crediti quantitati, ut ibi n. 48.

Uxor pro dote in capitulis matrimonialibus non stipulatis contenta, neque expressam hypothecam continentibus, an praferatur fisco expressam habenti. 17. 15. f. 47.

Uxor pro dote a retentionem habeat in bonis viri. 58. 35. f. 212.

Quomodo de iura crediti censlet per dote consignationem, cum dotali instrumentis, ut ibi n. 36.

Vel Partita Banci, aut mariti confissione, siue testibus receptis. n. 37.

Uxor pro dotibus, & antephati affectuarii potius in bonis viri, an impediatur executionem sententiae ab illius creditibus obtenta. 58. 10. f. 211.

Et venditionem bonorum viri eius vigore facienda, ut ibi n. 11.

Uxor pro dotibus, & antephati an affectuatur in bonis viri ad ingram vergentis, ut ex fructibus se, suusque alati, & matrimonij onera sustineat. 58. 1. fol. 212.

Uxor pro locatione domus viro facta, an, & quando teneatur. 7. 23. f. 21.

Uxor pro portionis domus viro locata, an, & quando conveniri possit, si tam cum viro, & familia inhabitaverit, vir autem inopie existat. 7. 27. fol. 29.

Uxor pro viro contrahens an teneatur. 7. 37. f. 21.

Uxor, qua maritum in dote sequebatur, an, & quando ab antenuptiali donationis doli exceptione repellatur. 27. 39. f. 48.

Et an fallere iudicatur, si constituto dote promissis, & non constituit. n. 42.

Uxor an retentionem habeat in bonis viri pro dotibus, ubi non adstant alia bona, quam per eam possidet, ut quoque recitat. 58. 40. f. 212.

Et quando habet locum retentionis, an vendenda sit, aut in solutionem danda pro debiti quantitate, nam. 47.

Uxor secundo nubes. Vide in verbo Donativa.

Uxor viro mortuo an possit illius bona, qua ipse vivente possidebat, iure familiaritatis retinere, pro dotibus, & lris dotalibus, mutando causam possessionis. 58.16.f.211.

Uxor an subvenire teneatur virum suum in omni-

bis necessitatibus, & participes esse omnium viri inferiusorum. 7.30.f.21.

Uxor. Vide in verbo Alimenta, Antephatum, Dotalis res, Hostica exceptio, Inventarium, Officia Decurionatus, & Retentio.

Uxoris bona inventa in domo condulla, per virum, an sint locatori obligata pro pensione. 7.22.f.21.

FINIS.

Errata

Corrige.

dicti fol. 5. col. 1. vers. 44.
 traslatum fol. 15. col. 1. vers. 24.
 iustus fol. 1. col. 1. vers. 17.
 usufructuarij fol. 16. col. 1. vers. 6.
 distinctionem fol. 17. col. 1. vers. 1.
 3. fol. 40. col. 1. vers. 13.
 viger fol. 45. col. 1. vers. 1.
 inter, & uxorem fol. 51. col. 1. vers. 30.
 Tanquam fol. 53. col. 1. vers. 30.
 etate fol. 54. col. 1. vers. 24.
 quæ vis fol. 56. col. 1. vers. 34.
 strictiuis fol. 44. col. 1. vers. 45.
extra de Sijmonia fol. 68. col. 1. vers. 10.
 quo vulgò fol. 80. col. 1. vers. 9.
 legitima fol. 80. col. 1. vers. 31.
 bona subtraxisse fol. 80. col. 1. vers. 9.
 cogitione fol. 101. col. 1. vers. 48.
 illegitimum fol. 81. col. 1. vers. 5.
 formæ fol. 86. col. 1. vers. 44.
sic 1. fol. 92. col. 1. vers. 25.
 Republica fol. 109. col. 1. vers. 18.
 presencium fol. 109. col. 1. vers. 55.
 fuisse fol. 117. col. 1. vers. 11.
 dilectione fol. 121. col. 1. vers. 54.
 atque evactio fol. 118. col. 1. vers. 19.
Oratio fol. 160. col. 1. vers. 35.
 exet fol. 179. col. 1. vers. 10.
D. Confiliario fol. 186. col. 1. vers. 40.
 illorum fol. 189. col. 1. vers. 51.
 mandatis fol. 189. col. 1. vers. 10.
 casum fol. 193. col. 1. vers. 41.
 si dilatio fol. 190. col. 1. vers. 11.
 & postea fol. 198. col. 1. vers. 31.
 indicarum fol. 198. col. 1. vers. 42.
 utraque fol. 141. col. 1. vers. 46.
 n. 55. fol. 141. col. 1. vers. 46.
 n. 118. fol. 141. col. 1. vers. 58.
Capanni fol. 150. col. 1. vers. 36.
 incubi ut fol. 155. col. 1. vers. 16.
Franciscus de Ferris fol. 156. col. 1. vers. 40.
 aquis fol. 157. col. 1. vers. 3.
 probetur fol. 165. col. 1. vers. 36 & 37.
 de anno 1744. fol. 171. col. 1. vers. 3.
 quam fol. 173. col. 1. vers. 19.
cap. 78. fol. 177. col. 1. vers. 7.
 habent fol. 183. col. 1. vers. 11.
 tenent fol. 187. col. 1. vers. 15.
 nam habet fol. 101. col. 1. vers. 47.
 remedio fol. 316. col. 1. vers. 44.
 egimus fol. 315. col. 1. vers. 10.

ducati
 transtrum
 iustus
 usufructuarij
 distinctionem
 n. 1.
 viger
 inter virum, & uxorem
 Tanquam
 auctoritate
 quæ vi
 strictiuis
extra de Sijmonia
 qui vulgò
 legitima
 bona non subtraxisse
 cogitione
 legitimam,
 forma
cap. 1.
 Republica
 presencium
 fuisse
 dilectione
 neque coactio
Oratio
 exat
dicta Confiliario
 illum
 mandantis
 causa
 si dilatio
 & posse
 indicium
 utraque pars
 n. 550.
 n. 118.
Capon.
 incumbant
Incurren Antibet
 equis
 probatur
 de anno 1644.
 quem
cap. 68.
 habet
 tenentur
 & non habent
 remedium.
 egimus

Digitized by Google

